A

MAGYAR

ERDÉSZ.

X.

1910.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

14/5/1

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Előfizetők névsora

az előfizetések lejártának és a hátralékoknak kimutatásával.

Előfizető neve	Előfizetése lejárt		Hátraléka	
	év	nap	K	f
Ács Sándor	1908	XII/31	14	—
Aczél Károly	1907	„	28	—
Ajtay Jenő	1909	VI/30	7	—
Aladics Emil	1909	IX/30	3	50
Ambrózy Román	1908	III/31	24	50
Áronffy Ernő	1908	XII/31	14	—
Bachó János	1908	„	14	—
Balogh Károly	1908	„	14	—
Bálint Imre	1909	VI/30	7	—
Bécsi Dezső	1907	XII/31	28	—
Benczik Sándor	1909	III/31	10	50
Benczko József	1909	IX/30	3	50
Béky Albert	1909	VI/30	7	—
Biloveszky Béla	1909	III/31	3	50
Bodnár Richárd	1909	VI/30	7	—
Bogdán Géza	1908	XII/31	14	—
Bossányi István	1909	III/31	10	50
Bradoſka Károly	1908	XII/31	14	—
Burdács János	1908	„	14	—
Burzás János	1909	III/31	10	50
Beniczky Aladár	1909	IX/30	3	50
Cornides György	1908	XII/31	14	—
Cseh Pál	1908	„	14	—
Cseress Gyula	1909	VI/30	7	—
Csik Imre	1909	IX/30	3	50
Csupor István	1908	XII/31	14	—
Czirbesz Sámu	1909	VI/30	4	—
Damsberg Rezső	1909	IX/30	3	50
Endersz Frigyes	1909	„	4	54
Erdélyi erdőipar r. t.	1909	VI/30	7	—
Erdélyrészi magyar nemzeti asztaltársaság	1907	XII/31	28	—
Erdődy György	1907	IX/30	31	50
Faragó Béla	1908	XII/31	14	—
Farkas György	1909	VI/30	5	50
Fás Géza	1908	„	21	—
Fás Gyula	1909	IX/30	3	50
Ferencsik Ödön	1909	VI/30	7	—
Ferster Ede	1909	„	7	—
Fischl József	1908	XII/31	8	—
Flóra Károly	1908	„	14	—
Földi János	1909	VI/30	7	—
Förster Gyula friedenliebi Fritz Rezső	1909	„	7	—

Előfizető neve	Előfizetése lejárt		Hátraléka	
	év	nap	K	f
Gálffy István	——	——	24	08
Gál György	1908	XII/31	14	—
Gál Lajos	1908	„	14	—
Garda János	1909	VI/30	7	—
Gaszner Imre	1909	„	7	—
Gere Antal	1908	XII/31	16	—
Glézinger Liptóujvár	1908	III/31	24	50
Glézinger J. Ph.	1908	XII/31	14	—
Glósz László	1908	„	14	—
Glózer László	1909	IX/30	3	50
Guary Kálmán	1909	VI/30	7	—
Gyulay György	1908	XII/31	14	—
Hamar László	——	——	5	—
Harvich Ernő	1908	XII/31	14	—
Hám Ferenc	1908	„	14	—
Hámon József	1908	„	14	—
Hárs Richárd	1908	VI/30	21	—
Heim János	1909	„	7	—
Henszler Gusztáv	1908	III/31	24	50
Hercegi erdőhiv. Malacka	1907	XII/31	28	—
Hermann Lajos	1908	„	14	—
dr. Hoffmann Gyula	1909	III/31	10	50
Horváth József	1908	IX/30	17	50
Hoznek Gyula	1909	III/31	10	50
Hubert Aladár	1909	VI/30	7	—
Jakab József	1908	III/31	24	50
Járól Géza	1908	XII/31	14	—
Imre Dénes	1908	III/31	24	50
Jolsvai Casino	1908	XII/31	14	—
Joós Elek	1908	„	14	—
Juron Bernát	1909	III/31	10	50
Kacsó András	1909	VI/30	7	—
Kayser Sándor	1909	„	14	—
Kárász István	1909	„	14	—
Kellner Viktor	1909	III/31	10	50
Kindernay Kálmán	1909	VI/30	7	—
Király Emil	1909	VI/30	7	—
Kirinyi Béla	1909	IX/30	3	50
Kiss Béla	1908	XII/31	14	—
Kóós István	1909	IX/30	2	—
Kolossy Béla	1908	XII/31	14	—
Kolozs József	1908	III/31	24	50
Kondor Vilmos	1909	VI/30	7	—
Kostiorik István	1908	XII/31	14	—
Klimko Gyula	1908	„	14	—
Kovács Gusztáv	1907	„	28	—

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Előfizető neve	Előfizetése lejárt		Hátralék	
	év	nap	K	f
Kovássy Kálmán	1908	XII/31	14	—
Karsay Kálmán	1909	VI/30	7	—
Krajnyák János	1907	III/31	38	50
Kuzma Gyula	1908	XII/31	14	—
Lakatos Károly	1908	„	14	—
Lászlóffy Gábor	1909	III/31	10	50
Léber Antal	1909	VI/30	7	—
Lenhard Antal	1909	„	7	50
Lonkay Antal	1907	III/31	38	50
Löw Jenő	1907	VI/30	35	—
Lukácsffy Elek	1908	„	21	—
Makky János	1909	IX/30	3	50
Máriássy Gyula	1909	III/31	10	50
M. kir. államvasút igazg.	1908	XII/31	14	—
„ „ „ szakkönyvtár	1909	„	14	—
Mátray József	1907	VI/30	35	—
Mayer Géza	1908	XII/31	14	—
Melcsiczky Pál	1909	IX/30	3	50
Mirtse János	1908	VI/30	19	—
Miskolczy János	1907	III/31	38	50
Modla János	1909	VI/30	4	—
Molcsányi Ernő	1908	III/31	14	50
Molnár Károly	1909	IX/30	3	50
Mölczer Gyula	1907	XII/31	28	—
Nadhera Pál	1907	IX/30	31	50
Nagy György	1908	XII/31	14	—
Nagy Pál	1907	IX/30	31	50
Nagy Samu	1908	XII/31	14	—
Nagy Sándor	1908	„	14	—
Nemes Károly	1908	„	14	—
Neógrády Kálmán	1909	IX/30	3	50
Nyitray Ottó	1907	VI/30	33	32
Nyul Sándor	1908	XII/31	14	—
Orosz Antal	1909	VI/30	7	—
Orsz. nemz. vadásztárs.	1908	XII/31	14	—
Pajer István	1909	VI/30	7	—
gr. Pálffy I. közp. iroda.	1909	„	7	—
Párnay Attila	1909	III/31	10	50
Pártos Vilmos	1909	„	10	50
Pauchly Rezső	1909	VI/30	7	—
Pataky József	1909	VI/30	7	—
Paner Jenő	1908	XII/31	14	—
Péczer Mihály	1909	VI/30	4	—
Peiszerle Pál	1908	„	21	—
Petényi Keresztély	1909	„	7	—
Piller Ede	——	„	6	58
Plenczner Rezső	1908	XII/31	14	—
Polgárdy Béla	1908	IX/30	17	50
Popovics Ottó	1909	„	3	50

Előfizető neve	Előfizetése lejárt		Hátralék	
	év	nap	K	f
Raduly János	1909	VI/30	7	—
Ringelsen Lajos	1808	XII/31	14	—
Regenhardt Pál	1909	VI/30	7	—
Ressel István	1909	„	7	—
Romándy Géza	1909	III/31	10	—
Rozenthal Ignác	1907	VI/30	35	—
Sándor Elek	——	——	5	85
Schaller Kálmán	1907	IX/30	31	50
Schmidt Béla	1909	VI/30	7	—
Schuszter József	1908	XII/31	14	—
Sebők Antal	1908	„	14	—
Sipos Antal	1909	VI/30	7	—
Singer Gyula	1907	XII/31	28	—
Simon Gotthard	1909	VI/30	7	—
Somogyi Géza	1908	XII 31	14	—
Spitzer Fülöp	1909	VI/30	7	—
Stark Dezső	1908	IX/30	17	50
Steller Ede	1909	VI/30	7	—
Stripszky Mihály	1909	III/31	10	50
Szabó Béla	1909	VI/30	7	—
Szabó Ferenc	1909	„	7	—
Szaláczy Jenő	1909	„	7	—
Szathmáry Sándor	1908	XII/31	14	—
Szepesházy Kálmán	1909	III/31	10	50
Székely István	1909	IX/30	3	50
Székely József	1909	VI/30	7	—
Takács Gyula	1909	III/31	9	52
Téglás Károly	1909	VI/30	7	—
Terény Sándor	1908	III/31	24	50
Terray Gyula	1909	„	10	50
Tindly József	1909	„	10	50
Toroczkay Sándor	1908	„	24	50
Török László	1908	XII/31	14	—
Tóth András	1909	IX/30	3	50
Urbán Gyula	1909	III/31	10	50
Urbancsek Ignác	1908	XII/31	14	—
Erdőhivatal Selmec	1909	III/31	10	50
Virányi János	1909	VI/30	4	—
Weisz Jakab és fia	1907	XII/31	28	—
Widder György	1908	„	14	—
Zachar István	1909	III/31	10	50
Zachár Jakab	1909	„	10	50
Zay Ádám	1908	„	24	50
Zankó Emil	1907	XII/31	28	—
Zareczky Pál	1908	III/31	24	50
Zimay János	1908	IX/30	17	50
Zsigó Kálmán	1907	XII/31	16	—
Zwikkelsdorfer János	1909	VI/30	7	—

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. január 1. 1. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította:	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Belapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

Az „Országos Erdészeti Egyesület“ és a vidéki egyletek.

Az Országos Erdészeti Egyesület mult évi közgyűlésén jóleső örömmel vettünk tudomást Pöschl Ferenc inditványáról, mely a vidéki erdészeti egyletek megalakitásának előmozditását célozza.

Régen vártuk ezt, még pedig más helyről; de végre elhangzott a szó, s reméljük, hogy a kivánatos eredményhez vezet.

Mert minden magyar erdész, tartozzék az csupán az országos egyesület, vagy valamely vidéki egylet, vagy akár valamennyi megalakult egylet kötelékébe, mind ugyanazt a célt szolgálja, valamennyit egy eszme lelkesíti: *az erdészet ügyének előmozditása!*

Már pedig, akárhogy szépítjük, leplezgetjük a dolgot, országos egyesületünk, hazánk egész területére kiterjedő működésével, nem szolgálhatja az egyes vidékek speciális érdekeit olyan mértékben, mint az erdészetünk ügye, s a közérdek megkivánja; de nem szolgálhatja olyan mértékben sem, mint a megalakitandó egyletek összessége. Ez olyan igazság, amelyet kiforgatni, vagy éppen tagadni nem lehet.

És mégis azt tapasztaltuk, hogy a megalakult első ilyen egylet rokonérzésre nem talált; jóindulattal nem fogadtatott; erkölcsi támogatásban sem részesült. Ugyanilyen fogadtatásban volt része második szaklapunknak is. Ma az ellenszenv már szünőben van. De nem is találunk erre okot. Értjük azt, ha egy politikai lap valamely új, más párt érdekeit szolgáló lap feltünését szivesen látja; mert mindegyik más érdeket szolgálni hivatott. De az egy szakot szolgáló lapok iránya, célja, mindenkor ugyanaz!

Ha pedig a hirlapirodalmat, aminek fejlettségét, elterjedését, a lapok számát bizonyos tekintetben a kultúra fokmérőjének tekintjük, s méltán, akkor a szakirodalmat is csak eszerint kell megitélnünk.

Szegény magyar erdészet!

Milyen szánalmasan tekinthettek reád szomszédjaink, akiknek annyi a szaklapjuk, hogy csaknem minden kis tartománynak jut. Csak nekünk lett volna elég egy is?! Vagy talán még sok is?! Távolról sem. Mink sok mindenfélét olvastunk és olvasunk, tehát egyedüli szaklapunk nem elégitett ki. S így a szakirodalmunkról következtetett s reánk átvitt vélemény is hamis!

S hogy megvoltunk mégis évtizedeken keresztül egy szaklappal, annak egyedüli magyarázata az: hogy nem volt senki, aki egy új lap megindítását, az azzal járó kellemetlenségeket vállalja, azt anyagilag is biztositsa.

Ilyen a helyzet országos egyesületünkkel szemben is. Meg vagyunk elégedve működésével — bár a magánuradalmak tisztviselői érdekében ritkán emelte fel szavát — sőt elismeréssel adózunk közhasznú működéséért, de a már jelzett okoknál fogva ki nem elégit. Ha csak közgyüléseit tekintjük, arról győződünk meg, hogy azok nem olyan látogatottak, mint azt az ügy megkövetelti. S ha keressük az okokat, meg is találjuk; még pedig nem a közönyben, hanem a nagy utazásokkal összefüggő költségekben.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A vidéki egyletek, kisebb téren mozogva, összességükben tehát sokkal eredményesebb működést fejthetnek ki; tagjait az utazási költségek kisebb mértékben terhelik; s azért gyüléseiken aránylag nagyobb számmal vehetnek részt.

Ne tartson attól, hogy ezek a kis csemeték fává növesztve, túlszárnyalhatnák. Nem kívánnak ezen egyletek mást, minthogy az Országos Egyesületnek — mint gondos anyának — és nem a mostohának — terebélyes fája alatt elhelyezést találjanak és teljesíthessék a maguk elé tűzött feladatokat szükebb körben, s azért intenzivebben munkálva egyes vidékek erdőgazdaságának ügyét. *Ez pedig akkor lesz erős, hatalmas, ha az ország minden részében egészséges fejlődést mutat.*

Bármilyen fejlett legyen tehát erdőgazdaságunk az ország egyik vagy másik vármegyéjében, nem nevezhetjük azt általában kielégítőnek, vagy éppen jónak, ha egy harmadik megyében az erdőpusztítás virágzik.

A vidéki egyletek feladata tehát: *érdekkörükbe vonni minden az erdőgazdaság iránt érdeklődő egyént vagy testületet; az erdészetet a legszélesebb körben megismertetni; az érdeklődést felkölteni; s ha ez sikerült, ébren is tartani.* Igy lesz elérhető közös célunk: hogy hazánk erdőgazdaságát felemeljük azon szinvonalra, melyen az minden lelkes erdész képzeletében él. Ez pedig csak együttes, változatott munkával érhető el!

S minthogy az ország minden részét behálózó vidéki egyletek ez irányban eredményesebben működhetnek, a szakembereket s a társadalomnak szakunkon kivül álló tagjait könnyebben érintkezésbe hozhatják, azért azok megalapításának elősegítése, az Országos Erdészeti Egyesületnek legszebb, legnemesebb feladata.

Ez által egyesületünk sem tekintélyéből, sem befolyásából mit sem veszithet. Ellenkezőleg, a támogatásával alapitott egyletek fényét csak emelni fogják.

A vidéki egyletekben felvetett vagy a központból leadott kérdések megvitatása, az ott elhangzott érvek és ellenérvek lelkiismeretes mérlegelésével, minden egyes esetben könnyen lesz levezethető olyan határozat, mely hazánk üdvére s az erdészet javára fog szolgálni.

Ha már most figyelmünket az Orsz. Erd. Egyesület választmányi üléseire forditjuk, világos képet nyerünk az ügyek intézéséről. A vidéki tagok legtöbbje hol az egyik hol a másik ülésről kimenti elmaradását, s megjelennek azok, akiknek utazása csak nehány utcára terjed.

Nem szemrehányásul hozzuk fel ezt, csak bizonyitani kívánjuk, hogy nagy távolságok mellett ilyen gátló körülmények gyakrabban fordulnak elő.

Azok a választmányi tagok tehát, akik egyszer-másszor, egyik-vagy másik okból, akadályozva vannak a budapesti utazásban, de emellett az alakitandó egyleteknek is vezető vagy mindenesetre számottevő tagjai: itt, szükebb körben, áldásos működést fejthetnének ki. S mikor azután valamely kérdés már meg volt vitatva a vidéki egyletek által, s annyira elő van készítve, hogy az Orsz. Egyesületnek, hogy úgy mondjuk plénuma elé kerülhet, az Orsz. Egyesületnek ezen vidéken lakó választmányi tagjai összességükben képviselnék a szakkörök hamisitatlan felfogását és véleményét.

Ennek megvalósithatása céljából, szervi összefüggésbe lennének a vidéki egyletek hozandók az Országos Erdészeti Egyesülettel olyképpen, hogy az utóbbi alapszabályainak módosítása mellett egyúttal kimondatnék az is: *hogy a felmerült közérdekü szakkérdések, kiadatnak: a vidéki egyleteknek, s csak azok által történt letárgyalás után kerülnek azok határozatai érdemleges tárgyalás alá.*

Hangsúlyozni kívánjuk azonban, hogy az Orsz. Erd. Egyesület és a vidéki egyletek olyan kapcsolatba hozandók, hogy ez utóbbiak szabad mozgása, véleményük szabad megnyilatkozása gátolva ne legyen.

Ezen oknál fogva, a módositás alá kerülő alapszabálytervezet, — lehető egyszerü kiállitásban — az azt tárgyaló közgyülést megelőző két héttel, az Orsz. Erd. Egyesület minden tagjának megküldendő, hogy az tanulmányozható legyen, s arra a közgyülésen mindenki megtehesse megjegyzéseit, vagy módosító inditvá-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nyát. Mert különben az egyesület tagjai az igazgató választmánynyal szemben nagy hátrányban volnának, mely utóbbinak minden tagja ismeri már a tervezetet a megtörtént tárgyalás menetéből.

A közgyülésen megjelent tagok pedig, a folytonos zaj mellett, képtelenek a kezükhöz juttatott vagy éppen csak felolvasott tervezet anyagát átgondolni, s arra rögtönözve, a módosító indítványt megszövegezve, kellően meg is indokolni.

Az egyesületnek egyáltalában soha sem lenne szabad bármely közérdekü ügyet, meglepetésszerüen — előleges bőven megindokolt közlés nélkül — a közgyülés elé vinni. Minden ilyen esetben, ez a tervezet, az egyesület tagjaival jó eleve közlendő. Mert különben azt a látszatot keltheti: hogy a választmány véleményét, meggyőződését oktrojálni kívánja.

Készséggel hajolunk meg az igazgató választmány tagjai előtt; mert bizalmunk helyezte a díszes helyre. S ezzel elismertük rátermettségüket, s mintegy szellemi fölényüket is.

De azért, azt hisszük, a „*csalhatatlan*“ jelzőre még sem tartanak igényt. S egy a közgyülés által módosított bármely előterjesztés nem fog a bizalmi kérdés felvetéséhez vezetni.

Fel tehát a közös munkára, melyből erdészetünkre egy szebb kor hajnala fakad!

Figyelő.

Az állami erdőtisztek fizetésrendezése.

„Egy szó nyilamlott meg a hazán keresztül, egy röpke szóban annyi“ . . . öröm.

Nem merünk hinni szemeinknek, mint asszú álomkórban szenvedők, hogy velünk is történik egyszer igazságos elbánás ebben az agyonhajszolt magyar hazában, hol a nagy pártos zajtól megsiketülnek, megvakulnak, nem hallják, nem látják azokat a hangyaszorgalommal a haza anyagi jólétén fáradozókat, kik azért, mert csendben munkálkodtak üdvös munkájokban, agyonhallgattattak.

De nem sikerült egészen. Egy olyan országot rengető erdőpanamának, amilyen a székelyföldi volt, kellett túlkiabálni a zajongókat, mily önzetlen küzdelemmel állottak egyedül szembe e nemzetrontó galád munkának.

A törvényhozó testület legkimagaslóbb alakjai a legnagyobb dicséret hangján kezdtek rólunk megemlékezni, s magok is hangoztatni, hogy ily kiváló munkások sokkal nagyobb fizetést érdemelnek fontos működésükért. Sőt törvényhozásunk hamarosan meghozta a birtokrendezési törvények módosításáról azokat a törvényeket, hol az erdészek meghallgatásával, az erdészeti érdekek is megfelelően érvényesülhettek.

Mind a mellett ujból elfelejtettek, eltemettek volna bennünket, ha Darányi Ignác földmivelésügyi miniszterünkben nem akadt volna oly hatalmas pártfogónk, ki a mi ügyünket is végre diadalra vitte.

Itt van előttünk, olvassuk báró Bánffy Dezső, az orsz. erd. egyesület elnökéhez írt 1909. évi október 8-án kelt átiratot, miszerint Wekerle miniszterelnök, pénzügyminister úrral történt megállapodás értelmében ezt írja a többi közt: „*sikerült kieszközölni, hogy a földmivelésügyi tárca 1910. évi költségvetési előirányzatának ügyköréhez tartozó állami erdőtiszti állások összesége már szintén ugyanolyan százalékarány szerint sorozassék be az egyes fizetési osztályokba, mint amely százalékarány a főiskolai előképzettséget kivánó állami szolgálati ágjazatra nézve általánosan megállapittatott,* vagyis amely szerint az összes tiszti állásoknak 1%-a az V., 9%-a a VI., 20%-a a VII., 25%-a a VIII., 25%-a a IX. és végül 20%-a a X. fizetési osztályba sorozandó; *és miután az időközben összegyüjtött adatokból arról győződtem meg, hogy az erdészeti tisztikar eddigi mellékilletményeit sem a személyzet, sem a szolgálat érdekeinek sérelme nélkül megszüntetni nem lehet, az emlitett létszámrendezést akként vétettem föl a költségvetési előirányzatba, hogy az államerdészeti tisztikar a fa- és földilletmények, mint rendszeresített mellékilletményeknek élvezetében továbbra is megmaradjon.*“ A létszámrendezéssel járó költségtöbblet 3 egyenlő részben lesz beállítva az 1910., 1911. és 1912. évi állami költségvetési előirányzatokba.

Oly korszakos intézkedés ez, mely hivatva van uj pezsgő életet és az ennek nyomában fakadó áldásos működést hozni létre az eddig nyomott viszonyok közt sinlődő állami erdőtiszti karba és egyuttal lökést ad a más szolgálatokban levő erdészeti tisztviselők érdekein is, mert nem fog elzárkózhatni a többi birtokos sem, kinek utóvégre be kell látni, hogy csak jól fizetett alkalmazottjától várhat derekas, haszonhajtó munkát.

Mindenekelőtt hódoló elismeréssel kell meghajtanunk zászlónkat dr. Darányi földmivelésügyi minister ur előtt, ki örök hálára kötelezte összes szaktársainkat és családtagjaikat e nemes cselekedetével, mely egyszersmind bölcseségére vall, jól tudván azt, hogy ezáltal az országnak is hasznára van; elismerés illeti Wekerle Sándor miniszterelnök pénzügyminisztert, ki e kérdés fontosságát felismerve, belement annak megoldásába. De elismerés illeti Sólcz, Tavi, Horváth miniszteri tanácsosokat, különösen az utóbbit, ki ernyedetlen kitartással fáradt e létszámrendezés dülőre hozatalán.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Megérdemlik mind, kik e mű létrehozásán buzgólkodtak, nem feledkezvén meg Rónay Antal miniszteri tanácsosról sem, ki nagy lökéssel vitte előbbre az ügyet, hogy a késő utókor is hálával emlékezzék meg érdemeikről.

Az amerikai diófa (Juglans nigra) és tenyésztéséről.

A külföldi fanemek között nálunk Magyarországon és Szlavóniában alig ismerek figyelemre méltóbb és tenyésztésre érdemesebb fanemet az amerikai diónál. Mégis azt tapasztalom, hogy erdészeink minden egyéb fanemekkel szivesebben kisérleteznek, mint éppen ezzel, mely hasonló fáradságaikat aránytalanul dúsabban jutalmazná. Az egész országban — Szlavóniát is beleértve — alig két-három kisebbszerű ilyen diófa-erdőcskét ismerek, melyek közönséges erdei kulturában részesültek; máshol az amerikai diófa mindenütt csak mint díszfa, parkokban található fel. Ennek oka kétségtelenül abban rejlik, hogy egyrészt iskolai tanulmányaink közepette nem kelthettek bennünk e fanem iránt elegendő érdeklődést, másrészt pedig mert önállóságunk idejében nem volt alkalmunk vele behatóan, érdeme szerint megismerkedni. Engem is csak a szerencsés véletlen juttatott hozzá, s minthogy kisérleteim jutalmául immár saját munkateremen is gyönyörködhetem igen szép amerikai diófa-erdőcskében, tehát megpróbálom hasznos tapasztalataimat érdeklődés tárgyává tenni.

Az amerikai diófa tenyészigényei szerint legjobban szereti a berkes helyeket; tehát főként folyamok közelében, régi árterecken, áradvány-talajban díszlik, mely t. i. üde, nedves és mérsékelten kötött. A hol a magas köris és a mocsártölgy kedvezően tenyészik, ott többnyire jól érzi magát az amerikai diófa is. Fényigényes fanem, de a gyér árnyékolást tűri, miért is szokásban van korissel elegyíteni. Telepítése magról és csemeték ültetése által egyaránt történhetik, de a hol mezőgazdasági köztes-használattal művelhető, ott többnyire a magvetést alkalmazzák, mert az könnyebb és sikeresebb is. A telepítésre szolgáló csemeteket hasonló talaju csemetekertben kell nevelni.

A magról való telepítés történhetik őszkor és tavaszkor is. Ismétlem, hogy ezt csak ott alkalmazzuk, a hol két-három évig mezőgazdasági kapásnövényt is helyezünk a sorközökbe, a hol ez nem lehetséges, ott vagy csemetéket ültetünk, vagy ha mégis magot vetünk, azt kerti gondozásban kell részesíteni, gyakori gyomlálás és kapálgatással, mert a gaz csakhamar kiöli.

A magról való telepítés őszkor következőleg történik: 20—40 éves termőfák alól felszedetjük a zöld burokban lehulló diókat és minden tisztogatás nélkül halomra rakatjuk, hogy a nedves zöld burokban összefülledjen; a fülledés előmozdítása céljából nedves homokkal is takarhatjuk. Az így előkészített magot a munkálkodásra még alkalmas legkésőbbi őszi napokon egyenkint a talajba helyezzük, sekély kapavágások után, 4 - 5 cm. mélyre. Ha elegyetlenül telepítjük, akkor a sorokat kettő, a csemeteközöket pedig egy méterre mérjük; ha utóbb kőrisfát is telepítünk közbe, akkor a sorközök három méterre veendők.

A jól füllesztett diómag már az első tavaszon kikél, de ha a füllesztés nem sikerült, vagyis ha a dió szárazon kerül a földbe, akkor csak a második tavaszon csirzik.

Lehet a magot *tavaszkor* is vetni, de ezen célból az őszkor szedett dió zöld héjában hagyva egész télen át vizes homok alatt, vagy nedves pincében kell tartani. Szokásos az is, hogy a tavaszi vetésre szánt diót nagy kádban helyezik el télire olyanformán, hogy legalól mesés vízzel jól méglocsolt homokot tesznek, arra egy réteg diót, ismét ilyen homokot és így rétegenkint tovább, míg legfelül szintén vizes homokot és az egészet pincében tartják kora tavaszig és akkor rakják földbe. A lényeg az, hogy elvetés előtt a diót alaposan fülleszteni kell, ha azt akarjuk, hogy mindjárt az első tavaszon kikeljen. Minthogy azonban s legkedvezőbb előkészítés mellett is megtörténik, hogy egyes diószemek elmaradnak a csirázásban, azért a vetés után egy évig a csemeteközöket csak gyomlálás által tisztogassuk; kapával csak a sorközökben engedjünk munkálkodni. Sőt nagyobb biztonság kedvéért célszerű minden diószemnek az ágyát arasznyi darabkákra vagdalt nádnak beszúrása által megjelölni és a mezőgazdasági köztes használattal foglalatoskodó munkást figyelmeztessük, hogy ha az első tavaszon nem is kel minden diószem, azért annak az ágyát éppen úgy körülgyomlálja, mint a kikeltekét, mert ha a mag egészséges volt, akkor a második tavaszon okvetlenül ki fog kelni.

A telepítés csemeték kiültetése által is történhetik, de mint előre megjegyeztem; ez a mód kevésbé sikeres. Ugyanis az amerikai diónak az a sajátsága, hogy csirázása után mindjárt az első évben igen erős és hosszú karógyökeret növeszt. A két éves csemetének kedvező talajban néha egy méter hosszú karógyökere is van. Ha aztán ezen csemetéket kiakarjuk ültetni, akkor a hosszú karógyökereket természetesen vissza kell metszeni arasznyira. De az amerikai diónak a fiatal csemetéje ezt a metszést nagyon fájlalja, annyira megsinyli, hogy az ilyen módon kiültetett csemeteknek 40—50 százaléka bizonyára elpusztul már az első években.

Ezen a bajon úgy szoktak segíteni, hogy a kiültetésre szánt csemetéket olyan módon nevelik, hogy azok ne legyenek képesek igen hosszú karógyökeret fejleszteni. Nevezetesen ott, a hol kisebb mennyiséggel akarnak kisérletezni, faládákban nevelik a csemetéket. Nagyobb mennyiségű csemeteneveléshez pedig akként kell a csemetekertet előkészíteni, hogy a csemetesoroknak az ágyából 40 cm. mélyen kihányatjuk a termőföldet, aztán az öreg aljára 10 cm. vastagon kavicsot vagy téglatör-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

meléket adunk s azt keményen lesujkoltatva, 30 cm. vastag termőfölddel fedetjük be. Így a kikelt diónak a karógyökere olyan rövid marad, hogy minden visszametszés, csonkítás nélkül ki lehet ültetni a legjobb siker reményével. A csemeték ültetése őszkor, lombhullás után, de okvetlen a fagyok előtt történjék, jó mélyen és keményen. Tavaszkor is lehet ültetni igen korán; de általános tapasztalat, hogy a kemény fanemek csemeteit célszerűbb őszkor ültetni.

Említettem, hogy az amerikai diófa közé szokás magaskőrist elegyíteni, mert annak gyér árnyékolását baj nélkül viseli, és viszont a kőrisfa a dió védelme alatt igen kedvezően tenyészik. Ilyen vegyeserdő létesítése céljából először mindig a diófa telepítendő, miként jeleztem 3 m. sortávolságban. Midőn ez már mintegy 50—60 cm. magassága nőtt, akkor ültessünk közé, a sorközépre, hasonló nagyságú kőrisfa-csemetéket. Így azután sohasem fogják egymást elnyomni, vagy hátráltatni a kedvező kifejlődésben.

A mezőgazdasági köztesmívelést, illetve a kapáltatást és gyomlálást addig kell folytatni, míg az amerikai diófa legalább egy méter magasságot el nem ér, midőn t. i. már önerejéből is képes megküzdeni az ő talajában igen buján tenyésző gyomnövényekkel.

Az amerikai diófa fejlődése, kedvező körülmények között állandóan lépést tart minden hazai keményfa-nemeinkkel; méréseim szerint: magasságban mintegy 60—70 cm; törzsének átmérő vastagságában pedig 1—1½ cmt gyarapodik évenkint. Nyolc-tiz éves korában már szép, értékes fa és átlag 20 éves korától kezdve minden évben dús gyümölcstermést ad.

Az elmondottak után következőkben összegezem az amerikai diófa figyelemreméltó tulajdonságait:

Könnyen és sikeresen telepíthető, gyorsan nő, a fagykáron kivül sem lombját, sem fáját, sem gyökerét nem veszélyezteti semmiféle ellenség; érett fája akár mint műfa, akár mint tűzifa egyenlő értékű a tölgyfával, gyümölcse pedig mindenkor értékesíthető kereskedelmi cikk. Ezenkivül jeles tulajdonsága még, hogy igen magas, sudár törzset nevel szabad állásban is ugy, hogy egy 20 m. magasságu amerikai diófából mintegy 14—15 m. hosszúságú hengeres rönkőt lehet kivágni, minélfogva alkalmas bármiféle erdőalak létesítésére, annál is inkább, mert kitünően sarjadzik.

Ezt a fanemet telepíthetjük magról, csemetéről, tisztán, vagy elegyesen; nevelhetjük zárt állásban, ritkásan, vagy szórványosan és felújíthatjuk magról vagy sarjról egyaránt.

Valóban csodálatos, hogy ennyi jeles tulajdonsága mellett az amerikai diófa nálunk még ma is szinte rejtekben élődik. Pedig hogy van fogénységunk a hasznosat javunkra fordítani a fák megválogatásában is, azt fényesen igazolja az akácfa általános elterjedése.

Hány helyen bajlódnak pl. a tölgyfa sikertelen tenyésztésével ott, a hol az amerikai diófa elképzelhetetlenül előnyösebben tenyésznék, és hány helyen pazarolnak el ezreket és ezreket pótolhatatlan időveszteséggel is tetézve, mindenféle más fanemekkel való kisérletezésben, holott ez a kitünő fanem azóta már százszorosan jutalmazta volna pártfogoltatását.

De persze: szokás rabja az ember és mindnyájan csak a másiktól várjuk a kezdeményezést. Ám legyek hát én a kolompos; kövessétek az utat, melyen e szerény sorokkal végig vezettelek és higyjétek nekem, hogy fáradságtok hasznos örömöket fog gyümölcsözni.

S.

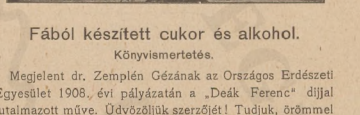

Fából készített cukor és alkohol.

Könyvismertetés.

Megjelent dr. Zemplén Gézának az Országos Erdészeti Egyesület 1908. évi pályázatán a „Deák Ferenc" díjjal jutalmazott műve. Üdvözöljük szerzőjét! Tudjuk, örömmel fogadják szaktársaink is árva erdészeti irodalmunk új jövevényét és büszkeséggel tölt el mindnyájunkat, hogy *ezen művel elől járunk!* Ezen tárgyegyal a külföldi irodalom csak egyes cikkekben foglalkozott. Irodalma nagy, de szétszórt, s hangya szorgalmával gyüjtötte összse a tárgyat dr. Zemplén Géza. Köszönet érette!

Erdészeti technológiánk egyetlen — bár speciális — műve előttünk van, de mielőtt a mű ismertetéséhez fognánk: *kérnünk kell szerzőjét, hogy birálatunkat jóhiszemüleg fogja fel.* Csak az ügy iránti buzgalom vezet és kényszerít, hogy szerény nézetünknek kifejezést adjunk, mert csak igy tisztázódnak az eszmék és tisztul a felfogás. Az emberi gyarlóság magával hozza, hogy tökéletes, kifogástalan dolgot ember ritkán alkot és kérjük, vegye tudomásul azon meggyőződésünket is, hogy *könnyebb birálni, mint alkotni.*

És most lássuk a művet.

Bevezetésében azt mondja, hogy „a fából készült spiritusz-gyártás alapjai ma már meg vannak annyira vetve, hogy állandó szeszfőző üzemet létesítsünk." Ezen állítást a gyakorlat szempontjából tagadnunk kell, mert hazánkban nem tudunk és nem hozhatunk fel vállalatot, mely a fából való gyárilagos szeszfőzéssel állandóan foglalkozna. Ha ezen kijelentés állana; úgy akadt volna vállalkozó, ki a szerző szerint is a „nagy jövedelmet" biztositó vállalatba bele ment volna. Élelmes külföldi vállalkozó pedig akadt volna bőven!

De nem akadt, mert egy tartamos üzem elé alább elmondandó akadályok gördülnek. Elismerjük, hogy a *kérdés a vegyi tudomány szempontjából meg van alapozva: de nem a gyakorlat szempontjából,* a mit a szerző maga is elismer, mikor mondja, hogy *„még ma*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

sem forrott ki az eszme kifogástalan üzemmé". Tehát a dolog még kemény dió!

A következő cim alatt tárgyal a „szénhidrátokról általában." Alapos vegytani tudással vezeti be a dolgot és megismertet az egyszerű és összetett cukrok — illetve szénhidrátok chemiájával és annak történetével.

Rámutat a szénhidrátok könnyü elváltozására, mint a kitanulmányozásuk elé gördülő legnagyobb akadályra.

Csak sajtóhibának minősíthető, hogy a glukoz oxydációjából keletkező szorbit képlete $C_6\ H_{14}\ O_6$-al van jelölve $C_6\ H_{14}\ O_5$ helyett.

Kifejti, hogy az egyszerü cukrokból vizelvesztés — tehát *anhidrid* — mellett keletkeznek *az összetett cukrok* a plysakkaridok és ezekből a viz elemeinek, illetőleg atomjainak felvételével az u. n. *„hidrolizis" folytán az egyszerű cukrok,* a monosakkaridok.

Ez utóbbiak szerkezetét a Le Bel, van' t'Hoff és E. Fischer által felállított elméletnek azon tényе alapján magyarázza, hogy az egyszerű cukrok a polarizált fényt az assimetrikus szénatomok elhelyezése szerint jobbra vagy balra, vagy mindkét irányban, ha ez utóbbi két irány egyenlő — mintegy megsemmisíti egymást — nem forgatják.

Az összetett cukrok kiismerése ez ideig nem sikerült és csak a valószinüség látszatával birnak az ezek szerkezetére felállított elméletek, bár köztük sok már megdönthetetlenül állja helyét.

Bennünket csak a fában lévő sakkaridok érdekelnek és látjuk, hogy éppen ezek vannak legkevésbbé megmagyarázva, mert kiismerésük elé a könnyü elváltozás nagy akadályokat gördít, amennyiben a megismerésre vezető s eddig legjobb módokkal szemben is különféleképen viselkednek már hőmérséklet változásánál oldhatóság, forgató és redukáló képesség és jódreakcióra.

Dicséretre méltó alapossággal foglalkozik a szerző „A celluloz hidrolizésére vonatkozó tanulmányok" ismertetésével — talán túlságosan terjedelmes alapon, mert bár igaz, hogy ezek ismerete nélkül a további kisérletezés bajos, utbaigazítás lévén ez a helyes irányu kisérletezésekre, de nem erdész-embernek való, kinek ily kisérletekhez ideje és hajlama, alkalom hiján kedve sem lehet. Igen jó szolgálatot tett azonban a szerző azoknak, kiknek gyárakban alkalmuk van kisérletezni, és a vegyészeknek, kik ezen ügy iránt érdeklődnek: mert összegyüjtötte hangya szorgalmával az eddigi eredményeket.

A továbbiakban „A fának cukorrá és szeszszé alakításában elért eredmények"-et tárgyalja.

Elsorolja, kik foglalkoztak e kérdéssel és végtelen örömmel látjuk, helyesebben olvassuk köztük *egy magyar ember nevét Vietorisz Gy. személyében!* Van hát nálunk is, ki fogékony ily uj, kikutatlan, nagy kérdések iránt. Sajnosan látjuk azonban, hogy *Zdarek J.* nevét, ki szintén sokat fáradozott e kérdés tisztázása körül: művében nem találjuk.

Ezután nagy — mondhatni teljes terjedelmében adja *Simonsen* kimeritő és több oldalú kisérleteit, melyekből a következőket emeljük ki:

1. A fürészpor *0·58 %-os kénsavoldattal* 10 légköri nyomás mellett 22·5 súly % ot adott cukorban.

2. A 0·58 %-nál nagyobb és kisebb *savtartalom* a cukorképződést csökkenti.

3. Legnagyobb a cukorképződés a 9 és 10 *légköri nyomásnál* és apad annak apasztása és emelésével is.

4. A cukorképződés 9 atmoszféra nyomás és 0·5 %-os kénsav mellett legnagyobb $^1/_4$ *órai* behatás mellett és *apad* ezen *idő növekvése és rövidülésével.*

5. *Egyenesen a katlanba* töltött anyaggal nagyobb (23·4%) eredményt ért el, mint az autoklávból

6. *Sósavval* kisebb eredményt ért el, mint kénsavval. Itt 22·7 % cukorképződés volt a legnagyobb 9 atmoszféra nyomás, $^1/_4$ órai hatás 0·3% sósavtartalom mellett.

7. A *kis autokláv* jobb eredményeket adott, mint a nagy.

Simonsen vizsgálatai szerint felállította a fából való szeszgyártás költségvetését egy nagy üzemre, mely naponta 38·4 hectoliter szeszt termelne. A berendezés költségeit 420 ezer koronába veszi fel — míg a napi kiadásokat 452 K 70 fillérben.

Szerinte 1·80 K tonnánkénti fűrészpor ára mellett ennek q-jából csak 6 l. 100 %-os alkoholt számítva (bár 6·5 és 7 litert is kapott) az előállítási költség 100 literenként csak 19 K volna, holott 2·4 K q-énti burgonyaár mellett 31 K 86 f.

Eltekintve attól, hogy a fűrészpor árát számításba vette, a gyártás igen szép jövedelmet biztosítana. Különösen fokozott jövedelmet akkor, ha meggondoljuk, hogy a kipréselt fűrészport briketté préselve száraz lepárlás utján methylalkohol, aceton, ecetsav, világitógázra, kátrány, szurok stbre nagy haszonnal fel lehet dolgozni és még ezután is könnyen értékesithető faszénhez jutnánk ugyancsak briketté való préseléssel.

Majd Classen eljárásának eredményeit közli, mikor a fűrészporból kénsavas anhidrid bevezetésével a nagyban megejtett próbánál egy tonna 111—122·6 l. szeszt adott, literenként 14·5 fillér előállítási költséggel. Ezen próbánál a hátra maradó fűrészport előbb elősorolt methylalkohol, aceton és ecetsavra dolgozták fel.

Classen eljárását *Gentzen* és *Róth* oda módositották, hogy az autoklávba *kénsavas anhidrid helyett ozont* préselnek be és a nyomást előbbivel szemben megkétszerezik. Ők 100 kg. lúcfenyő fűrészporból 40 kg. erjeszthető glukózt kaptak, a mi 15 l. abszolut alkoholnak felel meg.

Végül *„Összfoglalás"* cimen rámutat a fürészporból való szeszgyártás fontosságára, ennek technikai alkalmazására és az emelkedő szükségletre az iparban.

Számítás útján kihozza, hogy nálunk évente a fűrészporból 990.000 hektoliter abszolut alkoholt lehetne nyerni,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Térjünk el kissé a tárgytól és mutassunk rá azon akadályok közül egynehányra, melyek ezen iparág gyakorlati keletkezése, illetőleg meghonosodása és fejlődése elé gördülnek, mert ha már tudunk módot, mely szerint egy tonna fűrészporból 150 l. abszolut alkoholt előállítani képesek vagyunk: kell más fontos körülményeknek közbe játszani, melyek a gyakorlati feldolgozást nem engedik meg, vagy akadályozzák.

Simonsen *64 tonna fűrészport vett* alapul *egy napi feldolgozásra*, de talán nem vette számításba, hogy ily rengeteg mennyiségű fűrészpor nyeréséhez naponta mily fatömeget kellene feldolgozni?! Ha a hulladékot súly %-ban 20 percentnek vesszük a szerző adatával egybehangzóan: nem szabad elfelejtenünk, hogy az *nem mind fűrészpor* és hogy ezen hulladéknak további mechanikai felaprózása válna szükségessé, mielőtt az szeszfőzésre lenne felhasználva. Ezen előmunkálati berendezés és költséggel sem a szerző, sem Simonsen nem számolt.

A második nagy akadály ezen téves számításból folyik: a csekély fűrészporkészletből, illetőleg napi elégtelen mennyiségéből. *A nagyipar főkelléke a tartamosság*, ha ez biztosítva nincs: nagyiparról szó nem lehet, hanem csak melléküzemről, már pedig oly üzemet, mely naponta 6—4 vaggon fűrészport adna, még Simonsen sem tud megnevezni.

Ha pedig a fűrészpornak a szeszfőző üzemhez való szállításával gondolná az állandó és tartamos munkát biztosítani, úgy a tonnánként felvett 1·8 K fűrészporár még a szállításra sem elegendő, akkor sem, ha a fűrészpor teljesen ingyen állna rendelkezésre. Ezért nem akad vállalat, mely ezen a tudomány szempontjából oly remek üzemet berendezné. Önálló, tartamos üzem részére egyetlen fűrészgyár illetve telep sem képes elegendő hulladékot, helyesebben fűrészport szolgáltatni és a szüneteló üzem berendezését fűrésztelepbirtokosaink *rangukon alólinak tartják*. De minek is tennék? fűrészeik rengeteg hasznot biztosítanak a nevetségesen alacsony hazai tőrák mellett, hogy ily kihasználásra és üzemre még csak — sajnos — nem is gondolnak.

További akadálya ily üzemnek, hogy a dolog a gyakorlat szempontjából kiforrva még nincsen, bár tagadhatlan, hogy a már mostanáig elért eredményekkel meg lehetünk elégedve. Nem elég szép, hogy egy tonna ez ideig értéknélküli, sőt eltávolítási költséggel járó fűrészporból 112—150 l. abszolut alkoholt lehet nyerni? És mily remek hasznot hozna a további vegyi feldolgozás?

Nemzetgazdasági szempontból első sorban megrovandó, hogy azt a rengeteg anyagot, mely most értéknélküli, sőt anyagi áldozattal, vesztességgel jár: kihasználni, értékessé tenni nem akarjuk. A vágásainkban visszamaradó rőzse mily csekély költséggel és mily jól lenne értékesíthető.

Minden fűrésztelephez indokolt volna egy. a fűrészporból való szeszfőzésre alkalmas szüneteló üzemet berendezni a telep nagysága és termelőképességéhez mérten, hogy fejlesszük a nemzeti vagyont, az ipart és önjövedelmeinket."

De térjünk vissza a tárgyhoz.

A szerző az „Összefoglalás" fejezetében, műve végén és műve tartalmából elvitázhatatlanul következtetve kissé elirta magát. A 97-ik oldalon irja, hogy „a bükk 10—15%-al több cukrot ad, mint a fenyőfélék," de két sorral tovább hitelt látszik adni *Bersch* állításának, ki ezen fanemet e célra alkalmatlannak tartja, sőt még kiakarja őt menteni, mikor állítását bizonyítani akarja avval, hogy „biztosan itt is erjesztést megakadályozó anyagok képződnek. Ezek eltávolítása azonban valószínüleg sikerülni fog."

Ki kell jelentenünk, hogy *Bersch* ezen állítását *Zdarek J.* fényesen megcáfolta avval, hogy 1 m^3 bükkfából 42 l. absolut alkoholt tényleg nyert, tehát majdnem annyit, mint tölgy- vagy fenyőfából.

A dologhoz még csak annyit szólhatunk, hogy a tudomány szempontjából sincsen az ügy kellőleg tisztázva és e lapban már közölt megfejtetlen pontokat ki kell egészítenünk avval, hogy még nincs kiderítve, mennyi az egyes fanemek cukorrá átalakítható része a talaj és kor, valamint döntés ideje szerint, holott e kérdés teljes tisztázásához ezen adatokra szükség van, mert azt a fák anyagtermelési processusa feltétlenül befolyásolja.

Hogy miért jutunk azon ideális — de vegyileg nem lehetetlen — helyzetbe, hogy a fásító anyagokat is birjuk cellulose- és cukorba átvezetni: a jövő titka és problémája!

A szerző művével a kitűzött célt teljesen elérte. *Tanulságosan adja műve első részében a tudományos részt és kielégíti a másodikban az ügy iránt érdeklődő műkedvelőt is.* Kísérje siker művét, és jutalmazza az, hogy művével az ügyet szőnyegen tartsa, másokat további kísérletekre buzdítson, esetleg ezen iparággal való foglalkozásra serkentsen.

Foglalkozzunk ezen szép és hasznos kérdéssel, mert csak akkor jutunk bármely ügyben tisztább fogalmakhoz, akkor egy dolog fejlesztéséhez, a gyakorlati elvekhez: ha vele foglalkozunk! A liszt is csak liszt — de számai között és ezek keretén belül jobban tud eligazodni, ki belőle főz és süt, mint a ki a készet elfogyasztja.

A mű ára fűzve 2 K. Ajánljuk szaktársaink figyelmébe, mert vele tágul látókörük, növekszik ismeretük és tudományuk. Nem is volna erdész, ki meg nem szerezné és ki nem volna kíváncsi tudni, hogy *miként is lehet hát még a fából is szeszt főzni és cukrot készítnei!?*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A magyar vadászati ipar és találmányok.

A Jura-féle fegyverolaj.

Általánosan ismert dolog, hogy a vadászati szerek és eszközök, — majdnem kivétel nélkül — a külföldről kerülnek hozzánk. Az utóbbi időben a vadászok egy kicsit mintha már észbe kapnának. Itthon is meg mernek rendelni egy-egy töltényatskát, hátizsákot, vadászcipőt, vadászruhát és sok más olyasféle dolgokat, amelyek a vadászattal szoros összefüggésben vannak. És ezek a cikkek nemcsak kiállják a külföldiekkel a versenyt, hanem még jobbak is azoknál. Hány évtizeden keresztül szövődött ez a vakság, ez a hályog a mi szemeinkre, mindaddig, amig egy újabb korszaknak, a felvilágosodottságnak lüktető, nagy mozgató ereje le nem rántotta szemeinkről ezt az iszonyatos vakságot.

Az ember el sem hinné, hogy hány meg hány főuri vadász rendelte téli halina, illetőleg daróc csizmáját a ködös Albionból vagy Skociából akkor, a mikor a világ leghíresebb daróc- és halinacsizmáit nálunk csinálják. Számtalan ilyen hasonló cikkek vannak, a milyent sehol a világon nem készítenek, csak nálunk, hogy egyebet ne említsek, mint a magyar szücsműipar és az utóbbi időben fellendült bőrdiszműáruk is.

Kimondhatatlan szépségű és finomságú fegyvertokok, táskák, valamint szőrmés ruházatok kerülnek ki a mi iparosaink kezei alól, amilyeneket máshol még remekbe sem készítenek. De hát ezek még mind csak a vadászatnak jóformán kiegészítő részét képezik. Ami a fő, a fegyver, tölténye és hozzávalója, még mindig ismeretlen előttünk.

A nyár folyamán mintha hallottam volna valamelyesféle sörét-gyárról. Gyöngyösön, vagy Losoncon, én igazán nem tudom hol? De ha már készül, készült vagy esetleg készen is lenne, mi az ördögnek van az a nagy titkolózás? Talán csak nem a nyilvánosság kizárásával létesült! Kinek készítik azt a *magyar* sörétet? Nekünk, talán magyar vadászoknak, vagy külföldieknek? Miért nem ütik a nagy dobot? Ütném én is szivesen, csak látnám már azt a magyar sörétet. Ki látta, ki lőtt vele?

Nem a kiváncsiság késztet erre a kérdésre, hanem a mindnyájunk érdeke. Igaz ugyan, hogy a fegyverkereskedők „sörétkartelben" vannak egymással, de hát ez nem számít. Elvégre, mi vagyunk a vevők, nem a fegyverkereskedők. Ha magyar sörét van és még hozzá jó is, ha nem is jobb, de legalább olyan mint a külföldi: akkor magyar sörétet követelünk és kell is, hogy követeljen minden igaz magyar vadász. Nem szavakban, hanem cselekedetben kell, hogy érvényesüljön a mi akaratunk is.

Minden parány, amely a saját erőnkből keletkezik, hivatva van arra, hogy a mi önnállóságunkat jelképezze. Nem vagyunk túlkövetelők, sőt inkább méltányosak, csak csupán világosságot akarunk, hogy tisztán láthassunk. A magyar vadászok anélkül is igen hiszékenyek, igyekszik is mindenki azt a tulajdonságát kihasználni. Aki fegyvert árul, annak biztosan van a raktárán egy pár „általa külön kipróbált és belőtt fegyvere" is. Mind csak azért, mert ezáltal még lehet külön vagy 30 koronát is felszámítani — a rendes áron felül.

Miért ez a külön próba! Vagy jó az a fegyver, vagy nem jó!

Ezeket csak azért említem meg, hogy láthassa minden vadász, hogy miként leselkedik reája az üzleti élelmességnek párját ritkító rafinériája.

A fegyver a vadásznak jóformán élettársa. Az igazi vadászt fegyveréről lehet megismerni. Akinek elhanyagolt, ronda, piszkos, jóformán soha sem takarított, lotyogós szerkezetű puskája van, *az nem vadász!* Az csak puskás. Az az érdekes a dologban, hogy ép' az ilyen „puskás" ember tartja magát legfőbbként — *vadásznak*. Üres, tartalomnélküli fecsegő, szószátyárkodásával szükebb pátriájában még némelykor bizonyos dicsfény is veszi körül, amiért lehetett szerencsés lesipuskás módjára némely nemesebb fajtájú vadat is elejthetni. Az ilyen puskásnak én nem beszélek. Nem is szükséges. Amit én tudok, azt más is tudhatja. Csakhogy ami másnak lényegtelen apró-cseprő dolog; az nekem igen fontos lehet és esetleg kiinduló pontjait képezheti valamelyes komolyabb dolognak is.

Ilyen csekélynek látszó dolog a vadász fegyverének jókarban tartása is. Maga a fegyver tisztántartása is igen sokféleképen történhetik. Sokan a takarítást úgy végzik, hogy ez a cselekményök többet árt a fegyvernek, mintsem használna. A szoba küszöbét még a nemeztalpu cipő is kikoptatja idővel; mennyivel inkább koptatná egy vastalpú cipő. Így a fegyverrel is. Egy jófajtájú erős drótkefével igen hamar tönkre tehetjük a legfinomabb fegyvercsövet is. Már pedig a hátultöltő, illetve a patronokkal működő modern fegyverek lőképességének megóvása csak úgy biztosítható, ha a fegyvercsőnek belső részét mindenféle erősebb dörzsöléstől megkíméljük. Különösen vonatkozik ez a szabály az olyan fegyverekre, amelyekből állandóan füst nélküli porral lőnek.

A füst nélküli lőpor nemcsak megtámadja a fegyver csövét, hanem annak falán durva, erős szemcsés megrozsdásodást is idéz elő.

Aki, fegyverén képződött, ezen rozsdát előbb nem oldja fel, és csak úgy tisztítja, az fegyverét a lehető legrövidebb idő alatt tönkre teszi, úgyannyira, hogy a lövedék átütő erejét teljesen el is veszti. Ilyen fegyvereknél hiába való és felesleges mindenféle magántudós puskaművesnek a tanácsa, mert még nagyobb öbre felfurva sem lesz belőle jó fegyver soha!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Akinek értékesebb, esetleg kedves megszokott fegyvere van, az jól teszi, ha tanácsomat szigorúan emlékébe vési, és fegyverét — ha füstnélküli lőport használt — *szárazon*, a képződött rozsda feloldása nélkül, sem maga, sem más által nem takarítatja.

Különféle *külföldi* gyárosok törekvése odairányult, hogy olyan szereket találjanak fel, amelyek a képződött rozsdát legkönnyebben lemarják, de úgy, hogy ez a marás a cső falára immunis is legyen. Többé-kevésbé ezt a problemát, ha nem is teljesen, de mégis úgy ahogy — megoldották. A használatban lévő különféle szerek és olajok, mint: *Hillas Cleaning Fluid, Never-rust, Newarks-Preparation, Telin, Alkalin, Nitrol, Massa Victoria American, Balistol-Klevel* és az általánosan ismert *Curol* mind ezt a célt szolgálnák.

Sajnos azonban, nem vagyok abban a kellemes helyzetben, hogy ezen szerek minéműségét vegyelemzésileg is ismerhetném, csupán a gyakorlati alkalmazására szorítkozom, amelyeket a saját tapasztalataim alapján szereztem.

A felsorolt szerek közül nálunk jóformán csak a *Curolt* használják. Ez a szer eddig egyedül álló volt a maga nemében. Végtelen nagy hibája, hogy ha — a vele végzett tisztítás után, a fegyvert (a cső belső részét) a lehető legalaposabban nem dörzsöljük szárazra: akkor utánna egypár nap mulva „harmatszerű rozsda" képződik. Ez a képződmény kissé nedves levegőjü szobában csakhamar rozsdává is válik.

Egypár évtizede már, hogy használjuk a füstnélküli lőport. Áhitattal tekintgettünk a külföld felé, hogy mikor is találnak fel már valamiféle jófajta olajat vagy más ilyesféle dolgot. Mert nagy dolog ám az, ha az ember úgy gondolkodik, hogy még bele is fárad.

A vadászat terén eddig még csak egyetlenegy magyar találmány van, a: *Manlicher Excelsior*. Hogy túlságos szigoruak ne legyünk, ez sem egészen eredeti; hanem a meglévő rendszernek egyik javítása. Mégis jól esik nekünk rá gondolni, mert magyar találmány.

Most előállt megint egy magyar ember. *Jura Péter*. Nem ő találta fel a puskaport. De amit feltalált, annak igen sok köze van a puskaporhoz, még pedig a „füstnélküli lőporhoz".

Jura Péter patikárus Dombrádon. Vadászember. Ideje van, kedve is van, módja is van hozzá, hogy kísérletezzen. Valamiféle fegyverolajt készít vagy talált fel és „Jura-féle fegyverolaj" címen forgalomba is hozta. A legérdekesebb a dologban az, hogy ez az olaj nemcsak jó; hanem kitünő is. Miből kotyvasztotta össze, nem tudom, az ő dolga, én őt személyesen nem ismerem, de igen derék magyar ember lehet, mert találmányának címkéje is nemzeti színü és ebből látszik, hogy nemcsak a vadászoknak, hanem a magyarságnak is szolgálatot akar találmányával teljesíteni.

Ezen ujfajtáju olaj, a többi hasonnemű szereket, közte a Curolt is, hatás és jóság tekintetében teljesen felülmulja. Jobb mindegyiknél. A feltaláló utasítása szerint: *„a csövek belseje kitisztítandók egy erre a célra készült kefével és azután ezen olajjal bekenendők. A fegyvernek külsejére és agyára is jó ez az olaj, mert a piszkító legyeket távol tartja."*

Sietek kijelenteni, hogy ez az utasítás *nem jó!* Lehet íráshiba vagy bármi, de az olaj annyira jó, hogy igazán megérdemli a rendszeres utasítást.

Saját kipróbálásom szerint az olaj a következőképen használandó:

Lövés után (24 órán belül) a cső ezen olajjal bekenendő. Igy bekenve a fegyver akár 24 óráig is maradhat, de elég ha 10 percig áll. Ezután a tisztító vesszőn lévő puha pamacscsal a csövet letörlöjük. Ezen törlésre a fegyvercső a koromtól egészen megtisztul. Most egy tiszta pamacscsal, amely most már keményebben rácsavarva lehet, szárazra kitörüljük és azután újra olajjal, kívül-belül, az egész fegyvert bekenjük.

Ez a lehető legegyszerűbb és legcélszerűbb módja a tisztításnak.

Egyik hátránya, hogy 100 grmos üvegben 1 koronáért árulják, a mi igen drága. A takarításnál az olajjal takarékoskodni nem lehet.

Dacára annak, hogy ezen fegyverolaj igen kitünő, ez idő szerint egyedül álló a maga nemében — nem merek nekie nagy jövőt jósolni, még pedig elsősorban azért, mert magyar találmány; másodsorban még azért, mert: ki tisztítja nálunk a fegyverét ugy, hogy még 1 koronát olajra is költene.

De mivel ilyen universális szerrel érdemes üzletileg is behatóan foglalkozni, azt ajánlom a t. feltaláló úrnak, hogy nyúljon be egy kicsit a nagy bugyellárisba, ne tartsa titokban a dolgot. Reszkirozzon, vagy ha nem mer, adja el valamelyik vállalkozónak, a kinek lesz szíve hirdetni úton-útfélen, hogy mindenki előtt ismertté legyen, Ha nem így tesz, akkor találmánya — legyen ez bármilyen kitünő is — halva született gyermek marad. Ma már a jó bornak is kell cégér, mert ez a modern üzletkötés technikájának abc-je. De ne méltóztassék a „Divat Szalon"-ban hirdetni; ott vannak szaklapjaink a belföldön egynehány, a külföldön valamennyi. Különben egy üveg átvételét itt is nyugtatom azzal, hogy előzetesen három üveggel már magam is vásároltam és jelen megemlékezésem nem a mintaüvegnek szól.

Kő.

A régi szegedi halászok jelképes madarai.

Irta *Lakatos Károly*. 2

És ilyen madara több is volt a hálóból, rétből élő szegedi népnek s általában a tiszahát lakóinak és volt olyan is, melyet gúnyból emlegettek és hoztak hasonlatba szokásokkal vagy gyakran személyekkel, mint teszem például a *sárga rigót, bakcsót* és *szürke gémet*.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A „sárga rigó"-ról azt mondták, hogy az a „szolgabíró madara", s — tették hozzá hamiskás mosolylyal — „mindig a tisztösségét dicséri neki" (t. i. a szolgabírónak). A köztudat azonban úgy ösmerte ennek a sárgatollu madárnak az indiskrét szólását, hogy az korántsem foglal magában valami nagy dicséretet a bíróra nézve, sőt nagyon is a cigánynyé mellé állítja a bírói jellemet, egyre azt hajtogatván, hogy „huncut a bíró" — legalább a nép, különösen a lápi nép füle úgy hallotta, vagy legalább is segített a rigónak artikulálni.

Egyébiránt a régiségben a „szolgabíró" csak olyan ellenszenves volt különösen a halásznép szemében, mint akár a cigánysággal, kik nagyobb és hatalmasabb fő-fő urat a szolgabírónál nem ösmertek és ennek okából — és főleg olvasatlan 25 botoknak korlátlan osztogatása miatt is nyilván — gyülöltebbek sem.

Tényleg pákásznak, rétbujónak gyakran akadt leszámolni valója a szolgabíró úrral és igencsak kijárt nekik a mogyorófa áldásából, mert nemcsak hálót, de gyakran olyan gazt is vetettek a nádasokban bujkáló félkézkalmár uraimék „szörzeményeire", mely alól perzekutor uramék csak ritkán tudták előkotormi a „szörzeményt". Szóval kerülközött a „rétőn" sok órgazda is . . . Sokat tudna-erről a hirös „matyhidi", madaraszi, putri" (ha megvólna!) és még sok mindenféle nevezetü nád- és rétmenti csárda mesélni, a hová a „bagószömüek" igencsak ellátogattak „szétnézni" egy kissé, ha ugyanis nagyobb hiba esött a mozditható vagyonban, teszem csikóban, bürgében — miegymásban, mert a kószáló „piócaszdők", „keszégesőktől" — ahogy a jött-ment pocsolyakerülgetőket, igazában a kósza s a halászok nyakán élősködő csavargókat csúfolták, — löhetött sokszor fülhegygyel hallani valamit, még agyon nem kalimpálták őket a rézfokos „gyerökök" — ha kitudódott a turpisságuk és „szarkanyelvük lött nekik" . . .

Nota bene: „bagószemüek"-nek a perzekútorokat nevezték a halász-pákász-emberek, gúnyos hasonlatba hozva azzal az ide-oda kószáló, fürtető réti madárséggal, melyet „bagószemü kányák"-nak (Cirkus aeruginosus) ösmer a paraszti réti madárnomenklatura.

A *„bakcsó"* is (Nyctiardea nycticorax), mely különben a réti ember jelképes, választott madarai közé tartozott, — részint szinte gúnymadárként is szerepelt és úgy hivták tréfásan, hogy „oláh pap" . . . Ettől a madártól élesen megkülönböztették a „gencset" (Ardea cinerea), melyet ha többesben mutatkozott, tréfásan „tápai elöjárónak" is neveztek a tápéi halászok és gyíkényesek nem nagy épülésére. Hanem ennek története van.

Ugyanis egyik szomszédos község valami határkérdési ügyben deputációt küldött ki Tápéra, a dolog miben állásának az ottani magisztrátus közbejöttével történő elintézése végett. A tápai nagyfejüek azonban elunva a deputátusokra való hosszadalmas várakozást, előre kivonúltak a határba, egy kis előzetes körültekintést végezni; arról azonban, hogy hol és merre lesznek találhatók ökegyelmeik, semmi információt nem hagytak hátra magukról; miért is a deputátusok csak úgy találomra, mint parasztiaknál mondani szokták: „szag után indúlva" vágtak neki a fölfedező exkursiónak és mentek, mendegéltenek ungon-berken keresztül, az érdemes elöljárósági testület kiböngészése végett. És amint így mendegéltenek, egyszer nagy messziről valami méltóságos magatartású emberscsoport-formát véltek észrevenni, „kik" nagyon *fehéredének*, s épp ennek okából a keresett elöljáró uraimékat sejtették bennök, amennyiben valószinüséget fűztek arra a tényszerü nyilvánuláshoz, hogy a gyertyaolvasztó és részint bőrpörkölő hőség következtében pőrére vetkőződve, félig-meddig Ádámkosztümben óhajtják élvezni a meg-meg lóduló hűvös ájer alkalmatos lengedezéseit; de egyben nem látszék lehetetlennek az sem, hogy a nagy fehéredés villogó gatyabéli alkalmatosságuktól veszi eredetét, mely utóbbit ugyanis (a kultura lassucska terjeszkedése miatt valószinüleg) a tápai ember akkortájt még nem annyira a nyaka között, (mint ama bizonyos jól sejtő francia megállapította), hanem inkább a lábszárain viselte. De a kulacsból lassacskán szopogató nótárius uram ama homályos sejtései, melyek egyenes szárú pipákra vonatkozának (noha füstöt nem observált), másrészt a hosszú nyak és pipaszárlábak, melyek különleg ismét a tápai segédjegyző úrral állanak szoros személyi vonatkozásban: megerősítőleg hatottak a távoli látomány tárgyi és alanyi valószinüségének hihetőségére nézve s ennek okából a jegyzőkönyv kivételes igénybevétele nélkül határozatilag kimondatott a látománynak a falu bölcseivel való kétségtelen azonossága . . . „Vivát" tehát és „gyorsan előre embörök".

A lépések tényleg szaporáztatának és minden ember „lépik egyet" a hosszabb fajtából s e közben a torkok köszörültetének és a kulacsbeli alkalmatosság is lekerül a vállakról. Majd pedig üdvözlő ordítmányok és előkelő zsivajhangzatok tölték be a réti hallgatagságot, miktől nemcsak hogy a környék bogarászó vadrucái és sneff állatjai, hanem — horrendum dictu! — a távolban stagnáló „tápai elöljáró uraimék" is a *légbe emelkedének* s mint valami jól kormányozható aeroplánok, méltóságos lebegések közben lassanként eltünének a távol ködében — a küldöttség szájtátó bámulatára, s csak később derüle ki, hogy a repülékeny „elöljáróság" testileg és lényegileg tulajdonképpen nem is annyira a „hirös" Tápé község érdemös magisztrátusával, mint inkább delelő *szürkegémekkel, „gencsekkel"* állott személyi azonosságban . . .

Nagyratartott, kiválóan kedves madara volt a régi halászságnak a *fecske*. Megénekelte nótában, dicsőtette furulyaszóban s még a babájának is a fecskével izent a halászlegény . . . „repülj fecském ablakára" . . .

A kis fecske volt a hálóvető legigazibb barátja, elválhatlan cimborája, mely örökösen kisérgette könnyedén sikló „csónyik"-ját kint a sikon, bent a nádvado-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nok labirintjeiben, le-lecsapva a kotúillatos levegőből, körülszárnyalva, rá-rálegyintve olykor kicsi szárnyaival;

„Mintha simogatná,
Mintha becézgetné,
Mintha kis szárnyával
Ölelni szeretné . . . "
(Katónak)

Mindenki elhagyhatá a rét forrószivü adoniszát, a hálátlanság, a hűtlenség szomorú virágokat ültethette a lélekbe:

„Csak a pici fecske,
Hűséges barátja
Nem hagyja magára
Nagy búbánatába . . . "
(Katónak)

Így mentek, mendegéltenek együtt a lápok szivében, ahol elenyészik minden boru a fényben s a sóhaj is verőfénynyé válik a vizirózsa- és nefelejtsvirány ragyogó örömkönnyein . . . és fut a bánat, siklik a „csónyik" a bánat súlya nélkül;

„Tavak tükörében
Vándorfelhők úsznak,
Azok is sietnek,
Azok is elfutánk . . . "
(Katónak)

Csak megnyugvás marad vissza a megvigasztalódás serkedő virulatán.

Nagyratartott „jószág" volt a hálóvető népnél a „sasmadár" is, úgy hivták, hogy „strázsamestör", minthogy órákig elszokott dangubázni a száraz fűzfa „högyibe" vagy a kútgém csúpján, mig egyszercsak gondol egyet és fölrugja magát a hüvös ájérbe, keringőzni egy kicsit; — a háló népe meg találgatja, hogy vajjon eltudna-e vinni egy bürgét az ebadta nagy férge? . . . Sokan bizonyitják, hogy el; sőt állitólag látták volna már, mikor bornyút vitt, bár ezt sokan nem akarják elhinni.

Annyi bizonyos, hogy „nagyebadta férög" a sasmadár, és igy szóval elmondva:

„Bármely nagy pujkának
Öregapja volna!"
(Katónak)

Semmi kétség tehát, hogy nagy ereje van neki, a mi látszik is különben. Szinte megdöbbenik látára az ember és mindjárt a gondolatához férkőzik, hogy

„Nem-e talán kölyke
A nagy grifmadárnak,
A mely a lábával
Fölrúg egy nagy várat?! . . . "
(Katónak)

„De nagyon löhet!" . . .

Hát fél is tülle minden teremtett lélek a melyik négy lábon avagy szárnyon járja a levegőeget — és ha szömre kerülközik:

„Minden ami élő
Minden ami mozog,
Ki szárnyon, ki lábon
Szerteszéjjel robog . . .
(Katónak)

és órákhosszat keringőzik, zsivajlik a nagy döbbenettől a sok tavi jószág — és még a tó szélén legelésző birkafalka is iramodik egyet a láttára, és a mérges „puli" lecsahitálja az ebadta férgit.

Hanem ma már ritka lött a „strázsamestör", mert sok a puska, a viz meg kevés és a vizimadárság is megfogyatkozott — de nagyon! Felejtik is már, hogy lött volna; ami pedig mégis van a rokonságából, az is csak afféle „kergetőzsdi férög," „vizi csikós", „ak!" úgy kerítgeti a hussanó madárságot, snyeffséget — miegymást, mint akár a hortobágyi csikósok a szilaj ménest. Hanem ez a madárság nemis „számos", nem igen emlegeti senki: afféle „gyüttmönt fajták" . . .

Hanem a *„kis cerkő"* (Hydrochelidon) az még van elegendő Éppen oly hűséges kisérője a halásznak, mint akár a „kis fecske"; csakhogy a fecske nem kér semmit, a szeretete önzetlen; mig a *cerkő* kunyorál „mindig jajgat a falatért, mint a kódús," — azért is nevezték el „kúdúskáknak" vagy „esenkedőknek" üket; de azért nem haragudtak rájok, kijárt nekik a háló körül a falat, ha sok „küsz" akadt a hálóba:

„Nesztök gyerökök,
Gyertök ide ügyetlök!" *(Régi halászmondás)*

mondogatták az odavetett falatnál és nagy gyönyörüségük telt benne, ha szépen felszedték az alamizsnát: „millen szépen kapik" — mondogatták, „éhös a lelköm" — sajnálkoztak a buzgó madárságon, a: „gyerökökön," a kik rajokban libegtek-lebegtek a háló körül s hulladoztak le a halacskák után, mintha leszórt óriási hópelyhek lettek volna Hanem egyszerre csak nagyot kiáltott valami a magasban, hogy „csér"! „csérrr!" . . . és aztán mintha fehér zsebkendőket lebegetett volna a szél, úgy táncolta meg néhány patyolatszinü madár a levegőt a hálótanya fölött . . . a *csérek* (Sterna), melyeket „lopók" néven tisztelt meg a halászi közkiszállás, minthogy ezek akárhogy kurjogatnak is, de nem kérnek, hanem elviszik erőszakkal is a mi nekik való falat; — szóval „huncutok" — és azért is sok szidást kapnak, hogy nyári délutánokon, mikor a halász a szunnyadó természettel együtt „félig álmon, félig ébren", elmélázva irányitja könnyü lélekvesztőjét a pörkölő fényörömben, hirtelen és váratlanúl csak elkiáltja magát valami a levegőben, hogy „csérrrr . . .", minek folytán a hirtelenavaló döbbenet majd kiveszi az evedzőt a meglepett halász kezéből — és üttetik is ilyenkor a villámos menydörgőssel a csérőgőt, kit még a szájas „lotyósnyelf" is lelotyóz, lenyelvel a maga kobold nyelvén, a botránkozás miatt . . .

Hanem a „sütétség"-nek is megvoltak a maga állatjai, persze szárnyon járók, melyek azonban se „nagyratartottak", se kedvesek nem voltak. Sőt! . . . Nem *igen*

* Lakatos Károlyné.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szeretett velük a „rétjáró embör" találkozni — és igen csak rosz ómennek tartotta az ilyesmit, minthogy vagy „kisértő lelkök" (Caprimulgus) vagy „halálbagót" látott bennök, kik megjövendölik a veszödelmet, mely néha persecutor avagy zsandár képiben jelöntgette magát, . . . de a sötétségön átvillanó gyertyafény is híradással volt erről, a mit az ablakba gyujtott a lápszéli csárda virága, ha néminemü „kopóság" érközött tudakolni valamit, . . . mert:

„Nincsen a betyárnak
Olyan fútós ménje,
Mely ugy tudna futni
Mint a gyertya fénye.

Csak egyet villanik —
S mindjár odareppen,
Akihez küldve van
Titkos izenettel . . ." *(Katő)*

És nem is volt céltalan a lápvilág néma telefónja, mert a „lajka" bizon napokig sem került elő a nádasok birodalmának titkos labirintjeiből — hacsak a világló figurás lobogványnyal hivogatólag nem szaladt rá a bujdokló adoniszra, ki a csillagos éjszakában legföljebb furulyaszóban szelekszárnyán szabadithatta útjokra a keserves sóhajokat.

Hanem halásznak, pákásznak néha egyéb jó szolgálatot is tesz a „bagó." Mikor a parti erdők és vesszős áterekre kisétál a szőke Tisza, megpróbálni a töltések erejét, indzsellér tudományát egy kissé, hát akkor a hal meg a vízimadár-féle is beletakarodik nagy rajokban azokba a hajdani, régi szép eldorádókba, honnét kiszorították őket a földéhes kapzsiság háromszögelős lovagjai. Vadász, halász csónyikra kap s járja ismét boldogan a látogatóba jött elem fényes rónáját, melyre kéjelegve fekszik végig a remegő, legelésző napsugár, tán, hogy élvezze a szerelmes suttogást, köszöntő habcsókjait a megifjuli vén folyó vizének; avagy talán, hogy a vizek tündérei arany ösvényén sétáljanak fel a késéges menyországba, ha idelent nagyon elbúsulták volna magukat a színtelenné, dísztelenné vált tájak haldokló poézise felett . . . Vadásznak, halásznak azonban itt lent van egy darab menyországa ilyenkor. Vígan siklik a „lajka", terül a háló és durrognak a fegyverek hajnalhasadástól, csillagragyogásig, nap-napon át. — És a hol ezelőtt róka vacka volt vetve, a surjás bozótban, most szárcsa, vízityúk kuttyog, vagy az öregharcsa rakja le ikráit s őrzi állhatatosan. A hol a ligetesben tapsifüles legelészte meg a bársonyos füvet, most termetes vadrucák kelnek fel a csónyik órra előtt nagy sápolással. Ahol károgó varjúsereg rakta fel a nyárfásra fészkét — a mik úgy vették ki magukat, mintha nagy tollkalapokkal lett volna teleaggatva az erdő koronája — most ezüst fényű kócsagok-, nagyszavú gencseknek szolgál tanyául. Ahol a kubikgödrök szederindás rejtjei közül vércseszín szalonka szokta kivágni magát tétova szárnyain, most fehérkontyos madár (a bakcsó) robban a suhák fölé, nagyot rikkantva, hogy „vak," amitől úgy megrebben néha az elmerengő halász ringó csónakán s mérgesen vágja vissza neki, hogy „vak az apád" . . . A fekete tollú rigó igenli: „tak-tak;" a „fakutya" megugatja és szárcsa néni is belekotálkodik a kotyogásával — — — — — És a viz nem is motcan, mintha kéjben ringva elszunnyadt vólna a régi jó nyoszolyában. Csak néha támad egy egy buborék, egy-egy fodor imitt-amott, ha a halapróság nagyon megcácázza imitt-amott a viz egy darabját, vagy valami ősi békatekintély üti föl fejét a ringó lajka előtt . . .

(Folyt. köv.)

A pusztavacsi hercegi cserkészetek és hajtóvadászatok 1909. évben.

Fülöp Szász Coburg Gothai herceg Ő fensége pusztavacsi vadászterületén az udvari hajtóvadászatok december hó 6-tól 11-ig tartattak meg; résztvettek Fülöp herceg Ő fensége fiával Lipót herceg Ő fensegével, Ágost szász kir. herceg Ő fensége, gróf Szapáry Péter és István, Bissingen huszárezredes hadsegédjével Sághy főhadnagygyal, Muzsik Lajos, Bakos Géza földbirtokos, Halász Móric főszolgabiró urak és a pusztavacsi uradalom gazdasági és erdészeti tisztikara.

Teritékre került: Dámvad erős lapátos 1, tehén 7, bornyu 4 darab. Nyul mezei 1377, üregi 16 darab. Fácán 326, fogoly 22, róka 3, kóbor macska 1, ragadozó madár 18 darab. Összesen: 1775 darab.

Pusztavacs, 1909. december hó 19-én.

Müller Róbert, erdőmester. *Szathmáry Lajos,* erdőhiv. segédtiszt.

* **Kinevezések.** Ő felsége *Doroszlai* Gábor erdőfelügyelő címmel és jelleggel felruházott alerdőfelügyelőit erdőfelügyelővé kinevezte. A m. kir. földmivelésügyi minister *Kmetonyi* Emil kir. erdőmérnököt kir. főerdőmérnökké nevezte ki.

* **Uj kincstári erdőgondnokság.** A m. kir. földmivelésügyi minister a kincstár részére megvásárolt hátheggységi erdők kezelésére Hátmeg székhelylyel uj m. kir. erdőgondnokságot szervezett.

* **A Coraebus bifasciatus** — sávos tölgybogár — fellépéséről. Matusovics Péter az E. L. mult évi XXI. sz. füzetében hirül hozza, hogy az ujabb időben Bars vármegyében fellépett a cimben megnevezett bogár és álcája nagy károkat okoz a fiatal kocsánytalan tölgyesekben.

Ezen hirt nékem is meg kell erősiteni, mert a vezetésemre bizott garamréti m. kir. erdőgondnokság A. üzemosztály III. v. s. 14. tag 13. sz. részletének tölgyfiatalos felszabadítási munkálatánál mult év augusztus havában annak déli részén először észleltük egy néhány elnyomott tölgy 10—12 éves kocsánytalan suhángon és mindjárt az elleni védekezésre gondoltunk. A védekezés a Téglás-féle védelem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szerint abban található meg, hogy a tölgyeseket más fanemekkel elegyítsük.

Miután az itteni észlelési hely tölgyfaállománya bükk és gyertyánnal elegyes, a fenti védekezés ezen fanemükkel nem állja helyét, tehát inkább a fenyőneműekkel ajánlható.

Miután ezen bogár álcája az elnyomott egyedeken találtatott, kívánatosnak találnám védekezés okából az amugy is pusztulásnak induló fiatal tölgyeseket, a mik oly sokat szenvednek a gyertyán, bükk és gyomfa elnyomásától, hogy azon vidékeken, a hol a sávos tölgybogár fellépett, fokozottabb mértékben szabaditsuk fel, mert tudvalevő dolog, hogyha a tölgy világosságot kap, gyorsan nő, és feltehető, hogy a nagy nedvkeringésü tölgy hajtásaiba a rovar álcáját nem fogja elhelyezni. *Divald B.*

* **Heti tudósitás** Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magkereskedésétől, Budapest: A magüzletben meglehetős csend állott be. A kinálat *vörösheremagból* ugyan valamivel emelkedett, mindamellett az árak a mult hét óta nem változtak. *Lucernamagért* Francia és Olaszország most jóval magasabb árt kiván, emellett alig találhatók tételek, ott már a közép-minőségekre is erősen rátérnek. Ezenkivül az Olaszországból származó magvak ezidén nagy arankát is tartalmaznak nagy mennyiségben. *Takarmányrépamag* irányzata, mint eddig is, igen szilárd, az árak rendkivül magasak, mindennek dacára meglehetős nagy mennyiségek lettek már elhelyezve. *Bükkönyről* ugylátszik a mesterségesen keltett áremelkedés megszünt, ami különben biztosra vehető volt, midőn látni lehetett, hogy mily nagyszámu ajánlatok érkeztek be naponta és érkeznek még most is. *Muharmag* az elmult héten nagyobb mennyiségben lett kinálva. anélkül, hogy az áralakulásra befolyást gyakorolt volna.

Jegyzések nyers áruért 100 kilónként Budapesten:

Idei vörösheremag arankamentesitésre alkalmas K	140—152
Idei nagyaranka vörösheremag	125—130
Idei természettől arankamentes vörösheremag	158—170
Idei lucernamag	140—155
Idei természettől arankamentes lucernamag	150—170
Muharmag	14—15
Nyulszapuka	150—160
Bükköny	14—15

* **Stainer Gyula** csász. és kir. udv. szállító, magpergetőgyáros Körmenden, tiszteltettel értesiti a nagyérdemü magyar erdészközönséget, hogy az 1910. évre szóló fali- és zsebnaptárt szétküldötte; ha egyik vagy másik utközben elkallódott volna, kérem annak ujbóli küldését levelező-lapon kérni. — Ezen alkalommal boldog ujévet kiván a cég nevében *Sándor Imre* igazgató.

* **Faragó Béla** tiszteltettel értesiti vevőit, hogy az 1910. évre szóló falinaptárát szétküldötte. Ha valaki meg nem kapta volna, szivesked jék azt tőle levelező-lapon kérni. — *Faragó Béla* erdészeti magkereskedés *Körmend.*

Az 1910. évi

Kőváry, Vadásznaptár . 3 kor.
Mikszáth, Almanach . . 2 »
Kincses Kalendáriom . 2 »

Megrendelhető:

Székely és Illés könyvkereskedésében, Ungvár.

205/909. k. b. sz.

Faeladási hirdetmény.

A csíkszentdomokosi közbirtokosság eladja nyilt árverésen a földmivelési minister úr 95430/908. számú rendeletével megadott engedélye alapján a Csíkmadaras II-ik rész, Kecskebükk és Kisáca nevű erdőrészekben mintegy 553·98 k. holdon törzsenkénti felvétel alapján, kéregnélküli és a termelési és szállítási apadékok levonásával 129715 köbméterre becsült lúcfenyő haszonfa-tömeget,

Megjegyeztetik, hogy az 553·98 holdból a Kisáca erdőségre esik 84·03 k. hold, a Kecskebükk erdőrészre pedig 469·95 k. hold és a 129715 köbméter haszonfából a Kisáca erdőrészre esik 16051 köbméter a Kecskebükk, erdőrészre pedig 113664 köbméter.

Az összes kikiáltási ár 774100 kor., azaz Hétszázhetvennégyezeregyszáz korona, ebből esik a Kisáca erdőrészre 86700 korona, a Kecskebükk erdőrészre 687400 korona.

Az értékesítés céljából **1910. évi január hó 11-én d. u. 2 órakor** Csíkszentdomokos községházánál nyilvános szó- és zárt irásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Árverezni lehet mind a két erdőrészre együttesen és külön-külön is.

A fatömeg becsáron alul nem fog eladatni.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az irásbeli ajánlatok ellátandók szabályszerű bélyeggel és a kikiáltási ár 10%-át tevő összegnek a csíkszeredai kir. erdőhivatal pénztárába történt letétbe helyezéséről szóló nyugtával.

Szóbelileg árverezni kivánók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át kitevő bánatpénzt a csíkszeredai m. kir. adóhivatalnál letétbe helyezni és a letéti nyugtát az árverési bizottságnak bemutatni.

Megjegyeztetik, hogy a vételár kifizetésénél az eredetileg megállapított feltételek nagymértékben enyhítve lesznek.

Az árverési és szerződési feltételek megtekinthetők Csíkszentdomokos községházánál és a járási erdőgondnokságnál Csíkszeredán.

Csíkszentdomokos, 1909. évi december hó 1-én.

Ferencz Antal, b. jegyző. **Barabás János,** elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2247/1909. kj.

Faeladási hirdetmény.

A repedei és dubrovicai úrbéres közönségek eladják az 1907. évi 23897. számú földmivelésügyi miniszteri rendelettel erdejüknek kihasználására engedélyezett 176·28 ürm.^{3} bükk és 73 ürm.^{3} nyir tűzifatömegét Repedén (Beregm.), a községházánál **1910. évi január hó 28-án d. e. 10 órakor** megtartandó írásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli nyilvános árverésen.

Kikiáltási ár a m. kir. földmivelésügyi miniszter úr 78683. I. N. 2. sz. újabb rendelete szerint 25,515 K.

Bánatpénz 10%. Az erdő a vasúti állomástól 1 és fél kilométerre van.

Utójánlatok nem fogadtatnak el. Az árverési és szerződési feltételek Repedén, az úrbéres elnöknél megtudhatók.

Repede, 1909. december 23-án.

Soor Salamon,
úrbéres elnök

Magyar királyi államvasutak.

Menetrendmódosítás a kőrös—belovár—verőce—viroviticai vonalon.

A kőrös—belovár—verőce—viroviticai vonalon a kistar—virjai vonal megnyitásával egyidejüleg a következő menetrendmódosítások lépnek életbe:

A Verőce—Viroviticáról reggel 4 óra 25 perckor induló és Belovárig közlekedő vegyesvonatok megszüntetnek. Helyettük Verőce—Viroviticától Kőrösig egy új vegyesvonat helyeztetik forgalomba, mely Verőce—Viroviticáról a déli vasutnak Barcsról érkező személyvonatához csatlakozólag éjjel 3 óra 15 perckor indul és Kőrösre délelőtt 8 óra 15 perckor érkezik, hol csatlakozik a Zágráb és Budapest felé közlekedő személyvonatokhoz.

A Belovártól Verőce—Viroviticáig közlekedő és Belovárról reggel 5 óra 30 perckor induló vegyesvonat Belovárról korábban, azaz reggel 5 óra 21 perckor indul.

A Kőrösről jelenleg 6 óra 15 perckor induló és Belovárra reggel 8 óra 10 perckor érkező vegyesvonat, Kőrösről reggel 5 óra 55 perckor fog indulni és Belovárra 7 óra 48 perckor fog érkezni.

A Verőce—Viroviticáról délelőtt 9 óra 5 perckor induló személyvonat jelenlegi tartózkodása Klostaron 5 percre emeltetik fel.

Budapest, 1909. évi november hó 30-án.

A forgalmi főosztály igazgatója:

Kotányi.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

Magyar királyi államvasutak.

Menetrendmódosítás a zágráb—sziszek—bródi és sunja—doberlini vonalon.

Folyó évi december hó 15-től kezdve a Zágráb máv.—sziszek—bródi vonalon közlekedő, Zágráb máv.-ról délelőtt 11 óra 30 perckor induló vegyes és onnan éjjel 1 órakor induló személyszállító tehervonatok, továbbá a Zágráb máv.-ra jelenleg délután 5 óra 50 perckor érkező vegyes és az oda éjjel 11 óra 27 perckor érkező személyszállító tehervonatok Zágráb déli vasutról fognak indulni, illetve Zágráb déli vasutra fognak érkezni.

E vonatok indulása és érkezése Zágráb déli vasuton ugyanaz marad, mint jelenleg Zágráb máv.-on, kivéven a Zágráb máv.-ra Sunjáról éjjel 11 óra 27 perckor érkező személyszállító tehervonatot, mely Zágráb déli vasutra éjjel 11 óra 7 perckor fog érkezni és Sunjáról is korábban, azaz este 8 óra 20 perckor fog indulni. E vonatokhoz Zágráb máv. és Zágráb déli vasut közt összekötő személyszállító vonatok fognak forgalomba helyeztetni, melyek által a jelenlegi csatlakozások Zágráb máv.-on ezután is fentartatnak.

Ugyancsak az említett időponttól kezdve a Zágráb máv.-ról jelenleg este 9 óra 30 perckor induló személyvonat korábban, azaz este 9 óra 15 perckor fog indulni, Bródba pedig éjjel 3 óra 9 perckor fog érkezni, Bosznabródba azonban úgy fog érkezni mint jelenleg.

A sunja-doberlini vonalon közlekedő, Doberlinből jelenleg este 6 óra 32 perckor induló és Sunjára 8 óra 15 perckor érkező vegyesvonat pedig Doberlinből este 6 óra 29 perckor fog indulni és Sunjára este 8 óra 2 perckor fog érkezni.

Budapest, 1909. évi december 7-én.

Igazgatóság.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

Yes-Oui-Si a címe egy uj képes hetilapnak, melyet egy nemzetközi bizottság közreműködésével Pálóczy L. főtanár szerkeszt, a **francia** és **angol** nyelvek könnyü és szórakoztató módon való magántanulására. Rendkivül praktikus szemléltető oktatás. Nagyszerü eredmény bárki részére biztosittatik. A folyóirat mint gyakorló füzet is használható. A szerkesztőség minden nehezebb kérdésnél külön felvilágositást ad és az irásbeli fel adatokat kijavitja. Előfizetési ára negyedévenként minden kiadásnak külön 3 korona, bérmentes küldéssel. Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a Yes-Oui-Si kiadóhivatala. Budapest Andrássy-ut 97.

Számozó és erdei kalapácsok, átlalók, erdészkréta, fürészek, bárdok, fejszék, csapdák, az összes erdőmivelési szerszámok stb. stb. kaphatók a legolcsóbb áron.

Csakis ujdonságok.

KRÁSA RUDOLF

WIEN, VII., KIRCHEN-GASSE 29.

Rendelők kérjék „B" jegyü képes árjegyzéket. A „B" betüjelzés feltétlenül szükséges.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Erdei facsemete-eladás

1910. évi tavaszi szállitásra.

635000	drb	1	éves	kocsányos tölgycsemete, Quercus pedunculata
875700	„	2	„	„ „ „ „ „
416000	„	3	„	„ „ „ „ „
662000	„	1	„	kocsánytalan „ „ sessiliflors
262000	„	2	„	„ „ „ „
20000	„	2	„	molyhos „ „ pabescens
2900	„	3	„	átiskolázott szilfacsemete, Ulmus campestris
420000	„	1	„	kőriscsemete Fraxinus americana
26000	„	2	„	„ „ „ „
121000	„	1	„	„ „ „ ornus
600	„	2	„	átiskolázott hársfacsemete Tilia grandifolia
6000	„	2	„	hársfacsemete (magonc) „ „
40000	„	2	„	„ „ „ „ parvifolia
51000	„	1	„	ákáccsemete, Robinia pseudoacacia
4000	„	1	„	diófacsemete
1070000	„	3	„	lucfenyőmagonc, Picea excelsa
70000	„	3	„	erdeifenyőmagonc, Pinus silvestris
203000	„	2	„	feketefenyőmagonc, Pinus austriaca
150000	„	2	„	banksfenyőmagonc, Pinus banksiana.

A csemeték mind elsőrendü minőségüek!

JUNGHANS E. erdőgondnoksága

Lunkasprie, u. p. Dobrest (Biharmegye)

5445/1909. szám.

Kitermelt tölgy műfarönkő eladás.

A lugosi m. kir. erdőigazgatóság hivatalos helyiségében **1910. évi január hó 10-én délelőtt 10 órakor** zárt irásbeli ajánlatokkal kapcsolatban megtartandó szóbeli nyilvános árverésen eladás alá bocsájtatik a facseti vasuti állomás melletti kincstári farakodóra nagyrészben már kiszállitott, részben pedig még a vágásokban levő, de szintén az előbbi helyre a kincstár által kiszállitandó mintegy 20·31 m^3 21—30 cm., 448·01 m^3 31—40 cm., 310·75 m^3 41—50 cm., 149·09 m^3 51—60 cm., 58·64 m^3 60 cm.-en felüli középvastagságu, vagyis összesen mintegy 986·8 m^3 tölgy műfarönkő.

Kikiáltási ár: köbméterenkint 33 (harminchárom) korona.

Bánatpénz 4000 korona.

Az árverési és szerződési feltételek a lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál és a facseti m. kir. erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Az irásbeli ajánlatokhoz használandó ürlapok a lugosi erdőigazgatóságnál dijtalanul adatnak ki.

Lugos, 1909. évi december hó.

M. kir. erdőigazgatóság.

Magyar Otthon. Tisztelt olvasóink becses figyelmébe ajánljuk a Budapesten, VIII., Főherceg Sándor-utca 30. sz. alatt levő Magyar Otthon Penziót. Mérsékelt árban elegánsan bútorozott, különbejáratu szobákat lehet ott bérelni s esetleg teljes ellátás is kapható. Csoportos jelentkezőknek megfelelő kedvezmény. *Szigorúan családi otthon.*

„Korona fegyver“ Fükert különleges szab. závárzatával.

Az összes kulturállamokban szabadalmazva; **elösmert legjobb és legkitünőbb vadászfegyver.**

Főelőnyei a korona fegyvernek a következők:

1. Kivülfekvő, minden vadász által könnyen kezelhető, kiválóan szerkesztett acélzávárzatok, igen kis kakasokkal, melyek nyitáskor **önként felhuzódnak** és rögzitődnek, melyek azonban tetszés szerint **kézzel** s felhúzhatók és leereszthetők.

2. Kivülfekvő gyúszögek ennélfogva ki van zárva a gazok visszatolulása altal okozott rozsdásodás.

3. Különleges, többszörösen **szabadalmazott** önmüködő tölténykivető mely ellenkezően minden más kivetővel **sohasincs** fe huzva, hanem csak akkor huzódik fel és hajit ki, midőn két töltény kilövetett ennélfogva **korlátlan** tartósággal bir.

4. Saját, szabadalmazott közvetlen a **závárzat rugóját** rögzitő biztositással, mely ellentétben a más fegyvereknél alkalmazott biztositásokkal egyedül nevezhető valódi biztositásnak.

5. Tisztán **elsőrangu anyagból** készült csövek a legjobb acélból, a képzelhető **legjobb lövési eredményekkel.**

6. A legkisebb részletekig **kitünő és elsőrangu kidolgozás.**

Azonkivül bármely fegyver ellátható a Fürkert különleges szabadalmazott závárzatával, mely a csöveket az eddigi teljesen szabadon fekvésükben is megragadja s mintegy lecsavarva tartja; minden fegyverhez, különösen **füstnélküli lőpor** használhatónak legmelegebben ajánlható.

A korona fegyver mint golyós, serétes kétcsövü s mint hármas csövü fegyve szállitható.

Részletes árjegyzéket ugy erről, valamint minden más vadászfegyverről kivánatra küld

Fükert G. cs. és kir. udv. fegyvergyáros WEIPERT (Erzgebirge.)

„ HEYD „

eredeti-je.

Faipari eszközök, valamint az erdőgazdasághoz szükséges összes szerszámok nagy választékban a legolcsóbb árakon kaphatók

Krása Rudolfnál

Wien, VII., Kirchengasse 29.

Rendelők kérjék a „B“ képes árjegyzéket. A „B“ betű jelzése feltétlen szükséges.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ÖN BÉREL

valamilyen vadászterületet?

KIDOBHATJA

a pénzét és még sem tud vadászni.

HA FIZET

három koronát az ország bármelyik könyvkereskedőjének, a most: **Ifj. Nagel Ottó** kiadásában Budapest megjelent, magyar vadászok kincsesházának VI-ik évfolyama **Kőváry**-féle

VADÁSZ NAPTÁR

1910. évre szóló példányáért, akkor: egészen más színben fogja látni ezt a vadászvilágot és perfect vadász lesz — Önből is!

A „Vadász Naptár" kapható Székely és Illésnél Ungvárt.

Minden mennyiségben vásárlok

élővadat

úgymint: foglyot, nyulat, fácánt, őzet és különféle vadnemüeket.

Nyulat és foglyot saját begyakorlott személyzetem ∴ mel, hálóval fogok. ∴

F. HORÁČEK

vad- és állatnagykereskedő

Martinitz, (Csehország) Starkenbach mellett.

∴ Számos udvari vadász-intézőség szállítója. ∴

Készlet: 12000 méter nyulfogó-háló, : 18000 méter fogoly befogó-háló. :

Székely és Illés

. . . Ungvárott . . .

ajánlja modernül berendezett

könyvnyomdáját

mindennemü nyomdai munkák pontos és csinos elkészitésére .. a legolcsóbb árak mellett ..

ooo

Erdészeti nyomtatványraktár.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt Gleitsmann E. T. festékével (Budapest, Akácfa-utca 50).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. január 15. 2. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította: Imecsfalvi IMECS BÉLA Belapátfalván. † 1909. augusztus 28.

Felelős szerkesztő: MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Vadászati főmunkatárs: Remetei KÖVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője: SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.

Előfizetéseket Budapesten elfogad: Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

A veres vagy nyári fenyő a középhegységben.

Irta *Divald Béla.*

Sokszor jut a szakember oly helyzetbe, hogy kisebb erdőgazdaságok birtokosai azt a tételt állítják fel megfejtésre, hogy a középhegység lassan növő kocsánytalan tölgyesek, bükkösök rontott vágásaiban gyorsan növő, nehány évtized után akár építkezésre alkalmas gyenge épület-, akár bányafát adó fenyőféle fanemek megtelepítésére tegyen javaslatot.

E feladat megoldása annál nehezebb, mert az erdészetnél nem egy év gazdaságáról van szó, mint a mezőgazdaságnál, hanem egy emberöltőre követünk el hibát, ha rossz tettük meg javaslatunkat, ezért véleményünk nyilvánításában körültekintőnek kell lennünk, a tanultak tapasztalataira kell támaszkodnunk.

Középhegységi birtokosaink szívesen telepítik a lúcot gyors növésénél fogva, szívesen ültetik az erdei fenyőt, de idegenkednek a jegenyefenyőtől, mert az 15 éves korától lassan nő és árnyékot kereső, tehát több gondozást igénylő fanem.

Az igaz, hogy a lúc gyorsan nő a középhegységben, de a déli oldalakon sokat szenved a szárazságtól. Volt alkalmam egy magánuradalomban látni, hogy egy 250 k. hold kiterjedésü, nagy gonddal, fáradsággal és sok pénzzel ültetett lúcfenyő mesterséges felújítás, miként ment tönkre az 1904—1905. évi szárazság alkalmával.

Az erdei fenyő a középhegység vegyes faállományainak hézagaiban, az erdőszéleken kiélt, előbb mezőgazdaságilag mívelt területen megközelítőleg olyan fát adott, mint a jegenyefenyő, csakhogy sokat szenved az erdei fenyő a hónyomástól, úgy hogy például a salgótarjáni bányatársulat erdei fenyveseiben az 1907. évi késői lágy hóesés holdakra menő főltokat ütött a 30 éves faállományban. Ilyenkor aztán tanácstalanul áll az erdőgazda, ha az ilyen 80—100 éves fordulóban kezelt faállományában hasonló főltok támadnak, hogy mitévő legyen? Mert tudjuk, hogy az erdei fenyőnek visszaszerző ereje nem lévén, az összes törött egyedeket le kell döntetni és értékesíteni.

A fenti okokból és azon körülménynél fogva, hogy az erdei fenyő csemetéi megveresednek és tűi lehullanak, a kis- és középerdőbirtokosok azt már kevésbé kultiválják.

A jegenyefenyőtől való idegenkedést indokolttá teszi az a körülmény — amint azt fennebb is említettem, — hogy az az első 10—15 évben lassan, talán mondhatni aránylag igen keveset halad előre növekvésében — de máskülönben ez a középhegység fája, — az agyonlegeltetett, kiélt és csak gyertyán, mogyoró és egyéb cserjével benőtt, mezőgazdasági mívelésre nem alkalmas területeknek felújítását egyes egyedül sikert biztosító faneme; aminek sem hónyomás, sem szélvihar nem árt s mérsékelt szárazságot ki bír.

A szélnek kitett meszes hegyoldalakon, gyakori hónyomásos vidékeken, szabad, nyílt, napos területeken legszívesebben terem a veres vagy nyári fenyő. Igaz, hogy e fanem a magas hegy-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ség fája, hazánkban az éjszaknyugati Kárpátokban felső tenyészeti határa 1400—1500, az éjszakkeleti Kárpátokban 1600—1850 m.-re nyúlik fel, de azért az 1902. évben fejsze alá került I. v. s. 2. tag 15. e. r.-ben találtam egyes vágható veresfenyő egyedeket, amelyek a hosszanövekvésben a lúc, erdei fenyő és az itt honos jegenyefenyő fájával versenyeztek, bár vastagsági növekvésben az utóbbiakkal szemben visszamaradtak.

Fáját felfűrészeltettem, a fa szövete olyan szilárdságot mutatott, mint a hazájában honos lúc, míg ellenben a vele egy termőhelyen nőtt lúc pudvás, széles évgyűrűjű volt. A veresfenyődeszkákból a kincstári épületre ablakokat csináltattam, azokat csak kencével ereszteltem be és így is jobban állják az idő viszontagságait, mint az olajos festékkel bemázolt és hasonló módon gondozott jegenyefenyő-ablakok.

Az említett termőhelyről nyert veresfenyő fája nem bír ugyan szép veres színnel, de azért a jellegét nem veszítette el, mert veres-sárga színű maradt.

De nemcsak a fenti erdőrészletben, hanem a zsarnócatelepi kocsánytalan tölgyvágásban a III. v. s. 15. tg. 25. e. r., amely Ék—E. fekvésű középmély agyag-trachyt: 400, sőt a 270 m tenger feletti magasságban a III. v. s. 18. tag 67 e. r.-ben is találtam, előbbiben 30, utóbbiban 4 drb veresfenyőt.

Ezekből megállapítottuk, hogy 40 év előtt lettek elültetve a tölgyfiatalosba, ahol addig tengődtek, amíg az 1896. és 1897. években eszközölt tisztázó vágás után felszabadúltak és most vidoran tenyésznek.

Átlagmagasságuk 21 méter; mellmagasságban mért vastagságuk 25 cm., 15 méterig tiszta műfa.

Egyes példányok 37—40 cm. mellmagasságban mért vastagsággal birnak.

Ezen veresfenyők növekvésben versenyeznek a hasonló termőhelyen nőtt, egykoru bükkössel.

Megjegyzés nélkül nem hagyhatom azt a körülményt sem, hogy ezen negyven éves egyedek már is magot hoztak és a szomszédos fiatalos hézagaiban maga vetés útján 1 méter magas veresfenyőket találtam is.

A fent előadottak után bátran állíthatjuk, hogy a középhegységi erdőgazdaságokban a veresfenyővel kisérletet tenni teljes megnyugvással lehet, mert mint fennebb is mondottam, a nyári fenyő az a fanem, amely a meszes talajon kívül a kőgörgeteges trachyton, szabad állásban nem érzékeny a fagyok iránt, mélyre nyúló gyökérzeténél fogva szélellentálló és miután télre tűit lehullatja, a hónyomás veszélyének nincs kitéve, gyökerei pedig a szikla hasadékaiba hatolva és innen véve fel a táplálékot, a szárazságnak ellent áll.

Egészséges épitkezés.

Valóságos anomália az, hogy ámbár minden szakképzett erdész egyszersmind kitanult építész is: kint a gyakorlati életben az erdészeket találja az ember a legegészségtelenebb lakásokban, különösen a magánuradalmaknál. Ennek persze nem az a magyarázatja, mintha az erdészek rossz építészek volnának, hanem azon sajnos tény, hogy a legtöbb földesurnál, illetve a legtöbb uradalomban, az erdész a legutolsó ember. Diplomával zsebemben magam is 10 évig laktam egy nyomoruságos, háromszobás, dohos viskóban, dúsgazdag papi uradalom szolgálatában, és tőlem egy puskalövésnyire 12 ezer forintos, 6 szobás modern kastélyban édelgett a [illegible], aki Felsőlövőn szerzett 6 gymn. osztályával végezte a keszthelyi tanfolyamot. De hisz [illegible] már megszokturk volna különben, ha a lakásmizéria éppen a szakértő erdésznek nem esnek olyan igen keservesen nehezére. És nem is csoda, mert a többnyire terhes szolgálat mellett leginkább vagy nyomoruságos faluhelyen, vagy igen sokan pusztákon, erdőkben éldegélünk, és ha ilyen helyen az embernek még a lakása sem kellemes és vonzó, ugyan mije van hát akkor az élet örömeiből!?

Az első és legfőbb kellék mindnyájunk sorsában, hogy egészséges lakásban élhessünk. Ennek fontossága mellett bizonyit az uj cselédtörvény, mely az utolsó béres részére is egészséges lakást *rendel*. Talán e rendelet majd eszükbe juttatja azoknak a bizonyos szükreblü földesuraknak, hogy az erdész is érdemel annyit, mint a béres, és habár azok mellett az ördög sem kardoskodik, mert hisz azok *urak*, manapság pedig csak a parasztnak járja pártfogás, — egyszer talán majd sorra kerülünk mi is. Reméljünk csak türelmesen!

Én különben könnyen beszélek, mert most olyan lakásom van, aminőt régente álmodni sem mertem volna, és a mi még kedvesebbé teszi előttem: *én magam építettem*, vagyis én voltam az építőmestere.

Sokat foglalkozom építkezéssel és nemrég e téren olyan érdekes tapasztalataim voltak, hogy azokat hasz-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nosnak vélem közölni szaktársaimmal; úgy lehet, egyikmásik javára fordíthatja.

Négy év előtt épült közelemben egy igen szép 10 szobás modern lakóház. Az építkezés vállalkozónak volt kiadva terv szerint és a felügyeletet leíkilsmeretlen alakok teljesítették. Az épület végre elkészült és szemre igen szép, tetszetős volt. Zárt folyosó, nagy kétszárnyu ajtók minden szobán, hajópadlózat fényesre mázolva, hatalmas cserépkályhák, szóval minden uri mód szerint. Boldogan költözött bele a lakója, mert másként is igen szép helyen fekszik az épület, magas, száraz dombon, regényes kilátással.

Ez időben kezdtem építeni az én saját lakásomat, földesuram engedelméből ott, ahol 7000 k. hold birtokán legcélszerűbbnek gondoltam. Én tehát az erdőben telepedtem meg és helyeslő jóváhagyással elkezdtem az építkezést. Van négy kényelmes lakószobám, egy vendégszoba és egy kis fürdőszoba; zárt folyosó, egyszárnyu ajtók, a szobákban hajópadlózat, minden ablakon spaletta; két bejáró kettős ajtóval, mindenik előtt csinos, faragványos szalétli; egy kat. hold udvar és egy kat. hold kert. Külön van persze az istálló, baromfiólak, sertésól, kocsiszin és közel hozzám az erdős és kocsislakás, külön felszereléssel. Igazi idillikus erdésztanya. Már három éve lakom benne boldogan, s szinte megvigasztalódva a multak nyomorúságai felett, mert olyan kedves, egészséges és kényelmes ez a lakás, hogy minden látogatóm valósággal irigykedik rám.

De hogy el ne térjek célomtól, a letelt három év utáni állapotában leirom azt a bizonyos másik házat ismét. Történt ugyanis, hogy időközben más többekkel együtt ez a ház is az én felügyeletem alá rendeltetett, minek folytán annak jókarban tartásáról kellett gondoskodnom. Sajnos, erre hamarabb rászorult, mint a környezetében lévő tizszerte öregebb épületek. Hihetetlen csoda az, ami itt megtörtént s amit magam is csak a közvetlen szemlélet alapján merek irásban adni.

A lakásba költözés után 10 hónap mulva kéretett a lakó, hogy egyik szobában javittassam ki a padlót, mert — a kanapé alatt (!?) beszakadt. És ez tény, valóban úgy történt. Két hónap mulva a másik szobában cseréltettem ki három padlódeszkát és beerősittettem az egyik ajtószárját, mely kimozdult. Majd így tovább, minden szobában akadt tatarozás rövid idő alatt. Két év mulva, vagyis a mult év tavaszán aztán olyan állapotokat tapasztaltam, melyek a legradikálisabb eljárást sürgették, de mivel ez óriási költséget igényelt, tehát jelentésemben kértem egy hivatásos építőmester kiküldését.

Ennek véleménye és közös megállapodásunk szerint konstatáltatott a házi *padlógomba* (Merulius Lacrimans) szokatlan mérvü elterjedése az egész épületben, melytől kivétel nélkül minden padlózat a szó teljes értelmében apró darabokra omlott, úgy, hogy annak eltávolítása végett egyetlen szeget sem kellett kihúzni. A vánkosfák lágy korhadék gyanánt hevertek a gombacsiráktól át- és átfont talajban, s nem akadt egyetlen ajtószárfa sem, melynek alsó részét, borítással együtt ki ne kellett volna cserélni.

Tessék elképzelni ezt a munkát egy szép lakóházban!

Legelőször kidobták az összes ajtószárfákat; aztán szétszedték az összes (8 drb.) gyönyörü cserépkályhákat, folytatólag felszakgatták az összes padlózatot és vánkosfákat és minden farészt elégettek. Majd pedig minden szobából 60 centiméter mélységig kihordták a földet s ugyanolyan mélységig az alapzatot is erősen levakarták, szinte levágták köröskörül a tégla elevenjéig. Ezzel befejeződött az előkészület, a rombolás és most kezdődött a baj orvoslása.

A régi föld helyett betonkavics tétetett alul; a padló alá pedig valóságos betonöntés készült 10 cm. vastagságban és erre jött ismét 15 cm. apró kavics a vánkosfákkal. A vánkosfákat és ajtószárfákat egészen, a padlódeszkát pedig alsó oldalán erősen bemázolták a *Microsol* nevü gombaölő preparátummal, s ugyanezzel keverve készítették a belső javításnál használt vakolatot is.

Így most már készen van a lakás fiágra, alaposan rendbehozva, *de éppen háromszoros költséggel!* Ez az, amit figyelembe ajánlok minden építőnek, t. i. *a jó munka sohasem drága!*

Az én lakásomban három év alatt még csak a padlónyilások sem változtak és a nedvességnek hire, nyoma sincs, pedig semmi mást nem tettem, mint amit minden modern lakóház építésénél tenni kell.

Az épület helye száraz, de mégis 50 cm.-re feltöltetett; az alapfalban 80 cm. magasságban kátrányos izolátor van beépítve, mely teljesen kizárja a nedvesség felszívódását; a padlózat alá tisztított, éles homok (úgynevezett malterhomok) jött 30 cm. vastagságban. De ezen homok megelőzőleg a legforróbb nyári napon egy hétig minden nap át lett forgatva, lapátolva és csak midőn szinte kiégett belőle minden nedvesség, akkor lett behordva. A padlódeszkák szintén előre megvéve és kiszárítva használtattak fel és nem lettek sem befestve, sem pedig viaszkolva. Végül pedig az egész lakás kezdettől fogva minden nap gondos szellőztetésben részesül. Ez az egész tudomány, mely alapföltételе az egészséges lakásnak, ha egyébként minden kellék rendelkezésre áll. Mert t. i. — miként példával is illusztráltam — lehet bár kitünő tervezet, lehet pénz és más egyéb áldozat, ha az anyagok megválasztása és miként való felhasználása körül mulasztás, felületesség vagy szakértelmi hiány működik közre, akkor minden hiába van, sőt a veszteség bizton sokszorozódik is. Ellenben a lelkiismeretes fáradozás és éber figyelem sehol sem kamatozik oly dúsan, mint a lakóházak építésénél, mert ugyebár minékünk is legfőbb kincsünk az egészség, melynek alapföltétele az egészséges lakás.

S.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agráriminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Néhány szó Amerika és Európa gyufagyártásáról.

A legbuzgóbb statisztikusok egyike kiszámította azt, hogy a föld kerekén minden pillanatban átlag 3 millió darab gyufaszál lobban lángra. A számadat hozzávetőleges hitelességének lehet is némi elfogadható alapja, ha a föld kerekén munkában levő összes gyufagyárak évi készítményeinek mennyiségét vesszük kiinduló pontul. A föld civilizált államainak gyufatermelése tekintetében kétségtelenül első helyre tehetők a faiparvállalatok révén is vezető szerepet betöltő Északamerikai Egyesült Államok, amelyek Amerika legkiválóbb erdészeti szakközlönyének a „Forestry aud Irrigation"-nak idevágó adatai szerint, évente átlag 7 milliárd darab gyufaszálat gyártanak és fogyasztanak el.

A gyufaipar terén azért hazánknak sem kell szégyenkezni; fejlettség és termelés tekintetében itt ma már mi is számottevő tényezőként szerepelünk; mindamellett, az Egyesült Államokkal szemben, szerényebb keretű a gyufagyártásunk. Az Északamerikai Egyesült Államokban ma több mint 200 gyufagyár van; arányaikban legnagyobb méretűek a Csöndes Óceán partvidékeire eső erdőrdús államok gyufagyárai. Egyik-másik gyár telepe 1000 hektárnyi területet is felölel. A gyufagyártáshoz túlnyomólag a Pinus lambertiana Lamberto, a kaliforniai zöldfenyő vagyis Douglas-fenyő, a Pseudotsuga Douglasi és a szurokfenyő, a Pinus rigida szolgáltatják a legkiválóbb anyagot. A munkások az amerikai gyufagyártás faanyagát általában Yellow Pine vagyis sárgafenyő néven ösmerik.

Az Unió nagyobb gyufaipar-vállalatainak külön iparvasutjai naponta 100 ezer köbméter fenyőfát szállíthatnak feldolgozás céljából telepeikre

A feldolgozás alá kerülő faanyag Amerikaszerte mindenütt első minőségű; e célból a gyufaipar-vállalatok az Unió legszebb erdőségeinek válogatott fáit veszik feldolgozás alá. A hivatásos amerikai fakereskedő és faiparos az Unió rengeteg kiterjedésű erdőségeiben azért ugyancsak sokat kutat és fáradozik, amíg a gyufagyártás céljainak legmegfelelőbb anyagot elő tudja teremteni. Ha ilyes anyagban Amerika nem is szükölködik, azért rengeteg fáradságot okoz, a nehezen hozzáférhető távolabb eső hegyvidékek erdőségeiből, a legalkalmasabb anyagot kiszemelni. Bármilyen piciny legyen is a gyufa, azért elég erősnek kell lennie ahhoz, hogy meggyujtásakor kezünkben össze ne töredezzék; már pedig ehhez a legjobb minőségű fa szolgáltathat csupán megfelelő anyagot; holmi hulladékféle, selejtes faanyag még akkor sem fog ebbeli céljának megfelelni, ha a hulladék egyébként első minőségű fanemek anyagából eredne. Viszont a gyufagyártás hulladékanyagát, épen mert kiváló minőségü fanemekből ered az, pompásan lehet különböző egyéb faszerkezetek, faiparcikkek előállításához felhasználni. Így személyesen volt alkalmam a saint-louis-i kiállítás faipari osztályában a gyufagyártással foglalkozó „Pacific-Coast-Manufactures" által előállított kiváló minőségü ajtó- és ablakkereteket csodálattal szemlélgetni. Mindezeket a nevezett társulat a gyufagyártásnál fel nem használható faanyagokból volt képes csak előállítani; a társulat egymaga naponként átlag 1000 ajtó- és 800 ablakkeretet állít így elő.

Egyes fanemek árának magas volta mellett úgyszólván lehetetlen dolog volna a gyufagyártás üzemeit csak némi fölösleggel is lezárni, ha az ilyes vállalatok egyben a gyufagyártásnál fel nem használható anyagok más oldalú feldolgozásával nem foglalkozhatnának. Innen van az, hogy az ebbeli vállalatoknál a telekből aránylag kisebb tért igényel maga a gyufagyártás, míg a melléktermékek értékesítése céljából több nagyarányú fürész, ráspoly, esztergály- és gyalűosztály foglalkozik ajtó-, ablakrészek, lécek, zsindelyek és talpfák előállításával, sőt itt-ott mellesleg még tüzifakereskedést is folytat.

Bármily kiváló nyersanyag fölött is rendelkezzék az Unió, bármily tökéletes eszközökkel dolgozó iparvállalatai utján is állítsa elő kész áruit, belföldi szükségleteit azért a gyufagyártás terén egymaga ma még nem képes fedezni, úgy hogy rengeteg arányú termelése dacára ma is behozatalra szorul. Szükségleteit nem utolsó helyen fedezi Magyarország; továbbá Ausztria, Franciaország és Svédország, utóbbi kiválóan magas fejlettségü gyufaiparával. E réven évente a dollárok százezrei vándorolnak külföldre. Egyébként földrészünk ebbeli fanemei ha nem is kiválóbb minőségüek az amerikaiak első ilyes minőségénél, de hasonlíthatlanul magasabb értéket képviselnek. Legfőként a biztonsági gyufafélék azok, amelyek nagy részben behozatal útján kerülnek az Unió gyufapiacára.

Megfelelő túlevelű fanemekben bővelkedő hazánkat kivéve, Európa legtöbb gyufagyártó országa nehéz fáradtság árán képes a költsége gyufaanyagot beszerezni. E célra több külföldi állam, a szuroktartalmánál fogva kétségtelenül legalkalmasabb túlevelű fák pótlásául hárs, nyár, nyir, sőt fűzfaanyagot is preparál és feldolgoz a gyufagyártásnál. A német birodalom pl. temérdek fűz- és nyárfát hozat eléggé olcsón Oroszországból, hogy így e két fanem anyagát is felhasználja a gyufagyártás céljaira. A nyárfakivitel folytonos emelkedését az orosz fakereskedelem a legutóbbi időkben ismételt panasz tárgyává is tette; ezzel szemben a német fakereskedők folyton hangoztatják a nyárfaerdők fokozottabb fejlesztését.

Északamerika összes gyufagyárainak több mint egy harmada a fenyvesdús Kanadára esik. Az Unió és Kanada nevesebb gyufagyárainak élén kiválóan szakképzett vegyészek és mechanikusok állanak, akiknek speciális találmányai, módszerei, féltve őrzött üzleti titokként aligalig kerülnek át az Óceánon. Egyébként a szabadalom e tekintetben ma már odaát is elegendő biztosítékot nyújt. Az egyik nevesebb amerikai gyufaárugyár részvénytársulat azért félmillió frank évi rente fejében nemrégi-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ben összes szabadalmait eladta Franciaország egyik gyárának.

A gyufagyártás céljaira legalkalmasabb nyárfakészletek ma nemcsak nálunk, hanem Amerikaszerte is, hovatovább apadni kezdenek; a készletekkel bajos lesz ugyan ma már takarékoskodni, ámde az okszerű erdőgazdaság, amely a tüzelőfa anyagát a jövőre nézve is biztosítani hivatott, biztosítani fogja a gyufagyártás és általában a faipar céljaira nélkülözhetlen faanyagok előteremtését. *Gy. Gy.*

Az erdő és a vasút.

Minden akció reakciót szül. Ez a természet örök és megmásíthatatlan törvénye. A természet betartja, de nem az erdészet! Ki a párviadalban az ütést, a vágást felfogni, megakadályozni nem képes: megsebesül. Így sebesül, így kap vágásokat egymásután az erdészet, mert nem mozog, nem védekezik. Mély sebet vágott az erdészeten a bojkott — és nagy szúrást ejtett rajta most a „vasút."

Ujévi ajándékúl megkaptuk erdei termékeink felemelt tarifáját. Ime:

C osztály és 2 külön díjszabás.

Távolság	Régi		Uj	Különbözet
klm.	K	tarifa	K	K
10	11		12	+1
50	12		15	+3
100	38		43	+5
150	54		60	+6
200	70		77	+7
300	97		104	+7
400	123		130	+7
500	141		148	+7
700	177		184	+7
1000	231		238	+7

Ezen díjszabás a műfára vonatkozik. Csinosabb a másik, hova a tűzifa és faszén tartozik. Az emigyen néz ki:

3 külön és I. kivételes díjszabás.

Távolság	Régi		Uj	Különbözet
klm.	K	tarifa	K	K
10	10		10	—
50	18		20	+2
100	31		35	+4
150	44		48	+4
200	57		61	+4
300	77		83	+6
400	97		105	+8
500	111		120	+9
700	139		150	+11
1000	181		195	+14

Ha a faárak nem emelkednek, miért ne emelkedjék a tarifa? Hát *„kivételesen"* igen szépen megcsinálták!

Kutatom, hogy mi indíthatta a vasútakat ezen tarifaemelésre? Talán a jövedelemfokozás? Hisz' igaz, hogy mindenki igyekszik jövedelmét fokozni, de nem teheti azt az állam ott, és oly mérvben, hogy polgárainak létét veszélyeztesse. Erdőbirtokaink zöme vagy távol van a vasúttól, vagy vicinális vonalak útján kényteln termenyeit a fogyasztó közönséghez szállítani és ezek tarifája amúgy is súlyos. Elfekvő erdeinket már most is alig tudjuk értékesíteni, nem különösen a tüzifát, mely a szállítási költséget bizonyos távolságon túl már most sem birja ki. A fakereskedő sokszor megelégszik 4—5 K haszonnal waggononként, ha nagy tömegről van szó: de de ezt most a vasútak emésztik fel tarifájukkal és mert hiába senki sem hajlandó fáradozni, a fakereskedő is akarja a maga hasznát, s nagyobb kiadásait a fa értékének megállapításánál számításba veszi és a nóta vége az, hogy a fáért nem ad annyit — és szenved a birtokos.

De számítsunk tovább.

Egy erdőbirtokosnak van négy ezer hold erdeje. 40 évi vágásforgó mellett van 100 k. h. vágható erdeje. Termel holdanként 100 ürméter fát, összesen 500 waggont. A felemelt tarifa szerint már 100 klmrre 4 koronával többet kell fizetnie — tehát összesen 2000 koronát évenként. Nem derék adó ez? Avagy csak tarifa?

Egy uj adó behozatala ellen tiltakozik az egész ország, küzdelmet fejt ki a Képviselőház, de mikor így csendben megadóztatják az erdőbirtokosokat — hallgatunk. Hisz' ez nem is adó, ez vasúti tarifa — mondják — s ez ellen szólni kár volna.

A faárak hanyatlanak, a termelési és szállítási költségek emelkednek — és így igen szürke jövő elé nézünk.

Én e helyen kérem t. szaktársaimat, hassanak oda, hogy Egyesületünk a társ Egyesületek és érdekeltek bevonásával tegyenek lépéseket illetékes helyen ezen sérelmes ügy szanálása érdekében — és akkor az erdőtisztikar megállta helyét és teljesítette kötelességét.

Egy erdőgazda.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az ördöngős özbak.

Irta *Szlávik Nándor.* 1

A kilencvenes években igen későn ellettek az özek. A nagy hideg miatt nem is fejlődhettek ki a borjaik.

Az uradalom pagonyaiban pedig kitünő, természetes és mesterséges legelő volt minden évben. Az etetőkben soha sem hiányzott sem a szemes, sem a gumós, még a legpompásabb illatu szálastakarmány sem.

Figyelemmel kisértük tehát az ellési időszakot, mert volt rá eset, hogy a rendes rigyetési, üzekedési perriódus rendes lefolyása mellett is, a tehenek és suták teljesen meddők maradtak. Hogy mi idézte elő a meddőséget, amikor a bikát és bakot rendesen felvették, sőt látszott a vemhesség is, s nyárra még sem lett borju — nem tudhatni.

Volt megint olyan évünk, amikor feltünően sok volt a kettős borjuval járó szarvas, dámvadtehén és özsuta. Éppen ezért, hogy e szokatlan körülmény mibenlétét kipuhatoljuk, s megállapítható legyen a diagnozis, figyelemmel kísértünk s jegyeztünk fel minden legkisebb időváltozást s egyéb közrejátszható körülményt. Sem a takarmány nem szükölködött a phosforsavas mészben, feltéve, ahol silányabb lett volna a természetes legelő, abban úgy azt dúsan pótoltuk a nyalatók és a sózóknál.

Különösen kiválasztottam magamnak egy feltünően nagy rendkivül erős özsutát, amely oly szelid lett a gyakori találkozás által, hogy már sem tőlem, sem „Fess" nevü vizslámtól egy cseppet sem húzódott; sőt szinte várni látszott érkezésemre. Rendesen vittem vadásztáskámban egy darab sóskenyeret, amelyet az alee szélén lévő etetőrácsba tettem bele. Alig távoztam a rácstól 10—15 lépést, az én kedvenc sutám egész nyugodt léptekkel közeledett a rácshoz, hogy a számára rendes napi porcióként kihordott „extra"-csemegét megegye. Egyparázor megtörtént, hogy nem vittem magammal kenyeret. Amikor elhaladtam a rács mellett anélkül, hogy valamit tettem volna abba, egész bánatos szemmel nézett felém a suta. Azt hiszem, hogy nincsen az az emberi szempár, amely az őt ért csalódást, szomoruságot képes lenne olvashatóbban kifejezni, mint ez az őz tette.

No de másnap azután dupla porcióban részesült. Így mi, bár nem beszélhettünk egymással, mégis igazi jó barátokká lettünk.

Hiányoztam neki én, vagy azt hiszem, jobban a sóskenyér. Ő is hiányzott nekem, ha csak egy nap nem láthattam: már annyira megszokott e nemesvad, hogy én nevet adtam neki, s ha azon szólítottam, rövid ugrásu galoppban közeledett a jászol irányába, fél szemmel rám, fél szemmel a rácsba sandítva.

Azonban minden szelidsége dacára sem tudtam nála a dolgot annyira vinni, hogy 5 lépésnél közelebb eresztett volna magához. Ha pedig ebem közeledett felé, arra mellső lábával dobbantott egyet, hogy halt, s ne tovább, s ha mégis ennek dacára közeledtünk felé, méltóságos lassúsággal váltott be az erdőbe.

Ez az özsuta megfizethetetlen tenyész-anyag volt, mert ez rendszeresen, felváltva, az egyik évben egy gidával, a másik évben már kettővel szaporította faját. Ezt az özet én már 6—7 éven át figyeltem.

Egy izben az uraságomval Limgauba mentünk zergevadászatra s mikor onnan hazajöttem, jelentette erdőőröm, hogy valami lelketlen gaz vadorzó leölhette a kedves állatot. Mielőtt elhagytam pagonyomat, egy erdőőrre bíztam a napi kenyér-adag kiszolgáltatását a kedvencnek. Azonban egyszer elmaradt végképen és hivásra sem jött elő, sem a legszorgosabb kutatásra nem tudta feltalálni a vadőr még hulláját sem. Nagyon zokon esett a megszokott jó pajtás elvesztése annál is inkább, mert abban az évben éppen egy nagyon erős üszőborjút hagyott árván; hogy most már azt a különleges, gondozó, ápolószeretetet átplántálhassam az egyetlen ismerős ivadékra, meghagytam az erdőőrnek, hogy rendeljen ki két erdei munkást s az árva özet be kell fogni hálóval, s beszállítani meglehetős nagyságú zárt udvaromba.

De ugyanakkor 10 forint jutalmat igértem annak, aki engem biztos nyomra vezet, hogy hová lehetett a hű pajtás, ki volt a gyilkosa?

*

Az udvaron jó nagy, szabad térséget kerittettem el az árva őzikének. Kapott szép házikót is, amelyikbe esős vagy zivataros idők beálltával be is húzódhatott. Volt ott neki jó puha alom készítve, rács a fű, vagy száraz szálastakarmánynak, s volt egy kis zablója — jászla — is, mert ez már zabot is kapott naponta, most az elpusztult anya helyett a gyerekben kellett kipótolni azt a baráti viszonyt, ami a néhai anyához fűzött.

Fel is nőtt, megerősödött ugyannyira, hogy 14 hónapos korában aki látta, azt hihette, hogy egy szarvastehén áll előtte. Ez már nem félt még annyit sem, mint az anyja, ez már ette a zabot a kezemből. Bejárt a konyhába, kertbe, szobákba, nagy bosszuságára a házvezető-nőnek és cselédleánynak. Ha megbosszantották, lökött rajtuk egyet-egyet, s azután ment odább, a kutyát nem egyszer zavarta el a kályha mellé tett pokrócról. Télen számtalanszor panaszkodtak, hogy a konyhából elveszett murok és karalábé s kelkáposzta.

Bizony a kis „Mici" — az volt a neve — sok csínyt tett már a ház körül, konyha- és virágoskertben, a szobákban s egyebütt.

Elérkezettnek láttam már az időt, hogy a „Mici" kisasszonyt férjhez kellene adni. Kiereszteni az erdőre,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

sajnáltam, de így sem akartam szegényt gyötörni. Tehát keressünk neki egy völegényt, de szépet ám, s erőset, hogy az ivadékokban örömmel gyönyörködhessünk.

A sok utánkérdezősködésre megtudtam, hogy az 5-ik szomszéd erdésznél, a gróf D'Orsay uradalmában van egy megfelelő bak Békésfáson. Meglehetős útban is jó 4—5 óra járás volt az én községem határszélétől. Kutya kemény téli idő volt, igazi farkasordító hideg; berendeltem az alerdészemet, megbeszéltem vele a dolgot, pénzt adtam neki, befogattam saját szánomba, bundát, pokrócot rakattam fel, s útnak eresztettem. Lelkére kötöttem, hogy csakis szép és erős bakot hozzon nekem, silányra, satnyára nincsen szükségem.

— Megértett Janda!?

— Igenis meg! Méltóztassék csak reám bízni, fogadom, hogy a főerdész úr teljesen meg lesz velem elégedve.

— No majd meglátom, nos hát menjen Isten nevében!

*

Az öreg Baán apót a Békés-Doboz-Vésztői országútra nyúló erdőség régi erdészházban lakó korcsmárost ismerte két vármegye úri fiatalsága józíu humoráról és a jó tréfára mindig kész hajlamáról. Nemcsak azok keresték fel jóhírű korcsmáját, akik háza környékén vadászgattak, hanem ha útja arra vitte a vármegye urait, dehogy állották volna meg, hogy egy pohár borra s egy kis jó csirkeparikásra, meg a felséges túróstöpörtőscsusszára be ne tértek volna hozzá.

Baán uram nem aféle jött-ment ember volt, aki bizony csak megélhetés szempontjából lett volna korcsmáros. Jómódu ember volt őkigyelme, menten mindenféle anyagi gondoktól. Vásárhelyről költöztek ide és hogy ne legyenek egészen egyedül a pusztai birtokukon, — korcsmát nyitottak. Ebben a korcsmában is többet mulatott a gazda saját vendégeivel, akik betértek hozzá nemcsak pénzért, hanem jó szóra is. A vadásznépet meg pláne nagyon szerette, mivel ő maga is szenvedélyes vadász volt. Azoktól meg pénzt sem fogadott volna el az egész világért.

*

Megjárta Janda erdész is Békésfást, megvette Güldán erdésztől az őzbakot, ami szintén egész szelid állat volt. Felpakolta a szánra s még leterítette a pokróccal, hogy valahogy a nagy hidegben az összekötött s így nem mozogható vad, az úton meg ne dermedjen.

Visszafelé jövet, — mint aki dolgát jól végezte, — s hogy a nagy hidegtől kezeit, lábait kissé megmelegíthesse, behajtott a Baán uram ismert útszéli csárdájába egy pohár borra.

Beszédközben elmondotta az erdész, hogy mi járatban volt Békésfáson. Az asszonynak meghagyta Baán, hogy a legjobb borból forraljon az alerdész úrnak, ő egy kicsit kimegyen széljelnézni, s egyuttal megtekinti az időt is, hogy milyen is az.

Egy jó negyedóra mulva bement ő is vendégéhez az extra szobába, s időgált ritka vendégével s diskurálgattak egyről-másról.

Elérkezett az idő, az alerdész megtapogatta az őzet a pokróc alatt, hogy nincsen-e valami baja, beleült a szánkába, s vígan, jókedvvel igyekeztek mindketten a megszokott szállás felé, a ló is, az alerdész is.

Szerencsésen megérkeztek minden baj nélkül, átadta a lovat az odasietö kocsisnak s mikor az irodából kiléptem, az alerdész jelentette, hogy sikerült neki egy gyönyörű erős, egészséges őzbakot szerezni s nem is olyan drágán, tudom, hogy a főerdész úr teljesen meglesz vele elégedve.

— No majd meglátjuk, — mondja a kocsisnak . . . vagy jobb lesz, ha a soros erdőőrnek mondja meg, hogy eresszék az „úrfit" be az akolba „Mici" kisasszonyhoz, én majd reggel tekintem meg. Egyúttal az erdőőrt haza is bocsájthatja, már nem lesz reá ma szükségem.

Másnap reggel hívtam „Mici", jött is azonnal, s nyomában egy másik, gyenge sutával.

— János! kiáltottam a kocsisomnak, miféle őz ez itt, hol van az, amelyiket tegnap hozott az erdész úr!?

— Az a, ott la, a „Mici" mellett.

— Szamár vagy János! úgy látszik, hogy már megint ittál, az erdész úr egy bakot hozott.

— Hát ott van ni, amit hozott, nem tudom én, bakot hozott-e, vagy micsodát!

Nem faggattam a kocsist tovább, hanem vártam, míg az erdész előkerül az erdőről, ahova kora reggel távozott.

Amint megjött, kérdeztem tőle, hogy hova tették az este hozott őzet, mutassa meg.

(Folyt. köv.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Balesetek a vadállománynál.

Irta *Gyulai György.*

A „mindnyájunkat érhet baleset" szomorú jelmondata csak úgy ráalkalmazható az állatok világára, mint az emberekére. Csodálatos módon azonban az állatoknál a balesetek, legalább a mi a vadakat illeti, hasonlíthatlanul kisebb arányban fordulnak elő, mint az eszes lények, az emberek között. Ha fürkésszük ennek okait, egyéb következtetésre aligha jutunk, mint arra, hogy a legtöbb fajoknál, miután azok látó, halló és szagló érzékeikben tagadhatlanul felülmulják az emberi szervek élességét, a balesetek túlnyomó többségét csupán az időjárás, az elemi csapások, főként pedig az elesléghiány, a hosszas, kemény, nagy havas telek okozzák. E tekintetben az 1906—1907-iki végtelen hosszú és szigorú tél szomorúan emlékezetes marad vadászra és vadra egyaránt.

Az állatvilágot fenyegető és sujtó balesetek egyéb előidéző okai messze mögötte állanak a tél borzalmai okozta balesetek számának és arányának. A balesetek sorozatából ki is kapcsolom azokat a pusztításokat, miket a vad között a vadorzók, sőt, sajnos, sok kapzsi, vadat pusztító pecsenyevadász is okozhat. Elég szomorú, hogy ilyenekről is meg kell emlékeznünk.

Hazánk vadállományában, az 1906—7-iki borzalmas tél balesetei, ideértve a csapásokban egyaránt osztozó ragadozókat is, irtózatos arányú statisztikájával szerepelnek. Legtöbbet szenvedett a kényes, gyenge őzvad, a tehetteten fogoly és a gyámoltalan nyúl. Túlnyomó részük őrületes szenvedések közt éhen pusztult a 10—20 fokos csontdermesztő hidegben! A szerencsétlen foglyok kénytelenek voltak a falvak végén vagy tanyák körül levő széna- és szalmaboglyák alá huzódni, hol aztán „polgártársaink" az istállókban, ólakban, sőt a pitvarokban is menhelyet kereső, szánandó mártírok kívánatos prédája közt, mohó kegyetlenséggel garázdálkodtak!

A fagyott, szirmos hótól véresre sebzett, eleség hiányában pedig agyonéhezett s így elgyöngült szánandó őzeket, főként a farkas, a róka és a kóbor ebek igen sok helyen roppant nagy arányban pusztítgatták. A karcsú, gyönge lábú tehetetlen vad néhol szűgyig szakadt a méternyi hóréteghe, honnan aztán kivánszorogni nem tudott.

A fácánok napokon, sőt heteken át kénytelenek voltak a fák ágain gunnyasztani, hiszen nem is lett volna hova szállniok! A zuzmarás ágak közt azután az amúgy is táplálékszűk világban egyaránt koplaltak és fagyoskodtak. Befejezésül aztán, a rengeteg hótömeg, tavaszi vízáradatkor megszámlálhatlan szelid és dúvadtetemet és csontvázat hömpölygetett le a völgyek mélyébe. Mintha bizony nem lett volna elég a hideg és az éhség okozta sok csapás, a tavaszi hóolvadással beálló vízáradat mocskos hullámai, az amúgy is elgyöngült csekély számú vadból több helyt elmosta ekként az állománynak azt a csekély részét is, amely valahogy keservesen átszenvedte a tél szigorát.

Erős telek csapásain, dúvadak pusztításain, tőrvetőn, vadorzón kivül aztán maga a mezőgazdaság is, melynek pedig feladata a hasznos vad védelmét istápolni, előmozdítani és biztosítani, nem csekély számú balesettel gyarapítja a vadak pusztulásának szomorú statisztikáját. Első sorban a nyári munkálatok szakában, amidőn az aratógép megkezdi hasznos, ám az állatvilág nehány apróbb fajára tagadhatlanul vészthozó működését. Az aratógépek felvonulásával ugyanis megkezdődik a csibéket költő és nevelő foglyok, fürjek és a zsenge fiakat tápláló nyulak halálos baleseteinek sorozata. A régi jó időkben, midőn az uradalmak kalászengerét a sarló s a kasza egyszerű pengéje metszette, a zsenge fogoly- és nyúlnemzedéket ilyes veszedelmek elől megóvhattuk. A kegyetlenül zakatoló aratógép, sőt immár a kaszálógépek is, útjokba eső egy-egy holtra ijedt, meglapúló fogoly- vagy nyúlcsaládot kérlelhetlen kegyetlenséggel szelnek nem egy helyt véres foszlányokká.

A modern gépteknika nélkülözhetlenné vált hasznos találmányai, védett vadjaink sorából el nem tagadható nagy számu áldozatot követelnek tehát.

Vasutak zakatolásához a vadak ma már világszerte hozzászoktak. A tovaszáguldó vasszörnyeteg felbukkanása sok helyt meg se riasztja a vadat. Ám épen ebben rejlik veszedelmük is, amennyiben el-elkalandoznak, kivált éjnek idején az erdőket átszelő vasuti töltések tájékára. Akárhány vad el-elsétálgat a sinek között, ahol főleg a gyorsvonatok, a pályákra tévedt nyulakból, őzekből, dámvadból, sőt olykor a sörtevadból és szarvasból is, nem egyszer szednek áldozatot.

Nagyszámu baleset okozói a távirda és távbeszélő vonalak huzalai is. A legélesebb érzékü vad sincs azzal a természetfeletti adománynyal felruházva, hogy a vezetékpóznák halálfejes jelzéseinek jelentőségéről sejtelemmel bírhassan. Az áramot tovavezető huzalok leginkább a vándorszárnyas fajták közt okoznak veszedelmeket. Pedig a gyilkos erejű huzal oly igen alkalmas rövid pihenő helyként kinálkozik szegényeknek!

Azért nemcsak áramvezető huzalok, hanem egyszerű dróthuzalok is, ott, a hol nagyobb területeket tüskés drótsövénynyel körüikerítenek, nem egyszer okozhat baleseteket. Egy-egy hirtelen felriasztott s a tüskesövény közé szorult fácán, fogoly, nyúl stb., sőt azon átvergődni igyekvő üldözött őz is ilymódon veszedelembe kerülhet. Gyakori eset ilyesmi különösen olyan drótsövénynél, melyet sűrün övez egyéb ugyancsak tüskés eleven bozótféle.

A tél, a fagy, az éhinség és az imént elősorolt bajokon kivül a szárnyasok világát havas telek szakában

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

olykor a hóvakság is sujtja. A vakitóan csillámló hófényt a szárnyasok szemvilága huzamosb időn át el nem viselheti. A szárnyasok között főként a tyúkféle látérzéke amúgy sem túlerős, s így ebbeli gyöngébb szervüket könnyebben megtámadja a hóvakság. Hosszas telek szakában nagyszámu fácán és fogoly szokott így megvakulni. E szánandó állapotukban hamarosan elpusztulnak, főként a ragadozók zsákmányaként.

Árvizek által okozott veszedelmek a szőrmés vadnál kevésbbé aggasztóak; azok valamennyije, uszás által, legtöbb esetben elmenekülhet. A szárnyasvadat is, ha épen költés szakában fiakat nem nevel, szárnyai meg fogják óvni a vizek veszedelmétől. Egyes vadászterületeken, a hol időnként nagyobb arányú árvízveszedelmek fenyegetik a vadállományt, mesterséges földhányásokat szoktak magasabb s így vízmentes pontokon emelni, a hova aztán iparkodnak a fenyegetett vadat kellő időben összeterelegetni. A Visztula-menti tartományok árvízveszedelmektől sujtott jávorszarvas és egyéb vadállománya fennmaradását csakis azoknak a dícséretreméltó intézkedéseknek köszönheti, melyek segítségével ilyen mesterséges emelkedéseket készítettek, s ezáltal a szorongatott vadnak menhelyet biztosítottak.

Számtalan baleset előidézői azok a különböző csapdaszerkezetek, melyeket ragadozók, kóbor ebek és kóbor macskák részére kénytelenek vagyunk felállítani. Az ilyen szerkezeteknek aztán akárhányszor egy-egy hasznos vad is áldozatául esik.

A vadorzók és egyéb hurokvető népség ismételten szellőztetett gonosz üzelmeit ezúttal nem is részletezegetem, hiszen elég baleset az az állatvilágra, hogy az emberiségnek ilyes fajtái is vannak. Számtalan veszedelem kútforrása az a sok háló- és hurokszerkezet is, melyek egyikét-másikát az erdők-mezők elhagyottabb helyein nemcsak a vadorzónépség, hanem sajnos, a felületesebb, gondatlan személyzet is felállít, s azoknak aztán feléje se néz, vagy épen meg is feledkezik azokról. A szánandó vad aztán az ilyen inkvizicionális helyzetek gyötrelmei közepette a hurokban, hálóban, csapdában vagy veremben néha napokon át elkinlódik!

Balesetek óriás aránya sujtja a védelmünkre leginkább rászoruló hasznos éneklő szárnyasokat is. Temérdek cinke pusztult el elmult télen még a mozdonyok vascsöveiben is, a hova a hideg elől húzódtak. Sok szárnyas a kéményekben keresett menhelyet, ahol a füst és a tüzláng martalékává lettek.

A szárnyasok világában balesetek okozói lehetnek a súlyosabb tömegű jégesők s a szárnyakat röpképtelenné tevő úgynevezett ólmos eső is.

Őszi és tavaszi vándorlások alkalmával a szárnyasvílág nagyobb számba szokott a világító tornyok villamos reflektoralnak áldozatául esni. Világító tornyok aljában a szerencsétlenül járt vándorszárnyasok valamennyi fajtájával találkozhatunk; így feles számban az amúgy is gyérülő, hasznos szalonkával.

Orkánszerü szélviharok és erdőégések körülbelül befejezik az állatvilágot fenyegető balesetek elszomorítóan veszedelmes sorozatát.

Bagolyfiak.

Irta *Sólyom.*

Minerva istenasszony jól ösmert társasága közül, vadászembernek gyakrabban van alkalma a nagy erdei bagoly, másként erdei fülesbagoly (Strix otus) családi életének titkaiból egyet-mást ellesni. A bagoly nappal nem jár zsákmány után, hanem ahelyett, pihenése közben, aránylag nagy számu családjával foglalatoskodik. Családi gondjai legiőbbjét, a költést korántsem végzi egyhuzamban. Maguk a tojások sem kerülnek egyszerre napvilágra, s így az elsőbben rakott tojások nemzedéke hamarább kel életre. Ezáltal persze a fészekben folyton akad egy időben vegyesen tojás és többé-kevésbbé fejlett pelyhes vagy tollas bagolyfi. Az ifju bagolynemzedék ilymódon nagyságban szembeöltő eltéréseket mutat. Ilyen körülmények közt a nagyobb az eleséget elhalászsza a gyámolatlan gyöngébb apróbb atyafiság elől. Nem csoda, ha az utóbb szülöttek fejlődési aránya kedvezőtlenebb lesz. Az eltérés néha oly nagy, hogy pl. két teljesen kifejlett bagoly mellett a tojásokból éppen kikelt apróság ügyetlenkedik; s a szük oduban néha hat családtag szorong egymás háján. A fejlettebbek az apróbbakat majdnem agyonnyomják. Ám az apróbbak az elnyomatás dacára, aránylag gyorsan pótolják utólag hátramaradottságukat, s ha nem is éppen oly erőteljesek, mint az elsőszülöttek, ügyességben, élelmességben nem maradnak mögöttük.

A pelyhes apró baglyocskák valóságos vattagombolyaghoz hasonlíthatók. 8—10 nap elteltével a fehér gomolyon hullámszerü árnyvonalakban jelentkeznek az első szürkés sávok, még pedig előbb a szárnyakon, utóbb a mellen. Az árnyrajzok lassanként határozottabb sötét körvonalakat öltenek.

Az éles csőr s a karmok a világrajövetel pillanatától kezdve aránylag fejlett, erőteljes fegyverzetet alkotnak. A karmok s a csőr a bagolynép nélkülözhetlen védő és támadó szerei. Ezek nélkül képtelenek volnának létküzdelmeiket a nagy természetben megvívni. Ez a két szervük élesen jellegzi s elválasztja őket az erdők s mezők legtöbb egyéb nem ragadozó szárnyasától.

Az ifju nemzedék fején már első napokon előtűnnek a jellemző tollfülek. Alig 14 nap alatt a baglyocskák formás külsejü szárnyasokká vedlenek. Igaz, a pehelyköntös még fölötte könnyü, ám a tollak határozottabb körvonala már előtérbe lép s a szürke árnyalatok mellett, a barnás szinezet is érvényesülni kezd.

A kis rablófajzat egymás mellé szorulva gunnyaszt a szük oduban és pislogó nagy szemeivel egykedvüen bámulja a csodálatos külvilágot. Az ifjabbak aránylag gyé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

rebben pislognak. Valószínüleg kevésbé érzékenyek a fénybehatás iránt; látérzékük is kétségtelenül kevésbé fejlett, tompább.

Az egymás mellett szorongó pár napos bagolynemzetség közeledtünkre némán ránk bámul s meg se moccan, még ha felejük is nyúlunk. Már 14 napos korukban tudnak berzenkedni is. Ha kézbe venni akarjuk őket, felborzolják tollazatukat s csőrükkel kezünk után kapdosnak. Hátuk és nyakuknál fogva azért még kezünkbe vehetjük őket. Ilyenkor még csöndben viselkednek; szemüket lehunyják s kissé meglapultan összehúzódnak. Lehunyt szemük mintegy azt igazolja, hogy félelmet, vagy legalább veszedelmet aligha éreznek ilyenkor.

Mihelyt pár hét leteltével tollazatuk kifejlődik, karmaikkal s csőrükkel, korukhoz képest eléggé védekeznek.

A fészekodút egyébkor féltve őrző bagolyanya emberek közeledtére tüstént magára hagyja fiait s a közeli faágakra menekül, még akkor is, ha netán költés közben zavarjuk. Ha a fiakat kezünkbe vesszük, támadólag föllépni nem mer, csupán nyugtalanul tekintget figyelőhelyéről a fészek felé. Szárnyait dühösen csapkodja, ide s tova ugrál az ágakon, fejével szakadatlanul bólingat, berzenkedik, egyszóval mindenképpen kifejezni igyekszik aggodalmait. Közbe-közbe élesen huhog s ha még se távozunk a fészektől, a veszélyeztetett otthont kétségbeesetten körülröpködi. A bátrabbak közvetlenül a fészek közelébe, valamelyik ágra ereszkednek; de ezért fészkükbe visszatérni nem mernek mindaddig, míg az ember közelében időzik.

Akad féléneknek, kevésbé gondos olyan bagolyanya is, amelyik veszedelem idején sietve elmenekül; talán hogy szemtanuja se legyen annak, ami az otthonban történik.

A bagolykakas alig törődik a fiak bajával; legfeljebb jókora távolságból szemléli mindazt, ami a fészek körül történik; olykor a távolból nehányszor szekundál élettársa vészhuhogásainak.

A fülesbaglyok fiaikat túlnyomó részben egerekkel táplálják s nevelik nagygyá. Ritkább zsákmányuk a patkány, mely alig szokott az erdők mélyébe vetődni.

A bagolykonyha étrendjét hébe-korba egy-egy ürge, vakondok, a szárnyasok közül verébféle teszi változatosabbá. Szárnyasokból általában kevesebbet pusztítanak. Viszont kivánatos csemegeként vadászszák a galacsinhajtó ganéjbogarakat, melyeknek acélkék chitinjével néha teli van a bagolyfiak pehelyruházata.

Vadászemberre korántse örvendetes jelenség, ha a bagolyotthonban rábukkan olykor egy-egy süldő-nyúlra. A mezei nyúl mellett feles számban pusztítja a bagoly az üregi nyúlat, ahol csak szerét teheti.

A baglyok haszna egérfogyasztásuk, főleg a kártékony mezei egerek pusztítása révén, elvitázhatlan. Egereken kívül, szivesen vadászgatják a kártékony lótetűt is.

A bagolynemzedék növéstartama félév, ám azért, rendszerint 4—5 hetes korukban szárnyra kelnek. Persze nagyobb utakat megtenni még nem mernek. Első kirándulás rendesen a szomszéd ágakig terjed. Az anyafa ágairól később a szomszéd fák és bokrok alacsonyabb ágaira szoktak rá szállani. Az erdőket barangoló gyerkőcök a bagolyfiakat rendszerint ilyen szárnypróbálgatások idején kerítik hatalmukba. Az örökké ólálkodó róka is ilyenkor jut friss bagolypecsenyéhez.

A fiatal bagoly, a gyerkőcök ellen, karmaival és csőrével hathatósan védekezik, úgy hogy csak nagy fáradsággal képesek ezek, vérző emlékek árán, egy-egy bagolyfit megkeríteni.

A szárnypróbálgatások közben, karmaikon kívül, papagályok módjára kapaszkodásúl csőrüket is segítségül veszik olyankor, midőn a hamar fáradó zsenge test a kellő egyensúlyt megtalálni még képtelen.

Nyár végére az ifjú bagolynemzedék rendszerint annyira fejlett, hogy ősz beálltára önállósulhat. Mire az őszi kikerics s az ökörnyál megjő, elszéled a bagolycsalád s kiki a maga utain keresi boldogulását, az erdők és mezők virányain.

A tél előrelátóvá teszi a baglyot is. Egy-egy bagolyotthonban néha tetemes mennyiségben felraktározott egérkészletre találunk. Évégből verőfényesebb őszutó napokon valóságos hajtóvadászatokat tartanak, hogy aztán a zordabb napokon szükséget ne szenvedjenek.

Létküzdelmeikben nekik is sok apróbb-nagyobb veszedelemmel kell szembeszállniok. Apróbb mizériák képében, a szunyognép, muslicák, tömérdek légyféle, az amúgy sem tiszta bagolyotthont, főként nyár végén és melegebb ősz szakában sűrű rajokban szokta ellepni; s bár jókora mennyiséget ezekből maguk a baglyok is elfogyasztanak, korántsem tartoznak azok a szivesen látott vendégek közé, miután petéiket a baglyok szemhéjredőibe rakják. A kikelő parazita népség csak oly gyötrelmet okoz a szánandó bagolynak, mint bármely egyéb állatfélének.

Sokat szenved a bagoly a keményebb telek tartós havazásai idején, midőn erdők s mezőkszerte borzalmas arányú az eleségszükség. A tél borzalmain kívül a legtöbb bajt okoz a bagolyhadnak a sok vérszopó menyétféle, mely egyebek hiányában éppen kemény telek idején üldözi kegyetlen makacssággal a máskor lenézett bagolyfélét.

A menyét a baglyot álmában, pihenésközben szokta orvul megtámadni s a szerencsétlen áldozatnak csupán vérét veszi. Az erdők fagyos talaján, avagy a kemény páncéllal borított hórétegen gyakorta bukkan a vadász egy-egy dermedt bagolyra. Kétségtelenül valami menyét áldozata ez. Különösen nagyszámú bagoly esik áldozatul tél legvégén, midőn a menyétek is a legszűkebb napokat élik.

Ám megjön idővel a tavasz boldog szaka! Estalkonyatkor, szalonkales idején, gyakorta megzavar bennünket egy-egy nesztelenül tovasuhanó árny. A bagoly jár ilyenkor zsákmány után, hogy aztán egy-egy rejtett helyen nyugalmasan falatozhasson.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A régi szegedi halászok jelképes madarai

Irta *Lakatos Károly*. 3

Izzó párákkal van tele a levegő. Nincs egy hang, egy mozzanat, legfeljebb a cerkó csapja meg a vizet szárnyaival, mikor leveti magát . . . Hanem ebbe a sűket hallgatagságba egyszerre csak belekottyan valami hang, valami különös se nem beszéd, se nem huhukkolás-féle nyelvelés, amitől idegesen megrándul a halász karja, amint megdolgozza a vizet serény munkával — — — aztán nem következik még egy evezőcsapás, a lajkát csupán a víz sodra viszi tovább egy darabig . . .

Ám ismét szól valahol valamit a tiszai füzesek manója . . . A halász most már jól hallja az állati beszédet. Hirtelen összerándul a szemöldöke és nagyot vág a vizen a lapáttal, hogy vízgyöngyzápor hull a zöldre vált elem fényes szőnyegére; aztán beszéd kivánkozik ajkaira — miután a makrát sietve hátra helyezte volna a csonyik farába és morog valamit valami „huhoj"-ról, mely a *förgetegöt jövendöli* . . .

Ez a „huhóly" pedig valami *bagoly* (nyilván a *kis fülesbagoly*), legalább azt állítják a halászok — s az a tulajdonsága van neki, hogy megjelenti halásznak, vadásznak, meg minden vizenjáró nációnak a *szélvihar* közeledtét. A mikoron pedig beledudál a Dunáról szakadt förgeteg öblös hangja, jajgató nótája a szőkefolyó parás levegőjébe; nem jó akkor a vizek haragvó szellemét törékeny dióhéjjal kisértgetni meg . . .

Egyetlen, körülbelől *szent madár* számba menő madara volt a régi szegedi halászságnak, s ez a *gólya*. Hanem persze, azért nem balzsamozták be, mint a nilusi népek az *ibist*. A paprikán kivül alig is állt volna rendelkezésükre valami konserváló szer — — — és „faragott képet" sohasem is csinált magának a józan magyar nép, hogy „azt imádja", kivéve tán *Kossuth Lajost* meg a „pro libertates" jelmondatos zászlók fejedelmi urát, a tényleg imádott hős kuruci fenséget . . .

Hanem azért a *gólya* nagyon rokonszenves, nagyon szeretett madár volt — és nemcsak hagyományból volt az, mert hogy az őregek nemzedékről-nemzedékre bejánlották az ivadékok szivébe, lelkébe a gólyamadár iránti szimpathiát, hanem ugy magától jött az, mint a verőfény a virradatra . . .

Aztán nemcsak mint érzelmi kleodium, hanem mint hasznos tényező is szerepelt a gólyamadár a régiségben a halász-pákász népnél. „Doktorfajta" volt, mint mondani szokták. Ha valaki békát nyelt véletlenül és esős időben kuruttyolt a gyomrában, — azt egyedül csak gólyagyomrára ágyalt pálinkával lehetett kikergetni; azonképpen gyikot, kigyót is.

De nemcsak mint orvosmadár, hanem mint meteorologus is nagy becsben állott a gólyamadár a lápi nép előtt, mert csalhatatlanul megtudta jövendölni a *szél irányát*, a mi nagy sor volt a régi nagy lápok, rengeteg vizek idejében, mert öles hullámokat, süstörgő tajtékot hányt a tónak-lápnak vize, ha belemarkoltak a förgeteg megvadúlt manói — és ilyen itélet-időben annak volt jó dolga, a ki a halászgunyhóbul observálhatta, mint fogódznak meg a görbegémek és mindenféle nagyszájú madarak kákatűbe — miegymásba, hogy a szélvihar el ne hordja őket pokolegyháza birodalmába . . .

Mert hát a gólyáról meglehetett azt tudni „mörül gyün" az „annyjárúl kereködött" förgeteg, Csárda ugyanis igencsak volt mindenütt a rétek-lápok szélén, ámbátor az igazi csárdákat messziről nem igen lehetett meglátni, mert hogy „úgy meglapult, mint lesen a macska" (Árnyékát a kakas átugorta volna!):

„A teste meg elnyúlt,
Gerince kilátszott,
Elárulta mindjárt,
Hogy nagy időt látott:

Szomorut, vigat is,
Ahogy jött a sorja:
Hol a menykő járta
Hol a betyár horda" . . . *(Kató.)*

Hát ilyen holmi tetején egylábuskodott a bölcselkedő gólyamadár — a fészkében, vagy a gerinc hosszában, mert a csárda „kéményét a szélvész már régen lerugta."

Ha aztán országut felé állt a gólya orra, akkornap semmisem jött, vagy legfölebb zsandárt lehetett várni, ami azonban csupán a véletlen dolga volt; — de ha orral napnyugatnak avagy pediglen délnek volt fordúlva a madár, akkor neadj Isten, hogy csónyikra mert volna szállni teremtett lélek, mert vagy a „Dunáról" lehetett várni a förgeteget, vagy pedig „muszkaszél"-re volt holtbizonyosan kilátás.

Volt aztán a régi szegedi halászságnak valami *babonamadara* is, valamiféle *ezüstgalambja*, napsugárból, fényből, ragyogásból szőtt szárnyas, mely a vizitündérek sóhajaiból születik és a délibáb sóhajt ki magából, mert csak akkor látható, ha délibábos káprázat ereszkedik le a vizek rónáira és kopárosok virágtalan tájait öleli . . . . Mert hajdan nem volt oly ritka a „délibáb", mint manapság már. Még-megrendültek a léghullámok, és:

„Mintha ezüst tenger
Vize folyna széjjel,
Ingatag hullámok
Mozgatták a széllel,

És a lazuros ég
Úgy tünne fel benne,
Mintha kéklő tenger
Tükörfénye lenne.

Ott meg, hol a földség
Összefolyt az éggel:
Karámok, szárnyékok
Halványképe lebbent:

Akképpen látszottak,
Mint valami bárka,
Mely a léghabokban
A bolondját járja." *(Kató.)*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

És azután egyszerre csak kisóhajt magából valamit a rengő káprázat és tele lesz a réveteges fényterjengés ezüstcsillámú madáralakokkal, melyek imbolyogva lengik meg a tejfehér ködöket s egyszer csak elmúlnak, mintha tűnő álomképek lettek volna . . .

Voltaképpen pedig ezek nem mások, mint ezernyi összeverődött *cerkók*, melyek megzavarodva a szokatlan fényjátéktól, céltalanul, zsivalyogva csaponganak a léghullámok között.

A régiségben (a tiszaszabályozás előtt) nevezetes madár volt *gödény*. — Persze a mai halásznemzedék nemigen tud már erről a zsákosszájú madárról, mert a legtöbb helyen a hire is elmúlt már, legfölebb a mese szól még a hirös „pilikán madár"-ról — ahogy egykor a szegedi halászok nevezték, és a régi nótázatok, versemények emlékeztek meg róla, de mind akkép emlegeti, hogy „elmönt," vagy hogy „ritka." Például:

„Gödénymadár elmönt, ritka lött a magja,
Ü volt a halaknak gyohóntató papja ;
Be nem tellett soha torkának a szákja,
Olyan volt, mint a pap telhetetlen zsákja."

(Szeged vidéke.)

A vőfényi mondókákban is beleföglalták a *ritkává lött* gödénymadarat, így például a következő halász-rigmus is említi ezt :

„A gödénynek nevét talán hallottátok,
Hogy ez *ritka madár*, azt is jól tudjátok ;
Túzok, vadlúd, kacsa ime néznek reátok,
Vizityúk is lassan sántikál hozzátok "

(Szeged vidéke.)

Persze abban az időben, a midőn még sok volt a gödény, senkinek sem jutott eszébe kártevései végett különösebb üldözés tárgyává tenni, hanem igenis, lőtték hatalmas *tollseprüket* szolgálató szárnyai miatt, melyeket a tarhonyacsináló- és kenyérsütő asszonyok nagyra értékeltek és igen kedvelt szerszámuk volt, — nemkülönben a halászok és vadászoknak a gödény álla alatt fityegő nyúlékony bőrzacskó is, melyből varitás számba menő *dohányzacskót* készítettek régente ; — ellenben a madár csuda nagycsőrű fejét a halászgunyhók ajtajára szegezték, vagy a lápjáró „edény" (csónyik, lajka) orrára alkalmazták megbámulni való furcsaság gyanánt.

A *„szélkiáltó"* (Numerrius) is afféle meteorológus madara volt a réti embernek, mint akár a gólya. Ha ugyanis szokatlanul sokat kiabált és darvadozot a rétszéli apadásos helyeken, — folyását nyiválkolva, — akkor a halász bizonyosra vette, hogy „szél lössz" s különben is a füle is úgy hallotta, hogy a madár a saját nevét kiabálja ki, folyását azt hajtogatva, hogy „szél-szél", mög hogy „szél-lössz" ; a gólya orra aztán elárulta, „mőrül gyün majd a széljárás" . . .

Különben az u. n. *„fakutya"* (Ardetta minuta) is a halászi meteorologus madarakhoz tartozott, „aki fán ugat", azért kapta a „fakutya" nevezetet ez a kis gémecske, amelynek egyébiránt sok tréfás neve is vagyon. Különben kétféle „ugatását" különböztetik meg, s egyik a szelet, a másik a jóidőt jövendöli meg. Utóbbi esetben úgy hallja a halász füle, mintha valahonnan tompa komondorbőlögés hallatszanék ; máskor meg — mikor olyan impressiója támad neki, úgy csahol ez a furcsa kis szárnyas, mintha kiskutya ugatása zajongana bele a megfülledt lápi csendességbe. S tényleg, mikor a lápi szellő áramlata fülhöz lendül hangzataival, megeskünne rá aki még nem hallotta, hogy valami vékony ugatású nyápic kiskutya csaholását hallja.

Hanem hangzatai némelykor a *jelszólások* értékével is birnak a halászok előtt, következtetvén azokból az időnek különböző változásaira és pedig sokkal többször pontosággal, mint a modern kétlábu levelibékák tenni szokták. Így ha komondor-szokásokkal kezdenek beszélgetni : bőlögni rejtekhelyükön a gencsecskék, ez jelentőségére nézve minden tanulmányos vizjáró egzistencia csiziója szerint az időnek *hévséges* indulatát jelönti be, az az „meleg lössz". De ha a ritifüzeken hallatja másforma csahitáló szózatait a kicsi gencsecske, az már annak a jele, hogy már nemsokára nyargaló fuvalom fekszi meg a nádak cimerét, azaz „szél lössz", mert „ugat a fakutya". Pedig a szél nemcsak a cigánynak, hanem a halásznak is „ellensége", kivált a „fölszél", amelyik a „Dunáról gyün". Ha tehát „sokat ugat a fakutya", másnap „nem használódik", csak „szárítódik" a „gyalom", s a „kecének" is nyugovása lészen, nehogy a hullámverés „gazba verje" — — — És az ilyen napok a „piszmogás" napjai, amikor „javítódik a szörszámféle" ; de felkerül a bogács is a maga helyére, „elkászolítva" a legelejével abból, ami az ezerliku vízi edényben (bárka) ezüst- meg aranypénzt hord a hátán ; de jut a fanyársra is pirítani való és ha a „csobolyó"-nak is illendő tartalma vagyon, még nóta is „kerülközik" a nádhajlék körül, hogy azt mondja :

„Szelet ugat a fakutya,
Trombitál a kárakatna.
Halász-vadász gyere be,
Sokkal jobb lösz idebe
A nádgunyhóba !" *(Régi szegedi halászdal.)*

A *kárakatona* (Phalacrocorax) minden faja sok tekintetben baljóslatu madár volt a halásznép előtt. Ha szokatlan időben és helyen jelent meg, avagy szokatlan nagy számba jött : az mindig a rosz ómen jelentőségével bírt ; árvizet, döghalált, háborut jósoltak belőle. Ugyanis, mikor a tiszta égmezőben feltüntek a rendezett egyenes sorokban vonuló „fekete keresztek" — minthogy a röpülő kárakatonák alakja fekete *keresztformának* látszik a magasban, — ez a döghalál, „korela" biztos jelének vétetett ; ha pedig szokatlanul korán érkezett tavaszszal a kárakatona, avagy szokatlanul nagy számmal vonult föl : e körülmény nagy árvizek bekövetkezésének jelentő-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ségével birt a nép babonás felfogásában. A háborúságot pedig az jelentette meg, ha a kárakatonák szokatlanul sokat lármáztak, mit a halász füle „trombitázásnak" hallott, minthogy a madár „tra-tra-tra" szótazai tényleg a trombitázásra emlékeztetnek. Valószinüleg a „trombitázásról" nevezték el e madarat „katonának" is, csakhogy nevezetének első része a *„kara"* vagy „kára", *török szó* és feketét jelent. Ebből úgy látszik tehát, hogy a „kárakatona" elnevezés még a török időkből maradt ránk s a nép máig megtartotta.

Érdekes, hogy e madár régebben nemcsak a babonában, hanem a népgyógyászatban, illetve helyesebben a „kurzolás" körében is szerepelt. Például epéjének nagy gyógyhatást tulajdonítottak stb.

Nevezetes symbolikus halászmadár a *bakcsó* (Nyctiardea nicticorax), és egyszersmint százszorosan elátkozott „férge" a vizeknek, mert mindenütt ott van, ahol csak a sebes illanásu „halállat terörn". Nyilt vizek, dugott helyek — mindegy az ennek, rámegy a halszagra, mint a jó vizsla a fogolyfalkára! Lénye annyira össze van forrva a halászat kultusával, hogy szinte annak symbolumául tekinthető. Nyomon kiséri a halászt s úgyszólván vele kel, vele nyugszik, mert ennek a „réti férögnek" az indiskrét „kvak" hangja az, mely utolsónak csendül bele a lápot megfekvő csendes hallgatagságba, midőn már minden elnyugodott s a hálóvetés nagymestere is álomra hajtja fejét a csillagos baldachin alatt . . . De a kvakmadár nemcsak hogy elénekli (!) az álmok világába a fáradt halászt, hanem ő az, ki fel is serkenti a nyugalom karjaiból, mielőtt még a rózsaszinü hajnal mosolygása végig futna az ég szegélyén s azután „elpirulna az ég halvány arculatja, mintha a jó Isten megcsókolta volna *(Kató)*". Mert a bakcsó korán kel, de sőt le sem fekszik, mivel az éj az ő igazi nappala — akár holdsugár van, akár fekete éjszaka terül a vizek régiójára. Mikor elmerül a nap tüzgolyója a végtelenség ölébe, akkor virrad neki igazában s akkor érkezik el részére a tevékenység ideje. Megberzen a tolla s fölkivánkozik a párás magasba, viszi az ösztöne, a szürke szárnya az illanó keszegek birodalmába. Bele-belerikkant a végtelen ürbe boldogan, örül az életnek, a lehült fuvalomnak, mely átjárja afrikai forrósághoz szokott testét, mint a villamfolyam áramlata . . . Jól ismerik szózatát és visszazengik a cimborák üdvözletül, hogy: „kvak", „vak" — gyerünk, gyerünk! . . . És mindig több és több madár szólal meg a magasban, mindig többen csalogatják, hívogatják egymást a jó tanyára, az alattomos tolvajkodásra az éj leple alatt, melynek majd annyi ficánkodó préda adja meg az árát! És ez a mozgalom tart mindaddig, míg csak a hajnali szellőfuvalom bele nem kap a tollukba s el nem hessegeti őket a kiadós éjjeli halásztanyáról. És mennek is a halászfalánkok. Megindul egyik a másika után, fekete árnyuk megfutja a derengő vizek tükrét. Hussognak a szárnyak mindenfelé, amint a sok madár fölrugodssa magát a vizek hosszán. Bele lármáz a vakogásuk a reggeli megült hallgatagságba s felkeltik az élőket szenderükből . . . Meghallják ezt a nádgunyhók alvói is, akár mily mély legyen is az álmuk nyöge. Az igazi halászt azonban már talpon találják a keltegető madárszólások és csufondáros kvakmadár hiába gunyolódik, hogy „vak". A halászmenyecskék azonban vissza szidják érte az ebadtát, a „cudar vakvarnyut", mely oly korán elugratja a menyecske mellől „szerelmetös embörét". Oda is kiállják a szedte-vetének, hogy: „nete-ne, komisz férge! Vak az apád!" . . . Nagyot nyerit, kacag rá a tréfás vöcsökmadár (Podiceps); a hókás szárcsa nénék is motyognak valamit maguk között (persze hogy a menyecskék pártjára állnak!) — és egyczerre csak mintha varázslat nyüge alól szabadulna: kacag, szivajg a láp minden élője. Megdobban a láp szive; duzzadó élet nyilatkozik meg a zöld világban s rátapad a hajnal rózsás csókja az ég feltárt keblére.

Hol van ilyenkor már a szépkontyu bakcsómadár! Lehet, hogy mértföldekre szunyókál valahol éjjeli halásztanyájától.

Nagyon nevezetes réti madár volt egykor a *„lotyósnyeff"* is, sőt úgy mondhatnám, hogy ez a régi halászoknak egyik *választott, bizalmi* állatjaihoz tartozott. A *„lotyó"* nevet hasonhangzásu szózatától nyerte s máig úgy maradt fönn a lápi ornithologia ősrederi nomenclaturájában. Nevének ismételgetésével szokott „köszönteni (!)" minden teremtett lelket, aki csak a lápok gyönyörü előcsarnokába, a hajdan óriás terjedelmü füves mezőkre a lábát betette. Hangja, vagyis inkább szólása rendkivül komikus hangzásu s nem is annyira jelszólás az, mint inkább a *kérdő* szózat benyomását teszi, emellett oly olvadozóan, becézgetően hangzik a fülbe, hogy nem lehet megállani nevetés nélkül. És aki először hallja, meglepetve tekint szét s szinte hajlandó valami titkos lénynek tulajdonítani a kissé idétlennek tetsző szólásokat, mik azonban mindamellett igen jól ártikuláltak. Sohasem feledtem el azt a komikus jelenetet, midőn ezt a madarat először udvarolni láttam és hallottam! Az egyenesen frappáns volt ugyanis, midőn párjához lépkedve „negélyes", olvadozó hangon kiönté szive érzelmeit, mondogatván a meggyőződés hangján, hogy „lo-tyó, lotyó"...

Azonban nem mindig ilyen érzelgős e madár beszédje; így például ha valami felizgatja, a kéttagu „lotyó"-ból egy végtelen folytonosságu jodlirozás támad és kiváltképpen akkor, ha asszonyszemély téved be a birodalmába, a mikoron aztán a sárgaföldig lebecsüli a némberi jellemet — nagy mulatságára a halászbokor csintalan férfinépségének . . .

Egyébiránt a „lotyó" (Limosa) nagy figyelmességre miatt, tényleg az *ormadár* szerepét volt hivatva betölteni a lápok birodalmában, mert ha valami vagy valaki közelített a halásztanya felé, azonnal hallatta káromkodó jelszólásait, ámbár a *bibic* már kint a pocsétáson jelentette, hogy „buvik"; a lotyó aztán menten lenyelvelte a sokszor nem igen szivesen látott látogatót — talán pus-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kást, talán háló- vagy haltolvajt (mert olyan is volt), avagy talán a persecutort, és addig le sem szállt, mig a gyanus alak a láthatatlanságba nem veszett . . .

Ilyesféle őrmadár volt a „lidike" vagy „lilimadár" is (Totanus calidris), a mely még éj idején, sötét éjszakában is bejelentette a bujkáló alakokat. Amikor azonban „hideg őszre" kezdett hajolni az idők járása s deres harmat terítgette szét gyöngyöző árját a kiaszott gyepeken, melyben a bibic lábát az elfagyás fenyegette (azért cserélgette!): vége lett a madárság kabalistikájának — s végül a „szabályozás" elvitte őket mindörökre! . . .

Az 1910. évi wieni első nemzetközi vadászati kiállítás.

A wieni 1910-iki első nemzetközi vadászati kiállítás magyar országos bizottsága 1909. december hó 29-én tartotta meg összülését a földmivelésügyi ministerium palotájában. Esterházy Miklós herceg, a bizottság elnöke, üdvözölvén a jelenvoltakat, tartalmas megnyitó beszédében ismertette a gyülés célját és feladatait. Azután átadta a szót Földi János, m. kir. főerdőtanácsosnak, a kiállítás biztosának, és felkérte, hogy a kiállítás létesítése és rendezése érdekében eddig tett intézkedéseket ismertesse. Az előadó jelentése során érintette mindazon motivumokat, melyek a kiállítás rendezésénél kiemelkedő jelentőséggel birtak. Rámutatott arra, hogy a kiállításban Ő Felségén, József főhercegen, Coburg hercegen, Esterházy hercegen kivül Magyarország összes főurai és nevesebb vadászai majdnem kivétel nélkül vesznek részt.

Ezután Fischer József, a vadászkastély építésze, bemutatja a már fedél alatt álló vadászkastély kis modelljét, mely osztatlan tetszést keltett. A vadászkastély hűen megfelel az ahhoz füzött kivánalomnak és szerencsésen oldja meg azon kérdést, hogy magán viselje a kiállítási épület követelményei mellett egy vadászkastély typusát.

A magyar művészet és műipar részvételének tárgyában Lippich Elek, a művészeti szakosztály vezetője ismerteti és hangsulyozza azon követelményeket, melyeket a magyar művészet részvételének méltó kidomboritása érdekében követni kell. Ezeket a bizottság tudomásul véve, elhatározza, hogy a magyar művészet kiállításánál ezen szempontok érvényre jutása érdekében a szükséges lépéseket megteszi.

A tárgysorozat többi pontjainak tárgyalása folyamán a bizottság elhatározza, hogy a kiállítókat a jelentkezési és helybérleti dijak viselése alól felmenti és csupán a tűzkár és lopás elleni, továbbá a csomagolási és szállítási költségeket viselik a kiállítók, utóbbiakat is csupán a Wienbe való szállítás alkalmával. A dijmentes visszaszállítás és a csomagolásról a bizottság fog gondoskodni azon esetben, ha a Wienbe való szállításra vonatkozó eredeti vasuti szállítólevelek rendelkezésre bocsáttatnak.

Kimondotta a bizottság, hogy a kiállításon való részvételre vonatkozó *jelentkezéseket 1910. január hó 15-ig még elfogadja.* Ezzel módot akar nyujtani mindazoknak, kiket a jelentkezéstől eddigelé a költségek viselése riasztott el, hogy a kiállításban részt vehessenek.

Tárgyaltatott továbbá az időleges ebkiállítás és lókiállítás rendezése, melyekre nézve azonban a bizottság még nem volt abban a helyzetben, hogy véglegesen határozzon.

Tudomására adatott a bizottságnak, hogy a magyar ipari kiállítás rendezésétől el kellett tekinteni. Nehézségekbe ütközött ez különösen azon oknál fogva, mert annak rendezése rendkivül költségszükségletet igényelt volna.

Elejtendő volt a nagy- és kisipar kiállításának létesítése már azon oknál fogva is, mert a szorosan vett vadászati kiállítás rendezésére az előirányzott költségösszeg sem lesz elegendő. A bizottság örömmel vette továbbá tudomásul azt, hogy megtörténtek a kezdeményező lépések az iránt, hogy a bolgár cár magyarországi vadászterületeiről eredő trophaeáival a magyar vadászkastélyban vegyen részt és hogy ezek a lépések sikerrel kecsegtetnek.

A fejedelmi vendégekhez csatlakozik még Frigyes főherceg is, ki a magyar kiállítás területén külön pavillont emel saját vadászata részére.

Ugyanígy vesz részt a kiállításban magyarországi vadászataival Hohenlohe herceg is

A gyülésen társadalmi és művészi életünk kiválóságai mellett résztvettek: Esterházy László gróf, Ottlik Iván államtitkár, Esterházy Béla gróf, Nemeskéri Kiss Pál, Szapáry Péter gróf, Benczur Gyula, dr. Szegedy Maszák Aladár, Lippich Elek, Lóczy Lajos, Darányi Béla, Szalay Imre, Saárossy-Kapeller Ferenc, Tomcsányi Gyula, Róth Lóránt, Fónagy József, Somsich Tihamér gróf, Hutyra Ferenc, Mikulás Vince, Zsolnay Miklós, Radisics György, Róth Miksa, Györgyi Kálmán, Szomjas Lajos, Maier Emil.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Tekintetes Szerkesztőség!

A sok jókívánság elhangzott mindenfelé. Készül, vagy talán kész is van a mérleg. Összehasonlítva a multat a jelennel, igyekszünk kimutatni mennyi a vesztesség és mi lehet a nyereség.

Nekünk még a remény is nyereség. Keresem a „Magyar Erdészben" a szokásos jókívánságokat, de nem találom. Ugy látom, a szerkesztőség is úgy gondolkodik, hogy elmultak már azok a jó idők, amikor még jókivánságokkal is el lehetett kábítani az emberiséget. Jól is teszik. Nem kivánságok kellenek nekünk, hanem cselekedetek. A vadásznépség sem szereti a szerencsekivánságokat. Babonás félelemmel irtózik tőle. Jól teszik ők is. Igazi vadász nem a szerencséjében, hanem önmagában bizik.

Így évfordultával én is szeretek egy kis összehasonlitást tenni. Kutatom, böngészem a szakirodalmat. Öreg vagyok én már, az igazat megvallva a szivem még most is a vadászathoz vonz, ne vegye tőlem hát senki rossz néven, ha nem a modern erdészetet, hanem inkább a lelket is egy kicsit vidámító, könnyebb zsánerű irodalmat kedvelem, a melyet a vadászati vidám elbeszélésekben fel is találok. Még a köszvényre is jó az ilyen. Kőváry, 1910. évi Vadász-Naptárának 130-ik oldalán, pokoli maliciájával megirt közleményében olvasom:

— *„hazánkban összesen 2, szóval kettő vadászlap jelenik meg, a melyek tisztán vadászattal foglalkoznak. Azt méltóztatnak gondolni, hogy . . . talán kevés ez a két szaklap annyi vadásznak? Dehogy. Sok! Rémitően sok."*

Ezt el kell olvasni, nem csak egyszer, hanem kétszer is. Mentül tovább olvassa az ember, annál jobban érez együtt Kőváryval és annál jobban megérti azt a maró gúnyt, a mely ezt a szerzőnek tollba mondatja. Rémitően csipős és találóak ezek a sorok, mert nem csak a magyar vadászok nemtörődömségének; hanem a két lapnak is elég ügyesen szól. Ugy van adresszálva, hogy Péternek szól, de Pál is értheti belőle.

Ezek a sorok biztattak engem aztán arra is, hogy ne csak a vadászokat, hanem a két hivatkozott szaklapot is megfigyeljem. Azt hiszem, nem tévedek, hogy ez a két szaklap a „Vadászlap" és a „Vadászat és Állatvilág". Kőváry azonban téved, mert csak a Vadászlap foglalkozik annyiban, a mennyiben — tisztán vadászattal; ellenben a „Vadászat és Állatvilág" mindennel foglalkozik, csak vadászattal nem.

Olvasgatom, lapozgatom őket, valamit keresek. Keresés közben az 1907. évi január 27-iki Vadászlap akad a kezembe és olvasom a 40-ik oldalán:

Majdnem félméteres már a fehér hólepel, de egyszerre hideg északi szél támad . . .

Micsoda téli tájkép, a mai locs-pocsos számitva. Nézem, miféle közlemény ez és ki irta??

Hát, uramfia! Az én, egyetlen jó megboldogult barátom irta, ott van a neve is:

Téli vadászat.

Irta *Imecsfalvi Imecs Béla.*

Ujra meg ujra olvasom, és szemembe tolul a köny és elsiratom ujra meg ujra Isten tudja hányadszor, az én egyetlenegy kedves jó barátom. Iró volt, igazi vadászati iró a szó szoros értelmében, elismerte róla az egész napi sajtó is, kivétel nélkül. Sajnálja is szakirodalmunk jól tudom, különösen sajnálhatja a két szaklap, a „Vadászlap" és a „Vadászat és Állatvilág." Most kint pihensz a temetőben, oda lent . . . ahol nem fáj semmi, ahová nem hallatszik a nagy lárma és nem ér le soha — az emberek gyülölsége. Képzeletemben már is olvasom a *Vadászlap* búcsúztatóját, amint meleg szavakkal, és könnyes szemekkel elbúcsúzik Imecs Bélától, úgy is mint szeretett munkatársától, úgy is mint a magyar vadászati irodalom egyik kiváló bajnokától.

Keresem a búcsúztatót, keresem . . . és nem találom sehol. Nem találom még csak nyomát sem, még csak hirét sem, még csak annyit sem, hogy . . . . meghalt. Nézem a magyar állattenyésztést, baromfi, nyúl, zoologia, vagy hogy is mondják, a *Vadászat és Állatvilágot* és . . . és . . . és nem találok senkit, semmit egy betüt sem. Itt sem halt meg senki sem! Tekintetes Szerkesztőség! Bocsánatot kérek, hogy még élek ebben a Gyülöletországban; csak még egy kérésem lenne, méltóztassék nekem megmondani, hogy megvakultam-e én, avagy megsüketültem, vagy pedig csak a világ változott meg, amilyent én már — meg nem értheted.

Hazafias tisztelettel
és szivélyes vadász üdvözlettel
Az öreg vadász.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

* **Kinevezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister az államerdészeti tisztviselők összes közös rangsorozati létszámában *Bernard József, Bauer Miklós, Kolecsányi László, Jurány Miksa, Pécsi Ottó, Braxatoris Zoltán, ifj. Bristyánszky Endre, Surjánszky Kálmán, Paczner Károly* és *Debreczeny András* erdőmérnökgyakornokokat erdőmérnökjelöltekké kinevezte.

* **Ingyen könyv** a házinyúltenyésztésről. A Házinyúltenyésztők Országos Szövetsége (Budapest, Csillaghegy) a házinyúltenyésztés népszerűsítése érdekében minden érdeklődőnek ingyen küldi meg a most megjelent ismertetőjét a nyúltenyésztésről, amelyből bárki annyira megismerheti ezt a hasznos gazdasági mellékágazatot, hogy maga is belefoghat a jövedelmező tenyésztésbe.

Ezt a kezdést is megkönnyíti a Szövetség azzal, hogy jó tenyésztőanyag beszerzését közvetíti, sőt vagyontalanoknak ingyen ad.

A házinyulak vágását és gereznájuk gyüjtését a Szövetség Csillaghegy-telepén, valamint húsuk árusítását a Központi Vásárcsarnokban megkezdték; a termékek tehát bármely mennyiségben értékesíthetők.

* **Heti tudósítás.** Mauthner Ödön cs. és. kir. udvari magkereskedésétől Budapest: *Lucernamagban* a kínálat nagyon megcsappant, minélfogva az árak, a vevők tartózkodása ellenére is, továbbra is emelkedtek. Az irányzat rendkívül szilárd és amennyiben az amúgy is jelentéktelen ajánlatok majdnem kizárólag alárendelt minőségekre szorítkoztak, általában az a vélemény, hogy az árak főleg jobb, szebb szinü magért még továbbra is emelkedni fognak. *Vöröshere mag.* A kínálat nagyobb, de egyszersmind sürgősebb is lett, vételkedv hiányában azonban és amennyiben a tulajdonosok körülbelül a mult heti árak mellett maradtak, a forgalom jelentéktelen volt. *Takarmányrépamagból* az ajánlatok külföldről újabban nyugtalanítóan csekélyek, ezenkívül a termelők még magasabb árakat kívánnak, mint amilyeneket eddig egyáltalán lehetségesnek tartottak, mindezek dacára az érdeklődés oly élénk, amilyen ezen időszakban eddig még nem volt tapasztalható. *Fümagvaknál* az összes fajokban szilárd irányzat észlelhető, különösen olasz perjében, melynél 2—3 Shilling áremelkedés jelezhető. *Bükkönyy* az elmult héten nagy mennyiségben kínáltatott, minélfogva az árak emelkedése megszünt. *Muharmag* iránt érdeklődés nem mutatkozott.

Jegyzések nyers áruért 100 kilónként Budapesten:

Idei vörösheremag arankamentesítésre alkalmas „	140—145
Idei nagyarankás vörösheremag „	125—130
Idei természettől arankamentes vörösheremag „	158—170
Idei lucernamag „	150—160
Idei természettől arankamentes lucernamag „	170—180
Muharmag „	14—15
Nyulszapuka „	150—160
Bükköny „	16—18

* **Helyreigazítás.** Lapunk előző számának 13. oldalán *Faragó Béla* erdészeti magkereskedése közleményének utolsó szava tévesen „Körmend"-nek lett nyomatva *Zalaegerszeg* helyett.

Magyar Otthon. Tisztelt olvasóink becses figyelmébe ajánljuk a Budapesten, VIII., Főherceg Sándor-utca 30. sz. alatt levő Magyar Otthon Penziót. Mérsékelt árban elegánsan bútorozott, különbejáratu szobákat lehet ott bérelni s esetleg teljes ellátás is kapható. Csoportos jelentkezőknek megfelelő kedvezmény. *Szigorúan családi otthon.*

„Korona fegyver" Fükert különleges szab. závárzatával.

Az összes kulturállamokban szabadalmazva, **elsőmert legjobb és legkitűnőbb vadászfegyver.**

Főelőnyei a korona fegyvernek a következők:

1. Kivülfekvő, minden vadász által könnyen kezelhető, kiválóan szerkesztett acélzávárzatok, igen kis kakasokkal, melyek nyitáskor **önként felhuzódnak** és rögtönöznek, melyek azonban tetszés szerint **kézzel** is felhuzhatók és leereszthetők.

2. Kivülfekvő gyüszűcek ennélfogva ki van zárva a gazok visszatolása által okozott rozsdásodás.

3. Különleges, többszörösen **szabadalmazott** önmüködő tölténykivető mely ellenkezően minden más kivetővel **sohasincs** fe huzva, hanem csak akkor nyuzdik fel és hajt ki, midőn két töltény külövetést ennélfogva **koriátlan** tartósággal bir.

4. Saját, szabadalmazott közvetlen a **závárzat rugóját** rögzitő biztositással, mely ellentétben a más fegyverekné alkalmazott biztositásokkal egyedül nevezhető valódi biztositásnak.

5. Tis tán **elsőrangu anyagból** készült csövek a legjobb acélból, a képzelhető **legjobb lövési eredményekkel.**

6. A lecsiesebb részletekig **kitünő és elsőrangu kidolgozás.**

Azonkivül bármely fegyver ellátható a Fürkert különleges szabadalmazott závárzatával, mely a csövéket az eddigi teljesen szabadon fekv sükben is megragadja s mintegy lecsavarva tartja; minden fegyverhez, különösen **finomkiili lőpor** használhatónak legmelegebben ajánlható.

A korona fegyver mint golyós, serétes kétcsövü s mint hármas csövü fegyver szállitható.

Részletes árjegyzéket ugy erről, valamint minden más vadászfegyverről kivánatra küld

Fükert G. cs. és kir. udv. fegyvergyáros WEIPERT (Erzgebirge.)

.. HEYD ..

eredeti-

je.

Faipari eszközök, valamint az erdőgazdasághoz szükséges összes szerszámok nagy választékban a legolcsóbb árakon kaphatók

Krása Rudolfnál

Wien, VII., Kirchengasse 29.

Rendelők kérjék a „B" képes árjegyzéket. A „B" betű jelzése feltétlen szükséges.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Faárverési hirdetmény.

A beregvármegyei Orosztelek községi volt urbéres birtokosság

1910. évi február hó 3-án délelőtt 9 órakor

az iskolai tanteremben tartandó nyilvános szó- és irásbeli árverésen, a 37316/907. sz. F. M. engedély alapján eladja a tulajdonát képező erdőben tövön álló 4192 darab tölgyfának 2898 tm.^{3} mű- és 2734 tm.^{3} tüzifára, valamint az ugyanott tövön álló 11280 darab bükkfának 7886 tm.^{3} tüzifára becsült

fakészletét

és pedig az 1909. évi 78724. l. A—2 számu F. M. rendelet alapján, kikiáltási ár kitüntetése nélkül, de azon kikötéssel, hogy a volt urbéresek szabályszerüen összehivott és megtartott gyülésének a beérkezett ajánlatok elfogadása vagy visszautasitása tárgyában hozandó határozata csak akkor válik végrehajthatóvá és az urbéresekre nézve kötelezővé, ha azt a m. kir. földmivelésügyi minister is jóváhagyta. A szóban forgó erdő a munkácsi vasuti állomástól mintegy 12 klm. távolságban, Beregszőllős község tőszomszédságában fekszik. Kiszállitási határidő: bezárólag 1914. évi március hó 1-ig.

Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe: a) ha a hirdetményben kitüzött óra előtt nyujtatnak be; b) ha tisztán kivehető számjegyekkel s egyszersmind betükkel is kiirva tartalmazzák a megajánlott összeget; c) ha az ajánlat szövege, valamint annak boritéka kivül az értékesités tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy amint az a hirdetményben foglaltatik; d) ha lepecsételve és ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátva adatnak be; e) ha tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti; f) ha bánatpénzképen 9100 koronát tartalmaznak; g) ha ugy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható és ha a boriték kivül „Ajánlat az Orosztelek községi volt urbéreseknek a 37316/907. sz. F. M. rendelet szerinti rendkivüli vágásából eladandó fakészletre" felirással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalán nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyujtójára azonnal kötelező.

A részletes árverési és szerződési feltételek a beregszászi m. kir. állami erdőhivatalnál, az annak alárendelt munkácsi m. kir. járási erdőgondnokságnál, valamint a birtokosság elnökénél Oroszteleken és a birtokosság jegyzőjénél Beregrákoson tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

Beregszász, 1910. január 2.

M. kir. állami erdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

117246/1909. I/B-1. szám. **M. kir. földmivelésügyi Minister.**

Termelt haszonfa eladás.

A liptóujvári m. kir. főerdőhivatal kerületébe tartozó maluzsinai, likavai és oszadai erdőgondnokságokban az 1909—1912. évek alatt a kir. kincstár részéről termelendő és a rakodókra szállítandó **fenyőműfaanyag Liptóujvárt 1910. évi január hó 26-án a főerdőhivatal hatalos helyiségében délelőtt 10 órakor** a következő csoportosítás mellett fog nyilvános írásbeli versenytárgyalás utján eladatni, m. p.:

I. csoport. A maluzsinai erdőgondnokságban az 1909. évben termelt és az erdei rakodón átadandó mintegy 6000 m³ vegyes méretü fenyőmüfa.

Kikiáltási ár a 25 cm. és azon aluli középvastagságu fánál
köbméterenként . . . . . 12 K — f
a 26 cm. és azon felüli középvastag fánál m³-ként . . . 14 „ 50 „
Bánatpénz: 5000 korona.

II. csoport. A maluzsinai erdőgondnokságban az 1909. évben termelt s az 1910—1912. évek alatt termelendő és a rakodókra szállítandó 4 évi, mintegy 29600 m³ vegyes méretü fenyőmüfatermés.

Kikiáltási ár a 25 cm. és azon aluli középvastagságu fánál
köbméterenként . . . . . 12 K — f
a 26 cm. és azon felüli középvastag fánál m³-ként . . . 14 „ 50 „
Bánatpénz: 22000 korona.

III. csoport. A likavai erdőgondnokságban az 1909. évben termelt és az erdei illetőleg Vág folyó melletti rakparton átadandó mintegy 2100 m³ vegyes méretü haszonfa.

Kikiáltási ár a 25 cm. és azon aluli középvastagságu fánál
köbméterenként . . . . . 13 K — f
a 26 cm. és azon felüli középvastagságu fánál m³-ként . . 15 „ — „
Bánatpénz: 1500 korona.

IV. csoport. A likavai erdőgondnokságban az 1909. évben termelt és az 1910—1912. évek alatt termelendő és a rakodókra szállítandó 4 évi mintegy 8200 m³ vegyes méretü haszonfa.

Kikiáltási ár a 25 cm. és azon aluli középvastagságu fánál
köbméterenként . . . . . 13 K — f
a 26 cm. és azon felüli középvastagságu fánál m³-ként . . 15 „ — „
Bánatpénz: 4500 korona.

V. csoport. Az oszadai fürész használatával vagy anélkül az oszadai erdőgondnokságban az 1909. évben termelt és az erdei rakparton átadandó mintegy 4400 m³ vegyes méretü haszonfa.

Kikiáltási ár a 25 cm. és az azon aluli középvastagságu fánál
köbméterenként . . . . . 11 K — f
a 26 cm. és azon felüli középvastagságu fánál m³-ként . . 13 „ — „
Bánatpénz: 2500 korona.

VI. csoport. Az oszadai fürész használatával vagy anélkül az oszadai erdőgondnokságban 1909. évben termelt és az 1910—1912. évek alatt termelendő és a rakodókra szállítandó 4 évi és mintegy 40900 m³ vegyes méretü haszonfa.

Kikiáltási ár a 25 cm. és azon aluli középvastagságu fánál
köbméterenként . . . . . 11 K — f
a 26 cm. és azon felüli középvastagságu fánál m³-ként . . 13 „ — „
Bánatpénz: 15000 korona.

Bővebb felvilágosítással a liptó-ujvári m. kir. főerdőhivatal szolgál, ahol az általános árverési és szerződési feltételek is megtekinthetők és beszerezhetők. Ezek a feltételek a m. kir. földmivelésügyi ministerium I/B erdészeti főosztályában (Budapest, Zoltán-utca) is átvehetők.

Kelt Budapest, 1909. évi december hó.

A m. kir. földmivelésügyi Minister.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Szám: 1119/909.

Faeladási hirdetmény.

Szászkézd község eladja „In der Zwill" nevű erdőrészének A) üzemosztályában lévő 219 drb. 112 cm. átlagos mellmagassági átmérővel bíró tölgyfát, mely szakértői becslés alapján 305 tm^3 mű- és 755 tm^3 tűzifát tartalmaz. Eladja továbbá „In der Hölle" nevű erdőrészének D) üzemosztályában levő 153 drb. 112 cm. átlagos mellmagassági átmérővel bíró tölgyfát, mely szakértői becslés alapján 238 tm^3 mű- és 354 tm^3 tűzifát tartalmaz.

Fűrész és dongafának kiválóan alkalmas „In der Zwill" nevű erdőrész fatömegének becsértéke és kikiáltási ára 5700 K és „In der Hölle" nevű erdőrész fatömegének becsértéke és kikiáltási ára 5520 K.

Bánatpénz annak 10%-a.

Irásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli nyilvános árverés Szászkézd községházánál

1910. évi január hó 30-án d. e. 10 órakor

fog megtartatni.

Az árverési feltételek a községi elöljáróságnál megtekinthetők.

Szászkézd, 1909. évi december 30.

Kasszer Endre
jegyző.

Lutsch Mihály
biró.

Pályázati hirdetmény.

A besztercebányai r. k. püspökség garamszőllősi uradalmában a nyugdíjba beszámítható 1600 K évi fizetéssel, mely ötször 5 évenként 200—200 K-val 2600 K erejéig emelkedik, továbbá a nyugdíjba be nem számítható természetbeni lakással, egy a lakház mellett és egy a községben levő kerttel, évi 48 $ürm^3$ házhoz szállított kemény tűzifával, évi 100 K földilletmény-váltsággal, 10 drb. szarvasmarha-legeltetési, makktermés esetén 6 drb. sertés makkoltatási jogával, kerületen kivüli utazás esetén 4 K napidijjal és a tényleges fuvarköltséggel és nagybani eladásoknál szokásos jelölési illetékkel, valamint az uradalmi garamszőllősi szőlő gondozásának kötelezettségeért évi 3 (három) hl. saját termésü borral javadalmazott erdőgondnoki állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen állásra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 36. §-ában követelt erdőtiszti szakvizsga letételét, ép és erős testalkatukat, különösen jó látó- és hallóképességüket vármegyei főorvos vagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, továbbá életkorukról, és r. k. hitvallásról tanuskodó anyakönyvi kivonattal és végül tanulmányaikat és jelen alkalmazásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket elöljáró hatóságaik, esetleg az illető járás politikai hatósága utján

1910. évi február hó végéig

az alólirott adóhivatalnál nyújtsák be.

Az állás legkésőbben 1910. évi március hó 31-én elfoglalandó.

Lutilla u. p. Garamszentkereszt, 1910. jan. 10.

Uradalmi erdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Számozó és erdei kalapácsok, átlalók, erdészkréta, fűrészek, bárdok, fejszék, csapdák, az összes erdőmívelési szerszámok stb. stb. kaphatók a legolcsóbb áron.

Csakis ujdonságok.

KRÁSA RUDOLF

WIEN, VII., KIRCHEN-GASSE 29.

Rendelők kérjék „B" jegyű képes árjegyzéket. A „B" betűjelzés feltétlenül szükséges.

Biharvármegye központi járásának főszolgabirájától.

1214—1909. fszb.

Árverési hirdetmény.

Biharvármegye központi járásához tartozó Nagykér községi volt úrbéreseknek tulajdonát képező erdőnek a nagyváradi m. kir. járási erdőgondnokság által kijelölt 3. és 4. osztagjain összesen mintegy 57·2 kat. holdon található összes

fatömeg

mely 2482 tm.³ műfa és 2483 ürm.² tűzifának becsültetett, a nagyméltóságú m. kir. földmivelésügyi minister úrnak 1909. évi 8470. I. A—2. számu engedélye alapján zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverés útján tövön el fog adatni.

A hivatalosan megállapított becsérték, mint kikiáltási ár 38180 korona, szóval harmincnyolcezeregyszáznyolcvan korona, mely becsáron alul a most másodízben tartandó árverésen sem fog ajánlat elfogadtatni, sőt a hirdetéssel felmerülő költségek is a vevőt fogják terhelni.

A szóbeli nyilvános árverés Nagykér községházánál **1910. évi január hó 27-én d. e. 11 órakor** veszi kezdetét, mely időpontig a szabályszerüen kiállított és 10 százalékos bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlatok az árverést vezető elnöknél benyujthatók. Későn érkező, hiányosan felszerelt, távirati- vagy utóajánlatok nem vétetnek figyelembe.

Az erdő Püspökfürdő vasúti állomásától 6 km., jó úton megközelíthető.

A részletes árverési és szerződési feltételek alulírt főszolgabírónál, esetleg a nagyváradi m. kir. járási erdőgondnokság és az állami erdőhivatalnál hivatalos időben megtekinthetők.

Nagyvárad, 1910. évi január hó 4-én.

Nagy Márton,
központi főszolgabíró.

Erdei facsemete-eladás

1910. évi tavaszi szállításra.

635000	drb	1	éves	kocsányos tölgycsemete, Quercus pedunculata
875700	„	2	„	„ „ „ „
416000	„	3	„	„ „ „ „
662000	„	1	„	kocsánytalan „ „ sessiliflors
262000	„	2	„	„ „ „ „
20000	„	2	„	molyhos „ „ pabescens
2900	„	3	„	átiskolázott szilfacsemete, Ulmus campestris
420000	„	1	„	kőriscsemete Fraxinus americana
26000	„	2	„	„ „ „ „
121000	„	1	„	„ „ „ ornus
600	„	2	„	átiskolázott hársfacsemete Tilia grandifolia
6000	„	2	„	hársfacsemete (magonc) „ „
40000	„	2	„	„ „ „ „ parvifolia
51000	„	1	„	ákáccsemete, Robinia pseudoacacia
4000	„	1	„	diófacsemete
1070000	„	3	„	lucfenyőmagonc, Picea excelsa
70000	„	3	„	erdeifenyőmagonc, Pinus silvestris
203000	„	2	„	feketefenyőmagonc, Pinus austriaca
150000	„	2	„	banksfenyőmagonc, Pinus banksiana.

A csemeték mind elsőrendü minőségüek!

JUNGHANS E. erdőgondnoksága

Lunkasprie, u. p. Dobrest (Biharmegye.)

Elismert kitünő minőségü, szavatolt csiraképességü

tűlevelü, lomblevelü, gyümölcs-magvakat, fűmagot, gazdasági magvakat;

saját telepein nevelt, dús gyökérzetü

tűlevelü, lomblevelü csemetét, gyümölcs-vadoncot, díszfát, sorfát, gyümölcsfát, rózsát, dísznövényeket, legjobb slavón kocsányos és kocsánytalan tölgymakkot

szállít

Faragó Béla

csász. és kir. udvari szállító

magyar magpergető gyára

erdészeti csemete telepek

Zalaegerszeg.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt. Gleitsmann E. T. festékével (Budapest, Akácfa-utca 50).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. február 1. 3. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította: Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.

Felelős szerkesztő: MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Vadászati főmunkatárs: Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője: SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési dijak küldendők.

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ára ... ... 1 K.

Előfizetéseket Budapesten elfogad: ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

Olvasóinkhoz!

Kérjük igen tisztelt előfizetőinket, hogy a jelen számhoz mellékelt utalványlapon hátralékaikat beküldeni, illetve előfizetéseiket megújítani szíveskedjenek.

Jolsva, 1910. január 15.

A kiadóhivatal.

Az állami erdőtisztek létszámrendezése.

Az állami erdőtisztek egy hosszú negyedszázadon át küzdöttek megélhetési viszonyaik oly mérvű biztosításáért, melyhez törvényben lerakott joguk volt. S midőn oly végtelen idők multával, — hogy a küzdelem kezdeményezőinek egy része a végét meg sem érhette, — végre „igéret"-képen elérnek régi jogaik érvényesüléséhez, — melyet más tisztviselőtársaiknak már a szülei is élveztek, — mindenfelé megkondulnak a hála és köszönet harangjai.

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszternek, az Országos Erdészeti Egyesület elnökségéhez intézett azon leirata, — mely az állami erdőtisztek létszámrendezésének kedvező megoldását helyezi kilátásba, — csak az embert magát dicséri, — aki végre kiemelkedve a sötét korszakok maradiságából, — *elismerte a törvényben már biztosított jogot* s azt a megvalósítás stádiumába terelte. És habár szerencsétlen politikai küzdelmeink a kilátásba helyezett létszámrendezés foganatosítását ez idő szerint még kétségessé tehetik, s az örömtüzek fényét, — mely a régóta jogosan várt hirre az ország egész erdészeti világát beragyogta, — pislogó szunnyadás is kisérheti, — Darányi Ignác érző lelkétől az őszinte, becsületes s férfias elismerés vissza többé soha nem vonható. Nem rajta fog mulni, ha a jog még ideig óráig testet nem ölt.

Természetesen elismerés illeti az Országos Erdészeti Egyesületet is s különösen annak volt és jelenlegi nagynevű elnökeit, — kiket a magyar erdészet mindig legjobb barátjainak ismert. Sőt nem feledkezhetünk meg az államerdészet vezető férfiairól s az erdészeti egyesület agilis titkárjáról sem, — aki a Hangai Géza s Márton Sándor inditványai, — de saját buzgalma nyomán is széleskörű tanulmányokon épitette fel ismételten az egyesületnek a kormányhoz intézett feliratait.

De végül azt hisszük, hogy olvasóink által bizonyíthatólag, — minden öndicséret nélkül hivatkozhatunk a *Magyar Erdészre* is, mely megalapítása óta, — tehát egy évtizeden keresztül, — ha nem is zászlóvivője, de mindenesetre ébresztő kürtöse volt mindenkor a magyar erdészet s közte első sorban az államerdészet jogos igényeinek, — mert hiszen a részeken könnyebben élesztheté meleg sugarai lassan áthatják az egészet s a magánerdészet, a hasonlóan jogos érdekei megvédelmezésének ezentúl következendő harcaiban, féldöntő szereppel történhetik hivatkozás a szaktársi államerdészet helyzetére!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ez idő szerint mindenesetre a helyzet javulása első sorban közvetlen az államerdészetet illeti. Miután azonban ezen általános elnevezés alatt is, — az erdőfelügyelőség, kincstári és állami kezelés tekintetében, a tanári karon kivül, — általánosan három ágazat van képviselve, — könnyen megértheti azon már is felszinre tört ideges aggodalom, — mely a kérdéses hirre egyik-másik ágazat személyzetét ellepte s amely a létszámrendezés egyoldalú megoldásának keresztül vitelétől tart.

Így a tanári kar a tervezett létszámrendezés előnyeit csak távolból szemléli. S habár gondolatnak sem állithatjuk oda, — hogy valamikor a jövőben, az ő jogos érdekei is megoldást ne nyernének, — mégis azon tény, hogy szakuk sokkal szélesebb körü s csak nagy energiával gyűjthető magántanulmány és gyakorlattal elérhető képzettséggel rendelkezve, — foglalkozásuk is mindennapi hasonlíthatlan fáradalmakra terjed ki, — méltányossá tette volna a létszámrendezésnek az üzemi tisztviselőkét ha nem is megelőző, de mindenesetre legalább is azokéval egyidejüleges keresztülvitelét.

Hasonló ideges s a multak nyomán nem is alaptalan aggodalom észlelhető a kir. erdőfelügyelőség személyzeténél is. A M. E. már ismételten foglalkozott az ország erdőgazdasági s közvetve közgazdasági viszonyaival egyenes arányban álló ezen hatósági egész intézmény újabbkori ferde helyzetével.

Az 1879. évi XXXI. erdőtörvény a kir. erdőfelügyelőségeket az *összes* erdők felett gyakorlandó felügyelet céljából kreálta. Nagyon is természetes tehát, hogy a kir. erdőfelügyelőségek a törvényben előirt kötelmeiknek mint az 1896. évi XXVI. törvényben is elsőrolt — *minden egyéb szolgálati ágtól teljesen független* — főhatóságok, — csakis azon esetre tudnak és tudhatnak teljesen megfelelni, — ha, — a dolog természetéből is következőleg, — központi vezetésük és fölérendeltségük is szintén teljesen független és önálló hatáskörrel rendelkezik.

A törvény életbeléptetése alkalmával ezen viszony, — a törvény álláspontjának megfelelőleg, — tényleg meg is volt s a kir. erdőfelügyelőségek központi vezetőjének jog és hatásköre az *összes* erdőgazdasági ügyekre kiterjedt. Ugyan ép' a mondottakból következőleg, — ezen állapot sem volt teljesen megfelelő, — de miután a felügyelet már magában biztosítja a törvény álláspontját, annak vezetőségét kevésbbé lehetett kifogásolni, annál is inkább, mert a kincsári erdők administrálását külön osztály teljesítette.

Az 1898. évi XIX. t.-c. életbeléptetésével azonban a vezetés egész harmoniája megbomlott. Az eddigi összes erdészeti ügyek vezetője átvette az ezen törvény rendelte községi stb. erdők kezelésének vezetőségét.

A kincstári erdők üzemének s kezelésének ügyosztálya pedig emancipálta s teljesen függetlenitette magát s külön vált!

Mindezen két *üzemi* ügyosztálynak V. fizetési rangban álló, egymástól teljesen független főnöke van. Sőt a községi stb. erdők kezelése már eddig két ily magasrangú tisztviselőt tisztel élén. De tovább menve, — a szóban lévő létszámrendezés, a kezelési s üzemi osztályoknál, még négy, — összesen tehát *7 ily állást* szervez.

S ha mindezen állapotokkal szemben vizsgáljuk a kir. erdőfelügyelőség helyzetét, — mely az *összes* erdők feletti felügyelet végett van itt, — hát igazán csak parodiaképpen állapithatjuk meg, hogy az egy oly VI. fiz. rangban lévő főnök alatt hagyatott magára, aki a községi stb. erdők kezelésének vezetője *alá van rendelve*. Hogy ilyenképpen ez az alárendelt „főhatóság" a törvény követelményeinek igazán nem felelhet meg, — azt hiszszük, — arról felesleges beszélni is. Az eredményről azonban, — melynek nyomai már láthatók, — majd a természet zöld asztala fog egyszer végleg beszámolni!

A partszakadást olyan sarkantyúval, amelyet a viz már teljesen elszakitott a parttól, megakadályozni, — a tüzet oly fecskendővel, amelynek faszerkezetét a leégett pajta gerendázata már elhamvasztotta, eloltani, — a vasútak mentén hótorlódásoknak olyan fogóval, amelyet a viharok feldöntöttek és összetörtek, — gátat vetni — tiszta képtelenség! Vissza kell épiteni

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a sarkantyút, fecskendőt, hófogót, — ha azt akarjuk, hogy céljaiknak megfeleljenek. De ha a sarkantyút a folyó közepében, — a fecskendőt az égő pajtában és a fogókat a lehullott vastag hótömegekben helyezzük el — és illetve a kir. erdőfelügyelőséget az üzem és kezelési ágazatokkal egy kalap alá helyezzük, ezek fölé, mellé, vagy alárendeljük, akkor ebből lehet egy fából vaskarika, de a közgazdasági érdekek követelte és a törvény előirta *felügyelet* — soha!

És amilyen ezek szerint — a kir. erdőfelügyelőségek dologi állapota, — ép' oly viszás és ferde a személyi helyzetük is.

Nem említve lapunkban már többször tárgyalt azon anomáliát, hogy rangosztályukban foglal helyet egy egész külön osztályhoz tartozó főerdőtanácsos, egy gazdasági osztályhoz tartozó vadász-felügyelő, a székelyföldi kirendeltségnek egy tisztviselője, költségvetésüket az ornitologia terheli stb., — magában lehetetlen állapot az, hogy létszámrendezésük teljes 30 évi elmaradása következtében, most már *az üzemi tisztviselők rangban jórészt a felügyelet fölött állanak,* miből kifolyólag a törvényes felülvizsgálásnak és ellenőrzésnek s az ezek nyomán szükséges rendelkezéseknek mellőzhetlen erkölcsi súlya is, — az erdőgazdasági érdekek képzelhető veszélyére, — teljesen veszendőben van!

Nem érezzük magunkat hivatottaknak arra, hogy ezen ügyet mélyebben vegyük birálat alá s a fentiekre is csak az ország közgazdasági érdekének szempontjából terjeszkedtünk ki, egyúttal kis mértékben megvilágítani óhajtván egy, — már szállóigévé készülő s magában mindenesetre nemcsak igen érdekes, — de az elmondottakra tekintettel, kellő alappal is bíró hirnek hátterét, amely szerint mozgalom indulna meg annak érdekében, hogy a részben itt felhozottak s mindenesetre az *erdők fentartását* veszélyeztető állapotok további megakadályozása céljából, — a kir. erdőfelügyelőségek intézménye, — a földmivelésügyi ministeriumból a belügyi kormányhoz tétessék át, hol az mint — a törvény intencióinak megfelelőleg — teljesen különálló s a kezeléstől független hatóság, egyedül valódi hivatását kellőképpen szolgálni képes lenne.

Az ország erdőgazdasági érdekeit tekintve, az eszme mindenesetre nagyon is életrevaló s tudásunk szerint, amennyiben maga a felügyelőségi intézmény az ország nagy közönsége előtt eddig is szimpatikus volt, — a terv ellen, — a köz- és politikai élet részéről bizonyára nehézségek nem is fognak támasztatni s az országházban is az ügy novelláris úton könnyen juthat dülőre. De hogy ez egyhamar elintézést is nyerhetne — sajnos — áldatlan politikai harcaink mellett, ezt jósolni nem igen merjük. Mi csak üdvvel fogadjuk a közérdekű jó szándékot s annak megvalósításához legjobb kivánatainkat csatoljuk.

Részünkről még csak annyit kivánunk felvetni, hogy ha már az ügy a földmivelésügyi kormány kebelében, úgy látszik, nem rendezhető, nem-e lenne célszerűbb, tekintetbe véve az egyenes viszonyt, melyben az erdők fentartása s a kopárok fásítása a közadózás kérdésével van kapcsolatban, — az átmenet a pénzügyministeriumhoz, — ahol az intézmény, a szakministernek, az 1909. évi X. és XI. t.-cikkek vonatkozó kérdéseinél is legjobb támasza lenne!

Az állami erdőkezelés mérlege.

Irta *Elek István.*

Az állami erdőkezelésnek könnyü sora van. Sok kitöltetlen váltóval dolgozunk, amiknek soha sincs lejárata. A kamatokat valahogy csak megfizetjük, az adósság törlesztése miatt pedig nem nyomja a fejünket a bú.

No meg ezek a tartozások nem egészen komoly tartozások ám! A mi feladataink nem csak állami vagy közszükségletek ellátása, hanem nagyrésze magunk kitalálta munkagyakorlatok. Miként a katonáéknál a terepasztal mellett való hadi játék — ugy a mi urbéres közbirtokossági alakitó és szervező bokros foglalkozásaink igazán senkit sem érdekelnek. Nincs ezekből senkinek se kára, se haszna, csak annak fáj a feje, akit ezekkel a kinzó munkagyakorlatokkal agyonra hajszolnak.

Az állami erdőkezelés mérlegének megkészitésénél tehát nem okoz nehézséget felvonultatni annyi aktivát s eltüntetni annyi passzivát, amennyit csak akarunk, vagy a kettős könyvvitel is kisegit s átirjuk a passzivákat a személyi rovatra!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Épen csak azokra az agyonhajszoltakra nézve szomoru, akiknek, — bár a vállukra vetett teher miatt már-már leroskadunk — teherszámlájára iródik a rossz szervezésnek minden passzivája.

Nem régen hallottam egy a ministeri középpontban szolgáló kollegámtól, hogy az állami kezelésnél alkalmazott erdőgondnokoknak 70%—80%-a selejtes, meg nem felelő anyag.

Az, aki ezt a nyilatkozatot tette, egy talpig úri ember, tehát ki van zárva, hogy ő valakiről olyan rosszat akart volna mondani, aminek alapja nincs, ki van zárva az is, hogy ez az ő egyéni véleménye legyen, mert hiszen ő nem érintkezik velünk, s közvetlenül nem is érkeznek a mi dolgaink a ministeriumba. Igy hát ez a vélemény a központ kijegecesedett véleménye az ő végrehajtó szerveiről, ami egyébként nem hivatalos titok, hiszen mindenki természetesnek tarthatja, hogy a végrehajtó közegekre hárúl a felelősség, ha azt a munkát, a mit tőlük követelnek, elvégezni nem képesek.

De maradjunk csak ennél a 70%—80%-nál. Ez igen érdekes szám sok mindent megmagyarázhat.

Hogy a selejtesség bevallott százaléka ily magas, abból nyilvánvalóan következik, hogy az állami kezelés 70%—80% arányban csetlik-botlik, a törvényes rendelkezések nincsenek vagy csak hiányosan vannak végrehajtva, — tehát nagyon sok ennek az ügykezelésnek a passzivája.

Viszont az is nyilvánvaló, hogy itt egy kis könyvelési hiba van, mert hihetetlen, hogy személyi alkalmatlanság volna oka ennek a nagy munkatelejesitési képtelenségnek, — ellenkezőleg komoly tárgyi nehézségek vannak itt, melyekről ott fent az elkönyvelésnél nem akarnak tudomást venni.

Valószinü, hogy a járási endőgondnokok sem alábbvalók, mint bármely más ügykezelésnél alkalmazott tisztviselői kar, és hogy mégis ők rovattak meg az állami erdőkezelés sikertelenségéért, azon ne csodálkozzon senki. Hiszen csak nem kivánhatjuk ezen nagy reményekkel született s alig 10 éves multtal biró állami szervezet megalkotóitól, hogy beismerjék a csődöt! És elvégre 70%—80% selejtes tisztviselő — épen nagy tömegénél fogva — egymást támogatja; így nekik sincs ebből az el nem ismerésből valami szörnyü nagy káruk, sőt a közérdeknek se, mert a közérdekü szolgáltatásokat ügygyelbajjal mégis csak ellátjuk, csak épen azok a fényes hadi játékok, azok a magunk kitalálta munkagyakorlatok nem sikerülnek sehogy sem.

Azt se felejtsük, hogy a ministeri központ véleményét nem puszta feltevésekre alapitja. Ott fent a beérkezett erdőhivatali jelentések szolgáltatják az alapot erre a balvéleményre! De azért még a hivatali főnökökre se kell haragudni, hiszen ők csak saját személyüket fedezik; s emberileg véve, ki talál kifogásolni valót abban a törekvésükben, hogy siker esetén övék legyen az elismerés, sikertelenség esetén pedig a felelősséget magukról lefelé hárítsák?

Csak nagy jellemek tulajdona a saját érdemről beszélni; a mások érdemét előtérbe helyezni; másoknak javát és boldogulását szeretettel akarni; az együttműködés sikertelensége esetén a sikertelenség okait a tárgyiakra s nem a mások személyére háritani; az alárendelteket személyes oltalomban és védelemben részesiteni. Emberek vagyunk mindnyájan s nem kivánhatjuk senkitől, hogy nagy jellemmé avassa magát mi éretünk, elégedjünk meg, ha akad közöttünk is ilyen nagy jellem annyi, mint általában az emberek között minden ezer közül egy.

Ti 70%—80% selejtesek így maradtok a szószban! Bár ha nincs is nagy okotok büsulni, mégis bosszantó rátok nézve ez a szomoru balvélemény. Mégis csak tennetek kellene valamit, hogy ne maradnátok ebben a szégyensaroglyában!

Magamról sem tudhatom, nem vagyok-e veletek egy sorban, azért megkisérlem a közfigyelmet azokra a tárgyi akadályokra felhivni, melyek megmagyarázzák a selejtesek munkaképtelenségét.

Az állami erdőkezelés több, kevesebb sikertelenségének két főoka van. Egyik az elhibázott szervezés, másik a felesleges munkagyakorlatokkal való túlterhelés.

Nem megbotránkozna-e kedves Szaktárs Ön is, ha például azt látná, hogy egy hitvány gebe után egy túlterhelt nehéz kocsit akasztanak; az istráng szakad, a ló roskadozik, térdre bukik, de terhével még sem bir; hátán ül az egyik kocsis, s éles sarkantyuival vérespre sebzi oldalait, ostorával hurkákat hasit hátán; a kocsi mellett ballag a másik, s egy nagy furkós bottal biztatgatja oldalba a szegény párát, ha inai lankadnának. És ha a sok biztatgatás dacára is végkép elakad a kocsi, kifogják a lovat, viszik a gazda elé: uram lövesd agyon, ezt a komisz dögöt, mert ezzel ketten se birunk.

Nos, hát épen ilyen a helyzete a járási erdőgondnokságoknak, akiknek hátán az erdőhivatal ül, oldalról pedig a kir. erdőfelügyelőség biztatja a továbbhaladásra. Ha pedig mégis elakad a kocsi, az erdőgondnok agyonbunkózására itéltetik.

Pedig a józan ész más tanácsot ad: Le kell szállitani a kocsist a ló hátáról s egyiket is, másikat is nekibiztatni, hogy vessék hátukat ők is a lőcsnek, ha pedig így se birnának tovább haladni, vagy a terhen kell könnyiteni, vagy a kocsi elé másik lovat is fogni.

Épen ennek a józan tanácsnak a befogadása mellett kivánok szólni ez alkalommal.

Hogy miért hasonlitom a járási erdőgondnokságokat hitvány gebékhez, azt se nehéz kitalálni. Az állami erdőkezelés egész terhe az ő vállaikat nyomja, de igazán példátlanúl gyenge erőkifejtésre vannak szervezve. Egy külön ügykezeléssel megbizott állami szervek ezek, a miknek összes személyzete egyetlen egy emberből, az erdőgondnokság vezetőjéből áll, a kihez se beosztott

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tisztviselő, se irnok, se hivatalszolga, tehát semmiféle segéderő nincs szervezve. Tisztelet a kivételeknek, lehet, hogy néhol sikerült egy dijnokot vagy egy irodai erdőőrt a munkába állitani, avagy kap olykor-olykor némelyik erdőgondnok beosztott tisztviselőt is, de a puszta tény az, hogy segéderők szervezetileg beállitva az erdőgondnokságokhoz nincsenek.

Nincs a kerek világon valamire való szatócsbolt, a hol az árusító ne venne magához egy kifutót, vagy egy segédet, hogy legyen, aki, mig ő a közönségnek árúl, a portékákat előkeresse, vagy a vett holmit haza szállitsa.

De hogyan lehet közönséget kiszolgálni olyan üzletben, ahol egyetlen egy ember ugrál a pult körül, ő maga szaladgál a klienseknél a megrendelésekért, a követelések behajtásáért, maga viszi haza a vásárolt portékát, rendbe tartja a boltot, a raktárt, az árukat, könyvel, levelez; még hozzá egyre másra jönnek a részvénytársaság boltfelügyelői, akik folyton leltároznak, vizsgálnak, ellenőriznek s nem csak otthon foglalják le a szegény boltost, hanem cipelik magukkal a kliensekhez, s addig, mig ő lihegve szaladgál, a vevőközönség ácsoroghat a becsukott bolt előtt.

Ilyen lehetetlen üzlet csak egy van a világon s ez a m. kir. erdőgondnokság!

Érdekes, ha számba veszed, hogy egy ilyen ide-oda rángatott, ehez-ahoz kapkodó ember például egy hosszú hónap alatt mit végzett; magad is megdöbbensz rajta, hogy minő keveset. Hát még kiszolgáltatva egy esetleg nem a legjobb indulatú s magával eltelt úr megitélésének, mivé zsugorodik össze ez a kevés is; azt ne is firtassuk, de annyi bizonyos, hogy ezt az agyonra hajszolt embert már semmi sem huzhatja ki a selejtesek közül.

Csak egy körülményt felejtenek ki a számitásból a számon kérők, ami pedig mindent megmagyaráz, hogy aki sokat markol, keveset fog.

Hogy valaki dolgozhasson: ahoz nyugalom kell elsősorban, másodszor pedig idő ahoz, hogy munkájába bele is melegedhessen.

Az a járási erdőgondnok, aki öt naponkint bolyongott a kerületében, ha haza érkezik, otthon apró, cseprő ügyek bár, de százféle uj dolog várakozik reá. Sorra veszi, felbontja az érkezett leveleket, olvasgatja a rendeleteket, előjegyez, iktat, irattárt rendez, naplóz, összekeresi a tájékoztató adatokat, elgondolkozik egyik-másik kérdés felett stb. A hétből az a hátra levő két nap úgy mulik el feje fölött, hogy maga se tudná megmondani mit végzett, rendszerint semmit, csak készült hozzá, rendezgetett, tett, vett s legnagyobb részt olyat, a mi nem is az ő dolga volna, a mit valakinek másnak kellene elvégezni, egy az irodai szolgálatba betanult dijnoknak, vagy erdőőrnek.

Pedig mennyi dolga volna! Ha estére pihenni tér, álmatlanul forgolódik s eszébe jut, hogy már január 5-ike is elmult s még ebben a hónapban öt helyen kell szervezkedő gyülést tartani, egy erdőrendészeti áthágási tárgyaláson jelen lenni, erdőkárokat két helyen letárgyalni, túlhasználatról is kapott jelentést, azt is meg kellene nézni, ritkitás is lett engedélyezve, ki kell azt is mutatni s ellenőrizni; igen ám, de még az erdősitések kimutatását sem küldte be a Felügyelőséghez, a csemetekerti költségszámadásokat is be kell már terjeszteni; nyakán van az évi jelentés is, az uj csemetekerti költségelőirányzatok; a munkaterv is tartogat még számára vagy öt gazdasági beszámolót, három új üzemtervezet, ideiglenes gazdasági tervek, bizottságok alakitása, új ügyviteli szabályzatok; régiek függelékezése, egy-két vázlat, térképelés, levelezések stb. fojtogatják.

A kocsisomnak rendes kiosztott dolga, hogy üres idejében fát kell vágnia a konyhára. Ha délelőtt elküldöm a városba, rendszerint kiüt a patalia, mert nincs a konyhán fa.

Egy alkalommal magam is a szigorú számonkérő álláspontjára helyezkedtem s a következők derültek ki.

— Jancsi te, mit csináltál ma egész délelőtt? miért nincs fa vágva?

— Insztállom alássan, el tetszett küldeni a városba.

— Igaz hogy elküldtelek 9 órakor, de az csak egy fél óra s te már fél 10-től vághattál volna.

Jancsi hebeg, hunyorog, én dühöngök.

Pedig nincs igazam! Jancsi, mikor becsengettem, fát vágott. Szólították, letette a fürészt, bejött az irodába. Megkapva a parancsot visszament. Elteszi a fáskamrába a fürészt, a fejszét, a tőkét; beviszi a kecskelábat a kocsiszinbe; szépen felrakta a már felvágott fát, rakásra hányta a még hasitatlant, azután leporolta a nadrágját; felrántotta a jobbik csizmáját; előkereste a városi kalapot, magára vette a kabátot — mert hát minden a rendhez tartozik — s elballagott ahova küldtem. Haza érve, szétnéz az istállóban, vet a ló elébe, leveti a kabátját, elteszi a parádés kalapot, sapkát nyom a fejébe, viselt csizmát húz a lábára; előkeresi a kecskelábat, helyet csinál neki; előhozza a tőkét, a fejszét, a fürészt; majd neki áll a fürészt élesíteni, a fogakat hajlítani s épen az utolsó fogat reszelve, mikor kiront a konyhából a szakácsné s jön a számonkérés. Szegény Jancsinak határozottan peche van! A tanulság pedig az, hogy akinek fát kell vágni, az ne szaladozzon a városba, aki pedig a városban szaladozik, az nem vághat fát.

Tény az, hogy jelen szervezetükben a járási erdőgondnokságok nem munkaképesek. Munkaképessé csak akkor válhatnának, ha legalább két tisztviselő volna minden erdőgondnokságnál, hogy mig az egyik kint jár, a másik nyugodtan végezze az irodai teendőket, fogadja, utbaigazitsa a jelentkező feleket; ezenkívül rendelkezésre állana egy irodai alkalmazott, aki iktat, az irattárt rendezi, kezeli, az iratokat felszereli, a nyilvántartásokat vezeti, naplóz stb., szóval ezeket a sablonos könnyü, de jelentékeny fizikai időt igénylő munkákat elvégezné.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Helyes munkamegosztás nélkül nincs munkaeredmény! Van-e olyan mesterember, aki minden segítség nélkül bármit is megtudna csinálni. Lám, például egy kocsit három mesterember is csinál, kovács, kerékgyártó, szatler és még mennyi kész alkatrészt hozatnak hozzá.

Bármily csekély munka álljon előtted, annak épugy neki kell készülni, mint a nagy munkának; először a szerszámokat, magát a munkát, elébe gondolkozni stb. Akit egyszerre százféle dologhoz rángatnak, az csak kapkod, de dolgozni nem képes. Az a szabó, aki minden öltéséhez külön fűzné tűbe a cérnát, sohase fog megvarrni egy kabátot, pedig lám, a segítség nélkül maradt járási erdőgondnokság napi dolgai csupa külön álló öltésekből állanak, melyekhez más tű és más cérna való.

Az állami erdőkezelést a kincstári erdőkezelés mintájára szervezni hiba volt, mert a járási és a kincstári erdőgondnokság között lényeges különbségek vannak. Látogass csak el egyikhez, és másikhoz is, azzal a kéréssel: Pajtás, mutasd meg a gondnokságodat! — A kincstári egy botot nyom a kezedbe s gyere szóra már meg is indultatok. Estére visszavagytok s meg vagy elégedve a látottakkal. A járási erre a kérdésedre gyanakodó tekintettel fog végig nézni tetőtől-talpig, hogy vajjon rossz tréfát üzől-e vele?! Ha nem tágítasz, első napon csak úti programmot alkot és málház. Azután útra keltek, vasúton, kocsin, létrásszekereken, gyalog, megháltok piszkos putyikokban, avas dunnák alatt s ha három-négy hétig sem unnád meg ezt a nyomorúságos vándorlást, hát megláthatod az erdőgondnokság mozaik-szemeit egyenkint, de az egészről még akkor is bajosan fogsz fogalmat alkotni.

A kincstári erdőgondnok egy tekintélyes vagyonnak ura, parancsolója, őre, gondozója, kinek szóval kiadott rendelkezéseit munkások, erdőőrök, altiszték fogadják és teljesítik. A járási a kézérdek szolgája, az erdőbirtokosoknak a törvény végrehajtásában ellenőre és tanácsadója, de nem vagyonkezelője; — egy hivatalnok, aki nem parancsol senkinek, intézkedik papiroson s szaladgál mint az Urbán lelke.

Tehát a hivatásban is, és a szolgálat teljesítésének módjában is, mint fentiekből kitünik, jelentékeny a különbség. A kincstári erdőkezelés el sem volna képzelhető kezelőtiszt és feléje rendelt erdőhivatalok nélkül, mert kell hogy legyen, aki a vagyont kézben tartsa, és kell, aki őt ebben ellenőrizze; ellenben bajosan érthető, hogy az állami erdőhivatalok mellett mi szükség van külön ügykezeléssel bíró erdőgondnokságokra, illetve ezek felett ellenőrzést gyakorló erdőhivatalra?

Mint előbb is kimutatni igyekeztem, ugyanis míg egyrészt az állami kezelés összes feladata, terhe s munkahalmaza a járási erdőgondnokságokat nyomja: addig az állami erdőhivatalok a munkateljesítés és felelősség köréből ki vannak vonva.

Igaz ugyan, hogy a törvény csak az állami erdőhivatalokat ismeri, s így az alárendelt járási erdőgondnokságoknak írás szerint nem is volnának külön feladatai és teendői, hanem csak az erdőhivatalnak, aki az összesért való felelősséget is viselné, de a valóságban ez nem így van, mert bolond kocsis az, akit lóra ültetnek s mégis leszáll tolni a szekeret, de különben az erdőhivatalnak is megvan a kijelölt teendője: közvetíti az erdőgondnokságok és a felettes hatóságok közötti levelezést, s ellenőrzi működésükben az erdőgondnokságokat.

Éppen ez a szervezet hibája, mert ez a közvetítés vonja el az erdőhivatalokat attól, hogy az érdemleges munkából részüket kivegyék s erre a közvetítésre egyáltalában semmi szükség nincs, hiszen sokkal eredményesebben érintkezhetne a végrehajtásra hivatott szerv közvetlenül az intézkedő központtal, minek a közbeiktatott állomás? Hogy itt pihenőt tartsanak a leés felmenő ügyek? Vagy itt öltöztetnek szalonruhába a jelentések, hogy illemet ne sértsenek?

Minthogy pedig vagyonkezelés nincs, az ellenőrzésnek nem lévén tárgyi alapja, természetes, hogy a személyi térre csap át, s ott már csak jól mehet a munka, ahol 4 munkásra egy felügyelő vigyáz!!

Boldogok azok a járási erdőgondnokok, akiknek a hivatali főnöke megelégszik a közvetítéssel s ambiciója nem sarkalja nagyobb tevékenységre, de némelyike kis miniszternek képzeli magát. Körrendeleteket bocsát ki, hetenkint bekőveteli a foglalkozási tervezetet, minden héten megjelenik hivatalt vizsgálni, majd magával cipeli napokig tartó s céltalan utazásokra az erdőgondnokot, igazoló jelentéseket követel tőle, számonkéri hogy mit végzett, de arra időt nem enged, sőt minden intézkedésével gátolja abban, hogy csakugyan dolgozhasson.

De még ez sem minden. Alig látja megkönnyebbüléssel távozni a boldogtalan erdőgondnok szigorú előljáróját s már kapja az értesítést az erdőfelügyelő érkezéséről, aki üzemterveket, gazdasági beszámolókat helyszínel, államsegélyezésre bejelentett kopár ültetéseket vizsgál felül, stb. Minek folytassam? hiszen csak azt akarom ezzel bizonyítani, hogy ez a három állami hatóság, vagy minek nevezzem, csak éppen arra valók, hogy egymásnak adjanak munkát s egymásnak legyenek terhére.

Furcsa cipővarrás volna az, ha először a cipőre rávarrná a talpat az inas, s odaadná a segédnek; a segéd ujra szétszedné a már kész munkát, s megvizsgálva, hogy az inas jól szögezte-e fel; majd ujra összeszegezve átadná a mesternek, a ki megint csak szétszedné s hegyesebbre vagy laposabbra faragva a talp alakját, most már harmadszor és véglegesen verné fel a talpat.

Pedig mi kérem így talpaljuk a cipőt. Egy állami kezelés alatti erdőbirtokos kérelmére szakvéleményt ad a járási erdőgondnok, ennek a véleménynek alapos voltát felülvizsgálja és korrigálja, esetleg megváltoztatja az erdőhivatal, s végül szabadon formál még egy véleményt az erdőfelügyelő. No, hát csak jó dolga van annak a közigazgatási erdészeti bizottságnak, minden ügyben három erdészeti szakvélemény áll rendelkezésére,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Három szakember végzi egynek a dolgát, egymás kezéből kapkodják ki a munkát, de ne higyje valaki azt, hogy ez a kézről-kézre adott munka ezáltal tökéletesebbé válik, dehogy! A másik elrontja azt, amit az egyik csinált, a harmadik visszacsinálja, vagy másképen alakítja s az egyik, másik és harmadik egyező, vagy nem egyező véleménye variálódik ezerféle képen, de emellett egyik, másik és harmadik folyton egymást hajtja, keresi, háborgatja, cibálja, lefoglalja stb.

Az elmondottakból máris kitűnik, hogy nemcsak a járási erdőgondnokságok, de az erdőhivatalok, sőt az erdőfelügyelőségek sem munkaképesek, nemcsak azért, mert egymásba kapaszkodnak, de mert egyik sincs a munkához szervezve. Az erdőhivataloknak éppen elég az erdőgondnokságok által már elvégzett munka újra megemésztése, az erdőfelügyelőségek meg egész országra szóló 47 tisztviselő bizony gyengén vannak szervezve arra a nagy hivatásra, melyet betölteniök kellene.

Másik oka az állami kezelés több-kevesebb sikertelenségének a felesleges munkagyakorlatokkal való túlterhelés.

Mi szükség, és kinek volt, van és lesz szüksége az úrbéres közbirtokosságok öt példányú ügyviteli szabályzataira?

Az úrbéri közbirtokosságoknak bizonyára nem, mert ők viszik ügyeiket úgy, ahogy megszokták, s ahogy tudják. A telekkönyvnek s a megyei levéltárnak sem, mert ezek örülnek, ha sohasem látnak ilyen könyveket. Ahá! tudom már kinek! Hát nekünk! Az állami kezelés hű bajnokainak! Hogyan vívnánk meg — ha mégis eljön a nagy idő — egy igazi úrbéri parlamenti csatát, ha nem volnánk fegyvereink használatában kellőleg begyakorolva s előre nem számolnánk az ellenség minden elképzelhető fortélyaival és cselvetéseivel? Azután meg nem elég lelki gyönyörűséget okozhat az, ha az elnöklő erdőmérnök úr citál s felolvas a szabályzat §§-ainak tömkelegéből s a gyűlésen megjelent birtokossági tagok szájtátva bámulják, hogy minő nagy tudományúak s okosak is ezek az állami emberek!

A közlegelők vizmosásait állami kezelésbe vesszük, hogy azt befásítva ismét kibocsássuk. Felméréseket teszünk, határokat állandósítunk, évtizedekre szóló gazdasági terveket készítünk azért, hogy két év mulva mindezeket hatályon kívül helyezhessük.

Nos kételkedik még valaki, hogy nálunk is él a „*Taktik*“ s a terepasztal melletti hadijátékok divatosak.

Csak az az egy elszomorító, hogy ezeket a munkagyakorlatokat az egy személyre redukált erdőgondnokságokkal végeztetik, az erdőhivataloknak és erdőfelügyelőségeknek, mint felülbíráló knak és döntnökoknek asszisztálása mellett, akiknek mind együttvéve volna más komolyabb, a reális közszükségletet inkább kielégítő feladata is.

Pár évvel ezelőtt a bürokratizmus túlkapásainak következtében olyan általános politikai áramlat volt, mely a hivatali élet és ügyvitel egyszerűsítésének szükségét hangoztatta, és csodálatos, az államerdésztenél épp erre az időre esik az ügyvitelnek a legsajátosabb összebogozása. A legjelentéktelenebb kérdés is oldhatlan gordiusi csomóvá bogozódik a mai ügyviteli retortán átmenve; még jó, ha egynéhány igazoló jelentéssel úgy, ahogy véget ér az ilyen semmiből felfujt ügy.

A legnagyobb hiba, hogy meg se értjük egymást. Próbáld meg némely más gondnoktársam megnyerni principiálisodat annak a szerénye kis óhajtásodnak, hogy vajha hozzád legalább egy állandó irodai alkalmazottat adnának!

Ha magyarázod, hogy milyen könnyebbségedre volna, ha volna akire az iktatón, másolásokon s más kisebb irodai teendőkön kivül még a nyilvántartásaidat, az erdőkárok könyvelését, kiszámítását, perlését, egyes kisebb térképváz latok vagy másolatok készítését, felmérések felhordását, könnyebb területszámításokat, az ügyviteli szabályzatok felfüggelékezését, kimutatások adatainak összeszedését, összeállítását s más efféle teendőidet rábíznád. Mindketten szörnyen csodálkozva fogtok egymásra nézni. Ő meg van győződve róla, hogy te egész nap most is csak a lábodat lógázod s így mire volna jó neked az az alkalmazott, hogy a körmét piszkálja ott nap-nap után? Ellenben szörnyen el van telve az általa végzett ellenőrzés, vezetés és felügyelet fontosságáról. Még azt is kimutatja a sok ezer számmal teleírt iktatóból, hogy a föld csakis az ő munkája következtében fordúl vissza ellipszis pályáján, különben kifutna a világűrbe, elhagyva a meleget és életet adó napot.

Te viszont elismered, hogy nagy munka lehet az iktatót annyi ezer számmal teleírni, de mégis csodálkozol, hogy mire való volt az a nagy erőlködés, hiszen neked nem segített se egy üzemtervet, se egy ügyviteli szabályzatot megalkotni, csemetekerteidben te dolgozol, kimutatásaidat neked kell összeállítani, ő a készet kapja, vágásaidat te nézed ki, ellenőrzöd, erdőt ültetsz, kopárt fásítol, csemetéket, gyümölcsfákat nevelsz, ezen dolgaid mellett futkosol, ázol-fázol, ha meglátogat, nem segíteni jött, de számonkérni, s akármennyit dolgoztál is, annyit sohasem végezhetsz, hogy ő elégnek tartsa, s meg ne ragadja az alkalmat méltó felháborodásának kifejezésére.

Csodálkozva nézitek egymást! Igazán sem ő nem ért téged, se te őt, s míg te Kaffkának tartod, ő nyugodt lelkiismerettel ír be a selejtesek közé.

Ezeknek az áldatlan állapotoknak végre is okos, higgadt fővel és erős akarattal végét kell vetni. Ezt a véget csak az állami erdőkezelés és erdőfelügyelet új szervezése hozza meg!

A „M. E.“-nek ez már régen vallott programmja, tehát nem mondok vele ujat, mikor újra hangoztatom, hogy a járási erdőgondnokságok, állami erdőhivatalok és erdőfelügyelőségek mai szervezetének megszüntetése mellett *minden vármegyében egy-egy jól szervezett állami erdőhivatalt kell állítani.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Egy ilyen erdőhivatal személyzete rendszerint a hivatalfőnökből, két beosztott tisztviselőből és egy irodai alkalmazottból állhatna. Kivételes esetekben, mint mondjuk Jásznagykunszolnok megyében, ahol csakugyan kevés az erdő, lehetne ezt a személyzetet megfelelően redukálni, de véleményem szerint, ha már valahova külön ügykörrel egy hivatalt állítottunk, azt segédszemélyzettel feltétlenül el kell látni.

A vármegyénkint szervezett erdőhivataloknál a főnök ügyköre kiterjedne az állami erdőfelügyeletre, az egyik beosztott tisztviselő a kezelési (csemetekertekkel) teendők ellátására, a másiké az erdőrendezési és a birtokossági ügyviteli stb. ügyekre. Ahol sok az erdő és sok a munka, ott természetesen több beosztott tisztviselőre lesz szükség, sőt szükség lehet kivételes esetekben együttfekvő nagyobb s közvetlenül kezelt erdőbirtokokhoz, külön székhelyilyel szervezett kezelő erdőgondnoksággokra is, bár a jelenleg államilag kezelt erdőknél ilyenekre legfeljebb 4—5 esetben lehet szükség komolyan.

Ma az állami kezelésnél és erdőfelügyeletnél összesen 318 tisztviselő van alkalmazva. Ha a besztercei erdőigazgatóságot és a központot kihagyjuk a számításból, 256 tisztviselő állhat az új szervezés rendelkezésére.

63 vármegye 3—3 tisztviselővel számítva is még csak 189 embert igényel, tehát 67 ember, sőt ha feltesszük, hogy például 20 vármegyében két tisztviselő is elegendő, 87 ember várna még beosztásra 43 olyan erdőhivatalhoz, ahol több a munka.

Erdőtiszt tehát ehez az új szervezéshez van elegendő, de volna költség is.

Szükséges ugyan az is, hogy az irodai és segédszemélyzet szintén államilag szerveztessenek, tehát nem csak a hivatalokhoz, de az állami csemetekertekhez is nyugdíjigényes altiszti állások — s megtalálva itt is a megfelelő címet, nem erdőőri, hanem talán alerdészi- és segéd-alerdészi állások — volnának szervezendők.

De még ezen új állások sem sok több költséget okoznak, mert az erdőhivataloknál és erdőfelügyelőségeknél, sőt némely erdőgondnokságnál is tartottak eddig is díjnokokat, az állami csemetekerteknél alkalmazott erdőőrök is huztak fizetést, s az a költségtöbblet kitelik a dologi kiadásoknál elérhető megtakarításokból. Eddig ugyanis 42 erdőhivatal és 20 erdőfelügyelőség volt szervezve, tehát a csak egygyel több új hivatalnak a dologi kiadásai korántsem emelkednének annyival, amennyi közel másfélszáz járási erdőgondnoksági iroda megszüntetéséből megtakaríttatnék (irodabérek, általányok).

Hogy egy ilyen szervezet a mai ügyvitel legtöbb nehézségét azonnal megszüntetné, az természetes; hiszen erdőgondnokságok, erdőhivatalok és erdőfelügyelőségek egy testté formálódván, nem hajszolnák tovább egymást, hanem mindenki megkapná a maga munkaörét, s játszva végezhetné el kötelességét.

Ez a szervezet beleillik a vármegyei közigazgatás keretébe is s minden erdészeti bizottság kapna így szakelőadót a hivatal főnökében.

De ezenkívül még számos józan érv szól amellett, hogy ez az új szervezés minél előbb megtörténjék.

Hátha még az ügyvitel egyszerűsítése is valóvá válna. Így például miért ne lehetne a gazdasági terveket úgy készíteni, hogy az időszaki beszámoló nem állna egyéb-ből, mint a nyilvántartások lezárása s a legközelebbi 10 évre való újra előirásából, s a változások folytatólagos feljegyzéseiből, magában a gazdasági tervben

Vagy mennyi hálaadó szózatot fakasztana fel a kebelekből az a bátor ember, aki az öt példányu gazd. ügyviteli szabályokat, az egész alakulási, szervezési, jóváhagyási ügyfolyamatokat, egy tollvonással eltörölné. Tessék meghinni, hogy épen úgy, vagy talán még jobban megfelelne egy féloldalas jegyzőkönyv, mely szerint magát a birtokosság megalakúltnak kimondaná s a birtokjogosúltak arányait megállapítva, a jegyzéket tovább vezetni határozná.

No persze, persze! . . . hanem mindezekhez idők kellenek!

A hegyvidék erdős lejtőinek tarolásáról.

Miután a hegyvidék sok helyén még mindig azt látjuk, hogy némely birtokos feltétlen erdőtalajat tarrá vágja és annak felujításával vagy késik, vagy a fanemet roszszúl választja meg; tapasztaljuk, hogy a községek közelében az urbéri rendezés alkalmával kihasított meredek legelőterületeket nem mint fás legelőket kezelik, hanem feltétlen erdőtalajnak minősíthető legelőterületeket tarrá vágnak és nem csak hogy azt sorsára bízzák, hanem a minden sarjat elpusztító kecskékkel is legeltetik: így szemtanui kell hogy legyünk a kopárosodásnak.

Ezek után nem lesz érdektelen a Fricks Rundschau ez évi 23. sz. „Die Behandlung abgeholzten Lehnen" című cikkre a lapok olvasóinak figyelmét felhivni.

Addig amig a talajt az erdő borítja — mondja a cikk — a nap heve, szél és víz korlátlan behatása ellen védve van és helyes erdőkezelést feltételezve, amig az alomszedés tilalmaztatik, addig a lombnak elkorhadása következtében a talaj nem hogy erejéből nem veszít, hanem a humus képződése által javúl.

De mi történik amidőn a talajról az erdő eltünik és a felujítás szakszerűtlenül foganatosíttatik, vagy késlelkedik, vagy egyáltalán nem történik meg?!

Az eltávolított fa koronája nem fogja fel az eső és vizcseppet, hanem az a fa kikezelése következtében a talajon ütött sebeken hirtelen leszalad és magával viszi a képzőtalajt, a humust.

A humust fogyasztja az időközben megtelepedett fű és gyom gyökere és hogy a fű és gyom kárba ne vesszen, a területet legeltetik, vagy sziporkább ellenőrzés mellett a tűzveszélyek kikerülése végett, a fütermést kitépik vagy sarlózzák.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agráminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A meredek hegyoldalon legeltetett területen a legelő marha patája által ujabb sebek lesznek ütve, amikor az eső és hólé még több és több humust ragad magával, amig elő nem buvik a sziklás altalaj.

Az ily módon letarolt, de kevésbé meredek terület talaja egészen más fizikai és vegyi átalakuláson megy át. A napnak, szélnek és légköri csapadékoknak kitett területen vegyi felbomlás következtében a humus teljesen megapad. Megapad főleg az ekként letarolt fenyvesek talaján. A talaj tömöttebb lesz, megszünik a hajcsövesség, Agyagos talajon mocsaras helyek keletkeznek, amik tova terjedve, a talaj mind jobban és jobban kilugzódik és igy terméketlenebb lesz.

A hegyvidék sok satnya faállománya jelzi, hogy régente, amidőn a legeltetésre fektették a fősulyt, a fent nevezett gazdálkodást üzték. Sok erdei fenyőfaállomány jelzi azt a rendszert, azt, amidőn talán már fű sem nőtt a volt erdőtalajon, a legelő teljesen elértéktelenedett, arra ezt a szerény igényü fanemet ültették, azzal a tudattal, hogy értékes fává fog nőni. És ime, mit látunk, hogy e fanem nem bírja ki a rossz talajt, betegeskedik s amig végre, akkor amidőn legjobban nőni kellene, tűi megveresednek, lehullanak és ezzel a törzs is kipusztul.

Sok fáradság, sok tőke megy veszendőbe a rossz és helytelen gazdálkodás következtében.

Ázért helyes erdőgazdasági rendszerrel tartsuk jó karban az erdőtalaját. Pillantnyi haszonért ne áldozzuk fel a jövő nemzedékek erdőiben fekvő tőkéjét.

Divald Béla.

Megjegyzés a „Fából készített cukor és alkohol" cimü könyv ismertetésére.

Örömmel olvastam a „Magyar Erdész" 1910. évi első számában munkám érdekes birálatát. Természetes, hogy csak hasznomra válhat, ha megtudom, miképen gondolkoznak mások a kérdésről, s ezért csak köszönettel tartozhatom a tisztelt biráló úrnak.

Legyen szabad azonban megjegyeznem, hogy a szorbit, melynek különben a szerkezeti képletét is mindjárt a könyv 10. oldalán megadtam, valóban $C_6H_{14}O_6$ összetétellel bir, és sajtóhiba a képletben nem szerepel. A szorbit hat vegyértékü alkohol: $CH_2(OH)_4CH(OH)_4CH_2(OH)$, vagyis hat hydroxyl van benne, minden hydroxylban pedig egy oxygen van, minek következtében O_6 szerepelhet csak mennyiségi összetételében. A $C_6H_{10}O_5$-re való kijavitás hiba volna. Továbbá a szorbit nem a glukóz oxydációjából, hanem ennek redukciójakor keletkezik. Ez szintén tévesen van a birálatban visszaadva.

A többi tétel ellen kifogásom nem lehet, mert azok a tárgyat nem közvetlenül érintik.

Berlin, 1910 január 12-én. *Zemplén Géza dr.*

Az ördöngős őzbak.

Irta *Szlávik Nándor.* 2

Mint aki biztos arról, hogy dicséretet fog kapni, örömmel vezetett az akolhoz, s már messziről mutatta az őzeket. Ott van kérem alássan!

— De hiszen szerencsétlen ember! nem látja ön, hogy az mind a kettő suta. De hát hol van a bak, a mit ön Fásról hozott? Hol van hát az?

Bambán néz. Ötöl-hatol, majd dadog, hebeg valamit, hogy ő bakot vett át, ő arra meg mer esküdni.

— Én elhiszem magának jóember, de hát azt csak láthatja, hogy ez mind a kettő suta!?

— Igen is látom, de . . . de . . . hát . . . ez megfoghatatlan előttem, ezt én valóban nem értem.

— Na gyönyörü állapot, hát magára Janda, egy egyszerü komissiót sem lehet bízni, hogy azt tisztességesen végre tudja hajtani. Nincsen annyi praxisa, hogy megtudja a bakot vagy sutát különböztetni? No köszönöm szépen! ez nagyon pompás és kedélyes állapot, mondhatom.

Ezt a „snájder"-t vigye vissza oda, ahonnan hozta.

Szegény Janda, úgy állott előttem, mint aki minden reménységét, összes vagyonát egyszerre tette fel kártyára, s azt elvesztette volna.

Bántott a dolog engem is nagyon, nem szóltam hozzá, hanem bementem az irodámba.

Janda nem mert most kocsit, illetve szánkót kérni, kiment ebéd után az erdőre, s ott az erdőőrtől kért szánat.

Bement az őzért az akolba, felrakta azt, és újból nekivágott a nem kellemes útnak másodszor is. De már az erdőőr lovai lassabban haladtak s így az út kétszeresen fárasztó és unalmas lehetett neki.

Kegyetlenül megfázott az úton, betért hát újból Baánhoz; de most nem volt olyan jó kedve, mint az előző napon. Eelül, mogorván bámult maga elé, s szótlanul itta borát.

Vigasztalta az asszony, kedveskedett, kedvében járt. Azonban ezúttal mindhiába, csak nem derült fel búskomor arca Diána hivének. Fizetett s igyekezett Fás felé, hogy még kora este odaérjen. Egész úton azon morfondirozott, hogy hogyan és milyen válogatott szavakkal fogja ő Güldán erdészkollegáját összeszidni, amiért így megtréfálta, s előttem, — főnöke előtt — ily kellemetlen helyzetbe hozta azzal, hogy őzbak helyett sutát tétetett fel a szánra.

Megérkezett Fásra, az erdészt éppen vacsoránál találta, s midőn annak szobájába lépett, azonnal megtámadta,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hogy már engedjen meg, de az valóban vastag tréfa, hogy őzbak helyett sutát adott. Képzelje el, hogy minő kétes világításba hozta ezzel őt . . .

— De jó ember, hogy adathattam volna én bak helyett sutát, amikor nekem annál az egyetlenegy bak őznél több nem is volt birtokomban. Már-már összeveszett volna a két jóbarát, amikor is Güldán azt mondja mérgesen, hogy úgy látszik, miszerint sem te, sem a te főerdészed nem ismeritek az őzeket, s az azok közötti különbséget.

— Az a baj éppen, hogy mind a ketten nagyon is ismerjük, hanem jöjj ki és magad is győződjél meg róla személyesen, hogy milyen őzet adtál te nekem: egy hitvány, gyenge, rongy sutát. Lemennek a szánhoz, felemelik arról a takarót, széjjeloldják a lábait, hát egy gyönyörü 6-os bak áll szemük előtt, hogy kívánni sem lehet különbet.

— No mit fecsegsz te nekem beteges sutáról: talán főnököd is, te is be voltatok rugva, hiszen azt csak a vak nem látja, hogy bak, és még minő bak! . . .

— Hát . . . hát . . . bocsáss meg Sándor, de én . . . én . . . igazán nem értem . . .

— Mit nem értesz? azt, hogy te egy, te . . . egy cimeres rinoceros vagy, de én tudom igen is azt.

— Kedves Barátom! bocsáss meg nekem, de én valóban nem tudom, hogy minő gonosz szellem üzi hát velem a játékát. Szólott szegény Janda, ki homlokát dörzsölgetve, szájtátva bámult az őzre. Hát mi történhetett én velem? Ez . . . megfoghatatlan, vagy álmodtam én az egész dolgot? . . . ez iszonyú, ez megrendítő.

— Te Sándor! elmentem-e én már egyszer innen, vagy mióta az őzért jöttem, a még mindig itt vagyok és az egész sutahistóriát a főerdészszel csak álmodtam?

— Eredj! már látom, hogy csakugyan megbomlott az eszed kereke, vagy nem tudom, hogy mi a fenét gondoljak róla. Tört ki végre Güldánból is a boszuság, aki mint később elmondotta nekem, nem tudta hamarjában, hogy szánakozzék-e, nevessen-e, vagy boszankondjék az előtte gyámoltalanúl álldogáló, s szomorú, kétségbeesett kollegáján.

Végre is bevonta magával a szobába, megvacsoráztatta, s vigasztalni kezdte. De azért Güldánnak sem ment a fejébe a dolog sehogy sem.

Nem tudtak kiokosodni a dologban. Végre is úgy éjféltájban elbúcsúzott a két kollega egymástól, s Güldán azzal a figyelmeztetéssel bocsájtá útnak kollegáját, hogy vigyázzon arra az ördöngös őzbakra, mert útközben megint sutává változik át, mire Dobozra ér.

Ezúttal azonban szerencsésen meghozta a bakot reggelre. Nem is szóltak nekem róla; csak társához csukták.

Mikor én felkeltem, első utam „Mici"-hez irányítottam, s kellemesen voltam meglepve, mikor a pompás 6-os bakot ott láttam Micinél.

— Hát ez honnan került ide? — kérdeztem a cselédtől.

— Az erdész úr hozta.

Hmm! . . . hmm! furcsa.

— Janda úr! honnan vette ezt a bakot?

— Fásról hoztam, ez az a kérdéses őzbak?

— Hát a suta?

— Ez is az.

— Na kedves Janda! mi kettőnk közül valamelyiknek nincsen rendjén a szénája, de én úgy hiszem, hogy az enyémben nincsen hiba.

— Kérem! én a sutát még tegnap visszavittem Güldánnak, s mikor megérkeztem vele, le akartuk venni a szánról, hát akkor ez a bak volt a szánban.

Elnevettem magamat, mert gondoltam mindjárt, hogy valaki ezt a különben teljesen megbízható, komoly, ambiciózus fiatal embert megtréfálhatta; de nem szóltam neki semmit sem.

— Hogy Janda hogy és miként gondolkozott a dologról, nem firtattam, így hát abbanmaradt a dolog.

A cseléddség „ördög"-nek keresztelte el a bakot.

A téli vadászat alkalmával összejöttünk vagy 10—12-en a Baán csárdájában, s a sok vadászadoma között előhoztam én is az ördöngős őz históriáját; nevettek rajta nagyon jóizüet, de legjobban nevetett Baán. Hanem Jandának csak azon járt az esze még most is, hogy miként eshetett ez meg vele. Végre is Baán nem állotta már cérnával a dolgot, kinézett a szobából s bevezette a suta őzét, az ő „Julcsá"-ját, s mikor Janda meglátta, felkiáltott.

— Na ez az! ezt szánkáztattam én meg kétszer is, de mondja csak Baán tata, hogy került ez a . . . ez a „snájder" magához!?

— Hát kedves erdész úr, ez még piciny korában hozatott hozzám; megvettem és én neveltem fel, s bevallom, hogy én csináltam a tréfát önnel, mikor betért hozzánk, ha emlékezik rá erdész úr, tudja, hogy én magára hagytam pár percre az anyjokkal? Akkor csempésztem el a bakot, s tettem helyére a sutámat. Mikor azután másnap betért hozzánk, hát sejtettem, hogy Dobozon volt egy kis cécó a sutává változott bak miatt, gondoltam, hogy no! most meg hát ujból visszacserélem az én kedves sutámat, s visszatettem a szép és derék őzbakot a pokróc alá, aztán azt vitte erdész úr vissza Güldán erdész úrnak „Fásra".

Hát elhiszem, hogy nagyott nézett a két erdész úr.

Hahahahaha . . . tört ki a vadásztársakból a végtelennek látszó nevetőgörcsbe átmenő kacagás.

— Na tata! ezt nagyon jól csinálta, erre már ihatunk egy hosszút.

Csak Janda vágott savanyú arcot. A csipkedésnek nem is volt határa, míg a kompánia együtt maradt.

Hát ilyen is az igazi vadászélet.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A kányafélék.

(Buteo-ninae.)

Irta *Lakatos Károly*.*

A kányák-csoportja a *sólymok* (Falconinae) és *sasok* (Aquilinae) közt jóformán középen áll. Mustrázatuk (kivált farkuknak jellemző mustrázata) még sólyom, sőt bagolyszerű; a hullámvonalas alrész azonban a typicus sólyomok- és karalyka-félékre emlékeztet s ezen két csoporthoz való közelállásukat egyéb jegyekkel dokumentálják. Azonban említett, főleg a sasokhoz gravitáló jegyeik kétségtelennek teszik az Aquilinákhoz való közeli rokonsági kapcsolatot is, sőt némely faj mustrázatának fejlődési viszonyai is bizonyos sasfajéval azonosak, így például az *Archibuteo lagopusnak* az *Aquila crysuetáseval*, a mennyiben e faj fiataljainak fekete szalagmustrázata (mint az *A. crysáetusnál*) végre szintén félfehér és félfekete (szóval felemás) mustrázatban nyeri kialakulását. Ugyancsak az *Archibuteo* nemüek tollazott lábszáraik (csüdeik) folytán egyenesen átmeneti (összekötő) alakoknak tekinthetők, sőt vannak más fajok, melyek mezítelen csüdeik dacára is egészen sasszerűek — mind külemük, mind magatartásuk, mind pedig plastikai jegyeikre nézve is. De vannak oly más világrészi alakok is a többek közt, melyeknél teljességgel kétségben van a systematikus azirányt: nem-e inkább a sasokhoz, mint a kányákhoz ossza be őket?! Épúgy vannak oly alakok a sasoknál is, de a melyeket viszont kányaszerű jegyeik és formájuk folytán inkább kányáknak, mint sasoknak volnánk hajlandók tartani, hacsak némely morfologiai jegyeik (péld. a körül és végig tollas csüdeik stb.) kétségtelenül be nem igazolnák sas voltukat.

Hazánkban a kányáknak 5 typicus formája (illetve faja) fordul elő.

Az összes fajokra nézve jellemző a sas- és sólyomszerű komoly magatartás; de szokásai és általában egész magatartásukban is van sok sasszerű vonás. Tollszinezetüknek nagyobbára egyhangúan sötét volta is (a typicus formákat értve) sasokra emlékeztet — s erőtelejes alakjuk által is a sasokhoz közelítenek.

Mindnyája középnagy, nehézkesnek *látszó* kurta nyakú, elálló (laza) tollazatú, széles, hosszú és tompa szárnyú madár — és ép oly lassúdad, nehézkesnek *látszó* röptűek is, mint a sasok; de kitünő látó és halló szervük következtében is sasokhoz hasonlítanak. Az átvonuló kányát azonnal megismerhetni határozott repülési iránya és *tempós* szárnymozgásáról. Ugyanis néhányszor meglehetős lassan lebbent s aztán erősen kifeszített szárnyakkal (lebbentés nélkül) *húz* (úszik) tova, majd ismét lebbent és így tovább.

Zsákmányukat sasmódjára támadják. Ugyanis aláereszkedve előbb félkört vágnak, s csak aztán rohannak le rézsut irányban a prédára. Különben pedig vadászat alkalmával gyakran köröznek, le-lecsapnak s verdesik a szárnyukat vércse módjára.

Ha kedvtelléséből röpködnek, szintén sasmódjára keringenek a magasban, csigaköröket vágva s eközben mindig fölebb és fölebb emelkedve. Jellemző, hogy az egyhelyben keringők magas röptük alkalmával folytonos süvöltést hallatnak, mely hangok nagyon hasonlítanak a macska elnyújtott nyávogásához, a mi mértföldnyire elhallatszik. Jellemző még a kányákat buszma, unalmas magaviseletük is. Ugyanis leszálva, képesek ugyanazon helyen órákhosszat elvesztegelni — ha föl nem zavarják őket. Különben is a mozgékonyság, frisseség és ügyesség nem a legnagyobb érdemük, de azért nem gyáva állatok, sőt ellenkezőleg bátrak, bizalmasok és közeledők — s ha a szükség úgy kívánja, minden látszólagos nehézségük dacára is nagy élénkséget és gyorsaságot képesek kifejteni.

Különösen jellemző bélyegök a kányáknak: a *többnyire vastag fej, tövétől kezdve görbült, rövid, keskeny csőr, középhosszú, erős, és hátul (de nagyobbrészt is) csupasz, elől azonban többé-kevésbbé tollazott csüdek, rövid ujjak (melyek közül a középső olyan hosszú, mint a hüvelyk.) Mellső és hüvelykkarmuk nagy, a külső kicsiny; orrlyukaik tojásdadok (mint a sasok-é) s — mint a sólymoknál — nincsenek szőrrel fedve (tehát szintén csupaszok); 3. és 4. vezértolluk többnyire a leghosszabb.*

A hazai fajok *két* nembe foglalhatók, u. m:

Gen. I. BUTEO, Linn.

E nembe tartoznak a gatyáslábú alakon kivül összes hazai kányafajaink:

Jegyzet. Az ornithologusok a hazánkra nézve közönséges előfordulású fajokra nézve nincsenek tisztában s — eltekintve a *Buteo ferox* és *Archibuteo lagopus* alaktól — csak *egy fó*, az egész országra nézve közönséges (?) előfordulású fajt, a: „*Buteo buteo*"-t különböztetik meg, de ezt is zavarosan, eligazodhatlanul irják le, az igazi typicus alakforma határozott kiemelése nélkül s emmellett belekeverve leirásaikba olyan színezetbeli tulajdonságokat és plastikai jegyeket is, melyek egészen más fajt illetnek és pedig olyan fajt, melyet kivált a német ornithologusok ugyan gyakran leirtak *mellesleg* már, de mindig a „Buteo buteo"-val zavartak össze. Pedig a közönséges *Buteo*-félének *nem egy*, hanem *két* jól megkülönböztethető konstans faja van s ezek közül az egyik nyugatmagyarországi, a másik pedig

* Mutatvány, szerzőnek „*Magyarország orvmadarai*" cimü sajtó alatt levő vadászati monografiájából, mely „Az agancs és szarv a vadászat kultusában" cimü készülő nagy mü előfizetőinek ingyen küldetik meg. — Megrendelhető e mü *ifj. Nágel Ottó* könyvkereskedésében Budapesten. Bolti ára 10 korona.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

inkább Magyarország déli vidékein elterjedt faj, s egyben ez utóbbi hazánkra nézve a közönségesebb, szélesebb elterjedési körrel biró alak; — ellenben az elsőbben említett faj elterjedésének fő választékát a magyarországi határmegyék (általában a Dunántúli vidékek) képezik, kiváltképpen pedig az Ausztriával (Stajerországgal) határosak, s bár Budapest környékén még közt, de innet kezdve inkább változatai (nem typicus formái) fordulnak elő.

Az Alföldön a *Buteo typicus*-nak (Lakatos) már a közönséges *Buteo buteo* (Linn.) a helyettesítője. Ugyanis az előbbi kelet- és délfelé nem igen tűnik fel (vagy csak helyenként) typikus formájában, mindamellett néha *össze is keveredik* a Buteo buteo fajjal. Korcsaik azonban mindig biztosan felismerhetők, amennyiben az alrész mustrázat a két faj különböző typusa szerint mindig útbaigazít, minthogy például a *szivalaku* alrészmustrázat (a *B. typicus* alrészmustrázata) — és másrészt a karalykaszerű *hullámvonalas* (keresztsávos) mustrázat (a *Buteo buteo* typicus alrészmustrázata) összevegyült, s vagy egyik vagy másik irányban túlnyomó; s egyáltalában e mustrázatok közös előfordulása elárulja a messiasancet. Jellemző azonban az összekeveredés tényére nézve a nagyobb, termetesebb testnagyság is, de csak abban az esetben, ha a messaliance a nyugati faj (B. typicus) *nőstény* egyedének közbejöttével jött létre, mely esetben a hegyes (kópjaszerű) nyúlványok túlnyomók a hullámvonalas mustrázat mellett. Ellenben ha a *him* typicus *Buteo typicus* volt: a szivalaku foltok dominálják inkább az ivadékok alrészét.

A nem typicus egyedek keveredéséből származó ivadékok többnyire *igen foltosak* (a melanismus felé hajlók), nehezen determinálhatók, kivált ha a fajokra nézve jellemző mustrázatnak nyomát is alig vagy épen nem is találjuk. Azonban a melanismusra hajló egyedek *igen idős* példányai időjártával *typicus színezetűknek többé kevésbbé birtokába jutnak**; azonban hogy a Buteo typicusnál inkább északibb tájakon előforduló halványodások a tiszta fehérig (a rőtszín e fajnál száműzve van) valaha mustrázatosra alakulnának ki, kötve hiszem.

Egyébiránt a mi az általam kreált nyugati fajt (a B. typicust) illeti, e formát már a 70-es években leírtam a *gróf Kreith Béla*-féle *„Szemle“* című képes folyóiratban *„Buteo vulgaris“* név alatt — s bár nem tüntettem fel nova species gyanánt, de leírásomban mégis rámutattam *állandó* typusára. Különben pedig a *Buteo* rengeteg sinonimikáját tekintve, aligha én voltam az első, ki e fajnál az állandó különbségeket észrevettem s megállapítottam. Világosan rámutatnak erre a többek közt a következő technikus terminusok is, u. m. a *„Buteo major“*, Brehmnél — és a *„Buteo cinereus“* (Bonopartenál) stb. stb.

Hogy az én *„Buteo typicus“* fajomnak tisztán typicus formáját illetőleg elterjedési határvonala hazánkban csak kevéssel terjed túl a Duna határövén, bizonyítja egyrészt azon körülmény is, hogy csak nagyon ritka madárgyűjteményben lehet hazánk Dunántúli részein „Buteo typicus“ preparációkkal találkozni; sőt amint *Dr. Madarász* felsorolásából látom (*„Magyarország madarai“* című művében), a Nemzeti Muzeum madárgyűjteményében is aligha van B. typikus példány, legfeljebb talán egy-két *kevésbbé* typicus *him* (ezt azonban csak úgy ráfogom, mert *Dr. Madarász* a „Buteo buteo“ leírásánál 13 farkszalagot is említ).

Chernel ismert madaraskönyvében is egy *nem typicus* Buteo buteo formát ir le és képben is bemutat egy ilyent.

Madarász leírása másképen is homályos, és úgylátszik, hogy két faj elnézett egyedei szolgáltak neki leírási mintául, azonban mégis inkább a Buteo buteo (Linn.) typusát domborítja ki. Ellenben a német leírók többnyire az én fajom (B. typicus) többé-kevésbbé tüzetes leírását adják „Buteo vulgaris“ (ujabban „Buteo buteo“) név alatt, ami egyébiránt érthető, amennyiben az én „Buteo typicus“ fajomnak Európának tőlünk nyugatra és északnyugatra eső részei képezik előfordulása fővalasztékát; mig a Buteo buteo déli, illetve délkeleti faj.

A szóban levő 2 fajra vonatkozó általánosságok előrebocsájtása után, rátérhetünk tüzetesebb ismertetésükre.

1. **A berki (nyugatmagyarországi) kánya** (Buteo typicus, *Lakatos*). Ez a faj minden tekintetben nagyobb a *Buteo buteo*-nál, nőstényei között akadnak feltünő nagyságu egyedek is, melyeknek rőrterje például néha a másfél métert is meghaladja. Különben pedig a *nőstény* rendes testhossza kb. 66 cm. A *him* kisebb, karcsubb.

Farkuk aránylag mindig rövid s a széles csúcsszalag sohasem hiányzik róla. A kormánytollak nem fehérszáruak, vagy csak kivételes ritka esetben.

Jegyzet. Plastikus jegyek tekintetében is meglehetős különbség van a nyugati és a déli typus (illetve faj) között. Ugyanis a *B. typicus* lapos vastag fejü; ellenben a déli faj kisebb fejü s domborubb fejtetejü. Ugyancsak utóbbi faj csüdei többnyire felerészben tollazottak (előli); mig B. typicus faj csüdei rendesen csak a többen tollazottak egy kissé (esetleg $^1/_8$ részben); ezenkivül biztos faji jegyéül tekinthető a szőrtelen (csupasz), nagy, duzzadt és *feltünően sárga viaszbőr*. Azonban legjellemzőbb megkülönböztetési faji bélyegét testének *alrészmustrázata* képezi. Ez a legfőbb typicus jegye, melyet keskeny és hegyes (kópjaszerű) *hosszfoltok*, *apró gömbpettyek* és igen szabályos alakú *szivfoltok* (ez a főjegy) alkotnak, melyekhez konstans jegyül még a *farkmustrázat állandó számu keskeny keresztszalagjai járulnak* (melyek száma rendesen 1·3—1·4), valamint a kormánytollak *sohasem hiányzó nagy csúcsfoltja*.

Leirása. Szinezet tekintetében a him és nőstény (az alsó mustrázatot kivéve) körülbelül egyforma, csak testnagyság tekintetében van köztük különbség, amennyiben a *nőstény* mindig nagyobb termetű. Viszont az is igaz,

* Vagy legalább jellemző mustrázatukból nyernek visszavalamit.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hogy a *himek* között feltűnően kis, u. n. „vakarcsok" is fordúlnak elő.

Jellemzők e fajnál még *a fej hosszanti keskeny fehér csikolásai* is, melyek azonban nem mindig nagyon feltűnők.

Felrészük kissé szürkésbe hajló sötétbarna. Az alrészmusrázat a *himnél* túlnyomólag *szivfoltokból* áll; míg a *nőstény* hegyes végű *hosszvonásokkal* tarkított. Ha szivfoltok is fordulnak elő nála, ez esetben is a hosszvonások jutnak túlsúlyra a gyér előfordulású szivfoltok mellett, melyek többnyire nagyon elszórtan jelentkeznek.

Az alrész alapszine mindkét ivarnál fehér vagy sárgásfehér. Farkuk inkább kissé kerekített s a nagy csúcsfolt mögött (a fark hegyén) fehér szegés van. — A nagy evezők sötét, illetve gesztenyebarnák; a szárnyak alól fénylő fehérek, nagyrészt övek nélkül; a szárnycsúcs sötét. A csőr és karmok feketék, simák és kissé fénylők; a csüdek meztelen része sárga.

A *fiatal* egyedek fölül némi világos szegésekkel és gyér foltokkal. Alrészük sárgásabb mint a vének-é; farkuk erősen szürkés és mustrázatuk intensivebb.

Részletesebb leírást nem tartok szükségesnek, amennyiben az emlitett typicus jegyek úgyis téveszthetetlenül felismerhetővé teszik e fajt.

2. **A parlagi (délvidéki vagy közönséges) kánya.** (Buteo buteo, *Linn.* Régebben: Buteo *vulgaris).* E faj typicus formája alrészmustrázat tekintetében nagyon különbözik az előbbitől, amennyiben *nem* szivfoltos, hanem mint a karalykáknál: *hullámvonalakkal* (keresztcsikokkal) van mustrázva a mell (melynek szine a felrészével egyezik) alsó véghatárától kezdve *az egész alrész — az alsó farkfedőtollakkal együtt;* — különben pedig az alrész alapszine szintén fehér. A *felrész* a fejjel, mellel és combokkal együtt többé-kevésbbé egyivású sötétbarna (igen vén koruaknál rendkivül sötét, szinte fekete); az ál és torok azonban fehér alapszinű és foltozott.

A *him* és *nőstény* szin és mustrázatkarakter tekintetében hasonló; igen vén nőstények azonban alól sűrűen fekvő hegyes nyulványokkal (gerelyfoltokkal) mustrázvák.

A testnagyságot illetőleg, e tekintetben mindkét ivar nagyon változó és sok köztük az apros példány, — de a rendesnél jóval termetesebb alakok is fordúlnak elő (kivált a nőstények közt); akkora nagyságot azonban mint az előbbi, egyik ivar sem ér el.

Csőrük és karmaik feketék, lábuk és viaszbőrük sárga (utóbbira tőben serteszerű szőrök hajlanak). Farkuk *arányos hosszúságú* s *minden egyes kormánytoll rendesen fehér tollszárral* van ellátva. A fark 11—12 keskeny keresztszalaggal mustrázott (a 13. szalagnak a tolltő foszlányán legfeljebb csak a nyoma van meg). *A farktollak csúcsfoltja a legtöbbször hiányzik,* vagy csak valamivel szélesebb a végső szélesebb csikoknál. *A nőstények és fiatalok rendesen csúcsfoltnélküliek* (a csúcsfoltot a többihez hasonló, de olykor valamivel szélesebb keresztvonás helyettesíti, ami az előbbi fajnál sohasem fordúl elő). — Érdekes, hogy néha kerülnek (többnyire nem typicus alakok) olyan példányok is, melyeknek *középső farktollai rendkivül kiszélesültek.*

Megjegyzendő, hogy a Buteo buteo farkmustrázata nem állandó, különösen a csúcsfoltot illetőleg, mely csak bizonyos magasabb korban jellemzi az egyedet — ha ugyan egyáltalában jelentkezik.

A *fiatalok* gyakran rőt szinüek (a feltest, mell és combok), különben pedig alrész-mustrázatuk teljesen typicus. Egyébként pedig e faj a *melanismus* s másrészt a *szines túltengés* felé egyként hajló eltérések (variátiók) oly gazdag sorozatát adja hogy még a szakembert is zavarba hozza és sokakat fajkalapálásra indit e khameleon sajátságával. Különben is époly változó szinezetű és nagyságú, mint akár némely sólyomfaj — s részint emiatt is *álfajait* egyre szaporitják a felületes madarászok, lokális és éghajlatos (földrajzi) formákat tüntetve fel „nova" speciesek gyanánt, minő például a *„Buteo menetriesi"* is a többek közt!...

Megjegyzendő, hogy e fajnak van egy *mélyszinű setét melléktypusa* s egy *átmeneti különbözete* is, mely utóbbi mintegy *átmenetet* alkot a közönséges *Buteo buteo* alak és az oroszországi (s egyben romániai) u. n. *„Buteo menetriesi"* forma között, melyet „rókavörös" farkáról különböztetnek leginkább.

Emlitett melléktypusokat közelebbről véve szemügyre, tekintsük először is a *melanezeket.*

Ezek nagyrészt egyivásúlag sötét, mustrázatlan (vagy csak felületesen mustrázott) tollszinezetű alakok. Tehát a nagyobbrészt tiszták setétbarna (leggyakrabban mély setétbarna, majdnem fekete) tollazatúak; különben pedig morfologiai jegyek tekintetében megegyeznek a rendes typicus formával, csak csüdeik tollfedése nyilik kissé hosszabbra; farkmustrázatukból azonban majdnem mindig hiányzik a nagy széles csúcsfolt (végszalag) szintén.

Ami ezen formáknál a sötét festanyag túltengését illeti, ez a tünet ammellett, hogy individuális tulajdonság: még átöröklés útján is létrejöhet. Szóval a mélanéz szülőktől származó ivadékokra az *átöröklés* érvényesülő hatást gyakorol; — azonban sok jel utal arra, hogy a sötétedési tünet (az utódok *egyes példányainál)* idővel megint csak visszafejlődik normális szinezetté, a mi azonban a *halványodás* eseteinél kizártnak vehető, mert e tünet főleg a *festanyag hiányában* rejlik, a mit az organismusnak nincs módjában visszapótolni.*

Az *átöröklés* esetei valószinüleg csak *egy-egy nemzedék példányainál* szolgáltatnak sötétedési eseteket a közreható okok miatt. És tényleg úgy áll, hogy a *melanezek hazánknak vizdúsabb, nedvesebb talajú tájain fordúlnak elő* és pedig némely vidékeken állandóan ugy, hogy ennek folytán bátran lokális formáknak („tájfajták") volnának nevezhetők az ilyenek. Azonban egyszer

* A melanizmus (főleg annak halványabb foka) valószinüleg nagyrészt *légkori* (éghajlattani) befolyások közrehatása folytán jő létre, a sötétítő festanyagot szolgáltató tápanyag mellett.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

közbejöhet egy typicus színű és mustrázatu (minden tekintetben rendes tollszínezetű) egyed (természetesen párosodás útján) s im, a fészekalj mindjárt *rendkivüli változást mutat az ivadékok szincaracteristikuma tekintetében* úgy, hogy a typicus mustrázat is már többékevésbbé előtérbe lép.

Ami az átmeneti különbözetet (Buteo buteo rufus *Lakatos*) illeti, ez a rozsdaveres forma a *Buteo buteo* keleti elterjedési határa közelében tűnik fel leginkább. Egyébiránt gyakori jelenség Magyarország déli megyéiben, Erdélyben, különösen Fogaras megyében és mindenütt a Román határ közelében, Brassó körül stb. Tollazatban *feltünően vörhenyes* (néha nagyon intensiv) szinezet által tér el a *Buteo buteo* typicus (és nem typicus) egyedeitől. Farka intensiven rozsdaveres színű, *gyakran rendkivüli széles középső tollakkal* és hátán széles rozsdaszínű szegésekkel. Általában — mint már érintettem — ez a forma átmeneti alaknak tekinthető a *Buteo buteo* faj és a „*Buteo menetriesi*“ éghajlatos (geografiai) különbözet között, mert eltekintve jellemző színétől, semmi olyan morfologiai vagy plastikai jegygyel nem bir, melynek alapján elválasztható volna a *Buteo buteo* alakkörétől — hacsak azt nem akarnám felhozni, hogy mustrázott példányain a keresztszalagok inkább *nyilpettyszerüek*, mintsem hullámvonal alakúak — még az alsó farkfedő — tollakon is, amiben a keleti kányaforma (B. menetriesi) fiatal példányaihoz hasonlít.

Ami végül a „*Buteo menetriesii*“ illeti, ez a forma se bir természetrajzilag figyelemre méltó és akceptálható oly jegyekkel, melyek indokolttá tennék az önálló faji kategoriát, mert csupán a szinbeli eltérés még nem elégséges faji önállósításra; különben is *Buteo buteo* typusában magában is jellemző jelenség a rót szinezet — egész az élénk rozsdavörösség (az átmeneti különbözeteknél). A széles farktollakat sem lehet kizárólagos karakteristikumnak tekinteni, mert hisz a *Buteo buteo* Déli formájánál kivált, szintén feltünik. Ami pedig a „rókaveres“ farok szinezetét illeti, az épúgy nem állandó (inkább csak az előrehaladottabb kor bélyege [korjegy]): mint ahogy a *Buteo buteo* farkmustrázata is bizonyos változásoknak van alávetve. Különben is a „*Buteo menetriesi*“ az összes faji és plastikai jegyek tekintetében tökéletesen megegyezik a *Buteo buteo*-val — s tényleg e faj alakkörétől el nem választható.

Jegyzet. Az u. n. *B. menetriesi* különbözet némely évben Erdélyben (a Román határ mentében) gyakran feltünik; különben pedig *Dr. Madarász Gyula* Magyarországból Futak környékéről emlitetett egy példányt, mely azonban a leirás szerint nem annyira a B. menetriesi, mint inkább egy intensivebben szinezett vörös „átmeneti különbözetnek“ (Buteo buteo rufus, *Lakatos*) felel meg. *Csörgey Titus* „A magyar ornis néhány uj alakja“ cimü nagyon lelkiismeretes és nagy tárgyszeretetről tanuskodó értekezésében Brassó vidékéről mutat ki 3 hazai példányt.

Havasi vadászok állítása szerint a kányának ez a vörösfarkú formája Fogaras és Brassó megyében éppen nem volna ritka jelenség, sőt költők is akadnának a Román határ mentében. Azt is mondják, hogy a kánya rozsdás egyedeivel (itt másforma alig van) is párosodnék.

Én mindezekről meggyőződést nem szerezhettem, mert oly időben tartózkodtam itt, midőn a vonalási sőt szaporitási időszak is régen elmult. Az azonban tény, hogy az Erdélyi havasok körül az általam és mások által lőtt kányák mind a rozsdás színű különbözethez tartoztak, sőt több olyan példány is volt kezemben, mely inkább a „menetriesi“ formának felelt meg, csakhogy nem volt oly élénken vörös.

Kit terhel a gyanú?

Irta *Gyulai György.*

Egyes vadászterülettulajdonosok végtelen bosszúságára nem egyszer megesik, hogy a vadóvó személyzet az elhullott vad között akárhányszor egy-egy fejnélküli agancsosfélére, leggyakrabban fejétől megfosztott őzre akad. Olyan vadászterületeken, ahol beigazoltan vadorzó sincs, ahol tehát kizártnak vehető, hogy az őz vadorzók áldozata volna, a találgatások egész láncolata kerekedik a körül, hogy ugyan ki is lehet az a gonosztevő, aki a vadat ilyen gyalázatosan megcsonkítja s aztán otthagyja! Minthogy az ilyen csonkítási esetek akárhány vadászterületen ismételten előfordúltak, kissé részletesebben lehet erről a misztikusnak látszó jelenségről megemlékezni.

A rejtélyesnek látszó dolgot három főkérdésbe lehetne foglalni.

I. Ki lehet az, aki a vadnak épen fejét veszi, egyéb részét pedig ott hagyja; emberi kéz munkája ez, avagy valamely ragadozó garázdálkodásával állunk szemben?

II. Mi lehet az oka annak, hogy a vadnak csupán fejét veszi?

III. Hova lesznek ezek a fejek, s miért nem tudunk egykönnyen nyomukra akadni?

A három kérdésre a feleletet az alábbiakban fogom összegezni.

Kivételesen megeshetik, hogy a merénylet egy-egy vadorzó műve; ámde ahol a vadorzók garázdálkodása teljesen ki van zárva, a merénylet pedig mégis előfordul, kiben és hol keressük a tettest?

A tett elkövetésével gyanusítható lények elég tekintélyes sorozatában a találgatásnak kétségtelenül tág tere nyilik. Minthogy a legtöbb csonkítási eset őzeken történik, kutatnunk kell elsősorban is, hogy melyek azok a ragadozók, melyek az őzet részint erővel, részint pedig fortélylyal legyűrni és hatalmukba ejteni tudják? Csak hazánk ragadozói közt is a sorozat elég tekintélyes. Így mindjárt a szőrmések világából: a medve, a hiúz, a vadmacska, a farkas, a róka, a menyétfélék és a kóboreb. A ragadozó szárnyasok közül pedig: a sas, a keselyű s nagy ritkán egy-két bagolyféle.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A kóborebekre nagyon ráfér a gyanuok. Az eb a szerzett prédának rendszerint egy-egy könnyebben elcipelhető részével szokott biztos helyre vonúlni. Minthogy az eb az őzet életveszélyesen csakis torkon haraphatja, kétségtelen, hogy annak nyakát legkönnyebben és leghamarabb tudta lerágni! Eléggé valószínű, hogy a kóboreb egy-egy lerágott őzfejjel aztán odább áll, a többit pedig, miután azt magával nem hurcolhatja, otthagyja. Nehány uradalomban a vadászterületeket részint mérgezéssel, részint pedig más uton-módon a kóborebektől teljesen megtisztították, s mégis az őzcsonkítások esete megismétlődött. A tettes tehát nem lehetett kóboreb; legalább is nem kizárólag.

A minden gonosz fortélyban jeleskedő rókához sok ilyes gyanu férhet. Az Alpokban pár évvel ezelőtt valami tücőféregféle borzalmasan tizedelte a zergeállományt. Egyes vadászterületeken tömegesen hevertek a vésztől meglepett, elhullott zergék. E zergék valamennyijének utóbb valamiről ragadozó lerágta és elhordta fejét, míg az állat többi része a ragadozó szárnyasok kivánatos prédájaként ott maradt. Az Alpokban, ragadozó szárnyasokon kívül, ragadozóként legfeljebb a róka jöhet számításba. Hogy az elhullott zergék fejét a rókák hordozták széjjel, azt nehány a közelben feltárt rókakotorék rejtelmei kétségtelenül beigazolták. Ugyanis a kotorékok közül egyikben-másikban, több egyéb véres prédamaradvány közt 8—10 ilyen zergefejet is találtak.

Ámde ebben az esetben már előbb elhullott vadról volt szó. A róka, minden fortélya mellett, az óvatos és gyors láhu őzben, avagy épen a zergében kárt tenni alig képes. Az eleven megcsonkítási eseteket tehát a rókák máskülönben tekintélyes bünlajstromára nem írhatjuk.

Az erdélyi részek egyik vadászterületén pár évvel ezelőtt ismételten előfordult nehány ilyen őzcsonkítási eset. Hosszas fáradozások után sikerült a pagonyok sűrűiben tanyázó vadmacskák teljes kiirtása után, a nyugalmat látszólag helyreállítani. Ám csakis látszólag, mert utóbb megint csak megismétlődtek a csonkítási esetek, holott vadmacskának többé nyoma se volt. A csonkítási esetek tehát kizárólag a vadmacskák terhére sem írhatók.

A hazánkkal szomszédos Morvaország neves vadászterületeinek egyikén, nemrégiben ismételten bukkantak fejnélküli őzekre. A pagonyokban nagy számú menyétféle garázdálkodott. A veszélyeztetett uradalmak radikálisan hozzáláttak a menyétek kipusztításához. Részint vassal, de még inkább méreggel sikerült rövid idő alatt a menyéteket, köztük szép számban nyuszlokat, teljesen kipusztítani. S íme, a csonkítási esetek azóta nem ismétlődtek!

A menyétféle az őzzel leginkább télszakában, vagy hóesések mellett tud csak célt érni. A borzalmas havazásokban bővelkedő legutóbbi télben, a nagy hóban elakadó sebzett lábu, koplalástól és dermesztő hidegtől is elgyöngyült őzek közt a menyétféle, tényleg Európaszerte nagyarányu pusztításokat okozott.

Legvalószínűbb tehát, hogy a menyétféle, amely áldozatának elsőbben is nyakába harap s aztán vérét veszi, ha ezzel már jóllakott, a nyakat körülrágja s a fejet aztán csemegeként magával viszi; teszi ezt főleg kölykei kedvéért, fínevelés idején. Van rá eset, hogy menyétféle, nyest, sőt nyuszt is, nemcsak oduotthonába halmozott ilyes készleteket, hanem prédáját máshol is elrejti, legtöbbnyire egy-egy lakatlan mókusfészekbe, hogy aztán szükség idején rájárjon az elrejtett készletre.

Mivelhogy az ilyen fejelhurcolásokat vérnyomok egy esetben sem jelezték, helyes uton járunk, ha a merénylőket a menyétfélék közt keressük! A menyétek áldozatuknak elsőbben is meleg vérét veszik; az agyból és nyakból omló vért hamarosan felhabzsolják, aztán pedig a teljesen vértelenné vált fejjel foglalatoskodnak. Vérnyomok télben sem fogják azt elárulni, hogy fejet cipeltek magukkal, hiszen azt úgyszólván vértelenné szívják.

Őzeken kívül nyulakon elkövetett ilyen fejcsonkítási merényletekkel is találkozhatunk. Ami a nyulakat illeti, sajnos, kivált a fiatalabbját még a kóbor macska is üldözi. Ez pedig csak úgy, mint a menyét, leginkább a nyul fejét szokta lerágni s tova vonszolni. Mindamellett valószínű, hogy a nyulcsonkítások esetében is, a merényletek túlnyomó többségét a menyétféle szokta elkövetni. A menyét az agyvelőt különösen kedveli, ám annak kiszedegetésével, kivált kevésbé biztonságos nyiltabb helyeken nem vesződik, elvonszolja tehát azt rejtekébe, ahol azután kényelmesen ellakmározik a kivánatos csemegén. Korhadt faőrzsek olyan rejtekeiben, ahol menyétféle tanyázik, a különböző állatcsontmaradványok közt rendszerint legtöbb a koponyaféle. Ez is amellett szól, hogy a fejcsonkítás merényleteinek elkövetőit elsősorban a menyétfélék között kell keresnünk. Egyéb ragadozófélét csakis másodsorban s csak kivételesen gyanusítható az ilyes merényletek elkövetésével. A kóborebet, macskát s esetenként a rókát leszámítva, egyetlen vadnak sem szokása az áldozatnak csupán fejét elcipelni. Hasonló esetekben nem egy helyett, a nagyobb számban jelentkező sasféléket gyanusították A sasok életmódja és természetszabta szokásai mellett ilyesmi kizártnak vehető. A sas, prédája fejének levagdosásával vagy épen elhordásával nem foglalatoskodik, kivéve persze az olyan eseteket, midőn közprédát képező dög szétmarcangolásáról van szó. A sas, ha pl. őzgidára vagy nyúlra csap, annak inkább egyéb testrészeit, első sorban a könnyebben hozzáférhető puha hast kezdi ki s annak bélszerveit fogyasztja el elsősorban. A kemény, sőt jókora súlyu koponya szétkopácsolásával vagy épen elhordásával bizonyára nem vesződik. Különben is a szóban forgó csonkítási esetekben az áldozat testén sehol annak nyomára nem akadtak, hogy azon valamely ragadozó szárnyas, a maga karakteristikus fegyvereivel, nevezetesen csőrével vagy karmaival garázdálkodott volna.

Hátra volna még a farkas; ámde az ordas sokkalta falánkabb állat, semhogy prédájának csupán fejével ve-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

sződne. Ugyanez áll a medvéről is, még az esetben is, midőn az éhség éppen arra kényszeríti, hogy özet raboljon.

A vadcsonkítás merénylőinek földerítésénél tehát végeredményben első sorban a menyétféléknél kell megállapodnunk. Az összes menyétatyafiság, a kövinyesttel, a fanyesttel, a nyuszttal, a hermelinnel s a görénynyel egyetemben, ahol baromfiólaink körül is garázdálkodik, az áldozat vérén kívül legfeljebb annak fejére és főként velejére áhítozik. Kétségtelen tehát, hogy mindott, ahol vadászterületeinken fej nélküli özek, nyulak és egyéb ilyen megcsonkított vad tetemére bukkanunk, menyétfélék garázdálkodásával állunk szemben. Védekezési eljárásunkat tehát ehhez kell szabnunk!

Főúri vadászat Gömörben.

Fülöp Szász Coburg Gothai herceg Ő fensége a baloghvizi vadászatokat január hó 11—15-éig tartotta meg.

Részt vettek a vadászaton: Fülöp Szász Coburg Gothai herceg, a vadász ur, Lipót és Ágoston Szász Coburg Gothai hercegek és Hahn Miksa gazdasági igazgató.

Terítékre került a vadaskertekben: 16 fővad, 10 dámvad, 60 sörtevad, 5 nyúl, összesen 91 drb.

Nyilt területen: 48 nyúl, 11 róka, 8 ragadozó madár, 1 vadmacska, 1 fácán, összesen 69 drb. Az eredmény főösszege tehát 160 drb vad.

A főúri vadásztársaság a vadászat bevégezte után 15 én estve a dobrai erdőről a feledi állomásra hajtatott.

Meleghegy, 1910. január 17.

Csaszkóczy, erdőmester.

A Rimamurány-Salgótarjáni vasmű Részvénytársaság hajtóvadászatai.

A Társulat szokásos hajtóvadászatai dúvadra 1909. dec. 11—13. és 1910. jan. 7—9-én zajlottak le a rimabrézói és rimócai erdőgondnokságokban. Részt vettek: Áronffy Ernő, Bornemissza Elemér, Bobok Tivadar, Fáy Gyula, Fábry Alfréd, Glózer László, Hámos Aladár, Lukács Géza, Marton János, Máriássy Andor, Máriássy László, Máriássy Gyula, Molitórisz Zoltán, Mitske Gusztáv, Remenyik Aladár, Szeman Endre, Zachár István.

Terítékre került: 8 drb. vadsertés és 2 db. róka. Az egyik elejtett vadkan oldalán 28 cm. hosszú, csontig hatoló, még alig behegedt seb tátongott, melyet vetélytársától kaphatott a dendiskedő agyaras, koronájául annak a 30 kisebb-nagyobb vágásnak, melyek vastag bőrét tarkították.

Az utolsó hajtásban egy anyamedve 3 bocsát mentegetve, a csak rőzséből összetákolt vackuk mellett gyanútlanul elhaladó hajtónak jobb lábába harapott, s a herkulesi termetű hajtót pillanat alatt földre teperve, összemorzsolta lábszárcsontját. Pusztító munkáját azonban megzavarták a sivalkodva futásnak eredő hajtók és egy erdőőr lövése, mire ott hagyva áldozatát és kicsinyeit, két hajtót vett üldözőbe három lábon, mert egyik mellső mancsát minduntalan fenyegetően lóbálta a menekülő hajtók felé. Csak akkor gondolt ő is biztonságba jutni, amikor arra Zachár István kir. erdőfelügyelőnek a túlsó hegyoldalról elébe küldött két golyója figyelmeztette.

A szerencsétlenül járt hajtót beszállították a likéri társulati kórházba, hol gondos ápolásban részesítve, most már túl van a veszélyen. A megriasztott anyamedve nem tért vissza bocsaihoz, s azok másnap reggelig — sajnos — már megdermedtek.

A majdnem végzetessé vált medvekalandról tárcarovatunkban emlékezünk meg majd részletesen.

* **Rózsay Rezső.** † Rózsay Rezső ny. m. kir. erdőtanácsos, f. hó 17-én rövid szenvedés után jobblétre szenderült. A megboldogult Kassán született 1841. április 19-én. Tanulmányai elvégzése után 1863. évben a kassai volt országos p. ü. ig. osztályban, 1864. évben a selmecbányai kerületi igazgatóságnál szolgált mint erdészjelölt. Ekkor kilépett a kincstári szolgálatból és 1869. évben Kassa szab. kir. városánál vállalt erdészeti állást. Rövid idő mulva azonban ismét visszalépett kincstári szolgálatba és 1872. évben a maramarossziget jószágigazgatóságnál mint erdész, 1879-től 1884-ig mint erdőrendező működött Ó-Budán és Tótsóváron. — Ungváron a főerdőhivatalnál 1884. évtől fogva szolgált mint számvivő főerdész, majd mint erdőmester és végül mint erdőtanácsos, és ezen állásában vonult nyugdíjba 1907. évben. — Béke poraira!

* **A tavaszi erdészeti államvizsga** letehetéséhez szükséges engedélyért benyujtandó kérvények kellően felszerelve legkésőbb f. é. február hó végéig *Horváth Sándor* miniszteri tanácsos, mint az erdészeti államvizsgáló bizottság elnökének címére (Budapest, V. Zoltán-utca 16. sz.) bérmentve beküldendők.

* **Óriás fenyőfák.** Az Európában honos lombfák közül kedvező körülmények között egyes példányok valóságos óriássá fejlődnek. Különösen a hárs és a mocsártölgy tűnnek föl vastagsági növekvésben, bár nem lehet azt mondani, hogy e faóriások belseje teljesen egészséges volna, sőt azt tapasztaljuk, hogy az ilyen tülöreg példányok belseje rendesen odvas. Simcsics Jakab erdész a Fricks Rundschauban azt mondja, hogy a fenyők között is akadnak olyan hatalmas példányok, melyek valóságos Matusalem-kort értek el, s ámi csodálatosabb, ezek az öreg fenyőfák törzsei egészségesebbek mint a hasonló nagyságu lombfák-é. Be van bizonyítva, hogy a cyprus két ezer éves korában is ép törzszsel birhat. A tiszafa hasonlóan egészséges törzset növeszt igen magas korban is, de hogy a jegenyefenyő és lúcfenyő több száz év után is megőrizze törzsének épségét, az már kevésbbé ismeretes. Simcsics megemlékezik a pernovai erdőben levő jegenyefenyőről, mely Nemcsi község közelében valóságos látványosság. A fának kora 370 év, magassága 42 méter, 18 méterig teljesen ágmentes, a gyöktő kőrmérete 7 méter, a törzs mellmagassági kerülete 5·60 méter, átmérője 1·70 méter, az átmérő 15 méter magasságban is még mindig 1·30 méter, 27 méter magasságban pedig 0·92 méter.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

* **A moha, mint táplálék.** Ki hitte volna, hogy hajtását is észre veszi még az ember? És mégis úgy van. Haansten, Stokholmban a gazdasági iskola igen jónevü tanára, a kinek már nagyon sok kutatása bevált, ujabban a mohával kisérletezett és nagyon érdekes eredményt ért el. Szerinte a moha föladata lesz a jövő nemzedéket olcsó és kitünő táplálékkal ellátni. Minden tekintetben nagyon jól Könnyen emészthető és közönséges liszttel keverve igen izletes kenyeret ad. Termesztése egyáltalán nem kíván semmi fáradságot és mint főzelék épp olyan izletes és tápláló, mint a szintén sokáig megvetett paraj. Elkészitése sem nehéz és egyszerüen megfőzve sós vizben, már van ize. Már hogy jó is legyen, az a szakácsművészet föladata lesz. Most már csak a táplálóérték és betegség esetén való emészthetőség kikutatása a tanár föladata. Haansten doktor kitünő neve kezeskedik arról, hogy komoly kisérlet becses eredményéről van szó.

* **Heti tudósitás** *Mauthner Ödön* cs. és kir. udvari magkereskedésétől, Budapest. Utolsó tudósitásunk óta a figyelem főképen *„lucernamagra“* irányult. A kereslet naponként sürgősebbé vált, miután bebizonyult, hogy a belföldi termés már teljesen összevásároltatott és a termelők már alig rendelkeznek valamelyes készlettel, és ez is nagyon gyenge minőségü. Ama körülmény is nagyban hozzájárult ezen cikk további megszilárdulásához, hogy ezidén a legtöbb olasz eredetü tétel oly nagy mértékben tartalmaz nagyarankát, hogy arankamentesítése lehetetlen.

Jóllehet a *vörösheremag* visszamenő árai a fogyasztásra egyelőre csak kevéssé hatottak buzdítólag, említésre méltó szállitások tehát még nem történtek, ezen cikk szilárd irányzatát mindazonáltal fenntartja.

Takarmányrépamag Az érdeklődés valamint a rendelések láthatólag szaporodnak, melyeknek jelentékeny része már közvetlen a gazdáktól ered. Oly mindentéle régi, csiraképtelen magvak lesznek már ajánlva, sőt egyes kereskedők részéről keresve is, ama határozott kikötéssel, hogy ezen répamagvaknak valamelyes külföldi ólomzárral, legyen az bármely évről is, kell ellátva lenni. Könnyen gondolható, mily csalódást és bosszúságot okoz majd a gazdának, ha szükséglete fedezésénél ily beszerzési forrást vesz igénybe. *Bükköny* 1909-ben feltétlenül jobb termést adott, mint 1908-ban, mindazonáltal az árak folyton emelkednek, úgy hogy nincs kizárva, hogy a mostani fedezeti buzgalmat egy későbbi árvisszaesés lehetősége okozta. A többi magfélék irányzata változatlan.

Jegyzések nyers áruért 100 kilónként Budapesten:

Idei vörösheremag arankamentesítésre alkalmas	K	145—150
Idei nagyarankás vörösheremag	„	125—130
Idei természettől arankamentes vörösheremag	„	165—185
Idei lucernamag	„	160—180
Idei természettől arankamentes lucernamag	„	175—185
Muharmag	„	14—15
Nyulszapuka	„	150—160
Bükköny	„	19—20

* **Miként lehet uj hordóknak faizét elmulasztani?** Töltsük meg a hordót meszes vizzel s adjunk minden tiz liter vizhez húsz gram hamuzsirt. A hordókból 6—8 nap mulva öntsük ki a meszes vizet s aztán mossuk ki jól tiszta vizzel.

* **Kanári madár** ápolása, kezelése és tenyésztése cím alatt most jelent meg egy ügyesen szerkesztett és jól megirt kis kézikönyv, amely magában foglal mindent, amit erről a kis házi kedvencről tudnunk kell. A kanári madár annyira el van terjedve hazánkban is, hogy örömmel látjuk e hézagpótló művecske megjelenését, amelyből megtanulhatjuk az ápolás, gondozás és tenyésztés körül való teendőket. Sok-sok hasznos útmutatást találunk e művecskében, amelyek ismerete feltétlenül szükséges mindazoknak, akik kanári madárral birnak, vagy azok tenyésztésével foglalkoznak Azt hisszük, nagy kelendősége lesz ennek a magyar nyelven egyedül álló művecskének, mert alig van család, ahol ez a becézett aranysárga madárka ne élénkitené csattogásával a házat. Ára e művecskének 1 korona. Kapható minden könyvkereskedésben, de az összeg előleges beküldése után a kiadó Löw nővérek könyvkereskedése Budapest, IV. Sütő-utca 5. bérmentve küldi meg mindenkinek.

M. kir. Erdőrendezőségnél hosszabb ideig működött 24 éves, kitűnően szakvizsgázott, mérési, rajzolási, erdőmivelési és vadtenyésztési teendőkben jártas egyén magánuradalomnál **állást keres.**

Cim: „Nimród“ postarestante Szaplonca. Máramaros m.

7 koronába kerül fiuöltöny finom szövetmaradékból. Vidéki megrendelésnél elegendő a kor megjelölése). **Rotkel Arnold** uriszabó Budapest, Podmaniczky-utca 77.

Erdei facsemete-eladás

1910. évi tavaszi szállitásra.

635000	drb	1	éves	kocsányos tölgycsemete, Quercus pedunculata
875700	„	2	„	„ „ „ „
416000	„	3	„	„ „ „ „
662000	„	1	„	kocsánytalan „ „ sessiliflora
262000	„	2	„	„ „ „ „
20000	„	2	„	molyhos „ „ pubescens
2900	„	3	„	átiskolázott szilfacsemete, Ulmus campestris
420000	„	1	„	kőriscsemete Fraxinus americana
26000	„	2	„	„ „ „ „
121000	„	1	„	„ „ „ ornus
600	„	2	„	átiskolázott hársfacsemete Tilia grandifolia
6000	„	2	„	hársfacsemete (magonc) „ „
40000	„	2	„	„ „ „ „ parvifolia
51000	„	1	„	ákáccsemete, Robinia pseudoacacia
4000	„	1	„	diófacsemete
1070000	„	3	„	lucfenyőmagonc, Picea excelsa
70000	„	3	„	erdeifenyőmagonc, Pinus silvestris
203000	„	2	„	feketefenyőmagonc, Pinus austriaca
150000	„	2	„	banksfenyőmagonc, Pinus banksiana.

A csemeték mind elsőrendü minőségüek!

JUNGHANS E. erdőgondnoksága

Lunkasprie, u. p. Dobrest (Biharmegye.)

.. HEYD ..

eredeti-

je.

Faipari eszközök, valamint az erdőgazdasághoz szükséges összes szerszámok nagy választékban a legolcsóbb árakon kaphatók

Krása Rudolfnál

Wien, VII., Kirchengasse 29.

Rendelők kérjék a „B“ képes árjegyzéket. A „B“ betű jelzése feltétlen szükséges.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

117838.
I. B. 1. 1909.

Fenyő tutajfa eladás
egyezer és ötszáz köbméteres részletekben
és fürészművek bérbeadása.

A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság és a bustyaházai m. kir. erdőhivatal által Máramarosszigeten az erdőigazgatóságnál megtudható helyiségben 1910. évi február hó 14-én s szükség esetén folytatólag a következő napokon délelőtti 10 órai kezdettel tartandó nyilvános versenytárgyaláson az alábbi sorrendben eladásra, illetve bérbeadásra kerül:

A) Irásbeli versenytárgyalás utján:

1. **A máramarosszigeti Margit fürész** 4 évi bérlete és az 1910—1913. években a tiszaközi m. kir. erdőgondnokság kerületéből a bocskó-lonkai rakpartokra letutajozandó évi mintegy 20000 m³ fenyőtutajfa. — Bánatpénz 20000 korona.

2. **A bustyaházai fürész** 4 évi bérlete és a felsőszinevéri erdőgondnokság kerületéből az 1910—1913. években, vagyis 4 éven át a bustyaházai rakpartokon évenként átadandó mintegy 20000 m³ fenyő tutajfa. — Bánatpénz 20000 korona.

Az 1. és 2. tétel alatt felsorolt fürészbérlet és favétel külön-külön értékesítés tárgyát képezi, minélfogva egy és ugyanazon ajánlatban csak egy fürészbérlet és favétel tárgyalható.

B) Irásbeli ajánlatokkal kapcsolatos szóbeli versenytárgyalás utján:

I. **A bustyaházai** m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó **bruszturai és németmokrai** m. kir. erdőgondnokságokból az 1910. év folyamán a bustyaházai és técsői kincstári rakpartokra letutajozandó 1—80 számu egyezer köbméteres fenyőtutajfa részlet.

II. **A máramarosszigeti** m. kir. erdőigazgatóság kerületéből az 1910. év folyama alatt a bocskó-lonkai rakpartokra letutajozandó mintegy 155000 m³ fenyő haszonfából mintegy 143000 m³ egyezer és 12000 m³-nek ötszáz köbméteres részlete és pedig:

1., a bogdán-fehértiszai erdőgondnokság 1—55,
2., a vaséri erdőgondnokság 1—32,
3., a fejérpataki erdőgondnokság 1—8,
4., a kevelei erdőgondnokság 1—13,
5., a mezőháti erdőgondnokság 1—35. sz. egyezer köbméteres részlete,
6., a feketetiszai erdőgondnokság 1—24. számú ötszáz köbméteres részlete.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: ÉGF/245-1/2019.

Minden egyezer, illetve ötszáz köbméteres részlet külön-külön értékesítés tárgyát képezvén, csak azok az írásbeli ajánlatok vétetnek figyelembe, amelyekben külön-külön boritékban csak egy-egy — határozottan megnevezett számú — részletre tétetett ajánlat és amelyek a szóbeli árverés megkezdése előtt nyujtatnak be az árverelő bizottsághoz, avagy a bustyaházai erdőhivatal, illetve a máramarosszigeti erdőigazgatósághoz.

Kikiáltási ár gyanánt a tiszai szokványárak 30 százalék felemeléssel állapittattak meg.

Az irásbeli ajánlatokban a kikiáltási árakon felül egész és tizedrész %-okban teendő az ajánlat, még pedig számokban és betűkkel.

Az árverési és szerződési feltételek a m. kir. földmivelésügyi ministerium erdészeti segédhivatalában, a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál, a bustyaházai erdőhivatalnál, valamint a két kerület valamennyi erdőgondnokságainál és a bocskói faraktárgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők és kivánatra az erdeklődőknek a máramosszigeti erdőigazgatóság, illetve a bustyaházai erdőhivatal által meg is küldetnek.

Az árverési és szerződési feltételek ezen felül a következő városok, illetve községek előljáróságaihoz is megküldettek: Tiszaujlak, Beregszász, Városnamény, Tokaj, Tiszaluc, Tiszafüred, Tiszalök, Fegyvernek, Poroszló, Törökszentmiklós, Szolnok, Tiszaföldvár, Csongrád, Szentes, Hódmezővásárhely, Szeged, Makó, Törökkanizsa, Magyarkanizsa, Zenta, Óbecse, Törökbecse, Titel és Zimony.

Az irásbeli ajánlatokhoz használandó ürlapok és boritékok a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál, illetve a bustyaházai erdőhivatalnál a jelentkezőknek dijtalanul adatnak ki.

M. kir. földmivelésügyi Minister.

Sz. 2220/909.

Tölgyfaeladási hirdetmény.

Nagyküküllő vármegyében fekvő Nagysink község mint erdőbirtokos eladja erdejének „B“ üzemosztályában lévő s esedékes vágásában talált 3229 darab tölgytörzset a legtöbbet igérőnek a **folyó évi február hó 4-én délelőtt 10 órakor a községházán** tartandó nyilvános árverésen.

A törzsek közt van 16 darab 51 cm. átlagátmérőjü kiváló szép növésü magas törzs, azonkivül 419 darab 52 cm. átlagátmérőjü; 377 darab 43 cm. és 183 darab 38 cm. átmérőjü szép hibátlan növésü egészséges törzs: és 374 darab 53 cm., 1304 darab 40 cm., végül 606 darab 31 cm. átlagátmérőjü kissé gyöngébben nőtt, de haszonfának — különösen talpfának — igen alkalmas egészséges törzs.

Árverelni szándékozók kötelesek a 2710 m^3 műfa és 3228 m^3 tüzifa, összesen 45000 koronára becsült kikiáltási ár 10%-át bánatpénzül az árverési elnök kezéhez az árverés megkezdése előtt letenni.

Zárt ajánlatok csak az árverés megkezdéséig fogadtatnak el.

Árverési feltételek alólirott községi előljáróságnál bármikor megtekinthetők.

Amennyiben ezen most már másodszor hirdetett árverés ujból nem vezetne eredményre, úgy a község folyó évi február hó 10-én és következő napjain ezen törzsekből 1000 darabot törzsenként ad el.

Nagysink, 1910. január hó 1-én.

Böhm Henrik
főjegyző.

Roth Mihály
biró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Brassóvármegye alispánjától.

Szám: 843/910.

Pályázati hirdetmény.

Brassó sz. kir. ren. tan. város erdőhivatalánál egy kezelő főerdészi — előléptetés esetén egy erdészjelölti — állás választás utján betöltendő.

A főerdészi állás javadalmazása: 2800 kor. évi fizetés, 600 kor. lakpénz, esetleg természetbeni lakás, 1000 kor. utazási és napidijátalány, 150 kor. ruhaátalány, 5—5 évenkint 200 kor. korpótlék.

Az erdészjelölti állás javadalmazása; 2200 kor. évi fizetés, 500 kor. lakpénz esetleg természetbeni lakás, 1000 kor. utazási és napidijátalány, 150 kor. ruhaátalány, 5—5 évenként 100 kor. korpótlék.

A kérvényhez, melyben folyamodó nyelvismereteit is tartozik felemliteni, csatolandó:

1. erdészeti oklevél,
2. szolgálati bizonyítvány,
3. keresztlevél,
4. orvosi bizonyítvány.

Felhivom pályázókat, hogy kérvényeiket folyó évi március hó 1-ig hozzám adják be, a később beérkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

Brassó, 1910. évi január hó 22-én.

Jekelius Ágost s. k.
alispán.

KASSA SZ. KIR. VÁROS
:: ERDŐHIVATALA ::
1910. év tavaszán elad
kocsányatlan
tölgymakkot
jutányos áron 90—100 % csiraképességgel
Kassán vagy valamely szomszédos állomáson
vasutra feladva.
Nagyobb vételnél megfelelő árkedvezmény.

Számozó és erdei kalapácsok, átlalók, erdészkréta, fűrészek, bárdok, fejszék, csapdák, az összes erdőmivelési szerszámok stb. stb. kaphatók a legolcsóbb áron.
Csakis ujdonságok.
KRÁSA RUDOLF
WIEN, VII., KIRCHEN-GASSE 29.
Rendelők kérjék „B" jegyü képes árjegyzéket.
A „B" betüjelzés feltétlenül szükséges.

Magyar Otthon. Tisztelt olvasóink becses figyelmébe ajánljuk a Budapesten, VIII., Főherceg Sándor-utca 30. sz. alatt levő **Magyar Otthon Penziót.** Mérsékelt árban elegánsan bútorozott, különbejáratu szobákat lehet ott bérelni s esetleg teljes ellátás is kapható. Csoportos jelentkezőknek megfelelő kedvezmény. *Szigorúan családi otthon.*

Faeladási hirdetmény.

A barcánfalvi közbirtokosság Havasmező község határán fekvő Herstul nevü erdejében 1907. évben ledöntött s lehántott 2873 darab fenyőfa törzset és 171 darab evező-rudat 1910. évi február hó 7-én d. e. 11 órakor Barcánfalva községházánál megtartandó zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen eladásra bocsátja.

Az eladásra kerülő faanyagok mintegy 2208 köbmétert tesznek ki.

Becsérték és egyszersmind kiikáltási ár 2787 kor.

A bánatpénz 279 kor.

A zárt irásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdése előtt nyujtandók be s csak az esetben vétetnek figyelembe, ha hozzá a megfelelő bánatpénz csatoltatik s bennük kijelentetik, hogy az ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri s magára kötelezőnek tekinti.

Utó, elkésett, távirati és feltételes ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A fatömeg becsértéken alul nem adatik el.

Az árverési és szerződési feltételek dr. Pap József m.-szigeti lakos közbirtokossági elnöknél, a máramarossziget m. kir. állami Erdőhivatalnál és a felsővisói m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Dr. Pap József
közbirtokossági elnök.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt Gleitsmann E. T. festékével (Budapest, Akácfa-utca 50).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. február 15. 4. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 28.

Felelős szerkesztő: MITSKE GUSZTÁV, n. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Vadászati főmunkatárs: Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője: SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.

Előfizetéseket Budapesten elfogad: ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

A magyar erdész és a „Magyar Erdész".

Ennek a mi „tejjel-mézzel" bővelkedő Kánaánunk, édes jó magyar hazánk népének, ab ovo egyik sarkalatos hibája: a *szalmatűz*. Ez jellemzi politikánkat, diplomáciánkat, iparunkat és társadalmi életünket, minden jóraváló kezdeményezésünket; ez a nagy füsttel járó rövid kimúlást eredményező, múló és ellobbanó lánggal égő szalmatűz.

A mi a politikát és diplomáciát illeti: ezt hagyjuk. De már ami a nemzeteket vezérlő és boldogító eszmék államvezető gépezetének egyik nélkülözhetetlen rugóját képezi, — mint a nemzet gazdasági politikája, élete és fejlődése, ehhez már hozzászólunk. Még pedig gazdasági életünk egyik fő lüktető eréhez, az *erdészethez*, mely az erdőtörvény megszületése óta a nemzetnek fontos gazdasági tényezőjévé fejlődött; három évtized ernyedetlen munkájával azzá emelték a *magyar erdészek*.

Ennek az eszmének diadalra segítésében fáradozott kezdettől fogva minden *magyar erdész*, és ennek egyedüli egyesülete az „Országos Erdészeti Egyesület".

Ezt az eszmét szolgálni s nemzetgazdaságunkban súllyá emelni, tűzték ki célul a *vidéki egyesületek* is, s ennek az eszmének szolgálatába állott a *„Magyar Erdész"* is.

Irányát, működését és hatását eléggé ismerik t. olvasóink. Tudják, hogy mily eredményeket ért el; tudják még azok is, kik nem szeretik ezt nyiltan elösmerni, annál inkább érzik súlyát és befolyásának jótékonyan hatott erejét az erdészet sokféle ágának fellendülésében.

Ez a súly, ez a számottevő erő csak úgy érvényesülhetett, amikor nagy lelkesüléssel — főleg szellemi erővel pártolta a *magyar erdész* a „Magyar Erdész"-t.

Keletkezésekor tekintélyes és számottevő egyének és erők biztatására és lelkesítésére egyszerre oly életrevágyó, pezsgő erő készült rég elfojtott kitörésére, amilyen erő más kitartóbb nemzeteknél egeket vív.

Megmozdult a *magyar erdész*-ben az ősi virtus: „Előre!"

És haladt is előre.

És haladásával magával ragadta a tétovázókat is. Meg sokakat azok közül is, akik óvatos tartózkodással, a kezdeményezőket sáncostromló munkájukban fogadó első kartácstűz veszedelmének ugyan ki nem tették magukat, hanem a már kitűzött zászló körül döntő súlylyal elegyedtek bele a küzdelembe egy közös cél eléréséért.

Ez mind megtörtént! Lobogó lánggal égett, messze földet világított — *és sokakat melegített.*

S most jöttünk volna ahhoz a ponthoz, hogy a felélesztett tűz mellé előbb egy kis forgácscsal, azután tartalmasabb tüzet és meleget biztosító *hasábokkal* járuljunk, — mert a tűznek magva: parazsa is van, — mely éppen akkor ontja java jótékony melegét, midőn már a lángja el is múlt, — sőt, még a *hamu alatt* is ég.

A szalmaláng: az megvolt.

De midőn már a forgácsra és hasábfára ke-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

rült volna a sor, sokan otthagyták az alig lángra kapott tűzhelyet. S az a gárda, mely — jelenleg már nagy ritkán — egy-egy galyát, vagy hasábocskát tesz a tűzre, immár összezsugorodott nehány lelkes *magyar erdész*-re, kik izzadt homlokkal hordják össze az imitt-amott elhagyott s a haraszt alól kikapart forgácsot.

A nagy lángra és zenebonára mély csend és köröny homálya borul: „divatját multa", — mint a tulipán-mozgalom.

S hogy el ne maradjon semmi a jellemzésből, a mi magyar: a *magyar erdészek*-nek is az a része, mely a kitűzött célnál még megmaradt és kitart, — a hány — annyifelé szakad, a helyett, hogy erejét egyesítené és összpontosítaná.

És nem haragszol meg úgy-e, kedves *magyar erdész*-kartársam, ha ezt a megmaradt gárdát — magamat is beleértve — osztályozni próbálom.

Hát, hogy a megkezdett képemnek a vázlatánál maradjak, van, aki egész buzgalmával, nem kímélve fáradságot és időt, gyüjti és hordja a tüzelő anyagot a felélesztett tűz táplálására. Biztosra veszi, hogy követőkre akad, s szentül hiszi, hogy ha ő egyszer abba is hagyja a munkát, dolgozik helyette addig más, s lehetetlennek véli a láng kialvását. Magáról itélvén, embertársaiban mindég a legjobbat keresi és feltételezi: ez az optimista. Ha biztatják, minden körülmény közt helyt áll.

A másik — előre perhorreszkál minden keletkező eszmét, kezdeményezést vagy bármiféle kezdődő és nem kezdődő dolgot. Ha az eszme lángra kap, szidja: miért ég?! Ha elalszik, neki megy: miért aludt el?! Ha eredményt lát, megijed és fékez; ha egy kis visszaesést tapasztal, kétségbeesik az elmaradás miatt. Szid, korhol, pöröl; semmi sem jó neki a nap alatt. Ez a pesszimista. Morogva bár, de néha kötélnek áll, s dühösen hordja a nedves haraszt alól előkapart tüzelőt, melynek még a füstje is keserű. Mindegy, — csakhogy ég!

A harmadik, az előbbinek merő antipodese: az idealista. Ennek minden jó. Ha vígan lobog a tűz, gyönyörködik benne, s dicshymnust zeng a világosság terjedéséről. Ha elalszik: dicsőíti a sötétséget, mely mindent eltakar s bút bánatot elfed. Örül, ha szép az idő, ha pedig felhő takarja el a láthatárt, dalra fakad, s üdvözli a felhőt, mely esőt hoz és termékenyit. Örökké a fenséges után, a csillagok között jár, s ha eközben egy szikláról lezuhanna: még annak is megörülne, mert ha csak másodpercig is, de — repült. Lelkesít, buzdít, maga is hevül, — de miatta ugyan az alatt megfagyhat minden tűz, mert a nagy lelkesedésben felejti, hogy a tüzet táplálni is kell.

A negyedik gondolja magában: a többi mind bolond. Fölénnyel nézi a tűz körül sürgölődöket, aranykeretű cvikkerén át bírálgatja munkájukat. Érdekelné is egy kissé a dolog, vagy mi; de hát trapézzá hízott arccal, lefelé görbített szájszegletekkel szól, izzadt, keskeny újjú tenyerét égnek fordítva: „s mi hasznom van nekem mind ebből? Minek a fáradság? Úgy sem lesz abból énekes halott." Ingyen még a saját ingaóráját sem húzza fel s bizalmatlan, savanyú arccal vet egy kis rőzsét, szalmaszálat a pislogó tűzre. Ez a materialista.

Van végül az előbbivel rokon, azonban jóleliku, mindent megigérő, de akaratnélküli individuum, — élő prototypja az „extra Hungariam non ezt vita"-nak, Jókai „Mindenváró Ádám"-jának, Petőfi „Pató Pál úr"-ának, vagy „Magyar nemes"-ének. Ez beveszi magát egy felvidéki tót faluba, s ha beült, mint medve a vackába, úgy ettől fogva nem törődik még Halley üstökösével sem, azt tartván, hogy

> Beatus ille homo,
> Qui vivit sua domo;
> Habet panem, pacem,
> Et sedit post fornacem.*

S azután: „éltemet ha elpipáztam — mennybe visznek angyalok."

Ebből aztán tessék kivasalni — egy forgácsot.

Nos tehát, *magyar erdész*, szeretett kartársam, melyiket követed az öt közül, hogy ama bizonyos tűz ki ne aludjék?!

Mind az ötnek igaza van!

Üdv neked *magyar erdész!*

A „Magyar Erdész".

* Boldog ember, a ki
Saját házban lakik,
Eszik, iszik, alhat,
S kályha mögött hallgat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Érdekes eset.

Irta *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos.

A községi stb. erdőket kezelő állami erdőtisztnek még egy szálfa levágását sem lévén szabad engedélyezni: hivatalos munkáik eszméköre, a megbénított önálló gondolkozás szűk korlátai között, oly kicsiny, hogy nem lehet bővebbre becsülni, mint arra, miként lesheti el másoknak gondolatát; és e miatt hivatalos szellemi életük is oly sivár, mint a szabolcsi homokbuckán a friss szélnyalás helye; és innen van az, hogy az ily észtompító megszokottság közben egészen élénkítőleg hat reájuk, ha hivatalos dolgaikba mások eszméje mélyreható erővel bevilágít, és másoknak szellemi tevékenysége agyuk hártyáját a bemohosodás vagy beerdősülés veszélyétől megmenti.

Ily két szellemi művet óhajtok ismertetni. Az egyik az 1898. XIX. t.-c. alapos ismeretével dolgozó furfang és éleselméjűség akmanumkája, a törvény kijátszása iránt anyagi nyereségért; a másik pedig a tisztító, rendező ugyanebben az ügyben. Így mindkettőt ismerve, védekezhetünk s kellően eljárhatunk a megfelelő esetben.

A két — alábbiakban egész terjedelmében közölt — irat keletkezésének előzményei a következők:

Az A. községi volt úrberesek engedélyt nyervén az erd. bizottságtól megtakarított vágásterületeiknek értékesítésére, annak rendje és módja szerint megtörtént a becslés, árverési feltételek megállapítása, az árverés kitűzése stb., annak tekintetbe vételével, hogy a becsérték a 2000 K-t jóval meghaladta.

Az árverést meg kellett semmisíteni a felmerült szabálytalanság miatt, t. i. az előre megállapított árverési feltételektől eltérő utólagos kikötéseket tett vevő, s így amint az alanti közig. bírósági ítélet is mondja, az ügylet nem volt befejezettnek tekinthető.

A második árverés pedig jóváhagyható nem volt a kellő ki nem hirdetés miatt, s továbbá azért sem, mert a vevő S. M. a volt urbéres közös birtokos társaktól egyenként előre megvásárolta kiki arányrészére az eladásra eső pénzjutalékot, még pedig oly olcsón, hogy mintegy csak 7000 koronájába került az összes jutaléknak előre megvétele, holott a becsár 13000 K volt. Így most már ez a vevő abba a reá kellemes és kényelmes előnybe jutott más vevőkkel szemben, hogy bármennyit igérhetett a fáért a fa csak 7000 K-jába került volna. Így igérhetett a fáért a második árverésen 17001 K-t.

És hogy ily eljárás mellett teljesen biztosítsa a kitűnő üzletet, a következő szövegű szerződést kötötte a közös birtokosokkal:

„Másolat: az egy koronás bélyegű eredetiről. — Adásvevési szerződés. — Mely egyrészről alólírottak A. község közbirtokossági (úrbéres) erdő tényleges telekkönyvi tulajdonosai, másrészről S. M. n—i lakos, fűrészgyártulajdonos, mint vevő között a mai napon a következőkben köttetett meg: 1. Mi alólírottak ezennel egyetemleges szavatosság terhe mellett az a—i 366. sz. tjkvben foglalt s folyó év szeptember hó 30-án megkísérelt s még a f. évben megtartandó árverésen árverés alá jövő tölgyfákból minket illető részeket és pedig egy egész részt, amely a folyó évi árverésen eladandó tölgyfáknak $^1/_{24}$ részét képezi, 180 korona azaz Egyszázhetvenolcvan korona vételáréért, s mivel a részeinkért járó összeget hiány nélkül megkaptuk, ezennel átruházzuk vevőre a legközelebbi árverésből származó jogainkat, s kötelezőleg kijelentjük, hogy a tölgyfáknak a f. évben történendő árverés esetén az árverésen befolyandó, s javunkra felosztás alá kerülő vételár tulajdoni joga kizárólag vevőt illeti meg, ezen pénz felvételére jogosítva nem vagyunk, mert a mai napon történt eladás folytán az árverés alá kerülő tölgyfák tulajdoni jogáról lemondunk, s annak pénzbeli egyenértéke vevőt illeti meg. — 2. Kötelesek vagyunk ezen eladás dacára vevő érdekében az úrbéres gyűléseken megjelenni s szavazatainkat leadni arra, hogy a vételár egészben véve felosztassék. — 3. Ezen szerződés aláírásával kijelentjük, hogy a javunkra sorozandó készpénz összeget az illetékes pénztárból egyedül vevő jogosított felvenni és helyettünk nevünkben nyugtázni, ezen szerződésben felhatalmazzuk vevőt a pénz felvételére. — Amennyiben az illetékes pénztár vevő aláírására a javunkra sorozott pénzt kiadni nem akarná, úgy kötelesek vagyunk vevő felhívására bármikor a nyugtát aláírni s kezeihez átadni; amennyiben ennek eleget nem tennénk, úgy per útján jogosított vevő követelni, hogy a befolyt pénz neki adassék ki. — 4. Azon esetben, ha vevő érdekeit kijátszva, az ő pénzét mi vennők fel, úgy polgári felelősségünkön kívül bűnügyi úton is felelősek vagyunk. — 5. Ha ezen erdő a megtartandó árverésen oly olcsón adatnék el, hogy a vevőnek egy aránykulcsért veszteségének általunk való kárpótlását nem követelheti, míg ha drágábban adatnék el az erdő, úgy az elérendő nyereségből minket mi sem illet meg, mert a 180 koronával következésünk s a vételár teljesen ki van fizetve. — 6. Azon esetre, ha az úrbéres gyűlésen azon határozat hozatnék, vagy a felsőbb hatóság úgy intézkednék, hogy az árverésen befolyt vételárból egy bizonyos összeg a mi javunkra visszatartassék egy közös pénztárba, avagy valamely közös vagyon szerzésére fordíttassék és kilátás nincs arra, hogy ezen összeget egy éven belül vevő kezéhez kaphassa, kötelesek vagyunk egyetemlegesen ezen visszatartott pénzösszegből minket megillető összeget vevőnek megtéríteni, készpénzben kifizetni, annál is inkább, mert ez is vevő tulajdonát képezvén, s javunkra tartatván vissza, ezen pénzzel gazdagodni nem kívánunk. — 7. Minden ezen szerződésből folyó kötelezettség bennünket egyetemlegesen terhel. — 8. Szavatosságot vállalunk az iránt, hogy az általunk eladott erdőrészek nem csak telekkönyvileg, de tényleg tulajdonunkat képezik és pedig olyan arányban, amilyen aláírásunk, illetve kézjegyünk mellett feltüntetve van. — 9. Per esetén a n—i

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kir. járásbíróság illetékessége és a sommás ügylet kötetik ki. — 10. Vevő kijelenti, hogy csak azon tölgyfatermelvényt veszi meg, a melyre szeptember 30-ára árverés volt kitűzve s amely még a folyó évben árverés alá kerül, de az erdő talaját nem. — 11. Ha az erdő 1906. év december hó 15-ig árverés alá nem kerülne, illetve vevő az árverésen befolyt vételárat e napig meg nem kapná, úgy jogosítva van a vételtől elállani, és mi felhivására kötelesek vagyunk egyetemlegesen a kezeinkhez kifizetett vételárat 8% kamattal visszafizetni. — 12. Kötelesek vagyunk azon esetre, ha a vevő a vételhez ragaszkodnék, az árverésen befolyt vételárból, avagy befolyandó vételárból a mi jogunkon őt illető pénzbeli jutalék után, ha azt 1906. december 15-én föl nem vehetné, ezen jutalék készpénz után a kifizetésig 8% kamatot fizetni vevőnek. — 13. Azon esetre, ha a megtartandó árverésen vevő venné meg az erdőt, úgy kötelesek vagyunk az úrbéres gyűlésen határozatilag keresztül vinni, hogy vevő a vételárat ismételten nem köteles kifizetni, mert ez így is tulajdonát képezi, hanem kölcsönös nyugták váltásával fizesse le a rájuk eső, de őt illető vételárat. — Jelen adás-vevési szerződést azért kötöttük meg, mert nem vagyunk hajlandók az árverés esélyeinek magunkat kitenni s nem kívánjuk magunkat kitenni annak, hogy az árverésen esetleg olcsóbban kelne az erdő s így kevesebbet nyernénk, annál is inkább, mert jelen vételárat eddigelé egyetlen vevő sem igérte meg. — 15. Alulirottak ezennel tudomásul vesszük vevő azon kötelező kijelentését, hogy csak azon fatermelvényt veszi meg teljes tulajdonjoggal, amely fatermelvény a legközelebbi folyó évben megtartandó árverésen árverés alá kerül, s amelyre már folyó év szeptember hó 30-án az árverés megkiséreltetett. — 16. A vétel után kivetendő reánk eső illetékeket én vevő köteles vagyok a saját pénzemből fizetni. — 17. Alulirottak ezennel folyó évben árverés alá kerülő . . . tölgyfákból csak a bennünket illető összesen . . . részt, a mely az egész a folyó évben eladás alá kerülő tölgyfáknak . . . részét képezi, adtuk el S. M. vevőnek szavatosság terhe mellett. Mely képen megkötött szerződés felek előtt felolvastatott s megmagyaráztatott s általuk mindenekben elfogadva helyben hagyatott s aláiratott azzal, hogy a tulajdoni arányrészek nagyságára és mennyiségére nézve az aláirások mellett jelzett számok irányadók. Kelt A—n, 1906. november 1. Aláirás előtt megjegyeztetik, hogy a vételárnak vevő részére történendő visszafizetése esetére, ha eladók valamelyike a 10—11-ik pontban foglalt kötelezettségeknek eleget nem tenne és az egyetemleges kötelezettségnél fogva a többi eladók volnának kötelesek a vevőnek a vételárat helyette kifizetni, ugy ezen eladónak mulasztása folytán az erdőhöz való minden joga elvész és a helyette fizetők tulajdonába megy az erdőrész egészben s jogában van a tulajdonjogot a fizetőnek a maga javára bekebelezteti. Kmf. (Aláirások.)

E miatt felebbezett egyik fakereskedő is, aki nem lévén S.-nek kedvező helyzetében, nem igérhetett bármennyit.

Ezután tartatott 3-ik, 4-ik árverés is, amelyeknél S. volt a vevő; ezen árverések is megsemmisittettek.

Ekkor a birtokosok elnöke panaszt adott be a megsemmisítés ellen a közigazgatási birósághoz, kérvén kimondani, hogy S. M. vevőnek árverés nélkül átadhassák a fát, mert magukat az árverés esélyeinek kitenni nem akarják és abbeli szabad elhatározásukban, miszerint kiki saját reménybeli jutalékát előre eladhassa, magukat gátolhatni nem engedhetik.

Ezt a panaszt intézte el a közigazgatási bíróságnak következő itélete:

„Másolat. 4486/1909. K. szám. Ő Felsége a Király nevében. A magyar királyi közigazgatási bíróság az a.-i volt úrbéresek osztatlan tulajdonában lévő, közösen használt erdő birtokosainak faeladási ügyében Sz. vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának 1907. évi december hó 14-én 5878. sz. alatt hozott határozata ellen a közös birtokosok képviseletében M. G. helyettes elnök és társai által beadott panaszt, valamint ugyancsak a közigazgatási erdészeti bizottságnak 1908. évi május 16-án 2445. sz. alatt hozott határozata ellen a közös birtokosok képviseletében a M. G. által a magyar királyi földmivelésügyi miniszterhez intézett felebbezést, mint tárgyánál fogva szintén bírósági panaszt, 1909. évi október hó 5. napján tartott nyilvános ülésében, az 1908. évi XIX. t.-c. 54. §-a alapján tárgyalás alá vevén, következőleg itélt: A magyar kir. közigazgatási bíróság a panasznak annyiban helyt nem ad, amennyiben arra irányulnak, hogy az 1907. évi szeptember hó 16-án megtartott faárverés eredménye érvényre emeltessék. Ellenben a panaszok következtében megsemmisíti a bíróság a közigazgatási erdészeti bizottságnak az ujabb árverés iránt való rendelkezésében foglalt azt a kijelentését, hogy a kérdés alatt álló fahasználat csak abban az esetben engedélyeztetik, ha a vételár az erdészeti bizottság további rendelkezése alá bocsáttatik. Indokok: A közigazgatási erdészeti bizottság 5878/907. számu határozatával megsemmisítette a közös birtokosoknak 1907. évi szeptember hó 16-án megtartott faárverését és ujabb árverés tartása iránt rendelkezett; egyúttal a közös birtokosok elnökét tisztétől elmozdította. E határozat ellen irányúl a közös birtokosoknak a bírósághoz intézett panasza, melyben azonban az elnöknek tisztéről történt elmozdítását kifejezetten nem támadják meg: a határozatnak ezt a részét tehát a bíróság nem érintette. Az 5878/1907. számu határozat kézhezvétele után a közös birtokosok a közigazgatási erdészeti bizottsághoz is folyamodtak, hogy ujabb határozattal hagyja jóvá a szóbanforgó árverést; a közigazgatási erdészeti bizottság azonban 2445/908. sz. határozatával e kérelmet megtagadta és fentartotta az 5878/1907. számu határozatot. A 2445/908. számu határozat ellen a közös birtokosok a földmivelésügyi miniszterhez intézett felebbezést adtak be, amely a felebbe-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

zést, tárgyánál fogva, az 1898. évi XIX. t.-c. 54. §-a rendelkezéséhez képest, szintén bírósági panasznak kell tekinteni. Mindkét panaszban a panasz tárgyává tett kérdés ugyanaz: jelesül, hogy az 1907. évi szeptember hó 16-án megtartott faárverés törvényszerűen tartatott-e meg és így azt érvényre kell-e emelni? Vizsgálva e kérdés eldöntésének alapját tevő tényállást, az tünik ki, hogy az árverés megtartásánál az 1898. évi XIX. t.-c. 37. §-ába ütköző szabálytalanságok történtek, következésképen a közigazgatási erdészeti bizottság törvényszerüen határozott, midőn az árverést megsemmisítette. Ugyanis az idézett szakaszba ütközik, hogy az értékesítés tárgyát tevő faállomány ujabb megbecslése után szerkesztett árverési feltétel-tervezetet a közös birtokosok gyűlése nem tárgyalta, a feltételeket meg nem állapította és a feltételek kihirdetési módjának megállapítása felől sem határozott; továbbá, hogy az árverés napjának és feltételeinek kihirdetése nem történt meg 15 nappal előre, miként azt az idézett törvényszakasz utolsó bekezdése rendeli. Ehhez járul még, hogy csak egy vételi ajánlat tétetett s ez az ajánlat sem fedte a feltételeket, azokkal szemben a vételár megfizetése tekintetében bizonyos kikötéseket tett, miként ez kitünik az ajánlatot tevő S. M.-nak e feltételekre vezetett abból a nyilatkozatából, hogy „amennyiben ajánlatommal összefér, elfogadom" és kitünik az ajánlatnak a feltételektől való eltérése, az árverés eredményének az 1907. évi szeptember hó 29-én tartott birtokossági gyűlésén történt tárgyalásáról felvett jegyzőkönyvből is. Ekkép tehát magán az árverésen nem is forgott fenn olyan egyező akaratnyilvánítás, melynek alapján az ügylet létesűl: mert az eladásra vonatkozóan az árverési feltételekben foglaltatik az akaratnyilvánítás, a vételre vonatkozóan pedig az ajánlatban: ha a kettő teljesen fedi egymást, az árverésen ügylet csak akkor létesülhet. Amennyiben pedig az árverési feltételektől eltérő ajánlatot a közös birtokosoknak egy későbbi gyűlése elfogadta: az így létesülhető ügylet már nem az árverésen való eladásnak, hanem szabadkézből való eladásnak jelentkezik, amelytől a jóváhagyást — tekintettel, hogy 2000 koronánál nagyobb becsértékü fáról van szó — a közigazgatási bizottság, az 1898. évi XIX. t.-c. 36. §-a alapján feltétlenül megtagadhatja. Ellenben törvényt sért a közigazgatási erdészeti bizottság határozatában foglalt az a kijelentés, hogy a kérdés alatt álló fahasználat csak abban az esetben engedélyeztetik, ha a vételár az erdészeti bizottság további rendelkezése alá bocsáttatik. Ugyanis az iratokból kitetsző tényállás szerint, az üzemterv szerint kihasználható 10 éven át megtakarított vágásterület értékesítése forog szóban. Ami az üzemterv szerint kihasználható, az nem rendkívüli fahasználat; a kihasználásra az engedély az üzemtervben van, s nem az erdészeti bizottság engedélyezi; ebből a használatból eredő jövedelem az 1898. évi XIX. t.-c. 31. §-a első első bekezdésének rendelkezése alá esik. De a 31. §. második bekezdése alá eső, az üzemtervtől eltérő rendkívüli fahasználatot nem az erdészeti bizottság engedélyezi, hanem a földmivelésügyi minister. — A bíróság ezen határozat két példányát a 3653/1909. számu felterjesztés mellékleteivel együtt Sz. vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának azzal a felhivással adja ki, hogy a határozat egyik példányát a panaszos közös birtokosok elnökének kézbesíttesse. — Kelt Budapesten, a magyar királyi közigazgatási bíróság 1909. évi október hó 5-ik napján tartott üléséből. Wlassics s. k., elnök."

Ebből az itéletből részemről sok tanulságot vontam le; pl. mikor tekinthető az árverésnél az ügylet létesültnek, t. i. az akaratok egyezésénél s erre az árveréseknél s árverési jegyzőkönyvek szerkesztésénél súly fektetendő.

Továbbá megerősítette ez az ítélet azt a felfogásomat, hogy a megtakarított, tehát rendes évi fahasználatot az üzemterv engedélyezi és nem az erd. bizottság, tehát ehez külön engedély tulajdonképen nem kell, mert az üzemtervek jóváhagyási záradékában vagy a törvényben a vágatási jog elévülése nincs kimondva.

A gyakorlat azonban rendelet alapján másként jár el s mi a rendelettől nem térhetünk el, megjegyezvén, hogy a közigazgatási bíróságnak biztosan nincs tudomása a rendeletről.

További tanulságom, hogy ha a birtokost védeni akarjuk, járjunk el az 1898. XIX. t.-c. 34. §-a alapján avagy legyen kiküldött kirendelve a 37. §. szerint és az árverési feltételekbe vegyük be a megfelelő pontokat. És ha ezeket a birtokos nem fogadja el, előterjesztést tegyünk, vagy a gazdasági ügyviteli szabályzat megfelelő §-ához képest, éljünk panaszjogunkkal.

Így eljárva majdnem minden fogást, cselvetést s kijátszást elkerülhetünk!

Az örök erdőbirtok.

Fontos szubjektiv okok tartanak vissza és kelletlenűl szállok vitába, de a M. E. IX. évfolyamának 24. számában megjelent erdőgazdaság-politikai cikk egyenesen kihívja válaszomat.

Bund Károly Elek Istvánnak birtokpolitikáját méltatván, írja: „hogy nincs szükségünk az örök erdőbirtok megalkotására, mert ennél sokkal megfelelőbb és jogilag még mindig enyhébb és olcsóbb volna az üzemtervszerű gazdálkodásnak — eszmeként az irodalomban már felvetett kötelező kimondása. „Dr. Elek más véleményen van, s ismét a saját alkotta „örökerdő birtok"-ot helyezi előtérbe. Igyekszem szigorú tárgyilagossággal meggyőzni álláspontja helytelenségéről, máskép vitánk meddő volna. Aki a feltétlen erdőtalajokon álló erdők üzemtervszerű gazdálkodásának kötelezettségét, mint az erdőgazdálkodási fejlődés szükségszerűségét kimondotta, az én voltam. Elek sajátos nézőpontjából persze tagadja ezen elmélet gyakorlati értékét. Nézzünk szembe tagadásával. Igaz-e, hogy „az üzemtervszerű kötelezettségnek kimondása az előző állapotokhoz képest a magánerdőbirtokosokat jog-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

fosztással sujtaná, birtokaik ez időszerinti forgalmi értékét leszállítaná, tehát vagyonukban károsítaná meg?"

Gazdasági törvények csak fenforgó gazdasági vonatkozásukban itélhetők meg. Itt szociális szempontból a jogcél csak egy lehet, az egész vonalon a leghelyesebb társadalmi gazdálkodás megteremtése és biztosítása. Hátráltatója a „titokzatos magánjog", más szóval a magánérdekek gazdasági túlsúlya. Ennek megdöntését nevezi Elek „jogfosztás"-nak. Igaza van! Ez jogfosztás volna egyesekre, de jogkiterjesztés az összességre, amint is minden jogkiterjesztés egyúttal jogfosztás is. Ezért, és csakis ezért alkotnak új meg új törvényeket és évezredes harc folyik már e miatt földtekénken. Lényegében ez az evolució. De térjünk át a konkrét vádakra. Kereken tagadom, hogy a feltétlen erdőtalajon álló erdő értékét az üzemtervszerinti kezelés kötelezettsége leszállítaná. Ez egészen új elmélet. Nem kell bővebben kifejtenem, hogy cikkében alkalmazott értékszámítása önkényes és téves. Adatait érvelésének megfelelően állítja be. Hol csak a jelennel számolva nem veszi tekintetbe a kezelési, őrzési stb. költségeket, hol az örökös jövedelmet tünteti föl minden más vonatkozás nélkül. Legyen! Mellőzzük a szürke elméletet. Tessék csak megkérdezni a porosz-sziléziai szövetkezeteket, melyik erdőre adnak több kölcsönt: a tervszerint kezeltre, avagy a terv nélkül kezeltekre? Avagy az erdőbirtokosnak melyik erdő ér többet: a tervszerűen kezelt szabályos, vagy pedig a rendszertelen, hiányos korfokozatú erdő? Nem a fakereskedő, nem az erdővel spekuláló, hanem tisztán az erdő fentartását célzó, abból élni akaró erdőbirtokos, mint ilyen érdekéről, szempontjáról van szó. Ezért helytelen Elek ellenkező okfejtésének logikája.

De nem tudom felismerni Elek „Örök erdőbirtok" elméletének belső értékét sem. Hiszen erdőtörvényünkben benne van az örök erdőbirtok fogalma. A feltétlen erdőtalajokon — a véderdőkről nem is szólva — álló erdőkben tilos az erdőirtás, korlátolt a legeltetés, és azok erdősítési kötelezettség alatt állanak. Magam is feltétlen híve vagyok erdőtörvényeink korszerű revíziójának, de nem hagyom el, nem vetem meg a jól megalapozott, kipróbált alapot, hanem a felépítményt kívánom azon a változott gazdasági viszonyokhoz mérten fokozatosan fejleszteni. A gazdasági életben éppen a radikális változtatások okozzák a devalvációkat. Azt mondja Elek: inkább kisajátítás, mint a tervszerű kezelés kötelezettsége. Erre válaszom az, hogy még a tőkegazdag Franciaország is csak igen szerény és korlátolt mértékben él az erdőknél törvényben gyökerező kisajátítási jogával, azt csakis a tönkretett, elkopárosodott és az állam által már beerdősített, vagy beerdősítendő hegyi tajalokra, tehát feltétlen erdőtalajokra alkalmazza. Németország egyáltalában nem él vele. Olaszország csak akkor él kisajátítási jogával, ha a birtokos a vadpatakokat és kopárokat beerdősíteni vonakodik. Svájc is csak a véderdőkre terjeszti ki a kisajátítási jogot.

Magyarországon belátható időkben ily követelésekkel fellépni, legalább is utópisztikus színezetű.

Kinek érdekeit sérthetí tehát a tervszerinti, okszerű erdőkezelés kötelezettsége? A jó gazdáét? Nem. Csak a haszonleső földuzsorásért, a kizsákmányolóét. Ezeket akarja Elek megvédeni? Ezeket félti a jogfosztástól? Hiszen az okszerű erdőkezelésben találkoznak a közgazdasági követelmények a legegyénibb gazdasági érdekekkel!

A legtöbb hasznot tulajdonosának az okszerűen kezelt erdő hozza és az államnak elvitázhatlan joga, sőt kötelessége a nemzetvagyon fölött őrködni. Nem is lehet e fölött közöttünk nézeteltérés. A kérdés lényege az, hogy gyakorlatilag miként rögzíthető ezen elv? A történelem tanusága szerint az állami beavatkozás teljes hiánya bomlasztólag hatott a gazdasági életre és évszázados bünhődést, visszaélést váltott ki. Ugyanígy bénithatja meg a túlságos állami beavatkozás a gazdasági életet. Mértékét mindenkoron a technika fejlettsége szabja meg. Az önkényes nem lehet. Majd ha a repülőgépek ezrei szeldelik át a levegőt és köznapi közlekedési eszközökké lesznek, illuzóriusokká válnak a vámhatárok és új jogrendszert eredményeznek. Így alakítja át minden feltalálás gazdasági életünket és jogfelfogásunkat.

Az erdőknek tisztán természetbeli és a gazdaság összes ágaira kiterjedő, közvetlen kihatása teszi szükségessé és jogosulttá az erdei kisajátítási jogot, más szempontból veszélyes, káros lenne, mert az erdőgazdálkodást nem mozdítaná elő, arra nem serkentene, sőt ellenkezőleg, az ilyen elhatározást és kedvet lelohasztaná. Ezen téren tehát csak körültekintő óvatossággal járhatunk el és ma a véderdők kisajátítási jogán kívül — jogosultságát fenforgó gazdasági viszonyaink között el nem ismerem.

Képzelhető e nagyobb jogfosztás, mintha kedves erdőcskémet, melyet féltékeny gonddal ápoltam, nehéz áldozatok árán neveltem fel, bármikor elvehetnék tőlem, kisajátíthatnak?

Magyarországnak legalább egy tucat vármegyéjében ösmerem a gazdasági viszonyokat és bátran állítom, hogy kis magánerdőkben oly jövedelmes minta-gazdálkodást láttam, melyről például a községeknek távoli fogalmuk sincsen. Sok kis erdőbirtok kimondott célja tisztán a birtokos faszükségletének fedezése. Hol tűzifaszükségletét, hol mezőgazdasági szükségletét kell kielégítenie és a gazdaságoknak kielégítő alkatrészei.

Helyes és gazdaságfejlesztő volna-e ezeket kisajátítani?

Cikkíró kerületében számtalan kopár terület van. Ott 50 holdas kopáron telepített ákácos tulajdonosának óriási hasznot hajthat. Semmi szín alatt nem volna indokolt őt ettől megfosztani, de legjobban átgondolt érdekeivel sem ellentétes őt ezen terület okszerű kezelésére kötelezni.

Az erdei kisajátítással tehát — nem is szólva a legyőzhetetlen pénzügyi akadályokról — csak csinján élhetünk. Nem próbálkozik vele fejlettebb, különb erőforrásokkal bíró állam sem, nem állíthatjuk mi sem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

fejetetejére fenálló jogrendünket. Kautsky, az európai hírű szocialista, közgazda, az összes termelési eszközökkel az erdők államosításának elvét is hirdeti, — ezt tevén, azonban ő is — azt, csak mint a szociális fejlődési menet legvégső fokozatát állítja elénk. Ellentétben Elek felfogásával, én a feltétlen erdőtalajokon álló erdők üzemtervszerű kezelési kötelezettségében látom az erdőgazdaság haladásának kriteriumát. A feltétlen erdőtalajokon álló erdők tervszerű kezelési kötelezettsége nem éppen azonos, de hasonló alakzatában már kiállotta tűzpróbáját. Ismét Porosz-Szilézián utalok, hol az erdei hitelt igénybe vevő magánerdőbirtokosok önként vetik magukat alá a tervszerű erdőkezelés kötelezettségének, és láthatjuk, hogy ennek következtében ott az erdőgazdaság, valamint az erdővidékek jóléte rövid idő alatt példátlan magas lendületnek indult.

Nem oly kivihetetlen eszme és nem ellenkezik a gyakorlati élettel a feltétlen erdőtalajon álló erdők tervszerű kezelésének kötelezettsége. Jósnak sem kell lenni, hogy ennek bekövetkezését, mint az erdőgazdasági fejlődés törvényszerűségét megállapíthassuk.

Ki vitathatja az Alföld milliónak jogát, hogy Máramarosvármegye erdőpusztítását tiltó parancscsal gátoljék? Nem-e joguk követelni — hiszen éppen az 1879. évi XXXI. t.-c. 1-sö §-ának intenciója értelmében történnék — és nem-e az ország zömének érdeke, hogy ott a feltétlen erdőtalajon álló erdők rendszeres üzemtervek szerint kezeltessenek, legyenek bár akármilyen Juonné, vagy Herceg Ypsilantié? Ne kísérletezzünk kétes elméletekkel, de követeljük, hogy erdőtörvényeink igazságosak legyenek és bennök modern szociális jogfelfogás, a jogegyenlőség elve jusson diadalra.

Nagy ellensége Elek a közbirtokossági szervezetnek, Magam is, főleg az ügykezelés egyszerűsítésére és a vagyonkezelés ellenőrzése szempontjából, előnyösebbnek tartanám, ha azok községi vagyonokká alakulnának. De hol az a gazdasági erő, az az intellektuális készség, mely ezek megszervezésére elegendő volna? Nekünk a meglévő állapotokkal kell számolnunk. Teszi ezt az 1898. évi XIX. t.-c. Hogy végrehajtásában, szerkezetében hiányos, — például nincs benne kellő gondoskodás a hatósági határozatok végrehajtásáról, a rosszakaratu visszaélések megtorlásáról, másrészt egyes esetekben túlságosan belenyúl a birtokossági szervezetek autonomiájába — azt készségesen elismerem, de hogy az előző állapotokkal szemben hatalmas haladás és a zavaros birtoklási viszonyok jogrendszerű helyrehozatala, azt letagadni nem lehet. Mindezeken azonban novelláris úton lehet segíteni.

Számos cikkemben igyekeztem kifejteni, hogy elérkezett már erdőtörvényeink és erdészeti szervezetünk revizlójának és reorganizációjának ideje; úgylátszik azonban a mai idők még nem alkalmasak ezen eszmék keresztülvitelére.

Polgárdi Béla.

Az Alföld fásítása

Az „Arad-Temes-Déva-Lugosvidéki Erdészeti Egyesület“ f. évi közgyűlését Déván, május hónapban tartja, amikor döntésre kerül az Alföld fásításáról szóló indítvány is. Tekintettel a tárgy fontosságára, hogy mindenki kellőleg elkészülve szólhasson hozzá, kívánatosnak tartjuk az indítványt már előzetesen közölni.

Az Ajtay Sándor egyesületi titkár által beküldött és a májusi közgyűlésen benyújtandó határozati javaslat a következő:

„Felterjesztés intézendő a földmívelésügyi Ministeriumhoz, hogy az Alföld fásításának munkálataira és keresztül vitelére, valamelyik alföldi város székhelyével egy külön hatáskörrel bíró erdőhivatalt állítson fel, mely erdőhivatalnak az ügykőre tisztán az Alföld fásítására terjedjen ki.

Ezen felterjesztés a többi társegyesületek csatlakozására való felhívása mellett, az Országos Erdészeti Egyesület útján teendő meg. Egyuttal megkeresendő az Országos Magyar Gazdasági Egyesület is, hogy ezen felterjesztéshez csatlakozzék, vagy a maga részéről ez irányban hasonló felterjesztést tegyen.

A fásító erdőhivatal a következő munkaprogrammal látandó el:

1. Összeállítandó az Alföld erdészeti statisztikája, vármegyék, járások és községekként. A statisztika magába foglalná az összes területet s ebben a művelési ágak szerinti elosztását: szántó, legelő, erdő, fásorok stb. Továbbá a talajminőség szerinti elosztást, hogy az mely művelési ágra a legalkalmasabb.

2. Átnézeti és részletes térképek készítése vármegyénként és községenként; feltüntetve a művelési ágakat, a meglévő erdőket, s talajviszony szerint azon területeket, melyeknek beerdősítése, avagy fásítása kívánatos és hasznos.

3. A statisztikai adatok és térképek összeállítása és elkészítése után az erdősítési és fásítási tervek elkészítése. Ezen tervek elkészítésénél a földtulajdonosok meghallgatandók, igényeik figyelembe veendők és szem előtt tartandók a helyes és arányos területelosztások. Főképen pedig beerdősítendők, illetőleg fásítandók azon területek, melyek más művelési ág mellett hasonló vagy nagyobb hasznot nem hoznak.

4. Az erdősítési és fásítási tervek keresztülvitelében közreműködni.

Indokolás.

Az Alföld fásítása úgy közgazdasági, mint klimai szempontból felette fontos.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1. Közgazdasági szempontból:

Ma még a hegységi erdőségek képesek ellátni az Alföld faszükségletét is. De a hegységi erdők mind fokozottabb, nagymérvű kihasználása folytán, pár évtized múlva, oktvetlen be fog következni a fahiány. Ezt megelőzni, új erdőt telepíteni, hogy az a szükség beálltakor vágható legyen, több évtized, esetleg egy évszázad kell.

Már jelenleg is az erdőkihasználások mind távolabbi vidékekre húzódván fel, a fának az Alföldre való szállítási költsége a növekvő távolsággal folyton emelkedik.

Az erdők fogyásával emelkednek a faárak, a vágások távolodásával a szállítási költségek is.

Már a jelenlegi faárakat is alig birja meg az Alföld. Néhány évtized, avagy egy évszázad mulva a beálló fahiány és a mind nagyobb távolságból való szállítási költség emelkedése folytán ezt meg sem fogja birni, illetőleg az Alföld lakosságának egy nagy része fa nélkül marad. Tehát az erdősítésekhez, fásításokhoz már most, minél sürgősebben hozzá kell fogni.

A faárak, illetőleg a faérték folytonos emelkedése következtében okvetlen be fog állani az az állapot, midőn számos talaj jövedelmezősége nem lesz nagyobb tisztán mezőgazdasági művelés, mint részben rendszeres erdőüzem mellett.

Közgazdasági szempontból felette szükséges tehát, hogy az Alföldön megfelelő területelosztással és arányban nagyobbmérvű fásítások létesíttessenek fasorok, facsoportok és összefüggő erdőtestek alakjában.

Különösen okadatolt az olyan területeken, melyeknek talaja más művelési ág mellett legalább hasonló, vagy nagyobb hasznot nem hajt, avagy a jövőben sem fog hajtani.

Már pedig számos olyan területe van az Alföldnek, mely jelenleg és aránylag kevés hasznot hajt, holott rajta kitűnő erdő volna nevelhető. Árterek, homokosok, szikesek, birtokhatárok, nagyobb táblák sarkai, távolabb eső birtokrészek, melyeknek mezőgazdasági megmívelése a nagy távolság miatt költséges; mind alkalmas befásításra. Úgyszintén a legelőterületeken kisebb-nagyobb csoportok létesítése igen előnyös, mely facsoportok a legelő állatnak a nap heve, zivatarok ellen menedéket nyújtanak, száraz időjárásban pedig a fűtermés előnyére vannak.

2. Klimai szempontból szintén nagyon előnyös volna az Alföldnek rendszeres területfeloszlás szerinti fásítása. Bővebb csapadékot, az esőzésnek egyenletesebb elosztását vonná maga után. Nagyobb szárazságokat, erősebb viharokat mérsékelne. Jótékonyan hatna a föld termőerejére s általában az emberi egészségre.

Az Alföld fásításának szükséges voltát a magyar erdészet már régebben belátta s kereszttülvitelének szükségét ki is mondta. Az Országos Erdészeti Egyesület már 30 évvel ezelőtt, 1879-ben Székesfehérvárt tartott közgyülésén behatóan foglalkozott az Alföld fásításának kérdésével, mely alkalommal nevesebb szakembereink tüzetesen szólottak hozzá.

Újabban már az Országos Magyar Gazdasági Egyesület is sürűbben foglalkozik az Alföld fásításának immár halaszthatatlan kérdésével, s szaklapjaiban már a kiviteli módozatok egyes részletkérdéseit is megvitatja.

Mindez szükségessé teszi és teljesen indokolt tehát, hogy az Alföld fásításának kérdése ne maradjon továbbra is még mindig kérdés, s nemcsak közgyüléseinken és szaklapjainkban foglalkozzunk vele, hanem mivel ennek megvalósítása fontos közgazdasági és nemzeti érdekünk lévén, felterjesztést intézzünk a földmivelésügyi kormányhoz, kérve, hogy az Alföld fásításának kérdését megvalósítás és keresztülvitel végett a kezébe vegye.

A megvalósítás és kereszttülvitel módja, a részletkérdések megvitatása, szóval az egész tervezet megállapítása, egy az erre hivatott erdész és gazdász szakemberekből megalakított bizottságnak volna kiadandó.

Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesületé-nek választmánya 1910. február 5-én Miskolczon tartott gyűlést. Jelen voltak: Borhii Borhy György, Gesztes Lajos alelnökök, Bobok Tivadar, Elek István, Tornay Gyula, Zachár István vál. tagok, Kellner Viktor egyesületi tag, Szénássy Béla pénztáros és Mitske Gusztáv titkár. Elmaradásukat kimentették: Dénes Géza, Hering Samu és Mayer Géza vál. tagok.

Gesztes Lajos elnök üdvözölve a szép számmal egybegyűlt választmányi tagokat, az ülést megnyitotta. A felolvasott jegyzőkönyv hitelesítése után az elnökvalasztás kérdése képezte beható eszmecsere tárgyát, s a választmány elhatározta, hogy a junius hóban megtartandó közgyülésig az ügyet annyira előkészíti, hogy a kérdés lehetőleg végleges eldöntésre kerülhessen. Ezután Borhii Borhy György alelnöknek jegyzőkönyvben fejezte ki hálás köszönetét odaadó, becses támogatásáért, s a Gyöngyösön megtartott közgyülés fényes sikereért kifejtett buzgó fáradozásáért.

A megtartandó közgyülés programmjának főbb pontjait a választmány következőleg állapította meg: junius hó 3-án délután 5 órakor találkozás Dobsinán, onnan kocsikon kirándulás a dobsinai jégbarlanghoz, hol ismerkedési estély és meghálás. Junius hó 4-én délelőtt 9 órakor közgyülés, melyen a folyó ügyek tárgyalásán kivül, Kellner Viktor városi erdőmester fogja ismertetni Dobsina r. t. város erdőgazdaságának házilagos kezelését és fürészüzemeit. A közgyülés befejezése után a jégbarlang megtekintése jégünnepélylyel és közebédidet egybekötve. Ezután a résztvevők két csoporban úgy szak- mint turistikai szempontból érdekesnek igérkező kirándulást tesznek meg. Az egyik csoport a Tátrába megy Poprádig, útközben megkoszorúzza néhai idősb Greiner L., Coburg hercegi erdőtanácsos emlékére emelt obelisket. Az egyesület koszorúját Gesztes Lajos alelnök helyezi a talapzatra. A másik csoport a Királyhegy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

csúcsára kapaszkodik, megtekintve az ottani erdei vegetatciót és a mesterséges ültetéseket.

Tekintve az elszállásolás és a kirándulások rendezésének nehézségeit, jelentkezések a titkári hivatalnál legkésőbb 1910. május hó 15-ig teendők meg. A felmerülő közös költségeket az egyesület pénztára előlegezi, miért is ezen költségeknek részarányos viselése a jelentkezőkre nézve meg nem jelenés esetén is kötelező. Az elnökség kedvezményes vasúti jegyek váltására jogosító igazolványok kiadásáért fog folyamodni.

Rendes tagokúl beválasztattak: Gyöngyös városa és Stecher Xaver urad. főerdész Lunkaszprie.

Az alapszabályok módosítására vonatkozólag a választmány megállapította a szükséges változtatásokat s azok kidolgozását és a közgyűlés elé leendő terjesztését a titkárra bízta.

Az egyesület irodalmi alapjából jutalmazandó, az erdőgazdaság vagy vadászat köréből szabadon választható tárgyról egy nyomatott ívre terjedő értekezés megírására kiírt pályázat örvendetes eredménnyel járt, amennyiben 8 pályamunka érkezett be, dacára annak, hogy kizárólag csakis a selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola ez idő szerinti erdőmérnökhallgatói pályázhattak.

A beérkezett pályamunkák címei:

1. „A fényképezés az erdészeti földmérés szolgálatában." Jelige: „Hélios."

2. „A körpróbával való erdőbecslés haszna." Jelige: „Oh természet, dicső természet — Mely nyelv merne versenyezni véled." Petőfi.

3. „Erdei vasútak." Jelige: „Hass, alkoss, gyarapíts."

4. „Erdei szintező eszköz." Jelige. „Libella."

5. „A fővad tenyésztése, az erdészet s a vadászat szempontjából vizsgálva." Jelige: „Tornyó."

6. „A havasok fejedelmei." Jelige: „Diana Istenasszony is behódolt a XX. század szelleme előtt, pénzért nézi az ügyességet (?), pénzért a szenvedélyt."

7. „Báró Waldbott Frigyes uradalmának ismertetése, különösen erdőgazdasági szempontból." Jelige: „Erdész vagyok, csöndes tanyám — Erdő mélyében áll! . . ."

8. „A kései tölgy (Quercus tardissima Szuk) ismertetése." Jelige: „Viruljon hazánk, miként tölgyei, elpusztíthatatlan őserővel."

A beérkezett pályamunkákat a választmány Bobok Tivadar elnöklete alatt Elek István, Mitske Gusztáv, Szénássy Béla és Tornay Gyula tagokból álló szűkebbkörű bíráló-bizottságnak adta ki megbírálás és a jutalmazandó munka kijelölése céljából.

A pénztárt és számadásokat Borhy György elnöklete mellett Elek István és Tornay Gyula megvizsgálván, azt rendben találták, miért is a választmány Szénássy Béla pénztárosnak köszönetet mondva, felkérte, hogy a M. E. hátralékos előfizetőinek minden év végén intőt küldjön, s az esetleg ezután is még fönálló hátralékokat a hátralékosoknak kitüntetésével a lapban közölje.

A beérkezett és kiadott ügyiratok letárgyalásával a gyűlés véget ért.

A megsebzett sas.

Sas voltam, és szálltam mint a gondolat,
Bejártam rónát, kéklő halmokat;
Perzselő napban, dermesztő hidegben,
Zúgó viharban, s hol a szél se lebben,
Szédítő mélyben, óriás magasban,
Közel az ürhöz ahol a nap van,
Sötétben, árnyban és vakító fényben,
Hová tekintet csak szédülve ér fel;
Ott jártam új, csodás világokat.

S hogy egyszer le a föld színére szálltam,
Gyilkos golyó széjjeltörte szárnyam.
. . . Amint gyanútlan lecsaptam a bércre,
Nem is gondolva lappangó veszélyre:
Lesből aljasan — mint orgyilkos szokott, —
Egy emberféreg küszva belopott,
. . . S most összetörve szárnyszegetten nézem
Károgó varjak seregét az égen
S türöm kacajuk félholtra váltan.

De összeforr a széttörött szárny megint
Megtépetten bár ismét fenn kering
És szállok-szállok mind feljebb hatolva
Gyenge szemekről nem látott magasba,
Ahol örök csend és örök fény derül:
A nap leszáll csak — s máris felmerül
És ti ámulva néztek majd feléje
Amint feljebb-feljebb suhan a légbe,
S villanó szárnya utolsót legyint.

Zalay László.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vadállományunk buvóhelyeiről.

Irta *Egry Ferenc* m. kir. erdőmérnök.

Valamikor régesrégen, évszázadok, talán évezredek előtt az állatvilág összes tagjai — ép ugy mint az ember — az éjjelt pihenéssel töltötte s nappal járt táplaléka után. Ma már alig van Európában az erdőnek, mezőnek olyan lakója, mely ne lenne éjjeli állat.

Vadjaink a pihenőt különféle buvó- vagy rejtekhelyen töltik. A medve megközelíthetetlen sziklabarlangban, a róka, borz, vadmacska, görény s a nyest-félék részint föld alatt tanyáznak, vagy odvas fában, sziklaszakadékokban rejtőzködnek.

A vadállatok nagy része a föld felületét borító növények sűrűjében tölti a nappalt. Így például a farkas előszeretettel huzódik meg a nádasok sűrűségeiben, az erdőkben honos vadállatok a fiatalosok sűrűjében pihennek, a nyúl, a fácán, a fogoly a vetések vagy csenderesek között lapul meg.

Hogy a vad mennyire szereti a fedett, a nyugalmasabb tartózkodási helyet, arra példa a nyúl. Nyúlban szegényebb vidéken órákon át hiába keres a vadász a réten, a szántás között utána, mig az érmenti sásas szélen vagy egy nagyobb vizmosásnak bebokrosodott részein rövid időn belül kerül tapsifüles puskacső elé.

Kukoricaérés idején, mikor már ezen terményen kivül ugyszólván minden be van takarítva, alig talál a vadász valamit a szántáson és a tarlón, mert a nyúl és fogoly, sőt a fácán is, legnagyobb részt a kukoricatáblák sűrűjében tartózkodik, sőt üldözés közben rendszerint csak a végső pillanatban hagyja el a szorongatott vad ezt a jó buvóhelyet. Hogy az üldözött vad mennyire tudatában van annak, hogy a fedett terület (sürü nádas, kukoricás, fiatal erdő stb.) minden veszélytől megvédi, gyakran tapasztalni hajtóvadászatokon, mikor a vadat a hajtók lármás serege sem tudja a fedett területről kihajtani.

Ott, ahol vadnak buvóhelyei nincsenek, onnan a vad vagy elhuzódik vagy ellenségeinek esik prédául. Hogy alföldünk mértföldekre terjedő nádasait, tavait, sásosait a földmivelés érdekében lecsapolták, tömérdek viziszárnyas, farkas, vidra, róka hagyta el örökre ezt a mesés lápországot.

Az ember mindig tanul a természettől. Fedetlen sík területeken, ahol a vad rejtekhelyet nem talál, s e miatt szaporodni sem tud, mesterséges buvóhelyeket létesítenek az ügybuzgó vadászok. Ezeket a mesterséges úton teremtett sürüségeket csendereseknek hivjuk. A kisebb területü, s a kevésbé termékeny részeken gödrökben vagy rézsükön nevelt bokros csenderesek különösen mint kisrészben túltartott törzsekből álló szállaló és sarjerdők volnának kezelhetők.

A sarjak kihasználása azonban, inkább azoknak sürítését célozván, nem kivágás vagy tőre metszés, hanem nyesés utján történhetik, a megfelelő számú túltartott törzsek pedig a kellő pl. 25 cm.-es méret elérése után rendes döntés utján távolíttatnának el, bár nyilt állásban nőve fel, ágasok, de némi haszonfát mégis nyújtanának tulajdonosuknak.

Ez által el volna érve a cél, hogy a tulajdonosok szerszámfa-szükséglete némileg fedezve volna.

E csenderesek céljaira legalkalmasabb a télen át is jó talajtakarót, s így a vadnak védelmet nyújtó örökzöld bokrosok létesítése, mint azt, ha nem csalódom, nehány év előtt a delibláti homokpuszta megkötésénél alkalmazták, mivel lombja télen is felfogóul szolgált.

A vad ugyanis télen legtöbbet szenved, s akkor legjobban megtizedeli a hideg, az éhség és a ragadozók.

Az alkalmas fenyőfajok, pl. a boróka, bokorral keverve ½ méter széles háromszöges hálózatban 1 méter sortávolság mellett nehány más bokros növésü fenyő és örökzöld bokros fajjal s nálunk is díszlő és kipróbált külföldi ilyen faneművel vagy bokorfajjal elegyesen a célnak teljesen megfelelne.

Különösen oly külföldi fanem volna alkalmas, mely a nyesést ép úgy eltűri, mint a mi lucfenyőnk, s egyben az alföldi száraz klimát is.

Ha a fenyőkkel nem volna alkalmas a beültetés, annak költséges és körülményes volta miatt, akkor a csenderesek elegyesen volnának telepíthetők az akác, szil, juhar, nyár, tölgy és kőrissel és egyéb bogyós cserjével, mig a vadcserjék természetes uton fognak elterjedni.

A vadak buvóhelyéül szolgáló csendereserületet már csak a haszonfa miatt is, melyet ott nevelni fognak, vagy akarnak, — több 4—5 gazdasági részre vagy sorozatra kellene beosztani, — melyek irányadók volnának a törzsek kihasználásának sorrendjére nézve.

A közel egykorú törzsek, fokozatosan, vastagság szerint s gazdasági részenként 1—V-ig volnának kihasználandók, mely kihasználás közben már újból kijelöltetnék az a pl. holdanként 40—50 drb törzs, mely előre láthatólag kisebb méretü haszonfára alkalmas lesz.

Megjegyzem, hogy a 10 évet már meghaladott fiatalosok mérsékelt legelletése időnként megengedhető, mert az a lenyesést részben pótolná is, — miáltal a bokor-fa sűrűsödik, — s alkalmasabbá válik a kitűzött célra.

A kihasználással támadt apró hézagok, melyek a túltartott törzsek helyén maradtak, — részben sarjak utján is felfognak újjulni, részben azonban a kivánt haszonfa fanemének megfelelő csonka csemetékkel vagy husángokkal volnának felújítandók.

A bokrozat jókarban tartása, tekintettel annak célzott sürüségére, szintén gondot ad, mert a tőremetszés útján nem sarjadzik, néhány kivétellel, — mig azonban oldalés csúcshajtásaik megnyesése után újból oldalt hajtanak,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

s részben fel is törekednek, egy vagy több pereszlenben átvevén a vezérszerepet, így kiterjeszkedvén, jó szolgálatot tesznek a vadnak.

Szép példa erre a nyeséssel szemben mutatott viselkedésre a lúcfenyő élősövény sűrű volta, továbbá a Detumata (Erdélyben, Abrudbánya mellett) bazalt aszlopainak tövében nevelt fenyves, mely a kilátás fentartása miatt lenyesve szépen díszlik, s a bokrosodása mellett szépen vastagodik is.

Ha ezen bokrozat az idők multán már kora miatt is megritkúl, azt is a szükséghez képest, de leginkább ott, hol eddig is fenyőfanemek voltak, kétszer átiskolázott csemetékkel fel kell újjítani, hogy legalább is annyi fenyő maradjon, mint a mennyi eredetileg telepítve lett.

Nézetem szerint ezen csenderesek köröskörül élősövénynyel, s azok beosztási vonalai 3 m.-es nyiladékkal volnának jelölendők, mely nyiladékok a vadászatnál is alkalmasaknak bizonyulnának.

Legczélszerűbb azonban a kétsoros drótkerités alkalmazása, hogy a legelő marha bármikor oda be ne hatolhasson, s viszont a vadállomány szabadon mozoghasson.

A csenderesek bokrozatának nyesése gyakran kellene hogy történjék, mivel ezáltal nagyobb sűrűség érhető el.

Ezen nyesésnek bizonyos sorrendben kell haladni, miközben a műszaki czélra alkalmas fatörzsecskék meghagyatnának, melyek a 20 és 25 éves korban a törzsek számával arányos mennyiségben kiszedetnének, — pl. 4 holdon volna 200 törzs, tehát holdanként 50 drb. — Ha legalább is 20 éves törzseket szándékunk dönteni, 20 évig szünetelni kell az üzemnek, mely idő leteltével kezdetét venné az átmeneti forduló a 30 évvel.

Tehát 200 drb. törzs 30 év alatt kihasználandó a tartamosság szem előtt tartásával. Természetes, hogy ekkor irányadó a fatörzsek köbtartalma a 20 és az 50 éves korban, mivel 20—50 éves törzsek lesznek kihasználandók. Ha egyenletes hozamot akarunk, akkor a 20 éves törzsek közül $\frac{200}{30}$ törzsnél több, s az 50 évesek közül bizonyos $\frac{200}{30}$ nál kevesebb lesz kihasználandó évenként. Ennek szabályozása a körlapok által könnyen elérhető, s a kezelő belátása és a növedék nagyságától függ. A $\frac{200}{30}$ drb mindenesetre kihasználható addig.

A törzsek közötti korkülönbség tehát nem, hanem a vastagsági méret lesz a kihasználáskor az irányadó, ami elég biztosítékot s elég ellenőrzést nyújt a kezelőnek a jelölésnél.

Az átmeneti 30 éves forduló után a II. forduló kezdetén már 30 éves túltartott egyedek fognak rendelkezésünkre állani, melyek kihasználása megint csak a tulajdonos által kihasználni czélzott törzsek méreteitől függ, pl. 40 éves átlagkorban czélozván a törzshasználatot, a második 40 éves forduló (30 éves törzseknél kezdvén a kihasználást) már az első 10 évben 40 éves törzseket fog nyújtani, s a következő 30 év alatt 40—70 éves törzsek kerülnek kihasználás alá.

A fahozam az első fordulóban tehát nem lesz egyenletes, hanem a törzs-számot véve alapúl, minden évben növekedni fog, s a fordúló végén az első évi hozam kétszeresére is felnövekedhetik.

A II-ik fordulóban azonban a fahozam egyenletes lesz ha csakis a legvastagabb törzseket kezdjük kihasználni.

Talán már nem is sok idő választ el bennünket azon kortól, mikor a nagyobb siksági s dombos erdőtlen birtokok tulajdonosai befogják látni a mesterséges csenderesek nagy előnyeit, s a művelés alatt álló területnek egy részét, — kiváltha nehány hold kevésbé termékeny terület áll rendelkezésükre, — befogják ültetni.

Ha az alföldről vagy az azt környező dombvidékekről az előhegyekbe felhatolunk, szintén csak azt észlelhetjük, hogy a vadállomány rendes körülmények között a tiszta szálerdőket kerüli, csak a vágásokban s az ezeket környező szomszédos szálerdők szélein szeret tartózkodni, tehát a fiatalabb, sűrűbb, zárt állományokat előnybe részesíti, mert jobb fedezetet nyújtanak neki, mint a ritkásabb, és alant sokszor tiszta, bokormentes szálerdő, viszont jobb is ott a táplálóka a vadnak, különösen télen át, hol is a szeder s egyéb zöld levelek, a lágyfák rügyei és a bogyós bokrok gyümölcsei, továbbá a száraz magfű is bővebben fordul elő.

Ha e mellett a vadász ur elszórtan egy-egy etetőt és sónyalatókat állit fel, s pásztás vetésben csicsókát vet néhány száz méter hosszban, akkor a vadállomány szigorú teleken át is biztosítva van a végelpusztulástól.

Ezen esetben nem kénytelen 1000 és 1000 méter távolságban keresni táplálékát, melyet leggyakrabban az emberi lakok közelében képes csak feltalálni, ott hagyva biztos búvóhelyét, vásárra vive bőrét a vadorzók minden fajának, s azok közismert cselvetéseinek.

Erdeink kisebb szétszórt vágásai tehát sokkal előnyösebbek a vadra nézve, mint az összefüggő nagy területű tarvágások, s viszont előnyösebb a fokozatos felújító vágásokkal történő kezelés, mint a tarvágásos szálerdő üzemei, mert a fokozatos felújításnál ezzel ellenkezőleg az átmenet megvan, s a talaj nem fosztatik meg egyszerre 1—2 év alatt minden takarójától, s a felújítás is az évek során fokozatosan történik. Lassan, minden nagyobb átmenet nélkül, újból visszanyeri azt, a mit majdnem u. a. idő alatt fokozatosan elvesztett.

Az átmenet tehát nem lévén rohamos, a vad sem érzi azt meg oly nagyon s visszaszokik elhagyott fészkébe. Fentiekből tehát az következtethető, hogy a kincstárnál tervbe vett házi kezeléssel kapcsolatos fokozatos, felújító vágások vadállományaikra kedvezően fognak hatni, nem szabad azonban feledninkk, hogy a túlságos apró s egymáshoz közelfekvő vágásokkal éppen ellenkezőleg teljesen elriasztjuk a vadat a vidékről — mert az a folytonos döntés, csusztatás, fuvarozás, vontatás és piszkálással járó lárma elől ki fog vonulni a szomszédos, bátorságosabb és nyugodtabb részekbe, s csak lopva, éjjen át fog hozzánk átlátogatni a jobb eledelt nyújtó vágásainkba. Vadászati szempontból a tejfelt a szomszédaink fogják

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

leszedni, viszont pedig a vadkárok hátrányait minden haszon nélkül kénytelenek leszűnk elszenvedni.

A kisebb és egymástól meglehetősen távol eső vágások tervezésével tehát célt érhetünk, s vadállományainkra a szükséges rejtekhelyek és táplálék mellett kellő nyugalmat is találván, abban örvendetes szaporulat is fog mutatkozni.

A zárt erdőségekben a vadgesztenyés, — a buvóhelyek szaporítása tekintetében, — nagy költségbe nem kerül, csak a táplálás és védelem okoz valamelyes költséget, mig az alföldön, s az azt környező dombvidékeken a kellő számú rejtekhelyek telepítése fog ugyan eleinte némi költséggel járni, azonban ez, eltekintve a nagyobb vadász élvezettől, melylyel az eredményes vadgondozás is jár, később busás kamatot fog hozni tulajdonosának, s az özvadnak az alföldön való sikeres elszaporodását is lehetővé tévén, a vadászat jövedelmét ezáltal is jóval emelni fogja.

Vándorszárnyasaink.

Irta *Sólyom.*

Az ornithologusoknak a lehetőség határáig pontos és eléggé részletes megfigyelése dacára, szárnyasaink vándorlásainak egyes tünetei felől többé-kevésbé tájékozatlanok vagyunk. Így nevezetesen a vándorlások szabatos irányvonala több szárnyasfajtánál még nincs tisztán megállapítva. A kezdő és a végpont talán igen, sőt egyes nevezetes közbeneső állomásaik is, aminők az aviphenologia révén világhirre emelkedett Helgoland, Tanger és Rossiten; ámde a szárnyasok útvonalainak minden részletére kiterjedő tüzetes kijelölés lehetőségétől még messzire állunk! A vándorszárnyasvilág útvonalainak betartásában és útbeosztásában nem egy hírneves utazóiroda kombinativ tudását is megdönteni képes. Közelebbről még azt sem tudtuk véglegesen megállapítani, hogy egyes szárnyasfajok minő átlagos magasságot szoktak betartani, avagy minő magatartást követnek a szelek különböző irányával szemben? Minőt az állandó, minőt az időszaki szelekkel szemben? E tekintetben a vélemények is megoszlók.

Vándorszárnyasaink ma csak úgy betartják utaikban azokat az irányokat, melyeket földünk jelen korszaka óta, tehát megszámlálhatatlan évek ezreinek hosszú sorától fogva következetesen betartottak. Csodálatos, hogy egy csapat szárnyas állat, melynek iránytűről, világtájról, geografiáról sejtelme sem lehet, oly pontossággal megtalálja minden évben nemcsak ugyanazt az irányt, hanem ugyanazokat a pontokat is, ahol pihent, ahol fészkelt s ahonnan útrakelt! Emberkéz irányította gőzmozdony kitűzött induló és érkezési időpontja és útiránya nem lehet szabatosabb, mint a magas légrétegek szárnyasutazóinak csodás útvonala. Pedig hát nemzedékeik folyton változnak, s amelyek ezer nehézség sőt veszedelmek közepette ma még megteszik hosszú útaikat, azok tetemes része a következő év útait átengedi ifjabb nemzedékének. Rendszerint 3—4 szárnyas generáció alatt a vándorok csapata egészen új nemzedékekké alakúl. Ám bármennyire váltakozzanak is nemzedékeik, a megszokott haladás iránya és állandó végcélja változni nem szokott, eltekintve egyes időleges, a rendestől eltérő esetektől.

A kilma viszontagságainak inkább ellentállni képes sarkövi és tundraszárnyasok aránylag korántsem vándorolnak oly messzire, vagy legalább útaik össze nem mérhetők jelleg és távolság tekintetében egyéb vándorszárnyasokával; így nevezetesen össze sem hasonlíthatók szalonkáink, gólyáink, fecskéink s főleg egyes énekes madaraink vándorútaival. Mindamellett a tundraszárnyasok megélhetési területe is végtelen terjedelmü. Földrészünkön Finnorszagnál kezdődik, felöleli egész Északoroszországot, Északázsia végtelenjét a Behring szorosig, ott aztán a tundrajellegü táj betartásával átcsap Északamerikába s tért követel magának Brittkolumbiától Labradorig. Mégis a tundraszárnyasok karakteristikus szempontjából tekintve, igazi tundravidék alatt szorosan véve csakis azokat az arktikus tájakat értjük, melyeket Szibéria és Északeurópa legestengere szegélyez s melyeknek sajátszerü jellege vizenyős, mocsaras, lápos helyenként erdőségekkel tarkítva Európában a Dvina folyó mellékénél kezdődik s az Ural kikerülésével a Behring szorosig terjed.

A tundravidékek szárnyasai vándorútaik előtt rendszerint azokon a tundraterületeken gyülekeznek, melyet a Fehértengerbe szakadó Dvina két részre oszt. A Dvina jobbpart vidékén vagyis Északeurópa szélső északkeletén gyülekezők délre térükben a Volga folyamvidékét érintik s levonúlnak körülbelül a 40-drk északi szélességi fokig. Vonaluk itt aztán elhajlik, némileg délkeleti irányt vesz s a Kaspitónak tart. Télszakában a Kaspitó partvidékein úgyszólván szakadatlanúl sürgölődik az itt teljes zavartalanságot élvező tundraszárnyasok tetemes része. Habár a jókora sósmedence minden pontján találkozhatunk velük, mégis legnagyobb számban Lenkorán vidékén időznek.

Európai Oroszország északnyugati részén, a Dvina balparti tájain gyülekező tundraszárnyasok a vándorok másik zömét képezik. Ezek gyülekező és kiindúló pontúl ősz beállтára a Dvina balpartjától a finn tavakig az Ezertó országáig elterülő vidéket választják. Vándorútaikban átvonúlnak a finnöblön s a keleti tenger innenső partmellékein. Útjokban érintik Kurlandot. Sűrű rajaik ellepik a Keleti tenger déli partvidékeit, főként a Haffokat s a parti szigetek tájait. Útjuk kétségtelenül rövidebb, mint a Dvina túlsó partján gyülekező másik szárnyashadé. De míg a tundraszárnyasok a Kaspitóra vetődő zöme nem kényteleu útjában tengerek fölött átvonúlni, hanem folyton szárazföldek felett húzhat, míg csak a kaspi partoknál meg nem állapodik, addig a Dvina balpartjáról indulók, a Keleti tenger s öblei medencéi fölött

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

aránylag fárasztóbb és veszélyesebb utvonalat választanak.

A nyugatdvinai rajok, a Keleti tenger déli partszegélyeit zordabb telek idején sem szokták odahagyni s inkább seregestül pusztulnak, semhogy tovább délre vonúlnának. Legfeljebb, ha egy egy kisebb csapatuk a tengerparthoz közelebb eső édesvizű tavak tájára beljebb vonúl. Téli tartózkodási vonaluk a Keleti tenger kurlandi partszegélyénél kezdődik, s elhuzódik annak mentén a déli tengerpartszegély és haffvidékeken végig, egész Jütland félszigetig.

Tundraszárnyasokhoz nem sorolhatók a magas észak egyéb olyan szárnyasai, melyek a most részletezett irányoktól eltérő más útvonalakat használnak. Ezek a nyarat a Spitzbergákon, Grönland-, Izland-, Észak-Norvégiában, a Farői szigetcsoportokon vagy Északlappföldön töltik, ősz beálltára pedig különböző tájaik szerint másmás utakon kerülnek délvidékre. Egyes rajaik az Atlanti Ocean nyilt tükre fölött vonúlnak északi tájakról délnek. A Britt hármas királyság sűrűbben lakott szigeteit, így főként a skótföld egyes pontjait, ahol rájuk ott leselkedik a sok skót céllövő, ujabban szemlátomást mellőzni kezdik, vagy legfeljebb csak kisebb csapatokban érintik azokat.

Átvonúlásul legtöbbjük a La Manche csatornát választja; útjokban érintik a belga-francia partokat, a Pirenék szegélyét s aztán Ibérián át északafrikai téli szállására kerülnek. Főgyülekező és tartózkodó helyük itt Tunisz.

Egyes csapataik Tunisznál is lejebb vonúlnak Afrika belső tájai felé. Akad köztük raj, mely bevonúl az egyenlitő alá Szudáig. Ezek már rendszerint február elején visszavonúlnak északra, hogy még idejekorán csatlakozhassanak a Tunisz és Tangerből visszaindúló főrajhoz. Azt lehet mondani, hogy az Afrikába vonuló szárnyasnép egy része ott a tropikus világrészben magában is külön kisebb időszaki vándorútakat tesz, hogy létérdekeit ezzel is fokozottabb mértékben biztosíthassa.

A magas északról délnek vonúló szárnyashadak egy része nem vonúl azért Afrikáig, hanem eléggé jelentékeny tömegben beéri hűvösebb tájakkal. Ezek a skót felföld szélén több csapatra oszolva, közelebb fekvő alkalmas téliszállásokra vonúlnak. Vonulási irányuk azért megtartja délkeleti jellegét.

A skótfelföldeken rendezkedő szárnyasnép három főcsoportra szakad. Egyikük szélső napnyugati irányt vesz s kissé keletre tér, hogy Helgoland szigetén tarthassa meg phaenologiai tekintetben oly hírnevessé vált találkozását. Helgolandról nagy részük a hollandpartok felé vonúl, főként a sok ágra szakadó enyhe hőmérsékletű Rajna folyam deltavidékéhez, s úgy ezt, mint a holland és friz partokat tartja megszállva.

A skót felföldeken rendezkedő második csapat is Helgolandon tart előbb állomást; ám nem vonul a Rajna deltákig, hanem tél szakára a közelebb eső szélső friz partokon túl, a Vézer és Elbe torkolatvidéke közé telepszik.

Végül a harmadik csoport Skóciát és Helgolandot elhagyva, minthogy az őt megelőző két csapat, a közel holland, friz és északnyugat német partok területeit már elfoglalta, kénytelen az Északi tengeren átvonúlni. Ezek Jütlandot a viharos Skagerakkal, Kategattal és rosszhírű Beltjeivel oldalt hagyják s a Keleti tenger partmellékeire húzódnak. Egyrészük Rügen szigetére s az aránylag enyhe svédpartokhoz közel eső szigetekre, másrésze a Haffokhoz s a kurlandi partok olyan tájaira vonúl, melyeket a Dvina-mellékről érkezett tundraszárnyasok hada számukra még érintetlenül hagyott.

A sarkvidéki szárnyasok skóciai és helgolandi gyülekezéséhez hasonló módon szakadnak csoportokra a dvinamelléki szárnyasok is, és pedig körülbelül a Don felső folyásánál s a Volga középső tájain azok a szárnyasok, melyek a nyarat is Oroszországban töltik, télire pedig csupán délibb pontokra vonúlni kénytelenek.

Ezeknél is három főútvonalat lehet megállapítani. A szélső keleti vonal majdnem a tundraszárnyasvonalak imént vázolt utain halad a Volga völgyein le a Kaspitóig. De mivel telelőre ott már a tundraszárnyasok egy része berendezkedett, vagy pedig mert Felsőoroszország rengeteg téreit nyári otthonukul való szárnyasok, az igazi tundraszárnyasoknál érzékenyebbek, kényesebbek, a Kaspitó partjain tartott rövidebb pihenő után, Ázsiának transkaukázi enyhe tájajra vonúlnak.

A Felső- és Középoroszországi szárnyasok középső raja délfelé vonúltában a Volgát középfolyásánál keletre hagyja, átcsap a Dnjepr mellékére, annak mentén a krimi félszigetre, s aztán kisebb-nagyobb csapatokra oszolva, a Feketetenger partmellékein végig, Kisázsián és Szirián át, a Földközi tenger délkeleti partvidékeire vonúl.

Napoleon szerencsétlen oroszországi hadjáratából jól ösmert Berezina folyónak a Dnjeprbe szakadásánál csoportosúl a középoroszországi szárnyashad harmadik zöme; ezekhez csatlakozik a Niemen és Memel folyók északibb tájairól lefelé vonúló szárnyassereg.

Jellemző, hogy a vándorútak vizi szárnyasai útvonalaikban rendszerint a vizek fölött vonúlnak tova. Amenynyiben útjokat, a tenger vagy tavak tükre megszüntével, szárazföldi tájak fölé kénytelenek irányítani, rendszerint a nagyobb folyók völgyeit választják. Ilymódon a vándorló vizi szárnyasok utainál a Volga, a Duna, a Don s a Dnejpr különösen jelentős szerephez jutottak. Egyébként a vándorszárnyasok legtöbbje, még a hihetőleg nem vizi speciesek is, könnyebb tájékozódás szempontjából, fővonúlási útirányba veszik a folyók völgyeit. Magas felföldek fölött egyetlen szárnyasfaj sem szokott átvonúlni. Igy az Oroszországból délre, Ázsiának tartó szárnyasnépek valamennyije a falként eléje tornyosúló Kaukázus magaslatait megkerüi is részint a Kaspi, részint pedig a Feketetenger partszegélyén végig vonúlnak tovább; Kis-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ázsiába érkezve hasonlóan cselekesznek az eléjük tornyosuló Taurusz hegycsoportozata előtt.

Előázsiában a folyamvidékek közül, különösen a Tigris és Eufrát völgyei kedvelt vonulási menetterül útirányokat képviselnek.

Összegezve a vándorútak irányait, földrészünkön Helgolandot, Kurlandot s a Volga medencéjét kell olyan tájaknak tekintenünk, melyeknek egyes pontjain észak és dél szárnyasai egymásnak találkozót adnak.

A magas északról délnek vonuló olyan szárnyasok, melyek a kurlandi, svéd, északnémet, holland és friz partokat mellőzik, hogy még lentebb délen teleljenek, ugyancsak több csapatra oszolnak, s a Keleti tengerbe szakadó folyók mentén, nevezetesen az Elbe, Odera és Visztula völgyein húzódnak le egészen Kárpátjainkig, hogy azokat, csak úgy mint a Szudetákat s a cseh hegyeket megkerülják s átvágjanak Európa másik nagy fővölgyébe: a Duna medencéjébe. Itt aztán találkoznak oly rajokkal, melyek Középoroszországból a Feketetenger nyugati partmellékeinek megkerülésével igyekeznek délre jutni. Egyrészük csatlakozik a tovább délnek vonuló orosz rajokhoz, másrészük áttelel az Aldunánál s a Feketenger partmellékein.

Az Alduna tájain találkozó szárnyasok közül is egyik raj átvonúl a Morava völgyébe s a Balkán és Rodopé hegység magaslatainak megkerülésével a görög szigetekre, sőt ezeken túl, a Földközi tenger délkeleti partmellékeire vonúl.

A Helgolandból útrakelő rajok másik főcsoportja meg nem állapodik az Északi és Keleti tengerek partmellékein, hanem az Ems és Rajna völgyein végig megkerüli a Jurahegységet, az Alpokat, a Cevenneket, s a Rhône völgyébe tér, egész a Rhône deltáig. Itt s a közeli Marseille közt találkozni szokott olyan csapatokkal, melyek átvonúltak a La-Manche csatornán s a francia partok mellett, a Pirenék északi lejtőinek kikerülésével a Garonnevölgy mentén kerülnek a Rhône deltához. Persze mindezek a csapatok folyton nőnek, erősbödnek azoknak a tájaknak vándorcsapataival, melyek a főmenetelekhez mindenütt hozzászoktak csatlakozni.

A francia folyóvizek völgyeinek szárnyashada, a Rhône deltavidékén kiegészül, tovább halad a keletspanyol partmelléken s csatlakozásba veszi az Ebro s egyéb keletpirenéi kisebb folyók völgyein lefelé vonúló költözőket.

A pirenéi félsziget nyugati oldalán a Tajo, Douro, Quadiana és Quadalquivir völgyein tovahúzódó vándorszárnyasok ahhoz a főcsapathoz csatlakoznak, amely a calaisi szoroson vonúl keresztül, hogy aztán a nyugatfrancia, spanyol és portugál partok legszélén kerüljön délnek, a közös gyülekező helyhez: Tangerhez, Északafrikában.

Tanger délen előttük körülbelül egyfontosságu az észak Helgolandjával; ám azzal a különbséggel, hogy tangeri gyülhelyük nélkülözi a tundraszárnyasokat. Ezeknek az edzettebb fajtáknak aligha van szükségük oly enyhe tájra, mint aminő Afrika partvidéke télen.

Az Alpok hatalmas hegyrendszeréhez tartozó országok szárnyasvilága is többféle úton vonúl ősz beálltára délvidékre. Ezek a calaisi szoroson át s a Rhône-torkolattól délnek vonúló csapatokhoz nem csatlakozhatnak, miután az Alpok völgyei, a Rhône kivételével, nem nyílnak nyugatnak, kénytelenek tehát más útirányt választani.

Az Alpok vidékein nyaranta tartózkodó szárnyasok zöme a Pó s mellékfolyóinak völgyeiből, nevezetesen: a Dora Baltea, a Ticino, Adda, Mincio, Adige, Piave és Tagliamento folyásán végig, a Pó síkságot átszeli s az Appenineknek alacsonyabb emelkedésein átvonúlva, a genuai öböl mellékéig két részre szakad. Egyik részük az Appennini félsziget nyugati partszegélyén végig Szicíliában kisebb szállást tart s átvonúl a közel afrika-tuniszi partvidékre, míg a másik csapat, a genuai öböl szélétől egyenes irányban délnek tart, Korzika és Szárdinia szigeteket érinti s így kerül Afrikába.

Ezek volnának az Európán átvonuló vándorszárnyasok útjainak többé-kevésbbé ösmert fővonalai. Hazánk Kárpátjai aljáról, avagy a Kárpátokat megkerülő s a Duna és mellékfolyói völgyein végigvonúló szárnyasok útvonalainak közelebbi részletezésébe nem is bocsátkozhatam, miután e tekintetben Chernel és Herman kimerítően pontos tájékoztatásokat nyujtanak nekünk, s így csupán még egy-két jelenség fölemlítésére szorítkozom. Így nevezetesen Európa nyugatán a fürjek a pirenei partokon, körülbelül Barcelona tájékán két részre válnak; egyik csapatuk áthúz a Balkánszigetekre s a Földközi tengeren átrőpülve kerül az algíri partokra; míg más részük a pirenéi félsziget keleti partszegélyén végighalad Gibraltár mellett Afrika északára.

Helgoland, Tanger, Szicília s a Rhônedeltán kívül akad több olyan gyülekező helyük is, amelyek egyikemásika a főirányvonalokon kívül esik. Ilyenek mindjárt hazánk dunántúli tavai, nevezetesen a velencei tó, a Fertő, sőt időszakonként a Balaton; a Chiem tó Bajorországban, a Dalmát és Albán partokon végigvonúló szárnyasok számára pedig a Skutari tó Albániában.

Az erdei szalonka vándorlásánál alig lehet azt az elméletet felállítani, amely kimondja, hogy a vándorvonal a folyók mentére esik. Ha ez minden szárnyas speciesre nézve kétségbevonhatlanúl meg volna állapítva, a szalonkák útai felől tisztább képünk volna. Így vagyunk az összes Colymbus félékkel, a búvárokkal is. Ezek vándorútaiban sem akadunk szigorúnak látszó rendszerességre. Kétségtelen valamennyijüknél csak az, hogy a magasabb hegyvidékét megkerülik. Mindamellett egyetlen ornithologus sem fogja azt alárni, hogy a búvár vagy a szalonka véletlenül tévedt valamely vidékre. A vándorszárnyasfajok tájékozódó képessége oly finoman fejlett, hogy a véletlenségnek náluk vajmi kevés szerep jut. Legfeljebb fiatalabb, nem eléggé fejlett, s így hamarább fáradó, sőt beteg csapatok azok, amelyek el-elmaradoznak a főcsapattól, eltévednek, s így aztán el is pusztúlnak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Igen tisztelt Vadásztársak!

Elsősorban is szabad legyen e helyen megköszönnöm *Remetei Kőváry János úrnak* azon nem várt szives cikkét, amelyben fegyverolajomról is megemlékezett és annak jóságát a *„Magyar Erdész" tisztelt olvasóival közölte.*

Egynehány fegyverolajt, és többek közt a Curolt is, megvizsgáltam s emelt fővel és nyugodt lelkiismerettel merem állítani, hogy egy fegyveroláj sem tartalmaz a rozsdaképződés ellen oly specifikus és egyúttal a fegyverre nézve oly ártalmatlan szert, mint az én fegyverolajom. — Ezt tudva, azért mertem olajommal nyiltan előállani és azt forgalomba hozni.

Igaz, hogy egy 100 grammos üveg árát 1 koronába szabtam meg, de ha tekintetbe vesszük azt, hogy a *Curol* 60 grammos üveggel 60 fillér, akkor arányitva az én 100 grammos üvegemet a 100 fillérhez, — nem drágább mint a Curol.

De hogy olajomat ne csak a kiválósága, de az olcsósága által is versenyképessé tegyem, s hogy a magyar vadászokat a külföldi rossz készítményektől is visszatartsam, nem rettenek vissza az anyagi áldozattól sem és ugyanazt az üveget ezután 1 kor. helyett 70 fillérjével bocsátom forgalomba. Megjegyzem, hogy olajom — dacára, hy leszállított ár mellett is — ugyanazon minőségű és mennyiségű szerekből fog állani ezután is.

S mivel minden kezdet nehéz, nehány évig a haszonról le kell mondanom, de remélve az olajom nagyobb kelendőségét, — amikor az anyagok nagyban való beszerzése jutányosabb lévén és azok feldolgozása gépekkel lesz végezhető — csak akkor remélhetek ily alacsony ár mellett kevés hasznot a magam részére.

Egyben jelzem, hogy legközelebb a fegyverolajomat 300 grammos üveggel is forgalomba fogom hozni 1 kor. 50 fill. árban.

Dombrád, 1910. január 20.

Hazafias vadászüdvvel:

Jura Péter
gyógyszerész.

* **Kinevezés.** A m. kir. földmivelésügyi minister a községi erdők kezelésének szolgálati ágazatánál *Rónai* Antal m. kir. főerdőmérnököt m. kir. erdőtanácsossá nevezte ki.

* **„Selmeczi Diákélet"** cimen Vörös Ferenc szerkesztésében és kiadásában kedves lap indult meg Selmecbányán, mint a selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola „Ifjusági Körének" hivatalos lapja.

A lap célja főiskolánk ifjusági életének multját és jelenét az érdeklődő nagyközönséggel megismertetni, s hogy az ifjuság oly sajtóorganummal rendelkezzék, amelyekben magyar diáktestvéreinek elmondhatja mindazt, ami a diákpolitikában mondani valója van.

A 2. szám tartalma: Az „Erdélyi Diákélet" Selmecbányán; A selmeczi „Főiskolai Hegyi Zászlóalj" keletkezése; Egy erdészeti nagygyakorlat; Tisztelt előfizetőinkhez! Különfélék; Böngészet; Babonák. Mindez oly közvetlenséggel megirva, hogy nagyot dobban szivünk, amely biz elszakithatatlanul oda van fűzve annak az ős bányavárosnak girbe-görbe utcáihoz.

A „Selmeczi Diákélet" minden hó 5-én és 20-án jelenik meg, előfizetési ára egy évre 6 korona, félévre 3 korona. Ajánljuk a volt selmeci diákoknak.

* **Köztelek-estély.** Az O. M. G. E. uj elnöke, gróf Károlyi Mihály, megismerkedni óhajtván a „Köztelek" szerkesztőségi tagjaival, annak főszerkesztője, Buday Barna országgyülési képviselő f. évi január 22-én este 8 órára a Royal-nagyszállóba hivta meg az összes rovatvezetőket, kik ott veteran gazdasági ürök Kodolányi Antallal az élükön, több más munkatárs és érdeklődő társaságában szép számmal meg is jelentek.

Jelen voltak az emlitetteken kivül a többiek között: Szilassy Zoltán országgyülési képviselő, Hutyra Ferenc, Mesko, Ujhelyi, a magyaróvári gazdasági akadémia igazgatója, Hönsch Árpád, Sporzon Pál gazdasági akadémiai tanárok, Landgraf, Hreblay, Krolopp, Cselko, Wimmer, Kovácsy Béla, Fabricius, Péterffy Tamás stb.

A harmadik fogásnál gróf Károlyi Mihály szólásra emelkedvén, örömét fejezi ki, hogy a Köztelek magas nivón álló irógárdájával megismerkedik, kiknek működésére nagy súlyt helyez, s kikkel közelebbi barátsági viszonyba óhajt lépni.

Belátja, hogy a rovatvezetői intézmény behozatala által minden rovat élére oly kiváló szakember került, ki mint annak kizárólagos művelője legjobban ért hozzá s éppen azért képes azt bárki másnál nagyobb tökéletességgel ellátni. Ennek köszönhető azután, hogy a „Köztelek" lap oly kitünően van szerkesztve, a benne megjelenő közlemények minden tekintetben sikerrel felveszik a versenyt a külföld hasonló szakközleményeivel s éppen ezért e lap az egész világ szakirodalmával szemben mondhatjuk párját ritkitja.

Élteti a lap egybegyült szellemi vezetőit s kivánja, hogy gyakoribb ily összejövetel által a viszony minél szorosabbra fűzessék közte és közöttük.

A helyesléssel fogadott felköszöntőre az „erdészeti rovat" vezetője Földes János felelt a Köztelek rovatvezetői és munkatársai nevében. „Nagy nyereség ránk nézve" — úgymond — „hogy gróf Károlyi Mihályt vezérünknek tiszteljethetjük. Büszkék lehetnénk rá már az által is jelen tisztében elfoglalt társadalmi és közgazdasági állásánál fogva, de kétszeresen becses az ő egyénisége azáltal is, hogy nemcsak mint gazda, de mint társadalompolitikai iró is fényesen megállja helyét, hogy mint ügyes tollforgató ember egy sorban küzd velünk közgazdaságunk felvirágoztatásán.

S e minden téren való rátermettség felette szükséges és fontos a jelen válságos pillanatokban, amikor, mint Darányi volt miniszterünk mondotta, mindenünnen tornyosuló sötét felhők borulnak a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

magyar földmivelés egére, amikor ily tetterős és harcra kész férfiura szüksége van nemcsak a gazdatársadalomnak, de az egész hazának is.

Az isten éltesse sokáig fáradhatatlan működésében a mi vezérünket gróf Károlyi Mihályt és koronázza minél nagyobb siker üdvös tevékenységét."

Kodolányi Antal buzdított még minél szorosabb összetartásra a válságos idők tornyosuló veszedelmei között.

A társaság tagjai még azután, hogy gróf Károlyi sürgös elutazása által korábbi távozásra kényszeritttetvén, elbúcsúzott néhány szóval, — úgy éjfélig maradt együtt s azután hazafelé oszladozott.

* **A botgyártás** tudomásunk szerint, mint különleges gyáripar a mult század közepéig hazánkban ismeretlen volt. Zay Albert gróf honosította meg, aki 1869-ben sétabotgyárat alapított. Ez a telep azán idővel Európa egyik legnagyobb és legelőkelőbb cső- és napernyőnyélgyárává fejlődött ki, amely némely esztendőben közel ezer alkalmazottnak nyujtott keresetet. Ez első botgyár alapitása óta óriási mennyiségü nyersanyagunk folyán a félkész áru készitésével foglalkozó telepekkel együtt még 13 botgyár keletkezett, melyek együttvéve tekintélyes mennyiségü botárút szállittottak ki külföldre. Érdekes, hogy a botgyártás nem elégszik meg az erdőnk természetadta anyagával, hanem divat szerint hol egyik, hol másik mesterségesen termelt faannyagra is rászorúl. Innen van az, hogy Esztergom, Fegyvernek és Sopronvármegyében, Savanyúkút mellett tekintélyes mahalebmeggy ültetvényeket találunk, amelyek nemcsak botra, hanem pipaszárra és szipkára való anyagot is szolgáltatnak. Hogy mennyire jelentékeny hazánk botgyártása, kitünik abból, hogy az 1898. évi gyáripari statisztika adatai szerint az ez évi termelés 9 millió darab volt. Ez az ipar még csak ezután várja tulajdonképen a fejlesztés munkáját. (A Müveltség Könyvtárából.)

* **Magyar-lengyel barátkozás az esperanto segélyével.** Az *esperanto* kiséglő nyelv hiveinek egyik magasztos célja az, hogy különböző anyanyelvű nemzetek között eme könnyen elérhető kölcsönös megértési mód segélyével baráti kötelékeket hozzanak létre.

A magyar és lengyel esperantisták a régi jó *lengyel-magyar barátságot* akarják e nyelv segélyével felujitani. Eme semleges természetü nyelv utján ama két nemzet fiai egyenlő jogi alapon érintkezhetnének egymással s kikerülnék azt az anomáliát, hogy az egymás iránt érzett baráti viszony élesztése közben más, idegen nemzet nyelvét, a németet, vagy a franciát használják.

A lembergi *„Lengyel-magyar klub"* tagjai már el is kezdték az *esperanto* nyelv tanulását.

A *„Magyar Esperantisták Társasága"* is támogatja ez eszmét hivatalos lapja a *„Hungara Esperantisto"* utján, melynek legutóbbi számában is szép (esperanto nyelven) közlemény jelent meg a lengyel-magyar barátkozásról *Mikolajski dr.* lembergi lengyel esperantista tollából.

Azoknak, kik az *esperanto* segélyével előmozditani hajlandók a lengyel-magyar barátkozást, 10 filléres bélyeg ellenében szótárral ellátott esperanto nyelvtant s a nevezett lapból mutatványszámot küld a titkári hivatal: Budapest VII. Alpár-utca 8.

A *„Hungara Esperantisto"*-ból magán uton is elsajátitható az esperanto nyelv. A lap évi dija 4 korona. Hazánk és nemzetünk érdekében cselekszik mindenki, a ki a néhány hét vagy hónap alatt elsajátitható esperanto utján 2—3 lengyel barátot szerez magának.

Magyar Otthon. Tisztelt olvasóink becses figyelmébe ajánljuk a Budapesten, VIII., Főherceg Sándor-utca 30. sz. alatt levő **Magyar Otthon Penziót.** Mérsékelt árban elegánsan bútorozott, különbejáratu szobákat lehet ott bérelni s esetleg teljes ellátás is kapható. Csoportos jelentkezőknek megfelelő kedvezmény. *Szigorúan családi otthon.*

KASSA SZ. KIR. VÁROS :: ERDŐHIVATALA ::

1910. év tavaszán elad

kocsánytalan

tölgymakkot

jutányos áron 90—100 % csiraképességgel Kassán vagy valamely szomszédos állomáson

vasutra feladva.

Nagyobb vételnél megfelelő árkedvezmény.

Brassóvármegye alispánjától.

Szám: 843/910.

Pályázati hirdetmény.

Brassó sz. kir. ren. tan. város erdőhivatalánál egy kezelő főerdészi — előléptetés esetén egy erdészjelölti — állás választás utján betöltendő.

A főerdészi állás javadalmazása: 2800 kor. évi fizetés, 600 kor. lakpénz, esetleg természetbeni lakás, 1000 kor. utazási és napidijátalány, 150 kor. ruhaátalány, 5—5 évenkint 200 kor. korpótlék.

Az erdészjelölti állás javadalmazása; 2200 kor. évi fizetés, 500 kor. lakpénz esetleg természetbeni lakás, 1000 kor. utazási és napidijátalány, 150 kor. ruhaátalány, 5—5 évenként 100 kor. korpótlék.

A kérvényhez, melyben folyamodó nyelvismereteit is tartozik felemliteni, csatolandó:

1. erdészeti oklevél,
2. szolgálati bizonyitvány,
3. keresztlevél,
4. orvosi bizonyitvány.

Felhivom pályázókat, hogy kérvényeiket folyó évi március hó 1-ig hozzám adják be, a később beérkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

Brassó, 1910. évi január hó 22-én.

Jekelius Ágost s. k.
alispán.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Erdei facsemete-eladás

1910. évi tavaszi szállításra.

635000	drb	1 éves	kocsányos tölgycsemete,	Quercus pedunculata
875700	„	2 „	„ „ „	„
416000	„	3 „	„ „ „	„
662000	„	1 „	kocsánytalan „ „	sessiliflora
262000	„	2 „	„ „ „	„
20000	„	2 „	molyhos „ „	pábescens
2900	„	3 „	átiszkolázott szilfacsemete,	Ulmus campestris
420000	„	1 „	kőriscsemete	Fraxinus americana
26000	„	2 „	„ „ „	„
121000	„	1 „	„ „ „	ornus
600	„	2 „	átiszkolázott hársfacsemete	Tilia grandifolia
6000	„	2 „	hársfacsemete (magonc)	„ „
40000	„	2 „	„ „ „	„ parvifolia
51000	„	1 „	ákáccsemete,	Robinia pseudoacacia
4000	„	1 „	diófacsemete	
1070000	„	3 „	lucfenyőmagonc,	Picea excelsa
70000	„	3 „	erdeifenyőmagonc,	Pinus silvestris
203000	„	2 „	feketefenyőmagonc,	Pinus austriaca
150000	„	2 „	banksfenyőmagonc,	Pinus banksiana.

A csemeték mind elsőrendű minőségűek!

JUNGHANS E. erdőgondnoksága

Lunkasprie, u. p. Dobrest (Biharmegye)

584/1910. szám.

Pályázat erdőőri állásra.

Pályázatot hirdetek egy, esetleg kettő erdőőri (II. osztályú altiszti) előléptetés esetén egy, esetleg kettő I-ső osztályú erdőlegényi; egy, esetleg kettő II-od osztályú erdőlegényi; egy, esetleg kettő, I-ső osztályú segéd-erdőőri; és egy, esetleg kettő II-od osztályú segéd-erdőőri állásra.

Pályázók az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ában körülírt szakképzettséget, az állami erdészet szolgálatába újonnan belépni kívánók ezenfelül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó, beszélő és hallóképességüket, kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos, avagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítványnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereteikről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezűleg írt kérvényeiket **folyó évi március hó 29-éig** a szászsebesi m. kir. erdőhivatalhoz nyújtsák be.

Szászsebesen, 1910. évi február hó 7-én.

M. kir. Erdőhivatal.

Ad 53—1910. sz.

Bükkfaeladás.

A técsői koronavárosi közbirtokosság Técsőn a városháza tanácstermében **1910. évi március hó 1-én d. e. 11 órakor** tartandó zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli nyilvános árverésen eladja a nagyméltóságu m. kir. Földmivelésügyi Ministerium 73006—1909. számu engedélye alapján a jóváhagyott rendszeres erdőgazdasági üzemtervében 1906—1915. évekre előirt 265·75 k. h. kiterjedésü „övezőpataki" vágásterületen kihasználásra kijelölt bükkfatörzseket, amelyek a hatóságilag foganatosított törzsenkénti becslési felvétel szerint 20402 darabot tesznek 48300 m^3 törzsfatartalommal, amelyekből 3046 darab törzs műfára (fűrész vagy hasított árura) alkalmas, mintegy 12600 m^3 műfatartalommal.

Kihasználási határidő 1915. évi március hó vége.

A kikiáltási ár mint hivatalosan megállapított becsérték 45402 (Negyvenötezernégyszázkettő) korona.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka.

Zárt írásbeli ajánlatok, amelyekhez a bánatpénz is csatolandó, a közbirtokosság elnökének kezéhez a szóbeli árverés megkezdése előtt adandók be.

A fakészlet a kikiáltási áron alul nem adatik el. Feltételes, távirati vagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverési és szerződési feltételek betekinthetők Técsőn a városházán, a m. kir. állami erdőhivatalnál, m. kir. járási erdőgondnokságnál Máramarosszigeten, ahol a szóban levő vágásterületre vonatkozó egyéb körülményekre is felvilágositás nyerhető.

A vágásterület az állami uttól és a Tisza rakodó partjától 7 km.-nyire fekszik, — s odáig a közbirtokosság által épített uj műut vezet a Técső vasuti állomás — állami úton további 3 km.

Técső (Máramaros-megye), 1910. febr. 1.

Patkós József, közbirtokossági jegyző. **Baló Bálint,** közbirtokossági elnök

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ad 16/1910. szám.

Pályázat főerdőőri állásra.

A szepesi püspökség káptalannal közös kisidai (Abauj-Torna vármegye) erdőgondnoksága Hernádpetri védkerületében egy főerdőőri állás betöltendő.

Ezen állással következő illetmények vannak egybekötve: Nyugdíjba beszámítandó 724 K évi fizetés, 1 kat. hold szántóföld, 14 ürméter házhoz szállított tüzifa, 3 darab szarvasmarhatartás, továbbá szabad lakás kerttel.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy a 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ának megfelelően felszerelt kérvényeiket a püspökség erdőhivatalához (posta Szepestapolca)

folyó évi február hó 28-ig

nyujtsák be.

A kinevezendő főerdőőr állomását folyó évi április hó 1-én köteles elfoglalni.

Megjegyeztetik, miszerint szakiskolát jó eredménynyel végzettek, tót nyelvben is jártasak előnynyel birnak, és hogy az első év próbaszolgálatnak fog tekintetni.

Kisida, 1910. február 1.

Nagy József,
püsp. főerdész.

Faeladási hirdetmény.

Alulirott közhirré teszi, hogy Dobróc községi (Hunyad vármegye kőrösbányai járás) volt urbéresek erdejéből a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi minister úrnak 1909. évi 77740. sz. rendeletében foglalt engedély alapján előzetesen kijelölt és felmért 2210 darab 20—88 cm. vastag bükkfa és 585 darab 20—65 cm. vastag tölgyfa

1910. évi március hó 3-án délelőtt 9 órakor

Tomesden, a körjegyzőség hivatalos helyiségében, zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 7543 K.

Bánatpénz 760 K.

Megjegyeztetik, hogy az eladandó faanyag egy hegyoldalon fekszik, melynek aljában s így a faanyag tőszomszédságában erdei iparvasut van kiépülve, melyen a termelt tüzifa erdei öle, vagy ennek megfelelő súlyu haszonfa 5 (öt) K vitelbér lefizetése mellett a kőrösbányai (A. Cs. E. V.) vasuti állomásra leszállittatik.

A részletes árverési és szerződési feltételek a m. kir. állami erdőhivatalnál Déván, a m. kir. járási erdőgondnokságnál Brádon, valamint alulirottnál betekinthetők.

Dobróc, 1909. november 24-én.

Borza Tovis s. k.
a v. urbéresek elnöke.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Pályázat.

Ifj. Wesselényi Miklós báró szilágymegyei hadadi uradalmában f. évi május hó 1-én egy

erdőőri állás

betöltendő.

Javadalmazás: 480 K készpénz, természetbeni lakás, 7 hold kert és szántó (lakása mellett), 32 ürm³ tüzifa, faeladások után 2%, valamint a megállapított lődijak. Pályázóktól erdőőri szakvizsga megkivántatik. Vadászatban és vadápolásban jártasak előnyben részesülnek. Kellően felszerelt kérvények **folyó évi március hó 25-ig** alulirotthoz beküldendők.

Kolozsvár (Egyetem-utca 7.) február hóban.

Nagy László s. k.
erdőtanácsos.

Tölgyfa-eladás.

A nagyváradi latin szertartásu Főtisztelendő Káptalan tulajdonát képező és „Csehi" bihar-megyei község határában fekvő, úgynevezett „Ábrházi" erdőből a természetben kijelölt 319·76 kat. holdon levő, nagyrészt műszaki célokra alkalmas 63595 szál tölgyfa és 1105 szál cserfa, összesen tehát 64700 szál fa összes földfeletti fatömege zárt irásbeli ajánlatok útján eladatik. Fenti fatömeg becsára és egyuttal kikiáltási ára 341214 K 51 f. Az ajánlatok legkésőbben a **folyó évi május hó 20. napjának délelőtti 11 órájáig** okvetlenül benyújtandók nagyságos és főtisztelendő dr. Karácsonyi János dékán kanonok úr kezeihez (Nagyvárad, Káptalan-sor). Az ajánlatokhoz a megajánlandó vételárnak legalább is 10%-a a készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban bánatpénzül csatolandó, úgyszintén az eladási feltételeknek ajánlattevő által aláirt egy példánya, mely eladási feltételek alólirott által kivánatra megküldetnek.

Elkésett ajánlatok tárgyalás alá nem vétetnek.

Kelt Nagyváradon, Sal Ferenc-utca 4. szám, 1910. évi február 10-én.

Török László s. k.,
káptalani erdőmester.

(Utánnyomás nem díjaztattik.

Mezőterebesi úrbéri erdőbirtokosság.

7/1910. úrb. sz.

Faárverési hirdetmény.

A beregvármegyei Mezőterebes községi volt úrbéres erdőbirtokosság **1910. év február hó 16. 17. 18. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 28. március hó 1. és 2-ik napjain, d. e. 9 órakor** kezdődő és a helyszinen, a mezőterebesi erdőben tartandó nyilvános szóbeli árverésen eladja a tulajdonát képező erdő III—VI. tagjaiban tövön álló 1225 darab tölgyfának a vaglaptól ághegyig értendő összes fatömegét.

Az összes fatömeg köbtartalma: 1. haszonfában 2944 m³; 2. tüzifában 2854 m³; összes becsértéke 39219 K 80 f.

Az árverés szálanként a sorszámozott fák sorszáma szerint bocsáttatnak árverés alá.

Kikiáltási ár a becsár.

A vevő az árverési vételárat nyomban lefizetni tartozik és a megvett fának azonnal tulajdonába lép.

Az egyes fák becsértéke az úrbéri elnöknél levő becsjegyzékben foglaltatik. A becsértéknél alacsonyabb áron az eladás meg nem történhetik.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Kiszállítási határidő 3 hónap.

A részletes árverési feltételek a beregszászi m. kir. állami erdőhivatalnál, a munkácsi m. kir. járási erdőgondnokságnál, az alulirott úrbéres elnöknél és a gorondi körjegyzőnél naponta 11—12 óra között megtekinthetők.

Törvényhatósági út az erdőn keresztül vezet, vasútállomás helyben van.

Mezőterebes, 1910. január 25.

Molnár Jenő,
úrb. jegyző.

Spenik János,
úrb. elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Tenyész-fácán eladás.

Nagyobb mennyiségű **tiszta fajú,** tenyésztésre alkalmas fiatal angol és torquátus

fácántyúk

megfelelő

kakasokkal

eladó **Élő megérkezésért szavatolunk.** — Ugyancsak eladó nagyobb mennyiségben **fácántojás is.**

Esterházy hercegi erdőhivatala
Kismarton.

A csanádi káptalan uradalmában

van eladó **74 Kl. elsőrendű** 85%-nyi csiraképességgel biró, jól áttelelt

kocsányos tölgymakk.

Megrendelés eszközölhető

a csanádi káptalan főtisztségénél Temesság.

Egy hliter ára helyben a vasútra szállítva uradalmi zsákban waggonokba berakva

13 korona,

szállítás a vevőt illeti.

Magpergetés

KIZÁRÓLAG HAZAI IPAR ÉS TERMELÉS.

Magkereskedés

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

Stainer Gyula

cs. és kir. udv. szállító

magyar magpergető gyárai

KÖRMEND

(Vas-m.)

ajánl:

Kocsányos / Kocsánytalan / Cser — tölgymakkot — szakszerűen áttelelt, legmagasabb csiraképességgel biró minőségben.

Tűlevelű- / Lombfa- — magvakat — saját s a legmodernebb gépekkel berendezett magpergető-gyáramban kipergetve

Gyümölcs- / Fűmagkeverék- / Fű- és gazdasági magvak — szavatolt utolsó termés. Minden talajnak megfelelően állíttatik össze.

Exotikus tűlevelű / „ lombfa- — magvak — csakis kipróbált megbízható minőségben.

Továbbá mindennemű

díszfák és cserjék magvait

szinte szavatolt utolsó termésű s feltétlen sikert biztosító minőségben.

Tű- és lomblevelű : facsemetéket :

minden fajban, korban és nagyságban, csakis válogatott, jó gyökérzettel biró példányokban.

Továbbá

gyümölcsvadoncot, disz-, sor-, gyümölcs- és rózsafákat

kifogástalan minőségben és

díszcserjéket, díszfenyőket és cserjéket

az elképzelhető legszebb formában.

FELÜLMULHATATLAN VERSENYKÉPESSÉG.

Csemete-

KIZÁRÓLAG HAZAI IPAR ÉS TERMELÉS.

nevelés.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. március 1. 5. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Museum-körut 2-ik szám.

A sabinnők elrablása.

(G.) Midőn a M. E boldogult s nagyobb reményekre jogosult megalapítója a lap első számát útnak eresztette, — annak dacára, hogy programmul az erdészettel kapcsolatos legszebb kérdések megoldását tűzte ki, — a munka maga mégis csak egy szerény magánvállalat, jobban mondva, a szerénység terén mozgó, vakmerő magánvállalkozás volt.

Hogy ezen dicséretes magánvállalkozás nem vallott kudarcot, az egyedül vállalkozója óriási energiájának s vasakaratának tudható be. Hogy azonban az ily emberfölötti energia kiválasztása a szervezetre mily roncsoló hatással van, arról velünk együtt szíves olvasóinknak s jó barátainknak végtelen keserűséggel kellett meggyőződnie. Azt is mindannyian tudjuk, hogy a vállalkozónak ezen energiát s vasakaratot egyedül az erdészeti közügy iránti kiváló érdeklődése, szakmája iránti határtalan ügybuzgalma és szaktársai, valamint a magyar erdészet összes munkásai irányában érzett végtelen szeretete, anyagi boldogulásuk javulásába fektetett mélységes hite s a magyar erdészet felvirágozásán épült rendíthetlen bizalma sugalta és adta meg.

S mégis csodálatos a sors keze! A nemes lélek s főnkelt szellem ily káprázatos tulajdonságaival, a köztevékenység ekkora kifejtésével és az emberbaráti szeretet ily meleg megnyilatkozásával szemben, valljon a sors kezének csak ily tragikus végben kellett elismerését éreztetnie? Önkénytelenül vetődik fel a kérdés lelki szemeink előtt, hogy tehát érdemes-e egyáltalán személyünkön kívüli ügyekkel foglalkoznunk, a *köz* érdekében fáradoznunk, lelkünket és testi szervezetünket tönkre csigázva, embertársaink jólétén munkálkodnunk, midőn az elismerés helyett, a legjobb esetben a mélységes közönyt, köszönet helyett a sárga irigykedés s leszólás csipős vesszőjét, s hála fejében az elvakult gyülöletet és végül a nehéz robottal is kiérdemelt jólét helyébe, — a testi szervezet megbomlását látjuk felvonulni?!

Az emberi lélek azonban oly mélységes, az emberi szív oly hiszékeny, hogy ezen felvetett kérdésekre a feleletet nem várja s az érzés bizalma embertársai irányában feledteti még a saját kárán tapasztalt rosszat is s a szép jövőbe vetett hit és remény újabb és újabb munkára, tevékenységre ösztönzi, készteti a szervezetet. A vigaszt hozó reménynek csak egy halvány sugara férkőzzék a lélek kis viskójába s az elcsigázott, tönkregyötört szervezet megerősödik s újra életre kel.

Így nem okulva a sötét multakon, robotol szerkesztőségünk is tovább a M. E. megalapítójának köztünk maradt szellemével, magyar erdészeti közügyeink javulásának távolról előcsillanó fényes kapúja felé. Teljesen önzetlenül kívánja szolgálni, — úgy mint eddig is — egész tehetségével, a szak felvirágozását és munkásainak jólétét. Ennek fejében soha nem kíván semmiféle elismerést, hálát, köszönetet s még csak nem is gondol az emberi kicsinyes érzések ezen mulandó s mai nap kétséges értékű

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kitüntetéseire. Ha a M. E. céljait bármikor részben is eléri s munkálkodásának bármely csekély eredményét is látja, bőven van kárpótolva szerkesztősége minden gyötrő munkájáért!

Lapunk tehát kötelességének ezentúl is teljes erejével fog megfelelni, annál is inkább, mert a szükebbkörű magánvállalkozás teréről átment a Borsod-Gömör-Heves-megyék erdészeti egyesületének hivatalos közlönyévé. S bár ebből következőleg azt lehetne hinni, hogy megjelenése így biztosítva s prosperálása könnyebbé téve lett, nem árúlunk el semmi titkot, ha bevalljuk, hogy a kezdet nehézségei bizony most is fenn állanak.

Ha az élet bármely *közcélját* kitüzve eredményeket akarunk elérni, ahhoz elsősorban *tömörülésre* van szükség. A célt propagálni kell s a munkához hiveket kell szerezni. Egyes ember magában még csak nem is porszem!

Midőn Romulus Róma alapjait megvetette, ő is észrevette azonnal, hogy a meglevő s nőkben szükölködő töredék lakossággal uralmat gyakorolni és fentartani lehetetlen és hogy ahhoz elsősorban számban erős népesség szükséges. Mit tett tehát? Rendezett egy fényes, nagyszabású ünnepélyt s arra meghivta a szomszéd törzseket, köztük az egészséges, erős, szép emberű szabinokat is. Midőn pedig az ünnepség már javában folyt s a mámor tetőpontra hágott, ennek hatása alatt elraboltatta férfiaival a szabinok gyönyörű leányait s menyecskéit. A közelebbi nemzedék azután már számban is oly erős volt, hogy vele terveit megvalósíthatta s megalapozta kellőképen a nagy római birodalmat.

Használjuk fel mi is ezen történelmi példát. S ha bár szép nők rablására esetünknél nincs szükség, kedves olvasóinknak, előfizetőinknek s lapunk jó barátainak tevékenységét, szívességét nem nélkülözhetjük.

Közös ügyeink iránti szeretet melegének őszinteségével kérjük fel tehát mindazokat, kik velünk együtt éreznek s akiknek eddigi szereplésünk nyomán bölcs belátása az, hogy lapunk fennmaradása s prosperálása, szakunk terén *közszükségletet* képez, hogy az erdészet munkásai, az erdőbirtokosok, fakereskedők s bármely faiparral foglalkozók s az erdészet és vadászat iránt érdeklődők körében előfizetőket gyűjteni sziveskedjenek. Ha minden olvasónk csak *egy* hivet szerez lapunknak, már kettőzött erővel mehetünk szép és nagy céljaink megvalósítása elé! Pedig az mily könnyűséggel érhető el, ha tekintetbe vesszük, hogy a csekély utánjárással olvasóink, barátaink, a köznek s közvetve *saját maguknak* is tesznek szolgálatot. Rábeszélésekre pedig nincs szükség, mert hiszen lapunk oly változatos tartalmú, hogy benne a szakember, erdőbirtokos, csak úgy talál érdekes s gyakorlatilag hasznos tudnivalókat, mint a fakereskedő, faiparos vagy vadászember is. Sőt tárcái folytán minden művelt ház asztalán is kérhet helyet magának. Hirdetései pedig a fakereskedőnek nélkülözhetetlenek.

Rakjuk le tehát mi is alapjait a nagy Rómának és segítsünk kiépíteni hazánk erdészeti viszonyainak s közügyeinek hatalmas, stilszerű palotáját, a benlakók anyagi viszonyainak s helyzetének is teljes és szükséges feljavításával, biztosításával!

Az állami kezelésbe vett községi stb. erdők őrzése.

Az állami kezelésbe vett községi s némely más erdők s kopárok őrzéséről tudvalevőleg az 1898. évi XIX. t.-c. 14. §-a intézkedik. Ezen szakasz szerint kötelesek a kérdéses területek birtokosai, az erdőtörvény s illetve a gazdasági üzemtervekben előírt és saját alkalmazásukban levő erdővédszemélyzet részére szolgálati és fegyelmi szabályokat alkalmazni. Ezen szakasz az 1879. évi XXXI. t.-c. 22. §-án s különösen ennek második bekezdésében megállapított azon rendelkezésen alapul, a mely szerint közös erdőőr tartására több erdőbirtokos egyesülhet.

Az erdőtörvény említett szakaszának alkalmazása az állami kezelés törvénye előtt is életben volt s az kifejezésre jutott az úgynevezett járási, kerületi erdőőri intézményben. Ezen járási erdőőri intézmény megyénként volt szervezve s az illető kir. erdőfelügyelőségek saját kerületeik megyéire vonatkozólag egyöntetü eljárás iránt tettek az erdészeti bizottságoknak előterjesztéseket. Így az intézmény és annak szabályai az egész országban, — mondhatni az erdőfelügyelőségi kerületek száma szerint — különfélék voltak ugyan, de miután mindig a *helyi viszonyokhoz* alkalmazkodtak, amely viszonyokkal az erdőfelügyelők hosszabb szolgálati idejükből folyó-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lag nagyon is ismeretesek voltak, beváltak, és midőn a szolgálati és fegyelmi szabályok egyöntetűsége céljából, a teljesen megfelelő és minden tekintetben bevált 72086—1895. F. M. számu szabályzat is életbe lépett, — mely a nem állami kezelésben lévő 17. §. alatti többi erdőbirtok védszémélyzetére nézve mai nap is alkalmazásban van, — az erdővédelem ügye az egész vonalon a kívánalmaknak és szükségleteknek megfelelőleg rendezve lett s az ellen sehol panasz fel nem merült, annál kevésbé, mert egyrészt céljának megfelelt, másrészt pedig azzal az erdőbirtokosok is megelégedve voltak, a mi magában nem kicsinyelhető körülmény.

Ezen megyei, járási, kerületi erdőőri szervezetekhez a személyzetet legnagyobb részt az illető területek lakossága adta. Az erdőket s részben a vadászatot kedvelők léptek sorompóba s ajánlották fel szolgálataikat, s miután a vidékkel, az erdőkkel s annak legrejtettebb zugaival, a helyi szokásokkal, a néppel, ennek fa- és vadorzó rétegével s azok anyagi és személyi viszonyaival s szokásaival stb. közvetlen ismeretségben voltak s az előírt gyakoriati évek alatt szerzett s a helyi viszonyokhoz *alkalmazkodott* szakismereteik bővültével a szükséges vizsgát is letették, feladataiknak a legsikeresebben is birtak megfelelni.

A hatóságok, a szolgabirák, a községi elöljáróságok s az erdőbirtokosok, ezen személyzetet, — éppen abból következőleg, mert a saját járásuk, községükbeli születésű egyének voltak, — szintén igen jól ismerték s a megérdemelt bizalommal voltak hozzá, amely bizalom a kihágások tárgyalásánál megfelelő alkalmazásban részesült, mindenesetre a védelem előnyére.

Ezen erdőőrzési szervezetek nagy terhet nem raktak az erdőbirtokosok vállaira, mert azon körülmény, hogy a védszemélyzet egyes tagja, a székhelyén legnagyobb részt kisbirtokos is volt, vagy legalább is házzal, kerttel, s kis földecskével is birt, lehetővé tette a csekélyebb fizetést. A védszemélyzet szintén elégedett volt, mert megélhetése már ingatlanjából is biztosítva lévén, fizetéséből szolgálatának aprobb szükségleteit s az útiköltségeit könnyen kielégíthette, sőt képessé tette arra, hogy kis földjének míveléséhez s háza gazdasági dolgainak végzéséhez saját helyébe egy férficselédet is tartson.

Természetes, hogy az erdőbirtokosok, — amennyiben annak szüksége felmerült, — ezen *közös* erdőőri személyzeten kivül, még úgynevezett erdőszolgákat is tartottak, kik szintén ugyanazon falusi lakosokból telvén ki, fizetésben legnagyobbrészt terményeket kaptak, melyek kiszolgáltatását a birtokosok alig érezték meg, illetve észre sem vették. S miután az erdőbirtokosok ezen egyéneket, az erdőőrök s illetve ezek ajánlatának közvetítésével, a helyi viszonyokkal tisztában lévő megyei, járási erdőgondnokságok véleménye alapján fogadták fel, sőt voltak megyék, hol ugyanily véleménye nyomán, azok a főszolgabirák által neveztettek ki, ezek is a célnak teljesen megfeleltek.

Az eddigiek elmondásával nem akartam azt állítani, hogy az említett erdővédszemélyzet intézménye eszményi volt, hiszen ilyen eszményi intézmény még a köztisztviselőségnél sem állapítható meg, hanem tény az, hogy — apróbb eseteket kivéve, — melyek széles e világon előfordúlnak, a célnak, a követelményeknek teljesen megfelelt, s az ellen panasz nagyon is ritkán hangzott el. Erre visszaemlékezhetnek a legkompetensebb egyének: a kir. erdőfelügyelőségek s a volt megyei, járási erdőgondnokságok tiszti személyzete!

Jött azonban az állami erdőkezelés törvénye. Az ennek alapján felállított erdőhivatalok a vázolt megyei erdővédelmi intézményeket átvették úgy, ahogy voltak. De teljes boldogság s megelégedettség nem lévén a földön, az erdőhivatalok nagy része sem volt a már készen kapott intézményekkel megelégedve s vagy azért, hogy „ut aliquid facere videatur“, vagy mert manapság mindennek tökéletesebbítésére van meg a hajlam s újdon eszmék csillogtatására a sokszor jóhiszemű törekvés, ahelyett, hogy az új erdőtörvény rendelte szolgálati és fegyelmi szabályokat alkalmazták volna a meglevő és bevált megyei, vagy járási erdőőri intézményekhez, — fordítva, a szabályzatok keretében oly szervezeteket állapítottak meg és sürgették azok jóváhagyásait, melyek a volt állapotokat alapjaban felforgatták, s nagyot-kicsit egy kalap alá véve, sokszor lehetetlen viszonyokat teremtettek.

Legnagyobbrészt az volt a panasz, hogy az átvett személyzet a birtokosok vidékéről, falujából való s ennek következtében az ott levő rokonsága iránt az erdőkihágásoknál elnéző s olykor a birtokosság tisztviselőivel is rokonságba lévén, feladatához nem rendelkezik kellő erkölcsi tekintélyiyel. Ebből folyólag más vidék, megyebeli emberekkel kell cserélni. Azonkivül a személyzet elégtelen is, nem bír minden faorzót összefogdosni s minden tilosban legelő marhát behajtani. Tehát személyszaporítás is kell. De nem megfelelők az erdőőri székhelyek sem, tehát egyiket ide, a másikat oda kell helyezni. De meg a felszerelés, ruházat stb. sem megfelelő s ahol a személyzet előírásos egyenruházban volt, ez ellen volt panasz, hogy minek a cifraság, nem bírják viselői a költséget; ahol nem volt egyenruha, ott meg az volt a baj, hogy szürke civilbe nem lehet erdőt őrizni, még a csendőrség sem ismeri meg az illetőben az erdőőrt. A cím is sok bajt okozott.

Egyik helyen nem volt jó a „járási erdőőr“, hanem megfelelőbb a „kerületi erdővéd“, másik helyen meg épp ennek fordítottja találtatott jónak. Azután, ahol az intézményben csak vizsgázott erdőőrök voltak azelőtt, az absurdumnak találtatott. Minek az, felesleges! Legyen csak egy része vizsgázott erdőőr, a többi lehet vizsgázatlan „hatósági erdőszolga“. Viszont amely vidéken ily *kevert* személyzet találtatott, arra lett kimondva a pusztulás. Nem beszélve az őrizet ily személyzettel, legyenek tisztán vizsgázott erdőőrök. Szóval nem „stimmelt“ semmi!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az erdőbirtokosok sokszor nem tudják, nem *értették* meg a változtatások tervezetét s hogy már egyszer szabaduljanak a nyakukra járó, felvilágosító, magyarázó, rábeszélő jóindulattól, hát inkább belementek s elfogadták a tervezeteket, s hogy a zaklatástól mielőbb szabaduljanak, nem igen fontolgatták azt, hogy hát hogyan is lesz az, ha másképen lesz?!

Mindezen változások, természetesen nem egyszerre vitettek keresztül az egész vonalon, hanem erdőhivatali kerületek szerint, hol itt, hol ott. Sőt az is előfordult, hogy egyes erdőhivatal a kitervezett s jóváhagyott szervezettel sem volt egy-két év mulva megelégedve s ismét annyit panaszolt, terjeszgetett elő a bizottságoknak, hogy most már azok unták meg a dolgot, s hogy szabadulhassanak a fölöslegesen nyomasztó s ügykezelésben hátráltató előterjesztésektől, hát inkább belementek ismét a változtatásba. Jött az új összeírás, számítgatás, a számvevőségek, szolgabírák újabbi molesztálására az új kivetés, beszédés stb. A védszemélyzet, az újabb székhelyek felállításával, ide-oda lévén elhelyezve, hurcolkodott, ki tudja már hányadszor?! Az alárendelt erdőgondnokságok vezetői tehetetlenségükben szaladgáltak az új védkerületek birtokait számba adni az új embereknek, majd megúnva a gyötrő s inproduktiv munkát, reá bízták a hátralékot magukra az őrökre, hogy csak menjenek, majd a faluban az elnökök vagy valaki más átadja az erdőt s megmutatja a határokat.

De nemcsak a járási, kerületi erdőőri intézmény bizonyult rossznak, hanem kisült, hogy azok az emberek sem érnek egy fabatkát sem, akiket maguk a birtokosok tartottak és fizettek *erdőszolgákul*. Buta, rest, tunya népség, nem tud írni sem, de még köszönni sem becsületesen. Amellett jó barátságban van a lakossággal s valósággal ő a faorzók bujtogatója. Ki vele! S fordultak elő esetek, hogy — az erdészeti bizottságok kellőképpen meg nem fontolva az ügyet, — a már elmondottak nyomása alatt, belementek abba, hogy ezen szolgákat kiküszöbölve, *az erdők őrizetét kivették a birtokosok kezéből*, s beolvasztották a járási erdőőrök intézményébe s így *az erdők őrizetének felelősségét közvetlen az erdőgondnokságokra adták, közvetve saját magukra vették*. Ezer szerencse, hogy az erdőbirtokosok szűk látóköre a fel nem fedezett kihágások értékét nem perelte az erdőhivatalokon s illetve bizottságokon, mert hiszen kétségtelen joggal tehette volna.

A dolog azonban nem tetszett a birtokosoknak, amintnogy nem is tetszhetett nekik. Mert akármilyen is volt az a szolga, még is csak szolga, tehát *valaki* volt. Most azonban nincsen senkijük, mert az 5—10 falu határán elterülő erdőket őrző személy a jó Isten tudja merre mászkál, egy-egy erdőbirtokoshoz be nem tekint ha havonta egyszer. Ki képes ezt ellenőrizni?! A kezelő erdőgondnokságok vezetői bizonyára nem, mert hiszen ezeknek annyiféle ügyük-bajuk van, hogy nem két kéz, láb s szemmel kellene bírniok, hanem legkevesebb négygyel. A szolgálati naplót igaz, átnézik, de hát a papiros oly türelmes, arra a leglehetetlenebb dolgot is rá lehet írni. De nem tudják ellenőrizni az erdővédszemélyzet működését az erdőbirtokosok sem. Azelőtt, mikor még saját falujabelijük volt a szolga, hát minden nap látta valaki a birtokos tagok közül, hol itt, hol ott; az utcán, korcsmában, erdőn, mezőn, erdőn s így tudták mit csinál, hol van. S ha baj, vagy szükség volt rá, előkerítették, az ültetésekhez, vágásokhoz, falicitához, fuvarozáshoz. De most, hogy idegenbeli a szolga s öt-tiz község határa erdejének gondozója, csak a jó Isten a megmondhatója merre kószál s mit csinál?! Ha havonta vagy egyszer be is pislant a faluba, akkor is csak úgy átfutva érkezik, valami rendelettel a gondnokságtól, hogy ezt, vagy azt meg kell csinálni s azzal tovább megy. Az erdőt most már alig járja valaki; nem tudni mi történik ottan. A vágás ki lesz adva s mindenki vágja, szállítja a részét mikor ideje van hozzá s mert nem ellenőrzi senki, a meg nem telt szekerére nem egyszer a máséból is rá tesz vagy egy darabot; ki tudja, kell-e a szomszédnak? Már csak inkább viszi, minthogy ott pusztuljon! Szólítják a véletlenül odatévedt szolgát télen, hogy hát a fajzó napra, tavaszszal őszszel, hogy az ültetésekhez jöjjön el, mert szükség van rá! Hja! — szól a felelet — ha csak magukkal volna bajom, de van ám nekem sok más községem, meg birtokosom, én sem tudom magam széjjel ripasztani!

Így azután a vágások ugy néznek ki, mintha ágyúgolyók tördelték volna össze. Keresztül-kasul fekésznek a rendszertelenül s különféle tuskómagasság mellett kivágott s részben legalyazott, részben ott hagyott fatönkök, galyak, s az áthatolhatlan giz-gazból, mint a leégett falu fekete kéményei, meredeznek a senkinek sem kellett görbe és csömpe fák letördelt galyaikkal. A birtokosság tagjai ki sem ismerik magokat, hogy merre lehet az ő részük s mindenki azt szedi szekerére, a melyhez közelebb jut, de azért részét a szomszédon keresi. Ha pedig összel-tavasszal megérkeznek az *ingyen* csemeték, az elnök a gazdát, a gazda a pénztárost, ez a szomszédját, a szomszéd meg a szolgáját küldözgeti nap-nap után az ültetéshez. Voltaképen azonban egyik sem megy s legfeljebb az történik, hogy egy pár vénasszony vezérlete alatt kirándul egy csomó gyerek s ezek azután a csemeték egy részével tótágast ültetnek be valami idegen helyen, a másik résszel meg elzárják a patakot és malmot játszanak.

De ez még semmi! Jön az elöljáróság s a főszolgabíró utasításához hűen felhajtja a megyei erdőőrzés díját. Kisül, hogy holdanként 80—90 fillérbe, egy koronába, de még ennél is többe kerül! Holott ezelőtt fizetett a járási erdőőri intézményre 20—25 fillért s a szolga természetbeni tartásdíjat pedig meg sem érezte. Egy szegény közbirtokos az ő 100 holdacska rongyos cíherjének: nem is erdő: *tisztán őrzéséért* fizet 100 koronát, holott évi jövedelme — leszámítva adó, kezelési, elnöki, min-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

denféle hivatalos szaladgálási stb., költségeket, — őt koronánál nem több! Erre már ki jön a birtokos is a türelméből s egy közelebbi gyülésen leszidja az elnököt, mert szerinte ez a hibás, a gondnokságot, bizottságot s mindent a mi az erdejével az egész világon valaha messze távoli összefüggésben volt és van, s elkeseredetten hozza meg a határozatát, hogy az egész erdőt mindenestől felajánlja az államnak. Neki nem kell, még gondolni sem akar rá.

A hatósági erdőszolga ez alatt vigan éli világát, végzi a saját dolgát a ház körül; legjobb esetben kimegy kissé sétálni. A vidéket, lakosságot, viszonyokat nem ismeri s nem is tőri magát nagyon utána. Tudja, vagy legalább érzi, hogy *sokát* ugy sem lesz igy s megint elhelyezik valamerre. Hébe-hóba bejelent valami kihágási esetet, a melybe véletlenül bele botlott, mert hát annyi valamit csak kell felmutatni, hogy el ne csapják. Látszólag igy még több eset jön be mint megelőzőleg, mikor erdőőr is volt, meg erdőszolga is. De ez csak látszólagos javulás, mert ha a kihágási esetek szaporodnak, ez a körülmény már magában visszaesést mutat. De a bibi nem csak ebben van, hanem abban is, hogy a birtokos által tartott szolgák eltörlésével a kihágások rettentő módon felszaporodtak s ezen tömeg csekély hányadrészének feljelentésével is már a kihágások száma könnyen emelkedik.

Azt is látja s érzi a hatósági védszemély, hogy habár most 150—200 koronával is több a fizetése, mint mikor saját falujában és saját kis házában lakott, de azért ebből a fizetéséből a mai viszonyok mellett még éldegélni is lehetetlen. S miután a birtokos s hatósági személyek közül sem ismeri senki, hát bizony jó fogadtatásra sem talál sehol s elkeseredik maga is. A mellett az azelőtti falusi elcsapott szolgák is dühösek rá, mert hitők szerint ő az oka, hogy menesztve lettek, s intrikálnak ellene a hol csak lehet; most már tényleg ők vezetik a kihágókat a legjobb helyekre. Mert a mint hogy a legnotóriusabb vadorzóból lesz a legjobb vadőr, úgy az elcsapott erdővédszemélyek adják a legrafináltabb kihágókat. Az existenciájában megrövidült s elkeseredett hatósági védszemély tehát csak immel-ámmal tesz-vesz, s forgolódik maga körül, mint a maszlagot nyelt hal a víz színén, de hivatásának megfelelni messze nem tud, nem akar s nem is bir.

Ily módon satnyul az erdők őrizetének viszonya s vele az erdők minősége is, a helyett, hogy az állami kezelés gondozása mellett legalább ezen téren éretnének el eredmények. Mert hiszen azt senki kétségbe nem vonhatja, hogy az erdőbirtokosok által megelőzőleg tartott erdőszolgák beszámításával azelőtt egy megye területén alkalmazásban volt 200 személy mellett, bármilyen is lett légyen az, *határozottan jobbnak* kellett a védelmi viszonyoknak lenni, mint az említett szolgák kiküszöbölésével szervezett 50 személy védelme alatt az lehetséges.

De jön az erdőgondnok s látva tavasszal a rettentő elpiszkolt vágást, nyáron és ősszel az ültetések paródiáit s a fékevesztett legelteléssel leragott csepőtéseket s a sárga agyagig kitiport talajokat, higgadságát veszitve korholja az ilyesmibe már elfásult erdőszolgát s a mellette levő elnököt, kit véletlenül sikerült valahol elcsípnie s az erdőre magával vinnie. Majd az áthágást is feljelenti, melynek során a birtokos, a bizottság jóindulatú elnézése folytán ugyan „legkisebbb mérvben" lesz megbüntetve, de e csekély összeg is csak olaj a tűzre, hogy a birtokosság az elnök, az erdőszolgai intézmény és minden erdészeti hatóság ellen ujjólag kikeljen s az égen látható üstökös csóvájának a végére kiványon minden erdőt, erdőszemélyt, birtokossági szervezetet, gyülést, ügyviteli szabályzatot, szavazólajstromot s tisztviselőséget.

De erdőrendészetileg, a meglevő ezen viszonyok mellett, az erdőbirtokosok felelősségre jogilag nem is vonhatók az erdővédelem mulasztásából elkövetett áthágásokért, mert hiszen az erdők védelmének és őrizetének nagyon kényes módját és lehetőségét, az erdőhivatalok tanácsára éppen azon erdőrendészeti hatóság csavarta ki az erdőbirtokosok kezéből, amely őket a védelem mulasztásáért felelősségre vonja. Ezt pedig krokogyélus okoskodásnak nevezik, mely azonban jogállamban büntető határozatok indokolásául nem szolgálhat!

Szó sincs róla, az állami kezelést annak idején az erdőbirtokosok elég csendes rezignációval fogadták. Életbe léptetése előtt ugyan, különösen a nemzetiségi vidékeken, korteslogásként terjedt a hir, hogy az állam elveszi az erdőket, de miután beigazolódott ezen hírnek a valótlansága, a birtokosok szépen hozzá szoktak a törvényhez. Annál könnyebben történhetett ez, mert a változás a járási, megyei és m. kir. erdőgondnokságok munkálkodásában, kezdetben alig volt észrevehető és az állami kezelés költségei sem követelték észrevehetően nagyobb megterhelését az erdőbirtokosoknak, mint az a járási erdőgondnokságok idejében volt. A dolgok tehát a megkivánt rendes mederben folynak és folynának tovább is, ha . . .

Minden valószínűség szerint a kir. erdőfelügyelőségek igazolhatják azt, hogy a megyei kezelés alatt, az erdészeti viszonyok s különösen az erdők fentartásának *külső* helyzete, *a természetben*, mert hiszen ez bir egyedül fontossággal — ha — mondjuk, — nem is volt sokkal jobb, — de rosszabb sem, a mostani állami kezelés mellettinél. Egyes különleges esetek nem számitanak, azok mindég voltak s lesznek is. Hanem általában nagyobb panaszok a megyei kezelésnél nem fordultak elő, ez az egy bizonyos.

A megyei erdőgondnokok saját hatáskörükben dolgoztak, nem zavarta, háborgatta őket senki. Munkájukat ugy osztották be, hogy kötelmeiknek erdőbirtokosaik javára s előnyére, a törvény keretén belül, a legjobban megfelelhessenek. Nagyon sok igazság van abban, hogy ha akkor dolgozik az ember, mikor kedve van hozzá, tiszzer

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

annyit és jobban dolgozik, mint ellenkező esetben, midőn nyomtató ló módjára, lelki fásultsággal kell, akarva nem akarva, sablonos időn keresztül *robotolnia*. Az erdők kezelése, vagyis egy erdőgondnokság munka- és időbeosztása semmi körülmények között sem sablonizható olykép, mint például a birságoké, vagy adóhivataloké. A mely erdőgondnokság irodahelyiségének ajtajára ki van írva az, hogy: „Hivatalos idő d. e. 9—12., d. u. 3—5," annak az erdőgondnokságnak minden esetre kitüntető rendben lehetnek az aktái, de az, a minek kezelésére tulajdonképen oda állíttatott, — *az erdeje*, — az bizony csak olyan, mint az a hátig piszokban heverő, csontig aszott jószág, melynek gazdája azt sem tudja, hogy merre van az istálló.

Egy igazi kezelő erdőgondnoknak a tudományát nem az irodahelyiségben kell fitogtatnia, ha hivatalát szívvel lélekkel kívánja szolgálni s közvetve hazájának s közvetlenül erdőbirtokosainak akar hasznos szolgálatot teljesíteni, hanem kint a szabad természet asztalánál. Ebből, egyebet nem említve, az is következik, hogy ily erdőgondnok soha előbb meg nem mondhatja, hogy 15, vagy 30 nap mulva reggeli nyolc órakor mely községház udvarán fog kocsijáról leszálláni.

A volt megyei erdőgondnokok tehát éppen abból folyólag, mert nem zaklatta őket senki, dolgaikat megfelelőleg is tudták elintézni. Elősegítette a jó munkálkodást még azon körülmény is, — hogy a megye által lévén, nagyrészt élethosszigian megváltszva, iparkodtak gondnokságukat már azért is mindig rendben tartani, hogy hátralékok, rendetlenségek fel ne szaporodjanak, mert azok később is csak nekik okoztak volna gondokat. De még a megyei élettel szervesen összenőve, bármelyik is agyon restelte volna magát, ha a megye központján, akár gyűléseken, akár más alkalommal, bármely oldalról panaszt vagy gáncsot kellett volna hallania.

Az erdőbirtokosok közöt hovatovább erősebb mérvben észlelhető ellenszenv az állami kezelés ellen, tehát nem is a törvény egyes szakaszainak alkalmazása, s illetve a m. kir. erdőgondnokságok kezdetben folytatott működése következtében nőtt ki és terjed, mert hiszen ezen erdőgondnokságoknak az uj törvény előírta kötelmeik is — kint az erdőn s falun, — majdnem csak ugyanazok, mint a melyek a járásiakét is képezték, hanem éppen az erdőgondnokságoknak, — akár saját kezdeményezésük, nagyrészt azonban felettes hatóságuk által elrendelt, — azon kezdeményezett és a törvény szakaszainak *túlmagyarázásán* is alapúlható újítások oktrojálásán épül fel, melyek a törvényben egyáltaljában bent sem foglaltatnak s melyek származása azzal magyaráztatott, hogy: „manapság mindenek tökéletesbbitésére van meg a hajlam s még ki nem forrott újdon eszmék csillogtatására a sokszor jóhiszemű törekvés."

Csakhogy soha törvény azon szándékkal és célzattal nem hozatott, hogy az annak végrehajtására hivatott közegek, a szakaszok túl, ferde vagy téves magyarázásával, lehetséges, hogy hivatali ambiciójuk mentsége mellett, a sorok közti gondolatokra építve, a közt, a törvény intenciójával nem menthető rendelkezésekkel molesztálják. Még ha a törvényhe magába tévednének bele ily természetű tételek, még akkor is a törvény szakavatott végrehajtója olyképen iparkodik azon éleket tompitani, hogy azok senki által észre ne vétessenek és senkiben az elkeseredés, dac és ellenállás érzését fel ne keltsék. A törvények azon végrehajtója azonban, aki nem így cselekszik, akaratlanul is a népet a törvény iránti köteles tisztelet ellen ingerli.

Az állami kezelés alatt lévő erdők őrizésének régi kipróbált szervezetét tehát szintén fölösleges oly változtatásoknak kitenni, melyek a birtokosokat eddigi csendes megelégedettségéből kizavarják, költségkiadásaikat szaporitják anélkül, hogy a védelmi viszonyokon bármily csekély mérvben is javitanának. Annál kevésbbé lehet ilyesmit az állami kezelés aegise alatt megtenni, mert arról ezen törvényben még egy betű rendelkezés sem foglaltatik. A törvény, mint az már előbb emlitve volt, a szóban levő kérdésben csak annyit intézkedik, hogy az erdőbirtokosok kötelesek az erdővédszemélyzet részére szolgálati és fegyelmi szabályokat alkotni, jóváhagyatni és alkalmazni. Ez pedig éppen elegendő, többre nincsen szükség. A szabályokra a végrehajtási rendelet egy egészen megfelelő s helyes mintát is dolgozott ki s ha ezen szabályzat a régi bevált szervezethez alkalmaztatik s nem megforditva, a kérdés mindenek megelégedésére s a védelmi viszonyok előnyére is, helyesen megoldva van.

Mindezekkel korán sincs az mondva, hogy azon egyes helyeken, hol az erdők őrzése terén már a multban is oly kézzel fogható s számbeli adatokkal igazolható mulasztások melletti ferde viszonyok fordultak elő, melyeket továbbra az erdővédelmi érdekek meg nem tűrhetnek, hogy azon helyeken, az *erdőőrzés intenzivitását* szolgáló megfelelőbb szervezetek ne létesittessenek. De azon körülmény, hogy egy megye területén állami kezelés alatt álló erdőknél megelőzőleg szolgálatot teljesitett s a birtokosok által fizetett 200 erdőszolga helyébe, az új szervezett 50, ugyancsak éppen olyan minőségű, *sőt ugyanazon emberekből kikerült* erdőszolgát állit fel, az intenzivebb erdőőrzés viszonyát ugyancsak nem vonja maga után, hanem ellenkezőleg, hatalmas visszaesést eredményez, még akkor is, ha ezen ujabb embereket nem a birtokosok, hanem az ő fokozott megterheltetésükre, közvetve az adóhivatalok fizetik.

Az erdők őrzésének szervezete tehát csak is azon egyetlen esetben bolygatható, ha az őrzésnek *intenzivebbé tétele* céloztatik, máskülönben az semmi körülmények mellett sem indokolt. Az erdőőrizet intenzivitására pedig csak két mód van befolyásával. Vagy a meglevő vizsgázott és vizsgázatlan személyzet egyikének, esetleg mindkettejének szaporitása, vagy a vizsgázatlan u. n. erdőszolgák teljes elejtésével, a vizsgázott erdőőrök számának emelése. De a vizsgázott erdőőrök számának

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

megtartása mellett, az erdőszolgák apasztása, csakis *visszaesést* mutat, bárminként is emeljük az utóbbiak fizetését.

Ha már valahol az erdőőrizet szervezetének megváltoztatása elkerülhetetlenné válik, akkor elsősorban is a régi sablonos megoldást el kell dobni s hogy a birtokosok ingerlékenysége elkerültessék s esetleges igazságtalanságok beférkőzésének gát vettessék és a mellett az őrzési viszonyokon is *tényleg* — nem csak papiron — segítve legyen, a szervezet összeállításánál, az erdőbirtokok tagoltsága és nagysága szerint feltétlenül distingválni kell.

Természetesen ideális állapot lenne az, ha az ország összes erdeinek, tehát az *erdővagyonnak* őrzését, — erdőőrzési adók ellenében, — csak úgy mint a közbiztonságét, az állam teljesítené. A *teljes* felelősséget azért nem venné magára, csak úgy mint a csendőrségi intézmény mellett sem felelős azért senki, ha valakit a közutak mentén kirabolnak vagy legyilkolnak. De ilyen teljes felelősségű erdőőri intézmény vagy személy ma sincsen sehol sem. Az állam ezen erdőőrzést nagy előnyökkel tudná a katonai közszolgálattal teljesíteni. Nem kellene hozzá egyéb, mint a katonai intézményen belül egy külön „*katonai erdőőrzési osztály*" szervezése. A nép fiai közül bizonyára akadna, — a honvédség és közös haderő kötelezettségében, — nemcsak elegendő „tauglich", hanem passionátus egyén is, aki három évi szolgálaton kivül még egy pár évet, esetleg egész életét, az erdőőrzési osztálynál, megfelelő napi zsold mellett eltöltené, különösen ha ezen szolgálat azon előnyével is kapcsolatos lenne, hogy abba már két évi rendes katonai szolgálat után, a teljes katonai kiképzés végével, be lehetne lépni. Ezen osztályból, az erdőterületek mennyiségéhez képest, az erdők vidékein megfelelő őrségek szerveztetnének, melyek személyi ügyekben föléttes hatóságaiknak, a szolgálatot illetőleg pedig az erdőbirtokosoknak s illetve ezek erdőtiszti személyzetének lennének alávetve. A többi már részletkérdés.

Ezen katonai intézmény mindenfelé előnyökkel járna. A haderő mozgósitás esetén megfelelő kész anyag föléött rendelkeznék, amely e mellett még kitünő terepismerettel is birna. Az állam közbiztonsági téren jutna új közegekhez s általuk a közbiztonsági viszonyokat, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy ezek az erdők fedett területén s az erdőkkel boritott perifériák nemzetiségi vidékein a leggyengébbek, az egész kontinensen példaszerüleg kifejleszthetné. A birószágok és közigazgatási hatóságok szintén céljaiknak megfelelő természetü szervekhez juthatnának. Az erdőbirtokosok pedig, bizonyára mai őrzési kiadásaiknak csak hányadrészeit képező adó fejében, egy minden tekintetben kifogástalan s teljesen megbizható védelmet kapnának.

De mert ilyen képek csak álomképekül vetithetők az érdeklődéstelen közélet szürke falára, nem marad egyelőre más hátra, mint a meglevő viszonyok keretén belül keresni az erdőőrzés helyesebb megoldási módját.

Az volt tehát mondva, hogy az erdőőri szervezetek alakításánál distingválni kell. Ezen distingció az erdők kiterjedésére és tagoltatására értendő s e tekintetben meg kell különböztetni oly erdőket, melyek:

1. bárhol és bárminként is fekésznek, magokban, olyanok, hogy akár területi nagyság, akár nagyobb jövedelmezőség folytán, egy vagy több erdővédszemélyi tartására önállóan képesek;

2. melyek egymagukban, területi kicsinységük, vagy kisebb jövedelmezőségük folytán, egy erdővédszemélyi tartását sem birják ugyan el, de szomszédságaikban, *oly területen belül, amilyen egy nap alatt bejárható*, elterülő más erdőbirtokkal egyesülten a szóban levő feltételnek meg tudnak felelni;

3. végre, melyek egymagukban, akár területi kicsinységük, akár rossz jövedelmezőségük következtében önállóan egy erdővédszemélyi tartását sem birják el s e mellett oly *elszigetelten*, minden más erdőbirtoktól távol is feküsznek, hogy racionálisan egy közös személy által nem őrizhetők a nélkül, hogy ennek folytán az egész kerület őrzése hátránynyal s nehézséggel ne járna.

Már ezen megkülönböztetésből világos, hogy az 1., 2. alatti erdőbirtokok a közös őrzési szervezetbe minden nehézség nélkül bekapcsolhatók s hogy tulajdonképpen a *közös* erdőőri szervezetnek csak ily birtokok lehetnek tárgyai. Valamint egy egyszerű szempillantással kitünik a megkülönböztetésből az is, hogy a 3. alatti birtokok bekapcsolásával a közös erdőőrzés csak oly terhet, nyügöt vesz magára, amely öt hivatásában teljesen megbénítja s nemcsak a 3. alatti, de az 1., 2. alatti elvállalt birtokok őrzésére is képtelenné teszi!

Mi ebből az egyszerű következtetés? Semmi egyéb, mint az, hogy az ily erdőket a *közös* szervezésből ki kell kapcsolni, ami annál is könnyebben megtehető, mert az ily erdők amugy is értéktelenek, birtokosaik szegény elárvult nép, mely a kezelési költséget is alig képes megfizetni. Ezek a birtokosok az ő pár holdas ciheresüket vagy csepötésüket el nem lopják a föld szinéről s nagyon is elegendő, ha ezt az erdőgondnok évente egyszer vagy az erdőfelügyelő legfeljebb egy revizionális időben konstatálja.

A szűkebb körű őrzést az erdőbirtokosok az általuk tartott és fizetett saját külön erdőszolgájukkal amúgy is teljesitik s ezen szolgák, ha még évente változnak is (van oly birtokosság, melynél az őrzést a tagok évente sorról-sorra, felváltva gyakorolják), az ily apró erdőbirtoknál előforduhatnak egyszerűbb s kisebb tenyésztési feladatokra is teljesen megfelelők.

Ezen elmondottak szem előtt tartásával felállitott szervezet mindenesetre inkább meg fog felelni tudni a követelményeknek s arra az Isten háta mögé elrugasztott birtokosok sem fognak rossz szemmel nézni, mert az ily szervezetnél az erdőőrzési költségek nem rúghatnak

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

holdanként egy koronára! Azonkivül a lehetőségen belül oda kell törekedni, hogy a védszemélyzet a környékről való legyen, hogy igy ne csak az erdeit s a helyi s személyi viszonyokat ismerje jól, hanem ne legyen vörös posztó a birtokosok szemében.

Mese az, hogy az ily védszemély csal, lop stb. A kiben ezen lelki tulajdonságok meg vannak, az azokat más vidéken is megtartja. S utóvégre az embereket nevelni is kell tudni s egyiknél a jó szó, másiknál az egymásutáni rendbirságok még mindég megtették a hatást. Ha pedig itt is, mint mindenütt a világon akad egy javithatatlan egyén, hát el vele! De kinek jutna eszébe egy hamis lélek miatt tiz vagy husz igazat elitélni?!

Csak ismétlésből kell még befejezésül arra kiterjeszkedni, hogy bármiféle erdőőrzési szervezet is létesittessék, az erdőbirtokosoknak, ezen közös erdőőrzési szervezeten kivül tartott, saját, bármilyenképen dotált, erdőszolgáit elvenni, nemcsak törvénytelen, helytelen, de nagyon meggondolatlan álláspont is. *Taxus.*

A fából készitett cukor és alkohol.

Lapunk idei első számában közzétett birálatomra a mü szerzője a harmadik számban megjegyzést fűzött, melyben az általam sajtóhibának mondott sorbit képletét $C_6 H_{14} O_6$ helyett $C_6 H_{14} O_5$-nek állitottam. A szerző úr megjegyzésében hibának tartaná a képletnek $C_6 H_{10} O_5$-re való kiigazitását; de itt köztünk félreértés van, mert én a képletet nem $C_6 H_{10} O_5$-re, hanem a M. E. 1. szám 6. oldalán 12-ik sorban felülről $C_6 H_{14} O_5$-tel jeleztem.

El kell ismernem, hogy tényleg igaza van abban, hogy a sorbit a glükóz redukciója és nem oxydációjából keletkezik. Itt én irtam el magam s ha a szerző úr rá nem vonja figyelmemet: észre se veszem.

A mi a képletet illeti, fel kell tartanom állitásomat és helyesnek minősiteni a sorbitnál a $C_6 H_{14} O_5$ összetételt. De a szerző úr müvéből is ezen képlet állija a helyét a következtetésig és mathézis megdönthetetlen elvei alapján. Müve 9-ik (és nem 10.) oldalán a 2. megjegyzés alatt adja a sorbit képletét és ezeket mondja: *„Oxydáció alatt* olyan folyamatot értünk, melynek végeredményében a vegyületekben az *oxygéntartalom nagyobb lesz, redukció pedig az ezzel ellenkező folyamat.* Jelen esetben a glükózra alkalmazva a mondottakat *noxydációnak nevezzük azt a folyamatot, mely szerint*

glükózból $C_6 H_{14} O_6$ képződik a
glükonsav $C_6 H_{14} O_7$ és a
cukorsav $C_6 H_{14} O_8$,

redukció pedig az, mikor a

glükózból $C_6 H_{14} O_6$ képződik a
szorbit $C_6 H_{14} O_6$.

Kérem, nincs-e itt tévedés, vagy sajtóhiba?

Ha egy folyamatnál az oxygén tartalom nagyobbodik: az ellentétesnél feltétlenül kisebbednie kell. Ez a természet örök törvénye! *A biráló.*

Erdészeti technológia.

A cellulose és derivátjai.

Közli *Skotka József.*

A nitrocellulosék.

Bevezetés.

A cellulose a salétromsav behatása folytán igen sajátságos elváltozást szenved úgy vegyi, mint fizikai tulajdonságaiban. Ezen sav hatása alatt különböző uj termények képződnek, melyek a sav hatásának ideje, hőmérséklete és concentrációja szerint különböznek. A vegyi elváltozás abban áll, hogy a cellulose hydrogént és oxygént (hydroxilt) HO-t veszit és helyébe nitrilgyök (NO_3) lép. Ennek mennyisége a fenti körülmények szerint változik, de változik ezek nagysága szerint maga a termény is. Micsoda tulajdonságaik vannak ezen terményeknek külön-külön: nem tudni. Csak annyi bizonyos, hogy *azok a nitrilgyök tartalma szerint bizonyos határig oldhatók, s bizonyos határon tul már nem. És igy beszélhetünk oldható és oldhatatlan nitrocelluloséról. E két anyag közül az első csoport alapját képezi a celluloid és müselyem gyártásnak, és a fényképészetben nyer alkalmazást, a másik a katonai és egyéb célokra szolgáló robbantó-anyag gyártásnak, mert a két termék közt dynamikai szempontból az első kisebb, a másik igen nagy explositással bir.*

Önként értetődik, hogy a nitrilgyök tartalmának változásával változik egyúttal a vegyi összetétel is, és beszélhetünk ez idő szerint kettes, hármas, egész tizenkettes nitrocelluloséról, melyek vegyi összetételét az alábbi táblázat mutatja:

Csoport	Név	Képlet	NO tartalom %-ban 1 gr-ban
I.	Di- nitrocellulose	$C_{24} H_{38} O_{18} (NO_3)_2$	—
	Tri- „	$C_{24} H_{37} O_{17} (NO_3)_3$	—
	Tetra- „	$C_{24} H_{36} O_{16} (NO_3)_4$	108
	Penta- „	$C_{24} H_{35} O_{15} (NO_3)_5$	128
	Hexa- „	$C_{24} H_{34} O_{14} (NO_3)_6$	146
II.	Hepta- nitrocellulose	$C_{24} H_{33} O_{13} (NO_3)_7$	162
	Okto- „	$C_{24} H_{32} O_{12} (NO_3)_8$	177
	Ennea- „	$C_{24} H_{31} O_{11} (NO_3)_9$	191
	Deka- „	$C_{24} H_{30} O_{10} (NO_3)_{10}$	203
	Endeka- „	$C_{24} H_{29} O_9 (NO_3)_{11}$	215
	Dodeka- „	$C_{24} H_{28} O_8 (NO_3)_{12}$	226

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az I. csoport alatt elősorolt nitrocellulosék oldhatók aether és alkoholban és *kollodium* név alatt ismeretesek; míg a II. csoportba tartozók részben nehezen, részben egyáltalában nem oldódnak és adják a tulajdonképeni *lőgyapotot.*

A sav hatása alatt a cellulose vizet bocsát ki magából s így a sav a hatási idő növekvésével veszít concentrációja tömörségéből. És mert ezen termények képződése és minéműsége éppen a sav concentrációja szerint változik: igen természetes, hogy nem vagyunk képesek bizonyos meghatározott nitrocellulosét előállítani, mert a tömörség apadásával más és más összetételű termények — nitrocellulosék — képződnek.

A képződő víz hatásának ellensúlyozása, helyesebben *lekötése* céljából a nitrocellulosék gyártásánál a gyakorlatban nem alkalmazzák a tiszta salétromsavat, de *kénsavval* keverik, mert tudvalevőleg a vizet mohón köti le. De ezen két sav keverési aránya is befolyásolja a termény minőségét és voltától csak bizonyos mennyiségben alkalmazható a kénsav, mert ha belőle a szükségesnél, illetve kellőnél többet alkalmazunk: energikusan lép fel hatása a celluloséra és annak nagy részét pergamentté változtatja át s ezáltal megakadályozza a nitrocellulose képződését.

A gyakorlatban a következő keverési arányok alkalmaztatnak:

I. az oldható lőgyapot gyártásához egyenlő mennyiségben 75%-os salétrom és 96%-os kénsav, míg

II. a dynamikai célokra — tehát a tulajdonképeni *lőgyapot előállítására — egyrész salétromsav és háromrész kénsavat* használnak.

A nitrocellulosék képződésének fokára, illetve a folyamat mérvének megállapítására Chardonnet a polarizált fényt veszi igénybe. Ezen mód azonban nem eléggé megbízható, mert lehetetlen vele megállapítani: vajjon az egész cellulose változott e át, vagy csak egy része. lly fényben a cellulose igen erőteljesen nyilvánul sárgától vörösesig hajló színnel s *ha a cellusosének 5%-a nem változott át: már is mutatja jellegzetes sárga színét* elhomályositva a *nitrocellulose kék színét; s ha a terményben 10—15% át nem változott cellulose van, a mező tisztán sárga fényt mutat,* tehát az átalakulás teljes vagy nem teljes mérvére ezen módszer nem elegendő. Chardonnet a műselyem gyártásához alkalmazott kollodium képződésének megállapítására használja s ezen gyakorlati célnak ez meg is felel: de nem a tudományos meghatározásnak az előbb mondottaknál fogva.

A mi a nitrocellulosék további tulajdonságait illeti, a következőket hozzuk fel:

Maró káli lúg hatása alatt a lőgyapot (pyroxylin) már gyenge melegítésnél is teljesen felbomlik s elveszíti tulajdonságait. Maga a cellulose tisztán válik ki és mellette salétromsavas káli képződik.

Ugyanilyen hatással van reá a vaschlorur, hol a cellulose mellett szabaddá válik a salétromsav és vaschlorid alakúl ki.

A tömör kénsav hatása alatt a lőgyapotból a salétromsav már rendes hőmérsékletnél is szabaddá válik.

A lőgyapot lényegére, képződésének folyamata és minbenlétére különböző s egymástól eltérő elméletek és magyarázatok léteznek, de ezeket egyelőre csak *elméleteknek* lehet tartanunk, mert hián vannak a tudomány szempontjából megdönthetlen alapnak s így nem fedik a valóságot. Egyik elmélet szerint a nitrocellulosék oldhatósága vagy oldhatatlan volta a Nitrogén tartalmától függne. Ez azonban nem áll, mert közel egyforma N. tartalom mellett az egyik termény oldható, a másik nem.

Mások ezen különböző viselkedésű anyagok képződését hol a salétromsav hatásának ideje, hol annak hőmérséklete, hol tisztán tömörségével akarják kimagyarázni, de a valóság az, hogy ezen állítások mindegyikében van valami igazság, hanem egyik sem állja meg a helyét teljes terjedelmében. Mert bár tagadhatatlan, hogy ezen magyarázatok alapjául külön-külön vett kiindulási szempontok mindegyike befolyással bir a termék minőségére: de *egyenként azok megállapítására éppen ez okból elégtelenek.* A behatás ideje, a sav hőmérséklete és tömörsége a leglényegesebb tényezők ugyan: de a mondottaknál fogva a termény minőségét, tulajdonságait befolyásolja igen nagy mértékben a két sav keverési aránya és különösen a salétromsav tömörsége. És mert utóbbi a képződő víz folytán változik és a behatási idő növekvésével csökken: különböző és tulajdonságaiban változó többféle termény képződik, és nem vagyunk képesek egy és ugyanazon terméket tisztán és magában előállítani, hanem csak egy sorozatot. A gyakorlat szempontjából ezen körülmény azért nem jut nagy súlylyal a mérlegbe, mert a jelenlegi felhasználáshoz ily képződmények bizonyos határokon belül alkalmazhatók a nélkül, hogy a kívánt eredményt veszélyeztetnők, mert bár tulajdonságaikban változnak, de nem oly mértékben, hogy azt lényegesen befolyásolnák.

Minthogy a sav concentrációja a legfontosabb szerepet játszik az átalakulásnál s *mert ez a képződő viz folytán változik:* egyesek igyekeztek ennek elejét venni avval, hogy az átalakuláshoz szükséges sav mennyiségét növelték, így akarva elérni, hogy a cellulose lehetőleg concentrált sav hatásának legyen kitéve, és ezáltal egyenlő termék nyerése biztosítva. De hogy ezen uton csak a gyakorlati, illetve ipari célokra alkalmazható termények nyerése többé kevésbbé elérhető: de nem elegendő az a tudomány szempontjából való egyenlő, tiszta termék előállítására, ami a mondottakból önként értetődik: az sem vonható kétségbe. Ezért a sav concentrált voltát jobban, és a gyártmány egyformaságát, *helyesebben rokon minőségetben való előállítását biztosíthatjuk, ha a képződő viz lekötésésére, absorbeálására a salétromsavhoz a már mondott arányokban kénsavat keverünk.*

A nitrocellulosék különböző hatása és tulajdonságaiknak okait illetőleg a vegyészek is különböző magyarázatokat kerestek és két elv körül csoportosúltak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A francia vegyészek a lőgyapot minőségét és hatását a nitrogén-monoxyd (NO) tartalmából akarják kimagyarázni; míg az angol és német vegyészek tisztán a nitrogén tartalommennyiségéből akarják megállapítani.

J. Bebie és G. Lunge érdekesen állították össze és közölték az összehasonlítás feltüntetését a „Zeitschrift für angewandte Chemie“ 1901. évfolyamában a következőkben:

A nitrocellulose neve		NO	N	Jegyzet
		tartalom 1 gr.-ban		
4-es	nitrocellulose	108·—	7·—	Mindkét rovatban az adatok kikerekítvék és a századokban kifejezett mennyiség el lett hagyva, mert azt e helyen tárgyalni felesleges nek vettük.
5-ös		128·—	8·—	
6-os		146·—	9·—	
7-es		162·—	10·—	
8-as		177·—	11·—	
9-es		191·—	12·—	
10-es		203·—	13·—	
11-es		215·—	14·—	
12-es		227·—	14·—	

De az elmélet csak elmélet marad. Tapogatózásnak kell kijelentenünk ezen szárnypróbálgatásokat, mert nem fedik a valót. A valóság hű képe ez ideig kideríthetnek nem mondható sem a vegyi összetétek, sem hatás, sem tulajdonságokra nézve.

Nem is csoda! Hogy is lehetne megbízható, alapos és igaz adatokat felhozni oly terményekre, melyekre még a gyártás alapjául szolgáló anyag vegyi összetételét sem ismerjük alaposan és teljesen megdöntheteinül? A cellulose vegyi szerkezetére felállított képleteket e lapban már közölt okoknál fogva a további termények összetétele alapjául legalább is tudományos szempontból nem fogadhatjuk el.

A nitrocelluloséknál is áll ez, és ez idő szerint nem mondhatjuk ki éppen ez okból, melyik elmélet vagy nézet a helyes és ki kell jelentenünk, hogy a nitrocelluloséknak megkülönböztetésére sem a vegyi szerkezetre felállított képletek, sem a (N) nitrogén, sem a Nitrogén-oxyd (NO) tartalom biztos alapot nem szolgáltat. És hogy e téren a nézetek milyen eltérők: bizonyságot tesznek az alábbi táblázatok.

I. Vegyi szerkezetre vonatkozólag:

A nitrocellulose neve			vegyi szerkezete Bebie és Lunge szerint	Eder szerint
Cellulose nitrát	tetra	(4-es)	$C_{24}H_{36}O_{16}(NO_3)_4$	$C_{12}H_{16}O_8(NO_3)_4$
	penta	(5-ös)	$C_{24}H_{35}O_{15}(NO_3)_5$	$C_{12}H_{15}O_5(NO_3)_5$
	hexa	(6-os)	$C_{24}H_{34}O_{14}(NO_3)_6$	$C_{12}H_{14}O_4(NO_3)_6$

II. A nitrogén tartalmára vonatkozólag:

A nitrocellulose neve			nitrogén-tartalma Lunge és Bebie szerint % -ban 1 gr.-ban	Eder % -ban 1 gr.-ban
Cellulose nitrát	tetra	(4-es)	6.76	11.11
	penta	(5-ös)	8.02	12.75
	hexa	(6-os)	9.15	14.14

Ezen összehasonlitások bizonyitják, hogy a tett vizsgálatok a valót nem fedik és hogy ez irányban további kisérletezések, elemzésekre szükség van.

A kén és salétromsav keverési aránya, valamint ezek víztartalma lényegesen befolyásolják először a kihozatalt, másodszor — mondhatni a legnagyobb mértékben — a termény oldhatóságát és N, illetve NO tartalmát.

Aether- és alkoholkeverékben (3:1) teljesen oldható kollódiumot nyerünk, ha a savkeverék víztartalma 17—20 % közt marad, mert ekkor képződnek a tulajdonképeni typikus oldható 7-es 8-as lőgyapotok — kollódiumok. A kisebb és nagyobb víztartalom rohamosan apasztja úgy a termény oldhatóságát, mint a kihozatalt is.

Maga a hatás ideje mondhatni semmiféle befolyással sincs sem a kihozatalra, sem a termény oldhatóságára, sem NO. tartalmára. A 4 órás kezelés mellett a kihozatal 155, a 24 óránál 156; oldhatósága előbbinél 184, utóbbinál 185 cm^3. Annál nagyobb befolyással van azonban az idő, ha a savkeverék hőmérséklete változik. Egy 60°C savkeveré k $^1/_4$ órái hatás után 147, 3—4 órái kezelés mellett azonban már csak 52 cm^3 kihozatalt ad. Tehát a savak hőmérsékletéhez kell a kezelés idejét szabni, hogy a kellő eredményt biztosítsuk.

Ezek előrebocsátása után rátérünk:

I. A lőgyapot,

II. A collodium gyártására.

(Folyt. köv.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A tavasz és az állatvilág.

Irta *Gyulai György.*

Az állatvilágnak és így vadjainknak megadatott az a csodás képesség, hogy a természet rendjéhez és ebben az évszakok váltakozásához úgy életmódjukban, mint nemi életük sajátosságában egyaránt alkalmazkodni tudjanak. Az állatvilág e meglepően pontos alkalmazkodása bizonyára nem egy nap műve, de még évszázadoké sem! Mindabban, a mi a fajfentartás körül forog, az állatvilág, önakaratából, mondjuk ösztönéből egymaga nem tud egyéb utakra térni, mint a melyeket számára a természet örök törvényei előírnak, s melyeknek az állatvilág, az évszakok rendszeres változásaihoz képest, életmódjában is alá van vetve. Az állatvilág alkalmazkodása az évszakokhoz, a vadban úgyszólván organikussá vált, az velesziletik, azt tulajdonként átöröklte, s így annak úgyszólván vaskényszer hatalma alatt áll. A létfel szakadatlanul küzködő vad, ott künn az erdők-mezők aranyszabadságában tehát csak úgy alá van vetve a természet őstörvényei hatalmi erejének, mint a kalitba ketrecbe zárt, teritett asztaloknál dúslakodó becézett objektum.

Az állati szervben a belső ösztön hatalmas rugói kelnek életre akkor, midőn megjön annak az ideje! Ámde az egyed nemcsak belső, hanem egyben bizonyos külső jelek és elváltozások kényszere alatt, a minők elsősorban az évszakok élesen körvonalozott váltakozása, kénytelen a leküzdhetlen erők kényszerének engedni akkor, midőn itt van annak az ideje. Az annyiszor megcsodált vándorszárnyast, ha megjő a kikelet, sem dühöngő szelek, sem elkésett hóviharok vagy zord hideg nem képesek vándorútjától visszatartani akkor, amidőn az évszakváltozás ideje elérkezett. Igaz, vannak előhírnökök és vannak ugyancsak megkésett utócsapatok, de a kivételek meg nem döntik a természet örök törvényeit, sőt inkább megerősitik azokat! A vándorlások zöme azért a szárnyasok világánál, alig számottevő ingadozásokkal, mégis csak mindenkor pontosan a természetszabta időszakra esik.

Azok a vándorszárnyasok, melyek nálunk a szokottnál hol előbb, hol utóbb jelentkeznek, amolyan kóborló vagy eltévedt kisebb csapatok, melyeket inkább elemi csapások, abnormis, kedvezőtlen időjárás elszakitanak a főcsapatok zömétől; esetleg, gyengébb, beteges példányok, melyek ereje nem volt elégséges a rendes ut betartásához.

Habár maga a vándorlás tünete, a különböző szárnyasfajtáknál, a megtett óriás utak távolságának arányában nagy eltéréseket mutat, mégis valamennyi egyben azt igazolja, hogy a vándorlás kizárólag évszakokhoz szabott tünet, s mint ilyen, a nemi érzés jelentkezésével szorosan összefügg.

A nemi szárnyasvándorlajok életmódja a melegebb tájakhoz kötött, azoknak vándorútja aránytalanul rövidebbre szabott, mig egyes szárnyasfajok a távol egyenlítő vidékétől egész a sarki tájakig húzódnak, oda és vissza. Ámde akár rövidebb, akár pedig hosszabb utakat megtenni kényszerített a szárnyas, a vándorlás belső kényszere azonnal megnyilatkozik nála, ha megjő a kikelet, — akár Délázsia szigetelnek kikeletjéről, akár pedig a Nagy Magyar Alföld tavaszának bekövetkeztéről legyen szó!

A kikelettel ébredő nemi ösztönérzet életrekeltével, a trópikus égaljhoz életmódjában rátalt szárnyasvilág is rövidebb távolságok betartásával, helyet változtat, mig az északibb tájakhoz szokott szárnyasvilág hosszabb és leghosszabb vándorútvonalakat kénytelen választani. A végeredmény egy: a kikelet előidézte változás döntően befolyásolja a nemi ösztön ébredését valamennyi szárnyasfajtánál, egyben majdnem kivétel nélkül az összes emlősök világában is.

Érthető tehát, ha a tavaszi vándorút időbeosztásában a szárnyasok világánál sokkalta pontosabb, mint az őszi huzás. Hiszen az előbbi szorosan egybeforrott az állatvilág nemi ösztönének ébredésével.

A Nyirvidéktől a Felső-Tisza mellékeig terjedő megfigyeléseim főlegyzései igazolják, hogy a vándorszárnyasok tavaszi húzása hazánk e vidékein 10 éven át alig mutatott számbavehető eltéréseket; így nevezetesen a 14 nap között ingadozó különbözetet meg nem haladta. Legnagyobb az eltérés, ha nagyon nagynak vehetjük, az erdei szalonkánál, t. i. 15 nap. E tekintetben az abnormisan hosszú 1906—1907. évi telet követő tavaszi szalonkahúzások sem mutattak 14—16 napnál hosszabb eltéréseket. Egyéb szárnyasok közül vadlúdnál 12 nap; fülemilénél 11 nap, seregélynél 10 nap, a kakuknál pedig 15 nap eltérést észleltem.

Az állat életvilága és az évszakok változása közt tehát csodásan erős és elválaszthatatlan a kapcsolat. A vándorlás kényszere, időpontja és tartama körül egyfelől, másfelől pedig a párosodás ösztönérzete és időpontja közt fennálló kapcsolat körül forog az által egész valója. A mely állat vándorutakra nincs ráutalva, lokális jellegű tünetek kiséretében azért annál is az egész állat lényét eltöltő nyugtalanság, izgatottság jelentkezik akkor, amidőn bekövetkezett az év ama bizonyos szaka, melyhez a nemi élet ébredésének megnyilatkozása hozzáfűződik.

Azért az őszi bekövetkezte sem kevésbbé fontos az állatvilág előtt. A zordabb időszak megjöttéig valamennyinek gondoskodni kell a tavaszi és nyári ifjú nemzedék fölneveléséről, legalább annyira, hogy azok a zord évszak nehézségeinek ellentállni tudjanak. A vándorszárnyasoknak pedig főigyekezetük az az nemzedéket legalább annyira fölnevelni, hogy az, a hosszabb-rövidebb

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ideig tartó vándorutakat röpképessége teljes erejében megkezdhesse.

Vadászterületeken, értve egyaránt erdőt, mezőt, rétet, nádast, számtalanszor akadunk költés, sőt fínevelés közben félbehagyott fészekre. A tojások ott hevernek úgyszólván érintetlenül, elhagyottan; sőt akadunk néhol egyegy fészken kívül elhagyott tojásra is. Mindkét esetben soha a szülők nem törődömsége, hanem elemi csapások, minők zivatarok, orkánok, árvizek, szárnyasirtó gonosz ragadozófélék, sőt tojásrabló gyerkőcök stb. az elődézői annak, hogy az ilyen fészektelepek árvasorsra jutottak. Vándorútvonalak mentén talált egy-egy elhullatott tojás pedig azt bizonyítja, hogy a szárnyasvándort útjában valami késleltette, a családi esemény már útközben érte. Ilyen elhullott tojásokkal őszi vándorútra nem kellő fogyloknál, fácánoknál is találkozhatunk olykor. A fácánnál ez érthetőbb. A fácán még nem tartozik a teljesen akklimalizált szárnyasok közé. Bármily gonddal, figyelemmel védjük, istápoljuk, — vagy talán épen azért is, ő még mindig idegen itt minálunk. Ha fogolynál ilyesmi előfordul, az csak tapasztalatlanabb ifjú nemzedék műve lehet. A költés munkájával első ízben foglalatoskodó fiatal fogoly az öregebbek tapasztalatával nem rendelkezhetik, s így azzal az előrelátással sem birhat, melyet már ismételten költő és fiakat nevelő idősebb nemzedéknél megszoktunk. Sajnos, az idény beállтára a vadászatokon mégis temérdek erőteljesebb idős fogoly, kacsa, császármadár, fácán, fürj, nyúl stb. kerül lelövésre. Ezt azután a jövő év nemzedéke szokta megsínyleni, a menynyiben fejletlensége és tapasztalatlansága folytán ki nem elégítő ujabb nemzedéket szolgáltat. Akár szőrmés, akár pedig szárnyasvadról legyen szó, az erőteljes, idősebb és így tapasztaltabb nemzedéket bármely vadfélénél kíméletben kell részesítenünk, csakis ez esetben biztosíthatjuk vadállományunk jövőjét; s csakis akkor tudjuk a rosz és abnormis esztendőket könnyebben kiheverni.

A fogolyféle, még legkedvezőbb időjárás esetén is, aránylag hosszadalmasan s bizonyára előrelátásból késedelmesen fog a költés munkájához. Akkor is, midőn már itt az ideje, a fogolykakasok szakadatlan versengése, küzdelme a jércék körül, folyton késleltetí a családi tűzhely elkészültét. Még akkor is, midőn a tojó már hozzálátott a költés fáradságos munkájához, a hevesvérű, fiatalabb udvarlók sora csak nem akar véget érni. Folyton zaklatják, nyugtalanítják a komoly feladatukba merült tojók nyugalmat igénylő munkáját.

Az év megfelelő szakához, tehát a rendes időhöz szabott fogolyköltés nemzedéke, miután a költés és nevelés normális volt, erőben, minőségben és mennyiségben ki fog bennünket elégíteni, míg a túlkorán, vagy épen elkésetten költés alá kerülő nemzedék megsínyli a rendkivüli időpontokat. A tavaszi költésben kárt tehetnek megkésett fagyok, hideg, nedves, sőt havas napok, mikor is a szárnyas nem tudja a fészekben a költéshez megkivánható kellő meleget fentartani. Viszont az elkésetten kikültött nemzedék nem lesz eléggé megtollasodott ahhoz, hogy akár a vándorutak nehézségeinek, akár pedig a tél erejének ellentállni tudjon.

Az egyes évszakok váltakozásának ideje s az időjárás egyaránt befolyásolják a nyulak párzási és pockossága szakát is. Elvétve van rá eset, hogy nyúlfiakkal tél végén is találkozunk; ám az ilyen nemzedék csak satnya utódokat nevelhet. Maga a nyúlanya amúgy sem tartozik a gondosabb szülék közé, s tél szakának küszöbén vagy épen tél szakában világrajött fiait csöppet se gondozza jobban vagy rosszabbul, mint tavaszi nemzedékét, vagyis a maga módja szerint úgy, hogy a szoptatás rövid pár napját leszámítva, úgyszólván mit se törődik velük. Ha a szapora és a nemi élet élvezetében amúgy is túlságosan mértéktelen nyulak körében meg is esik, hogy a rendes időn kivül nevelnek fiakat, úgy az ősz elején világrajöttek a későbbieknél valamivel életképesebb nemzedéket fognak szolgáltatni. A zsenge nyúl szerfelett megsínyli a nedvességet és a hideget. Minthogy nálunk az ősz rendszerint derült, szép időjárással szokott bekösönteni, a kora őszi nyúlnemzedék hamarosan annyira erőhöz kaphat, hogy a telet veszedelem nélkül átszenvedheti. Már a novembertől tavaszig, abnormis időben világrajött nemzedéknek erre nem lesz ereje.

A nyúlnak természetszabta párzási és kölykezési ideje február és március hónapokra esik. A tavaszi napéj egyenszaka országszerte, a Kárpátok magasabb tájait leszámítva, már annyira enyhe, hogy az ujszülött nyúlnemzedék a folyton melegedő évszak s a fokozatosan javuló megélhetési viszonyok mellett, ősz szakára minőségben, normális, féléves, tehát teljesen fejlett nyúlpelédányokat fog szolgáltatni.

A nyúlállomány javarészét, vagyis a fajfentartásra legínkább hivatott anyagot, tehát a tavasz eleje hozza világra. Láthatjuk ebből is, hogy az évszakok, és így első sorban a tavasz, a nyulak nemi életében is kétségtelenül a legjelentősebb évszak. Természetesen abnormisan hideg, esős tavasz, főként a havas március, minden bizonnyal gyöngíteni fogja a nyulak jövő minőségét. Ezt nyúlállományunkon egy-egy augusztus-januári idényben mindenkor észrevehetjük.

A mi a növényvilágról áll, hogy t. i. az idősebb fa jobb gyümölcsöt terem, — mintha ráalkalmazható volna az állatvilágra is! A rügyfakasztó tavasz, mely remek színdús virágpompába öltözteti a növényvilágot, hogy aztán ősz szakára édes gyümölcsökkel kedveskedjen nekünk, csak oly zsongító vérkoringést visz az emlősök és szárnyasok világának ereibe, melyekkel azok kellő időben fajfentartásukról gondoskodhatnak, egyben pedig a napsugaras nyár szakában az új nemzedéket erőhöz érlelik, ép úgy, mint a termő virág az ősz édes gyümölcseit!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A híres „pilikán“ madárról.

Irta *Lakatos Károly.*

Tulajdonképen a „gödényről“ (Pelecanus onocrotalis) szól az ének, melynek olyan nagy híre volt a régiségben.

Ma már alig hinné valaki, hogy ez a nagy vízi baromról valamikor az igazi magyar madarak közé számítódott, akár csak a gólya, — mert a régebbi víz- és haldús időkben éppen nem volt ritka madár a tisza- és dunamenti lápok s tavak bőhalállományú vizein. Hanem azután, hogy fölkerült a vizek szabályozásának divatja s mind kurtábbra fogta a ki-kicsapkodó folyók rakoncátlankodását s a fekete lápi vizek birodalmának túlon-túli való terjeszkedését a háromszögelős tudomány: ehhez képest lassan-lassan a gödények is mindinkább fogyásnak indúltak és egyre fogytak; idő haladtával pedig egészen ritkaságszámba kezdtek menni, úgy hogy kivánva se láthatott belőlük az ember még oly helyeken se, ahol pedig valamikor a közönségesebb halcsászármadarak közé tartozott. Lassanként feledni kezdte vadász is, halász is, a zsákos torkú, csodacsőrű szárnyast, legfeljebb a nótában emlékezett meg róla itt-ott a nép ajka; különösképpen azonban nem említette, mert eltűnvén a szeme elől, jórészt feledésbe ment előtte és így nem is foglalkozott vele. Hogy azonban mégis tudott róla, az kitetszik azokból a nótáiból, amelyekben egy vagy más tekintetben hivatkozik a gödényre — és sok ilyen nép ajkán élő nóta van, melyek közül az egyik a következő is:

„Gödény madár elmönt, ritka lött a magja,
Ü volt a halaknak gyohontató papja.
Be nem tellett soha torkának a szákja,
Olyan volt mint a pap telhetetlen zsákja.“ *(Szeged vidéke.)*

A „vőlényi“ mondókákban is bele volt foglalva a *ritkává* lett gödénymadár, így például a következő halászrigmus is említi ezt:

„A gödénynek nevét talán hallottátok,
Hogy ez *ritka madár*, azt is jól tudjátok;
Túzok, vadlúd, kacsa, íme néznek rátok,
Vízityúk is lassan sántikál hozzátok.“ *(Vácz.)*

Pedig, mint már föntebb említettem, éppen ellenkezője volt igaz annak, amit ez a versemény kifejez, mert némely halasvizen gyakran annyi volt a gödény, hogy egy-egy jól sikerült duflázással fél vagy egész tucatot is ledurranthatott néha az ember, ha szerencsés közelőkbe férkőzhetett. Persze abban az időben, amidőn még sok volt a gödény, senkinek sem jutott eszébe kárttevései végett különösebb üldözés tárgyává tenni, hanem igenis lőtték, ha alkalom került rá hatalmas tollseprüket szolgáltató szárnyai és még inkább nyúlékony bőrzacskója miatt, mely a gödénynek az ála alatt fityeg s a melyből raritás számba menő dohányzacskókat készítettek régente, míg a madár csudanagy csőrü fejét a lápjáró csónakok orrára szegezték ki a halászok, avagy pedig a halász kunyhók ajtajára erősítették föl afféle megbámulni való furcsaság gyanánt.

Persze a mai halásznemzedék, értve a fiatalabb nemzedékeket, nem igen tud a gödényről, mert a legtöbb helyen a híre is elmult már ennek a nagyszájú jószágnak, pedig sok mese is szólott a híres „pilikán“ madárról, ahogy a Tisza körül némely helyen nevezték.

A gödény nemcsak hogy gyakori előfordulású madár volt nálunk, hanem özönével költött is a Tisza és Alduna mocsárvidékein a folyamszabályozások kora előtt, bár terjeszkedésében a bácskai, torontáli, temesi lápokra, s a bihar-, békés-, heves- és csongrádmegyei sárrétekre szorítkozott leginkább és e helyeken gyakran csapatostól is mutatkozott. Csekély példányszámban (egyesével, kettesével vagy kis csoportokban) minden nagyobb mocsáron, ahol csak hal volt, lehetett vele találkozni, szóval sehol sem tartozott a ritka állati jelenségek közé.

Szeged vidékén (a Maros holt ágaiban) a 70-es évek második felében láttam és lőttem az utolsókat azok közül, amelyek még rendes nyári telepedők valának. Azóta ilyenekkel nem találkoztam, csakis kóborló csapatok vagy egyesek ötlöttek föl imitt-amott, de mindig igen halgazdag területeken és leginkább csak árvizes években, amidőn is rendesen meg szokták látogatni a régi jó tanyákat az idegenbe szakadt halfalánkok. Általában a gödény ma már csak vendégként mutatkozik nálunk és rövid ittentartózkodás után ismét visszavonúl mostani délibb lakhelyeire, egész a Feketetengerig kísérve a Duna folyását, mely tőlünk el- és időközönkint ismét visszavezeti hozzánk, mint ahogy a *víza* felkeresi hazai nagy folyóinkat. Azonban kivételképpen a Dráva-fok és a pancsovai nagy árterek még mindig *rendes* előfordulási helyét képezik a gödénynek május vagy június hónapokban és néha óriási csapatokban mutatkoznak említett helyeken, úgy mint a Feketetenger mellékén szokott. Van rá eset, hogy százas csapatok, vagy még ennél is nagyobb tömegek verődnek össze a halászok elképzelhető ijedelmére, mert az összekerült sok madár pillanatra sem vesztegel, hanem folytonos tevékenységben folytatják Szent-Péter mesterségét és rövid idő alatt nagyon megapaszják a legdúsabb halállományt is, — hát még ha hetekig pocsékolják ugyanegy területen a halat! — mint az ily messziről jött tellhetetlen „vízi barmoknak“ szokásuk.

Őszi költözésük idejében is találkozhatunk néha még gödényekkel a Tisza, Dráva, a Maros és Olt mentén sőt olykor egészen szokatlan helyeken és számban is feltünik ez a madár; így 1882. évi október 12-én a székely havasokon a Toplica község határában mintegy 1000 darabot számláló csapat észleltetett és lőttek is közülök.

Hogy manapság költ-e még nálunk a gödény, arról nincs tudomásom, de nem hiszem.

Ami a gödénynek a halászatra való jelentőségét illeti,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

az ma már e madárnak ritka előfordulása következtében csakis oly helyeken bír fontossággal a károsítás szempontjából, ahol a gődény látogatásait ma is még tenni szokta s így mint halpusztító tényező szerepel időnként. Természetesen azoknak a helyeknek, amelyeket látogatásával megszerencséltet a gődény, valóságos ördögi démonává válik ama roppant kárttevései folytán, mit a halakban elkövet. Az a tetemes mennyiség ugyanis, melyet a halállományban csak egy nap lefolyása alatt is elpusztít egy csapat gődény — oly mérvű lehet, hogy csak igen nagy számokkal volna kifejezhető! . . . De tekintsük csak kissé közelebbről a dolgot. Ugyanis a gődény halászó eszköze az a nyúlékonysága folytán roppantúl kitágítható *állzsák*, mely a madár egész kültekintetét oly sajátságossá teszi s melyet halmeregetőül használ halászatai alkalmával s fog vele a temérdek kisebb hal mellett akkora halpéldányokat is, a mekkorák csak ebben a nyúlékony állszákban elférnek. Már most tessék úgy hozzávetőlegesen elképzelni, mennyi hal fér bele ebbe a bőrvarsába? Hát bizony nem kevés, amíg megtellik vele és pedig hamar megtellik. És ha már megtellett, rendesen csak akkor fog a telhetetlen madár a fölgyülemlett vickándó préda egyenként való elnyeléséhez . . . És hányszor telik meg emigyen, haldús vízen, csak egy óra elforgása alatt is, ez a madárzacskó? Ki tudná a számát! Hanem azt tapasztalatból tudom, hogy aránylag tetemes nagyságú, sőt feltűnő nagy halak is kerülnek abba, melyeket a madár egészen könnyű szerrel elnyel és mivel roppant gyorsan is emészt: nem csekély mennyisége szükséges a kis- és nagyhalaknak, hogy a közmondásos gődény-étvágy kielégítést nyerjen, amit azonban csak hosszabb halászkodás eredményeül érhet el. És micsoda halászkodás az, mit a gődény elkövet! Kivált midőn egész serege ezen nagy madárnak egyesül a közös cél elérésére. És mily rendszer és céltudatosság nyilatkozik meg halászkodási eljárásukban! Nem csoda, ha kétségbeesés fogja el a halászat emberét, amidőn a gődények halászkodási tevékenységét szemlélni kénytelen s látja, mint oszlik szét óriási félkörben, kiterjesztett kerítőháló alakjára 70—80, vagy talán 100, sőt néha több ily madár, egyik a másik mellé sorakozva s e rendben úszva előre, miközben szárnyaikkal a vizet csapdossák, míg roppant úszhártyás evezőjökkel nagyokat lendítenek előre-felé a testükön; emellett azonban a hajtóvonal alakzata egy pillanatra se bomlik meg, hanem szabályos félkör alakban haladnak tovább is előre, mint a huszárlovak, mikor atakra mennek — s végre ez a nagyarányú hajtás akként nyer befejezést, hogy a szárnyas halcsiszárok valamely kisebb öblölbe szorítják az összeterelt haltömeget, amidőn is kezdetét veszi a meregetés, helyesebben halhabzsolás munkája, ami igazán mesébe illő látvány! Dolgozik a bőrszák és rövid idő alatt rengeteg mennyisége a halaknak vándorol a kielégíthetlen gődénybendőbe — s ha azután elfogy vagy végleg szétriad a fogniváló: újra kezdődik a nóta, új sorakozás és hajtás veszi kezdetét a prédálkodás roppant arányaival együtt, ameddig csak torkig tömve, az utolsó falat vickándó farka ki nem marad az öblös kürtőből, vagyis a madár torkából, amely színig lesz tömve. Mikor azután mozogni is képtelenné lesz a magát telezabált halásszereg, valami szigetre vagy zátonyra veszik magukat, nyugodt gurnyasztással megemésztendő a haltáplálék ama roppant mennyiségét, mely bennök torkig felhalmozódott — és csendes veszteglésök órák hosszáig eltart.

Még szerencse, hogy a gődények halászkodási tevékenykedése a napnak csakis a hajnali és délutáni óráiban történik s nem terjed ki az egész napra, tehát nem egyfolytonosságú; oly helyeken azonban, hol a halállomány szegényes volta nem igen kiadós meregetésekre nyujt alkalmat a gődénynek, ott természetesen nem köti a madár tevékenységét a nap bizonyos szakához, hanem halászik addig, amíg jól nem lakik. Hanem ahol csekély a halállomány, vagy éppen fogyófélben: onnét csakhamar utat vesz magának oly helyre, ahol falánksága nak alkalmasabb tér nyílik. Szóval csakis a halgazdag vizek gyakorolnak rá csábító hatást, mert legfőbb táplálléka a hal, *nagy hal;* más prédát csak mellékesen, esetleg alkalomadtán kerít magának.

A gődénynek egy faja és két változata fordúl elő hazánkban. Valóságos óriás a vízimadarak között s tényleg nagyobb valamennyinél. Hossza 129—167 cm., mely nagysághoz hasonlólag óriási 29·4 cm. hosszú csőr járúl, melynek állcsontjai között fityeg le az a rendkívül kitágítható zacskó, mely a madár halfogó eszközét képezi. Lábai roppant nagyok, úszhártyások. Különben otromba, nehézkes testű állat ez a madár, de azért szép és meglepően könnyed röpte van és nemcsak hogy jól tud repülni, de a halászó sashoz hasonlóan: lecsapni is képes a levegőből s úgy ragadni ki a megpillantott halat a vízből.

Színezete az öreg madárnak egészen fehér, csak vállés farktollai őszibarack-színűek s begyének megnyúlt tollai sárgásak egy kissé. A *fiatalok* porszínű barnák, majd jövő évben fehérek lesznek, felül hússzínű árnyalattal. Csak hároméves korukban öltik magukra az öregek tisztafehér mezét s ekkor eddig szürkesárga csőrük kiszínesedik: ormozata kékes, szélei sárgások és vörösen tarkázottak, egyébként pedig az egész csőr főleg sárgás lesz a csőrzacskóval együtt. Részletesebben nem írom le, mert minden egyes egyedre alkalmazható pontosággal le sem írható, amennyiben színezetben épp úgy, mint nagyság tekintetében úgyszólván minden példánynál többé-kevésbbé jelentékeny eltérést találunk. A főalaktól (P. onocrotalus) könnyebben megkülönböztethető azonban az u. n. *kis gődény* (P. onocrotalus *roseus*), mely a törzsfajtól abban tér el, hogy szembetünően sokkal kisebb annál; egyébiránt pedig a lúdnál nagyobb, de a hattyúnál kisebb. Ez a nagysági aránya a közönséges gődénynyel szemben.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A másik varians az u. n. *borzas gödény* (P. crispus). Ezt a formát az eredeti (typikus) fajt jóval fölülmúló nagyságbeli arányai különböztetik meg. Hossza 140—180 centiméter, tehát valóságos óriás. A csőre is roppant nagy: 43, sőt 45 cm. hosszú.

Ami a pontosabb jellegbeli különbségeket illeti, a három formára nézve, álljanak még itt a következők:

1. *P. onocrotalus.* Ennek a nagyság erősen felüti a hattyuét. Fejetetején és tarkóján nincsenek borzas tollak; csüdje még egyszer olyan hosszú, mint hátsó újja; homloktollazata keskeny, hosszú és háromszögletű nyelvalakban, majdnem a felső csőrkáva tövéig ér; szeme körül csupaszbőrű s e csupaszság a szeme mögött ékbe futó alakú. Farka 20 tollból áll.

2. *P. crispus.* Ennek a szeme környékén igen kevés csupasz hely van; homlokzata szélesebb és hosszabb, mint az előbbinél, amennyiben a csőr tövéig nyúlik előre. Feje és nyaka hátulján a tollazat megnyúlt s többé-kevésbbé felgöndörödött, olykor szinte fürtös. Tollazata inkább szürkés-fehér (a fiatalok fölül szürkés-barnák), evedzője barnás-fekete. Csőre élénksárga kampójú és a csőr egészben véve is sárga, míg a csőrzacskó narancssszínű, kékesen erezve. Jellemző még a szájzug alatti kékes ibolyaszürke folt.

3. *P. onocrotalus roseus.* Ennek a homloktollazata igen keskeny és nem ér a csőr felső kávájának tövéig. Csüde majdnem háromszor olyan hosszú, mint a hátsó újja.

Mind a három gödényforma fészkelt az Al-Duna nagy árterein és ősmocsár vidékein, főleg Titel környékén. Persze költéseknek ma már híre sincs, a titeli barák is eltüntek.

Csakis lőfegyverrel, még pedig 10-es vagy 12-es kaliberű lőfegyverrel lehet a gödény ellen tenni valamit, de oly roppant lövéseket elbír, hogy szinte majdnem lehetetlen kissé távolabbról holttá lőni és vékony sörétthel éppen nem; a leggorombább nyúlgöbecs avagy fickó is csak abban az esetben maraszlja meg úgy, hogy megkapható lesz, ha fejét vagy nyakát éri lövésünk. Egyébiránt ha csak véletlenségből nem, teszem például, ha halászat után elszunyókál valami zátonyos helyen valamely jóllakott csapat, avagy véletlenségből alva nem találja őket a vízparton az ember: lőtávolra (sörétlövést értve) beközelíteni fedezet nélkül teljes lehetetlenség. Legcélszerűbb tehát golyósfegyvert használni gödényre, még pedig kitűnően belőtt katonai karabélyt, melylyel 4—500 lépésnyiről is jó lövést lehet fenni oly nagyságú céltárgyra, mint a gödény. A vadászpuskák — golyósokat értve — ily távolságra nem használhatók, mert csakis a vadászoknál elfogadott középtávolságokra vannak belőve.

A nagy távolságokról való rálövöldözésektől (tehát a cserkeléstől:) eltekintve, legcélszerűbb a gödényt lesben várni lövésre, természetesen nemcsak úgy blindre ásott lesgödörben, hanem oly kiválasztott ponton, mely felett, korábbi tapasztalatok adatai szerint: a gödények húzási levegővonala elvezet, avagy pedig oly helyeken kell lest állani, ahová halászat után a gödények pihenni járnak. Lövedékül — minthogy lesállás alkalmával közelebbi lövésre számíthatunk és bizonytalanra lőni különben sem szabad — a legapróbb fajta fickót vegyük; aki pedig bízik magában, hogy golyóval is biztos eredményt ér el: lőjön golyóval, mely esetben azonban mégis nagyon pontos célzást ajánlok, mert habár a legjobb lövő eregetné is ki a golyóbisokat, egyetlen golyó körül mégis csak nagy Európa . . . vagyis a golyó igen kicsi . . .

Helyreigazitás.

A „M. E." február hó 15-iki számában „Igen tisztelt Vadásztársak" című levélben *Jura Péter* gyógyszerész úr által ajánlott fegyverolaj ára, az olaj egyik alkatrészének *hirtelen való s nagyarányú emelkedése miatt* változást szenvedett.

E változásról, sajnos, már a lap kinyomatása után szereztünk tudomást, azért jelen soraink útján értesítjük t. olvasóinkat, hogy *az olaj ára üvegenként 1 K.* A már jelzett árszökkenés a 70 fillérnyi árat lehetetlenné tette, úgy, hogy készítőjének ezen ár mellett, meleghangú levelében jelzett áldozatkészsége dacára, kétszeres anyagi kárt okozna.

A kiadóhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

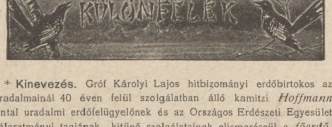

* **Kinevezés.** Gróf Károlyi Lajos hitbizományi erdőbirtokos az uradalmainál 40 éven felül szolgálatban álló kamitzi *Hoffmann* Antal uradalmi erdőfelügyelőnek és az Országos Erdészeti Egyesület választmányi tagjának, kitűnő szolgálatainak elismeréséül a *főerdőtanácsosi* címet adományozta.

* **Halálozás.** *Kostialik* István, az egri főkáptalan erdőtisztje, Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének rendes tagja, február hó 16-án Szomolyán elhunyt. Béke poraira.

* **Az állatok lelke.** A filozófusok és természettudósok régóta vitatkoznak azon, vajjon az állat cselekvését puszta az ösztön irányítja-e, van-e lelke az állatnak is, mint az embernek és hogy minő ez a lélek: tud-e különbséget tenni a jó és rossz között? Erről a kérdésről tartott fölétte érdekes és becses előadást egy párisi természettudós, Alfréd *Fouillé*. Tanulmánya meggyőző példákkal azt bizonyítja, hogy az állatok világában nem az erősebb jogán alapszik minden. Ellenkezőleg, az állatban természetes ösztöne mellett megvannak azok a lelkitulajdonságok, amelyek az emberben: a nagylelkűség és rosszakarat, az önfeláldozás és a kapzsiság; jókedv, humor és melankólia; sőt — mint azt *Aragó*, a híres csillagász egy alkalommal a kutyáján megfigyelte — kritikája is van az állatnak. Fouillé összegyüjtötte a legérdekesebb példákat, a melyeket a tudósok eddigi megfigyelései nyujtottak. *Franklin* följegyezte a következő jelenetet, amelynek szemtanuja volt: A tengerparton összemarakodott két eb, egy hatalmas ujfundlandi és egy kóbor kutya. Marakodás közben egyszerre mind a kettő lezuhant a partről a tengerbe. A kóbor eb rosszabb uszó volt és már-már elmerült a hullámokban. Amikor ezt az ujfundlandi észrevette, haragját a szánalom elfojtotta, utána vetette magát a fuldoklónak és a nyakánál fogva kimentette a vízből. Ez több ösztönről, kétségtelen. De még érdekesebb az az eset, amelyet a James Malcolm, a híres angol tudós figyelt meg. Malcolm két majmot hozott magával Indiából, Utközben a két állat szabadon játszott a fedélzeten. Egyszer az egyik majom hangos kiáltással leesett a fedélzet korlátjáról a tengerbe. Amikor ezt a társa meglátta, hihetetlen gyorsasággal a derekára kötötte a kezе ügyébe eső vékony kötél végét és utána ugrott. A kötél rövid volt. Hiába nyujtogatta a majom a kezét fuldokló testvére után, nem tudta elérni. Erre éktelen rikoltásba tört ki, mig azán észrevették a matrózok a bajt és segitségére siettek. De nemcsak a majombán, amely legközelebb állt az emberhez, sok más állatban is megfigyelték a gondolkodás képességét. Ime egy érdekes eset, amelyet Thauziés, a galambtenyésztés egyik leghiresebb müvelője, jegyzett föl. Egy nagy himgalamb a fészkén dolgozott. A szomszédos gabonaföldről hozta a fészek építéséhez szükséges anyagot. Félig már készen volt a munka. Ekkor Thauziés észrevette, hogy egy másik galamb, mialatt a társa a szántóföldön jár építőanyagért, apránként leszedi a fészket és az eresz végében a maga számára épit abból másikat. Az első galamb minden visszatértekor meglepetten nézegette építményét, amely ahelyett hogy növekednék, egyre fogy; körülnézett, kereste az eltünt birtokát, de nem tudta az okát megérteni. Kétszer-háromszor ismétlődött a jelenet. Ekkor a meglopott galambnak egy ötlete támadt. Elrepült és csakhamar visszajött egy csomó szénaszállal, amelyeket szép rendjén a fészkére tett. Erre ismét elszállt, de csak néhány lépésnyire, ahol elbujt és figyelt. A tolvaj csakhamar megjelent és nekilátott a szénalopásnak. Erre előtör a fészek jogos ura, rávetette magát és a csörével meg a szárnyaival alaposan megbüntette a turpisságáért. A másik nem is védte magát; mint a bűnös, akit rajtakaptak, és aki érzi, hogy megérdemli a büntetést, alázatosan türte a tépázást; aztán elrepült és nem bántotta többé az idegen fészket. Milne Edwardes egy napon nemes tulajdonságát fedezte föl a madárnak: a könyörületességet. Ennek az angol tudósnak volt egy rigója, amely kalitkában a kertben lakott. A kalit körül állandóan sok verébtanyázott: ezeket a rigó saját eledelével táplálta. Kiszórta nekik a magvakat, sőt a csörével nyujtotta ki az éhes verebeknek a legjobb falatokat. És eközben gondosan ügyelt arra, hogy mindegyik verébnek jusson néhány szem Amelyik kapzsi módon elétte a többi elől a rigó alamizsnáit, azt szárnycsapásokkal és kiáltásokkal elriasztotta; a gyámoltalanoknak pedig maga adta a szájába az eleséget. Blyth látott Indiában hollókat, amelyek vak társaikat táplálták. Letourneau madárnyüjteményében volt egy megvénhedt, tehetetlen cinege, amelyet több éven át a fiatalabbak etettek, csörből-csörbe, mint a fiókokat szokták.

* **Hetí tudósítás.** A gazdák részéről *vörös lóhere* iránt megnyilvánult nagyobb kereslettől, nagy mértékben élénkült meg a forgalom, mely eddig a bevásárlás tekintetében inkább óvatos volt és még előbb, mint várni lehetett, rávilágított az ujólagos fedezettel járó nehézségekre. A belföldi termést mintegy egészen felvásárolták és a mi még egyes termelők birtokában van, az mind nagyarankával van fertőzve. Most már majd ama hézag is érezhető lesz, melyet az ólomzárolható áru hiánya idézett elő. Ama kérdés, honnan legyen e hiány pótolható, aggodalmat kelt a tömeget tekintve, melyekre a gazdáknak még szükségük lesz. *Lucernából* csak cseklyebb értékü, vetési célokra hasznavehetetlen áruk kerültek a lefolyt héten piacra és ezek is csak kisebb tételekben. Minthogy azonban napról-napra fokozódik valóban elsőrendű lucernamag iránt a gazdák keresletе, ellenben teljesen megszünt az ilyen magnak kinálata, ennek folytán a lucernára vonatkozó irányzat is igen szilárd volt. *Takarmánykerepamag.* A kereslet messze felülmulja ama mennyiségeket, amiket rendszerint ezen időszakban rendelni szoktak. Mindenkinek tehát nagyon ajánlható. hogy lehetőleg idejekorán fedezze szükségletét, egyrészt mert később a keresettebb fajta bizonyára hiányozni fog, másrészt az árak további emelkedése sincs kizárva. *Muharmag, bükköny* és *fámagvak* árai változatlanok.

Jegyzések nyers áruért 100 kilónként Budapesten:

Idei vörösheremag aranykarmentesítésre alkalmas	K	160—170
Idei nagyarankás vörösheremag	„	130—135
Idei természetű arankamentes vörösheremag	„	188—192
Idei lucernamag	„	170—180
Idei természetű arankamentes lucernamag	„	186—192
Muharmag	„	14—15
Nyulszapuka	„	150—160
Bükköny	„	19—20

* **Az alkohol és az állatok.** El sem hinnök, ha példák nem bizonyitanák, hogy az állatok is mennyire szeretik az alkoholt. Kapnak is rajta, valahányszor módját ejthetik. Sőt már-már félni lehet, hogy az alkoholizmus még háziállatainkat közt is elterjed. Az elefánt, medve, ló, kutya és némely emlős állat szenvedélyesen szereti az alkoholt; a medve és a majom sörivásban bátran kiállja a versenyt egy német burs-sal. A tyukok nagyon szeretik a pálinkát és egymást törik a pálinkás meggyért, amit pajkos fiuk vetnek oda nekik, hogy gyönyörködjenek a részeg tyukok játékában. Állatseregletek tulajdonosai és állatkerti ápolók beszélik, hogy az elefánt akárhányszor ügyes furfanghoz folyamodik, csakhogy egy kis itókára szert tehessen; mikor már semmi sem segit, egyszerüen betegséget szimulál, csakhogy alkohol tartalmu orvossságot adjanak neki. A majmot is éppen ennél a gyöngyédénél fogva ejtik rabságba az afrikai benszülöttek; egy egész népes majom-család elfogását elvégzi egyetlen egy ember. Egy pálinkával telt edényt állit az erdő szélére; a majmok alighogy megpillantják az edényt, csapatostól rárohannak és hamarosan ugy berugnak, hogy az embert is pajtásnak vélik. A vadász ekkor egy majmot karjánál fogva elkap és megindul vele a falu felé; a többi majom nemhogy nem fut el, talán nem is tudna futni, hanem követvén a vadász példáját, egymás karjába kapaszkodva, megindulnak csapatostól a falu felé. Ott aztán elbánnak velük. A papagályok is nagy alkoholisták és sokan berugatják őket, csakhogy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agráminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mulatságos viselkedésükben gyönyörködhessenek. Egy természetbuvár még a pillangóról is azt hirészteli, hogy részeges, és néha holtrészegen fetreng. De mit szóljunk a newyorki sörgyárak lovairól, melyek a sörivást ugy megszokták, hogy a sárgaföldig leiszszák magukat, s akárhány a delirium tremens tipikus jelei közt adja ki páráját. Ezekkel a lovakkal csakis a német diákok kutyái állhatnák ki a versenyt.

* **Faragó Béla** zalaegerszegi erdészeti magkereskedő tavaszi árjegyzéke rendkivül gazdag tartalommal megjelent és kivánatra bárkinek ingyen megküldi.

* **Értesítés.** Van szerencsém a n. é. magyar vevőközönség szives tudomására adni, hogy dústartalmu mag- és csemeteárjegyzékem a napokban szétküldetett. Kérem azon t. érdeklődőket, akiknek kezeihez árjegyzékem nem jutott volna, hogy azt egy levelezőlapon kérjék. Egyuttal értesítem, hogy árjegyzékem 5. oldalán a tűlevelü magvak tisztasági rovata az árjegyzék összeállításánál egy sajnos véletlen folytán kitöltetlen maradt. Kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy magvaim az elérhető legmagasabb tisztasági százalék szavatolása mellett hozatnak forgalomba, mit illetőleg teljes bizalmát kérem. Kitünő tisztelettel *Stainer Gyula* cs. és kir. udv. szállító.

KASSA SZ. KIR. VÁROS
:: ERDŐHIVATALA ::
1910. év tavaszán elad
kocsánytalan
tölgymakkot
jutányos áron 90—100 % csiraképességgel
Kassán vagy valamely szomszédos állomáson
vasutra feladva.
Nagyobb vételnél megfelelő árkedvezmény.

Erdei facsemete-eladás

1910. évi tavaszi szállitásra.

635000	drb	1 éves	kocsányos tölgycsemete,	Quercus pedunculata	
875700	„	2 „	„ „ „	„	
416000	„	3 „	„ „ „	„	
662000	„	1 „	kocsánytalan „	„	sessiliflors
262000	„	2 „	„ „ „	„	
20000	„	2 „	molyhos „	„	pabescens
2900	„	3 „	átiskolázott szilfacsemete,	Ulmus	campestris
420000	„	1 „	kőriscsemete	Fraxinus	americana
26000	„	2 „	„ „ „	„	
121000	„	1 „	„ „ „	ornus	
600	„	2 „	átiskolázott hársfacsemete	Tilia	grandifolia
6000	„	2 „	hársfacsemete (magonc)	„	„
40000	„	2 „	„ „ „	„	parvifolia
51000	„	1 „	ákáccsemete,	Robinia	pseudoacacia
4000	„	1 „	diófacsemete		
1070000	„	3 „	lucfenyőmagonc,	Picea	excelsa
70000	„	3 „	erdeifenyőmagonc,	Pinus	silvestris
203000	„	2 „	feketefenyőmagonc,	Pinus	austriaca
150000	„	2 „	banksfenyőmagonc,	Pinus	banksiana.

A csemeték mind elsőrendü minőségüek!

JUNGHANS E. erdőgondnoksága

Lunkasprie, u. p. Dobrest (Biharmegye.)

M. kir. Erdőrendezőségnél hosszabb ideig működött 34 éves, kitünően szakvizsgázott, mérési, rajzolási, erdőmivelési és vadtenyésztési teendőkben jártas egyén magánuradalomnál **állást keres.**

Cim: „Nimród" jeligére, postarestante, Szaplonca. Máramarosmegye.

Magyar Otthon.

Tisztelt olvasóink becses figyelmébe ajánljuk a Budapesten, VIII., Főherceg Sándor-utca 30. sz. alatt levő **Magyar Otthon Penziót.** Mérsékelt árban elegánsan bútorozott, különbejáratu szobákat lehet ott bérelni s esetleg teljes ellátás is kapható. Csoportos jelentkezőknek megfelelő kedvezmény. *Szigorúan családi otthon.*

Tölgyműfa-eladási hirdetmény.

Az erdélyi r. k. Státus Kolozsmegye nagyalmási öszt. alap. uradalom B. ü. o.-ban eladás alá kerül 1606 szál 26—75 cm. mellmagasság átmérővel biró tölgyfából kikerülő, 944·62 tömköbméter és 10664·18 koronára becsült műfa.

Ezen műfa eladása iránt a nyilvános szóbeli árverés **1910. évi május hó 25-ik napján délelőtt 11 órakor** lesz az erdélyi r. k. Státus erdőhivatali helyiségében (Egyetem-utca 7.) megtartandó, hol az árverési, illetve eladási feltételek is betekinthetők.

Kolozsvár, 1910. évi február hóban.

Nagy László s. k.,
erdőtanácsos.

Pályázat.

A rimamurány-salgótarjáni vasmű részvénytársaság erdőbirtokainál egy, a rimabrézói erdőhivatalhoz beosztott erdészi állás betöltésére pályázat nyittatik.

Csak nőtlen egyének pályázhatnak, kik kérvényeiket — fizetési igényeik megjelölésével — főiskolai tanulmányaikat és az államvizsga letételét igazoló bizonyítványaikkal fölszerelve, alulirott erdőhivatalhoz folyó évi március hó végéig nyujtsák be.

Rimabrézó, 1910. február hó 15-én.

A rimamurány-salgótarjáni vasmű-részvénytársaság
Erdőhivatala.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

15. képv. 1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Jolsva r. t. városnál lemondás folytán megüresedett

erdőmérnöki állásra

pályázat nyittatik.

Ezen állás javadalmazása 2500 korona évi fizetés, 600 korona lakbér, 300 korona faeladási jutalék, ötször 200 korona ötödéves korpótlék, 50 ürméter tüzifa fuvarral és egy káposztásföld használata.

Ezen állást elnyerni óhajtók az 1879. évi XXXI. t.-c. 36. §-ának megfelelően legutóbbi szolgálati bizonyítványukkal és egyéb okmányokkal felszerelt kérvényüket f. évi március hó 31-ig a városi polgármesteri hivatalhoz nyujtsák be.

A később érkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Jolsván, 1910. február hó 16-án.

Bazilidesz Gusztáv,
polgármester.

Tölgyfa-eladás.

A nagyváradi latin szertartásu Főtisztelendő Káptalan tulajdonát képező és „Csehi" biharmegyei község határában fekvő, úgynevezett „Ábriházi" erdőből a természetben kijelölt 319·76 kat. holdon levő, nagyrészt műszaki célokra alkalmas 63595 szál tölgyfa és 1105 szál cserfa, összesen tehát 64700 szál fa összes földfeletti fatömege zárt írásbeli ajánlatok útján eladatik. Fenti fatömeg becsára és egyuttal kikiáltási ára 341214 K 51 f. Az ajánlatok legkésőbben a **folyó évi május hó 20. napjának délelőtti 11 óráját** okvetlenül benyújtandók nagyságos és főtisztelendő dr. Karácsonyi János dékán kanonok úr kezeihez (Nagyvárad, Káptalan-sor). Az ajánlatokhoz a megajánlandó vételárnak legalább is 10%-a készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban bánatpénzül csatolandó, úgyszintén az eladási feltételeknek ajánlattevő által aláírt egy példánya, mely eladási feltételek alólirott által kivánatra megküldetnek.

Elkésett ajánlatok tárgyalás alá nem vétetnek.

Kelt Nagyváradon, Sal Ferenc-utca 4. szám, 1910. évi február 10-én.

Török László s. k.,
káptalani erdőmester.

(Utánnyomás nem díjaztatik

Faeladási hirdetmény.

Jolsva r. t. város tulajdonát képező „Szparina" és „Kövipak" nevü erdőrészekben termelt mintegy 600 tömörköbméter vegyes méretü tölgy szálfa **1910. évi március hó 10-én délelőtt** a városházán megtartandó árverésen fog eladatni.

Az árverés megkezdése előtt zárt ajánlatok is elfognak fogadtatni. Az árverési feltételek a polgármesteri hivatalnál bármikor megtekinthetők.

Árverelni szándékozók kötelesek az árverés alkalmával a 9000 korona kikiáltási ár 10%-át, azaz 900 koronát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban letenni, illetve zárt ajánlataikhoz mellékelni.

Jolsván, 1910. évi február hó 16-án.

Bazilidesz Gusztáv,
polgármester.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Sz. 363/910.

Tölgyfa-eladási hirdetmény.

Nagykükülló vármegyében fekvő Nagysink község mint erdőbirtokos eladja erdejének B. üzemosztályában lévő s esedékes vágásában talált 2981 darab

tölgytörzset

a legtöbbet igérőnek a

folyó évi március hó 8-án délelőtt 10 órakor

a községházán tartandó nyilvános árverésen.

Árverelni szándékozók kötelesek a 2470 m^3 m. műfa és 3100 m^3 m. tüzifa, összesen 35.000 K-ra becsült kikiáltási ár 10%-át bánatpénzül az árverési elnök kezéhez az árverés megkezdése előtt letenni.

Zárt ajánlatok csak az árverés megkezdéséig fogadtatnak el.

Árverési feltételek alólírott községi elöljáróságnál bármikor megtekinthetők.

Nagysink, 1910. február hó 15-én.

Böhm Henrik,
főjegyző.

Brandschott János,
biró.

Tölgy- és bükkműfa-eladási hirdetmény.

Az erdélyi róm. kath. status kisküküllő-megyei alsóbajomi vtö. alap uradalom 1910—1911. évi vágásában eladás alá kerül:

1. Az alsóbajomi A. ü. o.-ban (Nagyerdő) 619 szál 25—50 cm. mellmagassági átmérővel biró tölgyfából kikerülő, 547·71 tömbköbméterre és 5401·68 koronára becsült tölgyműfa.

2. Ugyanezen üzemosztályban 392 szál 30—50 cm. mellmagassági átmérővel biró bükkfából kikerülő, 462·56 tömbköbméterre és 2636·58 koronára becsült bükkműfa.

3. A tatárlaki üzemosztályban 4920 szál 25—50 cm. mellmagassági átmérővel biró tölgyfából kikerülő, 3084·76 tömbköbméterre és 30137·76 koronára becsült tölgyműfa.

Fentjelzett műfaeladás iránt a nyilvános szóbeli árverés

1910. évi május hó 23-ik napján d. e. 11 órakor

lesz az erdélyi r. k. status erdőhivatali helyiségében (Egyetem-utca 7. sz.) megtartandó, hol az árverési, illetve eladási feltételek betekinthetők.

Kolozsvárt, 1910. február hó 6-án.

Nagy László s. k.
erdőtanácsos.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Tenyész-fácán eladás.

Nagyobb mennyiségű **tiszta fajú,** tenyésztésre alkalmas fiatal angol és torquatus

fácántyúk

megfelelő

kakasokkal

eladó **Élő megérkezésért szavatolunk.** — Ugyancsak eladó nagyobb mennyiségben **fácántojás is.**

Esterházy hercegi erdőhivatala
Kismarton.

A csanádi káptalan uradalmában

van eladó **74 Kl. elsőrendű** 85%-nyi csiraképességgel bíró, jól áttelelt

kocsányos tölgymakk.

Megrendelés eszközölhető

a csanádi káptalan főtisztségénél Temesság.

Egy hliter ára helyben a vasútra szállítva uradalmi zsákban waggonokba berakva

13 korona,

szállítás a vevőt illeti.

Magpergetés — KIZÁRÓLAG HAZAI IPAR ÉS TERMELÉS. — Magkereskedés

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

Stainer Gyula
cs. és kir. udv. szállító
magyar magpergető gyárai
KÖRMEND
(Vas-m.)
ajánl:

Kocsányos Kocsánytalan Cser — szakszerűen áttelelt, legmagasabb csiraképességgel bíró minőségben. (tölgymakk)

Tűlevelű- Lombfa- (magvakat) saját s a legmodernebb gépekkel berendezett magpergető-gyáramban kipergetve

Gyümölcs- Fümagkeverék- Fü- és gazdasági magvak — szavatolt utolsó termés. Minden talajnak megfelelően állíttatik össze.

Exotikus tűlevelű „ lombfa- (magvak) csakis kipróbált megbízható minőségben.

Továbbá mindennemű
diszfák és cserjék magvait
szinte szavatolt utolsó termésű s feltétlen sikert biztosító minőségben.

Fü- és lomblevelű : facsemetéket :
minden fajban, korban és nagyságban, csakis válogatott, jó gyökérzettel bíró példányokban.

Továbbá
gyümölcsvadoncot, disz-, sor-, gyümölcs- és rózsafákat
kifogástalan minőségben és
diszcserjéket, disznövényeket, diszfenyőket és cserjéket
az elképzelhető legszebb formában.

FELÜLMULHATATLAN VERSENYKÉPESSÉG.

Csemete- — KIZÁRÓLAG HAZAI IPAR ÉS TERMELÉS. — nevelés.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. március 15. 6. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván.
† 1909. augusztus 25.

Felelős szerkesztő:
MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA
hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Vadászati főmunkatárs:
Remetei KÓVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:
SZÉNÁSSY BÉLA Jolsva, Gömör m.
hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K
Egyes szám ára ... ... 1 K.

Előfizetéseket Budapesten elfogad:
ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése
Múzeum-körut 2-ik szám.

Az állami erdőfelügyelet.

Irta *Elek István.*

Bevezetésül óvást emelek a M. E. egyes munkatársainak azon különben tiszteletre méltó törekvése ellen, hogy vezető cikkben közreadott eszméiket úgy adják, mintha azok *a M. E. szerkesztőségének* volnának elfogadott és kiforrott nézetei, s ezen törekvésük az értekezés külső formájában is kifejezést nyer azáltal, hogy írójuk semmiféle névvel vagy jellel nem jelölik meg magukat s többes számban beszélnek.

A M. E. ma is annak a programmnak alapján áll, melyen 10 évi közhasznú működése alatt mindig állott, t. i. függetlenül, mindenféle pártcsoport, szolgálati ágazat, intézmény, testület, avagy személyek érdekeitől, a szabad vélemény nyilvánításának nyujt teret.

Tudjuk, hogy a társadalmi életben a fejlődés elengedhetlen s legerősebb támaszai a szólásszabadság és szabad sajtó.

Az ország, — ez a nagy politikai társadalom — parlamentjében épít szent és sérthetlen hajlékot a szólásszabadságnak s törvénynyel biztosítja a sajtó szabadságát.

A mi kis erdésztársadalmunknak is meg voltak már a M. E. megalapítása előtt is a közszabadságot biztosító intézményei és szervei, amennyiben volt Országos Egyesülete s volt szaklapja is. De az erőre kapott és megizmosodott erdésztársadalom igényeit már az Országos Egyesület és ennek szaklapja ki nem elégítették, mert arra sem elég teret, sem elég alkalmat nem nyujthattak, hogy szabadon szólhassanak és irjanak mindazok, kik az erdőgazdasági kérdésekhez hozzászólni, vagy gondolataikat írásba önteni, magukat hivatva érezték.

A M. E.-t tehát a közszükség hivta életre, de lángeszű megalapítója már akkor felismerte vállalkozásának veszélyeit s teljes biztonsággal jelölte meg az irányt, mely immár hagyománynyá vált, hogy csak az esetben van létjogosultsága e lapnak, s csak akkor szolgálhatja eredményesen a közérdeket, ha pártatlanságát és függetlenségét minden körülmények között megőrzi.

Halhatatlan megalapítója e lapnak kijelentette, hogy nem kivánja, hogy a M. E. valamely pártalakulás magva legyen, s ezt az óhajt úgy tudom a Szerkesztőség ma is tiszteletben tartja. A M. E. tehát nem akarta — de nem is lehet célja — az erdészeti társadalmat pártokra bontani; nem szándékozott s jövőben sem szándékozik — mint sokan szeretnék rá bizonyítani — frontot, vagy épen ellenzéket teremteni a kormányzatnak; jelszavakat nem ismer: ellenben az egyesek, az egyének lelki világában megért gondolatokat igyekszik feltárni, hogy az azokban levő kincsekkel gazdagítsa a közfelfogást; szabad teret nyújt az eszmecserékre; tárgyilagos vitáknak helyt ad; de megőrzi a maga pártatlanságát mindenek felett.

Ez okokból talán nem is helyes, ha minden aláírás vagy írói jegy nélkül jelennek meg egyes vezércikkek, mert bár jól tudom, hogy a Szerkesztő a M. E. pártatlanságát ép olyan féltékenyen őrzi, mint lánglelkű elődje, még is megtörténhetik, hogy a szerkesztőségi álláspont maszkjában

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

megjelent közlemény egyoldalú, elfogult, egyéni vagy osztályérdeket szolgál.

A M. E. ez évi 3-ik számában például az *„Állami erdőtisztek létszámrendezése"* címe alá a jeltelen író hasonlóan egyoldalú felfogást állított be. Ügyes ember az bizonyos, mert az egész más tárgyat igéző cím alá oly ügyesen vezeti be a maga egyoldalú álláspontját, hogy az olvasó csak elolvasása után veszi észre — ha ugyan még tovább gondolkodik a kérdés felett — hogy maszlagot evett.

Az erdőfelügyelőségi intézménynek 1879 óta megváltozott viszonyok folytán, tagadhatlanul ferde és elszigetelt helyzetét ismertetve, *„az erdők fentartását veszélyeztető állapotok további megakadályozása céljából"* a kir. erdőfelügyelőségek intézményét a belügyi kormányhoz, illetve az utolsó bekezdés szerint a pénzügyministeriumhoz ajánlja áttétetni.

Azt már előre is teljes biztonsággal megállapíthatjuk, hogy akár a földmívelésügyi, akár a belügyi, akár a pénzügyi ministeriumra bizatik is az erdőfelügyeleti jog gyakorlása, az állami érdek védelme sem így, sem úgy nem válik hathatósabbá vagy kevésbé hathatóssá, tehát a névtelen írónak az ország közgazdasági érdekeire való hivatkozása merő frázis, tárgyi tartalom nélkül.

Egy bizonyos és igaz, amit különben névtelen írónk is megerősíteni látszik, hogy az 1879. évben megalkotott erdőfelügyeleti intézmény ma már eltörpül két, azóta megizmosodott testvére mellett s nem érezheti jól magát a családi házban, mely egykor az ő uralma alatt állott, de ez nem közérdek, csak az erdőfelügyeleti intézmény személyi ügye.

Tárgyi erőssége volna ennek az ideának, hogy az erdőfelügyelet, mely kiterjed úgy a kincstári, mint az államilag kezelt erdők feletti felügyeletre, — csak úgy lehet részrehajlatlan, ha a kincstári és állami kezelési ügyeket is ellátó földmívelésügyi minister tól független.

Hát ez formailag helyes, de tartalmilag nem.

A magánerdőkre nézve ugyanis teljesen közömbös, hogy minő címmel és kinek alárendelten, — főhatósági jogkörrel fel- vagy fel nem ruházott — állami hivatal gyakorolja az állam erdőfelügyeleti jogát.

Az államilag kezelt és kincstári erdőkre nézve pedig az a kérdés: ha csakugyan szükséges-e, hogy azoknál az erdőknél, melyeket állami erdőtisztek kezelnek s mely kezelést felsőbb fokon ugyancsak állami tisztviselők ellenőrzik, az állami erdőfelügyeletet külön szervezett és független, sőt más ministernek alárendelt főhatóságok lássák el?

Szerintem ez nem szükséges, mert nem az a fő, hogy mely hatóság és minő viszonyban gyakorolja az államnak ezt a jogát, hanem *hogy az erdőfelügyeleti szempont érvényesüljön.* Nos tehát, azt a záradékot hogy: *„erdőfelügyeleti szempontból megvizsgáltam s hozzájárulok"*, egészen közömbös akár a IX-ik, akár az V-ik fizetési osztályba sorozott, akár a földmívelésügyi, akár a belügyi ministerium szolgálatában álló tisztviselő írta alá, mert ez a tisztviselő már akkor személyes felelősséget vállalt az erdőfelügyeleti szempont érvényesüléséért. Azt pedig, úgy gondolom, névtelen munkatárs sem akarja vitatni, hogy a magasabb fizetési osztályú, avagy a belügyek körébe sorolt tisztviselő egyéni felelőssége erősebb biztosíték volna a másik tisztviselőnél.

A forma emberei azonban nem egykönnyen mondanak le a külső látszat betartásáról s szinte hallani vélem, hogy ha például az állam mint birtokos, illetve ennek érdekeit magáévá tevő minister, egy olyan jövedelmező használatot akar beállítani, ami erdőfelügyeleti szempontból meg nem engedhető, nem állhat a felsőbb akaratnak ellen a beosztott tisztviselő.

Elére állított s elképzelhetetlen helyzet, mert a törvény rendeli az erdőfelügyeleti szempont érvényesülését és az a felettes minister, annak az egyéni felelősség mellett működő tisztviselőjének meg nem parancsolhatja, hogy meggyőződése és hivatalos kötelessége ellenére ne követelje az erdőfelügyeleti szempont érvényesülését.

Olyan Ázsiában még sem élünk, hogy ilyen közérdeket sértő ügyhöz való hozzájárulása a személyesen felelős tisztviselőnek követelhető legyen; de feltéve, hogy a minister mégis találna módot arra, hogy akár áthelyezéssel, akár ráparancsolással akaratát érvényesítse, — le-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gyen nyugodt névtelen munkatárs, az *ilyen nagy hatalmi szóval és erőszakkal megnyilatkozott akarat* talál módot az érvényesülésre akkor is, ha ön a belügyi vagy pénzügyi minister úr nevében diskurálgat is, mert azt csak nem hiszi igen tisztelt Barátom, hogy az Ön kedvéért két minister tárca-kérdést csinál a dologból.

Az már egyszer bizonyos, hogy ez a reform az erdőgazdasági közérdekkel meg nem indokolható s nem hogy a fejlődés útján előbbre vinné a magyar erdőgazdaságot, még jobban összegabalyítaná az így is szövevényes ügyvitelt. Egy szerencsétlen befelé való lépés volna a bürokratizmus labirintjába, s aránytalan és szükségtelen költségekkel sujtaná ezt az úgyis agyon felügyelt országot.

Ha a névtelen munkatárs érvelését más szakmában működő tisztviselő-csoportok, illetve ellenőrködő és felügyelő szervei az államnak mindnyájan magukévá tennék, akkor szép kis összegabalyodást lehetne csinálni az állami közigazgatás szervezetében. Mindjárt javaslatokat is teszek. Igy például:

A kir. tanfelügyelőségek nem teljesíthetik az állami iskolákkal szemben ellenőrző tisztüket, egy fenhatóság alatt állván, tehát áthelyezendők a király személye körüli ministeriumhoz, mert annak ugy is legkevesebb a dolga.

Az sem helyes, hogy a kir. pénzügyigazgatóságnak alá vannak rendelve az adóhivatalok, mert a pénzügyigazgató bizonyos mérvben utalványozási joggal is bir, és hátha ráparancsol az adótárnokra, hogy törvénytelen kiutalásait is fizesse ki! Ezen segitendő, át kell tenni a kaszszákat a hadügyhöz, mert annak kell a legtöbb pénz.

De az adóhivatali ellenőrök helyzete is viszszás és alárendelt az adópénztárnokkal szemben, miért is ezek külön statusba sorozandók a külügyi kormány fenhatósága alatt.

A számvevőségek beosztásán is változtatni kell, mert nem ellenőrizhetik ugyanannak a ministeriumnak a pénzkezelését, melynek alá vannak rendelve. Azért kölcsönösen ki kell cserélgetni a számvevőségeket, avagy külön számonkérő ministerium szervezendő stb.

Érzem, hogy keserű szatirába mártottam tollamat, de aki a modern irányzat lapjában, a M. E.-ben ilyen ósdi ideák számára akar hangulatot támasztani, megérdemli, hogy hasonló kisérletezésektől elriasztassék!

Ennek az országnak épen az a kára, hogy minden törvény egy-egy különálló állami szervvel ajándékozta meg, a nélkül azonban, hogy ezek egymással, vagy a közigazgatással szervi kapcsolatba hozattak volna.

Olyan a mi állami gépezetünk, mint egy ezerlábú bogár, amelyik nem tudván sok-sok lábát célirányosan használni, nem képes előre haladni, mert ha száz lábával előre segítené testét, ugyanannyival visszarántja.

Jól illesztett hat láb is elég egy bogárnak, négy az állatnak, kettő az embernek, miért nem követjük hát a tökéletesedés útján a természet utmutatását?

A modern fejlődés jelszava: *az erők egyesítése és az egyszerüsítés!*

Névtelen munkatársunk törekvése ezen természetes fejlődés irányával épen ellentétes, mert azáltal, hogy az államnak egy olyan elerőtlenedett szervét, mely a természetes fejlődési folyamat szerint is a felszívódásra van predestinálva, ismét önálló életre akarja kelteni, az esetleges beolvadástól pedig örökre elszigetelni, — megosztaná az erőket és komplikálná a szervezetet.

A külön szervezett állami erdőfelügyeletet, — mint 30 évvel ezelőtt, — ma is 47 tisztviselő látja el, de hogy az állam erdőfelügyeleti feladatainak megoldására ez a szervezet ma már elégtelen, azt mindenki tudja, hiszen 30 év óta a munka legalább is megtízszereződött.

Ezzel szemben látjuk, hogy az állam más erdőgazdasági feladatainak megoldására közel 700 erdészeti tisztviselőt alkalmaz és foglalkoztat; a természetes fejlődés útja tehát, hogy annak a 47 emberből álló különítménynek be kell olvadnia az államerdészet egységes szervezetébe, mert egyesített szervezetben az erdőfelügyelet teendői is sikerrel láthatók el a ma meglévő létszámával is a tisztviselőknek, mig a külön szervezett erdőfelügyelőségeknél nagy létszámszaporítások volnának szükségesek, aminek költségeivel igazán feleslegesen terheltetnék meg az ország!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Hogy gazdasági politikánk nem tud egy határozott biztos irányt venni, főoka, hogy az egymás mellé, felé s alárendelt vagy különálló szervei az államnak képtelenek egyöntetü összműködésre. A különféle szolgálati ágazatok egymást gátolják fejlődésükben s a nagyobb sulyra vergődők egyoldalú lökést adhatnak csak a gazdasági erők fejlődésének.

Ilyen körülmények között örülnünk kell, ha a gazdasági megerősödés fájáról alkalmunk lehet egy-egy sarj-hajtást levágni, hogy a felesleges sarj táplálására szolgált erők is a törzs és ágazat fejlődését mozdítsák elő.

Ha én reám bíznák a földmivelésügy reformját, egy percig sem haboznék minden vármegyében egy *földmivelésügyi hivatalt* állítani fel, melynek kebelében mint külön szakosztályok egy közös fő alatt nyernének elhelyezést az államerdészet és felügyelet, mezőgazdasági felügyelet, szőlészet, borászat, tejgazdaság, telepítés, segélyakciók, kulturmérnökség, folyammérnökség stb. szóval a ministerium ügykezelése alá tartozó mindazon ügyek vármegyénkint való ellátása, amelyek szigoru értelemben véve *az állam közgazdasági tevékenységének körébe tartoznak.*

A kincstári vagyonkezelés például nem tartozik ebbe a tevékenységi körbe, habár tagadhatatlanul ez is az állam érdekeit szolgálja és sokszor felhasználtatik a kezelő-személyzet ilyen ügyek (segélyakciók) gyámolitására is; itt mégis az önálló szervezet fentartását pártolnám, nem azért mintha nem tartanám lehetségesnek ezen szolgálati ágazat bevonását és a vármegyei földmivelésügyi hivatal kebelébe; de mert a kincstári vagyon kezelésénél előforduló ügyesbajos üzleti ügyek, egyrészt feltétlenül megkövetelik az egészen elkülönített kezelést, másrészt ólomsúlylyal nehezednének a közérdek szolgálatára hivatott egységes szervezet működésére.

Az erők egyesítésének különben a M. E. már régi apostola. Csak Lonkaynak az egyszerüsítésre vonatkozó értekezéseit ajánlom megszivlelésre névtelen munkatársunknak. — Azzal a rajongó lelkesedéssel és szeretettel hirdesse minden szaktárs *az erdőgazdaság egységes fejlődésének szükségét* mint ő tette, akkor meg fogják találni a helyes utat, mely a biztos fejlődés útja lesz.

Részemről ugyan Lonkay tervezetével, mint fentebbiekből kitetszik, egészen nem értek egyet, de azon szükség érzetében, hogy a szétforgácsolt gazdasági erők egyesítsenek, az ő összes indokolásában vele érzek.

A vármegyei földmivelésügyi hivatal szervezése igaz, hogy ideális állapot volna, de a mi körünkön messze túl esik, igy nincs értelme, hogy e lap hasábjain érdekében agitáljunk, tehát vissza kell térnem a magunk dolgaira s névtelen munkatárssal ellentétben megint csak azon meggyőződésemnek adok kifejezést, hogy egyelőre legsürgősebb teendőnk volna az állami kezelés és erdőfelügyelet egyesítése ugy mint azt a M. E. 3-ik számában is leirtam.

A fürtös juhar (Acer pseudo platanus) és magas kőris (Fraximus excelsior) tenyésztéséről.

Irta *Divald Béla.*

A garamrévi erdőgondnokság kocsánytalan tölgyesei kevés kivétellel elszegényedett talajjal bírnak és ezért azok kihasználásánál nagy gond és körültekintésre van szükség. Ezen tölgyesek a vetővágás előtt jegenyefenyővel lesznek alátelepítve, mert csak ezén fanemmel leszünk képesek a talajt megjavitani, állandóan jó termőhelyben üdén tartani és a tölgyet jó zárlatban szép egyenes növésü műfává nevelni.

Ott, hol a természet ezen útmutatását már korábban követték, ott az eredmény biztosítva is van. Mit tegyünk azonban azon helyeken, hol ez el lett mulasztva, ahol a kocsánytalan tölgyesek déli gerinc felé eső, kopárosodásnak indult helyein a tengődő tölgyesek szuronyszerű egyedei a termőtalaj elpusztulását hirdetik, mit tevők legyünk, mely fanemmel kisérletezzünk, hogy sikert érhessünk? Ilyen helyt a jegenyefenyővel való elegyitést nem ajánlhatjuk, azon egyszerű okból, mert tudjuk, hogy a jegenyefenyő a nap heve ellen igen érzékeny; itt kipusztul.

A közelmultban az ilyen elszegényedett talajú területeket erdei és fekete fenyővel pótoltuk, de az elől nevezett fanem tűveresedése annak pusztulására vezetett, a fekete fenyő pedig ugyszólván értéktelen fává növekszik, de nagyobb részt szintén ki is pusztult.

Ezért kisérletet tettünk az ilyen silány, egészen elszegényedett talajon gyertyánmag-vetéssel, hogy a kikelő csemete, ha fává növekszik, a talajt beárnyékolja és ez alatt aztán az értékesebb jegenyefenyő részére a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

megélhetést biztosítsa, de ez sem biztat nagy sikerrel, mert tudjuk, hogy a gyertyán a nagyon sekély talajt nem szereti és ezenkívül az árnytűrő fanemek közé tartozik, már pedig az elszegényedett déli fekvésű tölgyesek ezen föltételeknek nem kedveznek.

Okulva azonban azon jelenségen, hogy az ilyen elszegényedett, sekélytalajú sziklarepedések és zugokban a fürtös juhart és magas kőrist elszórtan találtuk, azoknak elegyítésképeni tenyésztését tűztük ki célul és a tíz éves kisérlet eredménye azt mutatja, hogy a természet útmutatásainak követése sikerre vezetett. Mindkét fanem gyökere mélyreható és terjedelmes, nagy területet hálóznak be azok, mellékgyökereik a szükséges táplálékot beszerezhetik és ezenkívül világosságot kedvelő fanemek, miért is ezen elszegényedett talajon álló tölgyesek elegyítésére alkalmasoknak mutatkoznak.

Úgy a kőris, mint a juhar fája sokkal értékesebb, mint akármelyik az előbb nevezettek közül, s így nagyobb anyagi előnyt is biztosítanak azok felett.

Ezért az elszegényedésnek indult tölgytalajok felső, a gerinc felé eső részeinek mesterséges úton való felújításánál e két fanemre nagyobb súlyt fektessünk, mint az erdei és fekete fenyőre.

„Az állami erdőkezelés mérlege."

Ezen cím alatt értekezik Elek István, a tőle megszokott rapszodikus egyenességgel, a M. E. február 1-ső számában. Könnyed, beszélő modorban fejtegeti az állami erdőkezelésnek, — mondhatni, — bohém módját és sorsát, mely lejáratlan váltóval dolgozik s így adósságának törlesztésére semmiféle időhöz sincsen kötve. Az állami erdőkezelés sikertelenségét, hivatala köréből, tehát mindenesetre a szavahihetőség elég illetékességével biró helyről vett példákkal, esetekkel s eredménytelenségekkel mutatja be. Miután pedig: „nem mozog a haraszt, ha a szél nem fújja", ha az állami erdőkezelés egészen nincs is annyira a csőd szélén, amint azt ezen, találó életpéldákkal illusztrált értekezés elképzelni megkisérli, annyi mindenesetre már valószínű, hogy a kezeléshibáktól nem mentes és az elmúlt első évtized gazdálkodása és tapasztalata arra tanít, hogy azon hibák szigorú kutatás útján felkeresendők s a kezelés sikeressége érdekében mihamarább kiküszöbölendők.

Az állami erdőkezelés törvénye mindenesetre a legjobb intenciókkal hozatott s az eddigi tapasztalatok még messze nem engednek arra következtetni, hogy az céljának meg nem felelt volna. Hibái minden bizonnyal lesznek, de ezen nincs mit sajnálkozni, mert hiszen emlékezetem szerint épp Elek István hangsulyozta egy régi cikkében azt, hogy *tökéleteset* csak a jó Isten tud teremteni. Azután ezek a hibák nem is olyanok, az értekezés szerint inkább a decentralizált hatáskör túltengései, hogy a törvény keretén belől, egyszerű rendeletek nyomán ne lennének megszüntethetők.

Az értekezés az állami erdőkezelés sikertelenségének két főokát adja. Az elhibázott szervezést és a felesleges munkagyakorlatokkal való túlterhelést. A részletek előző kifejtése után felveti a kérdést, hogy az állami erdőhivatalok mellett mi szükség van külön ügykezeléssel biró (pedig sok helyt csak egy közös hivatalos asztal mellett dolgozó) erdőgondnokságokra s illetve az erdőgondnokságok mellett, az ezek felett ellenőrzést gyakorló erdőhivatalokra?! Mert az erdőhivatalnak, — az eddigi tapasztalatok után, — kifejlődött teendője, (közvetíti az erdőgondnokságok és a felettes hatóságok közötti levelezést s ellenőrzi működésükben az erdőgondnokságokat) még nem oly komoly természetü, hogy költséges fenállását nélkülözhetlenné tegye.

Az értekezés szerint ez szervezeti hiba, mert: „ez a közvetítés vonja el az erdőhivatalokat attól, hogy az érdemleges munkából a részüket kivegyék s erre a közvetítésre egyáltalán semmi szükség nincsen, mert sokkal eredményesebben — és költség kiméléssel — érintkezhetne a végrehajtással hivatott szerv közvetlenűl az intézkedő központtal." Ebben sok igazság van!

A felesleges munkagyakorlat peddig abban áll, hogy az erdőhivatalok s *felügyelőségek* százfelé rángatják az erdőgondnokságokat s alig látja boldogságában az erdőgondnok főnökét távozni, — már nyakában van ismét az erdőfelügyelő!

Elek nagyon szereti a példabeszédeket, tehát én is ilyesmihez folyamodom s azt mondom: ha én egy nagy uraságnál valami kocsisféle lennék, és látnám, hogy az óriási, nagy gazdasági udvart én magam nem győzöm tisztán tartani, bizonyára hamarább kapnék segítséget a gazdámtól, ha neki csak a *saját* udvarunkról beszélek, mintha a szomszédba is átmutatok, hogy hát annak az udvara sem tiszta!

És én hiszem is, hogy az erdőfelügyelőség csak azért került bele ezen értekezésbe, mert az kissé hosszúra nyúlt s ilyenkor sok minden bele akad a tollba, aminek különben helye nem lenne. Meg az is emberi természet, hogy ha már a beszédet megkezdte, szeret többet is mondani és a szomszéd udvarán is söpörgetni.

Az van az értekezésben, hogy az erdőgondnokságok hátán az erdőhivatal ül, oldalról pedig az erdőfelügyelőség biztatja s ez a három állami hatóság, „vagy minek nevezzem", csak arra való, hogy egymásnak adjanak munkát s egymásnak legyenek terhére!

A legelső állítást kivéve, amennyi szó, annyi téves felfogás s következtetés.

Eltekintve attól, hogy az erdőfelügyelőségek annyira le vannak kötve *saját* dolgaikkal, hogy örülnek, ha őket nem zaklatják, semhogy másnak mesterségébe tolakodjanak, ha számba vesszük az ország összes hivatalait, nem hiszem, hogy egyetlen egyet találnánk olyat, amely magában érvényesülve, valamely más hivatallal soha ne érintkeznék s tehát annak munkát ne adna. Hiszen maga Elek István mondja, hogy csak egy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kocsi elkészítéséhez három mestereemberre van szükség és még mennyi kész alkatrészt is hozatnak hozzá.

Azt készséggel elismerem, hogy az erdőhivatalok százfelé rángatják sokszor teljesen felesleges és önkényes rendelkezéseikkel a gondnokságokat. De ezen állítást sem merem általánosítani, mert a míg tudok hivatalról, amely még a jelentéseket is *két példányban* és az erdőbirtokosoknak szóló levelezések másolatait is követeli a gondnokaitól, addig oly igazán szorgalmas, tevékeny s gondnokait istápoló hivatalfőnököt is ismerek, aki időszakonként kimegy kevésbé buzgó gondnokához s az időszak alatt a részéről is kiadott s másfelől is felgyülemlett s az erdőgondnokság irodaasztalán érintetlenül felhalmozódott postát felbontja, szépen elrendezi, felszereli, először is átolvassa s iktatja, mert az erdőgondnok úr soha odahaza nincsen.

Hát — mondom, — ha teljesen el is hiszem; hogy némely erdőhivatal, — szószerint, — erdőgondnokságainak hátán ül, a valósággal nem birom összeegyeztetni elképzelni s elgondolni sem azt, hogy az erdőfelügyelőségek akárcsak *oldalról* is biztatnák munkára az erdőgondnokságokat! Nem is tudom hirtelenében megállapítani, hogy miféle ügyekben is történhetnék ez? Hiszen oly kevés érintkezési pontunk van! Az egyetlen üzemterv, üzemrevizió s kopár fásítási terv felülvizsgálatok. Ezek miatt pedig, — ha nagyon sokat mondok, — átlagban a felügyelőség nem rabolja el 10 napját évente egy erdőgondnokságnak, tehát 355 napon át tőle teljesen nyugodtan dolgozhatik. És éppen ezért csak amolyan fedőllastromnak vagy szépségtapasznak vélem azon panaszt is, hogy alig távozik a gondnokságtól a hivatalfőnök, — már ott van ismét az erdőfelügyelő. Hivatalos titokként árulom itt el ezen a helyen, hogy az elmúlt *egész évben* erdőfelügyelőségünk az egri erdőgondnokságnak 4, mond *négy* napját rabolta el, május 25., 26., 27. és június 30-án. Hát azt hiszem, hogy ebből a munkábani háborgatáshoz tőkét kovácsolni lehetetlenség!

De az is könnyedén elvetett sulyok, hogy a „három állami hatóság" csak egymásnak ád munkát s egymás terhére van. Legalább is a három közül az erdőfelügyelőség kiveendő, mert már az eddigiekből is elképzelhető, hogy az utóbbinak még tere sincsen ahhoz, hogy a hivatalok s gondnokságok ügyforgalmába belenyúlhasson s még ha volna, akkor sincs sem ideje, sem kedve hozzá. Sőt tovább megyek s meg merem kockáztatni azt az állítást, hogy habár az állami kezelés törvényében ezen szó: „kir. erdőfelügyelőség" még bent sem foglaltatik, azért az erdőfelügyelőségek, ezt azt egész kezelést, az életbeléptetés súlyos adatszervezésétől s felállításától kezdve, végigcsinálják és nincsen egyetlen legapróbb fázisa a kezelésnek, mely ne lenne ismeretes a felügyelőségek előtt s ne menne keresztül kezeiken, s legyen meggyőződve arról, hogy a felügyelőség ezen munkájában nagyon is sok olyan dolgot végez, ami az állami kezelés közegeit terhelné; de végzi éppen azon egy morális szempontból, hogy az állami kezelés teendőit ne szaporítsa s annak sima menetét saját részéről is, — bár ezen munkáját senki el nem ismeri, — egyengesse s biztosítsa.

Azon mondat tehát, hogy a „három állami hatóság" egymásnak ad munkát, a valóságot csak annyiban fedi, hogy igen is az állami erdőhivatalok adnak bizony elég teendőt az erdőfelügyelőségnek, de megfordított állásponttal nem létezik!

És ezzel be is fejezhetném soraimat, ha kérdéses értekezését Elek István nem kisérelte volna meg az ő kedvenc eszméjének, az erdőfelügyelőségek és erdőhivatalok egyesítésének újabbi színrehozatalával.

Ezt az eszméjét is példával illusztrálja és azt mondja: „Furcsa cipővarrás volna az, ha először a cipőre a talpat rávarná az inas s odaadná a segédnek; a segéd ujra szétszedné a már kész munkát s megvizsgálva, hogy az inas jól szögezte-e fel; majd ujra összeszögezve átadná a mesternek, aki megint csak szétszedné s hegyesebbre vagy laposabbra faragva a talp alakját, most már harmadszor s véglegesen verné fel a talpat."

Elek István így szereti a példákat. Csakhogy amennyi példáját olvastam még, azok mind egy közös hibában szenvednek. A legtöbb ily példát más irányokban is lehet felhasználni, de ő, csak a saját irányát találja fel bennök s nem veszi észre, hogy azok az ellentéteket még jobban szolgálják!

Így a fent elmondott példa is nem egyesítést, hanem a meglevő elkülönített állapotot igazolja, mert vele csak arra mutat rá, hogy még a cipővarráshoz is kell inas, segéd és mester! A példából kihozott eredmény még inkább demonstrálja a meglevő viszony fentartásának szükségét. Mert valójában sem a segéd, sem a mester a cipőt nem szedik szét, sem a cipészet művészetének asztalánál, sem a vonatkoztatott erdészeti irodákban. De amint a mester a segéd munkáját feltétlenül megvizsgálja, mielőtt a vevőnek kiadja, — épp annyira szüksége van a felülvizsgálatokra az erdészeti administráció üzlet és munka helyiségében is.

A kir. erdőfelügyelőségek azonban nem ülhetnek bele *egy* cipészmesternek az üzletébe, hogy az ottani egy pár segéd munkáját ellenőrizzék, — egyszerűen azért, mert az ő hivatásuk az ország *összes* lábbelikészítői munkáinak felülvizsgálásán kivül főleg még arról gondoskodni, — hogy a cipőkészítéshez szükséges anyag az országban ki ne fogyjon, — mert ezen esetben az ország cipőparának is vége van, — meg az egyes cipészmester urak is visszatérhetnének az eke szarvához.

Azt mondja az értekezés, hogy az erdőfelügyelőségek sem munkaképesek! Valjon honnan tudja ezt? Ez egy egész új hír s ellene szól azon *közelismerésnek*, mely a felügyelőségek eddigi fáradságos működése eredményes voltát minden fórum részéről kisérte. Ha a kir. erdőfelügyelőségek személyzetileg gyengén is voltak s vannak szervezve, — feladataiknak mindig nagyon szé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

pen megfeleltek. Ezt bizonyítja nemcsak az, hogy panasz három hosszú évtizeden keresztül az intézmény ellen soha fel nem merült, hanem az erdők állapota és pedig különösen az állami kezelés előtti időszakban is. Akkor rendben volt minden ; — sőt akkor a járási, megyei erdőgondnokságok, — de a m. kir. erdőgondnokságok is — kitűnően működtek. Honnan van az, hogy az állami kezelés törvénye óta egyszerre minden rossz lett? Azt hiszem, hogy nem csalódom, ha ezen hibák kútforrását abban keresem, hogy mióta az állami kezelés otthonossá lett és megmelegedett a saját újonnan épített házában, — azóta munkáját kis kertjében megunta s látva, hogy a szomszéd kertjében jobban nő a vetemény s kevesebb a gaz, — arra iparkodik a jó szomszédot rábirni, hogy a kerítést döntsék le s a két kertet együttesen kapálják s illetve majd a szomszéd megkapálja mind a kettőt! Így az állami kezelés is megunta a dolgát s most már hatáskörét kevesli és miután hivatását is összezavarja és túlmagyarázza, — azóta a teljes *független érvényesülhetés* szép ideájának elérhetése végett jött divatba az egyesítés eszméje. Csakhogy egészen más a felügyelet és más a kezelés fogalma! Elég találóan apostrofálja ezt a viszonyt a M. E. ugyanazon számában (febr. 1.) megjelent vezércikknek következő része : „Ha a sarkantyút a folyó közepében, — a tecskendőt az égő pajtában és a hófogókat a lehullott vastag hótömegben helyezzük el — és illetve a kir. erdőfelügyelőséget az üzem és kezelési ágazatokkal egy kalap alá helyezzük, — ezek fölé, mellé vagy alárendeljük, — akkor ebből lehet egy fából vaskarika, — de a közgazdasági érdekek követelte és a törvény előírta *felügyelet* — soha !"

A kérdéses értekezés egész célja volt igazolni azt, hogy a kezelés alá vett 2·5 millió hold erdőterületen az állami erdőkezelés csődöt mondott. Ha az állami kezelés személyzete ezen, — az ország területének csak $^1/_{6}$-od részét tevő — területen a csőd bemondásával eredményhez jutott, — hogy gondol akkor arra, — hogy *hatszor* akkora területen jobb állapotokat tudna elérni? Mert meg kell jegyeznem, hogy az erdőfelügyelőségek *kitöltetlen váltóra* nem dolgoznak s nem is dolgozhatnak! Itt a közérdek szolgálatában komoly és reális munka folyik, melynek eredményes voltát személyi torzsalkodások s egyéni, a nap forgása szerint változó, kielégíthetetlen ambiciók törekvéseinek behozatalával nem lehet megbénítani s kétségessé tenni. A felügyelőség személyzete minden ideáját a közérdeknek rendeli alá s vállvetve minden tehetségét egyedül ennek szolgálatára áldozza. Azért ezen személyzetnél a tehetség és tudás magában még nem qualifikál. *Az igazság szeretete*, kötelességtudás, alaposság, a megfelelő eredményes munkálkodhatásnak fő feltételei!

Hogy e meglevő állapotok mellett jó dolga van az elsőfokú erdőrendészeti hatóságnak, mert három erdészeti szakvélemény is áll rendelkezésére, — ez, ha így is lenne, — a legkisebb indok az egyesítés eszméjére. Mert azon közismert körülményből folyólag, — hogy az erdészet tudvalevőleg hosszú évekre dolgozik s a hibák egy egész századon keresztül terhelik az erdőbirtokost, — nagyon is indokolttá teszik azt, — hogy az erdészeti hatóságok ne egyoldalú vagy kapkodó felületességgel hozzák meg határozataikat, — hanem alapos előtanulmányok leszűrődéseként, amelyek mindenesetre csak több vélemény egybevetéséből s mérlegeléséből biztosíthatók legmegfelelőbben. Minél több a vélemény, — természetszerűen annál megnyugtatóbb és tökéletesebb az erdőrendészeti hatóság intézkedése. És itt világért sem kell azt hinni, hogy minél magasabb rangban van egy tisztviselő, annál csalhatatlanabb mindig a véleménye. Ha ez így volna, akkor tényleg az alacsonyabb rangú tisztviselők véleményére nem is volna szükség. Az elbirálásoknál a szempont mindig az, hogy : több szem többet lát! Olvastam már jelöltektől és segéderdőmérnök uraktól olyan véleményt, amely becsületére vált volna egy erdőigazgatóságnak. Viszont némely erdőhivatalnak „láttam"-ozása egyáltalán értéktelen s az erdőrendészeti hatóság által felhasználhatlan. De éppen azért, mert az állami erdőhivatalok által, — talán kényelmi szempontból, — felkapott azon szokás terjed mindenfelé, amely az erdőgondnokságok véleményét csak egyszerűen láttamozza, — nem áll fenn a közleménynek azon állítása, hogy az erdőrendészeti hatóságnak *három* vélemény áll rendelkezésére. És ezen állapoton nem változtat az erdőhivatalok azon eljárása, — sőt a helyzetet rosszabbítja — hogy nézetüknek meg nem felelő véleményt vissza adnak az erdőgondnokságoknak átalakítás végett, vagy előzetesen szóbeli leg tanítják ki az erdőgondnokságokat az adandó vélemények tartalmára. Mert hiszen tudvalevő, hogy az erdőgondnokok legjobban ismerik a helyzetet és viszonyokat s említett eljárás mellett pedig nem az erdőgondnokság nézete, hanem az erdőhivatalé kerülvén papirra, — az erdőrendészeti hatóság a vélemény legbecsesebb részétől meg van fosztva. Egészen helyes irányban alakul az úgy azonban akkor, ha az erdőhivatalok nézetelléréseiket külön, vagy folytatólag a véleményen fejtik ki, esetleg az ügyet más szempontokból is kellőképen megvilágítják.

Az erdőfelügyelőség véleménye pedig még akkor sem nélkülözhető, ha a kezelőhivataloké teljesen megfelelő és kifogástalan is, — mert ő már egészen más nézőpontokból veszi az ügyet birálat alá. Előfordult azonban már többször azon eset is, hogy az erdőfelügyelőség egy, — úgy az erdőgondnokság, mint az erdőhivatal által külön véleményezett kérvényt helyszínelt s kisült, a tisztviselők őszinte bevallásával is, hogy a kérvény tárgyát senki meg sem nézte s így persze a vélemények is kissé sántítottak.

No, de hát nem arról van itten szó, hogy egymás hibáit felhányjuk, — mert hiszen hiba nélkül ember ta-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lán még sem létezik, — hanem annak a vitájáról, hogy a hibák, — melyek egyes embert ugyan terhelhetnek, de már egy hivatalban még sem tűrhetők, — az egyesítéssel vagy a nélkül kerülhetők-e ki inkább. Azt hiszem, már az eddig elmondottak is a meglevő állapot mellett döntenek. De megjegyzem, hogy ez amúgy is csak teoretikus fejtegetés, mert ha az összes indokok és minden kompetens személy is az egyesítés mellett döntenének, — ez esetre is annak megvalósítását, — teljesen biztos vagyok róla, — a mai tisztviselők már úgy sem érnék meg.

Az egyesítésnek megvalósítása különben sem olyan egyszerű, mint az egy szemvillanásra, vagy egy gondolatszíporkára, a falra vetítés képe gyanánt feltűnik! Eltekintve attól, hogy a három millió holddal képviselt kincstári és az öt millió holddal itt levő magánerdők tulajdonosai s kezelői mit szólnának ahhoz, hogy 2·5 millió hold erdőnek *kezelő* tisztviselői gyakorolják náluk a *felügyeletet*, nem könnyű megfejtésbe kerülne az új szervezésnek az anyagi oldala sem. Mert tudvalevő, hogy az erdők fentartásának közérdeke szempontjából az állami felügyelet az összes adózók terhét képezi, viszont ezzel szemben a kezelés költségét, csakis a kezelés alatt levő erdők birtokosai viselhetik. Így a kérdés méltányos és megnyugtató megoldásának az alapja egyenlő könnyen meg nem kapható.

Hát még a személyi részek? Mindkét oldalon vannak nemcsak szerzett jogok, de a tisztviselői rangbeosztáson alapuló elsőségi érdekeltségek és viszont gyakorlati előnyök. Mi lenne ezekkel?

Azután cikkíró beismeri maga, hogy az egyesítés esetén még szükséges lenne külön kezelő erdőgondnokságokra, a beszterczei erdőigazgatóság pedig kiesne a játékból. Tehát nagyjában megint ott lennénk, ahol vagyunk!

Nagyon kétséges eredményű megoldás lenne az, ha a kezelés hibáinak bacillusaival az egész ország erdőfelügyeletének eddigi egészséges s életre való közérdekű intézménye inficiáltatnék s erre nézve soha sem fogok egyebet mondani, mint amit már évekkel ezelőtt is e lapok hasábjain többször kifejtettem, hogy csak azt kívánom: *hogy az, aki ezen honmentő reformot végrehajtaná, élje is túl lagalább 20 esztendővel s látni fogja a pusztulást, rombolást, mely annak nyomában következni fog!* Természetesen nem személyi, hanem az okvetlen beálló lehetetlen tárgyi állapotok miatt.

Craus Géza Aladár.

Erdészeti Kísérletek. 1909. 3—4. füzet.

A m. kir. központi erdészeti kísérleti állomás folyóiratának jelen füzetében Fekete Lajos közli a magyarországi erdők jövedelmezőségéről összegyüjtött adatait, melylyel az elmult század végéig kifejlődött erdőgazdasági viszonyoknak mintegy határkövét akarja felállítani.

Az adatokat a gyakorlati erdőgazdaság szolgáltatta és ha nem is tartanak igényt feltétlen pontosságra, nagyon érdekesek és fontosak. Részletesen nem térhetek ki reá-juk ismertetésem keretében, mert az egész tanulmány maga is jórészben számadatokból áll, amelyekhez nem is volt szükség bővebb magyarázatra, eléggé beszédesek a számok.

Így pl. egy pillantás az „A" kimutatásra, — amely az egész munka alapja — arra tanít, hogy a 80—140 év közötti fordulókban kezelt szálerdeink holdjáról tényleg értékesített fatömeg egyetlen egy esetben emelkedett 481 m^3-re, a dobrócsi termőhelyeken, amelyek jósága közismert, hozzávéve az egész fatömegnek kerek $10^0/_0$-át kitevő apadékot, 534 m^3 állott egy holdon, előhasználat nem volt.

Ez az adat felette kimagaslik a többiek közül és csak három adatot találunk, ahol az értékesítésre került fatömeg 300 m^3-en felül emelkedett, az összes fatömeg pedig maximálisan 440 m^3-t ér el, a többiek közül csak egynehány közelíti meg a fentebbi számokat, a túlnyomó többség 200 m^3 körül hullámzik és nagyon sokszor a 100 m^3 alá süllyed.

Sokat mond az „apadék és nem értékesíthető fatömeg" rovata.

Találunk itt 82 m^3 apadékot 274 m^3 összes fatömeggel szemben, 123 m^3-t 440-el, 157-et 392-vel, 121-et 345-tel, 79-et 225-tel szemben; az apadék és nem értékesíthető fatömeg az egésznek $^1/_3$ részénél is magasabbra hág.

Viszont van itt sok kedvező tétel is. Sok helyen egyáltalán nem szerepel apadék, sok helyen nagyon csekély. Hogy teljesen apadék nélküli értékesítések is szerepelnek, annak oka mindenesetre az értékesítési eljárásban kell hogy legyen. Alkalmasint lábán lett az erdő eladva és egyszerűen az eladás eredménye felvéve, talán csak az előzetes becslés adatával szemben, vagy talán a magában véve csekély apadékot teljesen figyelmen kivül hagyták.

Még az előbbinél is érdekesebb adatnak mondhatjuk az előhasználatok rovatát.

Feltűnik elsősorban, hogy az összesen 77 adatsorból 26-nál ez teljesen hiányzik, sőt ha csak a szálerdők 57 adatsorát nézzük, akkor majdnem a felénél nem találunk előhasználatot. A sarjerdőkben — egy kivételével — mindenütt van.

Az előhasználatok fatömegének adatai, egybevetve az előbbivel, remekül megokolják éppen a központi erdé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szeti kisérleti állomásnak azt a törekvését, hogy az erdőlések általánosabbá tételét és az erősebb kivágásokat prolongálja az eddigi eljárás helyett.

Csak négy esetben találunk nagyobb számokat, 42, 46 és 48 m^3-t, a mi tekintettel arra, hogy 90—120 éves fenyőerdők *összes* előhasználati fatömegéről van szó, mindig felette csekély mennyiség. A többi adat ennek felét sem éri el, nagyobb részben — 31 adat közül 24 — még a 10 m^3-en is alul marad, ami annyit jelent, hogy ott tervszerű erdőlés nincs, mert 1—2, vagy 6—8 m^3 kiszedése holdanként 100 év körüli vágásfordulóknál egyáltalán nem nevezhető erdőlésnek. Az erdőlési faanyag alacsony értéke világosan mutatja, hogy nagyon gyenge, értéktelen választék képezte az erdőlés tárgyát.

A sarjerdőknél jobban áll az erdőlés ügye, de itt is egész határozottsággal lehet állítani, hogy 30—40 éves vágásfordulónál, — mikor még hozzá a kimutatott fatömeg jórészt 130 m^3-en felül jár — 4—9 m^3 holdanként még a szükséges alsó határt sem éri el.

Vegyük ezekhez még szemügyre, hogy a kimutatásban szereplő 63 birtok, ill. erdőgondnokság a legrendezettebbek közül való, — őrvendetes jelenség, hogy fele része kincstári birtok* — és valószínűleg a belterjesebb gazdálkodás színhelyei, akkor nem zárkózhatunk el annak beismerése elől, hogy 1. régibb időktől örökölt, vágható erdeink fában feltünő szegények; 2. a feltárás még most is hiányos; és 3. az úgy közvetetlen jövedelem, mint állomány-ápolás szempontjából annyira fontos erdőlések majdnem teljesen hiányzanak, vagy legalább is számot nem tesznek.

A kimutatás közelebbi vizsgálata érdekesen megvilágítja azt az összefüggést, ami az erdőterület földrajzi fekvése és az attól függő külső viszonyok — nyilvános szállító eszközök, fogyasztó piac stb. — között van. Ahol kedvező a fekvés, ott magas a tőár, magas a járadék és százalék, csekély az apadék, ami csak természetes; de annál feltünőbb, hogy még ilyen viszonyok mellett sem tudott kifejlődni a rendszeres erdőlési üzem.

Furcsán hangzanék nézetem szerint, ha éppen ennek a munkának szerzőjével szemben a munka ismertetésével kapcsolatban dicséretet emlegetnék, de nem fojthatom el bámulatomat szakirodalmunk nesztora előtt, hogy még ezen a téren is ő jár elől, és ő az első, aki számokban fektette le azt az alapot, amely egyedül alkalmas arra, hogy erdőgazdaságunk haladását híven visszatükröztethesse.

A második cikben Rónai György fejtegeti azt a külföldön régebben sokat vitatott kérdést, hogy lehet-e a fák és faállományok növekedési és fatömeg-görbéit gyakorlati szempontból alkalmazható matematikai képletbe foglalni.

Előre bocsátja általános fejtegetését annak, hogy mi a célja és alapja a törzselemzések és fatermési tábláknak, és hogy a növekedésnek miféle elemeit szoktuk azokban kifejezésre juttatni. Kiemeli, hogy az egyes fa nem képezheti helyes alapját az ilyen számításoknak, hanem csakis nagyobb mennyiségű törzsátlag adataira alapíthatjuk helyesen az adatok gyüjtését; a *matematikai pontosság* egyáltalán nem érhető el.

Három idevágó képletet tesz fejtegetései tárgyává: Bremann, Gram-Koller és dr. Kövessi képletét.

Beható és részletes fejtegetéssel mutatja ki, hogy

1. Breymann képlete alkalmas ugyan arra, hogy valamely grafikus úton már megszerkesztett fatermési görbét kifejezhessünk, de bonyolultsága miatt gyakorlatilag nem juthat alkalmazásra;

2. Gram-Koller képlete egyszerűbb ugyan az előbbinél, de csak egyes esetekben felelhetne meg, mert csak kivételesen simul a kifejezendő grafikus görbéhez;

3. dr. Kövessi képlete — mely szerzője szerint „a mai empirikusan tapogatódzó növénytermelési tudományokat szilárd bázisra" van hivatva alliltani — a priori hibás alapból indul ki és összetéveszti a célt az okkal. Ezért — Rónai szerint — „sem tudományos, sem gyakorlati értéke nincsen."

Fejtegetéseit Rónai azzal zárja be, hogy „ki van zárva annak a lehetősége is, hogy a fák és faállományok növekedési és fatömeg görbéit valaha gyakorlatilag is alkalmazható matematikai képletbe foglalhassuk". Ez azonban egyáltalán nem válik kárára az erdészeti tudománynak, mert a szokásos grafikus eljárás ezekre a célokra annyira megfelelő, hogy azt a matematikai képletek akkor sem szoríthatnákki, ha egyébképpen azok használhatók volnának.

Azután Fáy Béla közli tapasztalatait a Juniperus virginiana tenyésztéséről, amelyeket dédapai birtokán több mint 20 évi kisérletezésével gyüjtött.

Örömmel üdvözöljük azt a — sajnos — ritka esetet, hogy a tulajdonképeni szakkörökön kívül állók is felkeresik az „Erdészeti Kisérletek" hasábjait, különösen akkor, amikor — mint jelen esetben — nagyon értékes, de még nem eléggé méltányolt külföldi fafaj mellett tör lándzsát két évtizedes tapasztalat alapján.

Fáy kiemeli, hogy birtokán a talaj és klimatikus viszonyok nagyon változatosak, utóbbiak egyenesen szélsőségesek. Ennek dacára a virginiai boróka még a legsilányabb termőhelyeken is jól tenyészik, ellenáll a hidegnek is, szárazságnak is; megél a sovány homok verőfényében is, de birja az árnyékolást is. Ajánlja ennek következtében ezt a fajt szélesebb körben való tenyésztésre.

Hozzátehetem ehhez, hogy a Juniperus virginiana-ról szóló összes eddigi tapasztalataink igazolják Fáy állításait. Péch Dezső már régebben azt irja, hogy ez a fafaj lesz a mezőgazdasági kopárok fenyője. Sajó Károly (Erd. Lapok 1906. 608.) szintén dicséri fejlődését még a legrosszabb talajokon is; a szabédi telepen, a gödi pusztán, a királyhalmai homokon, mindenütt silány földben is elég jól fejlődik. Ha későbbi fejlődése is megfelelő marad, úgy hogy ceruzákra feldolgozható rönkőket fog adni, akkor ez a fafaj hazánkban megbecsülhetetlen értékü lesz

* Kár, hogy a legkedvezőbb viszonyok között levő kincstári erdőgondnokságaink csak nagyon hiányosan vannak képviselve. Pl. Zsarnócza, Beszterczebánya és Nagybányáról stb. alig egy-két adat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Németország honosítási kísérletei, erdőgazdasági szempontból véve, eredménytelenek maradtak.

A következő cikkben Blattny Tibor beszámol az erdészeti növényföldrajzi megfigyelések jelen állásáról. Blattny kivonatosan vázolja a 12 év óta folyó munkát, annak rövid történetét, céljait, eszközeit és eddigi eredményeit. A nagyszabású munka teljes befejezését 1911-re teszi.

Végül még Fekete Lajos röviden rátér Bartha Ábel: „A lucfenyőről" című munkájának azon részleteire, amelyben Bartha a lúc őserdőknek vastagsági összetételét tárgyalja, amely összetételnek meglepő szabályszerűségét először Fekete állapította meg.

Fekete és Bartha eredményei nagy vonásokban egyeznek, kisebb részletelkben eltérések vannak, ezekhez fűz Fekete néhány magyarázó szót.

A füzetet intézeti ügyek zárják be.

R.

Az 1909. évi őszi betléri medvevadászatok.

Ezt a vadászatot Kellner Victor alanti, a berlini „Wild und Hund"-ban meglelent és magyarra leforditott „Henrik porosz herceg medvevadászaton Magyarországon" című leírása ismerteti, én pedig a vadászatról felvett fényképeket kivánom bemutatni, a melyeknek klisét a „Vasárnapi Ujság" szerkesztőségének, mint jogtulajdonosnak beleegyezésével, Balogh Rudolf fényképész ur volt szives a „Magyar Erdész" részére átengedni.

Megjegyezni csupán annyit kivánok mintegy *előszóképen*, hogy ténydolog az, miszerint a medvevadászatok Betlérben évről-évre érdekesebbek, jobban sikerülnek. Mindig nagyobb és nagyobb főúri társaság jön ide. De tényleg fejedelmeknek és királyi hercegeknek mulattatására alkalmas és jól berendezett vadászterület is ez. — Betlérben automobilra ülni, 20 perc alatt elsőrendű stratégiai úton a Szulovai Kastélyba repülni, onnét egy fél óráig lóháton menve a következő egy negyed órában, tehát az elindulástól számítva alig egy óra lefolyása alatt, medvét lőni — nem mindennapi dolog. Pedig az első medve így esett. Reggel 9 órakor indultak az urak Betlérből és 10 órakor már feküdt a medve, a mit Henrik herceg lőtt. (Igaz, hogy viszont másnap 4 órát állottak egy standon.) Henrik herceg ezenkivül még egy, s így összesen két medvét lőtt. De milyen két medvét? Mind a kettő nagy, fekete, fehér galléros medve volt, a nagyobbik kizsigerelve 240 kg-ot nyomott. — József királyi herceg is lőtt egyet, a negyediket többen lőtték.

Szóval ez sikerült! S minket erdőtiszteket örömmel ölt el a tudat, hogy sok évi fáradozásunk után, igazat mondó, subordinált erdőszemélyzettel rendelkezünk — *mert bizony a siker elsősorban az erdőőri személyzet érdeme* — s hogy a szomszédos k.-h.-váraljai hitbizományi erdőbirtok erdőszemélyzetének szives támogatásával, együttes közreműködéssel eredményt tudtunk felmutatni és jóságos Urunknak örömet szerezni, amelyből, hogy kedves magyar Hazánkra is valamelyes jó indulat származzék — szivemből kivánom.

Oláhpatak, 1910. február hó 19.

Gintner Bálint.

*

Még mindnyájunk élénk emlékezetében lesz a mult év nyarán lezajlott, és Henrik porosz kir. herceggel az élén megtartott automobilverseny, mely Berlinből kiindulva a Magas Tátrába vette útját s innét Budapestnek, majd Bécsnek, Münchennek tartott vissza Berlinbe.

Ezen alkalommal gróf Andrássy Géza szulovai vadászkastélya mellett elvivő igló-veszverési uton a résztvevők tiszteletére egy nagy diadalkaput emelt, mely betléri vadászterületének mindenféle kitömött vadállataival, mint medve, hiúz, vaddisznó, kőszáli sas volt díszítve, különösen nagy feltünést keltett két kapitalis medve, amelyek fölött Henrik herceg Budapesten gróf Andrássy Géza előtt csodálkozásának adott kifejezést.

Ennek következménye volt gróf Andrássy Géza részéről ama szivélyes meghívás, a minden évben, úgy a mult évben is megtartott medvevadászatokhoz, mely meghívásnak Henrik herceg készséggel tett eleget s mult évi november hó 26-ától három napig vadászott mint gróf Andrássy Géza vendége, ennek gömörmegyei uradalmaiban.

November hó 26-án nagyban megváltozott a kies fekvésű Betlér falu képe. A falu utcája visszhangzott a szágúldó automobilok dübörgésétől s az urasági fogatok vágtatásától, amelyek csaknem minden érkező vonatról hoztak vendégeket. A délutáni vonattal érkezett meg József főherceg is, estefelé pedig már diszes főúri társaság volt együtt és pedig névszerint mint meghivott vendégek: herceg Hohenlohe és Windischgrätz, gróf Andrássy Gyula, gróf Andrássy Sándor, gróf Festetich Tassilo, gróf Széchényi László, gróf Sztáray Sándor, gróf Károlyi Imre és József, gróf Franken-Sierstorpf, gróf Haugvitz Hugó, gróf Eszterházy Móric, Rohonczy Lőrinc képviselő és Nagy Elemér főszolgabiró.

Henrik porosz kir. herceg Berlin felől a kassa-oderbergi vonattal érkezett Iglóra, a hol este 9 órakor gróf Andrássy Géza várta. Innét automobilon este fél 11-kor érkeztek a tiszteletére kivilágitott Betlér faluba, Henrik hercegnek itt gróf Andrássy Géza a vendégeket mutatta be, akik József főherceggel élükön a betléri kastély fényesen kivilágitott parkjában reá várakoztak.

A betléri és szulovai vadászterület — talán Mármarost és Erdélyt kivéve, alig van az országban oly terület, mely a medve tartózkodásának annyira megfelelne; itt ugyanis

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mindama életfeltételek megvannak, amelyek a medve megmaradásához és tartózkodásához szükségesek.

A medve sűrű fiatalosokban alkalmas buvó és rejtekhelyre talál, azonfelül, minthogy e hegységben a völgyhez közel levő lejtőkön a bükk és kocsánytalan tölgy az uralkodó fanem, úgy makktermő években e fanemek makkjában, a nagykiterjedésű vágásterületeken pedig nagymennyiségben termő málna, affonya és szeder kedvenc eledeleiben nem szükölködik.

De mivel a Babina-Szulova-Sztromisi hegyláncolat alapkőzetét gneisz és granit alkotja, nincsenek itt sziklaszurdokok, völgykatlanok, mélyedések és barlangok, a minők alkalmasak arra, hogy a medvék bennök meghuzódva téli álmokat átaluszszák, és tényleg tapasztalták, hogy mihelyt a tél kezdetét veszi, és az erős fagy és havazások miatt a málna, szeder affonya lehúll, a medvék elhagyják a szulovai erdőséget s átkelnek a két vármegyét elválasztó Göllnitz folyón Szepes megyébe, hogy

HENRIK POROSZ ÉS JÓZSEF MAGYAR KIRÁLYI HERCEG A SZÁDVÁRI ERDŐBEN.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

AZ ELSŐ MEDVE, MELYET A HERCEG LŐTT.

itt a szomszéd káposztafalvi és sztracenai erdőségekben téli álmukat átaluszszák.

Ezen erdőségek, különösen pedig azok főlömegét magában foglaló Geravi hegylánccolat számos völgyszakadékkal és katlannal van megszaggatva, a triasz mészköves sziklákban számos barlangmélyedés és nyílás van, a miért is ide szoktak vonulni téli alvásra a szulovai medvék, de épen oly pontosan vissza is térnek nyári tartózkodási helyeikre, mihelyt a meleg tavaszi nap sugara őket téli álmukból felrázza.

A medvevadászat sikerének alapfeltétele az első hó, hogy azon a medve tartózkodási helye és váltója biztosan kinyomozható és megállapítható legyen, hogy pedig a medvék egy bizonyos állandó helyre szokjanak és hogy azok táplálék hiányában el ne széledjenek, már október végével részint elhúllott, részint pedig élve karóhoz kötve, lovak, helyesebben mondva kiszolgált vén gebék lesznek a medvéknek kihelyezve, ezzel egyuttal az is el van érve, hogy a medvék sokkal hosszabb ideig maradnak talpon s nem vonulnak azonnal a nagyobb hideg és hó beállával szepességi téli szállásukra. Elvonulásukat a medvék azzal szokták jelezni, hogy a lóhus-maradványokat galyakkal, mindenféle gazzal, lombbal és affonya bokrokkal sűrűn betakarják, hogy azután tavaszszal, midőn téli tartózkodásukról visszatérnek, eledelben hiányt ne szenvedjenek; ez egyébiránt a medvéknek egy közismert szokása.

Henrik porosz herceg éppen kapuzárás előtt érkezett, mert az erdőröktől leadott összes jelentések a medvék eme viselkedését jelezték, és csakis Dénes Géza uradalmi erdőfelügyelő körültekintető és mindenre kiterjedő gondoskodásának, valamint a vadászat rendezése körül kifejtett önfeláldozó tevékenységének volt köszönhető, hogy az eredetileg kinyomozott 14 darab medve közül 4 darab mégis vissza lett tartva, még pedig azáltal, hogy ama erdőrészek, melyekben a medvék tartózkodtak, éjnek idején tüzekkel rakattak körül.

Ily viszonyok között a vadászat kilátásai sem voltak kedvezőek, amihez még az is járult, hogy ez őszszel a Sajó völgyében nagy bükk- és tölgymakktermés volt a miért is a medvék inkább az alantabb hómentes regiokban tartózkodtak és a kitett lóhust nem a legjobban vették fel, miért is azok tartózkodási helye sem volt biztonsággal megállapítható.

Maga a vadászat következően folyt le: November hó 27-én verőfényes szép időben, — joggal lehetett mondani, hogya Hohenzollereknek hagyományos szép ideje állott be a magas vendég kedvéért — rándult ki a vadásztársaság a Betlértől 25 km.-nyire fekvő szulovai vadászkastélyba. Itt gróf Andrássy Géza átvette Dienes Barnabás főerdész jelentését, amely szerint a „Felső Szulova“ erdőben 3 medve lett kinyomozva, ezek közül egyik külön, mintegy 25 darabból álló vaddisznó falkával együtt, egy sűrű fiatalosban feküdt, a másik kettő pedig innét fél órányi távolságra idősebb erdőben. Ennélfogva két hajtásban történt a megállapodás; a főurak nem sokára lóra ültek s az első hajtáshoz lovagoltak, mely a magányos medvére és a vaddisznókra volt tervezve; mint hajtó 120 ember lett felfogadva a sajóvölgyi falvakból, ezek között pedig 30 erdőőr tartotta fenn a rendet. Tehát elképzelhető, mily tekintélyes hajtóvonal volt ez. Az erdőőrök mind szuronyos Mannlicher-karabélyiyal voltak felfegyverezve, mert évekkel ezelőtt előfordult azon szomorú eset, hogy egy megsebzett medve a hajtás felé tört vissza s egy az utjába kerülő erdőőrt a szó szoros értelmében összemarcangolt.

Dénes erdőfelügyelő a puskásokat a sűrű fiatalos szé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lén állította fel, Henrik herceg egy évek óta ismert medveváltóra került, t. i. oly helyre, hol a sűrű lúcfenyves egy sűrű rúdvastagságú bükkössel függött össze s most is lehetett remélni, hogy a medve ezen váltót fogja betartani, s így is történt, mert alig adta meg Dienes főerdész a jelt a hajtás megkezdésére, máris egy éles lövést süvített a porosz herceg standjáról, melyet más négy követett. Amint a hajtás megindult, a medve azonnal felkelt fekvőhelyéről és egyenesen Henrik hercegnek törtetett, még pedig a herceg saját szavai szerint „trüszkölve, mint egy automobil-motor" („faulhew wie ein Automobil-Motor") s gyors futásban 30 lépésnyiről blatton érte a herceg golyója, mire tüzben rogyott össze; minthogy még próbálkozott felkelni, a herceg Mauser-karabélyából még a többi négy golyót is belé lőtte, mire a nemes vad kimullott. Henrik herceg egy a német katonai tölténytre berendezett Mauser-karabélyt használt és pedig 3·20 gr. füstnélküli lőporral és 8 mm.-es lyukas hegyű (expansiv) golyókkal töltött töltényekkel, amely löveg medvékre minden tekintetben megfelelőnek bizonyult.

A SZULOVAI VADÁSZKASTÉLY.

A VADÁSZTÁRSASÁG A SZULOVAI ERDŐBE VONUL.

Az elejtett medve egy 10—12 éves hím medve volt, hossza 206 cm., sulya pedig 190 kgm.

A vaddisznó, falka részint hátra fele tört ki a hajtók között, részint pedig az oldalpuskásokra jött, a kik közül Nagy Elemér főszolgabiró egy erős kocát, Rohonczy Lőrinc pedig egy tavalyi süldőt lőtt.

Ezen eredményes hajtás nagyban emelte az egész társaság hangulatát; mindenki sietett Henrik hercegnek első medvéjéhez gratulálni, kinek öröme leirhatlan volt.

Ezután a főuri társaság lóra szállt és a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

következő hajtáshoz lovagolt. Itt a hajtóknak, — hogy a medvéket idő előtt fel ne riaszszák — egy hegytömböt kellett körüljárni, a miért is ezen hajtás több mint három óráig tartott. A vadászok itt derékszögben lettek felállítva, melynek egyik szárnya a hegygerincen végig, a másik pedig a meredek lejtőn lefele huzódott; ez utóbbi vonalon voltak a főállások. A lejtő közepén állott Henrik herceg, tőle jobbra József főherceg. Amint a medvéket felzavarták, az egyik a lejtőn oldalt lefelé tartott, a másik pedig egyenesen József főherceg felé vette utját.

A VADÁSZTÁRSASÁG A SZULOVKI VADÁSZKASTÉLY ELŐTT.

Ebben a pillanatban gróf Eszterházy Móric az alsó medvére rá lőtt és egy jól irányzott blatt-lövéssel tüzben leteritette; minthogy még a lejtőn lefelé vánszorgott, a többi puskásoktól nehány kegyelemlövést kapott.

Ezen lövésektől megijedve, a másik medve megváltoztatta irányát s hegynek felfelé, egyenesen Henrik hercegnek törtetett. Kellő kilövés hiányában Henrik herceg negyven lépésnyire adott reá tüzet, amely lövés a medve vállapját zúzta szét, a nélkül, hogy belső nemesebb szervet ért volna; a medve erre egy rövid morgást hallatott, majd pedig, amint a herceget észrevette iszonyatos bömböléssel neki támadt, mire Henrik herceg nyugodt hideg vérrel alig nehány lépésről úgy lőtte mellbe, hogy a medve nyúl módjára többször bukfencet hányva gurult lefelé a lejtőn, mígnem egy vastagabb fenyő őt fel nem fogta, hol a herceg még egy kegyelemlövést adott neki.

HENRIK HERCEG ÉS JÓZSEF KIRÁLYI HERCEG VADÁSZZSÁKMÁNYA.

Ezen második medve egy erős hatalmas példány volt, 18—20 éves hím medve, hossza 210 cm. sulya pedig 240 kilogramm.

Nemcsak Henrik hercegnek, de magának a vadászúrnak is ezen reménynen felüli eredmény leirhatlan örömet okozott s ily emelkedett hangulatban tért

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vissza az illusztris társaság a betléri kastélyba, hol a rozsnyói cigánybanda zenéje mellett ünnepelte a napnak élményeit.

Vasárnap, november 28-án, a vadásztársaság egy része a katholikus templomban misét hallgatott, míg Henrik herceg részt vett az evangelikus templomban tartott istentiszteleten. Az istentiszteletet német nyelven a dobsinai német nyelvű egyház papja végezte.

Az istentisztelet után pontban 9 órakor ismét a szulovai kastélyhoz történt a kirándulás s innét lovakon a szulovai kastélytól éjszak-nyugatra fekvő „Stromis" erdőbe, ahol egy medve egy 12 darabból álló vaddisznófalkával volt kinyomozva.

E napon Diana istenasszony József főhercegnek kedvezett, akire a medve mindjárt a hajtás megkezdésekor jött, amelyet egy jól irányzott lövéssel le is terített; ez volt az összes medvék között a leggyengébb, kora 5 évre lett becsülve, súlya pedig 100 kgmot nyomott.

A disznófalka lövésre nem került, mert hátrafelé tört a hajtókon keresztül; meg kell említenem, hogy a disznó igen nehezen tűri a hosszú és nagy kiterjedésű hajtásokat, és még ha teljes csendben is nyomulnak előre a hajtók, vagy oldalvást, vagy pedig azokon keresztül hátra felé tör ki, a medve ellenben teljesen ugy viselkedik mint a róka, ugyanis a legcsekélyebb zajra, sokszor már a hajtók felállításakor félkel s a puskásoknak tart.

Hétfőn, november 29-én, a szádvári uradalomban lett a vadászat megállapítva. A szádvári uradalom magában foglalja a szilicei fensik nagyrészét, s terjed a Sajó-völgyitól a Bódva-völgyeig. Uralkodó fanem a tölgy, cser és a bükk, melyek között, különösen a vágásterületeken, galagonya, som, mogyoró áthághatlan sűrűségeket alkotnak, amiért is a sörtevad tartózkodására mintegy teremtve van, s ezen vad itt erős, sokszor száz darabokra menő falkákban tanyázik. A medve, bár itt is állandó vad, ez ősszel nem volt nyomozható.

A sűrű köd és erős szél miatt előreláthaló volt, hogy az itt tervezett hajtások nem fognak sikerrel járni.

Miután a társaság a kisfalusi erdészlakban megreggelizett, az első hajtáshoz lovagoltak; ezen hajtás magában foglalt egy terjedelmes hegykúpot, mely többnyire idősebb bükk- s tölgy-állabokkal volt borítva. Itt is a sörtevad hiven megtartotta régi szokását s mihelyt a lővonalon felállított puskásoktól szimatot kapott, a hajtókon hátra felé visszatört; mindössze Henrik hercegnél csörtetett ki egy három éves kan, melyet megsebzett s amelyet a hajtás után megtartott utókeresésen meg is találták. Azonkivül gróf Lónyai egy rókát ejtett el.

A második hajtásnál, amely egy sűrű 8—10 éves fiataloson keresztül lett vezetve a vaddisznó nagy része szintén visszafelé tört ki, mindennek dacára Henrik hercegnek itt is kedvezett a szerencse, amennyiben egy erős vadkant teritett le, azonkivül gróf Andrássy Sándor és Széchenyi László egy-egy erős kant, gróf Haugvitz Hugo egy süldőt, Rohonczy Lőrinc pedig egy emsét, összesen tehát öt darab disznó került teritékre. József főherceg pedig egy mesteri golyólövéssel egy rókat lőtt.

Az utolsó napon, vagyis kedden, november 30-án, minthogy a vendégek elutazása délután ½3 órára volt tervezve, a betléri park mögött fekvő közeli erdőben, dámvadra és mouflonra lett egy hajtás tervbe véve. A mouflonokat ezelőtt 15 évvel importálták Betlérbe, s ezen vad, dacára hogy meghonosítása kezdetben nehézségekkel volt összekötve, ma már az itteni viszonyokhoz teljesen aklimalizálódott úgy, hogy az állomány eléggé szépnek mondható.

A mouflonokat ez ideig, hogy az állomány minél kevesebb nyugtalanításnak és zavartatásnak legyen kitéve, csakis cserkészve vadászták, amiért is az erdészeti személyzet még nem ismerhette ezen vadnak a hajtásban való viselkedését s így ezen hajtás sikere eleitől fogva kétséges volt.

Így is történt, hogy egy 30 darabból álló csapat azon helyen tört ki, ahol a főurak leszálltak a lóról és a lovakat a lovász felügyeletére bizták, kiknek ugyancsak dolguk akadt a mouflonok láttára megvadult lovakkal; csupán egy magányos kos került puskacső elé, szerencsés elejtője Hohenlohe herceg volt.

A betléri parkon való keresztül menetel alkalmával Henrik herceg megtekintette az ott levő medveketrecet, melyben jelenleg egy öreg anyamedvét és egy fiatal, Oroszországból importált medvebocsot tartanak; e mellett áll a hiuz-ketrec négy darab pompás hiuzzal, melyek a szulovai területen lettek szekrényes csapdában tehát teljesen sértetlenül fogva. Minden évben kerül itt nehány darab csabdába, ugy hogy már a világ első állatkereskedésébe Hagenbecknek Hamburgba lettek innét hiuzok szállitva.

A betléri park legérdekesebb látványossága kétségen kivül ama két jegesmedve, melyeket gróf Andrássy Géza Idősebbik fia Károly hozott magával sarkföldi utjáról. Ezen jegesmedvék egy sziklába vájt barlangszerü ketrecben vannak, a barlang előtt pedig egy mély bassin van, mely egy magasról lezuhanó odavezetett vizesés által állandóan vízzel telik meg. A jegesmedvék a grófi pontyhalastavaknak legnagyobb fogyasztói s dacára a változott táplálóknak, igen jól érzik magukat, ugyszintén fejlődésük sem hagy kivánni valót hátra.

Dobsina, 1910. évi február hó 26-án.

Kellner Viktor.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Szenzációs francia találmány.

Devillers Pál dr. pisztolygolyói, élő emberekre löve.

Irta: *Kő.*

A vadásznak mindenféle jó tulajdonsága a fegyverében összpontosul. Tudásának, fáradtságának gyümölcsét a fegyvere termi meg. A vadász fegyverével ölő állatra ő és így annak nemcsak a találása, hanem a találás minősége is irányadó.

A céllövésztnél is igen fontos a találás minősége, hogy cél, kör, avagy közép-e a találás. Igen ám, de a céllövésztnél jóformán semmiféle lélektani körülmények — kivéve a nyugodtságot — közre nem játszanak. A gyakorlott lövőt, — aki lelki nyugodtságával az idegeit is fegyelmezni tudja, — rendesen az elsők között látjuk. És ez érthető is, mert a lövése egy élettelen tárgyra, a céltáblára szól. A lövésznek emberi érzését, a szánakozás, a birhatás vágya, a nagy fáradtság, a rendkivüli éberség nem befolyásolja. A vadásznak élő vadra lövésnél mindezeket le kell küzdenie. Sőt igen gyakran egy lövéstől függ az egész fáradtság, vagy több napokig tartó utánjárásának eredménye, vagy eredménytelensége.

Érzi és tudja ezt minden önérzetes vadász. Tudja azt is, hogy hiába gyakorolná magát a céllövészetben bármilyen mesterlövőnek is, — a vadászatban minémű használt sem venné. Nem pedig azért, mivel a vadász nem *élettelen* tárgyra, hanem *élő állatra* lő fegyverével. Ez pedig olyan nagy óriási különbség, mint a katonaságnál egy céllövő gyakorlat, vagy egy igazi véres háború között van. Ne csodálkozzék tehát senki sem azon, hogy még a mindennapi életben is egy céllövő és egy vérbeli vadász életvilága is oly ellentétes, mint a tüz és vizé. Elem mind a kettő, de össze soha sem vegyülhet.

A vadásznak fölényes érzete — a céllövővel szemben annyira fölényes, mint egy a csaták viharában megedzett harcosé, a soha puskaport nem szagolt ujonccal szemben.

Ezt lehet theoretikus fejtegetésekkel gyöngíteni, de megdönteni soha, mert ennek igazságát érzi és tudja minden vérbeli vadász. Ezzel nem akarom azt mondani, hogy: no most már legyen minden céllövő vadász. Óh korántsem. Sőt tiszteletet kijelentem, hogy valaki vérbeli jó vadász lehessen, ahhoz igen sokféle körülmény elengedhetetlen és talán csak egy van a mi elengedhető és pedig az, hogy: nem baj, ha az illető nem is volt céllövő.

Ezen soralmnak sem az a célja, hogy az általam is igen tisztelt céllövők gárdáját, bármi tekintetben is kicsinyíteni akarnám a vadászokkal szemben azért, amiért élettelen tárgyakra lövöldöznek és nem élőkre. Isten mentsen meg! Még a galamblövők úri passzióját sem helyeslem és tudom azt is, hogy ők sem sokat hederítenek reá, hogy helyeslem-e, avagy nem. Hanem azért mégis kimerem jelenteni, hogy emberileg is oktalannak és izléstelennek tartom. Közönséges tömeges gyilkolás és még csak nem is művészet, vagy tudás.

Egyszerű szerencsejáték, a galambtenyésztés hangzatos jelszavának értéktelen felemlítésével. Aki már látott valaha galamblövészetet, az tudhatja jól, hogy az eredményt mindig az a bizonyos szerencse befolyásolja, hogy — jól szálI-e, avagy le ül a galamb.

Az ideí monte-carlói galamblövő versenyeken is megfigyeltem, hogy azok a szerencsétlen galambok is, amelyek testőkben a kis gyilkos ólommal a tenger hullámaiban vergődve várták az ott lebzselő csónakosok megváltó evezőcsapásait — ugyancsak találva lettek; de lövőjük magában átkozta egész nap az alig egy méternyi távolságot, hogy miért nem belül a drótkerítésen esett le, mert így nem hibának, hanem néhány ezer franknak számított volna.

De elvégre ez is izlés dolga.

A céllövőkre azonban most már egy egész új korszak derült fel. Lényegében igen fontos, jelentőségében pedig egyszerűen mesés. Maga a találmány szenzációsan meglepő. Előnyei megbecsülhetetlenek. Egyelőre a pisztoly- és revolverlövéseknél alkalmazzák; de nincs kizárva az eshetősége, hogy később már a fegyvereknél is megpróbálják. Ezután már élő állatokra, sőt emberekre is lehet éles töltéssel úgy lőni, hogy a lövés maga teljesen megegyez a hasonszerű lövedékkel, és ettől csak abban különbözik, hogy halálos sebet ejteni nem fog.

A találmány Franciaországból ered. Feltalálója *Devillers Pál dr.* a párisi „Societé l' assaut au pistoles" — elnöke.

A találmány maga egy *golyó*, amely pisztolyból vagy revolverből lövetik. Ezzel a golyóval épp úgy lehet lőni, mint más rendes éles töltéssel. Olyan a szórása, olyan a találása és olyan a röppályája — mint a rendes töltényé; de azért még sem öl.

Az alakja gömbölyű és ezt az alakját meg is tartja. Husz lépésnyire a ruhán keresztül ütés érezhető. Közelről még a ruhán is keresztül megy. A szine feketés és a ruhán, ahová ér, foltot hagy. Harminc-harmincöt lépésre a legnagyobb pontossággal lőhető. A vegyi összetételét természetesen nem ismerem, hisz' ez a feltaláló titka. A viszon kivül van még benne más keményebb alkatrész is, amelynek a keverékéből, igen sok kisérletezés után végre a feltaláló egy olyan anyagot állított elő, amely minden tekintetben a kivánalmaknak megfelel. A golyó rendes rézhüvelyben lesz elhelyezve és eddig 11 $^{m}/_{m}$ vont csövü pisztolyoknál és az amerikai Smith-Vesson-féle revolvereknél használják. Állitólag még az angol hadseregnél használt forgópisztolyokhoz is alkalmazzák, de ezeket még nem láttam.

Franciaországban ezen találmányt legelső sorban a katonatisztek vették pártfogásba, még pedig olyan mértékben, hogy alig akad egy katonatiszt is, aki magát ezzel a lövedékkel ne agyakorolná.

Hirtelen el sem lehet képzelni ennek a találmánynak

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nagy horderejét. Egész más világ nyilik meg a lövő előtt. Eddig élettelen tárgyakra és most egymásra lövöldöznek az emberek. Különösen végtelen fontos ez a katonákra; akik eddig még sohasem próbálhatták ki pisztolyaikat élő lényekre. Egészen új ismeretlen érzés és más világ nyílik meg előttük. Nemcsak a találás, hanem a pillanat alatt való elhatározás, gyors cselekvés eddig ismeretlen érzése is fokozza a lövész ambicióját.

Most már meg lehet állapítani, hogy a lövés, ami eddig céltalanul puffogott, — milyen volt? Könnyű, harcképtelen, avagy halálos? De nem csak ezzel kell most számolni, hanem egy egészen új körülménynyel is. Most már a céltábla is vissza lő. Mert nem élettelen alak, hanem élő ember. A lövésznek arra is tekintettel kell lenni, hogy ne csak találja a célt, hanem azt, illetve most már mintegy valóságos ellenségét meg is előzze úgy a lövéssel, hogy teljesen harcképtelenné is tegye.

Így áll elő a meglepetésszerű gyorsaság. A cselekvő elhatározás fontos, életbe vágó körülménye. Ilyeneket eddig csak elképzelni lehetett. Ennek izgalmát átélt ember, még csak beszámolni sem tudott azon érzelmeiről, amelyek átjárták lelkét egy-egy hasonló kivételes események alkalmával.

Méltóztassanak elképzelni egy erdészt, aki hivatásának teljesítése közben, két vagy három ember által nem csak oly körülmények között fenyegettetik életveszélyesen, hogy annak bekövetkezéséről alaposan is tarthat; hanem valósággal minden bevezetés nélkül meg is tá madtatik. Mit csinál ez? Mit cselekszik?

Tudom jól, mit felelnek:

Egy életem, egy halálom! Csak neki!

És tényleg, a férfias bátorságnak ez lenne a legegyszerűbb módja. Dicső halál; de hát családja is van az embernek és egy erdész sem kerülhet mindennap olyan helyzetbe, hogy ilyen gyilkos szórakozásban lehetne része, úgy annyira, hogy ez megszokottá is válna, sőt gyakorlata is lenne. Mert méltóztassék elhinni, hogy ilyen körülmények között nem a lövészi művészség; hanem az ember idegrendszerére való lelki benyomás leküzdése, a nagy lélekjelenlét önfentartó ösztönére van a legnagyobb szükség. Nem azért, hogy nyugodtan várjuk be a támadást, hanem azért, hogy tiszta elhatározó képességgel azt úgy háríthassuk el, hogy támadóink harcképtelenek lehessenek.

Magam is ismerek személyesen olyan embert; aki minden tekintetben legény a gáton, bátor, sőt vakmerő, kitűnő lövő és még is megtörtént vele, hogy . . . két „csibész" késsel felfegyverkezve, nemcsak a pénzes tárcáját, de a legújabb Browning pisztolyát is elvette tőle.

A rendőrtisztviselő csodálkozására, csak annyit tudott felelni: tudja az áldás, magam sem tudom, hogy történt . . . meglepődtem . . . hirtelen történt az egész.

Ez az uraim! A meglepődés, az elhatározó cselekvés képességének a hiánya. Ezt nem lehet theorice, csak gyakorlatilag elsajátítani. Részemről, azért tartom ezt a *Devillers* rendszerű golyót korszakot alkotó találmánynak, mert megtanítja az embert olyan nagy lelki erőre és cselekvő elhatározásra, amilyent még eddig — kivéve egy néhány kalandort — elsajátítani, jóformán senkinek sem állott módjában.

Ennek a gyakorlása nem puszta szórakozás, hanem egy valóságos Isten áldása annak, akinek hivatása olyan körülményeket hozhat elő, amilyenből véletlen vakszerencse révén menekülhetne.

Ennek a gyakorlása nemcsak sport-szempontból érdekes, hanem a mindennapi életben is megbecsülhetetlen tulajdonságokkal ruházhatja fel azt, aki ezen rendszer mellett gyakorolja a pisztolylövészetet élő alakokra; még pedig a teremtmény legelső élőjére — a bölcs emberre.

Ha visszatekintünk csak a közel multban is oly szomorú kimenetelű bankrablásokra, vagy a még komikusabb ujpesti bankrablásra; amidőn két, illetve *egy ember*, kezében revolverrel, valóságos macskatáncot járatott fényes nappal 10—12 embertársával, — akkor ennek magyarázatát csak lélektani alapokon tudjuk megtalálni. Mert elvégre egyetlen banktisztviselőtől sem kívánhatja meg az igazgatósága, hogy a rablók és gyilkosok elleni védekezésekben oly mérvű gyakorlata legyen, mint teszem fel — a kettős könyvelésben. És ez nem is lenne baj mindaddig, amíg ez a kis szórakozás a bank pénzére megy; de amikor az illető tisztviselőnek az életére is utaznak a betörő urak, akkor bizony jó lenne Devillers rendszer alapján szerzett tapasztalat, különösen ha a zsebben vagy az asztal fiókjában hever a jó fajtáju töltött püstöly. Méltóztassanak megpróbálni és igazat adnak nekem.

Magát a gyakorlatot ismertetve, ismételten szives figyelmükbe ajánlom ezen rendszert, amelynek hasznos voltát a külső szolgálatot teljesítő erdészeknek nem tudom eléggé melegen ajánlani, mert minden ajánlásnál fényesebben beszél egy példa, amely után mindenki véleményt mondhat ezen kiváló találmányról.

Ennek gyakorlásához nem szükséges semmiféle lövölde, vagy külön terem. Lehet bárhol megpróbálni, úgy szabadban, mint zárt helyiségben.

A rendszeres versenylövészet azonban bizonyos formák között történik.

Az ellenfelek, — lehetnek többen is — szembe állnak fel egymással 20—30, vagy 35 lépésre. A versenyzők egy egyszerű vászonból olyasféle porköpenyt vesznek fel magukra, nem védelem szempontjából, hanem egyszerűen csak azért, hogy a találás helye jobban látható legyen és a versenyző ruhája be ne piszkoltassék. A versenyzők ezenkívül a fejükre egy maszkot, — olyant mint a vívásnál használnak — tesznek fel. A szem két vastag kis üveg ablakkal van védve, amelyen keresztül jól lehet látni; a pisztoly rávaszva védve egy szív alaku védővel, amely egyszersmind a lövő kezét is megvédi az esetleges találástól.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ilyen versenyeknél vannak felügyelők, akik a találásra és a lövés gyorsaságára is ügyelnek, illetve megállapítják, hogy ki lőtt leghamarább, és ki, hogy talált. Mert ezen versenynél nemcsak a találás, hanem a lövés gyorsasága is számításba jön.

A felállított versenyzőktől, — midőn már a megtöltött pisztoly kezükben van, — megkérdi a vezető, hogy: készen vannak-e? Igenlő esetben megadja a vezényszót, hogy: *Tűz! Egy, kettő, három . . .* A tűz *előtt* és a három után *lőni nem szabad.*

Minden lövés, amely az ellenfelet érinti, egy pontot számít, de aki előbb találja az ellenfelét, az még egy pontot kap, a verseny szabályai szerint. A találás minősége, hogy hol talál, csak annyiban számít, hogy a lövés komoly sérülést okozhatott volna-e?

Ezenkívül lehet céltáblára is lőni, hogy a találás minősége külön pontoztassék, vagyis megállapíttassék, könnyű vagy halálos volt-e a lövés. Ugyanezen gyakorlatokat lehet az előbb említett módon kölcsönösen egymásra lőve is kipróbálni. A lövők csakhamar egyik a másikát akarja felülmulni és olyan érzés járja át a lelkűket, mintha a legkomolyabb harcban élet-halálra menne a bajvívás. Azon körülmény, hogy a lövés sebet nem okozhat, teljesen érintetlenül hagyja a versenyzőt, mert az ember látása abban a hitben ringatja a lövőt, hogy most az ő ellenfele is ténylegesen az életére tör.

Aki segédkezett pisztolypárbajnál, vagy ilyet látott, az visszaemlékezhet arra is, hogy a felek vagy vakon bíznak a nem találásban, vagy pedig halálos sápadtsággal az arcukon, lesik az ellenfél reszkető kezében eldördülő pisztoly magyának sivítását. Az ilyen kicsúszott alakokból lesznek aztán azok a félelmetes párbajhősök, akiknek szereplésük elé oly izgatott kíváncsisággal néznek a élmelygős regényekbe kapaszkodó anyókák és bakfis leánykák egész gárdája. Mert hisz' több mint bizonyos, hogy ilyen vaktában való találás 1 az 1000-hez. Mert nem a célzás hiányossága, hanem az ellenfél találhatástól való kölcsönös félelem magyarázata szolgálja a nagy aránytalanságot. Természetes, hogy ilyen félelmet még egy párbajozó sem ismert be, sőt igen gyakran az ellenkezőjét magyarázzák annak, aki — elhiszi.

Mindezeket csak azért soroltam fel, hogy igen tisztelt olvasóimmal megértethessem a *Devillers*-féle rendszerű golyókkal élő emberekre való lövöldözés gyakorlatának rendkívüli nagy lélektani hatását. Őszintén mondhatom, hogy az előzőleg említett óvszabályok betartása mellett teljesen veszélytelen és semminemű aggodalomra okot nem ad.

Magyarországban, már a *Fodor*-féle vívóteremben Budapesten, minden érdeklődőknek szívesen bemutatják, épp úgy és olyan rendszer alapján, — mint Franciaországban.

* **Személyi hírek.** A m. kir. földmívelésügyi minister Simon Gyula a m. kir. erdőtanácsost, a kolozsvári m. kir. állami erdőhivatal főnökét állandó nyugalomba helyezte.

A m. kir. földmívelésügyi minister Traum János m. kir. erdőmérnökgyakornokot az állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél teljesített szolgálata alól felmentette.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmívelésügyi minister Füzy Zoltán m. kir. főerdőmérnököt a kolozsvári erdőigazgatóság területéből a szászsebesi hivatalhoz, Kőfalusi Viktor m. kir. segéderdőmérnököt pedig a szászsebesi erdőhivataltól az ungvári főerdőhivatal területébe helyezte át s előbbit az építésvezetői teendők ellátásával, utóbbit pedig a hátmegi erdőgondnoksági kezelésével bízta meg.

* **Az idei tavasz.** Az elmult télnek abnormális enyhesége folytán területemben (*Hunyadvármegyének ama része, mely a néhai Zaránd megyéhez tartozott*) igen érdekes dolgokat tapasztaltam.

Tussilago farfara virágzott már *február 7-én, Galanthus nivalis február 8-án.*

Anemone hepatica február 10-én, Primula acaulis-nak itteni speciése február 14-én.

Az *énekló rigó* már február 10-én nótázott. *A fekete rigó* pedig *február 17-én* hallatta andalító énekét.

Február 19-én a területembeli *Prevalény* község határában láttam *vadgalambot.* Egy erdő közötti szántóföldről szállott fel 18 tagból álló csoportja. *Február 21-én* az egyik vadőr behozott hozzám mint a vadászegylet elnökéhez *egy mezei nyúl fiókát,* melyet kecskepásztortól kobozott el. A nyuszika lehetett 3 hetes, s így február elején látta már meg a zarándi napvilágot.

A félig alélt állatkába tej és káposztalevél alakjában ujból lelket öntöttünk, hogy a végleg megállapodott kedvező időjárás beállával szabadon ereszszük.

Egy db. motacilla alba-t (barázda billegető) *egész télen át észleltem* a kertem aljában elvonuló patak partján.

A cinkék közül pedig, melyeket télen eleségnyujtással nyitott folyosómra szoktattam, az egyik párocska *a kitett fészekodúk egyikét elfoglalta,* — pedig az jobb hely hiányában csak a kerítés mellett lévő fűzfának kertembe hajló részére van rá erősítve, — *párosodik és amint mámá láttam, az odúba már fészekanyagot is hord.*

Brád, 1910. február 28. *Wlichalus Sándor*
m. kir. főerdőmérnök.

* **A Magyar Ebtenyésztők és Ebkedvelők Egyesülete** folyó évi május hó 14. és 15-én szombat és vasárnap, Budapesten országos ebkiállítást rendez.

Benevezhető minden tiszta faju eb, ha nem egyesületi tag tulajdonában is van.

Közlelebbi felvilágosítást ad az egyesület titkári hivatala: Budapest, IV. Kossuth Lajos-u. 14—16. félemelet.

Az eddig történt számos bejelentés után itélve, igen sikerültnek igérkezik a kiállítás s mindenben felül fogja multi az eddig Magyarországban rendezett ebkiállításokat.

* **Kérelem.** A selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolai ifjuság kör azon kéréssel fordul a Steingruben egykori polgáraihoz, szíveskedjenek az esetleg birtokukban levő steingrubeni tárgyakat, mint pl. táncrendek, meghivók stb. a főiskolai ifj. körnek adományozni. Ugyanis a kör új Otthonában muzeumot szeretne berendezni emléktárgyakból. Nemkülönben a steingrubeni életre vonatkozó bárminemű iratot vagy adatot hálás köszönettel venne a kör, miután „Steingrubeni nagyközség" címen egy képekkel illusztrált és a Steingruben történetét és életét tárgyaló emlékiratot szándékszik kiadni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1118/1910. ügyszám.

Pályázat.

A tótsóvári m. kir. erdőhivatal kerületében egy I. oszt. altiszti (főerdőőri), egy I. oszt. erdőlegényi és egy II. oszt. segéderdőőri illetve előléptetés esetén egy II. oszt. altiszti (erdőőri), kettő I. oszt. erdőlegényi vagy segéderdőőri és kettő II. oszt. erdőlegényi vagy segéderdőőri állásra az állományszerű illetményekkel pályázat nyittatik.

Az ezen állásokra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az államerdészeti szolgálatba ujonnan belépők ezenfelül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, vagy megyei főorvos, vagy pedig m. kir. honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítványnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, nyelvismeretükről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényüket elöljáró hatóságuk, eddig állami szolgálatban még nem állók pedig az illetékes politikai hatóságuk utján **folyó évi április hó 15-éig** a tótsóvári m. kir. erdőhivatalhoz nyujtsák be.

Tótsóvár, 1910. évi március hó 1-én.

M. kir. kincstári erdőhivatal.

Tölgyfa-eladás tövön.

A kricsfalvi nemes közbirtokosság (Máramarosmegye) tulajdonát képező Dudnavec nevű erdőrészből, amely Kricsfalva községtől 2—3 km., a legközelebbi bustyaházai vasuti állomástól pedig 22 km. távolságban fekszik, a **folyó évi április hó 6-án d. e. 10 órakor** Kricsfalván a községházánál megtartandó zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen elad 1703 drb tölgyfát, amelyek a técsői m. kir. járási erdőgondnokság által 1303 m^3 kéreg nélküli haszonfára, 362 m^3 hasáb és 477 m^3 dorongfára becsültettek.

Kikiáltási ár 25773 korona. Bánatpénz a kikiáltási ár 10 .

A részletes árverési és szerződési feltételek megtekinthetők az alulirott közbirtokossági elnöknél valamint a técsői m. kir. járási erdőgondnokságnál Máramarosszigeten.

Kelt Kricsfalván, 1910. március hó 1-én.

Kricsfalusi Kricsfalui György
közbirtokossági elnök.

1910. évi 1640. szám.

Pályázat.

A besztercebányai m kir. erdőigazgatóság kerületében megüresedett egy elsőosztályu és két másodosztályu altiszti állásra, előléptetés esetén három másodosztályu altiszti, illetve három erdőlegényi, esetleg segéderdőőri állásra, az állományszerű illetményekkel, pályázat nyittatik.

Fölhivatnak az ezen állomásra pályázók, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ban körülirt szakképzettséget, a m. kir. kincstári erdészet szolgálatába ujonnan belépni kivánók ezenfelül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket, kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos avagy honvéd törzsorvos által kiállitott bizonyitvánnyal, valamint az életkorukról, illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereteikről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyitványokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeiket. **1910. évi április hó 10-éig** a besztercebányai m. kir. erdőigazgatósággal nyujtsák be.

Besztercebánya, 1910. évi március hó 10-én.

M. kir. erdőigazgatóság.

15. képv. 1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Jolsva r. t. városnál lemondás folytán megüresedett **erdőmérnöki állásra** pályázat nyittatik.

Ezen állás javadalmazása 2500 korona évi fizetés, 600 korona lakbér, 300 korona faeladás jutalék, ötször 200 korona ötödéves korpótlék, 50 ürméter tüzifa fuvarral és egy káposztásföld használata.

Ezen állást elnyerni óhajtók az 1879. évi XXXI. t.-c. 36. §-ának megfelelően legutóbbi szolgálati bizonyitványukkal és egyéb okmányokkal felszerelt kérvényüket f. évi március hó 31-ig a városi polgármesteri hivatalhoz nyujtsák be.

A később érkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Jolsván, 1910. február hó 16-án.

Bazilidesz Gusztáv, polgármester.

1910. évi 721. számhoz.

Lúcfenyőmag-eladás.

Alólirott főerdőhivatalnál kilogrammonkint kettő (2) korona áron nagyobb mennyiségü lúcfenyőmag kapható. Megrendelések az illeti faraktárgondnoksághoz intézendők.

Liptóujvárott, 1910. évi március hó 1.

M. kir. főerdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Pályázat.

A rimamurány-salgótarjáni vasmű részvénytársaság erdőbirtokainál egy, a rimabrézói erdőhivatalhoz beosztott erdészi állás betöltésére pályázat nyittatik.

Csak nőtlen egyének pályázhatnak, kik kérvényeiket — fizetési igényeik megjelölésével — főiskolai tanulmányaikat és az államvizsga letételét igazoló bizonyítványaikkal fölszerelve, aluláírott erdőhivatalhoz folyó évi március hó végéig nyujtsák be.

Rimabrézó, 1910. február hó 15-én.

A rimamurány-salgótarjáni vasmű-részvénytársaság
Erdőhivatala.

641—1909. sz.

Faeladási hirdetmény.

Kilyénfalva község elöljárósága közhirré teszi, hogy a község II. határrészében „Csibi"-pataki erdejében a 35663/1907. és 9370/909. F. M. engedélyek alapján — 176·26 kat. holdon 29090 tm^3 gömbölyű lúcfenyő haszonfára becsült fatömeg Egyszázhatvannyolcezerhatszáz (168600) korona kikiáltási árban **1910. évi márc. 29-én délelőtt 9 órakor** Kilyénfalva községházánál megtartandó zárt írásbeli ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli versenytárgyaláson el fog adatni.

A kikiáltási ár tiz (10)%-a bánatpénzül az árverés megkezdése előtt, az árverési bizottság elnökének kezébe leteendő.

A szabályszerű bélyeggel ellátott írásbeli zárt ajánlatok a megajánlott vételár tiz (10)%-át kitevő bánatpénzzel, vagy megfelelő óvadékképes értékpapirral látandók el és tartalmazniok kell egyuttal azt a kijelentést is, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri s magát azoknak aláveti.

Elkésett és utójánlatok el nem fogadtatnak.

Az erdő fatömege a kikiáltási áron alul nem fog eladatni.

A kihasználási határidő három (3) évig tarthat.

A vágásterület a gyergyótölgyesi tutajrakparttól és fapiactól kettő (2) km. távolságra fekszik.

Az árverési és szerződési feltételek, valamint a becslésre vonatkozó közelebbi adatok a m. kir. járási erdőgondnokságnál (Gyergyótölgyes) és a községházánál (Kilyénfalva, Csikmegye) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Község elöljáróság.

Kilyénfalva, 1910. február 24.

Ádám Imre, jegyző. **György Ágoston,** biró.

Erdei facsemete-eladás

1910. évi tavaszi szállításra.

635000	drb	1 éves	kocsányos tölgycsemete,	Quercus	pedunculata
875700	„	2 „	„ „	„	„
416000	„	3 „	„ „	„	„
662000	„	1 „	kocsánytalan „	„	sessiliflors
262000	„	2 „	„ „	„	„
20000	„	2 „	molyhos „	„	pabescens
2900	„	3 „	átiskolázott szilfacsemete,	Ulmus	campestris
420000	„	1 „	kőriscsemete	Fraxinus	americana
26000	„	2 „	„ „	„	„
121000	„	1 „	„ „	ornus	„
600	„	2 „	átiskolázott hársfacsemete	Tilia	grandifolia
6000	„	2 „	hársfacsemete (magonc)	„	„
40000	„	2 „	„ „	„	parvifolia
51000	„	1 „	ákáccsemete,	Robinia	pseudoacacia
4000	„	1 „	diófacsemete		
1070000	„	3 „	lucfenyőmagonc,	Picea	excelsa
70000	„	3 „	erdeifenyőmagonc,	Pinus	silvestris
203000	„	2 „	feketefenyőmagonc,	Pinus	austriaca
150000	„	2 „	banksfenyőmagonc,	Pinus	banksiana.

A csemeték mind elsőrendü minőségüek!

JUNGHANS E. erdőgondnoksága
Lunkasprie, u. p. Dobrest (Biharmegye.)

991/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Somogy vármegye területén az állami kezelés alatt álló erdők és kopárterületek őrizetére Kaposvár székhelylyel szervezett

kaposvári járási erdőőri állás

betöltendő lévén, ezen összesen 1080 K (Egyezernyolcvan korona) javadalmazással díjazott II. osztályú járási erdőőri állásra pályázat nyittatik.

Pályázni szándékozók felhivatnak, hogy Somogy vármegye Közig. Erdészeti Bizottságához cimzett, egy koronás bélyeggel ellátott, a hivatalos magyarnyelv birását, életkorukat, ép, erős testalkatukat, az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ában előírt minősítésüket és eddigi szolgálatukat igazoló okmányokkal kellően felszerelt, sajátkezüleg irt kérvényüket legkésőbb **folyó évi március 20-ig** a kaposvári m. kir. állami erdőhivatalhoz adják be.

Erdőőri szakiskolát végzett egyének előnyben részesülnek. A kinevezendő járási erdőőr köteles állomását folyó évi május hó 1-én elfoglalni.

Megjegyeztetik, hogy azon esetben, ha ezen állásra más somogymegyei védkerületbeli erdőőr helyeztetnék át, úgy az új kinevezett ennek vidéki állását tartozik elfoglalni.

Kaposvár, 1910. évi február hó.

M. kir. állami erdőhivatal.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. április 1. 7. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ára ... ... 1 K.	Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

Olvasóinkhoz!

Kérjük azon t. előfizetőinket, akik előfizetésükkel hátralékban vannak, hogy azt lehetőleg mielőbb beküldeni s az esetleg lejárt előfizetésüket megújítani szíveskedjenek.

A hátralékok a „M. E." folyó évi 2-ik számában vannak névszerint felsorolva; azoknak a nevei azonban már benne nem foglalvák, akiknek előfizetése a mult év december 31-én már lejárt.

Az április 1-i számunkhoz azért úgy a hátralékosoknak, mint a mult év végével és a március 31-én lejáró előfizetések tulajdonosainak utalványt mellékelünk.

Kérjük továbbá, szíveskedjenek t. olvasóink a beküldendő utalvány-szelvényen jelezni, hogy a beküldött összeg *mely időre szól*. Ez azért szükséges, hogy a kiadóhivatal azonnal lássa, egyezik-e a beküldött összeg jelzése az előfizetők lajstromával, s elnézés esetén a felvilágosítást megadhassa.

Ne vegyék ezt t. olvasóink zaklatásnak! De mindenki meggyőződhetik a 2-ik számmal közölt hátralékok kimutatásából, mennyire akadályozhatja a lap vezetését a *háromezer koronát megközelítő hátralékok* összege.

S bár a lap vezetői és munkatársai szó nélkül viselik a lap szerkesztésének s adminisztrációjának terhét, pusztán a közérdek iránti lelkes buzdulás által ösztönöztetve, azt még sem lehet tőlük kívánni, hogy esetleg áldozatok árán is megmaradjanak és kitartsanak a kissé nagyobb és buzgóbb pártolást is megérdemlő eszme fentartásának fáradságos munkája mellett.

Előfizetőink közül igen sokan vannak, akik az előfizetésüket utólagosan küldik be. Ez nem baj abban az esetben, ha az előfizetés az év végével biztosan és rendesen befolyik. De már az egy éven túl terjedő hátraléknak feltétlenül meg van a zavaró hatása a lap fentartási költségeinek fedezése körül. A lapot ennek dacára tovább küldjük a hátralékosoknak is, mert ismét sokan vannak, akik több évi hátralékaikat egyszerre, vagy rendesen havonként törlesztik. Igaz, hogy nagy az áldozat, amit t. előfizetőink lapunk fentartása érdekében hoznak, mert kevesen vannak abban a szerencsés helyzetben, mely esetleg két, vagy több szaklap járatását megengedné jövedelmének megérezhető megterhelése nélkül. S éppen azért sem folytonos felszólításokkal, sem esetleg postai megbízásokkal nem zaklathatjuk őket, mert megeshetik, hogy ha egyike-másika a jelenben éppen nem is, de a közeljövőben jobb anyagi helyzetbe kerül akár előléptetés, akár jobb és jövedelmezőbb állás elfoglalásával, s akkor eleget tehet kötelezettségének.

Most azonban ennek dacára kénytelenek vagyunk ismételve kérni úgy a hátralékok beküldését, valamint az előfizetések megújítását t. előfizetőinktől, a lap előállítási és szerkesztési költségeinek fedezése érdekében.

Az utólagos fizetés okozza azt is, hogy az előfizető néhány év mulva nincs vele tisztában, vajjon beküldött előfizetése az éppen folyó évre

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szól-e vagy pedig az előző év hátralékának kiegyenlítésére szolgál. Ezért kértük tehát t. előfizetőinket, hogy a beküldött összeg célját az utalvány-szelvényen röviden jelezni szíveskedjenek, annak a megjelölésével, mely időre szól az. Az esetleg kért felvilágosítással szívesen szolgálunk. *A kiadóhivatal.*

Erdei termékeink a gyógyászatban.

A természet Ura teremtményeinek minden egyes egyedébe bizonyos erőt lehelt, melynek kifürkészését a saját képmására teremtett *emberre bízta*, midőn megadta neki a gondolkozási képességet, a szabad akaratot, s ezen az emberiségnek természet fölötti uralkodását biztosító ajándékával szemben az emberiséget csak számadásra kötelezte; nem-e használta igaztalan uton a neki adott előnyöket?

Így az erdei fanemeink, bokraink és vadon előjövő erdei növényzet is igen becses és az emberiség testi bajainak orvoslására mondhatni nélkülözhetetlen gyógyerővel vannak ellátva.

Eltekintve a betegségek minőségétől és a gyógykezelés mikéntjétől, ezen fejtegetésünkben I. *a fásnövényeket*, II. *dudvanemüek* felhasználására fogunk szorítkozni, megjelölésével annak, mily alak s mely növényrész bír gyógyító, esetleg mérgező hatással.

I. Fásnövények.

A) **A tűlevelü fák és cserjék.**

1. *Abies, excelsa, D. C. lúcfenyő.* Fiatal, de még a barna pikkelyekkel borított hajtásait tavaszszal összeszedik s a gyógytárak és droguériákban készítenek belőlük rheuma és köszvény ellen kitünő eredménynyel felhasználható *tinctarát*.

Tüleveleinek nátronlúggal való kifőzéséből nyerjük az erdei gyapotot, mely az előbb említett bajoktól megtámadott testrészek bekötésénél rétegesen alkalmazva előnyösen használható.

Fájának megsebzése folytán nyerjük a gyantát, mely a mondott betegségek ellen *burgondi szurok* néven lesz alkalmazva, vagy *gyantaszappan* készítésénél felhasználva szintén ezen célra, de hatása csak egy évig tart, amikor ujjal cserélendő ki.

2. *Abies prectinata D. C. jegenyefenyő.* A belőle nyert terpentin strassburgi terpentin név alatt ismeretes; ugyancsak rheuma és köszvény gyógyításánál használják.

Friss tobozait alkoholba rakva, kitünő szert nyerünk a szaggatástól szenvedő testrészek bekenésére, illetve gyógyítására.

Tobozainak vizzel való destillációja folytán nyerik a *fenyőtoboz olajat*, mely szintén rheuma és köszvény ellen bedörzsölésre, és gyengébb tüdő- és légszerbántalmaknál belélegzésre kitünően alkalmas.

3. *Pinus silvestris L. erdei fenyő.* A fiatal hajtásaiból nyert *tinctura* hasonló célra szolgál.

Gyantájából készült *flastrom* és *szappan* ugyanilyen használaton kivül a tartós tüdőhurutnál, mint füstölőszer belélegzésre tesz igen jó szolgálatot.

Egyéb felhasználása azonos a lúc- és jegenyefenyőnél mondottakkal.

4. *Juniperus communis L. Gyalogfenyő.* A boróka gyógyhatású terménye a *boróka-mag*, melyből a gyógyszerészet borókamag-olajat és mustot készít és ezt eredményesen használja fel az orvosi tudomány a vizelleti szervek, hasvizkór és szélbántalmaknál, a rheuma gyógyításánál és gyomorbaján illetve emésztési zavaroknál.

Belső bajoknál 2—4 csepp veendő be, többször naponta; míg a külső bajoknál zsir- vagy alkoholban való keverékét és kivonatát használják bedörzsölésre.

A bogyóból főzött szesz kevés kámfor hozzáadásával éhgyomorra 1—1 pohárkával bevéve, 2—3 hét alatt a legnagyobb étvággytalanságot biztosan gyógyítja.

A bogyókból a teljesen érettek — azaz a két éves termény gyüjtendő össze ősszel s az éretlen zöld vagy barna szemek kiválasztandók.

A káposzta, répa, cékla, ugorka besavanyitásához, valamint sonkapáchoz a borókamag mint füszer általánosan használt.

5. *Juniperus sabina Z. Nehézszagu boróka.* Mint neve is mutatja, szaga igen kellemetlen, íze kesernyés és erős. A gyógyászat az április—májusban gyüjtendő, még pikkelyekkel borított fiatal és árnyékos helyen szárított virágos ágait használja fel, amelyekből készített szerek mindegyike tartalmazza az igen mérges, erős olajat: ez „oleum jun. fabinaet."

A fiatal hajtásokból készült *herba frondes, ranuli sumitates sabinae* igen erősen hatnak különösen a női ivarszervekre és bár a korai vagy erős menstruacióval szemben, valamint az anyaméh-vérzéseknél, az orvos kezében mondhatni egyetlen és biztos hatású gyógyszerül szolgálnak: addig igen veszedelmes szert nyújtanak — sajnos — a hazánkban is számos helyen divó magzat elhajtáshoz az úgynevezett „angyalcsinálók" kezében. És hány eset van, hogy nem csak a magzatot: hanem az anyját is elkűldik a másvilágra a bűnös kezek ezen növény felhasználásával.

Törvényhozásilag szigorú büntetéssel kellene sújtani ezen bokornak tenyésztését nyilvános diszkertek és parkokban, ugyszintén magjának árusítását. Szabályozni kellene orvosi célokra, zárt szigoru és állandó felügyelet alatt álló tenyésztését és evvel megmentenének hazánknak legalább is annyi polgárt, mint amennyit az amerikai kivándorlás évről-évre el von tőle.

3. *Larix europed D. E. Vörösfenyő.* Vörösfenyőből készül a legfinomabb terpentin, mely venetiai terpentin néven szerepel a kereskedelemben. Szaga igen kellemes,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

bár íze visszatasztító, keserű és balzsamos. Gyógyszerül használják vizkór, bélférgek, altesti fájdalmak és nemi szervek bántalmainál.

A rajta élősködő *agaricus albus* nevű gombából készült *agaricint* biztos hatású szerül adják tuberkulótikus izzadság ellen.

4. *Taxus baccata L. Tiszafa.* Nem mint gyógy, de mint mérges növény jöhet szóba, mert az ember és állatra egyaránt mérgesen és halálthozóan ható *taxin*, mely kizárólag *a női virágot hordó egyedekben* — és soha a hímvirágosokénál — fordul elő, teljes biztonsággal és szörnyű eredménynyel gyorsan hat.

5. *Thuja occidentalis L. Éjszaki életfa.* Fiatal hajtásaiból *(ranuli arboris vitae)* készült aethericus olaj s ennek felhasználásával előállított kenőcs és szappan különösen rheuma ellen gyógyszer. Kiváló eredménynyel használhatók a törött fiatal hajtások a gőzfürdő-kádba téve köszvény, csúz és ischias ellen, s hajtásuk az ugyanezen célra és módon használt lúc- és jegenyefenyő fiatal ágainál nagyobb és biztosabb.

B) Lomblevelűfák és cserjék.

1. *Quercus pedunculata. Ehrh. kocsányos tölgy.* Kérge tannin-tartalmánál és ennek erősen összehúzó tulajdonságánál fogva főzetben *lábizzadás* ellen használtatik s ugyanily alakban sikeresen használják megfagyott tagok fürösztésére. Mint thea belsőleg igen hatásos szer *hasmenés, bél és gyomorvérzés* ellen. A theára minden 100 gramm vizre 15 gramm tölgykéreg veendő.

A kéreg és gubacsból készült *amorpf tannint* külsőleg sebek behintésére használják, — megakadályozza a vadhusképződést, — belsőleg az előbb mondottakra.

Makkja pörkölve 15 gramm 1 liter vizre, igen kitűnő és tápláló szert szolgáltat — *scrophulozus, gyenge gyermekeknek és idegbetegek részére,* mint *idegcsillapító. — A tölgyeken élősködő Viscum album L.* fehérlakin télen vagy őszszel szedett levelei és fiatal hajtásaiból készült főzet epilepsia ellen használatban volt, enyhíti a görcsös fájdalmakat és a bélvérzésre csillapítólag hat.

2. *Fagusylvatica L. A. Bükk.* A kátrányból készült szintelen, füstszagú és olajszerű *kreosot*, belsőleg gyomorbajok, bélhurut, hasmenés és tuberkulozis ellen, külsőleg rák és daganatok ellen. A szájban levő gyulladást, mint öblítő szer, gyógyítja meg s a fogfájdalmat csillapítja.

Makkjából készült olaj ételolajnak használtatik. A nyersen elvezhető makk, kisebb mennyiségben igen kellemes mogyoró ízű és tápláló, nagyobb mennyiségben *fogin* tartalmánál fogva előbb kábulást, majd teljes részegséget okoz és hányásra kényszerít.

3. *Fraximus Ornus L. Virágos kőris.* Ha kérge mesterségesen vagy a *cicata orni* nevű rovar által lesz megsértve, barnásszínű folyadékot választ ki, mely a levegőn csakhamar fehérszínű tömegge szilárdul, mely manna név alatt fordul elő a gyógyászatban. Édes ízénél fogva mint enyhe és kiváló hatású hashajtó a gyermekgyógyászatban nyer tág alkalmazást, s a belőle készült ital székszorulásban szenvedőknél igen eredményes hatású.

4. *Populus nigra, a fekete nyár.* Március, áprilisban szedett rügyeit összetörve 2 súlyrész tiszta, sótlan sertészsirral gyengén melegítjük s miután a feloldott zsir zöldszínű lett: az egészet átszűrjük. Az így nyert zsir balzsamos illatú, keserű fűszerízű, s gyuladásos, égési sebek és daganatok (bütykök) bekötözéséhez kitűnő hűsítő szer.

Babérfaolaj és terpentinnel keverve a tehéntőlgy keményedését oszlatja el.

A szétdörzsölt rügyek 4 sulyrész alkohollal leöntve s 8 napi állás után időközönként összerázva és leszűrve adják a *nyárfaszeszt*, mely friss horzsolási és zuzási sebeknél nyer alkalmazást.

Hatórész a balzsamos gyanta: aethericus olaj és vont anyagtartalom. Hasonló alkalmazást nyer a Pupulusbalsamifera is.

5 *Tilia grandifolia. Ehr. Széles levelű hárs.* Juniusban szedett, borító pikkelyeitől megtisztított és megszárított *virágjaiból készült thea, mint izzasztó, görcscsillapító és gyomorerősítő* közkedveltségnek örvend, azonkivül katharus és köhögés ellen is használják.

Háncsa vizzel szétdörzsölve kiválóan erősíti a fáradt tagokat.

6. *Aesculus Hippocastanum. L. Vadgesztenye.* Magja por alakjába és szagosítóval keverve hatásos tűszentő burnótot ad.

Kérge tannintartalmánál fogva a tölgyekből nyert tanninnal nyer hasonló alkalmazást.

7. *Amigdalus communis L. Csemege mandola és Amigdalus amara L. Keserű mandola.* Az elsőnek magjából készült olaj, légcső és tüdőgyulladások rekedtség ellen lesz naponta 3—4 kávéskanállal alkalmazva. Knelpp különösen ajánlja ezen olajból 7—8 csepp fülbe való beereztését és utána vattával való betömését *fülszaggatás, fülzúgás, fülgörcs* és *fülzsirmegkeményedés*, valamint léghuzam, megfázás okozta és rheumatikus fülbajok ellen.

A keserű mandola olaj kéksavtartalmánál fogva mérges lévén: csak orvosi rendeletre alkalmazható idegcsillapító szerül.

Az olajpréselésnél visszamaradó anyag fölcserepesedett vagy durva kézbőr gyógyításánál mosdóúl lesz felhasználva.

(Folyt. köv.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az örök erdőbirtok.

Irta *Elek István.*

A „M. E." ez évi 4-ik számában Polgárdi szives volt foglalkozni az én cikkemmel, s igazán csak örülnöm kell, hogy felvetett eszmém a szakkörökben ilyen általános érdeklődést kelt, s egyben alkalmam nyilik, hogy mindazon részletekre, melyekben nem lettem megértve, ujabb felvilágositásokkal szolgálhatok.

Elhiszem Polgárdinak, hogy ő volt az, „aki a feltétlen erdők üzemtervszerű gazdálkodásának kötelezettségét, mint az erdőgazdálkodási fejlődés szükségszerűségét kimondotta," — bár igazán nem gondoltam ő reá. Természetesen, mert ez a gondolat nem lehet uj. Egyidős az erdőgazdálkodás általános korlátozásával. Midőn az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. §-ának hatályát csak a kötött erdőbirtokokra terjesztették ki, bizonyára megvitatás tárgyát képezhette, hogy miért nem az összesre? Akkor a különbség a kötött és magánerdők közt csak papiron alkottatott meg, ma már a természetben is meg van kirívóan. Azóta, kezdve a makkoltató kondástól, minden erdőt járó, vagy erdőbe tévedt ember ezen a különbségen akad meg. Csak természetes tehát, hogy erdészszakemberek figyelmét sem kerülheti ki ez a kérdés, s így, miként a gyermeknél a járni tanulás vágya, ösztönszerűleg támad az erdész-szakemberekben az óhaj az üzemtervszerű kezelés kötelezettségének általános kimondása iránt.

A ki tehát az üzemtervszerű gazdálkodás általános kötelezettségét — mint a jövő gazdasági fejlődés szükségszerű folyamatát kimondotta, az nem a maga sajátos eszméjét rögzitette meg, hanem egy — azt hiszem mindnyájunk által át élt — erdész ábránd-nak adott kifejezést, egészen alapos bizonyságául annak, hogy voltaképen komolyan erről az erdőgazdaság-politikai kérdésről még nem gondolkozott.

Mert ha gondolkozott, úgy feltétlenül rá jött volna arra a jogi és gazdasági akadályokra, melyek az eszmének ily merev formában való kivitelét lehetetlenné teszik, s ha ezekre rá jött s még sem mondana le az erdőgazdasági követelmények általános érvényesüléséről, akkor azt az utat kell hogy meg tegye, mely engem az „örök erdőbirtok" gondolatához elvezetett.

Már előző cikkemben igyekeztem épen ezeknek a jogi és gazdasági akadályoknak feltárásával bebizonyitani, hogy az okszerű erdőgazdálkodást általánositani más formában inkább lehetséges, de csodálatosképen Polgárdi meg nem értésével találkoztam.

Megkisérlem azért ujólag, hátha jobban sikerül ez alkalommal magamat megértetni.

Hogy az én értékkiszámitásom uj volna, nem hiszem, bárha így kifejezetten nem is találhatta meg Polgárdi az értékszámitástanban. Hogy van külön gazdasági érték, és külön forgalmi érték, azt Polgárdi is bizonyára elismeri. Így aztán a számitás igen világos és egyszerű.

A rendszeres kezelésre nem kötelezett magánerdő gazdasági értéke = 0. Azért nem adnak kölcsönt rá még a porosz-sziléziai szövetkezetek sem, s azért van igaza abban Polgárdinak — a mit egyébként senki kétségbe nem vont, — hogy a tervszerüen kezelt szabályos erdő többet ér, mint az esetleg teljesen letarolt erdő.

Itt azonban nem a kétféle erdőbirtok gazdasági értéke kerül egymással összehasonlitásra, hanem *hogy egy mai napon és állapotban levő erdő* mit ér ha szabadon rendelkezem vele, és mit ér, ha a törvény elkobozta szabad rendelkezési jogomat.

És mert a magánerdőnek, mint fentebb irtam, gazdasági értéke nincs, ellenben épen a szabad rendelkezésnél fogva csak forgalmi értéke van, a magánerdőt a forgalmi érték alapján kell becsülnünk, ami tudvalevőleg a talaj és a rajta levő faállomány értékével egyenlő.

Viszont a rendszeres használati tervvel megkötött erdőbirtok értéke már csak a jövedelem alapján számitható ki, mert a tulajdonosnak csak az évi haszonvételekhez van joga, *s az erdőben fekvő értékekhez hozzá nem nyulhat.*

Ha tehát a törvény egyszerüen kimondaná a rendszeres gazdálkodás kötelezettségét, ez által a birtokost arra kényszerítené, *hogy jelenleg szabad rendelkezésére álló vagyonát lekösse s örökös járadékot nyujtó vagyonná tőkésitse;* és ha erdejében fölös fakészletek volnának, a bent fekvő érték egy részének állandó visszaszatartására, ha pedig kihasznált erdőterülete van, *hosszu időkre terjedő tőkegyüjtésre* kötelezné. Épen ez képezi azt a jogi akadályt, mit ha mégis a cél felé törekedünk, meg kell kerülnünk!

A példa jobban világosit. A vasutépités szintén közérdek, és legtöbb esetben jó üzlet is. Ugyanazzal az erővel, mint az erdők üzemtervszerü kezelési kötelezettsége, kimondhatná a törvény azt is, hogy a birtokosok kötelesek, ki-ki a birtokán áthaladó részét a vasutvonalnak kiépiteni, kik aztán a vállalatnak a vasut által elfoglalt terület és a befektetés értékéig részvényesei maradnak. Ugy-e bár, a törvény kötelező ereje indokolható volna a közérdekkel, s e mellett a birtokosok érdekei sem szenvednének sérelmet, mert a beépitett terület értékemelkedése s a haszonban való részesedés a tulajdonosok javára esne; mégsem lehet ilyen törvényt hozni! Nem pedig azért, mert *jogilag nem kötelezhető senki arra, hogy birtokát hasznos befektetések által jövedelmezőbbé s igy gazdaságilag értékesebbé tegye.*

Ugyanez az eset áll az erdőre nézve is. Vasutnak épüli kell, mert a közérdek kivánja, tehát kisajátitja a neki szükséges földterületet. Az erdőt rendszeres gazdasági terv szerint kell kezelni, ezt kivánja a közérdek; tehát azon erdők, melyek nem így kezeltetnek, kisajátitandók olyan birtokosok részére, akik a tervszerü kezelés kötelezettségét vállalják.

Az sem áll, mintha én adataimat érveléseimnek megfelelően állitottam volna be, mert akkor nem egy körül-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

belül szabályos fakészlettel biró erdőtest példáját hoztam volna fel, hanem mondjuk egy 8—10 éves tölgyerdő példáját. Magán tulajdonosa ennek az erdőnek pár év mulva nyuzatni fog s kivesz holdankint 150 koronát, 100 holdról 15,000 koronát, ami tőkeként elhelyezve 4 % mellett évi 600 koronát biztosit a tulajdonosnak, és az erdőterület évi növedékét mint értékgyarapodást. Most ez a birtokos a tervezett haszonvétel helyett kap egy 20—30 évre minden használatot betiltó gazdasági tervet.

Elfogadna-e Polgárdi ajándékul egy ilyen, bár mindenesetre értékes erdőbirtokot, amire 30 évig kell ráfizetnie s vajjon megvigasztalná-e a tudat, hogy majd 30 év mulva egy értékes és jövedelmező erdőgazdaság lesz az övé? Hjah! mert hol leszünk mi 30 év mulva? még ha életben is, de közel az elmuláshoz, a véghez!

Térjünk ezek után a legfontosabb dologra, az „Örök erdőbirtok" elméletre, melynek belső értékét nem tudta felismerni Polgárdi

Hogy nem ismerte fel, annak igazán csak ő maga az oka.

Bizonyára csodálkozni fog, hogy észre nem vette s talán meg is bánja, hogy ilyen nagy hadi készlettel indult a feltételezett, de nem létező ellenség ellen, ha meggyőződik róla az előző cikkeim ujra való elolvasása által, hogy *az „örök erdőbirtok"* tulajdonképen nem egyéb, mint *az „üzemtervszerü erdőgazdálkodásnak kötelező kimondása,"* fejlettebb formában s a különbség csak a végrehajtás módjában és természetesen a gazdasági eredményekben van meg.

Az „örök erdőbirtok" ugyanis egy együtt birtoklandó *s rendszeres gazdasági terv szerint kezelendő* erdőtest. Ez aztán lehet állam, egyház, község, közbirtokosság vagy magánbirtokos tulajdona, de telekönyvében őrizvé azt a feljegyzést hogy *„örök erdőbirtok"*, ami viszont azt a korlátozást vonná maga után, ami most az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. és 21., illetve az 1898. évi XIX. t.-c. 1. §-ában foglaltatik, de nem csak a jogilag kötött birtokosok erdejére, *hanem az összes erdőkre kiterjedő hatálylyal* s ezenkivül részekre oszthatósága is korlátozva volna.

Az a cél tehát ezzel a kerülő úttal elérhető volna, hogy *minden erdő rendszeres üzemtervszerü kezelés alá kerülne;* de ennél sokkal több, mert egyidejüleg rendeztetnének az ország erdőbirtokviszonyai, megszünnének az urbéri rendezésből felmaradt közösségek, megfelelő községi erdők létesülnének, véglegesen elkülönittetnének az erdőbirtokok a legelőktől és más művelési ágaktól, megfelelő gazdasági egységekké egyesittetnének az elaprózott erdőreszletek.

Legértékesebb eredmény pedig az volna, hogy az erdők szabad forgalmát s hitelképességét biztositaná. Bizonyára Polgárdi előtt sem ismeretlen, hogy a modern közgazdasági irányzat nem kedvez a hitbizományok, holtkézi birtokok, s általában a latifundiumoknak, nemcsak hogy nem kedvez, de főkép a sociális irányzat, mely mindég több és több tért hódit, egyenesen ezen kötött birtokhalmazatok feloldására és megszüntetésére tör.

Azt is tudja minden szakember, hogy az erdők fentartására komoly biztositékai csak az erdőtörvény 17. és 21., illetve az 1898. évi XIX. t.-c. 1. §-ában foglaltatnak, mig az erdőtörvény 2. és 4. §§-ai gyengén védelmezik az erdők fentartásának közérdekét, s akkor mivé zsugorodnak majd össze a biztositékok, ha a sociális törvényalkotások előre nyomulásával az erdőtörvény 17. §-ában rendszeres erdőgazdálkodásra kötelezett jogalanyok megsemmisittetnek, vagy erősen megkevesbednek?

Nos az örök erdőbirtok megalkotásával, már az erdőfentartás biztositékai minden egyes gazdasági objektumra átvitetvén, nincs többé okunk az erdők szabad forgalmát korlátozni, sőt örülhetünk, ha mód és alkalom nyilik ahoz, hogy a latifundiumokat alkotó erdők kisebb erdőgazdasági egységekre széthullva, magánbirtokosok olyan dédelgetett gazdaságává váljon, a minőről Polgárdi tesz emlitést. Ezt a kérdést pedig az erdők üzemtervszerü kezelésének általános kötelezettsége még nem oldaná meg, mert ahoz, hogy eredményes erdőgazdálkodást folytassunk, szükséges bizonyos gazdasági objektum együttartása, illetve az elaprózódott részek ismét egyesitése.

Gondoljunk csak a faipar és fakereskedelem ily alapon várható szédületes fejlődésére.

Ha mindezeket figyelembe veszi, be kell látnia Polgárdinak, hogy nagy bizonyító készletével eltévedt utakon haladt, mert a mit az erdők általános tervszerü kezelési kötelezettségének szüksége érdekében előhoz, az épen úgy, sőt inkább bizonyit az örök erdőbirtok megalkotásának szüksége mellett.

Hiszen az örök erdőbirtok fogalmából következik, hogy gazdaságok tartozékát képező ligetek, vagy legelőhöz tartozó befásított vízmosások, s más terjedelem, talaj minősége vagy gazdasági hivatása miatt rendszeres erdőgazdaságok alkotására nem alkalmas területek nem foglalhatók az örök erdőbirtokhoz.

Amit pedig a kisajátitás ellen felhoz, az mind olyan általános szólam, hogy tervezetemet nem gyengithetik, s csak azt igazolják, hogy a kisajátitás ezen módját ismét félre értette.

Ha elolvasta volna figyelmesen a birtokpolitika cimü értekezésemet, tudná hogy ez a kisajátitási folyamat általános tagositás, illetve birtokrendezés keretében nyerne elhelyezést.

Azóta már a birtokrendezési törvény alapján kiadott igazságügyi miniszteri rendeletek a tagositás kérdését megközelitőleg megoldották, mert a tagositási eljárás egyetlen birtokos kérelmére megindul, s azt a birtokosok ellenkezése alig akaszthatja meg. A községi kisajátitás is megvalósithatott a községi legelők alkotásának szüksége esetére, mely esetben az összes tagositandó terület bizonyos hányada községi legelőül jelöltetik ki, s az így kiadandó terület az összes illetékből nyer levonást.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Nos hát, ha lehetséges az, hogy egy birtokos dédelgetett, s jól művelt szántócskájára s rétjére azt mondja ki a komissió, hogy az mától fogva nem a tied, hanem kikapod a jussodat egy darabban, úgy a hogy jut és igazságosan kiadható lesz, miért ne volna lehetséges ugyanezzel az eljárással az erdőterületeket is tagosítani, s a szükséges községi erdőterületeknek az összterületből való kihasitása után, a többit örök erdőbirtokokra tagolva, kiadni azoknak az illetményeseknek a részét, akik erre reflektálnak egyénenkint, — ha illetőségük megfelel az örök erdőbirtok minimális nagyságának, — együttesen közös birtoklásra, kiknek illetménye külön-külön kisebb ennél, s végre pénzbeli kárpótlással elégítené ki azokat, kik ezen uj erdőbirtok-alakulatokban részt venni nem akarnak.

A kisajátítás itt tehát nem örök természetü, csak átmeneti, s hogy a tagosítás megelőző kisajátítás nélkül végbe nem mehet, annak egyik s főbb oka, hogy az erdők értéke annak állapotától függ s így mielőtt összecsapnánk a község területéhez tartozó erdőket, előre kell megállapítani az egyéni birtokosok erdejének kisajátítási értékét, s másik oka, hogy feltétlenül tiszteletben tartandó a birtokos azon szabad választási joga, hogy vagy a jövőben korlátozott kezelésre kötelezett örök erdőbirtokot illetve az abban való részesedést fogadja el, vagy átadja birtokát a megállapított pénzbeli kárpótlásért.

Ehez az egész eljáráshoz elsősorban a községeknek van szükségük pénzre, hogy a nekik *feltétlenül szükséges erdőterületet* megszerezhessék, s az államnak csak időlegesen mig a megváltott örök erdőbirtokokon túl ad, s minthogy úgy a község mint az állam ezen pénzszükségletét hitelművelet alapján egyszerű kötvények kihelyezésével fedezheti, ehez ugyan nem kell tőkegazdaság, mint azt Polgárdi gondolja.

Végül még azt kivánom felemliteni, hogy bár az „örök erdőbirtok" mint a fentiekből is kitetszik, sokkal több eredményt biztosít, még sem találkozik útjában azon jogi és gazdasági akadályokkal, mint a tervszerű kezelés kötelezettségének általános kimondása.

Jogi akadálylyal nem találkozik, mert elvégre azt a birtokost magánjogi sérelem nem érte, akinek a birtoka értékét felkinálták, sőt — kivételével az egészen kis részes, s urbéri rendezésből maradt közösségeknek — szabad elhatározására bizták, hogy a vételárt fogadja-e el vagy az örök erdőbirtok fogalmával járó tulajdonjogi korlátozásokat.

Gazdasági célszerüsége pedig nyilvánvaló, mert épen azon elaprózott erdőrészeket, amik az általánosan kötelező tervszerü gazdálkodást ezeknél lehetetlenné tenné, egyesíti, s így rendszeres erdőgazdálkodásra képesíti.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete tagjainak névsora

1910. évi február hó 15-én, a hátralékok és előfizetések kimutatásával.

A) Alapítványok.

		Készpénzben alapított összeg korona
1.	Ifj. Almássy István	150
2.	Andrássy Dénes gróf	2000
3.	Andrássy Géza gróf	300
4.	Áronffy Ernő	150
5.	Egri főkáptalan	300
6.	Egri papnövelde	150
7.	Fülöp Szász Coburg Gothai herceg és minden tisztnek gyülésenkint és évenkint 20 korona.	500
8.	Gömöri faipar részvénytársaság	150
9.	Imecsfalvi Imecs Béla † 1909 augusztus 23.	150
10.	Károlyi Mihály gróf	150
11.	Knöpfler Károly	150
12.	Rimamurány-S.-T. vasmű r. t.	150
13.	Rimaszombat r. t. város tanácsa	150
14.	Stainer Gyula	150
	Összesen	4600

B) Rendes tagok.

		Hát-lék korona	Előre fize-tés 1910-re korona			Hát-lék korona	Előre fize-tés 1910-re korona
1.	Antony Gyula	—	—	27.	Fábián Béla	—	—
2.	Antony Károly	—	6	28.	Faragó Béla	6	—
3.	Ashner István	—	—	29.	Farkas György	6	—
4.	Baranya-Somogy-Tolnamegyei Erdészeti és Vadászati Egyesület	—	—	30.	Ferenczi Ede	—	6
				31.	Ferster Ede	6	—
				32.	Fischl József	6	—
				33.	Frank Adolf	18	—
5.	Bánik György	—	6	34.	Friedenleibi Fritz Rezső	6	—
6.	Bayer Róbert	—	—				
7.	Bárdossy Miklós	—	—	35.	Frölich Brunó	12	—
8.	Benszkó József	—	—	36.	Farkas Pál	—	—
9.	dezséri Bobok Tivadar	—	—	37.	Ferjencsik Miklós	6	—
				38.	Fozmán Gyula	6	—
10.	borhii Borhi György	—	6	39.	Gál György	—	—
11.	Bradofka Károly	—	—	40.	Gaszner Imre	—	—
12.	Barger Guidó	6	—	41.	Gesztes Lajos	—	—
13.	Biok Zoltán	6	—	42.	Gintner Bálint	—	—
14.	sipeki Balázs Lajos	—	—	43.	Glozer László	—	—
15.	Csaszkóczy Károly	—	—	44.	Groszmann Imre	6	—
16.	Csoma Gusztáv	—	6	45.	Grünmann Arnold	12	—
17.	Csanády László	—	—	46.	Gyulay György	—	—
18.	Craus Géza Aladár	—	—	47.	Gyöngyös r. t. v.	—	—
19.	Dénes Géza	—	—	48.	Hankó Pál	—	6
20.	Dezsényi Jenő	—	6	49.	Hensch Emil	—	—
21.	Dienes Barna	6	—	50.	Hering Samu	—	—
22.	Divald Béla	—	—	51.	Hólészy Gusztáv	6	—
23.	Dobsina r. t. város	—	6	52.	Hoznek Gyula	—	—
24.	Elek István	—	—	53.	Huszár Kornél	12	—
25.	Endersz Frigyes	6	—	54.	ifj. Hevessy László	12	—
26.	Enyedy János	—	—	55.	Hauptfogel Frigyes	12	—

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

	Hát-ralék	Előre fizetés 1910-re korona	
56.	Jólsva r. t. város	6	—
57.	ifj. Jurkovits János	—	—
58.	Kachelmann Walter	6	6
59.	Kellner Győző	—	6
60.	Király Emil	—	—
61.	Kirinyi Béla	—	—
62.	Kolbenheyer Gyula	—	—
63.	Kostenszky Pál	6	—
64.	Kotzmann Géza	12	—
65.	Kovács Gusztáv	6	—
66.	Kostialék István	6	—
67.	Lányi Aladár	—	—
68.	Linszky Károly	12	—
69.	Lukovich Attila	—	—
70.	Lux János	—	—
71.	Mányai Imre	6	—
72.	Mayer Géza	6	—
73.	Mihalik Pál	12	—
74.	Mitske Gusztáv	—	—
75.	Mólczer Gyula	18	—
76.	Merényi Gyula	6	—
77.	Nemes Károly	6	—
78.	Neogrády Kálmán	6	—
79.	Nagy Elemér	6	—
80.	Nagy Sándor	—	—
81.	Okolicsányi Lajos	—	—
82.	Ormai Gyula	6	—
83.	Pálffi Alajos	30	—
84.	Pauchli Rezső	—	—
85.	Pauks László	—	6
86.	Pataky József	—	—
87.	Péczer Mihály	—	—
88.	Pékh József	—	—
89.	Pitz Ottó	—	—
90.	Plenczner Rezső	6	—
91.	Podhradszky András	—	6
92.	Podhradszky Pál	—	6
93.	de Pottere Gerárd	—	—
94.	Presbislansky Adolf	6	—
95.	Peiszerle Pál	12	—
96.	Rózsnyór, t. város	—	—
97.	Régenhardt Pál	6	—
98.	Solti Arnold	—	—
99.	Sziripszky Mihály	6	—
100.	Szénássy Béla	—	—
101.	Szepesháry Kálmán	—	6
102.	Szlivássy László	6	—
103.	Szontagh Andor	—	6
104.	Skolka József	—	—
105.	Sulyovszky István	—	—
106.	Stechev Xavér	—	6
107.	Tindly József	—	—
108.	Tornay Gyula	—	6
109.	Törzs Arthur	18	—
110.	Terray Gyula	—	4
111.	Urbantsek Ignác	6	—
112.	Ujfalussy Mihály	6	—
113.	Vadas Jenő	—	6
114.	Weinert Tivadar	—	—
115.	Wolfram Sándor	6	—
116.	Zachár István	—	6
117.	Zemanek Adolf	—	—

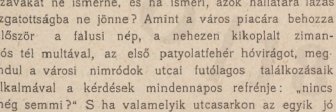

Itt vannak ők!

Vajjon hol van az a vadász ember, aki ezen bűvös szavakat ne ismerné, és ha ismeri, azok hallatára lázas izgatottságba ne jönne? Amint a város piacára behozza először a falusi nép, a nehezen kikoplalt zimankós tél multával, az első patyolatfehér hóvirágot, megindul a városi nimródok utcai futólagos találkozásaik alkalmával a kérdések mindennapos refrénje: „nincs még semmi?“ S ha valamelyik utcasarkon az egyik jó barát azon misztikus köszönéssel fogadja társát, hogy „az este már láttak egyet“, a szenzációs, kedves hír futótűzként nyargalja keresztül pár pillanat alatt a város legelrejtettebb zugait is. Másnap már a tapasztaltságban őszülni készülő nimródok tettetett hidegvérrel, felemelt fővel, bizonyos sunyiságot rejtő zárkózottsággal sietnek hivatalaikba, vagy rendes dolgaik után. A fiatal „zöldek“ azonban már messziről felismerhető lázas nyiltsággal fogdosnak el viharedzett, kellő tekintélynek örvendő, éltesebb társaikat a végtelen örvendetes hírrel: „Hallotta János bátyám — már itt vannak, ugyan milyen sörétlet szokta őket lőni?“ És megindul a népvándorlás a lőporés serétkereskedők boltjai felé. Mindenki nagyobb mennyiségben vásárol és egyformán sürgős kiszolgálást óhajt, mintha a kedves madarak napot elhomályosító óriási rajokban lepnék el a vidék összes erdő- és mezőterületeit s mintha csak egy percre érkeznének s állanának meg, mint a kisállomások gyorsvonatai! A segédek alig győzik a csomagolást. Megesik, hogy a vásárlók közül az egyik fiatalabb sárga lábszáros hirtelenében nem is tudja, hogy tulajdonképpen miféle port, sörétet vegyen. Ilyennél afféktalt tudással siet a segéd jóindulatú tanácscsal a tapasztalatlan vevő elé: „Mire méltóztatik vadászni?“ „Hogy mire, hiszen tudja, már megjöttek.“ „Kik kérem?“ „Kik?! — hát a szalonkák.“ „Akkor tessék kérem 6-os számut parancsolni, a megyei aljegyző úr is ilyet vett épp az imént.“

Odahaza természetesen a családnak hosszú téli megszokott nyugalma lesz tönkretéve. A sebtiben jövő-menő családfőtől már nem lehet a legujabb városi hireket kihámozni. A házi csip-csup ezerféle munkával leföglalt, otthon ülő s egyedül férje hireivel táplálkozó asszonykának minden kérdésére az a felelet, hogy „Már megjöttek, már láttak, Berci már lőtt is egyet.“ A sok ideges kérésnek az asszonyka azonban nem tud eleget tenni. A vadászruhákat elő kell keresgélni, gombokat kiigazítani, kiporoltatni, cipőket, kamaslit, kalapot, puskát előkotorászni, tisztogatni, a Cárót kell jobban etetni, vadászkulacsot kiforrázni, megtöltögetni, a patronokat és töltőkészülékeket előkeresgélni a sok fiók rejtett zugaiból, a vadászszéket is elhányta valahová a rongy cseléddség, az egyik kapukulcs is elveszett, a kis vadászpipát, meg az acetilen kézi lámpást is meg kell találni, stb., stb.

És érdekes, hogy a vadászatnak tényleg vannak izgatóbb nemei és fázisai is, nem is említve a medvehajtást, szarvasbőgést, siketfajddürgést, s még is elképzelhetetlen, hogy a tavaszi szalonka-les az összes vadászatok között leginkább zaklatja fel a vadász idegeit, csigázza fel a szenvedélyét, teszi ingerültté higgadtságát és mámorítja el reménykedő lelkét. Szóval a szalonkales hozza a vadász vérét azon lázas állapotba, mely még a beteg embert is egészségessé varázsolja!

Amint a hosszú, zuzmarás hideg tél nyomán jóleső, szibongató, langyos erőhöz jutnak a nap fényes sugarai, s ezek az enyészet fagyos hóleplét elkergetve, új életre csókolják az elalélt természetet, a mezők és ligetek bokrai tövében kidugják apró fejecskéiket a tavaszi virágseregek kedves előhirnökei, a vizek, tavak, lápok térsége megtelik a vándormadarak nyüzsgő életével, akkor a vadászlélek is új életre ébred, lelke megtelik a kikelet illatos éterével, szíve a tavasz ébredésének csábos ingerével s testét a vibráló napsugarak delejes ereje hozza forrongásba s teszi hajlékonnyá és acélossá. Ezek

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

azok a vadászidők, melyek minden életelixirt megszégyenítenek!

Délután 4 óra felé jár az idő. Az intenziv kék égbolton egy szemérnyi felhőcske sem látszik. A nap fényes sugarai kikerültek a szűk utcák mélyéből, de a házak, templomok, magasabb épületek még teljes fényben vannak. A fák rügyeznek, a zöldelő orgonabokrok körül apró bogárkák döngicsélnek és az uton haladó kocsik gördülő kerekei nyomában apró porfelhőket kerget a gyenge szellő.

Magsi Szvetozár megyei tisztviselő kültelki lakásában még mindig fűtenek. A háziúr podegrás, reumás. Most is lábait teveszőr pokrócba burkoltan ül az ablak mellett s csibukjából bodor felhőket eregetve, nyeli mohón a Budapesti Hirlap-nak legujabb politikai hireit s tanulmányozza, hogy ki is lesz itt végre a főispán?

Életpárja a varróasztalkánál igazgatja az új divat szerint a tavalyi kötöset.

— Nini, Szveti, micsoda kocsi állott meg előttünk, — töri meg a csendet az asszonyka, kiváncsian bámulva ki az ablakon.

— Tyüh, azt a ragyogóját, — szisszsen fel a férj, az ujságot nagy sebtiben ledobva az asztalra, — már itt is vannak!

— De kik ezek és mit akarnak, — firtatja érdeklődően a neje.

— Kik ezek, — hát csak látja ha van szeme, — indulatoskodik a podegrás ember, — Csengeri Laci meg Kardos Guszti, megyünk szalonkalesre.

— Maga megy szalonkalesre? Hát elment az esze? Tudja jól, hogy az orvos meghagyta, hogy legalább még egy hétig az udvarra sem szabad mennie. Hiszen maga beteg ember!

Beteg a nyavalya, de nem én. Az orvos meg tanácsolgasson saját magának, de ne nekem, van nekem elég magamhoz való eszem, — s bicegve kapdossa elő ruháját a szekrényből, meg a fegyverét, táskáját, egy sarokból, s lát hozzá tőle telhető sietséggel az öltözködéshez.

— De nézze szivem, csak nem komolyan akar elmenni, — fogja kérdőre az aggodalmaskodó asszony, — aztán estére vendégei igérkeztek, a veje, meg Pista barátja feleségestől, kártyázni is fognak. Mit fognak ezek mondani, ha így cserben hagyja őket, ez nem illik. Hiszen épp azért jönnek, hogy magát szórakoztassák!

— Hogy mi illik, mi nem, azt én nagyon jól tudom. Laciéknak én már rég eligérkeztem, *az* nem lenne illő, ha *ezeket* ültetném fel. A vőmék itthon vannak, ők elszórakoznak magával is. Meg aztán mire a vacsora elkészül, addig mi itthon is vagyunk, — legfeljebb várnak egy percet! De most ne prézsmitáljon annyit, hanem hozassa elő a bundámat és vigye ki a cselédd a kocsira.

„Jövök mindjárt, — integet ki az ablakon, — csak egy percet várjatok."

A kocsis azonban eközben már bejött jelenteni, hogy a nagyságos urak várnak. Ez a sürgetés még inkább csigázza türelmetlenségét s most már hosszasan mondja, hogy hiszen ő nem vak, látja, hogy itt áll a kocsi s eleget siet, de az asszony is örökösen zavarja beszédjével s azt sem tudja, hol a feje! Végre azonban nagynehezen elkészül, táskáját is hátára akasztja s lohol va indul kifelé, csak úgy futtában búcsuzva kedves feleségétől. Ha Pisták jönnek, hát csak várjanak, ők sem maradnak sokáig s vacsorára itthon lesz biztosan. Kiérve a kocsihoz, büszke örömmel szorongatja a bennülők kezeit s köszöntgeti hálásan, hogy nem felejtkeztek meg róla. Elrendezkedtek, s már a kocsis is felugrott a bakra, midőn szerencsére eszébe jutott a gondos Lacinak, hogy a puska után tudakozódjék. Kisült, hogy biz' az véletlenül bent felejtődött a szobában, mert hogy az asszony annyit beszélt, hogy nem csoda, hogy a fejét nem hagyta ott.

A verőfényes, langyos időben mindnyájuknak jól esett a kis kocsizás. Mohón szívták magokba a tavasz ébresztő levegőjét s abban mintegy új életre kelve, gyermekies örömmel beszélgették el az elmult időknek eszükbe jutott pajzán történetecskéit. Észrevételenül gördültek tova a poros országuton és fordultak be a közeli falu egyik utcáján az erdő felé. A falusi bámész nép alázatosan köszönt, és ők jó kedvvel viszonozták. Az utánuk csaholó kutyákat puskáikkal ijesztgették. De elhagyták a szőlőket, mezőt, legelőt s megérkeztek a patak melletti út mentén, zöld fenyőfákkal övezett kis dombon épült vadászlakhoz. Az udvaron már ott látták a vadászterület bérlőjének pompás új vadászkocsiját. A bérlő, Gyöngyössy János, kedves mosolylyal jött elébök a szobából, kísérve a vele érkezett két katonatiszt vendégétől s meleg fogadtatás után örömmel ujságolta, hogy az este már elég jó húzás volt!

Embereink leszálva, a kölcsönös bemutatkozás és üdvözlés után egy percre mindnyájan bementek a vadászház kedélyes szobájába, ahol a házigazda már pompás hideg ozsonnával terítette meg az asztalt. Csak egy falatot, — csak egy kortyot, — kérlelte vendégeit, — még van egy pár percünk, nem fog megártani, mert napnyugtával kissé hűvös van. És a kedves kínálgatás mellett, bizony egypár pókhálós üveg csakhamar kiürült.

A fővadász azonban bejött jelenteni, hogy immár az utolsó perc, indúlni kell, a nap korongja már igen félre kezd állani. Felcihelődtek és a fővadásszal az élükön, libasorban szépen megindúltak, közbe-közbe a pókhálóstól most már hangosabban és vígabban beszélgetve és mókázva. Rá került a sor a reumára, podégrára is és egyhangulag lett elhatározva, hogy ez a betegség csak otthon kiállhatatlan s mihelyt az embernek fegyver van a hátán, nyomban megszűnik és eltünik, mint a tömjéntől az ördög.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Mire a nap fényes ábrázatja lebukott a hegyek mögött, a fővadász már mindnyájukat szépen felállította a szélesebb utak és tisztások legjobb húzóhelyein s ő maga is legutolsónak felkapaszkodott egy jó kiálló domb tisztás tetejére.

A percek most már lassan multak! A vadászvér ilyenkor a legtürelmetlenebb, ha már egyszer a helyén van, azt szeretné, hogy indúljon meg a szalonkák hosszú láncolatai, és ő, a vadász, csak pufogasson rájuk, úgy, hogy ne is győzze a töltést! De a gerincek kimagasló fáin még ott ragyogott a nap reflexsugarainak fénye és a nappali kis madarak serege még tele csicseregte az álmaiból ébredező, rügyező erdőt; egy róka-lepke pedig csak most himbálózott a leghidegvérűbb Csengeri Laci bóbiskoló feje fölött, de persze ő nem látta, mert a buzgóság, meg talán a pókhálós, — amint letelepedett vadászszékére, — elnyomta és kedves álmai országába ragadta.

A róka-lepke azonban már éjjeli nyughelyére vonúlt és egy tölgybokor alsó ágán elszáradt falevél alsó oldalán megtelepedett. A nappali énekesek danája lassan szintén elhalt s a beállott alkonyatban szürkülő égboltcn egy csapat lármázó varju tülekedett a hegygerinc kimagasló fái felé. Egy kis zenér kiült a közeli bokor száraz ágára és tele tüdővel trillázta esti imája lágy énekét. De nem fejezhette be, mert a szomszéd álláson megvillant a puska fénye és a hangos dörejre nemcsak a kis énekes tünt el, de Laci is felkapta bóbiskoló fejét; egy feketerigó pedig riasztva menekült a bokrok között. A lövés irányából kortyogva, pisszegve jött a régen várt hosszúcsőrű, még csak meg sem volt ijedve, könnyen himbálózva vitette magát az alkonyi erdő szárnyán. Csengeri Lacinak egy perc alatt kifüstölgött az álom a szemeiből. A szürkülésben is már elfáradt korát megszégyenítő könnyedséggel kapta archoz fegyverét és még mielőtt a dörej visszhangja a szemközti oldalakról visszaérkezett volna, a szép madár villámsujtottként pottyant egy alig pár lépésre lévő bokor aljába . . .

Ezután már kezdett gyorsan sötétedni. Még történt egy lövés a felsőbb álláson s egy távoli szalonka pisszegését is elhozta az erősbödő esti szellő, tovább azonban már nem volt semmi kilátás és a fővadász kürtjelére csakhamar megindúltak a vadászok hazafelé, bukdácsolva és botorkálva a kis kézilámpa csalóka fénye után. Senki sem tud annyit beszélni, mint a vadászember . . . a vadászat után! Most is valamennyien egyszerre beszélve kiabálták túl egymást. Hogy így jött, úgy jött, így pisszegett, úgy kortyogott és hogy lett volna, ha nem így lett volna s hogy egyiknek itt, a másiknak ott kellett volna állani, messze is volt, sötét is volt, meg a mai puskának sincsen már brandja, stb.

Bizony öreg sötét lett, mire megérkeztek a vadászházhoz. A házőrző már messziről elibök szaladt s megismerve őket, farkcsóválva duruzsolt előttük, mutatva a pitvar irányát, ahonnan barátságosan pislogott a kiakasztott lámpa vörös fénye.

A vadászház vendégszobájában pattogott a tűz s a nimródok, a fáradt testnek oly jóleső kényelemmel helyezkedtek el az ezen helyen nem is várt pazar módra megterített asztal körül. A fővadászné által remekül elkészített bugrácsos gulyás, kappansült s a vadász úr által a városból hozott tészták, sütemények, sajtok, stb., úgyszólva percek alatt tüntek el! És mire az utolsó pókhálósból köszöntötték fel, — immár ki tudja hányadszor, — a nap, jobban mondva az est hősét, bizony már alig egy óra hiányzott az éjfélhez. A vadász úr engedelmet kérve, hogy neki korán reggel hivatalosan el kell utaznia, a vele jött tisztek hajnali kivonulásukat hozván mentőül, — elbúcsuztak az épp legjobb hangulatban levő kis társaságtól.

— Ugy e mi is rögtön megyünk Lacikám, — türelmetlenkedik Magsi Szvetozár, aki már eddig legalább tizszer el akart gyalog indúlni, nem alaptalanúl tartva attól, hogy kedves élete párja még várni talál reá, ha nem is a vacsorával, hanem valami egyéb csiklandozóbb meglepetéssel.

— Hogyne mennénk, megyünk hát fiam, — felelt es feloldalt odaszólt a vendégeket kikisért fővadászhoz, — mondja csak a kocsisomnak, hogy hozza be azt a kis üveg bort.

— De kedves Lacikám, — ijedez ezek hallatára a megyei tisztviselő úr, — én igazán nem tudok már tovább várni, eddig is elmentem volna, de mindég biztatgattatok, hogy most megyünk, mindjárt megyünk, hiszen nekem ma vendégeim vannak odahaza, meg tudod, hogy beteges is vagyok.

— Hiszen most is mondom édesem, hogy rögtön megyünk, csak ezt a kis borocskát megiszszuk, meg a lovaknak is kell egy kis pihenés, vendégeid se futnak el, ne félj semmit. No igyál egy percet, ne szontyolódj annyira.

— Hát egy percet nem bánom iszom, de azután megyünk.

Eközben a fővadász már áttöltögette az üvegekbe a kis bort, lehetett vagy tizenöt liter! De persze a víg társaság észre sem vette. Kardos Gusztit hallgatta, aki valami pikáns, igen érdekes anekdotát mesélt, annak végével pedig szép baritonhangján egy régi vadászdal érzelgős áriájába fogott. A lelkek megélénkültek, a vadász szívbe markoló melódia pezsgésbe hozta a vért s az élet a szemek ragyogásán is kiült, midőn a dallam végével az énekes egészségére koccintottak.

— Igyál már egy percet, Szveti, — biztatják közösen a bánatos arcúvá lett társukat, aki kezére támasztott fejjel fújta a vastag szivar füstjét, elgondolkodóan bámészkodva a szemközti fal szürkeségére.

— Egy percet nem bánom iszom, de gyertek már egyszer, engem várnak odahaza.

— Hiszen egyszer megyünk, hogyne mennénk, — vigasztalja a mindég bohém kedvü Csengeri Laci a podegrás urat. S azután teletölti ismét a poharakat, és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hamarjába elmond egy csomó kitünő adomát, melytől még a könny is kicsordúl.

Magsi Szvetozár azonban csak nem fér a helyén. Felkel, sétálni próbál egyet, majd felteszi a kalapját és kimegy. De hogy odakint akkora a sötétség, hogy a tornácnál odébb el nem lát, hát csak bejön újra és leül az asztal mellé, gyengéden korholva a napot, mely idehozta.

— Ugyan ne ábrándozzál Szvetikém, — fordúl hozzá ismét Laci vigasztalóan, — igyál egy percet, hiszen megyünk rögtön.

— Mindig azt mondjátok, hogy megyünk, megyünk s mindég itt vagyunk. Hát egy percet még iszom, de ne töltsétek mindig tele. Nem gusztus az így inni!

Kicsi a pohár te, — szól rá Kardos Guszti, — meg a bor is csak amolyan homoki, ihatsz belőle bátran.

S ahogy teletöltik ismét a poharakat, elkezdik énekelni a „fenékig a pohár" nótáját Magsira. Ez hiába szabadkozott a nóta után, ki kellett inni a poharat bizony fenékig! De azért ő csak „egy percet" ivott.

Ezek a percivások azután váltakozó esélyilyel, de megfelelő eredménynyel folytak tovább, míg végre már Szvetozár úr sem szabadkozott tovább, hanem vígan üritgette a poharat, sőt már nekiállott feljebb, hogy hát milyen kicsiny is tényleg az a pohár. Miután azonban már két óra felé is járt az idő, Csengeri Laci befogatott, és nagynehezen összeszedelőzve és pakolva, nekiindúltak a sötétségnek. A kis falu házőrzői ismét végigugattak utasainkat, maga a falucska azonban teljes sötétségben volt, és még az éjjeli őr sem keresztezte útjokat, amivel ők nem is sokat törődtek, mert Laci szokott helyére kerülve, szépen elbóbiskolt, a másik kettő pedig felváltva fújta a sokféle nótát, hol egyenkint, hol meg egymásnak segítve.

A külvárosba érkezve, Magsi lakása előtt parancs nélkül megállott a kocsis. Csak ekkor vették észre, hogy az egyikök már itthon van, az egészséges beteg ember! Laci is felébredt és szívélyes búcsut vettek a legközelebbi kirándulásig.

Magsiné úgy látszik várta férjét, mert alig hogy az urát sikerült valamiképpen a kocsiról, dolgaival együtt lepakolni, kinyilt a kapu ajtaja s a cseléd kócos fejjel jött a ház urát besegíteni és a holmiját behozni. Magsi azonban csak nagy erőfeszítések után volt képes valahogyan a lépcsőkön felbotorkálni, s bundástul, — mondhatni — beesett a felesége által kinyitott ajtón a szobába.

— No any-nyuk, hát tu-dod-e me-nynyi e-gy pe-perc? — szótagolja a bor hatása alatt szuszékonyan a kérdést s még a bundával a hátán iparkodik egyenesen megállani a számonkérő szék haragos arca előtt.

— Adok én neked mindjárt egy percet, — te, te korhely himpellér. Hát most van nyolc óra, ilyenkor kell hazajönni? Mért nem maradtál már ott, kedves barátaiddal, amig az üstökös be nem csap ebbe a rongyos földbe. A vendégek a nyakamon, várjuk a vacsorával, a mely el is romlott, majdnem tíz óráig, s ő, a göthös, podegrás vén bakter mulat, lumpol, iszik, tivornyázik, s Isten tudja mit csinál, és reggel felé hazajön berugva. Hát mit bámul most rám, mint a vágóhídról elszalasztott ökör? Adja ide azt a bundát, mert kiporolom egyszeribe rajta ezzel a piszkafával.

— De é-édes angyal-l-lo-lom, hát mi-mi ba-baja, mit ki-kija-jabál, hásze azt se-se tudja, me-mennyi e-egy perc. Ne-ne-kem ku-ku-tya ba-ba-jom, tudja, — nem va-vagyok én be-be-teg, sem sem-mi-mi. Olyan e-egészsé-ges va-vagyok mi-mint a pi-pinty, vagy ma-makk.

— Adok én magának mindjárt egészséget, vetkőzz le egyszeribe, te, te csavargó. Való is neked vadászat!

— Már mint ne-ne-kem a vadászat, hát pe-persze va-való, csa-csak úgy, mint a vén-vén asz-szony-nak a sok be-be-széd, ple-plety-ka . . . Ha-nem az a La-ci-ci a-az egy ke-ked-ves em-ber, az tu-tudja meny-meny-nyi e-egy pe-perc!

Claus Géza Aladár.

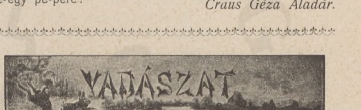

Az uhuzásról.

Manapság, midőn a közönséges halandónak vajmi kevés jut az élet költséges élvezeteiből, midőn a vadászati sport is hamarosan eléri amaz égbeli felmagasztaltatást, hogy magunk fajta szerény beamterek majd csak a boldogabb mult idők emlékei gyanánt fogunk róla álmodozni, mert már a „pógár társulat" is elibénk licitál, — hát bizony aki igazán hive volt a puskának, az hova gyakrabban fog gondolni az uhuzásra. És a ki e tekintetben velem tart, talán nem is bánja meg. Olyan mulatság ez, mely az igaz vadásznak többet ér a pecsenyehajszánál, meg annál is, mikor halomra lőheti a puskavégre terelt szegény áldozatokat; nem is szólva arról, hogy bizony nem nekünk való luxus ezer koronákra taksált mulatság árán dönteni porba, — főbe a hatalmas bikát, meg a kecses bakot.

De hát annyi mindent irtak már erről az eredeti sportról, hogy talán fölöslegesnek is látszik még többet is irni felőle. Igaz, de még sem egészen úgy vagyon, mert ámbár sokat irtak, de természetszerű alapossággal mégis nagyon keveset tudunk róla. Mert a mi *szakirodalmunkban* gyakori az eset, hogy némelyek arról is irnak, amiről csak meséket hallottak. Így van ez az uhuzással is. Nemrég pl. azt olvastam egy közismert vadászati lapban: „hogy az uhuzásnál minél *nagyobb* kaliberü puska használandó."(!) Aki ezt irta, alighanem a fölöslegessé vált *vihardyúit* szeretné valami balekra sózni. De majd

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

rátérünk erre még később. A multkor meg egy uraságnál láttam uhuzó kompániát *nyilt féltető alatt* lesekedni; persze minden siker nélkül. De azt is láttam, hogy a szegény uhunak olyan ülő póznát állitottak, amelyre feltelepedni még a majomnak is becsületére válnék, a szegény uhu azonban csak a tövében gubbasztott. Hát biz' ezek a dolgok amily csekélységeknek látszanak, épp oly lényegesek.

Aki az uhuzást szakszerüen akarja üzni, annak persze mindenekelőtt jó uhura van szüksége. Az uhu akkor jó, ha eleven, élénk, mozgékony és nem tunya. Ha kihelyezve folyton izeg-mozog, tollászkodik, leugrik, felugrik; szóval ha folyton láttatja magát. Vannak egyedek, melyeknek e mozgékonyság természetökben rejlik, másokat meg gyakorlás által kell rá tanítani. Lényeges, hogy az uhut *ne hizlaljuk* agyonetettéssel, mert ha mindig jól van lakva, akkor tunya, lusta lesz. Napi eledelül 2 verébelegendő; galamb, szarka, varnyú két napra is elég. Nyári forróságban tiszta, friss vizet is kell neki adni és pedig nagyobb edényben, mert ilyenkor nemcsak iszik, de igen szivesen fürdik is. Az uhu mozgékonyságát nagyban elősegíti az is, ha tágas zárkában tartjuk, ahol ugrálhat, sőt szárnyait is gyakorolhatja. Disznóól mellett sohasem szabad tartani, mert eldöglik; hasonlóképp hamar elpusztul az apró seréttel lőtt eleségtől, ólommérgezés következtében. Tehát vagy apró golyós fegyverrel, vagy vastag seréttel lőjjük neki az eleségét. Dögöt, elhullott állatokat és disznóhúst sohasem szabad neki adni. Ha az uhu goromba, az nem baj, mert a gorombasággal együtt jár az elevenség! Akinek goromba uhuja van, az legyen vele szemben óvatos: mikor meg akarja fogni, előbb vegyen magára vastag kabátot és vastag bőrkeztyűt. Különben pedig elővigyázatképpen minden évben egyszer vágjuk le az uhunak a karma hegyeit; de *csak a leghegyét*, mintegy három milliméternyi, mert beljebb már eleven és nagyon vérzik.

Folytatólag nagyon lényeges, hogy az uhuzásra szolgáló helyet, teret minden tekintetben célszerüen válasszuk meg. Lehetőleg ott kell megtelepedni, ahonnan a féltett vadakat *távolitani* óhajtjuk; tehát a veszélyes határok mentén állítsuk fel a lesgunyhókat, mert a vadászterület belső részein a sok durrogással nyugtalanitanók a vadakat. Legalkalmasabbak az olyan erdőszélek, melyek előtt tágas, szabad mezők terülnek el, hogy az uhura minél távolabbról kilátás essék.

Célszerű, jó lesgunyhót nádból lehet készíteni és pedig nagyon egyszerüen. Az erdő szélében, de még néhány lépésnyire a fák között keresünk pár négyzetméter tisztás helyet; ott ásunk mintegy 60 cm. átméretü és ugyanolyan mély kerek lyukat; annak a szélétől köröskörül szintén 60—80 cm.-re 3 méter hosszú, 3—4 cm. vastag, kihegyezett póznákat szurkálunk a földbe jó erősen; azokat egy csúcsban fent összeerősítjük, majd pedig vesszővel körülfonjuk és erre kúpalakú nádfedést készünk. A kilátás felől egy méter magas, 60 cm. széles nyilást kell hagyni ajtónak, amit szintén nádból készitünk és a keret fájának sodronynyal kötünk hozzá két-három sarkat, hogy azokon kifelé nyíljék. A lesgunyhón körösköröl *apró* nyilásokat kell készíteni, de csak olyan kicsinyeket, hogy azokon a kettős puskacső kiférjen; és ezen nyilásokat *nem találomra* készítsük, hanem alapos próba után, ami úgy történik, hogy beülünk a lesgunyhóba a lyuk párkányára és puskánkat vállhoz fogva, annak csövét úgy irányítjuk, amint remélhetőleg legtöbbször lőni fogunk. Ahova ilyen helyzetünkben ér a puska csöve, ott készítsünk ügyesen lőnyilást, de úgy, hogy az kivülről ne legyen szembetünő. Ugyanis nagyon lényeges az, hogy a bent ülő vadász kényelmesen érezze magát egyrészt, másrészt pedig észrevétlenül helyezkedhessék el a lövésre. Az ajtó *jobbra* nyíljék; ez azért szükséges, mert kiugrásnál előnyt nyerünk azáltal, ha puskánkat balkézben tartva, az ajtót jobb karral dobjuk fel.

A lesgunyhó mellett szükség van ugynevezett berepülő fára, amelyre t. i. az uhu haragosai szoktak letelepedni rövid pihenőre és kémszemlére, miközben aztán könnyen lelőhetők. Ezt én úgy készítem, hogy kivágatok egy 10—13 méter magas, sudár ákácfát, mely tömegben nőtt és nincs nagy koronája; szekéren a helyszínére vitetem és a lesgunyhó előtt a *szabad mezőn* húsz lépésnyi távolságban földbeállíttatom. Azért használok akácfát, mert az legtartósabb; azért húsz lépésre, mert ez a legcélszerűbb távolság, melyről biztosan lehet lőni és melyre a ragadozók tartózkodás nélkül megszállanak; és azért állitok lomb nélküli fát, mert arra szivesebben szállnak a ragadozó madarak. Ámbár jó, ha lombos fa is van a közelben, mert a varnyú és szarka arra is szeret letelepedni. Végső kellék itt még az uhunak az állásfája, amelyhez hozzákötjük és amelyre felállítva, messziről szembetünővé válik. Ezt legcélszerűbb úgy készíteni, hogy két karvastag karót egy méter távolságra egymástól földbeverünk és egy harmadik karót egy méter magasságban rájuk szegezünk. Ezt az álláskarót úgy kell elhelyezi, hogy a berepülő fától *oldalt* számítva mintegy tíz lépésnyire legyen; *semmiesetre se a lesgunyhó és a berepülő fa között*, mert az esetben a lövések az *uhu felett* történnének, minek következtében az minden lövésre ijedten leugornék és ujra kellene felhessegetni.

A lesgunyhóban egészségi szempontból célszerű deszkadarabokat elhelyezni ülőkének és a lyukba szalmát a lábak alá, mert őszkor, tavaszkor járunk bele leggyakrabban és ilyenkor a nedves föld sok veszedelmet rejteget a vadász számára. Ezzel a lesgunyhó és annak tájéka rendben volna. De az uhu kezeléséhez még szükségünk van *pányvára* is, melyiyel őt vadászat alkalmával az állásfájához kötjük. Erre a célra legalkalmasabb egy 6—7 méter hosszú, ceruzavastagságu zsineg, melynek egyik végén kéi, arasznyi hosszu ága van fél vastagságban, és puha szijból készített, s apró csatokkal is felszerelt békókkal ellátva.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Mindezek és a következendők helyes megértetése céljából folytatólag most már bemutatom magát az uhuzást, mert annak egyes jelenségeivel akarok magyarázataim mellett érvelni.

(Folyt. köv.)

A vadászat Szumatrában.

Irta *Szabolcs.*

A holland fenhatóság alatt álló Szumatra területe 464 ezer km², tehát hazánk területénél majdnem kétszerte akkora. E rengeteg területen, a trópikus erdőségek buja sűrűiben úgy a hasznos mint a kártékony vadaknak nagy száma talál minden tekintetben megfelelő otthont.

A holland közigazgatás alatt álló tengermelléki helységekben partra szálló európai vadászember, ha egyébként utlevele rendben van, a rengeteg terület bármely részén, kényе-kedve szerint vadászhat, anélkül, hogy erre külön engedélyre volna szüksége. Lőfegyvert is tetszés szerinti számban vihet magával a szigettartomány belsejébe; fegyverengedélyt nem kell váltania. A holland hatóságok és a bennszülöttek egyaránt örvendenek annak, ha akad hozzájuk vetődő gyakorlott kezű olyan vadászember, aki az elszaporodott vadat, kivált a károsát s ezek közt is elsősorban a veszedelmes szumatra-tigrist, minél sűrűbben tizedelgeti.

A biztonsági állapotok a keleti partvidéken, a hol jávai eredetű és chinai bevándorolt lakókat találunk, nem épen elsőrangu. A kormány el szokta ezektől kobozni a lőfegyvereket; viszont a sziget egyéb partvidékein, a biztonság teljes tudatában lehet a kizárólag bennszülött vadászvezetők és kisérők társaságában is vadászni.

Szumatra veszedelmesebb ragadozó emlős vadjai közt első helyen áll a tigris; utána a medve s a menyéttel atyafiságos, eléggé hatalmas alkatu vérengző muzong következik. Habár ez a három kártékony ragadozó nagyon elszaporodott, a sziget kormánya mit sem áldoz prémiumokra s így ki-ki legfeljebb az értékes prém kedveért, vagy veszély esetén önvédelemből irtja ezeket a fenevadakat.

A kisebb ragadozó emlősféle közül rengeteg módon elszaporodtak a vadmacskafélék. Ezek és a muzong gondoskodnak arról, hogy Szumatrában baromfitenyésztést folytatni ne lehessen.

A szumatra-tigris a jókora kiterjedésű steppetájak dsungeleiben tanyázik, ahonnan legfeljebb a szomszédos erdőségek szegélyét szokta prédakeresés céljából gyakrabban fölkeresni.

Az izmos testalkatu szumatra-medve, a sziget belső tájait borító rengetegek sűrűiben tartózkodik.

A lakóhelyek közelében ólálkodó tigrist a bennszülöttek minden kitelhető fortélylyal igyekeznek tőrbeejteni. Legtöbb eredményt érnek a már Szumatra szigetén is ismeretes tányérvasakkal. A galy közé rejtett tányérvas elé rendszerint kecskét vagy ebet kötnek csalétkül. Persze a rendkivül szilárd szerkezetü tányérvasat ugyancsak erősen kell vasmacskákkal a közel gyökérzetek vastagabbja közé erősíteni, nehogy a tigris csalétkestül, tányérvasastúl és vasmacskástul együtt eliramodjon.

A jól beállított tányérvassal mindenkor eredményt is érnek. A tigris rendszerint mellső lábával kerül a vasba. Aránylag nagyon rövid távolságból kapja a golyót rendszerint szeme közé, hogy a drága tigrisbőr értéke ily módon ne csökkenjen.

A sziget lakói közül, a hollandokon kívül a benszülött malájok és baltákok, jóindulatu és megbizható vadászkisérők, míg a chinaiak és a jávaiak alattomos, gyáva, rabló hajlamaiknál fogva semmiképp sem ajánlatos egyének.

A bennszülöttek legtöbbje nincs abban a kedvező helyzetben, hogy Európából drága pénzen hozasson magának Wéber-féle haynaui tányérvasakat; tehát deszka és léc vázból kombinált csapdát készítenek a tigris számára. A „krokol" néven ösmeretes tigris csapda előrésze 3 láb széles, 8 láb hosszú és 4 láb magas; a csapdával kapcsolatos szűkebb méretü benyiló arra való, hogy abba a csalétekül szánt eleven állatot bekössék. Az egymástól erős deszkázattal elválasztott két helyiség felett elmés csapójátó hivatott a csapdába zuhant tigris menekülő útját elvágni. A keservesen mekegő kecske s a vonító eb szavára elősompolygó tigris, a csapdán végig fektetett deszkáról minden ügyessége mellett is, könnyü szerrel lebillenhet a mélységbe, a csalétek közé; a lebillenéssel egyidejüleg azt an a csapójátó is rázárúl.

Ujabb időben az arzénmérgezéssel próbálnak a tigrissel szemben is célt érni. Ez uton hamarosan temérdek tigrist sikerült is elpusztítani; ám a mérgezésnek ezzel a miveletével utobb felhagytak, miután az arzénikum egyben tönkretette a tigris szép, értékes bőrét is.

Huzamosabb ideig lesben várakozni, kivált estalkony idején, Szumatrában épen nem kellemes vadász vállalkozás, miután a vérszopó moszkitók miriádjai, a legkiválóbb vadászigyekezetet is meghiusítják. Különben is a huzamosabb időn át tartó ottlakást az európai megszokni nem képes s igyekszik az állandóan fenyegető malária elől minél rövidebbre szabott vadászkirándulásának határidejét a megszabottnál is rövidebbre venni. A holland kormány is aránylag sűrün változtatja ottani alkalmazottait.

Az elejtett esetleg tőrbeejtett tigrist ma már Szumatrában preparálják, legalább bőrét eléggé hasznavehetően kikészítik ott is. A preparálás főanyaga az arzén-szappan. Chinai személyzetet a szumatrai preparátor nem alkalmaz, miután ezek egy szálig kiszedik a tigris minden bajusz szálát; aminek a chinai ember csodatevő gyógyerőt tulajdonít.

A medvevadászatok idénye Szumatrában a kókuszdió-érés idejére esik. A kókuszdió az ottani medve legkedveltebb csemegéje. De mivel a kókuszpálma csupán köz-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vetlenül a tengermellékén díszlik, a medve kénytelen távol rengetegeit egy időre odahagyni, hogy inyenc vágyait kielégíthesse. Dacára annak, hogy elsőrangu kúszó, a sajátságos alkatu és törzsü sikamlós kókuszpálmán fölötte esetlenül kuszik. Ezt az esetlenségét a szumatrabeliek kihasználják és alkalmas leshelyből a kókuszfa tetején lakmározó medvét biztos célpontként lelövöldözik.

Számbavehető és könnyebben megközelíthető vadászterületekként főleg a keleti és az északi partmellék erdőségei szerepelnek. Ezek egyben vadban és vadnemekben is bővebbek és változatosabbak. A nyugati partvidék magaslatai szédítő meredeken ereszkednek a tengerbe; ezeket a vad sem keresi föl örömest, de a vadászember által is megközelíthetetlenebbek. Viszont a keleti partvidéknek több mint egy harmada steppe jellegü tájba vesző síkság, amelynek mocsaras dsungereiben a tigris pompás búvóhelyekre talál. Ez a mintegy 40 kilométernyi átlagos szélességü keleti steppevidék, a malakkai szoros felől, aránylag könnyen megközelíthető. Miután így a főközlekedési utvonal mentén fekszik, a külföldről odavetődő vadászemberek részéről is látogatottabb. A steppét közvetlenül szegélyező őserdő vidék trópikus szépségei a legszebbek e nemben, amit Délázsia szigetvilágának amúgy is változatos flórája nyújthat.

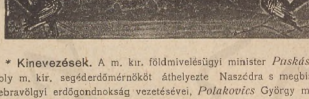

* **Kinevezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Puskás* Károly m. kir. segéderdőmérnököt áthelyezte Naszádra s megbizta a rebraválgyi erdőgondnokság vezetésével, *Polakovics* György m. kir. segéderdőmérnököt pedig jelenlegi állomáshelyén való meghagyása mellett megbizta a saját erdőgondnoksága vezetésével. - A m. kir. földmivelésügyi minister az államerdészeti tisztviselők összesített közös rangsorozati létszámába *Barrois* Andor, *Frastök* László, *Bachmann* Ottó és *Jurkovich* László okleveles erdészeket m. kir. erdőmérnöki jelölttekké, *Seemayer* Bódog, *Bárány* Károly, *Radó* Gábor, *Szenczy* Géza és *Sobó* Sándor végzett erdészeti főiskolai hallgatókat pedig ideiglenes minőségü m. kir. erdőmérnökgyakornokokká nevezte ki.

* **Személyi hirek.** A m. kir földmivelésügyi minister *Hoós* Ernő m. kir. főerdőmérnököt Lugosról Máramarossziget re (központi szolgálathoz), *Gerő* Gusztáv m. kir. főerdőmérnököt Szélaknáról Lugosra (pénztári ellenőrnek), *Ranku* Miladin m. kir. erdőmérnököt pedig Lugosról Nagybereznára helyezte át s a csontosi erdőgondnokság vezetésével bizta meg.

* **Gyászhirek.** Vettük a következő gyászjelentéseket: „A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság tisztikara igaz fájdalommal tudatja, hogy szeretett kartársa *Szentpály* Kálmán, m. kir. főerdőmérnök f. hó 15-én, életének 45-ik évében hosszas szenvedés után Dobresten elhunyt. Kolozsvár, 1910 március 15. Áldás és béke lengjen porai felett!"

„A sepsiszentgyörgyi m. kir. állami erdőhivatal tisztikara mély fájdalommal tudatja, hogy szeretett kartársuk *Darkó* Gábor, m. kir. főerdőmérnök folyó hó 24-én életének 45. évében elhunyt. Hült teteme folyó hó 26-án délután fog Nagyajtán örök nyugalomra helyeztetni Sepsiszentgyörgy, 1910 március hó 24-én. Áldás és béke lengjen porai felett!"

* **Uj politikai napilap a fővárosban.** Március 3 -án uj napilap indult meg Budapesten „Világ" cimmel. értesülésünk szerint a szabadkőmivesek kiadásában és szerkesztésében, a szabadkőmives-eszmék és elvek (fölvilágosodás, emberszeretet, haladás, müveltség, jótékonyság stb.) terjesztése és a konkrét közéleti célok (általános, titkos, egyenlő választójog; szekularizáció; felekezetlen közoktatás; progressiv adórendszer) kivivása érdekében.

A lap emellett erősen hazafias, magyar szellemünek igérkezik, amit összegyeztethetünek tart a legszélsőbb liberalizmussal, s ezt a vezetők egyénisége látszik garantálni, akik eddig is ilyen irányban működtek. A most folyó politikai kavarodásban mindenestre érdekes az egészen uj, határozott állásfoglalás és a független, pártokra és kormányra való tekintet nélkül megnyilatkozó eszmekör.

* **Fapiac.** A puhafa-üzlet állandóan szilárd. Az árak folytonosan emelkednek. A most felemelt árak azonban nem mérvadók a konjunktúrára, amennyiben azokat csak a termelők követelik, de a vevők egyelőre még hozzá nem járultak. Eltekintve ettől, a fürésztulajdonosok elegendő anyagkészlet fölött rendelkeznek szemben a gőmbfával, amit a fogyasztók figyelmen kivül nem hagynak. Továbbá figyelembe jő az ex-lex is, mert a tervezett nagyobb állami épitkezések az indemnitás hiányában ki nem vihetők. Ezen okok a fogyasztókat az árkövetelésekkel szemben várakozásra késztetik. — A waggonpótló anyagban nagy kinálat mellett jelenleg igen csekély vásárlási kedv mutatkozik. — Rendkivül szilárd az üzlet belgiumi és angol tölgyárúban.

* **Üzleti tudósítás.** A „Magyar Faipar, Fakereskedelem" cimü lap jelenti, hogy a tavasz kibontakozásával az üzlet mint ilyentájban már rendesen, szélesebb arányokban indul meg, amelyet ezúttal több oly momentum segit elő, amit az előző években nélkülöztünk. Ilyenek a külföldi élénk részvéte, az olaszországi piac fokozódó felvevő képessége, a déli és földközi tengermelléki országok javuló közgazdasági helyzete és a világ pénzpiaci állapotának szerencsés egybetalálkozása mindezekkel, amihez a belföldön a terméskilátások nem kicsinylendő értékelése is hozzájárul. Mindezek felkelthetik azt a reményt, hogy az előbbi évek depressziója okozta hátrányokat fakereskedelmünk részben kiheveri és az üzleti élet egészséges alapon fog fejlődhetni.

* **Fatermelésünk és gépgyáriparunk.** Fatermelésünk, észrevehetüle, hosszabb idő óta közgazdasági életünk homlokterében áll és még azelőtt a szakmánkon kivül álló körök alig vettek tudomást erdőgazdaságunk e nagy faktoráról, na már szakunk működését szinte az egész nagy nyilvánosság kiséri figyelemmel. A jelentős szerep, melyet fatermelésünk közgazdasági életünken betölt, meg is okolja ezt az érdeklődést, mert mindenki tudja, hogy szakunk mily nagy tőkét és mily nagyarányu vállalkozási, sőt kulturális erőt képvisel. — A hazai iparfejlesztés ma már nem csupán a kormányok de a népelleknek is egyik nagy vezérmotivuma lett és így természetes, hogy kiváncisággal figyelik, hogy fatermelésünk mennyiben járul hozzá e nagy cél eléréséhez. Jogosult ez a kivánság, mertha van szakma, mely igazán a szónak anyagi értelmében is a hazai földhöz van kötve és mely éltető erejét a hazai rögből meriti, úgy a mi szakmánk az. Ez pedig eminenter rója rá azt a kötelességet, hogy a hazai talaj nyujtotta erőt hazánk közgazdasági erejét növelő célokra fordítsa. Kötelessége, hogy ez ország termékének földolgozását elsősorban hazai gyári eszközök igénybevételével végezze és amint már meghaladott manchesteri álláspont az, hogy külföldi munkaerőt a hazai munkaerő rovására előnybe részesítsen, épp oly meghaladott álláspont az, amely külföldi gépgyáripart támogat a hazaival szemben. Az üzleti életben a sovinizmus csak bizonyos határokig érvényesíthető az igaz, de a rendkivüli áldozatok és gond, amelyeket az ország gyáriparának fejlesztésére fordít és még fordítani fog, ennek az üzleti életben is jogosultságot ad és így kialakult nemzeti törekvések elől a fatermelés nem zárkózhat el. — Illetékes körök-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ben, amint azt észrevenni alkalmunk is volt, fatermelésünk ebbeli eljárását fokozottabb figyelemmel kísérik és igazán semmi szükség sincs arra, hogy a hazai termékből és munkaerőből élő, közszállításokban résztvevő, vasúti refakciákat és kedvezményeket igénybevevő fatermelésünkre egyesek hibájából a hazai ipar iránti érzéketlenségnek sulyos ódiuma tapadjon. — A fejlődésnek ma már eléggé magas fokán álló fafeldolgozó gyáriparunk mellőzése ma már nemzetgazdasági céljainkkel ellen irányuló tüntetés számba megy, amelyet provokálni nincs a szakma érdekében. *M. Faipar Fakereskedelem.*

* **A Magyar Fakereskedők és Faiparosok Orsz. Egyesületéből.** Az egyesület választmánya a napokban ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy a kereskedelemügyi kormányhoz felterjesztést intéznek és ott küldöttségileg eljárnak aziránt, hogy a vasúti díjtételek a *bükkfára* leszállíttassanak Az egyesület kérelmezni fogja a bükkfának az *I. kivételes díjszabás* alá sorolását. — A január 1-e óta 2 K-ra felemelt faber leszállítása iránt is el fog járni az egyesület, de ezt egyelőre csak Fiume állomásra fogja kérelmezni, ahol az árulerülők közismert kalamitás.

* **Nagy farészvénytársaság Párisban.** A mult hóban Párisban 12 millió frank alaptőkével „Société generale pour e'exploitation forestière en Russie" céggel új társaság alakult, amely Oroszországban nagy erdőségeket vesz át és fog kitermelni. Az alapítók elismert nagy francia és orosz cégek.

* **Uj hordógyár.** Kassán a Mundus hajlított butorgyár r.-t. a már üzemben nem levő gyártelepét Neugröschl cégnek adta el 200.000 K-ért, amely cég Kassán hordógyárat állit fel.

* **Nagy erdővásárlások.** A kereskedelmi részvénytársaság a trencsénmegyei D'Harcourt-féle nagybirtokot az év elején megvásárolta. A birtok egyes erdőségeit a kereskedelmi részvénytársaság eladja, így a trencsénbáni 8000 hold fenyőerdőséget a talajjal együtt Neuvirth Jakab és Fia budapesti fatermelő cég vette meg, hir szerint 4½ millió K-ért, míg az obeszterceri erdőség egy évi mintegy 35.000 m³-re tehető famennyiség letarolási jogát Engel Nándor budapesti cég vette meg.

* **Erdőfelújítás Bajorországban.** A bajor kormány nemrégiben kimutatást tett közzé a bajorországi magánosok tulajdonában levő erdőknél az utóbbi időkben végzett felújításokról. Amint a jelentésben olvassuk, Bajorországban 1908 junius havától 1909. év május haváig 6117 hektár magánerdőt taroltak le, illetve használtak ki, aminek ellenében 7400 hektár területet ujjá erdősítettek. 1897-től a fenti időpontig összesen 74.804 hektár került kihasználás alá, míg a felújított terület a letarolt erdők helyén 77.802 hektárt tesz ki és a nem erdőgazdasági célokra használt területen 12.971 hektárt, úgy hogy ez idő alatt végzett felújítások 15.969 hektár területtel muljak felül a letarolt, illetve kihasznált területeket. Évenkint mind kevesebb magántulajdonosok birtokában való erdőterület kerül mostanában letarolásra, mert míg 1907-ben 7183, addig 1908-ban csupán 6117 hektár.

* **A csehországi fakivitel** Csehország puhafakivitelének mintegy 80 százaléka Németországba irányul, míg 20 százaléka Olaszországba és részben Oroszországba és Romániába kerül. Vizi uton Szászországba 1907-ben 540.000 m³, 1908-ban 374.000 m³ és 1909-ben 381.000 m³ szállíttatott el. Olaszország a lefolyt évben mintegy 22 százalékkal vásárolt többet, mint az előbbi esztendőben.

M. kir. Erdőrendezőségnél hosszabb ideig működött 24 éves, kitünően szakvizsgázott, mérési, rajzolási, erdőmivelési és vadtenyésztési teendőkben jártas egyén magánuradalomnál **állást keres.**

Cim: „Nimród" jeligére, postarestante, Szaplonca Máramarosmegye.

Fenyőfa-eladási hirdetmény.

A majszini g. kath. egyház **1910. évi április hó 6-án d. e. 10 órakor** Majszinban a község termében tartandó nyilvános szóbeli árverésen eladja Felsővisó község határán Fundu Vále Bouluj dülőben fekvő 97·0 k. holdas erdejének a hivatalos becslés szerint 8104 drb 7912 köbméter tutajfát tevő lúc- és részben jegenyefenyőfa-törzsből és 1097 drb ugyanily nemű rudas anyagból álló fakészletét.

Becsérték és kikiáltási ár 57851 korona.

Bánatpénz 5785 korona.

Az árverésen a kellő időben beadott és szabályszerűen felszerelt zárt irásbeli ajánlatok is elfogadtatnak.

Feltételes, utó- és távirati ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A faanyagok a megállapított hivatalos becsértéken alul el nem adatnak.

A részletes árverési és kihasználási feltételek a majszini g. kath. lelkészi hivatalnál, a máramarossziget m. kir. állami erdőhivatalnál és a felsővisói m. kir. járási erdőgondnokságnál tekinthetők meg.

Majszin (Máramarosmegye), 1910. március hó 6. napján.

Kumán Sándor s. k.
g. kath. lelkész.

Pályázati hirdetmény.

A báró Jósika Lajos által alapított hitbizományi uradalomban Kendermező székhelylyel (Szilágym.)

egy erdőőri állásra

pályázatot hirdetek.

Javadalmazás egy évre: 600 K, szabad lakás és tüzelő, I-sö évben 1 drb és azután 2 drb tehén részére a borjújával együtt nyári legelő, 10 kat. hold föld haszonélvezete.

Pályázati kérések teljesen felszerelve (szakvizsga, szolgálati, orvosi és személyi adatokat igazoló bizonyítványok) nagyméltóságú báró Jósika Sámuel úrhoz cimezve **f. évi április hó 15-ig** alólirotthoz nyujtandók be.

Csákigorbó, 1910. március 15.

Báró Jósika-féle hitbizományi uradalom
Erdőgondnoksága:

Turcsa Tivadar,
hitbizományi erdőmester.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Faárverési hirdetmény.

Stósz nagyközség (Abauj-Torna m.) tulajdonát képező legelőerdő 1., 2., 3., 4., 5., 8., 9. és 10. számu részleteinek összesen mintegy 97·02 kat. holdnyi területén előjövő s a földmivelésügyi m. kir. minister ur őnagymélt. 1908. évi 39727. I. A—2. számu magas rendeletével jóváhagyott rendszeres gazdasági terv szerint kihasználásra esedékes, lebélyegzett és folyószámmal ellátott 13131 (Tizenháromezerszázharmincegy) drb jegenyefenyőtörzsnek, valamint 451 (Négyszázötvenegy) drb tölgytörzsnek haszonfára és tűzifára alkalmatos részei Stószon a községházánál **1910. április hó 21-én délelőtt 11 órakor** megtartandó zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen el fognak adatni.

A hivatalos becslés szerint a 13131 darab 16—88 cm. mm. átmérőjű jegenyefenyőtörzs mintegy 6345 m³ haszonfát és 483 m³ tűzifát, a 451 darab 16—76 cm. mm átmérőjű tölgytörzs pedig mintegy 299 m³ haszonfát és 90 m³ tűzifát tartalmaz. Az összes fatömeg becsértéke és kikiáltási ára 42153 korona, mely áron alul ezen fatömeg eladatni nem fog.

Bánatpénz 4216 korona.

Kihasználási időtartam 2 év. A zárt irásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdése előtt nyujtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha a bánatpénz készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a községi elöljáróságnál letétetik s ajánlattevő ajánlatában kijelenti, hogy a szerződési feltételeket ismeri s magára nézve azokat kötelezőknek elismeri.

Utó-, elkésett, és távirati ajánlatok figyelembe nem vétetnek. A szerződési feltételek a szepsii m. kir. erdőgondnokságnál Kassán, Fő-utca 27. szám alatt és Stószon a jegyzői irodában a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Stósz, 1910. március 26.

Onczay Nándor, jegyző. **Fikerle Béla,** biró.

822/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Breznóbánya szab. kir. város képviselőtestületének 1910. évi március hó 14-én fenti szám alatt hozott határozata folytán és az 1886: XXII. t.-c. 78. §-a értelmében a városnál megüresedett

erdészi állásnak

betöltésére ezennel pályázatot hirdetek és felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1879: XXXI. t.-c. 36. §-ában előirt módon felszerelt kérvényeiket nálam **f. évi április hó 30-ig** annál is inkább adják be, mivel a későbben érkezett kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Ezen nyugdijképes állással egybe van kötve évi 1800 K törzsfizetés, 360 K lakbér, 350 K lótartási átalány, irodai átalány cimén 40 K készpénz és 1000 ív bélyegnagyságú papir, végre pedig 30 m³ tűzifa elkészitve az erdőben.

Breznóbányán, 1910. évi március hó 14-én.

A polgármester.

Tölgyfa-eladás tövön.

A kricsfalvi nemes közbirtokosság (Máramarosmegye) tulajdonát képező Dudnavec nevű erdőrészből, amely Kricsfalva községtől 2—3 km., a legközelebbi bustyaházai vasuti állomástól pedig 22 km. távolságban fekszik, a **folyó évi április hó 6-án d. e. 10 órakor** Kricsfalván a községházánál megtartandó zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen elad 1703 drb tölgyfát, amelyek a técsői m. kir. járási erdőgondnokság által 1303 m³ kéreg nélküli haszonfára, 362 m³ hasáb és 477 m³ dorongfára becsültettek.

Kikiáltási ár 25773 korona. Bánatpénz a kikiáltási ár 10-a.

A részletes árverési és szerződési feltételek megtekinthetők az alulirott közbirtokossági elnöknél valamint a técsői m. kir. járási erdőgondnokságnál Máramarosszigeten.

Kelt Kricsfalván, 1910. március hó 1-én.

Kricsfalusi Kricsfalui György közbirtokossági elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Erdei facsemete-eladás

1910. évi tavaszi szállításra.

635000	drb	1	éves	kocsányos tölgycsemete,	Quercus pedunculata	
875700	„	2	„	„ „ „	„	
416000	„	3	„	„ „ „	„	
662000	„	1	„	kocsánytalan „ „	sessiliflora	
262000	„	2	„	„ „ „	„	
20000	„	2	„	molyhos „ „	pabescens	
2900	„	3	„	átiskolázott szilfacsemete,	Ulmus campestris	
420000	„	1	„	kőriscsemete	Fraxinus americana	
26000	„	2	„	„ „ „	„	
121000	„	1	„	„ „ „	ornus	
600	„	2	„	átiskolázott hársfacsemete	Tilia grandifolia	
6000	„	2	„	hársfacsemete (magonc)	„ „	
40000	„	2	„	„ „ „	parvifolia	
51000	„	1	„	ákáccsemete,	Robinia pseudoacacia	
4000	„	1	„	diófacsemete		
1070000	„	3	„	lucfenyőmagonc,	Picea excelsa	
70000	„	3	„	erdeifenyőmagonc,	Pinus silvestris	
203000	„	2	„	feketefenyőmagonc,	Pinus austriaca	
150000	„	2	„	banksfenyőmagonc,	Pinus banksiana.	

A csemeték mind elsőrendű minőségűek!

JUNGHANS E. erdőgondnoksága

Lunkasprie, u. p. Dobrest (Biharmegye.)

„Jura-féle" fegyverolaj,

a legújabb és legjobb szer a fegyverek jókarban tartására, mely nemcsak a fekete, de a füsttelen lőpor lerakodásait is tisztítja és a fegyvert a rozsdától megóvja, a fegyver csövére pedig immunis.

Egy üveg ára 1 korona.

Kapható **Zubek Bertalan és Társa** uraknál Budapesten, IV., Muzeum-körút 29. sz. és a feltalálónál: **Jura Péter** gyógyszerésznél Dombrádon, Szabolcs-m.

Lúcfenyő-csemete

át nem iskolázott, 800 méter tengerszín feletti magasságban nevelt, erőteljes, 30—50 cm. magas,

ELADÁSRA VAN.

Cím: **Gróf Serényi Ottóné** erdőhivatala **Harcos,** u. p. Utcás, Zemplénm.

MAGYAR

FAIPAR ÉS FAKERESKEDELEM

MAGYARORSZÁG FATERMELŐINEK ÉS FAKERESKEDŐINEK LEGELTERJEDTEBB

SZAKLAPJA

Fakereskedőknek szánt faárverési és erdőeladási hirdetmények közzétételére a legalkalmasabb organum.

Szerkesztőség s kiadóhivatal **BUDAPEST,** VI., Podmaniczky-utca 71.

Mutatványszámmal szívesen szolgálunk.

Holfeld erdőtanácsos

növényi nyalatókövei és vad-, illetve őz-nyalató pora.

Kapitális agancsok, ugyszintén egészséges, erőteljes és ellentálló vadállomány elérésére ajánljuk a 27 éven keresztül gyakorlatilag és sikeresen használt, számtalanszor magas díjakkal (legutóbb 1907-ben Bécsben az arany éremmel) kitüntetett növényi vadtakarmány-készítményeinket. — Árjegyzék, oktató használati utasítás és elismerő iratok ingyen és bérmentve.

HOLFELD erdőtanácsos örökösei

EICHWALD, Teplitz-Schönau mellett, Csehország.

Tenyész-fácán eladás.

Nagyobb mennyiségű **tiszta fajú,** tenyésztésre alkalmas fiatal angol és torquatus

fácántyúk

megfelelő

kakasokkal

eladó **Élő megérkezésért szavatolunk.** — Ugyancsak eladó nagyobb mennyiségben **fácántojás is.**

Esterházy hercegi erdőhivatala Kismarton.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. április 15. 8. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szerkesztői részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

Máramaros vármegye erdőgazdasága.

Bérces, regényes Máramaros gazdaságának fő alkotó elemei összterületének 51·7 százalékát képező erdei. Természetes tehát, hogy gazdálkodásának súlypontja az erdő, és közgazdasági helyzetét is elsősorban erdőgazdálkodása irányítja. Éppen ezért megfoghatatlan a vármegye közönségének kiáltó részvétlensége, hogy ne mondjam tespedt közönye az erdőgazdasági kérdések és politika iránt. A „magyar Svájc" természetadta pazar kincseinek kihasználása és a technika mai állása közötti viszonyt statisztikai alapon elemezve, igen vigasztalan következtetésekre jutunk. E szép vármegye hatalmas erdei, duzzadó vizi ereje és kiapadhatlan ércei dacára a kultura szomoru képét tünteti fel. A közügyet kívánom szolgálni a kérdés felvetésével, és ebbeli fáradozásom jutalmát a közfigyelem felköltésének sikerében fogom keresni. A feltett kérdés megoldása egyúttal a jövő munkálkodás útmutatója lesz, mert céltudatos, helyes munkaprogramm csak a kritika tisztító tüzéből pattanhat ki.

Kevés oly vidéke van hazánknak mint Máramaros vármegye, melynek ipara oly semmitmondó és melyet a természet pazar kincseivel mégis oly bőségesen árasztott el. Két vasgyára (Dolha, Gyertyánliget), 4 fürészárugyára (Berezna, Herincse, Hosszumező, Batiza), 2 fürésze (Bustyaháza, Máramarossziget), 2 üveggyára (Ferencvölgy, Terebesfejérpatak), 1 vegyi (Nagybocskó), 1 bútorgyára (Máramarossziget) képviselik[1] mindössze az ország nagyságra ez ötödik vármegyéjének összes iparát.

Hol kell keresni e bajok kútforrását?

A megyében az összterületnek 23·9 százalékát és az erdőterületnek 46·3 százalékát, vagyis 247,858 ha.-t a kincstári erdők foglalják el. Érthető ennélfogva, hogy a megye erdőgazdálkodását mint legnagyobb erdőbirtokos, a kincstár irányítja. Ez nyomja rá bélyegét a 123,591 ha. állami kezelés alatt álló erdőbirtokok gazdálkodásának miléntjére és jövedelmezőségének eredményére is.

Vizsgálódásunk tárgyát ezen gazdálkodás közgazdasági vonatkozásai és hatásai képezendik.

A máramarosi kincstári erdők értéke az 1907. évi országos átlagadatokból[2] számítva 25.692,000 korona volt. Jövedelmük 655,000 koronát tett ki, ami a tőke 2·55 százalékos kamatozásának felel meg, holott a kincstári erdők országos átlagkamatozása 3·15 százalék volt. Ezen eredmény, tekintettel a vármegyében mindenhol rendelkezésre álló nagy vizi munkaerőre, kielégítőnek éppen nem mondható. Okát mindenesetre a fenálló gazdálkodási rendszerben kell keresnünk. Ezen rendszernek összes erdőkihasználási tevékenysége a durván megmunkált fatermékek előállításában merül ki, úgyszólván csak learatja a természet munkáját és az értéktermelő emberi munkát a legszűkebb korlátok közé szorítja vissza. Csak primitiv gazdálkodás

[1] Csak a jelentősebb üzemek vannak felsorolva.

[2] Magyarország földmivelésügye az 1907. évben. A magyar kir. földmivelésügyi minister kiadványai. Budapest. 1909. 51. l.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

az, mely — eltekintve egy kis százaléktól, — majdnem az összes fatermékeket mint tutajfát, kikészítetlen, nyers állapotban viszi ki a vármegye területéről, eleve kizárva helyi fafeldolgozó iparágak keletkezését. A kincstári erdők alacsony jövedelmezőségének ezen egyik főoka következéseiben messze kiható, mert ezrekre menő, tömérdek munkaalkalomtól fosztja meg a megye földhözragadt szegény lakosságát. Tizenöt év előtti németországi viszonyokat véve alapul,[3] belterjes gazdálkodás mellett 100,000 családtagot eltartó 40,000 embernek kellene Máramaros vármegyében az erdőgazdaságnál és erdei iparágaknál foglalkozást találnia, amikor is szó sem lehetne itten tartalékmunkások toborzásáról és kivándorlásról. Egészséges, modern gazdasági viszonyok között nem volna szabad nyers faanyagnak a megye területét elhagynia. Az ily rendszer semmikép sem lehet annyira gazdaságos, hogy a helyi ipari feldolgozást fölöslegessé tegye, hiszen láthatjuk, hogy az Izavölgy határozottan kedvezőtlen szállítási viszonyai között is kifizetődik ott a fának fűrészárura való feldolgozása. Mennyivel indokoltabb az a tökéletesebb, olcsóbb közlekedési eszközök körzetében.

Minden értékelméletnek alapja a munka: több munka több értéket, több kulturát jelent. A jelenlegi gazdasági rendszer nem követi ez igazságokat, ezért mutat fel csak oly gyenge eredményt.

Mily távol állunk itt a nemzeti munka védelmének elméletétől!

A másik ok, mely a kincstári erdők jövedelmezését korlátozza, a túltengő, a belterjes házi kezelést kizáró, úgyszólván monopolizált közvetítő fakereskedelem. Németország állami erdeinek előttünk hihetetlen magas jövedelmezősége — ha.-ként 30—60 K — a rendszeres házi kezelésnek eredménye, melynek első főtörekvése és feladata a helyi ipari faszükségletet kielégíteni. Hogy a túltengő, dédelgetett közvetítő kereskedelem mily szerfölött káros a gazdasági életre, annak klasszikus példáját éppen a Felsőtisza vidéke szolgáltatja, hol a lakosság — horribile dictu — fűrészárú-szükségletét Galíciából kénytelen fedezni. Ennél tökéletesebb iparelnyomást képzelni sem lehet, azt még keletkező csiráiban fojtja meg. Mit ér e mellett a hegyi kirendeltség akciója.

Máramaros fája tehát a Tiszán úszik le.

Valóban oly előnyös, oly olcsó-e ez a fuvarerő, hogy a modern szállítási eszközök vele a versenyt nem bírják ki?

Nyegre László Máramarosmegye monografiájában már az 1900. évben így kiált fel: „mily óriási értéket képvisel ma a villamosság korszakában e roppant vizi erő, (a Tisza), mely most úgyszólván a vizimalmok hajtásában s a fák usztatásában vész el." Mélyen átgondolt szavai azonban hatás nélkül, nyomtalanúl hangzanak el. Lássuk csak, miként is néz ki a dolog közelebbről. A Felsőtiszának Viczián Ede[4] számításai szerint Terebesfejérpataktól Tiszaujlakig 288 szakasza szolgáltathat ezer, vagy több lóerőt. 140 km. hosszaságának bármely 2—3 km.-es szakaszán legalább 1000, mérsékelt számítás mellett is összesen évi 4 millió korona értéket képviselő lóerő termelhető.[5] Ezen munkaerőnek csak felét véve: a kincstár 655,000 K jövedelem produkálásához évente 2 millió korona értékű vizi erőt használ el.

Hallatlan erő- és értékpazarlás!

De a tutajozási költségek nem is olyan alacsonyak, mint azokat a felületes szemlélő gondolja. A máramarosszigeti erdőigazgatás 1909. évi bérszabályzatának 109 adatából eszközölt utánszámítások szerint a tutajozási bér tonnakilométerenként 2·37 f, azaz kereken 2·4 f.[6] Ezen béregységbe azonban nincsenek betudva a tutajozási, üzemfentartási költségek, a tutajozásnál előálló mennyiségi és minőségi faapadék, az időveszteség, a tutajonkénti jutalomdíjak stb. Igen mérsékelt számítás szerint is, ezek legalább is 20 százalékkal emelik a költségeket, s így tonnakilométerenkénti tutajozási egységnek 2·8—2·9 fillért kell felvennünk. Ezzel szemben az államvasuti tonnakilométerenkénti szállítási

[3] V. ö. Forstwissenschaft Dr. A. Schwappach Leipzig 1899. 35. l.

[4] Magyarország vizi erői. Viczián Ede. Budapest. A m. kir. földm. min. kiadványai, 348. l.

[5] Egy elektrikus vizi lóerő évi bére Viczián nyomán 50 K-val van felvéve.

[6] 2 m.³-t egy tonnának véve fel. A legmagasabb tutajozási bér 4·66, a legkisebb 0·93 f volt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

önköltség Hieromymi és Ludvigh megállapítása szerint[7] csak 2 f-t tesz ki. Nagyon természetes és magától értetődő, hogy közgazdasági vonatkozásukban nem a fenálló vasuti tarifákat, hanem csak az önköltségeket szabad számításunk és összehasonlításunk alapjául felvenni. Egyszerüen nem áll tehát az, hogy a tutajozás olcsóbb volna, mint a vasuti szállítás!

De nem is ez a clouja a dolognak. Ismét mint klasszikus tanura, Vicziánra hivatkozom, aki idézett munkájának 323. lapján azt mondja, hogy: „ott, ahol vizi erő áll rendelkezésre, az elektromos vontatás a gőzvontatással szemben mintegy félakkora költségbe kerül.“ Hát még a többi felszabadult vizi erő! kiindulási pontja, megteremtője lehetne egy kulturaterjesztő, értéktermelő és a lakosság széles rétegét boldogító virágzó ipari fellendülésnek.

Ma lekötötten milliónyi munkaerő hever így parlagon. És mindez történik minálunk akkor, midőn Ausztria uj meg uj módozatokat keres iparának előmozdítására és tartományokszerte készülnek törvényjavaslatok, melyek az iparfejlesztésre még a községek segítségét és áldozatkészségét is igénybe venni és biztosítani kívánják.

Végzetes tévedés és szükös látókör az, mely a kincstár közgazdasági tevékenységét fiskális szempontok érvényesítésében meríti ki. Hiszen akkor szerepe a mindennapos vállalkozásig sülyed le. Egy élénk példával illusztrálom fejtegetéseim helyességét. Ott van egyebek közt a Talaborvölgye. Az elektromos szállításra felkínálkozó vize 2—3 kilométeres szélességben és 20—25 kilométer hosszban terpeszkedik szét és szertelen, zabolátlan ágai elkövesítik, elterméketlenítik az egész fövölgyet. Mintegy 2000 ha.-ra tehető az a terület, mely elsőrendü kaszáló lehetne, és ma — vize csak a tutajozást szolgálva, — a gazdasági züllésnek, a kulturális elmaradottságnak szomoru képét mutatja. És a nép, az istenadta nép hiába zúgolódik. A karaván halad, a kutya ugat. Ez nem a fejlődés útja, ez a pangás átka!

Addig, amig a „konzervatizmus“, a maradiság béklyói nehezülnek a vezetésre és annak helyét a technikai és közgazdasági tudás nem fogja felváltani, haladásról szó sem lehet.

E rövid sorok odavetett vonásai világítják meg Máramaros vármegye erdőgazdaságát. A fejlődés követelte feladatok egész sorozata vár reális megoldásra, de az csak akkor remélhető, ha az indító erőt a társadalom érdeklődése, buzdító belátása fogja ahhoz szolgáltatni.

Polgárdi Béla.

[7] A Duna és Tisza csatorna ügyében tartott ankett alkalmából.

Hegyzugban (gugyor) épült facsúsztató.

Irta *Barger Guidó.*

Sehol a természetben nem nyilvánul annyira közvetlenül a szünetnélküli erő folytonos munkája a földfelület kialakításában, mint ott, ahol morajló zugással erőszakolja ki valamely hegyi patak a maga medrét, az áttörhetetlennek vélt sziklatömkelegen át.

A szemlélődő ember tehetetlenül állana eme nyers természeti erőkkel szemben, ha merész alkotásaival azokat céltudatosan megfékezni nem tudná.

Így félve közelíthetünk csak meg egy-egy szakadékot, merészen a sziklafalhoz támasztott faállványnyal, — mondjuk csusztatóval — rettegve a hatalmas természet gigászi erejét, mely minden pillanatban megsemmisítéssel fenyeget, a mint különben az utjában álló évezredes sziklaóriásokkal is elbánt.

A viznek folyása a szakadék utját követi, aláaknázva medrében a megingathatlannak vélt kőzet repedékei között a lazábban összefüggő részeket, mire az eként támasztól megfosztott szilárdabb tömegeket már könnyebben sodorja árjával lefelé s befurja magát az őstalaj még összefüggő rétegébe.

Ezen természeti erőfejtés eredménye a legtöbb hegyzug (gugyor).

Azonban a hegyzug alakulásának közelebbi megvilágositása végett előbb futólagosan bemutatjuk a hegyképződés folyamatát, mint amelyet ekkoráig, különösen a közelmult évtized alatt, már sok geologus ösmertetett.

A Tátrahegységhez hasonló a Gömör-Szepesi Érchegység is ifjabbkori képződmény, mely már az ujabb harmadkorban tornyosulhatott fel, vagyis midőn már létezett az első ember.

Az őstenger szine fölé emelkedett eruptiv kőzetü szigeteknek vulkánhegységeiből még jóval a kőszénkorszak előtt ömlött ki a lávatömeg, miközben a tenger iszapja hosszu évszázadokon át, lassan lerakódott azok lábánál, telve az akkor élt lények maradványaival, aminőket még mai napig is találnak ezen lerakodásokban.

A lávaömlés és lerakodás befejeztével megmozdult a föld.

Egy hatalmas lökés után lassan, de állandóan és elképzelhetetlenül óriás erővel szoritotta dél felől az üle-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

dékes rétegeket, a régi vulkánhegység maradványaihoz, a Kárpátok kristályos tömegéhez.

A hatalmas rétegekben többszörösen egymásfölé elhelyezkedett lerakodások, melyeknek nagysága felülmulja minden képzeletünket — némileg összehasonlíthatók valamely összetett kendő redőivel, melyek egymásra gyüremlettek. E gyüremlésnél és réteg eltolódásnál felülkerekedett az alsó réteg, s így jutottak a régibb kőzetek fiatalabb képződmények felé, keletkezési helyüktől sokszor tekintélyes távolban, ahova őket — valamint az uszó szigeteket — egy ellenállhatatlan erő sodorta.

A geológia kiderítette azt, hogy a Kárpát-hegység, melynek átlagos szélessége körülbelül 150 kilométer, mintegy 1200 kilométer széles, üledékes származásu földterületnek az összetorlódásából keletkezett, s ekként az eredeti kiterjedésének közel $^1/_3$-ára szorult össze. Ezen torlódás azonban, képzelhető, hogy korántsem keletkezett hirtelen, hanem a földképző hatalom évezredekre, tán millió évekre kiterjedő szakadatlan munkájának eredménye.

Ily módon jutottak a réteges neptuni kőzetek a Kárpát-hegységhez tartozó hegyvidékeken is a kemény őskőzeteknek összegyüremlett redői közé.

A réteges kőzetek természetüknél fogva lágyabbak lévén, a hegyi patak az eróziò által rendesen a völgy fenekére lekerült, eme kevésbbé kemény rétegeket mossa ki legelőbb is a kemény őskőzet bordái közül, majd a lágy kőzetbe beturakodván képezi vizeséseit, majd pedig ezek által és segítségével viztömegének részint vegyi, részint mechanikai erejével, a hegyzugot (gugyor, németül Klamm).

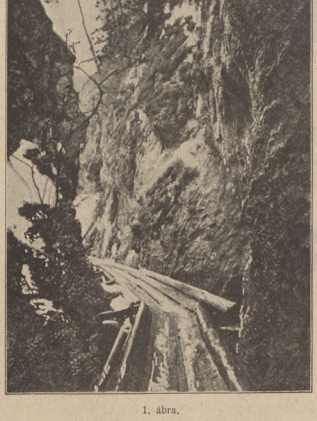

1. ábra.

2. ábra.

Az imént leírt hegyzug keletkezése azonban nem mindég tételez fel két különböző keménységü kőzetet.

Ilyenek keletkezhetnek az egyenletes tömegü Triász mészkőben is, hol a viz vegyi és mechanikai hatásánál fogva váj ki ilyen szakadékot.

Különösen gyakoriak az ily remek alkotásu hegyzugok a Gömör-Szepesi Érchegység Hernád völgy felé hajló lejtőinek a hajdani hatalmas jégárak által kimélyített mellékvölgyeiben.

Képünkön bemutatunk egy ilyen sziklahasadékot Fülöp szász Coburg Góthai herceg ő fensége Szepesmegyében fekvő kápolnafalvi uradalmából. (1. ábra)

Ez a „*Zadna djera*“ elnevezés alatt lévő gugyor, a természet szépségei iránt fogékony turista közönség előtt eléggé ismeretes kiránduló hely.

Ezen nagyobb méretü hegyzug érdekességét a rajta végig vonuló facsusztató adja, mely a felső tőbörbe hajló erdőrészek fatermésének leközelítésére szolgál.*

A vályuszerű facsuszonya tönk és tűzifa leközelítésére alkalmas, 10 m. hosszú szállákból van összeróva és faszögekkel rögzítve, s az adott terepviszonyokhoz képest, hol a szakadék fenekén fekszik (2. ábra), hol kalodákon

* A csusztatót szerző építette 1904-ben, s számítása teljesen bevált, a mint azt alább látni fogjuk. *Szerk.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nyugszik, vagy pedig: 12—15 m. magas szálfaoszlopokon a sziklafalhoz támaszkodik. (3. ábra)

Ezen mű érdekes voltát emeli merész alkotásának folytonos változatossága, s elragadó természeti fekvésénél fogva nyáron által a kiránduló közönség gyakran felkeresi, hogy az örök szépségű, festői és vadregényes sziklahasadékban gyönyörködjék, melyet a gondolkodó emberi elme saját céljai elérésére segédeszközül használt fel gazdasági jólétének emelése érdekében.

Néhány szóval megemlékezünk még a facsusztatás üzeméről.

A csusztatás késő őszkor veszi kezdetét, midőn már erős derek járnak és ellepik a csuszornyát. Évenkint

3. ábra.

12—15000 db. tönköt csusztatnak le a csusztató felső torkolatához leközelített tönkhalmazból. Rendes körülmények között egy középvastag, ággyöcsöktől kellően megtisztított tönk 2—3 perc alatt teszi meg az 1·5 kilométer hosszu utat. Ha pedig később már jégkéreg is borítja a csuszornya váluját, akkor az egyes meredekebb szakaszokat szénporral hintjük be, hogy a tönkök sebességét némileg fékezzük. Az egész csuszornya hosszának egyes veszélyes pontjain felállított munkások gondoskodnak arról, hogy a különböző sebességgel rohanó tönkök össze ne torlódjanak.

A tönkcsusztatás befejezése után veszi kezdetét havas csuszornyán a tüzifa leszállítása (évenkint 1200—1300 ürm.) általunk külön e célra szerkesztett kézi szánakon. A szántalpak teljesen beillenek a csuszornya homoru fenekébe. Közvetlen a szántalpakba beillesztett vasjármok közé van rakva körülbelül egy ürméter tüzifa, mely a vasjármok végén megerősített könnyű lánccal van amazokhoz erősítve. Minden szánrakományt egy-egy munkás kormányoz a szán hátsó részéről. (4. ábra.)

4. ábra.

Így kerül le, az igavonó marhával alig, vagy legfeljebb aránytalan köruton hozzáférhető vágás kevésbbé értékes tüzifája is, melyet máskülönben ott kellene veszni hagyni, miután a szállítási költség a tüzifa értékét többszörösen felülmulná, míg a farakodóra becsusztatott fát távolabb vidékről is szivesen felkeresi a vevő, megtérítvén annak leközelítési költségét is. E mellett megmarad az az előny is, hogy a gyorsan és a teljesen kitakarított vágás már a következő tavaszszal minden fennakadás nélkül felujítható; — ez pedig, eltekintve még számos más előnytől, már magában véve is számbavehető körülmény.

Különben is régi, kipróbált elv, hogy a vágások fatermésének alkalmas, hozzáférhető helyekre való kiközelítése nagyban emeli az erdőjáradékot, miért is az eljárás alkalmazása még akkor is melegen ajánlható, ha esetleg valamely kiközelítési eszköz létesítése esetleg nagyobb utánjárást és fáradságot igényelne.

A csusztató hossza 1·5 km, építési költsége 2·06 K folyó méterenkint, mely árba azonban a felhasznált fa értéke betudva nincsen.

A tüzelőfa leközelítési költsége a csusztató alján levő raktárig 1·77 K; miután pedig a tüzifa ára ürméterenkint a kemény hasábnál 4·50 s a lágynál 3·50 K, azért marad mint tiszta tőár a keményfánál 2·17 K, a lágynál pedig 1·17 K.

A tönkfa lecsusztatási költsége m^3-kint 1·40 K, beszállítása a fővölgy torkolatánál lévő fürészre (2 kilométer) 1·10 K, ugy hogy a tönkfának a fürészre való beszállítása a vágásból m^3-kint 2·50 K-ba kerül.

A csusztatón a már emlitett „Zadna djera“ nevü völgykatlanból közel egy félfordulószaki terület (240 kh) fa-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

termését lehet leszállítani. Felépítése előtt, az előző forduló alatt, ugy a lágy, mint a keményfát felszenitették, — már a hol hozzáférhettek, — mert nagy részét a fatermésnek lábon kellett hagyni, miután megközelíthetlen volt. A szenet azután egy meredek szénuton vagy kerülővel szállították le a káposztafalvi uradalmi olvasztókba, amely uton, ha ma kellene a fát leszállítani, nemcsak a tűzi, de a tönkfa értékére rá kellene az uradalomnak fizetnie, vagy pedig a fát tövön hagyni s az egész területet a hasznavehetetlenek közé sorolni. Mai megdrágult viszonyaink között még a szenet sem lehetne innen kihozni érzékeny veszteség nélkül.

Végül elvitázhatatlan előnye a csusztatónak, hogy segítségével a vágások fatermése a legbelterjesebben használható ki, visszamaradt hasznavehetetlen anyag ugyszólván nem is fordul elő.

A csusztató 1904-ben épült, s a máskülönben kiszállíthatatlan faanyag értékének megnyerésén kivül, a fuvarbérekben megtakarított tekintélyes összeggel önmagát fizette ki.

Büntető parancs.

Irta *Divald Béla*.

Ma az erdészeti szolgálat egyik, mondhatnám kellemetlen részét képezi az erdőkárok körüli eljárás.

Kellemetlen egyrészt, mert ennek feljegyzése sok munkával jár, másrészt, ha a felek békességes uton nem fizetnek, az összegek behajtása iránt a bíróságokat kell igénybe venni. Minden egyes esetben három példányban szerkesztett keresetet kell beadni az illető elsőfokú bíróságnál. Ez aztán az erdei kár tárgyalásra határnapot tűz ki, ott meg kell jelenni és ott napokat tölteni. Ha a tárgyaló biró az erdőkárok tárgyalásánál nem akadékoskodik, s a tényt bebizonyítva látja, gyorsan lepergeti a feljelentett eseteket, de ha az ellenkezője fordul elő, akkor a feljelentő erdőtiszt a tárgyalás napján egész torturának van kitéve.

Ezért hozsannával fogadjuk a rendőri büntető eljárás egységes szabályozás tágyában a belügyminister és igazságügyi ministeri rendelet által tervezett szabályzatot, annak életbevágó ujítását: a büntető parancsot.

Vagyis azt az eljárást, mely tárgyalás megtartása nélkül állapit meg büntetést a kihágásoknál — ha a fél tizenöt nap alatt az ügy tárgyalását nem kéri.

A büntető parancs intézménye jogéletünkben nem új és nem ismeretlen. Mert ez már a bünvádi perrendtartásban szabályozva van, csakhogy ritkán alkalmazták, a rendőri bíráskodásban pedig egyáltalában nem alkalmazták, ezért újítás számba megy.

Szakkörökben a büntető parancsot nem fogadják elég melegen, mert azt mondják, hogy az nem egyszerűsítené az ügymenetet, hanem munkaszaporitás lesz a végeredménye.

Az erdőkárok végelintézésére véleményem szerint a büntető parancs nagy előnnyel fog járni, mert például az ez évi 446 erdőkáresetből 116 erdei káreset lett bejelentve. Ebből 60 esetnél az idézés kézhezvétele után a fél békességes uton kiegyezkedett, maradt tárgyalni való 56 eset. Ezen 56 esetből 5 került tárgyalásra, a többi elmakacsoltatott.

És e miatt az 5 eset miatt kellett 4 napot elvesztegetnem, egy bírót és egy irnokot lefoglalni, 5 erdőőrt és 4 tanút berendelni, a felek perköltségét 112 koronával megterhelni.

Ebből az esetből világosan kivehető a büntető parancs behozatalának kivánatossága. Mert hiszen az 5 esetet egy délelőtt letárgyalhattuk volna, jelen esetben két erdőőr megjelenésével.

Hogy a büntető parancs behozatala az erdőkárok által támadt kihágási esetekben be fog válni, utalunk a ministeri rendeletre, amely azt mondja, hogy az csak akkor bocsájtható ki, ha a följelentést hatóság, közhivatalnok, vagy hatósági közeg hivatali hatáskörében szerzett közvetetlen tapasztalata alapján teszi meg és valósága ellen nem merül fel aggodalom.

A büntető parancsnak az erdei kihágási esetekre meg lesz fokozott haszna az erdőbirtokosra is, abból a gyakorlati dologból merített tapasztalatból kifolyólag, hogy vannak kihágók, akik az itt gyakorlatban levő fizetési felhivások után azonnal jönnek békés uton kifizetni tartozásukat, mert tudják, hogy a büntetésnek felét elengedjük; vannak mások azonban olyanok, akik a mint a fentebb említett esetből kivehető, — akkor fizetnek, a midőn megkapják az idéző végzést; vannak továbbá olyanok, akik csak a tárgyalás napján fizetnek; vannak olyanok, akik csak akkor fizetnek, ha végre lesznek hajtva, és végül maradnak azok, akik vagyontalanság következtében nem birnak fizetni.

Ha a büntetőparancs életbe fog lépni, meg fog azoknak száma szaporodni, akik csak akkor fizetnek, amidőn az idéző-végzést megkapják, mert tartani fognak attól, hogy mi sem lesz nekik elengedve, sőt a megnagyobbodott perköltségekkel lesznek megterhelve és így, az egy-két renitenst kivéve, elintézetlenül maradnak a vagyontalanok. Ezeknél meg kárba vész a mostani rendszer mellett a tárgyalási költség is, azért a büntető parancs behozatala után azoknak leírása egészen nyugodt lelkiismerettel elfogadható.

Ebből világosan látható, hogy a büntető parancs behozatala az erdőkárok ügymenetét egyszerűsíteni fogja.

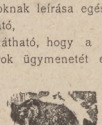

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Erdészeti technológia.

A cellulose és derivátjai.

Közli *Skolka József*.

I. A lőgyapot.

Ez nem egyéb, mint nehezen oldható nitrocellulose. A lőtechnika révén a katonaság, de kivált a haditengerészet tetemes mennyiséget használ fel belőle: előbbi patrongyártáshoz, utóbbi a torpédókhoz. Mi sem természetesebb, minthogy ily célokra feltétlenül megkövetelik ezen anyagtól a biztos és erős robbanó képességet, mert elvégre csak ezen célokra használják és így igen világos, hogy ennek eléréséhez a fősúlyt a robbanó képességre helyezik. Mint minden gyártmány minősége és jósága függ elsősorban a felhasznált anyagok jóságától, a feldolgozás helyes voltától és kezelésétől: úgy áll ez a lőgyapotra is. Ennélfogva tárgyalnunk kell előbb az anyagok kellő megválasztását, majd magát a gyártást és a gyártmány további kezelését, illetve megőrzését.

Az anyagok közül igen fontos *a munkába vett cellulose tisztasága és a nitráláshoz használt savak tömörsége és keverési aránya.*

A cellulosénál főkellékül annak vegyi tisztaságát kell megköveteln̈i. Az alakja a készítmény jóságára befolyással, mondhatni, hogy nincs. *A gyártáshoz fel lehet használni a közönséges fagyapotot, a papírgyártáshoz készített nyers cellulosét és végül celluloséból nyers faanyag* (fareszelék) *hozzáadása nélkül készült papirost is.*

A közönséges fagyapot rendesen tartalmaz viaszk — olajszerű — és festanyagokat. Ezektől tehát a felhasználás előtt föltétlenül megtisztitandó. A viaszk és zsir (olaj) szerű anyagokat úgy távolítjuk el, hogy a gyapotot faedénybeu nátronlúggal gőz bevezetése mellett főzzük, majd fölös vizben addig mossuk, míg ez semminemű alkalikus reakciót nem mutat. Az így kimosott gyapotot esetleges festanyagok eltávolitása végett chlórral fehéritjük, majd uj mosásnak vetjük alá, mikor is teljesen kiszáritjuk és a felhasználásig pormentes helyen illetőleg edényben elraktározzuk.

A papirgyártáshoz készült cellulose, mivel ezen célra teljesen tisztán állitják elő: semmiféle előmunkálatot nem igényel s mert az előbbinél sokkal olcsóbb, ezen gyártáshoz a legalkalmasabb és legajánlatosabb.

A tiszta celluloséból készült papir már magas áránál fogva sem ajánlható, de már azért sem, hogy idegen anyagok — ragasztó szerek nélkül papirt előállitani nem lehet — s így ez is költséges előmunkálatot igényel, míg belőle a ragasztó anyagokat eltávolitjuk, miért is itt teljesen mellőzendő.

A cellulosénak lőgyapottá való átalakulását egyedül a concentrált salétromsav eszközli és így magában is elegendő volna a gyártáshoz, de a bevezetésben mondottaknál fogva mindig kénsavval keverve használják.

A salétromsav kell, hogy legalább 1·4—1·5 fajsúlyú legyen és tömörsége legalább 65—76 %. Minél concentráltabb a sav, annál nagyobb robbanó erővel bir a termény.

Ezen savat a gyárak üveg demionokban szállitják, melyeknek a felhasználásig való elraktározásánál a sav veszélyes voltánál fogva a legnagyobb gonddal kell eljárni. *A helyiség legyen tüzmentes*, alapja tölcsérszerűen kiképezve s a legmélyebb ponton nyilással ellátva, mely alá üvegedény helyezendő el, hogy robbanás esetén a sav egy része ebbe lefolyhasson. *A demionok oly távolságra helyezendők el egymástól, hogy egyiknek felrobbanása esetén a többi* szomszédos *üvegek* gyapot, szalma vagy gyékényfonatból készült *borítása tüzet ne foghasson.*

A sav tisztaságára különös figyelemmel kell lenni s bár ez a vele rokon alsalétromsavtól teljesen menten jó formán nem is kapható: mégis meg kell követelni, hogy ebből is minél kisebb mennyiséget tartalmazzon.

A celluloséból a salétromsav hatása folytán képződő viz lekötésére kénsavat használnak. Ez rendesen vasat és arzént tartalmaz mint idegen anyagot, de mig a vastól teljesen meg lehet tisztitani: addig az arzéntől csak bizonyos határig. Ezért meg kell követelni, hogy a sav a vastól teljesen ment legyen és az arzénből legfeljebb $^1/_{10}$ %-ot tartalmazzon. Fajsulya kell, hogy minimum 1·6 legyen, mert ennek apadásával rohamosan csökken vizet lekötő ereje, már pedig ezen alkalmazásánál egyedül ezen szerepre van hivatva.

A gyártásnál a mondottak folytán fősulyt kell fektetni a salétromsav concentrációjának lehető legmagasabb fokon való fentartására, minek elérése végett kénsavat kevernek hozzá, s hogy a fokozottabb tömörség még jobban biztositva legyen: a gyakorlatban az átalakitandó cellulose mennyiségéhez szükségelt savkeveréket többszörösen emelik, de hogy még ezáltal sem nyerhető egyforma és egynémü nitrocellulose: az a mondottakból világos — de ez uton a gyakorlat szempontjából mégis teljesen megfelelő és használható lőgyapot csoport nyerhető.

A gyapotnak a savkeverékbe való bemártása folytán a celluloséból apró porszemű darabkák leválnak s bizonyos határon túl ismételten bemártott uj cellulosére rakodnak, illetve tapadnak és ez által a savnak az uj anyaghoz való gyors hozzáférhetését erősen akadályozzák.

Ez okból kell bizonyos időn túl a savat ezen szilárdoktól megszabadítani, amit legegyszerűbben és legolcsóbban úgy érhetünk el, hogy a savkeveréket egy magas edénybe helyezve állani hagyjuk, amikor is ezek lassan leülepednek. Hogy leszürés folytán ugyanezen célt érjük el, az természetes.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A gyártásnál fejlődő gázok igen veszedelmesen támadják meg a légzőszerveket, minek elejét veszik a nagy gyárak az által, hogy azokat condensáló edényekbe — illetve kéménybe vezetik be exhaustor segélyével és azután uj salétromsav gyártásához használják fel, míg a kis mértékben dolgozók izzó szén vagy lángrétegbe vezetik, hol azok elégnek és így ártalmatlanokká lesznek.

A berendezés, melyet a lőgyapot gyártásához eleinte használtak, egy üveggel bélelt s öntött vagy kovácsolt vasból készült edény volt, melyben a nitráló savak egy teknőbe lettek vezetve, s ez alatt állandóan friss viz volt mozgásban az egyenlő hőmérséklet biztosítása céljából. A teknőbe $^1/_2$—$^3/_4$ órára bemártott gyapot átmegy a teljes átalakuláson, belőle a sav szita alakú edényben kipréseltetik és mosásnak vétetik alá.

A savkeverék a vasat igen erősen támadja, miáltal a berendezés igen gyorsan elhasználódik — és ez okból legujabban a nitráló folyadék befogadására *alumiumból* készült edényt használnak *centrifuga* alakjában, mi által a gyártás teljesen uj mederbe lett hozva. A centrifuga $^4/_5$ magasságig lesz megtöltve a nitráló savkeverékkel és lassu forgás mellett a cellulose benne 30—45 perc alatt lőgyapottá válik, belőle a savat leeresztik és gyors forgás mellett a lőgyapotot a még benne levő savtól megszabadítják. Itt igen óvatosan kell eljárni, mert bizonyos időn túl és túlságos sebes forgás mellett a lőgyapot könnyen explodál. A veszély elhárítása céljából a teljes átalakulás illetve gyártás idejét egyes gyárak 3—4 mások egész 20—24 órai munkaidőre szabják meg és nagyon érthető, hogy *minél hosszabb a gyártás ideje: annál veszélytelenebb.*

Ami a feldolgozásra vett gyapot és a nitráló folyadék súlyviszonyát illeti: az a gyárak szerint változik és pedig 1:100 — egész 1:200 között, bár a savkeverékből csak annyi szükségeltetik, amennyi a belémártott gyapot gyors átnedvesítéséhez szükséges; de ezen nagy savmennyiség változásával változik annak concentrációja többszöri használat mellett és a mondottak szerint evvel egyuttal a termény robbanó képessége és ereje.

Az így elkészült lőgyapotot a még benne lévő savkeveréktől mosás utján kell megtisztitani és azután megszárítani, mi a következőkép történik.

A lőgyapot kimosásához legcélszerűbben egy lassú forgásu keverő készülékkel ellátott hengeralaku edény használható, melybe a felső részén állandóan friss viz be-, s az alsón kivezethető. A mosást addig kell folytatni, míg a próbagyapot a kék lakmuszpapirost vörösre nem festi.

A mosással a gyapotból nem sikerül a savat teljesen eltávolitani, miért is a mosóshoz használt viznek minden liter után 25—30 gr. *Ammoniumcarbonátot* kell adni és a terményt a tiszta vízzel eszközölt mosás után ezen oldattal szitaalakura kiképzett vendégfenékkel ellátott edényben bebocsátott gőz segélyével attól teljesen megszabaditani. A terménynek vízzel való további mosásával csak a minőségét és ez által a robbanó képességét növelhetjük, mert a legkisebb savtartalom elegendő ahhoz, hogy a lőgyapot robbanóképességét csökkentse, illetve annak használhatóságát és fentartását bizonyos időn túl lehetetlenné tegye.

A száritáshoz külön helyiség kell, hol a lőgyapotot Guttmann eljárása szerint csonka kúpalaku, felfelé vékonyodó nyilásokkal ellátott rézlapokra (felül $^1/_5$ v. $^1/_4$, alul 1 $^m/_m$ átmérővel) vékony rétegekben terítjük el és ezen lapokat egymással rézhuzallal kötjük össze, melynek végét a földbe vezetjük, akárcsak a villámháritónál. Ez a szárításnál fejlődő villamosság levezetésére szolgál. Fögond ezen vezeték jókarban tartására forditandó, de másodsorban a lőgyapot dörzsölésének elejét kell venni az által, hogy a rézlapok széleit puha bőrrel vonjuk be, mert úgy a hibás vezeték, mint a legkisebb dörzsölés a lehető legnagyobb szerencsétlenséget és veszélyt vonhatja maga után. Előbbinél egy szikra — utóbbinál egy kis karcolás elegendő, hogy a lőgyapot explodálását és ez által a legborzasztóbb katasztrófát idézze elő.

Ugyanilyen módon szárítandó ki a kollódium is, de ez az eszközölt szárítás után a huzamosabb időn keresztül való eltartás biztosítása céljából azonnal feloldandó, és légmentesen elzárt üvegekben elraktározandó.

De maga a lőgyapot is szintén légmentesen lesz azonnal becsomagolva, mert igen nagy hygroskopikus voltánál fogva gyors romlásnak indúl Ezen célt úgy érjük el, hogy a lőgyapotot vagy gumi (kautsuk) zsákokba, vagy ezen, vagy más lég- és vizmentes anyaggal bélelt faládákba helyezzük el.

A szárításnál különös figyelmet kell fordítani a hőfok betartására. A 40°-nál nagyobb hőmérséklet az explodálás veszélyét rejti magában és már 50—60°-nál a veszedelem bekövetkezik. Ezért a szárítóhelyiség önműködőleg jelző villamos készülékkel látandó el.

A lőgyapotot a legnagyobb mennyiségben a torpedókhoz használják és a robbanó anyagokkal foglalkozó technika belőle a szükséges méretben henger vagy csonkakúp alaku testeket présel. Ezen préselés csak nedves állapotban eszközölhető és először kézi, majd géperővel hydraulikus sajtókkal lesz foganatosítva. A robbanás megkönnyítése céljából a torpedótöltények közepén már a présben a gyujtózsinórnak befogadására alkalmas nyilás lesz kiképezve és a töltény a huzamosabb időn keresztül való eltartás biztosítása végett vízmentes lakkal bevonva.

A lőgyapot eltartása légmentes tartányokban nem okozna nehézséget, ha belőle a nitráló savakat teljesen eltávolítani lehetne. Ez azonban, mondhatni, lehetetlen, már pedig a legkisebb savtartalom a belső bomlást feltétlenül előidézi. A gyapot tiszta fehér színe először sárga, majd szürkés, és végül egész sötét színbe megy át, elvesztve robbanó képességét. Ennek megakadályozása, illetve az eltarthatóság fokozása céljából Gross és Luck a nedves lőgyapothoz cink- vagy ólomacetátot ($1^0/_0$-ot)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

adnak, mi által a gyapotban még fenmaradt savmaradványból basikus só képződik és ezáltal a romlékonyságnak elejét veszik. Ezen eljárásnál a gyapotot 70—100° hőmérséklet mellett $^1/_2$—1 óráig szárítják.

Schulz a savmaradék eltávolítására a gyapotnak 5—6 légköri nyomás mellett 135°-ra való és 5—6 óráig tartó hevítését, illetőleg szárítását ajánlja.

(Folyt. köv.)

Csak egy nyírfajd . . .

Végtelen poézis rejlik a havasok erdőkoszorúzta magaslatai közt. Csodás ihlet fog el bennünket akkor, amidőn a hasadó hajnal ott ér a fajd szerelmeskedéseinek tanyáin. Magasabb fekvésű tájakon hazánk mindkét népszerű dürgő-féléjével találkozhatunk; s ha nem is oly nagyszámban otthonosak ők a Kárpátok tájain, mint a Skandináv államokban, vagy az Alpok egyes tájain, azért akad belőlük minálunk is nem egy dürgő kakas. Így csak a vadielővés tavalyi hivatalos statisztikája szerint, a siketfajdtól leglátogatottabb megyékben, nevezetesen: Csíkban 43-at, Máramarosban 48-at, s a siketfajdok hazájához, a Stájer határszéllel szomszédos Vasmegyében 64-et közöl a kimutatás.

Eléggé szerény számadatok! Ám mégis azt igazolják, hogy a fajdféle létköreit hazánk is biztosítani képes. Persze azért nyírlajd-állomány tekintetében manapság messze mögötte maradunk Európa néhány államának. Régente, kivált az erdélyi nagy fejedelmek idejében, temérdek volt a nyírfajd nálunk, úgy, hogy azt kedvelt vadászobjektumként állandóan is üldöztük. Így azután érthetővé válik, hogy a tavalyi lőstatisztika Magyarország 64 vármegyéjében alig képes 64 nyírfajdnál többet fölmutatni. Ebből is inkább csak a felvidék egy-két megyéjére, nevezetesen Szepesre és Liptóra esik nagyobb számban fajdaggatmány, holott például csak a Bajor-Alpokban egyedül évente több száz nyírfajdkakas kerül dürgés szakában vadászfegyver elé.

*

A völgyek csöndesen szunnyadó világát az éj leple takarja még. Lent alattam a Vág-völgy sötét fenyvesei egybeolvadnak az éj sötétjével. A liptói havasok ormain túl, a lengyel határ felől felbukkanó napnak még hírehamva sincs. A gyaloglás a völgy mélyében fekvő erdészlaktól fel a havasok lábáig, a hideg áprilisi éjben eléggé fárasztó volt. A keskeny erdei utak mélyedésében télről megmaradt hótömegeken kellett vezetőmmel útat taposnunk.

A havasok ormát az éj sötétje borította még. Éj borult a völgyek mélyére is. A havasok gerince felől fagyos szél csipdeste arcunkat. A hajnalra folyton erősbödő havasi áram kegyetlenül meg-megrázogatta a hegyoldal magányos nyírfáit s a ritkásabb borókabozótokat. A rügyfakasztó tavasz magasztalt poézise s a zord téltutó szélviharai sehogysem képesek összhangot kelteni. A közvetítő szerep a vadászé, aki igyekszik az ellentéteket kiegyenlíteni azzal, hogy vadász-izgalmában kevesebb ügyet vet a körülte tomboló viharokra, hogy a tarkatollú trofea birtokában a kikelet költészetét lássa a havasi tájban akkor, midőn hóviharok dúlnak a tavaszi fuvalmak helyén.

Végtelen hosszasnak tetsző várakozás után dideregve érezzük a közelgő hajnal előjeleit. Előbb a hőmérséklet fokozatos süllyedése, utóbb a keleten derengő félhomály oszladozása, a hajnal hasadtával biztatnak. Eleinte a szürke színek egyhangú árnyalata uralkodik csupán; e közül is a boróka-féle zuzmarás-ezüstös tűi kiválnak azért a homályból. A ritkás erdő egy-egy magányos fája kisértetiesen hosszú árnyat vet a fehéres tarlón végig. A csodás árnyak a szél rohamától elkapva misztikus táncot lejtenek. Tavalyról elszáradt, új hajtásra még erőtlen havasi fűvek zizegve rázogatják magukról a zuzmara pehelykönnyű tűit.

Hajnalhasadása most már rohamosan közeledett. A völgyek fölött lebegő ködpárák sötétszürkéje előbb halványlila, majd kékes árnyakat ölt, a kelet aranysárgától átszőve, majd a kék is átmegy az aranysárgába s az első sugár felbukkanásával az utolsó kékes árny eltűnik s átlátszóan tiszta éter borul a napsugaras télvégi tájra.

Minden pillanatban rügypattanásra váró nyírek és égerfák csodálatos tavaszi balzsamillata vegyül el a havasi táj üde levegőjével. A napsugarak felbukkanásával lassanként élet kel a tájon. Sajnos, elsőnek korántsem a várvavárt nyírkakas szava az, amely hajnaljöttével füiünkhöz jut. Elsőbben a már kora tavaszszal fiakat nevelő keresztcsőr fütlye a fenyves felől, a távol falu mélyéből pedig a kakasszó s egy-egy elmosódottan hozzánk felhangzó ebvakkantás hallik. Jóval ezután csettent csak elsőt a kiskakas. Ám mit sem láthatok még belőle, a kis nyírcsoportot balról mellettünk makacsul megszállva tartja a hajnali ködpárázat, mignem aztán napkölte után jóval a köd is elszáll a nyíriget felől s lassankint a lejtősödő havasi tisztás túlsó felén végképpen szétfoszlik. Most már egymásután két-három felől is felhangzik a kakasok jellegzetes korrogása.

A nyíriget felől imént leszállott kakas már jércéje körül járja a szédületes mámortáncot. Csakhamar közöttük terem a másik csábtárs s tüstént harcba keveredik a szerencsésebb udvarlóval.

A harc hevében szertefoszló tollakat a hűs reggeli szellő szerteszét kapkodja. Egyet, incselkedőleg éppen vadászkémre hajt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A harc színterén a háttérben most még két jérce s egy harmadik kakas jelentkezik . . .

Közben, mint minden igazi dráma, ez is szomorú végét éri. A most már magasabbra kerülő kíváncsi nap fényes aranykévéivel rávilágít a vesztes hős omló piros vérére. Az olvadó zuzmara ezüst csöppjei elvegyülnek a vér biborával . . .

A kegyetlen lövés szanaszét rebbentette a véres dráma többi szereplőit. Az élettelen kakason kívül, belőlük egyetlen példány sem maradt a tájon, még hírmondónak sem!

Csöndben ballagunk kiséröммel a napsugaras völgyek tája felé. A tavaszi nap ereje a zuzmarák és hófoltok immár rövidre szabott életével szemlátomást végez. Az égszínkék ékítményű trofea birtokában könnyed léptekkel haladunk most a sziklás ösvényen lefelé.

*

Néha késő ősz verőfényesebb napjaiban is tanúi lehetünk a kiskakas dürgésének. De ilyesmi csak szórványos, kivételes jelenség. Valószínű, hogy az ilyen enyhe, késő őszi, sőt verőfényes téli napok a szerelmes természetű szárnyasban tavaszi impresszziókat keltenek.

A kiskakasok területiumát hazánkban nem egy helyütt az erdőirtások is szűkebbre szabták. Sík földjeinkre eső egy-két régibb tartózkodási helyünknek a gőzvasút, a kultura véghatárt szabtak. Ám az apadás okát ne keressük kizárólag a kultura, az erdő-, a mezőgazdaság megváltozott átalakító viszonyaiban, hanem inkább magában a vadászban is, aki évszázadok óta oly arányú pusztítást okozott a fajdfélékben, hogy azok speciesei ma, csodásan éles érzékeik dacára, normális szaporulatot elérni s fentartani alig képesek. Hazánknak egyes tájai, így nevezetesen az a terület, mely Máramaros erdőkoszorúzta bérceitől a Nyírség legszéleig, majdnem a Hajdúságig húzódik, valamikor hazánknak a nyírfajd-félétől leglátogatottabb területe volt. Ma már csak a monda tud még erről. Hiszen csak a legutóbbi évben is, hazánk több vármegyéjét felölelő e rengeteg területen, négy vármegye a lőstatisztikában itt összesen 2, mondd két nyírfajddal szerepel, szomorúan silány eredményként. *Gy. Gy.*

Az uhuzásról.

Szép, derült őszi nap van; az erdő lombja sárgultan hull alá s a dalos madár néma aggodalommal búcsúzik tőle. De jön helyette más: a tolakodó éhezők serege. Csörög, károg rikácsol a téli kvártélyosok előhírnöke.

És jönnek a messze vándorok is, a lég zsarnokai. Gyerünk hát, fogadjuk őket méltóképpen: „szemet-szemért, fület-fülért, életet-életért!" Ez a nagy természet rejtélyes törvénye. Halállal védjük az életet, hogy halálra válthassuk a megvédett életet. Azért legtőkéletesebb igazsága az életnek a — halál, amit minden élő megérdemelt, százszor megérdemelt!

Ilyen borongó, őszies hangulattal szedem a sátorfát és készülök a tömeges gyilkolásra: megyek uhuzni. Rövid téli kabát, vastag bőrkeztyű és bagaria a ruházat, zsebben az uhu pányvája. Emberem hozza 16-os puskámat 10-es és 8-as töltényekkel és automata Winchesteremet, mely mintegy 6 $^{m}/_{m}$-es (22-es) és 11 lövetű; lármája nem nagyobb, mint egy kapszli-csattanás. *Csícsa* uhum sunyin pislogatva és kattogva fogad palotájában; haragszik, mert már tudja, mi készül. De majd összebékülünk mindjárt. Sarokba ugratom, s miközben nagy garral berzenkedik felém, szép lassan leguggolok előtte és oldalt fordítva fejemet, balkézzel csendesen alányúlok; egyszerre átfogom mindkét lábszárát, jobb kézzel fejébe nyomom kalapomat és egy emelintéssel hónom alá csavarintom őkelmét.

Aztán szép csendesen lábaira csatolom a békót és úgy bal hónom alatt kézben tartva indulok valamelyik lesgunyhóba. Itt emberem berakja a fegyvereket és munició és elkészíti az ülőhelyeket; én meg kipányvázom *Csícsát* és felugratva az állásfájára, bevonulok rejtekembe. Mialatt elhelyezkedem, azalatt az uhu is rendbe szedi magát: körülnéz, tollászkodik, meglebbenti szárnyait és gyanusan pislogat a láthatárra. Ez éppen elég, hogy egy szemfüles szarka, vagy szűrdolmányos észrevegye s a többi már gyorsan következik. Éktelen károgás, csörgés, sipítás jelzi a haragosok dühét; egyszerre megélénkül fölöttünk a lég a varnyúk, szarkák és vércsék gyülölködő seregétől. Egy darabig a bagoly felett kóválygonak; kémlelik, tanulmányozzák a ritka veszedelmet, de aztán eszükbe jut, hogy annak csak éjjel van hatalma felettük, s e tudatra bátorság száll beléjük. Rá-rácsapnak a pislogó uhura, vijognak, rikácsolnak éktelenül, míg aztán kifáradva tehetetlen dühükben, rövid pihenőre letelepednek a berepülő fán. Ez a várt alkalom! Látok én szépen mindent onnan belülről; látom, hogy egy huncut szarka már ott billeget éppen jó célpontban; több

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nincs is most a fán. Elő a kis Winchestert: csett és pottyan a szarka. No csak ez kellett! Mintha bizony az uhu öltve volna meg, úgy támadnak rá az élő társak. Körül röpködik a holtat is, meg ujra a bagolyhoz vágnak s így fárasztják magukat szüntelen. De ott a kényelmes fa, ott a jó pihenő. Feltelepednek ujra, még pedig csapatosan; 5—6 is van már a fatetőn, szarka, varju vegyesen. Ugy látom, hogy 4 darab éppen egy csoportban, egy irányban áll; ide a nagy puskát 10-es tölténynyel. Bumm! Három lepottyan, a negyedik még repül, de az se messze viszi. Hanem erre kereket old valamennyi; elrepült mind, szörnyen megijedtek a nagy durranástól. Most hamar felszedjük a zsákmányt, felugrasztjuk az uhut, (ha nem állna a fáján) és tovább figyelünk óvatosan szemlélődve az apró nyilásokon keresztül. Öt perc, tiz perc múlik, és ismét csörgés, károgás, de csak távolból, mert a huncut népség már tisztában van a helyzettel. Na majd a nagy lármára jönnek ám uj harcosok, kiváncsiak is; ezek még merészebbek közelíteni. Csak türelem! De ni-ni, valjon mi lelte az uhut: hirtelen leugrik, hanyatveti magát és az ég felé mereszti karmait; itt valami szokatlan dolog készül. Igen, én már tudom is, hogy micsoda és sietve töltöm a puskámat 8-as serétre, mert a bagoly azt jelzi, hogy veszedelmes ellenfél közeleg. Alig helyezkedem az ajtó mögé készen a kiugrásra, máris hallom az éles suhogást, amint a nagy ragadozó nyilsebesen hull alá a magasból, hatalmas ívben csapva el az uhu felett. Gyönyörü példány, öreg fekete kánya. Most visszafordul és ismét ível a bagoly felé mérges vijjogással; de az sem rest, ugyancsak mereszti, vagdossa a kánya felé éles karmait. A kisebb gyülölködők mind féleállnak, károrvendve, távolból szemlélik az uhu bosszuságát. A dühös kánya csak megy és jön ismét; 50—60 méterről vesz lendületet, hogy keményebben, ijesztőbben vághasson a földön fetrengő uhura. Én pedig lesem a legjobb alkalmat a kiugráshoz, mert a nagy kánya le nem száll, hanem 10—15-szöri íveles után elmegy és nem mindig tér vissza. Tehát csak rajta, hogy el ne késsünk. Most jön hátulról nagy suhogással; rávág az uhura és folytatja az ívet előre, felfelé; fent a magasban megáll egy pillanatra, megfordul és ereszkedik vissza. E pillanatban dobom lelre az ajtót és bal kézben kész puskával ugrom ki; a kánya ijedten fékez, de a nagy lendületből bajos neki hamar visszafordulni. Kitünő célpont, alig 20—25 lépésről; egy durranás és szárnyaszegetten hull alá a szép szakmány. *Csicsa* pedig hálásan pislog felém, miközben ismét fájára ugratom.

Igy folyik tovább az érdekes mulatság, szinte percről-percre változatossággal. Néha még szebb, izgatóbb látványosság is adódik, ha t. i. sasok érkeznek támadók gyanánt. Ritkán, de megtörténik az is, hogy egy-egy elszánt, dühös szirti sas birokra kél az uhuval és ha ilyenkor hamarosan segítségére nem megyünk, néhány pillanat alatt megöli azt. Éppen azért az uhu viselkedését folyton figyelni kell a gunyhóból, mert mi még nem is sejtjük, hogy valami közeleg és ő már jelez; hihetetlen éleslátásával több kilométernyi távolságból észrevészi a ragosait.

Ezekben rejlik az uhuzás tárgyilagos okszerűsége, melyekhez még néhány megjegyzést kell csatolnom.

Mindenki — és már a legelső alkalommal tapasztalni fogja, hogy az uhuzás sikere jórészben attól függ, hogy a vadász tökéletes fedezetben, rejtekben legyen. Azért kivánatos, hogy alkalmas helyen állandó és kényelmes gunyhót készíttessünk. Ámbár vannak körülmények, midőn azt mellőzhetjük is. Például én magam legutóbb egy sűrű lúcfenyves védelme alatt üldögélve szép sikerrel uhuztam. Éppen így el lehet rejtőzni más egyéb természetes sűrüségben is, ha az esetleg megfelelő helyen található. De ezeket többnyire csak ideiglenesen szoktuk igénybevenni, mert a lomb sohasem ad tökéletes fedezetet az éles szemű ragadozók ellen.

Továbbá aki az elmondottakat figyelemmel kisérte, azt is be fogja látni, hogy az uhuzásnál nem az a főkellék, — mint az egyszeri *szakiró*(!) jelezte — hogy minél nagyobb kaliberü puskát használjunk, hanem igenis, hogy lehetőleg kétféle puskánk legyen kéznél. Mert nagyon gyakran megtörténhetik, hogy midőn az a bizonyos Úr pl. egy hitvány szarkára durrant az ő ágyújával, éppen akkor valami értékes, nagy ragadozó madár van közeledőben, amely aztán örökre hátat fordít neki. Ellenben, ha a fára telepedő kisebb kártékonyakat minél halkabb, kis kaliberü puskával lődözzük, akkor egyrészt biztosítjuk magunknak a legtartósabb mulatságot, de másrészt értékesebb zsákmányokhoz is lehet kilátásunk és sok fölösleges pénzkidobástól is menekülünk. Ehhez a magam részéről még azt is megjegyzem, hogy midőn én jól belőtt kis Winchesteremmel lövök egy-egy szarkát, varnyút, az nekem sokkal élvezetesebb mulatság, mintha serétes puskával akár tizet lőnék.

Természetes dolog azonban, hogy az uhuzáshoz a serétes puska nélkülözhetetlen; minden egyébb fegyver csak másodrendü kellék. De hogy minél nagyobb kalibert használjon, azt csak annak fogom ajánlani, akinek a puskájától nagyobb veszélyben van az uhu, mint a *fáról* kokettirozó szarka.

Végül még azt kell megemlítenem, hogy az uhuzásra legalkalmasabb idény az ősz, a vándormadarak útrakelésétől kezdve; és a tavasz, míg a fák ki nem lombosodnak. De télen is lehet sikeresen uhuzni enyhe, derült napokon, valamint nyáron szintén, esőzések után, míg a lég nem tikkasztó meleg.

S.

(Vége.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

„Köpenygolyót csak száraz fegyvercsőből szabad lőni.“

Irta *Remetei Köváry János.*

Herényi Gothard Sándor igen tisztelt barátom és írótársam, ki a magyar vadászat ügyét oly önzetlenül szolgálja és a fegyver-technika terén szerzett tapasztalataival megbecsülhetetlen adatokkal gazdagította a magyar vadászati szakirodalmat: f. év február havában egyik szaklapban egy igen érdekes közleményt írt a *„száraz fegyvercsőről.“*

Köpenygolyót csak száraz fegyvercsőből szabad lőni!

Fogadni mernék akármibe, hogy ez a közlemény a vadászok túlnyomó részének a figyelmét kikerülte. Maga az igen tisztelt cikkíró úr is a közleményének adatait a *„Schuss und Waffe“* című folyóiratból vette át, én csak jóformán a saját tapasztalataim alapján óhajtok a felsorolt adatok valódiságára nézve tanúbizonyságot tenni.

A közlemény szerint:

a kenett, zsírozott cső szabálytalanul lő; egy olyan cső, melynek zegébe egy csöpp víz vagy eső esik, vagy egy csöpp olaj marad, vagy egy gombostűfej nagyságú faggyú ragad, — 50 méterről egy 75 cm. kört eltalálni sehogy sem lehet.

Ha tehát ezeket a hibákat elakarjuk kerülni, úgy golyólövésnél nem csak a csövet, hanem magát a golyót is töröljük nagy gonddal szárazra.

Külföldi tartózkodásom ideje alatt egy kiváló fegyvertechnikussal ismerkedtem meg, akitől is először hallottam ezeket a nekem hihetetlennek tetsző adatokat. Kétkedéssel hallgattam és hogy meg nem cáfolhattam, egyedül csak az volt az oka, hogy az igazat megvallva, az ellenkezőjét sem bizonyíthattam. Akkor sem nekem, sem neki nem állott rendelkezésünkre megfelelő fegyver — a kipróbálásra. És igazán, ha nem ismerném magam is az általánosan ismert német megfigyelési alaposságokat, akkor az egész dologra ügyet se vetettem volna. Időközileg azonban a *„Schuss und Waffe“* című német folyóiratban ezen kísérletekre vonatkozó ismertetések az én figyelmemet is felkeltették és elhatároztam, hogy ezeket magam is kipróbálni fogom.

Folyó év február hó 24-én tényleg ki is próbáltam. Az eredmény annyira meglepő volt és hihetetlennek tetszett, hogy még aznap tapasztalataimat írásba foglalva megküldöttem, illetve másnap elküldeni akartam *Herényi Gothard* Sándor igen tisztelt barátomnak, hogy általánosan ismert tudásával ő is kipróbálja ezen eddig igazán ismeretlen körülményeket. Február hó 25-én reggel azonban már olvastam a hivatkozott közleményt és így csak Herényi Gothard Sándorhoz írott levelemben ezen véletlenségből összejátszó körülményeket írtam meg.

Megjegyzem azonban, hogy eddig ez ügyre vonatkozólag senkivel sem értekeztem, tehát sem én, sem a közlemény írója — egymás kisérleteiről mit sem tudhattunk.

Én a próbámat egy 9 Calib. Schönauer-Manlicherrel végeztem.

Céltáblám egy a kettős ujság terjedelmének megfelelő 180/120 □-‰, tojásdad körökre osztott volt.

Megemlítem még, hogy távcsővel lőttem megszokott fegyveremmel, amelylyel rendes körülmények között — dicsekedés nélkül legyen mondva — bámulatos pontossággal lövök. Az első lövésem — teljesen száraz, kitörölt fegyvercsőből — golyója a *100 lépés* távolságra felállított céltábla *közepének a fekete pontját* találta.

Most fegyveremnek csövét alaposan kitakarítottam, szárazon kihúztam és egy erre a célra készített kis száraz pálcikával, tiszta olvasztott faggyút kentem mintegy 2 ‰-vastagon, 3—4 ‰-nyire a fegyvercső szájától befelé, a cső baloldalára. A lövés után megvizsgálva a céltáblát, a találási helyet *a céltábla középpontjától 22 ‰-nyire balra állapítottam meg.*

Ellenkező oldalú kenéssel, *a találás 18 ‰-t mutatott jobbra.*

Teljesen kitörölt száraz fegyverrel újra a középpontnak a szélét találtam.

Próbára teljes nickel burkolatú löveget használtam.

Határtalan csodálkozással bámultam az eredményt és elgondolkodtam . . . Körülbelül sejtem, mi lehetett az oka egy-egy régebbi hibás golyólövéseimnek is.

Most megváltoztattam a távolságot 150 lépésre. Fegyverem csövét kitakarítottam újra alaposan és ezután vegytiszta vazelinnel az egész csövet gyenge pamaccsal áthúztam úgy, hogy a cső huzalai közötti részek telítve lettek zsiradékkal. Az így bekent cső nyílásán keresztül átöntöttem egy félliternyi vizet, úgy, hogy a belseje úgy nézett ki, mintha harmatos lenne.

Lövésem 150 lépésnyire a céltáblát nem találta el. Ugyanígy elkészítve újra fegyveremet, második lövésem eredménye is negatív lett.

Tovább nem kísérleteztem, mert ez az eredmény is oly meglepő volt, hogy igazán kötelességemnek tartom minden vadász figyelmét, aki golyóval lő, ezen körülményre felhívni.

Még csak annyit akarok megjegyezni, hogy a további kísérleteket különféle methódusok alapján már nagyobb figyelemmel és pontosabb feljegyzésekkel, illetve számításokkal fogom elvégezni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

* **Kinevezések a Coburg hgi. erdészeti tisztikarban.** Coburg hg. ő kir. Fensége *Hanko* Pál és *Szepesházy* Kálmán főerdészeket erdőmesterekké, *Kochen* Waldemár erdészt főerdészszé kinevezte.

* **Személyi hírek.** A m. kir. földmivelésügyi minister áthelyezte *Molnár* Antal m. kir. segéderdőmérnököt Beregszászról a nagyváradi állami erdőhivatal kerületébe, a belényesi m. kir. járási erdőgondnoksághoz.

* **A wieni első nemzetközi vadászati kiállítás** ünnepélyes megnyitásának napjául folyó évi május hó 2-ika jelöltetett meg. A megyar vadászkastélynak a látogató közönség részére való átadása is ugyanaznap délelőtt megy végbe. Ezen ünnepélyes megnyitás fényének emelése, de különösen Magyarországnak a külföld előtt való méltó megjelenése érdekében kivánatos, hogy az ünnepélyen menél többen részt vegyenek.

* **Ujabb alkotások a révi Zichy-barlangnál.** A budapest—kolozsvári fővonalon, a Királyhágó alatt, Erdély kapujában a Sebes-Körös szikraszorosban a Zichy barlang Máv. állomásnál, hol az összes személyvonatok megállanak, az Erdélyi Kárpát-Egyesület ujból nagyobbszerü turistásági munkálatokat végzett. Ezeknek eredménye egy ujonnan föltedezett szikla hasadék 2 km. hosszu nagyszerü turista uttal és a Zichy-barlang állomástól 5 perc távolságra fekvő cseppkőbarlang ujabb részének megnyitása. Olcsó turista vendéglő, 10 km. sétaut, tennisz és tekepálya, kézikönyvtár, továbbá hoteli kényelemmel berendezett 16 ágyas turista ház várja a kirándulókat. A turista házban penzió-rendszernel huzamosabb ideig olcsón lehet tartózkodni.

* **Az utolsó nemesi felkelés.** Magyarország hazafias vármegyéi ez év május havában a Győr mellett Kismegyeren rendeznek országos ünnepséget az utolsó nemesi felkelés emlékezetére s ennek az ünnepélynek az ad rendkivüli disz, hogy egy olyan történelmi munkát ad a nemzet kezébe és az egész müvelt világnak, amely a száz éven át — osztrák forrásból eredőleg — kompromittált insurgenseket rehabilitálja. Az illusztrált, közel négyszáz oldalra terjedő munka most jelent meg. Rendkivül becsessé teszi *Kiss* István dr. müvét, hogy a gyávaság megszégyenitő bélyegétől felszabaditja az utolsó nemesi felkelést. Kiss István dr. az elvesztetnek hitt Kisfaludy Sándor naplójával teljesen rehabilitálja az insurgenseket. Az egész utolsó nemesi felkelésnek hü tükrét adó s Győr vármegye közönségét, a késő unokákat is közelről érdeklő, gyönyörüen illusztrált mü ára 15 korona Megrendelések a következő címre küldendők: *Kiss* István dr. győrvármegyei főlevéltáros, Győr, Vármegyeháza.

* **Erdei mellékhaszálatok.** Az erdők gazdaságos kihasználását azok a mellékermékek hathatósan elősegitik, amelyeket az állabok sérelme nélkül iparszerüen az erdőben üzni lehet. Ezek a mellékhasználatok között nevezetes szerepe van a terpentinszerzésnek, amelynek óriási ipara van az amerikai Egyesült-Államokban, még Európában, dacára a kiterjedt erdőségeknek, alig üzik ezt. Ausztriában, az alsó ausztriai fekete fenyvesekben termelnek ugyan terpentint, de ez a világszükséglet óriási arányai között alig jöhet számba. Magyarországban nem igen hallottuk, hogy az erdőségekben terpentint gyüjtenének, de valami kis iparunk van ebben is. Fekete fenyvesek hazánkban nincsenek sürün, de Boszniában nagy területeket lépnek el és ott valószinüleg érdemes lenne ezt az iparágat gyakorolni. Hogy ennek a világcikknek termelését hazánkban a kelleténél kisebb méretekben üzik, az részben annak az elfogultságnak tulajdonitható, hogy a terpentin szerzése a fa megsértésével jár és így a fák minőségét és épségét veszélyezteti. Tudvalevő, hogy a terpentint úgy nyerik, hogy a fenyőfát, kivált a fekete és erdei fenyőt, a hánesig felhasitják. Rövid néhány nap mulva kifolyik a terpentin. amelyet alkalmas edénynyel felfognak. Hogy ez az eljárás a fa sérelmével jár, azt az erdészeti ügyekben jártas szakemberek már megcáfolták, és kimutatták, hogy kellő felügyelet mellett az erdő fennállására semmi veszélyjelet nem jár. Egyik ismert nevü erdészeti szaktekintélyünk azt is ajánlja, hogy minden esetben és elfogultság lekűzdésére, csak olyan erdőket engedjenek át terpentin szerzésére,amelyek néhány év mulva letarolásra kerülnek. A világ terpentin szükséglete évről-évre növekszik, ezzel az iparággal foglalkozni tehát nem éppen hiátalan dolog, annál is inkább, mert régebben már üzték is ezt hazánkban, mint ahogy keveseu bár, de most is folytaják ezt az ipart. A fából nyert nyers terpentint vizgőzzel desztillálják és igy nyerik belőle a terpentin olajat és gyantát (kolofonium.) A festő, vegyi, gyógyszer, illatszer, szappanipariban stb. folyton növekedő mértékben nyer alkalmazást. A fogyasztás arányairól elég tudni például azt, hogy Amerikából csupán Németországba évente mintegy 30 millió márka értékben viszuek ki terpentinolajat és egyéb terpentin termékeket. Hazánkba Oroszországból mintegy 50 ezer métermázsát importálnak, de minőség silánysága miatt inkább az amerikai árut fogyasztják. *Magyar Faipar és Fakereskedelem.*

* **A világ legnagyobb gyümölcsöse** Németországban van, *Werder* tartomány területén. A gyümölcsös kiterjedése kereken ötezer hektár s igy nagyobb a világhirü kaliforniai gyümölcsösöknél is. A werderi gyümölcsösből évenként átlag hatszázezer 4 kilós ládát szállitanak vizen s minteay huszezer 20 kiló sulyu málnás kosarat, ami összesen körülbelül 1—3 millió kilogrammot tesz ki. Azonfelül óriási mennyiségü gyümölcsöt küldenek szét vasuton. Igy például 1905. évben többet szállitottak gőzkocsin hat millió kiló gyümölcsnél. Rengeteg gyümölcs érkezik a werderi vasutállomásról a németországi kikötő városokba is. Hamburgba naponként egész tehervonatok robognak be gyümölcscsel, honnan aztán igen sok cseresznyét továbbitanak Angliába; de Oroszországban is jól ismerik a korán érő werderi cseresznyét. Werderben konzervgyárak is vannak, melyek átlag mintegy 25 ezermétermázsa gyümölcsöt dolgoznak föl, különösen sok málnát és sok cseresznyét. A konzervgyárak a gyümölcs feldolgozásához évenként tizezer métermázsa cukrot használnak fel.

* **Az uj lámpaüveget tartósabbá** tesszük, ha használat előtt szalmával kitömjük, kivül is szalma közé csavarjuk és sósvizben jól kifőzzük. Az ilyen módon kezelt lámpaüvegek a nagyobb lángot is kibirják s nem hasadnak könnyen szét.

* **A konyhában összegyült moslékkal** gyaraphatjuk ugyan a tejmennyiséget, de annak zsirtartalmára a moslék nincs befolyással. Ha a fejősthenek állott, tehát megromlott moslékot kapnak, a vaj rosszizü és gyorsan megromlik. Ha a hizósértés huzamos ideig fogyaszt nagyobb mennyiségü moslékot, akkor szalonnája lágy, izetlen lesz. — A *borsótól* a hizósértések husa kemény lesz, mig a szalonna is ösztövéres, izletessé válik. Fejősthennek azonban borsót ne adjunk, mert a tej hamar leapad, habár zsirtartalma emelkedni fog. A vaj is nagyon kemény lesz a borsótól. A csillagfürt nem befolyásolja a tejmennyiséget, de sárgásszürke szint kap tőle a vaj.

* **Kivételes ajánlat.** Elismert óriásgyümölcsü *Ananasz szamóca*palántákat igen erős példányokban azonnali szállitásra ajánl

100	darab	10	elitefajban	6·50	K
500	„	25	„	20·—	„
1000	„	25	„	38·—	„

csomagolással és bérmentesitéssel együtt. — A fajok rendkivül szépek. *Mühle Árpád Temesvár.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

11155/I/A—I.

A kopár-futóhomok s vizmosásos területeken teljesitett erdősítések költségeinek fedezésére adományozott állami segélyezések.

A m. kir. földmivelésügyi minister az évről-évre szokásos módon azokat az anyagilag szorultabb helyzetben lévő birtokosokat, akik közgazdasági érdekből befásítandó kopár-futóhomok- és vizmosásos területeken az 1909. évben sikeresen erdősítettek — állami pénzsegélyben részesítette.

Összesen 761 birtokos részére mintegy 5010 kat. hold kiterjedésü kopárterületen teljesített erdősítések után 117389 K állami pénzsegély utalványoztatott ki.

Ezen állami pénzsegély kiosztása az alábbi módozatok mellett történt:

1. a mult év elején kiutalványoztatott 220 birtokos részére 2625·6 kat. hold kopárterület beerdősítéséért 28769 K pénzsegély oly módon, hogy az erre különösen rászorult birtokosok a kiutalt államsegélyt a beerdősítés sikeres teljesítésének a kezelő m. kir. erdőtiszt részéről történt igazolása után azonnal felvehették.

Hasonlóképpen a mult év elején 65072 K állami pénzsegély utalványoztatott ki közvetlenül az illető kezelő erdőtiszt kezéhez abból a célból, hogy ennek az államsegélynek a felhasználásával 219 kisebb birtokosnak tulajdonát képező, állami kezelés alatt álló mintegy 1364·7 kat. hold veszélyes jellegü kopár terület a kezelő erdőtiszt közvetlen felügyelete és vezetése mellett sürgősen s biztosabb sikerrel államköltségen beerdősíttessék.

Végül a folyó évben 23548 K pénzsegély osztatott ki utólagosan 322 olyan birtokos között, akik az 1909. év folyamán 1019·7 kat. hold kiterjedésü kopár területet önként, sikerrel beerdősítettek s akiknek az államsegély adományozása az erdősítések sikeres létesítése esetére már az 1909. év elején kilátásba helyeztetett.

1653—1910. szám.

Tölgyfaeladási hirdetmény.

Militei község lakosságának közvetlen használatára kiadott „Dosu Pojeni“ nevü erdejében értékesítésre engedélyezett és a természetben kijelölt 18·45 kat. hold erdőterületen törzsenkinti felvétellel megbecsült 4586 drb 3734 m³ tölgyfa készlete a beszterczei m. kir. erdőigazgatóság irodájában **1910 május hó 17-én d. e. 11 órakor** zárt irásbeli ajánlatok utján tartandó nyilvános árverésen el fog adatni.

A faanyagok becsértéke 41761 (Negyvenegyezerhétszázhatvanegy) koronában van megállapitva, amelyen alól a fakészlet nem adatik el.

Az ivenkint 1 K-ás bélyeggel ellátott zárt irásbeli ajánlatokban, melyek a megajánlott vételárnak 10%-át kitevő bánatpénzzel látandók el, számjegyekkel és szóval is ki kell irni a megajánlott vételárat s határozottan kijelenteni tartozik ajánlattevő azt is, hogy az árverési és részletes szerződési feltételeket ismeri, azokat magára nézve kötelezőnek elismeri.

A kellően fel nem szerelt, elkésve beérkező, vagy pedig a megállapított feltételektől eltérő kikötéseket tartalmazó ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A kihasználandó erdőrészlet a vasuti állomástól mintegy 2 km.-nyire fekszik, ahova az erdőből jó út vezet.

A beszterczei m. kir. erdőigazgatóság fenntartja magának azt a jogot, hogy a benyujtandó ajánlatok közül a tulajdonos község, illetve ennek vagyonfelügyeleti hatóságával egyetértően, szabadon választhatja elfogadásra azt, amelyet saját véleménye szerint — tekintet nélkül az ajánlat magasságára — legmegfelelőbbnek talál, vagy hogy az összes ajánlatokat is visszautasithatja.

Az árverési és részletes szerződési feltételek az alólirt m. kir. erdőigazgatóságnál és a naszódi m. kir. erdőgondnokságnál Naszódon a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Beszterczén, 1910 április hó 4-én.

M. kir. erdőigazgatóság.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

3889. szám. **Kassa szab. kir. város tanácsától.**
1910. tan.

Pályázati hirdetmény.

A Kassa szab. kir. város törvényhatóságánál megüresedett, a közgyülési választás utján életfogytiglan betöltendő

erdészjelölti állásra

pályázatot hirdetek.

Az erdészjelölti állással egybekötött javadalmazás: kezdőfizetés 1800 korona mely öt évenkénti 200 K előlépéssel 2600 K-ig emelkedik, 490 K lakpénz és természetben 36 ürm³ bükkhasáb tüzifa.

Pályázóknak az 1879. évi XXXI. t.-c. 36. §-ában előirt minősítéssel kell birniok.

A sajátkezüleg irt és szabályszerüen felszerelt kérvények Kassa szab. kir. város törvényhatósági bizottságához cimzendők és legkésőbb **f. évi április hó 27-ik napjának déli 12 óráját**ig hozzám nyujtandók be.

Kassa, 1910. évi március hó 19-én.

Éder,
polgármester.

Tölgyhaszonfa-eladás.

A nagyváradi lat. szert. Főtiszt. Káptalan f. évi vágásaiban kitermelt tölgytörzsek, u. m. a nagykéri vágásban 2427 drb, a biharsélyi-i vágásban 1420 drb és a Gyapjú község határában fekvő méhesi vágásban 2770 drb., zárt irásbeli ajánlatok utján eladatnak. A megajánlandó vételárnak legalább is tiz százalékát tevő készpénzzel, vagy takarékbetéti könyvvel, mint bánatpénzzel s az eladási feltételek egy példányával felszerelt, kellően lepecsételt, zárt irásbeli ajánlatok legkésőbben a **f. évi április hó 26-án délelőtt 10-óráig** Papp Imre káptalani főtiszt ur kezeihez (Sal Ferenc-u. 4. szám) beadandók. Az eladási feltételek alólirott által kivánatra megküldetnek.

Elkésett ajánlatok tárgyalás alá nem vétetnek.

Kelt Nagyváradon, 1910 április 5-én.

Török László
urad. erdőmester.

Sz. 641—1909.

Faeladási hirdetmény.

Kilyénfalva község elöljárósága közhirré teszi, hogy a község II. határrészében fekvő „Csibi"-pataki erdejében a 35663/1907. és 9370/909. F. M. engedélyek alapján 176·26 kat. holdon 29090 tm³ gömbölyü lúcfenyő haszonfára becsült

fatömeg

Egyszázhatvannyolcezerhatszáz (168600) korona kikiáltási árban **1910. év április 25. napján délelőtt 11 órakor** Kilyénfalva községházánál megtartandó zárt irásbeli ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli versenytárgyaláson el fog adatni.

A kikiáltási ár tiz (10) %-a bánatpénzül az árverés megkezdése előtt, az árverési bizottság elnökének kezébe leteendő.

A szabályszerü bélyeggel ellátott irásbeli zárt ajánlatok a megajánlott vételár tiz (10) %-át kitevő bánatpénzzel, vagy megfelelő óvadékképes értékpapirral látandók el és tartalmazniok kell egyuttal azt a kijelentést is, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri s magát azoknak aláveti.

Elkésett és utóajánlatok el nem fogadtatnak.

Az erdő fatömege a kikiáltási áron alul nem fog eladatni.

A kihasználási határidő három (3) évig tarthat.

A vágásterület a gyergyótölgyesi tutajrakpartól és fapiactól kettő (2) km. távolságra fekszik.

Az árverési és szerződési feltételek, valamint a becslésre vonatkozó közelebbi adatok a m. kir. járási erdőgondnokságnál (Gyergyótölgyes) és a községházánál (Kilyénfalva, Csikmegye) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Községi elöljáróság.

Kilyénfalva, 1910. március hó 29-én.

Ádám Imre, jegyző. **György Ágoston,** bíró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

333/1910. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az alólírt m. kir. állami erdőhivatal Aradvármegye közigazgatási erdészeti bizottságának idei 772. K. E. B. számu határozata folytán a lemondás következtében üresedésbe jött, öt évenként 50 koronával emelkedő, 700 (Hétszáz) korona évi javadalmazásu és az állás elnyeréséről szóló értesítés vételétől számított 8 napon belül elfoglalandó

erdőőri állásra

pályázatot hirdet.

Pályázók felhivatnak, hogy az erdőtörvény 37. §-ában előirt minősítésüket, ép és egészséges testalkatukat, életkorukat és az eddigi alkalmaztatásukat előtüntető okmányaikkal felszerelt, egy koronás bélyeggel ellátott sajátkezüleg irt kérvényeiket a **folyó évi junius hó 1-ig** ide nyujtsák be.

Az elkésett vagy kellően fel nem szerelt pályázati kérvények figyelmen kivül hagyatnak.

Azonos minősitéssel biró pályázók közül az oláhul jól beszélők előnyben részesülnek.

Arad, 1910. évi április hó 8-án.

M. kir. állami erdőhivatal.

Tölgyfa-eladás tövön.

A kricsfalvi nemes közbirtokosság (Máramarosmegye) tulajdonát képező Dudnavec nevü erdőrészből, amely Kricsfalva községtől 2—3 km., a legközelebbi bustyaházai vasuti állomástól pedig 22 km. távolságban fekszik, a **folyó évi május hó 12-én délelőtt 10 órakor** Kricsfalván a községházánál megtartandó zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen elad 1703 drb tölgyfát, amelyek a técsői m. kir. járási erdőgondnokság által 1303 m^3 kéreg nélküli haszonfára, 362 m^3 hasáb és 477 m^3 dorongfára becsüttettek.

Kikiáltási ár 25773 korona. Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka.

A részletes árverési és szerződési feltételek megtekinthetők az alulirott közbirtokossági elnöknél, valamint a técsői m. kir. járási erdőgondnokságnál Máramarosszigeten.

Kelt Kricsfalván, 1910. március hó 1-én.

Kricsfalusi Kricsfalui György
közbirtokossági elnök.

Sajószentpéteri j. főszolgabirói hivatalától.

1249/910.

Faárverési hirdetmény.

A m. kir. földmivelésügyi minister úrnak 1908. évi 97470. sz. a. kelt engedélye alapján Perasznya község volt urbéresei tulajdonát képező erdőrészben törzsenkénti felvétel alapján megbecsült 2589 m^3 tölgyműfa és 2214 ürméter kemény vegyes tüzifakészlete Parasznya községházánál (Borsodm.) **1910. május hó 23-án d. e. 10 órakor** nyilvános szó és irásbeli árverésen becsáron alól is el fog adatni.

A kikiáltási ár 20.000 K, azaz Huszezer korona.

A kitakaritási idő 1912. évi március hó végán jár le.

Az árverés érvényességéhez felsőbb jóváhagyás szükséges.

Bánatpénzképen a kikiáltási árnak legalább is 10 százalékát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban kell letenni.

Utóajánlatok egyáltalán nem fogadtatnak el.

A részletes árverési és szerződési feltételek Miskolczon a m. kir. járási erdőgondnokságnál és Parasznyán a volt urbéresek elnökénél megtekinthetők.

Kelt Parasznyán, 1910 április hó 7-én.

Vadnay István
főszolgabiró.

„Jura-féle“ fegyverolaj,

a legújabb és legjobb szer a fegyverek jókarban tartására, mely nemcsak a fekete, de a füsttelen lőpor lerakodásait is tisztítja és a fegyvert a rozsdától megóvja, a fegyver csövére pedig immunis.

Egy üveg ára 1 korona.

Kapható **Zubek Bertalan és Társa** uraknál Budapesten, IV., Muzeum-körút 29. sz. és a feltalálónál: **Jura Péter** gyógyszerésznél Dombrádon, Szabolcs-m.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. május 1. 9. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.

Felelős szerkesztő: MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Vadászati főmunkatárs: Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője: SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.

Előfizetéseket Budapesten elfogad: ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

Vadászati viszonyaink és az első nemzetközi vadászati kiállítás.

Irta *Remetei Kóváry János.*

Magyarország a szakértők Eldorádója. Még pedig különleges szakértőké. A fegyver, az úgynevezett puska, az a jó régi flinta megfordulna sirjában, ha meghallaná, hogy immáron a „lőcsövek“ mibenlétének kipuhatolására alakult szakértői vélemények metersekundalis ellentállás, belövés, kilövés és más minemű atmosphaerikus viszonylatait nem lehet csak ugy, egy-két szóval meghatározni, mint régen: *Jó* vagy *rossz!*

De hogy jó — de hogy rossz! Ki értené ezt meg?

Hiszen az öldöklő instrumentumok mai, keletkező korszakában már nem is lehet ezt két szóval meghatározni, mert előtolakodik egy teljesen uj szó: a *functio;* magyarul — működés.

Szándékosan alkalmazom ezeket az idegen szavakat, szép magyar nyelvünkben; mert mindent amit ezek kifejeznek, oly idegenszerüen hangzanak még mindig, hogy ezt másként kifejezni, nem is lenne alkalomszerü.

Mi functionál, mi működik? A puska, a lőcsövek? De hogy! Működik az a csekély 87 vagy 97 alkatrész, még pedig azért működik, illetve kellene működnie, hogy: egymás után ne csak két, hanem öt lövést is leadhasson az a roppant sietö modern Nimrod, akinek kevés egy, de sok kettő és felesleges három, vagy öt lövése.

Méltóztatnak már sejteni, hogy azokat a szép új puskákat értem, amelyeket minden kétséget kizárólag, a mai kor előrehaladottsága s amint mondani is szokták: a modern technika vivmánya állít elő.

Nem akarok én elzárkózni a haladás elől; nem kívánom én vissza ama boldog, sokat emlegetett pátriárkális korszakot, amidőn még kovás puskájával csatangolt erdön-mezőn a vadász. Korántsem! Csak párhuzamot vonok az akkori és a mostani vadászati viszonyok között. Ez a párhuzam pedig azt mutatja, hogy a régebbi, vagyis a még nem olyan régi időszakban, amikor még a vad tenyésztését, a vad elszaporodását az akkori gazdasági viszonyok nemhogy gátolták volna, hanem valósággal elősegítették . . . talán, az akkori fegyverek nem igen felelhettek meg a kivánalmaknak és nem is voltak olyan tökéletesek — mint a mostaniak. Pedig az akkori vadállomány könnyen megfelelt volna — modernebb fegyvereknek is.

A jelenlegi vadállományunk nemcsak nagyobb gondozást és utánjárást igényel, hanem még az intenzivebb gazdasági viszonyaink: a vizek szabályozása, az erdők kihasználása, a vadon rengetegek feltárása, a nagy parlagon heverő puszták értékesítése, a cserjéseknek minimumra való redukálása — valósággal ránkparancsolják az ok- és célszerü vadászatot, a vad óvását, kímélését és tenyésztését.

Mindezek ellenében pedig azt tapasztaljuk, hogy a vadászok száma hihetetlen módon megszaporodott. Megszaporodott pedig azon vadászok száma, akik a vadat csak egyszerüen vadászati objectumnak tekintik és vadászmivoltuk

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a vad lelövésével befejezést is nyer.

Hiszen a vadászat ma már igazán divat is lett. És ez a divat nagyobb kárt okoz a vadállományban, mint az összes kártékony és ragadozó állatok. Mert ezeket a vadászokat már maga a vadászati törvény is rázuditja a vadállományra. Mindenki tudhatja, hogy az a vadász, aki a törvény értelmében, illetve a törvény rideg betüihez ragaszkodva vadász — amihez elvégre is joga van — az minden lehet, csak *vadász* — nem!

Ki vagy mi gátolhatna meg engem abban, hogy április hó elejével akár az összes őzbakjaimat — ha van — a területemről ki ne lőhessem?

Ki szabhat nekem határt augusztus hó 1-én az anyányi foglyaim lelövésében?

Ki tilthatja meg augusztus 15-ével, hogy döggé ne lőjjem az összes nyulaimat? Nem akarom tovább felsorolni ezeket a visszás állapotokat, mert akkor csak ismétlésekbe bocsátkoznám és nem tudnám közleményemet sem befejezni.

Valaki vagy valami még is csak határt szabhat és utbaigazítást adhat, nekem — neked — neki, vagy akárkinek is — ha, meghallgatjuk.

E nemes cél szolgálatában állna a magyar vadászati szakirodalom! Az a szakirodalom, amelynek hurjait pengeti a mi lapunk is. Pengeti más is és ha talán egyszer-másszor valamelyik hamis hangot csalna is ki rajta, nem szabad pálcát törni felette, mert méltóztassanak meggyőződni, hogy Magyarországon ilyen hurokat pengetni nem valami nagyon háladatos kenyérkereset. De nem is kenyérkereset, mert akik pengetik, azok jóformán igazán csak a vadászat iránti szeretetből cselekszik ezt és ha nem ilyen, hanem olyasféle hurokat pengetnének, mint pl. a kávéházakban szokták azok a barna legények, fülbemászó nóták alakjában — igazán jobban jönnének ki vele.

De hát nekünk nem lehet mindig vígat muzsikálni; hisz' a közmondás is azt mondja: sírva vigad a magyar! Talán, így meghallják a mi muzsikánkat is azok, akiknek szól. Azok a divatos vadászok is észbe kapnak és be fogják látni, hogy: nem illik Diana istenasszonyának oltárán sáros csizmákban bemutatni az áldozatot akkor, amikor a vadászat mesterségének még csak az *á-b-c*-jét sem ismerik.

Nem szégyen a tanulás! Hiszen senki sem jött a világra puskával mint perfect vadász. Mindenkinek elülről kellett kezdenie. És ha . . . — minden dicsekedés nélkül mondva — a magam tudását sok vadásztársaiménál kissé nagyobbnak is tartom, nem az elbizakodottság mondatja ezt velem, hanem az önmegbecsülésem. Mert . . . mindent amit tudni vélek . . . úgy szemenként szedegettem össze becsületes munkával, de nem azért, hogy elraktározzam a magam részére; hanem csak azért, hogy megoszthassam azokkal, akiknek erre talán szükségük lehet és akiknek talán az ilyen szemszedegetéshez — kapargáláshoz sem idejük, sem alkalmuk — esetleg — kedvük sem lehetett.

Most már, ha ezeket a tudásokat én avagy akármelyik társam a többiekkel megosztani akarja, akkor azt kell feltételezni, hogy ezeket azok, akiknek szükségük van reá — igen szivesen és örömmel fogadják.

Vagy talán a mi vadászaink tudása oly magas fokon állna, hogy ezeknél sokkal jobbat és ismeretlenebb dolgokat tudnának?

Akkor ezt eltitkolni halálos vétség lenne! Ilyen tudást parlagon hevertetni! Ki a porondra vele! Közkincscsé kell tenni, hadd bámulja az egész ország-világ a mi tudásunkat!

Sajnos! még ezek a nagytudásu legények eddig nem igen adtak életjelt magukról. Ha még sokáig hallgatnak, akkor igazán azt kell hinnünk, hogy nem is léteznek.

Itt ebben a gyönyörü országban, ebben a szakértők országában, ebben a vadászati Eldorádóban 50—60000 vadász között alig akad . . . mennyi? ki sem merem mondani . . . hány vadász, akinek vadászati tudományuk a vad meglövésével ki ne merülne. Miért szégyelnek ezek tanulni? Mi van abban restelni való? A vadászat a legnemesebb sport a világon, megérdemli, hogy azok, akik akár szenvedélyből, akár egészségügyből, akár szórakozásból gyakorolják — a tudásnak legalább is az elemi részét elsajátitsák.

Játszi könnyedséggel oktat, szórakoztat, nevel erre — kivétel nélkül — mindegyik szaklap.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Nem ezt, vagy amazt akarom kiemelni, hiszen mindegyik derék munkát végez és sajnos, tudom azt is, hogy sem ezt, sem azt nem pártfogolja úgy a magyar vadászközönség, ahogy ezek a magyar vadászatnak önzetlen harcosai — azt méltóan meg is érdemelnék.

Nem az én egyéni nézetem ez, hanem a magyar vadászati sajtóorgánum évtizedes panaszainak leszűrődése. Azt szívesen olvasná ezek a fentemlített vadászok mindegyike, hogy *„N. N. határában N. N. vadász egy sikerült és jól irányzott lövéssel egy teljesen kifejlett* ***bába szarkát*** *ejtett el. Gratulál a szerkesztőség a derék Nimrodnak!“*

Talán még meg is venné ezt a számot?

De azt, hogy mit kell tennie és hogy amikor a törvény valamit megenged és azt mégse cselekedje meg: azt már nem olvassa, sőt ha el is olvassa, azt gondolja, vagy mondja is — *nekem mondod?*

És cselekszi az ellenkezőjét.

Hát jól van ez így? Dehogy!

Már olyan sokszor és olyan sokan hivatkoztak mindig arra a bizonyos művelt külföldre, hogy: az embernek már fáj is a feje belé. Ott így, meg úgy van! Ott így meg úgy csinálják és végre is kinevetik azt, aki másoknak mindig olyan példákat ad, amit a tömeg úgy sem ismer, de annak megismerésére érzéke sincs.

Pedig a külföldnek eminens érdeke, hogy mink továbbra is megmaradjunk abban a csendes... nembánomságban. Hiszen fejletlen iparunk következtében vadászati szükségleteink beszerzése végett a külföldre vagyunk utalva és gyártmányainak hazánk valóságos lerakodó helye is.

Igen ám, de azok a külföldiek fejlettebb tudásuk és nagyobb érdeklődési képességük következtében előnyösebb helyzetben vannak, mint mink. A rengeteg újdonságok közepette jobban eltudnak igazodni mint mi, akik minden újmódi dolgot végtelenül szeretünk utánozni, a nélkül, hogy annak célszerűségéről előzetesen meggyőződést szerezhetnénk.

A mi vadászatunk lassanként átalakul olyasféle valami költséges passzióvá, amit a középosztálybeli vadászok csak nagyobb anyagi áldozatok árán tudnak gyakorolni. De ezt is csak úgy, hogy puskával vállukon fognak barangolni egy-egy kipusztított bérterületen órákhosszat, csak azért, hogy vadászi mivoltuknak látszatát megőrizhessék.

Ez bizony nem vadászat lesz, hanem csak kóborlás, hiányozni fog az a nemes tűz, amely minden igaz vadászt kell, hogy jellemezzen; aki vadászatában, az ő vadállományának nem ellensége, hanem igaz barátja.

Ezt az érzést — azonban olyan tudással és olyan tudni vágyással, mint a mi vadásznépeinknek túlnyomó része rendelkezik — elsajátítani nem lehet.

Most virágfakasztó májuson megnyílik Wienben *„az első nemzetközi vadászati kiállítás.“* Minket igen közelről érdekel és nincs is messze hozzánk. Itt van a szomszédban! Hazánk vadászati kincseit is befogják mutatni a mi vadászainknak ama gárdája, akik — amint mondani szokták — ama felsőbb tízezrek közül kerülnek ki, kiket a sors olyan szerencsés helyzetbe juttatott, hogy nemcsak szóval, hanem tettel is hozzájárulhatnak a magyar vadászat fellendítéséhez.

Ezek a kiállított tárgyak nem a kiállítóké, hanem mindnyájunké! Miénk lesz minden dicsősége, még pedig azért, mert *magyar* és így mindnyájunk szívéhez is nőtt.

Egy ilyen nemzetközi kiállítást azonban ne sovinista, hanem teljesen nyitott szemekkel nézzünk meg, hogy annak minden apró részleteiből hasznos tanulságot merítve, a saját tudásunk erősbítésére fordíthassuk. Az egész világ be fogja itt mutatni azt, amit vadászatára nézve értékesnek tart. Még soha sem kínálkozott és nem volt nekünk ilyen alkalmunk a tanulásra, mint ez a mostani *„wieni nemzetközi vadászati kiállítás.“*

Minden, ami újdonság, minden ami hasznos, minden ami tanulságos, együtt lesz. Hozzáférhető egy rakáson van az egész. Nem kell a mindig hangoztatott külföldön így meg úgy-féle frázisokat többé kétkedve hallgatni. Minden vadász meggyőződhetik maga, hogy: mije van a külföldnek és mi van nekünk, mit tud a külföld és mit tudunk mi. Egy tanulságot biztosan fogunk szerezni, még pedig azt, hogy ha nem is tudunk annyit mint a külföld, de mégis van

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nekünk is valamink: „egy vadászati kincses bányánk", amely kiaknázatlanul hever. És ez a tanulság maga is kincseket fog érni.

Ha megismerjük az ellentéteket; akkor biztosan hasznos tanulságot is fogunk belőle meríteni és hogy ezt értékesíthessük, ahhoz nem kell más egyéb semmi — mint csak egy kis szélesebb látókör.

A vadászat érdekének vélek vele szolgálatot tenni, amidőn ez úton is felhívom a magyar vadászok figyelmét a *„wieni 1910. évi első nemzetközi vadászati kiállításra"*, amely Wienben f. évi május hó 7-én megnyílik.

Aki csak teheti, nézze meg figyelmesen! Tanulmányozza! Szerzett tapasztalatait és megfigyeléseit értékesítse, úgy a maga, mint az egész magyar vadászati ügy hasznára.

Erdei termékeink a gyógyászatban.

Irta *Divald Béla.* (2)

8. Juglans regia. L. Pompás diófa. Gyógyító hatással bír elsősorban a levele, utána a még éretlen gyümölcse és inkább technikai alkalmazást nyer a kérge, gyümölcsének haja és a dióból préselt olaj, mely egyúttal finom ételolajnak is használtatik.

A diófa ezen alkatrészei igen keserű, kellemes szagú, balzsamszerű és tannindús fest- és vontanyagot tartalmaznak és gyógyító célra hol külsőleg, hol belsőleg nyernek alkalmazást.

Leveléből, melyet a teljes kifejlődés előtt még zsenge korában — junius derekán — kell összegyüjteni és napon úgy megszáritani, hogy zöld színét tartsa meg, mert ez nagy tannintartalmánál fogva igen könnyen megfeketedik: *külső használatra főzetet, — belsőre theát készítenek.*

Egy marék apróra tört levelet 1·5 liter vizben egynegyed óráig kell főzni és ezen főzet *skrofulózus sebek borogatására* megbecsülhetetlen szolgálatot tesz. Ily főzet átszűrve és a nagyon is keserű íz ellensulyozása céljából erősen megédesítve *belsőleg thea alakjában* adandó be és igen hatásos, olcsó szer a skrofulban szenvedő gyermekeknél reggeli, ebéd és vacsora előtt egy-egy csészével beadva.

Ugyanilyen célra hasonló elkészítés mellett felhasználható a dió zöld haja is.

Sok kellemetlenséget és kárt okoz a gazdának, a pásztornak, de legtöbbet a legelő és igás jószágoknak a szunyog- és légycsípés, pedig ettől meglehet a szegény állatot teljesen védeni, ha azt előbbi módon, de friss levélből vagy zöld dióhajból készült főzettel lecsutakoljuk. Biztos eredménynyel jár a diófa zöld levelével való bedörzsölés is, de ez a nagy megfeketedés folytán csak a sötétszínű állatoknál ajánlatos.

Zöld hajban lévő dióból, száraz vagy zöld diófalevélből főzött thea belsőleg élvezve igen hatásos szer *bőrbetegségek, kiütések* és *mandoladaganatok,* valamint *bélférgek ellen.*

A befött zöld dió gyógyítja a bél- és gyomorelnyálkásodást és elősegíti az emésztést. Gyomorerősítőnek használják a dió zöld hajából készült dioriumot is, melyet a dióhajnak valami likörben való huzamosabb áztatása folytán nyerünk.

Leveléből és a zöld dióhajból, valamint apritott kérgéből a gyapot és utánzás céljából más fanemeknek barnító egész feketére való befestésére alkalmas pácot készítenek és ugyanezeket a tintagyártáshoz is használják.

Magjából készült olaj ételekhez kitünő és nagy használatnak örvend bőrkiütések ellen és gyors száradásánál fogva a festészetben. Maga a dió, mint élvezeti cikk, általánosan ismeretes.

9. Sambucus nigra. L. Fekete bodza. Gyógyító hatással bír elsősorban olaj-, gyanta-, cser- és kéntartalmú erős szagú *virágja thea alakjában katarrus, orreldugulás, elnyálkásodás, bőrkiütések* és *rheuma ellen,* mint enyhe izzasztó szer. Lefekvés előtt 2—3 gramm virágból készült egy csésze theát kell meginni és ez biztosan előidéz izzadást anélkül, hogy izgatólag hatna és ezáltal a bedugult bőrpórusok folytán keletkező göcsök csillapítását és a vérnek tisztulását biztosítja.

Gyümölcséből készült must gyenge *hashajtó hatásu* szer, mely szintén izzaszt és magát a bogyót a vörösbor festésére is használják.

Gyökerének megsértése vagy préselése utján nyert nedve kitünő hatású gyógyszer vizkórság ellen.

Szárított levele és kérge a festészetben kivonat alakjában nyer alkalmazást.

10. Sambucus ebulus. L. Őszszel szedett *gyökere* megszárítva és porrá törve thea alakjában (egy csészére 2 késheggyel) reggel és este bevéve *megbecsülhetetlen gyógyító erővel bír a vese-, hólyagbajok- és vizkórságnál* s különösen utóbbi bajnál csodás hatása van.

Levele, kérge és virága ugyanezen bajok ellen használtatnak szintén thea alajában, valamint bogyói is. Utóbbiak leve a gyapotot és a bőrt kék színre festi, de a vörösbor színének javítása, illetve fokozására is használják.

11. Prunus spinosa. L. Kökény szilva. Keserű mandola szagú *virágját* napon lepedőn vagy deszkán *szárítják meg, és a belőle készült theát* naponta 2 csészével mint kitünő háziszert *adják vértisztitónak, májfoltok, szeplő* és különösen a gyermekeknél gyakran előjövő *bőrkiütések ellen.*

Gyümölcse rumba becsinálva *hólyag- és vesebajoknál* igen jó hatású compótot ad. Kesernyés ízénél fogva

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

úgy friss, mint szárított állapotban pedig erősen hat a nyálmirigyekre. Vörösbort is festenek vele.

Cser és keserű vontanyag tartalmú *gyökere,* mely a gyógytárakban Cortex et radix Acaciae nostratis néven fordul elő: *főzet alakjában láz ellen* használtatik.

12. Prunus cerasus. L. Borízú megy. Gyümölcséből az úgynevezett Aqua cerasorumot, egy szörpöt készítenek, mely gyengébb *láz ellen* mint hűsítő és a kellemetlen ízű gyógyszerekhez mint *ízjavító* lesz gyakran alkalmazva. A belőle készült bor és likőr szintén hűsítőleg hat.

13. Pirus malus. L. Almafa. Mint élvezeti cikk az alma közkedveltségnek örvend s mindenféle alakban való felhasználása általában ismeretes. Bennünket csak gyógyszerül való alkalmazása érdekel. *Nyers alma* épp úgy, mint a belőle készült bor, *frissítő hatással* bír.

Savanyú almafajtákból *a teljes érés előtt kipréselt nedvből* készül az *almasavas vas,* melyet pilula alakjában a *vérszegénység és sápkór ellen* irnak elő. A nedvet vas reszelékre vagy kisebb vasdarabokra öntik és pár napon keresztül nyugalomban hagyják s leszűrés után pilulakészítéshez használják fel.

Pilula helyett az almasavas vasat a gyümölcsben is előállíthatjuk, ha a savanyú almafajtákba 3—4 rozsdás szeget szúrunk s azt 4—5 napig állni hagyjuk. Ily almának élvezetét különösen a sápkórosok ne mulasszák el.

Az almafa kérgéből készült főzet állítólag váltóláz ellen jó.

14. Pirus cydonia. L. Birsalma. Ha apróra vagdalt vagy zúzott birsalmát forró vízzel öntünk le: az egy két napi állás után kivonja belőle azon anyagokat, melyek neki azt a sajátságos keserűvésen savanyú, gyengén édes és aromatikus ízt adják. Az így nyert *nedv biztos eredménynyel gyógyítja a fehérfolyást, a vérköpést és a hasmenést.*

Összetört *magjából* hasonló eljárással nyerünk gyenge olajtartalmú nyálkás folyadékot, mely igen jó borogatásul szolgál *szemgyulladás és szemlencse bajok ellen.*

A birsalmából készült sajt, íz, must stb. szintén igen egészséges és kellemesen frissítő dolgok és közkedveltségnek örvendenek.

15. Laurus nobilis. L. Igazi babérfa. Levele a női nemi szerveknél becsült gyógyszer volt főzet alakjában. Gyümölcse fűszerize, keserű volta mellett igen kellemes szagú és a *belőle készült olaj* igen erősen ható gyógyszer az *idegbajoknál,* valamint *görcsfájdalmaknál* mikor külsőleg van alkalmazásban, belsőleg pedig *váltóláz ellen rendelik.*

16. Olea europea. L. Olajfa. Érett gyümölcséből készült olaj a legnagyobb és legmakacsabb *székrekedést* könnyen gyógyítja és mint ilyen erős *hashajtószer* s a különböző *növényi mérgezéseknél,* gyenge és finom ízénél fogva gyakran alkalmazzák. *Zsírral keverve, mérges rovarok csípése által okozott sebekre, plastrom alakjában* kitünően alkalmas.

Belsőleg görcscsillapító szerül szolgál, mandoladagánatoknál külsőleg igen jó szolgálatot tesz s azonkívül nagy technikai alkalmazást nyer a gépek és gépészek kenésénél.

17. Rosa gallica. L. Francia rózsa. Virágjának szirmaiból készül a rózsaolaj, mely hasmenés ellen van alkalmazásban, míg a *szárított és tört virágszirmok adják a rózsa hintőport,* mely kedvelt alkalmazást nyer a gyermekeknél a sebek behintésére. A virág a feslés ideje alkalmával szedendő és árnyékos helyen szárítandó.

Gyümölcséből készült thea a vesebajoknál tesz jó szolgálatot.

18. Rhamnus cathartica L. Varju tövis benge. Gyógyító hatással a *legbiztosabb szer a bogyóiból készült szirup székrekedés ellen.* A felnőtteknél egy-két evőkanál, a gyermekeknél ennek fele biztos hatást eredményez. Ezen szirupot úgy készítjük, hogy a szeptember és október havában gyüjtött bogyókat kipréseljük és vászon keresztül való leszűrés után szegfüszeg és fahéjjal fűszerezve kellően megédesítjük méz vagy cukorral, és befőttes üvegekbe rakjuk el.

Gyógyszertárakban ezen szörp *„Sirupus Rh. Catharcitae"* néven kapható.

A kérgéből készült főzetet belsőleg *vízkórság* és *podegra* ellen használják.

(Folyt. köv.)

****

A csemete-nevelésről.

Irta *Divald Béla.*

Már egész irodalom fejlődött ki e kérdés körül, de nem is csoda, hiszen a csemete-nevelés egyik legfontosabb teendője az erdőgazdának, mert ettől van függővé téve jövő gazdálkodásunk sikere és eredménye. És, mi türés mi tagadás, mégis ennél igen sok kivánni valónk van. Igyekezünk ugyan azt sok utánjárás, rendelet és utasításokkal, szigorral, jósággal orvosolni, de bizony az eredmény még sem teljes.

Erről írtak a szaklapok egész hasábokat. Erről írt legközelebb Muzsnay Géza főiskolai tanár az E. L. mult évi 1. füzetében, a midőn a közép és magas hegységi erdeink mesterséges felujításánál tapasztalható hibákat tárgyalja és reá mutat arra, hogy az itt elért kevés siker egyik oka az, hogy az ültetésnél gyenge csemetéket alkalmazunk.

Hogy a mesterséges erdősítéseknél nem a megfelelő ültető anyag lesz felhasználva, annak okát abban keresi, hogy sok az apró, úgynevezett vándor csemetekert, a miben a csemetenevelés munkája nem nyugszik helyes alapokon és ezért ajánlja, hogy azokat inkább összpontosítsuk a völgyek mentén, fagymentes helyeken, oda, a hová az erdőőr mindig eljuthat, az erdőgondnok meg gyakran megfordulhat és előbbit könnyebben

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ellenőrizheti. Olyan helyekre összpontosítsuk a csemetekerteket, ahol *„kertészkedhetünk.“* A tapasztalat azt mutatja, hogy addig, amig a csemetekertben nem kertészkedünk, addig a csemetenevelés terén sikert nem is várhatunk, mert a jó csemetenevelésheż egy egész emberre van szükségünk, amit a jelenleg sok helyt fennálló rendszer mellett teljes lehetetlenség elérnünk, mert az erdőőr tavaszszal, amidőn a csemetenevelés legfőbb teendői vannak, azt sem tudja mit csináljon. Legyen az ültetésnél, legyen a védelemnél vagy legyen a csemetekertben? Világos, hogy legkevésbé lesz a csemetekertben, mert itt a munkások mégis összpontosítva egymás felett őrködnek, inkább magukra hagyhatja és innen van az, hogy bizony az eredmény nem fényes, hiába való a sok utasítás, hiába való a szigor.

Továbbá figyelmen kivül nem hagyható azon körülmény sem, hogy nem minden erdőőr bir érzékkel a csemetenevelés iránt. A kötelességszerü akarat meg van, de hiányzik a tudás.

Ezért, ha a csemetenevelés terén sikert akarunk elérni, akkor összpontosítsuk a csemetenevelést a körülményekhez képest minél kevesebb számu csemetekertre, állítsunk be reá termett, kertészkedni tudó erdőőröket, akik maguk is hozzáfognak a munkához és azt kellő szakértelem mellett az erdőgondnok felügyelete alatt vezetni tudják.

Az ilyen *erdőkertészek* azután tavasztól télig egyebet se csináljanak, mint a csemetekertben legyenek, mert akad ám itt elég munka. Tavaszszal ezek szedjék, csomagolják és szállítsák el az egyes ültető-helyekre a megfelelő csemetéket és amint az ültetésre alkalmas csemeték kiadattak, már is fogjanak hozzá a talajmegmüvelés, vetés, takarítás munkálatba és amint ezzel elkészültek, a gyomlálási, öntözési, ritkitási és takarítási munkálatokhoz. Az ilyen erdőkertész feladatává teendő, hogy a szükséges elő- és kézi munkásokat kiképezze magának, mert csak gyakorlott munkással csinálunk olcsó és jó munkát.

Egyszóval, keressük a szervezett gazdaság egyik fő és sarkalatos elvét, a munka helyes felosztásának rendszerét, mert csak így érhetünk el sikert, mert csak így lesz elegendő mennyiségü és erős csemeténk és nem kell jegenyefenyő-csemete beszerzése végett külföldi cégekhez fordulnunk, ahol iparszerüleg üzik a csemete nevelését.

Az erdőkertészek a kertészeti tanfolyamon volnának nevelhetők azzal a kikötéssel, hogy azután kötelesek további kiképzés végett az erdőőri szakiskolánál gyakorlati ismereteket szerezni, ahol bőségesen megismerhetik az erdei fák nevelését is.

Még egyszer az „örök erdőbirtok“-ról.

Elek gördülékeny, szellemes tollával rajzolja meg „örök erdőbirtok“-ának képét. Készségesen elhiszem, hogy az agyának legeredetibb fogalmazása. De ugyanakkor megkövetelem, hogy más se kételkedjék az én fogalmazásom eredetiségében. Ám tessék konkrét adatokkal cáfolni. Állok elébe! Van az olyan eredeti, mint az „örök erdőbirtok“.

Abban — a schakespeari értelemben — persze igaza van Eleknek, hogy semmi sem uj a nap alatt. Megengedem, hogy a feltétlen erdőtalajon álló erdők üzemtervszerü gazdálkodásának kötelezettsége, mint az erdőgazdasági fejlődés folyományának gondolata, már sokak fejében derengett, a „makkoltató kondás“-tól — Endresz tanárig, de elméletének megfogalmazása, éppen úgy, mint a véderdők és feltétlen erdőtalajon álló erdők fogalmának meghatározása sajátom, azt elvitatni nem engedem. Hogy pedig ezen „nem komoly“ erdőgazdaságpolitikai tanulmányomat az „Erd. Lapok“ igen tisztelt szerkesztője annak idején leközölte (l. E. L. 1907. évi XII. és XIX. füzeteit), ezért az odiumot ő reá háritom.

Csodálkozik Elek, hogy nem tudom őt megérteni. Mindjárt elárulom, hogy miért? Szerinte „a rendszeres kezelésre nem kötelezett magánerdő gazdasági értéke = 0.“ Ez érvelésének kiindulása. Nos, ha ezt a tételt nekem bebizonyitaná, akkor az erdészeti tudomány hajitófát sem érne, mert ellenkeznék a közgazdaságtan alapelveivel.

Aminek gazdasági értéke nincs, annak forgalmi értéke sincs. Azok szabad javak, már pedig az erdő nem az.

Alább pedig igy ir: a kérdés az, „hogy egy mai napon és állapotban levő erdő mit ér, ha szabadon rendelkezem vele és mit ér, ha a törvény elkobozta szabad rendelkezési jogomat.“ Mogmondom. A törvény az üzemtervszerü kezelés kötelezettségével csak az észszerűtlen, káros szabad rendelkezési jogot, a rablógazdálkodás lehetőségét szüntetné meg; nem a szabadságot, hanem a gazdasági szabadosságot kobozná el. Hatalmas lépéssel vinné az erdőgazdaságot a belterjes gazdálkodás felé, már pedig minden gazdasági törekvés végcélja ez és semmi más. Az ilyen erdő minden gazdálkodónak többet, a spekulálónak kevesebbet ér.

Téved Elek, ha azt hiszi, hogy a porosz-sziléziai hitelszövetkezetek azért nem adnak kölcsönt a rendszeres kezelésre nem kötelezett erdőre, mert annak gazdasági értéke nincs. Azért nem adnak, mert a kölcsön-nyujtás — a nálunk még ismeretlen, meg nem honosított módszer szerint — elsősorban a fakészletre történik, mikor is a kölcsönzésnek elengedhetlen feltétele a terv szerinti, ellenőrizhető erdőkezelés, vagyis az esetleges túlhasználás, a rablógazdálkodás lehetetlenné tétele. Hogy ez miért van igy, azt igazán fölösleges megokolnom.

Látószögeink tehát ellentétesek. Én a forgalmi értéket a gazdasági érték függvényének látom és ezért nem be-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szélhetek a mi esetünkben külön forgalmi és külön gazdasági értékről. Minél nagyobb a feltétlen erdőtalajon álló erdő gazdasági értéke, annál nagyobb forgalmi értéke, hogy pedig a belterjes gazdálkodás, vagy annak kötelező volta — hiszen az üzemtervek ezt hivatvák biztosítani — a feltétlen erdőtalajon álló erdők gazdasági és így forgalmi értékét leszállítanák, azt merően tagadom. Ez új, ismeretlen elmélet volna és ellenkeznék a gazdasági élet törvényeivel.

Elek az üzemtervszerű kezelést, mint valami gazdaságilag károsat szemlélteti, én s velem együtt valószínűleg igen sokan, a legnagyobb állandó jövedelmezés biztosítékának tekintjük, s nem habozom éppen a gazdasági jogrend érdekében annak kötelező voltát az összes feltétlen erdőtalajú erdőkre kiterjeszteni. Amíg Elek ezen alapra nem helyezkedik, egymást meg nem értheti sem innen van, hogy példálózásait egytől-egyig sántikálóknak látom.

Hogyan is hozható párhuzamba a vasutépítés és az erdőkezelés?

Hogy előttem az erdők kisajátítása, a szétaprózott erdők egyesítése és a gazdaságilag megokolt erdőbirtokminimum megállapítása nem ösmeretlen fogalmak, hivatkozom „Erdészeti közigazgatás" című cikkemre. (Erd. Lapok 1907. évi XIX. füzete.)

Téved Elek, ha modern közgazdasági irányzatnak tartja az erdei hitbizományok és erdőlatifundium megszüntetését. Igenis a modern közgazdasági irányzat kifejezetten ellenzi a mezőgazdasági hitbizományokat, követeli a mezőgazdasági nagy- és kisbirtoknak a lakosság számarányához mért, azzal összhangzóan kialakuló elosztását, de nem kívánja sem az egyik, sem a másik kizárólagos uralmát, túlsúlyát. Vagy nem ösmeri Elek az olasz leghe di migloramento (egyesülés a gazdálkodás javítására) földmivelő szervezet működését? Ez nagyobb területet bérel ki és munkanélküli tagjainak nem parcellázva adja ki, hanem nagybirtokként kezelteti. Fényes bizonyítéka annak, hogy a kis mezőgazdasági üzem nem mindig a belterjesebb üzem.

Ez könnyen érthető, mert a célszerű munkamegosztás, a gazdálkodási haladás, például a gépek használata, mindig a nagy üzemekből indul ki. De sehol sem találja meg Elek „a kötött birtokhalmazatok feloldására és megszüntetésére" való törekvést az erdőgazdaságnál. Az erdő- és mezőgazdaság között igen nagy a különbség.

Csak a következőket idézem „Erdőgazdasági irányelvek" című cikkemből: „Az erdő a nagygazdaságok jellemző kulturája. Gazdaságos munkaerőkihasználás csak nagyobb erdőterületen lehetséges; a kitermelés nagy tőkebefektetést igénylő szállító-eszközök építését, fűrészek stb. felállítását követeli. Előnyös erdőgazdaság csak nagy birtoktesteken üzhető és sehol sem oly káros a birtokparcellázás, sehol sem oly indokolt a birtokminimum megállapítása és a kisbirtokok egyesítése, mint az erdőnél. A gazdaságba fektetett tőke hosszas lekötöttsége, nagy fakészletek felhalmozásának szüksége az erdőt alkalmatlanná teszik a *magángazdálkodásra.* Az okszerű erdőgazdaság és a tőkekiaknázás elvei összeférhetlenek. A helyes erdőgazdaság főkelléke a *tervszerűség* és éppen ez — ellentétben a mezőgazdasággal — *nagy erdei hitbizományok alakítását és az állami erdőgazdálkodásnak minél nagyobb térfoglalását teszi indokolttá*".

Beksics, a kiváló publicista egészen más nézőpontból szintén ugyanezen eredményre jut és a hitbizományokat az erdős vidékekre kívánja áthelyezni. És csodálatos, még a legradikálisabb szociális irányzat is ugyanarra a következtetésre jut, csak Elek nem.

A magyarországi szociáldemokrata párt általános programmjának 26. pontja követeli: „a köztulajdon fokozatos kiterjesztését: az erdők, vízierők, bányák és a közlekedés nagy eszközeinek köztulajdonba vételét." És mindezek után azt veti Elek szememre: „hogy voltaképen komolyan erről az erdőgazdaság-politikai kérdésről nem gondolkozott".

Az olvasóra bízom e mondásának értékelését.

Mi természetesebb tehát, minthogy én az erdőkisajátítási jogról egészen elütően gondolkozom Elektől. Gazdasági visszafejlődésnek s így képtelenségnek tartom, hogy a kisajátítási jog, akármilyen, még ha az „örök erdőbirtok" alakjában is egyéneknek érdekeit elégítse ki. Ily jogot csak az állam és a községek, de még azok is csak igen korlátolt és a különféle érdekekre való méltányos tekintettel gyakorolhatnak. A társadalmi gazdaság fejlődésében ugrás nincs, az csak lépésről-lépésre fokozatosan haladhat előre, különben útja nem a biztos haladás, hanem a következményeiben beláthatatlan esélyű felforgatás volna. Mai gazdasági viszonyaink között legfeljebb a véderdők és kisebb, mondjuk 100 kat. holdon alóli feltétlen erdőtalajon álló erdők kisajátítási jogáról lehetne megokoltan beszélni. De hogy az állam és a községek azért sajátítsanak ki óriási küzdelmek és áldozatok árán erdőbirtokokat, hogy azokon ismét túladjanak, — ezen elmélet belső értékét, engedjen meg Elek, sohasem fogom elismerni. Épp úgy ismeretlen előttem a hiteligények lebonyolításának tőkegazdasága és áldozatok nélkül való lehetősége. Igen jó szolgálatot tenne Elek, ha ezen eszméit bővebben, világosabban és mások által megértethetőbben fejtené ki. Hiszen ha ez így volna, akkor mindig volna pénz bőven és víg életet élnénk.

Én sokkal több jogi és gazdasági akadályát látom az ő „örök erdőbirtok"-ának, mint a feltétlen erdőtalaju erdők általános tervszerű kezelési kötelezettségének. Fog-e az „örök erdőbirtok"-a valaha realizálódni, az előtte is csak homályos sejtelem, de hogy az erdők általam ajánlott üzemtervszerű általános kötelezettsége mint közgazdasági kényszerűség részlegesen már ma is fennáll és approbálva van, azt talán nem fogja Elek elvitatni. Nos én ezt a kipróbált rendszert ismét csak gazdasági szükségszerűségből az evolució és a logika törvénye, az igazság és a jogegyenlőség elvei szerint akarom kiter-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

jeszteni. Ha ez nem helyes és igazságos az összesége, akkor még helytelenebb és igazságtalanabb, sőt egyenesen erkölcsbe ütköző volna egyesekre, akkor ütött a 12. órája, el vele. A dolog azonban nem egészen így van. Bizonyára hallhatta Elek, hallottam én is azokat a keserű kifakadásokat, hogy a nagy úrnak minden, a szegény embernek semmi sem szabad erdejében. Már ébredezik a néplélekben a jogegyenlőtlenségnek tudata és nincs messze az idő, midőn szerves rendszerbe foglalt elméletem a közönség hangos követelését fogja kiváltani.

Hogy Eleknek, vagy nekem van igazam, azt eldönti a jövő.

Különben béke velünk! *Polgárdi Béla.*

Kitűző rudak, szintezők és távolságmérők.

Neuhöfer és fia wieni cégnek (Wien, I. Kohlmarkt 8.) nehány igen gyakorlatias segédeszköze van, mely felvételeinknél előnyösen alkalmazható. Ezen mérési segédeszközök nemcsak magánál a méréseknél, de a szállításnál is könnyebbséget nyujtanak, továbbá a gyors kezelést, sőt munkamegtakarítást, végül a felvételi munkák gyorsítását célozzák. Alkalmazásuknál a felsorolt előnyöket

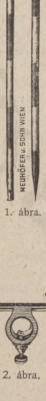

1. ábra.

2. ábra.

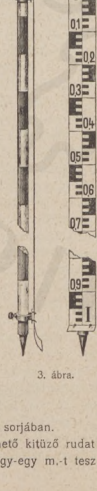

3. ábra.

magam is tapasztaltam.

De lássuk ezen eszközöket sorjában.

Az 1-sö ábra egy szétszedhető kitűző rudat tüntet fel. A szétszedett részek hossza egy-egy m.-t tesz ki. A rud alsó felén a rendes hegyes vassaruval van ellátva, felül egy, körülbelül 20 cm. hosszu rézcsőben végződik. Ebbe a csőbe illetve hengerbe a kitűző rúd másik fele, a felső rész pontosan beleillik még pedig olyképen, hogy alul egy, az elébb leírt rézhengerbe szorosan beleilló rézburkolattal bir. Ezen egy gomb van, mely az ábrán látható, s az alsó rész rézhengereinek felső részében kivágott vezetékébe illik, s amidőn összenyomás alkalmával a két részt kissé megcsavarjuk, a vezeték L alaku vésetébe belepattanó gomb a két rész szétesését megakadályozza. A felső fele a rudnak ezenkivül ismét az alsóhoz hasonló üres rézhengerrel van ellátva, ugy hogy ebbe ismét egy más rész tehető be az elébb leirt módon s igy a kitűző rud szükség szerint 2—3—4 m. hosszra is összerakható. A rézhenger és a csövek épen ugy, mint a rud, piros-fehérre vannak festve és lakirozva. Legcélszerübb 6 ily részt venni (3 alsót és 3 felsőt) s ezt egy erre a célra készült s hordószijjal ellátott vizhatlan vászonzsákban szállitani.

A kitűző rudakra egy, a távolságmérő vagy szintező lécnek megfelelő *szalag* is csatolható. A távolságmérő szalag (3. ábra) 7 cm. széles, vizhatlanná itatott erős vászonból készült, melyre az illető léc méretei és számai elmoshatlan olajfestékkel vannak felfestve. A beosztás méterenkint piros-fehér, centiméterenkint fekete-fehér, E alakban beosztva. Ha ölekre való beosztást kivánunk, ez hasonló módon van elkészítve. Hossza 2—5 méter, rendesen azonban 4 méter hosszban van gyártva.

Legmegfelelőbb a 2 m. hossz, mert, amint alább emlitve lesz, a hosszabb szalag a legcsekélyebb szélnél inogni kezd. Ha a szalagot a kitűző rudról levettük, összegöngyölitjük és a göngyölegnek megfelelő pléhdobozba zárjuk, melyben kitünően van megóva minden kopás és piszok ellen.

A szalag *tartóját* a 2-ik ábra mutatja. Áll egy fémgyürüből, mely a kitűző rudra felhúzható s egy, belül rugó szerkezettel ellátott csavarral a kitűző rudhoz erősíthető. Felső részén a szalag szélességének megfelelő hosszuságu fémlemezzel bir, melyen két felfelé (vagy lefelé) görbülő szeg nyulik ki. A szalagnak felső és alsó végén ennek megfelelően, két-két lyuk van, jobban mondva, a szögre illő s a szalagon keresztülütött rézgyürü, melyekbe a szalag felső részét beakasztjuk, alsó részén pedig a tartó gyürünek *lefelé* fordított kampóival a szalag megfeszíthető, amint ezt az ábrákból világosan láthatni. A 3-ik ábra az összerakott kitűző rudra feszitett szalagot ábrázolja elő- és oldalnézetben, bővebb magyarázatra nem szorul. A felső gyürüre a függélyző erősíthető.

Gyakorlatban ezen segédeszközök könnyen kezelhetők, könnyen szállithatók s gyorsan készenlétbe helyezhetők. Főelőnyük könnyüségükben rejlik, mert egy gyerek is játszva elhordhatja. Alkalmam volt őket kipróbálni és kipróbáltatni; részletfelvételeknél kitünő szolgálatot tettek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A szalag alkalmazásának hátránya abban rejlik, hogy a szél a kifeszített szalagot lobogtatni kezdi, amit megakadályozni nem lehet. Az ilyenkor igen élénken mozgó szalagról a leolvasást végezni nem lehet. Ennek dacára a szállítás és használata alkalmával tapasztalt, érthető s már említett könnyedségénél fogva, ugy a távolságmérés, mint a szintezéssel egybekötött külső munkálatoknál igen számbavehető előnyöket biztosít.

A 4-ik és 5-ik ábrákon a kitűző rudaknak egy uj alakját látjuk, melyeknek alapgondolata gyakorlati elme szülemenye.

Alakjuk háromoldalú hasáb s hat drb ilyen kitűző rud egy csomagba szíjazható össze, anélkül, hogy megmozdulna, ami a szállításnál nagyon fontos, már csak azért is, mert az egymáshoz való surlódás és az ezáltal okozott festékkopás ki van zárva.

4. ábra.

5. ábra.

A 6 drb 3 élű rud összecsomagolva egy hatszöges hasábot ad (4. ábra), igen kevés helyet foglal el, mert alapjának hatszöge körül irt kör-átmérője mindössze 55 mm.-t tesz ki.

Egyébiránt, mint a hengeres kitűző rudak, alul a rendes hegyes saruval látvák el, s 20—20 cm. nagyságban piros-fehérre vannak festve.

A kitűző rudak egyike (5-ik ábra) az egyik lapján rendes centiméteres beosztással bir, hegyével ellentétes végén laposra van vasalva. Használat alkalmával a rud alsó hegyével felfelé, a felső részén alkalmazott lapos vasaláson, vagyis sarun nyugszik, mely egyszersmind a beosztás 0 pontját adja.

Természetes, hogy a kitűző rud ölesbeosztással is ellátható, amidőn a piros-fehér festés szélessége, illetve nagysága a 10 öles beosztásnak felel meg, vagyis 189 mm.-t tesz ki.

A rudak megkímélése végett ezek hasonlóképen egy szíjjal ellátott vizhatlan zsákba tehetők, melyet használat alkalmával a munkás a nyakába akaszthat.

Előnye az efajta kitűző rudaknak az elébbiek felett az, hogy a távolságmérő nem a szalagra, de magára a kitűző rudra van festve. Igaz, hogy a beosztása nem lehet oly széles, mint a szalagé (7 cm.), tehát csak kisebb távolokra használható, beosztása kisebb, tehát jobban megerőltető; azonban ezekkel szemben ismét a szalag állhatatlansága levegőmozgás alkalmával ki van küszöbölve. *Sz.*

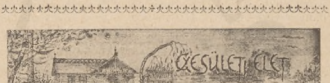

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete

az 1910 junius 3-ára Dobsinán megtartandó közgyűlésének határnapját, tekintettel a küszöbön levő országgyűlési képviselővválasztásokra junius hó 19-re halasztotta. A programm-tervezet a következő:

Találkozás 1910 junius hó 18-án 4 óra 45 perckor Dobsina város tanácstermében. Megtekintése a város nevezetességeinek. 6 óra 30 perckor a Fejér-féle szállodából kiindulva, kocsikon a Sztracenai völgyön át a dobsinai jégbarlanghoz. Elszállásolás. 8 órakor választmányi ülés. Ismerkedési est. Étkezés étlap szerint.

1910 junius hó 19-én 9 órakor közgyűlés, melynek tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó.
2. Mult közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése.
3. Titkári jelentés az egyesület működéséről.
4. Dobsina r. t. város erdőgazdaságának ismertetése. Előadja: Kellner Viktor városi erdőmester.
5. Alapszabályok módosítása.
6. Elnökválasztás.
7. Pénztáros jelentése.
8. Az erdő értéke. Előadja: Gintner Bálint uradalmi főerdész.
9. Irodalmi pályázat díjának odaitélése.
10. Indítványok.

Déli 12 órakor a jégbarlang megtekintése Ruffinyi Jenő m. kir. bányatanácsos, a barlang felfedezőjének vezetése mellett. Jégünnepély.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2 órakor közös ebéd.

4 órakor indulás kocsikon két csoportban. Az egyik csoport Poprádig megy s útközben megkoszoruzza néh. Greiner Lajos hgi erdőtanácsos obeliskjét. Az egyesület koszoruját Gesztes Lajos alelnök helyezi a talapzatra. A másik csoport kocsikon Pusztamezőre megy. Meghálás a bicsárkai és zuberi menházakban. Innen indulás reggel 3 órakor a Királyhegy csúcsára, hol a havasi kulturák megszemlélése és az ottani véderdők telepítéséről Szénássy Béla hgi erdőrendező tart előadást. Délben lemenet Királyhegyaljára vagy Pohorella-vasgyárba a vonatokhoz.

*

Tekintettel a kedvezményesáru vasuti jegyek kieszközlésére, az elszállásolás és kirándulások rendezésének nehézségeire, a jelentkezések legkésőbb 1910 május hó 22-éig a titkári hivatalnál Rimóca (u. p. Rimabánya) megteendők. Azok, akik kocsikon érkeznek Dobsinára (Murányvölgy, Garam és Sajóvidéke) és a közös ebéden és elszállásoláson kivül egyébre igényt nem tartanak, közvetlenül Kellner Viktor városi erdőmesternél Dobsinán jelentkezzenek, megadva jövetelök idejét. A Szepesség felől (Poprád, Igló) érkezők kiszállási állomásaikon magok gondoskodnak kocsikról.

A jelentkezéssel egyidejüleg megjelölendő, hogy a résztvevők hány személylyel, melyik kiránduláson vesznek részt, melyik vasuti állomásról indulnak s mely vasuti állomás képezi a végpontot, külön-külön a M. Á. V. és Ksod. vasut vonalain, továbbá bejelentendő az is, hány kocsihelyre és a közös ebédnél hány terítékre tartanak igényt.

A jégünnepélyen korcsolyázni szándékozók saját korcsolyájukat használják. A közös ebédnél 1 teriték ára 5 korona. A barlangba belépődij személyenként 4 korona. Kocsiköltség: Dobsináról a jégbarlanghoz s az nap vissza 14 korona. Dobsináról a jégbarlanghoz és másnap vissza 20 korona. Dobsina —Jégbarlang—Poprád három napra 40 korona.

Fajszaporodási tünetek a vadállománynál.

Irta *Gyulai Gy. Károly.*

Amit a vadállomány fajszaporodási tüneteiből eddigelé ösmerünk, abban még vajmi sok a hézagosság, holott rokon megfigyelésekre a házi állatállomány körében is akadhat elég alkalom. Az eddig észlelt megfigyelések legtöbbje azt igazolja, hogy a kivételek napirenden vannak még itt is.

Vadállományunk szaporodásánál a párosodás, a vemhesség, az ellés szakának normális jelentkezése és lefolyása gyakorta mutat némi eltéréseket, legfőként pedig késedelmet szenved az. Ennek oka nem mindig az ösztönnyilvánulás elkésett jelentkezése. Vadtenyésztésnél is elkövetnek néhol hibákat, amennyiben az eseményt hol siettetni, hol pedig késleltetni kivánják. Az ilyesmi ellentétbe jut a természetszabta időszakkal és ösztönnel.

Az állatok nemi életénél közrejátszó tényezők közül elsősorban a klima az, amely a vadállomány nemi életének tüneteire több-kevesebb befolyást gyakorolhat. Igazolják ezt az olyan állatpéldányok, amelyeket vadaskertekbe, állatkertekbe stb. áttelepitenek. Az ezeknél észlelt változások e tekintetben olyannyira messzihatók, hogy az összes idevágó tüneteket befolyásolhatják. A klimához még nem szokott anyaállat első nemzedéke elődeitől sok tekintetben eltérő sajátságokat mutat. Szokott éghajlatától eltérő vidékre kerülő vadnál a szaporodással járó tünetek időpontja eltérő szakokban fog jelentkezni. A kisérő tünetek rendszerint inkább késlekedést, semmint sietséget mutatnak. Kivételesen azért előbb is jelentkezhetik a szokott ösztön olyan időpontban, amely egyebekben csakis a kezdő- és a véghatár időközében normális, mig maga az utód az elődtől némi tekintetben eltérő, sőt rendellenes alakot mutat.

Föl nem tételezhető, hogy a más klima alá kerülő vadat, ösztönein kivül bizonyos „akaraterő" támogatná. Távol éghajlatok alatt napvilágot látott vad, hazánk rendes évszakváltozásainak aligha jut tudatára. Az időváltozást a vad megérzi ugyan, ámde ebbeli előérző képessége nem terjedhet a klimaváltozás vagy az évszakkülömbözetek fölismeréseig. A „zoósophia" tudománya fogja talán valamikor megoldani azt, hogy mennyiben több mindaz az állatban, amit csupán ösztönnek minősítünk.

A vad nemi életének ismertetése terén még számottevőbb vadászszakmunkákban is sok a hézagosság, sőt homály. A rendelkezésre álló gyér adatanyag mellett ez érthető is. A föld kerekén rengeteg sok az alig érintett vadászterületek száma. Az alig ösmert óriás vadászterületek rejtekében élő állatvilág szaporulatának tüneteit

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

közvetlenül megfigyelni s így közelebbről tanulmányozni alig van alkalom. Amit Brehm és mások e téren eddig megfigyelhettek, az sok érdekes anyagot nyujt ugyan, de a vadon élő állatvilág nemi életének tüneteire korántsem vet még elegendő világosságot. Az adatok, a mik e téren rendelkezésre állanak, ma még ki nem elégítők, annál kevésbé kimerítők.

Zord hegyvidékeink legérdekesebb vadászobjektumánál, a zergénél a párosodás pontos időpontját állatkertekben sem tudták eddigelé tüzetesebben megállapítani. Rendszerint egy havi időtartamot szoktak fölvenni, a melyen belül a párosodás bekövetkezik. Ez a tág határidő értelmetlenek látszik itt, amennyiben a zergegidák, a különböző klima alá eső állatkertben, bizonyára az égalji különbözetek révén is, hol előbb, hol pedig később látnak napvilágot. Ha már állatkertben végzett pontos megfigyelések alatt álló zergeállománynál is lényeges eltéréseket észlelünk e téren, minő különbözetek mutatkozhatnak a Himalája hegyvidék 8000 m. magasságig emelkedő szakadékaiban vagy az alig egy-két ezer méterig nyúló Tátravidék s a Retyezát zergevilágának párzási időpontja körül?

Indiákat járt vadászok állítása szerint Keletindia melegebb tájain, a szarvasnál évente kétszer jelentkezik a bőgés szaka. Ez alig valószinü. Lehetséges, hogy olykor az ellés szaka kivételesen az év elejére esik, amiből az következtethető, hogy az év végére a bőgés megismétlődik. Némileg rendellenes tünetekkel e tekintetben idehaza is találkozhatunk, ha pl. egy-egy a fejlődésben elmaradt szarvasbika vagy szarvastehén, a rendes szeptemberi bőgés szakáig nem fejlett annyira, hogy nála a nemi ösztön a megfelelő időpontban megnyilatkozhatott volna. Hetek, sőt tán hónapok multán, mire a vad teljesen kifejlett, minden bizonynyal eleget is fog az tenni a természet szavának, ha tán elkésetten is cselekszi azt.

Még a legjobban gondozott vadászterületen is, a vadállomány természetszabta életfeltételeiben kisebb-nagyobb eltéréseket észlelhetünk. Az ebbeli változások kétségtelenül kihatnak a nemi életre is; ám azért a szembetünően eltérő tüneteket ne fürkésszük olyan körülményekben, a melyek a párzás szakával kapcsolatba alig hozhatók. Áll ez különösen oly esetekre, amidőn a bőgés szaka a szarvasnál szokatlan időpontban jelentkezik. Az évszakok időjárása sem egyforma. Az egyik tél szigoru, a másik, mint az idei, túlenyhe. Az ilyesmi lényeges befolyást gyakorolhat nemcsak a nagyobb vadra, hanem a szárnyasvad nemi életére is. A fajdféléknél pl. a dürgés szaka, az enyhe tél dacára, szokatlanul későn jelentkezik ez idén is mindott, ahol a fajdtól lakott területeket a vadászok e tekintetben figyelemmel kisérték.

A régi Szeged vadászati és ornithologiai multjából.

Irta *Lakatos Károly.*

Valamikor régen Szeged vidékét bátran lehetett az ornithologia és a vizi vadászat eldorádójának nevezni. Bármely irányban vettük az utunkat, mindenfelé náderdők bólintottak felénk üdvözletet s vizililomos tavak, vadvizes területek, semjékek, rétek tárták fel színes, élettől duzzadó világukat, melyeket a vizi szárnyasok sohasem szünetelő életmozgalma tett még hangulatosabbá és vonzóbbá a vadászra nézve. De az ornithologus is megtalálhatta itt a maga érdekét, a „fajok“ és „nemek“ roppant változatosságát s az egyedbőség meglepő arányait. A vonulás korszakában, kivált a nagyobb terjedelmü vizek, szinte hemzsegtek a szárnyas hadaktól, s ha valami felriasztotta őket, ágyudörgéshez hasonló röbbajjal keltek szárnyuk szabadjára tavaszszal és őszszel egyaránt. És micsoda változatos madárkoncert tölté be ilyenkor a megfülledt Alföldi hallgatagságot! Sipolás, krekegés, csörgés, fütty, trilla szállt a fülbe mindenfelől; majd a tillinkó szavát véltük hallani, aztán mintha fuvolázás hallatszott volna le a magasból, mélabúsan, lelki fájdalmat ébresztve a kebelben . . .

Hej, milyen szép volt ez! Hogy megrezdül a lelkem minden érzelemhúrja, ha azokra az elmúlt szép időkre gondolok, melyekben a vadászszenvedély még ideál volt a szivekben s a törekvések érdeke nem fajult el a „rekordok“ szélső határáig, hol az eszmény örökre megsemmisül.

Tényleg nemcsak a vadászt, de a legvilágiátottabb ornithologust is meglepte a szegedvidéki vizek madárbősége, melyekről szólva, ma már meseként hangzik a legújabb vadásznemzedék fülébe az eltünt madárkincsek emlegetése.

Pedig hát bátran elhihetik nővarú (kakasnélküli) puskákkal rekordokban utazó stüssi barátaink a vén puskaforgatók bemondásait, mert úgy igazak azok, amint mondva vannak . . .

Szóval, hogy buckai stylusban szóljak: volt vad szépen és tényleg talán csak valamivel kevesebb, mint sáska Egyptomban. Példának okáért *sárszalonkát* a maga sesonjában annyit lehetett találni, hogy lövéssel győzni teljes lehetetlenség volt. Rövid idő alatt akár egy csizmadialádára való patront el lehetett puffogatni rájok. Hát még a többi fajta „hosszuorrú“ felekezetekből mennyi volt, t. i. azokból a szép fütty ögésü madárságokból, melyeket *„snyeffek“*-nek állapít meg a buckai madárnomenklatúra és mily változatosság volt a fajok tekintetében s ehhez képest a testnagyság arányaiban is! Voltak úgyszólván minden testnagyságúak, némelyik majdnem egérnyi, avagy a közepesekkel a gerlenagyságúak váltakoztak és mindezek tömegestől élénkíték a tájakat, szünet nélkül suhanva, zsizsenve ide-oda és eközben oly remek fütyöléseket csendítve, hogy a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hortobágyi csikós se különbeket. És lehetett velük találkozni mindenfelé, ahol csak víz volt.

Így volt a *szárcsákkal* és *vöcsökkel* is. Ahol a külső városrészekben nádas állóvíz volt (és ily helyek nem mentek ritkaság számba a régi, a vizelőtti Szegeden), ott a mocsárlakó madaraknak ez a két nagyon közönséges alakja is otthon érezte magát. Pittyegtek, nyerítettek egész nap s egész éjen át, hogy szinte zúgott az ember feje a zajongástól. Ehhez járult a *nádi verebek* imfámis *„krikrik-krekrek-krikrik"* áriája, melyet egyenesen az ablakok alatt nótáztak el hajnali szerenádul, s oly velőkig ható érzelemmel, mintha csak egy félreismert, helyesebben fel nem ismert coloraturgenie lelke szólt volna belőlük a világmegvetés hangján.

De hát elismerést a madár-sanzonett se igen aratott a buckai fülek részéről. A szárcsa belekotyog, a vöcsök belenyerített édes áriáiba, míg gazduramék a pokolba kívánták előadó művészeivel együtt a hajszálmeregető hangzatokat, melyek szemeiből oly kíméletlenül kikaratyolták a hajnali szundításokat.

Hanem mindezek csak afféle kuriális élvezetek jellegével bírtak, amelyeknek azonban tagadhatatlanul megvoltak a maguk bensőbb ornithologiai érdekei a régiségben, mint akár ma a fülemüle szólásának a kulturkisasszony ablaka alatt . . .

Hja, nagyot változott a világ: a nádi-verébhez messze esik az aestetikai hangulatok érzelmes, szárnyas dalnokának örökké érthető költészete; míg a nádiveréb együtt elavasodott a régi romantika és ma már meg sem is értenők talán. A kultura más húrokat, más hangulatokat penget a fülünkbe . . .

De azért a régiség felejthetetlen emlékeket ültetett a lelkünkbe és sajnáljuk is az elmultakat, ha bár szívünk valójában nem is sajog utánuk, ha csak az igaz vadászszív nem, a régi szép vadász-eldorádók elmulta miatt . . .

És ilyen „vadász-eldoráló" volt hajdan Szeged vidéke is, és ott kezdődött mindjárt, ahol a régi Szeged utolsó nádgunyhói elmaradoztak a puskásember háta mögött, mert aztán mindjárt víz következett, mindenféle viz, kisebbek, nagyobbak, közel, távol és mindenfelé, melyek partjairól „snyeffek" rebbentek és szárcsák úszták meg a mélyeseket, melyekből mindenfelé fejek, nyakak állottak ki, a renyhén ide-oda evező *vöcsköket* és szárcsákat jelezve, melyeknek többnyire csak a fejük-nyakuk látszik ki a fekete csillámú nedvességből, ahol dangubáznak.

Hát persze, ahol csak víz volt, nem hiányoztak az imbolyogva repkedő kis *cerkömadarak* (Hydrochelidon) örökmozgékony és örökké beszédes rajai sem, melyeket talán a hangtalan, méla vizek sóhajtanak ki magukból a lápok illatos levegőjébe, mint ahogy a titkos érzelem sóhajainak szárnyakat kölcsönöz a lélek kiáradó hangulata.

És tényleg, ezek a kis madarak ébresztették a vadász szívében először is azt a kedves hangulatot, mely sohasem vérzik el a mulandóság aszályán, mert a kis cerkómadár a lápok szívverése, lüktetése az életnek, mely nélkül üres és sokszor kietlen volna a fekete vizek világa.

De mint ornithologiai alak is felette kedves és érdekes jelenség volt a kis cerkó, mely olyan kedvesen tudott kunyorálni a hálóvetőnek a falatért, a kis „keszég" halacskáért, mely kijár neki. Ha pedig egyet ledurrantott a kunyorálók közül a kegyetlenszívű puskaporprédáló, olyan szépen, meghatóan elsiratták kis pajtásukat a mindenfelől előzönlő hűséges cimborák. Mindegyiket a kis holttest fölé vitte a szárnya s lebegtek-lebegtek nagy siránkozva s eközben le-levetve magukat a kis hullára, ölelő szárnyaikkal érintgetve, keltegetve az elmúlás karjaban szunnyadó szegény kis testet . . .

De jött a jajongó végtisztességre a tekintélyes rokonság is, nagy hanggal telelármázva a levegőt, hogy „csér, vér." A *bakcsó* igenelte, hogy bíz az „vak" már, mire a sirató aszonyok, a hókafejű *szárcsanénék* eljajgatták a gyilkos kezek áldozatát. Majd eljöttek a takarítók, a „halálmadarak" is; a „bagolyszemü" *kányafajzatok*, s a legéhesebb cudar közülök elszállította valami dugaszhelyre a terítőre került áldozatot, hogy a végső takarítást megejtse rajta . . .

Apró epizódok ezek a természet életéből, pici kis drámák, melyeknek azonban épp úgy megvannak az áldozatai, tragikus mozzanatai, mint akár Shakespeare örökbecsü színköltészetének, amelyből szintén a való élet mozzanatai tükröződnek.

De erről most nem filozofálok. A kis cerkó meghalt, a „bagolyszemü" el is „temette", s most már az „elveszhetetlen" anyag helyrepótlása következnek. De nem tudom hol! Szeged egykori lápjaiban tudom hogy nem, mert a rét vérét eldirigálta az okos inszeller tudománya valamiféle olyas „tengörbe", melybe a Duna vize szalajtja bele tarka parvenü vérét. De egyszersmind eldirigálta a mindenféle madárasággal együtt a *vadkacsákat* is. Hej, pedig mennyi volt akkortájt, mikor még „kis fehér házak" tarkaltak a „hirös" alföldi metropolist. És a nagymérvü viztelenséget a *gémféle* madárság is „átallja" nagyon és pedig annyira, hogy a vándorútját is megváltoztatta miatta, mert nem egyszer történt a *„szebb lesz, mint volt"* ideje óta, hogy a „csőr" és „lábnagy" tekintélyek a gázlángok fényétől lecsalva, önönével törték össze magukat a „palotás Szeged" fényes kőhalmazain és tömegesen potyogtak alá az utcák kövezetére.

Ma már ilyesmi nem történik, mert kifutott a gémek talpa alól a viz s emiatt elhessentek oly helyeire a nagyvilágnak, ahol a kneipolásnak a gémekre nézve is van jelentősége.

És tényleg, híre is alig van már a gémféléknek Szeged vidékén, legfeljebb a *Gerlicy báró* deszki erdejében költ még néhány darab a szép szürke fajból (Ardea cinerea). Hej, pedig abban az időben, mikor a Tisza-Maros összeszögelésénél elterülő, vadászatilag hajdan híres „marostól" rétság tavaszi áradatát bocsájtották le a Tisza med-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

rébe, az árkolatok egész hosszában, mindkét felől, százával állta el a kifolyásokat a halkapó madárság s éjjelnappal kapkodták ki belőlük az ártérből az anyamederbe visszatakarodó halállatokat; de kapkodták a velők összecimborásodott *bakcsók* és más gémfajok is és pedig nemcsak nappal, de tömeges haleregerések alkalmával egész éjszaka évadán. És ha ilyenkor valami felriasztotta őket, csapott a rettentő sok madár akkora lármát, hogy a híres jerikói trombitálás se igen lehetett ennél különb.

A hetvenes években a *kócsag* sem volt éppen ritkaság számba menő állat a szegedvidéki rétségeken, kivált a kisebb faj (Egretta garzetta); hanem költő-párok már nem igen kerestek fel a Tisza- és Marosmenti erdőségeket. *Kárakatona* (Carlo cormoranus) azonban ezen évek során némely évben oly tömegesen költött még imittamott, hogy a költés idejében akár kocsiszámra lőhettük volna őket, valamint a *batlát* (fekete íbist) is. De a *gödény* sem volt valami nagy ritkaság, sőt én a marosi ártéren és az ezt környező u. n. *Holtmarosban* is láttam elégszer uszkálni, sőt lőttem is ornithologiai érdekből, no meg mellékesen nagy *tollseprői* (az asszonyok büszkesége volt) és pompás *dohányzacskót* szolgáltató álzsákja miatt, míg rettentő nagy csőrét ráríták gyanánt halászgunyhók ajtajára, „csónyik“ orrára szögezték ki az ilyes furcsaságokat nagyon megbecsülő régi halászemberek.

Régebben, mikor még divatja volt a „porzó“ használatának, ennek kanalázása végett „röttentő alkalmas szörszám“-ul „kénálkozott“ a *kanalasgém* (Platalea leucorodia) „orra“, miért is a szegedi piacon mindig lehetett kapni parasztpuskásoktól pár krajcárért efféle szerszámot, mert hogy ilyen kanálcsőrű madár is volt özönével a régiségben. De volt *sas* is, kisebb-nagyobb fajta, sőt a szegedi pusztákon akár hányszor *kéknyaku keselyűt* (Vultur cinereus) is lehetett látni birkahullákon vagy jószágdög idejében.

Ugyancsak a külső területeken más hegyvidéki specialitás is gyakran jelentgette magát, így például nem ritkán a *kószáli sas* (Aquila eryaëtus [fulva), meg az alföldi puszták határőrző madara, a *parlagi sas* (Aquila imperialis) is, mely fajból egy ízben a csorvási puszták feltámasztott nagy teknővel fogtak egyet, eleven tyúkot tevén a teknő alá csalíul.

Hanem ezek a felhőket járó szárnyas előkelőségek inkább csak mint kósza vendégek szerepeltek időnként Szeged ornisában; ellenben a nagy barom *rétisas* (Haliaetus albicillus) lokális vonatkozásu faj volt, amennyiben több helyen költött is, a nagyterjedelmű *nádasok fűzes kis tisztásain ütve fel tanyáját*, holott pedig fán fészkelő madárnak ismeri őt az ornithologia. Az aldunai szigeteken is kizárólag fán fészkelő madár. Egyébiránt a *parlagi sas* is rendesen fán szokott fészkelni, mindamellett Fehértemplom vidékén többször találtak már földönköltő parlagi sast.

Persze, manapság már a rétisas is csak ritkaság gyanánt ötlik fel a Tiszavidéken, valamint hogy a Dunavidékről is eltűnt, pedig valamikor a dunai szigeteken mindenütt fészkelt s mai napig is még sok elhagyott fészkére lehet akadni; azonban csakis a mohácsi szigeten és a Fruskagorában találkozhatunk költőkkel.

Természetesen a *sasféle* nem képezett rendes vadászati objektumot, mert csak nagy ritkán, véletlen szerencséből lehetett puskavégre keríteni nagy vigyázékonysága miatt, ennélfogva igen nagyra volt vele az olyan puskásember, akinek sikerült olykor egyet-egyet kapóra keríteni. És van is benne valami; az angol is azt mondja: „Hetedhét országban ritka az oly vadász, aki életében csak egy sast is lőtt.“

Hát Szegeden nem volt ez éppen olyan „nagy ritkaság“ a sastróleák tanusága szerint, mert régente sok szegedi családnál lehetett *saslábgyertyatartókat* látni; de lehetett látni kapukra kiszegezett nagy *sasszárnyakat* is és a *tarhonyacsináló* és *kenyérsütő asszonyok birtokában is voltak sas (és gödény) szárnyak*, melyeket kiváló nagyságuknál fogva pompásan lehetett *lisztseprésre* használni. Ugyanis a *rétisas* szárnya 7 lábat is meghaladó roppant terjedő tollkészség, sőt én jóval szélesebb szárnyterjedelmű sasokat is lőttem.

Előfordult még Szeged vidékén egy, az egész országra nézve is elég ritka sasfaj: a *kígyászsas* (Circaetus gallicus) is, továbbá a hasonlólag ritka *halvágó* (Pandion haliaetus), mely kártékony halpusztító madárnak egy példányа huzamosabb ideig a rókusi tóra járt le halászni.

Ami a tulajdonképeni *vízivadakat* illeti, mint már említettem: a hetvenes évek végén, sőt jóval később is volt még belőlük. Nyáron kacsa, sneff, őszszel temérdek vadlúd tette érdekessé a vadásztéreket; a ma is híres vadbőségű *Fehértón* pedig a *szélkiáltók* (mindenfajú *gőzerek*) százai, ezrei hemzsegtek, vagy szabadszemmel be nem látható magasságban keringtek s nyivákoltak éjjel-nappal a tó fölött. Ugyancsak a *Fehértó* volt a sokfajú *snefjeknek* is a dangubázó tanyája, helyesebben inkább átvonuló partja (ideig-óráig való tartózkodási helye) s tavaszi és őszi madártakarodásokkor néha annyi volt, hogy keringő fekete felhőknek látszottak távolabbról, amint a víz felett darvadoztak, avagy pedig az őszi tarlók felett hussantak tova, imittamott leereszkedve, meg ismét a levegőbe kiványkozva, s aközben lassan-lassan a távol ködébe veszve szem elől.

De nemcsak goizer és sneff, de őszszel tavaszszal *lúd* és *vadkacsa* is oly tömtenelen mennyiségben lepte a Fehértó és „Fertő“ rózsavizét, mint a sáska szokta a mezőségeket.

Hanem durrogtak is a régi jó *„perpassiós“* lövőszerszámok rájok, s a szegedi piacon (hetivásárok alkalmával) „tiz pénzért“ (egy hatosért) 2—3 darab nehéz *„stokkert“* („zöldfejű kacsát“) is lehetett kapni, (a *kárakatonának* pedig 3—4 krajcár volt darabja).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Természetesen, ily roppant vadbőség mellett, aki csak tehette, vadászzá vedlett át. Úr, kocsis, borbély, suszter és mindenféle náció puskát ragadva, vadászkalandokon törte eszét, sőt a pusztázó *fináncz, perzekutor* is nekinekilőtt a nagysokaságú jószágoknak alkalomadtán, de sőt mi több, akárhány olyan *„kúdúsbácsi"*-t is ismertem, ki hetivásáros napok előtt a réteket bújta *„kacsák és ludak erányában,"* melyeket aztán nagy miatyánkozás közben árulgatott a piacon potom pénzért, mert a vadnak nagy bősége miatt, mint mondani szokták: nem volt ára, sőt kúdúsbácsiék ingyen is kapták úri házaknál, amennyiben nem lehetett mit csinálni a sok vaddal, mely gyakran rászagosodott az emberre. A *cseléd* is felmondta a szolgálatot, ha untalan madárfélével traktálták. Így hát alamizsnaobjektummá lőn a vadjószág. Egy-egy hangulatos, érdekes szemforgatásokkal kísért szép „dícsértessék"-ért két három derék *vadkacsa* járt ki „kúdúsbácsiék"-nak, „miatyánkok" és „üdvözlégyek" pedig még sneffállatokkal is jutalmaztatának, sőt ha el nem vették azokat (torkig lakván már velök), a tetejében még jól el is deklináltatának, miért is a kacsás, ludas és sneffes házak következtében elkerültetének alamizsna „erányában" kérvényező vagyonhiányos polgártársaink részéről. De akadt olyan is köztük, aki vadfélével kínáltatván, teljes őszinteséggel kijelenté a bőkezű adakozónak, hogy *„köll a fenének a snyeffje!..."*

Hanem ez régen volt. Ma már nemcsak kúdúsbácsiék, de sárgakamáslis fiatal stüssi barátaink is szívesen feltarisznyáznák vadhiányos eredményű vadászataik után a szép „zöldfejűt", meg a hosszúorrú nyílegő madárság kövér példányait, amint hogy teszik is suttyomba némelyek (a humánus érzelmű vadkereskedő szívességéből, persze „jó pénzért"). De régente nem is volt ám akkora lamentáció az *„aszalt"* és feletébb *pikáns szagú* vadállati objektumok miatt asszonyi részről, mint manapság itt-ott előadja magát, hogy a kakas csipné meg a vadkereskedő urakat, kik nem átalnak gyereksorban lőtt ugyanazon vadállati testeket még férfiúvá aszalódott korukban is árúsítani...

A régi vadbő időknek nemcsak vadászati, de ornithológiai tekintetből is vannak érdekes emlékei. És ki hinné, hogy a tudományos madártani nomenclatura fejlesztésére is hatással valának azok a régi jó idők, mert sehol a kerek Alföldön nem tudtak „csinálni" olyan találó madárnevezeteket, mint amiféket a szegedi puskásemberek fabrikáltak. Példának okáért itt gubódzott ki az igazi nemzeti ízű *„paprika-snyeff"* elnevezés is, lévén annak a bizonyos madárnak a szép piros hüvelykes paprikához igen hasonló színe. Igen találók még a következő nevezetek is, u. m. a *vonyós-snyeff, lotyós-snyeff, cigány-snyeff* és a *nyeffentyű*" (sárszalonka), sőt — horrendum dictu! — van *tarhonya-snyeff* is, fehér pettyeiről.

A szegedvidéki madárbőség a nyolcvanas években kezdett eltünedezni. Amily mérvben aszott, zsugorodott a rétek vize, ahoz képest fogyott, pusztult a lokális madárélet is, csak még a vonulások idejében mutatkozott egy ideig élénkebb mozgalma s egyedtömege a madaraknak. Hanem egyszer csak mesévé vált a régi vadbőség a fekete vizű, vízilliomos vadászeldorádóval. Volt — nincs!

Abban az időben, amikor még volt, nem is kellett a réteket járni, hogy ornithológiai látványosságban gyönyörködhessék a tekintet. Ugyanis, mint említettem, Szeged város minden oldalról vizes, mocsáros és nádasos területekkel lévén környékezve, az öröknyughatatlan vízi szárnyas egyenesen a város felett váltott át helycserélgetés végett, és különösen a késő délutáni órákban besötétedésig.

Eleinte rendszerint a nagy lepedőszárnyú *szürke-gémek* jöttek-mentek sajátságosan előretartott begyükön nyugtatva csőrüket, mely póz azonban nem akadályozá őket abban, hogy lassúdad húzódásukat hangzatos „krah" vagy „greih" kiáltásokkal ne érdekesítsék.

Jöttek aztán más nyak- és lábnagy tekintélyek is, telekiabálva az est mélaságát különféle éles hangzatokkal. — Azok, amelyek kinyújtott nyakkal, csőrrel és lábakkal húzódtak lassú ütemben, a *vörös gém* (Ardea purpurea) halcsiszárokkal, a folyvást vákogók és sebesebb röptűek pedig a *bakcsókkal* tartottak faji azonosságot.

De szállingóztak nagyon fehéredő mezű, egyébként azonban szintén gémformájú madarak is, melyeket színük és nagyságukról itélve, bizvást *kócsagnak* tarthatta volna az avatatlanság, de az avatott szem már messziről felismerte bennük a *kanalasgémeket*, amennyiben buta nagy csőrük azt a benyomást keltette első pillanatra, mintha mindegyik apportironként valamit a levegőben.

Az ily madárdarvadozások nemcsak felette érdekes légi panorámát nyujtottak, hanem hogy úgy mondjam, a fület is szórakoztatták, mert a hangok, füttyök s mindenféle érdes madárszólások kaoszának is van meglepő érdekessége, amely szórakoztatni képes. Különösen meglepők a sokfajú *sneffek* füttyögései, némelyek mélabús, avagy hívó szava, pörlekedő nyelvelése és minden más indulat-szavaiknak hangoztatása.

Persze, a madárhúzások alkalmával a *sneffek* hangicsálásai tették főleg érdekessé a húzódó madarak szaggatott hangversenyét, s a hangok folytán önkéntelenül is kereste a tekintet a szép füttyögésű jószágokat, melyek rendesen erős rebbenéssel, hussanással keresztezék a magas régiókat, meg-meg csillanva-villanva egyesek hirtelen fordulataik közben, míg mások, csoportok, rajok fekete pontokként meglepetésszerűleg nyilrajként süvítettek el a szemtávolban.

Érdekes volt a *vadkacsák* felvonulása is, melyek szorosan összetartó csoportokban avagy pedig csőrögve-pörögve és szapora krekegések közben süvítették át a levegőt.

Voltak napok, midőn a különben egészen megszokott madármozgalomnak szenzációs érdekességei is akadtak;

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

így például ha *kócsagok, fekete gólyák,* avagy pedig *„pilikánmadarak"* vonultak át a város felett, melyeknek láttára kiszaladt a fél utca, hogy kellően kicsudálkozza magát, találgatván és tudakolván egymástól az emberek, hogy vajjon honnan jöttek és hova mehetnek a szép vízibarmok és hogy nem-e jelent ez háborúságot vagy más valami földi zenebonát?

Minél inkább közeledett a nap tűzkereke az ég és föld ölelkező pontja felé, annál élénkebbé lőn a madárhúzódás mozgalma s annál több szárnyas alakkal szóródott be a halványodó kék baldachin. Madárcsapat úgyszólván madárcsapatot ért s minduntalan új alakok és csoporformák váltakoztak egymással, míg végre a lehulló alkony mind sötétebb fátyola elfedé a szem elől a sötét szafászba furakodó alakokat, s azután csak a lehallatszó madárszólások igazolják még egy darabig az élet lüktetését az elsötétült régiókban.

Most már vége ennek, régen vége. Ma-holnap nem lesz aki emlékezzék rá! A vizeket eldirigálta a háromszögelős tudomány, részint pedig az Úristen gondján felhővé vált minden cseppjük nekik, vagy a földi odvakikba húzódtak vissza. Természetes ezek után, hogy a madárság is régen búcsút vett az arculatot cserélt tájaktól; de a régi puskásnép is eltávozott a mennyei vadászterületek téreire, ahol a háromszögelő nem veri fejbe a természet költészetét és romantikáját.

Azok a régi *„vadastyán"*-ok, akik még megmaradtak a hajdani gárdából, azok is inkább csak a multban élnek s régi emlékeiken tengődnek. A régi igazi vadászokat s igazi jó lövőket a mostani modern stüssik váltották fel, kik kevés kivétellel mindenhez inkább értenek, mint a vadászathoz, a lövés művészetéről nem is szólva, mert tény az, hogy az ifjú vadásznemzedék között igazi jó lövő ma már ritkán kerül, mert ilyeneket csak a vízivadászat nevel: a nagy vadbőség, a gyakori s változatos lőalkalom, nem pedig a foglyok, fűrjek és nyulak puffogtatása, mely nagyon is nyárspolgárias mulatság s alig van benne valami mesterséges, valami nemesen izgató.

Harminc—35 évvel ezelőtt nem volt ritka az olyan lövő, ki egymásután, hiba nélkül leemelt 25—35 sárszalonkát s egyik húzó *gerlét* a másik után puskázta le a legsebesebb röptében; sőt ismertem Szegeden egy cseh származású puskaművest, ki egy délutáni galambles alkalmával 42, mond: *negyvenkét* húzó gerlét emelt le hiba nélkül. Vajjon melyik modern stüssi (a legifjabb generáció közül) volna képes ezt megcselekedni a Szent-Gellért hegyénél csak valamivel kisebb gerlékkel szemben is?!

Volt a hatvanas évek végén egy másik, különösen kiváló lövője még a régi Szegednek, egy sváb szitás mesterember személyében, aki még írtó hosszu kovásszerkezetű dióverővel viselt háborút a mindenféle repülékeny és futékony vadállati testezetek ellen s ennek dacára csodákat meséltek ügyességéről s lőbiztonságáról — ha ugyan kurucvilági lövőszerszáma meg nem tagadta az „elsülés" funkcióját, amennyiben ennek ellenkezője felettébb gyakori eset vala és mindannyiszor rémséges dühbe gurítá a felette kurta és pockos emberkét — ugy, hogy végre megsokalva a dolgot, az akaratos szerszámot nagy animóval a földhöz teremté, majd pedig rettentő szidalmak közben biztatgatni kezdé a töltelék kiadására, egyre orditva ugyanis, hogy *„Kest ausi! Mars hinaus verpfluchte Kárnáli"* . . . és ezt mindaddig folytatá, jól aplikált rugásokat is alkalmazva eközben, míg csak a valószínüleg megrökönyödött lövő-szerszámzat el nem pukkantotta magát, vagy 25 lépésre visszarugódván eközben.

A mesébe illő jó lövőkön kivül voltak Szeged vidékének másféle speciálitásai is a 60-as években még, t. i. *a betyárok* és mindenféle félkézkalmár előkelőségek, melyek néha ugyancsak ráijesztettek a Diana-kultus hódolóira, teszem például, ha a vadon nádasokban nagyon közel találtak férkőzni a betyári bujkáló helyekhez. Különben pedig betyáruralmék nem igen vetettek ügyet a vadászokra, legfeljebb egyikét másikat kapszliért, pipadohányért s migymásért instálták meg olykor; de egyizben mégis ugy esett, hogy egy idősebb vadásztársunktól kötélen boldogult Macsvánszki ur a damaszk puskától kezdve le a vadonuj spanyolcsizmákig, minden rajtavalót elokkupált s a szó szoros értelmében pőrén hagyta. Aztán egy *Rádai* kellett hozzá a 70-es években, hogy a szép patkószeg damaszk megkerüljön és hogy a régi nem szép bukai erkölcsök megjavuljanak.

Hanem az is a multé már réges-régen. Mikor a „nagy paraszt," a történelembe be furakodott hires *Rózsa Sándor* Kufstein várában, vagy hol, kisóhajtotta magából a testnélkül való fluidumot, ezzel együtt a betyárromantika és a gazságnak minden mákvirága lesorvadt abba a szennyes porba visszaidézhetlenül, honnan serkedetét vette volt. De a *daru* is elment és a *kócsag* is elszállott Rózsa Sándor lelkével együtt, mert a betyárkultusz végleges eltűnésével nem volt többé, ki a szépen lengő tollakat *„csárdáskalap"* mellé tűzte volna. És amikor már nem volt aki viselte volna a szép darutollat: az Alföldön szerte kódorgó *debreceni tollcsiszárok* is elmaradtak a szegedi vásárokról, hol 5 forintjával árulgatták a tenyérnyi széles és kajlán lefelé hajló szürke *darutollákat,* amiknek ma hire sincs. A nótázatokban is elmult már a szép tollak dicsérete s a buckai legények nem úgy dalolják többé a nótázatot, hogy: „Kis kalapom darutollas, virágos", hanem igy: „Kis kalapom fekete, rozmaring van mellette", mert idelenn már minden nagyon kezd feketedni, sárgulni, ki a lelki gőzben, ki meg a nemzetsorvadás lehében.

Hanem ha már annyi minden elveszett, az a kérdés jut előtérbe, vajjon mi maradt meg a vadászérdekek szempontjából? Bizony édes kevés! A vizivadféle ma már csak a szélkiáltóiról, sneffjeiről hires Fehértó látogatja rövid időre, ideig-óráig s aztán megy szomoru zajongással tovább. A fehértói vadászkirály, jó *Zs. Laci*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

barátom is elbucsuzik már a kajla orru, szépszavu madaraktól. Hiába, a mulandóság szele leng már mindenütt s mindenen. Vizivadunk a fehértól s a horgosi maradék tavon kivül, alig mutatkozott már; *B. Dénes*, a hires horgosi lápok vadastyánja, régi jó vadásztársam is inkább a multak szép emlékeinek, mint a jelennek él már. Bizony nem lőhetünk manapság már „*saskirályt*“, sem kocsideréknyi vadállatot minden kimenésre, mint hajdan tettük volt. Vége annak!

A gewaltiger Nachbar.

A „*Wild und Hund*“ Berlinben megjelenő és nagy elterjedtségnek örvendő vadászati szaklap folyó év április hó 8-án megjelent számában előzetes ismertetést közölt a *wieni 1910. évi nemzetközi vadászati kiállításról*.

A közlemény írója, *Edmund Milani* ur, igen nagy elismeréssel emlékezik meg a „*gewaltiger Nachbar*“ kiállítási osztályáról. Természetesen, ez a gewaltiger Nachbar — mi vagyunk a: *Magyarok!*

Honnan veszi ezt a szójátékot Edmund vagy Milani ur? Nem tudom! Akkor, amikor az összes nemzeteket, — akik a kiállításon részt vesznek — tisztességtudóan minden jelző nélkül felsorolja: mellettünk már a dicséretel sem tud elhaladni anélkül, hogy meg ne szurkáljon.

Miért vagyunk mi *gewaltiger*-ek, magyarul: *erőszakosak?* Talán azért, amiért igyekszünk hozzánk méltóan részt venni a kiállítás nehéz munkájában? Vagy talán azért, amiért kissé imponálóbb a mi résztvételünk, mint pl. a *Waldeck* vagy *Schaumburg-Lippe* — fejedelemségeké?

Enye-enye! Edmund ur! Ön nem csak rossz szójátékot tud fabrikálni, hanem még az irás mesterségét is rossz szó, illetve sorrendben gyakorolja. Azért mondom, hogy: *gyakorolja*, mert tudni — *nem tudja*.

Mert . . . akkor, amikor a kiállítás magyar részét ismerteti, egy kis kirándulást is csinál *Bukovinába* és onnan bekacsint *Norvégiába* és innen megint visszatér *Magyarországba* — ismertetve a *Tatrajagdhaust*.

Ezért mondom, hogy nem tud írni, mert azt még feltételezni se merem, hogy: nem tudná, miszerint ezek nem Magyarországhoz tartoznak.

Milaniedmundosan írva a közlemény igy hangzik:

Mint erőszakos szomszéd, — a magyar birodalom vadászkiállításának legnagyobb épülete emelkedik ki, kolossális diorámában stb. *Mint kis drága gyöngyszem, úgy tünik fel a norvégiai Blockhaus és a bukovinai Huzulenhaus, kis vadászházakkal.* Nem hagyható figyelmen kivül azonban a Hohenlohe herceg tátrai vadászkastélya sem, amely már teljesen felszerelve tropheákkal stb. stb.

Hát, ez az az a bizonyos felületesség! Mit keres a magyar osztály ismertése közt a norvégiai Blockhaus és a bukovinai Huzulenhaus? Hiszen ezek tőlünk olyan messzire esnek, mint Makó Jeruzsálemtől, ezekhez semmi köze a magyar kiállításnak. Ezeket a geographiai adatokat, ha Edmundmiláni ur nem ismeri, akkor üljön be egy Huzulenhausba és a toll helyett vegyen kezébe kis földrajzt és abból tanulja meg, hogy „Londonban van számos utca és minden utcán sok sarok . . . Berlinben is van számos utca és itten is — sok sarok“! De azért, Berlin még sem tartozik London országhoz!

Jó az ilyeneket is megtanulni Edmund ur! Különösen annak, aki német, mert a németek általában alapossággukról ismeretesek, és az ön alapossága pedig emlitett cikkében hígyje el — *alaposan hiányzik*.

Kő.

A Triesti Általános Biztositó Társulat

(Assicurazioni Generali) f. évi március hó 17-én tartott 78-ik közgyülésén terjesztettek be az 1909. évi mérlegek. Az előttünk fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1909. december 31-én érvényben volt *életbiztosítási tőkeösszegek* 1.034.103,236 korona és 09 fillért tettek ki és az év folyamán bevett dijak 45.594,164 korona és 37 fillérre rugtak. Az életbiztosítási osztály dijtartaléka 20.902,175 korona 14 fillérrel 304.144,877 korona 43 fillérre emelkedett. A tűzbiztositási ágban, beleértve a betörés- és tükörüveg biztositást a dijbevétel 18.260.118,363 korona biztosítási összeg után 30.032,501 korona 57 fillér volt, miből 11.650,831 korona 96 fillér viszontbiztosításra fordittatott, ugy, hogy a tiszta dijbevétel 18.381,669 korona 61 fillérre rugott és ez összegből 13.658,715 korona 83 fillér mint dijtartalék minden tehertől menten jövő évre vitetett át. A jövő években esedékessé váló dijkötelezvények összege 127.799,977 korona 76 fillér. A szállitmánybiztositási ágban a dijbevétel kitett 3.851,471 korona 90 fillért, mely a viszontbiztosítások levonása után 1.772,890 korona 57 fillérre rugott. Károkért a társaság 1909 ben 38.550,375 korona 41 fillért és alapitása óta 977.344,967 korona 32 fillért fizetett ki. E kártérítési összegből hazánkra 192.489,457 korona 63 fillér esik. A nyereség tartalékok közül, melyek összesen 24.677,880 korona 19 fillérre rugnak, különösen kiemelendők: az alapszabályszerinti nyereségtartalék, mely 6.300,000 koronát tesz ki, az értékpapirok árfolyamingadozására alakitott tartalék, mely az idei átutalással együtt 15.336,461 korona 71 fillérre rug, továbbá felemlitendő a 160,000 koronára rugó kétes követelések tartaléka és az ingatlan tartalék, mely az idei átutalással 1.621,418 korona 48 fillért tesz ki. Részvényenkint 600 arany frank osztalék kerül kifizetésre. A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek első rangu értékekben vannak elhelyezve, az idei átutalások folytán 346.181,371 korona 42 fillérről 366.829,741 korona 68 fillérre emelkedtek, melyek következőképen vannak elhelyezve: 1. Ingatlanok és jelzálog követelések 77.884,424 korona 11 fillér. 2. Életbiztositási kötvényekre adott kölcsönök 31.094,716 korona 81 fillér. 3. Letéteményezett értékpapirokra adott kölcsönök 3.609.138 korona 57 fillér. 4. Értékpapirok 237.547,914 korona 18 fillér. 5. Követelések állámoknál és tartományoknál 9.372,603 korona 39 fillér. 6. Tárca váltók 581,948 korona 79 fillér. 7. Készpénz és az intézet követelései a hitelezők követeléseinek levonásával 6.738,995 korona 83 fillér. Összesen 366.829,741 korona 68 fillér. Ezen értékekből 71·5 millió korona magyar értékekre esik. Az Assicura-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

cioni Generali a mult évben a „Minerva" általános biztosító részvénytársaságot alapította meg Budapesten, mely társaság a kezességi és óvadék-, valamint az eltulajdonítás, lopás, hűtlen kezelés és sikkasztás elleni biztosítást, nemkülönben a versenylovak, telivérek és más értékesebb tenyészállatok biztosítását vezette be mint új ágazatokat hazánkban.

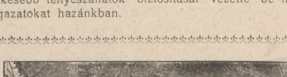

* **Kinevezések.** O Felsége 1910. évi április hó 8-án Bécsben kelt legfelső elhatározásával *Kázy* József miniszteri tanácsost államtitkárrá kinevezte és dr. *Bartóky* József földmivelésügyi miniszteri tanácsosnak az államtitkári címet és jelleget adományozta.

Hagen József kir. erdőmérnökgyakornok a Rimamurány-Salgó-Tarjáni vasmű Részvénytársaság erdőhivatalához Rimabrézóra erdőgyakornokká nevezte tett ki.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Kovács* Aladár m. kir. főerdőmérnököt Gödöllőről a vezetése alatt álló minisztérium erdészeti (I/B.) főosztályához Budapestre helyezte át

A m. kir. földmivelésügyi minister *Heinczz* János m. kir. erdőmérnökgyakornokot áthelyezte a rimaszombati állami erdőhivatal kerületébe, Nyustyára, az ottani m. kir. járási erdőgondnoksághoz.

* **Értesítés.** A folyó évi tavaszi erdészeti államvizsga május hó 2-án és az erre következő napokon fog a fennálló szabályzat értelmében Budapesten megtartatni.

* **Gyászhir.** *Homiesko* Aladár m. kir. erdőmérnök, a nagyberezmai m. kir. járási erdőgondnokság vezetője, folyó év április hó 23-án életének 43. évében Ungváron elhunyt.

* **Országos ebkiállítás Budapesten.** A Magyar Ebtenyésztők és Ebkedvelők Egyesülete május hó 14. és 15-én rendezi első nagy kiállítását a Tattersalban gróf Serényi Béla földmivelésügyi és Hieronymi Károly v. b. t. t. m. kir. kereskedelemügyi minister védnöksége alatt. A rendező-bizottság élén Fónagy József alelnök és Chyzer Kálmán igazgató főtitkárral Bárczy Elek, Cseh Ödön, Grafi Frigyes, ifj. Hölle Márton, lovag Kutsenbach Róbert, Malonyay Tamás, Sajó Sándor és Wirker János nagyban fáradoznak, hogy minél impozánsabban jelenjenek meg a magyar ebtenyésztők a kiállításon kiváló és szép ebeikkel. Most folynak a nevezések s a számtalan bejelentés után itélve igazán élvezetes látvány lesz a kiállítás. Állami támogatás mellett készül az egyesület a bécsi első nemzetközi vadászati kiállítás alkalmából rendezett ebkiállításra is. Bemutatja az egyesület a komondorokat és pulikat — az e célra épített panorámaszerű kutágassal ellátott tanyai udvaron, továbbá a birkanyáj terelését pulik által. Nagyszámmal lesznek kiállítva hirneves agraiuk, vizsláink, tacskóink, foxterrierjeink. Földi János miniszteri és kiállítási biztos mindent elkövet, hogy az egyesület minél impozánsabban jelenjék meg a nemzetközi vadászati kiállításon s bemutathassuk versenyképességünket a külföldnek is. Mindkét kiállításról bővebb felvilágosítást ad és nevezéseket elfogad: Chyzer Kálmán igazgató főtitkár Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 14–16. Félemelet.

* **A hajlított fabutorgyárosok** árkonvenciót létesítettek, amely a kivitelre nézve a magyar és osztrák gyárak számára egységes árakat állapított meg. A Magyar Kereskedők Lapja hiradása szerint eddig csak négy cég — „Mundus" hajlított fabutorgyár rt, Kohn Jakab és József rt., Thonet Testvérek, és a D. G. Fischl és Söhne — között volt megállapodás, a mostani árkonvenczióban azonban, amely elsősorban a tengerentúli és a keleti piacokra szól, 15 cég van érdekelve. A megállapodások egyelőre három évre szólnak.

* **A bosnyák postautalvány-tarifa megváltoztatása.** Az Ausztria-Magyarország és Bosznia-Hercegovina közötti postautalvány forgalomban április elejével az Ausztria és Magyarország között jelenleg érvényes tarifa lépett hatályba.

* **A Fürdők Könyve.** Egy hézagpótló diszmunka, mely a nagyközönségnek ép ugy mint az orvosnak nélkülözhetlen, a „Magyar Fürdőkalauz" ötödik kiadása hagyta el a napokban a sajtót. A rendkivül diszesen kiállított figyelemre méltó mű *Erdős* Józsefnek a hazai fürdőügy egyik legalaposabb ismerője — és előharcosának szerkesztésében jelent meg és tartalmazza mindazon tudnivalókat, amelyek a magyar fürdők és nyaraló-telepek tekintetében a fürdőző és nyaraló közönséget érdeklik. A diszes kötet részletesen illusztrálva ismerteti a magyar fürdőket, gyógyhelyeket, nyaralótelepeket, szanatóriumokat, viz- és magánygyógyintézeteket, nemkülönben a hazai ásványvizeket. A pompás diszmunka szerkesztője valóban megérdemli a legteljeesebb elismerést ezen hazafias vállalkozásáért, mert a Magyar Fürdőkalauz hivatva van arra, hogy a nagyközönség előtt helyes világitásban mutassa be a magyar fürdőket és ezáltal gátat vessen a magyarságtól a külföld fürdőibe és külföldi ásványvizekért közönlő sok milliónak. A diszmüvet, mely határozott nyeresége irodalmunknak, ajánljuk figyelmébe a fürdőző közönségnek, mert ezen a maga nemében egyedülálló munka tüzetesen ismerteti a hazai fürdő- és forrásviszonyokat. Az ilyen munka valóban megérdemli, hogy a fürdő- és forrástulajdonosok támogassák, hogy minél szélesebb körben terjeszthessék a hazai fürdőket és ásványvizeket. A Magyar Fürdőkalauz elhelyeztetett a vasuti és hajófülkékben, várótermekben, szállodákban, kávéházakban, vendéglőkben, orvosoknál, fogorvosoknál és kaszinókban, nemkülönben megküldetett a gyógyszerészeknek is. Megrendelhető a Magyar Fürdőkalauz kiadóhivatalában, Budapest VI., Eötvös-utca 36.

* **A dévai (Hunyadmegye) áll. tanitóképző-intézet** I. osztályába az 1910—11. iskolai évre 11 teljesen ingyenes, 10 féldijas, 6 teljes fizetéses és 3 ösztöndijas növendéket fognak felvenni. Bővebb felvilágositást szivesen ad az igazgatóság.

* **Triesti általános biztosító társulat** (Assicurazioni Generali) Budapest, V., Dorottya-utca 10. és 12. A „Közgazdaság" rovatában közöljük a Triesti általános biztosító társulat (Assicurazioni Generali), e legnagyobb, leggazdagabb és legrégibb biztosító intézetünk mérlegének főbb adatait. Teljes mérleggel a társulat mindenkinek, aki e célból hozzá fordul a legnagyobb készséggel szolgál. Az intézet elfogad: élet-, tüz-, szállitmány-, üveg- és betörés elleni biztosításokat. Közvetit tovább jégbiztosításokat a Magyar jég- és viszontbiztositó r. t., baleset és szavatossági biztosításokat az Első o. általános baleset ellen biztositó társaság, valamint kezességi és óvadékbiztosításokat, eltulajdonitás, lopás, hütlen kezelés és sikkasztás elleni biztosításokat és versenylovak, telivérek és egyébb értékesebb tenyészállatok biztosítását a „Minerva" általános biztositó részvénytársaság számára. — A rimabányai ügynökség Weisz Ferenc.

Az anyákhoz és apákhoz.

Irta *Rákosi Jenő.*

Az újabb kor legnagyobb és legdicsőbb vívmánya az, hogy az értékek benne helyet cseréltek. Régen az arany és ezüst, a drágakő, a selyem és bársony és a pénz minden neme és az anyagi érték ezer formája volt emberi felfogás szerint a gazdagság fogalma. Az egyesek ma is ezek után az értékek után futnak káros versenyben. Az összesség sem hanyagolhatja el az anyagi javak e tömegét. De immár ott trónol a legvilágosabb elmék-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ben a megismerés, hogy a nemzetek legdrágább kincse, legértékesebb vagyona, legfőbb ereje az ember anyaga.

Minden mozgalomnak tehát, amelyet eddig humanitárius nak tartottunk, óriási gazdasági jelentősége van. A közoktatás ügye, a közegészségé, és mind az, ami az emberőke gyarapítását és megjavítását szolgálja, elsősorban közgazdasági szolgálat. Hiszen a vésőnek, a kalapácsnak, a tollnak és az ekeszarvának is az ad nagyobb értéket, hogy hányan forgatják és kik veszik kezükbe. Az ember teszi becsessé az anyagot, nem megfordítva. Az ökörítől rémes katasztrófának iszonyusága épen abban rejlik, hogy nem a gazda veszítette el birtokát, hanem a föld veszítette el gazdáját.

Iparkodás, munka, takarékosság, okosság minden elvesztett értéket vissza tud szerezni. De a legáldottabb föld sem képes az elvesztett gazdát, az elvesztett embert életre kelteni. A kezdetlegesen összerótt vityilló kastélyiyá nő a szorgalmas ember kezében; a legfényesebb vár összeomlik, ha az ember kipusztul belőle.

Az utolsó tíz év magyar államférfiai e megismerések alapján oly munkát indítottak meg, amelyiyel Magyarország a civilizáció élére állították. Az ember- s főleg a gyermekvédelem oly szervezetet nyert hazánkban, melynek szinte, mondhatnám, csodájára járnak a nyugati társadalmak vezéralakjai. Ki merné tagadni, hogy Magyarország jövendőjének a kérdése a magyarság hatalmas és ellenállhatatlan kifejlődése. Nincs ennél nemzetibb, nincsen függetlenségibb politika. De sőt nemcsak Magyarország históriai nagyságának helyreállítása fordul meg ezen a kérdésen, hanem Európa keleti részének békéje, művelődése, biztossága és virágzása is. Mert a Duna-Tisza hatalmas völgyében, a Kárpátok gyönyörű koszorújában nincsen egyetlen faj sem, amelyre egy birodalmi szervezet biztosan támaszkodhatnék, kizárólag csak a magyar. Abban a pillanatban, amidőn e fajnak számbeli műveltségi és vagyoni ereje megtöretnék a sors csapásai alatt oly mértékig, hogy le kellene mondania vezényló és egységbe kapcsoló hivatásáról: abban a pillanatban a fajok ádáz versenygése és visszavonása ütné fel hydrafejét. A bomlást külső hatalom ideig óráig fenntarthatná, de csak a szabadság árán, csak az autókrácia vaskezével. Minthogy pedig az ily hatalomnak semmi etikai célja nem volna hatalmi érdekén kívül, hovahamarabb meg kellene őrlődnie s ez a gyönyörű, az Isten által is egységesnek teremtett ország, prédája lenne prédakeresőknek és széttagoltatnék s latrok osztozkodnának Krisztus urunk e ragyogó, számunkra kiterített köntösén, melynek amíg mi itt vagyunk, Magyarország a neve.

Ez a jelentősége annak a mozgalomnak, mely minden alakjában az emberanyagot védi ebben a sok külső és belső ellenségtől tépett országban, amelynek legújabb alkotása a Gyermekszanatórium.

A Gyermekliga szárnyai alá szedi az elhagyott, a züllött, a védtelen gyermekvilágot hogy megmentse az országnak. A Gyermekszanatórium Egyesület a beteg gyermekeknek vet ágyat, nyújt segítséget és rendel ápolót, hogy megmentse az életnek.

Társadalmunk jeles és önzetlen vezérférfiai állanak ez alkotás élén és küldik ki hívó, kérő, buzdító szavukat a nemzet társadalmához. Szegény és gazdag, aki meghallod, nyisd ki elejbe a szivedet. Nincs a világon irgalmasság szebb és meghatóbb, mint amely a beteg gyermek ágya fölé hajlik. Te, akit az Isten gyermekkel áldott meg, jer és segits és ezzel hálád meg a gondviselésnek azt, hogy képes vagy a magad gyermekéről gondoskodni anyai, apai szíved boldogságára. Te, akitől a sors megtagadta a gyermek örömét, jer és segits épen ezért. Mert meg vagy kímélve attól a pokoltól, mely az elhagyott, szegény szülő szivet oly iszonyuan sanyargatja: attól, hogy nem képes beteg gyermekéről gondoskodni.

Gyertek mind, akik ezt olvassátok, meggondolván, hogy az Isten munkáját végzitek; meggondolván, hogy a nemzet beteg gyermekeiről veszitek le a szenvedést.

Mily fenséges látvány: a társadalom páros viadalban a köztünk orvszándékkal bujkáló halállal. Nem fogjuk legyőzni, mert a földön nincsen halhatatlan semmi és senki, csak épen egymaga a halál. De szembe szállunk e rémmel és nem engedjük, hogy szövetségben a szegénységgel, a nyomorral, a könnyelműséggel, könnyü prédához jusson.

Akit lehet, ahol lehet, ahányat lehet, apadt kicsinyeink közül kiragadjuk kegyetlenül fojtogató csontos kezéből: ez a szegény gyermekek szanatóriumának isteni hivatása.

*

A gróf Zichy János vall. és közokt. miniszter kormányzósága alatt álló „Országos Gyermekszanatórium Egyesület" központi irodája Budapest, Dohány-utca 39. szám alatt van. A tagok kötelezettségei a következők: a) a rendes tag három évre 5 korona évi tagdíjat fizet; b) pártoló tag, aki egyszersmindenkorra legalább 100 koronát ad; c) az alapító tag legalább 1000 korona alapítványt tesz s ezt legfeljebb 5 év alatt befizeti; d) örökalapító az, ki legalább 5000 koronával járul az egyesület céljaihoz és ez összeget legalább 5 év alatt befizeti; e) ágyalapító tag az, ki legalább 10.000 (tizezer) korona alapítványt tesz. Az ágyalapító jogositva van abban a szanatóriumban, melynél ágyalapítványát tette, egy ágyat évenként díjtalanul az általa ajánlott beteg számára igénybe venni. — Az alapítványok gróf Zichy János kormányzó címére is Budapest, Vas utca 10. sz. intézhetők.

Adományokat lapunk szerkesztősége is elfogad.

M. kir. Erdőrendezőségnél alkalmazásban álló 25 éves, kitünően szakvizsgázott, mérési, rajzolási, erdőművelési teendőkben jártas egyén magánuradalomnál **állást keres.**

Cím: „Uradalmi" jelige, Rontó, u. p. Félix-fürdő Bihar vm.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Pályázati hirdetmény.

Az egri Méltóságos Főkáptalan uradalmánál elhalálozás folytán megüresedett egy erdőgondnoki állásra pályázatot hirdetek.

Javadalmazása következő: Évi fizetés 1200 korona, természetbeni lakás kerttel, borváltság, kocsikopás, kocsis ruházata 322 korona, 5 hold föld, 25 hl. búza, 20 hl. rozs, 24 hl. árpa, 10 hl. zab, 136 mm. szálas takarmány, 4 tehén, 4 sertés, 16 drb. malac nyári tartása, 4 sovány sertés és 40 ürméter hasáb tüzifa, 2 drb. uradalmi ló használatra.

Az állás f. évi julius hó első napján foglalandó el.

A Méltóságos és Főtisztelendő egri Főkáptalanhoz címzett pályázati kérvények, keresztlevél, oklevél és az eddigi szolgálatot igazoló bizonyítványnyal felszerelve a sajóvárkonyi urad. erdőhivatalhoz legkésőbb junius hó első napjáig küldendők be.

Eger, 1910. április hó.

Cseké Gábor
dékán-kanonok.

230. egsz.
1910.

Faeladási hirdetmény.

A petroszi volt urbéresek elnöksége a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi Minister Úrnak 24255/905. és illetve 58614/1907. számu magas engedélyével a petroszi erdejökön kijelölt, mintegy 761 kat. holdon található, összesen mintegy 181.900 bükk tüzifára becsült faállományt **1910. évi május hó 17-én d. e. 10 órakor** Petrosz községházán tartandó szó- és irásbeli árverésen el fogja adni.

Kikiáltási ár 47900 korona.

Bánatpénz 4790 korona.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el. A részletes árverési és szerződési feltételek a petroszi volt úrbéresek elöljáróságánál, a petrozsényi m. kir. járási erdőgondnokságnál és a dévai m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Petrosz, 1910. évi április hó 22-én.

A petroszi volt úrbéresek elnöksége.

Tölgyfa-eladás.

A m. kir. földmivelésügyi minister úrnak 25078/907. és 78159/909. sz. rendeleteiben foglalt engedély alapján a nyéresházai (alsónereznicei) közbirtokosság ugyanazon község határán, a nyéresházai vasuti állomástól 5 kilométerre eső, mintegy 59 kat. hold területen lévő 4984 drb. tölgyifából álló erdejét **1910. évi május 27-én d. e. 10 órakor** Máramarosszigeten a kir. kincstári ügyészség hivatalos helyiségében tartandó nyilvános árverésen szóbeli és irásbeli ajánlatok utján eladja.

Az eladandó fák összes fatömege az 1909. évben eszközölt részletezés és pontos becslés szerint kéreg nélkül 9328 t. m^3-re megy, ebből haszonfa 1720 m^3, talpfa 1895 m^3, fürészáru 2265 m^3, a többi tüzifa és galyfa. A kikiáltási 109111 korona, bánatpénzként 10910 kor. teendő le.

A kikiáltási árnál alacsonyabb ajánlat is tétethetik, de a közbirtokosság fenntartja magának azon jogot, hogy az ajánlatok közül egyiket sem, esetleg azt fogadja el, melyet legmegfelelőbbnek talál. A közbirtokossági gyűlés e részbeli határozata a m. kir. földmivelési minister jóváhagyása után válik érvényessé.

Az árverés és szerződési feltételek alantirtnál Máramarosszigeten és a m. kir. erdőhivatalnál Bustyaházán a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Máramarosszigeten, 1910. évi április 12-én.

Dr. Mihályi János
közbirtokossági elnök.

48/1910.

Pályázati hirdetmény

Jolsva r. t. városnál megüresedett erdőmérnöki állásra közzé tett és folyó évi április 1-én lejárt pályázati hirdetmény a városi képviselőtestület által az alábbiak hozzáadásával folyó év május 15-ig meghosszabbittatik:

1. A megválasztandó állása egy próbaév leteltével életfogytiglannak kimondatik.
2. Részére hivatalos teendői hátrányа nélkül szabad mérnöki gyakorlat biztosittatik.
3. A megalkotandó általános nyugdijszabályzat reá nézve is kiterjesztetik.
4. A netán eddig másutt tiz évnél tovább eltöltött szolgálati időből a korpótlékra nézve is 10 év beszámittatik.

Jolsván, 1910 április hó 11-én.

Bazilidesz Gusztáv
polgármester.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Fenyőfa-eladási hirdetmény.

A borsai közbirtokosság választmánya **1910. évi május hó 31-én d. e. 10 órakor Borsán** (Máramarosmegye) a községháza tanácstermében tartandó, zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen eladja tövön a Borsa község tulajdonába kerülő Styól-erdőből az 1908. évi 115924. I/A—4. sz. magas F. M. R.-el engedélyezett 869 05 k. holdas rendkivüli vágásterület fakészletét.

Ezen fakészlet a törzsenkénti felvétel utján foganatosított hivatalos becslés szerint 142609 darab lúc- és részben jegenyefenyő-tutajfából és 67700 darab ugyanily fanemü rudfából áll. Összes (kéreg nélküli és apadékmentes) köbtartalma 90363 m^3.

Becsérték és kikiáltási ár 700000 (Hétszázezer) korona.

Bánatpénz 35000 korona.

Az árverésen kellő időben beadott és szabályszerüen felszerelt zárt irásbeli ajánlatok is el fogadtatnak.

Feltételes, utó- és távirati ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A faanyag a megállapitott hivatalos becsértéken alul el nem adatik.

A részletes árverési és kihasználási feltételek Borsa község elöljáróságánál, dr. Mihályi Flórent kb. elnöknél Máramarossziget-en, máramarosszigeti m. kir. állami erdőhivatalnál és a felsővisói m. kir. járási erdőgondnokságnál tekinthetők meg; utóbbinál részletes felvilágositás nyerhető a becslési adatokról és egyéb viszonyokról is.

Kelt Máramarosszigeten, 1910. április 20.

Dr. Mihályi Flórent
közbirt. elnök.

1—2

1910. évi 221. e. h. szám.

Pályázati hirdetmény.

Brassóvármegye tekintetes közig. erdészeti albizottságának folyó évi 396. e. b. számú határozata alapján a Brassóvármegyei V-ik számu krizbai őrjárásban elhalálozás folytán megüresedett II-od osztályu erdőőri állásra, előléptetés esetén egy I-sö osztályu, illetve II-od osztályu erdőszolgai állásra ezennel pályázat nyittatik. Az erdőőr javadalmazása 600 korona évi bér, 120 kor. lótartási, 60 kor. fa-, 60 kor. ruhaátalány és 120 kor. lakbér.

Az I-sö oszt. erdőszolga javadalmazása 500 K évi bér, 48 K. ruha-, 48 kor. faátalány és 60 K. lakbér. A II-od oszt. erdőszolga javadalmazása 440 K. évi bér, 36—36 K. ruha- és faváltság és 48 korona lakbér. — Nyugdijintézmény fennáll.

Pályázni kivánók felhivatnak, hogy „Brassóvármegye tekintetes közigazgatási erdészeti albizottságához Brassóban" cimzendő, sajátkezüleg irt kérvényeiket, községi erkölcsi bizonyitványnyal, keresztlevéllel, erőteljes ép testalkattal, jól látó és halló és beszélő képességgel igazoló orvosi bizonyitványnyal és esetleg eddigi szolgálatukat igazoló okmányaikkal felszerelve a brassói m. kir. állami erdőhivatalhoz folyó évi **május hó 20-áig** nyujtsák be.

Brassó, 1910. évi április hó 16-án.

M. kir. állami erdőhivatal.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. május 15. 10. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.

Felelős szerkesztő: MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Vadászati főmunkatárs: Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője: SZÉNÁSSY BÉLA Jolsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.

Előfizetéseket Budapesten elfogad: ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Museum-körut 2-ik szám.

A természettudományok terjesztése.

A „Természettudományi Közlöny“ idei 2-ik számában *„a holtak városáról, Messináról és környékéről“* ír. A tudományosan megírt, érdekfeszítő cikk végén — melyet olvasóink legnagyobb része bizonyára ösmerni fog — megjegyzi, hogy „. . . itt (Olaszországban) a kormányzó testületek *semmibe sem vették az újabb természettudományi ösmereteket* és ezekkel szemben tanusított teljes közönyösségükből kifolyólag nagy mulasztásokat követtek el, aminek emberéletben és javakban bekövetkezett óriás pusztulás lett a vége. E veszteséget szinte számokban fejezhetjük ki, ha tudjuk, hogy Japánban az 1891-iki nagoya-i földrengés, mely a Messinához hasonló várost és környékét sujtotta, és amelynek ereje, a mérőkészülékek följegyzése és egyéb jelekből itélve, erősebb volt az 1908-iki rengésnél, csak 190 embert ölt meg, a messinai pedig legalább is 200,000-et.“

Arról van ugyanis szó, hogy az olaszok az 1894. évi pusztító földrengés után kiküldött bizottság jelentését s utasításait a földrengésjárta területeken való építkezésekre nézve — semmibe sem vették s építkeztek a rengési területeken épen úgy, mint annakelőtte: azért pusztult el Messina az 1908. évi földrengés alkalmával teljesen. Ellentétben Japánnal, ahol . . . „a természettudományok olyan méltatásban részesülnek, aminőben talán sehol másutt a világon“; — meg is látszik az eredménye a fentidézett példában, mert Japánt a földrengések még jobban kinozzák, mint nálunk Délolaszországot. „Az okos Japán tehát tanul az olaszok kárán is. A magyarról azt mondják, hogy csak a maga kárán tanul. Az olasz azonban a földrengést illetőleg a maga kárán sem tanult.“ Persze most a katasztrófa után a nagynevü geologusok 1894. évi jelentéseit előszedték a „poros akták“ közül, ahol a feledés pora ujjnyi vastagon ült rajta, s *„talán“*, az óriási katasztrófa hatása alatt, megfogják szivlelni *most* azt, amit másfél évtizeddel ezelőtt kellett volna komolyan felfogva követni, s a szaktudósok intelmeit és utasításait kissé megszivlelni.

Akárcsak nálunk . . . Írott malaszt marad minden, amit szaktudósok véleménye alapján az országgyülés törvénybe iktat, a minister rendeletbe foglal s a hatóság kihirdet. Nincs aki végrehajtsa, nincs aki betartsa, nincs aki komoly hitelt adna az intelmeknek, azokat maga is kövesse, s mások által is követtesse. Ilyen törvények, illetve rendeletek és utasítások pl. — hogy a tüdővész elleni védekezést, fertőtleníteket, s más, az egészségügyre vonatkozó „szigoru“ intézkedéseket ne említsek, — a hernyók szedése és pusztítása, az állatvédelem, a madarak etetése és védelme, s még sok más hasonló dolog, de amellyel bővebben foglalkozni jelenleg nem feladatunk.

A lap élére pedig úgy került ez a cím, mert nagyon megszivlelendőnek tartom az idézett cikk zárószavait, melyek szerint a messinaihoz hasonló esetek mutatják a legjobban, *„hogy milyen nagy szüksége van az emberiségnek arra, hogy az általános természettudományi ösmeretek a társadalom közkincsévé váljanak“*.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Erről aztán összehasonlítva a mi társadalmunkat az olaszokéval, bizony itt is arra a szomoru tapasztalatra jutunk, hogy a természettudományok iránt nálunk sem mutatkozik valami ragyogó rokonszenv, s lépten-nyomon találkozunk oly emberekkel, kik a természeti jelenségek mindennapi megnyilatkozásával sincsenek tisztában.

De nem is akarnak lenni Minek a?!

Itt van például a kir. magyar Természettudományi Társulat, mely közlönye utján igazán megbecsülhetetlen anyagot nyujt az érdeklődőnek s hatalmas tényezője a magyar művelődésnek, — s társadalmunk még sem részesíti abban a lelkes pártfogásban és felkarolásban, amint azt tényleg megérdemelné, s nem siet *hathatósabb* támogatásával megadni neki a módot, közlönyét az ismeretek terjesztésére még jobban kibőviteni, amint azt tenni szeretné.

Mi, erdészek, tudjuk ezt, s nem is mulasztunk el semmit az érdekében. Szomoruan tapasztaljuk azonban, hogy a társadalom nem követi példánkat. Ime, még most sem tudta tagjainak száma elérni a 10 ezret! Pedig, ha jól emlékszem, ezen számtól volt függővé téve a lapnak *havonkint kétszer való megjelenése* is. Miután azonban a tagok számának emelkedése nagyon lassan közeledett a 10 ezerhez, azért kénytelen volt a társulat jelenlegi tagjainak lelkes áldozatkészségéhez folyamodni, s a tagsági dijat *felemelni,* hogy rég táplált ideáljaként a lapot havonként kétszer jelentesse meg, a megfelelő bővebb tartalommal.

Mindnyájan emlékezünk még arra, hogy ezt szavazás utján döntötték el, s azóta (1909 jan. 1.) a közlöny havonta kétszer jelenik meg. Igaz, hogy a tagok száma is jelentékenyen emelkedett, azonban mégsem annyira, amennyiben ezt társadalmunktól várni lehetne. 1907-ben még alig érte el a tagok száma a 7300-at, 1908 végén már 9204 volt, de azóta máig csak 9530-ra emelkedett. Az 1907-től való hirtelen emelkedés mindenesetre dicséretes dolog, de szomoru, hogy az már addig meg nem történt s a társulat 40 esztendei fennállása óta sem tudott 10 ezer tagot magáénak vallani, mely szám lehetővé tette volna áldásos működésének kibővítését a természettudományok terjesztése körül.

Mit várjunk azonban a társadalom többi rétegeitől, mikor pl. mi, erdészek — kikhez pedig hivatásuknál fogva a természettel való foglalkozás igen közel áll — sem teszünk meg minden tőlünk telhetőt a természettudományok fejlesztése érdekében, akár közvetlenül, akár pedig közvetve.

Tudom, hogy sokan vannak közülünk, kik úgy a meteorologiai intézetnek, ornithologiai központunk, kisérleti állomásoknak stb. megbecsülhetlen anyagot szolgáltatnak, lévén oly helyeken eldugva és széjjelszórva az erdősbérces vidékeken, ahová a tudósok is csak sokszor kényszerüségből merészkednek el-ellátogatni nehány napra; tudom azt is, hogy mennyit fáradnak kartársaink, tanáraink az erdészeti kisérleti állomás s más hasonló intézmények s megfigyelő telepek körül; nem is ezekre céloztam én az elébb.

De tegyük szivünkre a kezünket s nézzünk csak jól körül magunk, *erdészek* között: ugyan hány ösmeri közülünk — nem az egész ország, vagy bár egyik vidéke — hanem csak a *saját pagonya fáit, cserjéit, flóráját és faunáját?*

Ki törődik vidékének növény- vagy állattani ritkaságaival? És hányan vagyunk, kiknek módjában állana a *mindennap* látott, jobban mondva — naponta előforduló, de észre nem vett jelenségek és tüneményekre megfigyelése mellett — mely megfigyelés úgyszólván semmi fáradságunkba sem kerülve — a tudománynak megbecsülhetetlen anyagot szolgáltatni — és nem tesszük?

Sohasem voltam irigy ember, de képes rajtam erőt venni ez az érzelem, ha pagonykezelő kartársaimra gondolok, kiknek a természettel foglalkozni mindennapi kenyerünk. Engem hivatásom az erdészet technikai részéhez, az erdőrendezőséghez kötött; mióta a főiskolát elhagytam, felerésze időmnek négy fal között vész el az iró- és rajzasztal mellett: épen azért örömnapnak tartom azt az időt, midőn hivatásom — nyáron által — a szabadba szólít, s nem esik a megfeszitett munka sem terhemre — a szabad természet ölében annak megfigyelése,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

csodálása és imádata közben. Személyemben nem magamat akarom példa gyanánt oda állítani — távol legyen tőlem: de magamról beszélve, azt hiszem, számos kartársam lelkéből szólaltam meg.

Álmaim netovábbja volt — egy könyvtárat birni. Benne a könyvek — fából. A könyv hátlapja a fa kérgéből kerül ki; felső és alsó lapja a fa lesimított hosszmetszete; első lapja nyiló, s a könyvalakú dobozon belül a fának finom keresztmetszete, rügye, levele, virága, magva, virágjának, magvának bonctani szerkezete (rajzban), végül a rajta élősködő növényi és állati paraziták összegyüjtve és preparálva. Ha egy könyv nem elég, egy fajtából több is lehet. Gyönyörü egy könyvtár volna — s a sok összelövöldözött vadász trofea között talán ez is helyet foglalhatna?

Az sem volna utolsó dolog, ha egy, a holdankénti törzsszámmal, vastagsági és magassági növedék kitüntetésével kibővített s a magyarországi visszonyokra alkalmazható *fatermési tábla* összeállítása körül látnánk egy kis igyekezetet sarjadzani, hogy ne legyünk kénytelenek Feistmantel apánk ócska kaptafájához az értékében napról-napra rohamosan emelkedő erdeink növekedési visszonyait minduntalan hozzáidomítani!

. . . Minket nem fenyeget a messinai földrengéshez hasonló veszedelem, hanem azért a *természettudományok terjesztését*, társadalmunk minél szélesebb rétegeiben való ösmertetését, az iránta való lelkesedés és szeretet életrekeltését, — nem tartom meddő fáradozásnak.

És — elvégre — ne csak mi erdészek részesüljünk a jóból, juttassunk abból más embertársainknak is valamit!

Szénássy.

A tölgyliszthartmat.

A „Centralblatt f. d. g. Forstwesen" mult évi decemberi és ez évi februáriusi füzetében Baudisch igazgató és Hecke dr. tanár tollából két cikk jelent meg az ujabb időben a tölgyeseket támadó liszthartmat-féle gombáról; s mivel ezen gombabetegség honi tölgyeseinkben is már észleltetett, a reá vonatkozó megfigyelések bennünket is közelebbről érdekelnek.

A gomba a tölgy idei hajtásait és annak leveleit felülről lefelé lepi el, a minek folytán a levelek elszáradnak és lehullanak, a hajtások pedig megfosztatván asszszimiláló szerveiktől, nem képesek megfásodni s ennek következtében fagykároknak vannak kitéve. A gomba kiméli a felnőtt fákat, vagy pedig csak kis mértékben támadja meg azokat, míg ellenben a bokros növésü hajtásokat teljesen ellepi. A megtámadtatás úgy a ligetes, tehát nedvesebb talajon álló, valamint a dombos, tehát szárazabb talajon álló fiatalosokban egyaránt észlelhető.

Baudisch ezen betegség okozójául a Phyllaetinia corylea nevü liszthartmat-gombának kedvező légköri befolyások alatt kifejlődött változatát tartja.

Hecke dr., aki a tárggyal részletesebben foglalkozott és figyelemmel kisérte a gomba fellépését, nincs egy véleményen Baudisch igazgatóval.

Szerinte a gomba fellépését 1907-ben észlelték először Franciaországban; 1908. évben azonban már Európa majdnem valamennyi államában lépett fel. Hecke azon véleményen van, hogy a jelen esetben új gombabetegségről van szó.

Közismert dolog, hogy a liszthartmat-félék vagy konidiumokkal (oidium), vagy pedig tömlőtestekkel (peritheciák) szaporodnak.

A konidiumok apró, szintelen testek a levelek felületén, melyek nagy tömegben a levelek sajátságos fehér bevonatát képezik, s melyeket a szél és rovarok tovább visznek. A konidiumok a telet nem állják ki. A peritheciák, melyek áttelelni is képesek, kicsi, 0·1—0·2 mmnyi fekete tokok, melyek belsejében tavaszszal a spórák fejlődnek ki.

Az eddigi megfigyelések szerint még nem sikerült a tölgyliszthartmat peritheciáit megtalálni, s nagyon valószinü, hogy ezen gombafaj vagy egyáltaljában nem, vagy csak különlegesen meghatározott körülmények között fejleszt peritheciákat.

Európában eddig a tölgyön kétféle liszthartmat-gombát észleltek: a microsphaera alni-t és a phyelaetinia corylea-t. Az előbbi az égeren, de a nyír- és gesztenyefán is előfordul; konidiumai azonban éppenséggel nem hasonlítanak a szóbanforgó gombáéhoz, amennyiben ezek csak finom lepelszerü, de sohasem képeznek oly sűrű bevonatot, mint a kérdéses gomba, s azonkivül a microsphaera peritheciákat is fejleszt.

A phyllactinia corylea szintén nem azonos a mi gombánkkal, mert alaktanilag lényegesen különbözik emeztől. A phyllactinia ugyanis nem az epidermisz sejtekbe ható szivógyökerekkel (hausztóriák), hanem a levélnek mélyebben fekvő szövetrétegeibe hatoló tápszálakkal (hyphák) táplálkozik, ami a jelen gombáról nem áll, s azonkivül a két faj konidiumai is különböznek egymástól. Nem tehető fel tehát, hogy a phyllactinia, mely sok lombfán (juhar, bükk, tölgy, kőris, dió, cseresznye, szil, éger, mogyoró stb.) előfordul, bizonyos kedvező körülmények közbejöttével okozná a bajt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az előadottak után meglehetős biztonsággal állítható az, hogy a kérdéses lisztharmat az Európában eddig ismert tölgylisztharmat egyikével sem azonos.

Nagyon elterjedt az a nézet, hogy ezen betegség Amerikából lett behozva. Igaz ugyan, hogy Amerikában a lisztharmat-gombának több faja lép fel a tölgyeken, de a kérdéses lisztharmatfélét a mondottak valamelyikével mindaddig nem lehet azonosítani, amig a szóbanforgó gomba peritheciáit nem sikerült megtalálni.

Érdekes a dologban az, hogy a gomba az amerikai tölgyfajokat nem támadja meg olyannyira, mint a honiakat. De ezen körülmény semmi esetre sem ellenkezik az Amerikából való inportálás feltevésével, mert számos eset igazolja, hogy az importált gomba új hazájának növényeit sokkal jobban támadja meg, mint eredeti gazdanövényeit. Ennek bizonyságául elég, ha példának felhozzuk a szőlőlisztharmatot, mely a honi venyigét sokkal nagyobb mértékben támadja meg, mint az amerikait; vagy a simafenyő-hólyagrozsdát, mely Európában a havasi fenyőn elösködik, pedig az importált sima fenyőt érzékenyebben károsítja.

Gontko.

A városi tisztviselők fizetésrendezése.

Hazánk erdőtiszti és altiszti karát, illetőleg annak egy tekintélyes részét ismét, egy káros mellőzés érte a városok segélyezéséről szóló 166000/909. számu belügyministeri rendelettel, mely aránylag büsásan gondoskodott a közigazgatási tisztviselőkről, de az erdőtiszteket mellőzte és megfosztotta az oly nagyon várt fizetés-javítás áldásaitól.

A városi erdőtisztek sérelmeik orvoslására mozgalmat indítottak s úgy értesülünk, hogy Ruttkay Géza vsi erdőmester a városi erdőtiszteket helyzetük megbeszélése végett május hó 8-án Budapestre hivta értekezletre, melynek lefolyásáról azonban nem kaptunk tudósítást.

Az ezen ügyben az „Országos Erdészeti Egyesülethez" benyujtott kérelmet alább egész terjedelmében közöljük, hogy főleg városi erdőtiszti tagtársainknak módjában legyen a kérdésben megnyilatkozni, s a beadványhoz való csatlakozásukkal az ügyet sikeres megoldás elé vinni.

A beadvány szövege a következő;

Az Országos Erdészeti Egyesület
Tek. Választmányának

Budapest.

A városok segélyezése ügyében megtartott oly sok előzetes tanácskozás, kongresszus, sürgetés és könyörgés után, végre mult év december havában megjelent az oly annyira várt 166000/909—III. számu belügyministeriumi rendelet, a városok állandó segélyezését célzó s a jövőben megalkotandó törvényjavaslat tervezetével együtt.

A városi erdőtiszti és altiszti karra azonban, ugy e rendelet, mint a törvényjavaslat, reményei teljesülése helyett csak lesujtó és keserü csalódást okozott, sőt bennünk méltó elkeseredést is szült nemcsak anyagi de morális szempontból is, mert míg az u. n. közigazgatási teendőket végző tisztviselők és alkalmazottakról teljes mértékben gondoskodott, addig az erdőtiszti kart és személyzetet teljesen mellőzte s azok sorsának intézését az illető városok törvényhatósági bizottsága, illetve képviselőtestületek kegyelmére bizta. Hogy ez mit jelent az egyes városok erdőtisztjei és altisztjeire nézve, azt igen könnyen elképzelhetik mindazok, akiknek csak halvány fogalmuk is van főleg a képviselőtestületeknek ez irányu nem épen méltányos, de annál rendszeresebb eljárásáról.

Selmec- és Bélabánya törvényhatóságának bizottsági tagjai tisztán intelligens, sőt nagy részben magas intelligenciáju egyének, a kik e város erdőgazdaságának fontosságát közgazdasági szempontból nemcsak méltányolni tudják, de akikben a jóindulat sem hiányzik az e fajta kérdések elvitatásánál s mégis megtörtént, hogy míg 31 tisztviselő s alkalmazott a kiutalt 20,000 kor. államsegélyből 400—1600 kor. fizetésemelést kapott, addig az Erdőmester másik két tisztársával együtt, a fenti ministeri rendelet értelmében, teljesen elesett a fizetésemeléstől s csupán kilátásba helyeztetett ez azon esetre, „ha a város anyagi helyzete jobbra fordul."

Tagadhatlan tény, hogy az idézett belügyministeri rendelet helyes alapból indul ki akkor, midőn kiköti, hogy az állam által nyujtott segélyből elsősorban az állami teendők ellátását szolgáló tisztviselők fizetése javitandó, s jóllehet kimondja azt is, hogy a városok magánjavait kezelő u. n. gazdasági tisztviselők fizetésének emelését, minthogy azok magánjellegü jövedelmet is produkálnak, ezen jövedelmet elvező városok sajátjukból fedezzék, de mivel e disztingválás csak egyoldalu s a városok az érem másik oldaláról alig vesznek tudomást, úgy mi erdőtisztek és velünk az egész személyzet alig ha fog valamit elérni.

A ministeri rendelet tehát külön kategória alá sorozza a gazdasági tisztviselőket, viszont az illető városok az államsegély szétosztásánál pontosan betartják ugyanezen szétválasztást, de magánjavaik jövedelmét nem veszik alapul, hanem az összköltségvetés eredményétől teszik függővé a kezelő-tisztviselők fizetésének javítását. Vagyis a disztingválás itt szépen elmarad s annak belátható szomoru eredménye reánk nézve kétséget nem szenvedhet. Selmecbányán például az erdőgazdaság 1909. évi tiszta jövedelmezősége a megállapított költségvetéshez képest *mintegy 10—12000 koronával több* s bár az Erdőmester és az erdészeti személyzet fizetésrendezéséhez alig volt szükség 2400 koronára, a közigazgatási tisztviselőkkel egyenlő arányu fizetésjavítás még sem volt megadható azon indokolás alapján, hogy az összköltségvetés eredménye ezt a közteher emelése nélkül nem engedi meg.

Törvényhatósági bizottságunk azonban méltányossági okokból részünkre legalább kilátásba helyezte a jövőben

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a teljes pótlást, de vajjon mi történik e kérdés elvitatásánál azon városoknál, melyeknek képviselőtestületi tagjainak tekintélyesebb része csekély intelligenciája egyénekből áll, akik már személyi okokból sem hajlandók a városi erdőtisztnek vagy az altiszti személyzetnek a fizetésjavítást megszavazni, lévén nagy a harag irántuk azért, hogy az igen tisztelt városatyának a fiatal erdősítésekben legelésző marháit behajtani merészelték vagy hogy a fajáradóság kiszolgáltatásánál szigoruan az előíráshoz ragaszkodtak és nem mértek dupla mértékkel stb., stb., stb.?

Tekintetes Választmány! Midőn kötelességeink teljesítéséről és a nehéz szolgálati terhek viseléséről van szó, akkor mi városi erdőtisztek is köztisztviselők vagyunk, midőn azonban anyagi helyzetünk javulása nyomul előtérbe, akkor már megvagyunk fosztva a köztisztviselői címen élvezhető javaktól, akkor már nem a közérdeket, nem a várost, nem a hazát szolgáljuk, és hiába minden igyekezet, hiába minden kvalifikáció, hiába hosszu tanulmányunkban végig szenvedett annyi sok küzdelem, akkor már háttérbe szorulunk a legkisebb kvalifikációju és legkisebb rangu irnok előtt is.

Szerény és igénytelen nézetem szerint ezt tétlenül szemlélni már az erdőtiszti állás reputációja érdekében sem lehet és én bizton hiszem, hogy mélyen tisztelt és nagyrabecsült választmányunk, mely a kincstári és állami erdőtisztek fizetésrendezésénél oly elismerésre méltó buzgóságot és tevékenységet fejtett ki, nem fog megfeledkezni a városi erdőtiszti és altiszti kar érdekeiről sem.

Tekintettel pedig arra, hogy az említett törvényjavaslat valószinüleg pár hónapon belül a képviselőházhoz benyujtva lesz, azon alázatos kérelemmel járulok a Tekintetes Választmányhoz:

Méltóztassék Országos Egyesületünk erkölcsi sulyával is oda hatni, hogy az említett törvényjavaslat reánk nézve sérelmes pontjai kihagyassanak s megváltoztassanak, hogy köztisztviselői állásunk reputációja abban minden irányban megóvassék, vagy legalább, hogy a városok kifejezetten kötelezzessenek arra, hogy javadalmaink az egyedüli igazságos és méltányos alapból kiindulva, az u. n. közigazgatási tisztviselőkkel egyenlő arányban állapittassanak meg a városok által.

A Tekintetes Választmánynak

alázatos szolgája:

Selmecbánya, 1910. év január hó 30-án

Zólomy Imre s. k.
városi erdőmester,
mint az Orsz. Erd. Egyesület rendes tagja.

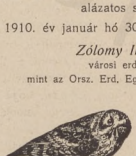

A mérnöknevelésről.

Irta *Divald Béla.*

Zelovich Kornél, a magyar mérnök- és épitész-egylet 1902. évi II. magyar országos technikus kongresszusán a mérnöknevelésről előadást tartott. Előadása kapcsán inditványt nyujtott be, melyet a kongresszus a M. M. és É.-egyletnek adott ki azzal, hogy tegye tanulmány tárgyává az inditványt és azt vagy az egyetemes gyüléseken tárgyalja, vagy pedig ha szükségét látja, egy ujabb kongresszus napirendjére tűzze ki.

Az egyesület egy bizottságot küldött ki, amiben a műegyetem tanári kara tevékeny részt vett.

A vitákon az a vélemény alakult ki, hogy a mérnöknevelés eredményesebbé tétele céljából a műegyetem reformja mellett a középiskolai oktatásnak megfelelő megváltoztatása is szükséges.

E vitasorozatot a M. M. és É.-egylet hivatalos lapjának ez évi 5., 6. és 8. számu Heti értesitőjében olvasva, nem térhetünk napirendre a fölött az erdőmérnöknevelés érdekében, mert a technikusnevelés hibája sok esetben hasonló az erdőmérnöknevelés hibájával.

Előadó Zelovich Kornél, aki három évig az egyesület főtitkári teendőit végezte, azt mondja, hogy a német mérnökök egyesülete az 1895. évi augusztus havában Aachenben megtartott 36. gyülésén állapította meg a műegyetemi oktatás elkerülhetetlen reformját; az osztrák mérnök- és épitész-egyesület 1899. évi május hó 6-án kiadott jelentésében foglalkozott a technikusoktatás reformjával.

A reform szükségének okai általánosak, csak hogy minálunk a hiány fokozottabban mutatkozik, mert egyetlen műegyetemünk lévén, nincs meg a nemes verseny.

A mérnöknevelés bajainak csiráját ugy a külföldiek, mint mi is, a középiskolából kikerült hallgatók képzettsége és munkabirásuk csekélységében kereshetjük, mondja Zelovich Kornél, aki összehasonlitást tesz a műegyetemre való előkészités szempontjából a kétféle középiskolával, és arra az eredményre jön, hogy a gimnáziumi hallgatók jobb eredménynyel végeznek, mint a mérnöki pályára előkészitő reáliskolás. Ennek okát pedig abban találja, hogy az első szemeszterben majd mind oly tárgyak lesznek előadva, amik kevesebb ujat, érdeklődést felébresztőt nyujtanak a reálhallgatónak, amiért az nem figyel vagy elmarad az előadásról, és csak akkor veszi észre magát hogy mulasztott, amidőn annak kárát érzi, de már késő.

Ezért ajánlja Zelovich, hogy a hallgatók előképzettségére tekintettel legyünk, és esetleg a jobb előképzettséggel birókat ne kényszeritsük arra, hogy ismert dolgokat hosszszabb időn át még egyszer hallgassanak, és azt a következtetést vonja le, hogy miután a gimnázium minden pályára jogosit, míg a reáliskola nem, ez utóbbinak mai formájában semmi létjogosultsága nincs.

Viszont, miután a gimnáziumban az ábrázoló geometriára és kémiára sulyt nem fektetnek, a gimnázistá-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

val éppen úgy, ahogy azoknak a reáliskolai hallgatóknak, akik a tudományegyetem jogi fakultására kívánják magukat felvétetni, pótérettségit kell hogy tegyenek, — pótérettségit kellene tételnei az ábrázoló geometriából és kémiából, de miután e két tárgy anyaga oly kiterjedt, hogy azt rövid idő alatt fel nem ölelhetik, kívánatos lenne, ha a gimnázista egy előkészítő kurzuson venne részt; más szóval, ha a gimnáziumot végzettek — ha csak felvételi vizsgálatot nem tennének, — a mai egyetemet hosszabb idő alatt végezzék el.

Erre a következtetésre jutott a porosz középiskolai reform tárgyában 1909. évi junius havában összehivott bizottság is.

E bizottság javaslata az volt, hogy „aki bármely kilenc osztályu (Poroszországban a középiskolák kilenc osztályuak) gimnázium, reálgimnázium és főreáliskola érettségi vizsgálatát kiállotta, azzal megszerezte a jogosítást a főiskolai tanulmányokra és a megfelelő életpályákra minden szakból, de ha a hallgató nem a megfelelőben járt, akkor főiskolás előkészítő kurzusokkal a középiskolai tanulmány kiegészítendő.

Zelovich igazságtalannak tartja, hogy éppen azoknak, akik a technikai tudományok iránti előszeretetből a főiskolára mennek, és saját hibájukon kivül kénytelenek voltak a gimnáziumot végezni, az előkészítő kurzusokkal megnehezítsék az egyetemre való jutást, amiért is ajánlja az *egységes középiskola* tervezetét kiépíteni. Az egységes középiskola idejét az ez ügyben kiküldött bizottság kilenc évben állapította meg.

Zelovich a mérnökképzésnél említést tesz a németországi reformiskolákról, amit a német mérnökök hivtak életbe.

Ezen reformiskolák, úgy mint az összes német középiskolák, kilenc osztályuak, három—négy évi elemi előiskolával.

A kilenc éves reformközépiskola hat első osztályában taníthják a német nyelvet, vallástant, rajzot, számtant és geometriát, a történetet és földrajzot, az első három esztendőben egy modern idegen nyelvet (angolt vagy franciát) és szemléltetően a természetrajzot, a következő három esztendőben a második modern nyelvet (a körülményekhez képest a latint), a természettudományokat és a mathematikát.

A hat alsóosztály elvégzése az egyéves önkéntességre jogosít.

Ezt a hat éves tanfolyamot követi két ágban közös tantárgyakkal három—három osztályu felsőiskola.

A két irány között az egyikben a klasszikus nyelvekre, a másikban ellenben modern nyelvekre, természettudományokra és rajzolásra fekteük a főstlyt, s eszerint a különböző egyetemi tanulmányok előkészítőéül szolgálnak.

A osztrák mérnök- és építész-egylet által javasolt modern középiskola akként lenne szervezve, hogy állana hat osztályu alsóiskolából, továbbá egy reális és egy humanisztikus irányu két osztályu felsőiskolából, amelynek elvégzése a kivátva irány szerint a műegyetemekre, illetve a tudományegyetemekre való felvételre jogosítana.

A magyar középiskolák 1906. évi törvényjavaslata az egységes középiskola mellett foglalt állást, amely azonban nem látszik egészen kiformálódottnak, már pedig a mérnökképzésnek alapvető munkája nyer ezáltal halasztást, amely halasztás nemcsak az egyesek, hanem állami vagyont kezelőknél a közzé és az országé.

Ha az iskola porát levertük magunkról és pályánkon boldogulni nem tudunk, elsősorban az iskolát hibáztatjuk, mert az volt hivatva szaktudásunk megalapozására.

Zelovich Kornéllal dr. Kossalka János műegyetemi tanár is a mérnöknevelés szempontjából hibáztatja a mostani középiskolai rendszert, és még azt mondja, hogy ha a tervezett egységes középiskolában a mathematikai oktatás akként történik, amint ezt az országos középiskolai tanár-egyesület reformbizottsága kívánja, úgy a jövőben senki sem lehet orvos vagy jogász, de sőt adótisztviselő vagy járásbirósági irnok sem anélkül, hogy előzetesen a differenciál- és integralszámítás elemeivel tisztában nem jött volna.

Már pedig ha valahol, éppen nálunk kell megadni a legmesszebbmenő könnyítéseket annak, aki tanulni és dolgozni akar, mert oly kevesen vagyunk és oly nagy szükségünk van a dolgozni tudó és akaró, az élet számára kellőképen felvértezett férfiakra, hogy nekünk nem szabad a nevelés terén semmiféle fényüzést kifejtenünk, hanem minden egyest el kell látnunk azzal a tudással, melyre leginkább szüksége van, s amelyet elméje befogadni képes.

Ez okból Kossalka dr. azt ajánlja, hogy középiskoláink hiányait csakis az által lehet kiküszöbölni, ha a mai középiskolát két külön álló részre osztjuk és pedig oly arányra, mely az egyetemes müveltség alapjait rakná le s amelynek elvégzése minden intellektuális munkával foglalkozónak egyaránt szükséges volna, továbbá egy olyan tagozott felsőbb iskolára, melynek feladata egyrészt az egyetemekre való előkészítés, másrészt pedig az volna, hogy mindazokat, akik egyetemi tanulmányokat nem folytatnak, a leginkább szükséges közgazdasági és szakbeli ismeretekkel lássa el.

Ez utóbbi felsőiskolák között foglalnának helyet megfelelően átalakítva a jelenlegi középfoku szakiskolák is.

A mi magyar viszonyainknak leginkább megfelelne a *hat évből álló alsó- és két évből álló felsőiskola.*

A felsőiskola két évfolyama ugyanis kizárólag a mérnöknevelés szolgálatában állhatna.

Ily módon a mérnöknevelés számára tulajdonképen hat év állana rendelkezésre.

Kossalka dr. azt állítja, hogy a mérnöknevelésnél nem a szakbeli ismeretek hiányzanak, hanem főleg a közgazdasági, a szociális, kereskedelmi és jogi ismeretek és az ezekkel karöltve járó tágabb látókör hiánya, amit a mérnök az életben sokszor igen hátrányosan érez és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mely őt sok esetben egyenesen megakadályozza abban, hogy az őt megillető teret elfoglalja.

Ezek a hiányok okozzák azt, hogy egyes iparvállalatokban a kereskedelmi osztály a műszaki osztálytól egészen el van választva és a mérnök csak az utóbbival foglalkozik; már pedig ha a mérnök a kereskedelmi téren a kellő áttekintéssel és szélesebb látókörrel bírna, a két állást eredményesebben látná el.

Zelovich K. azután vitasorozatában áttér a műegyetemi oktatás rendezésére és azt mondja, hogy e műegyetemek oktatási módjukban a technikai tudományok hatalmas fejlődésével általában nem tudnak lépést tartani.

A mult század utolsó évtizedében ebből az okból a német műegyetemek, támogatva a német mérnökök egyesülete által, szükségesnek tartották tantervüket a technikai tudományok szükségletének megfelelően átalakítani s egyszersmind a náluk szintén nem megfelelő középiskolai előképzettség javítását szorgalmazni.

Céljuk elérésére hatalmas támogatót nyertek a német császárban, ki a technikai tudományok hatalmas fejlődését figyelemmel kíséri és a technikusmunkát kitünteti.

Kossalka dr. éppen a fentebb említett okokból a műegyetemi oktatásnál közgazdaságunk érdekében szükségesnek tartja, hogy minden olyan területet, melyen műszaki kérdések kiváló szerepet játszanak, igen tág látókörü mérnökök foglalják el.

E cél elérése érdekében a mérnöknek a legfontosabb kereskedelmi, jogi, szociális és közgazdasági ismereteket, még pedig ez utóbbiakat igen kiterjedt mértékben, más iskoláztatás folyamán meg kell szereznie. Hogy azt tehesse, szükséges, hogy ez ismeretek tanítása már a felsőiskolában vegye kezdetét és folytatólag rendszeresen vonuljon végig a műegyetemnek minden négy folyamán. Erre segítségül szolgálna a két éves előkészítő felsőiskola.

A műegyetemtől csak annyit kívánhatunk, minthogy megadja minden hallgatónak azokat az elméleti és gyakorlati alapokat, melyek alkalmasak arra, hogy egyrészt a helyes műszaki érzéket kifejleszszék, másrészt a leendő mérnöknek biztos támaszul szolgáljanak az életben.

A fiatal mérnök azután ha kijő a gyakorlatba, ne hagyassék magára, hanem két-három éven át vezetés mellett dolgozzék, mert gyakorlat hiányában nem egyszer magának és a köznek káján veszi meg első tapasztalatait.

(Folyt. köv.)

Meghivó

Borsod—Gömör—Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének 1910. évi junius 13-án Dobsinán megtartandó közgyülésére.

Találkozás junius 18-án d. u. 4 óra 45 perckor Dobsina város tanácstermében. Megtekintése a város nevezetességeinek. 6 órakor a Fejér-féle szállodából kiindulva, kocsikon a sztracenai völgyön át a dobsinai jégbarlanghoz. Ismerkedési est. Étkezés étlap szerint.

Junius hó 19-én reggel 9 órakor közgyülés, melynek

tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult közgyülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése.
3. Titkári jelentés az egyesület működéséről.
4. Dobsina r. t. város erdőgazdaságának ismertetése. Előadja: Kellner Viktor városi erdőmester.
5. Alapszabályok módosítása.
6. Elnökválasztás.
7. Pénztárt vizsgáló bizottság és pénztáros jelentése.
8. Irodalmi pályázat dijának odaítélése.
9. Jövő közgyülés helyének megállapítása.
10. Inditványok.

D. e. 12 órakor a jégbarlang megtekintése Ruffinyi Jenő m. kir. bányatanácsos, a barlang felfedezőjének vezetése mellett.

Jégünnepély.

2 órakor közös ebéd.

D. u. 4 órakor indulás kocsikon, két csoportban. Az egyik csoport Poprádig megy, s utközben megkoszorúzza néh. Greiner Lajos hgi erdőtanácsos obeliskját. Az egyesület koszorúját Gesztes Lajos alelnök helyezi a talapzatra.

A másik csoport kocsikon Pusztamezőre megy. Meghálás a bicsárkai és zuberi menházakban. Innen indulás reggel 3 órakor a Királyhegy csúcsára, hol a havasi kulturák megszemlélése és az ottani véderdők telepítéséről Szénássy Béla hgi. erdőrendező tart előadást. Délelőtt lemenet Királyhegyalján át Vereskőre, ott ebéd, elutazás pedig d. u. 1 óra 3 perckor a vereskői állomásról.

Az Elnökség.

*

Tekintettel az elszállásolás és kirándulások rendezésének nehézségeire, a jelentkezések legkésőbb 1910 május hó 29-éig a titkári hivatalnál Rimóca (u. p. Rimabánya) megteendők. Azok, akik kocsikon érkeznek Dobsinára (Murányvölgy, Garam- és Sajóvidéke) és a közös ebéden és elszállásoláson kivül egyébre igényt nem tartanak, közvetlenül Kellner Viktor városi erdőmesternél Dobsinán jelentkeznek, megadva jövetelök idejét. A Szepesség felől (Poprád, Igló) érkezők kiszállási állomásaikon magok gondoskodnak kocsikról.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Akik kedvezményes vasuti jegyek váltására jogosító igazolványok kieszközlését kívánják, azt a titkári hivatallal legkésőbb 1910 május hó 22-ig közöljék, megadva, melyik vasuti állomásról indulnak s mely vasuti állomás képezi a végpontot, külön-külön a M. Á. V. és Ksod. vasut vonalain.

A jelentkezéssel egyidejüleg megjelölendő, hogy a résztvevők hány személylyel, melyik irándulásón vesznek részt, továbbá bejelentendő az is, hány kocsihelyre és a közös ebédnél hány terítékre tartanak igényt.

A jégünnepélyen korcsolyázni szándékozók saját korcsolyájukat használják. A közös ebédnél 1 terítékra 5 korona. A barlangba belépődíj személyenként 4 korona. Kocsiköltség négy személyre: Dobsináról a jégbarlanghoz s aznap vissza 14 korona; Dobsináról a jégbarlanghoz és másnap vissza 20 K; Dobsina—Jégbarlang—Poprád három napra 40 korona.

A titkári hivatal.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete pénztárába történt befizetések 1910 január 1-től május hó 1-ig.

F. sz.	A befizető tag neve	Előző évi hátralékok K	1910-re K	Összesen K
1	Antony Károly	—	6	6
2	Aschner István	6	—	6
3	Bánik György	6	6	12
4	dezséri Bobok Tivadar	—	6	6
5	borhii Borhy György	—	6	6
6	Bradofka Károly	6	—	6
7	Craus Géza Aladár	6	—	6
8	Csoma Gusztáv	—	6	6
9	Csaszkóczy Gusztáv	6	—	6
10	Dezsényi Jenő	—	6	6
11	Dienes Barna	—	6	6
12	Divald Béla	6	—	6
13	Dobsina r. t. város	—	6	6
14	Enyedy János	6	—	6
15	Farkas Pál	6	—	6
16	Ferenczy Ede	6	6	12
17	Ferster Ede	6	—	6
18	Formán Gyula	6	—	6
19	Gintner Bálint	6	—	6
20	Gyulay György	6	—	6
21	Hankó Pál	—	6	6
22	Hensch Emil	6	6	12
23	Hevesy László	12	—	12
24	Hoznek Gyula	6	—	6
25	Jurkovich János	12	—	12
26	Kachelmann Walter	6	6	12
27	Kellner Viktor	6	6	12
28	Kolbenheyer Gyula	6	—	6
29	Lányi Aladár	—	6	6
30	Lux János	6	—	6
31	Mányay Imre	—	6	6
32	Mayer Géza	6	—	6
33	Merényi Gyula	—	6	6
34	Mitske Gusztáv	6	—	6
	Tétel	150	96	246

F. sz.	A befizető tag neve	Előző évi hátralékok K	1910-re K	Összesen K
	Áttétel	150	96	246
35	Nagy Elemér	6	—	6
36	Okolicsányi Lajos	—	6	6
37	Pauks László	—	6	6
38	Pékh József	—	6	6
39	Pilz Ottó	—	6	6
40	Podhradszky András	—	6	6
41	Podhradszky Pál	6	6	12
42	Rozsnyó r. t. város	6	6	12
43	Skolka József	6	6	12
44	Stecher Xavér	—	6	6
45	Sztripszky Mihály	6	—	6
46	Szénássy Béla	6	—	6
47	Szilvássy László	6	6	12
48	Szontagh Andor	—	6	6
49	Terray Gyula	6	4	10
50	Tornay Gyula	—	6	6
51	Urbantsek Ignác	6	—	6
52	Vadas Jenő	6	6	12
53	Zachar István	24	—	24
54	Zemanek Adolf	6	6	12
	Összesen	240	184	424

Jolsván, 1910. április 30-án.

Szénássy Béla
pénztárnok

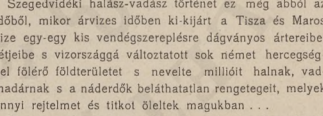

Viziszörny az éjszakában.

Szegedvidéki halász-vadász történet ez még abból az időből, mikor árvizes időben ki-kijárt a Tisza és Maros vize egy-egy kis vendégszereplésre dágványos ártereibe, rétjeibe s vizországgá változtatott sok német hercegséggel főlérő földterületet s nevelte milliójit halnak, vadmadárnak s a náderdők beláthatatlan rengeteget, melyek annyi rejtelmet és titkot öleltek magukban . . .

Nagyvizes tavasz volt akkor is, mikoron elmondandó históriám megesett. Az áradat kinn járt a szegedi marostői rétekben. A kanyargó holt Maros mentén, fel egészen a szőregi és deszki határáig sok víz volt mindenfelé, csak a tizenkét nyárfa, meg a parti csőszház látszottak ki a vizből, a holt Maros partján.

Régi vadászó ember, ha most elhalad e vidéken, szorongó szívvel és elborult lélekkel nézi a tájat, hol a hatvanas évek derekán oly kedves s oly élvezetes vadásznapokat töltött el.

Ma már szántóföld mindenfelé, víz nem látható sehol. A medrébe szorított Maros vize folyik ugyan, de nem csendesen, mint a nóta mondja, hanem rohanva és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

félelmes morajlással adja hírül az ármentesitő társulatoknak, hogy nagyobb teret óhajt magának, mert különben erőszakkal szerzi vissza elrabolt szabadságát.

Éppen május hónapja volt. A mostani „Kállay-liget", akkor „nagy nyárfás", százados fái teljes lombkoronában virítottak. A csősznáz fehér fala messze lefényleit a város legelőjére (mert „ujszegedi kiskertek") s az alkonyi légben átvonuló csörgő és trifkó kacsák ezrei s a nagy kiöntés millió szárnyasaink bájos hangegyvelege áhitatos varázslattal tölték el lelkemet.

Lassan ballagtam a holt Maros töltésén a nagy nyárfás felé. Éjjeli lesre mentem, vizi vadakra.

Benn az óriási sik vizen ezrével húztak a ludak, a kacsák. A szárcsa- és a vöcsök-falkák pedig feketéledtek mindenfelé. A nagy „dáré" vöcskök, mint hófehér vitorlás hajócskák uszkáltak a fodrozó hullámokon s rekedt „dár" kiáltozásaiktól visszhangzott a holt Maros fűzáserdő koszorúja.

Odaértem a nagy nyárfás irányába. Túlnan a csősznáz már pislogott a mécses. — Bizonyos, vár az öreg Máró bácsi, a csősz; mert az éjjelre jeleztem jövetelemet. Átkiáltottam hozzá:

— Hopp! hopp! Máró bácsi!

— No-no, hangzott a válasz s a kis „lajka" oldala megkoppant s tompa ütések jelzék, hogy Máró bácsi már vízre szállt és közeledik.

Leültem egy rőzsekötegre, amelynek vége benn lebegett a vízben. Ez volt a rév. Ide szokott kikötni az öreg, s innen viszi át a vadászokat a kiöntésre.

Most megkoppant a fűzfa dereka, amint hegyes végű evezőjét oda bökte, tovább tasztitotta a lajkát.

Kiért a révbe.

— Jó estét ifiuram! Megérkezett? No, csak lépjen be, mert sietős az utam. Ma én is leülök a másik lesfára, mert délután erre büfögött a borjú.

— Már megint az a borjú — mondok úgy foghegyről s a leoldott kulacsot átnyujtottam az öregnek.

— Igyék Máró bátya, azután beszéljen.

— Majd meglátja az ifiúr, hogy megjön. Szép csöndes idő lesz éjjel és ilyenkor szokott az a holdvilágon sütkérezni.

— Nagy áldomás lesz bátya, ha megfogjuk.

— Hm — dünnyögte komolyasággal, — gondolom azt — s nagyot huzott a kulacsból. Azután csöndes hangon, majdnem súgva folytatá:

— Ma délután a kecehálót foltozgattam a ház előtt s azt vettem észre, hogy elnyom a buzgóság. Hát egy kicsit elszunyadtam, de félálomban is hallottam a bölöbika szomorú búgását, meg a vadgalambok turbékolását.

— Hát álmodott kelmed?

— Nem én, mert nem is aludtam. Hát amint fekszem a fűben és nézem az eget, egyszer csak elrikkantja magát a fejem fölött a vén holló. Tudja ifiuram, az a vén madár, amelynek fészkéből minden évben ki szoktam szedni a fiókákat és jó pénzért eladogattam azokat. Hát mondom, elkezd a vén madár locsogni és odaült éppen a fejem fölötti fűzfaágra. No, ennek fele sem tréfa, gondoltam, mert amikor ez a madár megszólalt közel a házhoz, mindig kellett valaminek történni. Mikor a víz betört, akkor is megjövendölte a veszedelmet. Mikor azok a gazemberek felgyújtották az istálómat, akkor is hírül adta a vén károgó. Én már hiszek neki. Hát felültem és szétnéztem, de nem láttam semmit.

Egyszerre elrőppen az ágról a holló, egyenesen a kiöntés felé s nagy károgva lecsap a vízre ott, ahol a legmélyebb a kiöntés árja.

— Ne mondja? Hát aztán?

— Aztán nem láttam semmit, csak úgy tetszett, mintha ott, ahova lecsapott, a víz örvényszerűen forgott volna.

— Halivás volt, bátya.

— A halivást ömerem, de ez nem olyan volt.

Most Máró bátya letette az evezőt térdeire s egészen közel hajolva hozzám, fülembe sugta:

— Fölpattant az örvény közepe s egy nagy szürke fej tütött fel magát és kétszer akkorát bődült, hogy a kis kutyám ijedten szaladt el mellőlem s az istálóajtóig meg sem állt s onnan ugatott vissza a víz felé.*

— Mi volt az?

— A vízi borjú ifiuram, a vízi borjú. Itt van és meglátja, hogy nekem van igazam — erősködött az öreg.

Megérkeztünk a szigetre, illetve a csőszházhoz.

Gyönyörü holdvilágos éj következett. A tengernyi kiöntésben, körülbelül két kilométernyire a csőszháztól, egy lecsonkított fűzfa állott. Emberváll-vastagságú dereka felső részéből két éves hajtások képeztek koronát. Ez a fa volt most az én leshelyem. Egy méter hosszú, keskeny deszka elég kényelmes ülőhelyet szolgáltatott és a sűrű lombkoszorú közepén alig vehette észre alakomat a legfigyelmesebben kutató szem.

Körülöttem a láthatárig tengernyi víz, melyből imittamott nádkotus-szigetek és fűzfatönkök látszottak ki.

Távolabb, észak kelet felé, az Ujmaros irányában feketés sáv húzódott le délnek, mintha magas hegyláncolat lenne s egyes helyeken megszakadozva úgy tünt fel az éjjelen, mint a folyó víz, mely hegyszakadékon rohan keresztül. Szinte hallani vélem a habok zúgó morajlását . . .

Éppen most bujt ki a hold az egyik erdőrésen. Végig vetette fényét az áradaton s a fodrozó ezüstös habok hömpölyögve, csendes gyürüzéssel haladtak a föltámadt gyönge szellőfuvalomban felém. Fönn ültem leshelyemen, a csonka fűzfán. Máró bátya, aki lajkáján elhozott idáig, már messze evezett tőlem. Itt hagyott magamra a kiöntés közepén. Elment ő is leshelyére, egy távolabb álló másik fűzfára. A vízi borjút leste, mert szent meggyőződése volt, hogy kell valaminek lenni e rengeteg vízbirodalomban s nem hiába hallott ő az édes apjától

* Régi halászoktól gyakran hallottam egész komolyan állitani, hogy az ilyen nagy *harcsák* ha megszorulnak: úgy *bőgnek* (?), mint az öreg borjak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

is sokat mesélni azokról a szörnyetegekről, melyek a vizek fenekén élnek és csak néha napján jelennek meg az emberek előtt.

Józsűt mosolyogtam a Máró bátya gyermeteg gondolkozásán.

A húzás megkezdődött. Jó felültöltő vadászfegyverem (akkor még nem volt hátultöltő) hangja visszhangzott a tájon s én alig voltam képes tölteni. Falka falka után húzott a fejem fölött, mellettem és alattam. Volt olyan lövésem is, amely után hat-nyolc darab kacsa hullott le a vízre.

Hej, ha akkor hátultöltő fegyverem lett volna.

Később járhatott az idő, mert a hold túl volt a zeniten. Gyorsan tűntek az órák s az édes természet végtelen bájait s az éj titokzatos magányát visszafojtott lélegzettel élvezve — álom nem jött szemeimre.

A húzás megszűnt. Egyes kacsák és páros kis fajta vadlúd „lillik"-ek húztak még elvétve, s a szárcsák kuttyogása, meg a vöcskök éles „tili"-lése hangzott mindenfelé a vizeken.

Máró bácsi felől nem hallottam egy puskalövést sem. Tudtam, hogy kacsákra nem szeret lövöldözni az öreg, — szerinte az uraknak való passzió, meg a vadkacsa húsa nem is jó eledel, aztán drága nagyon a munició.

Elgondolkoztam. Fegyveremet térdeimen tartva bámultam a szépen csillogó égboltozatot . . . Egyszer úgy tetszett, mintha közvetlen közelben a vizen megcsillant volna valami és nyomban utána gyönge bőffenésszerű hang hallatszott abból az irányból.

Ej, hisz ez természetes, ilyenkor halívás idején. Felvetődött a hal és buttyogott.

Néhány perc mulva úgy éreztem, mintha szédület fogott volna el és gyenge rázkódást éreztem alattam. Mintha a fűzfa megingott volna. Most újból éreztem a rázkódást, de ez már erősebb volt s tompa surlódásszerű hangok hallatszottak alattam a vízből.

Figyelni kezdek. Egy óriás lökés szinte megrázott és én ijedten néztem körül s önkénytelenül kaptam a fegyverem után.

— Mi lehet ez?

Most egy másik, egy harmadik lökés, utána pedig ismételten azok a surlódásszerű hangok . . .

A lökés oly erős volt, hogy ülődeszkám egyik vége lebillent támasztékáról és én kezeimmel tartottam fenn magamat.

Komolyan vettem a helyzetet és már-már belefujtam kódkürtömbe, hogy Máró bátyámat hivjam lajkájával; mire oly különös jelenetnek lettem szemtanuja, melyet nem feledhetek el soha életemben.

Ugyanis a hold fényénél egy órási fekete alakot pillantottam meg közvetlen közelben a fa mellett s az iszonyú test méter magasra szökött fel a hullámokból és szorosan a fa törzséhez tapadva, mint kigyó csúszott fel a leshelyem alatt, a fűzfa függőlegesen álló derekán. Felugrottam ülő helyzetemből s fegyveremet mint piszkolyt jobbkézbe szorítva, a szörnyeteg felé irányoztam s két, majdnem egyszerre eldördülő lövés zajától visszhangzott ismét a már elcsöndesült vidék.

A fa alatt egy zuhanó fekete árny s néhány gyors kanyarulat látszott a vízen, azután elsímultak a hullámok, csak a hold bágyadt arca tekintett föl hozzám az ezüstös habok közül.

Úgy tetszett, mintha mosolygott volna az a fényes holdvilág . . .

Belefújtam háromszor ködkürtömbe. Vége volt ügyis a vadászatnak, mert puskám töltővesszője lövéskor beleesett a vizbe s azt megtölteni nem voltam képes.

Megvallom igazán, hogy . . . nem féltem ugyan, de oly különös hátborzongató érzelem támadt bennem, hogy magával ránthat a mélységbe az a . . . a . . . Megérkezett Máró bácsi.

Szinte fellélegzettem, amikor a kis lajka fenekére leültem.

— No, mi volt az a hirtelen két lövés ifiuram? — kérdé azonnal az öreg. — Mert nem aludtam ám, egész mostanáig vártam én is a valamire — de nem jött.

— De nekem jött ám bátya — és szapora szóval meséltem el az éj történetét, különösen hangsulyozván a legutóbb történteket.

Máró bátya hallgatott néhány pillanatig, azután komolyan megkérdezte, hogy bőfögött-e a szörnyeteg.

— Nem bőfögött

— Akkor nem is volt az a vízi borjú, mert az úgy bőg, mint az igazi borjú. Legalább úgy mondják, akik hallották, — tette utána csendesebb hangon

— Hanem most már pihenjünk le ifiuram egy kissé. Lássa itt van már a hajnali alkonyat, ilyenkor legédesebb az álom. Majd ha egészen megvilágosodik, kimegyünk és összeszedjük a lőtt kacsákat, azután körülnézzük a vizet. Nem hinném, hogy annak az erős két lövésnek látszata ne legyen.

Úgy is lett. Beeveztünk a csőszházhoz, ahonnan aztán napfelkeltekor kihajtottuk ismét a lajkát a sík vízre a lőtt kacsámért.

Alig találtunk meg négy-öt darabot, pedig számításom szerint tizenöt-husz darabnak is kellett lenni; hiszen itt feketedtek mind a leshelyem körül a víz felszinén.

— Hjha, leszopta őket a harcsa, mert sokáig maradtak a vízen — vetė oda az öreg.

— De nini, mi az ott? — s evezőjével egy szürkés hólyagszerű tárgyra mutatott, mely nem messze tőlünk, csendesen himbálódzott a vízen. Egy pár lökéssel oda terelte a lajkát.

— Tyű ifiuram, ehol-e! Nem megmondtam — s az evezőlapáttal nagyot ütött a szürke hólyagra, amely akkorát puffant, mint egy vizes hordó.

— Mondtam ugy-e, hogy megfogjuk a borjút. Itt van-e. Fegyvere után nyultam, de az öreg leintett kezével.

— Nem kell már ennek puska, kötél kell ennek, hogy kivontassuk a partra . . .

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Két mázsás harcsa volt, mely az akkori időben nem ment ritkaságszámba. A klöntésekben ívtak még e halóriások s ott akadtak rájok legtöbbnyire a szegedi halászok. Hüvelykujj-vastag, két arasznyi hosszú bajúsza volt. Koponyacsontja oly széles, mint az elefánté. Apró szemei, ijszonyú szája undorító látványt nyujtott. Hossza két öl, két araszt. Akkor úgy mértük. Mindkét oldalán és úszószárnyai alatt ujjnyi vastag, arasznyi hosszú szipolyok (lópióca) lógtak alá, amelyek folyton szivták a lusta féreg vérét és kinozták.

E szipolyok ellen védekezett, amikor a fűzfák derekaihoz súrolta óriás testét, így akarván ledörzsölni magáról a vérszopókat. Sőt a fák kérgeihez súrlódván, föl is szöknek azok törzsén néhány lábnyira a vízből is, hogy kínzóiktól megszabaduljanak, halászok megfigyelései szerint.

Mi pedig megettük a vízi borjút. Elosztottuk azt vadásztársaink között. Jutott belőle nagyon soknak.

Máró bácsinak a feje meg a farkából jutott egy nagy darab.

Sokáig emlegette szegény öreg, s valahányszor meglátott, mindig megkérdezte:

— Teinsuram! Mikor eszünk megint vízi borjút?

Régen volt az bátya . . . hej! akkor még ifiurnak szólított kelmed is . . .

Csényi.

A wieni első nemzetközi vadászati kiállítás.

Wien, 1910. május 8.

A világ összes vadászainak figyelme az osztrák főváros felé irányul.

A vadászat történetében még ilyen nagyhatásu nemzetközi vadászati kiállítás megrendezésére nem volt példa.

Minket ez a méreteiben nagyarányu kiállítás igen közelről érdekel, mert immár bebizonyosodott tény, hogy a magyar kiállítás olyan impozáns és megkapó, hogy ezt a világ összes nemzetei egyhangulag elismerik.

A nemzetközi vadászati kiállítás megnyitása eredetileg május 1-ére volt tervbe véve. De mivel erre az időre az épitkezésekkel, valamint azok berendezéseivel el nem készülhettek, a megnyitást május 7-ére kellett elhalasztani.

Délelőtt tiz órakor kellett volna Ófelségének a kiállítást megnyitni, de *Edvárd* király halálának hirére az ünnepélyes megnyitásról végleg lemondtak. A király meg sem jelent. *Ferenc Ferdinánd* trónörökös is a felségével csak inkognitóban jelent meg a délutáni órákban. Még a szokásos katonai tisztelgést is leintette.

A közönség azt gondolta, hogy az ünnepélyes megnyitás nem marad el s ezért — dacára a zuhogó esőnek — igen sokan vonultak ki a Práterbe.

A kiállítás megnyitását bátran el lehetett volna halasztani még akár két hétre is, mert az óriási anyag még most sincs feldolgozva, sőt némely pavillon teljesen üres is, a másikban meg kicsomagolatlan ládák hevernek szanaszét.

De így mégis csak megnyitották minden ünnepély nélkül.

Jóformán csak az angol pavillon van teljesen berendezve; azt sem nyitják ki — szerdáig, az angol király halála miatt.

A magyar kiállítás is zárva marad mindaddig, mig a rendezés munkájával teljesen elkészülnek.

Vasárnap azért már igen sokan kerestek fel a kiállítás területét, de olyan sok látni való van, hogy a közönség alig érzi meg, hogy még nincsenek teljesen berendezve az összes pavillonok.

Annyit már most is meg lehet állapitani hogy az egész kiállításnak a legimponálóbb része: a magyar kiállítás.

A magyar kiállítás épületének külseje egy főuri vadászkastélyt mutat be. Földszintje természőburkolattal van ellátva, sisak formáju tetője középkori formát ad neki. Két főut vezet a bejárathoz. A tóval szemben lévő bejárót, a két kaput őrző medve szobráról — medve-kapunak nevezték el. Az épületnek két szárnya van, jobb oldalon a nagyobb, bal oldalon a kisebb termek. A két szárny találkozását egy hatalmas terrasz egészíti ki.

Rendkivül ügyes berendezése van, és ami főodalog — ugy vannak a közlekedési helyek elrendezve, hogy bármilyen sokan is látogatnák, a tolongás elkerülhetővé válik. A folyosókon megfelelő pihenő-helyekről is gondoskodtak.

Legérdekesebb része a kiállításnak a fedett udvaron elhelyezett biológiai csoport. Itt vannak bemutatva Magyarország vadászható állatai is, olyasféle körképszerü diorámában, amelynek környezetét Spannraft Ágoston festő scenirozta. A magas Tátra egyik hegylánca, a fogarasi hegyek, a Beszkidek és állitólag a magyar Alföld egy része mutatódik be, a hegyek és völgyek változataival.

Ez a csoport két részre oszlik: mesterséges és természetes világitás mellett bemutatott részekre. A nagyobbik rész természetes világitás mellett látható és kicsinyben Magyarország vadászati területeinek formációját tükrözteti vissza vadászható állataival egyetemben. Itt a magas hegység mellett, az előhegység és a vizi szárnyasok élete is látható.

A mesterséges világitásbeli képek pedig a vadállat életének egy-egy jellegzetes mozzanatait tüntetik fel.

Delelő tüzok-család, kora hajnali sütétfajdtüzgés, mellette egy medve, szarvasok tülekedése, nyirfajdok, mellette egy sziklán ugrásra készülő hiuz alakjai, mind megkapók a vadász szemének.

A jégen ácsorgó farkasok üvöltik a holdvilágot, eredeti környezetben.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A középen van a vizi állatok tanyája. Ezt a képet nagyon elrontja a jelenlévő halcsiszár — a *vidra ide nem való* pofája. A rendezőket bizonyára jóhiszeműség vezette, amikor ezt a ragadozót is bemutatni akarták, de elvégre ilyen társaságba mégsem való a vidra, ahol közvetlen mellette a vizi szárnyasoknak számtalan jámbor fajtái olyan nyugodt pozicióban vannak megörökítve, hogy ilyen idilikus életet még a laikus sem merne feltételezni a legbutább vadlibácskáról sem.

Külön helyre a vidrával! Vagy, ha ilyen nem volna, akkor ki vele! Mormota, egy csapat szirti fogoly ügyes elrendezést mutat. Eredeti a zergék csoportja és ügyesen emelkedik ki közülök az őrködő, a figyelő bak is. Muflon, dámszarvas, őz, mind megfelelően vannak elhelyezve.

A hegyek alján, amelyet síkságnak elnevezni még elnézésből sem lehet — *két agár kerget, üldöz egy nyulat. (?) Ez nem ide való!* Ilyen helyen nem agarásznak. Minden egyes nézőnek elvégre nem lehet különkülön megmagyarázni, hogy ilyen helyen csak helyszűke miatt agarásznak. Ki vele! vagy külön terembe, mint a *vidrát.*

Ilyen alkalomkor sok mindenfélét lát az ember, amiről még eddig hírt sem hallott. Ilyen a Magyar Fegyver-Gépgyár R.-t. kiállítása is. Igen különös formáju egy Frommer-féle önműködő vadász-karabély is, Zeiss-féle vadászlátcsővel felszerelve, amelyet a gyár készített. Nem hiszem, hogy akadna két vadász az egész országban, aki ezeket ismerné. Pedig ez a gyár sem készítheti azokat csak passzióból.

Az emeleten van Ő Felségének a külön terme, ahol is leginkább a szebbnél-szebb vadkan-agyarok tűnnek fel. Ezek közt is különösen legutoljára, 1904 novemb. 25-én, Gödöllő mellett, Valkón, a „Harminc hányás" nevü erdőrészletben, Ő Felsége által lőtt vadkan agyara tünik szembe, amelynek párja nincs az egész kiállításon. A gödöllői fácánkakas farktollazata is imponáló. Két vadmacska igen érdekes ellentétes mutat; az egyiken megláthatjuk, hogy a dédapja vagy apja még házi macska lehetett.

A szarvas- és őz-agancsok nagy mennyisége és kiváló minőségei jellemzik legjobban a mi kiállításunkat. Olyan nagy mennyiségben vannak bemutatva, hogy a többi nemzetek összes agancsai együttvéve sem tennék ki felét a mi agancsainknak.

Gróf *Fesztetics Tasziló* kiállított agancsai remekei a kiállítás agancsainak; sötét, erősen gyöngyözött, hatalmas rózsáikkal tünnek ki.

József főhercegnek kiállított őz-agancsai egyedülállók a maguk nemében, de ezek közül is feltünik egy hatalmas, szép VI-os, amelynek lelövési ideje kitüntetve nincs, hihetőleg valamelyik szerencsés vagy szerencsétlen vadorzó puskájától esthetett el.

A kistapolcsányi uradalomnak domborművű térképe feltünteti az egész vadászterületet, a bekerített részletekkel együtt.

A *Kóburg*-uradalom is nagyarányokban van bemutatva, gyönyörü dámszarvasainak tropheái igen szépek. Érdekes még egy *szürke róka* is, amelyet Vacson lőttek és igen ritka példány.

A leghasznosabb, a legtanulságosabb a Temesmegyében levő *Vadászerdői szakiskola kiállítása.* Minden egyes darabja szemléltetően, egyszerüen, érthetően és oktatóan van bemutatva.

Magyar vadászatunknak ez a szakiskola valóságos áldása. Eddig még hasonló hasznos irányú intézmény nem volt sem nálunk, sem külföldön. Az innen kikerülő növendékek a vadászati tudásnak olyan nagyarányú ismereteit szerzik meg és viszik szét az egész országban, hogy rövidesen hasznát fogja érezni egész vadászatunk.

A mesterséges fácán-tenyésztésnek mindenféle fázisai, kicsinyített alakban, olyan hűen vannak bemutatva, hogy ettől a helytől alig tud megválni a szemlélő. Kedves, valósággal kis játékszerü mintában vannak bemutatva a fácánok etető-, befogó-helyei, olyan élethűen, hogy az ember, ha megfelelő távlatból szemléli, azt hiszi, hogy igazi életképet lát maga előtt.

A tőrvetés, hurkolás, őzbefogó, mind olyan eredeti mintázatok, hogy a havas tájon egy-egy hurokra került szegény állat felett, — igy látva — mindenki sajnálatát fejezi ki.

Nincs itten semmi, ami nem eredeti volna; semmi mesterkélt, mindennek megvan a maga természetes képe és környezete. Meglátszik minden egyes darabon, hogy mesteri kéz alkotása és akik ezt a csoportot összeállították, azok a vadászatot nem szórakozásnak tekintik, hanem fontos gazdasági tényezőnek és minden cselekedetük az oktatás, megkedveltetés nemes céljában csúcsosodik ki.

Ide — ide, magyar vadászok! Itt tanulni lehet!

Tanulságos egy szarvasnak az $^1/_{10}$ életnagyságban való bemutatása, abból a célból, hogy: a hullatott szőr, csontszilánk, vércseppek különféleségéből és szinezetéből a vadász megtanulhassa a lőtt seb minőségét, esetleges halálos voltát. Igen érdekes — és majdnem minden vadásznak ismerni kellene — a vadak hullatékainak bemutatása is.

Nem lehet ennek a kiállításnak sokféleségét és hasznos voltát mind felsorolni, tény az, hogy ehhez hasonlót, mint a vadászerdői szakiskola kiállítása, hiába keresünk az összes nemzetek kiállításai között, — ilyent nem találunk.

Ha figyelembe vesszük még azt is, hogy ez az iskola évenként néhány ezer fácánt és foglyot ingyen bocsájt a tenyésztéssel foglalkozni akaró vadászok részére, akkor tisztában lehetünk azzal is, hogy ezt az iskolát igazán a magyar vadászat érdekében alapították.

Meglepő az innen kikerült emberek intelligenciája és tudása, különben a kiállításon is ők vannak alkalmazva, erről minden érdeklődő maga meggyőződhetik. Az iskola tárgyait *Szikla Szilágyi* tanszerkészítő szenirozta, bámu-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

latos élethűen, csodálatos környezettel.

Fónagy József ismert királyíácánjának a kiállítása is megkapó.

Forgách Károly 50—60 muflonnal szerepel, amelyeknek a fejei mind porcellánból vannak mintázva.

Nagy ritkaságszámba megy *gróf Széchenyi Emlénnek* a vajszkai pagonyában 1908. évben lőtt *fehér szalonkája*, amelynek eddig hasonmása még nem került.

Herceg Esterházy dombovári uradalmából az 1824—29. évekből származó hatalmas szarvas-agancsok egy ismeretlen világot mutatnak meg a mai vadászoknak.

A vadász-szoba berendezése, *Nádler Róbert* terve szerint, Koch István műasztalos, Csányi és Sóti műlakatosmesterek, hazai iparosaink remek alkotásait dicséri.

A számtalan, különféle orvvadász-fegyverek — *feles számmal* kiállítva — senkit sem érdekelnek.

A *vadászati szakirodalmat* — eltérőleg a külföldtől — *sajnos*, alig valami és egy pár folyóirat képviseli.

József főherceg kiállítása egy teremben nem fért el — és így agancsgyűjteményeinek is külön hely jutott. Ezek között egy, az 1901. év november 18-án, Máramarosban elejtett 340 kiló sulyú szarvasnak XII-es agancsa tűnik szembe, de sajnos, ezen sincs jelezve a szerencsés vadász neve, aki ezt a remek állatot elejthette.

Az *osztrák* kiállításnak is megvan az a hibája, hogy a vizi szárnyasok közé a *ragadozókat* is odahelyezték, mintha erre az időre talán ezek is paktumot kötöttek volna.

Remek festmények és képek teszik érdekessé a kiállítást, amelyek mindegyike egy-egy vadászjelenetet örökít meg az uralkodóház tagjairól.

A *mürzstégi vadászkastély* külön leírást érdemel, amelynek vadászias egyszerüsége mindenkit lebilincsel. Itt az uralkodó vadász-életéből való képek történelmi adatokkal támogatják a vadászat fejlődését.

Bosznia-Hercegovina vadászati kiállítása egyszerü, kevés, de olyannyira ügyesen van elrendezve, *Ewald Arndt* festőművész művészete szerint, hogy egyike a legsikerültebbeknek. Méltó a figyelmes megtekintésre.

Anglia, Kanada idegenszerü.

Németország pongyola, csak az uralkodóház kiállítása imponáló, történelmi részleteivel. Feltünik itt egy 200 évvel ezelőtti szarvas-agancs, a fába teljesen belenőve. A szarvas agancsaival a fa ágai közé került, itt megmerevedve, éveken keresztül a fa valósággal benőtte az agancsot, most már csak ágainak hegyei látszanak ki a vastag törzsből. A sörös kriglik kiállítása, amelyekből a régi császárok vadászatok alkalmával itták az árpalét — nem függ szorosan össze a vadászattal.

Svédország, Norvégia kiállításai annyira kedvesek és nemzeti jellegüek, hogy így futólag nem is lehet kellően ismertetni. Minden egyes tárgy külön leírást érdemel. Egészen más világ vadászata ez. Más az állat, más a vadászati szokás, másfélék a vadászati eszközök, de mindegyike olyan kedves és csodálatos. A fehér, dominánó szinü szőrmés állatoktól alig tud megválni az ember. A vadász még jobban izgul az ilyenekben, szemeivel simogatja a különféle, drágábbnál-drágább prémü állatokat, amelyek között a „Kék róka“ is csak olyasféle közönséges dolog. Szarvasok mint házi állatok, fókák, rozmárok, hatalmas jegesmedvék, mind izgatják a vadászt.

A közönséges vadász-fejszék, amelyeket az ő parasztjaik állítanak elő — remek veretekkel vannak ellátva, valóságos iparművészeti munkák.

Mind-mind érdemes az alapos megtekintésre, amelyeket még külön fogunk ismertetni.

Az egész kiállítást az óriási anyaghalmaz jellemzi. Elfárad az ember, míg végignézheti. Nem is egy-két, hanem több napi figyelmes megtekintést érdemel az egész.

Minden látogatónak a nevét egy nagy, úgynevezett *„Arany-könyv“*-be foglalja az élelmes szomszéd, de csak úgy, ha *egy koronát* fizet érte, amiért még okmányszerü bizonylatot is ad.

Ha tehát valaki erre a dicsőségre is pályázna, egy koronáért biztosan elnyerheti. *Remetei Kőváry János.*

A vetési varjú.

Irta *Sólyom.*

A vetési varjút, a Corvus frugilegus Linnét, magyar népünk itt-ott fekete varjunak vagy pápista varjúnak is hivja. A vetési varjút a vadász állandóan tizedeli. Lássuk kissé közelebbről, mennyiben szolgál rá a vetési varjú a szakadatlan üldözésre.

Keményebb telek idején, amidőn a varjú az emberi lakóhelyek közvetlen közelébe huzódik, főtápláléka a konyhahulladéknemű ; enyhe évszakokban pedig, főként az őszi és a tavaszi szántások idején, a bogárság képezi főeledelét, amelyből nemcsak ott pusztít sokat, ahol az szemébe ötlik, hanem kiszedegeti azt a föld mélyéből is. A féregrágástól sárguló, hervadó növényzet ugyanis elárulja az élesszemü varjú előtt is azt, hogy a gyökérzeten féreg rágódik. A varjú tehát kihuzza a beteg növényt s kiszedi alóla a rágódó férget. Legkivált a drótféreg az, amelyből ez uton temérdeket pusztít. Elüldözése tehát csakis ott bir jogosultsággal, ahol felbukkanásával a nagyobb mérvü óvásra szoruló fogoly, fürj vagy fácánállomány zsengébb nemzedékét akarjuk megszebbmenő védelembe venni.

Keményebb telek idején az előrelátó varjúsereg hazánkat nem tartja eléggé dúsan tápneműt adó otthonnak, ilyenkor tehát déli vándorutakra kel, legkivált a Balkánállamok és Olaszország enyhébb tájaira, utóbbi helyen legsűrűbben a földrengések által sujtott Sziciliát szokta fölkeresni, ahol a búja talajba temérdek korazöldségnemüt termesztő olasz nép, a palánták kihuzgálása miatt kérlelhetlenül üldözi a varjúkat. E cimen az üldözésre, amint tudjuk, kevésbé szolgáltat okot; ennél mindenkép

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

számottevőbb az a kár, amelyet az olajbogyó pusztításával okoz ott. Az olajbogyó a varjúnak kedvenc csemegéje. Olaszország egyes tájain pedig az amugy is szegénysorsu népnek úgyszólván egyetlen keresetforrását képezi. Érthető tehát, ha az üldözésre időnként itt rászolgál; ám magyar hazánkban mindenesetre legkevésbé.

A népmese, a legenda, a babona valóságos regevilággal szőtte körül az idők folyamán a varjak és hollók seregét. Különösen a gall, a frank, a skandináv, a szláv és az ógermán népek körében szerepel a varjú nem egy helytt, szent madárként is. Tagadhatlan, hogy az a vidék, amely nélkülözi a varjak jelenlétét, elhagyott, csöndes, néma, sőt sivár képet mutat. Szittyaföldünkön mi már igen megszoktuk őket s így alig tudunk nélkülök el is lenni. Kivált alföldi tájat varjú nélkül el sem képzelhetünk. A verébb, a gólya, a fecske és a pacsirta megszokott társaságát, a lármás élénk varjúsereg sürgése szokta változatosabbá kiegészíteni.

Határtalan étvágya dacára, külsejében a vetési varjú sohasem jól táplált. Akár Oroszország varjaktól feketéllő steppéi, akár dústermő nagymagyar Alföldünk, akár pedig a folyton háborgó Etna lejtői nyujtsanak neki Sicilia napsugaras tájai alatt otthont és tápot, temérdek féregneműtől duzzadó begye mellett is örökké szikár, sovány jószág marad ő, amelynek pecsenyéjére a róka, de sőt a cigány sem igen szokott áhítozni. Eledelszük télidényben még a szokottnál is soványabb lesz. Ilyenkor vonul aztán délvidékre, habár csak csekélyebb számu csapatokban. A megszokott feketeseregi túlnyomó többsége beéri a zord Kárpátoknál telente enyhébb aldunamellékkel; sőt disznóólések idején a magasabban fekvő hegyvidékek falvait, tanyáit és majorjait el sem hagyja s így azokat tavaszig állandóan megszállva tartja.

Kedvenc csemegéje, az érő olajbogyó pusztítása miatt a délvidéki népek korántsem hajlandók mérlegelni a varjak abbeli jó tulajdonságát, hogy az olajfán is bőven tanyázó rovar, féreg, pajornemből, sőt a mezei és erdei egerek tömegéből egyaránt sokat pusztít. Vizsga szemével a varjú egyben mindennemű csúszó-mászót is észrevesz és tüstént föl is lakmároz. Délibb tájakon hazánknál is nagyobb számban nyüzsög a sok százlábu lótetű, fülbemászó, drótféreg, skorpió, mérges kigyóféle. Az ilyesmik tömegesen esnek a falánk s a méreggel szemben vértezettnek látszó varjak áldozatává. Ez uton tagadhatlanul jelentős szolgálatokat tesz a gazdaság bármelyik ágának is.

Az olajtermelő délvidék szegényebb néposztálya, csodálatos módon, húsáért is üldözi a varjút, holott az sehol a föld kerekén nem tartozik a kedvelt csemegék közé, sőt éppen a nagyobb mennyiségü olajbogyót pusztító varjú húsát a talján varjúfogyasztó maga is kellemetlen avasolaj utóizű, kesernyés pecsenyének mondja.

A varjak pusztítása délvidéken mindott, ahol tényleges károkat okoznak, a fagyöngy ragadós enyvével félig megtöltött papirzacskók segélyével történik. A zacskó fenékre valamiuő kedveltebb varjúcsemegét helyeznek. A földbe mélyesztett, nyitott zacskót a szerfölött kiváncsi varjú tüstént kémlelgetni kezdi; a behatóbb vizsgálódáskor a sűrű enyvnemű aztán szemeire és csőréhez tapad. Ilymódon a megriadt szárnyas tehetetlen szárnyverdesései közben könnyü szerrel összefogdosható.

Lőport a varjúra ott sem pazarolgatnak, ahol az csakugyan rászolgál az üldözésre; e helyett ügyesen kúszó gyerkőcök szokták néhol éji pihenés, felgallyazkodás közben összefogdosni. A madárijesztőhöz a varjú hamar hozzászokik; sőt utóbb rá is száll, úgy hogy nehány kódobással rendszerint sikeresebben tudjuk távoltartani onnan, ahol jelenléte fölöslegesnek, sőt károsnak mulatkozik.

A Balkánállamokban fegyverrel is pusztítják ökrös szekerekről. A varju az ilyen járműveket veszélytelen dolognak tekinti s így a szekéren tovavonuló ökrösgazdával alig törődik. A vadászó gazda leheverédik fegyvere mellé a szekér aljába s mire a járművével a varjak közelébe ér, bőségesen ki is veheti részét a varjupusztításból.

Némi kárt okoz közvetve a varju az által is, hogy a rovarvilágot talán önála is hathatósabban pusztító hasznos, édesszavú éneklőket, ha nem mással, hát zsibongó szakadatlanul lármás jelenlétével elriasztja egyes régtől megszokott fészkelő helyekről is. Elhatalmasodását a vadászember ilyen helyeken kétségtelenül illő korlátok közé fogja szorítani.

Levél több igen tisztelt ujságíróhoz.

Már többször bosszuságot okozott szakomnak, életpályámnak azon lekicsinylő felemlítése, melyet egyikmásik lapnak hasábjain, még nevesebb irók cikkeiben is olvashatott a mi vidékünkön e tekintetben meglehetősen tájékozatlan közönség.

Egyik nagy napilap jónevü írója tanácsolja: ha a fiú nem válik be a tanulásban a 12—13 éves korig, úgy menjen arra, amerre ösztönei vezetik; lehet szőlőmíves, kertész, gépész, erdész stb.

Ebből nyilvánvaló, hogy az sem mind mennyei manna, amit a t. ujságírók a közönségnek beadnak, mert a végzett tanulmányok szerint osztályozva az embert, talán még sem egészen egy kalap alá való az erdész és a szőlőmíves.

Az „erdész" cím csakis felesketett erdőtisztet illet meg.

Ehhez pedig nem elég, — mint több író hiszi, — még a legnagyobb tökélyre vitt puskapucolási tudomány sem.

Ezen, különben majdnem szükséges művészet mellett még némi egyéb kellékekre is szükség van; így: feltét-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lenül szükséges a főgimnáziumi vagy reáliskolai érettségi bizonyítvány; az erdészeti főiskolán előírt tárgyakat *tényleg* le kell hallgatni; ez idő alatt pedig nem mehet ügyvédi irodába pénzt keresni, mint a joghallgató, sőt képviselői mandátumot sem vállalhat.

A tantárgyakból le is *kell* vizsgázni.

Ha ezt megtette, akkor mehet 2 teljes évig szolgálni, magát gyakorlatilag tovább képezni.

És csak mindezek után jelentkezhetik az államvizsgálatra, melynek sikeres kiállása után kapja meg az oklevelet.

Ennyi elő- és utótanulmány azonban még csak minősíti az „erdész" címre, de bizony több a fehér holló, mint ahányan ezt mindjárt el is érik.

Oklevéllel gyakornoki vagy jelölt címet és szőlőmívesnek megfelelő fizetést kap.

„Erdész" rendszerint akkor lesz, midőn az életre majdnem túlérett, s nincs módjában magát megfejleltetni, ujra 12—13 évesnek lenni, hogy ha ösztöneinek nem is, de szebbének mindenestre megfelelőbb szőlőmíves- vagy gépészpályát válaszszon.

Ismerek ma élő városkapitányt, tanácsnokot, főszolgabírót, bankigazgatót, kik a keresztelő-levelükön kívül talán még egy okmánynyal, bizonyítványnyal is rendelkeznek, t. i. orvosi bizonyítvány, hogy himlő ellen másodszor is be vannak oltva.

Jó volna tisztelt uraim a 12—13 éves fiuk ösztöneit talán ezen pályák iránt is felkelteni, nem is említve több vidéki „helyi trombita" szerkesztői állását, melyre esetleg bukott trafikoskodás után is pályázhatni, mert ott talán még nyílik számukra virág, s terem babér — vagy sóskalevél; de ha 13 éves korukig tölcsérrel sem lehet beléjük tölteni a tudományt, úgy az erdészeti pályán bajosan lesz belőlük prédikációs halott.

Annyiban igazuk van az uraknak, hogy mi erdészek „muszáj" emberek vagyunk és pedig azért, mert úgy testileg, mint szellemileg fáradtságos és veszélyes munkánk után nyert szerény javadalmazásunk; a produktív működésünket és képzettségünket semmibevevő, lekicsinylő cikkírók lesajnálása; — a pályánkon való aránytalanul lassu emelkedés — mind nem képezhet leküzdhetetlen akadályt: az ösztön, pályánk önzetlen, ideális szeretete késztet, hajt, muszájit, bennünket arra, hogy félreismert életpályánkon sok nemzetiszínű hazafinál bár csendesebb, de nagyobb hasznot hajtó polgárai legyünk a hazának.

Bizonyítani feleslegesnek, de felemlíteni helyén valónak találom azon tényt, hogy hazánk klimájára, termőföldünk gazdagságának fentartására aligha bír valamely más tényező nagyobb befolyással, mint erdeink okszerű kezelése és fentartása az ő következményeiben.

Ezen körülményt aligha mérlegelték a bennünket tehetség és tudomány dolgában oly könnyen lepocskondiázó urak.

Nem csodálható, ha rosszul esik az ilyen meg nem fontolt, de világgá kürtölt véleménynyilvánítás, mivel a megérdemelt büntetés soha sem fáj annyira, mint amennyire boszantani képes egy jogtalan, igazságtalan, gúnyoros és egyáltalán helyén nem való ítélet.

Okulva az ilyen cikkeken, a szőlőmívesek és kertészek tudományos osztályába besorozottan is fogunk bírni akkora ítélőképességgel, hogy tudni fogjuk, miszerint némely virág cifra szirmokkal is csak maszlagot terem.

Kinek nem inge, ne vegye magára. *Hárs.*

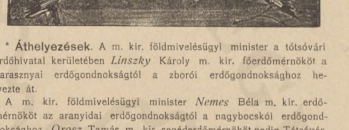

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister a tótsóvári erdőhivatal területében *Linszky* Károly m. kir. főerdőmérnököt a parasznyai erdőgondnokságtól a zborói erdőgondnoksághoz helyezte át.

A m. kir. földmivelésügyi minister *Nemes* Béla m. kir. erdőmérnököt az aranyidai erdőgondnokságtól a nagybocskói erdőgondnoksághoz, *Orosz* Tamás m. kir. segéderdőmérnököt pedig Tótsóvárról az aranyidai erdőgondnoksághoz helyezte át.

* **Sajtóhiba.** Lapunk 9. számának 152. oldalán az „Erdei termékeink a gyógyászatban" cimü cikk szerzőjéül tévesen Divald Béla van jelölve, holott azt Skolka József írta.

* **Magyarország külkereskedelmi forgalma** az év első két havában a magyar statisztikai hivatal kimutatása szerint a következő volt: Árukivitelünk 1910. év január és február havában 199·9 millió koronát (19·7 millió K) tett ki, mig a behozatal 247·4 millió korona volt (41·3 millió K). Ekként a két havi mérleg 47·5 millió korona passziv szaldóval zárul, mig az 1909. évi első két hó passziv szaldója csak 16·5 millió korona volt. Ausztriával való közbenső forgalmunkban pedig a két havi behozatal 181·7 millió, a kivitel 139·5 millió korona volt, a közbenső mérleg tehát 42·2 millió koronával passziv. Megjegyzendő, hogy az osztrák kereskedelmi ministerium kimutatása szerint Ausztriából való behozatalunk 185·3 millió, Ausztriába való kivitelünk pedig 149·2 millió korona volt, e szerint tehát az osztrák kimutatás mérlegünk két havi passziv szaldóját 36·1 millió koronában állapítja meg.

* A „Budapesti Illusztrált Lapok" május tizenötödiki számában gyönyörü technikai kiállításban, irásban és képben ismerteti *Borsodvármegyét és Miskolc városát.* A speciális borsodmegyei szám kiterjeszkedik a legnagyobb részletességgel a megye minden közhasznu intézetére; közigazgatása, ipara és kereskedelmének hü képét adja. Megrendelhető a kiadóhivatalban Budapest, VIII., Aggteleki-utca 10. sz.

* **Távbeszélő-táviró.** Bessau, Nyrop és Thomsen dán mérnökök a minap egy szakbizottság előtt bemutatták közös találmányukat, amely a kopenhágai távbeszélő társaság igazgatójának kijelentése szerint forradalmat jelent a távbeszélő műszak terén. A lángeszü mérnökök találmánya irógépszerü készülék, amelyet összekötnek a távbeszélő vezetékével és amelyen közölni valónkat, ha a felhivott fél nincs otthon, lekopogtathatjuk, akár mint valami irógépen. Az irás a felhivott fél készülékére kapcsolt papirtekercsen megjelenik. A távolság teljesen mellékes. A készülék igen olcsó és a távbeszélőállomásra való alkalmazása egészen egyszerü.

* **Rácz Ferenc** mérnök, a simmeringi gép- és waggon-gyár r. t. magyarországi képviselője, irodáját májustól kezdve Budapest, VI., Izabella-utca 84. sz. alá helyezte.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

17/1910. sz.

Fenyőfa-eladás.

Az aknarahói v. urbéres birtokosság **1910. évi junius hó 2-án d. u. 2 órakor** Rahó községházánál tartandó zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli árverésen eladja a Szilszki dülőben a 76987-I-A-2-1909 sz. F. M rendelettel kihasználásra engedélyezett s a szerződéshez fűzendő térképen feltüntetett s a természetben a rahói m. kir. járási erdőgondnokság bélyegzőjével lebélyegzett fákkal határolt 42 0 K. hold területen tövön található fenyő és juharfa készlet. A fakészlet áll:

7095 drb fenyő szálfa 9730 m³ kéreg nélküli kihozható műfa tartalomból;

287 drb aszott fenyőszálfa 163 m³ kéreg nélküli kihozható műfa tartalomból;

257 drb juharfa törzs 93 m³ kéreg nélküli kihozható műfa tartalomból;

177 drb fenyő evezőrudból.

A kikiáltási ár, mint hivatalosan megállapitott becsérték 89350 K, melyen alúl nem adatik el.

Bánatpénz 8935 K.

Az árverési feltételek 5-ik pontja értelmében kiállitott zárt irásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdéseig nyujtandok be a közbirtokosság elnökéhez.

Feltételes, távirati és utóajánlatok el nem fogadtatnak.

Az árverési feltételek, valamint a részletes becslési munkálat alúlirott birtokossági elnöknél és a rahói m. kir. járási erdőgondnokságnál tekinthetők meg.

Rahó (Máramarosmegye), 1910. évi május 7-én.

Lyachovics Ákos
a volt urbéresek elnöke.

„Jura-féle“ fegyverolaj,

a legújabb és legjobb szer a fegyverek jókarban tartására, mely nemcsak a fekete, de a füsttelen lőpor lerakodásait is tisztítja és a fegyvert a rozsdától megóvja, a fegyver csövére pedig immunis.

Egy üveg ára 1 korona.

Kapható **Zubek Bertalan és Társa** uraknál Budapesten, IV., Muzeum-körút 29. sz. és a feltalálónál: **Jura Péter** gyógyszerésznél Dombrádon, Szabolcs-m.

Sürgősen

szükség van a vadászati ∴ kiállitás számára: ∴

szarvastehenet borjuval, **dámvadbikát** és tehenet, őzsutát, mezei és tengeri nyulat, medvebocsot, **farkast, vidrát,** nyestet, **hófajdot,** túzokot, **szirtifoglyot, császármadarat, vadpulykát,** vadgalambot, vadlibát és vadkacsát, gémet, darút, kozmorántt, pelikánt, sast, keselyüt, hollót, bagoly és sólyomféléket, szarkát és egyéb ragadozókat.

Szives ajánlatokat kérek.

Gudéra Károly
vadnagykereskedő és szállitó
Wien, Millergasse 36.

2323/1910. ügyszám.

Pályázat.

A tótsóvári magy. kir. kincstári erdőhivatal kerületében egy I. oszt. m. kir. erdőaltiszti (főerdőőri) és egy, illetve előléptetés esetén kettő II-od oszt. m. kir. erdőaltiszti (erdőőri), továbbá kettő I. oszt. m. kir. erdőlegényi illetve segéderdőőri és előléptetés esetén kettő II-od oszt. m. kir. erdőlegényi illetve segéderdőőri állomásra az állományszerü illetményekkel pályázat nyittatik.

Az ezen állomásokra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az államerdészeti szolgálatba ujonnan belépők ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó, beszélő, és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos vagy megyei főorvos, vagy pedig m. kir. honvédtörzsorvos által kiállitott bizonyitványnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismeretükről, katonai kötelezett ségükről szóló bizonyitványokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényüket előljáró hatóságuk, eddig állami szolgálatban még nem állók pedig az illetékes politikai hatóságuk utján **folyó évi junius hó 15-ig** a tótsóvári m. kir erdőhivatalhoz nyujtsák be.

Tótsóvár, 1910. évi május hó 3-án.

M. kir. kincstári erdőhivatal.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. junius 15. 11—12. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.

Felelős szerkesztő: MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Vadászati főmunkatárs: Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője: SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési dijak küldendők.

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.

Előfizetéseket Budapesten elfogad: ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

A kulturkor és az erdőirtások.

Sok oldalról felhangzik világszerte a jajszó, hogy mily borzalmasan sok erdőt irt az emberiség, különösen pedig mily sokat irtott a kulturállamokban, ahol a mezőgazdaságnak bizony mulhatlanul szüksége is volt a lakosság elszaporodásával arra a kulturterületre, amelyhez csupán az erdőirtások révén tudott fáradságos uton-módon hozzájutni. Az erdőirtás mivelete még a mai kor villam- és gőzkorszakában is óriás költségeket és tetemes munkaerőt igénylő vállalkozás, de mennyivel fárasztóbb, időt rabló foglalkozás lehetett az még csak félszázaddal is ezelőtt, akkor, amidőn a modern teknika bámulatosan megszerkesztett eszközei még nem állottak az erdőket irtani kénytelen emberiség rendelkezésére. A szükség kényszere volt az, amely az embert az erdőirtás utjára vitte; hogy a nehéz, fárasztó munkát az irtó emberiség nem örömest, hanem inkább csak kénytelen-kelletlen végezte, az már a nehéz, munkaerőt emésztő, hosszadalmas és fárasztó voltában is elégséges magyarázatát leli.

Kulturvilágunk nagyobb arányu erdőirtási mivelteteiről az ókor egykoru iróli, a krónikások, s az egyes korok kulturtörténetiről ismételten megemlékeznek, az irtási miveletek multjának rövid történeti eredetét tehát nem is lesz oly nehéz, legalább szük keretben bemutatni.

A római birodalom kialakulását kiindulási pontul véve, a rendelkezésünkre álló történeti adatok tanusága szerint, a rómaiak világuralmát megelőzőleg Középeurópában s igy hazánkban is nagyobb arányú erdőirtások, legalább olyanok, amelyek egyben a kultura térfoglalásának is jelentősebb szolgálatot tettek volna, elő nem fordultak. Ez érthető is, hiszen az emberiség túlnyomó része, a kőkorszak embereinek korától kezdve, a félelmetes, titokzatos sötét őserdőt, s annak lakóit, a fenevadakat rettegte, minek következtében a sík alföldeken avagy legfeljebb az erdők szegélyén ütött tanyát. Európa akkori embersége is a nyiltabb alföldeket lakta s az erdőt éppen csak annyira irtotta, amennyiben szüksége volt az erdő fái által szolgáltatott tüzelő anyagra, avagy pedig a fát cölöpépítményei összetákolásánál felhasználhatta. Midőn aztán a nagyobb arányú népvándorlások nyomán, Középeurópában germán, gall és szkita néptörzsek kezdenek a rómaiak által még érintetlenül és háborítlanul hagyott középeurópai ősrengetegek tájain végleges tanyát ütni, lassanként Középeurópa s főfolyójainak, a Dunának, Rajnának és Elbának nyiltabb völgyei közé húzódó emberiség is, tovaszaporodása arányaihoz képest megkezdi az őserdők lassu, de biztos irtási miveletét.

Azért az igazi őserdők mélyébe az akkori Germánia és Pannónia őslakói mélyebbre behatolni nem merészkedtek s éppen csak a síkföldeiket közvetlenül szegélyező erdőséget irtogatták. Az őserdő egyébként is misztikus istenségeik kultuszának szentelt hely volt, ahol az áldozati oltárok helyeit leszámítva, az erdők mélyét, még pogány honfoglaló őseink is kerülgették.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Másként alakul a dolog akkor, amidőn a folyton terjeszkedő hatalmas római kultura rátette kezét az Aldunától kezdve hazánkra, a Középdunától kezdve Germániára, a Rajnától kezdve Galliára, sőt a tengeren túl eső Britt szigetekre is. A római kultura elsőbben is a lehetőségig nyilegyenes, pompás karban tartott olyan országutakat létesített, amelyek idővel a rengeteg kiterjedésű, három földrészen fekvő óriás világbirodalom minden számbavehető pontját, majdnem a mai vasuti hálózatok szervezetéhez hasonlítható útvonalakkal összekötni iparkodtak. A legrövidebb útirányokat kereső római utak végtelenje az őserdők áthatolhatlan sűrűit akadályul el nem ösmerte, az irtások tehát átvágták a legrejtelmesebb erdők sűrűit is, hogy a rómaiak és gyarmatosaik számára kulturútakat és kulturpontokat teremtsenek, leghozzáférhetetlenebbeknek látszó olyan erdőzugokban is, ahol azelőtt csupán az ősvilág erdőlakó ősállatai vívták egymás közt borzalmas küzdelmeiket a létért.

Hogy Germániát, Galliát, sőt Pannoniát is a rómaiak úgyszólván csak lépésről-lépésre, évszázadokat felölelő időkön át voltak képesek lassanként igájuk alá hajtani, azt egyedül és kizárólag a rengeteg kiterjedésű őserdők akadályozták, amelyeken át a hadaival felvonuló római sereg, előbb is irtóztató erőmegfeszítés és rabszolgaerők millióinak teljes kihasználása révén tudott csak idővel útat s utóbb némi kulturát teremteni.

A római birodalom megsemmisülésével, a rómaiak által megalkotott első kulturnyomok alapján aztán a középkor nagy népvándorlása, az V—X. századokig lefolyt időszak alatt, megvetette alapját Európa ma ösmert kulturállamainak, amelyek aztán helyhez kötöttségükben lassanként rátérhettek a belterjes gazdálkodás terére is; így tehát érthetően folytatni s bővíteni kellett ezeket a rómaiak által megkezdett kulturmunkákat, amelyeknek ajtónyitása kétségtelenül az erdők szükséges irtása volt, hogy aztán ennek nyomán utak létesítéséhez, várak és városok alapításához és a lakosság életszükségletét fedező szántóföldek, kertek stb. létesítéséhez szükségeltető területekhez hozzájutni lehessen.

Sajnos, az ókor és a középkor népeinek elkerülhetlenül szükséges erdőirtási művelete soha *rendszeresnek* mondható nem volt! A körülmények kényszere s a véletlen volt az a két tényező, amely a letűnt régi korszakok irtási kulturműveleteinél irányt szabott, helyesebben szerepet játszott. Innen van az, hogy sok olyan erdőterület érintetlen maradt, amelyet talán a mezőgazdaság céljaira jobban felhasználni lehetett volna, viszont olyan erdőségeket nagy területeken kiirtottak, amelyek fennmaradása az erdőmívelésnek mindenképen csak üdvére lett volna.

Ma már ősrengetegeink nincsenek. Az erdőirtások elérték zenitjüket, s ha nem vetünk gátat a rombolásoknak, hűtlen sáfárkodásunknak nem lesznek mentő okai, hanem arra a jövő nemzedék átka fog nehezedni.

Sólyom.

Az oláhok okozta erdőpusztítások s az ellenök való védekezés.*

A II. Miksa által 1563-ban kiküldött biztosok a bányaüzem céljaira szükségelt összes felvidéki erdőket bejárván, nyomról-nyomra az oláh pásztorok pusztításait sorolják fel, melyek sokszor mértföldekre terjednek. A legszebb fenyveseket levágják, irtják, égetik, földeket, réteket alakítanak a maguk részére, télen át, ahogy jön, öreg, fiatal fát rakásra vágnak s rendetlen összevisszaságban ott hagyják korhadni. Az ily lombosokkal kevert fenyvesek után rendesen tiszta lomberdők, többnyire bükkösök keletkeznek, sőt hol sok, egy helyen 24 tanyával befészkelődtek, mint Zólyom-Lipcse és Szt.-András vidékén az oláhok és vendek és „sok fiatal fát levágtak a kecskéknek," már mind több nyir lép fel a bükkel keverve, helyenként tiszta nyirjeseket emlegetnek a bükk mellett a fenyvesek helyén. Ez a fanemváltozás leginkább tanusítja a folytonos legeltetés, vágatás okozta elfajulását a talajnak s erdőnövekvési viszonyoknak. Igen nagy pusztítást visznek végbe a breznóbányaiak, kik a leégett vágásterület helyén répaföldeket alakítottak maguknak, de nagy

* I. Tagányi Károly „Erdészeti oklevéltár" II. k.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

fapazarlást visznek végbe a szénégetők, kik a sok ezerre rugó s a bánya-, kohó-, olvasztó- és zúzóművek részére termelt fát és szenet minden rendszer nélkül vágják, sor betartása nélkül, ugyszintén a zsindelytermelők, kik szintén rendszertelenül vágva, a nem tetsző fát ott hagyják korhadni. A famesterek nem hagynak magfákat a fenyők közül s így szárnyas magjuk magavetése utján fel nem újulhatnak. Mindez a lomb-, különösen a bükkfa előtérbe nyomulását segíti elő. Ily változást tüntet fel a Jeszena falunál a károsítók által kivágott erdő, mely tisztán „fiatal lombfával újult fel" a biztosok jelentése szerint, tehát a fenyő már egészen kimaradt.

Találnak több helyen a biztosok szép sűrű lúc- és jegenye-őserdőket is, de azokat sem hagyják az oláhok érintetlenül. Mindenhová befészkelődnek kecskéikkel, melyek roppant károsításai mindenütt rikító színekkel vannak festve s kitiltásra javasolva.

II. Miksa mind e visszaéléseket szigorúan betiltja, rendes vágásvezetést rendel, s a kecskéket kitiltja.

A pusztítások azonban ezzel véget nem érnek. 1567-ben még két rendelet lett kiadva a marhák és különösen nagyon káros kecskék legeltetése ellen, azok elkobzása terhe mellett.

Megismétlődnek, az erdőrendtartásra való hivatkozással, mindig szigorúbb hangon a legeltetési tilalmak, az égetés, irtás, de különösen a kecskék ellen 1573-ban. De panasz merül fel Dunántúlról is az erdőrendtartás be nem tartása iránt; nevezetesen 1577-ben a fraknói várkapitány jelentésében, mely szerint a királyi uradalommal szomszédos alattvalók marháikat a fiatal újjulatra hajtják s a kibujó fapalántákat évről-évre lelegeltetik, összetapossák, úgy hogy attól tarthatni, hogy sok helyen semmiféle fa nem fog nőni. E rendetlenségek szigorú megszüntetését kéri. A faizásra jogosultak is sok fát hiába vágnak le és sok jogosulatlan cimborát hoznak magukkal a fuvarosok.

E visszaéléseket 1578-ban kiadott rendeletében meg is tiltja az alsó-ausztriai kamara, ugyszintén a salétrom s mészégetők fapazarlásait is.

Ugyan e kamara 1579-ben a bányaerdőkből megint kitiltja a marhákat. Ezt teszi a bányavárosok polgárai panaszára 1584-ben Rudolf császár, kitiltva a juhokat és kecskéket azok elkobzása terhe mellett, melyeket nem csak legeltetnek, hanem legelőkészítés végett irtanak is, réteket, szántóföldeket alkotván és öreg s fiatal fákat levágnak.

Az ugyanazon év augusztusában kiadott alsó-ausztriai rendelet már testi büntetéssel s vagyonvesztéssel fenyegeti az ily tilalom ellen vétőket, kik — mint a breznóbányaiak — már ellen is szegülnek. Azért 1585-ben meg kell újítani a parancsot az oláhok „egészen káros" kecskéi ellen, melyek irgalom nélkül elveendők s behajtandók, ha az erdőben találtatnak.

Még Rozsnyó városa is szükségét látja 1603-ban kiadott szabályrendeletében meghagyni, hogy *az „oláhoknak meg ne engedtessék az erdőt kecskéikkel és juhaikkal pusztítani."*

Ily tiltó rendelkezést tartalmaz az alsó-ausztriai kamara 1603. évi, a főbányagrófhoz és 1607. évi a besztercebányai bányaigazgatósághoz intézett rendelete is, és Mátyás főhercegnek 1608-iki rendelete.

Kassa város 1609-ben újból kimondja, hogy „a kecskék az erdőkben meg ne túrjanak, mert nagy kárt okoznak."

II. Mátyás 1612-ben kiadott nyilt parancsa már arról ad hírt, hogy a legelő állatokat behajtani akaró állami közegeknek fenyegetőleg ellenállanak, hogy erőszak ellen erőszakot akarnak használni s az erdészeket lelövéssel fenyegetik. Szemükre hányja a rendelet, hogy önkényüleg, tiszta pajkosságból, sőt tiszta dacból nem csak befészkelődnek kecskéikkel az erdőbe, hanem a legszebb erdőket faipari cikkeikre, zsindelyre, deszkákra, lécekre és más nem éppen okvetlen szükséges tárgyakra feleslegesen pazarolják és saját használatukra a törökök nek szállítják.

E rendeletben már *nem halljuk az oláhokat emlegetni,* akik úgy látszik, marháik kitiltása miatt megélhetésükben gátolva, akkor már elhagyták hazánkat.

II. Mátyás 1619. évi utasítása az erdők megóvásáról szól már csak, arra való vigyázatra int, hogy a határos nemes emberek vagy azok

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

marhái ne rontsák. A besztercebányai kamaraigazgatóság 1635. évi rendelete már csak a szenítők által marháik részére irtott erdőkről szól. Ennélfogva az ökrök tartását megszorítja és a főszénbérlőnek csak *6, a munkásnak 3—4 drb fejős tehenet engedélyez.* Ugy látszik, ez képezte alapját a mai illetménytehén-marhaállománynak a kincstári erdészetnél. A faállományok fanemeinek nagyobb mérvű átalakulását ily szigorú rendszabályokkal s a fenyvesek kultiválásának felkarolásával csak a kincstári területen sikerült megakadályozni, azért itt máig is nagyobb tömegekben meg vannak a fenyvesek. Képzelhető azonban az erdőpusztítás és a fenyveseknek lombosokká való átalakítása a magán-uradalmakban, hol a kiszorított oláhokat juhaikkal s kecskéikkel szivesen látták s a legeltetésnek korlátot nem szabtak. Érdekes világot vet erre a besztercebányai bányaigazgató 1636. okt. 3-án kelt levele Pázmány Péter primás és kancellárhoz annak a kieszközlése végett, hogy a kincstári birtok közepén Széchy György özvegye (a murányi Vénus) által zálogban birt lipcsei uradalom helyett, melyhez oly értékes erdők tartoznak, özvegy Széchynének más uradalom adományoztassék. Az ide szorult s az úrnő által védelmezett, csendeseknek mondott oláhok, kik kecskéiket őrzik az erdőn, itt már arra vetemednek, hogy a kincstári bányászatnak dolgozó szegény famunkásokat háborgatják, ellopják tőlük élelmiszereiket, ruháikat, fejszéiket s mit csak náluk lelnek, elvagdossák a vízicsúsztatókat s mindenféle pajzánkodást követnek el.

Sőt a szigorú erdőrendtartás csufjára elkobzott kecskéiket fegyveres kézzel ismét visszafoglalják.

Minthogy azonban kitűnt, hogy a zálogba vetett lipcsei uradalomra nézve az ottani erdőknek a bányászok által való szabad használatát kikötni elfelejtették, ezirányt az egyezség *1649.* évben özv. Széchynével megköttetett s így valószínű, hogy az oláhok szereplése is megszünt. S minthogy a magán-uradalmak is kezdik jobban tilalmazni erdeiket, mert Máramaros 1659. évi árszabása szerint „az szálnak ára igen felment" és a korlátkői uradalom közbirtokosai 1661-ben kiadott erdőrendtartásuk szerint „hegyeiknek és fenyveseiknek nagy pusztulását látják," ennek megakadályozására szigoru rendelkezést hoznak, sőt Debrecen már 1642-ben hozott szabályzata az erdei tűz okozóját fejvesztéssel bünteti: az oláh pásztorkodásnak s annak nyomán járó erdőrongálásnak egészen bealkonyult

F. J.

Néhány szó a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság gazdálkodásáról.

A napi sajtó részéről meglehetősen megszoktuk már azt, hogy hangzatos frázisok, egyoldaluan csoportosított adatok alapján gyakoroljon fenálló intézményeink és azok működése felett kritikát.

Ennél, ha nem is indokolttá, de legalább is érthetővé teszi azt az a lázas sietség, amelyiyel egyik organum a másikat megelőzve iparkodik közönséget megtörtént és meg nem történt dolgokról tájékoztatni.

Szokatlan dolog azonban az, hogy valaki a szaksajtóban gyakoroljon birálatot nagy általánosságban odavetett elvek és téves adatok alapján akkor, amikor az ilyen cikk megjelenése nincs időhöz kötve s a cikkírónak csak pár lépésre, pár szóra van szüksége ahoz, hogy helytelen adatait kiigazíthassa.

A „Magyar Erdész" 8. számában „Máramaros vármegye erdőgazdasága" cim alatt megjelent cikk váltja ki belőlem ezeket a reflexiókat, mert az általános cim alatt főkép a máramarosi kincstári gazdálkodást apostrofálja a cikkíró.

Meg vagyok győződve róla, hogy a kincstári erdészet vezetőit a hivatkozott cikkben foglaltakkal szemben a legtöbb collega előtt nem kell védeni.

Nem is a polemizálás a célom ezzel a rövid ismertetéssel, hanem az, hogy az egyik oldalról élesen megvilágított képet a másik oldalról is megvilágítsam s így az, aki mindkét cikket olvasta, tán még sem fog oly sötét képet alkotni róla, mint amilyennek azt a „M. E." cikkírója saját véleménye szerint is odavetett soraiban festi.

Nem terjeszkedhetem ki az összes máramarosi kincstári birtokokra, csak azokra, a melyek a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

máramarosszigeti erdőigazgatóság kezelése alatt állnak, s amelyeknek viszonyait több mint 15 évi itt töltött szolgálat alatt módomban állott meglehetősen megismerni.

*

Az 1909. év végével az erdőigazgatóság kezelése alatt álló kincstári birtokok kiterjedése a következő volt:

Belsőség	386 k. hold
Szántó	2.096 „ „
Rét	6.266 „ „
Legelő	2.174 „ „
Havasi legelő	45.357 „ „
Terméketlen	1.655 „ „
Összes nem erdőterület	57.934 k. hold
Erdő	246.818 „ „
Főösszeg	304.752 k. hold

A 246.818 k. hold erdőterületből rendes üzemben áll 197.897 k. hold, amiből a tölgyerdők 4609, a bükkösök 55638, a fenyvesek 137.560 k. holdat foglalnak el. A többi 48921 k. hold üzemen kivül áll s azokban jelenleg használat nem folyik.

Ezekből az üzemen kivül álló erdőkből mintegy 15.000 k. holdat tesz ki a havasmezői erdőbirtok, amelyet a kincstár teljesen letarolt állapotban vett át s ahol a pusztán mellékhaszonvételekből befolyó jövedelem a készkiadásokat is alig fedezi; mintegy 3500 k. holdon folyamaton levő birtokrendezés miatt szünetel a használat, a többi havasi és egyéb véderdő.

Az állományviszonyok nem mondhatók túlságosan kedvezőknek.

Az 1880. évig ügyszólván teljesen alárendelt szerepet vivő erdészet a fenyvesekben részint túlkoros, már átszálalt állományokat, részint pedig nagyon fiatal erdőket hagyott utódaira.

Az aránylag kevés jól záródott, vágásérett erdővel szemben óriási kiterjedésű elhanyagolt régi vágásterület maradt.

Az 1868. és 1885. évi széltörések, valamint az egyes erdőgondnokságok kerületében túlhajtott használat következtében egyik helyen a középkorú, másik helyen a vágásra érett állományok hiányoztak, úgy hogy e hiányok miatt a vágásterületeket legtöbb helyütt a szabályosnál kevesebbre kellett venni.

Mindezek folytán a szabályos vágásterület gyanánt (120 éves vágásforduló mellett) mutatkozó 1154 k. hold vágásterülettel szemben évi vágásterületünk nem tesz ki többet 850 k. holdnál s ennek egy része is 80—90 éves állományokból kerül ki.

Bükköseink 95%-a túlkoros.

A műfára alkalmas rész alig 15—20%-át teszi a fatömegnek s ha ezt kiszednők, a visszamaradó rész még tűzifából is csak selejtesebb minőséget szolgáltatna.

Ezenkivül bükköseinkből 24.000 k. hold hozadéka a bocskói vegyipargyár, mintegy 14.000 k. holdé a m.-szigeti faraktár, 5000 k. holdé pedig a terebesfejérpataki üveggyár részére van lekötve, míg a többi, — legnagyobb részt kisebb-nagyobb tömbökben a fenyő közé beékelve, — az illetményesek, 4—5 kisebb faraktár s a rónaszéki sóbányahivatal szükségletének kielégítésén kivül használatot ez idő szerint nem nyújt.

Tölgyeseink túlnyomó része fiatalos, a kevés vágásra érett és arra előirt terület pedig azt az időt várja, a mikor a tölgyfaüzletben beálló kedvezőbb konjunktúrák mellett előnyösebben lesz értékesíthető.

A nem erdőterület túlnyomó része rendkivül kedvező feltételek mellett kisgazdáknak van átengedve.

Számottevő jövedelmet tehát csak a fenyő épület- és műszerfa nyujt. A bükkösökből ugyanis a bocskói vegyipargyár részére lekötött terület a még két évtizeden át érvényes 50 éves szerződés szerint ürm[3]-enkint csak 12 fillért jövedelmez, ami a gyár által évente fizetett 7200 korona erdősítési átalánynyal együtt az adót, kezelési és őrzési költséget sem fedezi; ezt a szerződést azonban nem áll módunkban megváltoztatni.

Ugyanigy állunk az üveggyár által fizetett alacsony tóarakkal is, úgy, hogy a szigeti tűzifaraktárba szállított tűzifa után megmaradó 0.96—1.40 korona nyers tóár a legjobb évben sem nyújt 28—30.000 koronánál több jövedelmet s az adót valamint a kezelési és egyéb költségekből a bükkösökre eső megfelelő hányadot még ebből is le kell vonni.

Dacára az ilyenformán nem épen rózsás vi-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szonyoknak, az erdőigazgatóság jövedelmezősége nem olyan silány, mint azt a cikkíró szeretné feltüntetni.

Az 1907., 1908. és 1909. évi zárszámadások szerint az erdőszámvevőség által megállapított és előírt bevételek a három év alatt 12,193.304 koronát, a megállapított és kiutalt kiadások pedig 6,830.377 koronát tettek ki.

Ezek szerint a három évi tiszta jövedelem 5,362.927 koronát tesz ki, a miből átlag egy évre 1,787.642 korona, az összes terület minden kat. holdjára pedig 5 korona 86 fillér (hektáronkint 10 korona 20 fillér) esik.

Pedig ebbe a területbe a terméketlenek, üzemen kivül álló erdők, nem jövedelmező bükkösök és kedvezményes árban értékesített havasi legelők is be vannak számítva.

A kiadások között a kegyúri és jótékony célokra kiadott jelentékeny összegek is szerepelnek, a más állami ágazatok, egyházak és iskolák stb.-nek adott kedvezmények pedig egyáltalán nincsenek értékelve.

A leltári érték átlaga erről a három évről (ingó és ingatlan leltár) 17,713.056 korona.

Az 1,787.642 korona tiszta jövedelem ennek az értéknek 10·92%-át teszi ki s nem 2·55%-ot, mint azt a cikkíró állítja.

Ez a kép azonban nem tiszta, mert az előbb k. holdankint 5 korona 86 fillérben kimutatott tiszta jövedelem nem tünteti fel a kincstári fenyveserdők jövedelmezőségét.

Próbáljunk evvel is számolni. Ha a bevételi rovatok közül csak kettőt (épület- és műszerfa és fagyártmányok) veszek tekintetbe, ezen a két rovaton az erdőigazgatóságnak a már említett három év alatt 10,904.934 korona nyers bevétele volt.

Az összes kiadásokból le kell számítani a tűzifavágatás és szállítás, továbbá a mellékhaszonvételek rovatán kiadott összesen 820,879 koronát. Le kell továbbá számítani a személyi járandóságok, kezelési kiadások, adók és közterhek, erdőművelési, erdőrendezési költségek, valamint egyházi és jótékony célok rovatán kifizetett költségeknél (2.187,319 korona), a bükkösökre, üzemen kivül álló erdőkre és nem erdőterületekre eső hányadát, ami a terület aránylagos 44% helyett 15%-kal számítva 328,198 koronát tesz ki.

Ha ezt az összesen 1.149,077 korona kiadást az összes kiadásokból levonom, kitünik, hogy a fenyvesekből produkált 10.904,934 korona bevétellel 5.689,300 korona kiadás áll szemben.

A fenyvesek tehát a három év alatt 5.215,634 koronát, évente átlag 1.738,545 koronát jövedelmeztek.

Ez kat. holdankint 12 kor. 64 fillérnek (hektáronkint 21 kor. 97 fillér) felel meg, ami hazai viszonyaink között minden erdőgazdát kielégithet.

A tiszta jövedelemből a három év alatt értékesített 606,000 m^3 fenyő épület- és műszerfa minden m^3-ére 8 kor. 60 fillér esik *tiszta tőár* gyanánt.

Ez a tőár azonban nem felel meg annak a tőárnak, amivel tövön való eladás esetén számolni kellene, mert az évi kiadások közé az erdőművelésre, adóra, kegyuri terhekre, kezelési épületekre, kezelő és őrző személyzet járandóságaira stb. kifizetett olyan természetü kiadások is bele vannak számítva, amelyek a birtokost terhelik tövön való eladás esetén is.

Ha csak azokat a kiadásokat veszem számitásba, amiket az épület- és műszerfa termelésére és szállítására, az ehez szükséges anyagok beszerzésére, a vizi és száraz közlekedési utak s vizépítmények jó karban tartására, végül az átadás és átvételnél alkalmazott napszámosok és állandó munkások fizetésére költöttünk, akkor tőár gyanánt a fenyő épület- és műszerfánál 13·30—14·50 korona (*nyers tőár*) marad, amit pedig tán még sem lehet oly nagyon kedvezőtlen eredménynek tekinteni.

Lássuk már most a gazdálkodási rendszert.

A házi kezelésben kitermelt nyers anyagot az erdőigazgatóság a maga-kezelte viziutakon házilag szállítja le egész odáig, ahonnan a Tisza már szabad folyót képez s csak ott — amikor már majdnem teljesen elhagyta az erdőigazgatóság kerületét, — adja át a vevőknek.

Ezenkivül az utolsó 14 év alatt az erdőigazgatóság nemcsak a maga letarolta fenyő- és bükkállományok helyére telepített ugyanolyan, vagy a bükkösöknél értékesebb erdőt, hanem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

az előző kezelés által hagyott közel 25,000 kat. hold elhanyagolt vágást és hézagos fiatalost is a lehetőséghez képest rendbehozta.

Arra nézve, hogy ez a kezelés a népnek elegendő munkaalkalmat nyújt, elegendő lesz tán arra utalni, hogy épület- és műszerfa, továbbá tűzifatermelése és szállítására valamint erdőművelésre az erdőigazgatóság minden évben 1.200,000 koronán felüli összeget fizet ki; a kezelési és üzleti épületek, kegyúri építkezések és havasi berendezéseknél kiadott napszámbérek valamint a nyújtott kedvezmények betudásával pedig ez az összeg évi 1.500,000 koronára emelkedik.

Ezenkivül a bocskói vegyipargyár, a fejérpataki üveggyár évente közel 300,000 koronát fizet ki csupán a kincstári erdőben termelt tüzifa termelése és szállításáért.

Ebből az 1.800,000 koronából az összes erdőterület minden kat. holdjára több mint 7 korona esik s ha a „vármegye területén levő mintegy 950,000 k. hold erdő többi része után is ennyi jutna a népnek, ez évente közel 7 millió korona munkabért jelentene.

Kifogás tehát ebből a szempontból is alig tehető, annál kevésbé, mert a bérbeadott fűrésznél, a tutajban átadott fa továbbszállításánál, a bocskói vegyipargyárnak átadott fa feldolgozásánál stb. ujabb munkaalkalom kinálkozik a lakosságnak.

Annak, hogy a megyében fafogyasztó iparágak nincsenek, számtalan oka van, melyek azonban felületes vizsgálatnál nem tünnek mindjárt szembe.

A gyáripar felvirágzásához olcsó nyersanyag, olcsó és állandó munkaerő, közeli piac vagy nagyon értékes gyári termékek kellenek, mert ha a csekély értékü, drágán előállított árucikket költséges eszközökkel szállítjuk óriási távolságra, ez a nyereséget feltétlenül felemészti; az olyan iparvállalat pedig, mely nyereséget nem tud felmutatni, nem életképes.

Vizsgáljuk kissé, mennyire vannak meg ezek az előfeltételek Máramarosban.

A nyersanyag Máramarosban — természetesen fenyőfát értve — elég drága. Ennek a körülménynek sem a kincstári, sem a magánerdészet nem vallja kárát s úgy hiszem, nem fog a tőárak leszállítására törekedni.

Ha az egész ország gazdaközönsége „Allelujá"-t énekel a búza árának néhány fillérrel való emelkedése után, miért kellene nekünk erdészeknek a faárak leszállítására törekednünk? A munkaerő nemcsak drága, de kevés és nem áll folytonosan rendelkezésre. A tavaszi munkák vagy kaszálás, betakarítás idején aranyért sem lehet munkást kapni, a többi időszakokban pedig, ha a munkás részére az általa előre kikötött 2—3 korona napi keresetet nem biztosítjuk, szóba sem állnak velünk. 1·20—1·60 koronán alul még gyermek és női napszámot sem tudunk kapni s még így is akárhányszor 80—100 klm. távolságról kell az erdősítéshez szükséges munkaerőt is beszerezni.

Ilyen napszámokra és munkásviszonyokra pedig nehéz volna ipart berendezni.

Ami a fa piacát illeti, a máramarosi fenyőerdők fatermésének 99%-a 200—600 klm. távolságban talál piacra.

A megyebeli kisgazdák faszükségletüknek legnagyobb részét némi fahasználatot is szolgáltató rét- és legelőterületeiről, valamint a községi, úrbéres és egyéb birtokossági erdőkből szerzik s a jó minőségű épületfáért a megfelelő árat még a részükre biztosított kedvezmények mellett sem hajlandók megadni.

Termékeink eladásával tehát az alföldre vagyunk utalva.

Ilyen óriási távolságra még kedvező viszonyok mellett is csak I. minőségű árút lehet vasuton szállítani.

Igaz, van egy iparvállalata a megyének, mely ily nagy távolságra szállít tengelyen fürészárut: a cikkiró által is említett batizai fürészárugyár az Iza völgyén.

Ez azonban rablógazdálkodásra berendezett vállalkozás.

Az olcsón megvett fenyőfaállományt, amelynél aligha esett egy m^3-re 2 korona tőár, már teljesen letarolták és a feldolgozott fürészárút tengelyen szállították el a megyéből.

S vajjon miért? Mert az Iza nincs tutajozásra berendezve s a megyében piacot nem tudtak kapni a fürészárunak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Jelenleg pedig a bükkállománynak műfára alkalmas része kerül ugyanilyen módon kihasználásra.

A kivágott állományok pótlására senki sem gondol, a letarolt területek pedig már többször eladóvá lettek téve.

Ezt a példát tán még sem fogja a kincstári erdészet követni!

Munkát és munkaalkalmat így is eleget szolgáltat a kincstár s mivel a használatok mérve nem hogy fogyna, de állandóan növekszik, napról-napra több munkaalkalom kínálkozik a népnek az év minden szakában.

Arra, hogy a mi munkásunk a valamivel gyengébb, de állandó keresetet meg nem becsüli, élénk példa a visóoroszii botgyár, amelynek munkás-létszáma napról-napra változik, s gyermekeken kívül alig képes más munkást találni.

S vajjon a nemzeti munka érdekében célszerű volna-e az összes itt termelt faanyagot felvágva, tönkretenni az Alföldön, a Tisza mentén létesült virágzó fűrészipart s elvonni a munkával amúgy is bőven ellátott hegyvidék kedvéért néhány ezer alföldi munkás kenyerét akkor, mikor a termelendő fűrészáru 99 százalékát az Alföld népe fogyasztja el?

Eltekintve mindezektől az okoktól, az erdészetnek nem is lehet hivatása az, hogy iparcikkeket termeljen.

Indokolt az iparvállalatok létesítése ott, ahol a nyersfát kitermelni és jól értékesíteni nem lehet.

Az ideális állapot azonban csak az lesz, hogy az őstermelő a maga terményét oly módon és alakban állítsa a közlekedési vonal mellé, hogy azt a fogyasztó iparos könnyen elszállíthassa és a maga céljainak megfelelően feldolgozhassa.

Ezt teszi a német erdészet is, amelyre a cikkíró hivatkozik s ezt kívánja lehetőleg megközelíteni az erdőigazgatóság, mikor fatermését 180 részletben értékesíti.

Oly helyeken, ahol az iparos a maga, részben lekötött helyzeténél fogva nem férhet hozzá a terményhez, ott a közvetítésre a kereskedelem van hivatva.

Ez a közvetítő kereskedelem nálunk meglehetősen háttérbe szorul, mert az utolsó három évi árveréseken az erdőigazgatóság fatermésének 85 százalékát a tiszamenti fűrésztulajdonosok vették meg, s a másik 15 százalék is csak azért került máramarosiak kezébe, hogy azon tüzifát szállíthassanak, vagy avval gyengébb minőségü saját fájuk átlagos minőségén javíthassanak.

A megvett fát tehát a kereskedők nem tengelyen, de a Tiszán szállítják le az erdőigazgatósági kerület szélétől.

Ha már most össze akarjuk hasonlítani a vízi szállítást a tengelyen szállítással, azt a távolságot kell alapul vennünk, amelyet a fánál az erdei rakodótól a szolnoki vagy a szegedi fűrésztelepig kell megtennie.

Ennél az összehasonlításnál a tutajozáshoz felhasznált vízierő értéke nem vehető figyelembe a következő okokból:

A csak nyáron át, akkor is hetenkint kétszer, esetleg egyszer gyüjtött vízzel gyakorolt tutajozás a cikkíró által felhozott szakaszon a víz teljesítő képességének csak néhány százalékát veszi igénybe s a vízierő felhasználását nem akadályozza, amit eléggé bizonyít az is, hogy a Rusz és a Niró (két kisebb mellékfolyó) vízén két olyan iparvállalat van, mely 5—600 méter hosszú folyószakaszról 100—200 lóerőt kitevő vízierőt vesz igénybe anélkül, hogy ebben az ott folyó tutajozást akadályozná.

A víziút létesítése és fenntartása a szállítóknak egy garas kiadásukba nem kerül, s ha a tutajozást abbahagynák, az erre használt vízierő is haszontalanul folyna le, mint a többi, míg a 10,000 kocsirakomány fának tengelyen szállítása a gyakran kocsihiányban szenvedő államvasút üzemét valószínüleg megzavarná.

A cikkben felhozott s Terebesfejérpataktól Tiszaujlakig terjedő folyószakasztól pedig csak 18 km.-en tutajoz a kincstár, a többi az erdőigazgatóság hatáskörén kivül eső szabad folyó, amelyen bárki bármit engedélykérés nélkül szállíthat s amelyen már nem a kincstár, de a vevői tutajoznak.

A két szállítási mód között mutatkozó különbözetet kétféleképen vehetjük számításba, u. m.:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1. Ha a nyersanyagot szállítjuk vasúton Szolnokra vagy Szegedre a fürészekig;

2. Ha az anyagot az erdei rakodók közelében felfürészeljük s mint fürészárut szállítjuk az alföldi piacokra.

Számoljunk előbb az első megoldással.

Az erdei rakodóknak a vasúttól való távolságát figyelembe véve s számolva az egyes rakpartokra átlag kitermelt famennyiségekkel is, minden m^3 fát átlag 18 km.-rel kellene lejebb vontatni vagy tengelyen szállítani, mint amennyire most szállítjuk, csupán azért, hogy a vasút mellé kerüljön.

Ha ezt a szállítást m^3-kint és km.-kint csak 20 fillérrel számítom, ez minden m^3 fánál 3 K 60 f-be kerül.

Az állomások átalakításánál felmerülő költségek kamatára évenkint és m^3-kint 2 f-t számítok. Ez a 4000 K-s kamat nem sok, mert 5 állomást és 2 megállóhelyet kellene nehéz terepviszonyok mellett évi 10,000—80,000 m^3 faanyag felvételének megfelelően kibővíteni.

A fel- és leterhelés mm.-kint 4 f-be kerül s így m^3-kint 20 f-nek felel meg.

Vasuti szállítási bér:

a) Szolnokig 386 km. (2 külön díjszabás, waggononkint 20 m^3 rakomány) m^3-kint 6 K.

b) Szegedig 562 km. (mint az a)-nál) m^3-kint 7 K 40 f.

A szállítási költség tehát Szolnokig 9 K 82 f-t, Szegedig 11 K 22 f-t tenne ki m^3-kint.

Nem vettem számításba az utak átépítésére, személyzet szaporítására stb fordítandó költséget, valamint azt sem, hogy ekkora szállításhoz elegendő vonóerőnk nincsen s ekkora szállítás a munkaerőt még az eddiginél is jobban megdrágítaná, mert ezeknek a kiadásoknak legalább egy része az anyag mennyiségében és minőségében beálló nyereségből megtérülne.

Ezzel szemben az átlagos tutajbér Bocskóig m^3-kint 74 f, (ebbe a tutaj befuvarásával járó munka díjazása is be van számítva).

A folyószabályozásra, meglevő vízépítmények rendben tartására, új építményekre, rakpart és tutajozási őrökre, anyagokra stb. kiadott költségből 1 m^3-re esik 54 f.

A vízi szállítás költsége Bocskótól Szolnokig 2 K, Bocskótól Szegedig pedig 2 K 20 f m^3-kint, s ennek egy része is megtérül tüzifaszállítás révén.

Az összes szállítási költség tehát Szolnokig 3 K 28 f-t, Szegedig 3 K 48 f-t tesz ki.

A tengelyen szállítás *Szolnokig 5 K 54 f-rel, Szegedig 7 K 94 f-rel* drágább a vízi szállításnál.

Mivel pedig az 1 m^3 deszka eladási ára mindkét esetben ugyanaz (a minőségi különbséggel már számoltunk), ennek a különbségnek a tőárból kellene elvesznie.

A másik megoldás szerint a rakpartok közelében kellene fürészeket felállítanunk s a kész fürészárut tengelyen szállítani.

Azzal a megoldással ugyanis, hogy az évi 200,000 m^3 faanyag, illetve ebből termelendő 100,000 m^3 fürészárúért több mint 100 km. vasútat építsünk, nem számolok, mert ez a mi terepviszonyaink között oly óriási tőkebefektetést igényelne, hogy annak kamatai sem térülnének meg.

A fűrészig átlag 4 km. szállítási többletet ekkor is számítanunk kell (mert minden erdei rakodóra nem lehet fűrészt építeni), ez pedig m^3-kint 80 f-t tesz ki.

A fürészárút innen már csak 14 km.-re kellene szállítani, ezt azonban már csak tengelyen (vontatni nem lehet) m^3-kint és km.-enkint 30 f-jével 1 m^3 fürészárura 4 K 20 f, 1 m^3 nyers fára visszaszámítva 2 K 10 f.

Fürészberendezés amortizációja és metszési bér, raktározási és egyéb költségek m^3-kint 4 K.

Vasúti szállítás mint az előbbi esetben, de ebből 1 m^3 nyers fára csak 50 százalék esik.

a) Szolnokig $1+10+300 = 3$ K 11 f.

b) Szegedig $1+10+370 = 3$ K 81 f.

Összes költség 1 m^3 nyersanyagra visszaszámítva:

a) Szolnokig 10 K 01 f.

b) Szegedig 10 K 71 f.

Ezzel szemben a víziszállítás költségei ugyanazok maradnak, mint előbb, mert — amint erről bármelyik alföldi fürész tanuságot tehet, — a felvágással járó költségeket az Alföldön

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

teljesen fedezi az a fürészhulladék, amit innen elszállítani vagy itt értékesíteni nem lehetne.

A szállítási különbözet tehát Szolnokig 6 K 73 f-t, Szegedig 7 K 23 f-t tenne ki, amit ismét csak a tőár sínylene meg.

Még ha a km.-enkint és m^3-kint 1 f-re tett önköltséggel számítjuk is a vasúti szállítást, az legalább 4—6 K tőárveszteséget jelentene.

Hogy emellett nagy nemzetgazdasági kár állana elő abból, hogy a Tisza mellékének most virágzó fürészipara tönkre menne, az ott — kivált télen át — igazán kevés munkaalkalom még jobban megfogyna, s a fában szegény Alföld egy nagyon jelentékeny tüzifamennyiséget (az évi 30—40.000 m^3 fürészhulladékot) elvesztene, azt talán nem kell bővebben fejtegetni.

Tessék már most ehez az értékesítés nehézségeit hozzászámítani.

A felépítendő fürészek csak bérlet utján lennének értékesíthetők, mert ily távoleső piac mellett a fürészek házi kezelése ki van zárva.

Lehetetlen ugyanis, hogy maga a termelő az ily távol fekvő piac igényeinek változásait — bármily költséges berendezkedés mellett is — figyelemmel kísérhesse.

Az ily bérletnek pedig hosszabb időre, legalább is 4—5 évre kell megkötttetnie, mert az a bérlő részéről állandóbb berendezkedést igényel.

Hogy a hosszabb tartamú, fürészbérlettel kapcsolatos eladások milyen előnyösek, elég lesz arra rámutatni, hogy a máramarosszigeti fürészekkel az 1904—1908-ig terjedő 5 évre értékesített faanyag minden m^3-én a kincstár átlag 4 K-t veszített az 1000 m^3-es részletek áraival szemben, pedig az egyik fürész egyáltalán nem volt a fürészelésre kötelezve, a másik pedig csak az átadott faanyag 40 százaléka erejéig.

A már említett szállítási különbözeten kívül tehát ezen a címen is fel kellene 1—2 K-t áldozni a tőárból.

Ilyen gazdálkodás mellett az erdőigazgatóság valószínüleg odajutna, hogy számadását évről-évre növekvő deficittel zárná le.

A mostani gazdálkodás mellett a jövedelem állandó fokozásával nemcsak saját gazdasága értékét emeli a kincstár, de a tőárak állandó emelkedése folytán jótékonyan befolyásolhatja az állami kezelés alatt álló és magánerdők értékesítését is.

Sajnos, ezeknél még nem lehet azt az eredményt elérni, amit a kincstári erdőknél; az a fokozott munka azonban, amit az állami kezelés e téren is végez, jótékony hatását már is érezteti.

Hogy tőárai egyhamar még nem fogják elérni a kincstári nyers tőárakat, amiket itt számításba kell venni, annak számos olyan oka van, amelyeket sem az állami kezelésnek, sem a birtokosnak nem áll módjában megváltoztatni.

A tövön való értékesítéstől eltérni forgó tőke hiján nem tudnak, emellett pedig a vevő a becslés esetleges hibáira, a befektetendő tőkék kamataira, az előre nem látható szállítási és egyéb nehézségekre a piaci árnak 18—20 százalékát számítja.

Ennek a különbözetnek pedig a tőárból kell levonatnia.

A kincstári kezelés befolyása azonban e téren sem mondható károsnak, mert hisz az eladási árak a kincstári árveréseken elért s folytonosan emelkedő eredményekhez igazodnak.

Összegezve a felhozottakat, úgy hiszem, bátran állíthatom, hogy a máramarosszigeti erdőigazgatóság egyik az ország legjobban jövedelmező magas hegységi erdőgazdaságainak, s hogy a népnek állandó kereset és különböző kedvezmények, valamint a fa tőárának lehető emelése által nemcsak a vármegyei magánerdőbirtokok értékét emeli, de arra is eredményesen törekszik, hogy a kerületébe és azon kívül eső megyebeli községek jólétét fokozza.

Azáltal pedig, hogy a kezelése alatt álló erdők után évről-évre nagyobb tiszta jövedelmet szállít az állampénztárba, kötelességszerüleg szolgálja az egész ország érdekét, amelynek minden lakósa, — tehát nemcsak a máramarosiak — jogot formálhat ahhoz, hogy a nagy kiterjedésü kincstári birtokok jövedelme közterhein enyhitsen.

Sokszor éri a vád, — amint a példa mutatja — a kincstári erdőtisztet, hogy rideg fiskális

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szempontok vezetik, tisztán azért, mert nem hajlandó magára vállalni oly beruházások összes terheit, melyekből tisztán, vagy túlnyomó részben magánosoknak van hasznuk.

Különösen áll ez a folyók szabályozásáról. Ott, ahol tutajozást gyakorolnak a vízen, minden árvízkárt a tutajozásra hárítanak, nem számolva avval, milyen állapotban volna a folyó, ha a tutajozók évente ezreket nem áldoznának a víz szabályozására.

Az érdekeltek összetett kézzel várják, amíg tönkretett földeiken egy kis fűzes telepszik meg, hogy azt kiirtva, legeltetve újból útat nyissanak a víz pusztításainak.

Addig, amíg a közönségünk a saját jól felfogott érdekében szükséges és hasznos beruházások költségeinek fedezésétől mereven idegenkedik s összetett kézzel várja az állami támogatás alakjában szájába repülő sült galambot, addig ezen a téren eredményt elérni nem lehet.

Hogy pedig mindezek után mennyire jogos dolog rövid sorokban odavetett vonások után szűk látókörrel, konzervativizmussal vádolni a kincstári erdészet vezetőit: annak megállapítását a szíves olvasóra bízom.

Biró Zoltán.

A mérnöknevelésről.

Irta *Divald Béla.* (2)

A technikusnevelésnél érezhető és már említett szaktudósok által felhozott hiányok bennünket sem hagynak érintetlenül, nem pedig különösen ami a középiskolák okozta alapismeretek hiányát illeti, sőt az e tekintetben felmerülő bajok hatványozott mértékben mutatkoznak mínálunk, mert főiskolánkba kevesen mennek a fejlettebb fővárosi iskolákból, hanem nagyrészt csak a vidék, bizony sokszor gyenge gimnázium és reáliskoláiból, ahol a legfontosabb alapvető ismereteket, az általános műveltség alapját képező tárgyakat sokszor hiányosan adják elő. Igen sokat a vadászat és természet iránti rajongás vezet és csak amidőn fent vannak, csodálva látják, hogy a tananyag négy féléven át 41 tárgyból 158 előadási és 140 gyakorlati óra, és nem csupán vadászás és kirándulásból áll az erdőmérnöki tudomány, hanem komoly és nehéz munkából, amivel megküzdeni csak a szak-, a hivatás iránti szeretet képes.

Vannak olyanok, akik ködképeikből kiábrándulva az első szemeszterben pályát cserélnek, vannak, akik tekintettel arra, hogy főiskolánkon olcsóbban végezhetik tanulmányaikat, kelletlenül ott tengődnek és vannak olyanok, akik — ha már felmentek — sok időpazarlással 6—8 évig vergődnek a főiskolán. Hogy azután az így szerzett tudással és képzettséggel, ha az életbe kilépnek, nem lesznek elsőrangu szakemberek, — azt tovább magyarázni nem kell.

És innen van az, hogy azután azt állítják, hogy az erdőmérnökök 60—70 százaléka selejtes.

E bajon segítendő, én is Kossalka J. dr. véleményéhez csatlakozom, mely szerint a mi viszonyainknak legjobban megfelelne, ha középiskoláinkat úgy reformálnánk, hogy 6 évből álló alsó és 2 évből álló felső iskola lenne.

A felső iskola 2 évfolyama kizárólag a mérnöknevelés szolgálatában állana.

E rendszer mellett az ifju nemcsak az erdőmérnökségre, hanem a műegyetemre is mehetne, sőt ha talán első évben, amidőn még szaktárgyakat nem adnak elő, az erdőmérnöki pályáról átmehetne a műegyetemre, mint ahogy erre példa volt, mikor a fővárosi reáliskolából a selmeci főiskolára, akkor még akadémiára jött ifju látva azt, hogy az első évben nem kevesebbet adnak ott elő, mint a műegyetemen, utóbbihoz tért vissza.

E rendszer mellett mennyi könnyebbséggel menne a tanulás, e rendszer meillett mennyi könnyebbség lenne az oktatásban. Ezt tudós professzoraink elvitatni nem fogják, hanem a mi oldalunkra fognak állani, a középiskola reformálásánál inkább Kossalka dr. oldalára, amely megfelel a német reformiskoláknak, mint az 1906. évi egységes középiskolai törvényjavaslathoz.

Megujhodott erdőmérnöki iskolánkban igen sok örvendetes haladást látunk, több. az általános műveltséget fejlesztő és nagyobb látókör megszerzését biztosító tantárgynak felvétele által, mint a gyakorlati elektrotechnika, technikai rajz, agrikultur fizika és chemia, gyümölcsfatenyésztés, a fák anatómiája és fizologiája, a vadpatakszabályozás, erdészeti kísérlet, közigazgatási jog, közegészségtan, növénykórtan, erdészeti szállítási eszközök és berendezések, erdészeti törvények és gyakorlati közigazgatás, halászattan és géptan.

De viszont nélkülözve látjuk *a fakereskedelem mint külön tantárgynak felvételét, már pedig ennek előadására nagy súlyt szeretnénk fektetni,* mert mi is abban a viszás helyzetbe vagyunk, amit Kossalka dr. mond:

„Nézzünk körül a különböző gyárakban és szomoruan kell konstatálnunk, hogy a mérnökkel szemben a nálánál sokkal kisebb képzettségü kereskedő jobban boldogul és pedig pusztán azért, mert a mérnök a műegyetemről kereskedelmi ismereteket nem hoz magával."

A különböző iparvállalatok legtöbbjénél a kereskedelmi osztály el van választva a műszakitól; itt a mérnök, amott a kereskedő működik külön-külön. E két állást pedig mennyire eredményesebben látná el egyetlen

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

igazgató, akinek a műszaki és kereskedelmi téren megvannak a kellő ismeretei.

És éppen a mérnöknek kereskedelmi alapismeretek megszerzése miatt — mondja előadó tanár, — ne az legyen törekvésünk, hogy a mérnököt több oly jelentéktelen állásban lássuk, amelyben egész életén át a *segédérő* szerepére van kárhoztatva, hanem igen is oda kell hatni minden erővel, hogy a mérnök minden olyan vezető állást foglaljon el, melyekben a kereskedelmi és közgazdasági szakismeretek mellett műszaki szakismeretekre is szükség van.

Hogy a fakereskedelmi ismeretekre nagy szüksége van az erdőmérnöknek, azt indokolja az erdőgazdaságnak az a célja is, hogy a talaj jókarban tartása mellett tartamosan legtöbb, legjobb faanyagot tudjon produkálni.

És ugyan mit érűnk a legtöbb és legjobb fatömeggel, ha annak értékesítéséhez nem értünk?

Éppen most állunk az előtt a dilemma előtt; hogy van fánk, de nem tudjuk értékesíteni, és ha annak okát keressük, vissza kell vezetnünk azt arra, hogy hiányzanak bennünk az alapvető kereskedelmi ismeretek.

Addig, amíg a fakereskedelem virágzott, nem kellett az értékesítésre gondolnunk, addig, amíg kedvező kereskedelmi szerződéseink voltak, addig míg Oroszország Japánnal hadat viselt: a mi erdei termékeink keresett cikkek voltak Középeurópának és a tengeren túlnak. Gomba-módra szaporodtak a fakereskedők, a szatócs ott hagyta boltját, a korcsmáros oda hagyta a söntést, a házaló ledobta magáról a csalány vászon-rongyot, csontot, bőrt gyűjtő batyuját és felcsapott kereskedőnek. Az üzlet pompásan ment, de miután kereskedelmi szerződéseink lejártak, Oroszország békét kötött Japánnal, a szatócs visszament boltjába, a korcsmáros tovább méri a búfelejtőt, a házaló bőrök után tudakozódik, adja a legmagasabb napi árakat; a hivatásos fakereskedő pedig passziv rezisztenciát szimulálva azt mondja: neki nem kell fa, hanem pénz! Az erdőbirtokos itt áll a legjobb, a nagymennyiségű fatömeggel. Miért? Mert műszaki közegei, műszaki szervei még mindig várják a vevőket, már pedig ha a fakereskedelem alapvető tudományához értenénk, fölráznók a passziv rezisztenciát szimuláló fakereskedőket a letargiából és ha ekkor sem sikerülne a nyers faanyagot, — aminek értékesítése az általános pangás mellett is folyik — értékesíteni, fát feldolgozó iparvállalatok felállításával tudnók termékünket értékesíteni. Hány arra termett fiatal mérnöktársunk találna biztos jövőt és hány kisebb kvalifikációval bíró — vezető állásban, az V—VI. osztálynak megfelelő fizetésü, kereskedelmi iskolát végzett egyén kezéből csavarná ki a kormányrudat, — ha műszaki tudása mellett a kereskedelmi szakismeretek birtokában lenne.

Ezen szakismeretek birtokában sokkal alaposabban fogjuk dolgunkat végezni, ha csak egyebet nem említünk fel, mint a becsléseket, nem a kereskedő zsebére, nem a nagymennyiségű fatömeg kimutatására fogjuk alapítani, hanem annak reális értékére, amely azután nem szolgálhat lekicsinylés tárgyául, hanem bizalmat gerjesztő lesz.

Kereskedelmi tudással nem olvasnánk a sok eredménytelen faárverésekről, megcsappanna azok száma, az erdőbirtokos javára.

A fakereskedelem, mint külön tantárgynak felvétele korántsem volna megterhelés, hanem Kossalka dr.-ral azt állítom, hogy a változatosság, melyet az ujabb tárgykör nyujt, az a nagy áttekintés, melyet ez uj tananyag biztosít, csak ösztönzésül fog szolgálni a hallgatónak arra, hogy az anyagot önmagáért, nem pedig azért tanulja, mert azáltal oklevélhez jut.

Hozzátéve, hogy az erdőmérnökhallgatónak azt is meg kell ismernie, hogy azt a sok tudományt, amit magába szed, nemcsak azért teszi, hogy az erdei terméket nevelni, ápolni, felbecsülni, levágni, de hogy értékesíteni is tudja, mert viszont ezen ismeretek hiánya már sok-sok millió kárt okozott az erdőbirtokosnak és édes hazánk sok-sok milliót érő vagyonát idegen sálárok külföldre hurcolták.

Ezek után reá térek a műegyetemi oktatás ügyében február hó 10-én folytatott vitasorozat ama részére, amiben Bényei Zsigmond a műegyetemről kikerült magyar mérnökeinket jellemezni akarván, idézi Eötvös József egy gondolatát:

„A gyermek félig angyal, félig majom; mennyit kell sülyednie és mennyit emelkednie, hogy emberré legyen"; körülbelül ebben a gondolatban lehetne meghatározni, — mondja Bényei Zs. — a műegyetemről kikerült fiatal mérnököket. „Félig tudósok, félig analfabéták. Mennyit kell felejteniök és mennyit kell tanulniok, hogy a gyakorlati életben használható mérnökökké legyenek."

Mikor a műegyetemet végzett hallgató kilép az életbe, kezében a diplomával, már azt hiszi, hogy tökéletes mérnök. Ámde ez nagy tévedés. A mérnöknek elméleti ismereteit a gyakorlati élet követelményeivel kell kiegészíteni s erre csak a tényleges gyakorlat alkalmas.

Attól függ, hogy ki hol találja meg tulajdonképpen való életpályáját.

Mi is azt mondhatjuk, hogy az erdőmérnök olyan lesz, aminőre a gyakorlati életben neveljük, és ki hol találja meg *tulajdonképpen való életpályáját*.

Mit mondjunk mi a főiskoláról kikerült mérnökeinkről, ha nem azt, amit Bényei a műegyetemet végzett hallgatókról, hozzátéve, hogy a mi végzett mérnökhallgatóink igen szerények és szivesen vezettetik magukat, áhítozzák a tudás fáját megismerni és ez az, ami megadja a jogcimet arra, hogy reámutassunk a gyakorlatban sok helyt található ferde nevelésre, ami aztán magával hozza azt a meg nem bocsájtható bünt, hogy a fiatal embert a sok tanulás után egyoldalulag neveltük az életnek.

Már pedig ha valamely szaknál, ha valamely életpályánál annak kell nevelni az ifjut, akkor az erdőmérnöki az, mert az nem elég, hogy valaki pontos és lelkiismeretes műszaki közege legyen kenyéradójának,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hanem elsősorban embernek kell lennie, a ki a perifériákra exponálva, a népnek tanácsadója, mintaképe, orvosa, lelkipásztora legyen anélkül, hogy akár az egyiknek, akár a másiknak, akár a harmadiknak jogkörébe beleavatkozna, akár hogy népszerűség hajhászó lenne.

Ez az, amit oly nehezen és csak élettapasztalat után lehet megtanulni, de hogy ezt az iskolát kijárja a kezdő mérnök, szükséges, hogy ne egyoldalulag neveltessék, hanem az életpálya minden csinja binjával megismertessük.

Ferde nevelésnek tartom azt, hogy a főiskoláról kikerült fiatalembert bedugják egy-egy ágazatába az erdőgazdaságnak, — mondjuk az erdőrendezőséghez — vagy az üzem egy részébe és itt hagyjuk vagy erdőrendezővé való kinevezésig, vagy pedig, amíg kinevezik erdőgondnokká. Az első idealistává lesz, álmait a szabályos állapot fogja átszőni, és midőn felébred, látja, hogy a való egészen az ellenkezőjét irányítja feléje. Meg lesz a csalódás! A másik meg elernyed, mert nem érvényesülhet.

Ha azt a fiatal mérnököt nemcsak az erdőrendezőséggel, amiből a főiskolán eleget szedett magába, hanem az üzem minden ágával megismertetnék, megismertetnék az ország nem egy üzemágazatával, hanem vala mennyivel, megismertetnék az adminisztrációval, és nem zárnák el az erdőgazdaság egy ágazatától sem, de alkalmat nyujtanának neki mindenhová betekinteni, akkor nem válnék egyoldaluvá, hanem kész mérnökké lenne, aki helyét mindenhol megállaná!

Nem érek rá, hát Ön?*

Irodákban gyakran találkozunk azzal a felirással: „Az idő pénz!" — figyelmeztetésére az oknélküli fecsegőknek. Mint egy napilap tarkaságai közt olvastam, Amerikában ezek a figyelmeztető felirások különösen felkapottak s a legváltozatosabb, sokszor szellemes megjegyzések olvashatók le a szembetünően elhelyezett táblácskákról. Igy: „Ót percem van az ön számára!" vagy: „Tessék röviden végezni!" — „Nem érek rá, hát Ön?" stb.

Bezzeg ráért „*C*" szaktárs, aki a M. E. 6-ik számában foglalkozva az én „*állami erdőkezelés mérlege*" cimü cikkemmel, $6^1/_2$ törött oldalon védelmezi és dicséri az erdőfelügyelőségeket. Miért és ki ellen? Hiszen nálam senki több reverenciával nem viseltetett a királyi erdőfelügyelőségek testülete és tiszteletreméltó személyzete iránt s én igazán nem gondolom, hogy őket megbántottam volna.

Boldog ember, aki ilyen képzelt feltevések elleni hadakozásra is ráér!

Téved pedig, mert tudhatja, hogy mikor irok, akkor nem vagyok járási erdőgondnok, hanem egyszerüen iró, s az a károrvendő helyesítése, melylyel az állami erdőhivatalok munkaképességét elismeri, ép ugy hiábavaló, mint a kir. erdőfelügyelőségeknek a kivételbe sorozása is, mert itt nem osztályok és személyek szembeállítása vagy egymás felé helyezéséről van szó, mint ő hirdeti, hanem kizárólagosan országos érdekről, az *állami erdőfelügyelet és kezelés ellátásáról.*

Mint irónak s igy a közérdek szolgájának feltétlenül jogom van az állami erdőfelügyelet hibáival és bajaival foglalkozni — ha ugyan értek hozzá — tehát már csak azért sem a más portájába tévedtem s nem a más háza előtt sepregettem.

Az erdőfelügyelőségeknek, mint testületnek, s ezen testülethen szolgáló tisztviselőknek a dolgaival nem foglalkoztam, tehát felesleges volt velem szemben kidicsérni a szorgalmas igyekezetet, melylyel nehéz feladatuknak megoldásában 30 év óta a közérdek javát szolgálták, mert én ezt szives örömest elismerem, de viszont tiltakoznom kell az ellen, hogy valaki azon állításomból, hogy az erdőhivatalok, a szervezet és ügyrend következtében, kelloleg nem munkaképesek — az állami erdőhivatalok és személyzetének hanyagságára vagy a közérdek kevésbé lelkes szolgálatára következtessen.

„*C*" merőben összetéveszti a közérdeket az osztályok és személyek érdekeivel, legalább ő csak az utóbbiak szolgálatában látszik elfecsérelni erejét és egész bizonyító készletét.

Egyoldalu álláspontot megvédelmezni, igaz, hogy nehéz, de ő összezavarja bizonyitékait, s maga magát cáfolja meg. Egy helyen például azt irja: *„a valósággal nem*

* Mint már előbb megjelent cikkekre adott választ szószerint közöljük, de a további szóváltás kikerülése végett ezt az ügyet ezzel berekesztjük. *Szerk.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

bírom összeegyezőnek elképzelni s elgondolni sem azt, hogy az erdőfelügyelőségek akár csak **oldalról** *is biztatnák munkára az erdőgondnokságokat! Nem is tudom hirtelenében megállapítani, hogy miféle ügyekben történhetnék ez? Hiszen oly kevés érintkezési pontunk van!"*

Alább pedig ezeket írja: *„Az erdőfelügyelőségek ezt az egész* (t. i. állami) *kezelést az életbeléptetés sulyos adatszervezésétől s felállításától kezdve végig csinálják és nincsen egyetlen legapróbb fázisa a kezelésnek, mely ne lenne ismeretes a felügyelőségek előtt, s ne menne keresztül kezeiken s legyen meggyőződve arról, hogy a felügyelőség ezen munkájában nagyon is sok olyan dolgot végez, ami az állami kezelés közegeit terhelné;"* stb.

Ezeket pedig nem én írom, hanem „*C*" írja s akkor, mikor velem vitába száll, tagadván azt, hogy az erdőfelügyelőségek munkaköre sokban azonos az erdőhivatalokéval. Vagy ugy képzeli „*C*", hogy az a bizonyos *érintkezési pont* csak innen oda működik, de vissza nem. Tehát a világ legujabb csodája a „*C*"-féle hármas ikrek, kik közül kettő a harmadikkal össze van ugyan nőve, de ez a harmadik nincs a kettővel semmi közösségben.

És hát legyen neki igaza, nem az erdőfelügyelőségek foglalják le az erdőhivatalokat és erdőgondnokságokat, hanem megfordítva! Nekem igy is jól van, mert egyik érdeket sem képviselve, csak azt vitattam, hogy ezek az állami szervek egy munkát végeznek s egymásnak alkalmatlankodnak a közügy kárára.

„*C*", adva a kis ártatlant, nem tudja elképzelni, hogy mely ügyekben s miként biztathatnák az erdőfelügyelőségek munkára az erdőgondnokságokat, pedig kérem az az Erdőfelügyelőség, amelyik nem él ezzel az előre biztatás jogával, nem teljesíti kötelességét, mert lévén ő a közig. erd. bizottság véleményező tagja — mely forum alkotja az állami erdőkezelésnek is elsőfoku hatóságát — kénytelen számonkérni az erdőhivatalok és erdőgondnokságok működését, s ha be nem érkeznek az üzemtervi, alakulási, szervezési, nyilvántartási stb. adatok határidőre, sujt bizony ő a bunkóssal, — hiszen azért van a kezében.

Sőt, bár nem szeretem a személyes vonatkozásokat, de viszonozva „*C*" csekélységemről való szives megemlékezéseit, azt is elárulhatom hivatalos titokként, hogy senki se szeret jobban pülölődzni a bizottság nevében, mint épen „*C*", aki nem is oldalba szokott sujtani, hanem csak a fejét, hogy meg ne sántuljon.

Semmit sem szabad azonban sem mereven szószerint, sem maliciózusan felfogni, mert amint nem az erdőfelügyelő urak hibásak abban, hogy az erdőgondnokságokat oldalról biztatni kénytelenek, épen úgy az erdőhivatalok sem kedvtelésből ültek az erdőgondnokságok nyakára, hanem mert a szervezet és ügyrend őket erre a polcra rendelte. Abból pedig, hogy ezt a helyzet fotografiát közzétenni merészkedtem, nem lehet osztálygyülölködésre és személyi versengésre fegyvert kovácsolni. Hogy mennyire nincs érzéke „*C*"-nek a tárgyi bizonyitás iránt, mutatja, hogy az inas, legény és mester példáját is — természetesen magát mesternek (?) számitva — az egymásközti személyi viszony szempontjából fogta fel, pedig ha a három külön ügykezeléssel biró állami hivatal egymásközti viszonyát akartam volna illusztrálni e példával, akkor legfeljebb három mesterről beszélhettem volna. Sajnálom azonban, hogy nem lettem megérive, de az a hasonlat csak tárgyi vonatkozásu, s a helytelen munkamegosztást volt hivatva megvilágitani, ahol t. i. *hárman kalapálnak össze egy személyre való munkát, a helyett hogy mindenki a maga dolgát végezné.*

Végül felemlitem, hogy azon megjegyzésemet, hogy az erdőfelügyelőségek sem képesek hivatásukat betölteni, csak rosszakarat magyarázhatja oda, mintha én az erdőfelügyelőségeket hivatásuk elhanyagolásával vádolnám; ellenkezőleg, nyilatkozatom világos értelme, hogy még ügybuzgó tevékenységük teljes kifejtésével sem képesek arra, hogy az állami erdőfelügyelet nagy és fontos feladatait sikeresen megoldhassák! — Vagy igen? — Akkor miért sir a Mátra elveszett erdőiért? s miért folyik a kiméletlen erdőzsarolás és pusztitás Istenmezeje meredek hegyoldalain?

Érzem, hogy visszaélés az olvasó türelmével ilyen végelszámolást mutatni be, de nem én vagyok az oka, hogy ez az ügy a közérdek porondjáról lecsuszott és szólnom kellett, hogy megszólás nélkül ne maradjon az, aki sajátos egyéni érzelmeinek hosszadalmas kitöréseivel ráér a maga és más idejét elpocsékolni.

Igazán sajnálom, hogy még ezzel sem fejezhetem be mondókámat, mert még egy másik leszámolásom is akadt.

A M. E. 9. számában „*P*" nem elégedve meg már egyizben adott tárgyilagos s nyugodt válaszommal, még egyszer neki támad az *„Örök erdőbirtoknak"* és saját eszméinek és gondolatainak tömkelegébe tévedve, észre sem veszi, hogy mily sokat ir hiába, mert most sem fejti meg, hogy tulajdonképen miért ellenzi az *„örök erdőbirtokot"*.

Amit az ember nem tud, azt ugy is kénytelen elhinni. Kérem, én a legnagyobb készséggel elhiszem s örömmel veszem tudomásul, hogy „*P*" találta ki a feltételen erdők üzemtervszerü kezelését s aikotta meg a feltételen talaju erdők és véderdők fogalmát, csak hagyjon nekem békét vele, mert bocsásson meg, de engem nem érdekelnek azok a dolgok, amiket összeirni méltóztatott, igazán nem érdekelnek!

Nincs megnyugodva a gazdasági érték-kiszámitással? Hát számitsa ki Kohn Éliás lepusztított s birkával tönkre tiport erdejének az erdőgazdasági értékét s irja le a hálás utókor számára saját csalhatatlan módszerét, csak könyörgöm, ne hozza kapcsolatba az én cikkeimmel és nevemmel.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Felháborodásom érthető, mert az már csak egyszer világos, hogy ahol nincs *gazdaság*, ott nem lehet *gazdasági* értékről beszélni. Ahol nincsenek kötelező gazdasági szabályok s a gazdasági tőkét kizsarolni jogában áll a birtokosnak, ott a gazdasági érték megállapításának nincs bázisa. Legfeljebb: *„ha így“, „ha úgy“* feltételek szerint okoskodhatnánk, de mi realitása lehet az ilyen lavirozásnak s mit érdekelheti ez az erdészeti tudományt? amely t. i. nem hipothézisekre van épitve, hanem törvényekre és szabályokra.

Még világosabban szólva, a gazdasági érték kiszámításánál ismernünk kell a vágásfordulót, a remélhető használatok idejét, értékét, stb. Hát mi alapon számitott gazdasági értéket, hol sem vágásforduló, sem előre biztosított haszonvétel nincs, hanem csak egy korlátlan akarat, ami akkor pusztít el mindent, mikor épen neki tetszik?

Nem oknélküli kötekedés látszatával bir az, ha még ilyen tiszta dologba is beleakaszt valaki?

Honnan veszi, hogy én az üzemtervszerü gazdálkodást károsnak tartom? — Ha más nem, az is megnyugtathatta volna, hogy az örök erdőbirtok egyik célja, hogy így minden erdő üzemtervszerü kezelésre kötelezessék. Azt hiszem, az zavarja meg, hogy *„P“* mindég a közgazdasági érdek magaslatára helyezkedve citál agyonra csépelt bölcsességeket, holott minden szempont kellő mérlegelése végett le kell néha a polcról szállni s annak a magánerdőbirtokosnak, — aki az eddigi szabad gazdálkodási rendszer mellett ahhoz szokott, hogy erdejéből minden kivehetőt kivett s erdőbirtokát legfeljebb csak mint legelőt becsülte valamire, — *a szemüvegén is át kell nézni, ha az ő jogait akarjuk korlátozni.*

Mert hát éppen ezt akarjuk mind a ketten, korlátozni a magánbirtok jogát a közérdek javára, csak az a különbség, hogy míg én csak örülök neki, ha *„P“* is ezt a célt hajtja, mégha más úton is: őt támadásra készteti az a körülmény, hogy nem tartok vele.

Kérdem, mi célja van az ilyen meddő vitának.

Amit a kisajátításról, latifundiumokról velem vitázva felhoz, azt mind a saját képzeletéből alkotott ellentmondásokra épiti.

Elismeri, hogy 100 holdnál kisebb területeknek községi kisajátítása jogos, s mégis ellenzi a kisajátítást! — Nem egyszerübb s megnyugtatóbb, ha a kisajátítást csak a szükséges községi erdők alkotásának mérvéig ismerjük el jogosnak, mint amely joga a községnek a községi legelők képzését illetőleg már is törvénynyel biztosittatott?

Nagyobb mérvü kisajátításról én nem ábrándoztam; azt hiszem azonban, *„P“* összetéveszti az erdőtagosítási eljárás során okvetlen nyujtandó kárpótlást a kisajátítással.

Idéz a szociáldemokrata párt programmjából, de nem veszi észre, hogy összezavarta a *latifundiumokat a közlajdon* fogalmával.

A modern gazdasági irányzat minden tőkehalmozódásnak ellensége s a nagy vagyont alkotó javakat gazdasági minősége szerint nem osztályozza.

Hogy mi erdészek szeretjük az erdőket lehetőleg nagybirtokká egyesítve egy kézben látni, az természetes, hiszen erdőtörvényünk alapján az okszerü erdőgazdaság csakis ezekre a nagybirtokokra számíthat, de rajtunk kivül aztán hol talál még embert, aki velünk egy véleményen van?

Hogy a szociálisták az erdőket köztulajdonba kiványák venni, annak ne nagyon örüljön *„P“*, mert az ő álmuk szerinti szociális állam más ám, mint a mostani. Ma egy jogi személy, aki vagyonát ép oly függetlenül kezeli az egyének érdekeitől, mint bárki más, míg a szociális állam az egyének szövetkezete volna, a köztulajdon pedig egyesek közprédája. Egyébként nyugodtak lehetünk abban, hogy a szociális állam nem fog megvalósulni soha, s így az erdők köztulajdonba nem mennek át, ellenben sajnos, a kötött birtokhalmazatok még ha erdők is, idővel fel fognak oldatni, nálunk csak úgy, mint más országokban.

De végre is más a köztulajdon, más a latifundium, mert azt csak nem akarja vitatni, hogy a modern gazdasági irányzat a Károlyi stb. hitbizományok vagy az egyházi uradalmak birtokában levő nagy erdőgazdaságok örökre való fentartásának kedvez.

Sajnos, a modern gazdasági irányzat nem Beksics után igazodik, sőt *„P“*-nek sajátjából idézett nagy szavai után sem, de ellenkezőleg, a kötött birtok halmazatok feloldására való törekvés annyira közismert és általános, hogy nem csak idézetekkel szaporitani a szót restellem, de még azt is, hogy ezen a kérdésen bizonyoznom kell.

Végre az *„örök erdőbirtok“* nem kiván ezen birtokhalmazatok bomlasztó kovásza lenni, ellenkezőleg, ha már ezek más erők hatása folytán széthullásra vannak is predestinálva, legalább az örökerdőbirtokok, mint az okszerü erdőgazdaság örök gyöngyszemei, — ha szét szakadt is a nyakéket összetartó fonál, — mindvégig értékes részei maradhatnak az ország közvagyonának.

Mindezekből pedig világos, hogy sem „C“, sem „P“ cikkeinek nem volt reális alapja, így én a „P“ által felkinált békét sem fogadom el, mert haragszom érte, hogy értékesebb dolgokkal való foglalkozásomban céltalan ellentmondásaival megzavart, s hogy időmet ilyen maszkirozott díjbirkozó mozdulatok kivédésével kell elpazarolnom.

Hogy pedig végül megvilágítsam, hogy mi célja, vagy oka lehet, úgy „C“ mint „P“ szaktársak ellenem való támadásának, engedje meg az olvasó, hogy egy derüs anekdotával fejezzem be a vitát.

Liszka községben rabbit választottak. A hitközség tagjai egyértelműen megállapodtak a tudós Chajim Mózes személyében, csak épen Jajtelesz Pinkász verte a mellét, hogy neki bizony nem kell Chájim, ő tiltakozik, kifogásol s kilép a hitközségből stb. Egy vélemény mit se változtatván a dolgon, Chájim bevonult a hitközségbe mint

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

rabbi. Állását elfoglalva, legelső dolga volt egyetlen ellenségét, Jajtelesz Pinkászt felkeresni. Pinkász kitüntető szivességgel s barátsággal fogadta az uj rabbit, ki csodálkozva, s már zavartan végre megkérdezte: — „Mondja kérem Jajtelesz ur, mi kifogása van ellenem?"

— „Nekem a rabbi ur ellen? — Nekem nincs a legkisebb kifogásom sem, sőt örülök a szerencsének hogy becses látogatásával megtisztelt!"

— „No jól van, de mondja kérem, akkor miért kiabált úgy a hitközségi gyűlésen, hogy én nem kellek magának?"

— „Nü? — hát van abban valami? Nos, és ha nem kiabáltam volna, *honnan tudta volna rabbi ur, hogy én is létezek a világon?"*

Elek István.

A „csemete-nevelés" kérdéséhez.

Habár egész irodalom fejlődött is ki e kérdés körül, de mégis csak a legbiztosabb eredménnyel jár, ha a csemetenevelés tekintetében a természet utmutatásaihoz alkalmazkodunk.

Az tény, hogy jobban és valamivel olcsóbb munkabérek mellett ápolhatjuk a csemetéket, ha azokat egy összpontosított csemetekertben neveljük, mintha minden erdőőr egész védkerületében úgy, a hogy a vágások vezettetnek, több helyen csemetekertet készít és azokban neveli védkerülete számára a szükséges csemetéket. Utóbbi esetben bizonyos, hogy a kiadások többször ismétlődnek. De fontoljuk csak meg ezt a kérdést közelebbről, melyik a kisebb kiadás és az elérhető jobb eredmény, t. i. ha több erdőőri védkerület vagy az egész erdőgondnokság esetleg több részére is egy csemetekert állíttatik fel és ott egy állandóan oda beosztott csemetekerti erdőőrt alkalmazunk, vagy ha minden erdőőr kerületében egy, kettő vagy több vándor-csemetekertet létesítünk és ott minden erdőőr a védkerülete szükségletére neveli fel a csemetéket?

Én az utóbbit megfelelőbbnek tartom:

1. mert így nincs szüksége az erdőbirtokosnak külön csemetekerti erdőőr-tartásra;

2. a csemeték csomagolása és szállítása nem kerül olyan nagy költségbe, mert az ültető napszámosok magukkal is vihetik, vagy esetleg erre külön beosztott 1—2 napszámos végzi azt és így a szállítási költség alig jöhet tekintetbe s emellett még az is előny, hogy a csemeték mindig frissen kerülnek ki az erdő talajába, mig ha összpontosított csemetekertekben neveljük, már a kiemelésnél, számlálásnál és csomagolásnál a gyökerek száradnak, úgyszintén a kicsomagolásnál is;

3. a vándor-csemetekertben megszokják a csemeték a helyi klimát s a kiültetés után nem szenvednek annyit az idő viszontagságaitól. Ha az erdőbirtokos a szükséges csemetéket az e célra külön létesített állandó csemetekertben neveltetné, — sokkal több kiadása volna, mert:

a) erre egy külön altisztet kellene alkalmaznia, kinek javadalmazása már egymagában véve kiadás;

b) a csemete csomagolása, szállítása, annak kicsomagolása és az ültetésig való betakarása szintén költségbe kerül, mig ha minden erdőőr a saját védkerületében maga neveli fel a csemetéket, az esetben ezen kiadás elmarad.

Már csak egy altiszt járandóságából is évente több uj csemetekertet lehet készíteni.

Ott, ahol csak néhány évben lesz szükségünk csemetékre, a kert létesítése el is maradhat, mégis olcsóbban hozhat az erdőőr néhány kézi esetleg fuvarnapszámmal is a saját védkerületének egyik vagy másik csemetekertjéből csemetéket, mintha azt több kilométer távolságról kellene beszereznie.

Ha csemete-nevelésre külön személyt alkalmazunk, annak az a következménye is lehet, hogy az egyik vagy másik erdőőr egy olyan védkerületbe kerülne, hol csemetét is kellene nevelnie, de mivel arra alkalma még nem volt, abba a helyzetbe jutna, hogy a „kötelességszerű akarat" meglenne, de hiányzana a tudás illetve a gyakorlat, és viszont, ha egy csemetekerti erdőőr, ki hosszu évek során csemetekerti szolgálatot teljesített, védkerületi szolgálatra helyeztetnék át: — úgy járna, hogy a csemete nevelésen kivül az erdőgazdaság körül előforduló teendőkben nem volna jártas. Azt nem mondhatjuk, már a szolgálat érdekében sem, hogy ha valaki csemeteneveléshez lesz beosztva, hogy az aztán életfogytig ott fog maradni.

Ezért legjobb arra törekedni, hogy az erdőőrök az erdőgazdaság körül minél több teendőkben gyakorlattal birjanak, nem pedig még a csemetenevelést is elvenni tőlük és azt egy külön erdőőrre bizni.

Már csak azért sem előnyös a csemetekertek összpontosítása, mert mikor az alantabb fekvő csemetekertekben a fiatal fácskák fakadnak, akkor még a magasabban fekvő erdőrészeket és a vágásokat hó borítja s mire ott a hó elolvad, addig idelent a csemeték növésnek is indulnak s az ilyen csemete már nem kiültetésre való. Ezen ugyan lehetne segíteni a csemetéknek idejekorán árkokban hórétegre való elvermelése által: de ez is csak költséget jelent. Viszont a magasfekvésü kertekből nem lehet a csemetéket az alacsony fekvésü vágásokban sikerrel ültetni, mert mig a hó odafent elolvad és csemete-kiemelésre kerül a sor, addig már lent meleg napok vannak s a nap melege az ilyen hüvös éghajlat alól hirtelen odakerülő csemetéket könnyen tönkre teheti.

A csemetekertek összpontosításánál előfordulhatna oly eset is, hogy az erdőbirtokos csemete nélkül maradna, mert nincs kizárva, hogy egy elemi csapás az egész csemetekertet meg ne foszthatná csemetéitől. A csemetekertek több helyen való létesítése mellett ha elő is fordulna eset, hogy valamelyik csemetekertet elemi csapás sujtaná, a hiányt pótolni lehet a másik csemetekertből.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Erdei csemetekertekben nem kerül a talaj trágyázásra, mert ott könnyen lehet azt erdei humussal pótolni. S míg a talaj termőképessége csökken, addig rendszerint a közeli vágások beerdősülnek és a kertre már nincs szükség.

Az erdőőri szakiskolákban csemetenevelésre a növendékek elég kertészetileg kiképeztetnek, de gyakorlatban alig állanak a szakiskolai vető- és ültető-szerszámok valamelyikükre rendelkezésére. Tehát az erdőőri szakiskolán kívül külön kertészeti tanfolyam hallgatása felesleges volna.

A csemetenevelés által az erdőőr nincs túlterhelve, mert a csemetekerti munkák, a csemete-kiemelés kivételével, rendszerint csak az erdősítési munkák után kezdődnek és huzamos ideig nem tartanak.

Ha az erdőőrnek nincs hajlama a csemetekertben csemetét nevelni, ép úgy nincs erdősítésekhez és a fiatalosok ápolásához sem. Már pedig ez egy fontos feladata, mert ha erdőt nevelni nem tudunk, akkor hiábavaló az összes tudományunk. Hiába értünk återdőléshez, kihasználáshoz stb., csemete- illetve erdőnevelés nélkül előbb-utóbb felsülünk.

A mai erdőőröktől nem csak az erdő őrzése kívántatik meg, mint a hogy a címük magyarázza, hanem az erdőgazdaság körül előforduló összes műszaki segédteendők végzése az erdőgondnok felügyelete alatt; — tehát a csemetenevelés is.

T. erdőőr.

Szilánkok a házi kezelésről.

Hát én irni nem szeretek, mert a sok írás úgy egyezik a házi kezeléssel, mint a kecske a késsel. Ezt régen belátták a mi administrációnk intézői s a szolgálati pragmatikában gondoskodtak arról, hogy az erdész minél kevesebbet üljön az íróasztalnál: de annál többet járjon a pagonyában.

Megvan verve az az erdőbirtokos, ahol a pagonykezelő folyton az irodában ül s az erdőőri s védszemélyzet viszi a pagonyban a sort!

De hogy most mégis az íráshoz fogtam, annak oka az erdők iránti megcsontosodott szeretetemen kívül az, hogy a Magyar Erdész mult évi 23. számában *y.* aláírással egy szaktársam a házi kezelés iránt tudakozódik, s miután én benne élek, szivesen szolgálok magamhoz hasonló kezdőknek némi utbaigazitással, ha megelégszenek vele, előre bocsátván, hogy tapasztalatok a gazdag tárházával én sem rendelkezem ugyan, — de a gyakorlati erdőgazdaságot némileg ösmerem.

Szilánkjaim a házi kezelés közül, a szorosabb értelemben vett magas hegységi: tehát a fenyvesek erdőgazdaságának házi kezelésére vonatkoznak, s magokba foglalják mindazt, ami az értékes lucnak kihasználása, illetve a tönkfának a fürészpengéhez való oda szállításáig a gyakorlatban elő szokott fordulni.

Gondnokságom 7300 k. hold, tiszta fenyves, 3 rendes, 1 rendkivüli vágás, van benne 3 szálerdő, 2 véderdő és egy szállaló üzemosztály. Maga az erdőgazdálkodás elég sok munkát ád, amennyiben a haszonfa belterjes kihasználáson, u. m. tönkfa, tutajfa, bányafa, szőlőkaró, zsindely és kéreg termelésén kivül még a tégla- és mészégetés is gyakoroltatik. Néha a magpergetés is van folyamatban — mely utóbbi nemcsak a házi szükséglet fedezésére szükséges fenyőmagok nyerésére szorítkozik, de ha jó toboztermés van: még Körmend és Zalaegerszeg számára 8—10 waggon tobozt szednünk és ez igen szép mellékjövedelmet hoz. A vadászat szintén ad némi foglalkozást — a kisvadról nem is szólok, — mert pagonyaim havasi oldalain több a mórga, mint a nyul — de a fővad gondozása, az azzal egybekötött őszi cserkészetek, teljes hónapot vesznek igénybe, illetve elvonnak az erdei munkától.

Ezek előrebocsátása után áttérek házi kezelésünk leirására, s hogy a tárgy jobban megvilágitható legyen: pagonyaimból annak az egynek a leirásához fogok, a mely a legszebb, de a legkomplikáltabb is, amennyiben a haszonfa, illetve a tönkfának a leszállitása a fürész rakhelyéhez vasuton történik — s a vasuti szállitás szintén házilag kezeltetvén — ez utóbbit az alábbiakban ösmertetem.

A házi kezelés teendői változnak a szerint, a mint fő-, mellék-erdei-használatról vagy az üzött más mellékiparágakról van szó és ezek keretén belül a feldolgozás stádiuma és a termelendő anyagok különfélesége szerint.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Én ez alkalommal csak a fenyvesekben előforduló főhasználatokra szorítkozom s a kezelést a következő természetes sorrendben óhajtom ismertetni:

1. állabbecslés,
2. fadöntés és hántás,
3. közelítés vagy leeregetés,
4. a fa szállítása a feladó állomásig s
5. annak bewaggonirozása és vasuti szállítása.

1. Állabbecslés. Az erdőrendező vagy erdőbecslő, ha egy osztagot becsül — csupán azért eszközli, hogy az üzemterv kulcsát képező III. sz. mintát illetve az állableírást egy a körülményeknek s tapasztalati tudományának megfelelő, lelkiismeretesen keresztülvitt becslési adattal kiegészítse, — a fatömeg mennyiségeért, melyet az üzemtervben az illető osztag határa bejegyzett — lelkiismeretén kivül — felelősséggel senkinek sem tartozik egyrészről, — másrészről az erdőbirtokos az alacsony vagy magas becsléseért őt felelősségre nem vonja, de nem is vonhatja; szóval bárminémű üzemi zavarokért a legcsekélyebb szemrehányás sem illetheti. Becslési eredményét az állab letarolása után a természetben ritkán van alkalma a valósággal összeegyeztetni, de nincs is szüksége reá, mert feladatához egyáltalán nem tartozik és csak a nyilvántartásból vesz tudomást az alacsony vagy magas becsléséről.

A kezelő-tisztnek azonban, hogy vágásaival a kellő időben készen legyen és a termelt anyagokat pontosan beszállíthassa: kötelessége a kellő kézi és fuvarerőről eleve gondoskodni s ez a vágások fatömegének pontosabb ismeretét megköveteli — ha csak az üzemi és kezelési zavarokat elkerülni nem akarja.

Az erdőrendező egy év folyamán több pagonyt kénytelen megbecsülni: tehát fizikai ideje sincs ahhoz, hogy az egyes pagonyok fatömegét a lehető legnagyobb pontossággal vegye fel, illetve becsülje meg.

Itt a kezelőnek alkalma van 1—2 év alatt meggyőződni arról, vajjon a becslés nem-e túlságosan alacsony, vagy magas? s ha a kitermelt fatömeg a becsléssel szemben nagy eltéréseket nem mutat: úgy azt elfogadhatja, illetve a ± fatömeg-különbözettel számolhat.

Nálunk a fatömegbecslés a Coburg Hgi uradalmi fatermési táblák alapján történik, s mert ezen táblák a valósággal szemben valamivel kisebb fatömeget tüntetnek fel: a becslést a gyakorlati szemponttal összhangzásba kell hozni, mert az erdőgazdasági üzemi zavarok egyrészt a munkaerő beosztása — alkalmazása, — másrészt leginkább a fűrészüzem tartamosságának a megszakításából erednek és éppen ezen körülmény erdőgazdaságunkat pénzügyi szempontból — tehát a legérzékenyebb oldalról — érinti.

Ezért a fatömeg-becslést a kezelő-tisztnek sokszor újból kell eszközölnie és mert csak egy évi vágásokról van szó — és ideje is engedi — a pontosabb és több időt igénybevevő becslési módozatokat kell alkalmaznia.

Pagonyomban a törzsenkénti kiszámlálás* útján becsülöm meg a vágásokat és a tényleges eredményeket az üzemterviekkel szemben a következő táblázatban mutatom be:

A vágás neve és száma	Becsült haszonfa összesen	Tényleg kihasználtatott					
		tönkfa	tutajfa	bányafa	rakonca	műfa zsindelynek	Összesen
	tömör méter						
1. (Ráczoró)	9123·80	9170·70	158·68	190·35	19·32	50·28	9589 33
2. Hlboko	2150·20	1971·27	225 68	357·63	—	—	2554·58
3. Roven	5607 50	4407·09	299·11	199·79	—	—	4905·99
Összesen	16881·50	15549·06	683·47	747·77	19·32	50·28	17049·90

Én a becslést mindenkor törzsenkénti felvétel által eszközlöm 2—2 cm. vastagságu osztályok képzésével; minden fanemre (lúc-, jegenye-fenyő) külön állapitva meg a körlapösszeget illetve az átlag-törzset, melyet szakaszonként köbözök a nagyobb pontosság kedvéért. Az átlag-törzs fatömegének megállapításánál a köbtartalmat kéreggel együtt kapjuk, azért célszerü azt külön kéreg nélkül s legalább 1 cm. összeaszási apadás tekintetbe vételével venni a számítás alapjául; a törzsnek csak azon hossza vétessék figyelembe, amely még kihasználható, illetve amit remélünk, hogy a lecsúsztatás, a leeregetés után még műfának alkalmas leend, ez + 16 cm. kéregben. Ha a próbatörzs köbtartalmát gondosan megállapítottuk, a vágásterület fatömegét könnyen kiszámíthatjuk.

Itten a következők jönnek figyelembe: az állab egészségi állapota, a terepviszonyok, amelyek a döntési, csúsztatási és leeregetési apadásra nagy befolyást gyakorolnak, — továbbá a kiszállítás és kiközelítés nehézségei, végre magánál a tönkfa-termelésnél követni szokott lelkiismeretes szempont, hogy kizárólag tiszta, egészséges haszonfa kerüljön a fürész alá.

A számítás utján nyert összfatömegből 20—30%, — de ha mostohák a viszonyok: 40—50% is szokott lenni néha a veszteség. Erre nézve pontos normálék nem léteznek — ez inkább tapasztalati adat, amit a pagonykezelő könnyen elsajátithat: ösmervén a helyi viszonyokat.

A korhadt és redves fára a lúcnál 1, a jegenyénél 1½%; a tüzi- és hulladékfára a lúcnál 20 és a jegenyénél 25% vétetett számításba.

2. *A fadöntés és hántás.* Ezen munka nálunk május elején veszi kezdetét s mintegy julius hó 20-ig tart; az 1. sz. vágásban, mint a melyről szó van, ezen munkát 30 favágó végezte; 1 db szálfa levágása — hántása és a galyfának elégetéséért — a nyár derekán való meg-

* Ahol ily pontos az üzemtervi becslés, mely a tényleges eredményt csak ± 1%-al tünteti fel: a törzsenkénti kiszámlálás tán felesleges. *Szerk.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

forgatásáért 50 fillért kapnak. A kéregtermelés egyidejűleg folyik, melyet az utak mentén 120 cm. magas s 1·30 m. hosszu kéregrakásokba 60 fillér egységáron tartoznak a favágók kitermelni.

3. *A közelítés vagy leeregetés.* Szeptember hóban kezdetét veendi a leeregetés a völgyekbe vagy a vágásban levő olyan tágasabb helyekre, ahonnét a kiközelítés a hó beálltával biztosítva van.

Ezen munkáért külön 32 fillér lett fizetve darabonként, s ezen egységi ár a mi viszonyaink között megfelel egy 250—300 öl hosszú hegyléjtőn való leeregetés átlagbérének.

A szállákat egész hosszban máglyába rakjuk s egy ilyen szállarakásban a terepviszonyok szerint 800—1200 m^3 van.

4. *A fa szállítása a feladó állomásra* a vágás aljából a 6 klm.-re fekvő Garamsashegyi vasuti állomásra december 15-ike körül szokta kezdetét venni, illetve akkor, midőn a szállák kiszállítása — a nyáron különben járhatatlan sziklás-köves utakon — biztosítva van a hóállás által és mert az idegen birtokrészleteken keresztül a kiszállítás télen a legkisebb kárral jár.

A 9123·80 m^3 haszonfa leszállításához 23 fuvarost szerződtettem, akik naponta 2—3-szor fordulnak meg; 1 fuvaros + 5—6 m^3 fát — tehát a 23 fuvaros + 140—150 m^3 illetve 7 waggont leközelít. Havonta 24 munkanapot számítva, 170 waggont egy hónap alatt. A garamsashegyi állomáson ekkor lázasan folyik a munka, mert naponta az érkezett szállát feldolgozni, a waggonokba berakni s elszállítani is kell. Hét waggon tönkfa kitermeléséhez, már a máglyázással együtt, 7 fűrész kell 2 emberrel, éppen úgy szükséges a bewaggonirozáshoz, ami 2 drb felvonó kötél által történik, 14—16 ember, azonkivül 2 ember adogatja a tönköket, kettő pedig igazgatja bent a waggonban.

Két napszámos a rakoncák, kettő pedig a fürészelés után visszamaradt végek feldolgozásához tűzifának, szintén állandóan van foglalkoztatva.

A kitermelt tönkfa J. K. N. jelzésü 15 tonnás kocsikban szállíttatik s mindegyikéhez 4 drb rakonca kell — 16. sz. lágy sodronnyal összekötve felül.

A bewaggonirozás szakmánymunka s waggononként 11 koronában van megállapítva; a napszámosok naponta 2·10—2·20 koronát keresnek.

A tönkök felvonása egy pár vonókötél segítségével történik, amelynek átmérője (1) egy hüvelyk, hossza 32 m., a kettő sulya + 50 kg., ára 3 K = 150 korona.

Minden tönk a termelés után a helyszinén meg lesz köbözve s a Göhler-féle számozóval a köbtartalom ráveretik.

Minden kocsirakományba 20—21·00 m^3 tönkfa lesz berakva, — s ez naponta minden egyes kocsira s egyuttal a naponta elszállított kocsik az arra külön szolgáló szállítókönyvekbe bejegyeztetik, illetve a darabszám, a köbtartalom és a súly minden kocsirakomány után. A havonta elszállított tönkfa-mennyiség a fűrészgondnoksággal összeegyeztetik.

A vasuti kocsik napról-napra és előlegesen lesznek az üzletvezetőségnél sürgönyileg megrendelve az erdőgondnokság által.

Az 1908. december 20-tól 1909. február 20-ig Garamsashegyről a garamszécsi fürészre elszállíttatott 416·75 waggonban 26305 drb tönkfa 8369·14 m^3 4.373,885 kgr. sulyban.

Kiadások:

Vasuti bérmentesítés	7951·67 K
Berakás, felhengerítés Garamsashegyen	4457·25 K
Fürészen lerakás és felhengerítés à m^3 26 f	2175·98 K
Rakhelybérlet 664·60 × 25%	166·15 K
Rakoncák faragása, fuvarja	214·00 K
Fuvarlevek × 0·3 f	12·51 K
Egy pár felvonó kötél 50 kgr. à 3 K	150·00 K
Vasuti expedició 3 hóra à 25 K	75·00 K
Sodrony, 16. számu lágy huzal 1 q.	52·00 K
Rétkártalanitásért fizetendő	123·16 K
Hidak építése, szállító könyvek és kék kréta	42·00 K
Összesen:	15419·72 K

Belekerül 1 m^3 tönkfa Garamsashegy-Fürészen *1·84 K*

Csupán vasuti szállítás 1 m^3 után	0·95 K
A többi apró kiadás	0·89 K
1 m^3 átlagsúlya	523 q.
1 drb tönk átlagköbtartalma	0·318 m^3

A házi kezelésnek egyik sarkalatos elve, hogy a pagonykezelő bizonyos önállósággal is rendelkezzék — pagonyaiban az üzemet az egész év folyamán élénk figyelemmel kisérje — az erdei munkálatokat a helyszinén szakszerű körültekintéssel vezesse és munkásaival személyesen is érintkezzék.

A pagonykezelőnek bizonyos mozgékonyságot a kezelésben és a munkák keresztülvitelénél bizonyos hatáskört múlhatatlanul szükséges biztositani, mert ő az egyedüli közeg, aki hivatva van a helyszinén azonnal intézkedni.

A csata szerencsés kimenetelében nemcsak a generális, hanem a közharcos is közreműködik s a döntő pillanatban övé a siker.

Megesik a gyakoriatban, hogy a kezdőknek nem minden intézkedése sikerül s néha balul is kiüthet, de az iskola minden téren pénzbe kerül és okulva a tapasztaltakon, a jövőben mindenki eltalálja a helyes utat, mert az erdőkezelés nem hipothesisen, hanem látható s a gyakoriatban megvalósitható tényeken alapszik.

K.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete. Rendes tagsági díjat fizettek: Ferjencsik Miklós 1910-re 6 K. Glózer László 1910-re 6 K. Mihalik Pál 1908—1910-re 18 K. Ormay Gyula 1909-re 6 K.

Jolsva, 1910. május 31.

Szénássy Béla
pénztárnok.

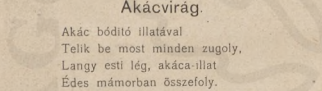

Akácvirág.

Akác bóditó illatával
Telik be most minden zugoly,
Langy esti lég, akáca-illat
Édes mámorban összefoly.

Virágzol pusztán, bérctetőkön,
Bármilyen árva, elhagyott,
S a város szénporos utcáin
Terjeszted édes illatod.

A nagyváros sápadt fiának
Illat szavával hirdeted:
Lásd, nyujtott néked is virágot
Kövek között a kikelet.

Csak rólad tudja, hogy tavasz van,
A város vézna gyermeke,
Hisz ide nem hat fény, se szellő,
Se pintymadárnak éneke.

Belopsz oda tavaszi álmot,
Hol nincs öröm, nincs enyhe fény,
Te vagy a szegények virága,
Talán azért szeretlek én.

Feleki Sándor.

A vadászat gazdasági jelentőségéről.

Irta *Gyulai Gy. Károly.*

A vadászat közgazdasági jelentőségét és hasznát ma már el nem vitathatjuk. A folyó 1910. évi első nemzetközi vadászati kiállítás óriás méretei, amelynek keretében kivált magyar hazánk oly igen előkelő helyet foglal el, döntő tanubizonysága annak, hogy a vadászatnak immár az államháztartás keretében is számottevő helyet kell biztositanunk. Igaz, volt idő, régibb századok folyamán, amidőn a vadászkedvtelés még a mező- és az erdőgazdaság fejlődését is háttérbe szorította: ámde ez a túlterjeszkedés, ha egyébnek nem, hát a vadásznak vált utóbb javára. Ahol a fejedelmi önkény eleinte talán korlátlan határokat kivánt is szabni a vadászatnak, ott utóbb az általános emberi jogok érvényesülésével, legkivált 1789 és 1848 óta, a törvényhozó testületek, a haladó kor szelleméhez mérten, megfelelő határvonalakat szabtak a vadászat számára, amelyeken belül azán a vadászat lassanként kifejlődhetett egy olyan gazdasági ággá, amelyet a kulturvilág valamennyi államában, így tehát Magyar hazánkban is ma már egyéb gazdasági ágak méltó kiegészítéséül betölteni hivatott.

Holt betüivel a törvény, amely a szakadatlan jogfejlés révén folyton tökéletesbedni és tökéletesbiteni hivatott, végmegállapodást a vadászat kodifikálása terén sem nyujthatott, s így vajmi sok ma még az a hézag, amelyet az egyes államok törvényhozása a vadászat javára, gazdasági céljának, jelentőségének és rendeltetésének tökéletesbitésére, még csak ezentúl hivatott megtenni. Törvényszakaszok és hatósági rendeletek egész sorozata az, amely szakadatlanul igyekezett az egyensúly megteremtésén munkálkodni. Valósággal a törvény egyensúlyt, összhangot hivatott teremteni a vadászat mint egyik gazdasági tényező és kedvtelés között egyrészt, másrészt a vadászattal nem egyszer szembekerülő erdő-, mező-, kert-gazdaság és állattenyésztés mint egymást a valóságban inkább kölcsönösen kiegészíteni, semmint háboritani hivatott gazdasági ágazatok között.

Magyarország vadbehozatala évente alig több ma 600 ezer koronánál, míg a vadkivitel az 5—6 millió korona értéket is meghaladja. Lőszerek tekintetében is kedvező pl. a töltények tétele, amennyiben közel $^3/_4$ millió korona behozatallal szemben mintegy 10 millió koronánál több kivitelt tudunk ebben felmutatni.

Évente 15—16 millió korona kivitelünk van a vadászat révén. Ez az összeg megfelel a magyar államháztartás évi összes jövedelmei $2^0/_0$-ának!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A vadkivitel révén befolyó jövedelmek tekintetében első helyen szerepel Oroszország, ahonnan közel egy millió korona értékü prémanyag kerül hazánkba. Ez mindenesetre tekintélyes szám. Németország elég tekintélyes összeggel, 20 millió márkával szerepel vadkivitelünk terén.

A vadászat gazdasági jelentőségéről tanuskodnak a következő adatok is:

Vadászjegyek révén sem csekély az az összeg, amelyet az állam bevételez. Igy pl. Németország évente mintegy 180 ezer vadászengedélyt állit ki, közel 3 millió márka értékben. Németországban minden 200 ik alattvaló erik egy-egy vadászjegy; nálunk minden ezredikre.

A párisi „Club de France“ közlései szerint, vadászjegyek, a „Permis de chasse“-ok révén, az államnak évente 14 millió frank jövedelme van. A kiszolgáltatott vadászjegyek száma meghaladja a félmilliót.

A vadászjegyek révén évente befolyó összegből $^2/_3$ rész illeti az államot, $^1/_3$ rész pedig azé a községé, amely a vadászjegyet kiállítja.

A vadászjegy ára Franciaországban 28 frank; tehát 4 koronával több, mint minálunk.

A német birodalom területén, a szász királyság kivételével, ahol a vadászjegy évi 12 márka, általában 16 márkát fizetnek a jegyért.

Belgiumban a jegy 45 frank; Nagybritanniában 3 font sterling, vagyis 72 korona.

A francia vadászterületek bérletértéke eléggé számottevő, amennyiben hektáronként átlag 10 frankot jövedelmeznek azok.

Franciaországnak adó alá vetett $3^1/_2$ millió ebállományából kerek 1 millió a megadózott vadászebek száma, a vadászebadó fejenként évi 10 millió frank; úgy hogy az állam csak a vadászebek után évi 10 millió frank jövedelmet tud felmutatni.

A „Club de France“ tavalyi adatai szerint, Franciaország területén 45 ezer hivatásos vadászalkalmazott működik. Eskütétel alkalmával fejenként ezek is 15 frankot tartoznak az állam pénztárába fizetni.

Franciaország vadászterülettulajdonosait az évi kifizetett személyi járandóságok révén 60 millió frank készkiadás terheli.

Hazánk közismert ebbeli szerény adataival szemben előhoztam Franciaország adatait legfőként annak igazolásául, hogy még egy olyan ország is, amelynek vadászterületei minőségükben hazánk vadászterületei mögött maradnak, céltudatos gazdasági intézmények mellett, a vadászat révén képes évente tetemes oly jövedelmeket felmutatni, amelyek ugyancsak fényesen igazolják a vadászat közgazdasági fontosságát.

Magyar hazánk ma már hírneves vadászterületként szerepel világszerte. Méltán. Egyrészt a vadfajok változatossága, másrészt vadászterületeink természeti szépségei, a vadászatot hazánk területein a messze külföldről hozzánk kerülő vadászember előtt is keresetté és élvezetessé teszi. Ráadásul hazánk vadászterületein vadkárokért alig zaklatják az embert, holott külföldön akárhány helyt a kárpótlási átalány tetemesen fölülmulja a bérleti összeget. A külföldi vadászokat hazánk vadászatának javára, arányalgosan meg kellene ma már adóztatni!

A vadászat fentartása, gyakorlása, a vadvédelem és a vadtenyésztés ma rendkivüli anyagi áldozatok árán biztositható csak. Ha az egyes tényezők gazdasági összjelentőségét nem méltatjuk elegendő figyelemre s a vadászatot gazdasági szempontból alapos tanulmány tárgyává tenni elmulasztjuk, a vadászat egyéb irányu jelentősége mellett is, több lesz az anyagi és az erkölcsi kár, mint amennyit a vadászatra fordított költségek kárpótlásaképen méltán elvárhatnánk.

A vadászat külön gazdasági ágként való tovafejlesztését ma már az elmaradottság sem képes megakasztani. Hiszen a vadászat kapcsolatos gazdasági egyéb ágaival, nevezetesen az erdő-, a mezőgazdaság, az állat- és vadtenyésztéssel együtt százezreknek ad kenyeret hazánkban csak úgy, mint a külföldön.

A vadászat ma már nem csupán egyesek előjoga, mint volt az a hűbériség idejében s még azután sokáig, majdnem napjainkig.

Ma sem mondhatjuk azt, hogy a vadászat gyakorlása talán könnyü feladat volna. Mint ahogy nem volt az a nemesi előjogok idején, úgy ma sem könnyü az azzal a teherrel együtt, amelyet a vadászat az azt gyakorlóra ró. Az összes érzékek élessége, edzett test, ügyesség, fortélyosság, személyes bátorság, állattani, erdészeti szakismeretek, az otthonosságig teljes jártasság a lőfegyver körül, mindmegannyi tényezők, amelyek nemcsak fejleszteni és tökéletesbiteni hivatottak a modern kor emberét, hanem egyben tanujelei annak, hogy az a vadászat, amely annyi feladatot ró gyakorlójára, egyben megéri, sőt behozza azt a fáradságot és költséget, melyet ráfordítani csakugyan érdemes is volt.

Gordon-Bennet, Amerika világlapjának, a „New-York“-nak tulajdonosa, Csehország egyik fogolyvadászterületének bérleteért évi 100 ezer korona összeget fizetett. Az idényben a tavaly ott elővöldözött lőszerek értéke egymagában kitett 10 ezer koronát! Egy-egy ilyen tétel minden további magyarázat nélkül igazolja a vadászat fejlesztésének szükségességét és gazdasági jelentőségét.

Szomszédunk, Ausztria, löstatisztikája szerint mintegy 6 millió vad került ott tavaly terítésre. A vadpiac-árak szerint e vadak értéke a 10 millió koronát meghaladta. Ausztria vadászgazdasági állapotai e tekintetben azért nem jobbak a mienknél. Igy pl. az osztrák földmivelési kormány idevágó adatai szerint, a vadásztérülettulajdonosok összes személyi kiadásai 33,285 vadász alkalmazottnál 19.995,500 koronára rúgnak évente, amiből azt látjuk, hogy a vadászat Ausztriában aránytalanul szerény jövedelmet biztosít.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az Ausztriában évente átlag elfogyasztott lövőszerek értéke 2.500,000 koronát képvisel. Ezzel szemben csupán hazánk löszerkivitele több mint 11 millió korona jövedelmet biztosít nekünk.

Földmivelő magyar lakosságunk a vadászat révén ez úton mellékkeresethez is jut olyan időben, amidőn az őszi és téli vadászidény derekán a mezei munka amúgy is szünetel.

Mezőgazdasági Múzeumunk nagybecsű tárlatai s azok keretében a vadászati osztály szemléltethetőleg is igazolja azt, hogy a mező- és erdőgazdaság nélkülözhetetlen kiegészítő részét képező vadászat ma már gazdaságilag is elsőrangu fontosságra emelkedett. Az olyan gazdasági ág tehát, amely évente több millió koronára emelkedő forgalmat és jövedelmet biztosít az államnak és egyeseknek, mindenesetre elég jelentős tényező ahhoz, hogy annak fejlesztésén, előbbrevitelén, jövedelmezőségének fokozásán, minden erőnkből közremunkálkodni igyekezzünk.

Helyreigazitás.

A mult számban megjelent, a wieni vadászati kiállítást ismertető közleményemnek azon része, amely a *vadász erdői szakiskola* kiállítását ismertette, — *módositást igényel.*

Ugyanis, azon remek és tanulságos kiállitást nem egyedül a vadászerdői szakiskola állította ki; hanem: a *selmecbányai m. k. bányászati és erdészeti főiskola az erdőőri szakiskolákkal egyetemben. A kiegészítő részét meg a Mezőgazdasági Muzeum* szolgáltatta.

Ezt a helyesbitést azért kell igy helyre hoznom, mert ez felel meg a valóságnak. — Nekem, mint e lap és több napilap kiküldött tudósitójának, a kiállitás akkori zavarában — az igen tisztelt *utmutatóm* — ugy adta le a dolgot, hogy: az a vadászerdői szakiskola kizárólagos kiállitása.

Remetei Kőváry János.

Részletek a wieni vadászati kiállításból.

A vadász szemének azonnal feltünik, ha valahol egy olyan képet lát, amelynek tárgya szoros összefüggésben van a vadászattal, vagy az állatok világával. A mi festőművészeink nem igen szeretnek az efajta dolgokkal törődni, aminek oka abban rejlik, hogy: az állatok, különösen a vadak megfigyelései igen sok időt vesznek igénybe. Kár azonban ezt a zsánert elhanyagolni, mert a főuraink, akik az ilyenféle képeket külföldön drága pénzen vásárolják meg, szivesebben vennék itthon — hazai művészeinktől — ha megkaphatnák.

Ezért tünnek fel minden vadásznak *Heyer Arthur* magyar festőművész által kiállított vadászati képei. Heyer csodálatos természeti hűséggel festi a szarvast, az őzet. Nem azokat az idegenszerű állatokat, hanem a mi büszke szarvasainkat és kecses őzeinket, amelyek minden vadász szemének olyan ismerősek. Egy-egy ilyen festett állatja olyan természetes állásban és környezetben van megfestve, hogy ennek alkotásához nem csak művészet, hanem igazi vérbeli vadászérzék is megkivántatik, ami ugylátszik Heyerben meg is van. Kiröppenő foglyai, meg egy macskát apportirozó buldog alakjai is igen mesések.

A bécsi nemzetközi vadászati kiállitás magyar osztálya minden magyar vadászt büszkeséggel tölt el. Minden nemzet igyekezett sajátos nemzeti egyéniségét a lehető legszembetünőbben érvényesiteni. Ezt a célját el is érte valamennyi. Különös érdekes és lebilincselő a svéd, norvég és a bosznia-hercegovinai kiállitás.

A bosznia-hercegovinai pavillonban nincs valami sok különleges vadászati dolog összehalmozva; de ami van, az olyan érdekesen, ügyesen van elrendezve, hogy igazán meglepő és csodálatos. Amint belépünk, azonnal szemünkbe ötlik a Treszkanica hegység égbenyuló csúcsa, aljában egy meglött leguruló zergével, kihuló vére esésében befecskendezi a kiálló sziklák csúcsait. Egy kis tragédia az egész jelenet. Mellette jobbra egy igazán ritka vadászjelenet van szerencsében megörökítve. Remek nagy medve került a csapóvasba. A vasszárnyak ölelő karjaiból nem tud menekülni. Fájdalmas szorításait enyhiteni sem tudja. Talán még ezt is el tudná viselni, de — most jön a végzet, a legnagyobb csapás — megjelenik három kiéhezett kóbor farkas. Szájukból foly a nyál, foguk csattogását az ember mintha hallaná; az egyik egészen megszédül a kedvező és ingerlő helyzettől . . . gondolkodás nélkül rohan neki a csapóvasba szorult medvének, vesztére; mert az egyik mancsa még szabad a medvének s ezzel olyan irtóztató csapást mér a tolakodó farkas bordájára, hogy az menten véresen, összezúzott bordával gurul alá. De ez mitsem segit a megszorult medvén. A másik két farkas, okulva társuk esetén, hátulról, óvatosan, ravaszul közelíti meg a medvét. Rettenetes, irtóztató küzdelem fejlődik ki közöttük. Ilyent nem lehet leirni, csak elképzelni, de végre mégis győz a szabad erő, a korgó gyomru ordasok ordítására elő-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kerül a többi is és a medvét fölfalják. Ezt a képet mutatja be maga a természet, amelyet ügyesen és mesterien rendezett el *Ewald Arnát* festőművész, aki már több vadászati munkát illusztrált. Érdekessé teszi ezt a jelenetet az a körülmény is, hogy maga a festőművész, aki egyuttal szenvedelmes vadász is, fedezte föl Boszniában ezt az ereteti medvecsapdát, mellette a medve és a farkas csontjaival és így rendezte azután a leirt jelenetet. A csontok mellette be is vannak mutatva.

A másik jelenet egy kopár, meredek hegyi uton elhullott őszvért mutat be, a mint fölötte a saskeselyük lakmároznak. Az őszvérnek már a fejét teljesen le is rágták, egy hatalmas keselyü birtokába is vette, éles karmával erősen tartva, most vájja ki az állat szemét, de vizsgáló sárga szemeivel úgy tekint a nézőre, mintha azzal is kiakarna kezdeni. A hegy alján van bemutatva a legeredetibb vadászat, az *Ihram*. Ez nálunk teljesen ismeretlen. Egy kulisszaszerü vékony átlátszó szőnyeg van fölállítva a szabadban, a tulsó oldalán élelmiszer van elhintve a szirti foglyok elé. Ez a tábla hordozható és mozgatható. A szőnyeg háta mögött egy hercegóc rejtőzködik hosszu puskájával. A midőn a foglyok a szőnyeg közelébe jönnek, ő a szőnyeget gyöngén megrázza és az árnyéka is átvetődik rajta. A foglyok bambán, megrettenve figyelnek és félelmökben összebujnak. Ezért rendezik az egész komédiát. Most a vadász a csapatba verődött foglyok közé lő és egy lövésre majdnem valamennyit leteríti. Nálunk, fogolybőségben erre semmi szükség sincs, de Hercegovinában, ahol a szirti foglyok nem verődnek olyan nagy csapatba össze, a vadásznak igen könnyü zsákmányt kinál.

Egy kis vizi nádas is ügyesen van bemutatva lakóival együtt, csakhogy ennek hatását nagyon lerontja az, hogy ide is vidrát állitottak be, már pedig ilyen bizalmas együttlétben seholsem látható a viziszárnyas ennek a gaz fickónak a közvetlen közelében.

Svédország kiállításába amint belépünk, Gusztáv ő felségének a szalonja ötlik szemünkbe. Igen érdekes a falat borító svéd házi szőttes, mely nagyban hasonlit a mi kalotaszegi varrottasunkhoz. Egy kandalló eredetiségét fokozza még az is, hogy olyan márványszerü kőből van készitve, amely egyedül csak Svédországban terem. A számtalan *si* fölszerelés azonnal eszünkbe juttatja, hogy most a hó birodalmába léptünk. De erre utal a sok fehérszinü állat is. A jeges róka, keresztes róka, ezüst róka, hófehér nyúlak valósággal bámulatba ejtik az embert.

A fehér vad szárnyasok, hófajd, fehér fogoly mind-mind olyan különlegesek, idegenszerüek és meglepők. A hatalmas fehér jegesmedvék, mint valami nagy fehér monstrumok úgy ágaskodnak, hogy alakjuk még szembetünőbb legyen. A szarvas majdnem háziállat számba vehető; ügyes szánkójuk elé is a vékony- és gyorslábu szarvas van befogva. A drága prémek csodálatos ügyességgel vannak kidolgozva.

Norvégia kiállításában is a szebbnél-szebb szőrmenemüek tünnek föl leginkább. Gyönyörü egy fehérszarvas szánkófogat. Tökéletesen olyan, mint egy csónak, a bentülő a zacskószerü bőrrészét magára húzza és így védve van mindenféle hótuvás ellen. Medvék, fókák, különféle szarvas, viziállat idegenszerü elrendezésben gyönyörködtetik a szemlélőt. Különleges vadászati eszközök és szerszámok között érdekes egy pisztolyággyal ellátott, mozgatható ágyu is, amelyet cethal vadászatánál szoktak használni. Nem golyót lő, hanem a föl obbant puskapor egy erős szigonyt lő ki, amelyen vékony drótkötélvezeték van. Ennek társa, egy nagyobb szerkezetü, amely bálnavadászatra is használható, abban különbözik az előbbitől, hogy a szigony végén is egy robbanó patronja van, melynek elsülésekor a hatalmas szigonynak oldalágai is kinyilnak. Igen érdekes egy régi norman hajónak a kiállított mintája, a melyet 1904-ben Norvégiának a déli részén találtak meg egy partban, majdnem teljesen megkövesedve. A hajó ezeréves lehet. Az eredetije a krisztiániai egyetem tulajdona. Egy nagy fehér medvének a csapdába kerülése is igen élethüen van kiállítva. A rozmár elejtése is kecsegtető zsákmányt kinál a vadásznak. A hófajd vadászata sivel, egészen olyan, mintha a végtelen hómezőkön minden remény nélkül barangolna a vadász. Itt is szembetünik a sok fehérszinü állat, de ezek között is legfeltünőbb a fehér róka és fehér bagoly.

Ausztriának alpesi vadászatai között nagy hely van szánva a vadállatok táplálkozására szolgáló különféle táplálék bemutatására. Azonnal észrevehető, hogy ennek külön ipara, még pedig gyári ipara van. Nyalató, takarmány, húsrostos táplálék, mind arra vall, hogy ezekkel nemcsak saját szükségleteiket fedezik, hanem élénk kiviteli kereskedelmük is van.

A törvetők kiállításában meglep mindenkit a hurkoló rendkivül nagy leleményessége. Egy csóka van egy fára elhelyezve, spárgával odakötve, de úgy, hogy egy rossz agynélküli püstöly van fölötte az ágak között beállítva. A róka az elhullott madarakat igen kedveli, ezt is csakhamar észreveszi, huzza is lefelé a fáról, de a spárga vége a pisztoly ravaszához van erősítve . . . észre sem veszi a koma, hogy milyen öngyilkosságot követ el a csókapecsenyéért.

A másik helyen egy fiatal nyirfa van aláhajlítva az őz váltójára, de sárga rézhurok zárja el az átjárást. A sors éppen egy kis borjas őzmamát vezérelt erre az útra. Ő is itt akart átbujni, nyomában a kis pettyes borjuval, de pattant a drót és a szegény őzet a magasba rántotta. Nem sokat kinlódott, a nyakára tekerődött drót hamar megfulasztotta.

A fán lóg, kimeredt szemmel, még rajta tükrődzik a kihulló könnye is — a szegény őznek; lába majdnem a földet éri . . . odahuzódott melléje a kis borja is, összekuporodva, bambán néz maga elé, fejét odahajtja anyja megmerevedett lábához . . . látszik rajta, hogy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nem tudja megérezni árva helyzetét, csak ösztöne súgnatja neki, hogy szegény anyjának valami baja történhetett.

Remetei Kőváry János.

Kiváló őzagancsok.

Melyik vadászembernek nincsenek kedvenc gyűjteményei, szarvas és őzfejek, kitömött madarak, vaddisznóagyarak és ezekhez hasonló trofeákból?

Melyik vadász szíve nem dobban nagyot, ha egy-egy ritka példány kerül a szeme elé, legyen az akár nagyság tekintetében kiváló, akár színében, gyöngyeiben, elágazásaiban pompázó, vagy pedig mint „*abnormis*" feltűnő.

Mind három nemű agancsnak vannak csodálói és bámulói. Van, aki az agancs nagyságában gyönyörködik; van, aki színét, gyöngyeit, ágazatait csodálja, ismét mások, egy-egy ritka abnormitásért vagyont képesek áldozni.

Részemről legszebbnek tartom a szabályosan kifejlett, erős, szépen gyöngyözött, sötét színű agancsot, legyen az akár fővad, akár pedig az őz fejdísze. — Az abnormis agancsokért nem tudok annyira lelkesülni, amennyiben a legtöbbje bizonyos elkorcsosulásra vall, vagy pedig valami véletlennek a következménye, mely az agancsot fejlődése közben érte. — Ide nem számítom pl: a parókás bakot, mely egy egészen különleges tünemény.

Néhány különös és ritka példányt mutatok be, melyek közül különösen kettő érdemes arra, hogy minden igazi vadász figyelmét, talán irigységét is felkeltse. — Valamennyi a wieni vadászati kiállításon látható, az elsőt kivéve, melyet tulajdonosa visszavett — s nem volt hajlandó a kiállításra felküldeni.

Szabályosan kifejlett egyenetlen 8 as. Méretei: a rózsa tövétől a csúcsig, mind a két oldalon 34 cm.; csúcstávola 34·5 cm. — Eredete ösmeretlen, de legnagyobb valószínűség szerint házája Abaujtornamegyének Borsoddal határos részeiben volt. — Tulajdonosa Jesze István miskolci ügyvéd.

Nem annyira vaskos, mint inkább karcsú, igen szabályosan fejlett, szép, sötét színű agancs, gyengén gyöngyözve.

Bár két centiméterrel kisebb, mint az előbbi, alkotásában azonban mégis feltűnőbb és jobban imponál. — Magassága 32 cm., ugyanennyi az agancsok csúcstávola is. — Szine kissé világosabb, erősen gyöngyözött, hatalmasan és szabályosan fejlődött 8-as. Felső ágai az ellaposodás felé közeledők.

Viselője az Alacsony Tátra szülötte; a havasi fenyvesek között nőtt fel a zólyommegyei *Gyömbér* vidékén.

Jelenlegi tulajdonosa — Beél Kálmán garamszécsi kereskedő — vétel utján szerezte, s valószínűleg egy orvvadász zsákmánya lehetett, valami havasi pásztoré, aki állitólag heteken keresztül ült naponta lesben, mig végre egy szép hajnalon oly közel férhetett hozzá, hogy sikerült elejtenie. — Vén, óvatos, remete bak volt, mely a vadászok fegyvereit esztendőkön át elkerülte elővigyázatos ravaszságával, s mint valami hírhedett zsiványnak, el volt terjedve a hire a vadászok között, kik imitt-amott, jó messziről, néha-néha megpillantották, nyomára bukkantak, de elejteniök nem sikerült, csak mint legendaszerű tüneményt emlegették egymás között, midőn farasztó vadászatok után eredmény nélkül térvén a meleg otthonba, ropogó tűz és jó bor, meg pipaszó mellett álmodoztak és meséltek róla, mint oly zsákmányról, amilyenben talán csak egyszer van része a vadásznak — az sem mindegyiknek — életében.

1. ábra.

Megérdemli a csodálatot. Mindig valami borzongó zsibongás fut rajtam keresztül, ahányszor reánézek, s körülbelül úgy érzem magam, mint az éhes oroszlán, mikor véres koncot mutogatnak neki — a vasrácson kivül: — Ilyen bakot csak álmaimban láttam, ha valóságban véletlenül elém toppan: biztos, hogy elhibázom.

Közepes nagyságú, igen erősen gyöngyözött, 6-os, illetve, a jobb ágán erősen kifejlett, s már külön ágnak vehető gyöngy miatt egyenetlen 8 asnak mondható! Gyönyörü sötét színű agancs, hatalmas rózsákkal.

Különlegessége, hogy szemága mélyen lekerült, a rózsatőhöz egészen közel, szinte ellentéte a keresztes baknak. Lomberdőben ejtették el.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Egy erősen kifejlett nagy rózsájú, sötét színezetű abnormitás. Jobb szára lefelé és hátrafelé hajlott, míg mellékágai egyenesen s majdnem párhuzamosan, villaszerüen felfelé vannak kifejlődve. — Hasonlóképen lomberdőben nevelkedett.

Szénássy.

2. ábra.

3. ábra.

4. ábra.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

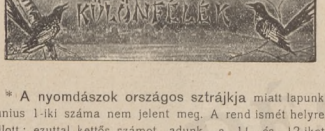

* **A nyomdászok országos sztrájkja** miatt lapunk junius 1-iki száma nem jelent meg. A rend ismét helyre állott; ezuttal kettős számot adunk, a 11. és 12-iket egy füzetben. Elnézést kérünk t. olvasóinktól a késedelemért, melyet igy hoztunk helyre.

* **Kitüntetések.** Ő Felsége *Horváth* Sándor miniszteri tanácsosnak, a magyar erdészet érdemes vezérének, a közszolgálat terén szerzett kiváló érdemei elismeréséül a Szent István-rend kiskeresztjét díjmentesen adományozta.

Ő Felsége, Bécsben 1910. április hó 29-én kelt legfelsőbb kéziratával *Vadas* Jenő főerdőtanácsosnak, a bányászati és erdészeti főiskola rendes tanárának, *László*ffy Gábor főerdőtanácsosnak és *Tomcsányi* Gusztáv erdőigazgatónak a miniszteri tanácsosi cimet és jelleget díjmentesen adományozta.

Fekete Lajos miniszteri tanácsos, ny. fői-kolai tanárt, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai sorába választotta.

Őszinte örömmel adunk hirt e kitüntetésekről, melyek erdőgazdaságunk három kiváló művelőjét és szakunk érdemekben gazdag tudósát érték.

Igaz örömmel tölt el mindnyájunkat *Vadas* Jenő, a főiskola ezidőszerinti rektorának és *László*ffy Gábor, a földmivelésügyi ministerium erdőfelügyeleti osztálya vezetőjének kitüntetése, akik a magyar erdőgazdaság előbbrevitelében kifejtett kimagasló, eredményes fáradozásaik közepette Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesületének törekvéseit is méltányolva, azt minden alkalommal nagybecsü támogatásukban részesitik.

* **A Magyar Ebtenyésztők és Ebkedvelők Egyesülete** által május 14. és 15-én rendezett országos ebkiállításon gróf Szápáry Pál és Fónagy József elnöklete alatt álló egyesület tagjai igazán szép kollekciókkal vettek részt. Külön lettek kiállitva a Vastagh György szobrász által természet után készült különböző fajtáju ebek, mely szobroknak eredeti mintái a wieni vadászati kiállitásra készültek. Ugyancsak a wieni vadászati kiállitásra készült magyar komondor-udvar is itt lett először bemutatva a közönségnek. Igen szép kollekciókat mutattak be gróf Széchenyi László, drót és hosszuszőrü tacskókat — a gödöllői csász. és kir. udvari vadászok hannoveri vérebeket, Mattanovich Károly érseki uradalmi erdőmester setereket, Grafi Frigyes hirneves vizsláit, Cseh Ödön foxterrierjeit, Kunossy Frigyesné malteser és japáni ohin kutyáit, báró Eötvös Ilona és Rolanda foxterrierjeit, Bródrosdy Fülöpné pointerjeit stb.

* **Mű ő-bor.** Ismeretes, hogy a bor minél tovább fekszik csordultig a hordóban vagy palackban, annál zamatosabb lesz. Nagyobb uradalmakban arra törekednek, hogy pincéjükben minél öregebb bor legyen Különösen jó terméskor a javát elteszik az ő-bornak. Ez persze ott lehetséges, ahol az uj bort nem kénytelenek eladni, pénzzé tenni. Nagy borkereskedők is sokra becsülik és drágán mérik az olyan bort, melyről hitelesen ki van mutatva, hogy egy-két évtizedig állt. Hogy más a zamatja, ize az igazi ő-bornak, mint a közönséges egy-két éves bornak, azt minden alapos borivó tudja és élvezi, ha alkalma van ilyet inni. Azonban az ő-bor eltartása nemcsak tőkebefektetés, hanem ez időnkénti felöltözgetése, ha az ugyanazon ő-borral történik, igen költséges eljárás. És ha még tekintetbe vesszük, hogy átlagosan számítva, az ő-bor egy évtized alatt körülbelül 5%-át a hordón keresztül elpárologtatja, akkor megértheti̇k az igazi ő-bor értékét, drága voltát. Nem csoda tehát, ha a vegyészek már régóta arra törekednek, miként lehetne az uj bort rövid idő alatt ő-borrá változtatni, ami nagy nyereséggel járna. Ismeretes, hogy az ő-bor átalakuláshoz igen sok oxigént használ fel. A borban levő vegyületek akkor képződnek ki teljesen, ha megfelelő oxigént használ fel, Tulajdonképpen igazában szólva, az oxigén a borban ózonná változik és ez fejleszti ki a vegyületek átalakulását. Kezdetben tehát oly eljárást követtek, hogy a borba fölös oxigént vezettek. Azonban legujabban akként módosították az ő-bor átalakitását, hogy direkt ózont vezettek az ujborba, ugy hogy az azonnal ő-borrá változott. Az ózonositó készüléket Dorn Alfréd akként szerkesztette, hogy az oxigént villanyszikrával ózonná alakította át és igy vezette a borba. Ugyanis a hordóba egy csőformáju elektródrótot vezetett, melyet oxigénnal töltött meg, ezt pedig Rumkorpfféle villanyfejlesztővel kapcsolta össze. A fejlődő villanyszikra az oxigént ózonná alakította át, mely azután szabadon beáramlott a borba és a bor zamatját azonnal kifejlesztette. Az eljárást a bor mennyisége és minősége szerint 20—100 percig alkalmazta. Hogy pedig az ózonizált ujbor teljesen tiszta szép tükröt mutasson, körülbelül két hónapig pihenni hagyta a hordóban és aztán lefejtette a palackokba. Az igy készült mű óbort egy borkóstoló bizottság megizlelte és hasonló fajtáju 20 éves bortól nem tudta megkülönböztetni. Az ózonitást megkisérlette új fajtáju 50 évesek közzé tette észrevétlenül, mire aztán a bizottság kóstolgatni kezdte. Az eredmény bámulatos volt, mert senki sem ismerte fel az ózonositott bordeaux-i újbort, olyan izü és zamatú volt, mint az 50 éves. Hogy mennyibe kerül az ózonositó-készülék, azt Dorn nem közli. Annyi bizonyos, hogy nagy elterjedésnek fog örvendeni a borkereskedők pincéjében. Ilyen formán rövid idő muiva le fog tünni az igazi ő-bor dicsősége a mesterséges mű ő-bor által.

* **A Házinyúltenyésztők Országos Szövetsége** Budapest, (Csillaghegy) nemrég tartott közgyülést a Köztelek gyülésermében. Évi jelentéséből megismertük a Szövetség rendkivül gazdag közgazdasági tevékenységét, amelyből csak a következőket kivánjuk kiemelni: 1. A „Házinyúltenyésztő" cimü könyvecskéjét 50,000 példányban kinyomatta s minden érdeklődőnek ingyen küldte meg s ezentúl is megküldi, amivel főleg a gazdaközönséget és kisemberéket kivánja a nyultenyésztéssel megismertetni. 2. Ötszáz ketreces nyúltelepet állított fel Csillaghegyen a hol állandó nyúlkiállitást és vásárt tart fenn a Szövetség és tagjai kifogástalan, egészséges állataiból, amivel a tenyészanyag beszerzését és értékesítését könnyiti meg és mintaszerü berendezést és állatokat mutat be. 3. A Székesfővéros Központi vásárcsarnokában állandóan friss házinyúlhust árusit kg.-ként 1·20 K-ért, Evvel a főváros élelmi piacát támogatja és a nyúltermelvények értékesitését megoldotta. 4. Nyúlgyereknek kidolgozását elvállalja. 5. Hivatalos lapja állandóan irányitója és tanácsadója a tenyésztőknek. 6. A fővárosban és a vidéken 12 előadást tartott a házinyúltenyésztésről. 7. A Szövetség irodája bárkinek felvilágositással szolgál nyúltenyésztési ügyekben. 8. A Kelet és a Balkán piacát biztositani igyekszik a kivitel céljaira. 9. Mérsékelt áron ad bárkinek tenyésztő anyagot ; vagyontalanoknak pedig teljesen ingyen, tehát módot nyújt arra, hogy evvel a hasznos gazdasági ágval nagyobb áldozat nélkül foglalkozzék s szép mellékjövedelemre tegyen szert.

* **Adjunk munkát a vakoknak.** A sorssujtott világtalanok megmentésére irányuló társadalmi mozgalom áthidalni törekszik e szerencsétleneknek azon utat, mely jövő boldogulásukat és mindennapi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

életfentartásukat biztosítja. Ezen kitűzött célt megvalósítja a temesvári vakok intézete olykép̈en, hogy a világtalanokat szakszerű képzésben részesíti, a kiképzés után állandó munkát ad, hogy ipari jártasságukat ügyes szorgalommal érvényesíthessék. A szerencsétlen világtalanok ipari munkássága főként a kosárfonó és kefekötő iparra terjed ki, melyeknél vakságuk dacára oly ügyességet sajátítanak el, hogy készítményeik semmivel sem különbözik a látó iparosok készítményeitől, sőt alapos és tartós kivitelben sokszor túl is haladják. A temesvári vakok foglalkoztató intézete most felhívja a közönség figyelmét a vakok által készített igen szép, tartós és ezenkívül olcsó árucikkekre. Raktáron tartanak: utazó kosarakat, kerti butorokat, női munkakosarakat, virágállványokat, papír- és mindenfajta egyéb kosarakat; a kefenemükből: ruha- és cipőkefét, falporolót, szobaseprűt, haj- és kalapkefét s minden más kefeárut. Támogassuk a humánus intézet nemes céljait az által, hogy munkát adjunk a szerencsétlen vakoknak és az általuk előállított ipari cikkeket előnyben részesítsük a külföldről behozott, igen sokszor silány árukkal szemben, mert szerencsétlen vak embertársainkon segítünk, jótékonyságot gyakorolunk és pártoljuk hazai iparunkat is. A vakok temesvári foglalkoztató intézete készséggel küld ingyen és bérmentve képes árjegyzéket és árurendeléseket megbízható pontossággal teljesít.

* **A tavaszi erdészeti államvizsga** május hó 2—11. napokon tartatott meg, Horváth Sándor min. tanácsos elnöklete alatt, Vadas Jenő m. kir. főerdőtanácsos és Bund Károly egyesületi titkár, vizsgáló bizottság előtt. 17 vizsgázó jelentkezett, kik közül 12 kapott oklevelet. Ács Ferenc, Bizony Ferenc, Egyéd György, Göndör Béla, Ilykovits László, Jónásch Kornél, Kővári György, Kriváchy Andor, Magyar János, Nemes Béla, Orosz Z.-tán, Szilvay József.

* **A Magántisztviselők Országos Nyugdíjegyesülete** május hó 29-én d. e. 10 órakor a székesfőváros új városházának közgyűlésterméhen tartotta meg ez évi rendes közgyűlését. Ezen közgyűlésen az 1909. esztendőben vagyis az egyesület működésének tizenhatodik évében elért eredmények terjesztettek elő, amelyekből kiemeljük a következőket: Az egyesület vagyona az 1909. év végén ca 6½ millió, amelyből 4½ millió óvadékképes záloglevelekben és kötvényekben, a többi pedig elsőrendű ingatlanokban van elhelyezve. Az évi bevétel megközlíti az egy milliót. Az évi jelentéshez fűzött 1910 évi időszaki beszámolóban kimutatott taglétszám- és adományigyarapodásból is látjuk, hogy az egyesület a fejlődés utján halad tovább.

* **Gyermekszépségversenyt** rendez julius számában a „Budapesti Illusztrált Szalon Lapok" szerkesztősége. 100 fiucska és 100 legszebb leányka arcképét közli remek reprodukcióban a kiváló gonddal szerkesztett és pompásan kiállított folyóirat és 200 szebbnélszebb ajándékot ad a jury által kiválasztott legszebb gyermekeknek. A pályázathan mindenki részt vehet. Az eredeti arcképek hátára irandó a gyermek neve és életkora, a szülő neve, foglalkozása és lakhelye. Lehetőleg jó képek a következő címre küldendők: A „Budapesti Illusztrált Szalon Lapok" szerkesztőségének, Simonyi Miksa urnak, Budapest, VIII., Aggteleki-utca 10.

* **Sándor Imre**, a Stainer-féle magpergető volt vezetője, a cég kötelékéből kilépett, mely alkalommal jóakaróinak hálás köszönetét és üdvözletét fejezi ki. — Sándor ur Székesfehérváron telepedett le, német és angol cégek képviseletét vállalta el főleg gazdasági magvakban.

* **A dévai (Hunyadmegye) áll. tanítóképző-intézet** I. osztályába az 1910—11. iskolai évre 11 teljesen ingyenes, 10 féldíjas, 6 teljes fizetéses és 3 ösztöndíjas növendéket fognak felvenni. Bővebb felvilágosítást szívesen ad az igazgatóság.

* **Színjáték.** E cimen Dr. Bárdos Artur szerkesztésében szinházi hetilap indult meg a fővárosban. Ez az egyetlen magyar szinházi és zenei hetilap; és az első magyar szinházi revü, mely a drámával, a rendezéssel, a színészzel és a dekorációval és főként mindeme részletek teljességével: a mostanában forradalmi korát élő új szinpadművészettel komolyan és szakszerűen foglalkozik. De ez a szakszerűség nemcsak szinházi embereket, hanem minden művelt embert érdekel, mert a „Színjáték" közleményeit a legjobb, tehát legszélesebb látókörü modern írók irják, akik a szinház speciális kérdéseit bele tudják kapcsolni az általános kultura vérkeringésébe. Sőt a „Színjáték" éppen eleven kapcsolatot fog teremteni szinház és laikus nező között az által, hogy bepillantást enged neki a szinház intim műhelyébe és a napisajtó szempontjainál állandóbb értékü kritériumokkal gazdagítja. A műhely ismerete nem ellensége, de barátja a művészi illuzionak. Dramaturgiai és kritikai dolgozatok közlésén kivül a „Színjáték" számon tartja nemcsak a fővárost, hanem a vidéki művészi és szinházi életének összes jelenségeit, közli a vidéki szinházak műsorát, a szerződtetéseket stb. A „Színjáték" egy évfolyama hű és teljes krónikája lesz a szinházi és zenei év összes belső és külső eseményeinek. Ebben a krónikában helye lesz mindennek, ami erre a területre tartozik; de csakis a művészi jelentőség való arányában. A lapot Sziklai Jenő budapesti könyvkereskedő Erzsébet-körut 42. adja ki. Előfizetési ára: egész évre 15 kor., félévre 8 kor., negyedévre 4 kor. Egyes száma minden könyvkereskedőnél és dohánytőzsdében 30 fillérért kapható.

* **A Színjáték pályázata.** A „Színjáték" szinházi és zenei hetilap szerkesztősége pályázatot hirdet irodalmi értékü és előadható eredeti *egyfelvonásos szinmüre*. Pályadij 200 korona. Pályázati határidő 1910. augusztus hó 15. A nyertes és esetleg a többi közlésre ellogadható pályamunkát a „Színjáték" közli; utóbbiakat a rendes honorárium ellenében. A jeligés levéllel ellátott pályamüvek a szerkesztőség cimére (VI., Teréz-körut 17.) küldendők. A pályázat zsürije a „Színjáték" szerkesztőségének következő tagjaiból áll: Bárdos Artur, Góth Sándor, Hevesi Sándor, Nádai Pál és Szini Gyula.

17973. szám.
I/A-2. 1910.

Felhivás

az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból az 1910—1911. tanévben kiosztható segélyek ügyében.

A m. kir. földmivelésügyi ministerium szolgálati ügyköréhez tartozó állami erdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból, az 1910—1911. tanévre szóló segélyek az 1906. évi 79981. szám alatt jóváhagyott szabályzat 8. szakaszának 4. pontja értelmében folyó évi julius havában osztatnak ki.

Az idézett szabályzat értelmében segélyben részesülhetnek az állami erdészetnél (kincstári erdőknél, állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél, erdőfelügyelőségeknél, a selmecbányai erdészeti főiskolánál, az erdőőri szakiskoláknál és erdészeti kisérleti állomásoknál) alkalmazott tényleges szolgálatban álló, nyugdijazott és elhalt összes tisztviselőknek (erdőtiszteknek, erdészeti tanároknak, erdészeti mérnököknek, kincstári erdészeti orvosoknak, erdőszámvevőségi tisztviselőknek, irodatiszteknek) mindkét nembeli

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gyermekei, illetőleg árvái, ha az alább felsorolt belföldi intézetek valamelyikének rendes tanulói közé az 1910—1911. tanévre felvétetnek, továbbá a mennyiben már megelőzőleg is iskolába jártak volna, ha a tanulmányi előmenetelt igazoló bizonyítványaikban kitüntetett összes osztályzatoknak legalább fele kitünő, jeles, igen jó, vagy jó.

Elégtelen osztályzat a segélyezést kizárja.

Tornából, énekből, valamint az egyes nem kötelező tantárgyakból nyert osztályzat az igényjogosultság megállapításánál számításba nem vétetik.

Azok a tanintézetek, melyeknek rendes tanulói a szabályzat 18. §-a szerint segélyben részesithetők, a következők:

A) fiugyermekek részére:

1. az erdészeti főiskola,
2. gymnasiumok,
3. reáliskolák,
4. a felső kereskedelmi iskolák,
5. felső ipariskolák és
6. polgári iskolák.

B) leánygyermekek részére:

1. tanitónő-, ovónő- és nevelőnőképzők,
2. női kereskedelmi tanfolyamok,
3. felsőbb leányiskolák és
4. polgári leányiskolák.

C) mindkét nembeli gyermekek részére:

1. az elemi iskolák azzal a korlátozással, hogy a fiugyermekek és az I—IV. osztályba járó leánygyermekek segélyben csak akkor részesülhetnek, ha megfelelő helybeli tanintézet hiányában másutt kénytelenek tanulni.

2. a siketnémák, vakok stb. oktatására szolgáló gyógypaedagogiai tanintézetek és pedig tekintet nélkül a gyermekek életkorára és előképzettségére.

Más tanintézetek tanulói és a fentebb felsorolt tanintézetek rendkivüli, vendég- és magántanulói, nemkülönben a különböző időszaki (téli, esti stb.) tanfolyamok hallgatói a segélyben nem részesithetők.

A segélyek adományozása a folyamodó tisztviselő, illetve árva vagyoni viszonyainak számbavételével történik. — Egyenlő igényjogosultság mellett előnyben részesülnek az árvák s azok a tisztviselők, kiknek több elláttatlan gyermekük van, vagy akiknek hivatali székhelyén megfelelő tanintézet nincs.

A segélykiosztásnál az atyának érdemessége is figyelembe vétetik.

A tisztviselő rendesen csak egy gyermek nevelésére nyerhet segélyt, 2 gyermek, vagy rendkivüli esetben 3 gyermek után csak akkor, ha az illetőnek első esetben legalább 4, vagy a második esetben legalább 5, még szülői ellátást igénylő gyermeke van.

A segély a szabályzat értelmében mindenkor csak egy-egy tanévre adatik, a segélyben részesülő a következő tanévben is részesülhet segélyben, de csak uj kérvény alapján.

A segélyek minden év szeptember havától kezdve tiz egyenlő havi részletben szolgáltatnak ki, de csak abban az esetben, ha a gyermek tényleg a fent elősorolt tanintézetek valamelyikében tanul, illetőleg az első részlet akkor, ha a gyermek az illető tanintézetbe felvétetett.

A segélyezés iránti kérvényekben kitüntetendő a folyamodó elláttatlan gyermekeinek száma s kora, az általuk látogatott tanintézet, az esetleg elvezett ösztöndij, vagy más ilynemü állandó segély összege s a kérvényhez a gyermek illetőleg a gyermekek legutolsó iskolai bizonyitványai, nemkülönben a szülők vagyoni állásáról szóló hatósági bizonyitvány, illetve atyátlan árváknál az árvaszék igazolványa csatolandók.

Az érdekelt szülők, illetőleg gyámok felhivatnak, hogy az alapból nyerhető segélyek iránti kérvényüket szabályszerü bélyeggel ellátva legkésőbb folyó évi julius hó 8-ig „Az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alap intéző bizottságához" (Budapest, V. Zoltán-utca 16. szám) beküldjék. Az ezen határidőn tul beérkező, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1910. évi május hó 20-án.

A m. kir. földmivelésügyi minister.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2717/1910. szám.

Fenyő- és bükkfa-eladás tövön terület szerint.

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság irodájában **1910. évi augusztus hó 9-én d. e. 9 órakor** nyilvánosan megtartandó versenytárgyaláson az eddig benyujtott zárt irásbeli ajánlatok utján tövön terület szerint eladásra kerül a fogarasi m. kir. erdőgondnokságban az 1911. évtől kezdve öt (5) éven át kihasználandó 126·9 k. h. „Buzdugán“ nevü és a „Vakária“ nevü 235·7 k. holdnyi, vagyis összesen 362·6 k. h. főhasználati vágásaiban levő fenyő- és bükkfaanyag.

Kikiáltási ár holdankint a „Buzdugán“ nevü 126·9 k. h. vágásterület után 702 K, a „Vakária“ nevü 235·7 k. h. vágásterület után 578 K.

Ajánlatok csakis mindkét vágás faanyagára százalékokban kifejezett felüligérettel tehetők.

Bánatpénz 13000 korona.

Az árverési és szerződési feltételek a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóságnál és a fogarasi m. kir. erdőgondnokságnál megtekinthetők, illetve megszerezhetők. Ugyanott kivánatra ajánlati ürlapok és borítékok is megszerezhetők.

Kolozsvár, 1910. junius hó 1-én.

M. kir. erdőigazgatóság.

2716/1910. szám.

Fenyő- és bükkfa-eladás tövön.

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság irodájában **1910. évi augusztus hó 9-én d. e. 10 órakor** kezdődő irásbeli zárt ajánlati nyilvános versenytárgyaláson tövön való eladásra kerül az abrudfalvai m. kir. erdőgondnokságban az 1910. évtől 1913. évig kihasználandó 287·89 kat. holdnyi „Plaj és Izbicsóra“ nevü tisztázó vágásokban tövön lebélyegzett, számozott és felbecsült 8829 drb fenyő- és 5909 drb bükkfa.

Kikiáltási ár 57260 korona.

Ajánlatok százalékban kifejezett felüligérettel tehetők.

Bánatpénz 3000 korona.

Az árverési és szerződési feltételek a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóságnál és az abrudfalvai m. kir. erdőgondnokságnál megtudhatók és illetve megszerezhetők. Ugyanott az érdeklődők kivánatra ajánlati ürlapokat és borítékokat is kaphatnak.

Kolozsvár, 1910. évi junius hó 1-én.

M. kir. erdőigazgatóság.

84/910.

Árverési hirdetmény.

Oláhtyukos község eladja az **1910. évi augusztus hó 29-én délelőtt 10 órakor** a községházánál tartandó irásbeli zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a földmivelésügyi m. kir. minister úrnak 77736/909. sz. a. kihasználásra engedélyezett 86·6 k. hold erdőterületen levő 615 drb

tölgytörzset.

A 615 drb tölgytörzs összes fatömege szakértői becslés szerint 4446 tm^3, ebből 520 tm^3 műfa, 3926 tm^3 tüzifa. A kikiáltási ár — melyen alul a fatömeg eladatni nem fog — 11500 korona. Bánatpénz 1150 korona, mely az árverés kezdete előtt, az árverést vezető elnök kezéhez készpénzben, vagy óvadékképes papirban teendő le. Az átlag 90 cm. átmérőjü törzsekből kiválóan donga készithető. Az erdő Homorod-Kőhalom állomástól mintegy 15 km-re, a sárkányi vasuti állomástól mintegy 12 km-re van.

Az árverési és szerződési feltételek Oláhtyukoson a községházánál tekinthetők meg.

Oláhtyukos, 1910. évi május hó 25-én.

Prosda János, biró. **Taflan György,** körjegyző.

A Dr. G. Schmidt
főtörzs- és tisztiorvos féle
FÜLOLAJ
gyorsan és alaposan gyógyit **időszakos süketséget, fülfájást, fülzúgást és nagyothallást** még idült esetekben is. Egyedül kapható üvegje 4 K-ért
MEGAY és GEFFERT gyógytárában
KASSA, Fő-utca.

Mindennemü
nyomtatványok
pontos kivitelben és jutányos
árak mellett kapbatók :: ::
Székely és Illésnél, Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Munkatársainknak szives tudomásul!

Szerkesztőségünk a „Magyar Erdész" irányával és elveivel megegyező minden erdészeti és vadászati tartalmu közleményt elfogad és közöl.

Minden közleményért fizetünk irói dijat és pedig:

Átdolgozást nem igénylő eredeti értekezésért, egy nyomtatott ívnyi terjedelemben (8 oldal) 64 koronát; átdolgozást igénylő cikkekért, szabad fordításokért 32 koronát.

Az irói dijakat az év végével számoljuk el és küldjük szét, de kivánatra az irói dij azonnal a cikk megjelenése után is fizethető.

HIRDETÉSEK.

A hirdetések vagy a kiadóhivatalnak **Jólsva** (Gömörmegye) küldendők, vagy Székely és Illés könyvnyomdájának **Ungvárra**.

Hogy a hirdetések idejében megjelenhessenek, föltétlenül szükséges azokat a lap megjelenése előtt 3—4 nappal beküldeni.

A beküldés **legalább** három nappal minden hó 1-e és 15-e, azaz a lap megjelenési ideje **előtt** történjék, nehogy a hirdetés lemaradjon.

Hirdetési dijak:

Egész oldal . .	40 K	Negyedoldal . .	10 K
Fél oldal . . .	20 K	Nyolcadoldal . .	5 K

Táblázatos kimutatások dija, a nyomdászatnál divó szokás szerint, kétszeres.

Kishirdetések dija minden szóért 8 fillér.

Többszörös és állandó hirdetőknek megfelelő kedvezményt adunk.

„Korona fegyver" Fükert különleges szab. závárzatával.

Az összes kulturállamokban szabadalmazva, **elősmert legjobb és legkitünőbb vadászfegyver.**

Főelőnyei a korona fegyvernek a következők:

1. Kivülfekvő, minden vadász által könnyen kezelhető, kiválóan szerkesztett acélzávárzatok, igen kis kakasokkal, melyek nyitáskor **önként felhuzódnak** és rögzitődnek, melyek azonban tetszés szerint **kézzel** s felhúzhatók és leereszthetők.

2. Kivülfekvő gyúszögek ennélfogva ki van zárva a gazok visszatolulása altal okozott rozsdásodás.

3. Különleges, többszörösen **szabadalmazott** önmüködő tölténykivető mely ellenkezően minden más kivetővel **sohasincs** felhuzva, hanem csak akkor huzódik fel és hajit ki, midőn két töltény kilövetett ennélfogva **korlátlan** tartósággal bir.

4. Saját, szabadalmazott közvetlen a **závárzat rugóját** rögzitő biztositással, mely ellentétben a más fegyvereknél alkalmazott biztositásokkal egyedül nevezhető valódi biztositásnak.

5. Tisztán **elsőrangu anyagból** készült csövek a legjobb acélból, a képzelhető **legjobb lövési eredményekkel.**

6. A legkisebb részletekig **kitünő és elsőrangu kidolgozás.**

Azonkivül bármely fegyver ellátható a Fürkert különleges szabadalmazott závárzatával, mely a csöveket az eddigi teljesen szabadon fekvésükben is meragadja s mintegy lecsavarva tartja; minden fegyverhez, különösen **füstnélküli lőpor** használhatónak legmelegebben ajánlható.

A korona fegyver mint golyós, serétes kétcsövü s mint hármas csővü fegyver szállitható.

Részletes árjegyzéket ugy erről, valamint minden más vadászfegyverről kivánatra küld

Fükert G. cs. és kir. udv. fegyvergyáros WEIPERT (Erzgebirge.)

Őszi szállitásra

megvételre keresek 1000 darab, legalább 350—450 cm. magas

Topulus nigra suhángot.

Ajánlatokat „A. 307" alatt a kiadóhivatalba kérek

Nagymennyiségű

lucfenyő-magot

megvételre keresek.

Szives ajánlatok a mennyiség és a végső ár megjelölése mellett **„Erdő"** jeligére a kiadóhivatalba kéretnek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Bóra-féle iparvasuti szab. uj asztallapos (1) és szálfa-szállító (2) alvázas és uj önműködő, átmenő kézi csoportfékje.

A régi rendszereknél könnyebb, szilárdabb és másfélszeres hordképességü. — Az ütközők és a fékező-állványok úgy az asztallapos (1) mint a széthúzható hosszfa szállító, forgózsámolyos (2) kocsirendszereknél az alvázak helyett az (1)-nél az asztallapra, a (2)-nél a forgózsámoly külső oldalára egy magasságban van szerelve és így az asztallapra ágyazott ütközőt a forgózsámolyon ágyazott ütközővel a kétféle kocsi között is összeakasztható. Az ütközők ezen uj szerelési rendszere folytán a gőzmozdony teles vonó vagy toló erejét, mint a nagy vasutaknál, veszély nélkül kihasználhatja, mert az alváza kinyomásai vagy keresztbe tolása itt kizárt, ennélfogva teljes személybiztonságu is. — Az uj önműködő kézi csoport fékkel, miután egy fékes több kocsit tud fékezni, az eddigi 4 tonna helyett legalább 40 tonna fékezési eredményt tud kifejteni, 4 kerék helyett 32 kerékre elosztva és így hatásosabb fékezés mellett, az egyes kerekek túlfékezése, azaz kigördrözése is teljesen kizárt. — Az uj rendszerü hosszfa szállító kocsi 2 forgózsámolyába szinte egy biztonsági rakoncakikapcsoló készülék van, melynél a rakoncák függőleges zárt helyzetét maga a rakomány önsúlya tartja zárva. A rakoncák közül a fokozatos lebocsájtását a rakománynak szinte a saját önsúlya eszközli a lerakodási oldalon mindkét rakoncánál önműködőleg és egyidejüleg, a mi által a lerakodás baleset kizárása mellett gyors. Ezen két újfajta kocsi és kéziscsoport-fékrendszernél személyzetben 75%, üzemköltségben 80%-a megtakarítás mellett 50% munkatöbbletis érhető el. E kocsik megtekinthetők az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak erdő és bányaüzemében Gurahoncon Aradm. (Magyarország.) — Ismertető ábrákkal ellátott leirást kivánatra küld ugyanennen **Bóra Elemér,** szabadalom-tulajdonos.

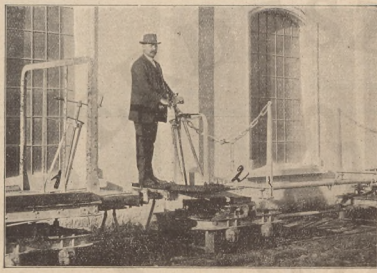

KITÜNTETÉSEK

BRÜNN 1894. * TROPPAU 1895.

Heider V. és Fia

Jenő főherceg udvari szállítója

Freudenthal (Osztr. Szilézia)

Vadászati .... ékszerkülönlegességek

(Hubertus-Schmuck) szarvas- és rókafogakból, korcsagancsokból stb. legfinomabb arany és oxydált ezüst kiállí-..... tásban. .....

Ékszerek, arany- és ezüst-árúk, Chinaezüst-cikkek és müöntvény-tárgyak gyára és ..... raktára. .....

Képes árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmenve küldünk.

A cim pontos megadását kérjük.

Szarvas- és rókafogak előzetes beküldés mellett a legmagasabb árakban megvétetnek.

Roessemann és Kühnemann

mezei és helyi érdekü vasutak, villanyos és sodrony-kötélpályák gyára a világhirü LÜBECKI KOTRÓGÉPGYÁR vezérképviselete Magyarország és Ausztria részére.

SZÁRAZ és VIZIKOTRÓK vételre és bérbe

BUDAPEST VI., Váci-ut 113/115.

Elvállalja **erdei vasutak** nyomjelzését, szállitását és épitését. Használt vasutak **bérbe adatnak.**

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ERDEI KIHÁGÁSOK.

Az 1879. évi XXXI. t. c. II. cime. Gyakorlati használatra magyarázatokkal, elvi határozatokkal, mintatárral és tárgymutatóval. Összeállitotta: Felszeghy Béla dr. vm. aljegyző, tb. főszolgabiró.

Második kiadásban megjelent.

Ára 1 korona 60 fillér.

Kapható Ungvárt, a kiadóknál:

SZÉKELY ÉS ILLÉS könyvkereskedésében.

MAGYAR

FAIPAR ÉS FAKERESKEDELEM

MAGYARORSZÁG FATERMELŐINEK ÉS FAKERESKEDŐINEK LEGELTERJEDTEBB SZAKLAPJA

Fakereskedőknek szánt faárverési és erdőeladási hirdetmények közzétételére a legalkalmasabb organum.

Szerkesztőség s kiadóhivatal BUDAPEST, VI., Podmaniczky-utca 71.

Mutatványszámmal szivesen szolgálunk.

„Jura-féle" fegyverolaj,

a legújabb és legjobb szer a fegyverek jókarban tartására, mely nemcsak a fekete, de a füsttelen lőpor lerakodásait is tisztítja és a fegyvert a rozsdától megóvja, a fegyver csövére pedig immunis.

Egy üveg ára 1 korona.

Kapható Zubek Bertalan és Társa uraknál Budapesten, IV., Muzeum-körút 29. sz. és a feltalálónál: Jura Péter gyógyszerésznél Dombrádon, Szabolcs-m.

Holfeld erdőtanácsos

növényi nyalatókövei és vad-, illetve öz-nyalató pora.

Kapitális agancsok, ugyszintén egészséges, erőteljes és ellentálló vadállomány elérésére ajánljuk a 27 éven keresztül gyakorlatilag és sikeresen használt, számtalanszor magas dijakkal (legutóbb 1907-ben Bécsben az arany éremmel) kitüntetett növényi vadtakarmány-készitményeinket. — Árjegyzék, oktató használati utasitás és elismerő iratok ingyen és bérmentve.

HOLFELD erdőtanácsos örökösei

EICHWALD, Teplitz-Schönau mellett, Csehország.

Magyarországi képviselő **Rácz Ferenc** mérnök.

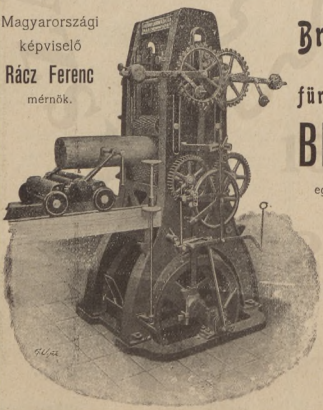

A SIMMERINGI GÉP- ÉS WAGGON-GYÁR R.-T.

Brünn-Königsfeldi gépgyára

Budapest, VI. ker., Izabella-utca 84. szám.

fürész és famegmunkáló gépberendezések

BRUNA és IDEAL gyorsfutó keretfürészek

egyedüli gyártója. Utólérhetetlen pontosság és stabilitás.

Kettős hasitókeretfűrész

legujabb minta. Svéd rendszerű

nagy gyalugépek óriási teljesítménynyel.

Teljes fűrésztelep-, asztalos-műhely-, faárúgyár- és favágótelep-berendezések.

Gőzgépek, gőzkazánok, szivattyuk, benzin-, petrolin és szivógázmotorok.

Árjegyzékkel és felvilágositásokkal szivesen szolgálunk.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. julius 1. 13. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

A kései tölgy (Quercus tardissima Smk.) ismertetése.

Irta *Földes Tibor* erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyülésében 100 K-val jutalmazott pályamunka.

Jelige: Viruljon hazánk, miként tölgyei, elpusztíthatatlan őserővel.

Előljáró tájékoztató.

Midőn Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete a „Magyar Erdész“ f. é. október 15-iki számában pályadijat tüzött ki egy az erdőgazdaság vagy vadtenyésztés köréből szabadon választható tárgyú értekezés irójának, örömmel vettem kezembe a tollat azzal a céllal, hogy a kései tölgyre vonatkozó ismereteket az eddig megjelent közlemények alapján összefoglaljam, annál is inkább, mert szolgálatot vélek azzal tenni szakunknak, ha e tölgyfajra vonatkozó szétszórt adatokat összegyüjtöm s egy szerves egésszé állítom össze. Érdemesnek tartottam tárgyúl választani a kései tölgyet már csak azért is, mert épen a magyar erdészek tanulmányozták legtöbb eredménynyel, s ösztönözték botanikusainkat e tölgyfaj megismerésére, ezáltal a külföldieknek is alkalmat nyujtva a kérdés teljes tisztázásához.

Jelen értekezésem tárgyát egyrészt a kései tölgy egyik buzgó s kiváló tanulmányozójától szerzett ismereteim és egy erdőhatóság irattárából, másrészt pedig a következő irodalmi termékekből meritettem:

Borbás Vince: „A magyar Nagyalföld tölgyei.“ Erd. Lapok 1887. IX. 710. lap — Földes János: „A szerémi vagy későn virító tölgy.“ 1888. Erd. Lapok I. 32. — Dr. Simonkai Lajos: „Hazánk tölgyfajai és tölgyerdei“ 1890. — Földes János: „A kései tölgy (Quercus tardiflora) növekedési viszonyai összehasonlítva a kocsányos tölgygyel (Quercus pedunculata) a meteorológiai adatok felhasználásával.“ Erd. Lapok 1891. VIII. 567. — Földes János: „A kései tölgy megfigyelése 1892. év tavaszán.“ Erd. Lapok 1892. VIII. 528. — Dr. Simonkai L.: „A kései tölgy (Qu. borealis var. tardissima).“ Természettudományi Közlöny 1892. 393. lap. — Arató Gyula (Sylvius): „A késő tölgyről“. Erd. Lapok. 1895. XII. 1331. — Földes János: „Legelő erdők.“ 1895. — Bund Károly: „A késő tölgy (Quercus tardissima) lombfakadásának ideje.“ Erd. Lapok. 1896. XI. 978. — Kressák Pál: „A késő tölgyön észlelt fagykárokról.“ Erd. Lapok. 1901. V. 493. — Földes János: „Az ezüstlevelű hárs (Tilia tomentosa Mn.) és a fenyőfák szerepe a délvidéken.“ 1904. XI. — Mágocsy-Dietz Sándor: „A kései tölgy a budapesti egyetemi növénykertben.“ Erd. Lapok. 1905. VIII. 711. — „A pécsi közgyülésről s a bellyei uradalomba tett kirándulásról.“ Erd. Lapok 1907. 906. oldal. — Földes János: „Buzdító szózat tölgykocsánaink érdekében.“ Erd. Lapok. 1909. II. 59.

1. A tölgyek s azok korcsairól általában.

A tölgy Magyarország erdőségeinek mintegy 28%-át teszi ki, s hazánk erdeinek dísze,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

büszkesége. Ezen kizárólag az északi földgömbre szorítkozó s leginkább a mérsékelt övben, annak melegebb, lapályosabb helyein, alacsonyabb hegyein előforduló fanem nálunk mintegy 800 méterig tenyészik. Fája igen kemény, kitünően hasad és különösen a cser, mint elsőrendű tüzifa ismeretes, technikai alkalmazása igen nagy, hisz a legjobb dongák, legtartósabb talpfák, a nagyobb megterhelésekre igénybe vett épületfák tölgyből készülnek s mindennemű építkezéseknél is elsőrendű szerepet játszik tartósságánál, szilárdságánál és szivósságánál fogva. Héja, úgyszintén a Cynipsek szurásai által, fiatalabb hajtásain, levelein, kupacsain létrejövő dudorok, kinövések, az u. n. gubacsok, csersavtartalmuknál fogva igen becses nyersanyagot szolgáltatnak a tanningyártáshoz, melyhez különben újabban a másra nem használható vékony galyakat, rőzsefát is felhasználják. Makkja szintén használható állatok etetésére s a makkoltatás ugyancsak fontos jövedelmi forrását képezi az erdőgazdaságnak. Ezen kiterjedt használhatóságánál fogva tehát méltán nevezhetjük a tölgyet erdőségeink leghasznosabb fájának.

A tölgynek körülbelül 200—300 faja ismeretes, melyek egymás között ismét sok fajváltozatot alkotnak. A hazai tölgyek között legelső helyen áll a kocsányos tölgy, másként mocsártölgy vagy mocsárfa (Quercus pedunculata Ehrh. vagy Qu. borealis Henff.), mely csak lapályokon fordul elő s a már kissé is meredek hegylábakon teljesen hiányzik, s hazánkban főként a Körös, Maros, Temes és Duna vidékein tenyészik, hol uralkodó és elegyetlen erdőségeket alkot. Hazánknak ez a leghatalmasabb tölgyfája, amennyiben óriási vastagságot s életkort érhet el. Erdeinkben nem egy 5—7 méter átmérőjű és 1500—2000 éves kocsányos tölgy található; emellett használhatóságát illetőleg egyetlen tölgyfajunk sincs, amely e tekintetben felülmulná: csak ezen tölgyfaj kupacsán terem a legértékesebb csersavban legdúsabb gubacs, melyet a Cynips calycis L. szurása okoz. A kocsányos tölgynek, mint általában minden tölgynek, igen sok fajváltozata, korcsa van, amint ezt 1890-ben dr. Simonkai Lajos „Hazánk tölgyfajai s tölgyerdei" c. s 1895-ben Földes János „Legelő erdők" c. munkájában hangoztatta. Előbbi szerint „a tölgykorcsok a legegészségesebb és legszebben megtermett tölgyszálak, sőt aránylag a legdúsabban virágzanak és a legtöbb s legépebb makkot szolgáltatják." Különös figyelmet érdemelnek a kocsányos tölgy (Quercus pedunculata Ehrh) különböző fajtái „a korán feslő és korán hullató Quercus robustissina;" „a későn lombosodó és későn hullató Quercus tardiflora Tscherm" mint időbeli fajták, azután *a pelyheserű tölgy* (Quercus pilosa Schur), továbbá „a kocsányos meg szöszös tölgy (Qu. lanuginosa) középalakja" a dévai és Kerner tölgy. (Qu. Kerneri et Devensis), a magyar tölgy (Qu. conferta Kit.) és Kocsányos tölgy keresztezése a Hajnald és Henffel tölgy (Qu. Hajnaldíana et Qu. Henffeli) stb. Ezek közül legérdekesebb s legfontosabb a jelen ismertetésem tárgyát képező *kései kocsányos tölgy* (Quercus tardiflora Tscherm v. Qu. tardissima Smk.), mely a tőalaktól a virágzás s lombfakadás idejére nézve tér el.

2. A kései tölgy előfordulásának körülményei.

Mivel célom a kései tölgyet eddig e tárgyra vonatkozólag megjelent cikkek alapján — leirni, előbb áttekintést kívánok nyujtani a kései tölgygyel kapcsolatos irodalmon.

Tschermajeff orosz botanikus fedezte fel 1857-ben e tölgy fajtát Charkow tartományban a Krim félszigeten s ő volt az első, aki tudományosan megfigyelte, le is irta Quercus tardiflora Tscherm néven, kiemelve, hogy megfigyelései szerint e tölgyfaj *egy hónappal később* lombosodik, mint a kocsányos tölgy. Utána a 70-es években Guenet és M. de Beér tanulmányozták Franciaországban e tölgy változatot; leirták, fényképeket készítettek róla, s az 1878-iki párisi kiállításon leirásaik, fényképeik már meg is jelentek. — E tölgyfaj figyelmesebb, behatóbb tanulmányozása s a reá vonatkozó kutatások legnagyobb része azonban hazánkban történt, s némi önérzettel mondhatjuk, hogy éppen a mi erdészeink s botanikusaink voltak azok, kiknek a megfigyelései és kutatásai e téren, ha a külföldieket nem is előzték meg, azokétól tel-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

jesen függetlenül indultak meg s a kései tölgy ismeretéhez a legtöbb tapasztalati adatot szolgáltatták, s annak létezését kétségtelenül bebizonyították. Simonkai szerint hazánkban néhai Sugár Károly apatini m. kir. ellenőrködő főerdésznek tüntek fel 1879-ben a palánkai m. kir. erdőgondnokság bukini és plávnai erdeiben a nagyobb állományt alkotó kései tölgyesek, amelyek, sajnos, már letaroltattak. Sugár Károly ezeket megfigyelte, — szerinte — a makkot külön szedette s ezzel a palankai „Popina Suma" erdőrészben kísérletezés céljából több holdnyi földet bevettetett. E kései tölgy első ismertetőjétől szerzett biztos tudomásom szerint azonban ő a nevezett erdőrészt nem öntudatosan vetette be kései tölgymakkal, hanem a vetőmakk közzé véletlenül kerültek kései tölgymakkok, amint ezt azoknak elszórtan és kis csoportokban való előfordulása s a vetésnél jelen volt erdőőrök tanuskodása bizonyítja. Sőt még 1884. év őszén sem volt tisztában e tölgyfajtával, midőn egy pár zsákkal Quercus castanea vesca (?) ingadozó megjelöléssel makkot küldött a királyhalmi m. kir. erdőőri szakiskola számára kísérletezés céljából és még akkor is a természet nem állandó játékának tartotta, melynek külön fajtaként ismertetését kockázatos dolognak mondotta, midőn az első ismertetés 1888-ban az Erdészeti Lapokban Földes János tollából megjelent. Mindamellett övé marad az érdem, hogy e becses fajta ismertetéséhez ő adta meg az első ösztönzést. Állandó és éveken át megfigyelője azonban Földes volt úgy Királyhalmán, mint később áthelyeztetése után Palánkán, a kései tölgy előfordulási helyein.

Felemlítésre méltó, hogy 1879-ben keletkezett a bellyei uradalomban levő kései tölgyes, melyet 1907-ben az Országos Erdészeti Egyesület pécsi közgyűlését tartó több szakember megszemlélt s azt találta, hogy az akkor 28 éves kései tölgyállomány mellett egy ugyanilyen korú Qu. pedunculata állomány is van. Ez pedig világosan azt mutatja, hogy e különleges tölgyfajt már 1879-ben öntudatosan és megfigyelés céljából vették el az uradalom erdőtisztjei.

Földes János 1885. évi kísérleteinek eredménye, melyet az Erdészeti Lapok 1891-ik évi kötetében közölt, az, hogy a „kései tölgy Királyhalmán is megtartotta jó tulajdonságát, a lombosodás késedelmét", hogy a „késői tölgy (Qu. tardiflora) első éveiben lassubb növésű, mint a kocsányos tölgy (Qu. pedunculata). Később azonban a kocsányos tölgyet növésben messze túlszárnyalja." A következő évben, 1886-ban már a nagyméltóságú földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerium megbízása folytán Borbás Vince dr. akkori egyetemi magántanár tanulmányozta a bácskai tölgyeket s tanulmányának eredményéről az Erdészeti Lapok 1887-ik évi kötetében, tehát akkor, midőn már Földes tudott róla, „A magyar Nagyalföld tölgyei" c. közleményben be is számol. Elmondja, hogy a bukini erdőben van a Quercus pedunculatának egy gesztenyeízű, a tőalaknál 2—3 héttel később lombosodó változata, a (Qu. tardiflora Tschern) tölgy. „A gesztenyeíz azonban — úgymond — nem lehet a késői Qu. tardifloránák kitüntető és megkülönböztető tulajdonsága már azért sem, mert hazánk déli vidékein a tölgyek makkjának íze nem oly fanyar, mint északon." Ő már rá mutat a Qu. tardiflora ama sajátságára, hogy „makkja vastag és gömbölyded", levelei keskenyebbek, fordított tojás alakúak, öblösek és rövid nyelűek." Különösen feltünt neki az, hogy a „Qu. tardiflorák a többi mocsár-tölgy közt magasra felnőnek, sudár, inkább pyramis termetüek." Utána a bácskai kései tölgy tanulmányozását Földes János, aki 1886. év végén Királyhalmáról Palánkára helyeztetett át s mint főerdész az ottani erdőgondnokság vezetésével bizatott meg — vette kezébe, s 1888-ban az Erdészeti Lapokban cikket közölt „A szerémi vagy későn virító tölgy (Quercus tardiflora Tschern.) és a Quercus hiemalis" cím alatt. Előadja, hogy a kései tölgy a palánkai erdőgondnokság területében fordul elő s e vidéken *szerémi* tölgynek nevezik, mivel állítólag a Szerémségben fordul elő legnagyobb mennyiségben, s a Bácskába onnan származott volna át. Kiemeli, hogy e tölgyfaj május 25-éig teljesen lombtalan; leveleiről, makkjáról ugyanazt mondja, amit Borbás. Hozzáfűzi még azt a tapasztalati adatot is, hogy „a Qu. tardiflorát nemcsak egyenesen felnövő, kevésbé elágazó

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

sudártermete, hanem világosabb *hamuszürke kérge* is megkülönbözteti a sötétebb, egyszersmind mélyebben barázdált Qu. pedunculata Ehr.-től." Ami technikai tulajdonságait illeti, arra nézve azt jegyzi meg, hogy „az egyenes, ággócs nélküli növés okvetlenül maga után vonja, hogy hasadékonysága nagyobb, megmunkálása könnyebb, mint a többi tölgyeké, s az ácsok csakugyan különös előszeretettel dolgozzák fel e tölgyet, mely állításuk szerint tartósabb és szilárdabb szerkezetü is, mint fajrokonai. Ez annál inkább elhihető, mert a májusi késői fagyok után fakadván, fája a fagykárokból származó bajoknak nincs kitéve." Megfigyelései ujból megerősítik azt, hogy ez a tölgyfaj „egy hónappal később, május 25-én az utolsó fagyos szent (Orbán) napján fakad", mint főalakja, a Quercus pedunculata Ehr.; ezt bizonyítják nemcsak a palánkai, de a királyhalmi megfigyelések is. Ugyanebben az évben (1888) figyelte meg Gilardoni, francia erdőfelügyelő a franciaországi kései tölgyet s erről monografiát is adott ki „Le chene de juin, notice sur une variete Bressane du chene pédoncolé, Nancy 1905" címen, művét tér- és fényképekkel ellátva. Művében elmondja, hogy „1888-ban került a Bresse nevü uradalomba" s itt ragadta meg figyelmét az a körülmény egy májusi kirándulása alkalmával, hogy „a már javában zöldelő tölgyekben itt is, ott is megpillantott egy-egy tölgyet, melyek csupasz ágaikkal kiszáradtaknak látszottak." Gilardoni szerint előfordul még a „Jura Cote d' Or, Saon és Loire departementokban s a tenger színe felett a *190—230* m. magasságot kedveli." Franciaországban az említett helyeken e tölgyfaj nagyobb számban fordul elő. A kései tölgy talajigénye oly csekély, hogy helyenként más féle tölgy meg sem terem, csak a kései. Az 1890-ik évben jelent meg Simonkai Lajos dr. „Hazánk tölgyfajai és tölgyerdei" c. munkája, melyben kiemeli a tölgykorcsok gyakorlati jelentőségét. Nevezett botanikusunk szintén megemlíti a kései tölgyet s azt következőképen jellemzi: „a kései tölgy levélrügyei nem április első hetében kezdenek bomladozni, hanem csak május 20-ika táján; levelei zölden maradnak a fán egész a tel kezdetéig." Szerinte a csálai erdőben is vannak ily tölgyek. Földes azonban, aki 1880 tavaszán éppen a lombfakadáskor járta be a csálai erdőt, ott oly késői tölgyet, mint minő a palánkai, nem talált, s valószínünek tartja, hogy a Simonkai által ott talált 2—3 héttel később nyíló tölgyek nem egyebek, mint a kocsányos tölgynek meddő s ennélfogva később fakadó egyedei. (Erd. Lap. 1891—572 oldal.) A következő évben jelent meg Földes második cikke e tárgyra vonatkozólag az Erdészeti Lapokban: „A késői tölgy (Quercus tardiflora) növekedési viszonyai, összehasonlítva a kocsányos tölggyel (Qu pedunculata) a meteorológiai adatok felhasználásával" címen. E cikkében a kései tölgyre vonatkozólag általa már ismertetett tulajdonságain kívül újabb tapasztalati adatokat nyujt. Nevezetesen megismertet bennünket azzal, hogy a késői tölgy oly sugár, s amellett oly gyors növésü, hogy egyedül a cser versenyezhet vele, míg a többi tölgyet kiszoritja maga közül, egyszersmind közli a kései tölgy növekedésére vonatkozó s a már említett királyhalmi kísérleteinek eredményét. Ujabb megfigyelései szintén igazolják a virágzás s lombfakadás késedelmét. Ami pedig a kései tölgy fájának sulyviszonyait illeti, arra vonatkozólag azt tapasztalta, hogy a Qu. Tardiflora súlya tetemesebb, mint a kocsányos tölgyé. Feltünő azonban, hogy „a II-ik termőhelyen nőtt Qu. tardiflora jóval sulyosabb nemcsak a pedunculatánál, de az I-ső, tehát legjobb termőhelyi tardifloránál is." E tapasztalatát egy általa felállított táblázattal igazolja be a következőképen:

	Kéreggel		Kéreg nélkül	
	1 töm. m³ sulya	fajsuly	1 töm. m sulya	fajsuly
Qu tardiflora II. termőhely	960 kg.	0·960	1029 kg.	1·029
„ „ I. „	867 „	0·867	957 „	0·957
Qu. pedunc. II. „	843 „	0·843	911 „	0·911

Azután leírja azon kísérletét, melylyel a fa tartósságát határozta meg s mely arra vezetett, hogy „a fák tartóssága azok fajsulyával egyenes arányban van." A fák növekedésére vonatkozó-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lag közli az apatini erdőrendezőség által 1888-ban felkérésére összeállított fatermési táblákat, melyekből ismét azt látjuk, hogy a kései tölgy növekedése gyorsabb, mint a kocsányosé. Ennek a gyorsabb növekedésnek pedig az a következménye, hogy „a holdankénti fatömeg is egy és ugyanazon termőhelyen sokkal nagyobb a Qu. tardifloránál, mint a Qu. pedunculatánál." Végül kiemeli a kései tölgynek ama felülmulhatatlan jó tulajdonságát, hogy „még a rossz talajon is a többi tölgyek között kiváló szép növésü és tartós fát szolgáltat".

Földes eme cikkét a „Természettudományi Társulat" 1892. évi március 9-iki növénytani értekezletén megvitatták s következő eredményre jutottak: „a kései tölgy nem külön változat, hanem a különböző tölgyek egyes egyéneinek sajátságos biologiai viselkedése, amelynek körülményeit kideríteni érdemes vállalkozás volna." (Természettudományi Közlöny" 1892. évfolyam 215—216. oldal.) Ez az eredmény azonban Földest, ki a kései tölgyet már huzamos idón át tanulmányozta — nem elégíthette ki, ezért felhívta a „Természettudományi Társulat"-ot, hogy küldjön ki egy botanikust a helyszinre e tölgyfaj megfigyelése, tanulmányozása végett. E felszólításnak engedve, a Társulat ki is küldötte megbizottját Simonkai Lajos dr. személyében, aki ugyanazon év május 6. és 7-én bejárta és megtekintette a palánka vidéki kései tölgyeseket. Ugyanabban az évben adta ki Földes a kései tölgyre vonatkozó harmadik közleményét „A kései tölgy (Qu tardissima Smk) megfigyelése 1892. év tavaszán" cím alatt az „Erdészeti Lapok 1892. évi augusztusi számában. Megemlékezik Simonkai palánkai kiküldetéséről; azután rátér arra, hogy bebizonyosodott egyfelől a kései tölgynek — mint önálló tölgyváltozatnak — létezése, másfelől az, hogy „a kései fakadást nem a táplálkozási vagy helyi körülmények okozzák" s az általa felállított azon tétel, miszerint „minél jobban megvan a tölgy virágokkal rakva, annál hamarább fakad, s minél kevesebb virágja van, annál később lombosodik." A kései tölgyeknek az az árnyoldaluk van, — úgymond — hogy kései nyílásuknak megfelelőleg *kevés makkot teremnek*", fő tulajdonságuk azonban a *rovarmentesség*. Ugyanis az összes tölgyállományokat, — úgymond — Bukinban s a plávnai Morgácsban, hol tardissima állományok vannak, az aranyfaru pille (Porthesia crysovhoea) hernyója tisztára lerágta, úgy, hogy május vége felé, az éhségtől s nedves időjárástól tömegesen elpusztulva találtattak a fák ágain. A Qu. tardissima állab azonban pl. a plávnai Morgácsban, mint valami érintetlen állapotban, üdén, zölden vált ki a többi teliesen kopasz tölgyerdő közül. Minthogy azonban elég idejük volt a hernyóknak a szorosan környező lekopasztott, mocsártölgy-állabokból az időközben kizöldült kései tölgyállományra átvándorolni s ezt még sem tették, e körülménynek azt vette okul, hogy a már felényire kifejlődött, s így már keményebb levelekhez szokott hernyóknak a zsengei kései levelek hasmenést okoztak volna, amint ezt tapasztalni is lehet s ezért vele, mint meg nem felelő eledellel, nem is éltek."

Simonkai a „Természettudományi Közlöny" 1892. évfolyamának augusztus havi számában cikket közölt „A kései tölgy" címen, beszámolva palánkai kiküldetésének eredményéről. Cikkében mindenekelőtt kiemeli azt, hogy *a kései tölgy, amelyet ő nevezett el Quercus tardissimának, tényleg fajváltozat;* majd rátér e tölgyfaj történetére s végül elmondja mindazt, amit kiküldetése alkalmával erre vonatkozólag tapasztalt. Elmondja, hogy vannak a palánka-vidéki erdőkben a kocsányos tölgynek oly változatai, melyek április 6—7-én kezdenek fakadni, ezek a legkorábbiak s ezeket varietas praecox-nak kell neveznünk; vannak olyanok is, amelyek május elején lombosodnak, ezek alkotják a kocsányos tölgy „tarda" fajváltozatát, s végül vannak oly fajváltozatok is, amelyek csak május végén zöldülnek s ezekre vonatkozik a „bácskai kései tölgy, vagyis a „var. tardissima" elnevezés. „A tardissima tölgyállományok között pedig szintén vannak még korábban, későbben, illetőleg legkésőbben lombosodók." „Kisérletei folyamán azt tapasztalta, hogy a *kései lombosodást semmiféle rendkivüli körülmény nem okozza.*" Tehát a „tardissima tölgyek nem lehetnek egyebek, mint oly fajváltozatok, amelyek a létért

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

való küzdelemben a lombosodás késedelmét használják fel javokra." A kései tölgyek úgy a fagy, mint a rovarok pusztításai ellen védve vannak. E tölgyváltozat gyakorlati fontosságát belátva, a nagyméltóságú földmivelésügyi m. kir. Minister úr rendeletet bocsátott ki ugyanebben az évben (1892) az összes erdőhatóságokhoz, utasítva azokat, hogy az apatini erdőhivatal palánkai erdőgondnokságától kései tölgymakkot hozassanak s azzal területükben kisérletezés és megtelepítés céljából arra alkalmas területet bevettessenek s a kísérletezés eredményéről neki évenként kétszer, tavaszszal és őszszel, jelentést tegyenek.

(Vége köv.)

****

Dobsina r. t. város erdőgazdaságának ismertetése.

Felolvasta *Kellner Viktor* városi erdőmester Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyülésén.

Városunk erdőgazdaságának történetében kedves emlékü napnak fogjuk tekinteni e mai napot, a melyen Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete azzal tisztel meg, hogy közgyülését itt, Dobsina város területén, a világhirü jégbarlangnál tartja meg.

Nagyon sajnálom, hogy az idő rövidsége miatt az igen tisztelt közgyülés városunk erdejét be nem járhatta s a város erdőgazdaságát közvetlenül meg nem tekinthette, de azt hiszem, hogy amidőn tegnap a Langenberg-hegy tetejéről letekintettek a völgykatlanban elterülő városra, s midőn e hegy tetejéről hirtelen a fenyvesek régiójába értek s majd ismét az út a vadregényes sztracenai völgyön vezetett keresztül, méltóztattak arról meggyőződést szerezni, hogy Dobsina város erdőgazdasága eléggé változatos, amennyiben itt a középhegységi erdőről a magashegységi erdőbe való hirtelen átmenet konstatálható; de változatos ezen erdőbirtok nemcsak fekvése, hanem különösen annak szétlagoltsága miatt, amit a régi időben történt erdőirtások okoztak, szántókkal, rétekkel és legelőterületekkel megszakitván az erdőbirtokot. Elképzelhető, hogy ezen apró erdőparcellák mennyi nehézséget okoznak kezelés, védelem, szállítás szempontjából s mennyire kell ügyelnünk arra, hogy azokat a szomszéd tulajdonosoktól megóvjuk.

A város erdőbirtoka három fővölgyben, u. m. a Sajó, Dobs és a Göllnitz folyó völgyében fekszik. Tengerszinfeletti magassága 400—1300 m. között váltakozik, tehát részint a közép, részint a magas hegység jellegével bir. Az altalaj agyagpala, gneisz, s részben granit, a Göllnitz völgy felé hajló lejtőkön pedig triasz mészkő. A felső talaj túlnyomóan sekély köves agyagtalaj, de vannak mélyebb és televénydús termőhelyek is elegendő számban.

Az erdőbirtok területe 9893·0 k. hold, mely mivelési ágak szerint következőképen oszlik meg: erdősült terület 9814·0 kh., erdőhöz csatolt legelő 5·4 kh., terméketlen terület 73·1 kh.

Az erdőbirtok 3 üzemosztályra, még pedig 1 szál üzemosztály, 1 sarj és 1 véderdőüzemosztályra van osztva, mely utóbbi magában foglalja a sztracenai völgy felé hajló sziklás lejtőket, valamint a jégbarlang és az itteni nyaraló telep körül elterülő parkerdőt is.

Az erdőbirtok főfanemei a lúcfenyő és jegenyefenyő, szép törzsekben előfordul ezek mellett a vörös- és erdeifenyő, azonkivül a bükk, kisebb mértékben a gyertyán s beszórtan a kocsánytalan tölgy is; azonkívül, hol a fenyő a bükkel elegyesen előfordul, igen szép növésü kőris- és szíltörzsekre akadni. Az erdőtenyésztés tárgyát nem képező fanemek közül a mogyoró, rezgőnyár, kecskefűz, nyir. Ezen fanemek nem egy helyről szorították ki a bükköt, ahol ennek sarjadzási képessége a többszöri letarolás folytán alábbhagyott.

A városi erdőbirtok eredetileg a csetneki Bebek Miklósféle uradalomhoz tartozott s ugyancsak Bebek Miklós volt az, aki Dobsinát az 1326. évben alapította, s az alapító oklevél szerint egy sűrű erdővel borított völgybe telepítette, — a tájszólás után itélve — valószinüleg Thüringiából ide szakadt bányászokat a bányászat felvirágoztatása végett.

Ezen időben történtek az első nagyobbmérvü erdőirtások, szántóföld, rét és legelő nyerése céljából, mig a rosszabb minőségü termőhelyeken az erdő megmaradt.

Az irtási korszak egészen az 1574-iki évig tartott, ekkor lépett életbe a Miksa király által kiadott bányarendelet, mely a bányavárosok erdejére nézve mindennemü irtást a városi tanács engedélyétől tett függővé, úgy szintén a fa kivágása csupán a tanács által kijelölt s meghatározott erdőrészekben volt eszközölhető s azonkivül bizonyos erdőrészeket a legeltetés alól tilalmaztak. Ezen második korszak egészen az 1682. évig nyult.

A harmadik korszak 1683-tól 1780. évig terjed; itt az erdő már mint városi közvagyon szerepel. Ezen időszak alatt a vasolvasztók és vashámozók részére szükséges szenet csekély ár mellett a városi pénztár javára értékesítették, a fiatalosok tilalmazására nagyobb gond fordíttatott és az 1771. évben a városi erdők legfelsőbb meghagyás folytán először lettek megbecsülve.

A 4-ik korszak 1781-től 1850. évig terjed. Ennek nevezetes momentuma a II. József császár által kiadott „Waldordnung" cimü rendelet, mely a bányavárosok erdeire nézve szigorú szabályokat léptetett életbe; nevezetesen betiltotta azoknak rendszertelen irtását s azok kezelését és kihasználását az akkori viszonyokhoz képest szabályozta.

Az 1820. évben alkalmaztatott az első városi erdőtiszt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

„Waldbereiter" elnevezéssel, aki kellő utasításokkal láttatott el a favágatásra s a kihasználtt területek tilalmazására és az erdei kártételekre nézve.

Az ötödik korszak az 1851. évtől 1880. évig terjed; ezen időtől már rendszeres erdőgazdasággal birt Dobsina városa. Az 1851. évben készítette az első erdőgazdasági üzemtervet az akkori erdőmester Herfurt János, ki az erdőbirtokot tü- és lomblevelű erdők szerint különítette el s a térszakozás alapján az előbbiekre 4 (négy), az utóbbiakra pedig 2 (két) üzemosztályt állított fel. A vágásforduló a tűlevelű erdőre nézve 80 és 100, a lomblevelű erdőre nézve pedig 30 évre lett megállapítva. Ezen mű volt első alapja a rendszeres gazdálkodásnak és a szabályszerű kihasználásnak; egyedüli hátránya csupán az volt, hogy a legeltetésnek igen tág teret biztosított, ami különösen a mészkőves talaju állabokban jelenleg is igen érezhető.

Az 1879. évi erdőtörvény életbe lépte alkalmával a rendezett tanácsu városok szintén ezen törvény 17. §-a alá esvén, ennélfogva köteleztetett a város a jelenlegi viszonyoknak megfelelően egy új üzemtervet elkészíttetni, mely az 1885. évben tényleg el is készült s alapjában megtartotta a Herfurt-féle beosztást s a szálerdőre nézve szintén 4, a sarjerdőre nézve pedig 2 vágássorozatot állított fel; a vágásforduló előbbire nézve 80, utóbbira nézve 30 évre lett meghatározva, s azonfelül, az erdőtörvény rendelkezésének megfelelően, ki lett hasítva a sztracenai völgyben külön üzemosztályba a véderdő is.

Ujabb időben ezen üzemterv megfelelőnek nem bizonyult, mert a vágássorrend sok helyen a veszélyes szelek irányával összhangzásban nem volt s azonfelül némely vágássorozatban aránytalanul nagyok voltak az évi vágásterületek, amiért is ezen üzemterv az 1902. évben ujonnan átdolgoztatott s az üzemosztályban a vágássorozatok száma 4-ről 5-re emeltetett fel, a sarjüzemosztályban a kihasználat 10 évre be lett szüntetve, mert a városi lakosság részére szükséges tüzifa a szálüzemosztályban a fenyvesek között előforduló bükkben, valamint az előhasználat után kikerülő fatömegben elegendő fedezetet talál.

Az 1907. évben a városi képviselőtestület azon nemes törekvéstől vezettetve, hogy az utókor részére a jelenleg semmi hasznot nem hajtó s sok helyen értéktelen fanemekből álló sarjerdő helyett értékesebb s jövedelmezőbb erdőt hagyjon örökségül — elhatározta, hogy ezen sarjerdőt fenyvessé alakítja át s utasította a városi erdőhivatalt, hogy az átalakítással járó tervet a legközelebbi üzemrevisió alkalmával dolgozza ki, amiért is az 1902. évben átdolgozott üzemterv ismét változásoknak lesz alávetve s jelenleg vannak folyamatban az azzal kapcsolatos munkálatok.

Ami az erdők eddigi kihasználását illeti, ez még a múlt század elején csupán a bányák és kohók részére szükségelt épületi és szénfára szorítkozott, rendszeres tarvágásokat csupán a sarjerdőben végeztek, a városi lakosság részére tüzifát termelvén.

A lakosság és a bányák épületfaszükségletét szállalva szedték ki az arra alkalmas erdőrészekből s e körülménynek tulajdonítható az, hogy a városhoz közelebb fekvő erdőrészek a legváltozatosabb korú fákat foglalnak magukban.

Hogy az erdei termékeket ez idő tájt rendszeresen nem értékesítették, ennek oka egyrészt az akkori alacsony faárakban rejlik, másrészt pedig azon körülményben, hogy a bányászat ez időben a virágzásnak a tetőpontján állott s így az erdőből várható jövedelemre nem szorult rá a város.

A vas ára akkor igen magas volt, s igy a város a kitermelt vaskőért és a vasolvasztók és hámorok bérleteért tetemes bérösszeget kapott, de a legnagyobb bevételt a Langenbergi út alatt elterülő Zemberg nevű kobald- és nickel-bánya hajtotta, mely akkor, midőn ezen fémek értéke legnagyobb volt, havonként 1 bányarész után 300 frt osztalékot adott, s a vas 46 bányarészsel volt képviselve, ami évente — bár igaz, hogy csak egy ilyen év volt — 165.600 frt bevételt jelentett; s a jó és roszszabb éveket egybevetve, átlagosan lehet mondani, hogy maga a Zembergi bánya 100,000 frtot jövedelmezett évente.

Ezen régi jó idők, sajnos, a 70-es évek vége felé végképpen letüntek, aminek oka volt az Ausztráliában és Canadában feltárt nagykiterjedésű kobald- és nickel-telepek, ami ezen ércek árának rohamos hanyatlását okozta, s a vas árának nagyfoku ingadozásai miatt a többi bányák sem nyujtják már azon jövedelmet mint valaha, úgy hogy ma az erdő azon factor, amely a város részére a legnagyobb jövedelmet biztosítja.

E téren tehát igen szerencsésnek mondható a város jelenlegi helyzete; ami első sorban annak köszönhető, hogy elődeink korán ismerték fel az erdő hivatását, annak rendszeres kezelésére idejében tértek át, s minthogy a bányászatból eredő jövedelem nemcsak hogy a a községi kiadások fedezésére volt elegendő, hanem abból sok nagy befektetés is lett létesítve — nevezetesen abból épült a városház, községi iskola, követet s sok minden más dolog — az erdő kihasználása jóformán csakis a házi szükséglet fedezésére szorítkozott, ami által az utókor részére tekintélyes fakészlet halmozódott föl, melynek ma az a hivatása, hogy a bányászatnál a jóformán minimumra apadt jövedelmet pótolja, s habár manapság is a város még tekintélyes vaskőkészletek birtokában van, mégis számolnunk kell azzal az esheteséggel, hogy ezen vaskőkészlet teljesen kiapadni fog, s ekkor jóformán maga az erdő lesz a városnak egyedüli jövedelemforrása.

Ami a város erdőbirtokának elosztását illeti, úgy a város körül szántóföldektől megszakítva a sarjerdő terül el, mely csak az éjszaki lejtőkön és 800 m. t. sz. f. ma-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gasságnál kezdve engedi át a tért a fenyvesnek. A Dobs patak völgyében nagyobbára a jegenyefenyő az uralkodó fanem, s csak annak felső szakaszában, a Tresznik lejtőjén van a lúcfenyő túlsulyban. Ezen völgy fatenyészeti viszonyai mind a két fanem tenyészetének igen jól megfelelnek, amit legjobban igazol itt a holdanként termelhető fatömeg; így a IV. oszt. 1908. évi vágásában holdanként 500 m^3 fatömeget nyertünk, az átlagtörzs köbtartalma 3 m^3-t tett ki, s akadtak 6—8, sőt 10 m^3 fatömeggel bíró lúc- és jegenyefenyő-törzsek is. Ezzel szemben a Göllnitz-völgyi mészkő-hegyeken a vágás alá kerülő állományok sokkal kisebb fatömeggel bírnak, ennek oka azonban nem annyira a termőhelyben rejlik — mert itt is akadni egyes ilyen nagyobb példányokra — hanem ez leginkább a régebbi időben mértéktelenül gyakorolt legeltetésnek tulajdonítható, aminek következtében ezen állományok kiritkultak s ma is folytonosan ritkulnak.

A legelő marha csülkei ugyanis a lúcfenyőnek a talaj alatt elfutó gyökérzetét megsértik, ezen sérüléseken behatolnak a betegség gombasporái, melyek gyökérkorhadást előidézve, ezen korhadás a fa törzsébe is felterjed, s a fa korával és növekedésével lépést tartva, még mielőtt a fa vágatási korát elérte volna, vagy a szél által lesz kidöntve, vagy ha már a korhadás előrehaladott stádiumban van, derékban ketté törik, amit pedig esetleg a szél megkímél, azoknak pusztulását a szú sietteti, minthogy az ily bélkorhadt s beteges fák a szú által leginkább meg lesznek támadva, s így azokat szintén idő előtt kell kivágni, mi által kisebb-nagyobb hézagok keletkeznek, az erdő záródása többé-kevésbbé megszakad, a szél pusztításának további útat nyitva. Így végzi karöltve romboló és pusztító munkáját az erdőgazdának eme két nagy ellensége ezen, a legeltetés által tönkre tett állományokban, úgy hogy míg a vágás oda ér, azok annyira kiritkultak már, hogy holdanként sokszor csak 100—200 darab törzset találunk.

Egyik jó oldala azért helyenként mégis meg volt az erdő ezen folytonos kiritkulásának, t. i. az, hogy helyenként annak természetes úton való fejújítását segítette elő. Oly helyeken, ahol a szél kisebb-nagyobb csoportokban döntötte ki a fákat, az ekként keletkezett hézagok a szélükön megmaradt fák maghullatása által bevetődtek s így találni $^1/_4$, sőt $^1/_2$ hold nagyságu, nagyobbára jegenyefenyőből álló fiatalosokat, melyeket most új erdő létesítésére igyekezünk felhasználni, ugyanis, ha ily fiatalosokkal bíró állományok a jelenlegi felforduló-szaki területbe esnek, akkor az ily helyeken a tarvágást mellőzzük, és ezen foltokat nagyobbítjuk, a széleken álló fák kiszedése által, vagyis a természetes fejújítást a központból kifelé vezetjük, s remélem, hogy ez sikerrel is fog járni, amint azt már ezen fiatalosok jelenlegi állapota is igazolja; ugyanis azok közepében vannak a legidősebb fák s a középponttól a kerület felé mindinkább fiatalabb és fiatalabb egyedek, a szerint, amint a szél a hézagot folyton és folyton nagyobbította s annak széle mindig bevetődött. Így tehát a szélkárosítás önként előidézte a természetes felújításnak azon módozatát, amely a Schwarzwaldban „Löcherhieb" neve alatt ismeretes, azzal a különbséggel, hogy itt ezen hézagok részint széldöntés, részint pedig rovarkár folytán maguktól keletkeztek, ott ellenben a vetővágás helyett 60—150 m^2 nagyságú hézagok lesznek kivágva, melyek szélétől lesz a felújítás kifelé tovább vezetve.

Minthogy a régebbi időkben jóformán csakis tűzifatermeléssel foglalkoztak, s a végett a sarjerdőben rendszeres tarvágásokat is vezettek, de az erdő felujítását csakis a természetre bizták, így ennek következménye az volt, hogy a bükk a többszöri levágás folytán sarjadzási képességét annyira elvesztette, hogy ma vagy egyáltalában nem, vagy legalább is életképes sarjakat nem tud fejleszteni, ami legjobban látható azon állományokban, ahol a bükköt természetes úton kisérlették meg felújítani, csakhogy e mellett nem számoltak azon körülménynyel, hogy a mi klimánk alatt a bükk átlag csak minden 6—8, sőt 10-ik évben terem bőségesen makkot, s minthogy a visszahagyott anyafák alatt levő levágott tuskók sarjadzási képessége is annyira csökkent, hogy a levágott fa helyére új törzset létrehozni képes nem volt, így a bükkös képe teljesen megváltozott, amennyiben sem a visszahagyott anyafák makkhullatásukkal, sem pedig a tuskók sarjadzási képességük által nem újították fel a területet, hanem a visszahagyott anyafák közé mindenféle értéktelen lágy fanemek, mint rezgőnyár, kecskefűz, nyir s leginkább pedig mogyoró tolakodtak be s ma ott vagyunk, hogy keményfa-erdő helyett sok helyen ilyen értéktelen fanemekből álló állományunk van.

A sarjerdőnek ezen elhanyagolt állapota indította arra a városi képviselőtestületet, hogy az 1907. évben ennek fenyvessé való átalakítását határozta el s ezen határozat értelmében az átalakítási terv az 1912. évi üzemrevízióval kapcsolatosan el fog készíttetni.

A mi magát az átalakítást illeti, úgy több fanemmel, nevezetesen lúcfenyő- és jegenyefenyővel, a Sajó völgye felé hajló déli fekvésü hegyoldalokon pedig kocsánytalan tőgygyel szándékszunk kisérletet tenni; ott, hol esetleg attól fog lehetni tartani, hogy a letarlás után, erősen fakadó sarjak az apró csemeteket elnyomnák, ott alátelepítéssel fogunk próbálkozni, s részemről végtelen nagy örömömre fog szolgálni, ha oly szerencsés leszek, hogy néhány év mulva ezen állab-átalakítási munkálatok sikeres eredményét a Borsod-Gömör-Hevesvármegyék Erdészeti Egyesület igen tisztelt közgyűlésének be fogom mutathatni.

Annyi előre látható, hogy ezen munkálat óriási költséget fog igényelni, mert e tekintetben már némi tapasztalatunk is van; ugyanis az 1902. évben átdolgozott üzemterv a tűzifa termelésére szükségelt bükkfa kihasználását mint előhasználati fatömeget a szállüzemosztálynak olyan osztagjaiból irja elő, ahol a bükk 0·6, a lúc- és jegenyefenyő pedig 0·4 elegyarányban van képviselve s egyúttal előírja a bükk kivágása folytán letarolt terü-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

letnek lúcfenyővel való beültetését; ezen ültetés foganatosításakor roppant sok akadályt kellett legyőznünk s már az ültetést követő 3-ik évben helyenként a felszabadító munkálatokhoz kellett hozzá látnunk.

Az erdő kihasználása kizárólag tarvágással történik; az évi vágástér 90·73 k. hold, 24—26.500 m^3 fahozammal, mely közül:

15—17000	m^3	fűrészrönkő
3—5000	„	épületi és bányafa
1000	„	zsindelyfa
3500	„	tűzifa;

a fának döntése három vágássorozatban télen, 2 vágássorozatban pedig nyáron történik. A téli döntést oly helyeken alkalmazzuk, ahol a jegenyefenyő és a bükk vannak nagyobb elegyarányban képviselve, mert tapasztaltuk, hogy a téli döntésű jegenyefenyő sokkal szebb fűrészárut ad a nyáron döntöttnél, s ugyancsak a téli vágásokban egyidejűleg a szálfa- és rönktermeléssel a fenyők között előforduló bükkből a tűzifa lesz előállítva.

A másik két vágássorozatban, ahol a lúcfenyő van túlsúlyban, a lúckéreg nyerése végett a döntés nyáron történik; így ezen beosztás által elérjük azt, hogy favágóinkat, kik a városi külső telepek lakóiból kerülnek ki, állandóan tudjuk foglalkoztatni, ami a munkaerő biztosítása végett nagy előnnyel jár.

A vágást megelőzőleg 1—2 évvel, ahol e célra alkalmas törzsek találtatnak, a zsindelykészítők állanak be; ennek az a nagy hátránya, hogy a zsindelyre rendesen a legszebb növésű és legegészségesebb törzsek lesznek kiválasztva, vagyis olyanok, amelyekből a legjobb minőségű fűrészárú kerülne ki; igaz, hogy az évi zsindelyfogyasztás nem sok, amennyiben a lakosság szükségletre 500—700 ezer darabra terjed, de ennek is mintegy 750—1000 m^3 fa felel meg s minthogy a zsindelytermelésnél m^3-enként csak 3 K 60 f tőárt érünk el, a fűrészen pedig a mult évben a gömbfa-tőár 9 K 40 f volt, úgy tehát e téren mintegy 5000 korona veszteséggel dolgoztunk.

Az erdei termékek kiszállítása kizárólag tengelyen történik. Elegendő számu fuvarossal rendelkezünk, különösen az 1908. év óta, amidőn országszerte Amerikából tömeges visszavándorlás történt; erdei utaink eléggé jókarban vannak, s részint a Dobsinát — a Garamvölggyel összekötő törvényhatósági, — részint pedig a göllnitzvölgyi útra nyílnak s így a fa elszállítása minden irányban könnyen eszközölhető.

Ujabban, mint közismert dolog, Szepes és Gömörvármegyének, még pedig Dobsina és Poprádnak vasúttal való összeköttetése van tervbe véve, mely vasút nemcsak a Jégbarlang idegenforgalmát nagyban emelné, de a városi erdőbirtok jövedelmezőségét is. Ezzel szemben áll azonban a betlér-iglói kombináció.

Az erdei termékek értékesítése kizárólag házilag történik. A hetvenes években épült az első műfűrész egy primitivebb szerkezetű egy pengés kerettel, és pedig hogy a vizhajtó erejét felhasználni lehessen, a garami út mellett a hegyoldalban egy régi vashámor helyén; ezen fűrész eleinte csakis a lakosság és a bányák részére szükséges fűrészárut állította elő, mignem az 1885. évben ezen régi keret helyére egy 24" keretet állítottak fel, mely elegendőnek nem bizonyult, miért is 1896. évben ehhez egy 18" keret lett beszerezve.

Ezen időtől kezdtek a fűrészárú nagybani termelésével és eladásával foglalkozni, csakhogy ez eleinte nagy nehézséggel járt, mert ezen két keret hajtására a vizi erő a nyári hónapokban elegendő nem volt, miért is nemsokára egy 20 löerős locomobilt állítottak fel, mely az 1905-ben egy 90 effectiv löerővel biró félstabil locomobillal lett kicserélve, (s azóta a fűrész meghajtása kizárólag gőzerővel történik).

Maga a fűrésztelep felállítása kezdettől fogva elhibázott dolog volt s a rönktér és anyagrakodó kiválasztása oly szerencsétlen, hogy rosszabbat még gondolni sem lehetett; a fűrész ugyanis a hegyoldalba lett építve, a rönktér pedig alatta a völgyben 120 m. távolságban fekszik; innét vagyunk kénytelenek a rönkfát a hegynek felgurítani, ami m^3-enként 67·5 fillérbe kerül; hogy mily tetemes költséget okoz e kiadás, ez abból látható, hogy a szomszéd környék fűrészei m^3 után 22—26 fillért fizetnek. De nemcsak a hengerítési költség drágítja az üzemet, hanem az anyag és kezelési tér hiánya is, (minthogy a fűrészáru felrakodására a fűrész előtt sík tér nincsen s így az árut megint a hegyről a völgybe szintén kell egyenként lehordani, még pedig csaknem ugyanily távolságra, mint a minőről a rönköt felgurították).

Nem csuda tehát, hogy ezen kedvezőtlen fekvésű fűrésznek lehelyezését sokan sürgették, s e kérdés a városi képviselőtestületben sok után ment keresztül, mignem a tavalyi évben dűlőre jutott a dolog, miután az összes felsőbb forumokat is megjárta. Akkor a képviselőtestület elhatározta, hogy a fűrészt a jelenlegi partos helyről a lapályra helyezi át s a fűrészüzemmel kapcsolatosan a város villanyvilágítási berendezését létesíti.

A villamos világítás jövendőbeli kezelése szintén házilag van tervezve, s biztos kilátás van arra nézve, hogy ezen berendezés idővel a városra nézve nagy haszonnal fog járni, mert a fűrészről fölös számban marad meg a fűrészpor és apró hulladék, melyet manap értékesíteni nem lehet, s így a dynamó hajtására szolgáló gőzgép fűtésére szükségelt tüzelőanyag semmi pénzébe sem kerül majd a városnak.

A villanyvilágítás s az új fűrésztelep akként van tervezve, hogy a jelenlegi 2 keret helyett 2 gyorsjáratú keret fog beszereztetni, még pedig egy 800 $^m/_m$-es (30") és egy 500 $^m/_m$-es keretnagysággal, azonkívül a jelenlegi 500 $^m/_m$-es régi keret — mely azonban csak tartalék keretnek fog szolgálni —, is át fog az új fűrészcsarnokba vitetni. Ezen gyorsjáratú keretek közül a 800 $^m/_m$-es

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

percenként 220, az 500-as pedig 260 fordulattal dolgozik, míg a régi rendszerű keretek ezzel szemben csak 150, illetve 210 fordulatot teljesítenek; ezenfelül a gyorskeret nagyobb munkaképessége abban is áll, hogy a keret emelkedése s így a metsző fogak száma nagyobb mint a régi rendszernél, minthogy a 800-as keret emelkedése 500, az 500-asé pedig 400 $^{m}/_{m}$-t tesz ki.

Ezen két kerettel lehetséges lesz az évenként a fűrészre kerülő 15—16000 m^3 rönkfát tisztán nappali üzem mellett (még pedig télen reggel 8 h-tól este 4 h-ig, nyáron pedig reggel 6 h-tól este 6 h-ig tehát) átlagosan 9 órányi munkaidő mellett felfűrészelni, s a hajtó erőt szolgáltató gőzgép éjjel tisztán a villanyvilágítást fogja ellátni, minthogy, 10 órai munkaidőt alapúl véve, az

500-as keret felvág egy egész idő alatt 30 m^3 gömbát
a 800-as „ pedig 45 „ „
összesen 75 m^3 gömbfát,

ennélfogva 9 óra munkaidőre esik 67·5 m^3 s ha évenként 280 munkanapot veszünk fel, úgy 67·5 × 280 = 18900 m^3, tehát az évi vágástétnél nagyobb teljesítmény.

A fűrészen termelt fűrészárut Donáth és Haas cég budapesti fakereskedő veszi meg, ki loco fűrész az átadott árúért következő árakat fizet:

Széles lúcfenyőért	... ...	38.00 K
Keskeny „	... ...	31.67 K
Széles jegenyefenyőért	...	34.20 K
Keskeny „	...	31·35 K
Léc és hevederáru	... ...	34.20 K

A másodosztályú fűrészárut — anyagrakodó tér hiányában — a városi faraktárba vagyunk kénytelenek beszállítani, honnét a helybeli és a környék lakosai között értékesíttetik átlagosan 25 korona árban.

A melléktermények közül a szőllőkarót és bányadeszkát Singer és Leimdörfer párkányi cég veszi meg. A hulladékfa pedig kocsija után 1 K ár mellett adatik el.

A fűrészüzem — mint említettem — a fűrész kedvezőtlen fekvése miatt eléggé költséges. Az 1909. évet alapul véve, 1 m^3 szelvényáru termelése, szóval előállítási költsége 5 K 70 f-t tesz ki (ezen összegben benfoglaltak az összes szorosan vett üzemi költség, mint személyzeti illetmény, anyagok és szerek vétele, biztosítás, befektetési tőke 5% kamatja, munkabérek stb.) A nyers anyag vagyis a gömbfa termelési költsége 5 K 72 f-be kerül, melyből

vágatási bér az erdőn	... ...	1·04 K
fuvarbér a fűrészre	... ...	3·74 K
közelítés az erdőn	... ...	—·26 K
útépítés az erdőn	... ...	—·06 K
hengerítés a fűrészen	... ...	—·67·5 K

A tiszta árúkihozatal 52—54% között, szőllőkaró beszámításával pedig 58—60% között váltakozik.

A termelt fűrészárúnál

az I. o. árú 75—77%
a II. o. „ 13—15%

a melléktermények 10%-ot tesznek ki.

Az átlagos rönk átmérője az 1909. évben 30 cm-t tett ki.

A vágások kihasználásával arra kell törekednünk, hogy a fűrészre lehetőleg minél vastagabb fa kerüljön, a legalsó rönkvastagság 20 cm. felső átmérő, amelyen aluli vastagság, mint épületi és bányafa a vasúti állomás melletti farakodón lesz értékesítve, ily vékony fának gömbállapotban való értékesítése, azért előnyösebb, mert felfűrészelés által csupán 36—38% kihozatal érhető el; ugyanígy értékesítjük a középkoru állabokból előhasználat útján kikerülő mintegy 1000—1500 m^3-t évenként kitevő vékonyabb épületi fát, mely nyilvános árverésen lesz évről évre eladva s az árverésen elért ár 11—13 kor. között váltakozik.

A lakosság részére évente mintegy 500 m^3 épületi fa lesz eladva, melynek ára aszerint váltakozik, amint az illető javadalmas polgár vagy nem; ugyanis polgári jogokat azon lakos élvez, kinek vagy ősei régi időtől fogva laktak e városban s akik a csetneki földesúri jog alól való megváltásban részt vettek, vagy pedig olyanok, akik utóbbi időben polgári jogot 600 kor. lefizetése által szereztek; ezen a polgári jogok élvezetében levők az épületi fát m^3 után 3 kor.-ért loco erdő kapják, míg a többi nem javadalmas polgárok, a vágásbér megtérítése mellett 7 kor.-t fizetnek.

A polgári kedvezmény még fokozottabb mértékben a tűzifára nézve áll fenn; ugyanis Dobsinán nemcsak hogy községi pótadó nincsen, de a város emellett még annyi áldozatot is hoz polgárai részére, hogy nekik a tűzifát is kedvezményes áron ráfizetés mellett adja.

Összel minden egyes polgár számára meg lesz állapítva az ő tűzifajárandósága az adófőkönyv alapján, még pedig következő kulcs szerint:

Polgári jog után jár mindenkinek	4 ürm.
földadó után minden 2 kor. adó után	2 „
házoszt. adó „ 1 „ „ „	½ „

Az így meghatározott tűzifajárandóság azután kerek kocsi számra lesz kikerekítve, melynek kiváltására minden egyes javadalmas polgár jogosult s a tűzifa neki 2 kor. 50 fill. árban vagyis kocsinként 10 kor.-ért a házához beszállíttatik, s mivel hogy a tűzifa termelése 80 fillér, a fuvar 2 kor., közelítés és útépítés 25 fillérbe, összes termelési költség tehát 3 K 05 fillérbe kerül, így tehát a városnak minden egyes méternél 55 fillér vesztesége van.

A közelebbi fenyvesekben termelt lágy tűzifa, valamint a polgárság kielégítése után fenmaradó kemény tűzifa a városi faraktárba lesz befuvarozva s a többi, polgári joggal nem biró lakosok által elfogyasztva; ezek már sokkal magasabb árt fizetnek, nevezetesen a lágy tűzifáért 3·25 K-t

kemény „ 5·00 „

a polgárok itt is kedvezménynyel birnak, amennyiben ezek részére a lágyfánál 2 K,

keményfánál 3 K 50 f árak állanak fenn.

A távoli fenyvesekben a csúcsvégekből és a vastagabb galyakból, valamint ugyanott a fenyvesek között elő-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

forduló bükkből termelt tüzifa szénné lesz égetve s a szenet Coburg herceg vasgyárai veszik meg, melynek egy része a sztracenai olvasztóba, másik része pedig a Holló-patakon levő vasérc-pörkölőbe lesz szállítva.

A szén termelése és értékesítése 2·5 hectoliteres mérővel történik; egy ily mérőért, mely $^1/_4$ m³-el egyenlő, fizettek eddig:

kemény szénért 3·00 kor.
lágy „ 2·00 „ Szenelési bérért fizettünk átlagosan 70 fillért, fuvarbérért ugyanannyit s mindhogy 1 ürm. lágy tüzifa 1·5 mérőt, kemény pedig 1—1·25 mérő szenet ad, marad tisztán mint tőár, már a szénszállításhoz szükségelt erdei utak karbantartási költségét is beszámítva 18—20 fillér 1 ürm. tüzifa után.

A lúckérget törött állapotban mint lúccsert értékesítjük. A Dobs völgyében az u. n. Hámor-telepen a várostól 2 km.-nyi távolságban lett mintegy 10 évvel ezelőtt a csertörő felállítva s az itt termelt csert Fischer Samu helybeli bőrnagykereskedő veszi meg 5·00—5·50 fillérnyi árban, métermázsa után loco vasuti állomás. Egy ürm. kéreg tőára a tavalyi évben 2 kor. 15 fillér volt.

A főhasználaton kivül évente átlag 191·8 k. holdon foganatosíttatnak áterdőlések, melyek mintegy 2800 m³ fatömeget nyujtanak, melyből ca 1000—1500 m³ mint vékonyabb épületifa, a többi pedig mint tüzifa értékesítetik.

A mellékhasználatok közül legjelentékenyebb a legeltetés. A legeltetés csupán ez idős és középkorú állabokban és pedig évente mintegy 3746 kat. holdon lesz gyakorolva.

A főhasználat, az ebből eredhető visszaélés meggátlása végett, csupán csak az erdei tisztásokon és régi utakon van megengedve.

A vadászat, valamint a halászat is a helybeli vadász- és halásztársulatoknak van bérbe adva, amelyek a vadászatért 800, a halászatért 470 koronát fizetnek évi bér fejében.

Vadászati viszonyainkat illetőleg az őszállomány az 1906. és 1907. évi erős telek alatt erősen megapadt, ellenben a szarvasvad a legutóbbi évek alatt erősen kezd elszaporodni; igaz, hogy kapitalis aggancsos nálunk csak elvétve akad, s így rendszeres szarvasbőgés sincsen, mert leginkább a gyenge és satnya bikák, melyek a szomszédos Coburg hercegi és gróf Andrássy-féle uradalmakban az erős bikák által előzetnek, váltanak át hozzánk. A medve szintén eléggé gyakori, s két esztendő óta a vaddisznó is nagymértékben szaporodott el. Süketfajd elvétve és császármadár elég számmal fordul elő.

A hatóságilag jóváhagyott felujítási és erdősítési terv szerint a városi erdőben évente 91 kat. hold kihasznált vágásterület ujítandó fel s mintegy 61 kat. hold hézagos fiatalos pótlandó ki.

Az 5—6 évvel ezelőtt letarolt vágásokat a fuvarerő hiánya miatt kellő időben ki nem takaríthatták, miből legutóbbi időben nagy hátralékok származtak, úgy, hogy a legutóbbi 3 év alatt ennél jóval nagyobb területet ültetünk évenként be.

Az ültetés kizárólag tavaszszal történik, s az ültetéshez szükséges csemetéket 20 csemetekertben, összesen mintegy 3 kat. holdon neveljük. Az ültetéshez eddigelé legtöbbnyire 3 éves lúcfenyő s 2 éves vörösfenyő magoncot használtak; a folyó évben azonban már hozzálátunk a csemeteátiskolázáshoz is, minthogy igen sok régebbi elgyomosodott vágást kell pótolnunk, melyhez ezen csemeték sokkal jobban megfelelnek, mint ahogy azt tapasztaltuk azon átiskolázott csemeteknél, melyeket ez idén a szomszéd gróf Andrássy Géza-féle uradalomtól vettük.

Az ültetés terén legnagyobb nehézséggel kell küzdenünk a mészköves hegyoldalak felujításánál, különösen a jégbarlang felett elterülő Hameshőhei fensík déli lejtőjén, ahol a sekély televényréteg a szálfa lecsúsztatásánál lesodortatott, s most sok helyen a sivár puszta kőzet került felszínre, hozzájárúl még az is, hogy ezen hegyoldalak a nap hevének igen ki vannak téve. A talaj üdeségét itt már annyira elvesztette, hogy a lúcfenyő tenyészetének már nem felel meg, miért is ezen hegyoldalakat kizárólag vörös és erdei fenyővel ültetjük be, és lúcfenyőt csupán csak a völgy alján, a mélyebb talajú helyeken alkalmazunk.

A sarjerdőnek fenyvessé való átalakításához is hozzáfogtunk; ugyanis több hézagos és gyér záródásu nyírjest lúcfenyővel telepítettünk alá s ezen alátelepítés, a csemeték eddigi fejlődése után ítélve, igen szépen sikerült.

Az erdősítések ápolása a csemeteknek a fűtől és a vágásokban felburjánzó kecskefűz, nyár, mogyoró és egyéb gyomfáktól való felszabadítására szorítkozik; a fűtől való szabadítás kora tavaszszal sokszor az ültetés megkezdése előtt, valamint a pótlóültetéssel kapcsolatosan történik, a gyomfák irtása pedig az ültetés befejezése után körülgyürüzés által hajtatik végre.

Az ültetés évi költségei az utolsó 3 év alatt 20—24000 K-t tesznek ki; ez első tekintetre soknak látszik, de éppen az előző évekről visszamaradt hátralékok pótlása, azonkivül a csemeték vétele és vidékünkön a napszámok drágasága, az ültető munkásoknak élelemmel való ellátása okozói ezen nagy összegeknek.

Az erdőkárok esetei elég gyakoriak s ezek száma 150—200 között váltakozik; legtöbbnyire legeitetési kihágásokból s kisebb mérvű falopásokból állanak.

Az erdőhivatali személyzet áll 2 erdőtisztből, 1 főerdőőr, 8 erdőőr, 2 erdőlegény és 1 faraktárnokból, azonkivül a fürészen 1 fürészmester, 2 gépész, 2 fütő és 1 rönkátvevő van alkalmazásban.

A most leírt kezelés mellett a városi erdőbirtok a legutolsó 10 év alatt átlagosan 71949 K tiszta jövedelmet hajtott, vagyis esik ebből egy kat. holdra: 7 K és 16 f. Minthogy pedig a 9893·00 kat. hold
erdő gazdasági értéke --- --- --- 2,141.199·00 K

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

az erdőbirtokhoz tartozó épületek értéke	45.000·00 K
kitermelt fakészletek és felszerelések leltári értéke	80.000·00 K
ennélfogva az összes városi erdészeti vagyon értéke	2,266.199·00 K

s így az erdőgazdaságba fektetett tőke a fent elért tiszta jövedelem mellett 3·1% kamatozott.

Ezekben volt szerencsém Dobsina r. t. város erdőgazdaságát ismertetni, s midőn kérem a tisztelt közgyülést, tartsák meg városunkat továbbra is szives emlékükben, azon reménymnek vagyok bátor kifejezést adni, hogy meg méltóztattak győződni arról, hogy e hely közgyüléseink megtartására alkalmasnak bizonyul, mert festői környéke nemcsak természeti szépségek és ritkaságokkal gyönyörködtet, de erdészeti szempontból is sok érdekes látnivalóval rendelkezik, amiért is azt kivánom, hogy: mielőbbi viszontlátásra!

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910 junius 18—20-án a dobsinai jégbarlangnál és a Királyhegyen tartotta meg szép és tanulságos közgyülését, a kedvezőtlen időjárás dacára mintegy 80 résztvevővel. A részletes tudósítást jövő számunkban közöljük. A közgyülésből a földmivelésügyi minister úrnak küldött üdvözlő táviratra az alábbi válasz érkezett:

„Megtisztelő megemlékezést hálásan köszönöm és üdvözletüket szivből viszonzom. *Gróf Serényi Béla.*"

Uj vidéki erdészeti egyesület. F. é. junius hó 14-én tartották meg a szepesmegyei szaktársaink a „*Szepesmegyei erdészeti egyesület*" alakuló közgyülését. Elnökké *Nádas Béla* m. kir. erdőtanácsos, a lőcsei m. kir. állami erdőhivatal főnöke lett, alelnök pedig *Barger Guidó* Coburg hercegi erdőmester.

Őszinte örömmel üdvözöljük a legfiatalabb erdészeti egyesületet, működésének sikert és áldásos eredményeket kivánván.

Karindo: „Vadászatok négy világrészben."

A wieni kiállításon a magyar pavillon Coburg hercegi osztályában, fenti cimen egy könyv van kiállitva, magyar és német nyelven.

A mű második, hasonlóképen német nyelvű kiadása 1887-ben jelent meg, a magyar olvasó és szakközönség előtt azonban eddig ösmeretlen volt, mindössze a „Vadászlap" közölte e mű *első* (német nyelvű) kiadásának néhány fejezetét az 1880. és 1881-iki évfolyamában.

Érdekességét növeli az, hogy szerzője magyar főur: *Fülöp Szász Coburg Gothai herceg.*

Bár — amint a mű előszava mondja — „a leirt vadászati események óta már két évtized pergett le az örökkévalóság homokóráján, s habár azóta ama vidékeken is sok minden megváltozhatott, letünt, vagy elenyészett", azért még most is oly lebilincselő olvasmányt képez, mely minden igaz vadász vérét pezsgésbe hozza, tanitva gyönyörködtet s igazi üdítő szellemi élvezetet nyujt.

A művet *Szénássy Béla* Coburg hercegi erdőrendező fordította s a hercegi erdőigazgatóság kiadásában jelent meg Jolsván, 1910.

Néhány fejezetét közöljük; közülök többet, melyek honunk kies vadászterületeire vonatkoznak.

VII.

Medvevadászat Magyarországon.

Tél volt; mély hó borította a felső Garam völgyét; fagyosan sivitott alá a szél a Királyhegyről, kavargatva a finom havat a légben; tompán hangzott szánkáink csörgőinek zörgése a sötét téli éjben s baljóslatulag hatolt le a bagolyhuhogás a Gindura-sziklákról, midőn mi, tizennégy órai utazás után, P. kastélyhoz érkeztünk.

187*. január havában, egy ily évszakban sok bajjal járó, több mint 30 óráig tartó útra azért határozók magunkat el, mivel a felől nyertünk értesítést, hogy több medve van téli szállásán körülnyomozva.

A következő derült téli reggel szép napot igért, jóllehet a hőmérő —23° R.-t mutatott; mindazáltal remélhető volt, hogy a nap a hőmérséket okozni fogja s fölmelegít bennünket.

Prémes bundákba jól beburkolódzva, lábainkon halinacsizmákkal — legalkalmasabbakkal ily hidegben — röpültünk alá több szánon a Garam völgyébe. Egy órai szánkázás után egy mellékvölgybe kanyarodtunk s mennél tovább haladtunk abban, annál hatalmasabbak lettek a hótömegek. A fiatal fenyőknek itt-ott csak a hegyei látszottak ki a hóból, a kisebbek egészen eltüntek; a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vénebb fák csaknem összeroppantak a hótömeg terhe alatt s útunkon áthajolva, pompás hófödelet, mondhatnám pompás hólugast képeztek, mely az éppen kibukkanó reggeli naptól megvilágítva, ezer meg ezer gyémántként csillogott.

Soká e szép útat nem folytathattuk, mert a lovak a hóba süppedve, megtagadták a szolgálatot; így aztán gyalog iparkodtunk a kitűzött találkára eljutni, ami könnyebben ment, mint gondoltuk, mert a kétszáz hajtó meglehetős ösvényt tapostott előttünk.

A megjelölt helyre érkezve, haditanácsot tartottunk; mielőtt azonban az elfogadott tervről beszélnék, völgyünket kissé részletesebben kell rajzolnom.

Ez, garamvölgyi torkolatától délfelé, körülbelül négy óra járásnyira huzódik föl egészen a tiszolci határ havasi rétjei felé. Torkolatánál széles, felfelé fokozatosan szükülő, magas sziklafalakkal szegélyezve, melyek közül egy vízből, jelenleg befagyott patak csörgedez elő. A völgy jobboldala a 4000 láb magas Klyak-ig, baloldala a nemkevésbbé magas Stossok-ig emelkedik.

E hely előtt két kisebb oldalvölgy ágazik el s ezek mentén jutunk el a rétekhez és a vadászlakhoz.

A medve-odúk a baloldali sziklafalakban voltak; azonban egy anyamedvét, egyéves bocsával, az átelleni völgyben nyomoztak ki, minélfogva a főhaditanácson el lőn határozva, hogy az alvó medvéknek egyelőre békét kell hagyni s először a nőstény medvét fölkeresni.

Az első hajtás, e két óráig tartó türelem-próba, mély hóban —20 fok R. hidegben — sikertelen volt; csak hajtás után sült ki, hogy a vadász urak egyike miért hagyta el a helyét; pedig épp az ő állása mellett voltak az átváltott medvék nyomai, melyek csakugyan hajtásban voltak.

A vitéz Nimród erősen vitatta ugyan, hogy mitsem látott; a hó azonban árulója lett, mert tisztán kivehető volt a letett fegyver lenyomata s egy fa mögé vonuló vadásznak a nyomai, melyeken aztán a medvék átvonultak.

A patakon nem keltek át a medvék s így még a fővölgyben kellett lenniök, miért is egy második hajtást kellett még rendezni.

Mi a pataknál álltunk, melyen a medvéknek, ha ugyan a hajtók közt ki nem törtek, keresztül kellett jönniök. Balra mellettem állt fivérem, odább egy fiatal erdőr, végül P. rokonom; tőlem jobbra B. erdőmester.

A hajtás már meglehetős sokáig tartott, midőn közvetlenül előttem egyszerre csörtetést hallok, majd a hó tompa ropogását és erős horkolást. „Ezek a medvék!“ — szólalt meg bennem egy hang s hallhatólag dobogott a szívem a vadászlázban.

Először szemközt jöttek velem, de aztán fivérem felé fordultak — mindig közelebbről hallik a zaj — most, most kell kibukkanniok a sűrűből, — s csakugyan! íme itt vannak! Először is egy közepes anyamedve, utána a juhászeb nagyságú, egyéves bocs.

Az anyamedve megáll egy pillanatig, körültekint, lélekzetet vesz s aztán gyorsan átszökell a patakon; épp a túlsó partra akart kikapaszkodni, midőn fivérem egy jól irányzott lövése ebben meggátolja.

Dühösen fordult vissza a bocs felé, abban a hiedelemben, hogy ez harapta meg, földhöz vágja ezt s aztán utolsó erejét összeszedve, fölkúszik a part szélére a fiatal erdőőr felé, ki izgatottságában két lövését egy fenyőfába küldi és krétafehér arccal fut szomszédja felé, orditván: „megöltem a medvét!“ E kiáltás valamennyi vadászt odacsal, utána futok fivéremnek s csakhamar megpillantottam a kiszenvedett anyamedvét, remek lövéssel valamivel a lapocka mögött találva.

Azonban a fiatal medve sehol sem látható; időközben kereket oldott. Mögöttem liheg B. erdőmester, ki pillanatra megáll s elkiáltja magát: „De uraim, egy megsebzett medve . . . .“ és hirtelen eltünik a beszéde szinhelyéről.

A hó besüppedt alatta és ő egy széltörés közé zuhant, melyből általános kacaj közt húzták ki, miközben elbeszélték neki a szerencsés vadászati eseményt.

Hogy a mi korgó gyomrunk dél multát jelzé, legott letelepültünk oda, hol favágók és szénégetők a vágásban serényen munkálkodtak s közel a patakhoz elkülöntöttük reggelinket, miközben a hajtóknak a Stossok-ot kellett megmászniok, s a szirtekről lefelé hajtaniok, melyekben a medvebarlangok voltak.

A parancs ki volt adva, de a hajtók meg sem mozdultak; végre is lehetetlenségnek nyilvánították, e mély hóban, még „krpi“ (hótalpak) segélyével is, fölfelé jutni. Bezzeg sokat ért most a jó tanács, mindenki hangoztatta véleményét, de senki sem talált a szeg fejére; végre az erdőmester segített ki bennünket a zavarunkból. Ő ugyanis két hordó pálinkát szállíttatott ki s ezekből minden hajtónak egy félmeszely pálinkát adatott, mire ezek a legjobb kedvvel, minden ellenvetés nélkül kezdték meg a sok bajjal járó menetet.

Egy órai szünet után odahagyva a hatalmas fenyőtörzset, melyen reggelinket kényelmesen elköltöttük, egy tót suhancot hagytunk hátra őrül, s azután ki-ki elfoglalta állását a patak mellett.

A legszélső balszárnyon S. főerdész állt, aztán az én csekélységem, mellettem az erdőmester, a vágás másik végén fivérem, s túlnan tovább a többi vadász.

A vágást magát megszállatlanul hagytuk; a meglehetős széles lejten — mint említők — sokan voltak a favágók, melyekben lent, néhány helyen szenet égettek, minélfogva gyanítani lehetett, hogy a medvék e helyen nem törhetnek ki.

Egy órával később a Klyak hatalmas sziklameredélyei zúgva adták vissza az átelleni sziklafalról leadott jelzőlövés százszoros visszhangját, mire csakhamar hallhatóvá vált a hajtók riasztó kurjongatása, melyet mozsárlövések és kürthangok kisértek.

Két erdőőr parancsot kapott, hogy a medvebarlangok

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

előtt pisztolylövésekkel zaklassák ki az alvó medvéket, azonkívül messzire hangzó pásztorkürtöket fújtak és így elég zajt üthettek, hogy a legmélyebb alvókat is föl-riasszák.

A felső barlangokban tartózkodó két medve csakhamar kijött s visszatért a hajtókon keresztül, kiknek megrémült ordítozásáról nagy bosszúsággal vettünk tudomást. Az alsó barlangokban tartózkodó medve azonban sokáig kérette magát s csak többszöri lövöldözés után suhant ki, de oly gyorsan és hirtelen, hogy az erdőőrt majdnem feldöntötte, ki aztán hangos szidalmak közt jelzé nekünk a mackó kijövetelét.

A legfeszültebb várakozásban álltunk, különösen szomszédom és én, mivelhogy épp mielőttünk volt a barlang; természetesen a legnagyobb figyelemmel vizsgáltam az előttem elterülő erdőt, midőn egyszerre észreveszek egy, a hóban csaknem eltünő tömeget, mely lavinaszerüleg gurul felém a meredélyes lejtőn alá.

Alig hogy megpillanthatám, már túl volt a patakon, s máris keresztültört S. főerdész és közöttem; de gyorsasága dacára is felösmertem benne az előző hajtásból kimenekült medvét. Egyszerre tüzeltünk a sürü erdőben a gyors meneküléssel iramodó fiatal úrra, ki, mindkét lövéstől találva, csakhamar terítékre került.

A ravaszabb erős medve először oldalt akart kitörni, de ott a sziklameredélyre bukkant, ekkor a puskások felé tartott, majd újra visszatért s végre a vágáson át vette útját.

Fivérem látta őt a levágott fákon, hófuvatokon és rőzsegalyakon át gyorsan menekülni, a nélkül, hogy a kurjongató favágók és szénégetők által feltartóztatni engedte volna magát; ellenkezőleg! éppen közöttük tört keresztül; e miatt akadályozva volt fivérem a lövésben. A mackó most a mi reggelizőhelyünk felé tartott, ahol a mi tót fickónk őrt állt — vagyis inkább ült — a már említett fenyőtörzsön.

Mikor a feléje robogó medvét megpillantá, kővé dermedt; a reggelinkkel telt kosarat az egyik, a boros palackot a másik kezében tartva, várta ellenfelét; ösztönszerüleg nyújtván felé a kosarat meg a palackot; a medve azonban a kinált tárgyakat nem fogadta el, hanem bátor ugrással átkelt a fickón és törzsön s eltünt a patakon túli erdőségben.

A földre tepert „Jano" borzasztó kiáltozására mindnyájan oda siettünk s megszemléltük az élénken elbeszélő, nagyon sápadt fickót s az előadását meghazudtoló friss nyomokat. „Oh, bárcsak nyugodtan a reggeli mellett maradtunk volna!" — kiáltánk föl, az üres palackokat vizsgálgatva, melyeket, hogy ki üritett ki, határozottan megállapítani nem lehetett.

Mindenki boszankodott: fivérem, hogy nem lőhetett; B. erdőmester, a mi derék és tapasztalt vadászkalauzunk a miatt, hogy senkit sem állított a füstölgő szénarakások közé; a szénégetők, hogy baltáikkal agyon nem verték a medvét, a többiek pedig, hogy azt még csak nem is látták.

Az egyetlen, aki örülhetett, bizonynyal a mackó volt, sértetlen bundával elmenekülvén.

A szegény hajtóknak, az ő nemzeti-viseletü rövid ingükkel, csupasz derekukkal és gyomrukkal, még egy adag pálinkát szolgáltattak ki, hogy e roppant hidegben a megfagyástól óva legyenek.

Ezek az edzett emberek, mihelyt a jóból sokat kaptak, a havon álomba merültek, de aztán, dacára a 24° hidegnek, nem sok jó mulva szerencsésen hazaérkeztek. Vajjon a mi pálinkánknak, avagy szivós természetüknek köszönhették-e ezt?

A rendezkedés után hazafelé indultunk, végre is a legjobb kedélyben, mert hát mégis elejtettünk két medvét. Csakhogy — jegyzé meg valaki — a mulatság akkor lett volna tökéletes, ha a mackó a neki nyújtott reggelit is elfogadta volna.

****

A nyest és a nyuszt üldözése.

Irta *Gyulai Gy. Károly.*

A nyest és a nyuszt kártételeit főként az a körülmény teszi veszedelmesebb arányuvá, hogy rablókalandozásaikat túlnyomólag a sötét éj nehezen ellenőrizhető leple alatt végzik. Emellett könnyü testükkel és gyors járásukkal, hihetetlen rövid idő alatt, aránylag óriás területek állományát veszélyeztetik; végül pedig telhetetlen vérszomjuk mellett soha ki nem elégíthető fenevadakként pusztítanak az amúgy is sokféle ellenségtől fenyegetett fácán, bagoly, fürj, éneklő szárnyasok, baromfi-, sőt a nyulállomány soraiban is.

Így tehát a nyest, legközelebbi vérrokonával, a nyusztal, mindenkép rászolgál arra, hogy állandó üldözés részesévé tegyük. Ha igazán becses és keresett prémjük miatt a nyestféléket véglegesen, utolsó szálig talán nem is kívánnók kipusztítani, azért megfelelő tizedelgetésükkel s garázdaságuk szakadatlanul éber ellenőrzésével föl nem hagyhatunk mindaddig, amíg a hasznos szárnyasvadállomány és a nyúl megvédelmezése elsőrangu vadászfeladatunk marad.

A nyest és a nyuszt előtt a szárnyasok tojása sincs biztonságban, már akár a baromfiról, akár a vadászható szárnyasvadról, akár pedig a hasznos éneklők tojásairól legyen is szó. Az üldözést tehát ez oldalról is megérdemli. Fiatalabb fenyvesek sűrüiben nemrégiben is volt alkalmam nyestek garázdaságáról meggyőződést szerezni. A fenyőágak közt gunnyasztó nyest, gyakori tapasztalásból tudja azt, hogy ilyes leshelyei közelében, a fenyvesek sűrüi közt, mindenkor akad melegvérü falat. Várakozásaiban rendszerint nem is csalódik, hiszen a fenyvesek nyugodalmas mélyében rendszerint temérdek hasznos apróbb szárnyas keres és talál menedéket, sőt megfelelő otthont is. Feketerigó tollak jókora pamacsai

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tanuskodtak ez esetben is arról, hogy nyestjeink egyetlen éj folyamán is többrendbeli lakmározást folytatgatnak. A gallyak közül lekerülő nyest a fák alját is gondosan bekalandozza aztán; sőt felgallyaskodása ritkább esetnek is mondható, miután inkább csak biztos nyomot követ akkor, amidőn a fák magaslatára huzódik. Viszont a nyuszt és a fanyest túlnyomóan inkább fákon tartózkodik s így onnan hajszolgatja s riasztja áldozatait. Az egymáshoz közelebb eső fákról a nyuszt le sem bocsátkozik, hanem sorra veszi a szomszédos fákat s azokon hajlékony, karcsu, könnyü testével, nesztelenül, majdnem majomhoz hasonlatosan, egyik ágról a másikra veti magát anélkül, hogy lába a talajt érintené. Havas telek idején nyomát így szerfölött nehéz is megállapítani; inkább csak a fák alatt, a hó felületen pirosló vércsöppek válnak áruljává. A többnyire alant sompolygó kövi nyestet kétségtelenül könnyebb feladat nyomon követni. Korántse higyjük azért, hogy a nyest nem eléggé gyakorlott a „légtornász" műveletekben. Ellenkezőleg, a szükséghez képest, de legkivált biztos szakmány tudatában, kúszó műveleteiben éppen nem marad el a nyuszt ebbeli ügyessége mögött akkor, a midőn arról van szó, hogy kivánatos prédáért a szomszédos fák ágaira átvetődjön. Ilyen esetekben még az éberalvó rigó féle sem képes a nyest villámgyors támadásai elől kitérni.

A szárnyasok gyanutlanaival jóllakott nyestféle aztán megint kikerül a sűrűből, átcsap egy-egy tisztásra, vagy erdőszegélyes vetéstáblára, hogy egerek vagy egyebek között tartson rablószemlét.

Az erdők és mezők kártékony egérhadának pusztításával mindenesetre hasznot is hajt. Így különösen a fák szétágazó gyökérzete közt kitartó türelemmel kutatgat az egér után. Ha aztán keresgélésben, várakozásában csalódni volt kénytelen, rendszerint szerény „emléket" hagy ott letétül.

Néha eredményesen föltúrja az óvatos vakond lakását is. Vakondtúrások körül látható bőséges vérnyomok tanuskodnak akárhányszor arról, hogy kihezettebb állapotában a nyest az áldozatot mindenestül is elfogyasztja.

Ólálkodásaikor a baromfiudvar körül, a megrettent baromfiféle éktelen lármája rendszerint felriasztja az éber gazdát is. Persze mire a fegyveres gazda az ólak közelébe ér, a finom érzékü betörő rendszerint árkon-bokron túl igyekszik biztonságba helyezkedni.

A nyestek és a nyuszt tok eredményes pusztítására, az ismertebb vadcsapdagyárak ma már többféle elmés szerkezetet bocsátanak jutányos árban forgalomba. Az ilyen szerkezetek egyszerü kezelése és gyors beállítása hasonlíthatatlanul célszerűbb, mint az állatvédelmi szempontból is kifogásolható régi hattyunyak vagy tányérvasak gyötrelmes szerkezete. Az eljárás ez uton célszerübb is a veszedelmes mérgezésnél, amelynek nem egyszer a hasznos vad, vagy az eb is áldozatává lehet.

A részben faalkatrészekből álló ujabb nyestfogó készülékek felületét szürkés papirianyaggal leragasztják, hogy azt ez úton kevésbbé feltünővé tegyék. A papir könnyedén tele hinthető földnemüvel, vagy pázsittal, hogy így csupán a beállított csalétek legyen észrevehető.

A menyétlélék legkedveltebb csalétke a tojás, amelynek beállítása, a szerkezetet elmés voltánál fogva, amugy sem okoz nehézséget; s így csupán az a feladat vár reánk, hogy minél gyakrabban szemlét tartsunk a beállított csapdaszerkezetek körül.

Pesti vadászok.

Könyvismertetés.

Vadászati főmunkatársunk ismét egy kedves könyvvel gazdagította vadászati irodalmunkat, de hogy ne lássék, mintha „haza beszélnénk," ide iktatjuk a „Magyarország" napilap bíralatát:

Egy új könyv. Már maga a cime, de még jobban a cimképe sejteti, hogy vidám dolgokat talál benne az olvasó. Tényleg. Kacagtató, humoros vadászrajzok a fővárosi vadászok életéből. Nem aféle vadászmondások, kalandok, elbeszélések, hanem éles megfigyelései az irónak, aki ügyes tollával leirásában úgy állítja elénk alakjait, hogy azokra könnyen — bár nincsenek megnevezve — mégis ráismerhetünk. Nem bántóan, de elég szatirikusan mutatja be közéletünk számottevő és kimagasló alakjait, mint egészségügyi, majd ünnepi vadászokat.

A lipótvárosi vadásztársaság félszeg alakjai és a fővárosi vasárnapi nimródok sárga gamásnis gárdái vonulnak el előttünk divatos adjusztirungban. A művészek és irók mint vadászok kerülnek össze egy társaságba, vidám és kacagtató körülmények között. Sőt egy külön fejezetben bemutatja az iró a modern repülő-léghajós vadászatot is, de úgy, hogy ezt a most lezajlott aviatikai mitingen résztvevőkkel csinálttatja végig a nagy Hortobágyon.

A szöveghez alkalmazott kedvesebbnél-kedvesebb rajzok, karikaturák teszik szemléltetővé és érdekessé az ügyesen megirt munkát.

Az ember nem tud megválni ettől a kedves könyvtől, amig végig nem olvassa. Az irója — *Kó.* — szeretetreméltó csevegő hangon meséli el az egészet. A magyar vadászok őt nemcsak mint humoristát, hanem mint kiváló vadászati irót is ismerik.

Könnyed, magyaros stilusban megirt terjedelmes munka. Számos rajzzal ellátva és izlésesen kiállítva ifj. Nagel Ottó kiadásában jelent meg Budapesten. Ára 2 kor. 50. Kapható az ország összes könyvkereskedésében.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

* **Kinevezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister kinevezte: a kir. erdőfelügyelőségek személyzeti létszámában *Craus* Géza II. oszt. kir. alerdőfelügyelőt I. oszt. kir. alerdőfelügyelővé, — *Földváry* Miksa m. kir. segéderdőmérnököket pedig II. oszt. kir. alerdőfelügyelővé; — az állami kezelésbe vett községi stb. erdőket kezelő erdőtisztek létszámában: *Benedek* Albert m. kir. főerdőmérnököt m. kir. erdőtanácsossá, — *Koralevszky* Géza, *Krausz* Ernő, *Biloveszky* Béla és *Hyna* Ottó m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké, — *Schurina* Vilmos, *Jancsó* István, *Vig* József, *Rutényi* Károly, *Pásztohy* Ernő és *Polakovics* György m. kir. segéderdőmérnököket m. kir. erdőmérnökökké; — a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában: *Saenger* Nándor m. kir. erdőmérnököt m. kir. főerdőmérnökké; — *Pauer* Jenő, *Jeszenszky* Kálmán és *Kőfalusi* Viktor m. kir. segéderdőmérnököket m. kir. erdőmérnökökké; — a horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában: *Rosmanith* Albert erdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott kir. főerdőmérnököt kir. erdőtanácsossá, — *Petényi* Keresztély kir. erdőmérnököt kir. főerdőmérnökké, — *Munteanu* Amadeus, *Vassányi* Mihály és *Sztripszky* Ágost kir. segéderdőmérnököket kir. erdőmérnökökké; — az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámában: *Szorkovszky* Libor, *Gadl* Imre, *Toperczer* Oszkár, *Vojtás* Árpád, *Kelecsényi* Mihály, *Schwartz* Béla, *Kakódy* Dániel, *Kriska* Sámuel, *Petricsek* István, *Pap* Sándor, *Leitner* Endre, *Budisavljevics* Tódor és *Fröhlich* György m. kir. erdőmérnökjelölteket m. kir. segéderdőmérnökökké.

* **Nyugdijazás.** A m. kir. földmivelésügyi minister, Ő Császári és Apostoli Királyi Felségének Budapesten 1910. évi május hó 17-én kelt legfelső engedélye alapján *Simenszky* Kálmán m. kir. főerdőtanácsost sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálatainak teljes elismerése mellett — saját kérelmére — állandó nyugalomba helyezte.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister áthelyezte *Zareczky* Pál m. kir. erdőtanácsost Csiksszeredából Kolozsvárra s megbizta az ottani m. kir. állami erdőhivatal vezetésével; továbbá áthelyezte *Bodor* Gyula m. kir. erdőtanácsost Budapestről Csiksszeredába s megbizta az ottani m. kir. állami erdőhivatal vezetésével. — A m. kir. földmivelésügyi minister *Binder* Károly m. kir. erdőmérnökjelöltnek állami szolgálatáról történt lemondását elfogadta.

* **A II. nemzetközi vadászati kongresszust** Bécsben szeptember hó 5—7. napjain tartják meg. A jelentkezések 1910. julius 31-ig a kongresszus irodájában Bécs, I., Wiesingerstrasse 8. megteendők, a 10 K részvételi díj beküldése mellett.

* **Magyar ebek a wieni vadászati kiállításon.** Junius hó 11-én nyilt meg a wieni vadászati kiállitás keretén belül rendezett nemzetközi ebkiállitás.

Fónagy József földbirtokos s a Magyar Ebtenyésztők és Ebkedvelők Egyesületének alelnöke, mint a wieni kiállitás magyar országos bizottságának tagja, állami támogatást kért a földmivelésügyi miniseriumtól, hogy ezen nagy nemzetközi kiállitáson bemutathassuk a külföldnek is versenyképességünket. Igy vált lehetővé, hogy Fónagy József alelnök, Chyzer Kálmán igazgató-főitkár és Cseh Ödön országos törzskönyvvezető fáradságot nem kimélve beutazva az országot s kiválogatva a legjelesebb példányokat 130 darab, szebbnél szebb eb versenyez.

Gyönyörü példányokat állitottak ki; Gróf Andrássy Géza 24 darabot, a debreceni 2. honvéd huszárezred, a nyiregyházi 14. cs. és kir. huszár-ezred, a budapesti 4. tüzérezred angol kopó-falkákat; hires agarászaink közül: Borbély György, Borbély Balázs, Bághy Gyula és Béla, Kállay Emil, Beöthy Pál, Dr. Endre Iván, Polgár Mihály, Lossonczy István, Geist Gyula, Burger Pál, Borbély Gábor, Pexidr Ferenc. Vizslákat Grafi Frigyes és Mattanovich Károly, foxterrierek közül viszontlátjuk a Dr. Lam Antal sokszor dijazott gyönyörü ebeit és Cseh Ödön Angliából importált szép kutyáját.

Fónagy József a Magyar Ebtenyésztők és Ebkedvelők Egyesületének alelnöke hálára kötelezte maga iránt a magyar ebtenyésztőket, hogy a parlagon heverő — pedig nemzetgazdasági szempontból is fontos ebtenyésztést — újra feléleszlette s elére állván a mozgalomnak, kiállitások és versenyek rendezése által lehetővé teszi, hogy az európai piacon versenyképessé lehessenek amugy is hires vadász- és luxusebeink, valamint komondoraink.

Gróf Szápáry Pál elnök, Fónagy József, Chyzer Kálmán és Cseh Ödön már az 1911-iki Budapesten rendezendő nemzetközi kiállitás előmunkálatait is elkezdték.

Mindenről készségesen nyujt felvilágositást Chyzer Kálmán igazgató-főitkár, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 14—16. felemelet.

* **A szarvas-gombáról.** Erről a nálunk is dúsan termő, de még föl nem használt táplálékról irja egy tanar a következő érdekes sorokat: Ismeretes, hogy a francia konyha nem nélkülözheti a szarvasgombát. A legelőkelőbbek asztalán otthonos ez a termék s nincs az a francia gurman, aki a sült szarvas-gombát ne szeretné. A franciák eme hires gombáját (a tuber melano sporumot) hazánkban ritkábban találjak, de nálunk is van egy kisebb faj, a mely izletesség dolgában nem marad a francia mögött. A szarvas-gomba a föld alatt fejleszti ki termő testét, egy-két centiméternyire a föld színétől. Első példányait makkoló sertés-csorda turta föl. Régebben nálunk is gyüjtötték s nem egy nemesi konyhán volt állandóan az étkek között. Ma azonban mind ritkábban kerül hazai termékünk az asztalunkra. Gyüjtésével és árusitásával tudomásunk szerint most csak egy nyitrai tanító foglalkozik, aki elég szép mellékkeresetre tesz szert vele. Egyébként az Akadémia megbizásából most készíti Hollós László dr. a Magyarországon előforduló földalatti gombák monografiáját. Az ő tapasztalatai szerint nálunk a szegényebb néposztály (erdőőrök, pásztorok, vasuti őrök) már régebben élvezi e kitünő gombafajokat, a melyek részben rokonai a francia fajnak. Munkásságának nem csupán az a célja, hogy a leiró természettudományt e gombáknak föltárásával és megnevezésével előbbre vigye, hanem az is, hogy egy ujabb keresetforrásra mutasson rá. Nekünk magyaroknak ugyis hibánk, hogy mindig a külföldet nézzük és utánozzuk, e mellett sokszor a magunk kincsét elfeledjük. A nép felvilágositása bizonyára nem csekély hasznot hoz maga után. Hollós dr. körülbelül 10—15 millió koronára teszi a jövedelmet, amelyet a francia termelési viszonyokból számított ki. Azt irja, hogy a Duna—Tisza közén több mint ötven ilyen gomba-fajt talált nagyobb mennyiségben. Mennyi lehet még a magyar őserdőkben, amelv a földalatti gomba igazi hazája!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

* **Heti tudósítás.** A zöldtakarmány-termelésre való magvak keresletе nem élénkülhet meg, tekintve, hogy a zöldtakarmány első kaszálása igen hó hozamu volt, ennélfogva muhar — kölesfélék — pohánka, valamint tarlórépamagvakon kivül más nem igen lett rendelve. A forgalom valószinüleg csak jövő hónaptól kezdve lesz nagyobb, jólehet egy valamire való üzlet alig várható, mivel takarmány hosszu időre mindenütt bőven van. Néhány fümag-fajnak, u. m. csomós ebir, juhcsenkész stb. kedvező terméseredményről beérkezett tudósítások a mérvadó termelő országokból mindinkább szaporodnak. Biborheremag iránt élénkebb érdeklődés mutatkozik, mi abban nyilvánul, hogy magasabb árak lettek engedélyezve, mint az előző héten.

17683. / 1910 szám.

Pályázat erdősítési jutalmakra.

Az erdőtörvény (1879. évi XXXI. t.-cikk) 165. §-ában körülírt kopár-, vízmosásos és futóhomokterületeken az elsőrendü és elsőrendü elismerő közgazdasági jelentőséggel bíró erdősítések megjutalmazására az országos erdei alapból tizenegy (11) nagy jutalmat, tiz (10) elsőrendü és kilenc (9) másodrendü elismerő jutalmat tüzök ki, u. m.:

három egyenként 1000 koronás nagy jutalmat, (kettőt készpénzben, egyet dísztárgyban),

négy egyenként 800 koronás nagy jutalmat, (kettőt készpénzben, kettőt dísztárgyban),

négy egyenként 600 koronás nagy jutalmat, (kettőt készpénzben, kettőt dísztárgyban),

öt egyenként 500 koronás elsőrendü elismerő jutalmat (hármat készpénzben, kettőt dísztárgyban),

öt egyenként 400 koronás elsőrendü elismerő jutalmat, (hármat készpénzben, kettőt dísztárgyban),

öt egyenként 300 koronás másodrendü elismerő jutalmat, (hármat készpénzben, kettőt dísztárgyban),

és négy egyenként 200 koronás másodrendü elismerő jutalmat, (hármat készpénzben, egyet dísztárgyban).

Ezen jutalmakért az érdekelt birtokosok (bérlők) azon erdősítéseikkel versenyezhetnek, amelyeket az 1879. évi XXXI. t.-c. 165. §-ában körülírt kopár-, vízmosásos, vagy futóhomokterületeken, állami pénzsegély igénybe vétele nélkül a folyó év tavaszán vagy őszén foganatosítottak.

Megkívántatik azonban, hogy:

a) az 1000 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősítések egy tagban legalább 25 kat. hold terjedelmüek,

b) a 800 és 600 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 25 kat. hold terjedelmüek,

c) az 500 és 400 koronás elsőrendü elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 10 kat. hold terjedelmüek és végül

d) a 300—200 koronás másodrendü elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 5 kat. hold terjedelmüek legyenek.

A pályázó birtokos a versenyre bocsátott erdősítést az első munkálatoktól kezdve a jutalom odaítélésének idejéig állandóan gondozni, a szükséges pótlásokat foganatosítani s a létrejövő erdőt az 1879. évi XXXI. t.-c. 2., illetve 4. §-ai szerint erdőként fentartani és kezelni tartozik.

A versenyre bocsátott erdősítések az 1915-ik évben fognak a helyszinén megbiráltatni. A jutalmak kiosztásánál az erdősítések sikere és közgazdasági jelentősége, az erdősítésnél felmerült nehézségek és az erdősítésre fordított költségek fognak irányadóul szolgálni, de a pénzjutalmak kiosztásánál figyelembe vételnek ezek mellett a birtokos vagyoni viszonyai is.

A pályázó birtokos a jutalomra csak akkor tarthat igényt, ha a versenyre bocsátott és a jutalomra érdemesnek itélt erdősítés a jutalom odaítélésének idejében is birtokában lesz.

Az odaitélt pénzjutalom egy harmadrésze az erdősítést teljesítő kezelő erdőtisztet (gazdatisztet vagy bérlőt) fogja illetni. A dísztárgyat nyert birtokosok azon alkalmazottai pedig, — kik a jutalmazott erdősítések teljesítése körül kiváló érdemeket szereztek, — érdemük szerint külön pénzjutalomban fognak részesülni.

A folyó év tavaszán teljesített erdősítéseket legkésőbb folyó évi julius hó végéig, a folyó év őszén teljesített erdősítéseket pedig legkésőbb folyó évi december hó 25-ig kell a birtokosnak a közigazgatási erdészeti bizottságnál vagy a kir. erdőfelügyelőségnél pályázatra bejelenteni.

Pályázhat a feltételeknek megfelelő erdősítésekkel az erdősítést teljesítő erdő- vagy gazdatiszt, valamint a beerdősített terület bérlője is, de pályázati kérelméhez mellékelni kell a birtokos irásbeli nyilatkozatát, melyben az kijelenti, hogy a pályázatban való részvételhez hozzájárul és egyszersmind kötelezi magát, hogy a versenyre bocsátott erdősítést az 1879. évi XXXI. t.-c. 2. vagy 4. §-aiban meghatározott feltételek szerint állandóan erdőként fogja fentartani és kezelni.

A pályázati kérvényben az erdősítés helyét (község, dülő, helyrajzi szám), kiterjedését és az erdősítésre használt faneméket pontosan meg kell jelölni.

Budapest, 1910. évi május hó.

M. kir. földmivelésügyi minister.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

17973. szám.
I/A-2. 1910.

Felhivás

az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból az 1910—1911. tanévben kiosztható segélyek ügyében.

A m. kir. földmivelésügyi ministerium szolgálati ügyköréhez tartozó állami erdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból, az 1910—1911. tanévre szóló segélyek az 1906. évi 79981. szám alatt jóváhagyott szabályzat 8. szakaszának 4. pontja értelmében folyó évi julius havában osztatnak ki.

Az idézett szabályzat értelmében segélyben részesülhetnek az állami erdészetnél (kincstári erdőknél, állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél, erdőfelügyelőségeknél, a selmecbányai erdészeti főiskolánál, az erdőőri szakiskoláknál és erdészeti kisérleti állomásoknál) alkalmazott tényleges szolgálatban álló, nyugdijazott és elhalt összes tisztviselőknek (erdőtiszteknek, erdészeti tanároknak, erdészeti mérnököknek, kincstári erdészeti orvosoknak, erdőszámvevőségi tisztviselőknek, irodatiszteknek) mindkét nembeli gyermekei, illetőleg árvái, ha az alább felsorolt belföldi intézetek valamelyikének rendes tanulói közé az 1910—1911. tanévre felvétetnek, továbbá a mennyiben már megelőzőleg is iskolába jártak volna, ha a tanulmányi előmenetelt igazoló bizonyitványaikban kitüntetett összes osztályzatoknak legalább fele kitünő, jeles, igen jó, vagy jó.

Elégtelen osztályzat a segélyezést kizárja.

Tornából, énekből, valamint az egyes nem kötelező tantárgyakból nyert osztályzat az igényjogosultság megállapításánál számításba nem vétetik.

Azok a tanintézetek, melyeknek rendes tanulói a szabályzat 18. §-a szerint segélyben részesithetők, a következők:

A) fiugyermekek részére:

1. az erdészeti főiskola,
2. gymnasiumok,
3. reáliskolák,
4. a felső kereskedelmi iskolák,
5. felső ipariskolák és
6. polgári iskolák.

B) leánygyermekek részére:

1. tanitónő-, ovónő- és nevelőnőképzők,
2. női kereskedelmi tanfolyamok,
3. felsőbb leányiskolák és
4. polgári leányiskolák.

C) mindkét nembeli gyermekek részére:

1. az elemi iskolák azzal a korlátozással, hogy a fiugyermekek és az I—IV. osztályba járó leánygyermekek segélyben csak akkor részesülhetnek, ha megfelelő helybeli tanintézet hiányában másutt kénytelenek tanulni.

2. a siketnémák, vakok stb. oktatására szolgáló gyógypaedagogiai tanintézetek és pedig tekintet nélkül a gyermekek életkorára és előképzettségére.

Más tanintézetek tanulói és a fentebb felsorolt tanintézetek rendkivüli, vendég- és magántanulói, nemkülönben a különböző időszaki (téli, esti stb.) tanfolyamok hallgatói a segélyben nem részesithetők.

A segélyek adományozása a folyamodó tisztviselő, illetve árva vagyoni viszonyainak számbavételével történik. — Egyenlő igényjogosultság mellett előnyben részesülnek az árvák s azok a tisztviselők, kiknek több eltáttatlan gyermekük van, vagy akiknek hivatali székhelyén megfelelő tanintézet nincs.

A segélykiosztásnál az atyának érdemessége is figyelembe vétetik.

A tisztviselő rendesen csak egy gyermek nevelésére nyerhet segélyt, 2 gyermek, vagy rendkivüli esetben 3 gyermek után csak akkor, ha az illetőnek első esetben legalább 4, vagy a második esetben legalább 5, még szülői ellátást igénylő gyermeke van.

A segély a szabályzat értelmében mindenkor csak egy-egy tanévre adatik, a segélyben részesülő a következő tanévben is részesülhet segélyben, de csak uj kérvény alapján.

A segélyek minden év szeptember havától kezdve tiz egyenlő havi részletben szolgáltatnak ki, de csak abban az esetben, ha a gyermek tényleg a fent elősorolt tanintézetek valamelyikében tanul, illetőleg az első részlet akkor, ha a gyermek az illető tanintézetbe felvétetett.

A segélyezés iránti kérvényekben kitüntetendő a folyamodó eltáttatlan gyermekeinek száma s kora, az általuk látogatott tanintézet, az esetleg élvezett ösztöndij, vagy más ilynemü állandó segély összege s a kérvényhez a gyermek illetőleg a gyermekek legutolsó iskolai bizonyitványai, nemkülönben a szülők vagyoni állásáról szóló hatósági bizonyitvány, illetve atyától árváknál az árvaszék igazolványa csatolandók.

Az érdekelt szülők, illetőleg gyámok felhivatnak, hogy az alapból nyerhető segélyek iránti kérvényüket szabályszerüi bélyeggel ellátva legkésőbb folyó évi julius hó 8-ig „Az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lyező alap intéző bizottságához" (Budapest, V. Zoltán-utca 16. szám) beküldjék. Az ezen határidőn tul beérkező, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1910. évi május hó 20-án.

A m. kir. földmivelésügyi minister.

19286. szám.
I. B. 1910.

Termelt gömbölyü fenyőmüfa, fenyőmühasáb (cellulosefa) és lágytüzifa eladás.

A liptóujvári m. kir. főerdőhivatal helyiségében folyó évi augusztus hó 4-én délelőtt 10 órakor zárt irásbeli ajánlatok utján nyilvánosan megtartandó versenytárgyaláson az alábbi csoportosítás szerint a következő faanyagok kerülnek eladásra:

I. csoport. A fenyőházai erdőgondnokságban 1909. évben termelt és a kincstár által az ottani vasuti állomáshoz szállítandó mintegy 5800 ürköbm. ipari célokra alkalmas fenyőhasáb és dorongfa.

II. csoport. A fenyőházai erdőgondnokságban 1909. évben termelt és a kincstár által az ottani vasuti állomáshoz szállítandó mintegy 4000 ürm^3. vegyes fenyőhasáb és dorongtüzifa.

III. csoport. A fenyőházai erdőgondnokságban termelt és az ottani vasuti állomás melleti rakhelyen fekvő mintegy 1700 ürm^3 selejtes fenyőhasáb és dorongtüzifa.

IV. csoport. A fenyőházai erdőgondnokságban termelt és az ottani fürészrakodón készletben tartott mintegy 400 tm^3. előhasználati vékony lúc és jegenyefenyőhaszonfa.

V. csoport. Az oszadai erdőgondnokság által az 1909. évben termelt és az ottani erdei rakhelyekre szállított mintegy 670 ürm^3. vegyesfenyő hasáb és dorongtüzifa.

VI. csoport. A liptóujvári faraktárgondnokságnak a liptóujvári vasuti állomás közelében levő mintegy 2000 ürm^3. vegyes fenyőhasáb és dorongtüzifa.

VIII. csoport. A tátrai erdőgondnokság szepesszombati rakodóhelyén fekvő mintegy 364 tm^3-nyi lúc és jegenyefenyőhaszonfa.

Ajánlatok csakis az egyes eladási csoportok összes faanyagára tehetők csoportonként, vagy akár több csoportra egy ajánlaton.

Az ajánlattevők figyelmeztetnek, miszerint csakis oly irásbeli ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni, **melyek a versenytárgyalást megelőző napon legkésőbb délután 6 óráig benyujtattak.**

A csoportok faanyagaira, azok kikiáltási áraira, valamint a leteendő bánatpénzre vonatkozó adatok az általános versenytárgyalási feltételeket kitüntető nyomtatványon vannak feltüntetve, amely ajánlati ürlap és boritékkal együtt a liptóujvári főerdőhivatalnál és az illetékes erdőgondnokságnál beszerezhető.

Budapest, 1910. junius hóban.

Földmivelésügyi minister.

2911/1910. **A rozsnyói járás főszolgabirájától.**

Faeladási hirdetmény.

Gömör-Kishont vm. közigazgatási erd. bizottságának 1852/910. számu határozata alapján közhirré teszem, hogy a Pelsőc nagyközség (Gömör-megye) tulajdonát képező erdő u. n. Nagyhegy" üzemosztályában az 1909—1918. évekre kijelölt s mintegy 217'3 kataszteri hold kiterjedésü vágás területein található tölgymű, valamint tölgy, gyertyán stb. vegyes tüzifaanyag **1910. évi julius hó 8-án délelőtti 10 órakor Pelsőcön** a községházánál nyilvános szó- és irásbeli árverésen eladatik.

A fakészlet mennyisége a becslés szerint:

10400 drb. tölgyfa mintegy 2500 tm^3;
tüzifa „ 30000 ürm^3.

Kikiáltási ár tölgymüfára tömör köbméterenként tövön tiz (10) korona;
tüzifára ürméterenként tövön egy (1) korona 20 fillér.

Az árverés a hirdetett faanyagra tömörköbméterenként illetőleg ürméterenként teendő ajánlatokkal történik.

Szerződési időtartam 1913. évi augusztus 31.

Az árverés eredményének érvényességéhez felsőbb jóváhagyás szükséges.

A faanyag a legtöbbet igérőnek adatik el; a kikiáltási áron alól azonban nem fog eladatni.

Irásbeli zárt ajánlatok a hirdetményben kitüzött idő előtt elfogadtatnak, ha az árverési feltételekben foglalt pontoknak megfelelnek.

Utóajánlatok el nem fogadtatnak.

Bánatpénz 6000 (Hatezer) korona készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban.

Az árverési és szerződési feltételek a rozsnyói főszolgabirói hivatalnál Rozsnyón a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az eladandó faanyag Pelsőc község elöljárósága által jelentkezőknek bármikor megmutattatik.

Rozsnyó, 1910. junius 10.

A főszolgabiró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1327/910. szám.

Faeladási hirdetmény.

A volt 13. számu román bánsági határőrezredből alakult vagyonközség részéről közhirré tétetik, hogy a teregovai erdőgondnokság rendszeres gazdasági üzemterve alapján 1919. év végéig kihasználásra előirt, Fényes község határában fekvő „A" gazdasági osztály XI. vágássorrendjébe foglalt III. tag 41, 42, 43 és IV. tag 44, 45, 46 és 47-ik összesen 1144·28 k. holdat kitevő erdőrészletein előforduló mintegy 240 000 köbméterre becsült összes fatömeg 1919. év végéig leendő kihasználás végett tövön, zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött versenytárgyalás utján fog eladatni.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy 20.000 (huszezer) korona bánatpénzzel felszerelt ajánlataikat alólirott erdőhivatalnál legkésőbb **1910. évi augusztus hó 10-én délelőtti 10 óráig** annál is inkább nyujtsák be, mert elkésve érkezett és távirati uton, valamint bánatpénz nélkül benyujtott, vagy végre a részletes faeladási feltételektől eltérő ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatokban, melyekre nyomtatott ürlapok a vagyonközségnél Karánsebesen kaphatók, az eladásra kiírt fatömeg összes tőára betükkel és számokkal kétséget kizáró módon kiírandó és ajánlattevő kijelenteni köteles, hogy a részletes faeladási feltételeket, melyek a vagyonközségnél Karánsebesen megtekinthetők, ismeri és magát azoknak feltétlenül aláveti.

Karánsebes, 1910. évi junius hó 25-én.

A volt 13. számu román bánsági határőrezredből alakult vagyonközség erdőhivatala.

„Erdei kihágások" cím alatt könnyen áttekinthető formában **és gyakorlati használatra** feldolgoztam az **1879. évi XXI. t.-c.-nek, az erdőtörvénynek az erdei kihágásokra** vonatkozó részét.

A közigazgatási gyakorlatban e törvény idevonatkozó részének helyes irányban történő alkalmazása rendkivül nagy fontossággal bir már csak azért is, mert a végső fokon itélkező **II. foku erdei kihágási biróságok** gyakorlata legfelsőbb fokon döntő, egységes forum hiányában könnyen elágazó lehet, amit még elősegithet azon körülmény, hogy a minisztertanácsnak, szakminisztereknek elvi határozatai, a kir. kuriának elvi döntvényei stb., melyek az erdőtörvény életbelépte óta egyes esetekben hozattak, **egységesen feldolgozva nincsenek.**

A munka tartalmazza ennélfogva az összes érvénynyel biró, s a legujabb időkig megjelent **elvi határozatokat és döntvényeket** és pedig a megfelelő szakaszok alá beosztva; tartalmazza **egyéb törvényeknek** és rendeleteknek (a büntető és kihágási törvény stb.) azon részeit, melyekre az erdei kihágásokról szóló törvényszakaszokban hivatkozás történik s melyek tehát az erdei kihágási törvény alkalmazásánál figyelembe veendők, illetve alkalmazandók; tartalmazza az erdei kihágásokra vonatkozó összes **érvényes rendeleteket,** továbbá **minta-** és **példatárt,** végül pedig kimeritő **betüsoros tárgymutatót.**

Felkérem tehát igen tisztelt cimet, hogy a munka használhatóságára és hézagpótlására való tekintettel munkámat a szükséges mennyiségben saját hatósága részére megrendelni kegyeskedjék.

A könyv ára **1 korona 60 fillér,** mely összeg a kiadókhoz **Székely és Illés** könyvkereskedőkhöz **Ungvárra** küldendő be.

Felszeghy Béla dr.
tb. főszolgabiró, vm. aljegyző.

A fenti munka **második kiadásban** nálunk jelent meg és tisztelettel kérjük annak szives megrendelését.

Ungvár, 1910. junius hó.

Székely és Illés
könyvkereskedők.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. julius 15. 14. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 28.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÖVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

Szakirodalmunk csirái.

A főiskolát egy oly viruló termékeny fának tartom, mely évről-évre érleli gyümölcsét, életképes, egészséges magvakat terem, elültetvén azokat az egész ország legkülönbözőbb vidékein.

Minden életképes magnak meg van a maga csirája, mely egy kis melegnek, nedvességnek és fénynek hozzájárulásával, mihamar kipattantja sziklevélkéit, s erősbödvén, majdan viharokkal dacoló hatalmas szállává fejlődik.

S valjon mi hozza létre ezt az egyszerűnek látszó életfolyamatot? Mi az az *erő*, mely a meleg és nedv egyszerű hozzájárulásával az *első sejtet* megoszlásra birja, az osztódást tovább fejleszti, felépíti a sejtek egész bonyolult egyetemét s ebből egy önálló lényt teremt?

Mi mondja meg annak az egyszerű sejtnek, mely csak a burokból, viztiszta protoplasmából és sejtmagból áll, s ember, állat és növénynél egyforma, hogy az első osztódás után következő sejtek mikép helyezkedjenek el, a keletkező élőlény testének csodálatos felépítéséhez?

Hát magában hordja az a mikroskopikus sejt a belőle fejlődő teremtmény egész szövevényes tervezetét, hogy rögtön az első osztódás után, a következő sejt már a belőle leendő test összetételének törvénye szerint helyezkedik el közvetlen előjéhez?

Ne kutassuk a természet ez örök titkát tovább; itt van az emberi véges ész tudásának határa: eddig és ne tovább!

Az élet keletkezése, fejlődésének titka nem áll az ember hatalmában. És ez jól van így, mert ha hatalmában állana, ezt is elrontaná.

Mi csak az okozatot látjuk, ennek kifejlődését elősegíthetjük, vagy hátráltathatjuk; maga az ok, az indító őserő örök időkre el van rejtve kutató szemeink elől.

Ha főiskolánkat egy termékeny, gyümölcshozó fához, növendékeit ezen fa gyümölcséhez, magvához hasonlítottam, ugy Borsod-Gömör-Hevesvármegyék erdészeti egyesületének azt az eszméjét, melylyel tavalyi közgyülési határozata értelmében a főiskola hallgatóit irodalmi munkásságra szólította fel, bátran tarthatom annak a melegnek és fénynek, mely a magvakat csirázásra késztette.

Emlékezhetnek rá még t. olvasóink, hogy az egyesület u. n. *„irodalmi alap“*-ot teremtvén, 1909. évi közgyülésén 100 korona pályadijat tüzött ki a főiskolai hallgatók részére, az erdőgazdaság vagy vadászat köréből szabadon választott tárgyról szóló értekezés jutalmazására. Ugy a pályadijnyertes mű, valamint a többi dicséretet nyert dolgozat az egyesület hivatalos lapjában közzé lesz téve és irói dijban is részesül.

A főiskola rektora, kérelmünkre, az ügyet magáévá tette, s bizonyára jóakaró buzdításának köszönhető, hogy a pályázat nem maradott eredménytelen.

Nyolc pályázat érkezett be; nyolc magocskához hatott el a jótékony életet keltő meleg, s e nyolc mag kihajtotta első szikleveleit.

Természetes, ezek nem egyenlők; amint ez

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

már a magvaknál történni szokott: a bennük rejlő csiraképesség szerint.

De hogy ama bizonyos fa életképes magot terem, annak fényes bizonyitéka a beérkezett nyolc pályamű, mert közülök egy elnyerte a kitüzött pályadíjat, *négy* pedig dicséretet nyert. A többi háromnak kihajtott sziklevele még gyenge, ápolásra szorul, s nem tudná még elviselni a nyilvánosságnak perzselő napsugarait.

A szunnyadó őserő azonban, mely az első sejtet osztódásra készti, az a főiskolánk termékeny fája minden magvának egyéni sajátsága. Még a három gyengébb műnek szerzője is érezte, hogy megmozdult benne valami, ami kényszerítette tollat ragadni, eszméit, tapasztalatait állandósítani. Ha ez nekik mostanában még nem sikerült, azért csüggedniök nincsen miért, mert az élet a képességeket nem méri mindenkinek egyenlő mértékkel. Talán egy kissé több erély, több gondosság s fáradság mellett az eredmény sem maradhatott volna el. Mert az alap, a kiindulási pont, ama bizonyos első megoszlása az ős sejtnek, eltalálta a helyes irányt. Kettő ezek közül szünidejét használta fel tapasztalatok és megfigyelések gyűjtésére, midőn gyakorlatképen egy-egy kincstári erdőhatósághoz volt beosztva.

Ezt az alkalmazást is oly helyes intézménynek tartom, melyet nem lehet eléggé dicsérni. Mert nagyon is üdvös dolog, ha a hallgató már előleges tájékozást nyer arról a munkakörről, mely életpályájának működési alapját fogja képezni, s visszatérve a főiskolára, tanulmányait már egy bizonyos cél felé összpontosíthatja. Az eredmény ritkán marad el, mert a benyomások iránt fogékony lélek mindennapos munkája mellett egyebet is megfigyel, látni és észlelni tanul. Igazolja ez állításomat a három gyengébb mű is, melynek, amint említém, csak a kidolgozás kerekdedsége, a tanulmányozás mélyrehatóbb alapossága hagy kivánni valót vissza, — a szándék és igyekezet helyes alapokon nyugodván.

A pályadijat és dicséretet nyert művek pedig biztató reménynyel kecsegtetnek, hogy *szakirodalmunk csirái* életképes egyedekké fognak fejlődni.

Nyelvezetük és magyarságuk ugyan még némi csiszolásra vár, de valamennyiből kivilágl ik a komoly tanulmány, elárulja az előre törekvést, e szak iránti szeretetet, s nem nélkülözi az eredetiséget és az önállóságot sem.

A pályamunkákat nem a tudós szőrszálhasogató pápaszemén keresztül birálta meg a bizottság, hanem ama szeretetteljes jóakarattal, mely a fiatal erőt s a bátortalan kisérletezést felemelni, gyámolítani és buzdítani kivánja, s bizonyára nem rajta mult, hogy valamennyi pályázót ki nem tüntette.

A birálat eredményét részletezve más helyen találja az olvasó, a szerzők képességeit a közlendő művekből ki-ki megítélheti; a kezdetre pedig el lehet mondani, hogy „Eppur si mouve!“ — és mégis mozog a föld!

Szénássy.

A kései tölgy (Quercus tardissima Smk.) ismertetése.

Irta *Földes Tibor* erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyűlésén 100 koronával jutalmazott pályamunka.

Jelige: Viruljon hazánk, miként tölgyei, elpusztíthatatlan őserővel.

(Folytatás.)

Ebben az időben küldött Földes a marianbruni kisérleti állomásnak úgyszintén a budapesti egyetemi, a selmecbányai főiskolai növénykertnek is kései tölgymakkot kisérletezés céljából.

A fent említett ministeri rendeletnek megfelelőleg minden egyes erdőhatóság gondoskodott a kései tölgymakk beszerzéséről és bevetéséről s megbízta mindazokat az erdőgondnokokat, akiknek kerületében ily kultura van, a kései tölgy megfigyelésével. E megfigyelések eredményeit azután minden egyes erdőhatóság jelentés kiséretében évenkint tavaszszal és őszszel felterjesztette a földmivelésügyi ministeriumba. A ministerium azonban 1894-ben ujabb rendeletet adott ki, melyben a kései tölgy tenyésztésével tett kísérletek minél sikeresebb elvégzése végett utasítást ad arra vonatkozólag, hogy mire kell kiterjeszkedni a tavaszi, illetőleg őszi jelentésben. Tavaszszal beterjesztendő, hogy a csemeték miként teleltek át; mikor

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

fakadt ki a kései tölgy, mikor a többi tölgyfa lombja; tavaszi fagyok voltak-e; s ha előfordultak, úgy kitüntetendő idejök s az, hogy mennyiben tettek kárt a kései tölgyben s a körülötte levő többi tölgyfajban. Őszszel bejelentendő a nyár folyamán beállott említésre méltó körülményeken kívül a csemeték teljes magassága évi hossznövekedése; a legutóbbi évben kipusztult mennyiség s a kiveszés valószínü oka. „Mivel a kísérletek célja annak megállapítása, hogy e tölgyfaj mennyire áll ellen a kései fagyoknak, a csemetéket oly helyekre kell telepíteni, ahol a fagynak ki vannak téve, ugyanoda más tölgyfaj is kiültetendő s a kiültetés helyének tenyészviszonyai is jellegzendők." E rendelethez alkalmazkodva készülnek el a jelentések s küldetnek fel a miniseriumba, most az erd. kísérl. állomásnak, ahol aztán az összes erdőhatóságok által szolgáltatott adatokat összefoglalják s összehasonlítják egymással. E kimutatásokból megállapítható az, hogy e tölgyfaj mely vidéken találja fel létfeltételeit legjobban s mely vidéket kedvel. Földes ugyanebben az évben egy ujabb cikket adott ki a „Centralblatt für das gesammte Forstwesen" c. lap juliusi számában „Die spätblühende Eiche" címen. E cikkében ismerteti mindazokat a tanulmányokat és kísérleteket, melyeket e tölgyfajra vonatkozólag úgy ő, mint mások 1894-ig végeztek s összefoglalja azokat a tapasztalati adatokat, melyek a kései tölgy ismeretéhez tartoznak. A következő évben (1895) a „Zeitschrift f. F. U. J. W." novemberi füzetében Schwappach tollából jelent meg egy közlemény a kései tölgyről. Schwappach hol Földes, hol Gilardoni cikkeiből idézve, e tölgyfaj rövid történetével ismertet meg, majd áttér a kései tölgy jellemzésére. Előadja, hogy a kései tölgy válfaja a Quercus pedunculátának, később lombosodik mint utóbbi, s a kései lomfakadásból kifolyólag „védve van a kései fagyok s a korán fellépő rovarok pusztításai ellen." Ezért a lombosodás gazdag, s a törzs erősen kifejlődik. Fája szép, egyenes növésű, makkja vaskosabb, nagyobb szemű, mint a Qu. pedunculátáé, levelei legtovább zöldelnek. Megemlíti, hogy a kései tölgy megél a *homokon, kavicsos talajon* is, s mindenütt megtartja legjellemzőbb tulajdonságát, a kései lombosodást. Előfordul Francia-, Csehországban és Kaukazusban, a Krim félszigeten s Magyarországon. Elmondja, hogy a kései tölgyet úgy Francia-, mint Magyarországban nagyban telepítgetik s kísérleteznek vele, s hasonlóképen kísérleti állomások vannak „Krajnában, Kustenlandban, Csehországban és Galileában is", a Földestől odaküldött makkal és hogy 1892 óta a poroszországi fő kísérleti állomás is tanulmányozza. Schwappach közleménye végén a poroszországi megfigyelések eredményeit tünteti fel s azt mondja, hogy „a csírázás idejére nézve a közönséges s a késő tölgy között semmi különbség sem mutatkozott", s hogy „az első évben a kiződülés idejére nézve sem volt különbség." Hogy ebben az év-

Hatóság	Kísérleti hely: megnevezése	fekvése	talaja	A kései tölgy: lombfakadásának ideje 1895	Egyéb tölgyf.	Átlagos különbség: nap
	Erd. akadémia Selmecbánya	sík, völgy alja 480 m		május 17—28	május 6—10.	14
	M. kir. erdőhiv. Zsarnócán	déli		—	—	14
Ungvár	M. kir. erdőgondnokság	Radváncon		—	—	14
Ungvár	M. kir. erdőgondnokság	Ó-Kemencén		máj. 5.	ápr. 12.	23
Ungvár	M. kir. erdőgondnokság	Dubrinicson		május 12—15.	-	12
Ungvár	M. kir. erdőgondnokság	Sztavnán		május 23—25.	—	—
Sátoraljaújhely	M. kir. erdőgondnokság	V.-Hunyad		május vége	május eleje	14
Lippa	M. kir. erdőgondnokság	Lippán		május 5—12.	máj. 3.	10
Lippa	M. kir. erdőgondnokság	Csálán (Arad)		máj. 8.	ápr. 30.	8
Lippa	M. kir. erdőgondnokság	Pécskán		május 16.	máj 3.	7
Lippa	M. kir. erdőgondnokság	Apátfalván		máj. 8	ápr. 30.	8
Lugos	M. kir. erdőgondnokság	Kiszetőn		átlag máj. 12	átlag ápr. 26.	16
Lugos	M. kir. erdőőri szakiskola	Vadászerdő		április 17—21.	ápr. 2.	17
Lugos	M. kir. erdőőri szakiskola	Királyhalma		átlag máj. 26.	április 14—25.	28

1. táblázat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ben hány nap volt a kései tölgy és más tölgyek kizöldülésének ideje közötti különbség a különböző magyarországi kisérleti helyeken, azt az 1. táblázat mutatja.

Ezen táblázatból azt látjuk, hogy 1895-ben a legtöbb helyen csak 1—2 heti különbség volt a lombfakadás idejében. Ennek oka azonban, — amint ezt Bundnak az Erd. Lapok 1895-ik évi decemberi számában megjelent cikkéből kivettem, — az akkori hosszú tél, amely miatt a vegetatio később indult meg, mint rendes körülmények között; azonban Királyhalmán és Ókemencén 28, illetve 23 nap a késedelem. A következő évben (1896) a késő tölgy és a többi tölgyek kizöldülése között már nagyobb az időköz, erre vonatkozólag álljanak itt a következő adatok (2. táblázat):

Hatóság	A kisérleti hely megnevezése	A késő tölgy	Egyéb tölgyfajok	átl. különbség napokban
		lombfakadásainak ideje 1896-ban		
	Erdészeti akadémia Selmecbánya	V/26-tól VI/6-ig	V/7-től V/12-ig	20
M. kir. erdőhivatal Zsarnócán	M. kir. erdőgondn. Garamrév	V/20	ápr. vége	20
M. kir. főerdőhivatal Ungvárt	M. kir. erdőgondn. Radvánc	—	—	28
"	M. kir. erdőgondn. Dubrinics	V/13	V/1	12
"	M. kir. erdőgondn. Sztavnán	V/28	—	—
M. kir. erdőhivatal Szászsebes	M. kir. erdőgondn. Vajdahunyad	V/26	—	-
M. kir. főerdőhivatal Lippán	M. kir. erdőgondn. Lippán	IV/20	IV/29	9
"	M. kir. erdőgondn. Csála (Arad)	V/1	V/1	—
"	M. kir. erdőgondn. Pécskán	V/17	V/1	16
"	M. kir. erdőgondn. Apátfalva	V/14	IV/29	15
M. kir. erdőigazg. Lugos	M. kir. erdőgondn. Kiszetón	átlag V/16	átlag V/10	6
"	M. kir. erdőőri sz.-isk. Vadászerdő (Temesvár)	IV/30	IV/5	25
"	M. kir. erdőőri sz.-isk. Királyhalma (Szabadka)	V/28	V/1	28

2. táblázat.

A jelentések szerint, ott, ahol fagy volt, az csak a többi tölgyfajoknak ártott, a kései tölgy ellenben ment maradt a károsodástól.

1897-ben Nikodem Vilmos hercegi erdőmester a kései tölgy ismeretéhez ujabb adatokat fűz a „Centralblatt f. al. g. Forstwesen" V. füzetében. Megfigyelései szerint „a kései tölgy Zágráb és Sziszek között is előfordul, majdnem teljesen elegyetlen állabot alkotva 100—150 cm. tengerszíne feletti magasságok között"; legjobban a nedves, nyirkos talajt kedveli. Míg a franciaországi megfigyelések szerint a kései tölgy mocsaras, sőt még száraz helyeken is jobban tenyészik mint a kocsányos tölgy, addig a horvátországi megfigyelések ennek ellenkezőjét bizonyítják. A kései tölgy legjellemzőbb sajátságai Nikodem szerint, hogy egyfelől a korai fagyok, másfelől a „korán fellépő rovarkárok ellen védve van. De míg a késői tölgy e rovarok károsítása ellen nincs teljesen védve, addig a fagyok csak az esetben árthatnak e tölgyfajnak, ha május vége felé vagy junius elején következnek be, utóbbi eset azonban csak kivételesen foroghat fenn. Általában azt mondani, hogy a kései tölgy már fiatal korától kezdve gyorsabban nő, mint a kocsányos tölgy, nem lehet." Erre nézve azt hozza fel, hogy „a vesceniai erdőkerületben, hol mindkét tölgyfélét egyidejüleg telepítették meg, különbség azok között magasságra nézve nem mutatkozik." Igen fontos sajátsága azután a késő tölgynek az, hogy törzse egyenesebb, vaskosabb s jobban fejlődik ki, mint a többi tölgyé, szép sugár termetü s hogy e tölgyfaj makkja „ugyanazon körülmények között *később kel ki,* mint a többi tölgy." Erre vonatkozólag álljanak itt a következő adatok (3. és 4. táblázat).

Erdőkerület	Elvetés ideje 1895-ben			Kikelés ideje		
	kocsántalan tölgy	kocsános tölgy	késő tölgy	kocsántalan tölgy	kocsános tölgy	késő tölgy
Cerje	április 26.	április 26.	április 26.	május 15.	május 31.	junius 15.

3. táblázat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Nikodém a kiződülés idejére nézve a következőket találta:

Erdőkerület	A kiződülés ideje 1895-ben		
	kocsántalan tölgy	kocsányos tölgy	kései tölgy
Jurjevac	ápr. 15—18	ápr. 25—30	máj. 23—28.

4. táblázat.

Megemlíti azután, hogy 1895-ben május 20-a körül fagy volt, melynek következtében a *kocsányos tölgy elfagyott, a kései tölgyben ellenben semmi kár sem esett.* Azután rátér Földesnek általa igazolt arra a megfigyelésére, hogy a kései tölgy kevesebb makkot terem, mint a kocsányos tölgy, s ennek oka szerinte az, hogy nyulánkabb fejlődésénél fogva kisebb koronát növel.

Virágjának a fagy szintén kevésbbé s ritkábban árt. Előfordul Magyar-, Horvát-, Franciaés Oroszországban. Makkja alig különböztethető meg a kocsányos tölgytől. Nikodém közleményeinek végén sajnálatának ad kifejezést amiatt, hogy Csehországba helyeztetvén át, a horvátországi késő tölgyre vonatkozó vizsgálódásait nem folytathatta, de reméli, hogy ottmaradt szaktársai folytatni fogják e tölgyfaj megfigyelését.

Kressák Pál (l. az „Erdészeti Lapok" 1901. évfolyamának V. füzetét) szerint az ujvidéki kocsányos tölgyfiatalosban szintén előfordul a kései tölgy, melynek eredetét a szlavoniai és délbácskai makkra vezeti vissza. Nevezett e tölgyfajról csak 1900-ban szerzett tudomást olyképen, hogy az ujvidéki erdőben már minden zöld volt, midőn a kései tölgy még feketéllett s csak 20—25 nap mulva kezdett lombosodni. E tölgyfajt megfigyelve, a következőket tapasztalta: „A három fagyos szent, Pongrác, Szervác, Bonifác eltért kegyetlen szokásától, s nem háborgatta hideg megjelenésével a zsenge növényvilágot, időt és alkalmat nyujtva ezzel a közönséges kocsányos tölgy hajtásainak és leveleinek zavartalan megerősödésére"; Orbán napján azonban oly fagy következett be, hogy úgy a kocsányos, mint a kései tölgynek nagy kárt okozott. De „míg a már jól kifejlődött és megerősödött levélzetű kocsányos tölgynek legfeljebb csak hajtásvégei és levélrészei fagytak el, addig a kései tölgyön semmi sem maradt zöld." E megfigyelés tehát azt bizonyitja, hogy a kései fagyok ellen nem mindig nyujt biztos védelmet a késő lombosodás.

Földes a budapesti növénykertet meglátogatva, az „Erdészeti Lapok" ugyanezen évfolyamának XI. füzetében 101. l., sajnálatának ad kifejezést amiatt, hogy az általa küldött kései tölgyeket „vagy cimlet híján, vagy tán mert nincsenek meg, vagy nem iettek nyilvántartva", nem találta meg sehol sem. Mágocsy Dietz Sándor, az egyetemi növénykert akkori igazgatója az „Erdészeti Lapok" 1905-ik évfolyamának 711-ik oldalán közölt cikkében azonban megnyugtat azzal, hogy a kései tölgyek megvannak, s ezek legszebbike a „gyógyító növények csoportjába került az egyik kertész tévedéséből a kocsányos tölgy helyett, és ez alatt a név alatt található fel, de gondoskodtam, — úgymond — máris a figyelmeztetés folytán, hogy a megfelelő névjelző kerüljön elébe." Sajnos azonban, kényszerült átültetés folytán 1909-ben kihalt, helyette azonban Földes gondoskodása folytán 100 drb. 2 éves lett elültetve ugyancsak 1909-ben.

3. A késői tölgy tulajdonságainak megállapítása.

A fent előadottak alapján a kései tölgy tulajdonságaira vonatkozó ismeretek a következő eredményre vezetnek.

A kései tölgy a kocsányos tölgynek egy olyan fajváltozata, amely a tőalaktól abban tér el, hogy 4—6 héttel később lombosodik, mint amaz, innen ered elnevezése is. E kései lombosodást nem okozza semmiféle külső körülmény (fény, talaj, földrajzi fekvés, időjárás, stb.), hanem ez egy átöröklődő sajátság, mely e tölgyfajt a többitől megkülönbözteti. E sajátságát e tölgyváltozat minden esetben megtartja, amint ezt az eddigi kísérletek is igazolják. Előfordulását illetőleg honos Magyar-, Horvát-, Francia-, Cseh-, és megtelepítés folytán ujabban Németországban is. Hazánkban különösen Bács-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Bodrog- és Baranyamegyét kedveli, de úgy látszik, Abauj- és Zemplénmegyében is előfordul, mert — amint Fekete az Erdészeti Növénytan II. kötetében megjegyzi, — Sárospatak környékén van egy későn virító tölgy, amelyet a nép fekete tölgynek nevez. De ujabban megtelepítés folytán hazánknak igen sok vidékén előfordul s megtelepítésével ministeri rendeletre több erdőhatóság foglalkozik. Így telepítették meg e tölgyet a lippai főerdőhivatal kerületéhez tartozó paulisi erdőgondnokságban, ahol immár körülbelül 20000 drb. 3—4—5 éves kései tölgycsemete van, amit most ültetnek ki az erdőbe. Megemlíthetem még azt is, hogy ugyanezen erdőgondnokság küldött ebben az évben csemetéket az egyetemi növénykert számára is. A baranyamegyei bellyei uradalom hasonlókép igen szép kései tölgyállománynyal rendelkezik. 150 méterig tenyészik.

Ami a kései tölgy növénytani leírását illeti, erre vonatkozólag ismereteimet a következőkben foglalhatom össze. Törzse meglehetősen szabályos henger s az erdőben igen szép sugár, egyenes növésü s alsó ágait hamar leveti. Kérge világosszürke, síma, eléggé repedezett s nagyon hasonlít a cseréhez, amelyhez különben gyors növését tekintve is nagyon hasonlít. Rügye tojásdad, tompa végű, kopasz, vagy könnyen lekopó szőrrel ellátott. Levelei épúgy, mint a kocsányos tölgyéi, fordított tojásalakuak, öblösek, rövid nyelűek. Makkja vastag és gömbölyded, nagyobb mint a kocsányos tölgyé, gesztenyeizű; a kupacs széle ép, pikkelyeinek száma igen nagy, ezek fedelékesen fedik egymást, a kupacs nyele, u. n. kocsánya megfelelő hosszu. Fája világosabb szinű mint a kocsányos tölgyé, melynél nehezebb, keményebb, de amellett fája kitünően hasad; rugalmas, igen tartós, a legtartósabb fák egyike.

A kései tölgynek, — amint a neve is mutatja, — legfontosabb, legjellemzőbb tulajdonsága a *kései lombosodás*. Mig a kocsányos tölgy rendes körülmények között április hó közepén zöldül, addig a kései tölgy csak május végén, junius elején lombosodik. Ennek megfelelőleg, a virágzás is később indul meg e tölgyváltozatnál s leveleit is később hullatja le, mint a többi tölgyek. E kései lombosodásnak a következménye a kései tölgynek egy másik tulajdonsága, az t. i., hogy egyfelől a kései fagyok, másfelől a korán fellépő rovarpusztítások káros hatásának nincs kitéve. Rendkivüli esetekben azonban — amint ezt a tapasztalat is bizonyítja — e tölgyfa is ki van téve a fagyoknak, ha ezek junius elején, vagy a lombosodás megindulása alkalmával következnek be. Kimondhatjuk azonban általánosságban azt, hogy a kései tölgy fagyok ellen teljesen meg van védve. Ami pedig a rovarmentességet illeti, erre vonatkozólag azt kell megjegyeznünk, hogy mivel épen áprilisban jelentkezik a legtöbb s legkártékonyabb rovar és hernyó, mint pl. Porthesia chrysorrhoca hernyója s a cserebogár, ezek a kései tölgyet már nem bántják. Ennek alapján tehát azt mondhatjuk, hogy a kései tölgy ha nem is teljesen, de nincs kitéve a rovarok pusztításainak.

Egy másik fontos sajátsága a kései tölgynek az, hogy makkja később kel ki, mint a kocsányos tölgyé, vagyis a csirázás ideje e tölgyfajnál szintén később következik be, mint a kocsányos tölgynél. Jellemző tulajdonsága azután a *gyors növés* s innen van az, hogy a kései tölgy többnyire majdnem teljesen elegyetlen állományt alkot s csupán a cser vegyülhet közéje, mert csak ez tudja a tölgyfajt növésben követni, ha állományt alkot. A cser keveredési arányára vonatkozólag felhozom a következő adatokat:

1. *A bukini, raskováci tölgyállomány* (1888.)
Kiterjedése: 10 hold.
Törzsszám: 2369 db. kései tölgy, 415 db cser.
Holdanként: 237 db kései tölgy, 42 db cser.

2. *A plávnai morgácsi kései tölgyállomány* (1888.)
Kiterjedése: 6·3 hold.
Törzsszám: 333 db kései tölgy, 34 db cser.
Holdanként: 55 db kései tölgy, 5 db cser.

Hasonlóképen jellemző a kései tölgyre nézve az, hogy makktermőképessége sem oly nagy, mint a kocsányos tölgyé.

Technikai tulajdonságait illetőleg a következőket kell megjegyeznünk. Fája egyenes növésü, könnyen hasítható s ennélfogva könnyebben dolgozható fel, mint a kocsányos tölgyé. Vasúti

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

talpfák, épületfák, dongák s más technikai célra szolgáló faáruk, az u. n. hasított áruk készítéséhez kiválóan alkalmas. Kérge, gubacsai s fiatal hajtásai igen sok csersavat tartalmaznak. A gubacsokat legnagyobb részt a Cynips hungarica és conglomerata okozza.

4. A kései tölgy tenyészeti viszonyai.

A kései tölgy talajigény tekintetében az alig válogatós fafajok közé tartozik, amennyiben jobb talaj hiányában a homokos, kavicsos, sőt még oly talajon is megél, ahol más fafaj hamarosan kipusztul vagy egyáltalában nem tenyészik. A rossz talajon tenyésző kései tölgy is megtartva mindazokat a jó tulajdonságokat, amelyek e tölgyfajt jellemzik, sőt a tapasztalati adatok azt bizonyítják, hogy a rosszabb talajon nőtt kései tölgynek fajsulya nagyobb, mint a jobb minőségű talajon tenyésző kései tölgyé. E tekintetben tehát szintén különbözik más fafajoktól.

Arra vonatkozólag, hogy hány hőegységre és mennyi nedvességre van szükség a tölgyek kiöldüléséhez, a Földes által szolgáltatott adatokat hozom föl. A tenyészeti viszonyokra nézve szolgáljon a következő összehasonlító kimutatás (5. és 6. táblázat).

1888-ban.

Fanem	Kizöldülés ideje	Hőmennyiség C°	Csapadék milliméter
Kocsányos tölgy . .	Április 6.	317·6°	57·95
Kései tölgy	Május 14.	853·8°	121·35
Kései tölgy meddő .	Május 20.	993·3	121·35
Cser	Április 16.	418·9	79·75
Kocsányos tölgy meddő szil, eper, ákác	Április 21.	492·3	79·75

5. táblázat.

1891-ben.

Fanem	Kizöldülés ideje	Hőmennyiség C°	Csapadék milim.	1888-al szemben	
				hő	csapadék
				többlet	
Kocsányos tölgy .	Április 20.	405·30	121·3	87·70	63·35 mm.
Kései tölgy . .	Május 20.	945·65	156·65	97·0	35·30 „

6. táblázat.

Ezen adatok azt bizonyítják, „hogy sem a melegmennyiség, sem a csapadéknak mennyisége egymagában még nem elegendő arra, hogy a tenyészet meginduljon, hanem főként a melegmennyiségnek miképen és mily magas foku tételekben való elosztása kombinálva a csapadék hőfokával, bir e tekintetben döntő sulylyal“; egyszersmind azt is látjuk, hogy míg a kocsányos tölgy ápr. 6—20-ig zöldül ki, addig a kései tölgy május 17—20-ig, tehát egy hónapi különbséggel.

Ami a kései tölgy növekedését illeti, erre nézve lássuk az apatini erdőrendezőség által 1888-ban összeállított termési táblákat:

I. Termőhelyi osztály.

Qu. tardiflora számára törzselemzés utján összeállított s grafikus uton kiegyenlített termési tábla (7. táblázat).

Kora	Átlagtörzs			Teljes záralat	Fatömeg teljes záralat	Növedék		Megjegyzés
	magassága	átmérője	köbtartalma			folyó	átlag	
év	méter	cm.	m³	drb.				
10	5·0	5·0	0·010	2400	23	2·3	2·30	
20	12·45	12·0	0·080	730	58	3·5	2·90	
30	18·8	17·0	0·207	485	100	4·2	3·33	
40	23·0	23·0	0·410	362	148	4·8	3·70	
50	25·5	26·0	0·674	297	200	5·2	4·00	
60	27·0	29·0	0·9·0	261	255	5·5	4·25	
70	27·8	32·0	1·250	246	307	5·2	4·39	
75	28·25	35·0	1·373	240	330			
80	28·6	—	1·540	230	354	4·7	4·43	
90	2·0	—	1·775	225	399	4·5	4·43	

7. táblázat.

Az állab kora = 75 év.
Terület = 3·8 kath. hold.

Kora	Fatömeg készlet	Növedék		Megjegyzés
		folyó korszaki	átlag	
év	tömör köbméter			
10	14	1·4	1·40	
20	42	2·8	2·10	
30	83	4·1	2·77	
40	135	5·2	3·38	
50	190	5·5	3·80	
60	246	5·6	4·10	
70	295	4·9	4·20	
80	336	4·1	4·20	
90	370	3·4	4·11	
100	400	3·0	4·00	
110	425	2·5	3·86	
120	448	2·3	3·73	

8. táblázat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

I. Termőhelyi osztály.

Qu. pedunenlata számára az erdők rendezése alkalmával 1887. és 1888. évben gyüjtött adatokból összeállított termési tábla (8. táblázat).

II. Termőhelyi osztály.

Quercus tardiflora számára törzselemzés utján összeállított s graficus uton kiegyenlített termési tábla (9. táblázat).

Kora	Az átlagtörzs			Törzsszám teljes zárlat	Növedék			Jegyzet
	magassága	átmérője	köbtartalma		Fatömeg teljes zárlat	folyó	átlag	
év	méter	cm.	köbm.	darab	tömör köbméter			
10	3·70	5	0·004	3800	15	1·5	1·50	
20	8·30	10	0·034	1080	37	2·2	1·85	
30	13·50	13	0·086	720	62	2·5	2·07	
40	17·80	17	0·177	518	92	3·0	2·30	
50	20·75	21	0·300	420	126	3·4	2·52	
60	23·00	24	0·440	375	165	3·9	2·75	
70	24·30	27	0·620	337	209	4·4	2·99	
75	24·75	28	0·735	313	230	4·4	2·99	
80	25·40	28	0·845	300	253	4·4	3·16	
90	26·00	28	1·060	280	296	4·3	3·29	

9. táblázat.

Az állab kora = 75 év.
Terület = 6·1 kat. hold.

II. Termőhelyi osztály.

Quercus pedunculata számára törzselemezés utján összeállított adatok (10. táblázat).

Kora	Az átlagtörzs			Törzsszám teljes zárlat	Növedék		Megjegyzések
	magassága	átmérője	köbtartalma		Fatömeg teljes zárlat	folyó átlag	
év	méter	cm.	tmkm.	darab	tömör köbméter		
10	4·25	7	0·010				
20	9·25	13	0·076				
30	13·25	18	0·192				
40	16·25	23	0·351				
50	18·3	26	0·495				
60	20·5	27	0·571				
70	21·5	29	0·673				
80	22·25	31	0·830				
90	23·00	34	1·000	289	289		

10. táblázat.

Ezen adatokból azt látjuk, hogy mig az I. termőhelyen nőtt kétfajta tölgy közül a kései már 75 éves korában messze túlszárnyalja a Qu. pedunculatát, addig a II. termőhelyen már nem oly nagy mértékben, de mindamellett mégis gyorsabban nő, mint fajrokona. E gyorsabb növekedésnek következménye pedig az, hogy a kései tölgy holdankénti fatömege ugyanazon termőhelyen nagyobb, mint a kocsányos tölgynél, amint azt az alanti kimutatás is mutatja.

	Qu. p.	Tardifl.	Tardifl.-nál több
a 60-ik évben	246 m³	255	9 m³-el
a 70-ik „	295 „	307	19 „
a 80-ik „	336 „	354	18 „
a 90-ik „	370 „	399	29 „

Tehát ebből azt látjuk, hogy a Qu. tardiflora fatömegtöbblete a Qu. pedunculatáéval szemben mindig nagyobb és nagyobb lesz. Ugyanezt igazolja egy másik adat. A bellyei uradalomban lévő, most 30 éves, hazai makkal felujított kocsányos tölgyállomány fatömege kat. holdanként 117 m³, átlagos évi növedék 4·17 m³. Ezzel határos egy ugyanolyan koru, de szebb, egyenesebb növésü szlavoniai makkból (var. tardiflora) nevelt tölgyes fatömege kat. holdanként = 131 m³, átlagos évi növedék = 4·67 m³.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Uj könyv.

Gyakorlati használatra értékes könyvet állítottak össze *Petrás* Jakab m. kir. főerdőmérnök és *Serbán* János tb. főszolgabíró: „Az 1879. évi XXXI. törvénycikknek az erdei kihágásokra vonatkozó intézkedései, az erdei rovatos naplókra vonatkozó rendelettel, a rendőri büntető szabályzat kivonatával, kárbecslési példákkal és magyarázatokkal kiegészítve." Kiadják a szerzők: Beszterce, 1910. 8⁰ 167 oldal. Ára 3 K 50 f.

Szerzők huzamosabb ideig teljesítettek egy járásban közszolgálatot, s ez alkalommal bő tapasztalatokat szereztek az erdei kihágások körüli eljárásban, s a gyakorlatból leszűrték a helyes utat, melyen egyfelől a bírónak, másfelől a vádat képviselő erdőtisztnek, úgy a büntetés alkalmazásának, mint a kár és költségek helyes felszámítása tekintetében járnia kell.

Az erdőtisztek a kihágási eljárás egész folyamata alatt szükséges tudnivalókat ezen munkában megtalálhatják, magyarázatokkal lévén ellátva az erdőtörvénynek a kihágásokra vonatkozó szakaszai.

Felöleli a mű az erdei rovatos naplók készítéséről és vezetéséről szóló rendeletet és a m. kir. belügyminisztert 65000—1909. sz. alatt kelt körrendeletével a rendőri büntető eljárásra vonatkozólag kiadott egységes szabályzatának kivonatát is, mely szerint az erdei kihágási esetek tárgyalás nélkül „Büntető parancs"-csal is elintézhetők. Bár ezen szabályzat jelenleg még nincs életbeléptetve, szerzők példákat dolgoztak ki arra nézve, miként kell az erdei károkat megbecsülni, s a panaszt helyettesítő becslevélben bejegyezni, hogy a „Büntető parancs" kibocsátására szükséges adatokat tartalmazza.

Szerzők e becses munkát első sorban az erdőtisztek használatára szánták, de hasznát vehetik az erdei kihágásokkal foglalkozó hatóságok is. Melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesületének közgyülése.

Junius hó 18-án d. u. 5 órakor Dobsina r. t. város gyűléstermében Krausz András h. polgármester a városi tanács élén üdvözölte a szélrózsa minden irányából összesereglett erdészeket, a meleg fogadtatást Borhi Borhy György alelnök köszönte meg. Ezután hosszú kocsisorban megindult a társaság a jégbarlanghoz, a festői sztracenai völgyön át, gyönyörködve a szebbnélszebb természeti alkotásokban, mint a sólyomhasadék, sziklakapu, Stefánia-csúcs, — míg Elek István automobilján a Csuntavának vette utját.

A gyors elszállásolás után megkezdődött a kedélyes ismerkedési est, s mikor az egyesület választmánya komoly munkára elvonult, — a tánc, amely valóban kívilágos-kivirradtig tartott, mert mikor az utolsó párok pihenőre tértek, a nap korongja már magasból szórta tündöklő fénysugarait a terem előtt locsogó szökőkutra.

A közgyülésen résztvettek: Borhi Borhy György udvari tanácsos, Bobok Tivadar társ. erdőmester, Bánik György m. kir. erdőmester, Benedicty Kálmán hgi bányafőfelügyelő, Braunlich Ferenc gépészmérnök, Bárdossy Miklós hgi főerdész, Balázs Kálmán erdőmérnök-hallgató, Dienes Barna urad. főerdész, Elek István m. kir. erdőmérnök, Frits Gyula püsp. főerdész, Gesztes Lajos érs. erdőmester, Glózer László társ. erdőgondnok, Hering Samu, Hensch Emil, Hankó Pál hgi erdőmesterek, ifj. Hevessy László főszolgabíró, Kotzman Géza m. kir. erdőmérnök, Kostyenszky Pál urad. főerdész, Kovács Mátyás plebános, Király Emil hgi főerdész, Krausz János hgi erdész, Kellner Viktor vsi erdőmester, Krausz András polgármesterhelyettes, Krausz János gazdatiszt, Kellner Viktor dr. orvos, Kolbenheyer Gyula hgi főerdész, Lux János hgi erdőmester, Loványi Hugó vasgyári főfelügyelő, Lányi Aladár hgi főerdész, Lux Simon faiparos, Mayer Géza urad. erdőmester, Mitske Gusztáv társ. erdőgondnok, Nagy Elemér főszolgabíró, Nikl Gyula főjegyző, Okolicsányi Lajos hgi erdőmester, Podrhradszky Pál hgi főerdész, Seeh Jenő m. kir. főerdőmérnök, Stecher Xavér uradalmi főerdész, Sztankovics Károly tanár, Szénássy Béla hgi erdőrendező, Terray Lajos dr. orvos, Tornay Gyula fkpt. erdőmester, Zachár István kir. erdőfelügyelő, Zsigmond Géza földbirtokos. — Hölgyek: Antóny Olga, Benedicty Kálmánné, Braunlich Ferencné, Elek Istvánné, Fritschné két rokonával, Gesztes Etа, Hankó Pálné, Hankó Ilonka, Kolbenheyer Gyuláné, Krausz

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Andrásné, Kellner Viktorné, dr. Kellner Viktorné. Lux Jánosné, Lux Ida, Okolicsányi Lajosné, Okolicsányi Erzsi, Seeh Matild, Sztankovics Károlyné.

Junius 19-én reggel 9 órakor Gesztes Lajos elnök meleg üdvözlő szavakkal megnyitotta a közgyülést s a titkár bejelentette, hogy a nagyméltóságú földmivelésügyi ministert Zachár István kir. erdőfelügyelő, Gömörkishont vármegye törvényhatóságát Lukács Géza alispán, a rozsnyói járást Nagy Elemér főszolgabiró, Dobsina r. t. várost ifj. Krausz András h. polgármester, Nickl Gyula főjegyző és Krausz János gazdatiszt, a Hevesmegyei Gazdasági Egyesületet Borhy György udv. tanácsos, az Országos Erdészeti Egyesületet Podhradszky András hgi erdőigazgató, a Baranya-Somogy-Tolnamegyei Erdészeti és Vadászati Egyesületet Seeh Jenő m. kir. főerdőmérnök, az Arad-Temes-Déva-Lugosvidéki Erdészeti Egyesületet Mitske Gusztáv társ. erdőgondnok, a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaságot Bobok Tivadar társ. erdőmester, a Stainer Gyula körmendi magpergető gyárat Szudnicky József igazgató — képviselik.

Napirend előtt Lukács Géza alispán üdvözölte a közgyülést Gömörkishont vármegye törvényhatósága nevében, sikert kivánva az üdvös munkálkodáshoz, kiemelvén, hogy a közgyülésen való megjelenésre nemcsak a kötelesség, de szive, a barátság érzete is késztették. Majd Krausz András mondott üdvözletet Dobsina város nevében s felolvasta a földmivelésügyi minister ő rkezett meleghangu levelet és Bornemisza László főispán táviratát.

A mult közgyülés jegyzőkönyvének felolvasása után, melyet Mayer Géza és Okolicsányi Lajos hitelesitettek, a titkár terjesztette elő az egyesület mult évi működéséről az alábbi jelentést.

Igen tisztelt Közgyülés!

Felhőtlen égből sujtott le a gyilkoló villám. A rideg halál 1909. augusztus 23-án váratlanul elragadta nagyérdemü, fáradhatatlan, buzgó vezérünket Imecsfalvi Imecs Béla urad. erdőmestert, egyesületünk egyik alapító tagját, szeretve tisztelt alelnökét és Magyar Erdész szaklapunk megteremtőjét. A szivünk, lelkünk megrendül, midőn rágondolunk: szakunk büszkeségét, gyöngyét, fényе teljében, a szeretet, elismerés és tisztelet éltető melegéből szakította ki a könyörtelen végzet, hogy végtelen szorgalmának édes gyümölcsét ne láthassa, ne élvezhesse. Azért gyötörte magát halálra e nemes lélek, hogy lerója fenkölt lényének ösztökélő kötelességét; csak azért élt, hogy nemes céljaiért áldozhasson, hogy hazájának és embertársainak üdvöt s derüt nyujtson önnön verejtékével, szive vére árán! Hiszen tudta azt, hogy célja nehéz küzdelmében emberfeletti munkára, áldozatra vállalkozott, mely előbb-utóbb saját jólétét rombolja szét, érezte azt, hogy céljával együtt eléri a földi lét szomorú végét is. Tudta bizton — és még sem szünt meg küzdeni, áldozni és szenvedni imádott szakjának minden üdveért.

Beteljesült! A célt elérte: nincs közöttünk egy is, ki ne ismerné munkájának áldását, aki büszkén ne gondolna nevére, s ne mondaná, hogy legjobbjaink között is az elsőt veszítettük el benne.

Elment, — mielőtt hálánk és köszönetünket leróhattuk volna azért, hogy annyit fáradott, áldozott és szenvedett értünk, s annyiszor nyujtá baráti jobbját mindég szeretettel felénk. De ezt is ő akarta így, mert a büszke, nemes szív és az önzetlen nagy lélek csak céljáért hevül; az igaz jutalom, hála és elismerés az élőnek soha, csak emlékének adózhat az emberi gyarlóság e hiú kincseiből.

A mienk volt egészen, a mienk marad a siron túl is, mert szeretetünk erősebb a halálnál és tovább él szivünkben.

A végtelenül szomorú kettős sirhantra Egyesületünk elhelyezte tölgykoszorúját e bucsúszavakkal: „Emlékedet kegyelettel fogjuk őrizni. Nagy szellemed legyen vezérünk!"

A nagy veszteség bénítólag hatott egyesületünk mult évi működésére is. A mig az Imecs Béla által a magánerdőtisztek helyzetének javitása érdekében benyujtott javaslatot és Terray Gyula fkt. erdőmesternek a mult közgyülésünk elé terjesztett javaslatát felölelve, pártolás és csatlakozás céljából az Országos Erdészeti Egyesületnek és a vidéki testvéregyesületeknek megküldöttük, jelezve azon óhajunkat, hogy a magánerdőtisztek jogviszonyai törvényes intézkedésekkel szabályoztassanak és védelemben részesüljenek. Átiratunkat az Orsz. Erd. Egy. igazgató választmánya a közelmultban tárgyalta, teljes mértékben osztva egyesületünk azon nézetét, hogy a magánerdőtisztek helyzetének javitása, illetőleg jogviszonyainak szabályozása csak úgy oldható meg, ha a jogvédelem a magán és birói gyakorlat ingatag talajáról a törvény biztos alapjára helyeztetik át. Az ezen kérdésben kiküldött bizottságot az igazgató-választmány felkérte, hogy a magán szolgálatban álló erdőtisztek szolgálati és jogviszonyairól, megfelelően szerkesztett kérdőivek utján, megbizható képet állitson össze. Így reményünk lehet arra, hogy ezen fontos és messzekiható javaslatunk megvalósulása helyes mederbe terelődött.

Elek István t. tagtársunknak a mult közgyülésen mély hatást tett „Birtokpolitika" cimü felolvasását röpirat alakjában széles körben széthintettük.

Az erdőtisztek cimkérdésére vonatkozólag tett javaslatokat és inditványokat még nem foganatositottuk, mert kivánatosnak mutatkozik, hogy a Baranya-Somogy-Tolnamegyei Vadászati és Erdészeti Egyesületnek, mely e kérdést egyidejüleg tárgyalja, állásfoglalását bevárjuk, a lehetőleg egyöntetü eljárás céljából.

Behatóan foglalkoztunk az örvendetes eredménynyel járt irodalmi pályázatunkkal, mely jelen közgyülésünk tárgysorozatának egyik külön pontját képezi.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A földmivelésügyi m. kir. minister ur köszönettel fogadta a Mezőgazdasági Muzeum számára felajánlott Magyar Erdész szaklapunk VIII. és IX. évfolyamának bekötött példányait.

A wieni I. nemzetközi vadászati kiállításon szaklapunk összes évfolyamaival részt veszünk, s a mostani évfolyam két példányát az internációnális olvasóterem számára küldjük.

Horváth Sándor min. tanácsos ur az „Erdészeti Zsebnaptár“ részére bekérte az egyesületünkre vonatkozó adatokat, melyeknek beküldését méltóztassék a titkári hivatalra bízni.

A mult év folyamán rendes tagokul beválasztattak: Gyöngyös r. t. város, Krausz János hgi erdész, Stecher Xavér urad. főerdész, Nagy Sándor érs. erdőtiszt, Terray Lajos dr. kincstári erd. főorvos.

Egyesületünk kötelékéből kilépett: Craus Géza Aladár kir. alerdőfelügyelő. Jelenleg a tagok száma: 131, akik közül 14 alapító tag; 1 egyesület, 14 erdőbirtokos és 102 erdőtiszt rendes tag.

Egyesületünk úgy az Orsz. Erd. Egyesület, mint a vidéki testvéregyesületek mult évi közgyűlésein képviselve volt.

Végül fájdalommal jelentem, hogy Imecsfalvi Imecs Béla urad. erdőmester, alapító tag, Beel Gyula főerdész, fakereskedő és Kostialik István fkt. erdőtiszt rendes tagok a mult év folyamán elhunytak; méltóztassanak igaz részvétünket jegyzőkönyvben kifejezést adni.

A titkári jelentés után Kellner Viktor vsi erdőmester nagy tetszés mellett ismertette Dobsina r. t. város erdőgazdaságát, melyet előző számunkban egész terjedelmében közöltünk.

Majd Mitske Gusztáv titkár az alapszabályok módosítására vonatkozólag a következő javaslatot nyujtotta be:

Az 1. §. 2. sorában az erdészeti szakembereinek elé felveendő: „erdőbirtokosainak és“.

A 11. §-ban törlendő: — az elnöknek — most Jólsvára (Gömör-megye) — e helyett beiktatandó: „a titkári hivatalnál.“

A 13. §-ban törlendő; 10 és tizenöt — beiktatandó a titkárból szó után „egy segétitkárból“, a tiz helyére „15“, a tizenöt helyére „huszonegy“ jön.

A 13. §. pótlandó még: A pénztárt vizsgáló bizottság egy kiküldött választmányi tag és a gyülésen titkos szavazással választott 3 tagból áll.

A 14. §. 6. sora elé felveendő: „s a pénztárt vizsgáló bizottság jelentése alapján.“

A 16. §-ban törlendő: — egy oly — beiktatandó a — titkárból — szó után: „egy segédtitkárból“ és a — védő — szó után „az erdőtisztekből pedig örökös tiszteletbeli elnök.“

A 20. §-ból törlendő: — a kerület — és — számadását az elnök utján jóváhagyás céljából az utolsó évi gyülés elé terjeszti. — A — pénzintézetében — helyett „pénzintézetbe“ teendő. A 6-ik sorban kezdődő mondat élén beiktatandó: „A pénztárt vizsgáló bizottságnak.“

A 20. §. után uj §. veendő fel: 20/a. §. „A pénztárt vizsgáló bizottság, melynek elnöke a választmánytól kiküldött tag, a pénztárt szükséghez képest rovancsolja, s a számadásokat évenként legalább egyszer, de mindenesetre a közgyülés előtt felülvizsgálja s a tapasztaltakról a választmánynak jelentést tesz.“

A 21. §. 5-ik sorában törlendő az „és.“ Beiktatandó a 7-ik sorban a — titkár — szó után „és pénztáros.“

A 22. §-ból törlendő a 2. sorból — kétszer — és a 3-ik ki-bekezdés első mondata — Rendes gyülést évenként kétszer, nyáron és ősszel tartanak, — Beiktatandó a 2. sorban — évenként — szó után „legalább egyszer.“

Ezen alapszabálymódosításokat a közgyülés vita nélkül elfogadta, s elhatározta, hogy a módosított alapszabályokat a földmivelésügyi m. kir. ministeriumnak bemutatja, s jóváhagyását kéri.

Elnökül Gesztes Lajos érs. erdőmester választatott meg, mig az egyik alelnöki állást Hering Samu hgi erdőmesterrel töltötték be.

Ezután Hensch Emil, a pénztárt vizsgáló bizottság elnöke Csoma Gusztáv és Tindly József bizottsági tagok nevében is az alábbi jelentést terjesztette elő:

Tisztelt Közgyülés!

Egyesületünk t. választmányának határozata és felhivása folytán kiküldött bizottság egyesületünk 1909. évi pénztári számadását felülvizsgálta s eljárásának eredményéről a következőkben számol be.

Az egyesületi pénztári könyveket a bizottság teljes rendben találta. A bevételek és kiadások tételről-tételre a naplóba pontosan be lettek vezetve s a főkönyvben is pontosan elkönyvelve. Az egyes kiadási és bevételi tételek okmányokkal kellően igazolva vannak, csupán a mult évi, gyöngyösi közgyülés költségeiről, 8 és 27 koronáról szóló 69. és 70. számu, valamint az egyleti titkár ur 200 koronás tiszteletdijáról szóló 78. számu naplótételekhez hiányoznak a nyugták, melyeknek utólagos megszerzésére és a számadáshoz leendő csatolására pénztárnok ur felhivatott.

Megjegyzés tárgyát képezte, hogy az egyes kiadási tételek, — bár azokhoz legkisebb kétely sem fér, — nincsenek az elnökség által az okmányokon kiutalványozva, amint azt az alapszabályok előirják. Ezen hiány tehát szintén pótlandó volna, mire a pénztárnok ur figyelme fel lett hiva.

Az egyesületi pénztár mult évi forgalmának főbb adatjai következők:

A pénztár összes bevétele 802·10 K-t tett ki, mely következőkből állt:

Tagsági díjakból befolyt	509.— K.
Uj alapító tagok nem léptek be az 1909-ik év folyamán az egyesületbe s csupán az „Erdészek háza“ alapjára folyt be Stainer körmendi magkereskedő adománya	100.— K.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az egyesületi alapítványok és takarékpénztári betétek jövedelme pedig kitett ... 193.10 K.

Ezen bevételekkel szemben a kiadások 695.61 K-ra rugtak s következőkből állottak:

Egyesületi titkár tiszteletdija ... ... 200.— K.

Tagsági díj más egyleteknek, lapelőfizetés, könyvtári kiadás ... ... 47.65 K.

Köz- és választmányi gyülések költségei ... 198.— K.

Nyomtatványok, irodai szükségletek ... 157.84 K.

Postaköltségek ... ... 25.84 K.

Vegyes kiadások (Sírkoszoruk) ... ... 66.25 K.

A 802.10 K bevételből levonva a 695.61 K kiadást, 106.49 K. maradvány mutatkozik, mely összeggel az egyesület vagyona az 1909-ik évben 6180.99 K-ról 6287.48 K-ra szaporodott.

Ezen vagyon következő értékekből áll:

1. Alapítványok betétje a Pesti magyar kereskedelmi banknál, 54802. számu betétkönyvecskében ... ... 4827.64 K.

2. „Erdészek háza" betétje a Pesti magyar kereskedelmi banknál 54803. számu betétkönyvecskében ... ... 652.84 K.

3. „Irodalmi alap" betétje a Jolsvai takarékpénztárnál 3420. számu betétkönyvecskében 585.85 K.

4. Készpénzben ... ... 221.15 K.

Összesen 6287.48 K.

Mindezen pénztári számadatok helyességéről s az egyesület vagyonát képező értékek hiány nélküli létezéséről meggyőződést szerezvén a számvizsgáló bizottság, tiszteletlel javasolja, hogy a t. közgyülés Szénássy Béla egyesületi pénztárnok úrnak az 1909-ik évi pénztári számadásra vonatkozólag a felmentvényt adja meg, s egyuttal inditványozza a bizottság, hogy a t. közgyülés az egyesületi pénztárnok urat a mult évi számadások pontos és lelkiismeretes viteléért s az egyesület érdekében kifejtett odaadó és önzetlen munkásságáért jegyzőkönyvi köszönetben részesitse.

A pénztárt vizsgáló bizottság jelentése örvendetes tudomásul szolgált, s a pénztárosnak a közgyülés a szokásos felmentvényt megadta, egyben évi 200 K tiszteletdijat szavazván meg a pénztáros részére.

Az irodalmi pályázatra vonatkozólag a kiküldött biráló bizottság nevében Bobok Tivadar az alábbi javaslatot terjesztette elő:

Igen tisztelt közgyülés!

Egyesületünk 1909. évi julius hó 4-én Gyöngyösön tartott közgyülésének határozatából kifolyólag, zárt pályázatot hirdetett az erdőgazdaság vagy vadászat köréből szabadon választandó tárgyból, egy nyomtatott ív terjedelmü értekezés megirására.

A pályázat föltételei a következők voltak:

A pályamunkák a titkári hivatalhoz 1910. évi január hó 1-ig, az iró nevét rejtő jeligés levél kiséretében benyujtandók.

A pályadij 100 korona egyesületünk irodalmi alapjából. A pályadijat és dicséretet nyert pályamunkák a „Magyar Erdész" szaklapban közöltetnek s szerzők nyomtatott ivenként 64 korona iródijban is részesülnek.

Csakis a selmecbányai magyar királyi bányászati és erdészeti főiskola erdőmérnök-hallgatói pályázhatnak.

Biráló bizottság az egyesület választmánya.

*

A „Magyar Erdész" szaklapunkban és a főiskola hirdetési tábláján közhirré tett pályázatunk örvendetes eredménynyel járt, amennyiben a kitüzött határidőig 8 pályamunka érkezett be.

Irodalmi pályázatunk kérdését az 1910. évi február hó 5-én Miskolcon megtartott ülésben tárgyalta a választmány és a beérkezett pályamunkákat Bobok Tivadar elnöklete alatt Elek István, Mitske Gusztáv, Szénássy Béla és Tornay Gyula tagokból álló szükebb körü biráló bizottságnak adta ki megbirálás, valamint a jutalmazandó és megdicsérendő munkák kijelölése céljából.

A kiküldött bizottság minden tagja külön-külön szorgosan áttanulmányozta a pályamunkákat és észrevételeit terjedelmes birálatba foglalta; a közösen megtartott értekezleten pedig beható eszmecsere és vita után az egyes pályamunkákra a következő egyhangu határozatot hozta:

1. „Báró Waldbót Frigyes uradalmainak ismertetése, különösen erdőgazdasági szempontból."

Jelige: „Erdész vagyok, csendes tanyám erdő mélyében áll."

Az erdőgazdaság ismértetése csak vékony keret. Ír mindenről valamit, de az erdőről keveset. Egyébként irója alkalmas tárgy mellett jövőre igér valamit, véna van benne, de még kezdetleges. Nem üti meg a mértéket.

2. „A fővad tenyésztése, az erdészet és vadászat szempontjából vizsgálva."

Jelige: „Tornyó."

Tárgya helyesen van megválasztva, de a kidolgozás gyenge. Nem üti meg a mértéket.

3. „A körpróbával való erdőbecslés haszna."

Jelige: „Oh természet, óh dicső természet, mely nyelv merne versenyezni véled." Petőfi.

Bár nem üti meg a mértéket, irója buzdításra érdemes, mert érdekes és erős iróli egyéniségnek mutatkozik be, akihez jövőben az erdészeti irodalom reményeket fűzhet, nemcsak mert jó gondolatai, ötletes, könnyed irálya gyönyörködtetik az olvasót, hanem ami fő, nyitott szemmel jár.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

4. „A havasok fejedelmei."

Jelige: „Dianna istenasszony is behódolt a XX. század szelleme előtt, pénzért méri az ügyességet (?), pénzért a szenvedélyt."

Eléggé érdekesen és ügyesen írja meg a medve és a zerge természetrajzát, azoknak vadászatát, mindvégig lekötve az olvasó figyelmét. Eltekintve a mű néhány hiányosságától, mely a fiatal kedély könnyen befolyásolható ítélőképességéből ered, dicséretre érdemes, s különösen nyelvezete, szórendje s mondatfűzésének hiányait kijavítva, vadászati tárcának alkalmas.

5. „A fényképezés az erdészeti földmérés szolgálatában."

Jelige: „Héliosz."

Szép elméleti ismeretekkel van az egész mű megírva. Tárgya érdekes főkép, mert a feladat egyszerűsítésére törekszik, nem állhatván mindenkinek rendelkezésére a drága fototheodolith és a legujabb sztereofotogrammetriai műszerek. A fotografikus fölvétel a rendszerint fedett terep miatt el nem terjedhet ugyan, de főleg a magassági körök, illetőleg réteg-vonalak fölvételéhez, sokkal alkalmasabb a szintező műszereknél és tahymétereknél. Igy főkép erdészetileg kitünő alkalmazást nyerhet ez a fölvételi mód a szállítási pályák építéséhez szükséges helyszínrajzok és szelvények készítésénél.

Minthogy általában e mű a geodéziai tudomány legmodernebb eszközét és az azzal való felvételeket ügyesen és szabatosan írja le — dicséretet érdemel.

6. „Erdei vasutak."

Jelige: „Hass, alkoss, gyarapíts!"

Tárgyalja az erdei vasutak általános jellegét. Kritikai megjegyzéseket azonban, melyeket a működő erdőmérnök haszonnal értékesíthetne, hiába keresünk benne. A helyes nyomjelzésről, melytől a szállítás remélt olcsósága függ, alig van említés téve; ugyszintén a hosszszelvény helyes megállapításáról. A leírás alapjául egy konkrét vagy képzelt nagyobb terjedelmű erdőgazdaság kis vasútját kellett volna venni. A görgő csapágyakról szóló leírás téves, mert e rendszer a gyakorlatban bevált. A munka komoly tanulmány és tudnivágyás jellegével s értelmiséget eláruló közhasznu és tanulságos tartalommal bir. Dicséretre érdemes.

7. „Erdei szintező eszköz."

Jelige: „Libella."

Tulajdonképen a Faustmann-féle tükrös hipsométert tökéletesíti, de azért egy egész eredeti, saját alkotásu kis szintező műszert mutat be, melylyel a szintezési feladatok igen egyszerűsítve lesznek, mert a szintkülönbségeket közvetlenül kapja. A műszerrel való távolság-mérési feladatot szerző nem oldja meg teljesen helyesen, de némi átalakítással erre is alkalmas a műszer. Egyszerűségénél s mégis megbizható eredményeinél fogva ez a műszer kevésbé kényes szintezésekre kitünően használható. Teljes dicséretet érdemel.

8. „A kései tölgy (Quercus tardissima Smk.) ismertetése."

Jelige: „Viruljon hazánk miként tölgyel, elpusztíthatatlan őserővel."

Komoly munka, mely sok előtanulmányozást igényel. Tudományos tekintetben is érdekes, de a gyakorlati erdőnevelés szempontjából mindenképen figyelmünkre méltó.

A magyar szakirodalomban tudvalevőleg Földes János foglalkozott legkiterjedettebben a kései tölgygyel s ezen igen fontos kérdés tanulmányozásával; de egy teljes monografiát sem ő, sem Simonkai még nem irtak a kései tölgyről. A pályamunka pótolja e hézagot; természetes, a mű a kutató szakemberekre a téren eddig elért tapasztalatait foglalja össze s mintegy indexben ismerteti meg.

*

Egybefoglalva a fentiekel, tisztelettel javasoljuk, hogy az igen tisztelt közgyűlés a 100 korona jutalomdijat a *„Kései tölgy ismertetése"* című mű szerzőjének itélje oda, míg az „Erdei szintező eszköz", „Erdei vasutak", „Fényképezés az erdészeti földmérés szolgálatában" és a „Havasok fejedelmei" című művek szerzőit dicséretben részesítse. Az előbb említett négy mű teljes elismerést és jutalmat érdemel s a pályadij odaitélését csakis azért javasoljuk a „Kései tölgy ismertetése" című munka szerzőjének kiadatni, mert ezen pályamunka *általánosabb* érdeklődésre tarthat számot, míg a többi három inkább csak az erdő-méréssel szorgosabban foglalkozó figyelmét fogja lekötni, bár az „Erdei vasutak" című munkának a közfelfogásra való hatása sem maradhat el.

Tisztelettel javasoljuk tehát még, hogy hivatkozással szerény anyagi helyzetünkre, az „Erdei szintező", „Erdei vasutak" és „A fényképezés az erdészeti földmérés szolgálatában" című pályamunkák a nagyméltóságu földmivelésügyi magyar királyi Minister urhoz fölterjesztessenek s egyesületünk által jutalmazásra ajánltassanak.

A közgyűlés a bíráló bizottság javaslatát magáévá téve, a jeligés levélkék felbontásakor kitünt, hogy „A kései tölgy ismertetése" című munkát *Földes* Tibor erdőmérnök-hallgató; az „Erdei szintező" és „A fényképezés az erdészeti földmérés szolgálatában" című munkákat *Lángos* Lajos III. é. erdőmérnök-hallgató; az „Erdei vasutak" című értekezést *Sessler* János III. é. erdőmérnök-hallgató; míg „A havasok fejedelmei" vadászati tárcát *Zsuffa* Béla III. é. erdőmérnök-hallgatók irták.

A jövő közgyűlés helyéül ismét Gömörvármegye jelöltetett meg, s az inditványok során Tornay Gyula felhivta

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a tagokat, hogy a „Magyar Erdész" szaklap előző évfolyamait a Mezőgazdasági Muzeum számára ajánlják föl.

*

A közgyűlés távíratban üdvözölve a földmivelésügyi minister-t és Podhradszky András hgi erdőigazgatót, az elnökök lelkes éljenzésével véget ért.

Közgyűlés után a jégbarlangot tekintették meg, majd fényes banketthez ültek, amelyen Ő felsége a király egészségére ürített első pohár után főleg Lukács Géza alispánt, Zachár István ministeri kiküldöttet, az egyesületek és testületek képviselőit, az elnököket és Ruffinyi Jenő bányatanácsost, a jégbarlang felfedezőjét ünnepelték magasan szárnyaló toasztokban.

D. u. 4 órakor a résztvevők két csoportra oszlottak. Az egyik csoport a Tátrába ment, utközben megállva a Popován, ahol a Greiner Lajos hgi erdőtanácsos emlékoszlopának talapzatára Gesztes Lajos elnök az egyesület két méter átmérőjű tisza-fa, tölgy, lomb és rózsákból font koszorúját a következő emlékbeszéd kíséretében helyezte el.

Tisztelt ünneplő közönség! A rendszeres, a tervszerű erdőgazdálkodás hazánkban még csak igen rövid multra tekinthet vissza. Az erdőtörvény életbelépte előtt az erdők kihasználása, azok felújítása, fentartása teljesen a birtokosok belátására és jóakaratára volt bizva, miután szakképzett erdészekben akkor még igen nagy volt a hiány, nem csoda, hogy annyi elkoparosodott erdőtalaj, annyi értékes faanyagától megfosztott erdőterület beerdősítésében, értékes fanemek megtelepítésében kell buzgólkodni, fáradni a jelenkor erdész-nemzedékének.

Az általános rendszertelenségben, nem akarok azzal az erős kifejezéssel élni: hogy a rablógazdálkodás korában, mint oázis a sivatagban, mint követendő példa állott már a mult század derekán a Coburg hercegi uradalom erdőgazdasága. Ez a birodalomszámba menő uradalom, melynek erdőgazdasága belterjességénél és rendezettségénél fogva ma is az ország első erdőgazdaságai közé tartozik, fejlettségét és virágzását nagyrészben egykori erdőigazgatójának, Greiner Lajosnak köszöni.

Mint lánglelkű, nagytudású erdész, már akkor, midőn még az erdők közpréda tárgyát képezték, a messzejövőbe tekintő ihlettel látta, hogy a korában dívó gazdálkodás az erdők pusztulásához vezet. Ezt legalább az igazgatására bizott uradalomban megakadályozandó, már 1842. évben hozzákezdett saját hozamszabályozási eljárása alapján ezen óriási erdőbirtok üzemrendezéséhez s azt éveken át folytatott kitartó munkával be is fejezte. Az erdőtörvény életbelépte alkalmával annak 17. §-a alá tartozó birtokosokra, így a hercegi uradalomra is, kötelezővé tett üzemrendezés itt már évtizedekre visszamenő rendezett állapotokat talált. A magas ministerium által kiadott utasításokban foglalt hozamszabályozási eljárás a hercegi uradalomban tulajdonképen csak kiegészítése, csak folytatása volt a Greiner által megalapozott munkának. Az üzemrendezési munkálatok alapját képező fatermés és növekvési táblák akkor, midőn Greiner megkezdette a hercegi uradalomban az üzemrendezést, hazai különleges terméhelyi és éghajlati viszonyainknak megfelelően nem állottak rendelkezésre. A hercegi uradalom erdejéből vett sok száz adatnak hangya szorgalommal való összegyűjtése és feldolgozásával megszerkesztette a még ma is országszerte ösmert és sok helyütt használt „Coburg"-féle fatermési táblákat.

De nem csak mint erdőrendező volt ő nagy, kiváló volt mint erdőgazda is, ő vetette meg alapját ezen nagy erdőbirtok belterjes kihasználásának és ezzel karöltve nagy jövedelmezőségének. Sok ezer holdra terjedő erdőség, mely jelenben és a közel jövőben a hercegi uradalomnak kincses bányája, az ő kultiváló kezének köszöni lételét. Az erdőgazdaság sokféle ágazata, az erdőrendezés óriási munkája, a kiterjedt uradalom fárasztó adminisztrációja még mindig nem meritette ki az ő tevékenységének, az ő munkaképességének bámulatos nagyságát, széleskörű irodalmi munkálkodással is szerzett ő mint szakember az erdészetnek babérokat. Sajnos, munkái német nyelven láttak napvilágot, ezen azonban nem kell megütközni, mert az ő idejében még magyar erdészet egyszerűen nem volt, hiszen az ő idejében még az erdészeti szakoktatás is német volt, hiszen az ő idejében az általa, Königsegg gróf, Smetacsek és Rowland által alapított erdészeti egyesület, melynek Greiner évek során át buzgó alelnöke és lelkes munkása volt, az is „Ungarisches Forstverein" volt. Az ő bölcsőjét nem ringatták magyar földön, távol Németországban, Saalfeld mellett született* de azok közé a kevesek közé tartozott, akit a magyar hegységi erdők balzsamos levegője, akit a magyar föld tápláló édes kenyere teljesen áthasonított. Magyarrá lett érzelmeiben, gondolkozásában, tetteiben, magyarrá nevelte családját, magyar erdők fejlesztésében, magyar vagyon felhalmozásában meritette ki tevékenységének és tudásának egész tárházát. Magyar erdésznek mindig hálával és levett kalappal kell kiejteni Greiner Lajos nevét.

Munkás, áldásos, közhasznú életének talán egyedüli jutalma ez a néma emlékkő, melyet volt pályatársai, erdésztársai helyeztek ide, működése szinterére.

Bennünket, a három erdős vármegye erdészeit nem a véletlen vezetett e helyre, idejötünk, hogy néhai nagymultú, nagytudású, lánglelkű szaktársunk emlékének hódoljunk. Midőn hálás tiszteletünk jeléül ezen emlékoszlopot, mint Greiner Lajos emlékének szimbolumát, a B.-G.-H. megyék erdészeti egyesülete nevében és megbízásából megkoszorúzom, az ő szelleme dicsfénytől övezve itt lebeg felettünk, száljon meg minket, száljon meg minden igaz erdészt, hogy az ő életéből példát meritve, mi is minden tudásunkkal, minden tevékenysé-

* Szül. Lichtentonne 1796. † Jolsva, 1882. okt. 28.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

günkkel a magyar erdészet fejlesztésén, virágzásán munkálkodva, ezzel édes hazánknak szolgáljunk.

Legyen áldott, legyen dicső, legyen tisztelt Greiner Lajos emléke!

A mély hatást tett emlékbeszéd után az égretörő sziklaormok, a susogó fenyvesek ünnepi visszhangja vitte tova a jelenlévők ajkáról elröppent Szózatot.

*

A másik csoport Pusztamezőre ment, onnan lóháton a bicsárkai menházba, hol Krausz János hgi erdész a házi gazda szerepében kedveskedett a kirándulók között, akik zsiványpecsenye, részeges barát, jó bor és ének mellett teletüdővel szívták a havas tiszta levegőjét. Másnap a kedvezőtlen időjárás miatt a tervbe vett Királyhegy csúcsának megmászása elmaradt, de Hering Samu hgi erdőmester kedves kalauzolása és szakavatott magyarázatai mellett bejárták a remek havasi kulturákat, csodálva a lúc-, hegye- és havasi fenyőnek a létért való szívós küzdelmét. A fáradalmakat lépten-nyomon enyhítette a garami hercegi erdőtisztek őszinte szaktársi barátsága, páratlan vendégszeretete, miglen Vereskőn elkövetkezett a lehetőségig kitolt búcsúzás pillanata.

Mitske.

A Baranya-Somogy-Tolnavármegyei Erdészeti és Vadászati Egyesület f. évi junius hó 29-én Kaposvárott, gróf Somsich Imre kaposujlaki erdejében galamblövőversenyt rendezett.

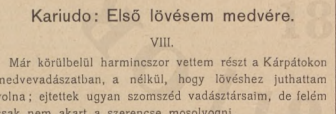

Kariudo: Első lövésem medvére.

VIII.

Már körülbelül harmincszor vettem részt a Kárpátokon medvevadászatban, a nélkül, hogy lövéshez juthattam volna; ejtettek ugyan szomszéd vadásztársaim, de felém csak nem akart a szerencse mosolyogni.

Mint szenvedélyes vadász azonban nem vesztettem el türelmemet, melyért nemsokára megjutalmazandó valék — a szemem legalább, — mindenesetre.

Éppen cserkésztünk fivéremmel, midőn az erdőőr így kiáltott fel: „Három medve!“ Haraggal akartuk e nem vadászos magaviseleteként rendreutasítani, midőn a velünk szembeeső sziklás, távoli hegylejtőn magunk is észrevettük a nyugodtan élelmüket kereső medvéket. A menynyire látcsövünkön át jól kivehettük, egy vén nőstény medve volt, két, csaknem teljesen kifejlődött fiával. Tanácskoztunk, vajjon belopásuk sikerülhet-e, a mit azonban egyhangulag lehetetlennek vallottunk. Mert míg mi a meredek szirtfalon alákuszunk, addig a medvék rég elinalhattak volna, vagy pedig annyira besötétedik, hogy sem utat, sem medvét nem találhatunk!

Ami Tantalus-kinjainkat még inkább az fokozta, hogy megjelent a negyedik medve is, valószinüleg a férj, egy erős, nagyon sötét példány.

De most már mi sem tartóztatott vissza minket s a mily gyorsan csak lehetett, iparkodtunk a völgybe alákúszni. E pillanatban jött a főerdész, aki biztatott, hogy ő hajtókat rendelt ki, mert valószinű, hogy a medvék megtartják rendes váltóikat, ha nyugton hagyjuk őket; ellenkező esetben a közel határon kelnek át s aligha lesznek többé puskacső elé kaphatók.

Mi, sajnos, engedtünk a rábeszélésnek s a következő nap hajtóvadászatot rendeztettünk, melynél a medvék, a hajtók túlságos lármájára, áttörtek a nélkül, hogy a vadászok közül valaki őket észrevette volna; így mondták legalább. Azelőtt való nap a cserkészetnél alkalmasint több szerencsénk lett volna.

A következő éjet egy zabföld mellett heverve töltöttem, melyet a medve félig elpusztított s én azt reméltem, hogy ez éjjel be fogja művét fejezni. Ugyancsak kellemetlen, hüvös auguszusi éj volt, meglehetős holdvilággal s én, téli köpenyem dacára, csúnyául fáztam, mert mozdulni sem mertem.

Jó ideig vesztegeltem már ott, midőn végre halk recsegést hallok az erdő felől, mindig közelebbről; végre az erdőszélen lehetett és — egyszerre megszünt a nesz. — Gyönge szellő emelkedett, egyenesen az erdő felé vonulva. Csakhamar aztán ismét hallottam az ágak recsegését, mely azonban, sajnos, mindig távolabbról hangzott.

Sokáig kecsegtettem még magamat ama reménynyel, hogy a medve vissza fog térni; de felhagytam azzal még naplelkelte előtt, miután a szél nem akart lecsendesülni. Az azután következő éjet az ágyban kellett töltenem, uj erőt merítendő, miután újra értesítést kaptam, hogy egy másik földön két medve jelenkezett.

Ezekre nézve azonban más tervet szőttem. Egy, a zabföld szélén álló fának két ága közé néhány deszkát tétettem s oda ültem föl. Ezúttal, alighogy elsötétedett, már hallottam a mackó neszét; egyre közelebbről hangzottak nehéz léptei.

Hatalmas fickónak kell lennie, gondolám, s a kezem ügyébe vettem a fegyveremet. A hold éppen fölkelt, úgy, hogy jó lövésre lehetett számítani.

Sajnos, másképp kellett a dolognak történnie. A medve egészen közelébe jött fámnak; több izben hangos lélegzettel szimatolt, de az erdőből sehogy sem akart kimozdulni. Előttem volt az egész zabföld, csupán egy kis darab volt mögöttem, sajnos, a hold által meg nem világítva — s a ravasz bundás, hosszas tétovázás után, épp ezt a helyet kereste ki magának lakomázásra. Bármeny-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nyire erőltettem is a szememet, a sötétben még az állat körvonalait sem vehettem ki. Borzasztóan fázva — a fagypont alatt néhány foknyi hidegben — türelmesen kellett kitartanom magas leshelyemen; nesztelen alácsuszásra gondolni sem lehetett, a medvét a legcsekélyebb zaj is tovariasztotta volna.

Csupán egyetlen remény táplált még; nevezetesen, hogy a medve, jó étvágyától ösztönöztetve, áteszi a zabot a holdvilágította térig, vagy talán társának, kit az átelleni erdőszélen hallék motozni, irigység ösztönözte látogatást fog tenni. Azonban e reménym sem teljesült; határozottan elfordult tőlem a szerencse!

Miután engem a medve néhány órán át nagy izgatottságban tartva gyötört, fám alatt osont el, — eközben már lement a hold s teljes sötétség állt be, — néhányszor megállt és szimatolt, majd visszatért nappali tartózkodási helyére.

A midőn hajnalodott, lemásztam kényelmetlen ülésemről s husz lépésnyire a fám mögött, a medvének egészen friss — látogató-jegyére bukkantam!

Nos, de lássuk első lövésemet, melynek még kevésbbé látszott a szerencse kedvezni. Hajtókkal vadásztunk; az első hajtás eredménytelen volt; a másodikat fentebb a hegyek közt kellett megkísérelnünk; a vadászok körülbelül 500 lépésnyire a szikla-nyilástól helyezkedtek el; a hajtók a völgytől jöttek fölfelé.

A hajtás egy oldala szintén puskásokkal volt megszállva, a másik oldalán egy elterelő hajtóvonal volt felállítva, mely egész a hegynyeregig ért s melynek a puskások vonalán kivül eső része azzal volt megbízva, hogy végül a puskások mögött levő 500 lépésnyi széles erdőt hajtsa meg.

Énnekem egy sűrű, idős jegenye-fenyvesben jelölték ki helyemet; hátam egy szikla által volt fedve s hogy még kevésbbé legyek látható, leguggoltam mellé.

A hajtás már körülbelül két órája tartott, s még semmi sem mutatkozott; most már előttem hallám a hajtók zaját, alig lehettek már tovább 200 lépésnyinél s én minden reménységgel fölhagytam. E pillanatban hátam mögött recsegést hallok, arra fordítom a fejemet s mintegy 15 lépésnyire egy erős fekete medvét láttam egyenesen felém lappangani.

Nagyon óvatosan hatolt előre, úgy, hogy egy nyúl is több zajt csinált volna. Kezemben a puskával meg akarok lassan fordulni (mostani állásomban hátrafelé nem lőhetek), midőn észreveszem, hogy apró, gonosz szemét éppen rám irányozza, — egy pillanat alatt megfordult s hihetetlen gyorsasággal inalt tova. Fölugrottam s egy golyót röpítek utána; de mit ér egy medvének hátulról egy golyó, ha, mint nemrég is történt, egy medve 400 lépésnyire vitte még a szivén keresztül kapott halálos sebét?! Találtunk sok vért, de, noha még néhány vadász lőtt is utána, medvét éppen nem.

Az én példányomat az elterülő hajtóvonal zavarta fel, s így történt, hogy a medve hátam mögül jött, a honnan nem is gyanítottam.

Ugyanez a hajtóvonal, lövésem után, ujra a puskások felé hajtá a medvét, melyet, noha némelyektől nagyon csekély távolra vonult el, többen elhibáztak. Másnapi nyomozáskor a medvét az igen meredek szikláig üldözték; itt azonban eltünt a vérnyom; de miután a bundást többé sehol sem lehetett látni, nagyon hihető, hogy valamely hegyszakadékban pusztult el. De nekem az egészből egyéb nyerességem nem volt, mint az a gyönyör, hogy először lőttem medvére.

****

Séták a vadászati kiállításon.

I.

A Wieni Nemzetközi Vadászati kiállítást tulajdonképpen Budapest Székesfőváros területén kellett volna rendeznünk! Ő felsége nyolcvanadik születésnapjának ünnepélyei, a melyeknek sorozatában a vadászati kiállítás is létesült, kvótánk arányában is érdekelhet és illethet bennünket. Az illetékes tényezők, akik a kiállítás létesítésének eszméjével elsőben foglalkoztak annak idején, némi fáradság, némi jóakarat árán, Ő felsége hozzájárulását akadálytalanul kieszközölhették volna arra, hogy ez a kiállítás Magyarországon rendeztessék, hiszen Ő felsége legjobban örvend annak, ha tudja, hogy hűséges magyar népe is örvendez az ő magas életkorának s így ünneplésből részt kér. Jogosultságunk a kiállításhoz teljes mértékben ki is domborodik az által, hogy a kiállítás csarnokainak tömkelegéből immár világszerte méltatott fénypontként magaslik ki legelsőnek a Magyar Szent Korona országainak csoportkiállítása.

Ez a szépséges kiállítás csakugyan idegenforgalmat teremtett volna minálunk, kiválóbbat, maradandóbbat az elröppent aviatikusok nagydeficites kiállításánál. A külföldi sajtó egyértelműen vallja be, hogy a kiállítás, ha csupán Magyarország csoportjából is állana, egymagában érdemes volna a megtekintésre és tanulmányozásra. Távol világrészekből Wienbe sereglő előkelő vadászemberek hizelgő nyilatkozataiban csupán azt fájlalom, hogy Magyarországot vadászkincseinek sokasága miatt, az exótikus vadászterületek csoportjába hajlandók bekebelezni. Azt tartják, hogy ott, ahol még manapság is oly csodaszép trofeákat lehet rengeteg vadászterületeken szerezni, az exótikus vadászoknak van csak területük és igazi otthonuk. Bennünket a külföld előtt vadászterületeink utján kell tehát előbb fölfedezni! A külföldi szaksajtó is hasonló jóakarattal birálgat el bennünket olyannyira, hogy az exótikus vadászcsoportok előszámlálásánál megemlékezik Szibériáról, Alaskáról, Középafrika vadászterületeiről, a magyar csoport árnyékában oly szerényen meglapuló és főmunkatársunk Remetei Kőváry János által is földefedzésre méltatott „Huzulenhaus"-ról, ezek rendjén pedig

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Magyarországról is, mindenesetre az elismerés „elcsodálkozó" hangján. A francia, az angol, a német stb. külföldi sajtóban még azt is olvasom, hogy Magyarországot immár igazi kulturterületnek kezdték tartani, s ime azt látják Wien-ben, hogy szűzérintetlen vadászterületeink minden egyéb exotikus ország felé emelnek bennünket! A dicsőséget tehát a lealázással meg kell osztani. Helyes érzékkel Széchenyi László gróf és neje fejedelmi alapítványnyal akartak odahatni, hogy külföldön közjogi helyzetünk tudományos téren, sajtó és katedrák utján egyaránt kellő világításában legyen közismertebbé. A tudós Akadémia ezt az összeget a hazai nyelvtudomány fejlesztésére óhajtotta inkább fordítani, — a saját kezelése alatt, — s így a grófi pár nemes, hazafias intencióí füstbement tervvé váltak.

A mesteri magyar kiállítás, amelynek értékesebb és figyelemreméltóbb részleteteiről szakirodalmunk hasábjaiban lapunk főmunkatársa ismételten és vonzó humorával szakszerűen is beszámolt, megérdemelné azt, hogy vadászkincsekkel valóságosan telített középkori lovagvárával. Munkácsy örökbecsű képeihez hasonlatosan, világkörüli utra induljon. Magyarországot legalább ez uton közelebbről megösmerné a külföld. Hiszen az a hír, az a név és az a dicsőség, a melyet a kiállítás hazánkra áraszt s amelyet koronás és koronázatlan fők, a kiállítást valósággal áttanulmányozó, ő felségétől apostoli királyunktól Roosevelt Tivadarig egybehangzóan elismernek, csakugyan megteremthetné az általános érdeklődés fölkeltésével azt az idegenforgalmat, amelyre oly régidőktől fogva epedve várunk, eredménytelenül!

Idényszerüségüknél fogva is ezuttal a vadászkiállítás keretében rendezett agancskiállításról és a hazánk ebtenyésztésének megint csak első dicsőséget (s nem is vártat) szerzett ebkiállításról kivánok megemlékezni.

A trofeakiállítás csakis időleges jellegünek készült és így csupán junius havára szólott. Az objektumokat befogadó terjedelmes „Trophäenhalle", a Práter nagy fasora mentén, diadalmi jelvényeinek gazdagsága és pazar változatosságában messze fölülmulja azokat az időleges agancskiállításokat, amelyeket évente nálunk is rendezni szoktak.

Az összcsoport, de legkivált a magyar csoport rendezésében kiváló elismerés illeti Erdődy György, Esterházy Béla és Zichy Kázmér grófokat. A trofeacsarnok jobb bejáratánál találjuk mindjárt Magyarországot, és pedig sorrend szerint királyunk Őfelsége, József királyi herceg, Szász-Kóburg-Góta Fülöp herceg ő királyi fenségeik, Esterházy Alajos és Miklós hercegek, Ő felsége főudvarmestere Montenuovo herceg, Almássy Dénes, Almássy Imre, Apponyi Gyula, Chotek Rezső, Draskovich Iván, Forgách János, Schönborn-Buchheim Károly grófok stb. szebbnél-szebb és értékesebbnél-értékesebb vadásztrofeáit.

Nagyobb vadkanagyart aligha szerzett valaki, mint királyunk Őfelsége, a koronauradalom területén Valkó mellett pár év előtt lőtt vadkan közel negyedméter hosszuságu agyarával. Agyarosaink kiváló minősége mellett szól a kiállítás biologiai csoportjában is látható vadkanpéldány, amely kizigerelten 235 klgrammot nyomott, holott Európa vadkan állományában a legsulyosabb példányok 160—180 klgrm. közt váltakoznak.

Szarvasagancs-kiállításunk fenomenális látványossága a Montenuovo herceg uradalmában Szálkán, Zalavármegyében elejtett $13^1/_2$ klgrm. sulyú szarvasagancs. Uralkodó családunk és főuraink szarvas, őz, zerge, vadkan és muflon-trofeáinak ugyszólván valamennyi példányán ott látjuk a nemzetközi biráló-bizottság elismerést és dijazást kifejező piros selyemjelvényét.

Világhírű angol festő ecsetje örökíti meg a multakból az egykor oly hirneves ozorai szarvasvadászatokat, amidőn Esterházy herceg ozorai vadászterületén évente átlag 1000 darab szarvas került teritékre.

Az idegen agancs-trofeákról majd legközelebb fogok beszámolni.

A nemzetközi ebkiállítás magyar csoportjának fényes sikere, neves kynologusunk Fónagy József nevéhez fűződik, aki maga is bevallja, hogy éjet-napot feláldozó fáradhatatlan buzgalma dacára sem várt félannyi sikert, mint amennyi osztályrészünkül jutott.

Fónagy József a tavaszszal előbb nyélbe ütötte a magyar ebkiállítást Budapesten, annak javát kivágatta aztán Wien számára, még külön is bejárta az országot, hogy azt a száznehány ebet összehozza, a melylyel a magyar ebsportnak elsőrangú elismerést szerzett. A kiállított magyar ebeknek több mint fele nyert dijat, közöttük *37 első dijat!* A kiállításon résztvett egyetlen ország sem tudta ezt a számrekordot fölmutatni. A világhirű német simaszőrű vizslákat Graffy Frigyes honi vizslái ütötték el az első dijaktól. Méltán megérdemelték első dijaikat a többek közt még: Széchenyi László gróf tacskói, Fónagy József és Mattanovich Károly érseki uradalmi főerdőmester angol setterei, amelyeket az angol birálók maguk Anglia setterei fölé helyeztek.

A falkákból kivált, és ugyancsak dijazásban részesült az Andrássy Géza gróf, a 2. honvédhuszárezred, a 14. közös huszárezred és a 4. tüzérezred által beküldött ebfalka.

Igaz örömmel mondhatjuk, hogy magyar kiállításunk mellett a magyar ebek nem várt eredménye a tenyésztőknek és a kiállítóknak egyaránt olyan dicsőséget hozott, amely buzdításul szolgálhat nekünk a jövőre is.

Gyulai Gy. Károly.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agráminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vadászati fegyvertan.

Ez alatt a cím alatt egy új könyv jelent meg, *Schneider* Árpád cs. és kir. hadnagy tollából.

A fegyver ismertetése a mi tollforgató vadászainknak igen kedves théma. Annak tudom be, hogy nincsen fegyvergyárunk és így mindenkit érdekelnek a fegyvergyártás esetleges titkai. Ha valamely szaklapot kezünkbe veszünk: akkor azonnal szemünkbe ötlik az a bizonyos fegyvertechnika, ahol az ujdonságok szakszerűen ismertetve lesznek. Fegyverszakiróink — hála Istennek — nem kímélnek sem költséget, sem fáradtságot, csakhogy minél jobban és terjedelmesebben ismertethessék az újmódi öldöklő szerszámokat azokkal a vadászokkal, akik még a modern haladás ismeretei ellen magukat a nembánomság szérumával be nem oltották.

Igaz ugyan, hogy *Schneider* Árpád elvitte a pálmát a többiek elől új könyvével, mert nem apránként adta be, hanem egybefoglalva, könyv alakjában nyujtja át ismertetését a vadászfegyverekről — az érdeklődő vadászoknak.

Ismertetem a könyvet és mielőtt részletezném, meghajtom a szerző előtt az elismerés zászlóját. Mert . . . szorgalmas munka, talán éveken keresztül való adatgyűjtés, szemenként való szedegetés hálátlan szerepére vállalkozott a szerző, csak azért, hogy ezzel is a magyar vadászat ügyének előbbrevitelével szolgálja a közt, amelyért legszebb jutalma az erkölcsi siker . . . ami kijárhat érte.

Mert úgy vagyunk ezzel a könyvvel, hogy: ha valaki olvassa és olyat talál benne, amit esetleg ő is tudna, akkor bizony a magyar kritika hamar torkon üti a szerzőt és elkezd kiabálni . . . *hisz' . . . ezt én is tudom!* Pedig nem mondta senki, hogy: nem tudja és mégis kiabál! Kérem szépen, én is elhiszem mindenkinek, hogy tud valamit; de ha az illető előttem még soha sem mondta azt, hogy ő is tudja, amit én nyilvánosan könyv alakjában mondok, akkor . . . én legalább is nem olvashattam azt, amit ő gondol az én könyvem olvasása *után*.

Ilyen a *Schneider* könyve is! Ő szerényen összegyűjtötte azokat a dolgokat, amelyek a vadászokat érdeklik és összefoglaló munkáját felkínálja a vadászoknak, hogy saját hasznukra fordíthassák.

Most a vadászokon a sor, hogy szíves pártfogásukkal közreműködve — ők is véleményt mondhassanak az új könyvről, de . . . előbb vegyék meg 3 koronáért a könyvesboltban. Azután beszélhet mindenki. Előbb nem.

Tegyük le a pápaszemet és nézzünk utánna, amiből élünk.

A dícséret után vegyük elő a bonckést és a kritika elfogulatlan szemüvegén keresztül vizsgálgassuk a tartalmát.

A szerző neve után meghuzódó *„cs. és kir. hadnagy"* szó egy kissé elfogulttá tesz minket, különösen engem. Dicső ármádiánk kegyeletes multja felett még nem oszlott szét az I. és II. számú vadászlőpornak fojtogató füstfelhője. A mostani füstnélküli (O. m.) lőporunk pedig már is . . . az összes nemzetek osztatlan elismerésével találkozik — abban az irányban, hogy: ennél komiszabb lőpor a föld kerekségén nem található!

Igy tehát a vadászati fegyvertan bármilyen kitünően legyen is megszerkesztve, nem nyujthat elegendő védelmet a vadászfegyverek legnagyobb ellensége, az osztrák (magyar) füstnélküli lőporok által okozott rozsdás ellen . . . *A vadászfegyverek kezelése és gondozása* című fejezetben a szerző egy igen hosszadalmas fegyvertisztítási eljárást ajánl és ennek tetejébe a *Curolt* említi meg mint olyan szert, amely ideig-óráig a cső berozsdásodását megakadályozná.

Hát . . . kérem, tisztelettel kijelentem, hogy ez a gyakorlatban nem így van; lehet, hogy így is lehet, de még sem jól van. A szerző munkáját magyarul irta meg, szorgalmasan és tudással. Egy magyar irónak azonban kötelességei is vannak, még pedig a magyarsággal szemben.

Nekünk magyaroknak igen kevés olyanféle eszközünk, vagy szerünk van, ami szoros összefüggésben állna, vagy lenne a vadászfegyverekkel.

De *„egy"* még is van. Még pedig a fegyver jókarban tartását igen közelről érdeklő szer. Jó szer, sőt — kitünő szer! Hallatlan! Magyar szer! Magyar találmány! Nem tudom, hogy kerülhette ki a szerző mindenre kiterjeszkedő figyelmét? Jobb a Curolnál, jobb mindenféle kotyvasztéknál. Nem kell szappanos viz hozzá. Talán nem is illik ennyire dicsérni, de ha jó, és még hozzá magyar, miért ne legyünk sovinisták? Ez a kitünő szer a *„Jura-féle fegyverolaj"*.

Egy magyar vadászati fegyvertan című munkából nem szabad kihagyni az ilyen nemzetiszinü cimkével ellátott magyar találmányt! Mert igazán megérdemli az elismerést. Ha ez a munka Ausztriában jelent volna meg, akkor még csak megtudnám érteni a magyar ipar mellőzését; de mivel magyar könyv és Schneider hadnagy ur is bizonyára jó magyar ember, ezt a körülményt a könyv hibájának kell beszámítanom.

Bizom azonban a lehetőségben, hogy ez a kis kézikönyv hamarosan el fog fogyni és majd az uj kiadásban már a magyar ipar ezen termékére is kifogja a szerző figyelmét terjeszteni.

Máskülönben az ügyesen összeállított munka felöleli a vadászfegyverre vonatkozó összes tudnivalókat, sőt a helyes fegyvertartásra és célzásra is megfelelő hasznos utmutatásokkal szolgál.

Érdekességét fokozza az is, hogy eddig még hasonló irányú és önálló munka nálunk nem jelent meg, holott Németországban hasonló munkák az évnek minden hónapjában napvilágot látnak újabb és újabb kiadásokban. A magyar vadászok ezt az úttörő munkát méltán szivesen fogadhatják.

Remetei Kőváry János.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

* **Kinevezések.** Ófelsége a földmivelésügyi m. kir. minister előterjesztésére *Tölg* Vilmos erdőtanácsost főerdőtanácsossá, *Zareczky* Pál erdőtanácsost főerdőtanácsossá, *Sághy* Pál főerdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott erdőfelügyelőt főerdőtanácsossá, *Kögl* Árpád alerdőfelügyelőt pedig erdőfelügyelővé kinevezte. *Bokor* Róbert és *Mariányi* János erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi címet és jelleget díjmentesen, *Pfeiffer* Gyula erdőmérnöknek pedig a főerdőmérnöki címet és jelleget adományozta.

A m. kir. földmivelésügyi minister a kir. erdőfelügyelőségek személyzeti létszámában *Ferentzy* Lajos II. oszt. kir. alerdőfelügyelőt I. oszt. kir. alerdőfelügyelővé nevezte ki.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Tölg* Vilmos kir. főerdőtanácsost a susáki erdőhivatalról a zágrábi erdőigazgatóság központi szolgálatához, *Petényi* Keresztély kir. főerdőmérnököt Vinkovcéről Budapestre, a földmivelésügyi miniszterium erdészeti (I/B) főosztályába helyezte át, *Jakab* István kir. erdőmérnököt pedig megbízta a vinkovcei kir. erdőrendezőség vezetésével.

* **Tüzek.** A Gömöri Faipar r.-t. fürésztelepe Pelsőcön leégett. — Az amerika-canadai határon rengeteg erdőségek gyuladtak ki és már napok óta égnek. A kár sok millió dollár. Ontarióban két hatalmas terjedelmü őserdő égészen leégett.

* **Zsákjelző festék.** Igen egyszerü módon lehet zsákok jelzésére való szép, gyorsan száradó és olcsó festéket előállítani. 250 gr. gyantát és 200 gr. közönséges sellakot oldunk fél liter langyos borszeszben, zárt palackban, 12 órán át. Ha ezt a lakszerü oldatot jól összerázzuk, hozzá keverünk 200 gr. frankfurti feketét, készen van a festék, mely sem vizben, sem olajban nem oldódik. A frankfurti fekete festék helyett bármely más festéket is vehetünk.

* **A gyufa-monopolium uj tervezete.** Urbán dr. és Kolitscher dr. reichsrathi képviselők a gyufa-monopoliumra vonatkozólag törvényjavaslat alakjában uj tervezetet dolgoztak ki, melyet a kormányhoz való beterjesztést megelőzőleg az osztrák iparkamarának bemutattak. Minthogy a monopolium-kérdést Magyarország egyöntetüen intézi Ausztriával, a javaslat tartalma bennünket is érdekel. A rövid törvényjavaslat szerint a gyufagyártást a törvényhozás állami monopolium tárgyává tenné s egyszersmind felhatalmazná a pénzügyminisztert, hogy a gyártást egy, e célból részvénytársulati alapon létesülő magánvállalatnak adja ki. E vállalat alaptőkéjéhez az állam 49, magánosok 51% erejéig járulnának s e társulat időtartama 35—40 évben állapittatnék meg, mely időtartamon a gyártás ezen vállalatnak engedtetnék át. A vállalat váltaná meg a létező gyufagyárakat s a gyártást lehetőleg csetralizálná. Hogy azonban a megváltandó gyárak túlzott igényekkel fel ne léphessenek s e tekintetben politikai befolyások ne érvényesülhessenek, nem kellene szükségkép minden gyárat megváltani. A meg nem váltott gyárak tovább is folytatnák üzemüket, de oly magas gyártási adóval rovatnának meg, hogy gyártmányaikat a monopol-áruknál olcsóbban nem hozhatnák forgalomba, A gyufa monopol-árai törvényileg nem állapittatnának meg, hogy a piaci árakhoz való alkalmazkodás utja ne legyen bevágva. A gyártmányokat a dohánytőzsdék utján hozzák forgalomba, de a kezelőség az elárusitással más kereskedőket is megbizhat. Az eladási árakat az áru minőségéhez képest a kezelőség állapitja meg s az elárusitóknak magasabb jutalékot biztosit, mint amennyit azok a dohánygyártmányok eladása után kapnak. Az átadási és eladási ár közti különbözet darabonkint 2·5 fillérben állapitandó meg, ebből a vállalat a szállitási és csomagolási költséget levonja, a maradványt pedig az államkincstárnak beszolgáltatja. A vállalat tiszta nyereségében az állam részvényei arányában részesül vagyis a nyereség 49%-a az államot illeti. De ha a nyereség bizonyos magasságot meghalad, a többletből az állam 70% erejéig részesül.

* **Vámmentes fabehozatal Bulgáriába.** A bolgár pénzügyminisztrium — mint rustsuki konzulátusunk jelenti — a bolgár kereskedelmi és földmivelésügyi ministerium kezdeményezésére megengedte a nyersfának vámmentes behozatalát, ha az illető fa a kimutatásban fel van sorolva és a szállitmány átvevője ipari jogositványnyal rendelkezik.

Faeladási hirdetmény.

A lokodi közbirtokosság a nagyméltóságú m. kir. földmivelésügyi Minister urnak 1909. évi 117107. sz. engedélye alapján nyilvános szóés zárt irásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező Árvátfalva II. h. részen (Tizenhétfalu-havasán) levő erdejének 55·25 k. hold területén talált és szakértőileg törzsenként felvett 25262 drb. 11—77. cm. mellmagassági átmérővel biró lucfenyő és 2560 drb. 12—66 cm. mellmagassági átmérővel biró bükk fáját.

A részletes becslés eredményeképen a következő faanyagok bocsáttatnak eladás alá:

1.	I. o. lucfenyő fürészárú	(36—77 cm. vast.)	2048	m³
2.	II. „ „ „	(26—35 „ „)	2738	„
3.	I. „ épületlifa	(19—25 „ „)	2923	„
4.	II. „ „ „	(11—18 „ „)	3005	„
5.	Bükk hasábfa		1053	„
6.	„ dorongfa		249	„

Összesen: 12016 m³

fenyő mű és bükk tüzifa 50294 K azaz Ötvenezerkettőszázkilencvennégy korona becsár mint kikiáltási árban.

Az eladandó fatömeg a székelyudvarhelyi vasutállomástól 21·6 km. távolra levő erdőben tövön áll és ezzel 14·8 km. kitünő állami ut és 6·8 km. elég jó erdei ut köti össze.

A kikiáltási ár 10 %-a bánatpénzül az árverés kezdete előtt az árverező közig. kiküldött kezéhez teendő le.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverés Lokod községházánál 1910. évi augusztus hó 17-én d. e. 10 órakor veszi kezdetét.

Az árverési és szerződési feltételek a közbirtokosság elnökénél és a székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Lokodon, 1910. évi julius hó 4-én.

Vass Sándor
közbirtokossági elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2658/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Breznóbánya sz. kir. város képviselőtestületének mai napon 2658/G. szám alatt hozott határozata folytán és az 1886: XXII. t.-c. 78. §-a értelmében a városnál megüresedett erdészeti állásnak betöltésére ezennel pályázatot hirdetünk és felhívjuk mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1877: XXXI. t.-c. 36. §-ában előírt módon felszerelt kérvényeiket a városi polgármesternél **f. évi julius hó 31-ig** annál is inkább adják be, mert a később érkezett kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Ezen nyugdijképes állással egybe van kötve évi 1800 K törzsfizetés, 360 K lakbér, 350 K lótartási átalány, irodai átalány és végre 30 m. tüzifa elkészítve az erdőben.

Breznóbányán a városi tanácstól 1910. évi julius hó 4-én.

Bruoth,
polgármester.

„Erdei kihágások" cím alatt könnyen áttekinthető formában **és gyakorlati használatra** feldolgoztam az **1879. évi XXI. t.-c.-nek, az erdőtörvénynek az erdei kihágásokra** vonatkozó részét.

A közigazgatási gyakorlatban e törvény idevonatkozó részének helyes irányban történő alkalmazása rendkivül nagy fontossággal bir már csak azért is, mert a végső fokon itélkező **II. foku erdei kihágási bíróságok** gyakorlata legfelsőbb fokon döntő, egységes forum hiányában könnyen elágazó lehet, amit még elősegithet azon körülmény, hogy a miniszter-tanácsnak, szakminiszteriek elvi határozatai, a kir. kuriának elvi döntvényei stb., melyek az erdőtörvény életbelépte óta egyes esetekben hozattak, **egységesen feldolgozva nincsenek.**

A munka tartalmazza ennélfogva az összes érvénynyel biró, s a legujabb időkig megjelent **elvi határozatokat és döntvényeket** és pedig a megfelelő szakaszok alá beosztva; tartalmazza **egyéb törvényeknek** és rendeleteknek (a büntető és kihágási törvény stb.) azon részeit, melyekre az erdei kihágásokról szóló törvényszakaszokban hivatkozás történik s melyek tehát az erdei kihágási törvény alkalmazásánál figyelembe veendők, illetve alkalmazandók; tartalmazza az erdei kihágásokra vonatkozó összes **érvényes rendeleteket,** továbbá **minta-** és **példatárt,** végül pedig kimeritő **betüsoros tárgymutatót.**

Felkérem tehát igen tisztelt cimet, hogy a munka használhatóságára és hézagpótlására való tekintettel munkámat a szükséges mennyiségben saját hatósága részére megrendelni kegyeskedjék.

A könyv ára **1 korona 60 fillér,** mely összeg a kiadókhoz **Székely és Illés** könyvkereskedőkhöz **Ungvárra** küldendő be.

Felszeghy Béla dr.
tb. főszolgabiró, vm. aljegyző.

A fenti munka **második kiadásban** nálunk jelent meg és tisztelettel kérjük annak szives megrendelését.

Ungvár, 1910. junius hó.

Székely és Illés
könyvkereskedők.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. augusztus 1. 15. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Museum-körut 2-ik szám.

Erdei szintező eszköz.

Irta *Lángos Lajos* III. é. erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyek Erdészeti Egyesülete 1910. junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyülésén dicséretet nyert pályamunka.

Jelige: Libella.

A modern erdőgazdaság egyik legfontosabb követelménye az erdészeti szállítóeszközök és berendezéseknek korszerű és a kivánalmaknak teljesen megfelelő volta.

Ma, midőn a házi kezeléssel a gazdálkodás mindinkább belterjesebb lesz, a faállomány, a legkülönbözőbb favágásokat készítése által a lehető leggazdaságosabban használtatik ki, okvetlenül szükséges, hogy a szállítási eszközök és berendezések teljesen megfelelők legyenek, úgy a gyors és olcsó, mint a kevés anyagapadékkal járó szállítás szempontjából.

Fontos tehát, hogy az útvonalak, csusztatópályák stb. ezen gazdasági elvek alapján készíttessenek el. Szükségessé válik ilyen módon a szállítási eszköz pontos megtervezése és a pályavonal szabatos kitűzése. Alárendeltebb jelentőségű építmények kitűzése céljából igen alkalmas lenne egy oly eszköz, mely egyszerűsége, olcsósága és gyors kezelhetősége mellett, a megszabott határokig pontos adatokat szolgáltasson, közvetlen leolvasás által, ami az utólagos számításokat elkerülhetővé teszi.

Kisebb szintmérési feladatok, magasságmérések végezhetése céljából, melyek szabatos pontosságot nem igényelnek és amelyek végzése a vízszintes vetületben való szögméréssel is egybe van kötve, jelen sorok irója egyszerű szintező eszközt készített, amely eszközben igyekezett a műszer használhatóságát fokozó összes előnyöket összpontosítani.

Ezen eszköz lényegileg a háromszögek hasonlóságán alapszik; elve a Faustmann-féle tükrös hypsométer elvével egyezik, miért is ezt tárgyalni fölösleges.

Lényeges különbség a két eszköz között az, hogy míg a Faustmann-féle készülék által létesített és a térbeli háromszögnek megfelelő háromszög átfogóját itt egy szabadon függő zsineg képviseli, addig készülékünknél a bizonytalanul lebegő függélyezőt a műszer pontosan függőlegesíthető és léptékkel ellátott alaprudja helyettesíti. Különbséget képez különben az is, hogy műszerünk állványra van helyezve.

Eszközünk hosszadalmas leirását mellőzendő, álljon itt annak részletes rajza (1. ábra).

A Faustmann-féle tükrös hypsométer rajza a Soltz-Fekete-féle Erdőbecsléstan 125—127 oldalán található, elméletének tárgyalása pedig a 123. oldalon van.

Az első ábrán a vizszintes szögeket mérő kompasst nem tüntettük fel egyszerűség kedvéért.

Fémből készült eszközünk főrészét az I csaphüvely fölöttti, H szintező dobozból kinyuló AB alaprúd képezi, melynek léptéke a ferde távolságok leolvasására, illetve beállítására szolgál és e célból 120 hosszegységet (métert vagy ölet) képviselő milliméteres beosztás van rajta bevésve.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ezen léptékrúd a B pontban van alátámasztva és szintezése a rúd felső részén megerősített doboz libella segélyével történik. Miután az AB alaprúdat minden műszerfelállítás után függőlegesíteni kell, a szintezés gyors eszközlésére szolgál a H szintező doboz, melynek keresztmetszetét a 2-ik ábra mutatja: „a" az alaprúd keresztmetszete, mely a szintező dobozban elhelyezett „d" szánkában „b" szintező csavar és „c" ellenrugó segélyével az xx irányban mozdítható el; maga az egész szánka pedig az „e" csavarral és „f" ellenrugókkal az yy irányban mozog. „g" bevágás arra szolgál, hogy a „d" szánkóval együtt mozgó „b" szintező csavar az yy irányban akadálytalanul mozoghasson. A két szintező csavart egyszerre kezelve, kettős irányú mozgás létesül, ami az eszköz lehető leggyorsabb beszintezését adja.

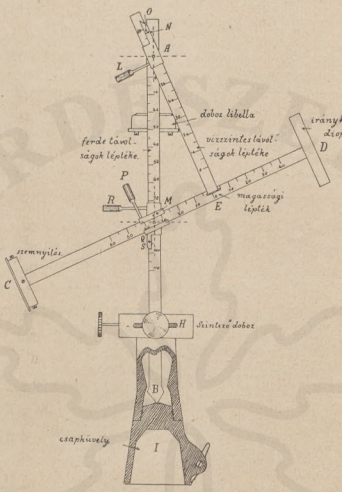

1. ábra.

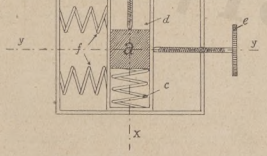

2. ábra.

Eszközünk további főrészei az AE és CD, egymásra merőleges léptékrúdak. AE megfelel a Faustmann-féle készülék vízszintes távolságok tolókájának és A pontban az AB rúddal csuklós összeköttetésben van, oly módon, hogy a rúd a csuklóban forgó N hüvelybe van beillesztve és az L szorítócsavar segélyével tetszés szerinti vízszintes távolságra állítható be (80 hosszegységig).

Ezen léptékrúdra merőlegesen van szerelve a CD léptékrúd, ez képviseli a magassági lépteket. Es pedig E-től C felé 60 egység a „+", E-től D felé 40 egység a „—" magasság számára.

Az irányzásra szolgáló dioptra ezen a léptékrúdon van megerősítve és egy szemnyilással ellátott okulár- és egy iránykeresztttel ellátott objektivnyilással bir. A szemnyilás igazító csavarokkal van ellátva, hogy a szemnyilás eltolása által az irányzó tengely és a készülékre alkalmazott kompass indexvonala mindig a megfelelő viszonylagos helyzetben maradjanak.

Az elébb leirt CD léptékrúdat az AB alaprúdhoz kettős hüvely szorítja. Az első a Q hüvely, amely magán az alaprúdon mozog fel-le, a másik az M hüvely, mely a Q hüvelyre van forgathatóan odaerősítve és benne a CD rúd ide-oda mozoghat. Valamennyi hüvely szorítócsavarral (L, P, R) van ellátva és a hosszegység tizedrészét becslő indexvonással (O, S, M) bir.

Miután irányzatokat úgy a vízszintes alá, mint

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

fölé is bocsátunk, az AE léptékrúd megerősítése helyén (E) az M vezető hüvelyen minden fennakadás nélkül kell, hogy keresztül mehessen, minek lehetővé tételét a 3-ik ábrán látható berendezés eszközli.

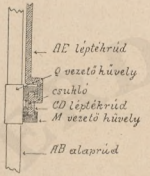

3. ábra.

Végül fel van szerelve eszközünk kompasszal is, melynek sikja merőleges az alaprúdra, tehát az alaprúd beszintezése után külön beszintezésre nem szorul.

Készülékünk forgástengelye és az irányzótengely szerkezeti okok miatt külpontosak, azért maga a kompassz által leolvasott azimuthszög értéke a valódi szögértéktől $\pm\ v$ szöveggel eltér.

Kompasszunk leolvasási határa 0·5 perc, a külpontosság 1·0 cm.; az eltérés lesz:

$$\sin v = \frac{\text{külpontosság}}{\text{vízszintes távolság}} = \frac{1{\cdot}0\text{ cm.}}{5000\text{ cm.}} = 0{\cdot}0002.$$

Tehát a külpontosság okozta hibát 50 méteres megirányzásnál már elhanyagolhatjuk. Rövidebb irányzatoknál két leolvasást kell végeznünk, hogy a már jelentkező külpontossági hiba kiessék.

Miután ez eszközünkkel végezhető pontosabb szintmérés amugy is megkivánja, hogy a bemérendő két pont között felállva, a közbenső helyzetből előre és hátra is bocsássunk irányzatokat s azért nem kerül különösebb fáradságunkba, ha hátrairányzásoknál a tű déli, előirányzásoknál a tű északi végén leolvasást téve, ezek számtani közepét vesszük a bemérendő irány helyes azimuth szöge gyanánt: $Oh = \frac{OD + OE'}{2}$

Látjuk tehát, hogy eszközünkkel a vízszintes vetületben való mérést egyszerre végezhetjük a szintméréssel, ami nagy előnyt jelent.

Ezek előrebocsátása után át kell térnem eszközünk tulajdonképpeni használatára, a magasság- és szintmérést illetőleg, megjegyezvén azt is, hogy eszközünk távolságmérésre is alkalmas.

1. Magasságmérés. A magasságmérés két esetét különböztetjük meg, a vízszintes és lejtős terepen való magasságmérést.

A vízszintes terepen való magasságmérés természetesen csak fák, épületek stb. magasságának meghatározására szorítkozik.

Vízszintes ($\pm\ 3^0$ dülőszögig) terepen álló fa stb. magasságát meghatározhatjuk, ha a közvetlenül lemért, vagy a mértani távolságmérővel meghatározott Tv vízszintes távolságot az AE léptéken megrögzítve, megirányozzuk a fa csúcsát. A CD léptéken leolvasott osztásrész adja a GF = M₁ magasságot. Az egész famagasság lesz M = M₁ + m, mely a képletben „m" a készülék magasságát (átlag 1·3 méter) jelenti. (4-ik ábra.)

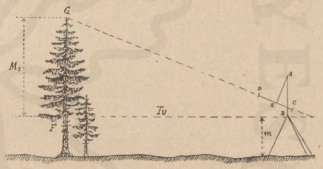

4. ábra.

Lejtős területen két megirányzást kell bocsátanunk: egyet a fa tövéhez és egyet a fa csúcsához.

Az 5-ik ábrán látható esetben álláspontunkat

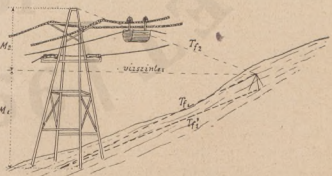

5. ábra.

úgy választottuk meg, hogy a műszer magasságában vízszintes sikot képzelve, az az állványt két részre osztja. Az eljárás a következő: Le-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mérjük a T'f1 távolságot, amely pontossági határnak mellett megfelel a Tf1 ferde távolságnak. Ezen Tf1 távolságot megrögzítve az alaprúd léptékén, megirányozzuk az állvány tövét és a magassági léptékről leolvassuk az M1 magasságot. A jelen műszerállás melletti Tf1 ferde távolságnak megfelelő vízszintes távolságot az AE léptéken rögzítve, megengedjük a másik két szorítócsavart és az állvány tetőpontjának megirányzása után, leolvassuk az M_2 magasságot. Az állvány teljes magassága: $M = M_1 + M_2$.

Ezen esetnek azon két módosulatával is találkozhatunk, midőn az álláspontunkon átfektetett vízszintes sík a mérendő tárgy alá vagy felé esik. A megfelelő képlet ekkor: $M_1 = M_3 - M_2$.

Ezek után áttérhetünk a szintmérés tárgyalására, melynek segítségével a tereppontok egymáshoz való relativ szintkülönbségét határozzuk meg.

(Folyt. köv.)

A sokáig megritkítva tartott jegenyefenyőállomány veszélyei.

A jegenyefenyőt fokozatos felújító vágásban kezelve, sokszor jutunk abba a helyzetbe, hogy magtermés kimaradása következtében hiányelenek vagyunk a vetővágás faállományát hosszabb ideig lábon tartani, úgy, hogy a tároló vágásig eltelik 10—15 év.

Ezen hosszas szabad állása a fenyőnek a következő veszélyekkel, illetve károkkal jár: a faállományt a szél úgyszólván évről-évre ritkítja, a jegenyefenyő oly palástot kap, aminőt Roth Gyula a Kísérletek 1909. évi 1., 2. füzetében grafikai uton a bródi fenyőkön bemutatott; az ilyen ritka jegenyefenyvesbe a szú könnyebben beleveszi magát és a fagyöngy az ilyen törzseken elhatalmasodván, annak értékét leszállítja, végül a fának kikezelése is költségesebb.

Ezzel szemben azonban meredek hegyoldalakkal bíró faállományoknak fenntartására és biztosítására ez az egy mód van, mely az említett hátrányokat háttérbe szorítja, főleg ha rendszeres erdőgazdasággal azokat lehetőleg elkerüljük.

A széldöntések kikerülése céljából vezessük a vágásokat ott, hol ettől félnünk lehet a veszedelmes szél irányban, továbbá ne ritkítsuk meg túlságosan a jegenyefenyőfaállományokat, mert azt tudjuk, hogy e fanem árnykedvelő és akkor nem is fogunk olyan széles évgyürűjű palástot kapni a vetőre vágott törzseknél.

Ha az ilyen ritka fenyvesbe bele vette magát a görbefogu szú, mielőtt azt a vonalas szú követné, a megtámadott és a fák gyantafolyása által felismerhető törzseket azonnal döntsük le, a galyakat, kérget égessük el, ezzel a bajnak elejét vettük.

A fagyöngy elszaporodása nem vehető oly csekély veszedelemnek a mint azt hinnők, mert a fagyöngy nem csak hogy a fa csucsán fordul elő, hanem annak törzsén, közepén, sőt mellmagasságig is leszorul. E tekintetben megejtett vizsgálódásom a következőket eredményezte:

A garamrévi m. kir. erdőgondnokság 1909. év VIII. e. r. 45. tag 21. erdőrészletében 1202 db jegenyefenyőfát döntettem.

Ebből 325 db hosszabb rövidebb 1 méteren felüli részt le kellett vágni, mert ezen fa végén a fagyöngy miatt műszakilag használhatlan volt, sőt a fenyőszálfa közepén is kikellett krétáznom a fagyöngy által megtámadott részt tűzifába.

Ezen hibás rész a felmért . .	856·34 m^3
összes fatömegből	52·26 m^3
tett ki és így maradt	804·08 m^3 tiszta fa,

vagyis az egésznek 6·1%-a seleitzes.

A régi tisztázó vágások jegenyefenyő fáján a fagyöngy e %-ot 2—3-szorra emeli. Tehát egy olyan jelenség, amivel a szakembernek számolni kell.

Ha a fagyöngy abban a becsben állana, mint Angol- és Franciaországban, a hol karácsony és újév táján egész vonatok viszik piacra az erdei melléktermékeket, akkor az általa okozott károkkal nem kellene számolnunk, de így annak tovaterjedése ellen a szert meg kel keresnünk.

Vidékünkön a fagyöngyöt szalmaszecskázva a fejősteheneknek abrakként adják. Az ősvad etetésére pótolhatlan szer.

És miután ezek szerint a fagyöngynek gyakorlati alkalmazhatósága van, arról lehet még csak szó, ha azt a vevők mind megvenni nem akarják, vajjon annaks zedése a birtokosra nézve kifizetődik-e?

Az itteni lakók a fagyöngy batyuját 20 fillérrel vásárolják. Miután egy kissé ügyes fiu naponta szed két métermázsa fagyöngyöt és a szedésért 2 koronát fizetünk mm.-ként, akkor napi keresete 4 korona.

A fagyöngynek a hegy lábához viteleért, ahol a fuvaros vár, még 1 K-t fizetünk közelítési díj fejében, akkor is egy méterm. belekerül 3 koronába, és ha egy méterm. fagyöngy árát csak a széna árával hasonlítjuk össze 7 K-val akkor is marad 4 korona hasznunk. Egy fán 15—20 kiló fagyöngy is van, így minden törzs átlag 60—80 fillér hasznot ad, amellett, hogy á káros élősditől megszabadítottuk. Miután van egy tisztázó vágásom, aminek 105 kh. területén 5400 db. törzset jelöltem ki, és ha feltesszük, hogy annak csak minden második fáján van fagyöngy, akkor a fagyöngy tömege kitesz 405 q, ezt 4 K számítva . . . . . 1620 K — f

vagyis 1 hold fenyőfa fagyöngye jövedelmez 15 K 52 f-t.

Ha már most ezt a fagyöngy adta hasznot összehasonlítjuk azzal a kárral amit a fagyöngy okoz a fa

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

technikai alkalmazhatóságára, akkor a következő eredményre jutunk.

Az elől említett 5·4 k. holdon termelt 1202 db fenyőfából, aminek köbtartalma 856·34 m^3 tett ki, fagyöngyös fa volt 52·26 m^3, tehát egy katasztrális holdra esik 9·6 m^3 fagyöngyös fa; ezt 9 K helyett 1 K-val számítva, mert már csak tűzifára alkalmas, 8 K-val sokszorozva, a kár kitesz 76 K 80 fillért. Ebből levonva a fagyöngy által befolyt összeget, 15 K 52 f, a tényleges veszteség 61 K 28 fillér, tehát egy oly érzékeny összeg, aminek eliminálása erdőgazdaságunk érdekében nem utolsó kötelességünk.

A fagyöngy pusztítása érdekében az erre betanított fiukat oly mászóvasakkal kellene ellátni, mint a külföldiek birnak és azonkívül a sebhelyeket kátrányba mártott ecsettel kellene bemázoltatni, mert ellenkezőleg, ha ezt nem tesszük, miután a fagyöngy sarjadzik, levágásával még növeljük.

Ezekből levonhatjuk azt a következtetést, hogy ne hagyjuk fokozatos felújító vágásban kezelt jegenyefenyőállományainkat nagyon megritkítva sokáig állani — hanem az első jó magtermő év után taroljuk le. A hegygerincek élén, abból a célból meghagyott anyafákat, hogy a szomszédos területeket maga vetés utján beszórják, szabadítsuk meg parazitájától, mert áldást hozó munkája megérdemli a kis költaéget és ápolást.

Az erdő, művelése és haszonvétele.

Az „Uránia“ népszerű tudományos felolvasásainak dr. Károly Rezső szerkesztésében készülő gazdasági XII. csoportjában, a „VI. Különböző gazdasági ágazatok“ között erdőgazdaságunknak is szorult kicsike hely.

A 115. felolvasást a fenti cím alatt *Bund* Károly irta: 72 képen, dióhéjban mutatja az erdőt, művelését és haszonvetelét. A képek jegyzéke:

1. Kipusztult erdők helye: kopár.
2. Pusztuló tölgyes.
3. Vízmosásos terület.
4. Mély vízmosás.
5. Berki erdő.
6. Fűzcsemetés.
7. Drávamenti tölgyes.
8. Alföldi tölgyes.
9. Kőriserdő.
10. Nyárfaerdő homoktalajon.
11. Jó talajú akácerdő.
12. Silány akácerdő.
13. Erdei fenyves.
14. Hegyvidéki tölgyes.
15. Középkoru tölgyes jegenyefenyővel alátelepítve.
16. Bükkerdő.
17. Jegenyefenyves.
18. Lúcfenyves.
19. Szélnyírta lúcfenyők és törpefenyő a fatenyészet határán.
20. Törpefenyő és törpeboróka a havasi térségen.
21. A fenyőerdő télen.
22. Favágókunyhó belseje.
23. Fadöntés munkája.
24. Lúcfenyőkéreg, rakásolva a vágásban.
25. Vágásterület lombfaerdőben.
26. Szenítő rakás.
27. Szálfavágás munkában.
28. Pazarló faközelítés.
29. Szálfacsusztató.
30. Csúsztató vályu.
31. Tűzifacsusztató.
32. Tűzifa összegyűjtése kézi szánnal.
33. Völgyben készletezett tűzifa.
34. Tűzifaúsztatás.
35. Fagyűjtő gereb.
36. Szállfákkal és rönkökkel telt gerebudvar.
37. Úsztatócsatorna torkolata.
38. Vízfogó telt gátudvarral.
39. Kőből és földből épült vízfogó gát.
40. Fából és kőből készült vízfogó.
41. Vízfogó megnyitása.
42. Az árapasztó működése.
43. Tutaj bekötése.
44. Tutaj a Tisza felső szakaszán.
45. Tutaj surrantón megy át.
46. Tutajtorlasz.
47. Épülőfélben lévő erdei út.
48. Gőzüzemü erdei vasút.
49. Villamos vontatású erdei vasút.
50. Sikló gőzüzemre.
51. Sodronykötélpálya.
52. Kötélpálya végállomása.
53. Gőzfűrész.
54. Szállák máglyázása.
55. Faárugyár.
56. Papirgyár.
57. Tölgyrönkök a vasúti állomáson.
58. Cserkéreghántás.
59. Hiányosan kitermelt őserdő felújulása.
60. Előkészítő vágás tölgyesben
61. Tölgycsemetés.
62. Tölgyfiatalos-csoport.
63. Előkészítő vágás jegenyefenyvesben.
64. Lúcfenyő természetes felújulása.
65. Fenyőfiatalos.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

66. Erdei csemetekert.
67. A vadászerdei erdőőri szakiskola csemetekertje.
68. Talajmegkötés kopárokon.
69. Sikeresen erdősített kopár.
70. Széldöntés lúcfenyőerdőben.
71. A selmecbányai m. kir. erdészeti főiskola.
72. Erdőőri szakiskola Vadászerdőn.

A 28 oldalra terjedő felolvasásban szerző a bemutatott képeknek rövid, szabatos magyarázatát adja. Itt-ott, mint a 21-ik képnél, midőn az erdő nyári köntösét a télivel cseréli fel, s az alatt meggdermed a növényi élet, a statisztika forró talajára lép, néhány számadatban közölve a magyar állam erdőségeinek kiterjedését, a fanemek eloszlásának arányát; érinti az üzemmódokat, s nagy vonásokban ismerteti a rendszeres erdőgazdaság alapelveit, azok szükségességét hangoztatva. Az 56. képnél a házilagos kezelés mellett tőr ládzsát úgy erdőgazdasági, mint szociális szempontból. Az 58 képnél, a cserhántásnál, amikor az egyik bőrt fejtik le az erdőről, kitér a legeltetésre, a lombalom-gyűjtésre és a lombtakarmány nyerésre, s élesen megvilágítja az erdőről e másik bőr nyúzását. Kívánatos lett volna itt, a nagy reflektor működésbe hozatalával — ha az úsztatás és tutajozás rovására is, mely 13 kép — a kifeszített, türelmes vászonra vetíteni az erdőt és talaját elenyésző birkanyájat, az egyik vízmosás ormán vígan tilinkózó, hosszú hajú pásztorával.

Bund Károly a szűk keretben is érvényesíti közismert fényes tollát és széleskörű tapasztalatait. Minden sorából az erdő szeretete sugárzik, s megragadja az alkalmat arra is, hogy reá mutasson erdőgazdasági viszonyaink nem egy sajnálatos körülményére, s kidomborítsa, hangsulyozza azt, ami nekünk, erdészeknek fáj.

Kívánjuk azt az igazi sikert, amelyet a felolvasás befejezése óhajt:

„Vajha rövid elmeluttatásunkkal sikerült volna a kevéssé ismert, sokszor pedig céljaiban, hivatásában és jelentőségében nagyon félreismert erdőgazdaságunknak híveket szerezni és tisztelt hallgatóinkban megérlelni azt a tudatot, hogy szeretett hazánk a bércait borító erdőkoszorúban oly kincscsel bír, amelyet az eddiginél jobban kell méltányolni és óvni!"

Mitske.

Felhivás.

A „Báró Waldbót Frigyes uradalmainak ismertetése, különösen erdőgazdasági szempontból". — A fővad tenyésztése, az erdészet és vadászat szempontjából vizsgálva", — „A körpróbával való erdőbecslés haszna" című pályamunkák szerzői felhivatnak, közöljék „Borsod-Gömör-Hevesmegyek Erdészeti Egyesülete" titkári hivatalával Rimóca, u. p. Rimabánya, hogy pályamunkáik mely cimekre küldendők.

A titkári hivatal.

Szepesvármegyei Erdészeti Egyesület.

A szepesvármegyei erdőtisztek ezen név alatt egyesületet alakítottak, melynek tagja lehet a szepesvármegyei, magyar honosságú, felesketett erdőtiszteken, erdőbirtokosokon és erdészeti iparral foglalkozókon kivül mindazon magyar testület és jogi vagy magánszemély, aki erdészeti szakügyek iránt érdeklődik, az egyesület közreműködésével támogatni kivánja, s akit az egyesület tagul befogad.

A tagok háromfélék:

a) alapító tagok, akik az egyesület pénztárába egyszer s mindenkorra 100 koronát készpénzben fizetnek be. Ennek fejében a tagsági díjtól egyszer s mindenkorra felmentetnek;

b) rendes tagok, akik legalább 3 éven át évenkint 3 korona tagsági díjat fizetnek;

c) tiszteletbeli tagok, kik megyei erdészetünk gyámolításán fáradoznak és törekvéseinket bármiként támogatják. A tiszteletbeli tagok a rendes tagok jogaival birnak, de tagdíjat nem fizetnek.

Az egyesületbe lépni szándékozók ezen kivánságukat az elnöknek jelentik be.

A „Szepesvármegyei erdészeti egyesület" közvetlen célja: Szepesvármegye erdészeti szakemberei között a szaktársi viszony ápolása, s azoknak azon célból való egyesítése, hogy azok a megyében levő erdők minőségét, kezelését, kihasználását, felújítását, értékesítését, a rendelkezésre álló munka- és fuvarerőt, a szállítási eszközöket, a faipari, kereskedelmi, vadászati és halászati viszonyokat és berendezéseket az egymással való érintkezés és a közvetlen tapasztalatok révén alaposan megismerhessék s ennek alapján a megyének legcélszerűbb erdő-, legelő-, vad- és halgazdasági módját megállapíthassák és ez által erdőgazdaságának érdekeit előmozdítsák.

Közvetett célja az egyesületnek az, hogy nyilvános munkálkodásával az erdőbirtokosok figyelmét az erdé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szeti ügy iránt felkeltve s azokat lehetőleg az egyesület körébe vonva, az erdészet hivatását, fontos állam- és nemzetgazdasági feladatát, célját a nagy közönség előtt ismertté tegye, annak a mainál nagyobb megbecsülést és elismerést vívjon ki és az erdőtisztek anyagi helyzete javításának szükséges voltát a társadalom köztudatába bevigye.

Az egyesület ezen céljainak elérésére a következő eszközök felhasználásával fog törekedni:

Az egyesület erdőgazdasági ügyek megvitatása végett a vármegye különböző vidékein évenkint közgyüléseket fog tartani és a megyei erdőgazdaságoknak megismerése és a gazdaság célszerű fejlesztésére szolgáló erdőkezelési eljárásoknak tanulmányozása céljából a közgyülésekkel kapcsolatosan kirándulásokat tenni.

Az erdészeti magyar irodalom fejlesztése és az erdészeti szakismeretek terjesztése céljából az egyesület a tagokat ily irányú tevékenységre fogja buzdítani, esetleg — amennyiben ezt az egyesület vagyoni viszonyai meg fogják engedni — pályadíjak kitűzése által is.

Erdészeti szakkérdésekben az egyesület az erdőbirtokosoknak szívesen fog tanácscsal szolgálni és alkalmas szakértőket is ajánlani, valamint fontosabb erdőgazdasági kérdésekre fel fogja hívni a hatóságok figyelmét.

Az egyesület igazgatását végző tiszti személyzet, mely három évről három évre választatik, következőképen alakult meg:

Elnök: *Nádas* Béla, m. kir. erdőtanácsos Lőcse.

Alelnök: *Barger* Guidó, Coburg hercegi erdőmester Káposztafalu.

Titkár: *Halmi* László, városi erdőmester Lőcse.

Pénztáros: *Janoviczky* Béla, urad. főerdész Szepesvéghely.

Az egyesület székhelye mindenkor az elnök lakhelye, ez idő szerint tehát Lőcse.

Az egyesület hivatalos közlönyei a „Szepesi Hirnök" és a „Szepesi Lapok", melyek a tagokat és a közönséket az egyesület működéséről és annak minden fontosabb mozzanatáról tájékoztatni fogják.

Pícéző emberek.

Irta *Homok.*

Halbőr Förgeteg János szombaton este, mikor hazajön a munkából és lepakolja az isztrongát, meg a kék felöltőt, azt mondja fiának, a tizenkét esztendős Janinak:

— János, röggel korán kelünk.

A gyerek rábámul az apjára. Sejt valamit.

— Tán pícézni mönyünk?

— Oda . . . Lémönyünk a döglött Tiszára.

János örömében mosolyog. Hogyne . . . Nagy sor, nagy élvezet felnőtteknek is, hát még gyereknépnek a *pícézés*. A fiatal lélek rendszerint fogékonyabb a romantikus dolgok iránt, és nagy lelkesedéssel kap értők, ha csak szerét ejtheti. Ennélfogva, amíg Halbőr Förgeteg János az isztrongát, ami tudvalevőleg bőrtarisznyát jelent és a napi eleség befogadására szolgál, továbbá a pamutból szőtt és sötétkékre festett felöltőt (ujjadzó, kabátféle másnéven) a pitvar ajtó mögé készíti, hogy másnap napkelte előtt kéznél legyen, a fiú bemegy a kiskamrába, kihozza a picéket, és odanyujtja az apjának:

— Ehol e, kászolitsa kend el.

Ő maga pedig fogja az ásót, valamint a szín hevederfáján levő (ezt a mult heti pícézés után tették ide) piszkos befőttes-üveget s ezekkel lemegy az utca végén húzódó árokba. Az árok feneke még nedves, itt-ott víz is csillog benne, melyen vékony hinár kezd hálót vetni, és a békalencse is szövögetni igyekszik miazmáját. Itt ásni kezd. A szép feketeföld puha és lyukacsos. Olyan, mint a szivacs. Ez jó jel. Itt érdemes munkához látni. Nem is soká tétovázik, megnyomja az ásót és feldob vele egy nagy hant földet. Utána másikat . . Hajh, haj, micsoda élvezet ez, a *gajiszták*, mint megannyi összehúzódó és ismét kinyujtózó, apró, vékony kigyócskák iparkodnak lehúzódni a levegőről a nedves földbe, ahol már az undok mocsárbogarak is tanyát vertek magoknak. Az iparkodás azonban haszontalan, mert ime János kéjelegve veri széjjel a hantot és nagy igyekezettel húzogatja ki a védekezésben összezsugorodott gajiszтákat, hogy sietve megtöltse velük a befőttes üveget.

Mire hazaér, besötétedik, az apja az udvaron várja.

— Hóztál? — kérdezi.

— Hoztam, — feleli büszkén a gyerek. — Tele az üveg.

Förgeteg elveszi tőle, boldogan fordítja a konyha felé, ahol az asszony most kászolította el a krumpli levest, és ez okból még világosság van.

— Van-e közte sok fekete? — kiváncsiskodik tovább Förgeteg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

— Kerül az is.
— De nem sok!
— Nem.
— No azért . . .

Azon okból mondja ezt, mert hogy a fekete gajiszta nem olyan jó a halfogáshoz, mint a vörös, amely szép kövér és némelyik vastagság tekintetében vetekszik a gyerek kisújjával.

Amíg János odajárt gajisztát szedni, addig Halbőr Förgeteg János rendbe hozta a picéket. A picének *horog* a rendes elnevezése. Nálunk, Szeged vidékén és közel hozzánk a Maros mentén csak „pice" tájszó alatt ismeretes. Különféle válfaja van ennek is, mint minden egyéb dolognak. Van kispice, nagypice, egyenes pice, görbe pice, az előbbinek egyenes és hosszabb a szára, az utóbbinak hajlított és rövidebb; van továbbá angol pice, amelynek kettős szironya van, s ha ráakad a zsákmány, nemcsak hogy nem megy el, hanem még a picéről való levevés is gondot ád olykor az embernek.

A picéket „ostorra" szokták kötni, ami körülbelül három méter hosszú, vékony fonál, amelynek az egyik végét mintegy két méteres vesszőre, lehetőleg könnyű és erős fűzfahajtásra, somfa- vagy mogyoró-ágra, bogozzák, míg a másik végére vékony, fehér húrt vagy erős selyemfonalat erősítenek, amely (20—25 centiméteres) húrra, vagy selyemfonálra kötik fel a picéket. A húr vagy selyemfonál azért alkalmasabb, mert ezek a vízben nem duzzadnak meg úgy, mint a fonál, s a hal nem látja meg oly könnyen, mint amazt. Így a picére húzott gajiszta majdnem úgy tűnik fel, mintha az egy szabadon gubbasztó étek lenne, melyet az élelem után járó hal minden gyanuskodás nélkül vagy megkezd, vagy pedig egyszerre bekap. A fonál alsó végén, a húrtól mintegy 15—20 centiméterre „tutaj"-talkalmaz a horgászó, illetve a picéző ember A tutaj különféle. Vagy gyékény, vagy fa, vagy parafadugó. Ki melyiket szereti, vagy melyikhez van nagyobb bizodalma. Ha fából, vagy gyékényből készül a tutaj, akkor ez legfeljebb 8—10 centiméteres hosszú és a fonalat úgy kell alkalmazni rá, hogy az egyik végén az ostor felső része legyen rábogozva, az alsó részére pedig az a fonál, amelynek folytatását a húr vagy selyem képezi, s ahol a pice, esetleg picék lógnak. Mert ebben is különböznek a picézők. Az egyik az ilyen „tutajos pice" végére egy picét akaszt, a másik kettőt, néha hármat. Ahol egyenl többb van, ott kicsi ólomdarabot akasztanak a fonál (húr vagy selyemszál) legvégére, hogy az némiképp függőlegesen tartsa a fonál alsó részét, amelyen „in"-akon lógnak eredetileg a picék. (Az „in"-ak szintén 8—10 centiméteresek és egymástól szintén ilyen távolságra lógnak a fonál alsó részén. (Aki parafadugót használ „tutaj" gyanánt, az a 3—4 centiméteres és középső ujjnál vastagabb parafán függőlegesen, egyes 2—3 centiméterrel hosszabb, lúdtollat húz keresztül, amelynek qelső nyílásán vezeti végig az ostort, úgy azonban, hogy a fonál ne csúszszon le föl benne. A dugótutajt inkább csak gyerekek használják és azok a műkedvelő urak, akik „szép" picével akarnak szórakozni.

A tutaj alsó végén, mint jelezve van, körülbelül 30—35 centiméter hosszú a fonál (húrral, selyemmel együtt) azonban ez a hosszuság változik aszerint, aminő mély a víz, vagy aminő halra pícézünk. A ponty például a víz fenekét, az iszapos részt szereti, ennélfogva a fonalat olyan hosszúra kell ereszteni a pice oldalán, hogy körülbelül leérjen a fenékre. Míg a harcsa, ragadozó tulajdonságainál fogva, a füves, summáros területen szeret legelészni, ennélfogva a picéket is magasabbra kell emelni, hogy azok az apró halacskákkal egy társaságban libegjenek.

A „tutajos picé"-n kívül szintén alkalmatos és komolyabb halfogó-szerszám, műkedvelő picézők részére a „fenekes pice". Itt már eltűnik a „tutaj" és az ostorvesszó Az egész pice tiz-tizenkét öl sodrott spárgából vagy egész vékony kötélből kerül ki, melynek alsó végén régi „fontos" vagy hasonló sulyú vas-, esetleg ólomdarab lóg. Ide kerülnek a picék is. Négy, öt, sőt hat is. A picéket egymástól három lábnyi távolságra lógó „in"-ekre kötőzik és pedig leginkább akként, hogy az egyik in-re kisebb, a másik in-re pedig nagyobb picét alkalmaznak. Kisebb és nagyobb halak részére.

Halbőr Förgeteg János a picék rendbehozása után elrendezi az egyetmást; az isztronga egyik felébe jókora darab rozskenyeret tesz, továbbá avasszalonnát, mellé vöröshagymát, sőt, paprikát és egy nagyobbacska tőtkést. A késre mindig szükség van picézésnél. Hol ágat kell vágni, hol gödröt ásni, néha meg arra is jó, hogy halfőzéshez tüzelőfát daraboljon vele az ember. Vagy éppen szolgafát, aszerint, amint a szükség kívánja. A picevesszőket (rájok csavarintván gondosan az ostort) az ajtó háta mögé készíti (itt nem éri őket egykönnyen baleset), a „fenekes picét" pedig elhasznált rongydarabba tekerve, bedugja az isztronga másik felébe . . .

Most azután már készen is lennének. Azaz dehogy! . . . A legfontosabb még hátra van. Hogy mi ez? . . . Hát uramfia, a — papramorgó. Egy kis szíverősítő, ami viz mellett, hűvös hajnalon, különösen jó szolgálatot tesz. Fogja tehát a „bukszát" (bőrerszény), kiemel belőle egy árva húszfillérest és odaadja Jánosnak:

— Egy kis szilvóriumot hé! . . . Erigyj, hozz egy hatos árát a „Csöngetyús bótbul".

A fiú nevet; gondolja: ebből neki is jut „két péz" árú legalább. És meg vidáman. A „Csöngetyús bót"-ban még fenn vannak, szombat este lévén, néhány paraszt „nyakolajozik". És sziják az urakat, hogy íme, nagy termést adott az Isten, a liszt ára azért mégis tizenkét „vas". (Egy „vas" egy krajcár = két fillér. A végét természetesen nem várja be a boltos, mert akkor ő húzná a „cupaszt" (a tényleges és kézzel fogható eredményt), így inkább kitessékeli őket kellő időben, hogy odahaza az asszonynak jusson az, amit egymás-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nak szántak. Valameddig elgyönyörködik még ebben az épületes jelenetben a gyerek (talán tanul is valamit belőle), aztán nyaka közé veszi a lábait és hazaszalad a papramorgóval.

— No! . . . Jót adtak? — kérdezi Halbőr Förgeteg János.

— Jót ám, — vigyorog a kisebbik Förgeteg nagy meggyőződéssel.

— Tán megkóstoltad? — riad rá az anyja.

Erre már nem felel a gyerek, nincs bátorsága bevallani az igazat.

Közben Förgetegné leteszi a földre a nagy tál keménymagos levest, amit legelőször is a nagy, vörös macska néz meg néhány lépés távolságról s miután érzi a melegét, a gőzét is látja, elsomfordál, a kamraajtóba húzódik, onnan bámulja Förgetegéket, hogy miként telepszenek le az illatos, párolgó étel mellé és hogy milyen irigyelni való jó étvágygyal kanalazzák be utolsó cseppig a jól megpaprikázott, zsíros löttyöt.

Hát bíz' ez nem is rossz az efajta embereknek. Különösen ha rozskenyérrel tele szeldesik. Jóllaknak vele amúgy istenigazából, és olyat alszanak utána, mint a bunda.

Halbőr még rágyujt a leves után egy pipa dohányra, ami lassankint álmot lop a szemére. Nem is tekétériázik sokáig, kapja magát, lefekszik és ott szívja el a kis ajdohányt, ami még a pipa fenekén serceg. János is utánozza az apját, szó nélkül elteszi magát holnapra s mire Förgeteg leteszi az ágya mellé a kupakatlan pipát, ő már álmodik a Tiszáról, a halakról, talán a picéről is.

Csak az asszony séremórál (időzge!) még fönt, mossa az edényeket, amelyikből az imént ettek. Éjszakára ugyanis mosatlant nem jó hagyni, mert — a néphit szerint — a házban a gyerek nem jól alszik. Ugyancsak emiatt nem öntik ki este a mosdóvizet sem. A vizzel együtt — úgy tartják, — az álmát is kiöntik a kisgyereknek. Az ételmorzsákat sem szabad éjszakára kisöpörni, nehogy pörsenéses legyen a gyerek. Továbbá a szemetet sem szabad este kivinni a szobából, mert azzal együtt a szerencsét is kiviszik a házból. Régi magyar szokású helyeken ma is a küszöbnél kezdik el a söprést és befelé söprik fel a szobát, nehogy a szerencsét a szeméttel együtt kisöpörjék.

Még jóformán csak pitymallani kezd, mikor Halbőr Förgeteg Jánost felkölti az ösztöne. Legtöbb ember ugyanis úgy van, hogy a közeli „paksziózás" (kedvtöltés) — a napi foglalkozás soh'se háborgatja — nyugtalanséggal tölti el a lelkét, róla álmodik és meg-megszaggatja az álmát, a terminus előtt pedig jóval kikergeti az ágyból.

Ő is így van most. Lelép a szalmazsákról s az első dolga: megnézni a pícéket a konyhában. Nem történt-e velök valami baj? Nem lopták-e el? Vagy — uram bocsáss — a boszorkány nem-e nyomorította meg? . . . Mert soha sem lehet tudni semmit. Még azt sem, hogy kiben mennyire van kifejlődve a babona. Olykor a legfelvilágosodottabb embert is keresztnyűgbe tartja ez a beteges képzelődés.

Hát nincs semmi baj. A pícézéshez szolgáló készségek rendben vannak, egy rakáson, úgy amint este összeborogatta őket. Most tehát a gyerek van csak hátra. Ezt kell felkölteni. Evégből odasettenkedik a búbos-kemence padkájához, ahol János a kapott suba tetején összehuzódzkodva alszik, azon mosatlan lábakkal, amint az este nyugovóra tért, és kiméletesen megrángatja a fiu karját.

— János! . . . Hallod? . . . Kelj föl.

A gyerek felül, kimereszti nagy, bamba szemeit és néz. A pedző szürkületben még nem sokat lát. Az apja körvonalai azonban lassan kialakulnak előtte és kezd üzdeni az öntudatlanságával.

— No, hát kelj föl, elkésünk.

— Mönyünk? — kérdezi.

— Mönyünk hát . . . Hozd a pícéket.

Ez már felkölti Jánost, aki gyors mozdulattal leugrik most a padkáról, magára kapja a nadrágot, felöltőt, aztán fejére nyomja a konyha-kalapot és megy ki a konyhába a pícékért.

— Möhetünk — mondja vidáman.

Halbőr is felkapja az isztrongát és visszaszól a szobába:

— Csukd be az ajtót, hé!

Ő maga is betudná ugyan csukni, dehát valamiképpen csak el kell az embernek hazulról köszönni.

Már haladnak a félhomályban, mikor hallják az utánuk kullogó asszonyi szót:

— Möntök?

Halbőrné adott magától életjelet.

— Mönyünk, mönyünk — dunnyogják vissza, de csak menőben, mert ha kiindultukban megállnának, akkor elvitte az ördög az egész napra való szerencséjüket.

Nemsokára kiérnek az utcából, ahol már a mező következik. Eközben pirkadni kezd, gyenge fénysáv hasítja ketté kelet felől az ég kékségét. A levegő átlátszóbb lesz lassankint, a csillagok is eltűnnek az égen s mire kiválik a hajnali szürkeségből a mező zöld színe, már közel járnak a folyóhoz. Sehol senki . . . Bűvös csend ül mindenfelé . . . A víz fölött párás köd legel . . . Az erdő alszik még, teljesen nyugodt.

Halbőr megáll a parton, szétnéz. A víz felületét szellő borzolja (ez a természetnek a hajnali sóhajtása) s olyan, mintha tömérdek apró, fényes pikkelyek ringatóznának egymás mellett . . . Azután megint megy egy darabon fölfelé, arra, ahol öble van a Tiszának.

— Itt jó lösz — véli a gyerek.

— Né beszélj — adja rá nyugodtan a választ Halbőr.

Pedig igaza van a gyereknek, mert ime, Förgeteg is jónak találja a helyet. Itt csendes, sima a víz, a sumár is zöldel a part mentén és hozzá még lápok is vannak a szőke víztesten. Szó nélkül leteszi a tarisznyát, kipakol . . . Az első, amihez hozzá nyúl, a gugyi. És ez természetes is, mivelhogy a magyar rendszerint ivással

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

fohászkodik és ivással hálálkodik. Sőt még munka közben sem utálja a jó itókát. Azután lecsavarja a pícevesszőkről az „ostort“ és felszereli a pícéket. Felbontja a rongydarabbal lekötött befőttes-üveget, a *gajiszták* közül kihúz egyet, azt a tenyerére fekteti és rácsap. A hosszú, nyúlós jószág az ütéstől összezsugorodik és mozdulatlan lesz . . . Ez jó a kékes acél-pícére! . . . Föl is kerül rá rögtön, úgy azonban, hogy a píce hegyén a gajiszta vége kissé szabadon marad és mozoghat rajta.

Mikor valamennyi pícét felékesíti ezzel az izletes csalétekkel, akkor egymástól egy-egy lépés távolságra lefekteti őket a folyó vizére. Előbb természetesen kitapasztalván a víz mélységét, hogy hozzá igazíthassa a fonál pícés végét.

Ezek után a *fenekes-pícére* kerül a sor. Ennek is felcsalizza a rajta lógó pícéit, s azután beviszi az egész készséget a tutaj (hosszú fenyőkből összegúzsolt láp) belső felére. Ott a zsineg felső végét a csaphoz köti jó erősen, a pícés felével pedig végig megy a szálfa másik végéig és leereszti óvatosan a folyó fenekére.

A *fenekes-píce* horgaira már nem csupán gajisztát illeszt a pícéző ember, hanem egyebet is. Így az egyik pícére köleskásával összenyomkodott erős-túrót vagy sajtdarabot. Csereszny-éréskor a nagyobbfajta keszeg féléknek csereszneyét is felkínál. A másik pícére, amelyiegy harcsát szeretne fogni, húsdarabot rak, (olyan húst azonban, amely nem málik szét könnyen a vízben) vagy olykor csirkebelet (ez már egészen nagy halnak a konvenciója). És ezt azért szükséges ekképen variálni, mert minden hal másféle étket szeret. Természetesen, ha nincsenek birtokában az embernek ezek az *ételök*, akkor az egészen nagy vörös gajiszta is megteszi a szolgálatot.

Az ilyen *fenekes-pícék* felső részére az éjjeli orvhalászok, vagy pedig a kényelmesebb hivatásos halászmesterek *kakasharangot* is szoktak alkalmazni; ugy, hogyha *kupta* (rángatta) a horogra akadt hal, ugyanakkor jelt is adott idefent a csengetyű.

Halbör Förgeteg János ekképpen elkészülvén a pícézés „nekikészülődésével“, kapja, leveszi fejéről a kalapot, merthogy valamennyire bele is izzadt ebbe az előljáró munkába, és nagyot húz a pálinkásüvegen. Aztán odaadja a fiának:

— Ne — mondja.

Jól esik mind a kettőjüknek a hajnal hűsében ez a melegítő ital, szinte megbizsereg tőle a vérük. A gyereké különösen; még az orrát is félrecsavarja utána.

Közben szétnéz.

Ez alatt a derengés élénkülő pirba ment át, aranyzománcot vont a tejszínű felhőrojtokra és az égboltozatot alant, a föld fölött, elöntötte az emelkedő nap tüzes hajnalpirja. Azután jön fölfelé a nap. Az erdő széle, mint valami aranyfal, ragyogni kezd a napsugárban; távolról a fölébredt verebek csiripolása zavarja meg a nyári reggel hangtalan csöndjét. A levegő csípősen friss, tiszta, egészséges; tele a harmattól nedves fű puha illatával . . . És valahonnan a messzeségből szelíd harangszót hoz a gyenge fuvallat.

A tekintete Halbör Förgeteg Jánosnak ismét visszakerült a pícékre, melyek lassan úszkálni kezdenek a nyújtózkodó csendes vízen. És azon tűnődik, hogy jó helyre dobta-e be őket. Nem-e kell az egyiket erébb vagy amarrább vinni. A márna például a keményebb talaj felé hűzódik, míg a ponty a puhábbat szereti és ennek is azt a táját, ahol csendes, lassú folyású a folyó. A harcsa pedig, mint már mondtuk is, a füves, sumáros árnyas helyen szeret kóválygoni. Továbbá a talpfák körül, ahol apró halak játszanak egymással kergetőcskét.

— Ezt a szélső horgot vidd égy kicsit odébb — szól némi gondolkozás után a fiához.

Az megfogadja a szót és most már teljesen rendben is lennének, csak még egy hiányzik — a pipa. Hajh, mi lenne a parasztból, ha nem lenne rövidszárú makrapipa és hozzá vágott dohány! . . . Talán meg se élne! . . . Kedves jó cimbora ez, akár szomorkodik az ember, akár örül. Hangulatot teremt, ha sivároan jelentkezik az élet s a szeszélyesen gomolygó szürke füstfelhők képeket rajzolnak olykor a képzelet elé. Láthatatlan képeket, amelyek szórakoztatnak vagy történeteket elevenítenek fel a multból.

A legérdekesebb típus, amit a népéletben lát az ember, a pipázó paraszt. Olyan megelégedett, nyugodt és kéjesen élvező alak nincs több ezen a kerek földön, mint a mi rézbőrű indiánusaink, különösen mikor teljes tétlenségbe helyezkedve szopják az elrágott pipaszárat s bár belemerednek tekintetükkel teljesen a nagy világba, nem látnak egyebet a — füstnél.

Halbör Förgeteg János is ehhez az időbeli alkalmatlansághoz ér most. Előveszi tehát a kormos garasos pipát, kipiszkálja, hogy szelel-e? . . . Hát szelel, bátya! . . . Olyan, mint a gép kürtője . . . No, most egy hosszút köp, aztán előveszi a felöltő-zsebből a „fehér-takarójú“ négykrajcáros komiszdohányt, erre ráilleszti a pipát és lassan — mint aki napszámba csinálja — töltögetni kezdi. Betetőzőül pedig lenyomkodja a dohányt a mutatóujjával, mert csak így lehet meggyujtani. Végre rágyujt . . . Jól van, rendjén van, jön a füst, a többit vigye a manó! . . . Azaz, dehogy vigye most . . . Ne vigye biz' azt . . . Hiszen fontosabb a píce, minden világi dolognál. Ezért hát leül a száraz porondra (az isztrongát maga mellé húzza) két karját az orra elé emelt térdkalácsaira fekteti és néz állhatatosan, mozdulatlanul, figyelő szemmel a pícékre . . . Ül, mint a megtestesült nyugalom . . .

Csendes, szellőtlen az idő; néha hallatszik egy-egy légydongás csupán, és később a túlsó oldalom tompa kolompzúgás, elnyujtott bőgés, riogató éles gyerekhang, amint az erdő mellett lekanyarodik a csorda a Tiszához itatni.

Később fordítja csak a tekintetét jobbra a gyerek felé.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

De ekkor is félve és félszemmel a pícék felé sandítva, nehogy elszalassza a szerencsét.

— Kupi-e hé? — kérdezi.

— Kupi — jön vissza a hang, épp' olyan suttogón, mint aminő az apjáé volt.

Halbőr erre már vidáman és óvatosan fölkel, oda megy Jánoshoz. Azt mondja János:

— Ahá! — és mutat az ujjával a pícére.

— Pszt — inti Halbőr.

Egy szót se, az Isten szerelmeért. A tutaj tulsó fele bukdácsolni kezd a vizen . . . A szemük színte belefájdul az erős nézésbe . . . A tutaj megint lebukik, egyszer, kétszer, háromszor . . . aztán félig hirtelen elmerül . . . Istenem, micsoda élvezet ez! . . .

Förgeteg gyorsan megragadja az ágat és sebesen kirántja a pícét . . . Az most valamivel nehezebb, mint egyébként, s a rántásnál már érzi, hogy hal akadt rája. A levegőben fehérség villan meg, amint a vizes pikkelyekre ráesik a napfény, s egy toppanás hallatszik az ember háta mögött, amit szapora vickándozás követ . . . Szép, kövér potyka verdesi magát a fehér homokon és kis kerek szájával mohón harapdálja a levegőt.

— Gyere csak — mondja Förgeteg nagy örömmel és elkapván a halat, a kopoltyúján át felfűzi az e célra kéznél levő fűzér fonáira. — Ne — nyujtja azután a fiának — kösd meg az ághoz . . . De jól ám, hékás.

A fiu mosolyog és viszi a vizszélre, ott ujra vizes birodalmába kerül a hal.

A fenekes-pícével másképp' szaporodik a zsákmány. Ezt időnkint fól kell tekinteni. Az ember két ujja közé fogja a zsineget és az érzésére bizza megfejteni a titkot, amit a szőke viztől szemmel nem lehet látni. Ha halat fogott valamelyik píce odalenn, akkor a zsinegen reszketés, rángatódzás észlelhető. Ilyenkor azután óvatosnak kell lenni. Nem szabad a zsineget hirtelen rántani, hanem csak lassan, arányosan húzni felfelé. Ha hirtelen húzza az ember, akkor a pícére akadt nagyobb halban kár eshetik. Leszakadhat a szája. Ugyszintén akkor is, ha kihúzza az ember a vizből és a levegőre jut. El se képzelik némelyek, hogy micsoda erőt képes kifejteni a félkilós hal is. A nagyobbat meg pláne úgy kell lefogni két, három embernek is (részint azért, mert sikos a teste a viztől. Ezért ajánlatos, hogy a fenekessel való pícézés alkalmával egy kisebb fajta *szák* legyen kéznél, amelyet — ha meglátja az ember a hal fejét, azonnal alája merit és ennek a segítségével emeli ki a „fogást" a folyóból.

A nagyobb halat nem fűzik fel a pícézők a fűzérre, hanem zsákba kötik és vagy haza küldik (nehogy a folyórészt bérlő halászok megfogják az orvhalászaton) vagy pedig leeresztik a folyóba, jó erősen megkötvén persze valami cölöpféléhez.

Eközben természetesen mulik az idő, a nap áthalad az égboltozat másik oldalára és ott elbújván a magas jegenyeerdő mögé, sugarai átszüremlenek a lombokon, elnyujtóznak a mezőn, a száraz, fehér fövényen s a vizen. Itt már olyan a fény, mintha aranyfolyadékot öntöttek volna a folyóba.

És lassanként Halbőrék is betelnek a mulatsággal. Különösen, ha elegendőt fogtak. Ilyenkor azt mondja Förgeteg János:

— No . . . Mönyjünk!? . . .

A fiu vállat von.

— Nem bánom — feleli.

Még néznek egymásra valameddig, még tünődnek, hogy maradjanak-e, vagy se, azután gondolnak egyet és szó nélkül húzzák kifelé a pícéket a folyóból.

A halat is összepakolják. Nagy, fejreváló kendőbe kötik. Végül pedig a megmaradt galisztát beleszórják a vizbe.

— Egyetek — mondja János, a halakra gondolva.

És nemsokára megindulnak. Mennek toronyiránt, odahaza pedig a kertek alatt, mivelhogy nem muszáj minden embernek mindent az orrára kötni.

Kariudo: Keletázsiai vadászatokról.

X.

Singaporeban, az angolok eme szép szigetén, háromszor voltam, azonban csak egyetlenegyszer áldozhattam ott a vadászat nemes szenvedélyének.

Február havában volt; nálunk eléggé fagyos időszak, míg ott, az egyenlítő alatt, a szokott tropikus, egyenletes meleg. Magán a kis szigeten nem található vad, noha a korábbi időkben alig kellett az embernek a várostól néhány óranyira menni, hogy tigrist lőhessen; most ez másképpen van. Ki kell menni szárazföldre, a malaccai félszigetöserdeibe, ha lövéshez akarunk jutni.

A johorei sultán (maharadja) Abubakr meghivására (kinek apja adta el Singaporét az angoloknak) az ő területére mentünk vadászni. A mezei-lakokkal, ültetvényekkel s erdőmaradványokkal borított szigeten körülbelül három óra alatt kocsiztunk át; aztán tizenkét, kanárisárgi frakkba és sarongba öltözött malayi, egy csónakon átvitt bennünket a tenger benyuló ágán Johoréba.

A szultán nyájas *bungalowjában* (nyaralo) szállottunk meg, melyet azonban csakhamar odahagytunk, hogy a várost, a régi Sarongpotrit, megtekintsük.

A szultán, e müvelt mohamedán, ki gyakran megfordult Angliában, nagyon jól beszél angolul, igen sokat tett városáért, iskolákat alapított, házakat építtetett, gőzfürészgyárat állíttatott tömérdek fájának értékesítése végett s vasútat építtetett az öserdőbe, hogy onnan a nagyszerü fatörzseket kiszállíttassa. A mit azonban minden javítási

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

törekvése mellett sem tehetett: az a khinaiak által bérelt játékházak bezáratása volt; ő maga vezetett minket a játékhoz, mely a roulette-nek a rouge et noir-ral tarkított neméből állott; a színek sárgaréz kockákra voltak felrakva.

Ezt egy reá szorosan illő tokkal fedik be, néhányszor megforditják, négy különböző oldalán rakják a tételeket a színek vagy egy bizonyos jel megnevezése mellett, s ekkor a kockát leleplezik. Végre is mindig csak az ott ülő vén, pápaszemes khinai nyer, ki aztán búcsúzólul nyájasan vigyorog s néhány száz rakétát sütöget el.

Következő napon kellett a vadászatnak megtörténnie. A chicari-k több szarvast nyomoztak ki, de, sajnos, tigrist nem.

Vitorlavászon-öltözékünkben, éppen nem mohamedánokhoz illő reggelizés után fölkerekedtünk s nagyon kezdetleges kocsikon az erdő széléig jutottunk, innen pedig gyalog nyomultunk be az őserdő rengetegébe. Egy egész csapat malayi chicari hosszú dárdákkal s néhány elkorcsosodott pebel, várakozott reánk. Ezeket jobbra küldöttük, mi pedig balra tértünk.

A meghajtandó erdő körül háló volt nagyjából alkalmazva, mivel kevesen lévén, az összes váltókat el nem állhattuk.

A haladás nagyon sok bajjal és küzdelemmel járt, az erdőben fojtó, rekkenő levegő volt, ezer meg ezernyi mosquitóval telve, az erdőn kivül a mocsárba süllyedt az ember, s csaknem megsült a nap hevétől. A ki tudni akarja, mik azok a vadászfáradalmak, az csak vadászszék egyszer tropikus égalj alatt.

Két órai gyötrelem után, veritéktől átnedvesedve érkeztünk a hajtáshoz. Körülbelül 100 lépésnyire egymástól álltunk föl a legsürűbb őserdőben, hol alig láthatni 30 lépésnyire.

Itt talán még nagyobb volt a hőség, mint a verőfényen; a földből nyirkos, fülledt levegő áradt s a lombfedélzetről velencei ólomtetőhőség. Minden öt percben törülgetnünk kellett a szemünket, nehogy káprázzék az izzadtságtól. Egy lövés adott jelt a hajtás megkezdésére s a mi malayjink borzaszló zajt csaptak, majd fölhangzott az ebek csaholása s fegyverrel a kézben a legfeszültebb figyelemmel vártuk a történendőket. Először egy meglehetős nagy madár jött, mely nagy suhogással vonult át a lombtengeren, háborítatlanul, látatlanul; aztán jött egy óriási majommama, csecsemőjével keblén, szánalmas, aggódó kiáltásokat hallatva; hagytam békén továbbmenni; végre mindig közelebbről hangzott a zaj s már hallám a szarvast törtetni, azonban e szörnyű őserdőben mitsem látható. Szomszédom szerencsésebb, ő már húsz lépésnyiről lövéshez jő, azonban téveszt s az állatot a chicarik eltik el az ő „spissibus"-ukkal.

Még néhány darab esett eme, egész Indiában honos szarvasok közül, de semmi más érdekes állat. Az egészben még az a legjobb, hogy egy hatalmas zápor még inkább eláztatott bennünket, mint a mennyire már eddig is voltunk. Mint Petermann vadászkönyvében a vadászok, úgy tértünk vissza fáradtan, kimerülten és leverten, egy egész iszaptengeren keresztül.

Csak a mi szeretetreméltó barna házigazdánk jó borai tudtak nálunk derültebb hangulatot idézni elő. Még másnap is kellett volna vadásznunk; mivel azonban nagyobb vadat nem nyomoztak ki, lemondtunk a további vadászatról s a tengeren Singapore-ba tértünk vissza.

Kelet-Ázsiának meglátogatott többi országában nem vadásztam ugyan, de néhány érdekes dolgot hallottam az ottan dívó vadászatok felől. A francia Cochinchinában sokkal rövidebb ideig tartózkodtunk, semhogy annak belsejében vadászhattunk volna; akinek azonban ideje és vasegészsége van, el ne mulaszsza itt a vadászatot. Két hét alatt elefántot, tigrist, szarvorrut lőhet, nem is szólva a kisebb vadakról. Jobb vadászat nem esik egész Kelet-Ázsiában, csakhogy őrizkedni kell e szörnyű égalj csúf erdei lázától; sajnos, nagy ritkaság, hogy meg ne kapja az ember. Két ismerős, kikkel a Messagerie gőzösön találkoztunk, P. őrgről és br. Cz. még két hétig tartózkodtak mi utánunk Saigon környékén s nem győztek eleget beszélni ama rendkivüli vadászatokról, melyekben részt vettek.

Hongkong, Macao, Canton környékén nagyon kevés vadászatra nyilik alkalom, különben is a látnivalók annyira igénybe veszik az embert, hogy eszébe sem jut a vadászat.

Észak-Chinában, nevezetesen Shanghaiban egészen másképp van. Itt bámulatos mennyiségü a vad, különösen őz és fácán. Shanghaiban épp oly tápszerül szolgálnak, mint nálunk a marhahús. Két angol tiszt, kevéssel odaérkezésünk előtt ott vadászván a környéken egy hétig, 400 fácánt, 80 őzet szállított haza, mi valóban bőséges terítek. A vadászat azonkivül még nagyon is kényelmes. Bérelünk egy dschunkét, felfogadunk egy szakácsot, ellátjuk magunkat a szükséges élelmiszerekkel, ágynemüvel s a számtalan csatorna valamelyikén behatolunk az ország belsejébe. Shanghaitól körülbelül egynapi út távolságra már vadakban bővelkedő vidéken vagyunk, járművünket parthoz erősítjük s töltényekkel ellátva magunkat, kezdjük a vadászatot egy vizslával. Az őrvös fácán (Phasianus torquatus Gm) a rizsföldeken tanyázik; az őzek, melyek hasonlóak a meinkhez, a számtalan sirhalmon termő apró bokrok közt legelésznek.

Ha kilövöldözzük magunkat, visszatérünk a dschunkéhez s másnap ujabb vadászterületet keresünk föl. Mint mondám, rendkivül kényelmes és haladatos a vadászat, csak az ellenszelek kényelmetlenek s ama sok vizes árok, melyen vadászatkor át kell kelnünk.

Karácsony táján van a legjobb idő a vadászatra. Hongkongban egész hajórakományok érkeznek fácánokkal, karácsonyi és újévi ajándékképpen. Mi már mindent előkészítettünk ily vadászathoz, a dschunkét már kibéreltük, az ebeket kikalcsonóztuk, midőn csunya, hideg idő állt be, mi bennünket a vadászatban meggátolt s ahelyett

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

egy chinai lakomán voltunk a Taotainál (kormányzó), kinél a 40-ik fogás után, mely nyolc éves tojásból, cápafarkból, madárfészekből, tengeri-férgekből, élő tengeri-rákokból, bambusz-hajtásokból, sesam- és lotusz-magvakból, ricinusz-beőttekből volt összeállítva, irgalom- és kegyelemért könyörögtünk.

Élő fácánok közül csak a Hotel Astor kertjében levő pompás királyfácánt (Ph. veneratus) láttuk, e valódi díszpéldányt 5 láb hosszú farkával; általában Észak-Chinában e fajból a legszebb és legritkább példányok találhatók, melyek közül elevenen nagyon kevés kerül Európába s néhány talán még nem is ismeretes.

Vadászatunkhoz kedvezőbb időjárást nem remélhetvén, miután az úgynevezett Mailsteamer éppen Japánba volt indulandó, nem akartuk néhány fácánért Japáni tartózkodásunkat egy egész héttel megrövidíteni.

Borzasztó utazás után, egy heves „Typhon“ által, melynek leirását mellőzöm, szörnyen meghányatva, — miközben kéményét és sajkát elveszíténk, — annyira egy oldalára feküdt hajónk, hogy a viz mindenütt beömlött s mi két napig voltunk a szivattyu mellett; mig végre a huszonötéves vén, redves kis csavargőzösön Japánba érkeztünk. Itt, Nagasakiban, Hiogo, Yokohama és Yeddoban annyi látnivaló volt, hogy rövid ideig való ottidőzésünk alatt vadászatra nem is gondolhattunk.

Avatottak azonban beszélték nekem, hogy a vadászat igen élvezetes és háládatos. Északon medvék vannak, odébb délre szarvasok, vaddisznók és mindenféle madarak; nevezetesen fácánok s ezek közt a szép *japáni fácán* (Ph. versicolor Vieill.) Az arany-fácán (Phasianus pictus L.) és a paradicsom-fácán (Ph. amherstiae Leadts) is előfordul, de csak elvétve. Bizonyosat, sajnos, nem mondhatok róla, mivel a mikadónál és szeretetreméltó nejénél való audienciák, a tömérdek arany buddha s végre a gyönyörü theaházak (Tchaja) és „musme“-k látogatása nagyon igénybe vették időnket.

Kimélet a ragadozóknak is.

Irta *Gyulai Gy. Károly.*

A kártékony ragadozó állatvilágot magunktól és az óvásra utalt vadászterületektől mindenkor távoltartani, elvitázhatlan jogunk, sőt kötelességünk. Sajnos, más úton ezt, mint a ragadozók pusztításával alig vagyunk képesek elérni. Ez elől még az állatvédelem túlzott hivei sem képesek kitérni. Viszont a ragadozók pusztításának miként, főként pedig egyes pusztítóeszközök és szerkezetek állatgyötrő készítményeivel szemben, kénytelenek vagyunk erélyesen síkraszállani, még akkor is, ha veszedelmesebb fenevadak irtásáról esik szó.

A körmönfont kegyetlenséggel megalkotott különböző szerkezetű vadirtóeszközök között, melyek pedig a föld kerekségén ma már szélében-hosszában közismertek, a legszokottabb és a legnépszerűbbek egyike a *tányérvas*.

A tányérvasak váltaja többféle. Különböző szerkezetüket részletesen leirni fölösleges volna; elég ha rámutalunk a szépszámú csapdagyárak ebbeli készítményeire, amelyek immár a tengeren túlesö gyarmatállamokban is tömeges behozatali cikket képeznek.

Az exótikus világrészekbe importált tányérvas, amelynek egyes szövevényesebb szerkezeteivel a wieni nemzetközi kiállítás keretében is ismételten találkozhatunk, kétségtelenül hasznos célzattal arra hivatott, hogy távol-világrészek békés népeit, a különböző fenevadak veszedelmes garázdálkodásai elől megóvja. Ebbeli rendeltetésének szép eredménynyel meg is felel. A kifogásolható csupán az, hogy egy-egy az emberi lakónelyektől távolabb eső ponton felállított tányérvasba került állat, gyötrelmes kinokat kénytelen néha napokon át elszenvedni.

Egyik-másik, tányérvasba szorult áldozat, mint pl. nálunk a róka is, legjobb esetben, egy-egy testrésze kiszakítása, avagy éppen leragása árán szabadul meg a veszedelemtől, hogy aztán fájdalmaktól elgyötörten, megcsonkított testtel, vérző tagokkal, hosszas szenvedések árán, napok, sőt hetek multán, nyomorultul puszturján el.

A csapdaszerkezetek felállításával foglalkozóknak lelkiismeretbeli kötelességük volna az ilyen förtelmes kinzőeszközöket véglegesen mellőzni. Ámde a tányérvas teljes kiküszöbölésének nemcsak hazánkban, hanem világszerte is, két akadálya van. Az egyik az, hogy a tányérvasnál könnyebben kezelhető vadfogóeszközt alig ösmerünk eddigelé, a másik pedig az, hogy az állatvédelem üdvös tevékenysége kulturvilágszerte vajmi nehezen volt még képes tért hódítani s így az emberek lelkében mélyebb gyökeret verni.

Magyar hazánkban aránylagvaj mi kevés számú a kellő szaktudású s egyben az állatvédelem szempontjait értékük szerint mérlegelő vadpusztító szakközeg. Oka ennek tán nem annyira ebbeli szakintézeteink és szaktanfolyamaink elégtelensége és a meglevők szűk kerete, mint inkább a nevetségesen rossz javadalmazás, nem egy helyt pedig, a felülről méltán várható humánus és he-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lyes irányítás bizonyos hiánya. Néhol még az elsőrangu uradalmak sem biztosítják az általános vadvédelemnek azt a tért és fokát, amelyet az állatvédelem, a ragadozók szempontjából is megállapítani kivan. Ragadozóra emlékeztető vonás akad néha egy-egy emberben is. Talán nem árt ezt azoknak eszébe juttatni, akik közül nem egy a ragadozót azért irtja, hogy annak gyötrődést is okozzon.

A tányérvas kiküszöbölésének egyik akadálya a vas mesterségének gyakoriatilag oly egyszerűen kezelhető mechanikumában is kereshető. Ebbeli egyszerűsége, általános elterjedésével egyben olcsóságát is biztosította.

Méltánylást, sőt kellő támogatást érdemlő vállalkozás volna az, ha valamelyik honi gépgyárunk vagy vasműiparvállalatunk, behatóbb figyelmet szentelne az effajta gyártmányoknak és készítményei sorába fölvenné az olyan szerkezetűvé tökéletesbített vadfogókészülékek előállítását is, amelyek, míg egyrészt az állatvédelem céljaival is összhangba hozhatók, másrészt a külföldi behozatalt e téren fölöslegessé tennék. Ezzel hazánk neves vasműipar vagy gépgyár-vállalatainк bármelyike, a külföldnek is jelentékeny szolgálatokat tehetne, tisztán csak az állatvédelem szempontjából is.

A ragadozók fogásánál és irtásánál használt különböző szerkezetek csak akkor nem hivják ki az állatvédelmet maguk ellen, ha áldozatával a szerkezet tüstént végez; avagy ha már a szerkezet rögtön meg nem is ölhetné az állatot, legalább ne roncsolná össze annak egyes testrészeit.

A hivatása magaslatán álló vadászember, bizonyára készséggel fogja kiküszöbölni a középkor kinzókamaráinak gyötrő eszközeire emlékeztető és lomtárra immár rég megérett tányérvasféléket, ha céljainak megfelelőbb eszközt kap cserébe.

Végül ismételten hangsulyozom azt, amit lapunk hasábjaiban már a multakban is többizben szótárgyává tettünk, hogy t. i. az egyes ragadozófélék irtása körül is bizonyos határokat kell időnként betartanunk. Neves közgazdasági szaktekintélyek ismételten rámutattak azokra a veszedelmekre, amelyek mérsékelt égövünk alatt a róka és a varjufélék teljes kipusztulása, távolabb fekvő meleg égövek vidékein pedig, a nagyobb ragadozók végkiirtása nyomán támadtak. Egyes ragadozók kipusztulása mulhatlanul maga után vonja égöveink alatt a kártékony rágcsálók, a trópikus tájakon pedig a növényevő vad, nevezetesen a zebrák, antilópok és gazellák nagyobbmérvü elszaporodását. Ezek az elsőrolt növényevő állatok a meleg égövek legbecsesebb kulturülértévényeiben arányt alanul sokkalta nagyobb károkat okoztak elszaporodásuk által, mint amennyit a természettől amugy sem túlszaporának alkotott nagyobb macskafajok okoztak azzal, hogy időnként a házi állatállományban kárt tettek. Afrika vadászati törvényeit épen a jelenben oda akarják módosítani, hogy oroszlánvadászatra csak az kapjon engedélyt, aki előzőleg legalább is husz zebrát elejtett.

* **Kinevezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámában Kővári György, Kriváchy Andor, Iykovits László, Szilvay József, Jonásch Kornél, Orosz Zoltán, Magyar János, Bizony Ferenc és Egyed György id. min. m. kir. erdőmérnökgyakornokokat m. kir. erdőmérnökjelöltekké, Erős Rezső és Hreblay László végzett erdészeti főiskolai hallgatókat pedig ideiglenes minőségü m. kir. erdőmérnökgyakornokká nevezte ki.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister áthelyezte Hollós Ferenc m. kir. főerdőmérnököt a máramarossziget-i m. kir. erdőigazgatóság területéből a szászsebesi m. kir. erdőhivatalhoz (pénztári ellenőrnek), Keleti Lajos m. kir. főerdőmérnököt pedig a szászsebesi m. kir. erdőhivatalnál a pénztárcsi teendők ellátásával bizta meg, Kohout János m. kir. sedéderdőmérnököt a besztercei m. kir. erdőigazgatóságtól a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámába való átsorozás mellett, a lugosi m. kir. erdőigazgatósághoz helyezte át.

* **Felhivás.** A folyó év őszén erdészeti államvizsgát tenni szándékozók felhivatnak, hogy az ehhez szükséges engedélyért benyujtandó kérvényeiket kellően felszerelve legkésőbb folyó évi augusztus hó végéig az erdészeti államvizsgáló bizottság elnökének címére (Budapest, V., Zoltán-u. 16. szám) bérmentve küldjék be. *Horvát* Sándor s. k., ministeri tanácsos, mint a végrehajtóbizottság elnöke.

* **Rektorválasztás.** A selmechányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola tanácsa f. évi julius 19-én a következő két iskolai év tartamára megválasztotta a főiskola rektorául dr. *Fodor* főiskolai rendes tanárt, m. kir. főbányatanácsost.

* **Turisztika.** Julius hó 3-án megalakult a „Magyarországi Kárpátegyesület Cömöri Osztálya" Rozsnyó székhellyel. Elnöke: *Pösch* Gyula polgármester, alelnökök: *Horváth* Sándor mérnök és *Pauchly* Rezső püsp. erdőmester, titkár: *Pásztor* Mihály főgimn. tanár. — Az alapszabályok 7. §-a szerint alapító tagság legalább 100 K. 8. §. Pártoló tag évi dija 4 K-nál több. 9. §. Rendes tag, ki az anyaegyesületi évdijat 4 K-át s az esetleg kirótt évi osztálypótlékot legalább 3 éven át befizeti.

* **A közlegelők ügye.** Örömmel konstatáljuk, hogy a mezőgazdaság ezen egyik elhanyagolt ágát, a legelők ügyét, most már nemcsak állattenyésztési, hanem közgazdasági szempontból is figyelemre kell a magyar szakirodalomban méltatni.

De jellemző, hogy ezen új akció, amelyet a földmivelésügyi ministerium indított meg, talán az összes akciók között a legégetőbben szükséges és talán a leghálásabb terrénumu, hirének maguk a községek is örülnek. Ez pedig nagy szó a magyar parasztságnál, mert az minden ujitástól — ab ovo — tartózkodik.

Eddig legelőjavitási munkálatok csak 3 helyen történtek: Erdélyben, a székelyföldi ministeri kirendeltségnél a székely megyékben, az államkincstár támogatásával; továbbá az erdélyi szász községeknél: Brassó, Nagykükülő, Szeben megyékben és végül Mosonvármegyei

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Gazdasági Egyesület által a szigetközi magyar községeknél, Mostanában Szilágyvármegyében is kezdetüket vették.

De veszödik a legelőjavításnál néhány privát uradalom is. A Fertő-tó vidékén a legelőjav.tások úgye a herceg Esterházy uradalmában és bérgazdaságában nem új dolog és ez jelentékenyebb pénzáldozatot is kött le évenként.

Míg Erdélyben a szörfü — ezen, a legtöbb magyar gazda előtt ismeretlen, speciálisan havasalji vidékeken uralkodó növény — állja útját a haladásnak és a sok vízmozgásos kopár árok, vadpatak, földcsuszamlás okoz sok pusztitást és tesz sok fáradsággal és költséggel létesitett munkát tönkre, addig Győr- és Mosonmegyékben a vadvízzel és náddal és savanyú füvekkel kell a legelőjavitási munkásságnak megküzdenie.

Érdekes megfigyelni néhol a szénában mutatkozó óriási különbséget, melyet javított és műtrágyázott hansági réten (pl. uradalmin) vagy elhanyagolt és nem javított szomszédos közbirtokossági hansági parcellán kaszáltak. De nemcsak a széna kinézése, szaga, fűcsaládvegyülése volt más és más, hanem és főleg a vele tartott állatok kondiciója is. A legelő megjavitási munkálatai egészen a helyi viszonyoktól függ. Míg Erdélyben a legelőjavitásnál még a gondolatát is el kell kerülni annak, hogy a kiélt, kisványodott, teljesen kizsarolt legelőt fölszántás — mert a legelőt trágyázás, fűmagvetés nélkül javítani nem lehet — által hozzuk rendbe, azaz tegyük valamiképpen müvelhetővé, mert a székely még gondolni sem akar erre, nemhogy megtenné, addig Mosonmegyében a legelőt felszántják, istállótrágyával és műtrágyával megtrágyázzák, első és második évben burgonyát, tengerit termelnek benne, azután zabos bükkönyt fümagkeverékkel vetnek bele és a lekaszált tarlóra csak a következő évben engednek legelőmarhát, egyszóval forgórendszerrel szisztematikusan kezdik a javitási munkálatokat.

A legelőjavitási munkák eredményei előtt ma már a legvadabb lelkületü havasi falusi lakos is meghajol és elismeri annak nagy és jótékony hasznát. Maga a nép bünteti azon oktalanokat, kik a javítási munkák eredményeit kockáztatják vagy megrontják.

Később már a legelőjavitási munkákat oly községekben is igen szép sikerrel és gyors eredményekben tudta a miniseri kirendeltség produkálni, hol ezelőtt annak még gondolatát is ellenezte a nép. Mert nem mellékes az a falusi népnél, hogy olyan legelőn, hol ezelőtt alig élt meg 10 1—120 darab állat és még 120 darabnak másutt bérlegelőt kellett fogadni drága pénzen: a javitási munkák után 2—3 évre már nem volt szükség a bérlegelőre, hanem ugyanazon régi legelőn nemcsak hogy megélt már 50—100%-kal több állat, mint eddig, de jól élt meg és nem szekéren kellett a fiatal borjukat lehozni a „Havasrói" összsel, hanem lejöttek a maguk lábán frissen és jó kondicióban, sőt még a bevetett és föltiltott parcellákról — kaszált szénát is tudtak hazahozni!

Nagy eredmények ezek nemcsak anyagilag, hanem erkölcsileg is! A falusi „ürgyülölő" nép csakkamar „ürtisztelővé" vált. Ilyen szép tér nyilik most a gazdasági felügyelői karra és ha földatukat jól oldják meg, úgy sok-sok falusi ember hálája kiséri őket munkálataikban.

* **Elvénült gyümölcsfák termővé tétele.** A megvénült gyümölcsfák termőképessége rendszerint csökkenni szokott, minek következtében többnyire kivágják azokat, sokszor anélkül, hogy fiatalabbakkal pótoltatnának, holott azokat meg lehet fiatalitani s újból termőerőbe hozni. Ebből a célból télen a fa koronája fél átmérője arányában a fa törzse körül 1—2 ásónyom széles és 3 ásónyom mély körárkot ásunk s az ezen árokban látható gyökereket éles késsel lemetszszük. Ezután az árokból kivett földet, illetve egyrészét összekeverjük műtrágyával, 6—9 kg. szuperfoszfáttal és jó komposzttal s ezzel az árkot ismét betömjük. A metszési helyen hajszálrostos gyökerek képződnek, melyek az erőteljes földből sokkalta több tápanyagot képesek felvenni, mint az oly fák gyökerei, melyek nem voltak megmetszve. Ezen eljárással a fa fejlődése tavaszszal visszatartatik, a termő gyümölcsrügyek fejlődése ellenben elősegíttetik. Tanácsos ezenkivül évenkint vagy télen, vagy rügyfakadáskor vízben oldott folyékony műtrágyával többször megöntözni a fát úgy, hogy az öreg fa idejéhez mérten minden egyes évre egy-egy kanna műtrágyás vizet öntsünk annak tányérjába.

Ezt az eljárást jó minden harmadik évben megismételni, mert körülbelül ez az az idő, amely alatt a gödörben levő tápanyagot a fa teljesen kiéli és kimeríti. Csaknem valamennyi gyümölcsfa meghálája az ilyen kezelést, kivételt csakis a mandula-, dió- és szelid gesztenyefák képeznek. *„Mütrágyázási Közlemények"*.

Faárverési hirdetmény.

A beregvármegyei Romocsafalva község 1910. évi szeptember hó 20-án, délelőtt 10 órakor a felekezeti iskola helyiségében tartandó nyilvános szó- és irásbeli árverésen, a m. kir. földmivelésügyi Minister ur 1908. évi 114068. I. A-2. sz. engedélye alapján eladja a tulajdonát képező erdő 237·4 kat. holdnyi rendkivüli vágásterületén tövön álló 2031 darab tölgyfának 8149 tm^3-re becsült haszonfa és 2238 $ürm^3$-re becsült tüzifatömegét. Kikiáltási ár 149031 K. Kiszállitási határidő: bezárólag 1913. évi január hó 1-ig. Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe: a) ha a hirdetményben kitüzött óra előtt nyujtatnak be; b) ha tisztán kivehető számjegyekkel s egyszersmind betükkel is kiirva tartalmazzák a megajánlott összeget; c) ha az ajánlat szövege, valamint annak boritéka kivül az értékesités tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, ugy a mint az a hirdetményben foglaltatik; d) ha lepecsételve és ivenkint 1 K-s bélyeggel állitva adatnak be; e) ha tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverést és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti; f) ha bánatpénzképpen 15000 K-t tartalmaznak; g) ha ugy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható; és h) ha a boriték kivül „Ajánlat a Romocsafalva község erdeje 1910. évi rendkivüli vágásából eladandó tölgy fakészletre" felirással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyujtójára azonnal, eladóra azonban csak az illetékes hatóság jóváhagyása után válik kötelezővé. A részletes árverési és szerződési feltételek a beregszászi m. kir. erdőhivatalnál, az annak alárendelt munkácsi m. kir. járási erdőgondnokságnál, a kisalmási körjegyzőségnél és a község birájánál tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

Beregszász, 1910. julius 24-én.

M. kir. állami erdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agráminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

929/910. közig. A fogarasi járás főszolgabirájától.

Árverési hirdetmény.

Fogarasvármegye, fogarasi járásában fekvő *Marginén község*, a tulajdonát képező erdő „Ocsu" nevü erdőrészében s az A) üzemosztály I. tag 1—5. számu osztagaiban, 155·63 kataszt. holdon lévő fenyő- és bükkfa-termést, a közigazgatási erdészeti albizottság 2678/905. és a vármegye törvényhatósági bizottságának 1910. 34. alispáni szám alatt kelt véghatározatával nyert engedély alapján **1910. évi augusztus hó 25-ik napján délelőtt 9 órakor Marginén község irodájában nyilvános árverésen eladja.**

Az erdőrész törzsönkénti kiszámlálással becsültetett be és 13600 db lúcfenyőtörzs találtatott 10518 m³ fatömeggel, azonkivül 34383 m³ bükk hasáb és 11344 m³ bükk-dorongfa, amely mennyiség egy tömegben, *egyszerre fog eladatni.*

Kikiáltási ár 84271 korona, amelyen alul is el fog a faanyag adatni.

Árverezők kötelesek *az árverés megkezdése előtt 10% bánatpénzt készpénzben, avagy hazai állampapirokban az árverező-bizottság elnökének kezeihez letenni. A 10% bánatpénzzel ellátott irásbeli zárt ajánlatok is ugyancsak aznap délelőtt 9 óráig adandók be. Utóajánlatok tekintetbe nem vétetnek.*

Az árverezési és szerződési *feltételek* alulirott járási erdőgondnokság irodájában a *hivatalos órák alatt* megtekinthetők.

Fogaras, 1810. évi julius hó 17-én.

Bisztray József,
főszolgabiró.

289/1908.

Tölgyfa-eladás.

A huszti koronavárosi közbirtokosság **1910. évi szeptember hó 12-ikén délelőtt 9 órakor** a huszti városháza tanácstermében tartandó zárt irásbeli ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árverésen eladja — részletenkint vagy egészben — a Dubrova nevü, sik fekvésü, a huszti vasuti állomástól 2—7 km.-re eső erdejében mintegy 1127 kat. hold, hét részletre osztott, legelővé átalakitandó területen tövön kibélyegzett, és a máramarosszigeti m. kir. állami erdőhivatal által törzsenkénti félvétellel felbecsült alább részletezett

81131 darab tölgyfát.

I.	erdőrészlet,	mintegy	160	kh.	8520	törzs,	14308	m³	fatömeggel,	melyből	9976	m³	kéregnélk. haszonfa, kik. ára 324030 K
II.	„	„	245	„	14811	„	31324	„	„	„	21656	„	„ „ „ „ 723606 K
III.	„	„	280	„	5073	„	6890	„	„	„	4592	„	„ „ „ „ 171605 K
IV.	„	„	225	„	21165	„	12683	„	„	„	8839	„	„ „ „ „ 268215 K
V.	„	„	100	„	13175	„	7698	„	„	„	5737	„	„ „ „ „ 150397 K
VI.	„	„	35	„	6419	„	4285	„	„	„	3259	„	„ „ „ „ 81755 K
VII.	„	„	82	„	11968	„	6839	„	„	„	5195	„	„ „ „ „ 131406 K
Egészben összesen			1127	kh.	81131	törzs	84027	m³	fatömeggel,	melyből	59254	m³	kéregnélküli haszonfa, kikiáltási ára 1851014 K

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 (tiz) százaléka.

A részletes fatömeg- és értékbecslési munkálat, továbbá az eladási és szerződési feltételek betekinthetők a máramarosszigeti m. kir. állami erdőhivatalnál, valamennyi máramarosmegyei m. kir. járási erdőgondnokságnál és alulirott közbirtokossági elnöknél, akinél ezen munkálatokból minden érdeklődő kaphat, — amíg a készlet tart — egy-egy nyomtatott példányt is.

Az érdeklődők helyszini megszemlélés végett forduljanak a közbirtokosság elnökéhez, vagy a huszti m. kir. járási erdőgondnoksághoz.

Huszt (Máramarosmegye), 1910 julius hó 7-én.

Dán Lajos,
közbirtokossági elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

80391. szám.
I-A-3.

Hirdetmény

az 1910-ik évben megtartandó erdőőri és vadőri szakvizsgák ügyében.

Az erdőőri és vadőri szakvizsgák folyó évi október hó 17-én és az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolcon, Kassán, Máramarosszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Nagyszebenben, Temesvárott, Pécsett és Szombathelyen a vármegye székházában délelőtt 9 órakor fognak megkezdetni és folytatólag megtartatni.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, akik az erdőőri vagy vadőri vizsgát letenni óhajtják, hogy az erre vonatkozó engedély iránt a szükséges kellékek birását igazoló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat **folyó évi szept. hó 30-ig** ahhoz a kir. erdőfelügyelőséghez nyujtsák be, amelynek székhelyén vizsgát tenni kivánnak.

Budapest, 1910. évi julius hó 9-én.

M. kir. földmivelésügyi Minister.

Az izbugyaradványi volt urbéresek elnökétől.

Faárverési hirdetmény.

A nagyméltóságu m. kir. Földmivelésügyi Minister Ur 1908. évi 114379/I/A-2 és 1910. évi 16043/I/A-2 számu engedélye alapján az izbugyaradványi volt urbéresek Izbugyaradvány község határában fekvő s a 18344/897. szám alatt jóváhagyott üzemterv szerint kezelt erdejük 1, 2, 3, 5 és 6 ·/. számu osztagait alkotó faállománya Izbugyaradványban **1910. évi augusztus hó 8-án d. e. 11 órakor** nyilvános szó- és irásbeli árverésen el fog adatni.

A kihasználandó terület 55·32 kat. hold; fatömeg mintegy 10294 köbméter bükkfa. A becsérték 24070 K (huszonnégyezerhetven korona), a leteendő bánatpénz a becsérték 10%-a.

Becsáron aluli, elkésett, valamint utóajánlatok el nem fogadtatnak.

A részletes árverési és szerződési feltételek a m. kir. járási erdőgondnokságnál Homonnán és a körjegyzőség irodájában Izbugyaradványban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Izbugyaradványban, 1910. julius hó 20.

Voinár Béla s. k., urb. jegyző. **Hnát János** s. k., urb. elnök.

Most jelent meg!

PESTI VADÁSZOK

Irta: **Kő.**

Kacagtató, humoros vadászrajzok és elbeszélések a fővárosi vadászok életéből.

Ifj. Nagel Ottó kiadása
Budapest.
Ára 2 korona 50 fillér.

Kapható Székely és Illés cégnél, Ungvár.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

170. szám. 1910.

Pályázat erdőőri állásra.

A temesmegyei bezdini gör. kel. szerb zárda erdejénél az

erdőőri állás

lemondás folytán betöltendő.

Az erdőőr évi készpénzfizetése — havi előleges részletekben — 720 korona, természetbeni lakás, kis kert, a szükséges tüzifa, 2 tehén és 2 borju, valamint 4 darab sertés nyári legeltetése.

Az erdei kihágási esetek tárgyalásánál a megállapított napidíj.

Pályázhatnak mindazok, kik okmányokkal igazolni képesek, hogy 35 évnél nem idősebbek, az erdőőri szakvizsgát letették, ép testi és szellemi erővel bírnak és nősek.

Előnyben részesül, aki a hivatalos magyar nyelv mellett (esetleg horvát, tót) a szerb nyelvet bírja.

Sajátkezüleg irt, bélyegtelen kérvények **1910. évi szeptember hó 10-ig** „Főtisztelendő gör. kel. szerb zárda főnökséghez" Bezdin, u. p. Német-Szent-Péter, adandók be.

Versec, 1910. évi julius hó 25-én.

2—1 **M. kir. járási erdőgondnokság.**

Faeladási hirdetmény.

A beregvármegyei Gázló község volt urbéres birtokossági elnöke **1910. év augusztus hó 25-ik napján d. e. 10 órakor Gázló község házánál** zárt ajánlatokkal egybekötött szóbeli nyilvános árverésen eladja a birtokosság tulajdonát képező erdő 1902—1910. évi vágásainak területén 16·4 kat. holdon tövön álló 1115·0 ürm.-re becsült bükkfa-tömegét.

Kikiáltási ár 2270 korona, melyen alól a fatömeg el nem adatik, bánatpénz 230 korona; utóajánlatok egyáltalában el nem fogadtatnak, kiszállitási határidő 1912. év december hó 31-ike.

A becslési iratok és az eladási feltételek a beregszászi m. kir. erdőhivatalnál, az annak alárendelt m. kir. járási erdőgondnokságnál és az urbéri elnöknél naponta d. e. 11—12 óra között megtekinthetők.

Kelt Gázló, 1910. évi julius hó 21-én.

Korpos János s. k., elnök. **Vas Károly** s. k., urb. jző.

622/1910. szám.

Pályázat.

A fehértemplomi m. kir. jár. erdőgondnokság kezelése alatt álló fehértemplomi vagyonközségi erdőknél megüresedett egy II-od osztályu

erdőőri állásra

pályázat nyittatik.

Az állományszerü illetmények a következők:

600 kor. évi bér;
120 kor. évi lakpénz;
60 kor. évi ruhaátalány;
4 kor. évi irodaátalány és
12 ürm.³ bükkhasáb-illetmény tüzifa.

Az állás nyugdijképes.

Az ezen állomásra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ában előirt szakképzettséget, ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket hatósági orvos által kiállított bizonyitvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereteikről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyitványokkal felszerelt és Krassó-Szörényvármegye tek. közig. erd. bizottságához cimzett, — sajátkezüleg irt kérvényeiket **1909. évi augusztus 25-ig** alulirt m. kir. jár. erdőgondnokságnál nyujtsák be.

Fehértemplom, 1910. évi julius hó 19-én.

M. kir. jár. erdőgondnokság.

Mindennemü

nyomtatványok

pontos kivitelben és jutányos

árak mellett kapbatók :: ::

Székely és Illésnél, Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ERDEI KIHÁGÁSOK

c. alatt könnyen áttekinthető formában **és gyakorlati használatra** feldolgoztam az **1879. évi XXI. t.-c.-nek, az erdőtörvénynek az erdei kihágásokra** vonatkozó részét.

A közigazgatási gyakorlatban e törvény idevonatkozó részének helyes irányban történő alkalmazása rendkivül nagy fontossággal bir már csak azért is, mert a végső fokon itélkező **II. foku erdei kihágási bíróságok** gyakorlata legfelsőbb fokon döntő, egységes forum hiányában könnyen elágazó lehet, amit még elősegithet azon körülmény, hogy a miniszter-tanácsnak, szakminiszteriumnak elvi határozatai, a kir. kuriának elvi döntvényei stb., melyek az erdőtörvény életbelépte óta egyes esetekben hozattak, **egységesen feldolgozva nincsenek.**

A munka tartalmazza ennélfogva az összes érvénynyel biró, s a legujabb időkig megjelent **elvi határozatokat és döntvényeket** és pedig a megfelelő szakaszok alá beosztva; tartalmazza **egyéb törvényeknek** és rendeleteknek (a büntető és kihágási törvény stb.) azon részeit, melyekre az erdei kihágásokról szóló törvényszakaszokban hivatkozás történik s melyek tehát az erdei kihágási törvény alkalmazásánál figyelembe veendők, illetve alkalmazandók; tartalmazza az erdei kihágásokra vonatkozó összes **érvényes rendeleteket,** továbbá **minta-** és **példatárt,** végül pedig kimeritő **betüsoros tárgy-mutatót.**

Felkérem tehát igen tisztelt cimet, hogy a munka használhatóságára és hézagpótlására való tekintettel munkámat a szükséges mennyiségben saját hatósága részére megrendelni kegyeskedjék.

A könyv ára **1 korona 60 fillér,** mely összeg a kiadókhoz **Székely és Illés** könyvkereskedőkhöz **Ungvárra** küldendő be.

Felszeghy Béla dr.
tb. főszolgabiró, vm. aljegyző.

A fenti munka **második kiadásban** nálunk jelent meg és tisztelettel kérjük annak szives megrendelését.

Ungvár, 1910. junius hó.

Székely és Illés
könyvkereskedők.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Szám: 3439—1910.

Faeladási hirdetmény.

A besztercei m. kir. erdőigazgatóság kerületében a szamosvölgyi alsó és szálvavölgyi m. kir. erdőgondnokságok kezelése alá tartozó egyesítve kezelt volt naszódvidéki községi erdőkben kihasználandó s az alábbi kimutatásban részletezett vágásterületek törzsenkinti kiszámlálással megbecsült fakészleteinek tövön való eladására a dombháti gőzfűrész bérbeadásával összekötve **Besztercén, a m. kir. erdőigazgatóság hivatalos helyiségében 1910. évi augusztus hó 23-án d. e. 11 órakor** a m. kir. Földmivelésügyi Minister Úr jóváhagyásának fentartása mellett zárt irásbeli ajánlatok utján nyilvános versenytárgyalás fog tartatni.

A kimutatásban közölt lúc- és jegenye-fenyő haszonfa a felvett törzseknek csupán műszaki célokra alkalmas fatömegét — a kéreg, csúcsfa és a termelési apadék leütésével — foglalja magában.

Csoport	Erdőgondnokság	Az eladandó vágások					Becsült fatömeg							A dombháti fűrész évi haszombére K-ban
		gazdasági rend.	vágás	gazdasági tervszerinti elnevezése erdőrészlet	kiterjedése k.-hold	kihasználási határideje	Lúcfenyő törzsek száma darab	Lúcfenyő haszonfa m^3	Jegenyefenyő törzsek száma darab	Jegenyefenyő haszonfa m^3	Bükk hasábfa m^3	Kikiáltási ár K	Kikiáltási ár f	
I	Szamosvölgyi alsó	A.	III.	3—8·13	311·21	1910. julius 1-től 1914. junius 30-ig	27814	34623	8054	18732	11974	412136	50	4000
II.	Szálvavölgyi	A.	Fiádvölgy	1, 2, 4—16, 18—21, 23, 29—30, 33—34, 36—38, 40—42, 45—59.	1402·52	1910. julius 1-től 1920. jun. 30-ig	19471	29956	39887	140114	153000	687100	—	—

Ajánlatok az összes I—II. csoportra együtt, vagy pedig külön-külön egyes csoportokra is tehetők.

A benyujtandó ajánlatokban a csoport vagy a csoportok, amelyre, vagy amelyekre az ajánlat tétetik, ugy, amint a jelen árverési hirdetményben megjelölve van, erdőgondnokságok és gazdasági tervi elnevezések szerint, pontosan megjelölendők.

A zárt irásbeli, ivenkint 1 korona bélyeggel ellátott és a megajánlott vételár 5%-át kitevő bánatpénzzel felszerelt ajánlatok, melyekben az egyes csoportokra megajánlott vételár szóval és számjegyekkel is kiirandó és melyekben ajánlattevő által határozottan kijelentendő, hogy az árverési és részletes szerződési feltételeket ismeri, azokat változatlanul elfogadja és azoknak magát aláveti, **1910. évi augusztus hó 23-án d. e. 11 óráig a besztercei m. kir. erdőigazgatóságnál** nyujtandók be.

Oly ajánlatok, amelyek ezen feltételeknek nem felelnek meg, amelyek elkésve nyujtatnak be, vagy pedig a megállapitott árverési és szerződési feltételektől eltérő kikötéseket foglalnak magukban, figyelembe vétetni nem fognak.

A Földmivelésügyi m. kir. Minister ur fentartja magának azt a jogot, hogy az ajánlatok közül szabadon választhassa elfogadásra azt, amelyet tekintet nélkül az ajánlat magasságára saját belátása szerint legmegfelelőbbnek talál, vagy hogy az összes ajánlatokat is vissza utasithassa.

Az árverési részletes szerződési feltételek a besztercei m. kir. erdőigazgatóságnál, a szamosvölgyi alsó m. kir. erdőgondnokságnál Dombháton és a szálvavölgyi m. kir. erdőgondnokságnál Naszódon a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők és kivánatra minden egyes csoportra vonatkozó feltételek és a vágások térképei 30—30 korona összeg előleges beküldése ellenében az érdeklődőknek a m. kir. erdőigazgatóság által megküldetnek.

Besztercén, 1910. évi julius hó 24-én.

2—1

M. kir. erdőigazgatóság.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. augusztus 15. 16. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 28.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jolsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

A selmecbányai erdészeti főiskola áthelyezésének kérdéséről.

Irta *Ferentzy Lajos* kir. alerdőfelügyelő.

Most, amikor az ország nagyobb városai versenyeznek az új egyetemek elnyeréséért és szó van arról, hogy Temesvár sz. kir. város műegyetemet kapna, helyén valónak tartottam Temesvár város agilis polgármesterének és az itteni irányadó köröknek figyelmét felhívni arra, nem volna-e keresztülvihető, hogy a selmecbányai erdészeti főiskola Temesvárra áthelyeztessék.

Szükségesnek találom ezt az időszerű fontos kérdést szélesebb körben is szellőztetni, hogy nálamnál hivatottabbak hozzászólhassanak.

Tudvalevő dolog, hogy a főiskola más helyre való áthelyezésének kérdése már több ízben felszínre került. Évek óta folyik a harc egyrészt Selmecbánya város részéről, hogy az országban a maga nemében egyedüli és nagyon számottevő ezen intézet ottmaradását mindenáron magának biztosítsa, másrészt egyes intéző körök részéről arra nézve, hogy az, úgy tanulmányi, mint társadalmi szempontból alkalmasabb, minden igényt kielégítő városba áthelyeztessék.

Szóba került már több nagyobb város, maga Budapest is, de az ügy — több oldalról felmerült akadályok következtében lekerült a napirendről.

De csak rövid időre, mert közismert tény az, hogy Selmecbánya nem megfelelő hely az erdészeti főiskola számára és szakszempontból bírálva a kérdést, megdönthetlen igazság az, hogy Magyarország bármely hasonló kis városa alkalmasabb helyül szolgálna.

Az erdészet úttörői: Wilkens Henrik Dávid cs. kir. bányatanácsos már 1810-ben és a későbbi években is, majd Lang György főkamaragrófi főudvarmester 1835-ben készített memorandumában hivatalosan kinyilatkoztatták — mint ez Vadas Jenőnek „A Selmecbányai m. k. Erdőakadémia Története és Ismertetője" című művében olvasható, — hogy „Selmecbánya erdészeti intézet alapítására nem képez alkalmas helyet."

Az udvari kamara ellenkezésén azonban minden az irányban kifejtett törekvésük, hogy az intézet más városban építtessék fel, hajótörést szenvedett s közben a Wilkens helyére Lang helyett erdészeti tanárnak kinevezett Feistmantel Rudolf javaslatára 1836-ban Kisiblyén botanikus kert létesíttetett és a selmeci „Fortuna" épület 1836-ban megvásároltatott.

Ily módon lett a magyar erdészet élete három évtizedre megbénítva, fejlődése továbbra is megnehezítve, s így maradt a körülmények kényszerítő hatása alatt a bányászattal, — a melyilyel tulajdonképen semmi közössége nincs — később is összekapcsoltan, sőt mint ennek mostoha gyermeke az 1846-ban akadémiává lett intézet továbbra is ott helyezve.

A közelmultban is bizonyára az áthelyezéssel járó anyagi kérdések kedvező megoldásának nehézsége vezette az irányadó köröket, amikor 1890-ben az erdészeti és bányászati szaknak immár elodázhatlan szétválasztásával

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

az erdőakadémia részére 300.000 koronányi költséggel emelt díszes palotát ismét Selmecbányán építették fel és rendezték be, amely ma az erdészeti főiskolává lett intézet székházát képezi.

Előbb-utóbb ismét felszínre kell ennek a kérdésnek kerülni, mert elképzelhetetlen hogy ily nagy tanintézet tulajdonképeni rendeltetésének megfeleljen és kellőleg fejlődjék is idővel egy alig 2700 magyar, 12000 tót és 1300 német, összesen 16000-nyi lakossal (ha időközben kevesebb nem lett) biró hegyvidéki szegény városkába eldugva.

Megfoghatatlan, hogy abban a városban maradjon, amely — mint számtalan s a közelmultban is történt sajnálatra méltó eset igazolja, soha nem tudta megbecsülni azt a reá nézve társadalmi és anyagi szempontból kimondhatatlanul nagy szerencsét, hogy ezen intézetet, s hosszú időn át ezzel együtt annyi jó magyar érzelmű erdészeti hallgatót magáénak mondhatott, akik a magyarosodás ügyét előre vitték s akik a város anyagi fentartásához jelentékeny mértékben hozzájárultak és hozzájárulnak ma is.

Ha végig pillantunk az 1867-ben bekövetkezett időkön, amikor az erdészet örök emlékű nagyjai: Lázár Jakab, Wagner Károly, Fekete Lajos, Nikel (Szécsi) Zsigmond és Illés Nándor emberfölötti és korszakalkotó küzdelmet folytattak a magyar nyelvű előadás és a magyar erdészeti irodalom megteremtése körül, — amelynek legnagyobb kerékkötői a sok cseh, stájer, morva és karinthiai hallgató s velük együtt Selmecbánya város lakóinak hagyományos szelleme volt, — ismét önkénytelenül eszünkbe ötlik az a kérdés, miért nem lehetett az erdészeti intézetet 1838-ban áldozatok árán is egy teljes ízében magyar városba átköltöztetni, amely képes lett volna vezetőit megérteni és támogatni nehézségekkel teljes feladataik megoldásában s ily módon a magyar erdészet nehéz küzdelmek nélkül korábban emelkedhetett volna arra a fokra, ahol ma van.

Sajnálattal tapasztaljuk, miért nem lehetett a mai előhaladott korban megvalósulni a báró Eötvös József kultuszminister 1848-ban vallott azon gyönyörü eszméjének, hogy az akadémia egy műtanodával és műegyetemmel egyesíttessék, — de nem Selmecbányán, hanem arra megfelelő helyen.

Megvagyok arról győződve, hogy ha akadna oly város, amely képes volna egy erdészeti főiskolának — különösen műegyetemmel kapcsolatos — felállításáért megfelelő anyagi áldozatot hozni, az áthelyezés kérdésének megoldása semmi nehézségbe nem ütköznék.

Bizonyára meg lehetne találni a módját annak is, hogy Selmecbánya város — a neki megfelelő módon — anyagi téren, kárpótoltassék, s az épületek — az oda egyáltalában nem való főiskola átköltözése esetén — kaszárnyának vagy egyéb más célra felhasználtassanak.

Temesvár város oly virágzó fejlődésnek indult, oly lüktető és magába fogadó életerővel látszik rendelkezni, amilyennel - merem mondani, — ma az országnak egyetlen városa sem dicsekedhetik.

Mindene megvan ahoz, hogy egy műegyetemmel kapcsolatban az erdészeti főiskolát megszerezhesse magának. Van területe és nemes célért anyagi áldozatokra is képes.

Nem is szólva a társadalmi mivelődésről — amiből a szegény főiskolai hallgatónak jelenleg édes kevés jut ki — az elméleti szakoktatással kapcsolatos gyakorlati kiképzésre is tág tér nyilnék itt Selmecbányához képest.

A város végétől kettő kilométerre eső vadászerdői erdőőri szakiskola által kezelt vadászerdői, bisztrai és bruckenaui kincstári erdőkben folytatott belterjes gazdálkodás igen szép tanulmányul szolgálhat úgy erdőgazdasági, mint vadászati téren (utóbbi téren kiváló és egyedüli az országban), a közeli lugosi erdőigazgatóság, lippai főerdőhivatal és orsovai erdőhivatal területében, továbbá a deliblati futóhomokon és a szomszédos Krassó-Szörényvármegyének erdőségekkel borított többi nagy uradalmaiban — számba alig vehető költséggel — annyi látni és tanulni való akad, amennyi épen elégséges egy az életbe kilépő kezdő erdőmérnök részére.

Temesváron botanikus kert is rendelkezésre áll, mert, ha a Belváros és Gyárváros között elterülő elég nagyterjedelmü parkot, — amely mellett körülbelül az erdészeti főiskola is épül-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hetne s amely tele van mindenféle fanemek szebbnél-szebb példányaival — nem is vennénk számba, a selmecbányainál rövid időn belül különbb lesz a vadászerdői kert, amelynek igen jó talaja és megfelelő tere van s a mindinkább fellendülő erdészeti kisérleti ügygyel kapcsolatosan nagyon nagy gonddal hova-tovább fejlesztve is lesz.

Erős a hitem, hogy úgy Temesvár városa, mint az irányadó körök ezen eszmét beható tárgyalás után életrevalónak, keresztülvihetőnek fogják találni s megvalósítása semmi akadályba nem ütközik.

A pénzügyminisztérium fenhatósága alól kiszabaduló és műegyetemmel kapcsolatosan a vallás- és közoktatásügyi, különben önállóan a földmivelésügyi minisztérium alá rendelendő erdészeti főiskolára, ennek tanári karára, hallgatóira s magára az erdészetre is korszakalkotó lépés lenne ez.

Erdei szintező eszköz.

Irta *Lángos Lajos* III. é. erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyülésen dicséretet nyert pályamunka.

Jelige: Libella.

(Folytatás)

2. Szintmérés. A szintmérés segédeszköze a szint- és távolságmérő léc (6. ábra), amely nem

6. ábra.

egyéb, mint egy négyzetes keresztmetszetű keményfa rúd. Alulról 1·3 méter közepes műszermagasságnak megfelelően van az alsó pirosfehér céltábla megerősítve; ez szolgál a tulajdonképeni szintmérésre. A felső céltábla és az alsó céltábla között 2 méter van, amely fix kétméteres távolság a geometriai távolságmérés céljaira szolgál.

A szintmérésnél kétféleképpen járhatunk el: vagy középpontból, vagy pedig végpontból szintezhetünk.

A végpontból való szintezésnél az egyik pontban felállva, megirányozzuk a másik pontban felállított szintezőléc alsó céltábláját, miután előzőleg már a megmért Tf távolságot az alapléptéken (AB rúd) beállítottuk (7. ábra). A meg-

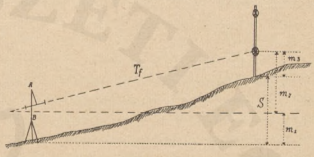

7. ábra.

irányzás után a magassági léptékről az m_2 leolvasást végezzük. Maga a szintkülömbség: $S = m_1 + m_2 - m_3$. Miután m_1 műszermagasság és m_3 a közepes műszermagasságnak megfelelő alsó céltábla magasság, pontossági határunk mellett, egyenlőknek vehető, felírhatjuk, hogy hogy a szintkülönbség: $S = m_2$, vagyis a szintkülönbséget közvetlen leolvasás által nyerjük.

Ezen eljárás mellett, az eszköz hibájára $\pm\triangle$ értéket véve, lesz a szintkülömbség n-szeri mérés után:

$$(S) = n\left((m_1) + (m_2) - (m_3) \pm (+\triangle)\right) = (n\,m_2) + (n\triangle),$$

látjuk tehát, hogy eszközünk hibája, többszöri mérés után megsokszorozódik.

Ezt elkerülendő, alkalmazzuk a középponttól való szintmérést, ami abban áll, hogy a két bemérendő pontot összekötő egyenes felező pontjában állunk fel, vagyis oly módon, mint azt a távcsöves szintező műszerekkel szokás.

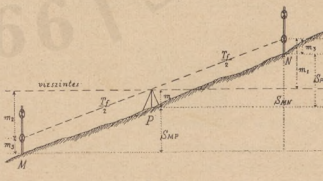

8. ábra.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A felező pontban felállva eszközünkkel (8. ábra), először is az AB alapléptéken állítjuk be a $\frac{Tf}{2}$ ferde távolságot és az N pont megirányzása által az m_1, az M pont megirányzása által az m_2 leolvasást nyerjük. Leolvashatjuk továbbá a $\frac{Tf}{2}$-nek megfelelő vizszintes távolságot az AE léptékről.

A szintkülömbség, a készülék $+\triangle$ hibáját figyelembe véve, lesz: $Szm = Smp + Spn = (m_1 - m_3 + m \pm \triangle) + (m_2 + m_3 - m \mp \triangle) = m_1 + m_2$.

Látjuk tehát, hogy az eredményt gyorsan, a két leolvasás összegezése által nyertük. Mindamellett az eredmény a lehető legpontosabb is, amennyiben sem műszer-, sem céltábla magasság a képletben nem szerepelnek, sem a készülék $\pm\triangle$ hibája az eredményben elő nem fordul.

A szintméréshez tartozik még a vizszintes, vagy bizonyos lejtésű vonalak vagy síkok kitűzése.

Legyen például feladatunk egy 50‰ lejtésű pálya vonalának a kitűzése. Az eljárás a következő: Az AE vizszintes távolságok léptékére az egyes pontok távolságának megfelelő 20, 30, 40 stb. hosszegységet állítunk be, ezután a magassági léptéken ezen hossznak 50‰ lejtő mellett, megfelelő magasságot. Ha 50 vizszintes hosszegységet vettünk alapul, lesz a beállítandó magasság $2{\cdot}5 + 2{\cdot}0 = 4{\cdot}0$ egység, ha a szintmérő léc felső, és 2·5 egység, ha a szintmérő léc alsó céltábláját használjuk az egyes megirányzásoknál. Ezután az álláspontunkban lévő cövekhez egy 50 hosszegységnyi erős zsineget kötünk, melynek másik vége a szintmérőléc alsó részéhez van erősítve. Mármost a lécet addig mozgatjuk a lejtőn fel-le, míg a készülék vizszintes irányszála az illető céltábla középpontját pontosan nem fedi. Hogyha vizszintes irányt akarunk kitűzni, a fenti módon járunk el, ez esetben azonban a magassági léptékre, a felső céltábla használatánál 2·0 hosszegységet rakunk fel.

Meg kell végül emlékeznünk eszközünkről, mint mértani távolságmérőről is.

3. Távolságmérés. A távolságméréshez, a szintmérő lécen állandósított 2 méter (öles hosszegység használatánál 1·5 öl) távolságon kivül, egyéb különös berendezés nem kell. Készülékünkkel való távolságmérés, a háromszögek hasonlóságán alapszik, éppen úgy, mint a magasság- és szintmérés is.

Eszközünkkel a távolságmérést háromféleképen végezhetjük.

Többé-kevésbbé vizszintes területen ($\perp 3^0$ dülőszögig) úgy járunk el, hogy a magassági léptéken az $l = 2$ méter távolságot beállítva, megirányozzuk a felső céltáblát és az AE vizszintes távolságok léptékén leolvassuk Tv vizszintes távolságnak megfelelő osztásrészeket.

Lejtős területen az eljárás hosszadalmasabb, amennyiben itt két megirányzást, egyet a felső és egyet az alsó céltáblára, kell végeznünk.

Ezen távolságmérés kétféle módon eszközölhető. Az első mód azonnali leolvasást ad, de végzése némi gyakorlottságot kiván; a másik mód egyszerübb, de a végeredményt csak rövid számítás után nyerjük. Lássuk sorra mind a kettőt.

Az első eljárás abban áll, hogy a vizszintes távolságok léptékét addig toljuk ki vagy be, míg a felső céltábla megirányzásánál leolvasott r osztásrész és az alsó céltábla megirányzásánál leolvasott p osztásrész közötti különbség (ha $l = 2$ méter) 2 osztásrészt tesz ki: $r - p = 2$. Hogy az így történt beállítás után az AE léptékről leolvasott tv osztásrész a Tv vizszintes távolság hosszának megfelel, azt az alábbiakban bizonyíthatjuk. A 9. ábra szerint, a hasonló három-

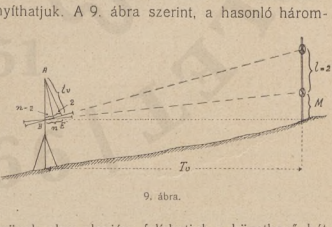

9. ábra.

szögek elve alapján, felírhatjuk a következő két egyenletet:

I. $n : tv = (M + 2) : Tv$ és

II. $(n = 2) : tv = M : Tv$, vagy törtalakban írva:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

$$\text{I. } \frac{n}{tv} = \frac{M+2}{Tv} \text{ és II. } \frac{n-2}{tv} = \frac{M}{Tv}$$

Ezután az első egyenlet mindkét oldalához „—2"-t adunk:

$$\text{I. } \frac{n-2tv}{tv} = \frac{M+2-2Tv}{Tv}$$

Mértékét a II. egyenletből kifejezve: $M = \frac{(n-2)\,Tv}{tv}$, az első egyenletbe helyettesítjük be:

$$\frac{n-2tv}{tv} = \frac{\frac{n-2}{tv}\,Tv+2-2Tv}{Tv}$$

A nevezőket eltávolítjuk:

$nTv - 2tv\,Tv = (n-2)\,Tv + 2tv - 2tv\,Tv$

$nTv - 2tv\,Tv = nTv + 2Tv + 2tv\,Tv = 2tv;$

Rövidítve:

$$Tv = tv.$$

Látjuk, tehát, hogy a fentebbiek szerint eljárva, az AE léptékről leolvasott tv osztásrész megfelel a Tv természetbeni vizszintes távolságnak.

A távolságmérésnek fentebbi módja több gyakorlatot kíván. Egyszerűbben járhatunk el a következő módon: Készülékünk három, beosztással ellátott, léptékének tetszés szerinti állása mellett, megirányozzuk a felső céltáblát és leolvassuk a vizszintes távolságok léptékéről a tv-t, a magassági léptékről pedig az Of leolvasást. Ezután az előbbi megirányzásnál használt tv távolságot rögzítjük és az alsó céltáblát megirányozva, a magassági léptékről az Oa leolvasást végezzük:

A 10. ábra szerint:

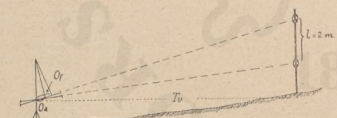

10. ábra.

$$tv : (Of - Oa) = Tv : 1$$

A két céltábla egymástóli távolsága jelen esetben 2 méter, lesz tehát a távolság kiszámítására vonatkozó képletünk:

$$Tv = \frac{2\,tv}{Of - Oa}$$

A számítás egyszerüsége kedvéért tv-t 20, 30, stb. egységnek vesszük. Vehetünk oly távolságokat is, melyek a 2-vel való szorzás által kerekíthetnek ki, ilyenek pl. 15, 25, 35 stb.

Ha a távolságmérésnél a $Tv = \frac{2\,tv}{Of - Oa}$ képletben az Of — Oa különbség 2, akkor a léptéken beállított tv érték adja direkt a vizszintes távolságot. Látjuk tehát, hogy a távolságmérés e módja elvben az előbbivel teljesen egyezik.

Hogy a készülékünkkel való távolságmérés pontossági határaink között ($^1/_{10}$ hosszegység) megfelel-e, próbaképen távolságméréseket végeztem a készüléknek egy próbamintájával. A készüléktől 5, 10, 12, 17, 20, 25, 30, 37, 40, 45, 50 és 60 méteres távolságokban felállítva a távolságmérő lécet, megállapítottam a távolságot. A távolságmérésnek százalékokban kifejezett hibáját grafikonba foglaltam; a nyert görbének alapján kimondhatjuk, hogy az eszközünkkel való távolságmérés legpontosabb eredményt 10—40 méteres távolságoknál ad, míg 60 méter távolságnál az eredmény már igen bizonytalan. Rendes körülmények között azonban a csak dioptrával ellátott készülékkel, 50—60 méternél hosszabb irányzatokat nem is veszünk fel.

(Végül a szerző bemutatja ugyancsak a fenti modellel felvett, egy jelenleg is üzemben álló csusztatópálya vonalának hosszszelvényét. A felvétel végpontból való szintezéssel történt; a leghosszabb irányzat a 11. és 12. pontok között 56 méter.)

Amint a fentebb elmondottakból láthatjuk, ezen sokoldalulag használható eszköz igen gyorsan kezelhető, leolvasható, szintezhető és egyszerűsége mellett, céljainknak megfelelő pontosságu. Miután pedig a távolságmérőléc semminemü leolvasást nem kíván, távcső helyett, az alkalmazott dioptrával is teljesen megelégedhetünk, mikor is 50 méter távolságig egész pontos megirányzásokat végezhetünk.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A Coburg hercegi hitbizományi uradalom garamfői és királyhegyaljai pagonyainak ismertetése.

Előadva Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének 1910. évi junius hó 20-án a Királyhegyen megtartott tanulmányi kirándulása alkalmával.

Azon nagy kiterjedésű erdőségek, melyeken keresztül útunk vezet, és ha az idő is úgy akarja, még vezetni fog, nemcsak mint a szó szoros értelmében vett erdőbirtok köti le a szakember figyelmét, de mint természeti szépekben pazar bőkezűséggel megáldott vidék, minden fogékony lelkületü szemlélőt elbájol és gyönyörködtet.

A sötéten zúgó fenyvesek méla csendje, a benne szikláról-sziklára habtörten omladozó kristályvizü patak, majd a havasok földi salaktól ment tiszta levegőjének fensége, mindez oly nemesitő benyomást és érzelmeket fakaszt bennünk, mely a természetnek csodálatában, annak Alkotóját imádni készt.

E vidék szépségét szóval leírni hiu ábránd; de erre nincs is szükségünk, hiszen csak körül kell tekintenünk, bárhova kalandozik is el szemünk, minden szónál ékesebben, a legművésziesebben megfestett képnél is nagyszerübben bontakozik ki előttünk a természetnek örök bűbájos szépsége.

Ilyenkor a laikus szemlélőnek zokon is esik, lelkületében talán viszás érzelmeket is kelt, a kultúrának ma már mindenüvé beható terjedése, mely a természetet szüziességéből, ősi eredetiségéből kivetkőztetni látszik, midőn mindent a saját hasznára igyekszik felhasználni, s messzire visszhangzó fejszecsapásokkal hatol be a berkek szentélyébe, messzire üzvén belőle a templomi csendet, a mithologiai félistenek mese világát, s az erdők titokzatos költészetét.

De ha a szemlélő lelkületét egy pillanatra meg is zavarják ez érzelmek, csakhamar elveszítik élüket, mert a következő kép ismét megnyugtatja kedélyét, látván a pusztulás helyén az ismét ujra ébredő életet, mely az erőtől duzadó fiatalosok alakjában az eltünt ős nyomába lép, mint az emberi lét végtelen láncolatában a multat jelképező agg, mellette az erőtől duzzadó munkaképes jelen, követve ragyogó fiatalságtól, mint a szép reményekre jogosító jövendő biztos zálogától.

Ez az erdőbirtok és a körülötte messze elterülő uradalom, mely e helyről szemlélve a távol ködébe vész, a mult század elején került a fenséges család birtokába.

Ezt megelőzőleg, mint általában akkortájt mindenütt, úgy e helyen is a legeltetési és többféle szolgálmánynyal túlterhelt erdőket a pusztulás veszedelme fenyegette, főleg a havasok felől, a honnan az erdők övét, a korlátlan legeltetés, s az evvel járó nagyon is ismert erdőirtás mindjobban és jobban lejebb szorította.

Erdővédelemről, erdőmívelésről még szó sem volt, ellenben az erdőhasználatnak, illetve pusztításnak minden elképzelhető módja dívott, s különösen a garamfői pagonyoknál, a legeltetésen és egyéb káros haszonbérleteken kívül egy neme a kihasználásnak volt gyakorlatban, mely az erdők állagát annyira veszélyeztette, hogy az idős, vágható koru állabok rohamos apadásnak indúltak, s ha idejekorán közbe nem lépnek, mihamar elfogytak volna. Ez a használat a garamfői úrberesek által a pagonyokban *szabadon termelt* tönk- és szállfatermelésből állott, kik ezért ellenérték fejében az uradalomnak csupán bizonyos alárendeltebb mennyiségü fűrészárut voltak kötelesek visszaszolgáltatni.

Képzelhető, hogy ezen korlátlan és ellenőrizetlen használat mellett, milyen képet nyujtottak a pagonyok.

Máskülönben a fatermés legnagyobb részét, főleg a Garammenti pagonyokban majdnem tisztán szénné égették, részben a garamvölgyi hercegi vasgyárak, főleg pedig (különösen Garamfőről) a dobsinai és gölnicvölgyi idegen vasgyárak szükségletének fedezésére.

Később, — 1830 körül — a káposztafalvi uradalom megváltása idejében, a garamfői pagony fatermésének tisztán a Sztracenán és a Gölnic-völgyén felépített hercegi kohók voltak a fogyasztói, míg a Garam-völgybe hajló részek, a királyhegyaljai és a garamszécsi, vagyis a Garam jobb partján elterülő erdőségek, a garammenti uradalmi kohók és olvasztók szükségletét elégítették ki.

Idővel lassankint épületi fa és zsindelytermelés is lábra kezdett kapni, mely választékok főleg Dobsinán, ahol a bányamivelés virágjában volt, és a Szepesség felé talált piacra.

Az erdőgazdálkodásnak további bővebb ismertetése előtt ezen erdő természeti viszonyairól kivánok néhány szóval megemlékezni.

A leírásunk tárgyát képező két pagony az Alacsony-Tátrához, a Garam balpartján pedig a Szepes-Gömöri Érchegységhez tartozik.

Gerincén a Duna és Tisza folyamaink közötti vízválasztó vonúl végig, mely a Királyhegyen (1943 m.) veszi eredetét, leszáll délkeleti irányban a Királysziklán át (1693 m.), a Garamfő (881 m.) és Pusztamezőt (910 m.) között elvonúló éppen 1000 m. magas hágóra, innen visszafordulván, a Királyhegygyel szemben, keletnyugati irányban húzódó Tresznik nevü (1398 m.) hegyláncolaton vonul végig, majd innen ismét leereszkedve, a Garam és Murányvölgyet elválasztó Javorina nevü hágón át (965 m.) a Murányi fensíkba vész.

Alapkőzete a gneisz, csillám és chloritpala, a Garam balpartján, a Tresznik aljában, a jobb parton pedig a Besznik hágón, s innen a pusztamezei kastélyig mészkő tör elő, míg magán a Királyhegyen gránittömbök, alacsonyabb nyúlványokban az agyagpala képeznek változatot.

Termőtalaja, mint ezen kőzetek ismeretes elmálásai, jó minőségünek mondható, a mészkőtalajokon előforduló csekély kivételeken kívül.

Az ércek közül előfordul a vas, réz, ezüst, arany,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

bányászatukkal azonban felhagytak, mert nem értek el vele gazdaságos eredményt.

Éghajlata zord, sőt túlzord. A tél rendesen hat hónapig tartó, igen szigoru és csapadékban túlbő. Az óriási havazások gyakoriak, betemetik az utakat, nemcsak az erdőben, de a fő közlekedési utat is néha napokon át elzárják. Különösen a Besznik hágóján tornyosulnak fel a hófuvások annyira, hogy a távíró-oszlopoknak csak izolátorai látszanak ki belőlük.

Nem ritka a 2—3 méter magas hó.

Ilyenkor, a különben az idő viszontagságai által megedzett nép sem képes a vágásokban a hideget tűrni, kénytelen munkáját félbehagyni, s várni a tavaszi napsugárt, hogy a havat legalább felére leapassza. Maga a tavasz s az ősz is hűvös, sőt hideg, úgy, hogy a tulajdonképeni nyár csak julius—augusztusra szoritkozik, de ezekben a hónapokban sem ritka a zimankós idő.

Ez a zord időjárás aztán nemcsak a völgymenti mezőgazdaságra, hanem az erdőgazdaságnál is, elsősorban a kultúrára bir befolyással. Ugyanis mivel a mezei munkák május hóra esnek, azért az ültetéseket az alantabb fekvő részeken, délibb fekvésü oldalakon, ahonnan a hó ez ideig már eltakarodott, ezideig nagyrészt be kell fejezni, mert ezidőn túl már alig lehet munkást kapni. Mert még az az ember is, akinek földje nincs, szívesebben jár lent a mezei munkáknál napszámba, mintsem a havasok alá menjen, a hó közvetlen szomszédságába, dermesztő szelek mellett, a hideg földbe pusztakézzel csemetét ültetni.

Később, a mezei munkák végeztével, midőn a fakadás már megindult, s elvermelt csemeték is kihajtanak, ültetni többé nem lehet. Az ültetési időtartam tehát midössze 3—4 hét, ezalatt a haszonerdők rendes vágásain kivül az évenkinti pótlásokat a véderdőkben is be kell fejezni.

A csapadék nyáron által is bő, a nagy területü s magasan fekvő erdőségek annak képződését s a felhők kiürítését nagyban elősegitik.

Az éghajlat ezek szerint főkép a fenyőféléknek kedvez, a lombfanemek alárendelt szerepet játszanak, vagy éppen nem, vagy csak kivételesen fordulnak elő a pagonyoknak a völgyekhez közel eső alantabb részein.

A szóbanforgó területen a fanemek előfordulási aránya a királyhegyi oldalon:

a *haszonerdőkben*:

jegenyefenyő	1 százalék,
lúcfenyő	97 százalék,
bükk	2 százalék,

szórványos a veres és erdei fenyő;

véderdőkben:

lúc	75 százalék,
veres	1 százalék,
cirbolya	2 százalék,
henyefenyő	13 százalék és
tisztás még	4 százalék.

A lombfanemek közül előfordul a bükkön kívül a kecskefűz (Salix caprea L.), a nyír (Betula Alba L.), a madárberkenye (Seorbus aucuparia), lejebb a nyár is található (Populus nigra L.), patakok mentén pedig a völgyekben az éger (Alnus incana L.)

Tűlevelü cserjék közül a közönséges boróka (Jumperus communis L.), a felsőbb régiókban s havasokon az alhavasi boróka (Juniperus nana Willd) fordulnak elő; végül a lombos cserjék különböző fajai tarkítják mindenfelé a fenyvesek sötét és sokszor egyhangu zöldjét.

E fanemek közül, természetes, a lúcfenyő terjed a legmagasabbra, a véderdőkben a védettebb déli oldalakon 1650 méterig megy fel, bár itt már nagyon sinylődik; e helyeken kitünő helyettesítője a hénye, s részben a cirbolyafenyő.

Az erdők öve a régebbi időkben nagyon le volt szoritva a havas felőli legeltetés miatt, főleg a királyhegyaljai oldalon egészen 1270 méterig sülyedt, de az urbéri rendezések óta, főleg 1870-től kezdve, midőn az erdősitéseket *Podhradszky András* jelenlegi erdőigazgató, azon időben királyhegyaljai pagonykezelő főerdész, nagy buzgalommal megkezdette és szorgalmazta, az erdők öve már 1416 méterig emelkedett, s ez a térhóditás azóta folyvást tartott, nem szünetelt, s tart még a mai napig is.

Mint egy előre látó jós, mondja Podhradszky a Kárpát-egyesület évkönyvének 1881-iki évfolyamában, a *„Királyhegy“* cimü értekezésében, „. . . az erőszakos visszaszoritás által elkövetett hibákat azonban (a mult század negyvenes éveiben és annak előtte) részint a legeltetés szabályozása, részint ültetések által, egy vagy másfél évtized alatt helyre fogjuk ütni, s ahol mai nap kopárságok meredeznek, *ott három-négy évtized mulva zöldelő erdők fognak elterülni*, mert mesterséges ültetéssel eddigelé is nagy területek vannak beerdősitve, még pedig szép sikerrel.“

Nos: a jóslat ma, három évtized mulva bevált! S a mint kiránduláskor alkalmával meggyőződhettünk róla, a havasok alját a tenyészetnek elérhető magas határáig zöldelő fiatalos erdők koszoruja övezi, úgy hogy alkotójuk most, érdemekben megőszült fejjel, gyönyörködhetik sikerült munkájában, amit még fiatal hévvel, lángoló lelkesedéssel és szorgalommal néhány évtized előtt, férfi erejének teljében és virágjában igazi erdészszenvedélytől vezérelve, megkezdett volt.

A korosztályok elosztása általában csak annyiban kedvezőtlen, mert az első, legidősebb korosztály rendesen túlsúlyban van, a mi a középkorosztály hiánya miatt jelenleg növedékveszteséget jelent. Átlagkorúk mindenütt, — tekintve a 90 évre megállapitott fordulót — 45 éven felül van, sőt ezt jóval meg is haladja.

Áttérve az erdők használatának további fejlődésére és ismertetésére, jelenleg a tanulmányunk tárgyát képező erdőségeket két használati üzemtestben kezelik,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mint *haszonerdőt* s mint *véderdőt*. A haszonerdők üzemosztályainak beosztását azok fekvése határozta meg.

A Gölnicvölgy jobb, illetve a Garamvölgy balpartja (vagyis a Királyhegygyel szemben fekvő rész) a Garamfő I. üzemosztály, a Gölnic felső forrásvidéke a Garamfő II. A., míg a Garam jobb partja, a tulajdonképeni Királyhegygyel, a Királyhegyalja II. A. üzemosztályba sorolvák, mindegyike 2—2 vágássorozattal.

Leirásom főleg e két utóbbi üzemosztályra szoritkozik, miután a tulajdonképeni Királyhegy ezeknek sötét övéből magaslik ki a tenyészeti határ felé a fellegekbe vesző havas alakjában.

Véderdő csak a királyhegyi oldalon van a hasonnevű haszonerdők felett a Garamfő II. B. és a Királyhegyalja II. B. elnevezéssel.

Célja valamennyi üzemosztálynak a *haszonfatermelés;* a véderdők célja tisztán a *védelem,* itt a használat úgyszólván szünetel, mert csakis az öngyérülésben kiveszett, elemi csapások s rovarok által megtámadott egyedeknek feldolgozására terjed.

Ezen üzemosztályok területe a *királyhegyi oldalon:*

a) haszonerdők

Garamfő II. A	3022,30
Királyhegyalja II. A	2427,68
Összesen	5449,98

b) véderdők

Garamfő II. B	523,10
Királyhegyalja II. B	789,14
Összesen	1312,24

A véderdők feletti havas :

Garamfő	246,22
Királyhegyalja	1538,36
Összesen	1784,58 kat. hold.

Erdőket és használatokat szabályozandó, mindinkább felmerült az erdők rendszeres üzembe való foglalásának szüksége. E célból az erdők felmérése és becslése már 1849-ben, — a murányi erdőségek felvételével és rendezésének befejezése után — vette kezdetét ezen pagonyokban s 1853-ig tartott.

Ezt követte rögtön az urbéri rendezés, amit az uradalom volt erdőigazgatója *id. Greiner Lajos,* akinek elévülhetlen érdeme az erdők rendezésének megkezdése és keresztülvitele is, — erősen szorgalmazott, igen helyesen abból indulván ki, hogy oly súlyos szolgálmányokkal terhelt erdőt, amilyenekkel az akkori időben ezen pagonyok megbénitva voltak, rendes üzem keretébe szoritani nem lehet. Azért az ötvenes években és a hatvanas évek elején bevégzett urbéri rendezések után az üzemberendezés következett, mely az összes Garammenti erdőket tömegszakozásra alapitott rendszeres üzemtervekkel látta el.

Az üzemtestek és üzemosztályok képzésének, az erdők földrajzi fekvése és kiterjedése, az uralkodó fanemek, ezeknek korosztályai, a termőhelyei, főleg pedig a *kiszállitási viszonyok,* a fogyasztási ipartelepek és piacok fekvése szolgáltak alapul. — a használati tervek pedig nemcsak a kihasználást, hanem az *állabok gondozását s felujitását* is részletesen szabályozták, végül a legeltetés kiküszöbölésével vagy legalább is szigorú megszorításával megvetették alapját a jelenlegi értékes állaboknak.

(Folytatjuk.)

A Baranya-, Somogy-, Tolnamegyei Erdészeti és Vadászati Egyesület 1910 augusztus hó 27-én Bátaszéken tartja közgyülését.

Megérkezés (Dombovár felől) augusztus hó 27-én d. u. 1 óra 45 perckor. Ebéd (à la Carte) d. u. 2 órakor a polgári Casinóban. Ugyanott d. u. 4 órakor közgyülés a következő tárgysorozattal :

1. A közgyülés megnyitása.
2. A mult közgyülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés az Egyesület mult évi működéséről.
4. Pénztárvizsgáló-bizottság és pénztárnok jelentése.
5. Jövő évi költségvetés megállapitása.
6. A Terézianumi alapitványi uradalom bátaszéki erdőgazdaságának ismertetése. Előadja : Partos Vilmos, m. kir. közalapitványi erdőmester.
7. Átiratok ismertetése és tárgyalása.
8. A választmánynak titkos szavazással való kiegészitése.
9. Esetleges indítványok, melyek az alapszabályok értelmében a közgyülést megelőzőleg legalább 1 nappal a titkárnál irásbelileg bejelentendők.
10. A közgyülés berekesztése.

Este 9 órakor a közgyülés tagjait az Uradalom szivesen látja vacsorára az uradalmi vendéglőben.

Másnap, augusztus 28-án reggel 8 órakor kocsikon indulás a bátaszéki holtdunai halászházig, onnét a társaság csónakokon megy az erdő és az ártéri erdősitések megtekintésére.

Déli 1 órakor ebéd a „bárka rakodói" tisztáson.

Délután visszatérés Bátaszékre este 9 órakor vacsora (à la Carte). Elutazás este 11 órakor vagy másnap d. e. 10 órakor.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Nyitány.

„Beethoven nyomán."

Irta: *Kő.*

Még jóformán meg sem száradt a nyomdafesték a kis ólomkatonák sorain; még serceg a toll az elsején esedékes fizetések átvételét igazoló nyugták hófehér mezején, már oda kinn kong a lélekharang. Szomorú búgása kihallatszik a pusztába, ki az erdőbe, azoknak a fülébe, akik szoros összefüggésben vannak a mi lapunkkal, nem csak névleg, hanem szívleg is.

Mintha látnám, mint retten meg ennek a hangnak a hallatára egy-egy Isten háta mögött eldugott fészekben a magyar kulturát egyedül képviselő *„erdőmérnök úr"*. Mint kiált fel: juj! de hamisan szól, de repedt a hangja!

Szent Isten! kinek haranguoznak, kinek huzzák?

Ki az a szerencsétlen, aki most haldoklik!

Na-na, mérnök úr! Soh'se csudálkozzék! Hát azért járt Ön annyi ideig a selmecbányai (hogy is mondják?) *m. kir. bányászati és erdészeti akadémián*, hogy még azt is elfelejtse, miszerint most: az 1883. évi XX. t.-cikk harangoztat, huzatja a lélekharangot azoknak a kis vadaknak, akik, amelyek, olyan szerencsések lehettek, hogy a különféle változatos időjárások miatt eddig el nem pusztulhattak, most . . . már végérvényesen a törvényes előírások betartása mellett is kipusztíthatók legyenek.

Igazán mondom, hogy ezen nincs mit csodálkozni.

Hisz' Önök, akik erre a szép pályára léptek, amely pálya a többi összes életpályák közül *jó levegő tekintetében*, úgy emelkedik ki, mint a császármadár a nagyvad között, jól tudhatják, hogy Magyarország a vadászat és a két balkezü emberek — Eldorádója.

Itt mindenki egyenlő; mindenkinek két balkeze van, csak egy elenyészően csekély hányadnak van, illetve volt *„három balkeze"* — akik megalapozták az 1883. évi vadászati törvényeinket.

Mert, szép alkotás ez, mondhatom. Ides-tova 28 esztendeje már, hogy életben van. Ez alatt az idő alatt szépen bevágott. Még csak módosítani sem kellett. Most is úgy van érvényben, mint a hogy az 1883. évben végzett akadémikusok annak idején megtanulták.

Felesleges lenne ismétlésekbe bocsátkozni, hogy mit szabad és mit nem szabad vadászni az évnek bizonyos hónapjaiban. Hisz' könyvnélkül tudja úgy is mindenki, hogy:

Április hó elsejével, ha kedvem tartja és van a területemen őzbak — akkor kilőhetem mind, úgy, hogy még hírmondónak se maradjon egy se.

Akinek pedig nemesebb élvezet iránt lenne hajlama, az meg várja meg a július elsejét, mert ekkor lehet lőni a legszebb szarvasbikákat! Mennyivel szebb egy juliusi bika, mint egy szeptemberi. Milyen gyönyörű az agancsa, nem mindennapi. A végei egészen elütnek a rendestől, puhák, lágyabbak, díszesebbek, némelyike még rojtos is. Ügyesen elkészítve konyhai szempontból, még a szarva is megemészthető.

Igaz, hogy szeptemberben is szép dolog a bika lelövése, különösen akkor, amikor tenyésztési aktusában van.

De hát, nem ezt akarom én most mondani, hanem mást. Figyelmeztetni akarom a szakköröket, mindenféle vérbeli vadászembert, hivatásos és nem hivatásost, ünnepi és hétköznapi nimródot, hogy el ne felejtkezzenek róla, hogy itt van a *nagy kapunyitás ideje*. Itt van augusztus tizenötödike!

A legnemesebb férfias szórakozások ideje! Nincs szebb dolog ennél a világon, mint most ki . . . ki . . . a szabadba! Ott vannak azok a szép kis foglyocskák, gyenge húsuk izletes pecsenye. Egy lövésre öreget, fiatalt találhat a vadász. Csak fel kell rebbenteni a csapatot és akkor . . . rá sütni (hogy sütné meg) a puskát, hullani fog szépen. Micsoda élvezet. Bár én is jártam volna Selmecen iskolába. Mert csak az olyan ember élvezheti ám Isten igazában, aki tanulta is, hogy mi szabad, mi nem.

15-ével „megkezdődik" a nyulvadászat is; a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ügyeskedik és csak azokra lő, amelyek közelről ugranak, biztosan siker koronázza lövését, mert egy lövésre nem csak egyet, hanem többet is elejthet, mivel köztudomás szerint ez időtájban majdnem minden nyúlmama „érdekes állapotban“ leledzik. És mondhatom, hogy az a vadász, aki ilyen remek lövéseket cselekszik, nemcsak magának szerez élvezetet, hanem közvetve a nyúl társadalmi életére is igen jótékony cselekményt fog gyakorolni.

Tudhatja mindenki, hogy a mai nehéz megélhetési viszonyok között egy több tagu család fenttartása és ellátása igen nehéz anyagi gondokba ütközik, még az emberek között is, hát még a szegény állatok világában.

Az emberek a családalapitás problémáját az *„egyke“* rendszerrel oldják meg. Az állatok erre még nincsenek berendezve. Kell, hogy az emberek bölcs belátása gondoskodjék felőlük. Ezt a problémát oldta meg az 1883-beli emberek bölcs előrelátása. Áldásos kihatását nemsokára érezni fogják a nimródok gárdája is, azzal a különbséggel, hogy ha nem leszünk nagyon szigoruak, akkor nem „egyke“, hanem „egyse“ rendszer lesz a legmegfelelőbb.

Meg vagyon irva, a tudások könyvében, hogy mindnyájan halandók vagyunk. Előbb-utóbb utolér a sors keze. Sorsát senki el nem kerülheti. Ha már most úgy van elrendelve, hogy ezek a szegény vadak idő előtt, még mielőtt kifejlődhetnének, lövessenek le a törvény oltalma alatt, akkor mindenki beláthatja, hogy hiába prézsmitálnak ellene, az nem ér semmit sem. Mert törvény a törvény, és ez jogot ad a vadásznak, hogy úgy használja fel az alkalmat, a hogy neki jól esik.

Szél ellen nem lehet rózsát öntözni . . .

Igy van a vadászattal is az ember. Annyi mindenféle tanácsot ád az — akinek kedve van hozzá, hogy egyszer csak megunja az a sok zöld vadász a hiábavaló predikációt és azt találja mondani, hogy: bácsi! ne nekem, hanem a törvénynek mondja mi szabad és mi nem szabad.

És itt ketté lesz vágva a szó, mert nekie lesz igaza.

Fő úr, al úr, nagy úr, kis úr, nagybirtokos, kisbirtokos, gavallér és nem gavallér, mindenki, akinek csak valami jogcime van hozzá, hogy kétszáru nadrágot viseljen — az mind vadászik ebben a nagy Eldorádóban. De, hogy . . . ez a nagy összesség együttvéve tett volna annyit, hogy ez a minden tekintetben ósdi és a mi vadászati viszonyainknak nem megfelelő vadászati törvény megváltoztassék — azt még képzelni is bajos lenne.

Itt közös az érdek, ebben nincs ellentét! Ha lenne csak egy parányi összetartás a magyar vadászokban, akkor ez a törvény már rég meg lenne változtatva. De mivel erre még remény sincs, nem marad más hátra, mint újólag figyelmeztetni a vadászokat, hangosan, hogy mindenki meghallja: *itt van augusztus közepe!*

Szabad a vásár, erdőn mezőn, hadd szóljék a puska, amig csak egy rongyos fogoly, vagy girhes nyul kerül a vadász elébe ebben a gyönyörűséges Eldorádóban. Elő a régi jelszóval!

Aki hátra marad, tegye be az ajtót!

Séták a vadászati kiállításon.

II.

Az egész kiállítás területén fölhalmozott rengeteg mennyiségü vadászkincsek halmazában, a magyar kiállítás megbecsülhetlen anyagával és e kincshalmazt magába fogadó remek főépületével együtt, a kiállításnak tagadhatatlanúl legbecsesebb része. Ezt nemcsak a kiállítást látogató különböző nemzetiségü vadászelőkelőségek vallják egyértelmüen, hanem ennek maga Ő Felsége apostoli királyunk is ismételten kifejezést adott. A kiállítás fáradhatlan elnöke Fürstenberg herceg, a vadászati kiállítást látogató magyar szakírókat is hangsulyozottan arra figyelmeztette, hogy ne nézzék meg legelőször a magyar kiállítást, mert akkor a kiállítás többi része alig fogja őket többé érdekelni; egyben pedig hozzátette, hogy a kiállításra Magyarország valóban büszke lehet! Egy vérbeli osztrák ember elismerése ez, aki maga a legkiválóbb vadász-szaktekintélyek egyike.

A kiállítást látogató magyar vadászember figyelmét, saját kiállításunk szépségei mellett, több oldalról és méltán lekötheti az igazi angol nemes ízléssel elrendezett és mérhetlen vadászkincseket magába fogadó brit vadászati csoport. Az angol csoport két legkiválóbb kiállítója V. György angol király és nagynevü elődje VII. Eduárd király. Angliának, az alkotmányosság igazi hazájának nemrégiben elhunyt királya VII. Eduárd, lelkes, igazi barátja volt Magyarországnak; hazánk területein ismételten vadászgatott, főleg Rudolf trónörökös vendége-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ként, utóbb pedig Festetits Tasziló gróf uradalmainak területein. Mint magyar huszárezredtulajdonos, szorosabb kapcsolatban is állott velünk, fia V. György király pedig neje, a gróf Rhédeyek fejedelmi nemzetségétől származó jelenlegi angol királynéval együtt, szintén élénk rokonszenvet tanusítanak Magyarország iránt, így tehát illő, hogy első helyen említekezzünk meg az angolok világbirodalmának változatosan szép és nagyszabású kiállításáról.

Az elrendezés nemes ízlése, a köztudatba ment angol előkelőség jellegét viseli magán minden egyes legapróbb részleteiben.

Az angol kiállítás három fő csoportra oszlik; úgymint a trofeák kiállítására, s a vadászati jeleneteket ábrázoló rendkivüli becsü képkiállítására, amely utóbbinak tárgyai a brit múzeumok és főurak legértékesebb gyüjteményeiből valók. Akad e festmények csoportjában több régibb és újabb keltü olyan műremek, amelynek csupán amatőr áráról beszélhetnénk s amelyek így megmérhetlen értékösszeget képviselnek.

A brit vadászati kiállítás mintegy jellemző kifejezője annak a vadász-szenvedélynek, amelylyel VII. Eduárd király maga is adózott a vadászat kedves delelésének. Közvetve tulajdonképpen a vadászati kiállítás volt az, amely VII. Eduárd király betegségének és halálának előidézőjeként szerepelhet. Értékesebb vadászkincseit ugyanis ő felsége, az elhunyt angol király, a sandringhami királyi kastély egyéb értékes műgyüjteményei közt őrizte A folyó év telén és hideg, nedves tavaszi napjaiban ismét bejárta azután a legkellemetlenebb időben is a sandringhami termeket, hogy azokból a vadászati kiállításra legalkalmasabb objektumokat kiszemelhesse. Egyes értékesebb darabok csomagolására is külön utasításokat adott, s ez alkalommal egy izben erősen áthült, amely hűlésből eredő bajából többé föl sem épült A magyarok lelkes fejedelmi vadászbarátjának kiállítását tehát bizonyos meghatottsággal szemléljük és tanulmányozhatjuk.

A csarnok bejárójánál elsőben is a két uralkodó, VII. Eduárd és V. György nagybecsü és változatos vadászkollekcioi ötlenek szemünkbe. A fejedelmi gyüjteményekhez méltóként sorakozik a brit világbirodalom keletindiai vadászati csoportja olyan objektumokkal, amelyeknek úgyszólván valamennyije első díjakat nyert már előző kiállítások alkalmával is.

Oroszlánvadászatokat ma már csak Afrikában tartanak, hiszen Ázsia oroszlán-állománya már régebben kipusztult. Az utolsó ázsiai oroszlánpéldányokat Előindia egykori neves alkirálya, Landsdowne lord ejtette el. Ezeknek egyetlen épségben maradt példánya a brit gyarmatok vadászati csoportjának a maga nemében egyedül álló különlegessége.

A dsungelek rémének, az Indiában elejtett pompás színezetü tigrisek bőrének mesés értékü trofeái valósággal fejedelmi értéket képviselnek. A tigrisbőrökön kívül temérdek egyéb értékes olyan vadásztrofeák ékítik az angol csoport falait és szekrényeit, amelyek India faunájának valóságos ritkaságaiként szerepeltethetők. India vadászható állatvilágának megállapítása céljából előkelő brit vadászok, a mult század utolsó évtizedeiben külön expedíciót szerveztek. A expedició 165 külön, önálló vadászható állatfajt állapított meg. Ezekből az állatfajokból a vadászati kiállításon jelenben 150 van képviselve.

A brit csoport homlokzatán díszelgő hatalmas jávorfeja a Westminsteri herceg tulajdonát képezi.

Érdekes különlegesség számba megy az a remekmivü aranyozott váza, amelyet Eclipsenek, az angol telivérek törzsapjának patájából faragtak, s a melyet még IV. György király adományozott az angol jockey-clubnak. A Derby győztes angol telivérek emlékét számtalan sporttrofea igazo'ja. Érdekesek azok az emléktárgyak is, amelyek a hírneves angol parforce vadászatok emlékét őrzik. Külön csoportban találjuk aztán a modern sporteszközöket, amelyekben Anglia ma is felülmulhatatlan.

A diorámák között is a legérdekesebbek egyike a tigrisvadászat, amelynek reális jelenetei királyunk Ő Felsége figyelmét is a legnagyobb mértékben leblincselték. Általában az exotikus vadászok csoportjában is, meginl csak a brit világbirodalom az, amely nagyszámu gyarmatainak rengeteg vadászterületei révén, mindenkép első helyet foglal el itt.

Az angol kiállítás méltó kiegészítése az a csodaszép angol vadászkastély, amelynek stilszerü belső berendezésével egyetlen vadászcsarnok sem mérkőzhetik. A belső berendezés tárgyainak mintái a londoni hírneves Kensington múzeumból valók. Maga az épület Anglia egyik legrégibb királyi vadászkastélyának stilszerü, hü utánzata.

Gyulai Gy. Károly.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A II. nemzetközi vadászati kongresszus Bécsben.

A szeptember 5—7. közt tartandó II. nemzetközi vadászkongresszus védnökségét Ő cs. és kir. Fensége Frigyes főherceg, a kongresszus díszelnökségét a cs. és kir. földmivelésügyi minisztérium vezetője, lovag Pop tiltkos tanácsos vette át. A kongresszus elnöke herceg Kinsky Károly, alelnöke gróf Thun-Hohenstein Miksa fővadászmester és Wiltsch Antal földmivelésügyi miniszteri tanácsos. A kongresszus főtitkára Wang Ferdinánd földmivelésügyi miniszteri tanácsos. A bizottsághoz tartoznak még ezenkivül az egyes osztályok vezetői és azok helyettesei és pedig dr. Dimitz Lajos cs. kir. osztálytanácsos, az I. osztály vezetője a vadászat nemzetgazdasági ügyei, a vadászati statisztika és irodalom; gróf Würmbrand-Stuppach Vilmos, a II. osztály vezetője, a vadászattan és vadászati üzem, beleértve a fegyvertant és lövészetet; dr. Marchet Gusztáv minister, a III. osztály vezetője, vadászati törvénykezés. A kongresszuson tárgyaltatni fognak: a vadászat nemzetgazdasági jelentősége, a vadászati statisztika jelenlegi állása általánosan, de különösen a nemzetközié, lőporfajták, töltények és golyószámozás, nemzetközi megegyezés azon madarak védelmezésére, melyek majdnem teljes kihalófélében vannak, mint vadkacsa, vadliba, fürj, szalonka; nemzetközi rendszabványok, melyek azon tengeri madarak kiirtását korlátolják, melyek eledelül nem szolgálnak; a vadászszemélyzet biztosítása; a vadászati törvények stb.

A II. osztály bizottságának tagjai sorában foglal helyet Földi János m. kir. főerdőtanácsos. Ezen osztály tanácskozásai során Dénes Géza urad. erdőfelügyelő előadást tart a muffion vad betelepítéséről.

A kongresszus programmja: 1910. szeptember 4-én este fogadtatása a résztvevőknek. Szeptember 5-én délelőtt a kongresszus ünnepi megnyitása. Délben bankett. Délután az osztályok tárgyalásainak megkezdése. Este fogadtatás az udvarnál.

Szeptember 6-án. Az osztályok tanácskozásainak folytatása. Este fogadtatás a városházán. Szeptember 7-én délelőtt a kongresszus zárólése. Délután kirándulás a Lainzi cs. k. állatkertbe.

A résztvevők a kongresszus tartama alatt díjtalanul látogathatják a nemzetközi vadászati kiállítást, s vasuti menetjegy-kedvezményekben is részesülnek.

Jelentkezések a vezértitkársághoz Wien, I. Wiesingerstrasse 8. aug. hó 20-ig intézendők. A szükséges nyomtatványokat lapunk szerkesztősége készséggel megküldi.

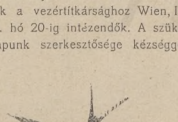

* **A magyar név.** Akit a magyar haza nevel, táplál és majdan eltakar, annak *névben*, nyelvben, érzésben, tetiben egyaránt egyaránt magyarnak kell lennie.

Lapozgatva a kincstári és magán-uradalmi erdőtisztek névjegyzékében, megdöbbenve látjuk, hogy az erdőtisztek vezetéknevei 65·7%-ban nem magyar hangzásuak, különösen nem a fiatalabb nemzedéké. Észrevehetők a Bedő Albert aerájában 6—7 év alatt előforduló tömegesebb névmagyarosítások. Azóta azonban sem hivatalosan, sem a szaklapokban buzdítás nem történt e kérdés előbbrevitelére nézve. Pedig azt hisszük, hogy a magyar erdészetnek és erdészeknek illenék e téren is jó példával előljárniok.

Azok az érvek, melyeket egyesek a névmagyarosítás ellen felhoznak: önmagoktól dőlnek meg, s hogy a név csere sértené a család iránti tiszteletet és az szégyenletes volna, egyszerűen nevetséges, mert ugyan ki becsmérli Petőfit azért, hogy Petrovics nevét levetette, vagy hogy Toldy Ferenc a Schedl nevet magyarossal cserélte föl? Bizonyára mindkét dicső nagyunkat hazánk és anyanyelvünk rajongó szeretete vezette. Hozzuk meg tehát a csekély áldozatot édes hazánknak, s hirdessük a magyarságot nevünkkel is.

Egyébiránt a névmagyarosítás nehézségei csaknem teljesen megszűntek. A belügyminister legközelebb rendeletet bocsát ki, hogy a névmagyarosítást még egyszerűbbé és költségmentessé tegye. Eddigelé koronás bélyeget kellett a kérvényre ragasztani. A folyamodónak keresztlevelet, erkölcsi és illetőségi bizonyítványt kellett mellékelni. Az okmányok beszerzése nemcsak költséges, de időveszteséget is okoz és ezért sokan nem folyamodtak névmagyarosításért, bár szivesen magyarosították volna nevüket. Most a minister ugy akar ezen segíteni, hogy teljesen költségmentes legyen az eljárás és a keresztlevélen kivül más okmányt ne kelljen mellékelni. A kérvényező erkölcsi életéről és illetőségéről majd hivatalosan szereznek információt a ministériumban a kérvényben fölsorolandó adatok alapján. Az Országos Magyar Szövetség is működését a névmagyarosítás díjtalan közvetítésére kiterjesztette, sőt a szegényebb sorsuak bélyegkötségét is magára vállalta. Nevezett szövetség középponti irodája (Budapest, VIII. Muzeum-körut 10. sz. I. emelet 2. ajtó) névmagyarosítási ügyekben mindenkinek készséggel ad fölvilágosítást. E nemes törekvésű szövetség már régebben fölkérte hirlapok utján a hazafias közönséget, hogy a névmagyarosító alapot (Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár V., Dorottya-utca 4.) adományával gyarapítani

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kegyeskedjék. A hazafias cél valóban meg is érdemli az anyagi támogatást, s első sorban a jó példaadást.

* **Kitüntetés.** Ó felsége a király *Zverina* József uradalmi főtanácsnak 50 évet meghaladó szolgálata alatt szerzett érdemei elismeréséül az arany érdemkereszttel adományozta.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmívelésügyi minister áthelyezte *Elek* István m. kir. erdőmérnököt Egerből Orvosára a m. kir. erdőhivatalhoz központi szolgálattételre; *Kotzmann* Géza m. kir. erdőmérnököt Rozsnyóról Egerbe erdőgondnoknak; *Lakner* Lajos m. kir. segéderdőmérnököt Szinnáról Rozsnyóra erdőgondnoknak és *Lébér* György m. kir. segéderdőmérnököt Dévaról Szinnára erdőgondnoknak. — *Preiszner* Nándor m. kir. főerdőmérnököt a tótsóvári m. kir. erdőhivatalától a bustyaházi m. kir. erdőhivatalhoz pénztári ellenőrnek, a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál pedig a pénztár-ellenőri teendők ellátásával ideiglenesen *Móré* László m. kir. segéderdőmérnököt bízta meg. — Áthelyezte *Wény* János m. kir. segédmérnököt Fehértemplomról Máramarosszigetre és beosztotta az ottani m. kir. állami erdőhivatalhoz. — *Erdőgh* Bertalan m. kir. segéderdőmérnököt Budapestre az erdészeti számvevőséghez, *Herrmann* János m. kir. segéderdőmérnököt Alsókubinba erdőgondnoknak. — *Gabnay* Ferenc m. kir. főerdőmérnököt a budapesti m. kir. kincstári faraktárból a gödöllői m. kir. erdőhivatal központi szolgálatához helyezte át s a pénztárosi teendők végzésével. *Wirkler* Miklós m. kir. főerdőmérnököt pedig ugyancsak a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál az építésvezetői teendők ellátásával bízta meg. — *Löfl* Jenő m. kir. erdőmérnököt Lugosról Budapestre, a vezetése alatt álló miniseriumba, *Hamernyik* Béla m. kir. erdőmérnököt Apatinból Lugosról. *Nagy* László m. kir. segéderdőmérnököt pedig Nagybányáról Apatinba helyezte át s *Hamernyik* Bélát a lugosi, *Nagy* László pedig az apatini erdőrendezőség vezetésével bízta meg. — *Baumann* Béla m. kir. segéderdőmérnököt a gödöllői m. kir. erdőhivatal kerületéből a tótsóvári m. kir. erdőhivatal kerületébe helyezte át s a hertneki m. kir. erdőgondnokság vezetésével bízta meg. — *Günther* Frigyes m. kir. segéderdőmérnököt a liptójvári m. kir. főerdőhivatalról a gödöllői m. kir. erdőhivatalhoz, *Wisnyovszky* Ferenc magyar királyi erdőmérnökgyakornokot Miskolcra az ottani járási erdőgondnoksághoz helyezte át. — *Keiner* Rezső m. kir. erdőmérnökjelölteet a zsarnócai m. kir. erdőhivatalból és *Bauer* Miklós m. kir. erdőmérnökjelöltet a gödöllői m. kir. erdőhivatalból, *Adriányi* Pál m. kir. erdőmérnökjelöltet a lugosi m. kir. erdőigazgatósághoz és *Frástök* István m. kir. erdőmérnökjelöltet a bustyaházai m. kir. erdőhivataltól kölcsönösen áthelyezte.

* **Régi tanácsok a hegymászásról.** Egy görög orvos már a Krisztus utáni hetedik évszázadban a következő gyakorlati tanácsokat adja arra nézve, hogyan kell hegyet mászni. Utazás közben nagy könnyűséggel jár az ember, ha előzőleg megkenette magát. Azonkívül anélkül kell előrehaladni, hogy túlságosan siessünk és túlhajtsuk magunkat. Sőt mi több, nyáron a test körül 6—7 ujjnyi széles és legalább 5 ölékar hosszu, tapadó szövetből készült pólyát alkalmazzunk, olyanformán, hogy az belődje a test vékonyát addig, ahol már az ágyék érzékenyebb kezd lenni. A bot nagyon kényelmes utközben, mert előretartva, emelkedésnél támogatja az előrehajló testet, mint ahogy minden tárgy egy hosszu rud segítségével vihető s mialatt a mászásnál támaszkodhatunk rá, a magasbajutást megkönnyíti; az az ember, ki három pontra támaszkodik, tényleg ritkábban csuszik el, mint az, ki egyedül a két lábában bizakodik. A hómezőn való gyalogláshoz a hó okozta szembaj ellen (hóvakság) a fekete szín alkalmazását és szarkaepéből való kenőcsöt ajánl; a hideg és szél ellen üvegpápaszemet. A jégréglőban való járásnál szegestalpú cipő használatára utal az elcsuszás ellen; kövecses vagy mocsaras területen a facipőt ajánlja, hosszabb használatnál kisebzés ellen csepüvel kibélelve. Sziklák megmászásánál, mint a törököknél szokás, a cipőre rákapcsolható vastalpak alkalmazását dicséri. Rövidebb gyalogláshoz, például száraz utakon, jobbnak tartja a szándált, mely amellett, hogy a lábat szárazon tartja, menés közben föl is melegíti. Ezek a több mint ezer év előtti turista-tanácsok többé-kevésbbé még ma is föl vannak véve a turista-regulák sorába.

* **Lenkei Zsigmond hirdető-irodája.** A magyar sajtó egy régi, ismert munkása, *Lenkei Zsigmond*, ki évek hosszú sora óta áll a sajtó szolgálatában, újságvállalatát hirdető osztállyal bővítette ki. Az uj hirdetési iroda vidéki osztályát *Klein Simon* vezeti, ki hosszu ideig állott egy nagy fővárosi hirdetési iroda vidéki osztályának élén. Ezuton is kéri az uj iroda mindazokat, kik a bel- és külföldön hirdetni szándékoznak, forduljanak hozzá bizalommal fölvilágosításért. Az uj iroda címe: Budapest, VII., Rózsa-utca 8. sz. Telefon 176—09.

* **A leggyorsabb állatok.** Ha az összes négylábu állatok versenyre kelnének, az első díjat okvetetlen a gazella nyerné el, amely másodpercenkint — természetesen csak rövid ideig — huszonhét méternyi utat tud befutni. A versenyló is csak huszonöt métert és a leggyorsabb lábu kutya, az orosz agár is csak husz métert fut percenkint. Hayes, a híres sarki utazó, emlékiratban megírja, hogy a felvad eszkimó kutyával, amely szánkája elé volt fogva, tizenegy kilométernyi utat tudott megtenni huszonnyolc perc alatt. A versenyló után nyomban a nyul következik, amely, ha üldözik, ezer méteren fölülli utat tesz meg percenkint, de rendes körülmények között is négyszáz métert ér el. Utána a zsiráf, majd a rénszarvas és a farkas következnik. Az utóbbit, főleg, ha az éhség kergeti, szinte lehetetlen elérni. A madarak közül az elsőség a fecskét illeti meg, amely ötszáz kilométernyi utat tesz meg óránkint. Még a halakról sem szabad megfeledkeznünk, amelyek közül a leggyorsabb a delfin a maga harminchét kilométerével óránkint és a hering, amely huszonkét kilométernyi sebességgel uszik.

* **A testrészek mint mértékegységek.** Bár a métermérték jóformán az egész müvelt világban elterjedt, még mindig divatban van, sőt nagyon kedvelt is némely régi mérték, különösen azok, a melyek alapja az emberi test valamely része. Így még mindig számítanak a kézfej szélességével (75—100 milliméter), a láb (300 mm.) és a röf (450 mm.), a lépés (0,74 méter) és az öl (körülbelül 1.85 méter). A röföt például a könyök hegyétől az ökölbe szorított marokig számítják. A lépés neve elárulja mibenlétét. Az öl a két kifeszitett kar végpontjai közti távolság, amely rendesen a test egész nagyságának felel meg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

3249/1910. szám.

Pályázat.

A lugosi m. kir. erdőigazgatóság kerületében szervezett, illetve megüresedett egy famesteri s egy főerdőőri (I. oszt. altiszt), továbbá három, kinevezés esetén négy erdőőri (II. oszt. altiszt), továbbá kinevezés esetén három I. és egy II. oszt. erdőlegényi állásra az államilag szerű illetményekkel pályázat nyittatik.

A famesteri és az I. oszt. altiszti állással 800 korona fizetés és 200 korona személyi pótlék, a II. oszt. altiszti állással 600 korona évi fizetés és 100 korona személyi pótlék, továbbá természetbeni lakás, vagy annak hiányában törvényszerű lakbér és egyéb rendszeresített illetmények, az erdőlegényi állással 700, illetve 600 korona évi szedődmény-díj, természetbeni lakás, vagy annak hiányában törvényszerű lakbér és egyéb rendszeresített mellékilletmények (fa-, ruhaátalány stb.) vannak összekötve.

A famesteri állásra pályázók a kőművesi és ácspallér vizsga letételét, a vizi és polgári építkezésekben, illetve az ezekre vonatkozó tervek és költségvetések készítésében való jártasságukat, valamint az építkezéseknek a megállapított tervek és költségvetések szerinti vezetésére való gyakorlati képességüket hiteles okmányokkal, a főerdőőri, erdőőri és erdőlegényi állásokra folyamodók pedig az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az állami erdészeti szolgálatba ujonnan belépni kívánó összes pályázók ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos, vagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítványnyal, életkorukat anyakönyvi kivonattal, illetékességüket községi bizonyítványnyal, eddigi alkalmaztatásukat, nyelvismereteiket és katonai kötelezettségüket megfelelő bizonyítványokkal igazolni tartoznak.

Az ily módon felszerelt és sajátkezüleg írt kérvényeket a lugosi m. kir. erdőigazgatósághoz

folyó évi szeptember hó 15-ig

és pedig az állami szolgálatban állók felettes hatóságuk, magánosok pedig az illetékes közigazgatási hatóság utján nyujtandók be.

Lugos, 1910. évi julius hó 28-án.

M. kir. erdőigazgatóság.

3652. szám. 1910. vt.

Árverési hirdetmény.

Selmec- és Bélabánya sz. kir. bányaváros tanácsa ezennel közhirré teszi, hogy az 1911. évtől 1914. évig 4 éven keresztül kihasználandó s évenként körülbelül 10,000 m^3-t kitevő fenyő épület- és műfáját, és évenként 1000 m^3-t kitevő tölgy-, szil-, kőris-, juhar- és bükkhaszonfáját

1910. évi október hó 3-án délelőtt 10 órakor

a városháza tanácstermében zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverés utján eladja. Bánatpénz a fenyőhaszonfára 10,000 korona, a lombfanemüekre 2000 korona.

Zárt irásbeli ajánlatok **1910. évi október hó 3-ának délelőtt 10 óráig** fogadtatnak el és ajánlat csak az összes fenyőfaválasztékokra, vagy az összes lombfanemekre tehető.

A részletes árverési és szerződési feltételek, valamint a kihasználandó erdőrészletek fatömegének kimutatása és a közgyülés által megállapított kikiáltási árak a városi erdőhivatalnál beszerezhetők.

A feltételektől eltérő, későn beérkezett, avagy távirati, valamint a kikiáltási árakon alóli vagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Selmecbányán, 1910. évi julius hó 25-én.

Árthold Géza,
h. polgármester.

Mindennemü

nyomtatványok

pontos kivitelben és jutányos

árak mellett kapbatók :: ::

Székely és Illésnél, Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Tölgyfa-eladás.

A Técsővárosi közbirtokosság **1910. évi augusztus hó 24-én d. e. 11 órakor** a técsői városháza tanácstermében tartandó zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen, egyben egészben a Fajdos nevű, sík fekvésű, a técsői állomástól 2—3 km. távolságra fekvő erdejében 200 kh. területen, tövön kibélyegzett, a mszigeti m. kir. erdőhivatal által 1925 m^3 kéregnélküli műfára és 1246 m^3 tüzifára becsült 2926 drb tölgyfatörzset.

Kikiáltási ár, mint hivatalosan megállapított becsérték 51118 korona.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10%-a.

A részletes fatömeg, az értékbecslési munkálat, továbbá az árverési és szerződési feltételek betekinthetők a mszigeti m. kir. állami erdőhivatalnál, a técsői városházán és alulírott közbirtokossági elnöknél. Feltételes, távirati, vagy utóajánlatok nem fognak figyelembe vétetni. Az érdeklődők a helyszíni megszemlélés végett forduljanak a közbirtokosság elnökéhez.

Técső (Máramaros m.), 1910. febr. 1.

Baló Bálint,
elnök.

170. szám. 1910.

Pályázat erdőőri állásra.

A temesmegyei bezdini gör. kel. szerb zárda erdejénél az

erdőőri állás

lemondás folytán betöltendő.

Az erdőőr évi készpénzfizetése — havi előleges részletekben — 720 korona, természetbeni lakás, kis kert, a szükséges tüzifa, 2 tehén és 2 borju, valamint 4 darab sertés nyári legeltetése.

Az erdei kihágási esetek tárgyalásánál a megállapított napidíj.

Pályázhatnak mindazok, kik okmányokkal igazolni képesek, hogy 35 évnél nem idősebbek, az erdőőri szakvizsgát letették, ép testi és szellemi erővel bírnak és nősek.

Előnyben részesül, aki a hivatalos magyar nyelv mellett (esetleg horvát, tót) a szerb nyelvet bírja.

Sajátkezüleg írt, bélyegtelen kérvények **1910. évi szeptember hó 10-ig** „Főtisztelendő gör. kel. szerb zárda főnökséghez" Bezdin, u. p. Német-Szent-Péter, adandók be.

Versec, 1910. évi julius hó 25-én.

2—2 **M. kir. járási erdőgondnokság.**

Hirdetések

jutányosan vétetnek fel

a kiadóhivatalban.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Nagymennyiségü

Bükkfaszén

megvételre kerestetik.

Ajánlatok „S. S." jelige alatt a Magyar Erdész kiadóhivatalába Ungvárra küldendők.

Felsőmagyarországi uradalom

erdőmérnököt

keres.

Az állás október végével, esetleg előbb is elfoglalható. Önéletrajzzal, bizonyitványmásolatokkal és fizetési igények megjelölésével ellátott folyamodványokat e lap kiadóhivatala továbbit.

289/1908.

Tölgyfa-eladás.

A huszti koronavárosi közbirtokosság **1910. évi szeptember hó 12-ikén délelőtt 9 órakor** a huszti városháza tanácstermében tartandó zárt irásbeli ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árverésen eladja — részletenkint vagy egészben — a Dubrova nevü, sik fekvésü, a huszti vasuti állomástól 2—7 km.-re eső erdejében mintegy 1127 kat. hold, hét részletre osztott, legelővé átalakitandó területen tövön kibélyegzett, és a máramarosszigeti m. kir. állami erdőhivatal által törzsenkénti félvétellel felbecsült alább részletezett

81131 darab tölgyfát.

I.	erdőrészlet,	mintegy	160	kh.	8520	törzs,	14308	m³	fatömeggel,	melyből	9976	m³	kéregnélk. haszonfa, kik. ára 324030 K
II.	„	„	245	„	14811	„	31324	„	„	„	21656	„	„ „ „ 723606 K
III.	„	„	280	„	5073	„	6890	„	„	„	4592	„	„ „ „ 171605 K
IV.	„	„	225	„	21165	„	12683	„	„	„	8839	„	„ „ „ 268215 K
V.	„	„	100	„	13175	„	7698	„	„	„	5737	„	„ „ „ 150397 K
VI.	„	„	35	„	6419	„	4285	„	„	„	3259	„	„ „ „ 81755 K
VII.	„	„	82	„	11968	„	6839	„	„	„	5195	„	„ „ „ 131406 K
Egészben összesen			1127	kh.	81131	törzs	84027	m³	fatömeggel,	melyből	59254	m³	kéregnélküli haszonfa, kikiáltási ára 1851014 K

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 (tiz) százaléka.

A részletes fatömeg- és értékbecslési munkálat, továbbá az eladási és szerződési feltételek betekinthetők a máramarosszigeti m. kir. állami erdőhivatalnál, valamennyi máramarosmegyei m. kir. járási erdőgondnokságnál és alulirott közbirtokossági elnöknél, akinél ezen munkálatokból minden érdeklődő kaphat, — amíg a készlet tart — egy-egy nyomtatott példányt is.

Az érdeklődők helyszini megszemlélés végett forduljanak a közbirtokosság elnökéhez, vagy a huszti m. kir. járási erdőgondnoksághoz.

Huszt (Máramarosmegye), 1910 julius hó 7-én.

Dán Lajos,
közbirtokossági elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. szeptember 1. 17. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési dijak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Museum-körut 2-ik szám.

Erdő és vasút.

(D.) Egy erdőgazda e lap hasábjain elpanaszolta, hogy mély sebet vágott az erdészeten a bojkott és nagy szúrást ejtett rajta a vasút, midőn ujévi ajándékul megkaptuk erdei termékeink felemelt tarifáját azért, mert nem mozog és nem védekezik az erdészet.

És ebben a cikk irójának teljesen igazat kell adnunk; de azt kérdezzük, ugyan ki álljon a mozgalom élére? A válasz az, hogy az erdőbirtokosok legnagyobbika: az állam!

De az erdőkincstár csak nem fog a mozgalom élére állani, amikor a kereskedelmi tárca bevételeinek emeléséről van szó, ha bár hallgatólag tudja, hogy az adófizető kisebb erdőbirtokost, illetőleg a nagy közönséget sújtja vele és egyuttal a tüzifa versenytársának, a kőszénnek keresletét emeli.

A tarifa emelése végeredményében ugyan sújtja az állam-kincstárt is, mert a tűzifakereskedelem pangása következtében annak nagy készletei annál hatványozottabb mértékben fognak felhalmozódni és az erdős vidék munkaereje nem találva elhelyezést, a főváros és a vidéki központokba tódul és ezzel növekszik a már tarthatlanná váló drágaság. És ha idáig nem tudtunk a kőszénnel versenyt tartani, a felemelt tarifával annál kevésbbé és ha a színtűzifát nem tudjuk értékesíteni az épületifa kivágása után vissza maradó csúpokból és arra nem alkalmas részekből kikerülő tüzifával — ami 10—80% között ingadozik — mitevő lesz az erdőbirtokos vagy a vevő?

Az erdőbirtokos lábon hagyja a fát, a vevő meg hiába való befektetést nem fog eszközölni.

Ne csodálkozzunk, hogy akkor az erdők nem jövedelmeznek, ne csodálkozzunk, hogy a kincstári erdőkből 1907. évben 44.007, 1908. évben 37.590 hektár kihasználatlan erdőterület maradt, aminek famennyisége becslés alapjan 7·46 millió m^3 tesz ki, és aminek pénzértéke, ha egy hektár vágásterületnek tiszta jövedelmét csak 400 K-ra vesszük, 15,036.000 K-ra rúg és a felemelt tarifával ez a szám emelkedni fog, mérhetlen kárán a közjónak.

Tegyük fel még a kérdést, hogy a felemelt tarifa hoz-e ennyi hasznot?

Ha igen, akkor ám maradjon meg; de ha nem, ami egészen bizonyos, és vegyük figyelembe azt a körülményt is, mennyit tesz ki annak a munkaerőnek a pénzértéke, ami elhelyezésre nem talál — vegyük számba azt a növedékveszteséget, amit a fiatal erdő az által szenved, hogy a főfaállományban nem lesz tarolva, és vegyük figyelembe azt az értékveszteséget, ami előadódik az által, hogy az érett fa lábon állva alulról korhad, felülről szárad évenkint csekély 5—8%-ot.

Még egy kérdést: ha ez a gazdaság nem jövedelmez, ugyan mire a nagy aparátus az államgépezetben? Tehetetlenségünk aposztrofálására? Nem! Azért itt tenni kell, még pedig gyökeresen segiteni. Meg kell világítani az erdészet látó határát, világosságot kell szórni a sötétben tapogatózók útjaira.

Meg kell szüntetni a tarifaemelést és ha már

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a termelési bérekkel az élet drágasága miatt lemennünk nem lehet, mert Serényi gróf elmés tétele szerint a pénznek csökkent vásárló ereje, akkor igyekezzünk a szállítási árakat lejebbíteni, ami hatalmunkba áll, ha az erdőkincstár birtokán oly régen tervbe vett erdei vasutakat és kötélpályákat kiépítjük!

Ennek előnyét, a villamosság, a repülés korszakában bizonyítanunk nem kell. Nem kell pedig azon okból sem, mert ma az igavonó állati erő 120%-al emelkedett.

Ez emelkedés egy agrárius államban örvendetes jelenség, aminek felszínen való tartására törekednünk, nekünk erdőgazdáknak elsőrendű szükséglet, mert a kis és törpe mezőgazdaság fenntartása a mi létkérdésünk; de hogy ezt fenntarthassuk, a fuvarerőt rövid útszakaszokon összpontosítva kell, hogy felhasználjuk, ne hogy az a fárasztó hosszú útakon értékéből veszítsen.

Ezt pedig csak egy helyes erdei út-, vasút- és kötélpálya-hálózattal érhetjük el.

Amíg ezzel a faktorral nem barátkozik meg a nagybirtokos, addig az erdők jövedelmezőségére ne is gondoljon!

Ezért teljes odaadással törekedjünk a közlekedési eszközöknek az egész vonalon leendő gyors, céltudatos fejlesztésére, amit az erdőbirtokos tőlünk, az erdészet ügyeit szívükön viselő szakférfiaktól meg kell hogy követeljen, meghozva egyben a befektetés igényelte legmesszebbmenő áldozatokat.

Ez a haladás, ez a fejlődés embriója!

Az erdei iparvasutak.

Irta *Sessler János* erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyűlésén dicséretet nyert pályamunka.

Jelige: Hass, alkoss, gyarapíts!

Az erdei szállítás terén a legutolsó évtizedekben oly nagy jelentőségre szert tett iparvasutakkal kívánok a következőkben foglalkozni. Minthogy pedig e téren csak a modernebb alkotásokat szándékozom ismertetni, fősúlyt fektetek említett vasutak járműveire, mint amelyek leginkább vannak fejlődésnek alávetve, s amelyek valóban s szinte kizárólag fejlődtek valamelyest a közelmúlt időkben.

Iparvágányok létesítésére, a fának az erdőből való könnyebb kiszállítására elsőizben Németországban, nevezetesen Bajorországban találunk példát. Nagyobb lendületet adtak ezek építésének a mult század hatvanas éveiben a francia Decanville hordozható vágányai. A nyolcvanas évek körül már meglehetős számban épülnek ilynemű vasútak, főleg a német birodalomban, de már egyebütt is. A tapasztalat ugyanis megmutatta, hogy nagyobb erdőterületek kihasználásánál, minden más szállítási eszköz között, rendszerint elsősorban jöhet tekintetbe az iparvasút.

Az erdei iparvasútak négy főcsoportba oszthatók. Ezek:

1. Kétsínű vasútak.
2. Egysínű vasútak.
3. Állógéppel s kötéllel vontatott vasútak.
4. Sodronykötélpályák.

Jelen értekezésemben kizárólag a kétsínű vasútakat fogom tárgyalni; még pedig ezen csoportban is főleg csak a szilárdan lefektetett, állandó vágánynyal bíró, helyben maradó vasútakat. Ez utóbbi alcsoporton kívül megkülönböztetünk még félig hordozható s hordozható erdei iparvasútakat.

Erdei iparvasút létesítésénél az olcsó szállítás képezi főcélunkat; ennélfogva már azok építésénél, berendezésénél, valamint azok kezelésében is a legnagyobb takarékosságra kell törekednünk, mellőzve minden felesleges kiadást.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A vasút irányát a termelő helyek és a fogyasztó piac, vasút vagy folyóhoz való csatlakozás határozza meg. Sík vidéken a pálya vezetésére, hacsak erre már kész útak nem kínálkoznak, leghelyesebb az egyenes irány. Hegyes vidéken önként kínálkoznak erre a hosszabb völgyek; már meglévő útak előnyösen felhasználhatók. Itt természetesen ki nem kerülhetők a kanyarulatok, valamint rendszerint a pálya emelkedése sem.

Meredek terepen, hol magas hegyoldalak fölött nagyobb kiterjedésű fensíkok vannak, két szinten vezethetjük a vasútat s ezek egymással való összeköttetését esetleg siklóval, csusztató csatornával stb. eszközölhetjük.

A pályát, tekintetbe véve az emelkedési és kanyarulatbeli viszonyokat, lehető legrövidebbre választjuk. Lehetőleg oda kell törekednünk, hogy a pályának a szállítás irányában legyen esése, mely esetben csak az üres kocsikat kell visszavontatni, míg a megrakott kocsik önsúlyuknál fogva gördülnek rendeltetési helyökre. — Ellenesést a lehetőség szerint el kell kerülni.

A vasút a kihasználás alá kerülő erdőrészleteket lehetőleg átszelje, ha ez nem volna lehetséges, az illető részeket mellékvágányok segélyével fogjuk megközelíteni.

Mindennemű átrakodás elkerülendő, mivel ez nagyban drágítja a szállítást. Épen ennek elkerülésére némelykor a szabványos nyomtávú vasút vágányait vezetik a tarvágási helyekre, ha ily vasút van annak közelében.

A pálya kiindulási pontja, rendszerint fűrésztelep, vasúti állomás, általában úgy legyen megválasztva, hogy az itt felhalmozott termékek választékaik szerint kellőkép osztályozva legyenek elhelyezhetők, hogy szükség esetén gyorsan s könnyűszerrel legyenek rendeltetési helyökre szállíthatók.

Az erdei iparvasútak üzeme rendszerint csak a nappali órákra szoríkozik; az éjjeli üzem elkerülhető, mivel e vasútak igen ritkán oly hosszúak, hogy a vonat azokat a nappali idő alatt oda s vissza be ne futhatná.

Az alsóépítmények.

A pálya alsó építményeinek létesítése, az erre szükséges munka nagyjában ugyanaz, mint valamely kocsiút létesítésénél; utóbbinál azonban keskenyebb is lehet. Ami az alsóépítmények koronaszélességét illeti, az általában a vágányszélesség $2^1/_2$-szeresénél kisebb ne legyen; bevágásnál, vagy sík talajon hozzáadva ehhez még az árkok szélességét. Az iparvasútak tehát esetleg a földmunkák tekintetében némi megtakarítást is biztosíthatnak a jobb erdei útakkal szemben.

A pálya kanyarulati viszonyai nagy befolyással vannak annak szállítóképességére, minélfogva törekedni kell ezek kedvező megoldására. A kanyarulat sugarának, tekintettel az üzem biztonságára, bizonyos viszonyban kell lennie a nyomtávolsághoz, a kocsik tengelytávolához s a kerekek átmérőjéhez. Általános gyakorlati szabály, hogy szálfák szállításánál 20—25 méteres sugárnál kisebbet ne alkalmazzunk, pusztán hasábfa-szállításnál kéttengelyű kocsikkal s kéziüzemnél megfelel azonban még a 8 m.-es sugarú ív is.

Ha a térszín domborulati viszonyai a megkívánt nagyságú sugarak alkalmazása elé netalán nagyobb nehézségeket gördítenének, a nyomtáv csökkentésével segítünk a bajon, mellőzve a költséges nagy bevágásokat, illetve feltöltéseket azáltal, hogy a kisebb nyomtávú pálya kisebb sugarú kanyarulataival jobban simulhat a terephez. Kanyarulatokban ugyanis a külső sínszál hosszabb a belsőnél, miáltal a tengelyre szilárdan erősített kerekek, minthogy különböző számú fordulatokat volnának kénytelenek tenni, a síneken csúszni fognak. Említett hosszkülönbség pedig annál nagyobb, minél kisebb a kanyarulat sugara s minél nagyobb a nyomtáv. És minthogy a kerekek csúszásakor fellépő súrlódás fékező hat, ennek csökkentésére válik szükségessé, kis sugarú kanyarulatokkal biró pályán a kisebb nyomtáv alkalmazása.

A kanyarulatokban fellépő centrifugális erő következtében szükséges a vonat egyensúlyának megóvására a külső sínszál megfelelő emelése, mely emelés nagysága függ a nyomtávtól, a kanyarulat sugarától s függ azon sebességtől, mellyel a kocsik rajta végig futnak. A gyakorlatban jól bevált értékek* erre nézve,

* Leo Friedländer: Feld- und Industriebahnen.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ha m az emelés magassága; v a sebesség méterekben másodpercenként, mellyel a vonatok a kanyarulaton végig haladnak; R a kanyarulat sugara:

60 cm.-es nyomtávnál	$m = 0{\cdot}061 \frac{v^2}{R}$	
70 „ „	$m = 0{,}0714 \frac{v^2}{R}$	
75 „ „	$m = 0{\cdot}0765 \frac{v^2}{R}$	
76 „ „	$m = 0{\cdot}0773 \frac{v^2}{R}$	

A külső sínt tehát m-el emeljük; vagy pedig ezt $\frac{m}{2}$-el emeljük; a belsőt pedig ugyanennyivel süllyesztjük.

Előbbinél is nagyobb befolyással vannak a vasút szállítóképességére emelkedési viszonyai. Gyakorlati tapasztalatok szerint 50—60‰-nél nagyobb emelkedés nem engedhető meg, azonban már ez is tulságos, s csak rövidebb szakaszokban, legfeljebb fél kilométer hosszuságig alkalmazható. Lehetőleg oda kell törekedni, hogy a pálya, esetleg megnyújtása árán is, 20* legfeljebb 25‰-es emelkedéssel birjon, mely esetben is a vonat lefele már önmagától képes haladni. Nagyobb emelkedésnél a felfelé való vontatás már rendkivül nehéz, lefelé menet pedig a kezelőszemélyzetre is fölötte veszélyes, minthogy a kocsik könnyen megszaladnak. Ily pálya természetesen utóbbi okokból erősebb, tehát költségesebb alsó- s felsőépítményeket is igényel.

Ha túlnagy emelkedéssel állunk szembe, — miként említettük is — a pálya meghosszabbításával és célszerűen közbeiktatott kanyarulatokkal segítünk ez akadályon. Hol azonban a megfelelő kanyarulatok nem, vagy csak igen nehezen volnának kivihetők, — serpentin-vonalat létesítünk, mely előbbinél természetesen hátrányosabb, s csak ott alkalmasabb, hol elkerülhetetlenül szükséges.

A nyomtáv is nagy befolyással van a vasút szállítóképességére, valamint főkép annak építési költségeire. Minthogy pedig erdei iparvasútainknál az olcsó szállításra törekszünk, a nyomtáv nagyságát, a biztonságot tekintetbe véve, úgy döntjük el, hogy az építés s a szállítás költségei lehető legalacsonyabbak legyenek.

A gyakorlatban leginkább alkalmazott nyomtávolságok a 60, 70, 75 és 76 cm.-es.

A nyomtáv kisebbítésével kisebbednek az építés költségei is, csökken azonban a vonatok menetsebessége s növekszik a kocsik feldőlésének veszélye. Általában tehát a szállítás olcsóságáért le kell mondanunk a nagyobb szállítóképességről s gyorsaságról. A megengedett menetsebesség általában:

50—75 cm.-es pályáknál 6—12 km.
75—100 cm.-es pályáknál 12—22 km.

Ily sebességnél óvóberendezések, jelzőeszközök alkalmazása is nélkülözhető, minthogy a vonat mindenkor könnyen megállhat.

Bakok, jármok, hídpályák s egyéb fából készült alépítményt manapság már nem igen alkalmazunk; legfeljebb rövid használatra szánt pályáknál, mert hosszabb ideig használatban levő vasútaknál az egyszerű földmű, főleg a fenntartási költségek tekintetében, jelentékeny megtakarítást biztosít. Ugyanez elv áll a hidakra, áteresekre, vízmosások ellen való védekezésnél s más műveknél is, amennyiben ezeket inkább kisebb terjedelemben, de jobb anyagból tartósan készítsük.

A hidakat rendszerint fából készítik, esetleg jobban épített pályáknál kőből, betonból s csak igen ritkán vasból.

(Folyt. köv.)

* Már 10‰ is elég.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A Coburg hercegi hitbizományi uradalom garamfői és királyhegyaljai pagonyainak ismertetése.

Előadva Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének 1910. évi junius hó 20-án a Királyhegyen megtartott tanulmányi kirándulása alkalmával.

(Folytatás és vége.)

Előrelátható alapossággal és mélyreható szakértelemmel szabályozta Greiner ezen üzemtervekben az erdők hozamát, fősúlyt fektetvén az erdők kiméletére s a magas fatartalékok képzésére.

A haszonfa értéke és kereslete tehát, a beállott rend megszületése és az erdők céltalan pusztításának megszüntével állandóan kezdett emelkedni; már ezen első üzemtervek rendelkezései szerint építették fel a sumjáci és pusztamezei, vizierőre berendezett fűrészeket, melyek hivatva voltak az ezen üzemosztályokból kikerülő fatömeget feldolgozni.

Idővel azonban a két fűrésztelep szűknek és gyengének bizonyult; a mindinkább belterjesebbé váló házi kezelés nemsokára nagyobb tért, több erőt és több gépet kivánt, hogy a választékok feldolgozásának és értékesítésének mai magaslatára emelkedjék. A két fűrésztelepet tehát kibővítették, több és gyorsabb járatú keretekkel látták el, közülük a régi sumjáci fűrészt pedig felvitték Vereskőre, a hol inkább megfelelt a helyzete az erdők zömének. Mindkét fűrész eredetileg csak vizierőre volt berendezve; az épen említett kibővítéskor azonban mindkettőnél gőzgépet is alkalmaztak, különösen a vereskői fűrészen, melyet tisztán gőzgép hajt.

A faanyag mint szálfa kerül a fűrészre, ahol azt alkalmas tönkökre fűrészelik fel, a tönkvégekből sindelyt készítenek. A rendes fűrészanyagon kivül a fűrészen a hulladékfából sindelyt és szőlőkarót termelnek.

A tiszta tőár és a fűrészanyag-kihozatal a következő:

Fanem	átlag tönk köbtart.	Piaci ára tőár K	Piaci ára tőár f	Piaci ára kihozat %	Selejtes áru tőár K	Selejtes áru tőár f	Selejtes áru kihozat %
lúcfenyő	0.224	11	41	52.5	7	—	59.5
jegenyefenyő	0.286	9	46	54.5	5	40	59.9
erdeifenyő	0.184	14	63	60.2	6	90	61.1
veresfenyő	0.204	12	85	52.2	—	—	—

A fűrésztönköknek alkalmas anyagon kivül a vágásokban a vékonyabb méretű törzsekből bányatámfa és cellulose-papirfa is kikerül, úgy hogy használnának minden ép, egészséges fát feldolgoznak, tüzifára csakis a műszaki célokra nem alkalmas vagy korhadni kezdő, döntés alkalmával megrepedezett, vagy törött faanyagot dolgozzák fel.

Bánya- és papirfa tőár 1 m³ után 6 K 66 f.

Maga a fának szervezete műszaki célokra kiválóan alkalmas. Egyenletes szövetű, nem széles évgyűrűvel biró, ággócstől tiszta. Csak a magasabb részekből kikerülő fában gyakoriak a göcsök, ahol a fa már alacsonyabb növésű, zuzódás alkalmával már meg nem tisztul, alsó ágait, melyek erősen lombosodók, biologiai okokból megtartja, védelmül a mostoha időjárás ellen.

A vágásokból kikerülő famennyiség holdankénti átlaga az égtájak és a magassági fekvés szerint 200—350 m³-re tehető, bele nem értve a csúcs- és galyfát, — melyet értéktelensége miatt a vágásokban tavasszal elégetnek, — valamint a cserkérget, melyet a tavasszal nedvinduláskor megkezdett vágásokból nyernek; ott kiszárítják s lefuvarozzák a vereskői fűrészre, raktárba rakják, arra való gépeken összetörik, s ily alakban kerül a kereskedelembe.

A luckéreg termelési költsége és tőára volt 1909-ben:

Termelési költség

3350 ürm. kéreg után	4507 K 40 f
törése	1477 K 78 f
100 kgr. kenőolaj	42 K — f
1 drb. gépszíj	120 K 71 f
összesen	*6147 K 89 f*

vagyis 1 ürméter után 1 K 83 f.

Tiszta tőár 1 ürm. kéreg után 2 K 78 f.

A fűrészáru, bánya és papirfa, lucfenyő, cserkéreg nagy vevőknek van eladva, helyt fűrész. A tüzifának fogyasztói a garammenti vasgyárak és olvasztók; azonkivül ebből fedezik keményfa hiányában a szegődményi fajáradóságokat egyházak, iskolák részére s egyéb kegyadományokat.

Előhasználatokról csak kevésbé lehet szó, amennyiben ezek az állaboknak helyzete, természeti fekvése s a mostoha munkaviszonyok miatt, végre nem hajthatók, az előhasználati választékok teljes értéktelenségénél fogva sem. Kihasználásuk tehát inkább a felújítási, illetve erdőmivelési költségeket növeli, mert a gyérítésekből termelt gömbölyű szőlőkarók, s annál inkább dorong tüzifának termelése és lefuvarozása meghaladja értékét.

A gyérítéseket tehát napszámmunkával végezik, a törzsecskéket lehántják, s méterbe rakva, az erdőn hagyják mindaddig, a mig a főbb és fontosabb munkától felszabaduló fuvarerő segítségével a termelt választék lefuvarozható nem lesz. Az anyagot sokszor a fuvardíj fejében kell odaadni, sok helyről azonban még így sem hajlandók a fuvarosok a termékeket leszállítani; ez esetben az anyag vagy ott rothad az erdőn, vagy pedig kénytelen az uradalom a gyérítési költségekre még a fuvardíjat is ráfizetni, ha azt az erdőmivelés megköveteli.

A mellékhasználatok közül a legeltetés van leginkább gyakorlatban az e célra kihasított s erre alkalmas helyeken, a haszonerdők között, valamint a véderdők felett elterülő havasokon, mely legelők a munkás és a fuvarerő biztosítására vannak karban tartva, illetve kihasítva.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az uradalmi munkálatoknál állandóan foglalatoskodó munkások és fuvarosok a legeltetési kedvezményt bizonyos csekély díj — darabonkint 1 korona — ellenében élvezik. A fiatal marha a havasokon tölti a nyarat, míg az igavonó állatok az alantabb fekvő állandó legelőkön keresik és találják meg ingyen táplálékukat.

Az állandó munkások különben, már régi idők óta, egyéb kedvezményben is részesülnek. Nevezetesen az a fuvaros p. o., akinek marhája munka közben valamely véletlen következtében elpusztul, azért nemcsak megfelelő kárpótlást, hanem kamatmentes kölcsönt is kap veszteségének pótlására, a mely kölcsön apró részletekben lesz az egyes bérfizetések alkalmával levonva, oly összegben, melyet az illető kárvallott meg nem érez.

Megrokkant, vagy szerencsétlenül járt állandó munkásait az uradalom mindig támogatta és istápolt, s teszi azt mai napig is, a törvény követelte betegsegélyezésen felül is; a rendszeresített uradalmi orvosoknál ingyen gyógykezelést és ingyen gyógyszert kapnak.

A fűkaszálást az erre alkalmas állandó erdei réteken hasonlóképen uradalmi kötelékben álló munkások végezik, részben dolgoznak, s ezáltal marháik élelmezését a hosszu téli időn által is biztosítják.

Ezen használatoknak tehát ily módon fontos közvetett hasznát élvezi az uradalom munkaerejének biztosításában, melyre mindenkor és állandóan támaszkodhatik anélkül, hogy az üzem menetében zavarok állanának be, s ezáltal tetemes üzemi veszteségét szenvedne. Emellett a legeltetésnek immár általánossá vált szociális kérdését is megoldja, mert a marhaneveléssel és az igavonó állatoknak takarmánnyal való ellátásával a népnek elsőrangú megélhetési szükségletéről gondoskodva és létfeltétele kellően biztosítva van.

Mint mellékhasználat felemlíthető még a fenyőtoboszedés. Az összegyüjtött tobozok a Vereskön felállított egyszerű magpergetőbe kerülnek, az uradalomnak saját magszükségletét fedezendők, a felesleg eladásra kerül.

A használatoknak e rövid vázlatos leirása után áttérek az *erdők felújítására*, mint a jövendőről való gondoskodás ösmertetésére.

Cseme téinket magunk neveljük a *vágásokat követő* csemetekertekben, a véderdőknél pedig magasan, de a természetadta visszonyokhoz mérten alkalmasan fekvő helyeken. A *ritka* vetés folytán a csemeték zömök, erős, megvastagodott növésüek, a zord időjárásnak jobban ellentállók, mint a sűrű vetésből eredő megnyult, de gyenge és vékony egyedek. A csemete három éves korában kerül *átiskolázatlanul* a csemetekertekből egyenesen a szabad vágásba.

Átiskolázott csemetéket a mi visszonyaink mellett nem alkalmazhatunk, mert tapasztalati tény, hogy az átiskolázott csemeték neveléséhez, majd pedig kiültetéséhez a talajt mélyebben kell megmunkálni, illetve a részket előkészíteni. Erre alkalmas teret a kertek számára csak alantabb fekvésü, mélyebb talaju helyeken lehetne találni; az itt buján kifejlett csemete magasabb, zordabb helyekre kerülvén, az idő viszontagságainak nem volna oly ellenálló; de a rendesen sziklás, sekély talajon az átiskolázott csemete kifejlettebb gyökérzete nem találna a kiültetésnél elegendő mély réteget, ennélfogva gyökérzete összeszoríttatnék, vagy összegöngyölve kerülne a részekbe, a minek hátrányait nem kell bővebben magyarázni. De az átiskolázott csemete nevelése, majd pedig kiültetése is több munkát s több munkaidőt vesz igénybe, a mi az ültetési időszak rövidsége s a munkáshiány miatt, a mi visszonyainknál nem csekély akadály. Igaz, hogy — állítólag — az átiskolázás költségtöbblete megtérül, amennyiben az ily csemetékkel való ültetés a pótlást, vagy legalább is a többszörös pótlást feleslegessé teszi, de ha tekintetbe vesszük, hogy épen leirásunk tárgyát képező erdők vágásaiban, a gondosan végrehajtott egyszeri ültetés is már, a talaj jó minőségénél fogva, alig szorul egyszernél több (részleges) pótlásra: akkor az átiskolázott csemetékkel való ültetésnek ez az előnye is kétségessé válik. Eme kedvező eredményt az ültetéseknél a *csemetéknek a fű nyomása alól való szorgalmas felszabadítása* árán érik el. Tavaszszal, midőn a hó eltakarodik, a búja fű és fűnemű gyomot, melyet a magas hó a hosszu tél alatt a gyenge csemete erejéhez képest áthatolhatatlan réteggé nyomott össze, minden fészek felől széttérítik, úgy, hogy a zsenge csemete azonnal szabadon élvezheti a régen nélkülözött napsugárt és a szabad levegőt. Ezt a felszabadítást az átiskolázott csemetéknél sem lehetne mellőzni, mert ezek sem lesznek úrrá egyszerre a magas gyom felett.

Régi idők tapasztalata nyomán követjük ezt az ültetési módot, s sok helyen már a középkort elért állabainkat igazolják az eljárás okszerűségét.

Az ültetési módok közül egy-kettőt felemlítek, rámutatva az azok során elért eredményekre vagy hátrányokra, mert természetes, hogy többféle felújítást kisérlettek meg, melyeknek célszerűtlensége vagy életre valósága csak évek multán, a fiatalos záródása alkalmával derült ki.

Ilyen ültetési mód volt a többi között, hogy egy fészekbe *csomóban*, amint az a veteményes ágyból kikerült, 3—4 db csemetét is ültettek együvé, úgy okoskodván, hogy ebből a csomóból, ha egy csemete is megmarad, úgy el van érve a cél. Nem ez a feltevés vált be, hanem az ellenkezője, hogy ezen, ú. n. *csomós*, vagy *tincsültetésnél*, vagy valamennyi csemete megmaradt, vagy legfeljebb csak egy pusztult ki, minélfogva ugyszólván egy többől 2—3 törzs is nőtt. Ez felkeltette a létért való küzdelmet annyira, hogy egyik sem volt képes rendesen fejlődni, legnagyobb hátránya pedig a fiatalos záródásakor mutatkozott, midőn az elnyomott egyedek elszáradva és kidőlve, vagy egy áterdőlés alkalmával kiszedetve, a kiszedett törzs csonkjai által a *közös* gyökérzetbe a redvesedés talál utat.

Egy másik módja a felújításnak, főleg pedig védelmének, a pásztákban való kihasználás volt, melynek leirá-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

sát szándékosan e helyre szántam, miután ezeknél a használat a felújítással szorosan egybe függ és egymástól el nem választható.

Ezen *pásztás* vágásoknak, melyek megkülönböztetők a *szökő* vagy *ugró vágásoktól*, az volt a főcéljuk, hogy úgy a keletkezett esetleges alserdény, valamint a mesterséges ültetéseknek védelmül szolgáljanak a zord időjárás ellen. Azért ezen vágások állva hagyott részeit *védpásztának*, letarolt részét pedig *tarpásztának* nevezték.

Rendesen keskenyek voltak, legfeljebb 20 öl szélesek, ellentétben a szökő vagy ugró vágásoktól, melyek szélesebben voltak vezetve s céljuk a vágásoknak a természetes felújulás (önvetényülés) utján való beerdősítése volt, ellentétben a pásztás vágásokkal, melyeknek felújítását mesterséges uton írták elő.

Ezen pásztás, illetve szökő vágásoknak nyomait mindenütt láthatjuk, ha a Királyhegyről széttekintünk, s hasznavehetőségükről való következtetésünket több évtizedes tapasztalat alapján mondhatjuk ki.

Sajnos, sem egyik, sem másik céljuknak meg nem felelt, dacára a helyes és igen elmés feltevésnek, mely feltevés csakis egy, a szakmáját szerető és azért lelkesedni tudó ember agyából pattanhatott ki, mint az néhai Greiner Lajos volt, aki ezt a kihasználási, illetve felújítási módot fenyveseink magas fekvése, a zord időjárásnak való kitettsége miatt kívánta alkalmazni.

De nem bizonyultak célszerűnek azért, mert a pásztás vágások a védelmet némi csekély részben teljesítették ugyan, keskenységüknél fogva azonban a *beárnyékolás* folytán — hacsak teljesen délnek nem feküdtek, — a tarpászták kulturáinak inkább hátrányára váltak.

A fő ok azonban, amiért velök felhagytak, abban állott, mert a védpásztákban örökösen folyt a kihasználás; a tarpászták szélein a szélnek utat nyitottak s a rovaroknak a széleken megingott fákban alkalmas tanyát készítettek elő.

További hátránya e vágások vezetésének a terepviszonyok nehézségében rejlett. Az igen szélesen elnyuló meredek oldalakon a tarpászták tetőtől aljig egyfolytában vezetni nem lehetett. Ennélfogva csak bizonyos hosszuságig terjedtek és felülről lefelé is váltakoztak a védpászták a tarpászták, aminek következménye egy sakktáblaszerű kihasználás volt, ahol a fekete mezőt az álló (véd) a fehér mezőket pedig a tarpászták képviselték.

Természetes, hogy mihelyt fent egy fekete mezőbe beállították a vágást, akkor a levágott szálfa meg nem állott a fehér mezőt képviselő és már szép fiatalossal ékeskedő tarpászta szélén vezetett utnál, hanem keresztül siklott rajta s a fiatalos pásztából jó részt tönkre tett.

Ha pedig a szálfákat le nem csúsztathatták, hanem a rétegvonal mentén döntötték, lekőzelítésük aránytalan költségekbe került. A vége a dolognak mégis csak az lett, hogy az álló pászták letarolása alkalmával a felújításokat *mesterséges uton* kellett foganatba venni, a megrongált fiatalosokat pedig *ismételten pótolni*, ugy, hogy a felújítás sikerének beállta meghaladta az erre megengedhető időt, aminek első következménye, s egyszersmind legnagyobb hátránya a növedékvesztség lett.

Jelenleg tisztán tarvágásokat alkalmazunk az egész vonalon, mesterséges felújítással, s amint azt e helyen mindenütt láthatjuk, az eredmény a legszebb sikerrel biztat.

A véderdők felújítása hasonlóképen mesterséges uton történt, majdnem évenkénti utánpótlásokkal, küzdve a zord időjárás mostohasága ellen és a terepviszonyok nehézségeivel, gondosan kímélve a kiküszöbölt legeltetés után mindinkább tért hódított természetes szaporulatot.

Az erdők *természetes térfoglalásának* egyik igen nevezetes alakja látható a havasainkon, amit Podhradszky is leir a már idézett cikkében: „a védtelen, különösen az éjszaki zord légáramlatoknak kitett gerinceken a magánosan álló fákat a hideg leperzseli, minek folytán a helyett, hogy növekvésükkel a magasba törnének, ágaikban törpülnek el.

Szembeszökő ugyanis, hogy emiatt a lúcfenyő az erdőtenyészet véghatára felé igen sűrű csoportokban nő. E csoportok egy *családot* alkotnak. A hosszhajtások elfagyása miatt a magassági növekvésében visszatartott életerő az alsóbb oldalgalyak szaporaságában nyilatkozik, s ezek oly sűrűen sorakoznak egymás felé, hogy az alsók a felsők nyomása alatt önálló egyedekké kényszerülnek fejlődni. Az anyatörzs körül folytonosan lehulló tűk mély korhanyt alkotnak, s amely alsó galy e folytonosan emelkedő korhany közé kerül, abba gyökeret ereszt s *e pillanatban már is önálló egyeddé vált*, visszintes helyzetéből merőlegesen kezd nőni, idővel még nyomát is elvesztvén annak, hogy az anyatörzs tartozéka."

Ily módon aztán előfordul, hogy az anyatörzs már régen kiveszett, hanem a közben keletkezett törzsek, mint önálló egyedek tovább folytatják eme életműködésüket, s kender-sűrűségben egymást védik a zord időjárás ellen. Lassankint tovább-tovább terjednek, s ha a legeltetéstől óva vannak, képesek 1500—1600 m. magasságig alpesi területeinket *„benépesíteni"*.

A legeltetések által leszorított erdők határa hosszú évtizedek ernyedetlen munkájával ismét az erdei kultúrának lett visszahódítva.

Igy a királyhegyaljai II. A) üzemosztályban, az üzemtervbe foglalt tisztások száma 1850-ben 360 kat. hold volt, jelenleg van 9. A felette elterülő véderdőben ugyancsak akkor, illetve a véderdők kihasítása alkalmával még 520 kat. holdnyi tisztás szerepel, ma 24 kat. holdra apadott. A garamfői véderdő több száz holdra rugó tisztás területei hasonlóképen teljesen beerdősítvék. S így van ez az egész vonalon, kiki meggyőződhetik róla.

A legelőktől visszahódított területek, most már mint záródott fiatalosok élénken elválnak élénk szinezetükkel az idősebb sötétzöld állaboktól; különösen feltűnő ez a királyhegyaljai részen, ahol valamikor a legeltetés a legmélyebbre szorította vissza az erdőt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A véderdők felső határa 1500—1600 m. között ingadozik, a legmagasabb régiókban a henye- és cirbolyafenyő telepítéseit találjuk, bár védettebb helyeken a lúcfenyőt is megkísérelték ily magasságban megtelepíteni, ezt azonban már elhagyták, mert a gondos telepítésnek meglátszik ugyan a sikere, de a lúccsemetén, dacára hogy megerősödött, észrevehető a mostoha időjárásnak sorvasztó nyoma.

A havasoknak eme legszélsőbb határig való beerdősítésével az alantabb fekvő haszonerdők védelme van célba véve a veszélyes északi és északkeleti szelek ellen, mert ezen szélviharoktól az erdők évről évre igen sokat szenvednek. S a szelek romboló hatása nemcsak a fennálló állabokban mutatkozik széltörések és döntések alakjában, de hatásuk a vágások fiatal kultúráira is kiterjed, mert dermesztő hidegségükkel a csemeték kifejlődését esztendők hosszú során át meghiúsítják.

Általában véve, mindenütt a természet ujjmutatása van szem előtt tartva, úgy a fanemek megválasztásában, mint a felujítás módjának megválasztásában.

A haszonerdőkben, a magas fekvésnél fogva, főleg a lúcfenyőt telepítjük, mint ezeken a helyeken a legmegfelelőbb fanemet. A jegenyefenyő ritkán fordul elő, a már említett aránybam. A lúcfenyő közé 20 százalék veresfenyő van keverve, részint egyenletes elosztásban, részint pásztákban, a dombrorulati viszonyok szerint.

Ezekben igyekeztem a kirándulásunk tárgyát képező erdők kezeléséről megközelítő képet nyujtani, de el nem búcsúzhatom e gyönyörű tájtól anélkül, hogy meg ne emlékezzem arról a *népről*, amely ide, mostoha megélhetési viszonyok közé szorúlva, velünk küzd, velünk fárad, nemcsak a mindennapi kenyér megszerzéséért, de kitart egy közös, nemes cél elérésében, mely a jelennek gazdaságos kihasználása mellett, az utódok érdekét és jóletét tartja szeme előtt.

Tót az istenadta; de erősen magyarosodik, mindig jó hazafi volt, s a pánszlávizmus eszméi sohasem tudták megrontani. Jóravaló, dolgos nép, ha izgatók ki nem hozzák a sodrából s a pálinka az eszét el nem veszi. A népnek zöme — az egész Garam-mentéről beszélek, — az uradalom birtokain és gyáraiban keresi meg kenyerét. Vannak egész nemzedékek, — ma sajnos, már csak ritkán, — melyek ugyszólván sem másutt nem dolgoztak. Találkoztam olyan emberrel, a ki negyven év óta le nem került a murányi fensikról, legfeljebb a legszigorubb tél idején a saját falujáig; ott forgott a vágásokkal együtt, mintha ő is térszakozás szük keretébe lett volna szorúlva, s szenelt és szenelt hűségesen, míg meg nem vénült, de azért nem tudta, merre van a szomszéd tiszolci határ, és vasuta: is csak a fensik tetejéről látott.

Sajnos, őseredetiségéből és *régi hagyományos ragaszkodásából* kivetközteti a modern kultúra, a pálinkaivás elsatnyasztja, elszegényíti. Ennek folytán csapatostól vándorol ki — dacára minden gondoskodásunknak — a java; s marad itthon, ama bizonyos „kettő három", — melytől még az ég is beborúl. S a ki Amerikából visszakerül, telve a *meg nem értett* szociális eszmeknek az anarchizmusba átcsapó bódító maszlagával, még az itthonmaradtakat is megrontja, visszavonást és egyenetlenséget szít. — Azt hiszem, nem mutattam torzképet; a baj általános, mindegyikünknek elég üzderi valója van a jelenlegi elromlott munkásviszonyokkal.

Befejezésül még néhány szót kívánok fűzni havasunk állat- és növényvilágához, mely a Királyhegyet benépesíti, felül zord egyhangúságát élénkíti s a csodás havasi tenyészet minden változatos pompájával ékeskedik.

Legérdekesebb állata a *havasi morga* (Arctomys marmota Schreb), mely a Királysziklától kezdve a Kohárya-házai havasokig, a sziklacsompók és csoportok között és alatt bőven tanyászik. A nyolcvanas években telepítette meg Beauregard erdőigazgató az Orlova nevü havas alatt, azóta mindenfelé elterjedtek. Lőni vagy pusztlani őket szigoruan tilos.

A tenyészeti határig az erdei pacsirtáh (Alanda arborea L.) egy-egy fenyőcs úcson ülve, majd onnét égnek emelkedve, ismét leesve, hallatják azt a sajátságos, az erdei magány mélaságához annyira illő, kissé bánatos, panaszkodó, de hangulatos, bár nem igen változatos énekűket.

Hasonlít hozzá az *erdei pipis* (Anthus trivialis L.), viselkedése és kedves csicsergésével.

Ennek közeli rokona már feljebb merészkedik a tenyészeti határ felibe, a *havasi pipis* (Anthus spipoletta L.), mely a havasi legelőkön költ.

Találkozunk itt a *királysassal* is, mely a Kárpátokban fészkelvén, el-el látogat ide egy kis vadászatra, vagy szédítő magasan úszva a tiszta légben, elvonúl dél felé.

Lejebb a patakok mentén, azoknak eredetéig, látjuk a *hegyi billegető*-t (Moticlla boarula Tenn), melyet sárga színénél fogva sokan összetévesztenek a *sárga billegető*vel (Moticlla flava L.) stb.

A vadászat tárgyát képező vadnemeket nem is említem; bőven tanyáznak itt úgy a négylábúak, mint a szárnyasok.

A garamfői havas alatt, puszta mezőn van a fenséges úr vadászkastélya, a Királyhegy garamfői oldala az ő vadászati tilosához tartozik, míg a királyhegyaljai oldal az illető pagonykezelőé.

A patakokban a pisztráng elég bőven tenyészik; Vereskőn pisztráng tenyésztésünk van, melyből évenkint több ezerre menő fiatal nemzedék kerül a Garamba és a kristályvizű hegyi patakokba.

Növényvilága is csodásan gazdag s a havasi flóra minden gyönyörűségében pompázik, s a havasoknak az afonya, hanyafajok, s az izlandi zuzmó által (Cetraria islandico) alkotott tőzegszerű szőnyegét, megannyi színgazdag himzés alakjában, tarkítja.

S midőn elmerülünk a természetnek csodálatában, mely még a rideg magasságban is életet lehel a látszó-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lagos sivárságba, bámulva észleljük, hogy utunkban mindenüvé elkísérnek a *fecskék*, melyek a legelő marha után szállnak fel eddig pehelykönnyűséggel, a hol meglepetve üdvözöljük őket, mint kedves honi ismerőseinket, virágzó, termékeny és meleg tájakról, boldogabb vidékekről.

Kívánom, hogy kedves szaktársaim a legkellemesebb emlékekkel távozzanak e helyről, áthatva a természet örök szépségétől, s felüdülve a havasi levegő éltető ózonjától, kísérje e havasi tiszta léghez és ragyogó kék éghez hasonló szaktársi szeretetünk!

Szükséges-e az erdőfelügyelőség?

A M. E.-ben az erdőfelügyelőségek szükségessége és szükségtelenségéről több cikk jelent már meg. Az egyik fél annak az állami erdőhivatalokkal való összeolvasztását kívánja, a másik fél pedig további fenntartása mellett kardoskodik. Melyiknek van hát igaza?

A királyi erdőfelügyelő az 1879. évi XXXI. és az 1898. évi XIX. t.-cikkből kifolyólag csekély és rosszul beosztott létszáma miatt annyira igénybe van véve, hogy feladatának és a törvénynek alig képes már megfelelni. Az erdőfelügyelőnek az összes erdőket évenként legalább egyszer be kellene járnia; ez pedig a sok irodai munka mellett teljesen lehetetlen. A gyorsabb előmenetellel bíró községi stb. erdőtiszt nem tűr maga mellett ellenőrzőt (tisztelet a kivételnek) és azóta, hogy tervbe van véve a státusegyesítés, úgy gondolja, hogy egyaránt eláthatja a kincstári és az erdőfelügyelőségi szolgálatot. Tehát a fiatal fácska át akarja venni a megerősödött tölgy szerepét. Az erdőfelügyelőséget ők már egy korhadt intézménynek tekintik, melynek már ma, mikor ők, a községi stb. kezelő erdőtisztek léteznek, létjogosultsága nincs. Pedig az ellenőrzésre mindig szükség lesz, míg ember élni fog e földön. Több szem többet lát. Az erdőtiszteknek nem egymás ellen áskálódni, de összetartaniok kell. Az ellenőrzőben ne lássa a már státusbeli vagy magánerdőtiszt a mumust, hanem a jó kollegát. Az ellenőrző pedig ne képzelje magát sem egy magasabb lénynek, sem pedig hóhérnak. Ne legyen kárörvendő. Mindamellett az ellenőrzőnek szeme előtt kell tartania kötelességét, de ezt egyeztesse össze a kollegialitással is. Ennek elérésére azonban teljesen szükségtelen a státusegyesítés, sőt határozottan káros. Hogy fogja magát érezni egy kincstári erdőtiszt, ha besorozzák a községiek közzé, vagy megfordítva, vagy hogy fog kötelességének eleget tenni ezen kettő, ha beosztják az erdőfelügyelőséghez és viszont. Az erdőfelügyelőségi szolgálat oly terhes, oly kiterjedt, hogy a mai viszonyok mellett nem igen kapható erdőtiszt, ki belépjen. Aki pedig belép, ambicióból teszi, de keserűen csalódik. Az erdőfelügyelet, melynek teljesen függetlennek kellene lennie, alárendelt szerepet játszik úgy személyi, mint egyéb ügyekben. Hogy lehessen ellenőrizni most valakinek egy olyat, akinek alá van rendelve, — micsoda non sens ez? Az erdőfelügyeletnek teljesen függetlennek kell lennie és ezért nem a földmivelésügyi ministerium, de a belügyministerium hatáskörébe volna beosztandó. Itt tehát teljes függetlenítés és nem státusösszecsapásról kellene gondoskodnia a törvényhozásnak.

De vajjon szükséges-e az erdőfelügyelet? Nem volna-e a községi és egyéb más erdőket kezelő erdőtisztek által is gyakorolható az ellenőrzés, a felügyelet? Hogy nem, azt be fogom bizonyítani két, az életből vett példával. Miért éppen e kettővel? Hát egyelőre csak ezekkel, de ha valaki kíváncsi, szolgálhatok többel is!

Az erdőfelügyelő a helyszínére megy felülvizsgálni egy kopárra készült üzemtervet. A kezelő erdőgondnok és a kerületi erdőőr vele megy. A kezelő erdőgondnok készítette el az üzemtervet, vagy mondjuk tervet az úgynevezett felvétel alapján. Az állaleíráshól megtudhatjuk, milyen fanemmel lett a kérdéses kopár beerdősítve. A községen túl vagyunk már régen, — az erdőgondnok izgatott, ide-oda nézeget. Oldalba böki az erdőőrt. Mi lesz ebből?! A kocsis is únja már a dolgot, nem tudja merre hajtson. Az erdőgondnok kérdi az erdőőrt: „Merre menjünk?“ Végre is kisül, hogy sem az erdőgondnok, sem pedig az erdőőr nem tudja, hogy merre van a kérdéses terület, melyről pedig az erdőgondnok készítette az üzemtervet, melyet az állami erdőhivatal főnöke is láttamozott. Utoljára is mit tegyen az erdőfelügyelő? Kénytelen maga keresni a területet a kataszteri térképről vett eredeti felvétel szerint. Ekkor azután a terület megtalálhatik, de kopárként, melyen erdősítés még eddigelé nem történt. Kérdem most már, szükséges-e az erdőfelügyelő? Tessék, válaszoljon mindenki lelkiismerete szerint.

Vegyünk egy másik esetet. Egy úrbéres közbirtokosság több évi vágásterület kihasználását kéri — egyszerre. Az erdőgondnokság szakvéleményével szemben az állami erdőhivatal külön szakvéleményt ad be. Most az erdőfelügyelőségen van a sor a közigazgatási erdészeti bizottságnak a javaslatot megadni. Ezt pedig fentiek alapján nem teheti, tehát kénytelen a helyszínére menni. A helyszínén azt találja, hogy az erdőgondnokságnak ugyan igaza van, de nem egészen, mert a kihasználni kért terület egy részét az úrberések már három évvel ezelőtt kihasználták. Mi következik ebből? Először is az, hogy az erdőgondnok az erdőt már talán négy éve nem látta, az állami erdőhivatal főnöke és az erdőfelügyelőség pedig az ellenőrzést nem gyakorolta, mert mind a három meglátható volna a túlhasználatot már három évvel ezelőtt. Ebből látható, hogy az erdőfelügyelet nagyon is szükséges, és az is, hogy annak a községi erdőkezeléssel való összekapcsolása lehetetlen. Látható továbbá az is, hogy az erdőfelügyelet szigorítandó. Az erdőfelügyelő annyi irodalmi munka mellett képtelen az erdőtörvény intézkedéseinek eleget tenni és az összes kerületbeli

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

erdőket évenként be nem utazhatja, — legalább a mostani szervezés mellett nem. De hát miképen lehetne ezen az állapoton segíteni anélkül, hogy ez az államnak érezhető több kiadást ne okozzon? Az erdőfelügyelőségek szaporításával, minden személyzetszaporítás nélkül. Minden egyes erdőfelügyelőség töltessék be egy emberrel, tehát vezethesse azt egy alerdőfelügyelő is. Akkor azután minden tisztviselő csakis önmagáért fog dolgozni és önmagáért is lesz felelős. Akkor majd ráér a megkisebbedett irodai munka mellett az erdőket kellőleg felülvizsgálni és a kellő ellenőrzést gyakorolni. Ha minden tisztviselő magára lesz utalva, úgy az erdőfelügyeleti intézmény kifogástalan lesz és több költséget alig fog okozni. Hogy pedig az ellenőrzés teljesen kifogástalan legyen, ehhez az erdőfelügyelőségek függetlenítése szükséges. Ez pedig csakis akkor lesz elérhető, ha mostani alárendelt helyzetéből, melylyel a földmivelésügyi ministeriumban bír, megszabadul, és a belügyministerium hatáskörébe sorozlatik.

Minthogy e mellett elégedett tisztikart csak akkor kaphat az állam, ha az erdőfelügyelői személyzetet kellőleg dotálja, — szükséges a státusrendezésnek a kir. erdőfelügyelői tisztikarra való kiterjesztése.

D. F. M.

A rét királya.

Ha a nemes kócsagot valamikor méltán nevezhettük eszményi alakjánál fogva: a „lápok királynőjének", úgy méltán sorakozik mellé előkelőségben a *réti sas* (Halaetus albicillus), a lápvilág e jellemző szárnyas királya, mely a sasok közül a *legmagyarabb* tollas előkelőség.

Mikor e madárra gondolok, önkénytelenül is a lápok üdezöld világába ragad a képzelet . . .

. . . Verőfény játszik a táj felett; illatos pára lebben mindenfelé; nádak, fűzek bólintgatnak a víz partján. A víz tükrére aranyos sávokat, libegő fényözönt ont az alászakadó napsugár s lassankint káprázatos fénytengerrel árasztja el a bársonysíma elem puha testét. Föntt a lég kristályában sirályok keringőznek, csaponganak, mintha kibontott patyolatkendőket dobálna, bontogatna a szél a korlátlan ürességben; — másfelől csérek suhannak, nyilalnak érdes szólásokkal, nagyokat rikkantva, hogy: „csér", „csér" . . . Egyesek itt is, ott is megállnak fehér galambszárnyukon, sátorozó vércse módjára — s azután leejtik testüket, megcsapják a vizet és ismét felemelkednek a párás magasba, ha csókot váltottak vízanyjukkal, mely tápláló édesanyjuk nekik.

Szinte káprázik a szem az aranyban csillogó fehértestű madarak szüntelen sürgés-forgásától.

Csak a magasban nyughatik meg a tekintet. Ott most szünetel a szárnyasok nyüzsgő boszorkánytánca, csak valami nagy, lepedőszárnyú mumusok jönnek-mennek. Karikára van szedve a nyakuk, s a lábukat messzire kinyújtják, mintha pipaszárat árulnának.

Ezek a „gencsek", a szárnyas halcsászárok, akik „méla lesben" annyi illanó keszeget, erélyes potykafiút kiszednek a hüvös hullámok közül, mikor világcsaló merengésbe merülve, ott állonganak a vizek partjain árnyéknövesztő órágasok módjára.

Kint a partok mentén fuldokló hangosan sikoltozik a lápok komédiása, a tarka bíbicmadár. Alkalmasint látott valamit, hogy annyira megjött a jajgatója. — *A lidike** is szapora füttyögéssel zajongja teli a lanyha lápi csöndességet, egyre hajtogatva a végtelenségbe, hogy: „lidi-lidilidi" . . . alkalmasint a párjával pörlekedve valamiért, avagy tán szintén valamely mumus verte ki a csendes nyugalmából a szép füttyögésü jószágct.

Imitt-amott nagyocska fehér madarak lebbennek el a part mentén; de csak addig fehérek, amig repülnek, lent a földön pedig mintha sárga átlasz volna rájuk te-

* Totanus calidris (piroslábú sneff).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ritve. Hívták is erről a tulajdonságáról a „sárréten" „sárgakendős kótyag"-nak, ncha pedig nem kócsag, csak gémfajta.

Ezeket is nyilván úgy ijesztgette ki valami világcsaló merengésükből, mint az illanó pirosszárnyú, meg a sárga kárász pecsenyéjére fenték a fogukat (ami nincs).

Sneff-csivegéseket, füttyögéseket és trillákat is hallani, miken át-áttör szelíd melancholiájával, a nagy messziről hallatszó fuvoázása a kaszacrrú gujzer-madárnak, a fő tiltnkós mesternek, a „ki" az ő kajla hangszerszámával, amely csőr is, meg zenei eszköz is egymagában — oly szép füttyögéseket tud beleeregetni mértföldnyi távolokba.

A nád közül nagy robajjal derék vackacsák dolgozzák fel magukat, erős sápolást vivén véghez eközben, mintha pörbe állanának valakivel, vagy valami nagy döbbenet késztetné őket önkénytelen zajongásra, ami lehetséges is . . .

„Zúúú" . . . úgy tetszik, mintha nyilraj süvítene el a víz felett . . . Egy csomó apró gázló ez, rövid orrú, hosszú orrú összekeveredve asszerint, amint igazi snyeff avagy „csirkesnyeff" („lile"; Charodrius) a fajuk — és végigsuhannak a partok felett — nagy sietve, mintha őrjáratot tartanának s kéinelnének valamit, maguk sem tudják talán, hogy mit avagy kit, — csak valami sejtésük van nekik . . .

Eközben hangos lesz a láp. Ezeréle fütty és érdes madárszólás reppen szerte a csendes lápi régióban. Meg van abban a magas szoprántól kezdve le a mély bassúsig minden hangárnyalat. Van benne sírás, rimánkodás és jajgató hang; van benne pajkos füttyögés, kacagás, sóhajtozás és gyötrelmes hangzavar; aztán mintha mének nyeritenének és pörrög, csörög, zörög valami. Majd ismét úgy tetszik, mintha borissza lények kulacsot kotyogtatnának valahol . . . De pajkos szólások is jönnek, és mintha gúnyszavakat kiabálnának egymásra a láp tréfás szellemei, mondván azt is időtlen marónyelven, hogy: „lotyó, lotyó . . ." amire „szép" árlákkal felelget a nádasok sértődött chansonett énekesnője: a csecse nádiveréb . . .

Mindenütt élet, zajongás. Cseng-bong ezernyi szárnyas lakóinak füttyétől, szózatától — s mégis egy tökéletes harmóniában egyesülő zenéjétől — a láp. De egyszer csak mintha valami láthatatlan karmester leintette volna, hirtelen elül a madárnyelvelés zaja, csak mintha valami halk suttogás kelne a lápvilág rejtett labirintjai között . . .

Percre megbénul az életnek minden mozzanata, mintha megfoghatatlan igézet varázsa terjengene az élők felett, csak a sás közül nyujtják fel valami rémalakok kigyónyakukat késcsörükkel, az ég felé szögezve azt, mintha valamit fölakarnának nyársalni vele . . .

De im, a nagy szilenciumot egyszerre csak megbontja a szemes őrmadár, a figurás bíbic jeladó sikoltása, teletorokkal, szinte fuldokolva jelezve, hogy „búvik, búvik" valami . . .

. . . És hirtelen roppant dörej morajlik át a lápok fekete vize felett, hogy szinte megrázkódik tőle a levegő, éppen, mintha ágyút sütöttek volna el . . .

A lápok szárnyas népének a robajlása ez, hogy bozorkánytáncra induljanak a levegő szabadjába, fölriasztóan őket valami. S ím, e pillanatban élesen csengő kiáltás hangzik el fönt, fönt a kékes végtelenségben — büszkén, gyönyörittasan, mintha fejedelem diadalszózata harsanna szét a legyőzött rabszolgasereg fölött . . .

— — — — — — — — — — — —

Ah, régen volt ez így, még a szebb időkben, amikoron nem sorvadt még ki a lápok vére s a *rétisasnak* megvoltak háborítlan tanyái Tiszának-Dunának szigetérdeiben és a többi, egykori sásas helyeken.

Ma már másképp van. A hajdani szép világnak csak a romja maradt meg; a madárság is utat vett magának jobb hazába, szebb hazába, idegen hazába, idegen országok tájaira, ahol még nincsenek mércsikélő vízityúkok s nincs hollandi bagger, mely kiharangozná a nyüzsgő életet . . .

Eltűntek a csíkászgunyhók is, el a halásztanyák. Ahol a régiségben varsákat állítgatott a mestere, most öles kukoricát, tököt termeszt a földturó.

A hajdan híres *pákásznak* meg már réges-régen nyoma veszett és megemésztette a feledés átka még az emlékét is, hogy élt volna valaha!

A madárféle is hogy megcsappant! A hajdani milliókra menő sokaságot alig valami képviseli, ez is nagyobbára inkább csak látogatóban jár el egykori silány vázaiban még meglevő tanyáira — és aztán felkerekedtek ismét s mennek — ki tudja hová, búcsú nélkül . . .

Általában a szárnyas népnek csak tavaszszal és őszszel van már valamelyest élénkebb mozgalma nálunk, de évről-évre fogy a számuk; azután pedig a természetük is nagyon megváltozott, félénkebbek, mint valaha. Szárcsa, kacsa rezzenve fut széjjel s kap szárnyra, a közéjük lecsapó ártatlan kis cerkó vísítására; — porondon szaladgáló sneff ijedt füttyögéseket hallatva, eszeveszetten kap szárnyra a hirtelen felhangzó „kvak" szavára az áthúzó bakcsómadárnak, vagy ha szemre veszi a lápot keresztező gémek egy-egy komikus alakját.

Elmultak a régi szép idők. A keret is, a kép is nagy változáson ment keresztül; de a vadak természete is megváltozott. Manapság furfangosabb legyen a vadász, ha boldogulni akar, amire persze az árkádiai bőség aranykorában a boldog emlékü kovás és gyutacsos puskák idejében nem volt szükség, mert a száskaszaporaságú szárnyasvad szinte rajzott mindenütt, ahol csak kissé neki való hely volt.

És mi van a lápok egykori szárnyas fejedelmével: a *rétisassal?!*

Ez a kártékony hal- és vadpusztító szárnyas, mely nemcsak a régi vízdús időkben, midőn a medrétől messzire el-elkalandozó Tisza és Duna hullámai náderdős vadonná alakították által nagy darab földjét part-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

jaik tájainak, hanem ma is még a leggyakoribb sasfaja a délibábos, kútágasos magyar puszták s a még megmaradt vizililiomos fekete vizek poetikus világának.

Tény, hogy hűséges lakója ma is még a rétisas a magyar földnek — s habár imitt-amott hazát cserélt is már, de azért nem tért a hűtelen kócsaggal, szépszólású darumadárral együtt a hontalanság kietlenébe — és amelyik megy is közülük, legfeljebb csak a magyar határ-bércekig viszi a szárnya, talán hogy kedvére belenézhesse magát éles sasszemével abba a kéklő derengésbe, mely a magyar rónák felett teregeti szét áttetsző lilaságát, lepi azt a sok kifakult, kisorvadt tájat, melyekről a lefutott vízzel, eltűnt madárélettel, halak roppant tömegeinek pusztultával s végül a fölégetett nádasok hamvaival elpusztult a természetnek az a lélekrehaló igézetes káprázata is, melynek lebilincselő hangulata egy isteni poezisben olvadottan hatott a szívekre s leigázta, megigézte a lelkét halásznak, vadásznak és sasmadárnak egyaránt . . .

Igen, bizonynyal annak a sasnak is, amely oly magasan bontogatja szárnyát ma már a magyar rónák felett, mintha meg sem ismerné az arculatot cserélt földség szomjas tájait többé.

Idegenebb, egyre idegenebb tőlünk!

Az a sok üres sasfészek ott a dunai szigeteken arról ad hírt . . . Maholnap csak a halászok, vadászok regéje szól róla; mert el fogja sodorni a kultúra lehelete étet is, mint ahogy eltűnt az indián a sápadt arc elől ős honában. Egyébiránt a Tisza-völgyben ma még elég gyakran látjuk, hanem persze vége annak az időnek, midőn tucatjával keringett a tiszai tavak és rétek felett. Mostani fő előfordulási helyei egyébiránt az Al-Duna elhagyott mocsárvidékein vannak. Ami a fészkeléseket illeti, azok is mind ritkábbak kezdenek lenni, de a dunai szigeteken azért még elég gyakori fészkelő a rétisas, kivált *Frigyes főherceg* drávafoki birkeltben, hol háborítlan otthont biztosított a madár számára a fejedelmi kegy.

Régebben a dunai szigetek valóságos fészkelő tanyái voltak e sasnak, a rétek lecsapolása után azonban mindig több és több elhagyott fészekre lehetett akadni. A Tiszánál is így volt s a Tiszavölgyben egyike volt a leggyakoribb fészkelőknek e madár. Fészkét részint a tiszaparti, részint a Tisza közelében levő erdőkben, de mindig víz közelében a legmagasabb fákra rakta, legtöbbször nyárfára s gyakran egészen közel az emberi lakásokhoz, amennyiben akkoriban még kevésbbé tartózkodó volt, mint a mostani ivadékai.

Sok rétisas költött a Tisza déltáján elterülő mocsárszigeteken évről-évre, különösen az u. n. *Senki-szigeteken*, ahol a fekete nyárfa roppant magasra nő.

Fészkét a fák elágazásaiban 15—20 méter magasra rakta, melynek fölépítéséhez galyakat, de karvastagságú ágakat is használt s az egyszer felépített fészket évek hosszú során át használta, tavaszonként mindig kijavítgatva azt, úgy hogy a folytonos javítgatás és felhordás következtében a fészek mindig nagyobb és nagyobb lett s végre úgy megnőtt, hogy egy ember bátran befekhetett volna anélkül, hogy alulról meg lehetett volna látni a fészekben.

Március elején tojt s 5 hétig kotlott 2—3 tojásán, melyeket a hím és nőstény fölváltva ült. Kikelt fiait a legkülönbözőbb állatok húsával étette, különösen sok szárcsát hordott nekik, ennek dacára a fiaik sokáig a fészekben ültek, amennyiben csak lassacskán voltak képesek megerősödni. Rendesen juniusban váltak repülősökké, de vagy két hónapig még akkor is az öregek felügyelete alatt maradtak és az éjszakát mindig fészkükben töltötték.

A rétisas vadásznak, halásznak egyaránt igen kártékony madár. A halakban — minthogy leginkább a nagyobb példányokat fogdossa — sok kárt tesz. A dunai szigeteken és mocsaras vidékek közelében fő táplálléka mindig a hal, minthogy ezekhez aránylag legkönnyebben jut. A teknősbéka is kedvenc eledelét képezi, melynek nem a páncélját töri össze, mint a mesében van, hanem a körmeiben tartva, oldalt kezdi ki az állatot, és fejét, lábát kitépvén, kiszedi a húsát is.

Midőn halra vadászik, sirály módjára lassúdad, kimért szárnycsapásokkal húz a vízek fölött, csak akkor lebeg csérszerűen, midőn a víz fölött halat figyel, melyre zsinóregyenesen veti le magát; különben pedig zsákmányát suhogó lecsapással szokta hatalmába keríteni, s ha a szükség kívánja, oly gyorsasgot képes kifejteni, hogy a sólyomnak is becsületére válnék. Ha halra csap, szemmértéke olyan biztos, lehet mondani csalhatatlan, hogy sikamlós prédáját nincs rá eset, hogy elszalassza; néha azonban a hal oly kétségbeesett mozdulatot tesz karmai között, hogy azt újból szabadon bocsátani kénytelen. Alig éri el azonban a kisiklott préda redves elemét, a sas ismét a hátán terem s örömrivalgások között emeli a magasba.

A halászatnak ha nem is oly nagy mestere, mint aminőnek kenyeres pajtását: a *halvágót* ismerjük, de azért rendkivüli képességei is vannak a halászathoz neki is, amit egyébiránt nehézkes testalkatából itélve, alig tételezhetnénk fel felőle. Nemcsak hogy levág a halra, de le is bukik utána és sokszor oly mélyen merül a vízbe, hogy szárnyainak csak egy része látszik ki, azt hinné az ember, hogy befullad; a mi állitólag meg is történnék néha, midőn erejét túlbecsülve, igen nagy és erős halat támad meg. Tényleg, mikor nagyon lemerül a sas, ez alighanem kényszerű eset, azaz a megragadott nagy hal húzza le a víz alá; baleset azonban ritkán éri, legalább sajátszeműleg még nem tapasztaltam, de mondják. Én azt láttam, hogy halprédáját mindannyiszor kiemelte s rövid vergődés után könnyen és hamarosan továrőpül vele.

Némelyek, kik a sasnak ezt az érdekes fajáit csak hegyes vidéken figyelték meg, abban a téves hiedelemben vannak, hogy ez a madár ritkán, inkább csak kivé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

telesen halásznék. Ezt illetőleg azonban én egészen ellenkező tapasztalatokat szereztem s ezek alapján bizvást állíthatom, hogy a rétisas ott, ahol a halaknak bővében van — kivált ha könnyen hozzájuthat, — majdnem kizárólag ezekkel táplálkozik.

Valahány ily sas csak megfordult kezeim között a tavaszi és nyári hónapokban (kivéve a hegyes vidékekről kerülteket), mindannyit szinte torkig tömve találtam halak (főleg tóhalak) maradványaival, különösen halszálkákkal, (mert a halat szálkástól, csontostól, szóval mindenestől fogyasztja el), — ennek alapján tehát joggal állítható, hogy a réti sasnak főleg halak képezik táplálékát. Az is igaz azonban, hogy leginkább csak ott halászik, ahol a mocsarak és vízáradások apadóban vannak, minek következtében az ily helyeken a halak a poshadt vízben gyakran a felszínre jönnek; — azonban a Duna és Tisza fölött is gyakran láttam halászkodó réti sasokat — s láttam, mint áll meg libegő vércse módjára a levegőben és láttam nem egyszer odapuffanni halrédájára, melyet kimarkolva, könnyedén tovább emelt.

Régebben a csongrádmegyei őrgróf *Pallavicini*-féle uradalom tavánál: a *„Dóci-tó“*-nál (már rég lecsapolták) kiváló alkalom kínálkozott e sasfaj táplálkozási viszonyainak tanulmányozására s ugyanott megfigyelték, hogy kivált aszályos években, midőn a tó vize a minimumra szállt alá (minek következtében a sok hal szemmel láthatólag a sekély pocsolyákban vergődte át az életét), az itt lócséreknek nevezett nagy sirályfajok és gémeken kívül még a réti sas volt az egyik főhalászmester. Gyakran fél, vagy egész tucatot is lehetett látni egyszerre a tó felett, amint nagy örvénylő köröket vágva keringéltek, kémszemléjüket téve ilyenkor a magasban. Ezeket pedig mind a sok földöglött hal csalta oda, melyekből azután ki is vették részöket. Egyébiránt, hogy milyen szenvedélyes halinyenc a rétisas, következtethető abból is, hogy még télen is kész a halászkodásra, ha alkalma kínálkozik rá. Ugyanis többször megfigyeltem, hogy ellátogatott a halászok lékjeihez s oly szigorú figyelemmel s kitartással leste a felbukkanó halakat, hogy a halászgémnek is becsületére vált volna és hasonló ügyességgel is kaparította meg sikamló prédáját hirtelen markoló karmaival, mint a gém csőrével szokta, mikor acélrúgóként pattan előre behúzott vékony nyaka.

Egyidőben a Tisza felső vidékén tartózkodva, azt tapasztaltam, hogy a rétisasok (meg a vadmacskák) a vidra által a jégre kirakott halfejekből táplálkoztak csaknem egész télen át, de tapasztaltam azt is a „sárrétek“ idejében, hogy a be nem fagyott lápi vizek körül mindig voltak réti sasok és a szürkegémek társaságában leselkedtek a halak után, a jégen ülve — s addig, míg a víz be nem fagyott, nem távoztak a nyílt vizek tájairól.

Ma már persze nem oly bőségesen kaphatja kedvelt halprédáját ez a madár, azért mulik ő is az idővel, no meg a lenge nád birodalmával s majd egyszer nem lesz . . .

Se a vadász, se a halász nem fog busulni azon, ha majd nem lesz, csak a madarásznak lesz érte jeremiádja, hogy a fauna megint szegényebb lett nálunk egy madárral...

A levegőben a rétisas impozáns nagy madár; ez a mi legnagyobb sasfajunk. Szárnyai néha egy ölnél is jóval szélesebben szétterülnek. Lőttem öreg nőstényeket, melyeknek röpszélessége a 8 lábat is megütötte. Különben testhossza 83 egészen 98 cm. Színezete többé-kevésbbé sötétbarna; az öregek csőre és félig gatyás lábai viaszsárgák, farkuk hófehér, a fiataloké piszkos fehérrel foltozott barna. Az öregek szeme sárga, a fiataloké barna.

Csak lesből lehet legbiztosabban elejteni és pedig vagy kitett ló-, disznó- vagy birkadög mellett, vagy pedig hálóhelyén és természetesen még a fészkénél. Szokása, hogy nyáron délelőtt 10—11 óra között az erdőbe huzódik delelni — és amely fára reá száll, oda rendszerint mindennap megjön. Ily helyeket kitudakolva tehát, könnyű szerrel elejthetők a delelésre térő példányok.

A sasdelelőhelyeket könnyű megismerni, mert a fa alatt levő fecskendések elárulják a madárszálló fáját.

Néha sikerül döggel avagy sült macskával felcsalizott csapóvasban is megfogni ezt a derék madarat.

Lakatos K.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Irjunk magyarul.

A *„Magyar Erdész"*-ben olvastam egy közleményt a stilus magyarságáról. Annak idején igen sokat gondolkoztam erről a közleményről. Érdekelt az írója. Szerettem volna tudni, hogy ki lehet és mi a foglalkozása?

Nagyon megszivlelni valókat írt és igen jellemző a mi magyarságunkra, hogy ezt a közleményt — az írójának meg kellett írnia. Körülbelül annyi volt benne, mintha valaki, aki magyar ember is, a másik fülébe kiabált volna, hogy: nem értem! magyarul beszéljen kend!

Az irodalom az emberi szellem nyelvbeli termékeinek azon összessége, mely maradandó értékü gondolatokat tartalmaz.

Ha tartalmaz . . . akkor érdemes is azt úgy megalapozni, hogy az alapozás is maradandó értékü legyen. Ez az alapozás, a stilus, jobban mondva a stilus magyarsága.

Ennek a bővebb fejtegetése nem tartozik egy vadász vagy erdészeti szaklap keretébe; de mivel ez eszmével dicséretes módon a „Magyar Erdész" már foglalkozott, úgy azt kell feltételeznem, hogy erre a lapnak biztosan nem csak oka volt, hanem célja is, még pedig az, hogy a tán más hasonszerű szaklapok figyelmét is felhivja a nálunk szokásban lévő nagy magyartalanságra.

Engem — sajnos — a természet szépségeinek megfigyeléséhez hivatásom nem köt; de belső nemesebb vágyakozásom folytonosan ösztökél arra, hogy mindent kikutassak, ami erre vonatkozhatik. Igy lettem én az összes erdészeti és vadászati lapoknak hű olvasója.

Keresem a természet szépségeit leiró közleményeket és találok egy nagy csomó kinmagyarságot. Az igazság kedveért kijelenthetem, hogy igen tisztelt lapjokban, a „Magyar Erdész"-ben ezek nem találnak otthont.

Ha valaki arra vállalkozik, hogy eszmebeli gazdagságait mással is megismertesse: akkor a gondolatait megfelelő irodalmi ruhába kell öltöztetnie, csak így elkészülve mutathatja be az olvasóinak. A legfurább (bizarr) gondolat sem hat az olvasóra, ha a stilus gazdagságával nem tükrözteti az iró a mellékgondolatokat is. Ha ezt nem tudja az iró, vagy nincs hozzá gyakorlata, akkor a munka átirása, átdolgozása a szerkesztőre hárul. A szerkesztőnek ez a legnehezebb munkája, amely munka minden lapnál a *„felelős"* szóban érvényesül.

Ezt a munkát a szerkesztők nem igen szeretik. Mert, ha nagyon jól átdolgozza a silány munkát, akkor az írójára rak idegen tollakat. Rendesen a könnyebb oldaláról tekintik az ügyet; leadják úgy, ahogy beküldik és csak arra ügyelnek, hogy a felelősséget az iróra hárithassák. Ezt el is érik, mert ott fityeg az iró neve, aminek legjobban a tulajdonosa és a szerkesztője örvend.

A felelősség nehéz mesterség, de ha szigorúan gyakorolják, akkor hamarosan használt is lehet látni. Az iró nagyobb gonddal és több figyelemmel fogja elvégezni munkáját, mert érezni fogja, hogy értéktelen munkájával nem dicsőséget, hanem csak nevetséget — arat.

Észrevételeimnek támogatására ide iktatok egy közleményrészletet, valamelyik vadászujságból. Az írójának neve mellékes. Úgy látszik egy nagyobb vadászati munkának a részlete.

„A Tisza alsó vidéke erdőkkel borított ősmocsár volt. Őserdők *jellegével birhattak* . . . . Dalmáciába és Isztriába vezető útak között ezeknek *ellentétét képeztek* . . . sok őserdővel *birtunk*, melyek ekkor már gondosabb *kezelés alá vétettek* . . . *élénk kereskedelem*, mely ekkor a különféle *vadörökkel folyt. Eleinte mindenesetre a vadászat hozta haszon volt az erdők mentője.*"

Ez a kis szemelvény igazán nem kíván bővebb magyarázatot. Aki elolvassa, dugja be a fülét és gondolkozzék rajta, hogy mi minden van ebben, csak éppen egy parányi, egy kis icurka-picurka magyarság nincs benne. Az írójának csak az a mentsége lehet, hogy hihetőleg nem magyar ember, mert magyar ember így nem ir és nem beszél. Így irhat egy mágnás, aki afrikai vadászkalandjainak leirásról nem meri könyv alakjában kiadatni, hanem valamelyik lap által adatja közre. A mi főuraink rajongnak a vadászatért, mesés összegeket költenek ezen szenvedélyükre. Átélt kalandjaiknak közreadásával hihetetlenül fellendítenék a magyar vadászati irodalmat.

De gyakran nem tudnak írni. Pedig, de kevésbe kerülne az egész. Egy pár forintért egy szegény íródeák — mint a régi időben — szivesen megirná és örömmel olvasnók mi is, sőt meg is vásárolnók, ha hozzá férhető lenne.

A másik vadász ujságban is olvasva, az ember azt hinné, hogy valami nagyböjti elmélkedést hall; pedig a cím után itélve vadászati leirásról van szó.

„A nemsokára beköveikezendő vizi vadászatról, különös tekintettel a vadkacsa vadászatra, amely vidékünkön egyike nemcsak a legszebb, de a legkiadóbb vadászatnak is, *leszek bátor az alábbi sorokban elmélkedni.*"

Hagyjuk elmélkedni az írót. Inkább nézzünk át egy másik lapba.

„Itt már *brünirozásról* ir az iró és azonnal meg is magyarázza, hogy *barnitást* ért, közleményének a címe alatt."

Ugyanitt találkozunk egy új fajtájú irodalommal is.

„Az iró egy cím alatt öt különféle közleményt ad le; de külön választja őket egy-egy címmel, nehogy az olvasó összetévessze. Mindegyik elé oda van nyomtatva zárjelben, hogy (Más.)"

Arra vagyok kiváncsi, hogy ha nem lenne ott mindig az a szó, *más — más*, vajjon az olvasó is észrevenné, hogy az csakugyan más?

Nem szabad mindig az olvasókra panaszkodni, hogy nem pártfogolják eléggé a szakirodalmat. Az olvasóknak is vannak jogai. Legfőbb joga az, hogy magyar laptól a magyarságot joggal meg is kiváhatja.

D. E. dr. főgimn. tanár.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Abnormalis őzagancs.

Képünkön bemutatunk egy remek abnormalis őzagancsot, melynek viselőjét *Gintner Bálint* urad. főerdész 1900. év augusztus havában az oláhpataki „Bjela skala" nevü erdőrészben lőtte le.

Az agancs a betléri kastélyban van elhelyezve.

Tisztelt Szaktárs!

Az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete erdészeti szakbizottságának 1909. évi május hó 27-én Budapesten megtartott alakuló ülésén felvett jegyzőkönyv 3. pontja szerint a bizottság elhatározta, hogy a műszaki díjnoki minőségben eltöltött szolgálatnak a nyugdíjba való beszámítása iránt arra alkalmas időben a szükséges lépéseket meg fogja tenni.

Miután pedig a legilletékesebb helyekről tett kijelentések és igéretek folytán remény van arra nézve, hogy az állami tisztviselők, altisztek és szolgák nyugdíjazásáról szóló 1885. évi XI. törvénycikk a megváltozott viszonyoknak és a kor igényeinek megfelelően módosittatni fog, elérkezettnek láttam az időt, hogy az idézett jegyzőkönyv 3. pontjának megfelelően a műszaki díjnoki minőségben eltöltött szolgálatnak a nyugdíjba való beszámítása iránt lépéseket tegyek.

Az „Állami Tisztviselők Lapja"-nak, f. évi 19. számában „Egyesületi Élet" közleményéből tudomást szereztem arról, hogy az Állami Tisztviselők Országos Egyesületének és az Országos Bírói és Ügyészi Egyesületnek kiküldöttei a nyugdíjtörvény revisiója tárgyában közös értekezletet tartottak, mely értekezlet elhatározta, hogy a nyugdíjtörvény hiányait és a kivánt módosítások pénzügyi jelentőségét feltüntető adatokat a kormány rendelkezésére bocsátja. Az adatok összeállítására egy szükebbkörü bizottság küldetett ki, melyben az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete részéről Ébersz Károly miniseri tanácsos, számvevőségi igazgató ur vesz részt. Helyesen véltem cselekedni ennélfogva, midőn először is a nevezett ministeri tanácsos urhoz fordultam az alább közölt megkeresésemmel, kérve ügyünknek jóakaratu támogatását.

Ezen megkeresésemre Ébersz Károly ministeri tanácsos ur a következő választ szíveskedett adni: „Nagyságos Ur! A m. kir. állami tisztviselők 1907. évi szegedi kongressusa nyugdíjügyi albizottságának javaslata szerint a díjnoki, napibéresi, vagy szegődményes szolgai minőségben egyfolytában eltöltött szolgálati időnek a ma érvényben levő intézkedéseknél méltányosabb beszámítása kéretett. Eme javaslatot — miként ez Nagyságod előtt is ismeretes — a kolozsvári kongressus is fenntartotta s igy a javaslat a nyugdíjtörvény revisiójánál már ezért is tárgyalás alá fog vétetni, de különben *én is ügyelni fogok arra, hogy a műszaki díjnoki szolgálat beszámításának kérdése az egyesület memorandumában méltányos módon tárgyaltassék.*" stb.

Nyilvánvaló ebből, hogy a ministeri tanácsos ur igazán hálára kötelező szivességgel és jóakarattal karolja fel ügyünket.

Midőn ezt szives tudomásul és megnyugtatásul közlöm, egyuttal megjegyezni kívánom, hogy a szóban levő ügy fejleményeit éber figyelemmel kisérem és ha annak szükségessége fogna felmerülni, hogy más irányban is tétessenek lépések, erre nézve haladéktalanul intézkedni fogok.

Hazafias és szaktársi üdvözlettel

Kolozsvár, 1910. augusztus 4-én.

Marosi Ferenc,
az állami tisztviselők orsz. egyesülete erdészeti szakbizottságának elnöke.

*

Másolat.

Méltóságos Ébersz Károly urnak
minister tanácsos, számvevőségi igazgató

Budapest.

Miként Méltóságod előtt is ismeretes, a selmecbányai erdészeti főiskolát végzett hallgatóknak jelentékeny része állami szolgálatát, mint műszaki díjnok kezdette meg és csak azután, állás üresedés esetében, nem ritkán 2—6

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

évi szolgálat után neveztetett ki az illető m. kir. erdőgyakornoknak. Ekkor tette le az első hivatalos esküt és ennélfogva ezen időtől kezdődőleg számíttatik nyugdíjképes szolgálati ideje is. Miután pedig a műszaki díjnok egyenlő képesítés mellett éppen olyan munkát teljesített és olyan munkakört látott el, mint a szerencsésebb körülmények folytán a tanulmányai elvégzése után egyenesen erdőgyakornoknak kinevezett társai, méltánytalan és felette sérelmes, hogy a megszakítás nélkül állami szolgálatban eltöltött műszaki díjnoki idő a nyugdíjképes szolgálati időbe be nem számíttatik.

A helyzet most tehát az, hogy azok az erdészeti főiskolát végzett tisztviselők, akik mint műszaki díjnokok, egyszerre kezdették meg szolgálatukat azokkal a szerencsésebb társaikkal, akik tanulmányaik elvégzése után egyenesen erdőgyakornoknaknak neveztettek ki, 2—6 évvel kevesebb nyugdíjba beszámítható, illetve beszámítandó szolgálati idővel bírnak, dacára annak, hogy ezekkel egyenlő képesítésük van, egyenlő munkát teljesítettek és egyenlő munkakört láttak el. Hogy pedig egyenlő képesítés és egyenlő munkateljesítés mellett az államerdészet tisztviselői egy részének egy és ugyanazon időben kezdett szolgálata nyugdíjazás esetében — ami a tisztviselő családjára is kihat — továbbmenő jogigényt biztosítson, mint a másik részének, ezt valóban méltánytalan- és igazságtalannak kell hogy tartsa minden elfogulatlanul gondolkozó ember.

A legilletékesebb helyekről tett kijelentések és igéretek folytán az állami tisztviselők reményteljes várakozásban vannak arra nézve, hogy az állami tisztviselők, altisztek és szolgák nyugdíjazásáról szóló 1885. évi XI. törvénycikk végre valahára a megváltozott viszonyoknak és a kor igényeinek megfelelően módosíttatni fog. Ezen körülménynél fogva az államerdészet tisztviselői is elérkezettnek látják az időt, hogy megtegyék a szükséges lépéseket az iránt, hogy jelzett sérelmük orvosoltassék és hogy az erdészeti műszaki minőségben eltöltött évek a méltányosság és igazságnak megfelelően a nyugdíjképes szolgálati időbe beszámíttassanak.

Ettől indíttatva és másrészt ismerve Méltóságodnak nemes gondolkozását, igazságszeretetét és az erdészet iránt mindenkor megnyilatkozott rokonszenvét és jóindulatát, mint az állami tisztviselők országos egyesülete erdészeti szakbizottságának elnöke, teljes bizalommal, avval a tiszteletteljes kéréssel bátorkodom Méltóságodhoz, mint az állami tisztviselők országos egyesülete részéről kiküldött nyugdíjbizottság tagjához fordulni, méltóztassék hathatós befolyásával oda hatni, hogy fennebb előadott sérelmünk a nyugdíjbizottságban tárgyalás alá vétessék és annak orvoslásaképen oly javaslat fogadtassék el, hogy az erdészeti műszaki díjnoki minőségben eltöltött évek a nyugdíjba beszámítandó szolgálati időképen számba vétessenek.

Amennyiben netalán Méltóságod indokoltnak és szükségesnek találná, hogy az erdészeti szakbizottság más irányban is tegyen még erre vonatkozólag lépéseket, tisztelettel kérem, hogy erről értesíteni méltóztassék.

Az államerdészet tisztviselői nevében előre is hálás köszönetet mondva Méltóságodnak nagylelkű és jóakaratu közreműködéséért, fogadja kiváló tiszteletem és nagyrabecsülésem őszinte kifejezését, mely után vagyok Méltóságodnak

Kolozsvárt, 1910. julius 21-én.

kész hive

Marosi Ferenc,
az állami tisztviselők orsz. egyesülete erdészeti szakbizottságának elnöke.

* Nyugdijazás A m. kir. földmivelésügyi minister *Tellyesniczky* Nándor m. kir. erdőtanácsost sok éven át teljesített hasznos szolgálatainak elismerése mellett állandó nyugalomba helyezte.

* Kinevezés. A m. kir. földmivelésügyi minister az államerdészeti tisztviselők összesített közös rangsorozati létszámában *Muck* András m. kir. erdőmérnökjelöltet m. kir. segéderdőmérnökké nevezte ki.

* Áthelyezések. A m. kir. földmivelésügyi minister áthelyezte *Márton* Sándor m. kir. erdőtanácsost Nagykárolyból Ujvidékre (hivatalfőnöknek), *Gábor* Sándor m. kir. főerdőmérnököt Nagybányáról Nagykárolyba (hivatalfőnöknek), *Nemetz* János m. kir. segéderdőmérnököt Szepesófaluból Nagybányára (erdőgondnoknak) és *Bertsik* Andort Nagyszebenből Szepesófaluba (erdőgondnoknak). — *Hibbján* János m. kir. főerdőmérnököt Turócszentmártonba (erdőgondnoknak), *Vaszilovits* Miklós m. kir. erdőmérnököt Ungvárra (erdőgondnoknak), *Bartha* Sándor m. kir. erdőmérnököt Sepsiszentgyörgyre (erdőgondnoknak), *Koschatzky* Rezső m. kir. segéderdőmérnököt Munkácsra (erdőgondnoknak), *Dezső* János m. kir. erdőmérnökjelöltet Bánffyhunyadra (erdőgondnoknak). — *Dudutz* Károly m. kir. erdőmérnököt Tekéről Zalatnára (erdőgondnoknak), *Szalántzy* László m. kir. erdőmérnököt Gyulafehérvárról Segesvárra (erdőgondnoknak), *Nagy* Samu m. kir. erdőmérnököt Zalatnáról Gyulafehérvárra (erdőgondnoknak), *Zavicsa* József m. kir. segéderdőmérnököt Kolozsvárról Tekére (erdőgondnoknak). — *Zalay* László m. kir. erdőmérnököt Budatinba (erdőgondnoknak), *Polgárdi* Béla m. kir. erdőmérnököt Lőcsére (erdőgondnoknak). — *Szabó* Ignác m. kir. erdőmérnököt Görgényszentimréről Dobrestre, *Sándor* Jenő m. kir. erdőmérnököt a bustyaházai m. kir. erdő-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hivataltól a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületébe Görgényszentimrére, *Sebők* Ernő m. kir. erdőmérnököt Topánfalvaról Bustyaházára. — *Becher* Adolf m. kir. segéderdőmérnököt Bereckre (erdőgondnoknak), *Háger* Gyula m. kir. segéderdőmérnököt Csikszeredára. — *Mocsáry* Béla m. kir. segéderdőmérnököt Ungvárról Fegyvesvölgybe. — *Körmendy* Károly m. kir. erdőmérnököt Esztergomba (erdőgondnoknak), *Kovács* Pál m. kir. erdőmérnököt Szatmár-Németibe (erdőgondnoknak), *Petricsek* István m. kir. segéderdőmérnököt Nagyszőllősre (erdőgondnoknak). — *Spengel* Sándor m. kir. segéderdőmérnököt a bustyaházai m. kir. erdőhivatal kerületéből a liptóujvári m. kir. főerdőhivatal kerületébe, *Szepesi* Artur m. kir. segéderdőmérnököt a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületéből a bustyaházai m. kir. erdőhivatal kerületébe. — *Ihrig* Vilmos m. kir. segéderdőmérnököt Alsólendvára (erdőgondnoknak) és *Gaál* Imre m. kir. segéderdőmérnököt Beregszászra (erdőgondnoknak). — *Vadas* Gyula m. kir. erdőtanácsost a szászsebesi m. kir erdőhivatal kerületéből a lugosi m. kir. erdőigazgatósághoz, *Jákó* Jenő m. kir. főerdőmérnököt a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatósági a szászsebesi m. kir. erdőhivatal kerületébe helyezte át s előbbit a pénztárosi teendők ellátásával, utóbbit pedig a vajdahunyadi m. kir. erdőgondnokság vezetésével bízta meg. — *Orosz* Antal m. kir. erdőtanácsost a liptóujvári m. kir. főerdőhivatal vezetésével véglegesen megbízta *Csegezy* Pál kir. alerdőfelügyelőt Marosvásárhelyről m. kir. főerdőmérnöki tiszti minőségben Lugosra áthelyezte (központi szolgálattételre). — *Bartha* Sándor m. kir. erdőmérnököt Csikszeredára (erdőgondnoknak) és *Háger* Gyula m. kir. segéderdőmérnököt Sepsiszentgyörgyre (erdőgondnoknak).

* **A cukor és a rovarcsípés.** A szunyognak és a légynek a csípése nyomán támadt viszketö sebre vagy kis daganatra rendesen közönséges háziszappanból való, vagy pedig szalmiákoldatot szoktak rátenni. Ezek a szerek mind nagyon jók, azonban egyik se gyógyít olyan gyorsan, mint a közönséges fehér cukorcldat, amit pedig igen kevesen tudnak. Egy kis darab fehér cukor ugyanis akár vízben, akár nyálban feloldva, a szunyog- vagy légycsipés nyomán támadt viszketést és daganatot is egy negyedóra alatt meggyógyítja, még pedig olyan tökéletesen, hogy egy negyedóra multva a használat után még a nyoma se látszik a rovar csípésének. Egy angol ujság ezzel, a nyaralókat különösen érdeklő eljárással kapcsolatban egy igen érdekes uj védekezési módot említ fel a legyek és a szunyogok ellen. Elmondja, hogy ezt az uj szert egy angol-skót természetbúvós fedezte fel véletlenül s bár az igen apró felfedezésnek látszik, mégis igen érdekes. A skót tudós egy este nyitott ablaknál dolgozott a dolgozó szobájában s irás közben megcsipte a szunyog. A csípés nyomán feldagadt a bőre. Erre ő maga is szappanojdatot tett a csípés helyére, ami használt is. Ezzel egyidejüleg azonban vastag habot is csinált a szappanból és pedig annyit, hogy azzal az irásasztalát is befödhette ott, ahol hely volt és a lámpájának a talpát is. Az eredmény meglepő volt. A röpködő rovarck, mihelyt a hab fölé értek, mintha ellenállhatatlan vonzóerő huzta volna őket, belehullottak a habba, ahol úgyan nem pusztultak el, de nem is tudtk onnan megszabadulni. Ugyanilyen hatással van a szappanhab az este röpködő lepkékre is.

* **Mérges faanyag.** Az utóbbi években főleg Angliában ipari célokra egy fafajtát dolgoznak föl, amelyet kelet-afrikai cserfának neveznek. A fa aránytalanul olcsóbb és azért már-már kiszorította a régebben használatban levő cserfát. De ujabban sajnálatos felfedezésre jutottak. A gyárakban, ahol a munkások ezzel a fával foglalkoznak, oly tömeges megbetegecés fordult elő, hogy minden más támaszték hiján már a fát voltak kénytelenek vegyi vizsgálat alá venni és meglepő eredményre jutottak. A fa mérges nedvet tartalmaz és földolgozása alkalmából a bőrön át a test belsejébe hatol és ott valóságos mérgezési tüneteket okoz. Sőt akadt olyan, különben egészséges munkás, aki szivbajt kapott ettől a fától. Természetesen a fát nagyon hamarosan ujra mással kell helyettesíteni.

* **Svédország vizerőinek hasznositása.** Svédország óriási vizerőinek kihasználása egyre fokozódik. A svéd országgyülés nemrég elfogadta a kormány törvényjavaslatát, amely egy, a nagy Lulea-Elf-nek Porjus nevü esésénél építendő nagy hidroelektrikus telep és ezzel összeköttetésben a Gellivare és Porjus között építendő villamos üzemü nagyvasut létesítéséről, valamint a Kruna-országhatári vasutvonal elektrizálásáról szól. Ezen létesítmények előirányzati összege 21.500,000 korona. Svédország hasznositható vizerőit szakemberek 4—5 millió lóerőre becsülik, amiből a legközelebbi jövőben $^1/_3$ millió lóerő lesz vasuti és ipari célokra hasznositva. Az állam tulajdonában jelenleg már 277 vizesés van, amelyek összteljesitőképessége legalább is 800,000 lóerő. A svéd állam jelenleg a Trollhätta esésén épitett óriási hidroelektrikus telepet és minden törekvése oda irányul, hogy az állam összes vasutait az országban rendelkezésre álló óriási vizesések kihasználásával már a közeljövőben az elektromos üzemre átalakitsa és a vizerőket a többi állami üzemekben is hasznositsa. A vizeséseknek magánipari vállalatoknak rendelkezésére való bocsátásával az államnak befolyása lesz az elektromos energia eladási árának alakulására. A kormány a vizeséseknek magánvállalatoknak való eladása eller erélyesen tiltakozik, mivel az állam nagy érdeke, hogy ezen óriási erőforrások lehetőleg állandóan az állam tulajdonában maradjanak. Az állam azonban bizonyos különösen méltányos esetekben, amikor jelentékeny magánvállalatok alapitásáról van szó, hajlandó a vizesőket meghatározott időtartamra bérbe adni. Ez a bérleti idő általánosságban 40 évre volna megszabva. Azonban egyes kivételes esetekben, ha az állami vizesést bérlő magánvállalkozó üzemének céljaira rendkivüli berendezéseket eszközöl, amelyek befektetési költsége igen nagy, az állam a 40 évi bérleti idő lejárás után újabbi 40 évre megüjthatja. Az állam tulajdonát képező valamely vizesés azonban 80 évnél hosszabb időre nem maradhat egy és ugyanazon magánvállalat bérletében. A 40, illetve 80 év lefolyása után a vizesés az összes rajta létesített berendezésekkel az állam ingyenes tulajdonába megy át. A Norvégországban érvényben levő törvény e tekintetben még radikálisabb. E törvény szerint Norvégországban a magántulajdonos még saját vizesését is csak akkor használhatja elektromos erőforrásként ipari célokra, ha kötelezi magát, hogy az egész telepet egy bizonyos időtartam után, amely legfeljebb 80 évre szólhat, az egész berendezést ingyen bocsátja az állam rendelkezésére.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Felsőmagyarországi uradalom
erdőmérnököt
keres.
Az állás október végével, esetleg előbb is elfoglalható. Önéletrajzzal, bizonyítványmásolatokkal és fizetési igények megjelölésével ellátott folyamodványokat e lap kiadóhivatala továbbít.

Hirdetések
jutányosan vétetnek fel
a kiadóhivatalban.

1910. évi 3017. szám.

Pályázat erdőőri állásra.

Pályázatot hirdetek egy erdőőri (II. oszt. altiszti), előléptetés esetén egy I. oszt. erdőlegényi, egy II. oszt. erdőlegényi, egy I. oszt. segéderdőőri és egy II. oszt. segéderdőőri állásra.

Pályázók az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ában körülírt szakképzettséget, az államerdészet szolgálatába ujonnan belépni kivánók ezenfelül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó, beszélő és halló képességüket kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos, avagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítványnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereteikről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeiket **folyó évi szeptember hó 30-ig** a szászsebesi m. kir. erdőhivatalhoz nyujtsák be.

Szászsebes, 1910. évi augusztus hó 19-én.

M. kir. Erdőhivatal.

Minden mennyiségben vásárlok a legmagasabb árban
ÉLŐ VADAT,
úgymint nyulat, fácánt, foglyot, őzet.
Nyulat és foglyot saját begyakorlott személyzetemmel hálóval fogok.
Ajánlatokat kér:
F. HORÁČEK
vad- és állatnagykereskedő
Martinitz, Starkenbach mellett,
3–3 (Csehország).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ERDEI KIHÁGÁSOK

c. alatt könnyen áttekinthető formában **és gyakorlati használatra** feldolgoztam az **1879. évi XXI. t.-c.-nek, az erdőtörvénynek az erdei kihágásokra** vonatkozó részét.

A közigazgatási gyakorlatban e törvény idevonatkozó részének helyes irányban történő alkalmazása rendkivül nagy fontossággal bir már csak azért is, mert a végső fokon itélkező **II. foku erdei kihágási bíróságok** gyakorlata legfelsőbb fokon döntő, egységes forum hiányában könnyen elágazó lehet, amit még elősegithet azon körülmény, hogy a miniszter-tanácsnak, szakminiszteriumnak elvi határozatai, a kir. kuriának elvi döntvényei stb., melyek az erdőtörvény életbelépte óta egyes esetekben hozattak, **egységesen feldolgozva nincsenek.**

A munka tartalmazza ennélfogva az összes érvénynyel biró, s a legujabb időkig megjelent **elvi határozatokat és döntvényeket** és pedig a megfelelő szakaszok alá beosztva; tartalmazza **egyéb törvényeknek** és rendeleteknek (a büntető és kihágási törvény stb.) azon részeit, melyekre az erdei kihágásokról szóló törvényszakaszokban hivatkozás történik s melyek tehát az erdei kihágási törvény alkalmazásánál figyelembe veendők, illetve alkalmazandók; tartalmazza az erdei kihágásokra vonatkozó összes **érvényes rendeleteket,** továbbá **minta-** és **példatárt,** végül pedig kimeritő **betüsoros tárgy-mutatót.**

Felkérem tehát igen tisztelt cimet, hogy a munka használhatóságára és hézagpótlására való tekintettel munkámat a szükséges mennyiségben saját hatósága részére megrendelni kegyeskedjék.

A könyv ára **1 korona 60 fillér,** mely összeg a kiadókhoz **Székely és Illés** könyvkereskedőkhöz **Ungvárra** küldendő be.

Felszeghy Béla dr.
tb. főszolgabiró, vm. aljegyző.

A fenti munka **második kiadásban** nálunk jelent meg és tisztelettel kérjük annak szives megrendelését.

Ungvár, 1910. junius hó.

Székely és Illés
könyvkereskedők.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

13—1910. Urb.

Faeladási hirdetmény.

A petrillai volt urbéresek birtokossága a földmivelésügyi Minister úr 1910. évi 11146. I/A—2. számú engedélye folytán a „Reskola mare“ és „Reskola mike“ nevü erdőrészekben mintegy 554·4 kat. holdon törzsenkénti felvétel alapján kéreg nélkül és a termelési és szállítási apadások levonásával 43589 köbméterre becsült lucfenyő haszonfa tömeget **1910. október hó 8-án délelőtt 10 órakor** Petrilla község körjegyzői hivatalában tartandó nyilvános szóbeli és zárt irásbeli ajánlati versenynyel összekötött árverésen elfogja adni.

Kikiáltási ár 238.000 korona, azaz kettőszázharmincnyolc ezer korona.

Bánatpénz 23.800 korona, azaz huszonháromezer nyolcszáz korona.

A fatömeg becsáron alul nem fog eladatni.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A zárt irásbeli ajánlatok ivenként egy koronás bélyeggel s a kikiáltási ár 10%-át kitevő összegnek a dévai m. kir. adóhivatal pénztárába történt letétbe helyezéséről szóló nyugtával látandók el, továbbá a megajánlott vételárt számjegyekkel és szóval is tisztán fel kell tüntetniök, s ajánlattevő határozottan kijelölni tartozik azt is, hogy az árverési és szerződési feltételeket ismeri, azokat elfogadja és azoknak magát aláveti.

A kellően fel nem szerelt, elkésve beérkező, vagy a megállapított feltételektől eltérő kikötéseket tartalmazó ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A részletes árverési és szerződési feltételek a petrillai volt urbéresek elnökénél, a petrozsényi m. kir. járási erdőgondnokságnál és a dévai m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Petrilla, 1910. évi szeptember hó 22-én.

Sorban István,
a petrillai volt urbéres-birtokosság elnöke.

Tölgyfaeladási hirdetmény.

A kökényesi (p. Nagyalmás, vasút: Bánffyhunyad — 12 klm. távolságra) gkath. egyházi erdőből felvett 909 szál tölgy müfa, 417 cser és 215 bükkfakészlet Kökényesen a papi irodában

1910. évi szeptember 2-án d. e. 10½ órakor

zárt irásbeli ajánlattal egybekötött nyilvános árverésen a legtöbbet igérőnek el fog adatni. Kikiáltási ár, melyen alól a fakészlet el nem fog adatni, 29000 kor. s a bánatpénz ennek 10%-ka. Az árverési feltételek a részletes becsléssel megtekinthetők Hidalmáson a m. kir. Erdőgondnokság, — Kökényesen a papi- és Meszesszentgyörgyön (u. p. Vármező, vasut: Csucsa) az árverésen elnöklendő ker. gkath. esperesi irodában.

Ugyanakkor el fog adatni Meszesszentgyögy határáról (vasut: Csucsa — 16 klm. távolra s jó közlekedéssel) 100 hold területről az összes 12—95 cmt. átmérővel biró, részben tüzifára, részben müfára alkalmas bükkfakészlet is árverésen 15500 kor. kikiáltási ár s ennek 10%-os bánatpénze mellett. Vevők addig is megtekintsék az erdőt s értekezhetnek Pap László meszesszentgyörgyi (Vármező, vasut: Csucsa) ker. gkath. esperes — mint az erdőtulajdonosával addig is.

Meszesszentgyörgy, 1910. aug. 10.

A ker. gkath. esperesi hivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. szeptember 15. 18. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván.
† 1909. augusztus 25.

Felelős szerkesztő:
MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA
hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Vadászati főmunkatárs:
Remetei KÖVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m.
hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K
Egyes szám ára ... ... 1 K.

Előfizetéseket Budapesten elfogad:
ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése
Muzeum-körut 2-ik szám.

Olvasóinkhoz! Kérjük azon t. előfizetőinket, kiknek előfizetése lejárt, hogy előfizetésüket minél előbb megujitani, illetve hátralékukat beküldeni szíveskedjenek a lapunk következő, 19-ik számához csatolt postautalvány felhasználása mellett. **A kiadóhivatal.**

Erdőgazdasági politika.

Irta: *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos.

ELŐSZÓ.

A magyar gazdák országos gyülése, 1906. évben Nagyváradon több pontba foglalt, s a mai erdőgazdaságnak lényegét érintő határozatot hozott.

E határozat ellen több jelesünk felszólalt, s a határozat egy részét a magyar erdőgazdaságra nézve, általános érdekből veszedelmesnek jelentette ki.

Én a határozatot a magyar erdészet ellen intézett támadásnak nem tartom ugyan, de mivel mégis csak erősen érdekel bennünket az a körülmény, hogy intézményeinknek egy részét, ily tekintélyes egyesület lényegesen módosítani akarja: a határozatot az erdőgazdasági politika szempontjából, pontonkint tárgyalandónak s megvitatandónak tartom, annyival is inkább, mert a kölcsönös magyarázat egymásnak megértéséhez, ez pedig a közeledéshez vezet és a közeledés utat nyit a megegyezésnek, amely viszont a céltudatos és vállvetett közös munkában és ennek eredményében, a közös boldogulásban leli fel azt a fontos célt és irányt, amelyre mindannyiunknak törekednünk kell.

Mielőtt azonban az említett határozatot pontonként röviden boncolgatnám, elsősorban az erdőgazdasági politikával, másodsorban hazánk erdőgazdasági politikai helyzetével kívánok foglalkozni s csak azután térek át a határozatra.

Kötelességemnek tartom egyuttal engedelmet kérni, hogy ily későn bár, de mégis visszatérek a határozatra, azonban akkor megkezdett munkámat, igen sokoldalu elfoglaltságom és hosszas betegségem miatt, csak most fejezhettem be.

I. Általános erdőgazdasági politika.

1. §

Az erdőgazdasági politika céljai és alapelvei.

Az erdők javak, melyeket hasznunkra fordítunk. Ehez képest az erdőgazdasági politikának az a *fő-* és *alap-célja*, hogy a hasznosítást *kellő mértékben* lehetővé tegye s elősegítse.

Ez a fő- és alapcél már igen sokféle elv szerint érvényesíthető. Elég a két szélsőséget említeni, u. m.: *a)* vannak, akik az általános érdekeknek háttérbe szorítása mellett sem törődnek a mai hasznosításnak bármily nagy mérvével, s *b)* vannak, akik egyéb általános vagy magáncéloknak elejtése s az anyagoknak részben való elvesztegetése árán is megszorítani igyekeznek a hasznosítást.

Ezek közé kell annak az irányzatnak lépnie s köztük érvényre emelkednie, amely azt az elvet vallja, hogy az erdőgazdaság nem máról holnapra, egyik évről a másikra, avagy néhány

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

évtizedre való számítással vezetendő, hanem *szabályozásánál több évtized, vagy ha lehet, évszázadok eredményei összefoglalva mérlegelendők* s az irányelvek nagyban, a közszükséglet fejlődéséhez idomítandók, mert az élet azt mutatja, hogy az emberiségnek jövőben sokkal nagyobb szüksége lesz a most meglevő erdőkre, mint az ezelőtti, a mait terjedelemben sokkal felülmuló erdőkre.

Ez az irányzat mint cél, sorrend szerint magába foglalja a következő fő alapelvet, hogy az erdőknek fentartását sohasem szabad szem elől téveszteni, mert az erdőnek felneveléséhez hosszabb idő szükséges s ezért előre való számítással kell intézkedni, hogy a nélkülözhetlen fa annak idején rendelkezésre álljon. Mivel azonban nem csupán erdőkből él az emberiség, az említett két alapelvet, t. i. *hasznosítást* és *fentartást* össze kell egyeztetni a többi ágazatok érdekeivel s az a politika leend bölcs és előre látó, amely *az elveket úgy tudja életbe léptetni, hogy velük más érdekeket nem sért, a jövő érdekében azonban az erdőgazdaságot megvédi; az általános jólétért, ha kell, képes áldozatot is hozni, de viszont ha a közboldogulás érdekében saját célját előmozditani akarja, ehez másoknak áldozatkészségét is megtudja nyerni.*

Összefoglalva: *az erdőgazdasági politika törekedjék a hasznosítást elérni, de a jövő érdekében való erdőfentartási elvnek eredményes érvényesítése mellett.*

Ezt tartom én az erdőgazdasági politika általános alapelvének. És miért?

Azért, mert a faanyag általánosan használt s nélkülözhetetlen jav, amelyre nemcsak nekünk, hanem utódainknak is szükségük van. És mivel a faanyagot csekély kivétellel az erdők szolgáltatják, az *erdőket oly tőkének kell tekintenünk,* amelynek csak kamatait szabad évi vagy évcsoporti összegekben felhasználnunk.

Ebből a tőkéből más célra egy részt csak abban az esetben engedhetünk át, ha a tőke megsemmisülésétől nem kell tartanunk, azaz csak oly területen szabad irtás utján más művelési ág céljaira erdőt feláldoznunk, amely területnek talaja, a másik művelési ág alatt nem megy tönkre, vagyis csupán oly erdőtalajt szabad más művelési ág alá átadnunk, a melyik erdőtalaj tényleg állandóan alkalmas — a kellő művelési módozatok mellett — a tervezett művelési ág szerint való használathoz.

Ez a szabály juttatja érvényre a *feltétlen erdőtalaj* és a *véderdők termőképességének fentartását.* És ennek a szabálynak gyakorlatba ültetéséhez igényelhetjük másoknak támogatását s számithatunk áldozatkészségükre, mert a *feltétlen erdőtalaj termőképessége nemzeti vagyon,* amelyet az elpusztulástól minden áron meg kell mentenünk.

Az előadottakból kifolyólag az általános alapelvet következő részekre bontom, u. m.:

1. Erdőhasznosítás,
2. Erdőfentartás,
3. A hasznosítás s fentartás elveire alapított kezelés, s ezek szerint tárgyalom a továbbiakat.

2. §.

Erdőhasznosítás.

a) *Az erdőben levő tőkék.*

Az erdőben található tőke, a talaj és a faállományból áll. A tőkének két része külön mérlegelendő, mert természetük különböző.

A *talajt alkotó földnek termőrésze,* mely természetes termelő erőt tud kifejteni, a termőföld mennyisége s minősége szerint, bizonyos általános (absolut) értékkel bír, amely termelő (effectiv) erejének mérvében rejlik, s e szerint határozható meg.

Ez a termelő erő, a be nem ültetett talajban is meg van ugyan, de jelenléte csakis működése által, vagyis a fának termelésével válik láthatóvá s mérvét a termelt fa mennyisége és minősége tünteti ki, amely aztán az érték meghatározásánál egyuttal döntő tényező is.

A talajnak termelő működése különböző fanemekkel szemben nem egyforma, mert egyiknél teljesen érvényesülhet a termelőerő, ellenben a másiknál kevésbé és így ez utóbbi esetben a talajnak termelő ereje részben szunnyad. Ez utóbbi a viszonylagos (relativ) *termelő erő.*

Hogy mennyi az általános termelő erő, nagyon nehéz megállapítani, mert kísérleti adatok nem igen állanak rendelkezésünkre, s csak össze-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hasonlításokkal kell beérnünk. Éppen ezért a gyakorlatban majdnem kivétel nélkül csak a viszonylagos termelő erő szerepel, amely aztán legmagasabb fokán az általános termelő erővel lesz egyenlővé.

A talaj termelő erejét maga a fatermelés sohasem meríthet ki, mert a *jól kezelt erdőnek faállománya, a termőerőt magamagától fentartja,* s nem lehet az erdőtalajon oly sok fát termelni, amennyi termőerejét csökkentené. Ugyanis a fákról lehulló levél, ág, galy stb. javítja az erdő talaját s minél több hull le, annál jobban javul a talaj. Ha több fa nő a talajban, több levél, galy jut a földre és ha annyi fát nevel a talaj, amennyi csak elfér rajta, sohasem fog a talaj termőereje gyengülni.

Ebben mutatkozik főleg az erdő- és mezőgazdaság közt lévő különbség; ugyanis míg p. o. lúcfenyő, bükk stb. évszázadokon át termelhető ugyanazon talajon a talaj soványítása nélkül, addig buzát, burgonyát stb. még trágyázás mellett is, egy évtizednél tovább aligha lehet sikerrel évről-évre termelni.

E körülmény mutatja az *erdőgazdaság állandóságát* s ez utal bennünket arra, hogy a *talajerőt minél több fának termelésével működtessük.* Így több haszon mellett sem soványodik el a talaj.

A talaj termőerejének működési mérvét, a teljesen záródott, t. i. teljes árnyu s nem hézagos erdő faállományának mennyisége s minősége teszi láthatóvá. Ezért a talaj értékének kiszámításánál a faállomány értékét alapul használják fel oly módon, hogy a faállomány értékét kamatos kamatokkal az illető faállomány egy éves korának kezdetére vonatkoztatjuk, s ez a talajnak az u. n. gazdasági értékét mutatja.

A *faállományban levő tőkét* a talaj működése, tehát a talaj termelő ereje állítja elő. A faállomány a talajnak folytonos működése folytán évről-évre gyarapszik a fáknak azon koráig, amíg életfolyamatuk kellő mérvü. Ezentúl a faállomány nem nő, sőt nemsokára apad, romlik.

Az egyes évi növekvés (egy évi fatermés) nem vihető el külön-külön, hanem csak az elmult éviekkel együttesen, mert az előző évi fatermésekre reá nő. (Ellentétben a mezőgazdasággal.) Mivel pedig egyszerre elvihető az addigi évek összes növekvése, a *faállományi tőke nem állandó, és ha egyszer elvittük, egyszerre vissza nem helyezhetjük a gazdaságba, hanem várnunk kell, amíg a talajerő, faanyagban vissza nem állítja.*

Így p. o. azt látjuk, hogy a 120 éves tölgy a legjobb hasznot adja, s ilyet akarunk előállítani, 120 évig kell várnunk s ennek elteltével az összes 120 évi növekvést egyszerre vihetjük el. Mivel pedig nem évenkénti, tehát egyes évek időjárásától függő fatermést, hanem 120 évit nyerünk egyszerre: biztosak lehetünk felőle, hogy a 120—120 évi eredmények egymástól igen kevéssé fognak eltérni.

Ebben rejlik az erdőgazdaság állandóságából következő *jövedelem biztosság s ennek közel egyenlősége.*

Mivel azonban a gyakorlat nem 120 évben egyszer előforduló, hanem évi vagy legalább is kisebb csoportokban befolyó jövedelmet igényel: ez a körülmény tette szükségessé az évi vagy évcsoporti hasznosítást, amelynél fenti példa után az erdőt 120, avagy 60, vagy 30, vagy legalább is 6 közel egyenlő részre osztjuk, s évenként, 2 évenként vagy 4 évenként, vagy 20 évenként mindig 120 éves fát vágatunk s a jövedelmezőségnek közel egyenlősége, *járadékszerü bevételt biztosit az erdőből.*

Összevetve már most a talaj termőerejének állandóságát, s az ezekből befolyó jövedelemnek járadékszerü voltát, bátran lehet állítani, hogy *nincs az a gazdaság, vállalat vagy befektetés, amelynek biztossága, szilárdsága, állandósága, az erdőgazdaságéval összehasonlítható volna.*

Van azonban ennek egy feltétele, amely nem egyéb, mint a *gazdaságnak rendszeres vezetése.*

Ez oly feltétele az erdőgazdaság fentemlített szilárdságának, hogy e nélkül megsemmisülhet s számtalan példa mutatta már, hogy *sehol sem boszulja meg magát a következetlenség s nyerészkedés jobban, mint az erdőgazdaságnál.*

Ugyanis, ha p. o. a fát előbb levágatjuk, avagy az ujra betelepítést elmulasztjuk vagy halogatjuk: megszünik a jövedelem járadékszerü

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

volta s a talaj nem működik folytonosan és ez által éppen az erdőgazdaság alapja lesz megingatva. Hogy mit értünk rendszeres gazdaság alatt, később fogom előadni, s végül csak annyit említek fel, hogy az erdőgazdasági talajs faállomány-tőke, szerves kapcsolatban áll egymással, s mivel ezt a kapcsolatot a rendszeres kezelés tartja fen: csakis e mellett számíthat mindenki az erdőgazdaságba fektetett tőkéjének biztos elhelyezésére s megnyugvással eltöltő állandó jövedelmezőségére.

b) *A tőkék kamatoztatása.*

A tárgyaknak értékét s ezzel a bennük rejlő tőkét pénzben szoktuk kifejezni és értéküket rendszerint jövedelmezőségük mérve szerint állapítjuk meg, mert a több jövedelemmel biztató tárgy, azaz amely a befektetett tőke után több hasznot, több kamatot ad, több pénzt ér.

A kamatlábat más és más befektetésnél, a jövedelem természetéhez képest különbözőleg szoktuk meghatározni. Mivel pedig a jövedelem természetét annak biztossága, állandósága, a kockázat és a szerzésére fordítandó fáradság mutatja ki: az erdőgazdaságnál is ezeket kell figyelembe venni.

Az erdőgazdasági tőkék állandó természetét s jövedelmüknek biztosságát s ezek által a tőkekockázat csekélyebb mérvét már előbb kimutatván: csak a következőket említem fel.

A befektetéssel járó kockázatot mérsékli az a körülmény is, hogy fa termelhető úgy mezőgazdasági, mint csupán feltétlenül erdőmívelésre alkalmas talajon is s így az erdőgazdaságnál nem lehetünk oly csalódásnak kitéve, amelylyel a mezőgazdaság járhat, t. i. hogy rövidebb vagy hosszabb idő alatt, a talaj alkalmatlannak mutatkozik a tervbe vett gazdasági célra.

Kevés természeti kockázattal jár továbbá a fának levágatása, mert nincs oly rövid időhöz kötve, mint p. o. egy buzatáblának learatása; ugyanis a fát s értékét azzal, hogy egy vagy néhány évig még állva hagyjuk, avagy a helyszínén levágva s feldolgozva hevertetjük, éppen nem vagy csak csekély kockázatnak tesszük ki. Nem árt neki fagy, hó, jégverés stb., nem kell fedél alá sem helyezni s nem kell eladásával nyakra főre sietni s még a lábon száradt fa sem semmisül meg úgy, mint a kifagyott vagy jégverte vetés, avagy az elhullott állat. Továbbá a fatömeg nem semmisülhet meg munkássztrájk esetén sem; sőt állva még növekszik.

Fokozza a fa kezelésének könnyebbségét ezenkivül az a körülmény, hogy p. o. egy ugyanazon tölgyerdőből, dongát, parkettet, hajófát, butorfát, szerszámfát, tüzifát, épületfát stb. nyerhetünk s így több keresleti ág érdeklődvén iránta, a minőséghez képest való jobb értékesítésre mindig kilátásunk van.

Egy nagy hátránya van ezzel szemben a fának, t. i. tömege és sulya, tehát nehéz szállítása, mert sok évi fatömeget kell egy helyről, nagyobb darabokban elvitetni.

Hátránya továbbá az erdőgazdaságnak, hogy a tőkét sokáig kell kamatoztatni.

Ezeken alig lehet ugyan segíteni valamit, de ezek nem kockázati esélyek és velük szemben a tőke s kamatai elhelyezésének az elpusztulástól való ügyszólva mentessége, mindig megnyugvást nyujt s nem áll a birtokos oly esélyek előtt, a melyek mint p. o. szárazság, sáskajárás, mások megbukásából származó értékpapirárhanyatlás stb. anyagi helyzetét válságossá tehetnék. Mindezeknél fogva tehát mivel az erdőgazdaságba fektetett tőkének biztosabb elhelyezése, állandó természetü jövedelmeztetése, minden más gazdasági ág felett áll és a kockázat sokkal kisebb: az erdőgazdaságnál kevesebb kamatozással meg lehet elégedni, s fentieket tekintve az erdőgazdaságnál a 3%—3½% kamatoztatás, mindenesetre az oly befektetések közé tartozik, amelynél nem a csalékony üzletszerüség és a túlhajtott nyereségvágy, hanem a szilárd alapon nyúgvó valóságos gazdaság adja meg a tőkének, a maga állandó értékét és biztos jövedelmét.

c) *Erdőgazdasági elvek s teendők gazdasági s üzleti szempontból.*

Mint minden gazdaságban, úgy az erdőgazdaságban is kell bizonyos rendszernek s fő elveknek uralkodniok, amelyek a gazdaságnak egy cél felé törekvő menetét biztosítják.

A gazdaság célja nem más, minthogy az erdő javunkra szolgáljon. E cél felé való törekvésben azonban már annyiféle utat-módot lehet

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

választani, hogy ezeknek csak főbbjeit is elég lesz itt csupán névvel jelölni, u. m. műfatermelés, tűzifatermelés, kéregtermelés, legelteléssel összekötött fatermelés, vadaskert stb. Mindezekben a részleteket, a helyi körülményeknek mérlegelése után esetenkint kell megállapítani, mert p. o. az erdő állapota, a birtokos anyagi körülményei és akarata, a kereskedelmi viszonyok stb. ily sokféle és változatos helyzeteket teremtenek, amelyekkel szemben általános elvül csak az alapjában rendszeres gazdaságnak folytatását lehet ajánlani, a jövedelmeztetés tekintetében pedig csak azt lehet általában előadni, hogy a legnagyobb állandó jövedelmet csak az elméleti s gyakorlati ismeretekkel párosult előrelátás, szorgalom, üzleti hajlam s fáradhatlan tevékenység képes biztosítani.

Nagy hiba volna ezért az erdőgazdasági politikától, ha e tekintetben sablonokat állítana fel s még inkább tetézné hibáját, ha az általános célt s a különböző részleges eseteket kellően összeegyeztetni nem tudná.

Arra kell ezért az erdőgazdasági politikának elsősorban törekednie, hogy az erdőfentartási elveknek indokolt kellő érvényre emelése mellett a jövedelmeztetésnek a részletekben szabad kezet engedjen.

Oly általános erdőfentartási elveknek, amelyek az erdőgazdasági politika céljainak elérésére a hasznosításban a korlátokat s feltételeket megszabják, következőket tartom.

1. Általában minden birtokos, akinek valamely feltétlen erdőtalajjal biró kivágott erdő avagy tisztás vagy kopárterülete van (az utaknak szállító berendezések, épületek, műtárgyakhoz, más mivelési ágra kellő elkészítés kötelezettsége mellett átadni tervezett kisebb területrészektől eltekintve), az ily talajjal biró területét köteles bizonyos idő alatt újra beerdősíteni oly hozzáadással, hogy ha a más célra beerdősítés alól felmentett területrészek utólag kopárosodási hajlamot mutatnak, ezek azonnal beerdősítendők. A feltétlen erdőtalajon az újra való betelepítésnek csak részben való mellőzése is, csupán akkor engedhető meg, ha az illető területnek terméketlenné válása ki van zárva annál a használatnál, amelyre átengedtetett.

2. A nem egyéni rendelkezés alatt álló, azaz az u. n. kötött erdőbirtokok használnának élvezői, rendszeres gazdaságot folytassanak s csak annyi fát értékesíthessenek évenként vagy évcsoportonként s ezen évcsoportok keretén belül, amennyi az illető erdőnek a kivágott részen felüli egész területen fenmaradt fákon, a kivágatási évkülönbözetek alatt megközelítőleg növekedni tud. Ez a famennyiség megközelítő pontossággal kiszámítandó s egyuttal az egyszerűbb eljárás végett meghatározandó, hogy a legközelebb levágandó erdőrészletekből, hány hold nyujt körülbelül ugyanennyi fatömeget s az így előre megállapított évi vagy évcsoporti területen vághatók ki a fák, a megfelelő idő alatt.

Kivételnek, t. i. hogy a mondottnál több legyen kivágható, csak akkor van helye, ha:

a) a birtokos az előre kivágással valamely nehéz helyzetéből szabadulhat ki;

b) a fa, a tovább fentartással értékéből veszítene (p. o. tulkoros);

c) az előre kivágott famennyiség helyrepótoltatik utólagos vágatási megszorításval, avagy bizonyos ideig tartó vágatási szüneteléssel. (E feltétel közszempontból azért szükséges, hogy az ily kötött kezelésü erdők mintegy faraktárak legyenek s a közszükségletet a fahiánytól megmentsék.)

3. Az az erdőbirtokos, aki a fatermelésen kivül más módon is akarja erdejét jövedelmeztetni, e tekintetben csak addig mehet, amig az erdő talajának elsoványodása vagy elkopárosodása kizárva marad és a talaj termőerejét fentartó faállomány fentmaradása nincs veszélyeztetve, hogy a nemzeti vagyont képező termőtalaj tönkre ne menjen.

4. Mindezen feltételek ellenőrzendők s ha a kivágott területen a beerdősítés bizonyos idő alatt meg nem történik, a további favágatás korlátozandó avagy betiltandó. Az ellenőrzés céljaira az erdők osztályozva nyilvántartandók.

5. Az erdőnek kiirtása bármily talajon csak hatósági engedéllyel történhetik.

6. Az ezek ellen vétők pénzbirsággal sujtandók.

Ezeken a korlátokon belől szabad kezet kell engedni a birtokosnak, hogy a hasznosítás keretében előforduló üzleti ügyeit szabadon bonyo-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

líthassa le. Sőt arra is kell törekedni az erdőgazdasági politikának, hogy az engedélyezett szabadkezű eljárás elé gördülő nehézségek, az összességnek, t. i. az államnak tekintélyével öregbített segédkezéssel, könnyebben elháríthatók legyenek, nehogy az történjék, hogy az aprólékos túlgondoskodás nehézkességet teremtsen s az utódok érdekei a maiaknak egyenes kárára legyenek dédelgetve.

*

Az erdők értékesítésénél egyik főnehézség a termelt főanyagnak, a fának nagy terjedelmeiben s nagy sulyában, azaz tömegességében s emiatt nehéz és drága szállításában rejlik.

Üzleti szempontból a szállítás drágaságának mérséklése és a faanyaghoz való hozzáférhetésnek előmozdítása a fő s *ez oly lényegbe vágó feladatai az erdőgazdasági politikának, hogy a hasznositás körül dominálniok kell*, mert hiszen értékesítés nélkül az erdők nem jövedelmeznek s csak holt tőkék maradnak.

Már pedig alapcél az erdőknek hasznunkra fordítása lévén: akár mily eszményileg szép és nemes célok lebegnek az erdőfentartási elvek előtt, ennek az alapcélnak elérhetőnek kell lenni, mert ha az alapcél háttérbe szorul, feleslegessé válnak a fentartási szabályok is (hasznavehetlen tárgyat nem érdemes tartani) és nem volna utóbbiaknak értelmük, ha jövőben sem remélhető haszon nélkül való áldozatot igényelnének.

A szállítás könnyítése s olcsóbbá tétele végett az erdőgazdasági politika feladatát képezi, a már meglevő szállítóberendezéseknek (utak, vasutak, vizi szállító vonalak stb.) jó karban tartása, fejlesztése, közreműködés és segélynyújtással.

Hogy mily fontos a közreműködés p. o. a vasúti tarifák befolyásánál, szolgáljon erre a következő példa.

Budapesten a vasúti állomáson

egy vaggon tűzifa értéke átlag 240 K,
„ „ buza „ „ 2000 K.

Ezeknek szállítási dija 1000 km.-ről

a fánál átlag 162 K,
buzánál legmagasabban 297 K-ba.

Így 1 K érték után szállítási dij

tűzifánál egész fillérben 67
buzánál „ „ 15 esik.

Egyszer felrakva mindeniket, átrakodás nélkül, a tűzifánál legfeljebb csupán 9—10 K rakodási többlet mutatkozik s ehez képest a fa szállítási árának (mert 100 mm. fa ugyanazon vontató erőt igényli, mint 100 mm. buza) nem volna szabad többnek lenni mint 25 fillérnek; avagy hozzászámítva, hogy a kocsit jobban rongálja a fa mint a buza, vaggononként s 100 kgr.-ként 40 fillérnél több ne essék 1 K értékre s ezért a dija helyesen volna 240 0.40 = 96 K.

Mit kap ma főárban az erdőbirtokos egy métermázsa tüzifa után, ha 1000 km.-re viszi? Marad egy vaggonnál 240 — 162 = 78 K; ebből vágatási költség 10 K, vasutig vitel minimálisan 5 s így marad egy m.-mázsára legjobb esetben 63 fillér; a buzánál pedig 2000 K-ból, 1000-t termelési költségre számítva s ebből kereken 300 K-t szállításra véve, marad métermázsánként 7 K.

Avagy más alapon számítva: 100 mm. mezőgazdasági terméhyez maximum 20 kat. hold kell. 100 mm. fának évi előállításához kell nagy átlagban 12 kat. hold, azaz mezőgazdaságnál holdanként esik 40 K, az erdőnél 10 K tiszta jövedelem.

Az ily nagy különbözetekre figyelemmel kell lenni a tarifánál.

Nagyon fontos, hogy a fának vasutig való szállítási díját mérsékeljük. Segíteni lehetne az erdőbirtokosokon azzal, hogy ha valamely szállítási berendezést létesítettek, oly törlesztéses kölcsönt nyerjenek, amely az erdőtalaj értékének $^3/_4$-ével egyenlő és útadójukat a törlesztés idejére el lehetni engedni, avagy a kölcsönt annyival nagyobbítni, amennyivel több esnék tőkében, az útadójukkal egyenlő törlesztési részlet után.

Ki kell terjeszkedni a munkásoknak és eszközeiknek oda s vissza szállításánál adható kedvezményekre, az ellátásukhoz szükséges élelmiszerek után olcsó tarifa megállapítására.

Elő kell továbbá segíteni az erdőgazdasági iparvállalatok létesítését, mert ezek félgyártmányokat állítván elő, a fa sulyát, átrakodási költségét s így a szállítási költségét tetemesen alább szállítják.

Nagy sulyt kell helyezni továbbá a vizi szállító vonalakra, mert ezeken épen a legolcsóbb fát, a tüzifát, továbbá a nehéz szállákat, sokkal kevesebb

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

költséggel lehet vinni mint szárazon. Ugyanis a tűzifát egyszer emelve s bedobva az usztató vonalba, a viz egyenesen az alsó rakodóig viszi, egy tutaj pedig 50—200 mm. deszkát, tűzifát stb. is szállíthat.

A leszállított fának piacot kell teremteni. — Nem szabad s nem is lehet ugyan a kereskedelmet mellőzni, de az volna az erdőbirtokosra a legjövedelmezőbb, ha a fogyasztó helyen maga értékesíthetné fáját. Erre nézve általános szabályt kimondani nem lehet, mert a helyi s magán körülmények erre mérvadók.

A piac helyeinek létesítésénél a szükségletek szerint meg kell állapitani, hogy a helyi árak szerint mely vidékről volna a kereslet tárgya legelőnyösöbben szállítható, hogy egyfelől a birtokos jól értékesíthesse fáját, másfelől az illető vidék megfelelő áruval el legyen látva.

Igen jótékony hatásuak e tekintetben a kiállítások, minta-raktárak stb., a melyeknek bővebb tárgyalása már e munka keretén kivül esik.

(Folyt. köv.)

Az erdei iparvasutak.

Irta *Sessler János* erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyülésén dicséretet nyert pályamunka.

Jelige: Hass, alkoss, gyarapits!

(Folytatás.)

A felső építmények.

A felső építmény, mint a vasut leglényegesebb alkotórésze, legnagyobb befolyással van ennek teljesítő-képességére, a fentartási s üzemi költségekre, valamint a forgalom biztosságára is. Célszerü tehát főleg itt a szilárdabb s jó anyagok alkalmazása. Leglényegesebb alkctórészei: az ágyazás, a talpfák, a sinek, a keresztezők és váltók.

Ágyazásra alkalmas mindennemü, főleg az élesélü tört kavics, úgyszintén az öreg szemü, vizátbocsátó homok is. A kavicságy koronaszélessége rendszerint egyenlő a nyomtáv kétszeresével; takarékossági szempontból azonban ennél kisebb is lehet.

A kavics beágyazása, ellentétben a kavicsutaknál használt német rendszerrel, szinte kizárólag az angol rendszer szerint történik, mely utóbbinál a kavicságy szabadon áll az alsó építmény koronáján, miáltal a vizet könnyen átbocsátja s jobban védi a talpfákat a nedvességtől. A kavicságy alá némelykor nagyobb kövekből alapot is raknak.

A talpfák leginkább tölgyfából készülnek; alkalmas e célra még a vörösfenyő, erdei fenyő, egyes erdélyi iparvasutakon bevált a lúc, sőt elég jó eredménnyel a jegenyefenyő is; a bükkfát rendesen, esetleg előbbieket is impregnálva használják. A bükk talpfa impregnálására régente csak a csekély tartósságot biztosító higanyklorid volt használatban, körülbelül 1902 óta azonban a jobb eredménnyel járó kőszénkátrányolajjal való telitésre tértek át. Vas, illetve acéltalpakat a hordozható vágányoknál alkalmaznak.

A talpfák egymástóli távola függ a sínek erősségétől és az ezeken közlekedő terhek nagyságától. Általában 70—90 cm. lehet a sínszelvény szerint.

Sínekül általában a rendes vasutaknál is használt, úgynevezett vignolsíneket alkalmazzák. Ezeknek súlya a folyóméterenként nagyobb esésü, kis sugaru kanyarulatokkal biró pályánál s nagy terhek szállításánál egész 15 kg-ig emelkedik; kedvező körülmények között, valamint hordozható vágányu vasutaknál 7 kg-ig leszállhat. Ajánlatos általában nehezebb, vagyis szilárdabb sínek alkalmazása egyéb hiányok ellensulyozására. Nagyobb esésnél, főleg szélesebb fejjel biró sínek alkalmazása szükséges, jobb s hatásosabb fékezés elérhetésére.

A két leggyakrabban használt acélsín folyóméterenkénti sulya 7 és 9·3 kg. A legnagyobb keréknyomás 80 cm. talpávolság esetén 919 és 1203 kg.

A síneknek a talpfákhoz való erősítésére rendszerint kampós sínszegeket használnak, melyek lehetnek egyszerüek, vagy kettősfejüek. Síncsavarokat, habár határozottan jobbak, erdei iparvasutaknál, minthogy ügyesebb s megbízhatóbb munkásokat igényel alkalmazásuk, csak ritkán alkalmaznak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ellentétben a rendes nyomtávu vasutaknál alkalmazott szabad, vagy lebegő illesztéssel, az úgynevezett talpas illesztést használják, mely azonban nem teszi fölöslegessé a hevederkötést sem.

Fasineket még megpántolva sem igen használnak már, legfeljebb pántok nélkül, kemény fából készítve s csak rövidebb használatra, vagy kisebb forgalomra szánt erdei pályáknál. Erdei uttal szemben azonban rendszerint az ily pálya is előnyben részesíthető, főképen olcsóbb építése s a kisebb surlódási együtt hatóval járó nagyobb teljesítőképessége miatt.

A hordozható vágányok rámákba szerelve acéltalpakkal kerülnek készen forgalomba. Könnyebb alkalmazhatásuk céljából rövidre, körülbelül 2—3 méter hosszura készítik őket. Megjegyezhető e helyt, hogy néhány száz méter ily hordozható vágány néhány kocsival minden nagyobb erdőgazdaságban magában is fölötte jó szolgálatokat tehet, amennyiben előnyösen felhasználható utépítésnél, kavics- s kőbányáknál, nehezebb fáknak a vágásokból a továbbszállítási helyre való kihozatalára, főleg síkvidékeken stb.

A kereszteződ és váltók lényegükben ugyanolyanok, mint a szabványos nyomtávu vasutaknál. A rendes székváltón kívül megemlíthető a tolósínes vagy vontatós váltó, mely főleg csak ily alárendelt vasutaknál található; és a kúszó váltó, melyet akkor alkalmazunk, midőn egy már meglévő irányból ideiglenes kiágazást akarunk létesíteni a meglevő iránynak mindennemü megbontása nélkül, vagy két vágány ideiglenes összekapcsolásánál. Utóbbi váltó azonban nehezebb üzemnél nem igen vált be s főleg csak a hordozható vágányoknál alkalmazzák.

Fordító korongok erdei pályáknál rendszerint nem szükségesek.

A kocsik.

Bár legtöbbet e téren, mindazonáltal az iparvasutak járművei is csak a legujabb időkben tökéletesedtek valamennyire, mert általában keveset törődtek ezek szerkezetével, habár főleg a jó kocsi, kifogástalan fékrendszer képes a hibás pálya hátrányait s akadályait leküzdeni.

Legnagyobb befolyással vannak a kocsik a szállítás költségeire úgyannyira, hogy a rossz szerkezetü kocsik által pazarolt vonóerő költségei rendszerint felülmulják a jobb kocsik beszerzésénél felmerülő nagyobb kiadásokat s nagyban függ ezektől az üzem-, valamint a kezelőszemélyzet biztonsága is.

A legfőbb igények, melyeket az iparvasuti kocsikkal szemben támasztunk, azoknak könnyü súlya, de főleg a tartósság. Általában inkább kissé súlyosabb, de szilárdabb s tartósabb kocsikat alkalmazzunk, mint amelyek az ütközéseket, rázkódásokat s magát a terhet jobban kibirják; nem igényelnek sok javítást, miáltal az üzem is biztosabb. Emellett lehetőleg oly kocsikat szerezzünk be, melyek több célra is alkalmasak, így szálfa, valamint átalakításal hasábfa, vagy más egyéb melléktermények szállítására is. Ily kocsikkal azok szükségét a minimálisra leszállíthatjuk.

A régente használt kéttengelyü kocsik, a rendszerint hirtelen kanyarulatokkal biró pályákon s főleg szálfák szállítására nem alkalmasak; ezért is ujabban szinte kizárólag az alvázas kocsirendszer használtatik, mely rendszernek leglényegesebb alkotórészei a két-két tengelyü két alváz, az asztallap, illetve forgózsámolyok. Legfőbb előnye e rendszernek, hogy bele tud illeszkedni a legminimálisabb sugaru kanyarulatokba; legfőbb hátránya ezzel szemben a csekélyebb szilárdság.

Szálfák szállítására forgózsámolylyal ellátott két alvázat alkalmazzunk, melyek összeköttetését rendszerint csak maguk a szálfák eszközlik. A forgózsámoly két U vasból áll, melyek közé hegyben végződő vasak vannak szegecselve a fák lecsúszásának meggátlására; a zsámoly két végére pedig, vízszinies tengely körül lecsapható vagy kihuzható, lánccal ellátott egy-egy kar van szerelve, a szálfák oldalt való lebukásának megakadályozására. Közepén csapszeggel bír, mely az alvéznak e célra készített kereszttartóiban elhelyezett csapágyban forog.

Igen sulyos s hosszu törzsek szállítására négy alvázat használhatunk oly módon, hogy a forgózsámolyokat magán hordó különleges másik zsámolylyal kötünk össze két-két al-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vázat. A teher tehát tizenhat keréken oszlik meg.

Az alvázakat lánccal is szokták összekötni a célból, hogy a szálfák alól, a mozdony húzó hatása folytán, ki ne csússzanak. Ez azonban, ha feszes a lánc, az alvázak szabad forgását akadályozza. Még rosszabb eredményt kapunk, ha az alvázakat vonóruddal kötjük össze, mégha ezt a forgózsámolyokra szereljük is. Általában azonban ily vonórud vagy lánc alkalmazása fölösleges is, mivel a súlyos szálfák elég biztossággal tartják össze a két alvázat.

Hasábfaszállításra ujabban szintén két alvázas, két végén homloklappal bíró asztallappal ellátott kocsikat alkalmaznak. E kocsik egyéb célokra is szolgálhatnak, így kéreg, oldalfalakkal ellátva, más termények szállítására is; az asztal-lap helyett pedig forgózsámolyokkal felszerelve, szálfaszállításra is alkalmasak.

E vonóerővel való gazdálkodásnak főfeltétele a kocsik könnyű járása, ennek feltételei pedig a kerekek átmérőjének s a tengelyköz helyes megválasztása; a tengelyek jó ágyazása; állandó s jó kenése; s hogy a sínek s a kerekek nyomkoszorúi között minél csekélyebb legyen a surlódás. Általában tehát a kocsik helyes s célszerű szerkezete, mely mindenekelőtt azonban lehető legegyszerűbb legyen.

A kerekek az alváz, valamint a kocsi legfontosabb részei. Legjobban beváltak az öntött-acélkerekek, melyek könnyebb súlyuk mellett a kellő szilárdsággal is birnak. Néhány Ia acélöntvényből készült Orenstein- és Koppel-féle keréktípus teherbirását mutatja az alábbi táblázat:

Nyomkoszorú átmérője	A futókoszorú átmérője	A teljes szélesség	A futókoszorú szélessége	Hordképesség kg.-ban
a	*b*	*c*	*d*	
30·4 cm.	27·0 cm.	6·3 cm.	5·0	375 kg.
34·0 „	30·0 „	7·4 „	5·4	500 „
36·0 „	30·0 „	10·0 „	8·0	1000 „
40·0 „	35·0 „	9·5 „	6·75	750 „
45·0 „	40·0 „	10·0 „	7·75	1250 „
50·0 „	45·0 „	9·3 „	7·0	900 „
50·0 „	45·0 „	10·0 „	7·75	1500 „

Ajánlatos a kisebb kerekek alkalmazása 30—35 cm. átmérővel, minthogy ezt az iparvasutak kisebb sebessége is megengedi; hegyes vidéken, nagyobb esésü pályáknál mindazonáltal nagyobb, kb. 50 cm.-es kerekek használása szükséges, hogy azok a gyakori fékezés által kevésbbé kopjanak s kisebb mértékben felmelegedjenek. Kisebb kerekek jobban használhatók kis sugarú kanyarulatokban; mélyebbre helyezik a kocsik súlypontját, miáltal azoknak nagyobb stabilitást kölcsönöznek s az alacsony kocsik a fa fel- s lerakását is megkönnyítik.

A kerék futótalpa meglehetős széles, körülbelül 10—12 cm. legyen, hogy a kocsik a kanyarulatokban is biztosan haladjanak, melyekben a nyomtáv bizonyos szélesbbítése szükséges, valamint hogy kisebb gonddal épített, vagy elhanyagolt pályán is biztosítva legyenek a kisiklástól.

A tengelyek hasonlóképp acélöntvényből készülnek és rendszerint hengeresek, ritkán négyzetes szelvényüek. Hosszuk természetszerüleg a nyomtávtól függ, míg szilárdságuk a szállítandó terhek nagyságától. Két kerék egy tengellyel kombinálva alkotja a kerékpárt. Ez pedig lehet háromféle, melynél:

1. mindkét kerék szilárd összeköttetésben áll a tengellyel;

2. csak egy kerék áll vele szilárd összeköttetésben;

3. mindkét kerék lazán fut a tengelyen.

Miként a nagyvasutaknál kizárólag, úgy itt is legtöbbnyire az első van használatban. Utóbbi két rendszer a kocsiknak kanyarulatokban való könnyebb futását kivánja előmozditani, minthogy itt a két kerék különböző számú fordulatot kénytelen végezni. Ily elrendezés azonban csökkenti a kerékpár szilárdságát; előidézi a tengelyek gyorsabb, egyenlőtlen kopását, miáltal a kerekek csakhamar lazán állanak a tengelyeken, ami pedig káros hatással van a vonóerőre s az üzem biztosságára. Két szilárdan álló kerékkel biró kerékpárnál a tengelyek nem kopnak annyira, s ha ez be is állna, csak a csapágyakat szükséges csapágyfémmel beönteni.

A csapágyak rendszerint öntött-vasból készülnek s az alvázzal vagy merev, vagy pedig rugós összeköttetésben vannak, hogy az alváz a menetközben fellépő rázkódásoktól kevesebbet szenvedjen. A rugók szerkezete különböző. A csapágyakat, aszerint, hol vannak a tengelyekre szerelve, felosztjuk külső s belső csapágyakra. Túlnyomóan az elsők találnak alkalmazást erdei vasutainknál, minthogy könnyen hozzáférhetők

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

s a kocsik nagyobb szilárdságát biztosítják. — A csapágy bellése rendszerint sárgaréz, bronz, vagy valamely más csapágyfém. Ujabb időkben görgős csapágyakat is készítenek, melyek azonban rendszerint nem minden tekintetben feleltek meg a beléjük helyezett reményeknek; mert az olcsó szerkezet, melyre törekedtek, rovására van annak jóságára s tartósságára. Megemlíthető az Orenstein és Koppel-féle rugós görcsapágy, mely állítólag 50% megtakarítást nyújt a vonóerőben.

A csapágyak kenése önműködően történik, még pedig vagy a csap fölött elhelyezett kenőüregből a csapágycsésze egy-két nyílásán át, vagy a csap alatt levő üregből kenőpárna segélyével, melyet rugó szorít a csaphoz. E két kenési mód combinálva is előfordul.

A csapágyakra van szerelve a fából vagy rendszerint vasból készült tuladonképeni alváz, melynek kerete — külső csapágyaknál — a kerekek közé kivül van elhelyezve. Az alváz e keretén találjuk rendszerint, még pedig annak közepén, az ütköző s kapcsoló szerkezeteket; mely elrendezés azonban — miként erre az alábbiakban fogunk rámutatni, nem éppen előnyös.

Az ütközőt (a kocsik közepén rendszerint csak egy-egy) s a kocsikapcsoló készüléket rendszerint egyesítik. Ezek pedig lehetnek

1. merev húzásra s merev ütközésre;
2. „ „ „ rugalmas „
3. rugalmas „ „ merev „
4. „ „ „ rugalmas ütközésre berendezve.

Erdei vasutaknál, hol főleg az olcsóságra vannak tekintettel, többnyire csak az elsőt alkalmazzák, habár ez éppen itt a nehéz üzem miatt nem ajánlatos, mert a merev rázkódások az alvázat rendkivül megviselik. Ne riadjunk tehát vissza kocsijaink jobb ütközö- s kapcsolókészülékekkel való felszerelésénél felmerülő kissé nagyobb költségektől, mert az ily kocsik ártöbbletek, azoknak nagyobb tartóssága s egyéb megtakarításokból rendszerint megtérül.

Automatikus kapcsolószerkezeteket nem használnak e téren s habár ezekre a kisebb üzem következtében éppen okvetlen szükség nincs, mégis a legnagyobb könnyűséggel s csekély ártöbblettel volnának készíthetők.

Lejtős terepen a kocsik sebességének csökkentésére, biztosan működő fékek alkalmazására van szükség. Megkülönböztetünk emeltyüs s csavaros fékeket. Kézi üzemnél s csak kisebb esésnél esetleg az emeltyüs fékek legegyszerübb alakja, a fékdorong is megfelel; lóval, főleg mozdonnyal való vontatásnál s nagyobb esésnél a biztosabb s jobb csavaros fékek alkalmazása válik szükségessé. E csavaros fékeket, elrendezésük szerint, több rendszerbe sorozzuk.

Az erdészeti kisérleti ügyről.

A „Fricks Rundschau“ ez évi 1. száma beszámol a „Centralblatt für das gesamte Forstwesen“ cimü szaklapban az erdészeti kisérleti ügyben irt cikkéről.

Miután a M. E. is szeretettel foglalkozik e tárgygyal, mi az ercészetnek a perifériákra kitett tagjai sem zárkózhatunk el attól, hogy minden mozzanatot, ami ez ügyben felmerül, meg ne ragadjunk, hogy e fontos ügy felépítéséhez szükséges kötőanyag egy homoksemével hozzá ne járuljunk, hogy a gondos kezekkel, megalapozott tudományok házát, erdészeti kisérleti ügyünk épületét, vezető mesterei díszes tető alá hozhassák, aminek stilszerü tornyából a magyar erdészeti tudomány örök melege és fénye bevilágítsa a sötétbe járók utjait.

A „Fricks Rundschau“ „Das forstliche Versuchswesen“ cimü cikkében azt mondja:

Az erdőgazdaság, a mezőgazdaság mintájára, kisérleti területeket állít fel azon célból, hogy tudományos gyakorlati alapon bemutassa azt, hogy mely eszközökkel és móddal fokozhatjuk az erdők értékét és jövedelmét. Az erdészeti kisérletek a mezőgazdasághoz képest aránylag hosszabb időt vesznek igénybe és ezért nem kell csodálkoznunk, hogy a magánosok még kevésbé érdeklődnek és keresik fel az erdészeti kisérletek intézményeit.

Az állam van első sorban hivatva, hogy az ilyen hasznos kisérleti területeket kihasitson és figyelemmel kisérje.

A kisérleti ügyek nemzetközi szövetségében 18 állam vesz részt: Baden, Bajorország, Belgium, Braunschweig, Bulgária, Dánemark, Elsasz-Lotharingia, Hessen, Japán, Ausztria, Poroszország, Oroszország, Szászország, Schweitz, Thüringia, Magyarország, Würtemberg, Észak-Amerikai Egyesült Államok.

A kisérleti ügy fejlesztésére — mondja a cikk — egyes államok nagy gondot és pénzáldozatot fordítanak, úgymint: Németország, Ausztria és Schweitz.

A kisérleti ügy feladatai közzé tartoznak:

Kisérleti területeket felállítani azon célból, hogy nagyszámu meg nem oldott gyakorlati kérdésekre világosságot vessünk; erdészeti statisztikai adatokat összegyűjteni és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

erdészeti meterologiát alapítani, gyűjteséket rendezni, amelyeken az erdőgazdaság terén szerzett tapasztalatok előadandók.

A nemzetközi szövetség a megfigyeléseket a következőkre terjeszti ki: Művelt területek felújítása; a zöld és vegyi trágya befolyásának hatása; a futóhomok megkötése; vegyes faállományok képzése, felhagyott kő- és bányahányók beerdősítése, növekvési megfigyelések a különböző fafajok külön időszakában; erdőlések hatása és befolyása a célba vett faállományra, és egész sorozat az erdősítés és növényvédelem terén.

E cikkből kettőt veszünk ki; először, hogy a nemzetközi kisérleti szövetségben Magyarország is képviselve van, és másodszor azt, hogy a kisérleti ügy fejlesztésére legtöbbet áldozó országok közzé nem tartozunk; már pedig a kisérleti ügyünket amely már 10 éves multra tekinthet vissza, egy oly országban, amiben az erdők területe 13,294,492 k. h. tesz ki, amiből az állam kezén 2,031,270 kh., tehát 15·28 % van, és az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. §. alá eső területből 8,910,172 kh. van, tehát 62·02 %-a; fejlesztni elsőrendű szükséglet. Említetlenül nem hagyhatjuk, hogy a kisérleti állomás főnöke Vacas J. m. kir. miniszteri tanácsos az erdészeti kisérletek XI. évfolyam 1. számának vezető cikkében — „Tiz év" — nagy elismeréssel adózik a földmivelési kormány ez ügyben való tevékenységének. Itt az ügy fejlesztésére irányuló törekvés nem is hiányzik, de ama óhajunknak kell kifejezést adnunk, hogy kisérletügyünk fejlesztésére irányuló törekvéseink Németország, Ausztria és Schweitzétől el ne maradjanak, mert most még mindig csak az experimentacion előtt állunk és addig, amig positiv adatokkal nem rendelkezünk, minden törekvésünk céltalan.

Hogy egyebet ne említsünk, az erdőtelepítésekné még mindig nem vettünk egy határozott irányt, az erdőápolás előnyös vagy káros hatásáról még mindig nem vagyunk egyek, az erdőlések fontosságáról nincsenek meggyőző adataink, az erdők érett faanyagainak kihasználásáról még eltérők a vélemények, az erdők természetes utón való felujulásánál sok a kételyünk és mondhatjuk sok kérdésben csak ötletszerüen járunk el, már pedig az erdőgazdaságnál, ahol a hibák csak nagy nehezen hozhatók helyre, biztos alapon kell járnunk, mert helyrehozhatlan hibáink az erdőbirtokosnak nagy károkat okoznak és virágzásnak indult erdőgazdaságunk már is a visszafejlődés tüneteit mutatja; már pedig a magyar erdészet Közép-Európában vezetőszerepet kellene hogy vigyen, de ezt tudományos és gyakorlati kisérleti adatok birtokba vétele nélkül soha nem fogja elérni és hogy ezek birtokába juthassunk, kisérleti ügyünket oda kell fejlesztenünk, ahol az a fent nevezett három államban van.

Kisérleti ügyünk fejlesztésére fel kell ismételten hivnunk a földmivelési kormány figyelmét, arra kérve, hogy a szükséges munka és anyagi erőket bőkezüen nyujtsa rendelkezésére e tudományosan gyakorlati intézménynek, melynek vezetése bár csak nehány, de oly lelkes szakember kezébe van letéve, a kik nemcsak ambicióval, hanem tudással is fel vannak szerelve, csak módot kell nekik adni arra, hogy a biztos alapokra fektetett fényes épületet betetőzzék.

D. B.

****

Erdészeti Kisérletek.

1910. évi 1—2. füzet.

Központi erdészeti kisérleti állomásunk folyóiratának utolsó füzete a következő tartalommal jelent meg.

Blattny Tibor: A bükk növényföldrajzi méltatása különös tekintettel az Északkeleti Kárpátokra.

Amint szakköreink tudják, már évek sora óta folynak hazánkban a megfigyelések és kutatások *hazai főbb fafajaink elterjedésének megállapítása* ügyében. A nagyszabásu munka rövid leirása ugyancsak Blattny tollából az „Erdészeti Kisérletek" előző füzetében (1909. 3—4. 152—161) jelent meg, ahonnan megtudhattuk, hogy a munka befejezéséhez közeledik. Az eddig elkészült részletek egyikét közli Blattny Tibor, még pedig a bükkre vonatkozó adatokat.

Erdészeti szempontból — tudva azt, hogy az erdei fák úgy vizszintes, mint függélyes irányban véve, a föld területének mindig csak bizonyos részeit foglalják el, — fontossággal bir ennek az előfordulási övnek határa egyrészt a földrajzi szélesség és hosszuséghoz, másrészt a tengerszint feletti magassághoz viszonyítva.

Természetes, hogy a fák előfordulásának határa mindenütt lassu átmenetet mutat az öv közepétől annak szélső határa felé és bizonyos sablonszerü megállapítások szükségesek ahhoz, hogy a határok lehető biztonsággal és egyöntetüséggel megállapithatók legyenek. Igy pl. a 8 m-es magasság lett nemzetközi megegyezéssel elfogadva a *fa-alak* határának, az ezen alul maradó fák már az eltörpülés fogalma alá esnek.

A 8 m-nél magasabb fáknál ismét megkülönböztetjük

1. a szórványos előfordulás alsó határát
2. az állományképzés „ „
3. „ „ felső határát
4. a szórványos előfordulás „ „

Az ezen a régión felül előforduló tenyészet adja az *eltörpülés* övét, melynek felső széle az általános felső határ, míg evvel szemben a szórványos előfordulás alsó határa az általános alsó határ.

Blattny ezeket a határokat Magyarország hegyvidékein külön-külön tárgyalja, a hegyvidékek csoportositására elfogadta Dr. Jankó János felosztását, amely a cikkhez csatolt térképen be is van mutatva.

A határoknál első sorban a vizszintes határt tárgyalja, községenként folsorolva azokat a területeket, amelyek a bükköt nélkülöző és a bükkel borított vidékek határvonalába esnek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ezek szerint hiányzik a bükk a Kis és Nagy Magyar Alföldön és az Erdélyi „Mezőségen." Feltünő továbbá egy bükk nélküli pászta a Száva és Dráva mentén, amely utóbbi a Rinya és Aranyos mentén a Balaton délnyugati végén át összefügg a Kis Magyar Alfölddel, valamint a Nagy Magyar Alföld bükk hiányának kiöblösödése a Hernád és különösen a Sajó mentén, amely utóbbi mélyen benyulik a Bükk és Mátra, valamint a Gömöri érchegység kőzé egész az Osztrovszki Vépor alá.

A magassági elterjedés alsó határait mutatja az alábbi táblázat, amelynek tanusága szerint hazánkban 52 m. tengerszinfeletti magasság a bükkállomány legszélsőbb termőhelye.

Hegyvidék:	Szórv. alsó határ			Állom. alsó hat.			Jegyzet
	átlaga	minimum		átlaga	minimum		
	méter		exp.	méter		exp.	
1. ÉNy-i Kárpátok	345	222	É.	378	222	É.	
2. Középkárpátok	426	200	É.	426	210	É, ÉK	
3. ÉK-i Kárpátok	254	119	K.	354	124	ÉNy	
4. Keleti Kárpátok	567[1]	350	DK.	697[1]	350	DK.	
5. Déli Kárpátok	443	328	ÉNy	597	400	É, ÉK	
6. Délmagy. Hegyv.	157	52	—	177	52	—	völgyfenék
7. Bihar Hegység	241	161	É.	360	161	É.	
8. Horvát Alpok	328[2]	97	völgy	487	141	ÉNy	
9. Magyar Alpok	325	228	ÉNy	422	228	ÉNy	
10. Magyar Középhegység	263	116	völgy	281	116	sík	
11. Szigethegyek	210	83	völgy	—	—	—	
12. Erdélyi Medence	385	225	ÉK.	—	—	—	

Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy a bükknek — mint általában az erdőnek — alsó határa már csak ritka helyen lelhető fel ősi természetességében, mert majdnem mindenütt visszaszorította az erdőt az eke vasa.

Tanulságosabb a felső határ alakulása, amely azonban szintén megsinylette az ember beavatkozását.

Blattny első sorban felsorolja az erre vonatkozó régibb adatokat, melyek Hunfalvy, Fekete, Kerner, Fuchs és mások megfigyeléseinek köszönhetők, valamint kiterjeszkedik — Griesebach nyomán — az európai külföldi adatokra is.

Az erdészeti növényföldrajzi megfigyelések révén nyert számadatokat itt kétféle csoportosításban mutatja be, külön a kitettségek (expositio) szerint csoportosítva és külön átlagokba összevonva, — külön-külön tárgyalva itt a zárt állomány, — a szórványos előfordulás (fa alak) és a törpülés övét.

Ide vágó táblázatai közül az egyiket ide csatolom: (L. a következő hasábon fönt.)

Ennek a táblázatnak alapján sorozatba állitja Blattny Grisebach európai adatait hazánk megfigyeléseivel.

[1] Ezek alapján helyreigazitandó Fekete—Mágócsy Erd. Növénytanában (ll. r. 439. l.) a bükknek a tengerparti hegységben elért alsó határára vonatkozó adat. Eredetileg Hunfalvy műve említi.

[2] Természetes határát az „Erdélyi Medencében" éri el.

	Átlag m.	Max. m.
I. zárt állomány felső határa:		
1. Északnyugati Kárpátok	1076	1223
2. Közép Kárpátok	1213	1381
3. Északkeleti Kárpátok	1232	1387
4. Keleti Kárpátok	1305	1505
5. Déli Kárpátok	1316	1560
6. Délmagyarországi Hegyvidék	1391	1518
7. Bihari Hegység	1301	1499
8. Dráva-Adria közti Alpok	1343	1617
II. fa alaku előjövetel felső határa:		
1. Északnyugati Kárpátok	1161	1262
2. Közép Kárpátok	1207	1442
3. Északkeleti Kárpátok	1269	1446
4. Keleti Kárpátok	1338	1548
5. Déli Kárpátok	1378	1560
6. Délmagyarországi Hegyvidék	1436	1562
7. Bihar Hegység	1361	1499
8. Dráva-Adria közti Alpok	1378	1617
III. eltörpülve; felső határ:		
1. Északnyugati Kárpátok	1157	—
2. Közép Kárpátok	1447	1484
3. Északkeleti Kárpátok	1335	1453
4. Keleti Kárpátok	1396	1551
5. Déli Kárpátok	1450	1575
6. Délmagyarországi Hegyvidék	—	1562
7. Bihar Hegység	1497	1581
8. Dráva-Adria közti Alpok	1539	1699

Harz (52°)	632 m.	
Szudetek (Őrlás-hg.) (51°)	632 „	(helyi hat.)
Cseherdő (49°)	1138 „	
Közép Kárpátok (49°)	1297 „	(faalak)
Északkeleti Kárpátok (48°30')	1269 „	„
Bajor Alpok (47°30')	1390 „	
Jura (47°)	865 „	
Keleti Kárpátok (47°)	1338 „	(faalak)
Központi Alpok (46°30')	1517 „	
Bihar-hegység (46°30')	1361 „	(faalak)
Déltiroli Dolomitalpok (46°)	1580 „	
Déli Kárpátok (45°30')	1378 „	(faalak)
Délmagyarországi Hegyvidék (45°)	1436 „	„
Horvát Alpok (45°)	1378 „	„
Illyr-Karszt-Alpok (45°)	1485 „	
Pyreneusok (42°30')	1422 „	
Macedon hegység (41°)	1490 „	
Apenninek (41°)	1896 „	

E sorozatnak alapján kimutatja Blattny, hogy azonos kitettség mellett is nem egyedül a földrajzi szélesség és az ezzel kapcsolatos inszoláció okozza a felső határ változását, de hozzá járulnak — hol erősítőleg, hol gyengítőleg — a terepviszonyok, a hegységek tömegessége és egymáshoz való csoportosulása, a szelek hatása és a talajviszonyok is.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Szép példáját találja Blattny a fenti hatásoknak az Északkeleti Kárpátokban.

Ismeretes, hogy e hegység a Kárpátoknak két nagy tömbjét az északmagyarországi és az erdélyi felföldet keskeny szalag alakjában köti össze, amely szalag délfelől közvetetlenül a Nagy Alföldel, észak felől — nagyobb távolságra — az orosz síksággal határos. Ez a két mély terület természetesen érvényesíti befolyását a közbezárt hegységre is.

Nagyon érdekesen tükröztetik vissza a bükk tenyészeti határai ezt a befolyást.

Blattny két részre osztja az Északkeleti Kárpátokat, egy nyugatira és egy keletire. Az előbbi a magyarországi bükkterületek között legkedvezőtlenebb helyen van. Hegysége nem tömeges, az északi és északkeleti szelek ellen nem nyujt védelmet a Beszkidek előtte fekvő alacsony lánca, a Nagy Alföld süllyesztő hatása közvetetlenül éri, az orosz síkságé, ha nem is ily közvetetlenül, de még mindig érezhető.

A Keleti rész ellenben már tömegesebb. É—ÉK felől nagyobb emelkedések állanak előtte és a Nagy Alföld sem érintkezik vele oly közvetetlenül.

Ebből az következik, hogy a két közvetlenül szomszédos rész között a nyugati kedvezőtlenebb lévén, ott a tenyészetnek lejebb kell szorulnia és tényleg az itt is között két kimutatás szerint átlagosan 100 méter körüli különbség mutatkozik a keleti rész javára.

Az átlagok közti különbség:

a) Az állományképzés felső határainál:

Vidék	Völgy	Gerinc	Együtt	É.	ÉK.	K.	DK.	D.	DNy	Ny.	ÉNy	Együtt	Összes esetek
	tengerszint feletti magasság, méter												
I. Nyugati rész	1204	1163	1188	1172	1146	1189	1164	1148	1157	1155	1152	1159	1160
II. Keleti rész	1222	1223	1223	1229	1233	1261	1259	1255	1238	1246	1243	1247	1247
Különbség a keleti rész javára	18	60	35	57	87	72	95	107	81	91	91	88	87

Maximumok:

a Ny-i részen: 1293 méter
a K-i részen: 1387 méter

Különbség: 94 méter a K-i rész javára.

b) A szórványos előfordulás felső határánál: (Lásd táblázatot a következő hasábon fönt.)

Maximumok:

a Ny-i részen: 1293 méter
a K-i részen: 1446 méter

Különbség: 153 méter a K-i rész javára.

Vidék	Völgy	Gerinc	Együtt	É.	ÉK.	K.	DK.	D.	DNy	Ny.	ÉNy	Együtt	Összes esetek
	tengerszint feletti magasság, méter												
I. Nyugati rész	1197	1154	1188	1200	1156	1179	1188	1177	1177	1154	1185	1179	1180
II. Keleti rész	1221	1273	1256	1273	1287	1297	1287	1282	1294	1274	1265	1283	1281
Különbség a keleti rész javára	24	119	68	73	121	118	99	105	117	120	80	104	101

Érdekes ez a hegyvidék azért, mert itt a bükk alkotja a tenyészeti határt, holott többnyire a lúc veszi át az uralmat a magas fekvésekben és a bükk csak evvel elegyesen hatol fel.

Az összehasonlítás azt is mutatja, hogy ha a lúc védelme alatt lép fel a bükk, akkor a *zárt állomány* határa északon leszorul, de egyéb kitettség mellett is legfeljebb kevéssé emelkedik, míg ellenben a *szórványos* előfordulás a lúc védelme alatt magasabbra hatol.

Végül kiterjeszkedik Blattny arra a kérdésre, hogy valjon a legeltetés következtében lejebb szorult-e a bükk felső határa Ung-, Bereg- és Máramarosmegyék hegységeiben, és arra az eredményre jut, hogy — bár a legeltetés érdekében tényleg irtottak a felső határon és bár *területben* a bükk vesztesége eléq nagy lehet, — *magasságban* a határ csökkenése csak csekély eltolódást jelenthet és a D—DNy.-on észlelhető depresszió csak a természet tényezőinek behatása alatt jött létre.

Kimutatja Blattny, hogy felső határ közelében az 1000—1200 m. körüli gerinceket a bükk egyáltalán kerüli és ezeken a széljárta hátakon mindig lejebb szorul mint az öblökben, ahol védelmet talál a szél ellen. Például állítja a Rauka havast, amelynek déli lejtőin még most is szépen lehet megállapítani a bükk természetes eltörpülését és felső határát, és rámutat arra, hogy a szomszédos részeken a faalaku állomány csak 15, illetve 37 m.-rel marad lejebb, tehát legfeljebb ennyi leszorítás eshetik a legeltetés rovására.

A következő sorokban Réthly Antal tárgyalja az 1908. év időjárását.

Erdészeti meteorologiai állomásaink jelenleg ujjászervezés alatt állanak, a jelen — 1908. — évi adatok még a régi felszerelésre vonatkoznak, kivéve Kisiblyét, ahol a központi állomás már parallel hőmérsékleti megfigyeléseket végzett, az erdőben és nyilt helyen, amilyenek eddig hazánkban még nem voltak, de amelyekhez hasonlókra az összes állomások fel lesznek szerelve.

A 8 hónapon át folytatott feljegyzések adatait — az 1907. éviekkel együtt — az ide is csatolt 3 táblázat mutatja.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agráminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A hőmérséklet havi középértékei:

1908	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
Kisiblye: nyilt tér .	-1·6	1·0	5·9	14·3	16·6	16·7	14·5	10·3
Kisiblye: erdő . . .	-1·6	0·5	5·5	13·5	15·8	16·2	14·0	10·0
A nyilt tér eltérése az erdővel szemben 1908	0·0	+0·5	+0·4	+0·8	+0·8	+0·5	+0·5	+0·3
A nyilt tér eltérése az erdővel szemben 1907	—	—	+0·6	+0·7	+1·1	+1·1	+0·8	+0·4

A hőmérséklet maximális értékei:

1908	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
Kisiblye: nyilt tér .	5·2	4·9	10·4	16·5	27·5	30·7	30·5	26·9	25·3
Kisiblye: erdő . . .	4·2	3·3	8·3	14·9	24·1	27·8	27·4	23·5	23·6
A nyilt tér eltérése az erdővel szemben 1908	+1·0	+0·4	+2·1	+1·6	+3·4	+2·9	+3·1	+3·4	+1·7
A nyilt tér eltérése az erdővel szemben 1907	—	—	—	+0·2	+1·4	+3·0	+3·0	+3·9	+3·0

A hőmérséklet minimális értékei:

1908	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
Kisiblye: nyilt tér .	-13·3	-7·6	-2·2	3·2	6·3	5·6	6·8	0·2
Kisiblye: erdő . . .	-11·0	-6·3	-1·0	4·6	7·1	6·9	6·0	2·0
A nyilt tér eltérése az erdővel szemben 1908	-2·3	-1·3	1·2	-1·4	-0·8	-1·3	+0·8	-1·8
A nyilt tér eltérése az erdővel szemben 1907	—	-	0·0	-1·6	-0·6	-0·8	-0·4	-1·3

Az adatok azt mutatják, hogy az erdőben sokkal kevésbé szélsőségesek a hőmérséklet változásai, mint a nyilt helyen, a havi középértékek végig magasabbak a nyilt helyen, a maximális értékek igen nagy — 3—4° — eltérést mutatnak, a minimális értékek ennél kevesebbet ugyan, de még mindig nagyok; sem a felmelegedés, sem a lehülés nem éri el az erdőben azt a határt, amit a nyilt területen mutat.

Nagyon érdekeseknek igérkeznek az egész éven át folytatott megfigyelések, amelyek az összes állomásokra fognak kiterjeszkedni.

Az általános hőmérsékleti adatokból kiemelem, hogy a maximális értéket Királyhalom mutatta junius 20-án 35·4 C°-al, a minimálist Kisiblye január 3-án —25·8 C°-al.

Az évi átlagok: Vadászerdő ... 10·1
Királyhalom ... 9·9
Szabéd ... 9·4
Görgényszentimre 7·8
Kisiblye ... 5·7
Liptóujvár ... 4·8

Az átlagos hőfoktól való eltérések május és novemberben voltak feltünő nagyok, májusban felfelé, novemberben lefelé.

Általánosságban az év első felében a rendesnél magasabb hőmérséklet uralkodott — április kivéve, — a második felében pedig alacsonyabb, utóbbi oly nagy mértékben, hogy az évi átlag 0·2 — 1·1 fokkal maradt a normális alatt.

A csapadék eloszlása felette szabálytalan volt és a szélsőséges havi adatoknál 176 és —76 mm. eltéréseket is mutatott.

Királyhalom végeredményben 145 mm-el több, ellenben Liptóujvár 171, Kisiblye 260 mm-el kevesebb csapadékot kapott, mint rendesen.

A többi időjárási elemek tárgyalása után felemliti Réthly, hogy Kisiblyén áll egy párolgásmérő, amelyet különleges elhelyezése tesz érdekessé. Rendesen ugyanis ily műszerek deszkabódéban vannak elhelyezve; a kisiblyei ellenben teljes szabadon áll, csak felülről van bádogtetővel védve. Hogy a normál felállítással össze lehessen hasonlítani ennek adatait, Kisiblyén második ily műszert helyeztek el u. n. angol bódéban.

Röviden rátér még Réthly a talajhőmérők adataira, amelyek mutatják, hogy a talaj felmelegedése is ugyanolyan sorrendet mutat az állomásoknál, mint amilyent a levegő is.

Az egyes meteorologiai elemek adatait végül grafikonokban és kimutatásokban foglalja össze, amelyek a cikket bezárják.

A következő cikkben Dr. Kövessi Ferenc foglalkozik Rónai Györgynek az „Erdészeti Kisérletek" előző füzetében megjelent tanulmányával, amelyben Rónai boncolás alá vette a fanövekvési görbék matematikai interpretatióját, többek között Kövessinek „a fák térfogati növekedéséről" szóló törvényét is.*

Kövessi elismeri, hogy az ő felfogása tényleg egészen más alapon nyugszik, mint Rónaié és általában az erdészeté, mert ő (Kövessi) „olyan törvényszerüséget keres, mely nemcsak minden egyes fára, de a fának min den egyes sejtjére érvényben kell, hogy álljon" és „amelynek alapján a növények térfogati növekedése bármely viszonyok között mechanikai uton mathematikai pontossággal tárgyalható lesz és bármely növényre *előre* kiszámítható lesz, hogy a talaj és klimatikus viszonyokat hogy lesz képes értékesíteni."

Három lényeges különbséget sorol fel a két felfogás között, melyek alapján megállapitja, hogy a vele szemben álló „gyakorlati tudomány semmit sem képes oknyomozóan megállapítani és az empirikus tapogatódzás szük korlátai között vergődik", ellenben Kövessi módszere „oknyomozó alapon való analizálás." Az ily módszernek köszöni — szerinte — a világ a newyorki fellegkarcolót, a Forth hidat, az Eiffel-tornyot, a lokomotivot, a hajót és az elektrotechnika szédületes haladását.

Azután részletesen fejtegeti Poincaré nyomán — általánosságban — a hipotézisek jogosultságát az oknyomozó

*Megjelent az E. K. 1906. évi 1—2. füzetében.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kutatásban és reá tér a fa növekvési törvényénél alapul felvett hipotézisre, amelyre őt az anatomia, fiziologia és általános természettani ismeretei vezették. Azután elmondja, hogy miért különböztette meg a külső és belső biologiai viszonyokat és határozottan tiltakozik az ellen, hogy „valaki az ő M(t) biologiai függvény oknyomozó szellemét egy lélek nélkül való hatványsorral azonosítsa."

Végül pedig — törvénye tudományos értékének bebizonyításául — hivatkozik arra, hogy az erről szóló tanulmányt a francia tudományos Akadémiának is bemutatta és azok tagjai közül egy sem tiltakozott ellene.

Ezt követőleg Rónai György felel az előző cikkre.

Rónai rámutat arra, hogy a fák fejlődése még egy és ugyanazon termőhelyen és azonos klimatikus viszonyok között is nagyon eltérő lehet, mert hiszen, mint minden szerves egységnél, az egyéni sajátságok nagy szerepet játszanak abban. Ezért szigoru következetességgel nyilvánuló törvényről itt nem lehet szó, csak általános törvényszerűségről, amelynek kutatásánál a matematikai indukció módszerét kell követnünk.

Ezért helyes nyomon jár az erdészeti tudomány, amely régóta ezt az eljárást alkalmazza a fanövekvési törvények megállapításánál, amit Guttenberg és Poincaré szavaival is igazol.

Hangsulyozza — Kövessivel szemben — hogy az erdészet kutatásai is az ok és okozat közötti összefüggést keresik a biologiai tényezők és a fa növekedése között és hogy téves Kövessinek az az állítása is, hogy az erdészet nem veszi figyelembe a biologiai tényezőket.

Rátér ezután Rónai dr. Kövessinek hipotétikus alapgondolatára és kétségbe vonja, hogy Kövessinek sikerülni fog a növény életében lejátszódó biologiai faktoroknak változását és a fák egyéni tulajdonságait matematikai pontossággal előre kiszámíthatni, és rámutat arra, hogy Kövessi félreérti a növekedés törvényét, mert különben nem állítaná azt egy sorba az Eiffel toronnyal, a hajó építésével.

Kimutatja azután Poincaréről, hogy tévesen értelmezte Kövessi annak szavait. Poincaré ugyanis sorban tárgyalja a matematikát, geometriát és mechanikát, a fizikát, a természettudományokat és élesen különböztet ezek és követendő módszereik között; Kövessi pedig fejtegetéseit, amelyek a természettudományok körébe vágnak, Poincarénak azon tételeivel akarja igazolni, amelyek a matematika és geometria körére vonatkoznak. Ez okozhatja Kövessinek azt a botlását, hogy a természettudományoknál is deduktiv módszert alkalmaz, holott az általa idézett Poincaré maga is azt mondja, hogy ezek induktiv tudományok és módszerük alapja az indukció.

Helyreigazítja Rónai dr. Kövessinek azon téves szavait is, amelyekkel Rónainak a Kövessi-féle hipotézisről mondott ítéletét (*...olyan* hipotézisre nincs szükség...) félremagyarázni igyekezett.

Ezek után beható kritika tárgyává teszi Rónai dr. Kövessinek 1906. évi tanulmányát.

Kimutatja, hogy dr. Kövessinek a priori felállított tétele a fának sugár irányu lineáris növekedéséről növényfiziologiai szempontból is hibás, mert dr. Kövessi itt abból indul ki, hogy a fasejtek csak sugár irányu növekedéssel gyarapodnak, holott a növekedésben lényeges szerep jut a tangenciális irányu növekedésnek is. Ellentmondanak a Kövessi-féle hipotézisnek Kövessi saját adatai is, bár azok csak egyetlenegy fára és annak is csak első 15 évére vonatkoznak. Ugyanis Kövessi maga elismeri, hogy sem a sugár irányu vastagodás, sem a magassági növekvés nem lineáris.

A matematikai fejtegetéseket is hibáztatja Rónai. Rámutat arra, hogy a Kövessi részéről állandónak mondott tényező Kövessi saját táblázata szerint 15 év alatt az ő végértékében 12.74000 és 25.54739 között változik és a fa későbbi életében majdnem 0-ig kell, hogy csökkenjen. Továbbá arra, hogy ezt a matematikai fogással az egységhez közel hozott tényezőt hibásan tekinti dr. Kövessi majdnem konstansnak, mert az az idő rohamosan növő többnek szorzója, amiért a legcsekélyebb változásának is óriási befolyása van.

Kitér végül Rónai dr. Kövessinek a jelen cikkében foglalt azon állítására is, amely szerint Kövessi vizsgálódásainak tárgya nem is a fa törzse, hanem az egyes sejt. Rámutat arra, hogy az állítás ellentétben van Kövessi régebbi szavaival, mert a bírálat alá vett tanulmányban határozottan a fa törzséről beszél Kövessi, és kérdezi, hogy vajjon az egyes sejtre is fentartja-e Kövessi a törvényét, vagyis az is az idő többel nő? De ha tényleg csak a sejtre vonatkoznak Kövessi kutatásai, akkor kár volt e miatt megtámadni az erdészeti tudományokat, mert az egyes sejt életfunkciójának alapján a fa térfogati növekvésének időbeli egymásutánját nem lehet megállapítani.

A füzet végén az „Intézeti ügyek" alatt találjuk a kísérleti állomások 1909. évi tevékenységének és 1910. évi munkatervének rövid vázlatát, amelyből kiemeljük, hogy az állomás maga felhívja a figyelmet arra, hogy munkásságával — a jelen szervezet mellett — nem bírja betölteni azt a keretet, amelyet munkaterve a gyakorlati szükség alapján megszabott; továbbá azt, hogy a földmivelésügyi minister megbízásából az állomás vezetője és adjunktusa a magyar erdészeti kísérletügy képviseletében részt fognak venni az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetségének folyó évi szeptember hó 10-étől 19-ikéig Bruxellesben tartandó nagygyülésén, és ott egy-egy előadást is fognak tartani

Vadas Jenő: „Az ákácfa szerepe hazánk erdőgazdaságában" és

Roth Gyula: „Adatok az erdei fák nitrogén felvételéhez" cím alatt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A Baranya-Somogy-Tolnavármegyei Erdészeti és Vadászati Egyesület ez évi rendes közgyűlése és ezzel kapcsolatos tanulmányi kirándulása ezuttal Tolnavármegyében, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium fennhatósága alá tartozó kir. Terezianumi Alap báteszéki uradalmában augusztus hó 27. és 28-án tartatott meg, melynek lefolyásáról a következőkben adunk számot:

A bátaszéki Polgári Casinó termeiben mindenekelőtt az Egyesület választmánya tartott ülést, mely a közgyűlésre kitűzött tárgysorozat egyes fontosabb ügyeiben állást foglalt és minden egyes pontnál megalkotta a közgyűlés elé terjesztendő javaslatait.

Csak ezután következett a közgyűlés, melyen a megjelenésben akadályozott gróf Széchényi Bertalan elnök helyett Pánczél Ottó kir. erdőfelügyelő, egyesületi I. alelnök elnökölt. Jelen voltak: Bükkhely János m. kir. erdőmérnök, Dobó Jenő urad. főerdész, Dokupil Adolf főhercegi erdőfelügyelő, Hoffmann Sándor m. kir. közalapitványi erdőtanácsos, Kolossváry Andor urad. főerdész, egyesületi titkár, Ihrig Rudolf nyug. m. kir. közalapitványi erdőtanácsos, Máhr Károly főhercegi főerdész, Mayer Gyula urad. főerdész, Mitske Gusztáv, Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének titkára, Parios Vilmos m. kir. közalapitványi erdőmester, Schaller Kálmán főhercegi főerdész, Schmiedt Ferenc urad. főerdész, Schréter Károly hercegi erdőfelügyelő, Seeh Jenő m. kir. főerdőmérnök, egyesületi pénztáros, Suha Rezső városi erdőmester, Tatarek Kálmán urad. erdőmester és Wenk Ferenc urad. főerdész. A Földmivelésügyi m. kir. Ministeriumot és az Arad-Temes-Déva-Lugos vidéki Erdészeti Egyesületet Pánczél Ottó kir. erdőfelügyelő képviselte, a Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete részéről pedig Mitske Gusztáv egyesületi titkár, az Országos Erdészeti Egyesület részéről gróf Széchenyi Bertalan küldettek ki.

Elnök a közgyűlést megnyitja kegyeletes szavakkal emlékezik meg Barna György, Borsos István és Peltzmann Adolf tagtársak elhunytáról, kiknek emléke jegyzőkönyvileg megörökittetett.

A mult közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után az Egyesület mult évi működéséről szóló titkári jelentés következett sorra, mely rövid körvonalakban ismerteti az Egyesület belélétével kapcsolatos mozzanatokat s mindazon ténykedéseket, melyeket az Egyesület céljainak megvalósítása érdekében a vezetőség kifejtett. Az administracionális teendőkön kivül foglalkozott az Egyesület azon nagy fontosságu javaslatok tanulmányozásával, melyek egyrészről a parcellázási törvényjavaslatnak oly értelemben leendő módosítását kivánják, hogy az erdők fenntartásának nagy horderejű elvénél fogva különösen a feltétlen erdőtalajon álló erdők szétdarabolása megakadályoztassék; másrészről pedig foglalkozott a magán-erdőtisztek jogviszonyainak szabályozása tárgyában beérkezett inditványnyal, mely törvényhozásilag kivánja rendezni a magánuradalmak szolgálatában álló erdőtisztek helyzetét, mert a társadalmi és közgazdasági tevékenységnek ezek elvitázhatatlanul ép oly egyenrangu tényezői, akár csak a mérnök, a gazdatiszt, a pénzintézeti tisztviselő, az iparvállalati ügyész, vagy a gyári orvos, stb. Illetékes tényezők sokat vitatkoztak és még sokat fognak vitatkozni afölött, hogy az általános drágaság és az ezzel járó sulyos megélhetési viszonyok korbácsolták-e fel a mai szociálpolitikai hullámokat, vagy megfordítva, de az kétséget nem szenved, hogy míg nálunk, e pár excellence hivatalnok-országban a ministerelnöktől lefelé az utolsó napszámosig a különféle rend- és rangfokozatok létráján a kis existenciák legalább egyet, a nagyok kettőt, sőt hármat is ugrottak, addig a magánerdőtisztek helyzetével úgyszólván senki sem törődött. „Egyenlőkkel egyenlően bánni" — lévén az igazságszolgáltatásnak egyik alaptétele, jogos a magán erdőtisztikarnak az a követelménye, hogy sajátos helyzetének megfelelő s törvénybe iktatott biztositékokat nyerjen.

Előbbi javaslatot az Arad-Temes-Déva-Lugosvidéki Erdészeti Egyesület, utóbbit pedig a Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete nyujtotta be, mely javaslatok megvalósulása érdekében a Baranya-Somogy-Tolnavármegyei Erdészeti és Vadászati Egyesület feliratot fog intézni az Országos Erdészeti Egyesülethez, kérvén azt, hogy az említett javaslatokat a törvényhozás asztalára juttassa.

A titkári jelentés további folyamán tudomására adja a közgyűlés, hogy az erdőőri és vadőri szolgálatban érdemeket szerzett altiszték között a következő jutalmak kerültek kiosztásra:

1. Jádi István, Festetich Tassilo gróf erdőőre kapott . . . . . 50 K.
2. Német János, Eszterházy Miklós herceg vadőre kapott . . . . . 50 K.
3. Lázár József, bellyei főhercegi urad. erdőőr kapott . . . . . 30 K.
4. Varga Ferenc, Festetich Tassilo gróf erdőőre kapott . . . . . 30 K.
5. Kardos Lajos, Festetich Pál gróf erdőőre kapott . . . . . 20 K.

Ezen kivül mindegyik jutalmazott részére egy elismerő oklevél is állittatott ki, mely a szerzett érdemek felsorolása mellett azok erkölcsi értékét van hivatva dokumentálni.

A Stainer-féle adományból két jutalomdijat szokott kitűzni az egyesület azok részére, kik a Pécsett megtartani szokott erdőőri szakvizsgát a legjobb eredménnyel teszik le. A mult évben Keresztes János, a bellyei fő-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hercegi uradalom erdőőre 25 K és Ruisz Béla, Festetich Tassilo gróf balaton-szt.-györgyi uradalmában szolgáló erdőőr pedig 20 K jutalomban részesült, kik közül előbbeni „kitünő", utóbbi „jó" eredménnyel állották ki a vizsgát.

Ezzel szemben jelenti a titkár, hogy az elmult évben az Egyesület pénztárába a következő adományok folytak be, nevezetesen:

A bellyei főhercegi uradalom 200, Márffy Emil főrendiházi tag 100, Somogy vármegye közönsége 100 és Stainer Gyula körmendi magpergető gyáros 100, összesen tehát 500 koronát juttattak Egyesületünk céljaira.

A titkári jelentés tudomásul vétele után a számadásvizsgáló bizottság nevében Dokupil Adolf bellyei főhercegi erdőfelügyelő jelenti, hogy a pénztárt minden tekintetben rendben levőnek találta, s Seeh Jenő pénztárosnak a felmentvény megadását javasolja, mely javaslatot a közgyűlés egyhangulag magáévá tett, s a felmentvény megadása mellett köszönetének is kifejezést adott.

A jövő évi költségvetés során elhatároztatott, hogy 150 korona pályadíjat tűz ki az Egyesület egy, az erdőgazdaság köréből szabadon választandó önálló értekezés megirására. A pályázatban csak erdészeti főiskolai hallgatók vehetnek részt.

Az Egyesület választmányában megüresedett két tagsági helyre titkos szavazással Hoffmann Sándor m. kir. közalapitványi erdőtanácsos és Bükkhely János m. kir. erdőmérnök választatik be.

A folyó ügyek letárgyalása után Partos Vilmos m. kir. közalapitványi erdőmester tartotta meg a mindvégig feszült figyelemmel meghallgatott felolvasását a kir. Terezianumi-alap bátaszéki erdőgazdaságának ismertetéséről. Igen érdekes adatokat tárt elő az uradalom alapításának történeti ismertetése, de a majdnem erdészekből álló hallgatóság figyelmét mégis a felolvasásnak az a része kötötte le leginkább, mely az erdőbirtok kezelési módjára, különösen pedig annak különleges felújítási módjaira vonatkozik. A hallgatóság minden tagja meghajtotta az elismerés zászlaját Partos Vilmos erdőmester előtt, ki nemcsak szóval, de tettekkel is bebizonyította, hogy szorgalommal és ügyszeretettel párosult szakavatottság még a természet következetes törvényeit is le tudja győzni abban a küzdelemben, melyet az emberi ész folytat a termőföld ősereje ellen akkor, ha ez az őserő az ember érdekeivel ellenkező irányban akar mozogni. Partos ezt a retrográd irányban ható akaró őserőt akként zabolázta meg, hogy az értéktelen, fűz és nyárral borított erdőtalajt az ő speciális erdősítési módjával lassankint meghódítja a sokkal értékesebb tölgy és kőris, utóbbi időben az amerikai kőris számára. Hogy ez az óriási küzdelem mennyi időt, előrelátást, szorgalmat, kitartást, csüggedést nem ismerő akaraterőt, a helyi viszonyok pontos ismeretét, végül mennyi szakavatottságot igényel, arról csak annak lehet fogalma, aki erről a helyszínén szerez magának tájékozást.

A teljes elismeréssel honorált felolvasással egyuttal a közgyűlés is befejezést nyert, mely után az uradalom vendégeiként a közeli nagyvendéglő éttermében fehér asztalhoz ült az egész társaság, hogy az ilyenkor elmaradhatatlan „. . . et fecerunt magnum áldomás" alapjait lerakja. A mindvégig derült kedélyhangulatban elkölttött pompás vacsorára eljöttek az uradalmi tisztek is Návay Emil uradalmi főfelügyelővel az élükön, sőt rövid idő mulva compareáltak a hölgyek is. Cigány is volt bőviben, mi sem hiányzott tehát ahhoz, hogy egy késő hajnalig tartó, kitünően sikerült mulatság tegye emlékezetessé a Baranya-Somogy-Tolnamegyei Erdészeti és Vadászati Egyesület bátaszéki közgyűlését.

Másnap következett a tanulmányi kirándulás, melyhez csatlakoztak még dr. Éry Márton Tolnavármegye tb. főjegyzője, Bodnár István szekszárdi lapszerkesztő és Halász Géza m. kir. erdőmérnök, megjelentek továbbá a vendéglátó uradalom tisztjei közül: Návay Emil főfelügyelő, Fabriczius István segédfelügyelő, Simon István, Tassy László, Lábody István ispánok, Traum János erdőgyakornok, Partos Gyula erdészeti főiskolai hallgató, Návay Pál és ifj. Mayer Gyula urak.

Az uradalmi erdőkbe kocsikon hajtatott ki a társaság, hol Partos Vilmos erdőmester gyakorlatilag is bemutatta mindazt, amit előtte való napon felolvasott. A Duna árterében levő füzes és nyáras erdőkben a tölgy és a kőris térfoglalása akként történik, hogy a vágható koru erdőrészletekben a vágást megelőzőleg már 5—6 évvel előbb a területet magasra nevelt suhángcsemetékkel alátelepítik, melyek, különösen a kőris, a gyér lombozatu nyár- és fűzfák beárnyalását igen sokáig eltürik, sőt mint ezek növekedése mutatja, kedvelik is Az alátelepitett nyár- és fűzerdők helyett ennek folytán lassankint tölgy és kőriserdők keletkeznek, melyek hogy az erdőbirtokosnak értékesebb favalasztékokat fognak szolgáltatni, s így az erdő jövedelmét fokozni fogják, bővebb indokolásra nem szorul.

Egy igen kellemes csónak-partie után megérkezett a társaság az u. n. bárkarakodói tisztáshoz, hol a halászok éppen akkor fogták ki a Dunából az ebédhez szükséges szebbnél-szebb halakat. Míg a fölséges halpaprikás elkészült, épen elég idő volt ahhoz, hogy az üveggömbre való versenylövészet megtartható legyen, melynek eredménye a következő:

9	gömbből	7	találással	I.	lett: Tassy László,
9	„	6	„	II.	„ Kolossváry Andor,
15	„	9	„	III.	„ Traum János,
15	„	8	„	IV.	„ Páncél Ottó.

Az I. dij egy szép vadásztáska volt, a II. egy Thermos, a III. egy vadászbot, míg IV. dij gyanánt a bátaszéki hölgyek egy hatalmas mézeskalács-szivet ajándoltak fel.

A programm teljesen ki lévén merítve, mint mindennek, úgy az erdőben eltöltött kedves napnak is el kellett mulnia, honnét mindenki egy kellemes és emellett tanulságos kirándulás emlékét vitte haza magával.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Fenyvesben.

Sötét fenyvesnek enyhe árnyán
Ülök mohos kőszikla-párnán.
A lombok közt a napsugár
Köröskörül bújkálva jár.

A méla csendben, mely körül vesz,
Nyájas zene a halk moraj, nesz,
Amint a lombsátor zizeg
S alant a kis folyó cseveg.

Lágy balzsamával itt az árnyba'
Reám borul az erdő szárnya
S míg elboritja kebelem,
El-elmerengek csendesen.

Oh, mintha szállanék, lebegve
Az erdő szárnyán messze, messze . . .
Nem bánt az élet-küzdelem,
A gondokat elfeledem.

S lelkemre ül sejtelmes érzet:
Talán csak álom ez az élet.
Szép álom, melyből oly nehéz
Mindegyre a felébredés.

Sárkány Imre.

A vadászbérletek uzsorásai.

Irta *Matusovits Péter*, kir. al-erdőfelügyelő.

Az állami tisztviselőket az állam az összes kincstári vadászbérletekből és egyéb más tárgyaknak bérletéből (kivéve a lakást) kizárja és illetve eltiltja. Ez helyes is. Az állással össze nem egyeztethető, hogy az állam saját tisztviselőjével bérleti szerződésben álljon. De ha az állami tisztviselőknek tilos az ilyen, miért nem tilos például a közigazgatásnál alkalmazott jegyzőknek? A községi vagy körjegyző rendesen suttyomban kibérli potomáron községe vagy összes községei határait és rendesen azért, hogy üzletet csapjon velük. Így például ismerek egy körjegyzőt, ki összes községei vadászterületét potomáron, 5—20 korona évi haszonbér mellett megszerezte és most uzsorát üz velük. A ny. megyei zs. járáshoz tartozó a.-v.-i vadászterületet (igen szép, nagy vaddús terület) az akkori körjegyző potomáron kibérelte és miután annyit bérelt össze, hogy maga be sem vadászhatta, üzletszerűleg albérletbe adta az ottani lakosoknak. Hogy mily különösek a feltételek, azt legjobban úgy ismertethetem meg, ha a furcsa szerződést szószerint közlöm. Ime: „Haszonbéri szerződés." Mely egyrészről B. Gy. bu. lakos mint bérbeadó, másrészről pedig S. I., St. F. és R. I. a.-v. lakosok mint bérbevevők között a következő feltételek mellett köttetett, u. m.: 1. B. Gy. albérletbe adja az a.-v. úrbéres és községi vadászati jogot S. I., St. F. és R. I.-nak mai naptól számítva egészen 1911. évi október hó 1-ig terjedő időre évente fizetendő 60 korona, azaz hatvan korona haszonbéri összegért. 2. Kötelesek bérlők az 1908. évre 30 koronát f. évi december 1-ig, 1909. évre 60 koronát, 1910. évre 60 koronát, 1911. (csonka) évre 60 koronát negyedévenkénti előleges részletekben a bérbeadó kezeihez pontosan és készpénzben lefizetni. 3. Kötelesek albérlők tűrni, hogy ezen itt írt bérleti idő alatt jogosított B. Gy., valamint annak vendégei albérletbe adott vadászati területeken vadászni, vagy hajtóvadászatot tartani s az elejtett vad felett, mint sajátjával, rendelkezni. 4. Kötelesek albérlők az 1909., 1910. és 1911. évekre minden évre egy darab kizsigerezetlen, legalább 15 kilót nyomó őzet, vagy őzbakot minden ellenérték nélkül B. Gy.-nak friss és élvezhető állapotban adni, illetve lakására szállítani, mit ha nem teljesítenének, úgy minden egyes őz vagy őzbakért kártérítés címén a bérbeadónak 20 koronát készpénzben lefizetni a fenti évekre kötelesek. 5. Az albérlők kijelentik, hogy ezen szerződésben kiírt feltételekért egyetemlegesen felelősséget vállalnak. 6. Azon esetben, ha albérlők az ezen szerződésben

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

írt feltételeket pontosan be nem tartanák, a szerződés érvényessége minden peres eljárás nélkül azonnal megszűnik, fennmaradván a fenti albérlőkkel szembeni kártérítési joga. 7. Ezen szerződésből eredőleges bármely per elbirálására a n. t.-i kir. járásbíróság illetékes.

Ezen szerződés a feleknek felolvasva, tót anyanyelvükön megmagyarázva, általuk jól megértve, mindenben elfogadva lett és tanuk jelenlétében aláíratott. Kelt B.-u., 1908. november hó 29-én. B. Gy. s. k. bérbeadó, S. I. s. k., St. F. s. k., R. I. s. k. Előttünk T. G. s. k. tanu, O. I. s. k. tanu, S. M. s. k. tanu. Utólag a felek még jogérvényesen és visszavonhatlanul kijelentik, hogy az esetben, ha albérlők a vadászati jogot másnak átengednék, azt csakis az ezen szerződésben írt feltételek, illetve kötelezettségekkel adhatják át. Ezen nyilatkozat felolvasva, elfogadva lett és aláíratott. Kelt B.-u., 1908. november 29. Aláírások a fentiek.

Az albérlők azonban ezen — rájuk nézve terhes — szerződéstől szabadulni óhajtván, kellő haszon mellett készek az albérlettől (160 korona évi haszonbér ellenében) elállani és azt összes jogaival és kötelezettségeivel az al-albérlőre ruházni. Az al-albérlő azonban amint megtudja a kérdéses szerződési feltételeket, kérdést intéz a körjegyzőhöz, hogy mily feltételek mellett volna hajlandó a furcsa 3-ik ponttól elállani? A körjegyző ezen ponttól szivességből kész 200 korona kártalanítás ellenében elállani és igy most a vadászterület évi haszonbére: az eredeti bér 20 K, + 60 K, + 20 K (őzérték) + 160 K, + 200 K = 460 korona, vagyis az eredeti haszonbérnek 2300 percentje. Hát nem uzsora-e ez? Ezért szükséges volna a vadászterületek albérletbe való átadásának a betiltása és legfőképen a községi és körjegyzőknek a vadászterületek kibérlésétől való eltiltása. Ha ez megtörténik, úgy nem fognak sem az olyan Sétaffy-féle vadászbérletüzletek, sem pedig ily vadászbérleti uzsorák történni.

A kistapolcsányi főhercegi uradalom ismertetése.

— Könyvismertetés. —

A wieni első nemzetközi vadászati kiállítás alkalmából *Borsiczky Ottó* főhercegi főerdész a fenti cim alatt, izlésesen kiállított, 92 remek képpel ellátott mű keretében ismerteti a főhercegi uradalmat.

József főherceg ő cs. és kir. Fensége a Bars és Nyitra vármegyékben fekvő, a Hrussó-várhoz és a jelenleg kastélynak átalakított kistapolcsányi vár történetéhez fűződő uradalmakat az 1897—1907. évek alatt a szomszédos birtokok megvásárlásával „Kistapolcsányi főhercegi uradalom" elnevezése alatt egy összefüggő birtoktestté növelte.

A rőtvad tenyésztésére az uradalom területe 14510·4 Ha., melyből 90·63% erdő. Az erdőben mindenfelé sok a rét és a vadlegelőül szolgáló mezőgazdasági terület. A növénytenyészeti viszonyok párosulva a kedvező éghajlati viszonyokkal, mindazt nyujtják ott a vadnak, mi életének fentartásához szükséges és ami kedvező tenyészetét elősegíti.

A nagykiterjedésü uradalmat Borsiczky Ottó, a mű szerzője, aki első képünkön ábrázolva szemléli a fekvő

Fekszik!

bikát, rendezte be oly szakszerüen, hogy az bárhol mintául szolgálhat annál inkább, mert az erdőgazdasági szempontok a vadállomány leggondosabb ápolása mellett is méltánylásban részesülnek.

Az uradalom területéből 10449·2 Ha. terület a rőtvad

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

és 510·5 Ha. dámvad tenyésztésére lett bekerítve összesen 99·821 km. hosszban. A három méter magas kerítés anyaga részben vas-, részben pedig faoszlopokra erősített sodronyháló, s oly erős, hogy azt semmiféle honi állat áiszakítani nem birja. A kerítésen, arra alkalmas helyeken beugrók vannak készítve, a közlekedés egy kulcsra járó ajtókon és kapukon keresztül történik.

A kerítés építésével egyidejüleg huszonkét erdő- és vadőri lakás is lett építve s az összes erdészeti és vadászati személyzet, melynek egy része eddig községekben lakott, az erdőbe lett kitelepítve.

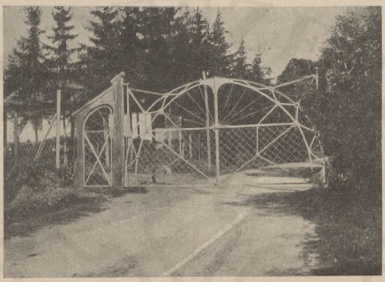

Csukott főkapu.

Bármely vadászterületen erős agancsú bikákat csakakkor lőhetünk, ha hosszabb időre előre kidolgozott vadászati, illetőleg lelövési tervet készítünk. Szerző az uradalomra vonatkozóan Raesfeld nyomdokain haladva, terjedelmes táblázatokban világosan állítja egybe a vadászati tervet az 1908—1923. évekre. Érdekes a rőtvadállomány egyedeinek korosztályokba való sorolása, melyet egész terjedelmében idézünk:

Bika 15 évesnél idősebb (erős)
„ 11—15 éves (vadászható)
„ 6—10 „ (középkorú)
„ 4—5 „ (fiatal)
„ 2—3 „ (nyársas, villás)
Suta. Ünő. Borjú.

A terv összeállításánál feltételeztetett, hogy az ünők 60 százaléka életének második, 40 százaléka életének harmadik évében nemz borjút, tehát ekkor megy át a sutakorosztályba. Feltételeztetett, hogy a sutáknak csak 60 százaléka nemz borjút, 40 százaléka van számítva meddőség és egyéb természeti erők okozta elhullásra. A borjak fele — mi megfelel a valóságnak — hím-, fele pedig nőivarúnak vétetett. Egyöntetű számítás végett fel- tételeztetett, hogy a szaporulat és az átmenet egyik korosztályból a másikba minden év julius hó 1-én történik.

A terv az 1907—1908. tél folyamán becsült és az 1908. év julius 1-re számított vadállományból indul ki és 15

A fenyőkosztolányi fővadászlak a pisztrángos tóval.

„A rőtvadállomány egyedei kor és nem szerint — tehát nem a könnyen tévútra vezethető agancságok száma szerint — a következő korosztályokba lett sorolva:

évet ölel fel. — Az állomány a vadászati terv felállításának első évében 12 erős, 41 vadászható, 50 középkorú, 94 fiatal és 107 darab villás-nyársas bika, 777 suta,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

187 ünő és 466 darab borjúból, összesen tehát 1734 darab rőtvadból áll; tehát 734 darab rőtvaddal több van, mint amekkora állományt (1000 drb) fentartani szándékozunk.

mánynak jelenleg több mint kétharmada nőnemű egyedekből áll, holott az állományt úgy óhajtjuk szabályozni, hogy az ivarok abban az 1 : 1 arány szerint legyenek képviselve."

Etető és sózó Piszki-n.

A borjak fele — mint azt feltételeztük — bikaborjú, tehát van $(304 + \frac{466}{2}) = 537$ darab hímnemű és 1197 darab $(777 + 187 + \frac{466}{2})$ nőnemű vadunk, tehát az állo-

A suták, ünők és borjak egymás között most a 3 : 1 : 3 arány szerint lesznek lőve. A szükséges kiigazítások eset-

Őfensége József főherceg 1909-ben elejtett legjobb bikája.

A „Remete".

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ről-esetre foganatosíttatnak s ily kiigazítást az 1909. évre egy táblázat foglal magába.

Az erdőgazdaság a lehetőség szerint összhangban áll a vadászattal. Az üzemosztályok és vágássorok úgy lettek bekerítve azokat, addig a vad szabadon legelheti, ott találván fel nélkülözhetetlen csemegéit, a málnát és földi szedert. A gyérítő és tisztázó vágások is téliben kezdődnek, hogy a vad a téli hónapokban jusson a fák rügyei

Lövonal vadászállásokkal.

alakítva, hogy a vadas területén lehetőleg egyenletesen elosztva, sok helyütt legyenek vágások. A vágások felujítása a kitermelést követő 5—6. évben foganatosíttatik,

A nagy tölgy.

és fiatal hajtásaihoz. A szabadon álló öreg, makkot termő tölgy- és bükkfák kiméletben részesülnek, ugyancsak a kecskefűz, nyár, boróka és fürtös bodza.

A területen mindenfelé vadgesztenyések lettek ültetve, vadalma, vadkörte és csicsóka (Topinambur) csenderesek telepítve. 233·2 Ha. szántóföld tisztán a vad számára műveltetik.

Bár ott a vad erdőn, mezőn mindent feltalál, ami kedvező tenyészetét és jó fejlődését előmozdítja, mesterséges táplálék nyujtásáról is gondoskodva van, melyet vadetető félszerekben és sózokban helyeznek el. Egy-egy drb rőtvadra naponta átlag egy kg. szálas és egy kg. szemes takarmányt számítanak. A sózókhoz húsz rész agyagra mintegy tiz rész sót és három rész foszforsavas meszet vesznek.

A rőtvadon kivül még igen szép sörtevad, jó őzvad és jelenleg 40 drb-ból álló muffl6n-állományt is fentartanak.

A rőtvad vadászata kizárólag cserkészeten történik. Az egész terület cserkelő-úthálózattal van ellátva. A vaddisznók főleg hajtóvadászatokon lövetnek. 6 m. széles lövonalak, melyeken állandó vadász-állások vannak készítve, hálózzák be a vadászterületet.

A vadászati szempontból igen érdekes leirást lőjegyzékek, vadászati tervek, levetett szarvasagancsok jegyzékének kimutatásai zárják le, s a mű értékét emelik a szebbnél-szebb felvételek, melyekből néhányat bemutatunk.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Séták a vadászati kiállításon.

III.

Királyunk Ő Felsége gödöllői vadászterületeinek méltó testvérpárja, a természeti szépségeiben is felülmulhatlan *mürzstegi* terület, ahol Európa koronás főinek legtöbbje megfordult már I. Ferenc József vadászvendégeként. A mürzstegi vadászkastélyt a maga természetes egyszerűségében látjuk itt szemeink előtt a kiállításon. A lebilincselően szép és becses tartalmu kastélyról főmunkatársunk, Remetei Kőváry János is megjegyzi egyik levelében, hogy az külön leirást érdemel, így tehát részletesen is meg kell emlékeznem magáról Mürzstegről, annak fejlesztéséről hirű vadászkastélyáról és vadászkincsgyűteményeiről egyaránt.

Az erdődús Stájerország Magyarországgal határos részének egyik legfestőibb vidéke a Mürz-völgye, amelynek kiinduló állomása Bruck a Mura mellett, a turisták által is leglátogatottabb pontja Mürzzuschlag, fekvésének bájában és vadászterületének értékességében pedig határozottan legkiválóbb része maga Mürzsteg vidéke, stilszerű és hirneves vadászkastélyával. Hatalmas sziklafalak közt omlik alá a tajtékzó két Mürz, a Hidegmürz és a Lassúmürz vize. Szédítő sziklamagaslatok közt vezet itt a Mürzvölgy keskeny útja, amelyen a természeti szépségek iránt oly fogékony Erzsébet királynénk is olyankor, amidőn királyi férjével a Stájer határhegyek vidékén tartózkodott, gyakorta lovagolt a hegyek közé, nem törődve a keskeny utmeredekek és az ingó fahidak veszedelmével. Közel ahhoz a völgykatlanhoz, ahol a két Mürz vizének zöld tajtéka egyesül, egy kezdetleges fahid korhadt gerendázata beszakadt egyizben a királyné és lova alatt. A gerendák közé zsoruit csodásan értelmes állat csöndben viselkedett addig is, amig egy a közvetlen közelben dolgozó favágó a királynét és lovát a halálosan veszedelmes helyzetből óvatosan ki nem szabadította. A szerencsés megszabadulás emlékét díszes márványlap jelzi ma a sziklafalak oldalán, közvetlenül a hely fölött, ott, ahol ez az esemény 1883. augusztus 26-dikán oly szerencsés kimeneteli nyert. A márványlapot Mária Valéria kir. hercegnő helyeztette a sziklafalba.

A mürzstegi vadászterület a Középeurópában honos hasznos vadak valamennyijének otthont nyujt. Magas korára való tekintet nélkül. Ő Felsége több évtized óta minden évben fölkeresi a Mürzvidéket. Hogy minő eredménynyel, azt a kiállítás lőstatisztikai adatai és képei legfényesebben igazolják; legkivált pedig azok a képfelvételek, amelyeket boldogult Rudolf trónörökösünk kedvelt embere Pausinger honfitársunk művészi keze örökített meg. Ilyen epizódokként látjuk a kiállításon az Ő Felsége által ejtett 1. és 500. szarvasbika, az 1500. és 2000. zerge, az 1000. vadkan, a 800. fajdkakas és a 100. róka elejtésének jeleneteit mesteri krétarajzokban. Az uralkodó vadász életéből való képek történelmi keretükkel és adataikkal, mintegy szemléltetőleg támogatják a vadászat fejlődésének történetét.

Az ischli nyári kastély termeit díszítő 400 szebbnélszebb zergekampó is ide került a vadászati kiállítás egyik legszebb és legvonzóbb helyére, a mürzstegi vadászkastélyba, amely Magyarország vadászati csarnoka mellett a kiállításnak tagadhatatlanúl egyik legszebb és legvonzóbb alkotásaként szerepel.

Magát Ő Felségét is, amidőn a kiállítás területét május és junius havában ismételten meglátogatta, ez a két csoport érdekelte szemmelláthatóan is a legközvetlenebbül; különösen pedig meghatotta őt a mürzstegi vadászkastély jól ismert régi alkalmazottainak jelenléte, akik személyesen időztek a kiállítás alkalmával, majdnem megszakitás nélkül a vadászkastély egyes osztályaiban.

A kastély belsejében fölhalmozott vadászkincsek a földszinten 10, az emeleten 13, összesen tehát 23 termet foglalnak le. Az itt kiállított eredeti vadász-bútorberendezés borókafából és vadbőrből művésziesen készült anyagával valóságos különlegessége a kiállításnak. Az eredeti berendezés beosztásán alig változtattak valamit. A földszinten találjuk az ebédlőt, a tekézőszobát, a főhadsegéd szobáját és a személyzet helyiségeit. Az emeleten van a király két vejének szobája; néhány vendégszoba, az elfogadó terem, egy-két mellékhelyiség s végül Ő Felsége dolgozószobája és az abba nyiló egyablakos hálószoba. Ez a hálóhelyiség a patriarkális egyszerűségnek netovábbja. Butorzata a vaságyon kivül mosdószekrény, két szék és imazsámoly.

A király Vők szobájában lakott 1903. őszén Ő Felsége vadászvendégeként II. Miklós orosz cár. Itt kötötték az oly sokat emlegetett történelmi nevezetességü mürzstegi egyezményt.

A teremnek belsejében fölhalmozott trofea-különlegességek sorából fölemlíthetők: egy 1894. évben Ő Felsége által leteritett abnormis színü zergebak; egy serlegalakú agancsképződmény, amelyet Ő Felsége gyufatartóként használ gal. Díszes trofea-csoportozat, egy az orosz cár által elejtett medve karmaival.

A király háló- és dolgozószobájának falait vadászjeleneteket ábrázoló aquarell-képek díszítik. Igazán művészes kézre való legbecsesebb példányai e gyüjteménynek a néhai Rudolf trónörökös és Mária Valéria kir. hercegnő által festett képek. Végül a király előszobájában különös figyelmet érdemel még egy ritka műbecscsel biró spanyolfal, amely Krisztus kinszenvedésének egyes jeleneteit ábrázolja. A fal áttetsző üvegrészeit valódi rubinkövek helyettesítik; miáltal e megbecsülhetetlen értékü műtárgy az egész kiállításnak kétségtelenül egyik legértékesebb objektuma.

Gyulai Gy. Károly.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

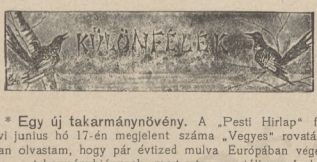

* **Egy új takarmánynövény.** A „Pesti Hirlap“ f. évi junius hó 17-én megjelent szálma „Vegyes“ rovatában olvastam, hogy pár évtized mulva Európában vége lesz a takarmányhiánynak, mert a tengerentúli országokban sikerrel használják fel állattakarmányul a tövisnélküli kaktusznövényt, amelynek állítólag az a két főelőnye is megvan, hogy roppant víztartalmu, s hogy száraz időjárás mellett is egy-egy holdon igen bő termést ad.

Nincs szükség ezen kaktuszfaj meghonosítására, mert a növénykisérleti állomások Németországban és hazánkban egy új takarmányféle növény meghonosítására tettek eredményes kisérletet, ez a növény az Amerikából importált „Helianthus salsifis.“

Néhány igen jól bevált és használható vadtakarmányféleségünk ma már körülbelül kipróbálva, szakszerü alkalmazásban szinte megszünteti a takarmányhiányt és a fővadak kéreghántását.

Minden előnye és jósága azonban ezeknek a növényeknek teljesen háttérbe szorul a már akklimatizált és Ausztriában már nagyban termelt „Helianthus“ jósága és kitünősége mellett.

A „Helianthus“-t Észak-Amerikában „Salsifis“-nek nevezik (ami azonban össze nem tévesztendő a „Helianthus tuberosus“-sal), mely még egész Ausztriában és Németországban ismeretlen gazdasági növény, mert csak az erdészeti növénykisérleti állomás termelt, e növénynek hozamképessége szinte csodálatos.

Abban a kellemes helyzetben vagyunk összeköttetéseink révén, hogy az erdészet, vadászat és különösen a mezőgazdaság, s így állattenyésztés iránt érdeklődőknek, de különösen a vadtenyésztés és állattenyésztéssel foglalkozóknak ezt az értékes és felette becses növényféleségét bemutathatjuk és a legmelegebben ajánlhatjuk.

A helianthus növénynek gumós gyökere van s virágzása kezdetén, ami szeptember hónapban történik; a növényszár magassága 1 m. 80 cm., a leveleinek hossza 20 cmtr, a levél szélessége 10 cm. A növény maga 3 mtr magasságig nő, s már az első félévben nagyon jó menedéket nyujt a vadnak, tehát csenderesnek — remize — alkalmazva is kitünő hasznot hajt.

A növény sötétzöld, fürészelt és apró piheforma szőrös levelei, valamint a nedves szárai is egy első osztályu vad és szarvasmarha-takarmányt szolgáltatnak.

A levegőn szárítva, kévékbe kötve elraktározva, megtartják tápértéküket egészen a másik aratásig.

A kisérleti telepnek (ahol ezt a növényt kipróbálták) talaja trágyázatlan volt, csekély értékü agyagos homok, alatta erős kövecses altalajjal, déli fekvésü s így a nap perzselő hevének kitéve; körülbelül 8 hétig kiadós esőt nem kapott; a fű a környéken a nap hevétől leperzselve, teljesen kiégve; a közeli bokrok, cserjék és fák levelei a kegyetlen forróságtól szinte összezsugorodottan lógtak alá a fákról; sőt a kisérleti terep közvetlen közelében lévő s a fagy és hőség iránt érzékelten amerikai douglasfenyő tűlevelein is nyomot hagyott a nap perzselő heve. Ez a rendkivüli s tartós nyári és kései nyári saharai forróság 1908-ban a helianthus növény fejlődésére abszolute semmi káros hatással vagy befolyással nem volt. Ennek a növénynek a levelei és kórói kitünő állati és vadtakarmányt adnak; augusztus hó végével, a földtől felfelé körülbelül 30 cmtr magasságban levághatók és a tő, kedvező időjárás mellett, még abban az évben még egy termést adhat. Mindezen előnyeit és hasznosságát azonban túlszárnyalja ennek a növénynek a gumós gyümölcse.

A gumós gyök hossza egyremásra 25 cmtr, a 6—7 részre, illetve izekre osztott gumók elérik a 0·32, egészen a 0·35 mtr is.

A legidőszakibb ültetése e növénynek a kései ősz, novembertől kezdve.

A helianthusnak, kedvező időjárás mellett, elképzelhetetlen mennyiségü gumós termése van, legalább is ötször dúsabb, mint a krumplinak.

Egy kisérletező erdész szaktársam állítása szerint épen nem megy ritkaságszámba az, hogy egy-egy tő alatt 500 drb gumót is találunk. Ha ezen állítás kissé túlzott volna is, mégis gondolkozóba ejt bennünket ennek lehetősége, még akkor is, ha tudjuk, hogy e növénynek gumótermése mennyiségben utólérhetetlen és felülmulhatatlan.

A helianthus kitünően díszlik minden talajon, legyen az nedves, vizenyős vagy száraz, agyag vagy homok, hideg avagy melegebb minőségü. Kitünően díszlik árnyék és félárnyékban, ép úgy a teljes napsütötte talajokon is. A kisérletek eredménye szerint a helianthus legjobban szereti mégis a napos, homokos talajt, természetes a nagyobb termőeredmény elérhetése céljából a talaj ott, ahol lehet, trágyázandó.

A helianthust, ép úgy mint a csicsókát, csak egyszer kell vetni, ültetni, a rákövetkező években pedig csak szedni kell a termést, — úgy a lombot, mint a gumóit, mert ahol egyszer gyökeret vert, onnan azután nehezebb kiirtani, mint a legkonszabb tarackot. Bizonyság erre a kisérleti telep (1908-ról); ez a parcella 1908. év őszén keresztül-kasul alaposan feltakarittatott a gumóktól 50 cmtr mélységig. A legcsekélyebb gyökérszál és legparányibb gumórészlet is összeszedetett, hogy egy nagyobb területet ültessenek be azzal, s az utána maradt terület pedig készakarva ugarnak hagyatott. Mégis már kora tavaszszal (1909-ben) imitt-amott mutatkozott a helianthus benne, kibujt rejtekhelyéről, s az idei nyár folyamán már körülbelül 400 helianthus törzset számláltak meg azon a helyen, ahonnan azt teljesen kiirtottnak vélték. Különösen szép siker ez, ha figyelembe vesszük, hogy az a terület 8 év óta trágyát nem látott, s hogy azon kisérleti telepre 1908-ban csak 100 darab szétdarabolt gumó vettetett el és hogy a gumók összel alaposan és tüzetesen felszedettek.

Egy jól előkészített és megmunkált talajon ez a gumós növény a vadtenyésztőket teljes mértékben ki fogja elégíteni. A sachalin tartalmu csicsóka és más egyéb eddig használt vadtakarmány-növények abszolute nem mérőzhetnek ezzel az értékes növénynyel.

Azonban ennek a növénynek különféle célokra való felhasználhatósága még nincsen egészen felderítve, sem kimerítve. A helianthus gumó ugyanis nemcsak hizlalásra és vadtáplálásra, hanem kellemes izénél fogva ember általi fogyasztásra is alkalmas. Izre leginkább hasonlítható a spárgához.

A helianthus, amelyről itt szólunk (s amelyet nem szabad összetéveszteni a virágkereskedésekben kapható hasonló helianthus-félékkel) egy nagyon egészséges növény, féreg és kukac sohasem támadja meg, sőt mikroskopikus

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vizsgálódások után is teljesen gombamentesnek bizonyult, amit például a krumpliról éppen nem állithatunk. Emlékezzünk csak a „krumpli-kolerá"-nak nevezett rothadásokra és az azt megtámadó élősdi penészgombákra (Phytophtora infestans), amik évente roppant termésmennyiséget semmisítenek meg és tesznek élvezhetetlenné. Ezenkivül sok kárt tesz a krumpliban a 3 év óta fellépett levélzsugorodás is.

Annak a megvizsgálására, hogy a gumók valóban fagymentesek-e, a következő kisérletet tettem: a téli hideg fagyban künhagytam egy kupac gumót decemberben és és felszedés és elkészítés után a legkevesebb és legcsekélyebb elváltozást sem lehetett: izén észrevenni.

A hellianthus-gumó legközelebbi időben chemiai vegy elemzés alá fog vétetni s az eredmény felől annak idején majd megemlékezünk e lap hasábjain.

Az előre látható érdeklődés folytán, amelyet vad- és állattenyésztőink ezen valóban értékes növény iránt esetleg tanusítani fognak, még ei kivánunk mondani egyetmást és beszerzési forrását, termelését, valamint felhasználását illetőleg is némi utbaigazitásokat kivánunk nyujtani, — mert nem adunk sok időt annak, hogy a nagy mezőgazdaságok felismerik eme növénynek kiváló értékét és csakhamar meg fogják kezdeni nagyban való termelét.

A leghelyesebb és legsikeresebb ültetési időszaka e növénynek egész november hónap, tavasszal pedig április. A teljesen fagymentes, vagyis a téli fagyásoknak ellenálló képességgel biró gumóvagdalékos, bármily időjárás mellett is, november hónapban sikerrel ültethetők.

A gumó-vagdalékok alatt több vagy kevesebb 4—10 cmtr hosszúságu vékony vagdalványok vagy vastagabb gumódarabok értendők, amelyek mindegyike képes egy erős, felsőleveles szárat hajtani és egy félméternyi hosszú, föld alatt futó, több gumóval biró gyökeres indát eresztení. Ezen tulajdonsága folytán a növény gumói a kisérleti telepen annak idején felszedhetők és folytonosan előre haladva, lassanként az egész pagony vagy terület beültethető a helianthussal, miáltal egy kitünő legelőt és takarmányt biztositottunk állataink számára télire itt megemlítjük tájékoztatási, hogy 100 drb vagdalvány ára 12 — tizenkettő — korona és hogy az ültetés egy □ mtr távolságra történjék.

Minthogy mi magunk is csak pár éve, hogy kisérleteinkben a helianthus salsifissel, így természetesen még nem vagyunk abban a kellemes helyzetben, hogy beszerzési forrásul ajánlkozhassunk; e tekintetben tehát az érdeklődőket: R. Muck cs. és kir. kisérleti állomásvezető erdőtiszthez (Znaim, Grosse "Nikolaigasse 9, Mähren) utaljuk, aki az ültetés mikénti foganatositásáról és a termény, a gumók, úgyszintén a lomb, szár és leveltakarmánnyal való eljárásról készséggel nyujt tüzetes utbaigazitást.

Az ősz folyamán egyéb kisérleteinkről is a tekintetes szerkesztőség engedelmével e lap hasábjain be fogunk számolni, különösen pedig azokról, amelyek a jószágtenyésztő gazdákat is igen közelről érdeklik.

Igy azután, ha az itt felvetett s megemlített takarmányfeleséggel kisérletet tesznek, akkor a takarmányszükség meg lesz oldva és nem kell a kaktuszra évtizedekig várni.

Különösen ajánlható a helianthus juhászatot tartó gazdáknak.

Szlávik Nándor.

* **Kitüntetés.** Ő Felsége *Török* János főerdőőrnek állandó nyugalomba helyezése alkalmával, sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálata elismeréséül a koronás ezüst érdemkereszket adományozta.

* **Nyugalmazás.** A m. kir. földmivelésügyi minister Ő császári és apostoli királyi Felségének Bad-Ischlben 1910. évi augusztus hó 3-án kelt legfelső engedélye alapján *Rónay* Antal ministeri tanácsost sok éven át teljesített kitünő, hasznos és hü szolgálatainak teljes elismerése mellett — saját kérelmére — állandó nyugalomba helyezte.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság kerületében *Gombossy* József m. kir. erdőmérnököt Garamszentandrásról Kisgaramra, *Torák* Aladár m. kir. erdőmérnököt pedig Kisgaramról Garamszentandrásra helyezte át, s előbbit a cserpataki, utóbbit pedig a garamszentandrási m. kir. erdőgondnokság vezetésével bizta meg.

* **Birtokvétel.** Az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak gurahonci 10.000 k. holdas erdőuradalmát József főherceg Ő Fensége megvette. Ezen erdőbirtok eddig is megfelelő gondozásban részesülve, szép vadállománynyal bir, különösen szarvas, őz és vaddisznóban. Az új birtokos még több uj vadászati berendezést szándékozik létesiteni, miáltal remélhetőleg rövid időn belül vadászati szempontból az ország legjobb területeihez fog tartczni. Ajtay Sándor erdőmester áttépve a Főherceg szolgálatába, továbbra is ezen erdőbirtokot fogja kezelni.

* **A Házinyúltenyésztők Országos Szövetsége** Budapest, (Csillaghegy most számolt be felévi működéséről, jelentéséből megismertük a Szövetség rendkivüli gazdag közgazdasági tevékenységét, amelyből csak a következőket kivánjuk kiemelni:

Élénk élet uralkodik a házinyúltenyésztés berkeiben. A Házinyúltenyésztők Országos Szövetsége ugyan nem vert a nagy dobot, de fontos közgazdasági, szociális és népnevelési tevékenysége minden tájékozott gazda előtt tökéletesen ismeretes.

Tóth Ferenc, a Szövetség titkára „A Házinyúltenyésztés" cimü munkájának ingyenes kiosztásával akkora érdeklődést keltett föl a házinyúltenyésztés iránt, amely várakozását felülmulta. Reális érték tekintetében ez a mostani érdeklődés sokkal becsesebb a réginél azért, mert ezeknek a kezdőknek nem igértek aranyhegyeket, ezek tehát nem 500 százalékos bázisra alapitották kalkulációjukat, hanem csak tisztességes és polgári hasznot vagy élelmezésük javitását várják a nyúltenyésztéstől. Ezek az előnyök pedig ki nem maradhatnak.

A Szövetség tavasz óta száznál több szegény tenyésztőt juttatott ingyen kiváló tenyésztő anyaghoz.

Tiz helyütt — legutóbb Marosvásárhelyt és Dicsőszentmártonban a Szövetségből kirendeltség meghivására — előadást tartott a házinyúltenyésztésről.

Az őszszel több vidéki városban lesz házinyúlkiállitás.

A tenyésztett anyag értékesítése immár nem okoz gondot. Mindnyájan tudjuk, hogy Szövetségünk a kiválóan sikerült tenyésztőanyagot tenyésztő állatok céljára, bármifele állatot pedig levágás céljára kilogrammonként élősulyban 80 fillérért, — tehát a hizott marha árának jóval alatta — megvásárol.

A Székesfőváros Központi Vásársarnokában fentartott vágószékünkben állandóan friss házinyulat szerezhet be olcsó áron jogyaszló közönségünk.

Nagy számu gerezsák gyüjtése, értékesítése és földolgozása élénkitette az idei szezont.

A szövetség négyszáz ólas, állandó kiállitási jellegü nyultelepét nap-nap mellett az érdeklődők és tanulni vágyók serege látogatta, az ország minden részéből.

A tenyésztés irányra és módja számtalan összejövetelen és gyülésen megállapitottott és a Szövetség hivatalos lapjában a Csillaghegyen megjelenő Házinyúltenyésztés és Értékesités-ben tárgyaltatott.

A szakirodalom termékei is szaporodtak. Megjelent Machacsek Ferencnek a „Belga óriás nyúl természete és ápolása" cimü munka, amelyre bármely fajta tenyésztőjének nélkülözhetlen szüksége van és melyet 1 K 20 fillérért megkülld a Szövetség.

A házinyúltenyésztés pulsusának veréséről adott rövid diagnosisunkból tehát mindenki az életfolyás élénkségét fogja megállapitani.

Az év első felének alapvető élénk munkája reményt nyujt arra, hogy az év végi eredmény várakozásunkat kielégiti.

A „munka" táplálja reményünket a jövő sikeréhez!

* **Vadvétel.** *Weinberger* Vilmos halcsarnoka Budapest Deákter. vesz: foglyot darabonként 75 fill., nyulat drb.-ként 2 K 40 fill., szarvast kilónként 60 fill., őzet kilónként 1 K 10 fill., vaddisznót kilónként 60 fillérjével.

* **Faragó Béla** zalaegerszegi magpergető gyárának őszi csemete-árjegyzéke már megjelent, melyet mindenkinek szivesen megküld, ha ezirant levélileg felkeresik. Őszi mag-árjegyzéke pedig októberhóban fog megjelenni, addig is árajánlattal készséggel szolgál.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Szám: 4071—1910.

Faeladási hirdetmény.

A besztercei m. kir. erdőigazgatóság területében a szamosvölgyi felső m. kir. erdőgondnokság felügyelete alá tartozó és Ujradna község tulajdonát képező legelő területen szálaló használatra törzsenkint kijelölt és megbecsült 2393 drb 4003 m^3 fenyőműfa és 40 drb 127 m^3 kőris műfa tövön való eladására Besztercén, a m. kir. erdőigazgatóság hivatalos helyiségében **1910. évi október hó 4-én d. e. 11 órakor** a vagyonfelügyeleti hatóság jóváhagyásának fentartása mellett zárt irásbeli ajánlatok utján nyilvános versenytárgyalás fog tartatni.

Kikiáltási ár — amelyen alul a fakészlet el nem adatik — 25161 (huszonötezerszázhatvanegy) korona.

A zárt irásbeli és ivenkint 1 korona bélyeggel ellátott és a kikiáltási ár 5 százalékát kitevő bánatpénzzel felszerelt ajánlatok, amelyekben a megajánlott vételár szóval és számjegyekkel is kiirandó és amelyekben ajánlattevő által határozottan kijelentendő, hogy az árverési és részletes szerződési feltételeket ismeri és azokat változatlanul elfogadja, 1910. évi október hó 4-én d. e. 11 óráig a besztercei m. kir. erdőigazgatóságnál nyujtandók be.

Oly ajánlatok, melyek ezen feltételeknek nem felelnek meg, amelyek elkésve nyujtatnak be, vagy pedig a megállapított árverési és szerződési feltételektől eltérő kikötéseket tartalmaznak, figyelembe nem vétetnek.

Az erdőigazgatóság fentartja magának azt a jogot, hogy a község vagyonfelügyeleti hatóságával egyetértően, az ajánlatok közül szabadon választhassa elfogadásra azt, amelyet — tekintet nélkül az ajánlat magasságára — saját belátása szerint legmegfelelőbbnek talál, vagy hogy az összes ajánlatokat is vissza utasithassa.

Az árverési és részletes szerződési feltételek a beszterci m. kir. erdőigazgatóságnál és a szamosvölgyi felső m. kir. erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Besztercén, 1910. évi augusztus hó 30-án.

M. kir. Erdőigazgatóság.

Sz. 303—910. k. b.

Faeladási hirdetmény.

A csikszentdomokosi közbirtokosság eladja nyilt árverésen a földmivelési minister ur 95430. 908. számu rendeletével megadott engedély alapján a csikmadaras 2-ik rész Kecskebükk és Kisáca nevü erdőrészekben mintegy 553·98 k. holdon törzsenkinti felvétel alapján kéregnélküli és a termelési és szállitási apadékok levonásával 129715 köbméterre becsült lucfenyő haszonfa tömeget.

Megjegyeztetik, hogy az 553·98 k. holdból a Kisáca erdőségre esik 84·3 k. hold, a Kecskebükk erdőrészre pedig 469·95 k. hold és a 129715 köbméter haszonfából a Kisáca erdőrészre esik 16051 köbméter, a Kecskebükk erdőrészre pedig 113664 köbméter.

Az összes kikiáltási ár 774100 korona, azaz hétszázhetvennégyezeregyszáz korona, ebből esik a Kisáca erdőrészre 86700 korona, a kecskebükki erdőrészre 687400 korona.

Az értékesítés céljából

1910. évi október hó 24-én d. e 10 órakor

Csikszentdomokos községházánál nyilvános szóés zárt irásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Árverezni lehet mind a két erdőrészre együttesen és külön-külön is.

A fatömeg becsáron alul nem fog eladatni.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az irásbeli ajánlatok ellátandók szabályszerü bélyeggel és a kikiáltási ár 10%-át tevő összegnek a csikszeredai kir. adóhivatal pénztárába történt letétbe helyezéséről szóló nyugtával.

Szóbelileg árverezni kivánók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át kitevő bánatpénzt a csikszeredai m. kir. adóhivatalnál letétbe helyezni és a letéti nyugtát az árverési bizottságnak bemutatni.

Az árverési és szerződési feltételek megtekinthetők Csikszentdomokos községházánál és a járási erdőgondnokságnál Csikszeredán.

Csikszentdomokoson, 1910. szeptember 6-án.

Ferencz Antal b. jegyző. 2 - 1 **Barabás János** b. elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Sz. 490—910. m. j.

Faeladási hirdetmény.

Csikvármegye magánjavainak igazgatósága közhírré teszi, hogy a Csikvármegye magántulajdonát képező Felsőtölgyes I. határrészében fekvő „Balás" és „Deákpataki" erdőrészekben az 1908. évben használt széldöntéses vágásterületeken visszamaradt, erdőgazdasági szempontból ckszerűen fenn nem tartható lucfenyő és bükktörzsek faanyagai az alábbi 2 csoportban és kikiáltási áron **folyó évi október hó 28-án délelőtt 10 órakor** Csikszeredában, a megyei magánjavak igazgatóságának irodájában (vármegyeház) megtartandó nyilvános szóbeli és írásbeli versenytárgyaláson a legtöbbet igérőnek el fognak adatni.

I. csoport:

A Balázspataki erdőrészben 112·18 kat. hold vágásterületen kijelölt 17.916 darab 10.225 tm^3-re becsült gömbölyű lucfenyő-haszonfa, kikiáltási ára ötvennyolcezerkilencszáznyolcvanöt (58.985) K;

II. csoport.

A Deákpataki erdőrész 3 vágásterületén, összesen 46·17 kat. holdon kijelölt 3722 darab 3236 tm-re becsült gömbölyű lucfenyő-haszonfa és mintegy 300 m^3 bükk mű és tüzifa, kikiáltási ára: tizenkilencezerkilencszáztizenkettő (19.912) K.

Mindkét csoport faanyagára egy összegben is tehető együttes ajánlat. A kikiáltási árak 10%-a bánatpénzül az árverés megkezdése előtt az árverési bizottság elnökének kezébe leteendő.

A szóbeli árverés megkezdése előtt benyujtandó és szabályszerű bélyeggel ellátott írásbeli zárt ajánlatok a megajánlott vételár tiz (10) %-át kitevő bánatpénzzel, vagy megfelelő óvadékképes értékpapirral látandók el és tartalmazniok kell egyuttal azt a kijelentést is, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri s magát azoknak aláveti.

Elkésetten érkező és utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A fatömegek a kikiáltási áron alul nem fognak eladatni.

Kihasználási határidő a jogos szerződés kézbesítését követő 14. naptól számitandó egy (1) év.

Az I. csoportbeli vágásterület a gyergyótölgyesi tutajrakparttól és fapiactól öt (5); — a II-ik csoportbeliek pedig átlag 3 km. távolságra fekszenek.

Az árverési és szerződési feltételek, valamint a becslésre vonatkozó közelebbi adatok a kezelő m. kir. járási erdőgondnokságnál (Gyergyótölgyesen) és a Csikvármegyei magánjavak igazgatóságánál (Csikszereda, vármegyeház) tekinthetők meg.

Csikvármegye magánjavainak igazgatósága.

Csikszereda, 1910. évi aug. hó 23. napján.

Dr. Csiky József,
igazgató.

2—1

23023. sz. 1910.

Pályázati hirdetmény.

Az üresedésben levő

városi főerdészi állásra

Kecskemét város törvényhatósági bizottságának 251/kgy. 1910. számu határozata alapján pályázatot hirdetek.

Az állást a város törvényhatósági bizottsági közgyülése életfogytig érvényes választás utján tölti be. A pályázók magyar állampolgári minőségüket, büntetlen előéletüket, életkorukat, egészségi állapotukat, az 1883. évi I. t.-c. 12. §-ában előirt előképzettségüket, eddigi szolgálatukat hitelesen igazolni tartoznak. A szabályszerüen felszerelt pályázati kérvények hozzám — közszolgálatban állók részéről szolgálati uton — **folyó évi október hó 15-ének délelőtti 11 óráig** nyujtandók be.

A főerdészt az érvényben álló szervezeti szabályrendelet értelmében 1800 K fizetés, 400 K lakáspénz, 400 K lótartási átalány, továbbá 30 hold föld használata, 5 öl kemény- és 5 öl puhafailletmény illeti meg. A törvényhatósági bizottsági közgyülés azonban 251/kgy. 1910. sz. határozatával a főerdész javadalmazását 5 évi városi szolgálatig 3600 K, 6—10 évi szolgálatra 4000 K, 10 évi szolgálat után 4400 K fizetésben, 910 K lakáspénzben, 1200 K fuvardij és 600 K napidijátalányban állapította meg s elhatározta, hogy addig is, amig ezen határozata a m. kir. belügyminister úr jóváhagyása alapján hatályba léphet, a jelenlegi szervezeti szabályrendelet szerint járó földilletményt előzetes havi részletekben esedékes évi 150 K, a failletményt ugyancsak havi előzetes részletekben folyósitandó 320 K készpénzzel megváltja. A 251/kgy. 1910. számu határozatban megállapított illetmények folyósitása után azonban a főerdésznek sem természetbeli illetményekhez, sem azok készpénzértékéhez nem lesz igénye.

Kecskemét, 1910. évi szeptember hó 5.

Kada Elek, polgármester.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Elveszett erdőőri szakvizsgálat-bizonyitvány.

Veress Károly nagybaári kerületi erdőőrnek a nagyszebeni kir. erdőfelügyelőség által 1904. évben 11. szám alatt kiállított **erdőőri szakvizsgálati bizonyitványa** elveszett.

Ezen tény ezuton is nyilvánosságra hozatván, felkérjük az esetleges megtalálóját, hogy a bizonyitványt a nevezett **kir. erdőfelügyelőségnek**, vagy pedig a **petrozsényi magy. kir. állami erdőgondnokságnak** megküldeni szíveskedjék.

Sz. 2—1910, urb.

Árverési hirdetmény.

Királyhalma község volt urbéresek közbirtokossága eladja a **f. évi szeptember hó 29-én d. e. 10 órakor** a község házánál tartandó irásbeli zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a földmivelésügyi Minister Urnak 27241/910. sz. a. kihasználásra engedélyezett, a legelőerdő területén levő 2500 darab tölgytörzset.

A 2500 drb tölgytörzs összes fatömege szakértői becslés szerint 5218 m^3-ból 1129 m^3 műfa és 4089 m^3 tüzifa. A becsár 21600 K, bánatpénz 2160 korona, mely az árverés kezdete előtt készpénzben, vagy óvadékképes papirban leteendő.

Árverési feltételek helyben és a kőhalmai m. kir. Erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Királyhalmán, 1910. szept. 1-én.

Morain Miklós elnök. **Tafler Gyula** jegyző.

Ad 2066/1909. szám.

Tölgyfa-eladás.

A tiszakarácsonyfalvi volt urbéres birtokosság Tiszakarácsonyfalva község házánál **1910. évi október hó 27-én d. e. 11 órakor** megtartandó, zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a m. kir. Földmivelésügyi Ministerium 8496/1909. sz. engedélye alapján eladja a 140·3 k. h. kiterjedésü tiszabalparti erdőbirtokán e célra tövön kijelölt és kibélyegzett 11000 darab 16 cm. és azon felüli mellmagasságu átmérőjü tölgyfatörzset.

A hatósági becslés szerint van:

16—20 cm.	mellmagasságu átm.	törzs	7628	db.
21—25 „	„	„	1970	„
26—30 „	„	„	957	„
31—35 „	„	„	252	„
36—40 „	„	„	143	„
41—50 „	„	„	50	„

összesen 2860 m^3 köbtartalommal, — amiből 1903 m^3 kéreg nélkül számitott műfa. Kikiáltási ár 28770 korona.

Az erdő az állami uttól 2 km., a nagybocskói vasuti állomástól 4 km. távolságra esik.

Az árverési és szerződési feltételek betekinthetők a máramarossziget i m. kir. járási erdőgondnokságnál és Tiszakarácsonyfalva községházánál.

Tiszakarácsonyfalva (Máramarosmegye, u. p. Nagybocskó), 1910. szept. hó 7-én.

Grigássy György közb. jegyző. **Baluncsa Vaszily** közb. elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. október 1. 19. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Belapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

Olvasóinkhoz! Kérjük azon t. előfizetőinket, kiknek előfizetése lejárt, hogy előfizetésüket minél előbb megujitani, illetve hátralékukat beküldeni szíveskedjenek a lapunk mai számához csatolt postautalvány felhasználása mellett. **A KIADÓHIVATAL.**

Erdőgazdasági politika.

Irta: *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos.

(2)

3. §.

Erdőfentartás.

A ma felhasználható anyaggal biró erdőknek létesülése, nem a mi gondoskodásunknak eredménye, hanem elődeinktől örökségként jutott reánk. Elődeink, a most meglevő erdőket vagy azért hagyták reánk örökségül, mert nem tudták a fát felhasználni, vagy pedig azért, mert belátván az erdőknek nélkülözhetlenségét, rólunk fáradozással gondoskodtak.

Ma sincsen másképen, de azzal a nagy különbséggel, hogy a mig ezelőtt részleges volt az erdők fentartása iránt kifejtett munkásság, ma ez a fő (mert reá vagyunk utalva az erdők apadása miatt, mig elődeink előtt bőviben volt az erdő) s az előbb említett ok csak elvétve fordul elő.

Az erdők fentartására irányzott munkásságnak elvként azt kell érvényesíteni, hogy az erdőállomány fontos és maradandó alkotásokra vonatkozó ok nélkül ne kisebbíttessék (nem szabad azonban a kicsinyt mesterségesen vagy tulbuzgóságból nagynak, egyik oldalról sem feltüntetni) s igy úgy a jelennek, mint a jövőnek fával való ellátása és ez által az erdők állandó hasznosítása lehetővé váljék, avagy pedig, hogy az erdővel elérendő egyéb cél, p. o. egészségügyi, klimatikus, szépségi stb. cél, tényleg valósuljék.

Ezt az elvet elérhetjük, a közszükségletet kielégítő faállomány betelepítésével s ezzel karöltve a talajnak jókarban tartásával, a létesített s már meglevő erdőnek védelmezése, ápolása s felnevelésével, valamint az ezekkel összefüggő egyéb erdőfentartási intézkedésekkel.

a) *A talajnak jókarban tartása.*

Az erdőknek talaját, főleg a fákról évenként lehulló falevelek s némi részben egyéb leeső részei, u. m. galyak, termések stb. javítják. Minél több levél hull le, annál több javító anyag áll rendelkezésre. Több levél több fáról hullatván le, arra kell törekedni, hogy annyi fa legyen az illető területen, a mennyi ott élni és fejlődni képes, mert igy a talaj javul és sohasem fog elsoványodni.

A fák betelepítése lehet természetes, u. m. a mikor fákról lehulló magról ujul fel az erdő, vagy kisarjadzik és a másik a mesterséges erdősítés.

A természetes olcsóbb s igy, ha csak lehet, a magtermő évek e célra felhasználandók.

A magtermés azonban bizonytalan s igy reá vagyunk utalva legtöbb esetben (p. más fanem betelepítésénél is) a mesterségesre.

A betelepítésnél mindig az legyen vezérelvünk, hogy jobb ha valamivel többet telepí-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tünk be, mint kevesebbet, mert így a talajt a fák lombjának árnya előbb védi s jobban javítja.

Van azonban ennek is határa, t. i. az anyagpazarlás, a melyen a túlsok befektetés miatt átlépni veszteséggel jár.

Ugyanis nem növekedhetik fává minden kis csemete, a melyet sikeresen betelepíthetünk, mert növekedvén, betöltik a kis fák a tért s kezdődik köztük a létért való küzdelem, a melynek folyamán sok csemete visszamarad, elveszti azt a felső tért, amely neki napényt juttathat s a kis fa lassan elszárad.

Így p. o. egy éves lucfenyőt lehet akár százezer darabot egy kat. holdba betelepíteni, de már 5—6 év mulva fele sem él s 100 éves korban már 500 szálfát sem találunk, csak elvétve.

Mily szám legyen tehát irányadó? Az, hogy 5—6 év mulva a talajnak legalább $^1/_4$ része, 8—10 éves korra fele legyen beárnyalva s a 14—15 éves korukban a talajt a fák árnya egészen fedje el a napsugaraktól.

Így a lucfenyőnél a betelepítendő szám legalább 5000—7000 darabra apad, a szerint, a milyen a talaj, mert jó talajon a csemeték gyorsabban nőnek s kevesebb is hamarabb árnyalja a talajt; tehát itt kevesebb kell belőlük.

A fanem is határoz e tekintetben. A lucfenyővel szemben a másik szélsőséget véve, t. i. ákácból 3200 darab elég a jobb talajra s 4000 darab az igen soványra.

Az árnyalás kellő mérvének eléréséhez a talaj minősége, a rajta nevelhető fanemnek árnyaló s talajfentartó avagy javító képessége is figyelembe veendő. Így p. o. üde tölgytalajon helytelen volna, a talajnak amugy is szükségtelen javítása végett sűrű lombú gyertyánt betelepíteni, mert az ily talajt a tölgy is jókarban tartja és a tölgyfa többszörte értékesebb mint a gyertyán.

Az előadottakból már most önként következik, hogy a talajnak beárnyalására törekednünk kell; sőt mivel a légköri s napfény behatások a talajnak termőrétegei elemi alkotó részeire felbontván, lassanként megsemmisítik: ebből az is következik, hogy a feltétlen erdőtalajt védtelenül sokáig hagyni nem szabad, hanem mielőbb be kell telepíteni. Minthogy pedig a betelepítés kiadással jár s könnyelmüen elhanyagolható: a betelepítést ellenőriztetni kell, mert a talaj termő erejének betelepítés által való fentartása általános államérdek.

A betelepítésnél nagy figyelemmel kell lennünk arra, hogy milyenek a fanem tulajdonságai, mert talajfentartási érdekből, a talaj termő erejéhez képest *talajjavító fanemet* egészben vagy részben, vagy jó talajon csupán a talaj *termőerőt fentartó* fanemet kell betelepítenünk. Ugyanis néhány fanem teljes talajtakaró réteget képes lehullott lombjából előállítani, mint a fenyők legnagyobb része, aztán a bükk, gyertyán. Ezek a talajjavító fanemek.

A termőerőt fentartja mindenik fanem, ha a neki megfelelő s fentartó képességének arányban álló minőségű talajba lesz telepítve.

De megtörténhetik, hogy az illető fanem jól növekszik valamely talajon, de nem védheti eléggé. Ezen úgy segítünk, hogy talajjavító fanemet elegyítünk közbe a kivánt mértékben, a mely a másik értékesebb fanemnek termő talajfentartó kisebb erejét kiegészíti.

Az idevágó tapasztalatoknak bő anyaga tisztán szakismeretkörbe tartozván, ezzel itt tovább nem foglalkozom.

Összefoglalva az előadottakat: a talajjavítási s fentartási intézkedéseket a talaj termőképessége szabja meg és ehez képest kell a megfelelő talajfentartó fanemekre sulyt fektetni, arra törekedvén egyuttal, hogy a talajviszonyokhoz mérten a legértékesebb faanyag terméltessék és az legyen főcélunk, hogy a talaj minél kevesebb ideig legyen védtelenül, azaz betelepítetlenül.

Mindezeknek foganatosítását pedig ellenőriztetni kell s e célból törvényhozásilag kell oly intézkedéseket s szabályokat végrehajtatni, a melyekkel a cél el leend érve.

Ilyenek: a betelepítési idő megállapítása, a legeltetés, erdei föld és erdei alom szedésének kellő korlátozása, bizonyos talajokon az erdő és tuskóirtási tilalom, a rendszeres kezelés behozatala s végül az állami ellenőrzés, t. i. az állami erdőfelügyelet és a mindezeket végeredményében érvényre emelő birságolás.

Fentieket mintegy előmagyarázatnak tekintve, a jelzett főteendők tekintetében következőket

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tartom szükségesnek erdőfentartási tekintetből még előadni.

A betelepítési időnek megállapítása az első s legfontosabb teendő.

Erre nézve a talajviszonyok legyenek mérvadók s ezért e tekintetben általános időt megállapítani nem volna gyakorlatias.

De viszont a vagylagos és egyébhez kötött időpont sem felelne meg céljának. P. o. az köttetnék ki, hogy „a kivágás s kiszállítás befejezte után“ vagy „a kivágás után 4 év alatt“ nem volna helyes, mert egyes fáknak tövön ott tartása, vagy pedig a kiszállításnak elhuzódása miatt több év alatt oly körülmények léphetnek fel, amelyek a célnak elérését, t. i. a betelepítés megtörténtét nagyon nehézzé tennék, késleltetnék. Így p. o. 4 év alatt a vágástér nagyon elgyomosodik s e miatt a felújítás nem igen fog sikerülni, avagy a talajban az esőzés igen sok kárt tehet stb

Részemről legbiztosabbnak azt találom, hogy

1. az ujra betelepítési idő kezdete az illető területen történt favágatás megkezdését követő őszre tétessék és ez a kezdet arra a területre vonatkozzék, amelyen a kezdetig, akár részleges akár teljes favágatás végeztetett.

2. Az ujra betelepítési időt az I. foku erdőrendészeti hatóság állapítja meg, oly kikötéssel, hogy a betelepítés az ujra betelepítési idő kezdetét követő ujabbi két év alatt foganatosítandó és a pótlásokat ismét ujabbi 3 év alatt ugy kell foganatosítani, hogy akkorra a betelepítés kelló legyen. Ujabb időhaladék csak vis major esetén adható.

3. Ha kétség merülne fel az iránt, hogy a kivágatás részben vagy egészben, melyik terület részen melyik év őszét közvetlenül megelőzőleg történt, akkor a birtokosra kedvezőbb eset veendő, de ez a legelsőnek is vehető év őszénél két évvel hosszabbra nem tehető.

Így a talajviszonyokat kellően, a tulajdonos igényeit és erejét pedig méltányosan figyelembe lehet venni.

4. A talaj védelméről az irtás s a tuskó és gyökérirtás korlátozásával is kell gondoskodni, mert a meredek oldalakon, a hegyomlásokat, a csapadékoknak lefolyásuk alatt nyilvánuló romboló s talajt elmosó erejét, a tuskók s gyökerek nagyban mérséklik.

E tekintetben sem lehet egészen általános szabályt felállítni, de kimondható, hogy ahol az említett káros körülmények bekövetkeztétől tartani lehet, továbbá a laza homoktalajnál, mely futóvá is válhatik a tuskóirtás s gyökérirtás miatt, az I. fokú hatóság a tuskó és gyökérirtást, avagy bármily a talaj lazítását elősegítő cselekményt (földhordás, kőkiszedés stb., nem értvén az erdősítéshez szükségelt földmegmunkálást) eltilthat.

Előfordulnak továbbá oly talajon álló erdők is, amelyeknél a csapadék lefolyását azzal is mérsékelni kell, hogy mindig fedve és árnyalva legyen a talaj a fák bizonyos mennyiségének lombja által, hogy a lombozat a csapadékoknak jelentékeny részét felfoghassa s csak lassanként engedje a földre jutni.

Ugyanilyen eset áll fenn a romboló szélvészek erejének megtörésénél, amelyet a fennálló fák bizonyos mérvben s bizonyos helyeken illetőleg mérsékelhetnek.

E legutóbbiak az u. n. védőerdők. A talaj minőségét nagyban befolyásolja továbbá az erdőben való legeltetés, mert a meredekebb oldalakon az állatok, a laza talajt és a köveket taposásukkal, megcsuszásaikkal mozgóvá tehetik, esős időben mélyebben felvágják stb.

Erre nézve a legjobb rendszabály a legeltetés mérvének, t. i. kat. holdanként hány állat hajtható ki, s helyének, az erdőrendészeti hatóság által való megállapítása, oly módon, hogy mindazon területeken, a melyeknek talajában a legeltetés kárt tehet, az erdőrendészeti hatóság állapítja meg a legeltetés helyét és mérvét.

A talajt jó karban csakis a fákról lehullott anyagok elhordásából származott erdei alom, erdei korhadék néven ismeretes televényes talajrész tartván fenn, ennek, valamint a lehullott levélnek elhordása általában tiltandó és csak hatósági engedély mellett legyen megfelelő eljárással gyakorolható.

Mindezeket a tilalmakat ellenőriztetni kell és a felujítási idő megszabása céljából kötelezendő törvényhozásilag minden erdőbirtokos, aki erdejét nem hatóságilag jóváhagyott rendszeres gazdaság szerint kezeli, hogy az erdejében vé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gezni tervezett favágatást, ha csak lehet előre, de legkésőbb megkezdése után 8 nap alatt a hatóságnak, esetleg a községi elöljáróság utján bejelenteni s ha utólag nem annyit vágna, mint amennyit bejelentett, ezt a vágatás befejezése után 8 nap alatt ujólag bejelenteni tartozik.

A szabályok megtartásának végső fonala a birságolás, amely a szabályoknak áthágását elkövetőket sujtaná.

Segédeszköze még az erdőfentartásnak a betelepítést buzdítással s anyagi támogatással való elősegítés. E segédeszköz ma már sokszor hathatósabb mint a birság. Ezért állami segélynyujtással, jutalmakkal, dicsérettel, az erdősítés előmozditásának erre a módjára nagy gondot kell fordítani s kell hogy legyen egy szakfórum, amely az erdőbirtokosoknak ingyen tanácsot adjon s a helyszinén — esetleg a birtokos a költségeket megtéritse — utmutatással szolgáljon.

Nem mulaszthatom el hangsulyozni azt sem, *hogy a talaj termőerejének fentartása* a jövő erdőgazdaság alapja s ezért erre kiváló gondot kell fordítani, hogy a multból maradt fát, ha helyes hasznosítással javunkra fordítjuk, úgyanezt tehesse a jövő is és ne érjen bennünket az a vád, hogy önzően megkárositottuk az utókort.

b) *A fanemek kiválasztása, s a betelepitéteknek nevelése és oltalmazása.*

A jövő faszükséglet mérvét s minőségét előre meghatározni szerfelett bajos dolog, mert a betelepítés az értékesítést, több évtizeddel, sőt századdal előzi meg.

Száz év az erdőgazdaságban még nem nagy idő. Pedig ezelőtt száz évvel ki gondolt volna arra, hogy a vasutak oly sok tölgyfát fognak felhasználni, hogy ez a fogyasztás, a többi más célokra használt tölgyfa-mennyiséget többszörösen felülmulja és a tölgyerdők fakészletét ugyszólván minimumra apasztja.

Azt sem lehet továbbá pontosan előre látni, hogy mely fanemeknek fája fog a jövőben legkeresettebb lenni.

Mindazonáltal vannak egyes támpontok, amelyek e tekintetben is állandó alapot nyujtanak az erdőgazdaságnak a jövő esélyeire nézve is.

Első sorban a fanemeknek tenyészviszonyai döntők, mert p. o. a hideg éghajlat alatt s magas fekvésben a tűlevelü fák tenyészthetők, mig a lombfák inkább a mérsékelt s meleg éghajlat növényei.

Amig ugyanis Oroszországban Moszkva felett a tölgy már csak díszfa, addig az ugyanolyan éghajlat alatt növő svéd fenyő, egyike a legjobb lágyfaanyagoknak.

Második fő támpont a fanemnek használhatósági mérve, mely szerint az a legértékesebb fanem, amelyik földben, vizben, száraz helyen úgy a környezeti, mint időjárási behatásoknak legjobban ellenállni képes és kidolgozása nem nehéz, fája szivós, szilárd, nem vetemedik s repedezik, sulya nem túlnagy s jó tüzerővel bir.

Átlagban nincs oly fa, amely mindezekkel a tulajdonságokkal birna. Legjobb volt eddig a tölgynem (kivéve a csertölgyet) és a fenyőfélék.

Harmadik irányadó tényező, hogy a műfatermelés mindig előnyösebb, mert ennek alkalmazása sokoldalu, a müfa tüzre is használható, mig a csupán tűzifa nem jó műfának.

Ugyde nem mindenik fa nevelhető minden talajon s bizonyos élettartam és méreteken túl. P. o. 200 éves ép ákácfát nálunk hiába keresünk, valamint 2 méter vastag juhart is, holott 300 évnél idősbb tölgyfa nem nagy ritkaság 2 métert meghaladó átmérővel.

A műfánál is a nagyobb méretűnek nevelése az előnyösebb, mert a vastag törzs felső részeiből ugyis nyerünk vékonyabbat.

Negyedik gyanánt lehet felhozni, hogy a fenyőfélék nem sarjadzván, alkalmazásuk korlátoltabb. Ötödikként a talaj jó karban tartását kell nagy figyelembe részesítenünk s a fanemeket ugy kell kiválasztanunk, hogy a talaj kellően árnyalva, a lehulló levelek által jó karban tartva maradjon, azaz nem szabad szem elől tévesztenünk a fanem talajjavító s talajerő fentartó képességének mérvét.

Utalva a már elmondottakra is, még következőket említem fel, fenti öt támpontnak gyakorlatba való átültetéseként.

(Folyt. köv.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az erdei iparvasutak.

Irta *Sessler János* erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyülésén dicséretet nyert pályamunka.

Jelige: Hass, alkoss, gyarapíts!

(Folytatás és vége.)

Nagyobb vasutaknál használt széjjelszerelt fékrendszert, vagyis melynél a fék egyes alkatrészei részben az alvázra, részben pedig az asztallapra vannak szerelve, iparvasutak alvázas kocsijainál alkalmazni nem igen lehet. Legfőbb hátrányai: működésének megbizhatatlansága; akadályozza az alvázak szabad forgását a kanyarulatokban, ami a sinek gyorsabb kopását vonja magával, sőt könnyen kisiklásnak is lehet okozója. E rendszer csak úgy alkalmazható, hogy a fékes avarorsót az alvázra szereljük, mig a vele csuklósan összekötött forgatórudat az asztallapra (Bóra szabadalma). Ily elrendezés mellett az alvázak szabad forgása biztosítva van.

Előbbi rendszer hátrányait akarták kiküszöbölni az összevont fékrendszerrel, melynél a fékszerkezet összes alkatrészei tisztán az alvázra, még pedig részben ennek előreálló meghosszabbítására, a fékező állványra vannak szerelve. Minthogy azonban e rendszernél az ütközők nem mint előbbinél az asztallapra, hanem az alvázakra vannak szerelve, ez sem vált be teljesen a gyakorlatban, főleg pedig azért, mert a csapszegek ezáltal túlságosan vannak igénybe véve; a mozdony erejének kihasználása, főleg tolás esetén rendkivül kedvezőtlen; sőt kanyarulatokban, az ütközőt hordó megnyujtott alvázaknak a központi irányból való eltávolodása által, azokat könnyen ki is nyomja vagy húzza a sinekről, vagy legalább is odaszoritva a kereket, ezeknek, valamint sineknek kopását idézi elő. Daczára azonban ezen hátrányainak, mégis ez a legelterjedtebb fékrendszer még napjainkban.

A fenti rendszerek hátrányait igyekszik kiküszöbölni Bóra Elemérnek, az arad-csanádi vasutak művezetőjének szabadalmazott uj alvázas kocsi- és fékrendszere, melyet főbb vonásaiban kivánok ismertetni.

Az alvázakat kis tengelytávval a legminimálisabbra szabta, minthogy azokon fékező-állványt nem alkalmazott. Ezáltal csökkentette az alvázak súlyát s lehetővé tette azoknak a legkisebb sugarú kanyarulatokban való alkalmazását is. Az ütközőket, miként a szabványos vasutak alvázas kocsijainál, az asztallapra szerelte, ugy hogy ez továbbítja a mozdony toló-vonó erejét, s a forgócsapok, ellentétben a régebbi rendszerekkel, melyeknél az ütközők az alvázra vannak szerelve, csak az alvázak vezetésére szolgálnak s vannak igénybe véve. Maga a forgócsap olajban forgó golyós csappá van kiképezve, ami az alvázak könnyű forgását van hivatva biztositani, s lehetővé tenni azoknak alkalmazását meglehetősen elhanyagolt pályákon is.

Legjelentékenyebb alkotása azonban Bóránák e téren uj fékrendszere. E rendszernél az alvázak közepén hosszirányban elhelyezett, s egymással csuklós összekötő forgatóruddal összekötött fékcsavarorsókat két fogaskerékközvetitésével, az asztallap bármelyik végéről, ugyancsak csuklós forgató rúd segélyével forgatjuk. A két fékcsavarorsó tehát a szilárd összeköttetésnél fogva ugyanezen fordulatokat teszi s ezáltal az alváz kerekeinek egyenlő befékezését eszközli. A két fékcsavarorsót összekötő forgatórúd az alvázak elfordulásának engedni képes megnyúlása, illetve megrövidülése által.

Azáltal, hogy a fékcsavarorsók külső végeire is alkalmazott forgató-rúdat, két kocsi fékjét egymással össze lehet kapcsolni. Ezáltal a fékező két kocsi közé állva, s mindkettő fékjét kezelve, előre is, hátra is két-két kocsit képes egyszerre fékezni. Más rendszereknél egy fékező csak egy alvázat, legfeljebb kedvezőtlenül két alvázat fékjét kezelheti egyszerre (egyszerü vonóruddal, vagy Bieran-féle kötéltárcsás fékkel), ami nagyszámú fékező alkalmazását teszi szükségessé, vagy pedig rendszerint az egyes alvázak túlfékezésére vezet, ami pedig rendkivül káros hatásokkal jár, minthogy előidézi a kerekek kigödrösödését, meggyujtja a féktuskókat s a kerék nagymérvű felmelegedése által elpárologtatja a csapágyak olaját.

Leírt asztallapos kocsik tehát, csekély hátrányaiktól s főkép azok nagyobb árától eltekintve,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

teljesen kielégítik kívánalmainkat. Nem ennyire sikerült alkotások azonban szállaszállításra szolgáló alvázas kocsijai. Legfőbb hátrányuk a complicáltabb, drága, eléggé súlyos szerkezet. Minthogy ugyanis a fékező-állványokat a forgózsámolyokra szerelte, ezeknek feldőlését, a kocsi üres állapotában, a két forgózsámolyt összekötő szilárd, ennélfogva eléggé súlyos rúddal, illetve vascsővel kellett meggátolnia. Ez említett rúd, valamint a fékek forgató rúdja is csak korlátolt mértékben rövidíthető, illetve hosszabbítható meg, miáltal nehezen alkalmazható a kocsi különböző hosszúságú szálfák szállítására. Igen elmés azonban ezen kocsik biztonsági rakonca kikapcsoló készüléke, melynél a rakoncák függőleges zárt helyzetét a rakomány önsúlya biztosítja. A rakomány fokozatos lebocsájtását a rakoncák közül szinte annak önsúlya eszközli a lerakodási oldalon mindkét rakoncánál önműködőleg s egyidejüleg, miáltal a lerakodás baleset kizárása mellett gyors is.

Bóra szerint ezen két újfajta kocsi- s kézicsoport-fékrendszerénél személyzetben 75%, üzemköltségben 80% megtakarítás mellett 50% munkatöbblet is érhető el. Ez adatok talán kissé túlnagyok, vagy pedig igen rossz szerkezetű kocsikat vett összehasonlítása alapjául. Általában véve tehát sikerülteknek mondhatók ez újítások, minthogy a kezelő személyzet számának nagymérvű csökkentését engedik meg; növelik az üzem és személybiztonságot; kímélik a pályát és kocsikat; a kocsik önsúlya általában kisebb, teherbirásuk ezzel szemben nagyobb stb. Hogy ezideig még nagyobb elterjedésre nem tettek szert, magasabb árukból magyarázható.

A fékek tuskói vagy fából, vagy pedig lágyvasból készülnek; utóbbiak hatásosabbak, miért is előnyben részesíthetők. Ajánlatos minden fékezett keréken két-két szemközt elhelyezett féktuskó alkalmazása, az egy féktuskó által előidézett egyoldalú nyomás elkerülésére, mely nyomás ugyanis átvive a tengelyre, a csapágy egyoldalú elhasználását idézi elő.

Megemlíthetők még az erdei vasutak keretében a nehéz szálfák kocsira rakásánál alkalmazott szállítható fadarúk, mely eszközök alkalmazása rendkivül előnyös, minthogy általuk bizonyos fatörzs felrakása alig vesz 5—10 percnyi időt igénybe. Különböző ily szállítható fadaruk vannak használatban, melyek célszerű szerkezetök mellett lehető csekély súlylyal birjanak, hogy kezelésükre két ember teljesen elégséges legyen.

A mozdonyok.

A vontató erő a forgalom nagyságától és a pálya hosszától függ. Emberi erőt csak legkisebb távolságoknál s esetleg a hordozható vágányokon alkalmazhatunk. Már 3000 méternél hosszabb pályán előnyösebb s olcsóbb a lóval való vontatás, ez is azonban legfeljebb oly távolságig, amelyen a ló az utat egy nap legalább oda s vissza megtehesse. E hossz körülbelül 15 km.

Előbbi két vontatási mód természetesen csak kisebb emelkedésű pályán alkalmazható, ha tudniillik a fát legfeljebb 10‰-os pályán kell felfelé vontatni. Nagyobb emelkedésnél; nagyobb tömegek, legalább évi 100 000 tm^3 szállításánál; hosszabb, esetleg rövid sugarú kanyarulatokkal biró pályán a vontatásra lokomotivot, még pedig rendszerint gőzmozdonyt alkalmazzunk.

Azon követelmények, melyeket az erdei iparvasuti mozdonyokkal szemben támasztunk, először is a gyengébb alépitmények követelte könnyebb súly, mely követelménynek egyrészt szilárdabb acél, másrészt nagy gőzfejlesztő képességű kazánok s nagyobb gőznyomás (12—14 Atmosphära) alkalmazásával tesznek eleget. Kívánatos, hogy a mozdony súlypontja lehető alacsonyan legyen, s a kerekek futókoszorúja minél szélesebb legyen, hogy a mozdony kevésbbé pontosan fektetett vágányokon is veszélytelenül haladhasson. Kezelése lehető legegyszerübb legyen; hátrafelé is könnyen járhasson. Egyes esetekben, főleg fával való fütésnél, szikrafogó alkalmazása is szükségessé válik.

Benzin, spiritusz, vagy más egyéb anyaggal hajtott lokomotivok az erdőgazdaságban már csak azért sem jöhetnek tekintetbe, mivel a gőzmozdonyok tüzelő költségei, a termelési helyeken értéktelen fahulladékokat, csak csekély értékü dorong-, vagy épen hasábfát is alkalmazva, a lehető legalacsonyabbak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A gőzüzemű erdei vasutak mellett találunk az erdőgazdaságban még villamos vontatásra berendezett pályákat, főleg oly vidéken, hol a villamos áram kéznél van, vagy pedig olcsón előállítható; így villamos üzemre berendezett fűrésztelepekkel kapcsolatban, vagy ott, ahol kedvező vizierők állanak rendelkezésünkre. Ily erdei vasút a krassó-szörényi Pojana-Mőruban létező, faszállításra szolgáló villamos vasut, mely vasut villamos áramának előállítására szükséges erőt vizierő szolgáltatja.

Ilynemű vasutakra másik példa hazánkban a fenyőházai szintén villamos erdei vasut, mely áramát a fenyőházai villamos üzemre berendezett fűrészteleptől nyeri, mely utóbbi pedig ezt a Lubochna patak bőséges vizierejének, két darab Francis rendszerű turbina s ezekkel közös tengelyre szerelt 300—300 lóerős generátor segélyével való kihasználása által nyeri. Egyik turbina és generátor azonban csak mint tartalék szerepel.

(Megjegyezhető e helyt, hogy e két vasut is fényesen igazolta az erdei vasutaknak nagyobb jövedelmezőségét, előbbinél a tengelyen való, utóbbinál a vizi szállítással szemben.)

Erdei vasutakon alkalmazható kis mozdonyok rendszerint fatartókra szerelt felső vezetékből nyerik áramukat. Akkumulátoros mozdonyokat erdei vasutakon nem alkalmaznak.

*

Befejezve az erdei vasutak leirását, nehány szót kell szólanunk még azok jelentőségéről.

Az erdei vasutak legfőbb jelentősége a nagyobb fatömegek gyorsabb és olcsóbb szállítása. A csekélyebb surlódás ugyanis lehetővé teszi nagyobb terhek szállítását, még pedig — ugyanazon erőt véve alapul — körülbelül tizszeresét az erdei utaknál szállítható tehernek. A létesítésére fordított tőke pedig korántsem oly tetemes, hogy a szállításnál elérhető megtakarítások annak kamatjait meg ne haladnák, sőt rövid idő alatt az egész tőkét ne törlesztenék.

Erdei vasut mindig keskenyebbre építhető, mint valamely erdei út, miáltal az általa elfoglalt erdőterületek, sőt néha a földmunkák is kisebbek, s magánál az építésnél szükséges szállítási költségek is csak kevéssé nagyobbak. Talán legfőbb előnyük az erdei utakkal szemben az olcsóbb szállításon kivül még a sokkalta kisebb fentartási költségek, valamint az, hogy kedvezőtlen időben is zavartalanul használhatók. Üzeműket legfeljebb hosszú és magas hóval biró telek akadályozhatják.

Az erdei vasut főleg még feltáratlan erdőkben jöhet számba, mellőzzük természetesen már rendszeres s jó uthálózattal ellátott erdőnél.

Hazánkban szerte alkalmazott tarvágási rendszer különösen kedvez az erdei vasutaknak, minthogy e rendszernél nagy fatömegek kerülnek szükebb határok között kihasználásra. A fokozatos s természetes felújítási mód, melynél csak kisebb fatömegek vágatnak itt is — amott is, nem oly előnyös az erdei vasutakra. Hegyesvidéki erdőkben azonban ily felujítási s vágatási mód mellett is előnyös az iparvasut, mert itt a hegyoldalban vágott törzsek a völgybe vontatva az itt vonuló vasuton könnyen továbbszállíthatók.

Jövedelemmel járhatnak az erdei vasutak oly viszonyok között is, hol más szállítással ezt el nem érhetnők, még vizi szállítással sem, melyet pedig még a közelmult időkben is a legjobbnak tartottak, s melyet néha elég helytelenül, rengeteg költséggel iparkodtak fejleszteni oly vidéken is, mely erre nem épen alkalmas. Ezt bizonyítja az Aranyos folyón és ennek egyes mellékvizein a mult század 60-as éveiben óriási befektetésekkel berendezett óriási tutajozás is, mely deficittel járt, mert a tetemes befektetések nem voltak reális alapokra fektetve.

Épen így a görgényi erdőkben divó óriási tutajozást is a nagy fapazarlás miatt be kellett szüntetni, s a kincstár Szászrégentől iparvasutat épített a fa kiszállítására, mely egyuttal lehetővé tette a rendszeres kihasználást. A régi erőltetett szállítási mód ugyanis nagy erdőterületek kihasználását tette szükségessé, miáltal ez időből számos rendszertelenül kihasznált vágásterület maradt vissza.

Általában az erdőgazdaság s fogyasztók érdekeit ma már ki nem elégítheti a nagy anyagveszteséggel járó s időhöz kötött viziszállítás, helyét a szárazföldi, nevezetesen az erdei vasútakon való szállítás van hivatva elfoglalni. Tapasztalhatjuk is ezen törekvést mindenütt, így

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

már hazánkban is, bár még a beruházásoktól való tartózkodás miatt éppen erdőbirtokosainknál nem a kívánt módon. Pedig már rendelkezésünkre áll számos oly tapasztalati adat, mely fényesen igazolja a vasuti szállítás jogosultságát s fölényét minden más szállítás fölött, mert valamely erdei vasút létesítésével járó haszon s egyéb előnyök kedvező viszonyban állnak azok építéséhez szükséges befektetéshez.

A rentábilis jövedelem-eloszlás az erdőértékszámításban fejezeteiben.*

— Elemzések az erdőértékszámítás köréből. —

Irta *bágyoni Szabó Endre*,
tanársegéd a m. kir. bány. és erd. főiskolán.

A természettudomány, illetve korunk filozofiai érdeklődése csoda bőséggel ontja az új eszméket. Biztos, befejezett tartalma alig van ugyan ezek közül még egynek is, de abban szinte valamennyi megegyezik, hogy valami mást, jelesen a meglevőnél mindenesetre jobbat és tökéletesebbet akar. Ezen új eszmékkel való eleven foglalkozás és az ezt követő új törekvésekben való tettleges részvétel pedig a fejlődésnek kétségtelen jele lenne még akkor is, ha ezek az eszmék — mondjuk — véletlenül és kivétel nélkül mind túlhajtásokban, vagy éppen túlcsigázásokban mutatkoznának, mert, ha nem is minden új egyuttal haladás is, de bizonyára: minden haladás abból állott, hogy a régi átalakult. Következésképpen az ortodoxia kisszerűsége többet árt szellemi és anyagi jólétünknek: a legmerészebb újítók álmainál.

Ezenfelül iziételennek is kell tartanunk az új eszmék megvető gáncsolását. Mert nekünk: erdőértékanalizátoroknak sincs több okunk elért eredményeinket inkább bámulni és bálványozni, mint más tudományágak művelőinek egyfelől és mert másfelől a helyes felismerés, a kritika világosító munkája, valamint az itélőképesség tisztulása mindenkor képes volt arra, hogy a túlságok sallangjaitól megtisztítsa az igazságot.

Igaz ugyan, hogy az új eszmék nyomán fakadt új törekvések régi fogalmakat, felfogásokat, illetve régi berendezéseinket és intézményeinket mossák alá, miáltal kizavarnak bennünket megszokott, de értékükön messze túlbecsült kényelmünkből is. Ezek azonban semmiképpen sem vehetők kétségbejtő kártételeknek. Mert a szállítás, a forgalom eredményei, a munkabérek emelése, a javak értéke, a szükségletek kielégítése és ennek mérve, és tegyük hozzá: a bünök és erények hullámzó világa is vajmi könnyen napirendre tér a kézi tankönyvek zárt rendszere fölött. Jelesen első sorban is azon erdőértékszámítástani tankönyvek felett, amelyek megjelenésének oka: kevésbbé a tudományos szükségérzet, mint inkább az a körülmény, hogy egy valamely akadémián, vagy főiskolán az erdőértékszámítástan is kötelező tantárgy és amely tankönyvek a törekvések való eredményeiről sem tanuskodhatnak, miután az erdőértékszámítástannak gyakorlati eredményeiről, azok hijján, nem is vagyunk képesek beszámolni.

Ha tehát például: annak a mérőszámát akarjuk értékelni, ami járadékosan termelt hozadékunk jogosan megkívánható — tehát mindenesetre rentábilis — értékesítésének gátat vet, akkor nem az egyes tankönyvirók elméleteire, vagy többé-kevésbbé szellemes konstrukcióira legyünk kiváncsiak, hanem azon ténybeli összefüggések megállapítására, melyek vállvetett és differenciált munkával megalapozott részletkutatásokon nyugodvák, mint ilyenek: alkalmasak az ipar-kereskedelem imperiuma és az östermelő erdőgazdaság ökonomiája közt fennálló ténybeli összefüggések, egymásmellettiségek és egymásutánságok, egyszóval a kauzalitások felderítésére. Mert enmagunknak, östermelőknek is anyagi jólété az imperiális ipar-kereskedelem szabályozza, mivel az erdőgazdaságok *standard of living*-je a talaj nagyságától függetlenül a kereskedelmi szerződések adta bel- és külföldi piacok meghódításával fejlődik, és megfordítva: azok elvesztésével csökken.

És bármily eltérőek legyenek is ezen részletkutatásokban a végső alapelvek, más szóval a legáltalánosabb törvényszerűségek s a *working hipotezisek* tekintetében a vélemények, az az egy mégis bizonyos, hogy a jelent megelőző nemzedékeknek pontos, lelkiismeretes részletkutatásai azok, melyeknek összessége a kérdéses kutatási kör *quasi* erőkészletét alkotják. Ezekkel tehát mindenesetre számolnunk kell, nehogy oly problémákra fecsérejük el időnket, melyeknek meg nem oldhatóságát az előző nemzedék már egyszer bebizonyította volt.

Ily értelembe véve: végleg megállapítottaknak tekintjetjük az alábbiakban egybefoglalt meggondolásokat, melyek mindegyike a talaj járadék és az erdő-járadék, mint gazdasági cél, minőségén alapuló u. n. *Faustmann-Heyer*-féle értékelőelmélet korlátlan alkalmazása ellen szól.

I. *Járadékos termelés és fogyasztás.* Válasszuk — előkészítő ismétlésképpen — kiindulási pontul a fiziokraták *produit net*-jének kettős elemi alapelvét:

1. az emberi, pontosabban szólva az anyagi szükségletek kielégítése céljából: a talajra alapított termelés adta nyers terményfölöslegek (javak) összessége szükségszerű és természettől való jelenség, tehát

* Utalással e helyen: *Csoma Gusztáv* „Tanulmány az erdőértékszámítás köréből" (Magy. Erdész, 1907. 14. sz. f.); *Fekete Lajos* „Az erdőgazdaságban működő tőkék kamatozási százalékának megállapítása a grafikus módszerek segítségével, valamint az élő fakészlet eladási értékével" (Erd. Lapok, 1908. XXI. sz. f.); *Rónai György* „Észrevételek Szabó Endrének „Tanulmány az erdőértékszámítás köréből" c. közleményre" (Erd. Lapok, 1909. III. sz. f.) című értekezésekre.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a hozadék-termelés eltörölhetetlen elemi gazdasági jelenség;

2 a társadalmi közösségre alapított *hozadék-fogyasztás* és a belőle eredt jövedelem eloszlása az, ami megváltoztatható.

Mert amig a talajra alapított termelés hozadéka: *elszigetelt gazdaságban*, egyedül csak a termelés jelensége;

addig *el nem szigetelt*, azaz társadalmi közösségbe ékelt, *gazdaságban*, nemcsak a gazdasági élet számtalan jelenségével, de sőt a társadalom adta gazdasági értéktől kezdve — az áralakuláson át a pénz vevő erejéig — a társadalom gazdaságpolitikájával is szervesen kapcsolódik.

Hiszen bármelyik elszigetelt gazdaság gazdálkodó alanya csak akkor termelhet és fogyaszthat még pedig járadékosan és fölösleghen, ha nyert terményeit ugyanazon nagyságu területen, vagy ugyanazon nagyságu munkával nagyobb mennyiségben, illetve ha kisebb területen, vagy kevesebb munkával ugyanazon mennyiségben állitja elő, mint amennyi összes életszükségletének kielégítésére szükséges és elégséges is.

És mivel — a jelen esetben — a termelés szolgáltatta nyers terméntölösleghek *más*, azaz általunk nem termelt nyers terményekkel való kicseréléséről szó sem lehet, ennélfogva elszigetelt gazdaságok sem a pénz vevő ereje adta jövedelmet és igy a jövedelem eloszlását sem ismerhetik. Másrészt: el nem szigetelt gazdaságban tehát a gazdálkodó nemcsak nyert terménytöbbleggel rendelkezhetik, de sőt a szó legszorosabb értelmében vett jövedelemre is szert tehet. A jövedelmet pedig csak közvetve állíthatják elő, jelesen azáltal, hogy fölösleghen és egyoldalúan termelt nyers terményeiket előbb értékesíteni kénytelenek. Ezt az indirekt folyamatot nevezzük jövedelem-eloszlásnak, amely tehát a keresletet és kinálat viszonyától függő áralakulás függvénye. Látni való tehát, hogy *a hozadékot, mint a járadékosan termelő gazdaságok célját, két részre kell szétválasztanunk: a gazdálkodók életszükségleteinek kielégítésére felhasznált nyers termelvényekre és másodszor: az ezen felül fölösleghen maradt u. n. nyerstermény-fölöslegre, melynek az értékesítés adta társadalom — gazdasági — értéket a jövedelem szóval jelöltük volt meg, mely utóbbi tehát a fentiek értelmében nem a hozadék termeléssel, hanem a pénznek a járadék-fogyasztás adta vevő erejével áll okozati összefüggésben.**

(Folytatjuk.)

* Lásd bővebben az agrárszocializmus és a törzsöröklés jeles készültségü kutatójának: *dr. Mattyasovszky Miklósnak* „A földjáradék" cimü munkáját. Megjelent Budapesten, 1908. XII + 227 ó. Evvel vesd össze *Liefmann*-nak az „Ertrag und Einkommen auf der Grundlage einer rein subjektiven Wertlehre" c. értekezését. Megjelent Jenában, 1907.

Szerző.

Erdei termékeink a gyógyászatban.

Közli *Skolka József.* (Folyt.)

19. Rhamnus frangula L. Kutya benge. Ezen igénytelen cserje úgy a gyógyászatban, mint az iparban igen jól, s mondhatni itt-ott pótolhatlanul használható, illetőleg értékesíthető.

Friss hajtásairól tavaszszal, a levélfakadás előtt szedett *kérge* erős *hánytató* és *hashajtó szer.* *Friss* állapotban mint főzet, *kis mennyiségben* fájdalom nélküli *hashajtást* idéz elő, *nagyobb quantumban* bevéve *igen erős hánytató*, de ezen tulajdonsága, illetve hatása idővel folyton apad, úgy hogy egy évi állás után azt teljesen el is veszíti, csak hashajtó ereje marad meg s — mint ilyen, — a legjobb szerek közé sorolandó. Azért egy évi állás után is a főzetből csak mérsékelt adagot, — úgy egy kis kávéscsészére valót — tanácsos egyszerre bevenni, mert a nagy adag gyógyító hatás helyett már nagy altesti fájdalmakat okoz. Hatásának enyhítésére a főzethez egy kis keserüsót is szokás adni.

Ugyanily célra és ily hatással használhatók fel bogyói. Ezeket szeptember és októberben kell gyüjteni, kipréselni és a nedvet kis erjedés után szörppé feldolgozni.

Fáját az ipar pipák, pipaszárak és cipőszeg gyártására használja fel és a belőle égetett szenet a lőporgyárosok nagyon keresik.

20. Daphne Mezereum. L. Farkas boroszlán. A milyen szép, olyan veszedelmes, de olyan hasznos is. A természet már kora tavaszszal (március és áprilisban, enyhe tél mellett már februáriusban is) mutatja ezen kellemes szagu szép virágját, mintha okulásul hozná elénk erdei utunkba, hogy ne higyj a külsőnek. Szaga már rövid időn belül kábulást, majd *erős fejfájást okoz. Kérge erős hólyaghúzó* hatással bir, míg a szintén igen tetszetős piros *bogyói kisebb mennyiségben görcsös fájdalmat*, majd *hányást* idéznek elő, *nagyobb mennyiségben pedig halált is okoznak.*

A gyógyászat a törzs és gyökeréről még virázgás előtt, tehát január- és februáriusban hántott kérgét használja. *„Cortex Mezerei"* néven az *elhanyagolt syphilisből* eredő *csont-* és *torokfájdalmaknál, csont-* és *izületcsüznál.* Három napon belül ismétlődő *váltóláz* ellen, valamint *fejfájás is* — bár ritkán — van alkalmazásban. Nyálkás *fehérfolyás*, viszketegséggel járó *kiütések* és *fogszaggatás* ellen is tesz jó szolgálatot. Szárított kérgét víz- vagy ecetben meglágyítva külsőleg használjuk rheuma ellen. Lehántott kérgét belső részével — háncsával — kifelé fordítva szárítjuk s kis kötegekbe rakva, faedényben őrizzük meg.

21. Solanum Dulcamara. L. Nevét a benne tartalmazó hatóreszekről kapta. Tartalmazza a mérgesen ható növényalkaloidot, a *solanint*, mely egyúttal mint enyhítőszer, gyógyító hatással is bír.

Dulcamara pedig rámutat a benne előforduló kese-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

rűen édes (dulcis = édes, amarus = keserű) vonanyagra, mely a vegyészetben *picroglycion* név alatt ismeretes, ami görögül ugyanannyit jelent. Mérgező hatása a végtagok reszketegségében, kábulás, hidegverejték és hányási inger okozásában nyilvánul, de nem halálos kimenetű. Ellenszerül adják a fekete kávét vagy szénsavas kálit.

Fiatal hajtásait ugyancsak levélfakadás előtt vagy azok lehullása után, tehát kora tavaszszal vagy késő őszszel kell szedni és megszárítani s ezeket a gyógyszerészet *„stipites dulcamarae“* néven vezeti a gyógyszerek között.

Gyógyszerül főzet alakjában szolgál különösen a *chronikus rheuma* és *katharusnál*, de jó eredménynyel használják *syphilis* és syphiliticus *bőrkiütések* és skrophuli ellen is.

A homöopathia ezen kívül *has* és *mellvízkór, köhögés* és *rekedtség* és *vízhólyagkatharusnál* alkalmazza.

22. Arctostaphylos officinale. L. Medvegerezd. Leveleinek ize nagy *tannin* és ennek elváltozásából keletkező *gallussav* és *keserű vontanyag* tartalomnál fogva keserűen összehúzó. A belőlök készült *thea* a *vizelteti szervek bántalmainál tesz jó hatást, megszünteti,* illetve gyógyítja a *véres vizelést, megakadályozza a hugykő képződést* és a meglévőt eloszlatja Túlságos erősre készített thea azonban hányási ingert idéz elő.

Ehető bogyói kedvenc táplálékul szolgálnak a süketés nyírfajoknak és a császármadaraknak.

Az iparban a festészet és a bőrgyártásnál nyer alkalmazást. A *gyapjut vele festik szürkére, ha* levelei- vagy egész növénynyel *timsót főznek,* míg *vasvitriol* hozzáadásával nyert főzet azt *feketére* festi. Az úgynevezett *saffian böröket* a svédek mecvegerezddel cserzik.

Szárított leveleit sok helyen, de különösen Angliában, *dohánynyal keverve szívják.*

Végül tán fölösleges említeni, hogy gazdag tannintartalmánál fogva úgy levelei, mint maga egészében is a *tintagyártásnál* előnyösen felhasználható.

23. Vaccinium Myrrtillus. L. Fekete afonya. Általában ismeretes bogyói savanykásan édes, kissé összehúzóan keserűnyés ízűek. Nyersen élvezve kellemesen hűsítő hatással bírnak s kedvelt compótot szolgáltatnak. *Szárított állapotban* igen enyhe és jó hatással vannak *hasmenés ellen, s ha ez tartós és néha vérzéssel* is jár, úgy a legártalmatlanabb és a *leghiztosabb szerül ajánlható az afonya-pálinka.* Ezt két-három marék alonyának pálinkával való felöntésével nyerjük, melyből utóbb mondott bajnál naponta 2 szer egy evőkanállal kell bevenni és a hatás, illetve a teljes gyógyulás nem marad el.

Összehúzó hatását, gyengén kesernyés ízét tannintartalmának kell tulajdonítani, mely különösen a bogyók hajában van felhalmozva.

Festanyag tartalmát a fehér borok vörösre való festésénél használják ki különösen a hamburgi és brémai borkereskedők, de a festékgyárosok is az úgynevezett *„afonya-kék“* festék előállítására dolgoznak fel. Ily festék tartós, állandó voltánál fogva igen becses.

24. Ledum Palustre. L. A tőzeges és lápos talajokon gyakori ezen félcserje, melynek *levelei* és *fiatal hajtásai terpentinszaguak, keserű, fűszeres* és *kámphoros ízűek. Mint* forrázat chonikus *hasmenés* és *bőrbetegségek ellen* használják, nemkülönben *gége-* és *torokgyulladásnál* őblítőszerül; *fej,* különösen *szédüléssel kapcsolatos homlokfájdalmaknál* régen használatban volt, s mint „Folia s. Herba Ledi palustris“ néven kapható. Ily forrázat vagy főzet biztos szer minden néven nevezendő férgek kipusztítására. Az egész rövény ruha közé téve a molyokat tartja távol.

Nagy terpentintartalmánál a nyírfakéreggel keverve az orosz bagaria készítésénél alkalmazzák, és itt erősen hozzájárul annak vízhatlanságának eléréséhez.

25. Rosa gallica. L. Vadrózsa. Csipkerózsa, ős nemes rózsafajainknak s bár utódjai szín-, szagtelitségüknél fogva őt felülmulják: mégis a maga természetes egyszerűségével megnyeri a nemesen érző szív szeretetét.

A csipkerózsa *szirmai* thea alakjában mint gyógyszer most is igen kedvelt *hasmenés* és *tüdőbajoknál. Bogyóiból* készült thea kitünő szer a *vese- és hugycsőbántalmak* ellen, de felhasználás előtt ezeket a rajta lévő szőrszerü képződményektől a lehető leggondosabban kell megtisztítani.

Szirmaiból készült olaj- és rózsaméz szintén nagy használatnak örvend. Az olajat, mint szagosítót, a parfümeriákhoz, kenőcsökhöz, essenciákhoz használják, míg a rózsaméz leginkább szájöblítők készítésénél lesz feldolgozva. Szárított és porrá tört szirmai adják a *„rózsa hintőport“,* mely a csecsemőknél nyer tág alkalmazást, de kisebb sebek behintésénél is jó szolgálatot tesz.

Gyümölcséből készült íz nemcsak mint kitünő tápanyag, de mint hasmenés elleni szer is közkedveltségnek örvend.

Szirmait teljes virágzásakor kell szedni, porzóitól megtisztítani és árnyékos helyen kiszárítva lég- és világosságtól mentesen megőrizni.

26. Lavandula Spica Var A. L. Lavandula. Pompás, kellemes balzsamos illata miatt gyakran tenyésztik kertekben, de Dél-Európa napos hegyoldalain vadon is található. Íze fűszeresen kesernyés. Minden része, de különösen virágja tartalmazza a gyógytárban *„lavandula olaj“* néven kapható aetherikus olajat. *Virágját* és *leveleit* külsőleg használják — fürdőkádva téve — *rheuma* ellen. Régebben ezen olajat reszketegség, ideggyengeség, ájulás, ideges izgatottság ellen belsőleg is használták. A moly és hangyák ellen ezen növénynyel sikeresen lehet védekezni. Virágjának spiritussal való átdestillálásából nyerik a lavandula-spiritust, mely az illó olajok, szagosítóknál nyer bő alkalmazást. Meg-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szárított virágját üvegekben sötétben kell elhelyezni és légmentesen elzárni.

27. Thymus Serpyllum. L. A belőle készült olajat spiritussal keverve bedörzsölésre használják rheuma és csúzos fájdalmaknál. Szaga erősen aromatikus és igen kellemes, íze kesernyésen összehúzó és fűszeres. Erősítő fürdők készítésére, különösen gyermekek részére nagyon ajánlatos. Mint fűszer is nyer alkalmazást.

28. Hyssopus officinalis. L. Levelei és *virágjának* íze kesernyésen fűszeres, kissé kámforos, szaga igen kellemes. A növény virágos gyenge csúcsa és levelei a droguisták által nagyon keresettek és a gyógytárakban *„Herba Hyssopi“* néven kaphatók. *Tea* alakjában *mellbajoknál, chronikus katharrusnál* és *gyomorbajoknál* használják. Gyermekeknél *bélférgek* ellen igen jó.

Készítenek belőle egyszerü áztatás utján igen jó hatású *szemvizet* is. Mint saláta és fűszer a konyhában is nagyon kedvelt.

Nevét a bibliai „Ysop“-tól nyerte, mint tisztító hatású növény. Az izraeliták ugyanis, hogy bűneiktől megtisztuljanak, egy vizbe mártott növénynyel, melyet „Ysop“-nak neveztek, hintették be magukat. Ezen rituális szokást görögös elnevezéssel átvette a katholikus vallás is: „Asperges me Domine Hysoppo, et mundabor“ — Szentelj meg Uram Hysoppal és megtisztulok — így imádkozik szent Dávid 51. zsoltár 9-ik versében.

A városi erdőtisztek sérelmei.

A városi erdőtisztek 1910 tavaszán Budapesten értekezletre jöttek össze s ezen állást foglaltak a belügyministerium sokat tárgyalt ama határozata ellen, mely őket a szorosan vett közigazgatási tisztviselők sorából kizárja. Egyuttal elhatározták, hogy memorandumban fordulnak a belügyminister úrhoz s a jelzett sérelmes határozatnak olyan megváltoztatását kérelmezik, hogy a városoknak júttatott állami segélyösszegből az ő fizetéseik is kiegészíttessenek.

Az erdőtiszti cimekre nézve pedig akként határoztak, hogy a m. kir. államerdészetnél újonnan életbe léptetett erdőtanácsosi, főerdőmérnöki és erdőmérnöki cimet kérik a maguk részére és pedig az egyes városok képviselőtestületeihez intézett külön beadványokban.

A belügyminister úrhoz intézett memorandum elkészült. Előterjeszteni azonban még nem lehetett. Julius hónap első felében, amikor az átadást terveztük, nem jelentkezett még annyi városi erdőtiszt sem, amennyi az átadáshoz feltétlenül szükséges lett volna. Emiatt október hónap első napjaira kellett a beadást elhalasztani. Ezen időre eddig kilenc résztvevő jelentkezett. Ha közülök egykettő hivatalos teendők, vagy más ok miatt elmarad, ismét nem jövünk össze annyian, ahányan a városi, mintegy 80 tagot számláló erdőtiszti kart méltóan képviselhetnők.

Az érdeklődésnek ily nagyfokú hiánya mozgalmunkat bizonyára kedvezőtlen szinben fogja a hatóságok előtt feltüntetni s ha annak eredménye nem lesz kedvező, az majdan ne lepjen meg senkit, mert jelenleg csak a szervezett erő képes eredményeket elérni. Az egynéhány városi erdőtisztből álló átadó-bizottság pedig nem mutat szerves, öntudatos működésre, még kevésbbé erőre és komoly elhatározásra.

Arra kérem tehát kartársaimat, sziveskedjenek közös ügyünket szivükön viselni, annak érdekében az illetékes tényezőknél a memorandum átadása előtt is hathatósan közreműködni, az átadáshoz pedig mentül többen, lehetőleg mindnyájan Budapestre jönni. Ellenkező esetben a végrehajtó-bizottság elszigetelten áll, mert nem képes igazolni azt, hogy minden cselekedetében a városi erdőtisztek egész tömegére támaszkodik, még kevésbbé azt, hogy amit kért, azt mindnyájan egy szivvel és lélekkel kívánjuk.

A memorandum átadása céljából sziveskedjenek kartársaim október hó 6-án este 8 órakor Budapesten, a Metropol-szálló éttermében egy előzetes megbeszélésre összegyülni s akik ezen időre el nem jöhetnek, legalább a következő napon délelőtt 9 és 10 óra között ugyanitt a kávéházban megjelenni. Innen fogunk a tisztelgéshez a belügyministeriumba, esetleg az országházba átmenni. (Megjelenés fekete császárkabátban.)

Tavaszi értekezletünk egyéb határozatainak végrehajtásáról s az elért eredményekről, illetve ügyeink állásáról a következőket közlöm:

Julius hó 2-án az érdekelt rendezett tanácsu és törvényhatósági városok polgármestereihez kérelmet intéztem, melyben röviden előadtam megállapodásainkat s kértem, hogy azokat, mint az összes városi erdőtisztek kívánságait, a polgármesterek legközelebb megtartandó értekezletén tárgyalás alá vegyék. Utóbb Szentgyörgy város erdőmesterének kívánságára, Brolly Tivadar pozsonyi és Szentpály István miskolci polgármesterhez, a törvényhatósági és rend. tan. városok polgármesterei egyesülete elnökeihez, a kiküldött végrehajtó-bizottság nevében újabb előterjesztést intéztem, melyben a kartársaimnak is megküldött memorandumban tárgyalt minden sérelmünkre s ezek orvoslása céljából a városi erdőtisztek ott felsorolt kívánságaira részletesen kiterjeszkedtem, előadva mindazokat az érveket, melyek az orvoslás általunk óhajtott mértékét és módját a köz érdekében is kívánatossá teszik.

Minthogy a törvényhatósági városok polgármestereinek értekezlete csak szeptember 12-én tartatott meg (Temesváron), a rendezett tanácsú városok polgármesterei pedig csak október hó 9-én tartják (Szombathelyen) meg értekezletüket, előterjesztéseinkre még nem kaphattunk érdemleges választ. A törvényhatósági városok polgármesterei előbb jelzett értekezletükön akként határoztak, hogy kérelmünket az október hó folyamán megtartandó polgármesteri kongressuson kívánják tárgyaltatni. Nagyon sok függ a mi ügyünkben attól, hogy ezen kongressus minő

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

állást fog elfoglalni! A rendelkezésünkre álló néhány hét alatt az érdeklődés felkeltése, megfelelő felvilágosítások adása által még sokat kell tennünk! A maga részét senki el ne mulassza!

Még július hó folyamán minden érdekelt törvényhatósági és rend. tanácsú város közgyűléséhez (az egyes városok erdőtisztjei utján) beadványt intézett a végrehajtással megbizott bizottság, melyben a városok erdőtisztjeinek címét a m. kir. erdőtisztek címéhez hasonlóan megváltoztatni kéri.

Hogy ezen beadványt összes kartársaim beterjesztették-e, arról még nem értesültem.

Ezen előterjesztésünkre máig a következő városoktól kaptam határozatot:

1. Nagybányától, mely értesít, hogy a városi erdőtiszti állást már előzőleg „erdőtanácsosi“ címmel szervezte, olyképpen, hogy az erdőtanácsos a közgyűlésnek előadó és szavazó tagja legyen és élethossziglan választassék. Arról, hogy ezen szervezés jóváhagyatott-e, nem értesültem még; pedig a szervezés ezen módja a rendezett tanácsú városok erdőtisztjeire nézve irányadó lehetne.

2. Segesvártól; ennek tanácsa tudatta, hogy képviselőtestülete a v. erdőmesternek a főerdőmérnöki címet adományozta.

Kassa, 1910. évi szeptember hó 21-én.

Karsai Károly,
erdőtanácsos.

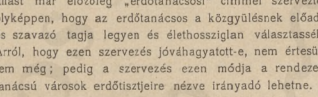

Az Arad-Temes-Déva-Lugos-vidéki Erdészeti Egyesület

f. évi közgyülését szeptember 11-ikén, Déván tartotta meg, melyen Székely Mózes I. alelnök elnökölt. Jelen voltak még: Dömötör Tihamér, Molnár Lajos, Schuster József, Michalus Sándor, Bécsy Dezső, Goró Ferenc, Ács Sándor, Popovits Ottó, Bocz Géza, Dezső Zsigmond, Létay Gyula, Szijártó József, Fazekas Ferenc, Füzi Zoltán, Vály Ferenc, Fábri Alajos, Csató Pál, Bihari Ödön, Béky Albert, Páll Miklós, Balogh Dezső, Frölich György, Borbély Sándor, Kenderessy Árpád és Ajtay Sándor.

A folyó ügyek letárgyalása után, a programm szerinti javaslatokra került a sor. Ezek közül az alföld fásításáról szóló javaslat akként fogadtatott el, hogy az az Országos Erdészeti Egyesülethez terjesztessék fel. Hogy az O. E. E. szintén letárgyalva, s azt elfogadva, avagy módosított alakban, az összes magyar erdészet nevében és képviseletében terjessze fel a kormányhoz.

Az erdők pusztításának meggátlásáról szóló indítvány, részletesebb kidolgozás és javaslattétel céljából ujra egy bizottságnak adatott ki, melynek tagjai: Dömötör Tihamér elnöklete alatt Balázs Sándor, Bihari Ödön, Biró János, Goró Ferenc, Páll Miklós, Ritter Károly és Ajtay Sándor.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének, a magán erdőtisztek helyzetének javításáról szóló átiratára vonatkozólag, csatlakozik az O. E. E. választmánya által már előzetesen hozott határozathoz. Ajtay Sándor titkár lemondása folytán a jövő évi tisztujító közgyülésig, a titkári teendők végzésével Fogassy Gyula bizatott meg. Tagok száma 123, kik közül 3 alapító és 120 rendes tag.

A jövő évi közgyülés Lugoson lesz megtartva.

Ajtay.

A feketevági József nádor emlék.

Irta *Teschler Béla* liptószentjvári plébános.

Ott, ahol az Alacsony-Tátra a föld gyomrából megindult útján, a liptói sík határán megpillantva a Kárpát óriásait, visszarettenve a csillogó granit hegykúpoktól, meghőkölve hirtelen kővé dermedt és a gyüremlésben megalkotta a Vág mély völgyeletét, ott benn a völgyben, ahol a rohanó Fekete-Vág összecsikelkezik a nyájas Ipolticával, lenn, mélyen a görbe Krivánt nézegető és sorsával még most sem megbékülni tudó Hoskó aljában, lágyan odasimul a hegy tövéhez a feketevági kincstári telep. De mintha féltve a Vág szurdokától, zúgva hömpölygő habjaitól, inkább Ipolticza zöldelő virányaihoz, lankás, örökösen barátságos arcú hegyoldalaihoz húzódott. Itt szebb az élet, mint amott. Itt hangos az erdő a fűsifarkú cseregésétől, a rigó füttyétől és a sok-sok más dalostól; itt népes a rét a tömérdek szinpompás torkos lepkétől, a mogorván duruzsoló-röpkedő dongótól; még a játszi légy-apróság is jókedvű, pajkos és alig tér ki az öregeknek. Itt a viz is népes: kiváncsian kikandikál a kő alól az ezüstös tomolyka, s nagyot szökkenve a magasba, visszalocscsan a fürge pisztráng. Az erdők koronás fejedelme is méltóságosan néz le az élellenes avarból, és lopva dugja ki sunyi fejét a zsivány róka. A karcsu özek serege, a folyton figyelő nyulak csapata: ezek itthon érzik itt magukat; ezek idevalók.

Hogyis ne kivánkoznék az élet forgatagában kimerült, a szabad természet ölén idegelt pihentetni óhajtó ember is ide. Már régen, a 18. század első felében telepedett meg itt, felismerve a Vág völgyének ezen gyöngyét, élvezve ennek gyönyöreit.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

De mert az ember realistikusan ideális, hatott, alkotott, gyarapított; s midőn megindult az erdők kihasználása, lassan-lassan 10 házból álló teleppé nőtte ki magát Hoskóalja és egy erdész főnöksége alatt ember-oázis lett a rengetegben.

Ide gyültek össze vasárnaponként az erdők szurtos manói, a favágók; hangos lett a kis csárda ilyenkor. A vallásos kegyelet kápolnát is emelt, honnan a fák zúgásával, az Ipolitica csobogásával, a madarak dalával egyesülten a Magasságbeli trónjához száll a könyörgő, hálálkodó ember imája.

Másfélszázados hársai messze elmult időkről regélnek. Mesélik, hogy régen, 1804. augusztus hó 29-én illustris vendég vadászott ezen a helyen, a magyar királyi udvari kamara vendége, szeretett József kir. hercegünknek az ősatyja, József nádor.

Itt időzésének emlékére emlékoszlopot állítottak az út fölé 3 méternyire kiálló, a kápolna mellett lévő sziklára. Az alapzatból emelkedik ki az oszlop, fölötte oromzat van és a tetején lévő kőfaragvány örömtüzet ábrázol. Az egész emlékmű 3·5 m. magas; maga az oszlop 1·25 × 0·60 m. Az epigramm a homokkő réteges elmállása miatt már hiányos, de a szövegből majdnem megközelítő pontossággal megállapítható és rekonstruálható. Sajna, az autentikus szöveget sem a főerdőhivatal, sem a vármegyei levéltár aktáiban nem találtam meg. Az emlékoszlop tervezője és a szöveg szerzője morgensterni Wisner Ferenc liptóujvári kamarai praefectus lehetett. Ezen föltevésemben támogat azon körülmény, hogy Wisner féle epigrammok Liptóujvárt is találhatók.

Az emlékoszlop nyugat felé néző mezején ezen felirat van:

Serenissimo Principi
IOSEPHO
Hung. Reg.
PALATINO
29 04
hic . . . . . .
in H
cum Devo
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Magyar fordításban és rekonstruálva: József fenséges hercegnek, Magyarország Nádorának itt Hoskóban 1804. augusztus hó 29-én való tartózkodásának emlékére hódolattal állította a m. kir. udvari kamara.

A déli oldal felirata:

Illust: D. Comes
de Nádasd
Suae et R. A. At.
Camerarius.
Illus: Dominus
Comes de Végh
Supremus per
Reg: Hungariae
Provincialis
Comissarialis
Director

Magyar fordításban: Méltóságos gróf Nádasdy úr ő fenségének kamarása. Méltóságos gróf Végh úr magyarországi főtartományi commisariális igazgató.

Az északi oldal felirata:

Excell: D. Comes
Joan: Szápary
Suae Sercuitatis
Supremus Aulae
Praefectus
Excell: D. Comes
Steph. Illésházy
II. Comitatuum
Lyptoviensis et
Treuchiniensis
Perp: Sup: Comes

Magyar fordításban: Nagyméltóságú gróf Szápáry János úr ő fenségének udvari főpraefectusa. — Nagyméltóságú gróf Illésházy István úr Liptó és Trencsén tekintetes megyéknek örökös főispánja.

A keleti oldal felirata:

Spect: Dnus
Emer: Pongrácz
I. Cottus Lyptov:
Subst: V: Comes
Spect: Dnus
Ant: Szmrecsáni
I: Cottus Lyptov:
Ord: Judlium

Magyar fordításban: Tekintetes Pongrácz Imre úr tekintetes Liptó megyének helyettes alispánja. — Tekintetes Szmrecsáni Antal úr tekintetes Liptó megyének rendes szolgabirája.

Az emlékoszlop alatt közvetlenül van egy nagy kőház, amely eziőszerint erdőőri lakás; itt volt a nádor látogatása alkalmával elszállásolva. Megörökítették ezt a ház portája fölött lévő következő felirattal, amely egyuttal chronogramm is:

ME
IOSEFI CHARI
HVNGARIAE REGNI PALATINI
XXIXNAE AVGVSTI PRAESENTIAE
SPLENDOR ORNAT SOLENIS

Magyar fordításban: Engem a szeretett József Magyarország nádora augusztus 29-iki ittlétének ünnepi fénye tesz nevezetessé.

Mindkét emléken nagyon meglátszik már az évtizedek nyoma; az emlékoszlop félig elmállott, az olajfestékes feliratot pedig lassan lemosta az eső, annyira, hogy maholnap olvashatlan lesz. Egyes amatőrök megmenteni

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gondolván az epigrammokat, részint késsel utánavésték, részint ecsettel utánafestették az elmosódott betűnyomokat, azonban gyarló munkát végeztek, mert nem értvén a latin nyelvhez, a szöveget meghamisították, elrontották.

Kár volna a liptómegyei kincstári uradalom ezen kedves emlékét a végpusztulásnak átengedni. A feketevági telepnek még ma is vannak illustris látogatói: Seefrid gróf fenséges nejével, Erzsébet bajor kir. hercegnővel előszeretettel keresik fel ezen vadregényes helyet, ők bérlik ugyanis az ottani vadászati területet.

A nmélt. földmivelésügyi ministerium az elmult esztendőben elrendelte fentartás céljából a természeti emlékek összeírását: engedtessék meg nekem, hogy ezen történeti műemlékre is felhivjam a nagyméltóságú Ministerium figyelmét.

A legelső vadász, Felséges Urunk vadász-szobra Ischlben.

Irta *Remetei Köváry János.*

Az MCMX-ik év *„Kisasszony havának Bertalan napján“* ritka, nagy és lélekemelő ünnepélyt tartott *Ischl* városában az osztrák vadászok összesége.

Ezen a napon leplezték le: *Első Ferenc József ausztriai császár, Csehország stb. királya és Magyar ország apostoli királyának — vadász-szobrát.*

Felséges uralkodónk 1830. év augusztus hó 18-án született Schönbrunnban.

Ez a két időpont határozza meg azt a 80 esztendőt, amelynek emlékére, illetőleg jubileumára a szobor emeltetett.

Áhitattal és bámulattal tekintünk a beszélő szobor felé és szívünk hangosabban dobog, ama tudatra, hogy ezt a szobrot nem a nagyképüsködés, nem az üres hivalkodás, nem a tolakodó dilettantizmus hozta létre, hanem egy nemzet *vadászainak* rajongó szeretete emelte, az ő *vadász* uralkodójának tiszteletére.

Ezt az érzést fogja hirdetni ez a szobor, addig, amíg az idők vasfoga meg nem őrli; de azután is az idők végtelenéig a szivekben fog élni a hagyomány, hogy: minden elmulhat, de a szeretet örökké élni fog.

A milyen büszkeség ez a szobor az *osztrák vadászok* személyében, — ép' olyan szemrehányó és keserűséget okozó a *magyar vadászoknak.*

Ferenc József apostoli királyunk nemcsak *osztrák,* hanem *magyar* vadász is. Magyarországon vannak kiterjedt vadászterületei, itt zsákmányolta legszebb trofeáit. Itt élvezte — az ő szavai szerint is — legszebb vadászkalandját. De volna bár tisztán csak *osztrák vadász,* mint uralkodó, mint a vadászerények mintaképe, mint legjobb és mint legdicsőségesebb vadász . . . még így sem hagyhatná érintetlenül azoknak a szivét, a kik magukat igaz vadászoknak vallják.

Hát, a mi vadászaink mind csak vakok és süketek lennének?

Hol vannak és hol voltak dicső főuraink, akiknek elődei a régi időkben a koronás királyi vadászatokkal együttesen hajtották és űzték a nemes vadat?

Hol vannak és hol voltak az uj méltóságosak és az uj vadász urak?

Hol volt a hivatalos Magyarország? Ne kérdezzük! Mert nem volt senki, sehol sem.

A dicsőségből mindenki szeret kivenni a maga részét, de amikor a szív szavára kell hallgatni és némi kis áldozatot is kell hozni . . . akkor, ha nem süketek és vakok vagyunk — finn és ugoroknak valljuk magunkat.

A bécsi nemzetközi vadászati kiállítás dicsőségéből minden magyar vadász részt követel. És amikor idegen nemzetek a mi kiállításainkat az egekig magasztalják, akkor . . . minden magyar vadász úgy képzeli, mintha külön-külön az ő egyéniségéről szólana a dicsének.

Pedig . . . ne játszódjunk szembekötősdit; kiállításunk gyönyörűségét és pazarságát nem az elkobzott orvvadászok fegyverei adják meg, sem pedig az egyéni alkotások összessége, avagy a modern vadászati tudománynak csillogó szakirodalma, hanem . . . bámulatba ejt mindenkit vadászati viszonyainknak mérhetetlen nagy gazdagsága, amelyet természeti kincs gyanánt, ölbe tett kézzel és a sült galamb röpülését váró táltott szájjal mi is érthetetlenül bámulunk.

Az ischli szobor, egy sziklatömb tetején álliva felséges Uralkodónkat ábrázolja. Bal vállán puskával, jobb kezében egy mászó botot tartva, a szokásos tiroli öltözetben, hűen tükrözi vissza arca a vadász örömét, amint megpillantja a szikla alján az előbb elejtett, de még alig kihűlt, hatalmas szarvasbika testemét. Gyönyörű, szerencsés idea az egész alkotás. Látszik rajta, hogy az eszmét hozzá igazi vadász adta.

De sokkal magasztosabb és dicsőbb a szobor eredete.

Ausztriának 25,000 vadásza — tehetsége szerint — külön-külön járult a szobor költségeihez és az adakozóknak névaláírásával ellátott díszes albumát nyujtották át az ősz Uralkodónak, a császári vadásznak, a koronás főnek, a legjelesebb és legöregebb vadásznak, hogy ezzel tanubizonyságot tehessenek, hogy ezt a szobrot a vadászok igaz szeretete emelte.

Némán és dicsőn igazolja a sok bejegyzett *fillér,* hogy a legszegényebb és legutolsó vadásznak is, végtelen öröme telt abban, hogy a szeretet és tisztelet eme monumentális megnyilatkozásához — ő is hozzájárulhatott.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Aki ismeri Ausztria beléletét, az tudhatja, hogy ott a „katonai uniformisnak" minden téren igen dominálo szerep szokott jutni.

És . . . most, a leleplezési ünnepélynél bámulattal vehette észre mindenki, hogy egyetlenegy „uniformis" sem volt látható.

A megjelent ősz uralkodó is vadászruhában volt. Az ismert tiroli vadászruhájában. Meztelen térdekkel. Zergeszakálas kalapjával.

Maga az uralkodó is jelezni kívánta ezzel, hogy nem a hivatalos Ausztria, hanem a *polgárság* tart ünnepet és azzal kíván ő is ünnepelni.

Körülálltak az uralkodót Ausztriának legöregebb vadászai. Fehér hajuak, nagy szakálosak, ráncos napbarnított arcu öreg jágerek, akik nem hivatásból, hanem igaz férfias szenvedelemből lettek vadászok. Ragyogó szemük tekintete elárulta, hogy végtelen boldognak érzik magukat, amiért ezt a napot megérhették. Igen sokan még közülök 60—70 évvel a vállukon fiatal legénynek érzik magukat, de elbámulnak és könny szökik szemükbe, amikor a 80 éves uralkodó jóságos, szeretetre méltó tekintete reájuk esik.

Az összegyült ünneplő közönség mindegyike vadászember. Tudják, érzik a nap jelentőségét. Nincs köztük semmi póz, vagy feltünni való vágyás. Mindnyájan együttesen, szivvel lélekkel és szeretettel ünneplik a 80 éves uralkodót — *mint vadászt!*

Micsoda lélekemelő ünnepély az ilyen! Aki ezt láthatta, soha sem fogja elfelejteni.

Mink meg itthon . . . veszekedünk, politizálunk és adjuk szóval a bankot, hogy: mi vagyunk a dicső, lovagias, magyar nemzet, akinek még az ősapáink is vadászok voltak és akik . . . jaj! hogy is írjam? — mindig vadásztak, a vadat soha el nem adták, területért nem fizettek és . . . mégis jó volt minden úgy, ahogy — akkor volt.

Ez a tradició!

Ez tanít meg majd minket arra, hogy széthúzással, egyenetlenkedéssel nem lehet semmit sem alkotni. De nemcsak alkotni nem lehet, hanem a szivek mélyén lakozó szeretetnek sem lehet kifejezést adni, még fohász alakjában sem. Mert hiába száll az egek Urához a titkos vágyakozás és könyörgés, hogy: Isten tartsd meg őt . . . ha szeretetünknek akkor, amikor erre mód és alkalom kinálkozik — nyilvánosan kifejezést adni nem tudunk.

Minden magyar ember babonás tisztelettel és szeretettel van eltelve a király iránt; de amikor ez a király osztrák császár is, a személyében különbséget tenni nem lehet. Nem lehet különösen a vadászoknak, mert ez a szobor nem a császárt, nem a királyt, hanem a *vadászt* ábrázolja, azt a vadászt, aki a vadászok között is a legelső, mindnyájunk ideálja és büszkesége.

Nem hihetem, hogy lenne csak egyetlen egy alattvalója is az uralkodónak egész Ausztriában, aki nagyobb melegséggel és szeretettel rajongna fenkölt személye iránt, mint mi magyarok mindnyájan. De, ha egy ilyen alkalmat, — mint ez a szobor ünnepély eszméje — a tisztelet és szeretet nyilvános dokumentálására, mi magyar vadászok sem ragadjuk meg, akkor mirólunk is furcsa véleményt alkothat „az a bizonyos müvelt külföld", amelynek szokásaira olyan különös elöszeretettel szoktunk minduntalan hivatkozni.

A napi sajtóban már felvetették az eszmét, hogy: mit adjunk a királynak 80-ik születési napjára?

Sok szép, cifra és körmönfont körmondatokban hozzá is szóltak nagyjaink az eszméhez. Valamiféle irásmunkával szerették volna megcrvendeztelni az ősz uralkodót. De itt is személyek léptek az előtérbe és . . . és . . . múlik az idő . . . hái' Istennek már a 81-ik esztendő is elkövetkezett.

Mi utólag is töprenkedünk. Azaz csak a napi sajtó. Mert, mi vadászok már töprengeni sem tudunk. Csak csodálattal bámuljuk az osztrák vadásztársainkat, hogy ők az üres szavak helyett milyen szép cselekedettel tudtak kifejezést adni a *„legelső vadász"* iránti tisztelet és szeretetünknek.

Vadászat és vadértékesités.

Irta *Gyulai Gy. Károly.*

I.

A vadászati idény bekövetkezte nagyon is alkalmas időpont ahhoz, hogy az általános húsdrágaság súlyosan nyomasztó állapotai során, a megfelelő vadértékesítés, vadelraktározás és a vadpiacnak a hűtőipari intézményekkel kapcsolatos egyes jelenségeivel, hosszabb cikksorozatban, részletesen is foglalkozzunk.

Hazánk vadértékesítési állapotainak ismertetése után, rá fogunk térni a vadpiac és a hűtőipar történeti fejlődésére általánosságban, végül pedig a nevesebb vadászterületek és vadlogyasztó piacok fölött rendelkező külföldi államok vadértékesítési, vadszállítási és vadelraktározási üdvös intézményeinek ismertetésére is.

A m. kir. országos statisztikai hivatal által összegyüjtött adatok tanusága szerint, a magyar szent korona országai területén az elmult év vadászidényében

1.074,200	hasznos szőrmesvad és
1.480,897	„ szárnyasvad, tehát
összesen 2.555,097	hasznos vad került terítékre illetőleg aggatóra, így tehát önként érthetően a vadlogyasztópiacra, általában pedig a vadfogyasztó közönség asztalára is. A fenti összegbe nem számíthatjuk a vadorzás, törvetés stb. tilos utjain, tehát végeredményében ugyancsak fogyasztás alá kerülő hasznos vad több százezerre rugó példányát.

Hazánk számbavehető vadászterületeiről a teritékre és aggatóra kerülő hasznos szőrmés és szárnyasvad túlnyomó része, a „Magyar Élelmiszerszállító Részvénytársaság"-nak

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Budapest székesfőváros területén felállított igazán modern berendezésű hűtőraktárai dacára, tetemes százalékában még mindig a vámkülföldre kerül. A hazánk területein elejtett vad túlnyomó többségét ugyanis a közvetítő oszták vadkereskedelem veszi át, elsősorban Wien a császárváros vadpiaca, másodsorban pedig a vadfogyasztó távolabbi vámkülföld számára is. A külföldi közvetítők egy része, közvetlenül is bejön időnként hazánkba, hogy a vadat itt összevásárolja és nyomban külföldre szállítsa. London, Páris, Bruxelles nagyobb vadkereskedő cégei maguk is közvetlenül Wienben vásárolnak majdnem kizárólag magyar vadászterületeken lőtt vadat, hiszen boldogulni alig képes magyar vadkiviteli vállalatok hiányában, minden ebbeli árunk az osztrák vadpiacra kerül. E közvetítő vadpiac áruanyagának több mint 70% a magyar eredetű. Ez a nagyarányu vackészlet összpontosítás az osztrák főváros piacán abban leli magyarázatát, hogy Wien városa már régebben rendelkezik megfelelő hűtőközraktárak fölött, míg Budapest székesfőváros területén csak ujabban létesült egy ilyen intézmény s azt sem veszik ma még igénybe abban az arányban, a mint az hazánk vadhusfogyasztó piacára nézve nagyon is üdvös volna. Hogy a vadértékesítés terén ez a hűtőintézmény az eddig elérteknél nagyobb eredményeket fölmutatni nem képes, annak egyik főoka a közel három évtized előtti állapotokhoz szabott 1883. évi s immár több rendelkezésében tárgytalanná, sőt elavulttá vált vadászati törvény. Ez ez 1883. évi XX. törvényalkotás, szakadatlan rendeletkiegészítései dacára, sőt azokkal együtt nagyon is megérett nem is annyira a kiegészítésre, mint inkább a teljesen modern, egészséges ujjáalkotásra.

Ma fennálló törvényünk szerint a vad, a vadászati idény eltelte után még 14 napig szállítható; azután pedig csakis hatósági igazolványnyal.

Magyarország vadértékesítésének fontos gazdasági érdekei egyenesen megkövetelik, azt, hogy a hivatkozott vadászati törvény idevágó szakaszai, a kor igényeinek megfelelően módosíttassanak, névezetesen pedig szükséges volna, hogy a tilalmi idő előtt lőtt és hűtőraktárházakba a vadászati tilalom idejének lejárta előtt szállított vadkészlet, az *év bármely szakában forgalomba hozható* legyen. Ugyanis a vadhús tápértéke a hűtőházakban, a mint azt tapasztalatok is igazolják, minőségben tetemesen javul. A vadhus a háziállatok, főként pedig a hizlalt állatok husától minőségében lényegesen eltér azáltal, hogy az akként kerül a fogyasztásra, a mint azt a természetben találjuk. Szokatlanul erős strukturájánál fogva a vadhus frissen lőtt állapotában alig élvezhető. Miután a vadóvás érdekeinek szem előtt tartása mellett, a vadhus nem minden időben kapható és áll rendelkezésünkre, vadhust pedig tilalmi időben is fogyasztani lehetne, a vadfélék husának a higiéne követelményeivel összeegyeztethető megfelelő konzerválása mellőzhetetlennek mutatkozik. A frissen leölt állat husa korántsem olyan ízletes, mint az, a melyet hosszabb időn át megfelelő helyen tartunk. A hus, a leölés, illetőleg levágás után, bizonyos vegyfolyamaton megy keresztül, a mely bizonyos reakciók következtében a hust érettebbé teszi. Ha a husérés folyamatát, megfelelő hőfoku hűtött levegővel eszközöljük, a hus romlását, bomlási folyamatát is megakaszthatjuk, vagy legalább is huzamosb időkön át feltartóztathatjuk. A hideg levegő alapfeltétele a husnemű megfelelő eltartásának. A hideg alkalmazása az általános közegészségügyi követelmények terén is lényeges szerepet visz; e mellett a modern berendezésü hűtőraktárházak levegője nemcsak hideg, hanem tetszés szerint szárazabbá és nedvesebbé tehető, a szerint, amint azt a konzerválandó anyagok követelményei megkivánják.

Érési folyamata alatt a vadhús a hűtőházban puhább, emészthetőbb, egyben pedig izesebbé is lesz. A hűtőházakban eltartott húsfélék teljes megnyugvással élvezhetők, hiszen a hűtő helyiségek levegőjének folytonos kicserélésével messzemenő gondoskodás történik a netán jelentkező káros bomlasztó csirák, a rothadást siettető mikroorganumok állandó eltávolításáról. Míg a pácolt, füstölt és a konzervált húsnemüek eredeti természetes színüket elveszitik, a hűtőházban megfelelően kezelt husnemű mindenkor megtartja friss, természetes, tehát izes és kivánatos színét. Tapasztalatok egész sora igazolja azt, hogy a vadhus csakis a megfelelő hűtőberaktározás bizonyos ideje után érheti el azt a minőséget, a mi az értékesebb vadhuskereslet és inyencség igényeit is teljesen kielégiteni képes.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Kikerülve a fertőtlenítőket, szerencsésen hazaérkeztünk. Mint egy bűbájos, szép álomkép él emlékezésemben a gyönyörű wieni Jagd-Ausstellung. Az a szép és megkapó kiállítás, amelyben a mai kulturnemzetek nemes versenyre kelve egymással bemutatták a szebbnél-szebb vadászati trofeákat, a vadászatnál használt különféle vadászfegyvereket az ijj és lándzsától kezdve a mai legmodernebb ismétlő lőfegyverig, a vadászok elkobzott fegyvereit, miniatürben a lesből való vadászatot, vadbefogást, a vadorzók cselvadászatát hurokkal, a vadápolás, tenyésztés, óvás és a vadászat sokféle módjait, s használatban levő módszereit . . . — és milyen impozáns tömegben. Jagd-Ausstellung! Álljunk csak meg ennél a szónál. Az igaz, hogy túlnyomólag vadász és vadászatra vonatkozó tárgyak vannak ott kiállítva, de hát a kiállítás területén, az őskorszakbeli kőbaltától kezdve a legujabb párisi frizuráig és a mammutcsonttól kezdve a zajtalanul gördülő villamos automobilig van ott minden. Azért ha talán nem is rajong valaki a trofeákért, élvezetes szép dolgot láthat ott eleget. De hát ezt az erdésznékről felsem tételezem, mert legalább én úgy vagyok vele, hogy egy szép szarvas láthatásáért szivesen megmásznám akár a Királyhegyet is. Pedig susogó erdőink fejedelmi vadján kivül látható a kiállításon az exotikus állatok számtalan szép csoportja is. Nagy mulasztást követ el mindenki, aki teheti és megnézni késlelkedik. Láttam, hogy meg is teszik sokan, mert hallatszott is sokat ott az édes magyar szó, különösen a magyar kiállításon.

Hát hiába! legszebb, leglátogatottabb pavilion a mi Hungáriánk, csak azon ütköztem meg, hogy nem gondoskodtak arról, hogy remek szép házilpari dolgainkat ott árusitsák is, holott a többi nemzet megteszi. Könnyen repül ott a bankó, emléket sokaknak kell hazavinni. Kérem is t. Szerkesztő urat, sugja meg azoknak, akik még oda készülnek és feleségüket is viszik, hogy számitsák ki szépen az utiköltséget, a szállodát, a kosztot, nem feledkezvén meg a jó pilzeniről, no meg a baksisról sem, rendkivüli alkalmakra pedig egy liláha derengő, ropogós bankót szintén számitásba vegyenek, hej mert nincs az a jól megtömött tárca, amely egy-kettőre ki ne ürülne ott. Megfigyeltem egy fess asszonykát, amint sorban csodált mindent, férjét karonfogva suttogta neki: nézd édes, mily gyönyörű kosztüm, bizony Isten nagyon olcsó. Hát az édes mit tehetett, megvette. De bezzeg hiába mondtam én, hogy nézd *édes* (higyje el kérem, még a rendkivüli alkalmakra szánt bankót sem hozta el az úram, nem csuda itt a szeptember), pedig de szivesen hoztam volna el nem kalapot, nem ruhát, de azt a gyönyörű fürdőszobát, mit nem tudom melyik wieni terakotta-gyáros állított ki. Az igaz, hogy a wieni iparmüvészek pavillonjába kétszer is visszamentem a meleszép minden alkalomra való ruhák, frizurák, kalapok megtekintéséért, hja hiuság: asszony a neved, de hát oly jó volt gyönyörködni bennök. Viszont az uram is egy-egy szép gépet, különösen a rotundában levő szalagfürészt, mely üzemben volt, s bükkfából készített mindenféle csinos dolgot, szinte többször megnézett.

Hiába volt minden jelentőségteljes csodálkozásom, nyomban elkezdte az uram dicsérni azt a gyönyörű, majdnem három méteres medvét, amit egy Potocky gróf Szentpétervár környékén lőtt, hogy ha ő ilyet láthatna élve és mily boldogság lenne, ha le is lőhetné, mire én nem éppen szelid gunnyal feleltem, — ugyan hol? Szentpétervárra csak nem készülsz ebben a kolerás világban? A rédoval öreg penziósck a Humaucen, én azt hiszem nem is léteznek, talán csak a szellemök jár kisérteni néha, mint legjobb fizetetlen erdőőrök akkor, ha a tót bepálinkázva jön le a hegyről, minden sziklát, minden bokrot medvének nézve. No hát azt a gyilkoló tekintetet, mit e kijelentés után láttam felém villámlani, el nem feledtem soha — röviden csak annyit mondott: elviszlek nézd meg őket, ott vannak. Örültem én ennek nagyon. Hogyne, eleven medvét fogok látni, ha úgyan előjön a tiszteletemre.

Egy-két napra nem érdemes a kiállításra felmenni, mert annyi látnivalót, ha akarjuk, hogy huzamosabb ideig emlékünkben maradjon, hosszabb ideig kell tanulmányozni. Mi alaposan megnéztünk mindent, de ki is fáradtunk. Visszafelé hajón jöve, jól esett a 14 óráig óráig tartó élvezetes pihenés. Szép volt ez az ut is. Gyönyörködtünk a part mentén levő várak, emlékek, városok és a szép vidék változatos panorámájában. Pozsony és Komárom között volt egy kicsit unalmas, ahol is semmi város, ügyszólván beláthatatlan viztömegen uszott a hajó, de hát akkor ebédelni mentünk. Dacára a sok szép látnivalónak, örömmel üdvözöltük úgy este 9-kor párallanul szép, teljes fényárban uszó Budapestünket. Aztán kedves, meleg fészkünket.

Végtelen sokat lehetne irni a vadászati kiállítás látnivalóiról, de nem célom leirást adni, hanem óhajom, hogy levelemmel kedvet csinájak az odautazáshoz, mert itt a kapuzárás ideje.

Mi nagyon örülünk, hogy elmehettünk és bizonyára hosszu ideig kellemessé fogja tenni egyhangú, csendes életünket a visszaemlékezés a Jagd-Ausstellungra.

Üdvözli
Sué Jolán.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

* **Kitüntetés.** Ó Felsége *Szojka* Gyula nyugalmazott erdőtanácsosnak sok évi ügybuzgó szolgálata elismeréséül a főerdőtanácsosi címet díjmentesen adományozta.

* **Kinevezések.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minister *Velics* János és *Szalai* Ernő kir. közalaptványi erdőmestereket kir. közalapitványi erdőtanácsosokká, *Hinfner* György kir. közalapitványi főerdészt kir. közalapitványi erdőmesterré, *Bacsilla* Lajos m. kir. erdőmérnökjelölteket kir. közalapitványi erdészszé, *Szép* Géza és *Horváth* Károly végzett erdőmérnökhallgatókat pedig kir közalapitványi erdőgyakornokokká nevezte ki.

* **Áthelyezések.** A m. kir földmivelésügyi minister áthelyezte *Szántó* Mihály m. kir. főerdőmérnököt Eperjesre hivatalfőnöknek és *Radonics* Vazul m. kir. segéderdőmérnököt Homonnára erdőgondnoknak.

* **Gyászhir.** Vettük a következő gyászjelentést: A lugosi m. kir. erdőigazgatóság tisztikara mély fájdalommal tudatja, hogy szeretett kartársuk *Gerő* Gusztáv m. kir. főerdőmérnök folyó hó 19-én, életének 50. évében elhunyt. Hült teteme folyó hó 20-án, délután 5 órakor, fog Lugoscn örök nyugalomra helyeztetni. Lugos, 1910. szeptember hó 19-én. Áldás és béke lengjen porai felett!

* **„Yes-Qui-Si"** cimen megjelenő immár országszerte ismert, házagpótló nyelvoktatási folyóirat, programmjába felvette a gyakorlati továbbképzést is. Míg a kezdők tanfolyama a francia-, angol- és német nyelveket a kezdet elemeitől fogva tanitja könnyü és szórakoztató módon; a most megnyiluló haladók tanfolyama a már némi ismeretekkel bíróknak a továbbképzésre szolgál gyakorlatul; közöl érdekes olvasmányokat, társalgási gyakorlatokat, levelezési mintákat, műszaki kifejezéseket, stb., nyelvtani magyarázatokkal és a rítkábban előforduló szavak fordításával, szóval az idegen nyelvekben való mentül helyesebb tökéletesítését tüzte célul, amelyett érdekes és szórakoztató is. Midón ezen igazán hasznos ujságvállalatot ajánljuk lapunk t. olvasói figyelmébe, megjegyezzük, hogy a Yes-Qui-Si kiadóhivatala Budapest, Nagy János-u. 3. szivesen küld az érdeklődőknek ingyen és bérmentve mutatványszámot. (A lap előfizetési ára negyedévenként, minden kiadásra külön 3 korona.)

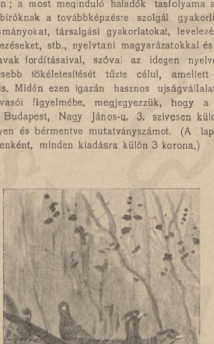

82693
I. A—1/1910 ügyszám.

HIRDETMÉNY

állami (erdei) facsemeték adományozása tárgyában.

Az állam által fentartott erdei facsemetekertekből az 1911. évi tavaszi és őszi erdősítésekhez szükséges csemetekészletek a földmivelésügyi minister által a következő feltételek szerint fognak az eziránt folyamodó birtokosoknak kiosztatni.

I. feltétel. *A kopár és vizmosásos területek* beerdősítésére kért csemeték, amennyiben az állami csemetekertek készleteiből kiszolgáltathatók, az 1879. évi XXXI. t.-c. 177-ik §-ának *b)* pontja értelmében *ingyen*, vagyis a termelési költségek elengedésével bocsáttatnak a birtokosok rendelkezésére; a csemeték kiszedésével, csomagolásával s vasúthoz való szállításával járó, ezer darab csemete után 1 koronával számított és utánvétellel beszedendő költségeket azonban, továbbá a vasuti szállítási költségeket rendszerint a birtokosnak kell viselni.

II. feltétel. Kivételesen kisbirtokosok részére, amennyiben az *illetékes kir. erdőfelügyelő igazolja*, hogy a folyamodót a fent említett költségek anyagi erejéhez képest aránytalanul megterhelnék, a csemeték a folyamodóhoz legközelebb fekvő, utolsó vasuti állomásra teljesen díjtalanul fognak elszállíttatni.

III. feltétel. Az I. és II. *ponthan említett erdősítések céljaira szükséges* csemeték kiszolgáltatása után *esetleg még fenmaradó* készletből *másféle erdősítések céljaira (rendes erdei vágások és tisztások beerdősítésére)* is adatnak ki csemeték, azonban csak az alább feltüntetett átlagos termelési költségeknek és ezeken felül a csemeték kiszedésével, csomagolásával s vasuthoz való szállításával járó, ezrenként egy koronával számított, költségek megtérítése mellett, melyek utánvétellel szedetnek be. A vasuti szállítás költségeit szintén a folyamodó birtokos viseli.

Az átlagos termelési költségek fejében, fanemek szerint, a következő összegek számíttanak fel:

Csemetefaj	1000 darabonként					
	1 évesért		2 évesért		3 évesért	
	K	f	K	f	K	f
Lucfenyő	—	50	1	—	1	40
Jegenye fenyő	1	—	1	60	2	20
Erdei fenyő	—	80	1	40	2	—
Fekete fenyő	1	—	1	60	2	20
Vörös fenyő	1	20	2	—	2	80
Tölgy	3	—	4	—	—	—
Kőris, juhar, ákác és szil	2	50	3	80	—	—
Dió	10	—	16	—	—	—
Szelid gesztenye	8	—	12	—	—	—

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

IV. feltétel. Kisbirtokosoknak kivételes esetekben, midőn a kir. erdőfelügyelőség igazolja, hogy az előbbi pontban említett célra szükségelt csemetemennyiséget saját költségükön nem képesek előállítani s aránytalan megterheltetésük nélkül a teljes termelési költségeket sem viselhetik, a *termelési költségek 50 %-a elengedhető.*

A csemeték kiosztásánál először is azok a birtokosok fognak figyelembe vétetni, kiknek kopár s vízmosásos területei a törvény alapján befásításra hatóságilag ki vannak jelölve

Az I. és II. feltételek szerint ingyen kiosztott csemetékkel beerdősített területek jövőre az 1879. évi XXXI. t. c. 2-ik s illetve 4-ik szakaszának rendelkezései szerint kezelendő erdőknek fognak tekintetni.

Azok a birtokosok, akik az I—IV. alatt felsorolt feltételek valamelyike szerint csemetékben részesülni kívánnak, 1 koronás bélyeggel ellátott **folyamodványaikat legkésőbb 1910. évi november 15-ig terjesszék be, még pedig közvetlenül az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez,** *mert az elkésve beérkezett, vagy nem az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez, hanem más hatóságokhoz beterjesztett kérelmek csak akkor vétetnek figyelembe, ha a kir. erdőfelügyelőséghez kellő időben beterjesztett kérelmeknek teljesítése után esetleg még megfelelő csemetekészlet rendelkezésre fog állani.*

A folyamodványokban a birtokosoknak határozottan meg kell jelölniök a beerdősítendő terület helyét (község, dűlő), minőségét (kopár, vízmosásos, futóhomok terület, vagy vágás, tisztás stb.) és kiterjedését (kat. hold), továbbá a szükséges csemeték fajá, korát és mennyiségét, az elültetés idejét (tavasz vagy ősz), a folyamodó vagy megbízottjának pontos címét (lakóhely, utolsó posta) és végül azt, hogy a fentebb közölt feltételek közül melyik szerint kérik a csemeték kiszolgáltatását.

Végül figyelmeztetnek az érdekelt birtokosok, hogy ezen hirdetmény alapján csakis *erdősítésre alkalmas s a fent elősorolt faju, egy-két éves, kivételesen három éves erdei facsemeték kerülnek kiosztásra,* amelyek tehát utak, tagok szegélyezésére és parkozási célokra nem alkalmasak, továbbá, hogy az olyan folyamodók, kik a kért s kiutalványozott csemeteket annak idején ok nélkül visszautasítják, — a jövőre az állami csemetékben való részeltetés kedvezményétől elesnek.

Gyümölcsfák adományozását az ültetés helyéhez legközelebb fekvő állami gyümölcsfaiskola vezetőségétől kell kérni.

Az 1898. évi XIX. t.-c. alapján állami kezelésbe vett erdők és kopár területek birtokosai részére szükséges csemeték kiutalványozása iránt a szükséges lépéseket a m. kir. állami erdőhivatalok teszik meg, ezeknek a birtokosoknak tehát szükségleteiket az illetékes m. kir. állami erdőhivatalnál kell bejelenteni.

A csemeték székhüldése tavasszal, rendszerint március második felében, ősszel pedig október hó második felében veszi kezdetét.

Budapest, 1910. évi szeptember hóban.

M. kir. földmivelésügyi minister.

693.
1910. szám.

Árverési hirdetmény.

Biharvármegye központi járásához tartozó Nagykér községi volt urbéreseknek tulajdonát képező erdőnek a nagyváradi m. kir. járási erdőgondnokság által kijelölt 3 és 4 osztagjain mintegy 57 k. holdon található összes fatömeg, mely 2482 m^3 műfa és 2483 m^3 tüzifának becsültetett, a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi minister urnak 1910. évi 81136/I-A-2. számu engedélye alapján zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverés utján tövön fog eladatni.

Árverés tárgyát képező faállomány mintegy 38000 K. — harmincnyolcezer koronára — volt értékelve; — az árverési ajánlatok elfogadása vagy vissza utasítása tárgyában hozandó szabályszerü urbéres közgyülési határozat csak akkor válik végrehajthatóvá és a volt urbéresekre nézve kötelezővé, ha azt a m. kir. földmivelésügyi minister ur jóváhagyja.

A szóbeli nyilvános árverés Nagykér községházánál **1910. évi október hó 10-én d. e. 9 órakor** veszi kezdetét, mely időpontig a szabályszerüen kiállított és 10 százalékos bánatpénzzel ellátott zárt irásbeli ajánlatok az árverést vezető elnöknél benyujthatók. Később érkező, hiányosan felszerelt, távirati, vagy utóajánlatok nem vétetnek figyelembe.

A részletes árverési és szerződési feltételek a nagyváradi m. kir. állami erdőhivatalnál és alája rendelt m. kir. járási erdőgondnokságnál, valamint a nagykéri urbéresek elnökénél hivatalos időben megtekinthetők.

Nagyvárad, 1910. évi szeptember 18-án.

M. kir. állami erdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Sz. 303—910. k. b.

Faeladási hirdetmény.

A csikszentdomokosi közbirtokosság eladja nyilt árverésen a földmivelési minister ur 95430. 908. számu rendeletével megadott engedély alapján a csikmadaras 2-ik rész Kecskebükk és Kisáca nevü erdőrészekben mintegy 553·98 k. holdon törzsenkinti felvétel alapján kéregnélküli és a termelési és szállitási apadékok levonásával 129715 köbméterre becsült lucfenyő haszonfa tömeget.

Megjegyeztetik, hogy az 553·98 k. holdból a Kisáca erdőségre esik 84·3 k. hold, a Kecskebükk erdőrészre pedig 469·95 k. hold és a 129715 köbméter haszonfából a Kisáca erdőrészre esik 16051 köbméter, a Kecskebükk erdőrészre pedig 113664 köbméter.

Az összes kikiáltási ár 774100 korona, azaz hétszázhetvennégyezeregyszáz korona, ebből esik a Kisáca erdőrészre 86700 korona, a kecskebükki erdőrészre 687400 korona.

Az értékesítés céljából

1910. évi október hó 24-én d. e 10 órakor

Csikszentdomokos községházánál nyilvános szóés zárt irásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Árverezni lehet mind a két erdőrészre együttesen és külön-külön is.

A fatömeg becsáron alul nem fog eladatni.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az irásbeli ajánlatok ellátandók szabályszerü bélyeggel és a kikiáltási ár 10%-át tevő összegnek a csikszeredai kir. adóhivatal pénztárába történt letétbe helyezéséről szóló nyugtával.

Szóbelileg árverezni kivánók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át kitevő bánatpénzt a csikszeredai m. kir. adóhivatalnál letétbe helyezni és a letéti nyugtát az árverési bizottságnak bemutatni.

Az árverési és szerződési feltételek megtekinthetők Csikszentdomokos községházánál és a járási erdőgondnokságnál Csikszeredán.

Csikszentdomokoson, 1910. szeptember 6-án.

Ferencz Antal b. jegyző. **Barabás János** b. elnök.

2—2

Fenyőfa-eladási hirdetmény.

A borsai közbirtokosság **1910. évi október hó 9-én délelőtt 10 órakor** Borsa község házánál nyilvános szó- és irásbeli árverésen eladja a közbirtokosság Dupa Gyál erdőrészében levágva levő, 1254 darab 1154 köbméter tutajfára becsült lúc- és részben jegenyefenyő-törzset.

Becsérték és egyszersmind kikiáltási ár 6578 korona.

Bánatpénz 658 korona.

A faanyagok a becsértéken alul el nem adatnak.

Feltételes, utó- és távirati ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A részletes eladási és szerződési feltételek alulirott közbirtokossági elnöknél és a felsővisói m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Máramarosszigeten, 1910. évi szeptember hó 23-án.

Mihályi Flórent,
közbirtokossági elnök.

1799. szám. 1910.

Pályázat erdőőri állásra.

Klenóc nagyközségnél az

erdőőri állás

betöltendő.

Az erdőőr készpénzbére évi 498 korona, 4 ürméter tüzelőfa a házhoz szállítva, 8954 négyzetöl rét, 7688 négyzetöl erdei kaszáló, 152 négyzetöl kenderföld, 2 szarvasmarha és 2 sertés nyári legeltetése, a megitélt kihágások kár és kártérítésének egyharmad része.

Pályázhatnak mindazok, kik okmányokkal igazolni tudják, hogy 35 évnél nem idősebbek, az erdőőri szakvizsgát letették, ép testi és szellemi erővel birnak és a tót nyelvet beszélik.

Sajátkezüleg irt kérvények **1910. évi november hó 1-ig** az elöljárósághoz adandók be s az állás november hó 15-én elfoglalandó.

Klenóc, 1910. évi szeptember hó 21-én.

Bihary Géza, jegyző. **Hruska,** biró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Sz. 400—910. m. j.

Faeladási hirdetmény.

Csikvármegye magánjavainak igazgatósága közhírré teszi, hogy a Csikvármegye magántulajdonát képező Felsőtölgyes I. határrészében fekvő „Balás“ és „Deákpataki“ erdőrészekben az 1908. évben kihasznált széldöntéses vágásterületeken visszamaradt, erdőgazdasági szempontból okszerüen fenn nem tartható lucfenyő és bükktörzsek faanyagai az alábbi 2 csoportban és kikiáltási áron **folyó évi október hó 28-án délelőtt 10 órakor** Csikszeredában, a megyei magánjavak igazgatóságának irodájában (vármegyeház) megtartandó nyilvános szóbeli és irásbeli versenytárgyaláson a legtöbbet igérőnek el fognak adatni.

I. csoport:

A Balázspataki erdőrészben 112·18 kat. hold vágásterületen kijelölt 17.916 darab 10.225 tm^3-re becsült gömbölyü lucfenyő haszonfa, kikiáltási ára ötvennyolcezerkilencszáznyolcvanöt (58.985) K;

II. csoport.

A Deákpataki erdőrész 3 vágásterületén, összesen 46·17 kat. holdon kijelölt 3722 darab 3236 tm-re becsült gömbölyü lucfenyő-haszonfa és mintegy 300 m^3 bükk mű és tüzifa, kikiáltási ára: tizenkilencezerkilencszáztizenkettő (19.912) K.

Mindkét csoport faanyagára egy összegben is tehető együttes ajánlat. A kikiáltási árak 10%-a bánatpénzül az árverés megkezdése előtt az árverési bizottság elnökének kezébe leteendő.

A szóbeli árverés megkezdése előtt benyujtandó és szabályszerű bélyeggel ellátott irásbeli zárt ajánlatok a megajánlott vételár tiz (10) %-át kitevő bánatpénzzel, vagy megfelelő óvadékképes értékpapirral látandók el és tartalmazniok kell egyuttal azt a kijelentést is, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri s magát azoknak aláveti.

Elkésetten érkező és utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A fatömegek a kikiáltási áron alul nem fognak eladatni.

Kihasználási határidő a jogos szerződés kézbesitését követő 14. naptól számitandó egy (1) év.

Az I. csoportbeli vágásterület a gyergyótölgyesi tutajrakparttól és fapiactól öt (5); — a II-ik csoportbeliek pedig átlag 3 km. távolságra feküsznek.

Az árverési és szerződési feltételek, valamint a becslésre vonatkozó közelebbi adatok a kezelő m. kir. járási erdőgondnokságnál (Gyergyótölgyesen) és a Csikvármegyei magánjavak igazgatóságánál (Csikszereda, vármegyeház) tekinthetők meg.

Csikvármegye magánjavainak igazgatósága.

Csikszereda, 1910. évi aug. hó 23. napján.

Dr. Csiky József,
2—2 igazgató.

A Sajóvárkonyi erdőhivatalnál egy

erdőmérnök-gyakornok

felvétetik.

251/910. szám.

Pályázat erdőőri állásra.

A besztercebányai püspökség garamszentkereszti uradalmában betöltendő, évi 600 korona fizetéssel, és 4 korona irodaátalánnyal, valamint 3 kat. hold kaszálóval, 2 drb. tehén és 2 drb. növendékmarha tarthatásával, 2 drb. sertés makkoltathatásával, szabad lakással, illetve szabályszerű lakbérrel, szükség szerinti fekü fával a tövön, és az erdőkárok után szabályszerű jutalékkal és lődíjjal javadalmazott erdőőri állásra pályázat hirdettetik.

Ezen állásra pályázhatnak 24 évet betöltött, de 40 évnél nem idősebb szakvizsgázott egyének, kik a sajátkezüleg irandó kérvényhez szakvizsga-bizonyitványt, keresztlevelet, erdőőri szolgálatra szükséges ép testi erőt és jó halló és láló képességet igazoló körorvosi bizonyitványt, továbbá helyhatósági erkölcsi bizonyitványt, és a már szolgálatban lévők szolgálati bizonyitványt is csatolni tartoznak.

A magyar nyelvnek szóban és irásban való teljes birása feltétlenül, a tót nyelvnek pedig legalább szóban való birása megkivántatik.

A pályázati határidő **folyó évi október hó 15-ikéig** tart, és az állás a kinevezendő által legkésőbben folyó évi november hó 1-én elfoglalandó.

Lutilla (u. p. Garamszentkereszt), 1910. évi szeptember 14.

Püspöki urad. erdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Kitünő minőségü kocsányos és kocsánytalan

TÖLGYMAKKOT,

kitünő csiraképességü

Jegenyefenyő-magot,

Tűlevelű, Lomblevelű

Gyümölcsmagvakat,

több millió saját nevelésű Tűlevelű, Lomblevelű CSEMETÉT, DISZFÁT, SORFÁT,

Gyümölcsvadoncot

PÁROSITÁSHOZ,

CSICSÓKÁT, VADGESZTENYÉT

vadtetésre szállit

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udv. szállító

ZALAEGERSZEG.

ÁRJEGYZÉKET SZIVESEN KÜLDÖK!

Pályázat.

A nagyváradi latin szertartásu főtisztelendő Káptalan egy ideiglenes

erdőgyakornoki állásra

pályázatot hirdet. Évnegyes utólagos részletekben esedékes javadalmazása 720 korona készpénz, 280 korona percentváltság, 600 korona élelmezési illetmény, a faluban egy szobás lakás.

Pályázók keresztlevéllel, erdészeti főiskolai indexxel, katonai kötelezettségeikre vonatkozó s esetleg egyéb okmányokkal felszerelendő s a főtisztelendő Káptalanhoz intézendő kérvényöket

1910. évi október hó 15-éig

alulirotthoz küldjék el, ki bővebb tájékoztatást is nyujthat.

Biharsályi, 1910. évi szeptember hó 15-én.

Bencsik Sándor,
főerdész.

Faeladási hirdetmény.

A szentegyházasfalusi közbirtokosság a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi minister úrnak 1910. évi 25990. sz. engedélye alapján nyilvános szó- és zárt irásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező Szentegyházasfalu község határán levő Csonka-alja nevü, erdejének 405·25 k. hold területén talált és szakértőileg törzsenként felvett 188,148 drb. 11—60 cm. mellmagassági átmérővel biró lúcfenyő fáját.

A részletes becslés eredményképen a következő faanyagok bocsáttatnak eladás alá:

1. I.	oszt.	lúcfenyő	fűrészáru	36—60	cm. vast.	7678 m³
2. II.	„	„	„	26—35	„ „	18,328 „
3. I.	„	„	épületifa	19—25	„ „	19,634 „
4. II.	„	„	„	11—18	„ „	23,369 „
					Összesen:	69,009 „

fenyő műla 219979 korona azaz kettőszáztizenkilencezerkilencszázhetvenkilenc korona becsár mint kikiáltási árban.

Az eladandó fatömeg a székelyudvarhelyi vasuti állomástól 29—32 km. távolra levő erdőben tövön áll és ezzel 27·3 km. kitünő községi ut és mintegy 4·7 km. elég jó erdei és mezei ut köti össze.

A kikiáltási ár 10 %-a bánatpénzül az árverés kezdete előtt az árverező közig. kiküldött kezéhez teendő le.

Utójánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverés Szentegyházasfalu községházánál **1910. évi november hó 2-án d. e. 11 órakor** veszi kezdetét.

Az árverési és szerződési feltételek a közbirtokosság elnökénél és székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Szentegyházasfaluban, 1910. évi szeptember 17-én.

Márton Dávid,
birt. elnök.

:: Mindennemü ::

nyomtatványok

pontos kivitelben és jutányos

:: árak mellett kaphatók ::

Székely és Illésnél, Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

4481/1910. A rozsnyói járás főszolgabirájától.

Faeladási hirdetmény.

Gömör-Kishont vármegye közigazgatási erd. bizottságának 1852/910. sz. határozata alapján közhirré teszem, hogy a Pelsőc nagyközség (Gömör m.) tulajdonát képező erdő u. n. „Nagyhegy“ üzemosztályában az 1909—1918. évekre kijelölt s mintegy 217·3 katasztri holt kiterjedésü vágásterületein található tölgy mű-, valamint tölgy-, gyertyán- stb. vegyes tüzifaanyag **1910. évi október hó 13-án d. e. 10 órakor Pelsőcön,** a községházánál nyilvános szó- és irásbeli árverésen eladatik.

A fakészlet mennyisége a becslés szerint:

10400 drb tölgyfa, mintegy 2500 tm^3, tüzifa, mintegy 30000 $ürm^3$.

Kikiáltási ár tölgyműfára tömörköbméterenként tövön 10 (tiz) korona;

tüzifára ürméterenként tövön 1 (egy) korona 20 fillér.

Az árverés a hirdetett faanyagra tömörköbméterenként, illetőleg ürméterenként teendő ajánlatokkal történik.

Szerződési időtartam 1913. évi augusztus 31.

Az árverés eredményének érvényességéhez felsőbb jóváhagyás szükséges.

A faanyag a legtöbbet igérőnek adatik el; a kikiáltási áron alul azonban nem fog eladatni.

Irásbeli zárt ajánlatok a kitűzött idő előtt elfogadtatnak, ha az árverési feltételekben foglalt pontoknak megfelelnek.

Utóajánlatok nem fogadtatnak.

Bánatpénz 6000 (hatezer) korona készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban.

Az árverési és szerződési feltételek a rozsnyói főszolgabirói hivatalnál Rozsnyón, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az eladandó faanyag Pelsőc község elöljárósága által a jelentkezőknek bármikor megmutattatik.

Rozsnyó, 1910. évi szeptember 23.

Nagy,
főszolgabiró.

Tölgyfaeladás.

A szentmihálykörtvélyesi volt urbéres birtokosság a Szentmihálykörtvélyes községházánál **1910. évi október hó 6-án d. e. 10 órakor** megtartandó zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a közigazgatási. erd. bizottság 1910. évi 1650. számu engedélye alapján eladja a tulajdonát képező 11 k. hold területen található sorszámmal ellátott 549 drb, hivatalos becslés szerint 727 m^3 I-ső osztályu, 201 m^3 II-od osztályu tölgyműfát és 619 m^3 tölgytüzifát.

Kikiáltási ár: 23682 korona.

Az erdő a tarackközi vasuti állomástól 5 kilométernyire fekszik.

Az árverési és szerződési feltételek betekinthetők a máramarossziget i m. kir. járási erdőgondnokságnál és a szentmihálykörtvélyesi v. urbéresek elnökénél.

Szentmihálykörtvélyes, 1910. szept. hó 11-én.

Szeucsuk János,
elnök.

2812. szám.

Tölgyfaeladás tövön.

A nagybányai m. kir. főerdőhivatalnál **1910. évi október hó 11-én d. e. 10 ½ órakor** zárt irásbeli ajánlatok utján megtartandó nyilvános árverésen eladásra kerül: a kapnikbányai m. kir. erdőgondnokság „A“ g. s. (Felsőbánya) 2 tag 5-ik számú erdőrészleten 66·2 kat. hold előhasznált területen még lábon álló, mintegy 808 m^3 műfára és 2200 ürméter tüzifára becsült 1552 darab tölgyfa.

Kikiáltási ár 10511 korona.

Bánatpénz 1050 korona.

Az általános árverési és részletes szerződési feltételek, továbbá az ajánlati ürlap és boriték a nagybányai főerdőhivatalnál megtekinthetők és megszerezhetők.

Az erdőrészlet távolsága a legközelebbi vasuti állomástól (Felsőbánya) 3·5 kilométer, melyből 2·8 kilométer mű-út.

Nagybányán, 1910. évi szeptember 11-én.

M. kir. főerdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Műfa-eladási hirdetmény.

Az **erdélyi róm. kath. status** alábbi uradalmaiban következő tölgy- és bükk-műfa kerül eladás alá:

Tételszám	Uradalom neve megye, község, és erdőrész	Vasuti állomás és távolsága km.-ben	Fanem	Mellmagassági átmérő cm. darab				Műfa köbtartalma tm³	Becsérték kor.	fill.
1	Kolozsmonostor Kolozs Kolozsvár Szentjánoskút	Kolozsvár 6	Tölgy	24—30 1289	31—40 1751	41—50 307	50 felül 103	1246·56	22194	40
2	dttó (Berbek)	4	"	24—30 692	31—40 1023	41—50 312	50 felül 137	899·09	16995	16
3	dttó Kajántó (Bönye)	16	"	30—40 1591	41—50 285	51—60 67	60 felül 21	791·72	11384	—
4	Nagyalmás Kolozs Nagyalmás (Gunyága)	Bánffy-hunyad 16	"	26—30 570	31—40 633	41—50 255	50 felül 148	897·39	10664	18
5	Alsóbajom Kisküllő Alsóbajom (Nagyerdő)	Küküllővár 10 Medgyes 16	"	25—30 104	31—40 429	41—50 86	— —	480·33	5401	68
6	dttó	dttó	Bükk	30—40 304	41—50 88	— —	— —	439·43	2636	58
7	dttó Tatárlaka (Csungár)	Küküllővár 8	Tölgy	25—30 2282	31—40 2320	41—50 318	—	2930·53	30137	76
Összesen 14723 darab tölgy, 392 darab bükk								7685·05	98413	76

A műfa feldolgozása után maradó hulladék-fa eladás tárgyát nem képezi.

Fenntí műfákra nézve az irásbeli versenytárgyalás **folyó évi október hó 27. napján délelőtt 10 órakor** az erdélyi r. k. státus erdőhivatalánál (Kolozsvár, Egyetem-utca 7. szám) lesz megtartva, hol az eladási feltételek betekinthetők.

A lepecsételt ajánlatokhoz 10% bánatpénz csatolandó.

Az erdélyi róm. kath. status fenntartja magának azon jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül — tekintet nélkül az ajánlati összeg nagyságára — szabadon választhasson.

Kolozsvárt, 1910. évi szeptember hó.

Nagy László s. k.,
erdőtanácsos,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. október 15. 20. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMEGS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jolsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Museum-körut 2-ik szám.

Erdőgazdasági politika.

Irta: *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos.

(3)

A termőhelynek (értvén ez alatt az éghajlati s talajviszonyokat együttes kapcsolatban) megfelelő fanemeket kijelölve, ezek közül kiválasztjuk azt a fanemet főfanemnek, amely a viszonyok közt a legértékesebb faanyagot fogja nyujtani. Ennek megtörténtével ennek talajjavító és fentartó tulajdonságait mérlegeljük s azon a területrészen, amelyen tenyészete valamely esélynek (széldöntés, lavinák stb.) van kitéve, vagy amely fanemnek, az illető talajhoz viszonyítva talajerő fentartó képessége nem elég, bizonyos megfelelő arányban, az illető hiányos tulajdonság ellen való védekezés céljából, megfelelő tulajdonságu fanemet ültetünk el a kiválasztott főfanemmel együtt s ezáltal a talaj jókarban tartását lehetővé tesszük. (P. o. csekély gyökerü lucfenyő közé jegenyefenyőt vagy bükköt; tölgy közé talajjavítónak erdei vagy feketefenyőt vagy bükköt stb.)

Szólnom kell röviden a faállomány védelméről, ápolásáról s neveléséről.

A talajvédelem az állandó árnyalást kivánván, szükséges a betelepített fiatalost védelmeznünk, nehogy foltok keletkezzenek. Sok kárt tehet bennük a legelő-állat mindaddig, amig szája elől magasabbra fel nem nőtt a fák csúcsa. Továbbá a legelő-állat a fáknak gyökereiről a földet letapossa stb. Ez ellen kellő tilalmazással védekezhetünk.

Alapjában tönkre teheti a fiatalost tüz is. Tönkre teheti a fiatalost valamely rovar (hernyók, szúfélék stb.). E két utóbbi ellen már csupán mérséklő intézkedéseket tehetünk (őrizetés, rovarirtás stb.)

Amint növekszik a fiatalos, sok fa egymást nyomja, növésében gátolja. E tekintetben a nagyobb mértékben elnyomott fáknak 5—5, 10—10 évenként való kivágásával segíthetünk a dolgon, megjegyezvén, hogy csak annyi fát szabad kigyéríteni, amennyinek kivágása által hiányos foltok nem keletkezhetnek.

Ellensége a növő s már haszonra használható erdőnek a falopás és károsítás, melytől szintén óvnunk, védnünk kell azt.

Egyszóval az erdőfentartásnak a betelepítéstől kezdve folyton óvni, ápolni kell az erdőt, mert a fák s ezáltal az erdőállomány jó karban tartásával a talajt is kellően megoltalmazzuk és erről nem szabad megfeledkezni az erdőfentartási politikának.

c) *Egyéb erdőfentartási intézkedések.*

Az erdőfentartás két főelvének, a talaj és erdővédelemnek érvényre juttatása, több oly körülménnyel kapcsolatos, amelyek nélkül az erdőfentartás csak részben volna elérhető.

A talaj s faállományra vonatkozó, károsan beható fötényezőket s a velük szemben követendő eljárást tárgyalván, itt csak következőkre terjeszkedem ki. Az erdőnek fentmaradását tulajdonosával szemben és mások kártételei ellen törvényileg kell megóvni. Hogy a hasznosítással szemben az erdőfentartásnak mily elvei juttatandók érvényre, már előzőleg kimutattam

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

s itt csak arra utalok, hogy az erre vonatkozó intézkedéseket törvényhozásilag kell megállapítani, amelyeknek a talajvédelem s erdősítés, a legeltetés és a kötött birtokoknál a rendszeres kezelésre kell kiterjedniök s az ez ellen vétők a törvény megtartására reá szoríttandók.

A másokkal szemben való erdőfentartási elv megkívánja, hogy az erdőnek őriztetése, a kártevőkkel szemben a megfelelő megtorló eljárás törvényileg szabályozva legyen.

Törvényileg kell meghatározni továbbá az erdők összeírását, a felosztható mérvét, az irtások engedélyezését, kopár területek beerdősítését stb.

Az erdőfentartás szempontjából óhajtom még röviden tárgyalni az erdőfelosztást.

Az erdőkezelési részben alább kifogom fejteni, hogy az erdőgazdaságnak az a sajátsága, miszerint a nagyobb erdőgazdaságok a kisebbek felett aránylag jövedelmezőbbek.

Ebből következik, hogy ha a nagyobb jobban jövedelmez, erre a több jövedelemből több fentartási költséget lehet fordítani s ezért a fentartásnak is arra kell törekedni, hogy az erdők fel ne apróztassanak.

Az erdőfelosztásnak alsó határa oly térnagyságnál keresendő, amelynél a rendszeres erdőgazdaság még kellő jövedelmet nyujt. És az alsó határ a rendszeres kezelés mellett lejebb esik, mint a rendszertelennél, mert a szállítási előnyök a rendszeresnél állandóak. Minthogy pedig feltételezni kell, hogy mindenki a jobban jövedelmezőre törekszik, azt is fel kell tennünk, hogy a jobban jövedelmező rendszeres kezelést általában elfogadják az erdőbirtokosok, ha erre alkalmuk nyilik.

De a rendszeres kezelésnél is a helyi viszonyokhoz mérten csak bizonyos átlag nagyságu erdőterület felel meg a jobb jövedelmezőségnek, amelyet meg lehet állapítni.

Eddigelé ez a minimum megállapítás mellőzése már sok bajnak s kárnak lett kutforrása s erre ezért törekedni kell az erdőfentartási politikának. A megállapítás ne történjék nagy átlagban, hanem a helyi viszonyokhoz legyen mérve.

Erre nézve hazánk viszonyainál fogok bővebben nyilatkozni s itt csak annyit jelzek, hogy az alsó határ ott keresendő, ahol a) a természeti viszonyok ezt megszabják, b) ahol a szállítási berendezésre fordítandó évi költségtöbbletet, a több faanyag szállításánál elérhető bevételi többlet még valamivel felülmulja.

4. §.
Erdőkezelés.

Az erdőkezelésnél úgy a hasznosítás mint a fentartás egyforma sullyal bir. A hasznosításnak rendes viszonyok közt oly mérvünek kell lenni, hogy az erdő talajában levő termőerő az erdőfentartási kiadásokon felül a befektetett tőke után átlag legalább 3%-nyi tiszta jövedelmet szolgáltasson. (Fordítottan: az erdő értékét kiszámíthatjuk, ha a tiszta jövedelmet 3%-nyi kamatnak vesszük s az ennek megfelelő tőkét kiszámítjuk.)

A hasznosításért levén a fentartás is, a kezelésnek teljes erővel azon kell igyekeznie, hogy a 3%-nyi kamatozás, ha nincs meg, minél rövidebb idő alatt előálljon, ha pedig többre is rúgna (p. o. sok a vágható erdő), bölcs mérsékletet kell tanusítni, nehogy aztán rövid idő mulva a jövedelem 3%-on alólra leszálljon.

Az erdőkezelés módozatainak megállapításánál, az erdőgazdaság jövedelemnyújtó főanyagának jellege veendő alapul.

Ez a jelleg, a hosszabb idő alatt nevelt s egyszerre elviendő faanyagnak, csak részben felaprózható avagy eldarabolható tömegességében s ehez képest nagyobb darabjában és sulyában nyilvánul.

Ugyanis a fát az erdőben teljesen feldolgozni és felaprítni nagy részt nyers volta, továbbá a feldolgozáshoz szükséges gépeknek nehéz átteleptése s az olyannyira elágazó felhasználási módokhoz mért heti feldolgozásához szükséges különféle munkaerőnek bizonytalan s bizonyult összeszerzése (p. o. egyszerű favágó, asztalos, hangszerkészítő stb. munkás) s vágásról-vágásra való átköltöztetésének nehézségei miatt teljes tehetetlenség. Emiatt a fát kell feldolgozó helyre szállítani.

A fának szállítása pedig a nagy méretek és az ezek miatt mutatkozó nagy sulya következ-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tében drága. A szállítási drágaság mérséklése viszont csak úgy lehetséges, ha a kiépített szállítási vonalat lehetőségig kiaknázhatjuk, azaz oly könnyen megközelíthető és jól épített, de azért lehetőleg kevés tőkét felemésztő szállító vonalat rendezhetünk be, amelyen a sok rakodás mellőzve, a vontató erő csökkentve leend, és évenként annyit szállítunk rajta, amennyit a szállító berendezés maximalisan elbír.

Több faanyagot azonban csak több erdőnek kivágásával, a nagyobb vágástért pedig nagyobb erdőből nyerhetvén: önként következik, hogy mivel a nagyobb fatömeg a szállító vonal jobb kihasználhatása miatt olcsóbban szállítható s az erdőbirtokos így nagyobb tőárat érhet el, a *nagyobb erdőbirtokok több arányalagos jövedelmet s biztosabban szolgáltatnak mint a kisebbek.*

Hogy ez így van, ennek bővebb megvilágítására szolgáljanak a következők. Egy 24 km. hosszu vizi uton egy 50000 kat. holdnyi erdőbirtokból évenként 90000 köbméter fa vihető el, vizfogónak építése s mederszabályozása mellett. A szállítás tart 40 évig s kiszállítható összesen 3.600,000 köbméter és az évi 90000 köbméternél köbméterenként 60 f-re rug a költség; míg ha csak 50000 köbmétert szállít, köbmétere 74 f szállítási költséget emészt fel. Igy 90000 köbméter után a költség 54000 K és 50000 köbméter után 37000 K. Ha e két összeget arányba állítjuk, akkor kitünik, hogy 54000 K-ért 74 fillérrel kereken 73000 köbméter volna szállítható s így a 90000 és 73000 közti különbség, azaz 17000 köbméter, már arányalag ingyen vihető.

Továbbá egy kat. hold 100 éves tölgyesnek köbtartalmát 230 köbméterre téve, ez a fatömeg mintegy 2200 mértermázsa sulylyal bir. Ebből legalább is lesz 150 oly darab, mely értékveszteség nélkül nem darabolható el és amelyeknek együttes sulya ki fog tenni 900 métermázsát. Ily nagy sulyu faanyagoknak elviteléhez jó ut kell, mert különben nem vihetők el és sok befektetést csak sok fáért érdemes tenni.

Kisebb erdőgazdaságokban ezért kell az évcsoportok szerint való kihasználást alkalmazni, mert így egy befektetéssel több fa vihető el.

A most tárgyaltakból két irányelve válik ki az erdőgazdasági politikának u. m.:

1. *Nagyobb erdőbirtokok keletkezésének elősegítése s az erdők parcellázásának bizonyos fokig való megakadályozása;*

2. *A faanyagok szállíthatásának olcsóbbá tétele és e célra kedvezmények adása*, főutak létesítése, vasuti tarifák befolyásolása, kisajátítási jog megadása stb.

Ezeket illetőleg különben utalok a már elmondottakra is.

Ezekhez járul folyományként harmadiknak, a két első érvényesülésének elősegítése azzal, hogy oda kell hatni az erdőgazdasági politikának, hogy a *szükséges munkaerőt telepítési akcióval* az erdős vidékekhez hozzá kösse, mert az erdőgazdaságot csak állandó s gyakorlott munkaerővel lehet sikeresen folytatni.

Ugyanis az erdőgazdaságban nem lehet úgy tenni, mint a mezőgazdaságban, t. i. hogy a viszonyokhoz majdnem évről-évre lehet alkalmazkodni, p. o. kalászos termelésről gumós növény termelésre vagy nagyobb állattenyésztésre, takarmánytermelésre könnyen át lehet térni, hanem az erdőgazdaságban csak a fatermést lehet s kell folytatni, mert itt már készen álló, több vagy sok évtizeden át felhalmozódott anyagnak kitermeléséről van szó, s a viszonyokhoz csak jelentéktelenül lehet simulni.

Viszont azonban, ha e három elv alapján előnyt élveznek az erdőgazdasági politikától, a nagyobb birtokok, meg lehet tőlük követelni, hogy az általános jólétért *erdejöknek fentartásáról rendszeres kezeléssel gondoskodjanak.*

Ez legyen az erdőbirtokos részéről, erdőgazdasági politikai szempontból *nemzetgazdasági recompensatio* az előnyökért.

Hogy mit értünk rendszeres kezelés alatt, alábbiakban lehetőleg tömören és röviden előadni óhajtom.

Az erdőgazdaságnak állandóan biztos jövedelmezősége, a nagy bankokban elhelyezett tőkének kamatozását csak ugy helyettesítheti, hogy ha a jövedelem (eltekintve a banknál is változó kamatláb okozta és az erdőgazdaságnál az árak ingadozásaiból kifolyó különbségektől) lehető

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

egyenlő nagyságban és évenként vagy évcsoportonként befolyik.

Ez pedig csak úgy valósítható meg, hogy ha évenként közel egyenlő értékű faanyag értékesíttetik.

Ezt pedig az erdőgazdaság közel egyenlő nagy területű, avagy közel egyenlő fatömegű s értékű évi vagy évcsoporti vágásterületek faanyagának piacra vitelével érheti el, ami viszont csak úgy lehetséges, ha előre elkészített terv szerint a vágásterületeknek nagysága bizonyos számú évre állandóan ugy határoztatik meg, hogy amikor a *favágatás s felújítás* az évi vagy évcsoporti vágásterületek szerint sorban, és *a felújítás* az erdőnek egész területén egyszer megtörtént, akkorára a legelőször levágott vágásterületen *épen annyi éves* faállomány legyen újra vágható, *ahány évet tesz ki az összes évi vágásterületek száma*, avagy az évcsoporti vágásterületeknél az *évcsoportok összegébe foglalt éveknek együttes száma.*

Ez az u. n. vágásforgó (vágásforduló, forda). P. o. 2000 kat. holdas erdőbirtokon 100 éves vágásforgónál az évi vágástér 20 hold és a vágásterületek száma 100, tehát $20 \times 100 = 2000$. 48 holdas erdőben pedig 120 éves vágásforgó mellett, 5—5 évcsoportokként 2 kat. hold, 24 vágástérrel s így huszonnégy vágástér 5—5 évvel együtt 120 évet tesz ki.

A rendszeresen kezelt erdőben két fő teendőt valósít meg egy vágásforgó alatt a kezelés, u. m. 1) hasznosítás szempontjából a favágatást s értékesítést ; 2) fentartásért a felujítást s ápolást.

A favágatás és a felújítás az erdőgazdaságnak gerincoszlopa, amelyre támaszkodva s ehez illeszkedve csoportosulnak köré a csontvázának többi része, a kiszállítás, csemetenevelés, rendszeres vezetés, mint végtagok, és ezeket egészitik ki a fa osztályozása, eladása, az erdő védelme, ápolása, stb. mint az emberi testet a gyomor, szív, izmok stb. Ezek együttesen ugy képeznek egy külön egységesen működő gazdaságot, amint önálló lény egy ember.

Az így rendszeresen működő erdőgazdaságban, annyi egyes, egymás mellé vagy egymásután sorakozó vágásterület fog a vágás forgó végére keletkezni, amennyi a megállapított évek vagy évcsoportok száma s az egyes vágásterületek átlagban oly korkülönbséget mutató faállománnyal fognak birni, amily évkülönbségek alatt az egyes vágásterületek kihasználtattak s az ezután rendszeresen ujra kivágandó vágásterületeken, átlagban, mindig annyi éves fa kerül vágatás alá, ahány éves a vágásforgó.

A rendszeres kezelésnek e folyománya, amely ha már egyszer sorban levágattuk az egész erdőnek összes vágásterületeit s mindeniket fel is újítottuk, mindenik további vágatásnál (évi vagy évcsoportinál) fen fog állni, ugy hogy minden vágatásnál ugyanoly korú s így majdnem ugyanazon tömegű fakészlet kerül értékesítés alá, ami által pedig a közel egyenlő nagy s egyenlő időközökben befolyó jövedelem biztosítva is van.

A rendszeres vágatásnak elengedhetlen követelménye a felújítás, amelyet elmulasztani nem szabad s halogatása is nagy kárral jár, mert ahány évvel elodázzuk, annyi évvel fiatalabb fa kerül a jövőben vágatás alá s ez a jövedelem csökkenését fogja eredményezni.

A rendszeres kezelésnek kiegészítő részei, az erdő egyéb használatainak (legeltetés, makkoltatás stb.) szabályozása s egyuttal a kezelésnek előre való főalapjában való megállapítása, az őrzés, ápolás stb. módozatainak meghatározása.

Mindezek az u. n. rendszeres gazdasági üzemtervbe (kezelésterv) foglaltatnak bele és ennek megtartása felett az állam őrködik, amely a rendszeres kezelést kedvezményekkel, ingyen mag- és csemeteadományozással, adóelengedéssel stb. elő is segítheti. Az üzemtervnek szakszerű foganatosítását szakképzett erdőtisztek s az ezeknek segédkező altisztek, főerdőőrök s a nyers védelmet teljesítő erdőőröknek alkalmazása kell hogy biztosítsa, akik a törvényben meghatározott előjogaikkal élve, az erdőnek hasznosítását, a gazdaság vezetését, fentartását, ápolását stb. megvalósítják s a szép, de élettelen eszmét, a gyakorlatba átültetve életre keltik.

Már ezen rövidre szabott ismertetés után belátható, hogy a rendszeres kezelés az erdőgazdasági politika két főrészének, a hasznosításnak és fentartásnak foganatosítója, megteremtője

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

és ezáltal az első kettő a harmadikban összpontosul. Jövő szempontjából a fő irányító a fentartás, amelynek azonban a hasznosítással párhuzamosan kell működnie, hogy a kezelésben mindkettőnek egységes és gyakorlati érvénye kellően nyilvánulhasson.

És ép ezért a fentartási elvnek amint érvényesíteni kell az általános állami szempontokat, épen ugy nem szabad a hasznosítási s kezelési részleteket ennek annyira alárendelni, hogy miatta a kezelés és hasznosítás megbénuljon, mert hiszen a fentartás épen a haszonhajtás érdekében történik és a jövő ideáljáért nem szabad a mai reált békóba szorítani, már azért sem, mert a *ma veti meg a jövőnek alapját és hogyan biztosíthasson kellő sikert a jelen, ha erre anyag s idő nem áll rendelkezésére.* Milyen lesz akkor a jövő, ha ennek érdekében, illetve a *„jövőért tenni" hangzatosan tetszetős álleligék alatt, a mostanit ugy korlátozzuk, hogy a jövőről alaposan gondoskodni nincs módjában* a sok felesleges korlát miatt.

*

2. c. alatt elmondtam, hogy a hasznosításnak hány korlátját állíthatom fel a közjó és az erdőfentartás szempontjából.

Ezeknek a korlátoknak fentartása a kezelésnek kötelessége, a mellyel szemben a fentartásnak mint ellenőrzőknek — de nem fék és gát gyanánt — kell működnie.

A korlátok röviden kifejezve következők:

1. felújítás,
2. tervszerű használat,
3. talaj- és faállomány-védelem.

E három körülménynek szükséges voltát, szülő okát és mértékét óhajtom e helyütt megvilágítani, hogy egybevetni lehessen, mit kell és szabad kívánni a fentartásnak a kezelestől és mivel tartozik és tartozhatik a kezelés a fentartásnak, megjegyezvén hogy a viszonosság elvéhez képest, az ennek fordítottját is fel fogom említeni.

Ad 1. A felújítás követelésének oka, az erdőfentartás, mert az erdő a közjólét előmozditásának egyik anyaga.

A felújítás szükségessége az okban részben benne van, részben pedig abban rejlik, hogy a *feltétlen* erdőtalaj el ne kopárosodjék s a benne levő termelő tőke veszendőbe ne mehessen.

A mérték, ameddig a felújítás követelmény lehet, az általános hasznosítás elvéből vonandó le. Ennél úgy a mai lehetőséget, mint a közeljövőt számításba kell venni.

Ha az erdő talaja, a felújítás mellőzése vagy más mivelési ágra való fordítása által nem kopárosodhatik el, és más mivelési ág mellett többet jövedelmezhet, továbbá nincs mellőzhetlen szükség az erdőre azért, hogy télen a szegény nép abban keresetre tegyen szert és a vidék máshonnan távol kellően és elég jutányosan elláthatói és sem egészségügyi, sem szépségi vagy egyéb ily okok nem dominálnak az erdő fentartása érdekében való felújítás mellett: ily körülmények között sem ok sem a szükségesség nem parancsolja a felújítást.

Ebben az esetekben tehát szabad kéz engedhető az erdőbirtokosnak.

Ellenben ha a talajnak feltétlen erdőtalaj a minősége, t. i. hogy egyéb mivelési ág a talajt elkopárosítja: az erdőfelújítás okvetlenül szükséges ugyannyira, hogy a felújítás mellőzését még megkockáztatni sem szabad, még kétes esetekben sem. És hogy ha továbbá valamely különös ok, p. o. hógörgeteg, talajcsuszamlás gátlása, a csapadék lassubb lefolyásának elérése, vizmosások keletkezésének megakadályozása, káros szelek erejének megtörése, közegészségi ok vagy szépségi, hadászati stb. kívánalmak az erdő fentartását: és ezáltal felújítását szükségessé, méltánylandóvá vagy kívánatossá teszik, — feltétlenül követelni kell a felújítást, még nem feltétlen erdőtalajon is. Mindenik esetben azonban alkalmat kell a birtokosnak nyujtani, hogy erdejének hasznát elvehesse s ebből ujíthassa fel oly módozatok mellett, a mellyel a közcél is el lesz érve. Ennél többet a birtokostól kívánni nem lehet; elég ez tőle a közért.

(Folyt. köv.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Átlalók.

Közli: *Sessler János* erdőmérnök-hallgató.

Erdőbecsléstani tanulmányaim alatt kiváló előszeretettel foglalkoztam a különböző szerkezetű átlalókkal, s ezen tanulmányaim eredménye egész sereg átlaló módosítás s nehány új átlaló terve, melyek közül nehánynak leírását fogom alábbiakban adni.

A használatban levő s az eddig ajánlatba hozott rengeteg átlalótervek között, melyek legtöbbje ugyan lényegében nehány közös főalakra vezethető vissza, hiába keresnénk tökéletest, de még a gyakorlat igényeinek teljesen megfelelőt is. Ezen meggyőződésből kiindulva iparkodtam, a most használatban levő átlalók főbb hibáit legalább részben kiküszöbölve, a gyakorlat igényeinek inkább megfelelő szerkezetet konstruálni. Habár ezen célomat teljesen el nem is érhettem, mégis sikerült nehány használatban levő átlaló szerkezetének módosításával annak alkalmasabb s használhatóbb alakot kölcsönözni, s nehány eredeti tervemmel, apróbb s ujabb hibáktól is eltekintve, az átlalók egyes lényeges hibáit részben vagy egészben kiküszöbölni. Ezek egyike

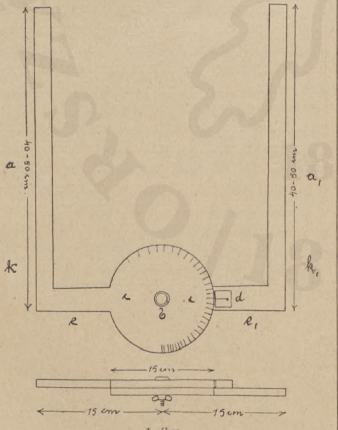

1. ábra.

I. Az oravicai átlaló.

Lényegében legközelebb áll a Nagy Gyula-féle bot-átlalóhoz, ezzel is azonban csak egy tekintetben egyezik, a mennyiben ez is három pontját méri a fa kerületének, habár más elven s más módon. Alakját mutatja az 1. ábra. Áll két derékszögü könyökkel ellátott szárból *a—a*, melyek *b* pont körül mozgathatóan vannak csavarral összeillesztve; *c* tárcsán van a különböző átmérőknek megfelelő empirikus beosztás, mely mindig *d* indexvonal vagy mutatónál olvasandó.

Bizonyos fa átmérőjének megmérése most már következőkép történik: *c* tárcsát odaillesztjük a megmérendő fához adott (mell, stb.) magasságban, ezután *a—a* szárakat az ábrán jelzett *k—k* helyeken mindkét kezünkkel megfogva, *b* pont körül forgatjuk, míg szintén oda nem illeszkednek a fához (2. ábra), miáltal három pontját

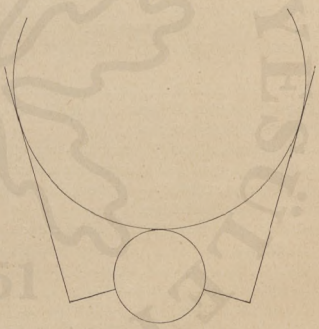

2. ábra.

mérjük kerületének; három pontja által pedig a kör s így ennek átmérője is meg van határozva. Az átmérőt a beosztáson közvetlenül leolvashatjuk.

Előnyei következőkben foglalhatók össze:

1. Rendkivül olcsón állítható elő; mindössze nehány koronába kerül.

2. Kisebb s könnyebb a legtöbb átlalónál.

3. Kezelése minden gyakorlat nélkül is könnyü és gyors, gyorsabb talán valamennyi átlalónál.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

4. Főleg egy és kétvonaszú átlalóknál nedves időben észlelhető megdagadás, viszont száraz időben a túlságos összeszáradás által okozott s a mérés könnyüségének s pontosságának rovására menő kellemetlen hiányok ez átlalónál teljesen ki vannak küszöbölve. A két szár érintkező felületeit ugyanis a surlódás csökkentésére szappannal kenjük, s a netaláni megdagadás vagy beszáradás esetén, a szorító csavar megengedése illetve meghúzása által e bajon a legnagyobb könnyüséggel segíthetünk.

5. Leolvasása kényelmes, minthogy a beosztott tárcsa mindig közvetlenül e kezelő személy előtt fekszik.

Talán legnagyobb hibája ezekkel szemben, hogy a nagyobb átmérőknek megfelelő beosztás fokozatosan kisebbedik, minélfogva a fa egyenetlenségei a mérés pontosságára nagyobb befolyással is vannak. E hiban az *e—e* szárrészek (1. ábra) meghosszabbításával s a beosztott tárcsa nagyobbításával segíthetünk ugyan, de ezek nagyobbítását sem eszközölhetjük bizonyos határon túl az átlaló célszerű s kényelmes alakjának rontása nélkül. Célszerübben segíthetnénk e bajon úgy, hogy a nagyóbb átmérőket a beosztott tárcsánál nagyobb átmérővel biró rézívre jegyezzük. (3. ábra.) Fogas kerekek közvetítésével teljes körben mozgó mutató segélyével s hasonló módokon is csökkenthetnők még e hátrányt, mely esetben azonban a szövevényesebb szerkezet drágítaná s kényesebbé tenné az eszközt.

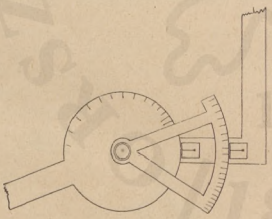

3. ábra.

Pontosságának kipuhatolására szolgáló próbafelvételeket idő s eszközök hiján nem végeztem; mindössze egyvonaszú átlalóval való nehány összehasonlító mérést, mely esetben a

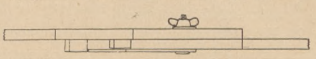

3. ábrához.

fa ugyanazon helyét mérve, említett átlalóval egyező eredményeket adott.

Másik lényeges hibája az, hogy főleg csak álló fák átlalására alkalmas. Lehetne ugyan segíteni e hiban is, többek között úgy, hogy a két szár tetszés szerint megrövidíthető volna (4. ábra), mely esetben vékonyabb fekvő fák átlalására is alkalmas lenne. Minthogy azonban ez az átlaló egyik legfőbb előnyének, gyors kezelhetőségének rovására menne, ezen módosítása nem igen ajánlatos.

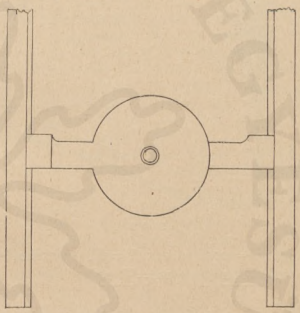

4. ábra.

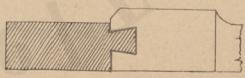

4. ábrához.

Eddigi tapasztalataim után leghelyesebbnek találom az átlalót az 1. ábrában vázolt módon méretezni. Célszerű gyertyánfából készíttetni, részeit egy darabból készítve. Mutatónak leghelyesebb acéltűt alkalmazni.

A fentiekben leírt átlaló csekély költségge

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

járó némi átalakítással mindennemű, a becslésnél szükséges műszer gyanánt alkalmazható.

1. *Mint átlaló* (fentiekben).

2. *Mint famagasságmérő.* Hogy e célra is alkalmazható legyen, apró nézgével és pókszállal, vagy csupán irányzószeggel, ezenfelül függélyzővel látandó el az átlaló. Ezen alkalmazásának elve egyezik azon famagasságmérőkével (Weise, Faustmann, Winkler stb.), melyeknél a magasságot jelölő oldal az *i* irányvonalban fekszik (5. ábra). A keletkezett hasonló háromszögekben (minthogy szögeik egyenlők)

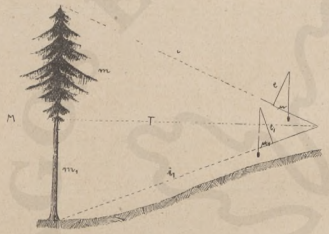

5. ábra.

$$m : T = u : t \text{ és } m_1 : T = u_1 : t; \text{ ezekből}$$

$$m = \frac{T.\ u}{t} \qquad m_1 = \frac{T\ u_1}{t}$$

T s ennek bizonyos mértékben kisebbített: *t* értéke megmérhető: u, u, közvetlenül leolvasható. A fa egész magassága *M*, tehát

$$M = m + m_1$$

vagyis utóbbit nyerjük, ha a fa csúcsának s tövének megirányzásánál nyert két értéket, vagyis a fa vizszintes fölötti s ez alatti magasságait összegezzük. Az eljárás most már következő: mindenekelőtt rögzítjük a két szárt a tárcsán megjelölt 90°-os helyzetben (6. ábra), ezután beállítjuk a függélyzőt tartó tolókát *t* száron a fától levő távolságnak megfelelő osztásrészre s megirányozva a fa csúcsát, leolvassuk az irányzó *m* szárón a függélyző szála által mutatott magasságot; hasonlóképp megirányozva a fa tövét, a nyert két érték összege, vagy ha a fa tövében képzelt vizszintes sík alatt állottunk volna fel, vagyis ha mindkét leolvasást az irányzószár *f* részén nyerjük, a két leolvasás különbsége adja a fa magasságát.

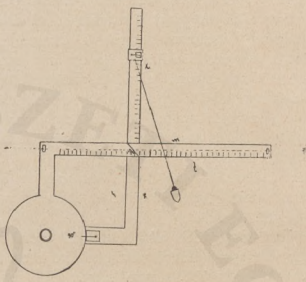

6. ábra.

Ezen eszközzel végzett magasságmérés, minthogy beosztása aránylag nagy, eléggé pontos eredményeket ad. Megjegyzem még, hogy az átlaló e használatánál célszerű azt az ábrán jelzett *X* szárrészen jobbkezünkkel fogni.

3. Másik irányszeggel (melyet a függélyző tolókája is képviselhet) s alkalmas beosztással ellátva, *szögtűzőül* is szolgálhat próbaterek kitűzésénél. Ez esetben, valamint famagasságmérésnél is alkalmas botállványra erősíthető (7.

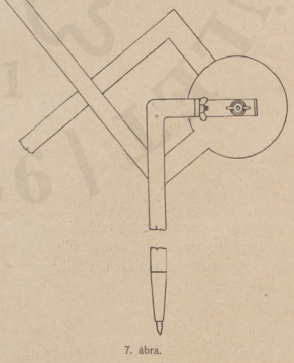

7. ábra.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ábra). Célszerűbb azonban a műszert leszedhető kis *s* tükörrel (6. ábra) fölszerelni, mely esetben miként a tükrös szögtűzőknél, a kitűzendő szög

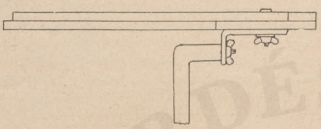

7. ábrához.

mindkét szára egyidőben észlelhető, mi a kitűzést megkönnyíti s állvány használatát is feleslegessé teszi.

4. Alkalmas beosztással ellátva, esetleg *lejtmérésre* is szolgálhat.

5. Végül méteres *mérőrúd* gyanánt alkalmazható, ha tudniillik két szára is megfelelő hosszúságú, s egyik oldaluk centiméter beosztással van ellátva. Ily használatában minden leírásnál világosabban mutatja a 8. ábra.

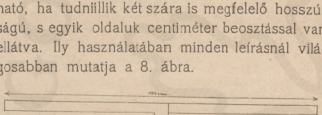

8. ábra.

Akár mindezen felsorolt kellékekkel is fölszerelve az átalót, annak erőssége s tartóssága, valamint bármely irányban való használhatósága nem csökken; s főleg faállományok becslésénél tehet jó szolgálatot.

(Folyt. köv.)

A rentábilis jövedelem-eloszlás az erdőértékszámítástan fejezeteiben.

— Elemzések az erdőértékszámítás köréből. —

Irta *bágyoni Szabó Endre*,
tanársegéd a m. kir. bány. és erd. főiskolán.

(Folytatás.)

II. *Az erdőgazdasági célok kategoriái.* Már most a járadékos termelés, illetve fogyasztás (mint az erdőgazdasági feladatok eszköze) szempontjából az erdőgazdaságok céljait háromféle kategoriába sorozhatjuk:

1. Lehet egy valamely erdőgazdaság célja tekintetbe nem venni a vagyonkészletet alkotó fekvő, forgó és beruházási tőkék mineműségét azért, hogy ezáltal ezeknek lehető legintenzivebb kihasználása által egyfelől és a befektetések lehető mellőzésével másfelől: minél nagyobb évi nyers (u. n. bruttó) jövedelemre legyen szert.

Ezen gazdasági célnak feladatai, bárhogyan is legyenek azok megválasztva, csak ökonomiátlanok lehetnek, mivel a nyerendő haszon felső határának nem szab határt a vagyonkészlet fekvőtőkéinek szükségelt rezelválása, minélfogva a brutto-hozadék-termelés mindenképpen tőkerabláshoz vezet. Ezért ennek értékesítéstől, illetve az u. n. brutto-iskola értékelő elméletétől, az alábbi elemzésekben méltán eltekinthetünk.

2. Lehet a járadékos termelés egyedül csak a talajra alapítva, amikor is gazdaságunk célját csak abban az egy esetben éri el, ha talajának, mint fekvőtőkéjének, rezelválása mellett: egy második fekvő tőke = az összes fakészlet (pontosabban és magyarosan szólva = a valamennyi álló fatömeg) képzése érdekében is befektetéseket eszközölvén, a talajtól várt jövedelem (teljes néven: az ökonomikus netto talaj-járadék) megüti a kívánt rentábilis mértéket.

3. A gazdasági cél megadásakor a talajon kívül a valamennyi élő fatömeget is eleve számításba vehetjük, még pedig mint már kész, tehát rezelválandó fekvőtőkét, miáltal az erdőgazdaság feladatává vált: a talaj + élő fatömeg = az erdő szükségelt rezelválása mellett és intenziv kihasználása által a lehető legnagyobb tiszta erdőjáradékra, mint szigoruan tartamos haszonra szert tenni.

III. Ez utóbbi kettő értékelésére vonatkozó végkövetkeztetéseinknek lehető legegyszerűbb leszármaztatása érdekében: az alábbi elemzéseket egy egyszerű példával kezdjük.

Például: legyen egy valamely hegységi, jelesen 600—1200 méteres tengerszinfeletti magasságban fekvő, fenyőszálerdő alakban és közepes minőségű termőhelyen kezelt gazdasági osztályunk

1. járadékos termelésének állandói a következők:

a valamennyi beerdősült terület $F = 12{,}000$ *kat. hold;*

a fekvő tőkék rezelválása igényeljenek:

felújítások és erdősítések cimén (őrzéssel együtt) évenként $c = 12$ *koronát 1 kat. hold,*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

illetve örökös évi kiadás címén évenként és kat. holdanként $\delta = 3$ *koronát*..

A járadék-fogyasztás állandói pedig, melyeknek megvalósítását — ezen ország ipar-kereskedelmi viszonyai — a mult század utolsó évtizedében — megengedték volt legyenek a következők:

Jelesen a választékolási mód, illetve a tőárak legyenek:

I. osztályu épületi hasznok tm.^{3}-ért à 6·— korona;

II. „ „ „ „ à 3·80 „

és lágy tűzifa tm^3-ért . . . . . à 0·70 „

A főhasználatok szolgáltatta nyers-termény-fölösleges mennyiségét korfokonként és ezeknek pénzegységekben kifejezett értékeit gazdasági osztályunk gazdasági beszámolóiból vettük át, még pedig olyanoknak, mint amilyenek *I. számu értéktáblázatunkban összefoglalvák.*

Végül az alább végzendő összehasonlítások lehetővé tétele érdekében választottuk a vágásforduló éveinek számát $f = 60, 70, \ldots, 120$ évnek és az összehasonlítások lehető egyszerűvé tétele érdekében: tekintsünk el egyelőre az előhasználatok nyujtotta jövedelmektől = E^1 Bi . 1·0 p^f-től.

A nyers terményfölösleges értéke.

A korfok, vagy rakfák száma	I. osztályu épületi hasznok				II. osztályu kat. holdanként				Tűzifa kat. holdanként				Az 1-éves nyers termény-fölösleg eladási értéke egészben kat. holdr.			
	fa-tömege		eladási értéke tm.-ként à 6 K.		fa-tömege		eladási értéke tm.-ként à 3·8 K.		fa-tömege		eladási értéke tm.-ként à 7 K.					
f	tm.^{3}-ben		K	f	tm.^{3}-ben		K	f	tm.^{3}-ben		K	f	K	f		
10	—		—	—	—		—	—	—		—	—	—	—		
20	—		—	—	—		—	—	40		28	—	28	—		
30	—		—	—	23		87	40	92		64	40	151	80		
40	—		—	—	67		254	60	119		83	30	337	90		
50	—		—	—	119		452	20	134		93	80	546	—		
60	18		108	—	145		551	—	147		102	90	761	90		
70	101		606	—	99		376	20	132		92	40	1074	60		
80	171		1026	—	57		216	60	117		81	90	1324	50		
90	221		1326	—	31		117	80	100		70	—	1513	80		
100	252		1512	—	18		68	40	77		53	90	1634	30		
110	277		1662	—	10		38	—	55		38	50	1738	50		
120	297	1	1782	60	5	2	19	76	32		22	40	1824	76		

I. sz. értéktáblázat.

IV. *A talaj-járadék értékelésének elemzése.*

Már most: a III. alatt mondott kikötések számbavétele mellett a *talajjáradék kamatlábját* fölvevén, most már eleve p = 3 $^0/_0$-nak, például vett gazdasági osztályunk talajának erdőgazdasági értékei (terület egységenként = Tgf, korfoknyi területenként = $\frac{F}{f}$. Tgf, és gazdasági osztályunk valamennyi területét illetőleg = F . Tgf) nem lehetnek mások, mint azok, melyeket a

$$1. \ldots Tgf = \frac{Vf - c.\ 1{\cdot}0\ p^f - \frac{\delta}{0{\cdot}0\ p}\ (1{\cdot}0\ p^f - 1)}{1{\cdot}0\ p^f - 1},$$

ahol p = 3 $^0/_0$, konstans és

f = 60, 70, . . . , 120 év, változó

Faustmann-Heyer-féle formula elemzésével *II. számu, a talaj gazdasági értéke* c. táblázatunkba összefoglalt volt.

(Táblázat a következő oldalon.)

Azaz:

példának választott gazdasági osztályunk állandóit (p, c, δ, Vf) úgy választottuk volt meg, hogy kérdéses talajunk gazdasági értéke (Tg), illetve ennek évi járadéka (j = Tg . 0·0 p) az *50* éves vágásforduló végén kulminál, nevezetesen — mint azt II. sz. táblázatunkban látjuk — a talaj gazdasági értéke ekkor: $Tg_{max} = + 47{\cdot}02$ kor./kat. hold-nak bizonyult, ennek az évi járadéka: gazdasági osztályunk valamennyi területére vonatkoztatva egyenlő

$$F \times Tg_{50} \times 0{\cdot}0\ p = \frac{564{,}240 \times 3}{100} = 16{,}927{\cdot}30\ K\text{-val}$$

vagyis kat. holdanként:

$$Tg_{max} \times 0{\cdot}0\ p = \frac{47{\cdot}02 \times 3}{100} = 1{\cdot}41\ \text{koronával.}$$

Másrészt — ugyancsak (II.) értelmében — 50 éves vágásfordulónál hosszabb vágásfordulót már csak azért sem lenne szabad választanunk, mert hiszen a vágásforduló nagyobbodásával a járadék értéke mindjobban kisebbedik és így a *századik* évtől kezdve negativ előjelűvé is válik (lásd: $Tg_{100} = -29{\cdot}82 < 0$), a mely törvényszerűséget — a szigoruan tartamos járadék-termelés (II., 2) alatt megadott definiciójának megfelelőleg — úgy kell értelmeznünk, hogy a talaj, mint fekvő tőkénk, nem képes három százaléknyi járadékot beszolgáltatni, úgyszintén beruházási és forgó tőkéink ($\frac{\delta}{0{\cdot}0\ p}$, c) sem képesek (a századik évtől kezdve) a valamennyi élő fatömeg, mint rezelválandó fekvőtőke értéket nagyságuk három százalékával növelni.

És mivel a talaj-járadék legutóbbiakban körülvonaloztt értékelésének nincsen más célja, mint az a priori és szubjektive választott kamatlábhoz (p-hez) és az ismertnek vett és f éves nyers-termény fölösleg-értékekhez: Vf-hez, az ezeknek megfelelő és legmagasabb talaj-gazdasági értéket keresni és azt meg is adni, amely törekvés, — ismétlem, mivel szubjektiv meggyőződéseken nyugszik — csak irreális lehet, ennélfogva a „talaj gazdasági értéke" fogalommal jelölt fekvő tőkéknek ily módon kiszámított immaginár értéke sem fog a valósággnak megfelelhetni.

Másrészt: a *Faustmann-Heyer*-féle értékelőelmélet — tudvalevőleg — megfordítva is értelmezhető. Jelesen azáltal, hogy (1.) egyenlőségünket Vf szerint rendezvén, a nyert:

$$(Tgf + \tfrac{\delta}{0{\cdot}0\ p})\ (1{\cdot}0\ p^f - 1) + c.\ 1{\cdot}0\ p^f = Vf \ldots (2.)$$

egyenlőséget választjuk kiindulásul.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Amikor is: a talaj gazdasági értékét Tgf-t, melyet (1.) egyenlőségből nyertünk, ezenkívül a forgó és beruházási tőkék ($\frac{c}{0{,}03}$, c.) nagyságát, valamint a szigoruan tartamos termés járadékát: Vf-t is adottnak tételezvén fel, annak a vágásfordulónak az időtartamát (f-t) keressük, melyben vagyonkészletünk meghozza jogosan megkívánható és lehető maximális kamatait.

Erdei termékeink a gyógyászatban.

Közli *Skolka József.* (Folyt.)

II. A dudvanemüek.

Ide tartozik a legtöbb mérges- és gyógynövény: a legmérgesebb maszlagos nadragulyától a kellemes földi-eperig és a jóillatú ártatlan ibolyáig. Cimünk keretén belül közel

A talaj gazdasági értéke.*

H a						A k k o r			
f	Vf	c	c 1·03 f	Vf — c.1·03 f / 1·03 f — 1	0 / 0·03	egy k. hold	egyetlen egy korfok	gazdasági osztályunk	
						valamennyi területének			
év	k o r o n a					erdőgazdasági értéke kor.-ban			
						Tgf	$\frac{F}{f}$ Tgf	F Tgf	
40	337·90		39·14	131·45		+ 31·45	9,435·—	337,400·—	
50	546·—		52·61	147·02		+ 47·04	11,284·80	564,240·—	
60	761·90		70·70	141·—		+ 41·—	8,200·—	492,000·—	
70	1,074·60		95·04	137·14		+ 37·14	6,366·91	445,684·	
80	1,324·50	12	127·68	119·68	100	+ 19·68	2,952·—	236,160·—	
90	1,513·80		171·60	107·37		+ 7·37	982·64	88,438·	
100	1,634·30		230·64	70·18		— 29·82	3,578·40	357,840·—	
110	1,738·50		309·96	57·14		— 42·86	4,676·03	514,363·—	
120	1,824·76		416·52	42·28		— 57·72	5,772·—	692,640·—	

II. számu táblázat.

* Lásd bővebben: *A. v. Guttenberg „Die Forsteinrichtung"* c. művének 46. és 74. oldalait, evvel vesd össze: *Szabó E. „Tanulmány az erdőértékszámítás köréből."* (Erd. Lapok. 1908., XVI—XVIII. sz. füzetei) c. értekezést.

Ámde, *tekintettel a jövedelem-eloszlás eredményeire* (lásd 1. számu értéktáblázatunkat), *melyeket az iparkereskedelem megvalósított volt*, ha a talaj gazdasági értékét csak annak eladási értékével vesszük fel identikusnak: legyen tehát

(3.) . . . Tg = Te = 50 korona kat. hold;

azaz olyannak, amely a nyers terményfölöslegek értékeivel, illetve a pénz vevő erejével valószínűbb arányban áll, mint az előzőkben kiszámított $Tg_{max.}$, akkor — hiába keresünk egy olyan, jelesen a tenyésztés, vagy a használat, avagy csak az értékesítés szempontjából is előgadható vágásfordulótartamot, melyben vagyonkészletünk *három*, vagy legalább is *kettő* és *fél* százalékkal kamatoznak. Mert ezen esetben csak *kettőnél kisebb* kamatláb (*p*) vezet reális vágásforduló-tartam kiszámításához.

100 növényt óhajtok még ismertetni és könnyebb áttekintés végett a természetes rendszert választva, ezeket a következő sorrenben tárgyalom:

A) *Virágtalan növények;* B) *Virágos növények* s utóbbiakat B) 1. egyszikűek, B) 2. kétszikűek cim alatt.

Miután a szorosan vett erdei növényeket alig lehet elválasztani a mezőn is előforduló növényektől, s mivel értekezésem célja azok gyógyhatását megismertetni tisztelt szaktársaimmal, kik nagyobbrészt vagy az erdőn, vagy oly elfekvő helyeken laknak, hol sem orvos, sem gyógyszertár nincs; értekezésembe veszem azokat a gyógynövényeket is, melyekkel nap-nap után találkozunk, ha azok nem is kizárólag és szorosan vett erdei termékek.

A) A virágtalan növények.

1. *Lycopodium clavatum. L. Kapcsos korpafü.* A fenyvesekben gyakran előforduló ezen fü *spórái birnak gyógyitó hatással.* Kalászait augusztus és szeptember havában kell szedni s valami edényben jól megszárítani. Teljes kiszáritás után a spórák a kalászból könnyen kirázhatók, mikor is ezeket szőrszitán áteresztve, teljesen tisztán nyerjük. Ezen spórák jól összetörve, adják a *leg-*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kitünőbb gyermekhintőport, melyet semmi néven nevezendő patikaszer sem pótolni, sem jóságra felülmulni nem képes. Hogy *nyilt sebek behintésére* is kitünő szer, mondani is felesleges. Hatását azon körülménynek kell tulajdonítani, hogy a spóra sem vizet, sem más nedvességet magához nem enged. A spórák ezen tulajdonságát használják ki a *bűvészek is, mikor a velök bedörzsölt kezüket vizbe mártva, teljesen szárazon veszik ki.*

Belsőleg kitünő gyógyszer a vizeleti szervek bántalmainál s jó eredménnyel használ a homöopathia, bőrvizkór, elsoványodás, vesegyulladás, hajhullás és székrekedés ellen. Az idegesség és láz folytán elgyengült testnek visszaadja a régi erőt, a frisseséget és gyógyítja a csontbántalmakat. Végül a spóra azon tulajdonságát, hogy meggyújtva hirtelen elég, a szinpadon villámlások utánzására használják ki

2. *Polypodium filix mas. L. Édesgyökerü páfrány.* A patakok partján, a kopár sziklák mohos réseín ott találjuk erdeink ezen remek növényét s bár látjuk gyarapodását, mégsem tudjuk tudományos határozottsággal, miként szaporodik. A régiek — miután magvát hiába keresték — szaporodására egész meséket gondoltak ki. Magja — a mese szerint — Szent János-nap éjszakáján 11 és 12 óra között érik s mindjárt oly erővel hull a földre, hogy még a vasat is áttörné. A magját, melynek használatától az ember örök ifjuságot nyer és nagyon megerősödik s mellyel láthatatlanná teheti magát, legkönnyebben az ördögtől lehet beszerezni, ha ellenértékül az ember lelke üdvösségét irja alá. — Igy szól a mese. Pedig csak a *gyökere* bir gyógyító hatással. Ez az *egyetlen biztos gyógyszer a pántlikagiliszta ellen,* bár a többi bélférget is eltávolítja. Megtisztított és megszárított gyökeréből úgy 2—2 grammot kell bevenni reggel éhgyomorra és este lefekvés előtt. A gyökeret julius és augusztusban kell szedni és gondosan megszárítani, hogy törési lapja belül zöld maradjon.

A gyógytárakban por és kivonat alakjában kapható.

Ágyba tett leveleitől a poloskák pusztulnak ki.

3. *Lichen islandicus. L. Izlandi zuzmó.* Mint igen becses gyógyszer van használatban *mellbajoknál,* s minden mell-theának képezi legfontosabb alkatrészét. *Thea alakjában* különösen *a légzőszervek hurutját gyógyítja,* de enyhiti *a tüdőfájdalmakat is.*

Ize kesernyés. Megfőzve elkocsonyásodik. Gazdag (70 százalék) keményítő tartalmánál fogva igen tápláló és az Izlandi felsigeten kenyérsütésre használják, de jó eredménnyel hizlalják vele a sertést, és elsoványodott lovak és szarvasmarha feljavitására is igen szépen bevált.

A gondosan megtisztított és szárított zuzmó erősen összepréselt kötegekben vagy finomra felvágott állapotban jön a kereskedésekbe.

4. *Equisetum arvense. L. Mezei zsurló.* Mint „herba equisiti minoris" *vizelethajtószer. Kifőzve* borogatásul használják mint kiváló gyógyszert *régi, rohadó sebekre, csontszú és csontrákos bántalmaknál.*

A belőle készült *thea enyhiti a hugykő-fájdalmakat,* erősíti a gyomrot.

Íze kicsit összehúzóan sós, szaga nincs. Főbb alkatrészei: egy vontanyag, sók és igen nagy mennyiségben a kovasav, melyből 90 %-ot tartalmaz. Ezen dús kovasavtól kapja érdes fogását s ezen tartamáért használják a finom famunkák csiszolására és fémedények tisztítására.

A kovasavat koncentrált kénsavval való főzése útján nyerjük, de még egyszerűbben, ha a növényt tüzes vason hevítjük, amikor is az éghető részek elégnek és visszamarad a sejteket körülvevő silicát.

5. *Claviceps purpurea. Tul. Anyarozs.* Amilyen veszedelmes méreg a fiatal rozs ezen gomba okozta elváltozása, oly kitünő és mondhatni *nélkülözhetlen gyógyszer* az orvos kezében, különösen a *szülészetnél. Bünös kezek magzatelhajtásra használják,* bár sokszor önmagukat is hajtják ki e sártekéről.

Szaga kellemetlen, íze erős. Mérgezési tünetei a test általános viszketegsége, szédülés, majd őrültségben nyilvánulnak, előidézik a száraz üszkösödést s utána jön a halál. Ellenszerül erős és gyors hatású hányatót szereket kell a megmérgezettnek beadni.

Az orvosok a szülési fájdalmak előidézése és erősítésére adják, de használják epilepsia és vérzések ellen is. Határész a „Secale cornutum"-ban, mely néven a gyógyszerészek vezetik, az „ergotin" nevü alkaloid.

(Folyt. köv.)

A papirgyárak fabeszerzése.

A B. H. 133. számában ilyen cimü cikk kötötte le figyelmünket, mely azt mondja, hogy a papirgyárak nem képesek faszükségletüket beszerezni, mert nagyobbrészt kincstári erdők közelében fekeznek és a kincstár a papiripar folytatásához szükséges faanyag beszerzése elé, amihez a gyéritési faanyag kiválóan alkalmas, akadályokat gördit és emiatt a papiriparban stagnació várható; holott ezzel szemben a földmivelési kormány 1908. évi beszámolója szerint ez évben 26147 hektár értékesitetlen faállomány volt.

Ezt jó alkalomnak találjuk arra, hogy a gyéritésekből kikerülő nem megvetendő mennyiségü faanyag elhelyezésének kérdését napirendre tüzzük, mert ma még ez a választék bizony igen sok helyt az erdőben rothad, már pedig annak kikezelése egyrészt a faállományok egységének megóvása, de másrészt pénzügyi szempontból is igen kivánatos lenne.

A faállományok egysége érdekében azért, mert az ilyen elnyomott egyedek idővel elhalnak, szél által kidöntetnek és nemcsak hogy másokat is magukkal rántanak, hanem a szomszéd egyedeket megsértik, míg ellenben ha azok rendszeresen ki lennének kezelve, mindez meg nem történne, és a megmaradt egyedek jobb növekvésnek indulnának.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vannak, akik a fenyőnek gyérítését ellenzik, mert állítólag a kihasználásnál több egyed meg lesz sértve, de másrészt azt állítják, hogy ha fenyő egy kis világossághoz jut, oldalhajtásokat növeszt, elterebélyesedik, tehát ágas-bogas és ennélfogva a papirgyártásra alkalmatlanná válik. Ezen állítással szemben azt kell kérdeznünk, vajon az öngyérüléssel nem-e történik több kár mint a szakszerű gyérítéssel, és vajon a mérsékelt gyérítéssel nem-e akadályozhatjuk meg az oldalhajtások képzését? A felelet csak a gyérítés mellett szólhat.

A pénzügyi oldalát véve a dolognak, ha fenyveseink gyérítéséből holdankint csak 20 m^3 veszünk ki, amit egész bátran tehetünk, és ennek tőárát 3 K-ban állapítjuk meg, akkor már is egy 60 koronás holdankénti előhasználati jövedelemhez juttatjuk az erdőbirtokost, ami nem megvetendő összeg, ha ezzel szembe állítjuk a földmivelési kormány hivatkozott 1908. évi beszámolójának ama adatát, hogy egy hektár tiszta jövedelme 401 K volt.

Miután ezen faanyag kikezelése nagy óvatosságot igényel azáltal, hogy a szomszédos egyedeket meg nem szabad sértenünk, az erdőlésnél nem az legyen a fő cél, hogy a papiranyagnak való faanyagot vegyük ki, hanem hogy az erdőgazdaság szempontjából okszerűen gyéritsünk. Ezen faválasztékok értékesítését, mint minden gyérítést, *csakis házikezelésben a rakodókra kiszáltítva tartanánk megengedhetőnek.*

Gyérítésbe *vevőt be nem engednénk.*

Hogy a magyar papir-iparosok jogos kivánsága kielégítést találjon, kivánatosnak találnók, hogy nekik az ekként kiszállítandó famennyiség a kikezelési költség hozzáadásával nyilvános árverésen egy 5—10 éves időtartamra a földmivelési kormány által évenként megállapítandó árjegyzék keretén belül %-ban kifejezett áron eladassék.

Ezen értékesítési módot egyrészt az iparpártolás céljából, de másrészt az erdőbirtokos érdekének megóvása céljából tartjuk szükségesnek, mert az évenként az erdőhatóságok által megállapított árak a helyi kereskedelmi viszonyokhoz simulnak, és igy a vevő, mint eladó jogos kivánságai kielégítésre találnak.

Az évenkénti és csoportonkénti eladást nem lehet ajánlani, mert a legközelebbi mult azt igazolta, hogy a házilag kikezelt faanyagot áron alul kellett eladni.

A vékony gyérítési faanyag is keresett cikk, mert annak negy hasznát veszi a kisgazda és a mezőgazda úgy, hogy fa-szegény vidéken e választék a fauzsorával határos árakat ér el.

Ezért oly helyeken, ahol e faválaszték elhelyezésre talál, a szálfa-üzlettől elválasztandó, hogy egyrészt a papirgyárak, és másrészt a papirgyártásra nem alkalmas anyag a helyi és vidéki szükséglet kielégítésére szolgáljon.

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmánya folyó évi október hó 12-én szerdán délután 5 órakor az egyesület helyiségében (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) ülést tartott.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesület választmánya folyó évi október hó 16-án délelőtt 10 órakor Miskolcon a „Korona-szálló"-ban ülést tart.

Az Országos Erdészeti Egyesület jótékony alapítványaiból erdőtiszteknek és ilyenek özvegyeinek, valamint árváinak évenként rendszerint szétosztás alá kerülő segélyek a folyó év december havában adatnak ki. Az érdekeltek hiteles okmányokkal felszerelt bélyegtelen folyamodásaikat legkésőbb folyó évi novemben hó 10-ig nyujtsák be az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz., II. em.).

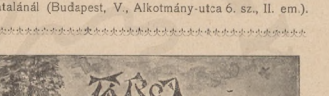

A havasok fejedelmei.

Irta *Szuffa Béla* erdőmérnök-hallgató.

Régi vágyam volt hazánk valamely kies havasán hosszabb ideig hódolni Diana istenasszonynak, és vágyam végre 1909 nyarán teljesült. A m. kir. földmivelésügyi ministerium jóvoltából a sors ocavetett hazánk legfölségesebb havasára, a fogarasi havasokra, annak is a legszebb részére s igy, dacára a rövid időnek, amit ott töltöttem (nagy szünidei üzemi szolgálatitelre voltam kirendelve), tapasztalhattam annyit, hogy szerény soraimmal a nyilvánosság elé lépni bátorkodom. Lőttem, amit lőhettem, de amit lőnöm nem volt szabad, azt legalább láttam, és hiszem el tisztelt olvasóim, első medvém látása legalább is akkora örömöt okozott nekem, mint az első nyúl elejtése. Igaz, hogy számtalan utánajárásomba és a kitett dög mellett fél éjszakán át való keserves virrasztásomba került, míg mackó komám érdemesnek tartotta nekem bemutatkozni. Ott lakmározott tőlem nem több, mint tiz lépésre két hosszú órán keresztül és nekem nem volt szabad üdvözölnöm őt. Hja, jönnek a grófok medvevadászatra. És igy vagyunk mi már nemcsak a medvével, hanem a havasok világának másik fejedelmi vadjával, a zergével is.

A céhbeli vadász már majdnem elkeseredne, ha nem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

jútna eszébe — tudja Isten miért — a legigazabb magyar közmondás: „Segíts magadon, megsegít az Isten".

Node nem kesergek tovább. Mint már e rövid pár sorból is sejthetik, a medve és a zerge, a havasok e fejedelmeinek ismertetése fogják képezni e kis munkám tárgyát.

Sokan talán kifogásolni fogják, quo jure merészelem én e két vad ismertetését „A havasok fejedelmei" cím alatt egy kalap alá foglalni. Mert ami a zerge illetőségére vonatkozik, azt ugyan nem fogja senki elvitatni; ő igazán kizárólag a havas vadja, ott a havasok deres fején van az ő világa, de még ezek közül is válogat, csak a legöregebbeken üti fel tanyáját. Már ami azonban a medvét illeti; — hiszen alig van megye széles ez országban, ahol ne került volna már terítékre egy-egy mackó, hiszen egyformán jól érzi magát úgy dombvidéki, mint középerdeinkben — fogják sokan mondani.

Hát megengedem, van medve másutt is, nemcsak a havasi tájak rengetegeiben, de oly viszonyban állanak ezek a havasok fejedelmeihez hasonlítva, mint a dunántúli vadaskertek agyonszaporított, Holfeld-porral, Fatlinger-hússrostos és nem húsrostos lepénnyel agyonkinzott 2½ kilós agancsú tizennégyes, Máramaros erdeinek büszke koronás királyához.

Bizony, akinek volt alkalma összehasonlítani a havasok medvéjét a renegát medvével, azzal tudniillik, amelyik hűtlen lett hazájához, otthagyva a havasokat és más hazába, másféle világba költözött — ha ugyan nem karikával az orrában gyakoroltatták vele a szabad költözködés jogát — és látta a havasok őserdőinek eme uralkodóján a büszke fölényt, a lenéző gőgöt, amit az az ember lépten-nyomon éreztet, nem fog kételkedni azon állításomban, hogy a medve igazi hazája a havas.

„Egy kissé elvetette talán a sulykot", fogják mondani sokan, amikor föntí soraimat átolvasták, „mert mégis csak nagy fantázia kell hozzá, hogy egy állatot oly tehetséggel ruházzunk fel, hogy az meg tudja vetni, le tudja nézni a teremtés koronáját, az embert, hogy érezni és éreztetni tudja fölényét azon lénnyel szemben, ki előtt a földön minden lény meghódol. Tessék bizonyítani". No, hát bizonyítok. De előbb szabad legyen egy kérdést föltennem: voltak-e már abban a helyzetben, hogy járás-kelés közben medvét zavartak föl rejtekéből? Méltóztassanak csak visszaemlékezni, milyen benyomást tett önökre mackó koma futása? A gyáva állatot látták-e benne, mely hanyathomlok menekül az ember elől? Alig hiszem! Igen, elhagyja nyugvóhelyét, ha ember közeledik hozzá, de futásának — ha ugyan futásnak lehet nevezni nyugodt, higgadt ügetését — nem a gyávaság a motivuma; lassan, dörmögve megy tovább, egész lényében kifejezve azt, hogy ellensége: lát ugyan az emberben, de nem fél tőle, tovább megy, de azért megy tovább, mert nem szereti az embert társaságát, nem szereti, ha zavarják nyugalmában. Visszavissza pillantva, tovább üget csendesebb, békésebb tanyát keresni és amint visszanéz reánk, mintha azt modaná: Te hitvány féreg! Egy ütésembe, egy szorításomba kerülne és őseim nyugodalmát háborgathatnád a boldogabb vadászmezőkön.

Egy kissé messzire találtam elbolyongani, de kemény fába vágtam fejszém és így kénytelen vagyok még egy kis ideig ennél a tárgynál maradni. Bizonyára hallottak, sőt talán szemtanui is voltak számtalan medvekalandnak. Hiszen mackó barátunk, ha fel van bőszítve, egyáltalában nem nevezhető fukarnak és bőven osztogatja áldását; — de Uraim, a medvekalandok hány percentje végződik emberhalállal, a medve által nyomorékká tett emberek hány percentjére pazarolt a támadó medve két ütést? Hasonlítsuk össze e percentet a medve által megcsúfolt medvevadászok percentjével. Melyik lesz nagyobb? Hogy ő egyetlen egy szorításnál, vagy egyetlen egy pofonnál többet pazaroljon az emberre, nagyon fel kell, hogy bőszítve legyen, és azt hiszem, csak akkor szokott megtörténni, mikor az anyamedve bocsait bántalmazzák vagy mikor hajtóvonalon puszít és körül van véve emberekkel, akik minc ütik, mind bosszantják; akkor aztán elhiszem, hogy kimutatja a foga fehérjét.

Talán védekezésül is azért választotta a pofont, hogy megbélyegezze támadóját és még ütésének következményeiért sem ő, hanem a sors felelős, mert hiszen ő egyforma erővel üt és még egyik ütésétől a megcsúfolt vadásznak még a vére se serken ki, addig egy másiktól nyakára ugrik az áldozat homlokaköre.

Hát abban, hogy nem tartja érdemesnek az embert dühében szétmarcangolni, nincsen megvetés?

Szolgálhatok példákkal is. 1903-ban F. községben egyetlen egy megsebesített medve egy hajtásban hét oláh puskást tett nyomorékká; megmutatták nekem mind a hetet és egytől egyig egyetlen ütéstől koldulnak. Vagy egy másik eset. 1909 augusztus havában történt (benne volt, ugyan nem egészen hitelesen, a Vadászlapban is) éppen abban a községben, melynek erdőségét az áll. erdőhivatal jóváltából fel kellett mérnem. Egy kerülőnk — más fegyver híján — fejszével támadta meg a medvebocsot, — nagyobb udvariatlanságot nem követhetett el tehát medvemamával szemben — és mit csinált az anyamedve? A fatörzsön rémüldözőt oláht bokájánál fogva lerántotta egészen addig, míg elérhette azt a — hogy is mondjam csak — csunyábbik felét, ott aztán addig harapdálta, míg le nem potyogott a fáról és itt azután egyetlen egyet vert a vállára, hát igaz, hogy erre az ütésére leszakadt az oláh husa a válláról egészen a balkezefejéig, mindamellett mégis csak egy ütésnek számít.

Node, a mackó psichologiájából elég ennyi; talán már sok is, de bocsánat, fiatal vagyok, messzire ragadott a szenvedély.

Áttérek tárgyam részletes fejtegetésére, sorra veszem elsősorban is a medve családfáját, életmódját, majd vadászatát.

A medve (Ursus arctos) tartozik a ragadozók (Carnivora) rendjének, medvefélék (Ursidae) családjába. Ezután az következne sorra, hogy leírnám, hogy nagy, zömök ter-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

metű állat, milyen az arca, orra, a homloka, a fülei, a szemei, hogy van 42 foga stb., de nem terjeszkedem ki erre, mert aki medvét nem látott, ezekből az adatokból nem lesz okosabb és ha írás után akar maga elé képzelni valami ilyenfajta állatot, nem tudom, nem-e Ichtosaurus lesz-e belőle; hogy lábai és talpai milyenek, arról meggyőződhetik mindenki, aki elesett medvét lát, míg a medve eleven, addig igaz szivből kívánom mindenkinek, hogy ne legyen alkalma megismerkedni a medve ezen tagjaival. Ezek helyett inkább a medve testének, valamint nyomainak méreteit fogom vázolni. Testének egész hossza 2—2·2 m., ebből a farkra esik 8 %m., vállmagassága 1—1·2 m. Súlya 180—300 kg. között váltakozik, ebből az ősz végén, tehát a medve kövérségének időszakában, a hájra állítólag mintegy 100 kg. jút. A nőstény kisebb, mint a him.

A medve talponjáró. Hátsó lábaival egész talpára lép, tehát látható a sarok lenyomata is. Általában a hátsó nyom hasonlít az ember nyomaihoz, csakhogy egyrészt telitalpú, másrészt a sarkok keskenyek lévén, a nyom formája hátrafelé ékalakú. Elülső lábainak nyomán a sarok ritkán nyomódik le. Hátulsó lábaival vágtatás közben azonban az első és hátsó lábak nyomai teljesen elkülönülnek egymástól.

Talpszélessége elérheti a 25 %m-t is. Lágyabb talajon mindig ott látjuk a talp lenyomatától mintegy 2 %m. távolságnyira a karmok hegyének bevágódásait is, különösen látható ez, ha meredek oldalon halad fölfelé.

A medve színezete változó és épen ezen oknál fogva többféle fajt szoktak megkülönböztetni; így fekete vagy hangyász medvét és barna vagy fűmedvét. E felosztás természetesen a színkülömbségen kívül azon alapulna, hogy a fekete vagy hangyász medve termetre mintegy fele lenne a barna medvének és ez utóbbi sokkal vérengzőbb volna. Ezzel szemben példának felhozom, hogy a legnagyobb medvének, a mit életemben láttam, ugyancsak fekete volt a bundája és ugyanaz a medve volt az ottani uradalmi fővadász állítása szerint a főhercegi vadászterület leghatalmasabb példánya. Ami pedig az örvös és nem örvös medve megkülönböztetést illeti, arra vonatkozólag már általánosan elismert az a felfogás, hogy fiatal korában a bocsok legnagyobb részén láthatjuk a fehér örvöt, mely azután egyiknél hamarább tűnik el, másiknál még később is megláthatjuk némi nyoma.

A medve, mint tudjuk, mindenevő, mindamellett inkább növényi, mint állati táplálék képezi fő eledelét. Kedvenc falatjai a szenge tengeri, a bükkmag és az áfonya (Vaccinium myrtillus), továbbá a vackor és vadalma, olyannyira, hogy mint azt megfigyelni módomban volt, míg ezen táplálékaiból ki nem fogyott, az etetésére kitett döghöz nem igen nyult, sőt sokszor tapasztaltam, hogy csak előbb fönti táplálékokkal jól lakva jött a döghöz és így természetesen alig nyult hozzá. Hogy a medve étvágyáról egy kis képet nyujtsak, azt hiszem nem lesz érdektelen néhány példát felhozni. R. uradalmi fővadász egy medve váltójára 120 vadalmát és 25 liter bükkmagot szóratott ki, maga pedig elrejtőzött, hogy mackó komáink falatozásának szemtanuja lehessen; ha jól emlékszem d. u. 4 órakor arra járván, egy kifejlett nősténymedve ott látván kedvenc csemegéit, ugyancsak derekasan nekilátott, előbb az almát, majd a bükkmagot tüntetvén el, lakmározásának szinhelyén 5 vagy 6 liter bükkmagot hagyván vissza. Ez pedig alapos uzsonna.

A medve kóborlását megakadályozandó, döggel szoktatják helyhez; nekem volt alkalmam látni egy bocsos medve lakmározását elejétől végig, megkísérlem a látéktakat lefesteni, mert e kép szintén világot vet a medve hatalmas étvágyára. Említettem már, hogy nagyon, de nagyon sokat mászkáltam és kutattam, anélkül, hogy medvét láttam volna, végre is megunván a sok kóborlást, tekintve, hogy a medvék döggel való etetését már megkezdték, elhatároztam, hogy az egyik dög mellé, mely egy fiatal bükkössel körülvett kis tisztáson volt elhelyezve és melyen a medve már az előző éjszakákon egy lovat elfogyasztott — kiülök. Tudván azt, hogy a közelben legeltetnek és így a medve csak az alkony teljes beállta után jön ki, hét órakor este foglaltam el állásomat. Lélegzetemet is visszafojtva várok. Már elhangzott a közeli falvak harangzúgása; kilenc óra elmult és semmi nesz. De ime ágrezzenést hallok, utána egy mély fúvás, megmeg remeg bennem a lélek, de összeszedem magamat, megijednem szigoru büntetés terhe alatt: meg van tiltva, szent fogadalmat téve erre, nehogy még valahogy ijedtségemben oda találjak pörkölni ökelmének.

Nem nekem van ő szánva, magasabb vendégekre vár. Az ágropcgás közeledik; még nem láthatom. Most segits Diana! Mielőtt a tisztásra kijönne okvetlenül egy kis forduljót vesz és ha az én oldalamon kegyeskedik nekie meggyőződést szerezni biztonságáról, vagy megugrik, vagy bosszut áll állani alkalmatlankodásomért. Az első esetben fáradozásom ismét hiábavaló volt, a második esetben pedig vagy meglövöm és a következő pillanatban nyakon csip a közelben óvatkodó magas vadász személyzet, vagy nem lövöm meg és akkor tudok ugyan ártatlanságot bizonyítani, de akkor nyakon csip a medve. No ebből már igazán nem kérek. A medve előttem mintegy 8 lépésre megáll, irányt látszik változtani, végre is a tisztás túlsó részén kivánja cirkáló utját megtenni. Félhold alakban körüljárja a tisztást, meg-megáll, hallgatódzik, végre láthatom őt; hatalmas, jól kifejlett anyamedve, háta mögött baktat ez idei bocsa, akkora mint egy jó tapsifüles. Körüljárja a dögöt, végre megáll a hátsó lábak között, egy ránátassal felszakítja a bendőt, kiszedi a beleket, de nem eszi meg. A hátsó lábakcn kezdi falatozását, leszedvén róla a hust elülső mancsaival, megfordítja a dögöt, megeszi a másik hátsó combot is, ezalatt a kis bocs hol anyja körül settenkedve, hol pedig hátsó lábaira ülve cibálja a ló husát. Elköltvén így a hátsó részeket, a medve a ló elejére ment és a nyakat tisztította meg

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Mindez mintegy két órát vett igénybe és ezalatt én ott ültem meggémberedve, tehetetlenül. Végre is megunta a falatozást, ugyanazon az uton, ahol jöttek, odébb álltak, azzal a különbséggel, hogy hallottam, amint vizre mentek leöblögetni a fejedelmi vacsorát. Ez körülbelül a rendes sorrend, amelyben mackó szákmányát elköltí; másnapra marad a szügy és az első lábak, a harmadikon esetleg a joh és a maradék. Ámbátor ezt a regulát nem mindég tartják szem előtt, így később láttam én egy oiyan bolond medvét, amelyik először a johat és a beleket fogyasztotta el.

Ha a medve dögöt helyéről elhúzza, és galyakkal, földdel betakarja, az biztos jele annak, hogy másnap is fel fogja keresni. Tehát mint mondtam, egy ló (értsünk ezalatt egy közepes nagyságu havasi lovat, tehát nem mokányt) két, maximum három vacsorára elegendő, föltéve, hogy már teljesen feászokott a dögre és mondhatjuk hogy tisztán a dögből táplálkozik.

(Folyt. köv.)

Vadászat és vadértékesités.

Irta *Gyulai Gy. Károly.*

II.

A vadászat és vadászterületek jövedelmezősége mindenkép fokozható volna nálunk, ahol a vadászatra általában csak rálizetni szoktunk. Ez a jövedelmezőség elsősorban a megfelelő vadértékesítés által volna tetemesen növelhető. Annak ugyanis több olyan eszköze van, hogy a vadhús, mint egészséges és a mai áraknál olcsóbbá tett táplálék, nemcsak a székesfővárosban, hanem a vidéken is, a mainál biztosabb vadfogyasztási piacokhoz juthasson, miátal vadhúskereskedelmünk szervezettebbé válna, egyben pedig a külföld, de legfőként az osztrák nyüg alól is felszabadítható volna. A vadértékesítés előmozdításának ilyen eszközei közé kell soroznunk:

a hűtőházak fokozottabb igénybevételét;

a modern berendezésü különlmények kiterjeszkedését a vidékre is;

vasutakon a hűthető vadszállító kocsik járatását;

a hűtőkocsi járatok számának szaporitását s a meglevők berendezésének célszerübb, modernebbé tételét;

hazánk megfelelő központjaiban vadértékesítő szövetkezetek létesítését;

a vadszállítás vámjának eltörlését, vagy legalább az ebbeli vámtételek lejebb szállitását;

a vadfogyasztási adó eltörlését.

*

A vadhús tápértéke a hűtőházi kezelés alatt tetemesen emelkedik. Egyes élelmi cikkeink tápértéke, a bennük foglalt alkotórészek anyaga és összetétele szerint változik. Ezen anyagok közül a legfontosabbak: a fehérnye, a zsiradékok, a szénhidrátok és a szénhidrogén. A felsorolt anyagok bizonyos arányban vannak jelen az egyes élelmiszerekben. Ez az arány nagyrészt a következő: a fehérnye ötszöröse, a zsír a háromszorcsa a szénhidrátoknak. Élelmicikkeknél azonban nemcsak a belső összetételre, hanem egyuttal az anyag külsejére is tekintettel kell lenni. Nagy fontossággal bír végül az íz és az a körülmény is, hogy a húsnemü, de legfőként jelen esetben a vadhús könnyen emészthető is legyen.

Minőségileg a vadhús a hizlalt állatok húsától lényegesen eltér, amennyiben a vad úgy kerül a közfogyasztásra, amint azt természetben találjuk. Ebben az állapotában a friss vadhús, erős strukturájánál fogva azonnal élvezhető, emellett azon körülménynél fogva, hogy nem minden időben kapható, megfelelő konzervválása hűtőházi utakon történik. Az osztrák kormány most kíséreletezik az Argentiniából szállítandó, hűtőházilag kezelt húsnemüek behozatalával. A hűtőházak mai modern berendezése mellett a vadhús minősége, huzamosb ideig tartó kezelés után is csak javulhat, amí a vadkereskedelemre mindenkép nagy fontosséggal bír. A hűtőházra támaszkodó vadarus a fogyasztó közönséget nyugodt lelkiismerettel szolgálhatja ki így, miután vadhúsáru-készletei huzamosb beraktározás után is a közegészségügyi követelményeknek mindenkép megfelelnek. Amint tudjuk, a friss húsnemü korántsem oly izletes, mint az olyan hús, amelyet bizonyos időn át megfelelő helyen tartunk. A vadhús a lelövés, elejtés után, bizonyos vegyfolyamatnak van alávetve, aminek következtében tejsavas reakciók mellett, érettebbé lesz. Ha a vadhús ebbeli érését hűtött levegő s általában hűtés utján érjük el, az egész folyamat bizonyos erjedésszerü tünet, az úgynevezett autolyzis következtében, a vadhús további bomlását, romlandóságát megakadályozza. A hideg levegő, bizonyos viszonylagos szárazsági fok hozzájarulása mellett itt mintegy alapfeltétele az emberi fogyasztásra alkalmassá tett vadhús eltartásának. Az ebbeli követelményeknek a modern berendezésü hűtőházak ma már mindenkép eleget tesznek.

A hideg elősegíti egyben a vadhús érését és megakadályozza annál a belülről kifelé inculó rothadást is. A hideg levegő arányalgos szárazsága aztán a vadhús felületéről gyorsan elvonja a nedvességet, miközben a hús felületén zselatinszinü réteg képződik, a mely a húsnak esetleges fertőzését megakadályozza.

A vadhús érési folyamata alatt az izomzat mentén savas erjesedés áll be. Az erjedésnek e folyamatával a vadhús puhábbá, porhanyóbbá válik, így tehát élvezhetőbbé s egyben könnyebben emészthetővé is válik, ellentétben az olyan húsnemüvel, amely vágóhidakról a levágást követő pár óra multán kerül mindjárt a fogyasztás alá. Az így eltartott és kezelt vadhúsra mondják azt,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hogy „haut goût"-ja van. Közkedvelt, különleges ízét is a vadhús e „haut goût" bizonyos fokának köszönheti.

A hűtőházi intézmény megalakulása a magyar vadértékesítés terén, még csak a legutóbbi évek eredménye. Az „Országos Magyar Vadászati Védegylet" volt tulajdonképen az első, amely már évek előtt sürgette egy, a székesfőváros tanácsához intézett beadványában a hűtőintézmények behozatalát. Nevezett egylet a hazai vadászközönség érdekében megkereste Budapest székesfőváros tanácsát, hogy az a leölt, illetőleg terítékre és aggatóra kerülő vad kellő értékesítése, továbbá a vadhús romlásának megakadályozása céljából a budapesti központi vásárcsarnokban hűtőkamrákat rendezzen be. Az egye sület rámutatott arra a körülményre, hogy a külföldnek ma már minden nagyobb városa rendelkezik hűtőházakkal, amelyeknek kiváló fontosságát, a vadhús konzerválás s így a közélelmezés szempontjából is nem lehet eléggé kiemelni.

A magyar vadkereskedelem ma még mindig csak Wienben, az osztrák lőváros kereskedelme kezében összpontosul, a hol persze a meglevő hűtőházi intézményeket nem mellőzik, mint azt nálunk sajnálattal tapasztaljuk, sőt inkább minden erőből odahatnak, hogy a hűtőizmények a közélelmezésnek minderkép nélkülözhellen tényezővé legyenek.

A hazánkban elejtett vadféle értékesítésével járó anyagi előnyöktől egyelőre tehát elvagyunk zárva, amennyiben az osztrák vadkereskedők alacsony, majdnem potom áron vásárolgatják össze a Magyarországon időnként lőtt vadféle rengeteg készletét, hogy azokat aztán saját hűtőházaikba raktározzák. A vadárak előnyös alakulásával aztán az ottani *vadkészletek egy része*, végtelenül szégyenteljes állapotként, *megint csak visszakerül a magyar fogyasztó piacra, busásan fölvert árakkal!*

A wieni és egyéb külföldi hűtőházakba kerülő Magyarországról kivitt vad bármikor, a kereslet és kínálat kedvező alakulásaihoz képest, előnyösen értékesíthető.

A vadértékesítésnek a közgazdaság szempontjából is fölötte fontos ilyen törekvéseit nálunk egyenesen a törvény akasztja meg. Az 1883. évi XX. törvénycikk 9., 10. és 31. §§-ai ugyanis a vad szállítását és értékesítését a tilalmi időben meg nem engedik.

A revízióra oly igen megérett vadászati törvényünk hézagosságára való tekintettel a Magyar Élelmiszerszállító Részvénytársaság a közelmultakban ismételten megkereste az illetékes hatóságokat, hogy addig is, amíg a vadászati törvény idevágó szakaszai módosítás alá kerülhetnének, a fenti törvényszakaszoknak a magyar vadkereskedelmet bénító határozmányait, a megengedett vadászati idő alatt lőtt és a budapesti meglevő egyetlen hűtőházba raktározott vadra nézve módosítsák.

Ujabb vadászati törvényeit a külföld, éppen a hűtőházi intézményekre való tekintettel, ma már mindenütt oda módosította, hogy a törvényesen megengedett időben lőtt és nyilvántartás alatt beraktározott vadféle bármikor forgalomba s a szokásos hatósági ellenőrzés mellett idényen kívül is, bármikor a fogyasztó piacra hozható legyen.

(Folyt. köv.)

A II. nemzetközi vadászati kongresszus.

(M.) A szeptember 5—7 között Wienben megtartott II. nemzetközi vadászati kongresszus külső és belső sikerei bizonyára szorosabbra fűzik majd a művelt nemzetek vadászati köreit, s messze kiható horderővel fognak birni a vadászat fejlődésében.

A kongresszus szeptember 4-én d. u. vette kezdetét az temen, onnan a nagy számban összegyültek a kiállítás területére mentek a mozgó kép szinház diszelőadására, melyen be lettek mutatva Ő felsége apostoli királyunk, az angol király és a német császár vadászatai, s előadás után a „Rheinische Industriegesellschaft m. b. H. Barmen" „Lucifer" célfényszórója, mely bármely fegyverre alkalmazható, éjjeli lesen, célzás nélkül a vad halálos találását biztosítja.

A kongresszus ünnepélyes megnyitó ülése szept. 5-én d. e. az egyetem dísztermében folyt le, amelyen a kongresszus tagjainak és a 19 állam képviselőinek — Magyarországot pongyeloki Róth minist. tanácsos képviselte — üdvözlése után dísz-elnökül választattak: Ruan József francia földm. minister és lovag Pop, a földm. ministerium vezetője. Elnökül választották: herceg Kinszky Károly titkos tanácsost, alelnökül: gróf Thun-Hohensteint és Wiltsch minister tanácsost; főtitkárul: Wang Ferdinand ministeri tanácsost; helyettesül Dr. lovag Haerdtlt; a végrehajtó-bizottság tagjai lettek: Dr. Marchet v. minister, Micklitz Teodor és gróf Wurmbrand-Stuppach.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó és ünnepi előadás után a nápkerthen bankett volt. Este 8 órakor fogadás az udvarnál Ő felsége képviseletében, Lipót Salvátor főherceg Ő fensége által.

Szept. 6-án este Bécs városa Dr. Neumayer polgármesterrel a „Rathaus"-ban látta szívesen fényes lakomára a kongresszuson résztvevőket, kik közöti emlékül a város cimerével diszített remek szivartárcát és Dr. Schnürer „Unser Kaiser als Weidmann" cimű művét osztották szét.

Szept. 7-én a záró ülés után, melyen a legközelebb megtartandó vadászati kongresszus helyéül Berlin jelöltetett ki, a résztvevők a lainzi vadaskertet tekintették meg.

Ezen vázlatosan adott külső kereten belül folytak serényen az egyes szakosztályok tanácskozásai, beható vitái, melyeken számos érdeklődő magyar vadász is részt vett.

A hozott határozatokat röviden az alábbiakban foglaljuk össze.

A) **Szakosztály.** *A vadászat nemzetgazdasági jelentősége, statisztika és irodalom.*

I. A vadászat nemzetgazdasági jelentősége.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1. A vadászat nemzetgazdasági jelentőségére vonatkozó tárgyalási anyag a résztvevő államok kormányainak átadandó azon kérelem kapcsán, hogy azt behatóan mérlegelve, a vadászat nyilvánvalóvá tett jelentőségét az ide vágó törvényeknél megfelelően figyelembe vegyék.

2. Szükséges, hogy vadászati körökben a vadászati statisztika hathatós támogatásban részesüljön.

3. Szükséges, hogy a vadászattól távol álló, esetleg ellenséges néprétegek is felvilágosíttassanak a vadászat nemzetgazdasági jelentőségéről, még pedig egyöntetű irányelvek szerint fogalmazott iratok célravezető szétosztása által.

4. Tekintettel a vadászat nemzetgazdasági magas értékére, s hogy annak fenntartása és fejlesztése minden kulturállam érdeke, égetően szükséges tudományos intézetek felállítása a vadászati ismeretek terjesztésére. A kongresszuson résztvevő államok kormányai felkéretnek ilyen tudományos intézetek alapítására.

II. A vadászati statisztika jelenlegi állása általában és különös tekintettel a nemzetközi vadászati statisztikára. Javaslatok a statisztika tovább fejlesztésére.

1. Az egyes államokban egyöntetűen megállapítandók azon adatok és gazdasági jelenségek, melyek a vadászatot, mint gazdasági tényezőt jelezgik.

2. Felhivandók az illetékes hatóságok azon adatok összegyűjtésére, amelyek az egyes országok vadászati viszonyaira és azok gazdasági értékére vonatkoznak. Az egybegyűjtött adatok általában hozzáférhetővé teendők.

III. A németországi vadmegjelölési kisérletek eddigi eredményei. Előterjesztések azok kiterjesztésére más országokban.

1. A II. nemzetközi vadászati kongresszus azon vad jelzőkben, melyeket gróf Bernstorff-Hinrichshagen bevezetett, olyan eszközt lát, mely a vad egészségi állapotának veszélyeztetése nélkül használható és alkalmas a megjelölt darabok életkorának megállapítására.

2. Ajánlja a német vadászati védegylet által alkalmazásba hozott vad-jelzőket is, de csak ha minden országban a vad-jelzők alakja egy, s folyó számokkal van ellátva.

3. A jelzések idővel más vadnemekre, emlős állatokra és madarakra is kiterjesztendők.

4. A kongresszus köszönettel tudomásul veszi Dr. Eckstein tanár előadását a vadjelzések kutatására vonatkozólag.

5. Elismeri a berlini német vadászati védegylet nagy érdemét a tudomány, vadápolás és a vadászat fontos kérdéseinek megoldásában, melyeket a vad-jelzések kisérleteivel ért el, annak nemzetközi alkalmazását a vadápolás és jó vadállomány létesítése érdekében ugy vadaskertekben, valamint nyilt területeken ajánlja.

6. A vadászati egyletek felhivatnak a vad-megjelölési kisérletek támogatására.

7. Az államok is részt vegyenek a vad jelzésében, s a magán vadászterületek birtokosait e tekintetben támogassák.

8. A kongresszus elismeri és határozottan kinyilatkoztatja, hogy az előírás szerint és megfelelő jelzőkkel foganatosított vadmegjelölés, valamint a madarak megjelölése aluminium lábgyűrűkkel az állat megsértésével nem jár, s mindkét megjelölési módot megfelelő eszköznek látja a vadászati tudományok szolgálatában.

IV. A vadászható állatok prémjével és irhájával való kereskedés nemzetgazdasági jelentősége.

Az érdekelt államok sürgősen megkeresendők az iránt, hogy a prémes állatok pusztításának gátat vessenek, ennek elérésére szükséges rendszabályokat alkossanak és azok betartását szigoruan ellenőrizzék.

A kongresszuson résztvevő államok kormányai felkérendők, hogy vadászati törvényeiket összhangba hozzák, nehogy egyes vadnemek helyenként védelemben részesüljenek, másutt azonban szabad üldözés tárgyát képezzék.

Az orvvadászat, madár- és fészek-pusztitás, a hurokkal való vadbefogás hathatósan megakadályoztassék.

Mindenütt, már a népiskolában terjesztessék az állatvédelem.

Egyes becsesebb állatfajok végpusztulása azok tenyésztésével megakadályozandó.

Minden eszközzel küzdeni kell az utóbbi években tapasztalt divat-eltévelygések ellen.

V. Nemzetközi vadászati intézmény létesítése Brüsszelben.

Kívánatos, hogy ezen intézménynek a kongresszuson résztvevő államok évi subvenciót engedélyezzenek.

VI. A vadhus értékesítése, mint a közép tápláléka.

Illetékes helyen kieszközlendő, hogy a vad értékesítésére a nép szélesebb rétegeinek érdekében, a nagyobb városokban központi, a vadászati területekről egyenest ellátott, vadeladási helyek és intézmények szervesztessenek.

(Folytatjuk.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A felesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálati fegyvereinek adómentessége.

Tornay Gyula fkt. erdőmester az alábbi kérdésekkel fordult hozzánk:

A felesketett erdőőr, aki egyuttal vadőri minőségben hatósági bizonyítványnyal van ellátva, tartozik-e a kétcsövü vadászfegyvere után fegyveradót fizetni, avagy csak az egycsövü szolgálati fegyvere adómentes? Tartozik-e fenti minősítéssel bíró erdőved évről évre a fegyveradókedvezmény bejelentését eszközölni akkor, midőn szolgálati minősége az illetékes hatóságnál amúgy is állandóan nyilvántartatik? Tartozik-e az ilyen erdővéd a csendőr vagy pénzügyi őrjáratnak jelzett hivatalos fegyverét átengedni akkor, ha minősége mellett külső szolgálatában az erdőőri jelvényt is viseli? És vajjon nem hivatalos fegyver-e a vadőr kétcsövü puskája, midőn ez járásában a kártékony vad vagy kóbor kutyákat üzi? A törvényben nincs meghatározva szószerint, hogy hány szolgálati fegyvere lehet egy erdőőrnek vagy erdőtisztnek; kérdés, nem lehet-e a törvényt ennélfogva úgy értelmezni, hogy több szolgálati fegyvert is lehet tartani?

A fent közölt kérdésekre a következőkben felelünk:

1. A felesketett erdőőr, aki egyuttal vadőri minőségben hatósági bizonyítványnyal van ellátva, a kétcsövü vadászfegyvere után, a fenforgó esetben köteles fegyveradót fizetni, miután szolgálati fegyvere az *egycsövü* fegyver. Minden esetben az erdőőrnek csak *egy* fegyveradómentes fegyvere lehet, legyen az akár egy, akár kétcsövü. Ha tehát az erdőőr vagy vadőrnek szolgálati fegyvere az *egycsövü* (Werndl) fegyver, akkor a kétcsövü vadászfegyvere, mint említők, *adóköteles*.

2. Az említett minősítéssel bíró erdővéd *nem* tartozik évről-évre a fegyveradó-kedvezmény bejelentését eszközölni, mivel a fegyvertartásra jogosultakat a hatóságnál maga az illető erdőbirtokos, vagy maga az erdőőr vagy vadőr, ha bejelentette, ez az illetékes hatóságoknál mindig nyilvántartatik s így ismételt jelentésekre szükség nincsen, hisz a kedvezmény az illetőnek feleskedésével jár, az esketést pedig nem kell minden esztendőben ismételni.

3. A kérdés nem egészen világos, mert az erdőőr hivatalos fegyverét semmiféle őrjáratnak „átengedni" nem tartozik. Ellenben, ha ezen őrjárat — esetleg még tájékozatlan emberekből állván, — az erdőőrt vagy vadőrt hivatalos minőségében nem ismeri, tőle vadászjegyet kér, s mint kihágót tekinti, s fegyverének — nem „átengedésére", — de átadására szólítja fel, az erdőőrnek *kötelessége* a fegyvert *átadni*, mert a hatósági személyzetnek soha és semmi körülmények között ellenszegülni nem szabad. Ellenben ilyen esetben a fegyver átadásakor *tiltakozását* az illető hatósági közegnek tudtára adja és kijelenti, hogy az eljárásáért törvényes uton fog elégtételt keresni.

4. A kérdés az első kérdéshez hasonló, mert *ha* a vadőr kétcsövü puskája — más fegyvere egyáltalában nem lévén, — egyszersmind hivatalos fegyvere is, akkor ennek tekintendő, ha kóbor ebekre és kártékony vadakra vadászik, illetve akár vadászik, akár nem vadászik.

A kérdés különben igen nehéz, és sokféle magyarázatra szolgáltathat okot, amint már szolgáltatott is. Ugyanis az a szabályrendelet, mely az erdő- és vadőröknek az egycsövü Werndl-puskát adta kezébe, vagy túllőtt a célon, vagy célt sem ért, amennyiben egy *vontcsövü golyós* fegyver vagy igen veszedelmes fegyver lehet, vagy a legtöbb esetben nevetséges, s a piszkafánál nem ér többet.

Tessék csak kérem elképzelni, hogyan védekezzék az a szegény erdőőr, vagy különösen vadőr, p. o. az *orvvadászok* ellen avval a tökéletlen puskával? Vagy hogyan védekezzék egy veszedelmes dúvad ellen, vagy midőn hajtóvadászaton van, egy megsebzett medve vagy sörtevad ellen? De tessék elképzelni, micsoda bajt okozhat, ha pl. kóbor ebekre nyilt terepen *golyóval* (!) lövöldöz. Hát ha megsebesít valakit az a golyó? Ki a felelős? Az erdőőr-e, a birtokosa-e, vagy a szabályrendelet, mely azt a puskát vagy mit a markába nyomta?

Az is kérdés tárgyát képezte már, hogy valamely erdővagy vadászati birtokosnak van-e joga törvényesen minősített erdő- és vadőreinek kétcsövü puskát adni a kezébe, mint *hivatalos* fegyvert? Véleményünk szerint igen is van, mert ha az erdő és vadászat birtokolásától a vadak által okozott károkért a törvény mindenkinek megíteli a kártérítést, akkor ismerje el a kétcsövü vadászfegyvert is hivatalos fegyvernek, melylyel az őrök a kártékony vadakat pusztítják. Csakhogy ez esetben az egycsövü Werndl fegyvere az őrnek, — ha ugyan ilyennel is bír, — már adóköteles.

5. A törvény világosan intézkedik arról, hogy a felesketett erdőtiszt, erdőőr és vadőr fegyvere (tehát nem fegyverei) adómentes. De ez az általános gyakorlat és fellogás is, mert egynél több fegyver után már adót kell fizetni, kivéve az úgynevezett luxusfegyvereket (fegyvergyüjteményben levők, céllövők stb.).

A fentiekben a törvényt magyaráztuk, ide iktatunk még egy rendeletet, mely Podhradszky Emilnek „Évkönyv az erdészeti és vadászati személyzet részére 1905. évre" című munkájában található:

„6755/91. földmiv. min. — Azon felmerült kérdés alkalmából, hogy a felesketett erdőőrök az 1883. évi XXIII. t.-c. 5. §-ának g) pontja értelmében csak egy, vagy egynél több fegyvernek adómentes tartására vannak-e feljogositva? — a m. kir. pénzügyminister úr ezidei 2491. számu intézményével akként határozott, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 33-ik §-a értelmében felesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálati célokra 2 (kettő) darab fegyvert adómentesen tarthatnak, kettőnél több fegyver után azonban adómentesség nem jár."

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Megjegyezzük még, hogy ezen rendeletnek az egervári Egerváry Gyula által kiadott „Vadászati ügyben hozott határozatok, döntvények, rendeletek és szakvélemények gyüjteménye"-ben nyomára nem akadtunk.

* ***Változások az esztergomi érseki uradalomban.*** *VASZARY KOLOS bibornok hercegprimás, az esztergomi érseki uradalomban f. évi január hó 1-től kezdődő érvénnyel új nyugdíjszabályzatot léptetett életbe, amelyben humánus újításokkal az uradalmi alkalmazottakat az aggkorra, azok özvegyeit és árváit az élet esélyeivel szemben, a mai kor igényeinek megfelelőbb módon biztosítja. — A szabályzat életbeléptével az általok is ujból szerveztettek. — Az erdészeinél: Csupor István főerdőmester, erdőtanácsossá neveztetett ki.*

* **Halálozás.** Vettük a következő gyászjelentést: A lugosi m. kir. erdőigazgatóság mély fájdalommal tudatja, hogy szeretett kartársuk *Palkó Antal* m. kir. erdőmérnök folyó hó 3-án életének 43-ik évében Budapesten elhunyt. Lugos, 1910 október 4-én. Áldás és béke lengjen poraí felett!

* **Szarvascserkészetek.** A rozsnyói püspöki vadászterületen, amelyet Emich Gusztáv miniszteri osztálytanácsos bérel, tiz szarvas került terítékre. Ezek közül Emich Gusztáv egy 14-est, két 10-est és egy abnormális 10-est lőtt, amely utóbbinak jobboldali szarva a rózsa fölött le van törve s a szemág 70 cm. hosszban lefelé görbülve kifejlődött. Schött Alfréd nyug. porosz gárdakapitány két 14-est, egy visszarakott kapitális 10-est. Wittchen László m. kir. honvéd főtörzsorvos egy 10-est, Nagy Elemér járási főszolgabíró egy 6-ost és Pauchly Rezső püspöki erdőmester egy koronás 10-est. A gróf területen lőtt még Nagy Elemér egy erős 18-ast, mintegy 8·5 kilo sulyu darabot és bőgés előtt a városi területen Langhoffer János egy 8-ast.

* **Jutalmak kiosztása.** Az I. nemzetközi vadászati kiállítási jury által megállapított jutalmak ünnepélyes kiosztása 1910 október hó 3-án a wieni városháza tanácstermében folyt le. A „Magyar Erdész" erdészeti és vadászati szaklap *állami ezüst éremmel* és Kőváry vadásznaptára *a kereskedelmi és iparkamarák ezüst érmével* lettek kitüntetve.

Az izbugyaradványi urb. közbirtokosság elnökétől.

Faárverési hirdetmény.

A nagymélóságu m. kir földmivelésügyi Minister ur 1908. évi 114379/I-A-2. és 1910. évi 16043/I-A-2. számu engedélye alapján az izbugyaradványi volt urbéresek Izbugyaradvány község határában fekvő s a 18344/897. szám alatt jóváhagyott üzemterv szerint kezelt erdejök 1., 2., 3., 5. és 6. számu osztagait alkotó

faállománya

Izbugyaradványban 1910. évi október 20-án délelőtt 11 órakor nyilvános szó- és irásbeli árverésen eladatni fog.

A kihasználandó terület 55 kat. hold 32 négyszögöl: fatömeg mintegy 10294 köbméter bükkfa. A becsérték 24070 korona (Huszonnégyezerhetven korona); a leteendő bánatpénz a becsérték 10 %-a.

Becsáron alóli, elkésett, valamint utóajánlatok el nem fogadtatnak.

A részletes árverési feltételek, úgyszintén a szerződési feltételek a m. kir. erdőgondnokságnál Homonnán és a körjegyzőség irodájában Izbugyaradványban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Izbugyaradványban, 1910. évi október 6-án.

Vojnár Béla s. k. urb. jegyző. **Hnat János** s. k. urb. elnök.

Ajánlat

sorfáknak való piramis-nyár, kanadai nyár és kőris-suhángok szállitására.

A suhángok magassága 3—4 m. Gyönyörü, egészséges növés. Áruk gondos csomagolással együtt ab vasutállomás Dárda vagy hajó Apatin 50 fillér darabonként.

Szállithatók ÖSSZEL vagy TAVASSZAL.

Főhgi erdőgondnokság, Tökös-puszta, u. p. Bellye, Baranya vm.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. november 1. 21. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bétapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZENÁSSY BÉLA Jolsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Museum-körut 2-ik szám.

Erdőgazdasági politika.

Irta: *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos.

(4)

A módozatok tekintetében csak addig kell rendelkezéseket kiadni, a meddig a közcél elérése biztosítva nem leend. Így p. o. ha ültetéssel vagy vetéssel is elérheti, vagy úgy szálerdő mint sarjerdővel sikert érhet el, válassza a birtokos a neki megfelelőt, mert csakis az a fődolog, hogy a közcélnak eleget tegyen.

A kezelés ezzel szemben viszont követelheti, hogy az általánosért a birtokos túl ne terheltessék és ha a felújítás szükségességének kimondásával a kötelező felújítás oly kiadást igényel, amely mellett a birtok 3%-t nem jövedelmez: a közérdek képviselőjének, az államnak, a birtokost a közcél érdekében megfelelő módon (pénz, csemete, mag stb.) és mérvben segélyezni kell.

Ad 2. Kötött birtokoknál a tervszerű hasznosításnak oka, a birlalónak külön törvényekbe foglalt az a kötelezettsége, mely szerint csak haszonélvezője a birtoknak.

Ennek mértéke az erdőnél az évenként növő faanyagban nyer kifejezést, s az erdőnek vágatásra érett faállományából évenként vagy évcsoportonkint csak annyit vágathat ki, amennyi fatömeggel az elmult évben vagy években az egész birtokon levő faállomány gyarapodott, azaz a mennyi fatömeg a vágatási időkülönbözetek alatt az eddigi fakészletre reá nőtt.

E fatömeg kiszámításának módozatai, tárgyam keretét nagyon túllépik s ezért ezeket nem tárgyalom ugyan, hanem szükségesnek tartom még következőket felemlíteni:

A kiszámításnál tekintettel kell lenni a birtokosnak arra az igényére, hogy birtokának használt akarja látni s nem szabad az utód érdekében egy birlalót sem arra kötelezni (ha csak maga nem teszi), hogy az évi növekvés összegénél kevesebbet értékesíthessen.

Ha a birlaló uj területet ültet be, vagy régebben elhanyagolt vágásterületet újít fel s ezáltal növeli az évi növekvés-mennyiséget: ezzel a több jövedelemnek élvezetére vonatkozó igényét s jogát feljesztette.

Erre nézve első pillanatra azt látjuk helyes szabálynak, hogy aki a mennyit beerdősített, ugyanannyit ki is vághat. Pedig nem ez a helyes s ennyire menni nem szabad, amint a következő példa igazolja. Van valakinek 200 k. hold erdeje s hozzá csatol 200 kat. hold gyenge szántóföldet s ezt egy év alatt beülteti. A most említett szabály szerint az idős 200 holdat egyszerre kivághatná és évtizedekre elvinné az utód használt s erre haszon nélkül nehezednék a sok évi fentartás.

Ily esetben következőleg kell eljárni fenti példában. 200 hold jó erdőből igénye volna évi 2 holdra; ha 200 hold más területet beültet igénye leend évi $\frac{400}{100} = 4$ holdra. Fokozatos ültetés mellett pedig 10 hold beültetésénél lesz első évben $200 + 10 = 210$ és ebből $\frac{210}{100} = 2{\cdot}1$ kat. hold, második évben $200 + 10 + 10 = 220 : 100 = 2{\cdot}2$, tovább menve 2·3, majd 2·4 stb. s így 20 év mulva az egész 200 hold be lesz ültetve. Ez

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

alatt vághatott 2·1 + 2·2 + 2·3 stb. + 3·9 kat. holdat a midőn 19 év alatt együtt 57 holdat vághat ki a másképen esedékes 40 hold helyen s azontúl évi 4 hold jut vágástérül.

Ad 3. Az erdőbirtok hasznosításának fő anyaga a fa ugyan, de hogy mindenütt ez adná a legtöbb jövedelmet, ezt nem lehet állítani, mert nehezen hozzáférhető helyeken a fa nem sokat ér. Ily helyeken ezért másként kell az erdőt jövedelmeztetni.

Ily mód: az állattenyésztés elősegítése, legeltetés, erdei takarmány nyerés, erdei alomnak felhasználása, vadászat stb. E használatok csak ott folytathatók és csak oly mérvben, ahol az erdő talajának termelőképességét és annyi faállomány fentmaradását, amennyi a talaj termőképességének fentartásához szükséges — egyáltalában nem veszélyeztetik.

Ha ily irányban az erdőfentartás korlátokat szab, ez nagyon érthető és helyes, de kelleténél tovább menve, sok többé ki nem vehető haszonnak elvonásával az erdőbirtokost érzékenyen károsítja.

Általánosságban az erdőgazdasági politika a legeltetés tekintetében következő helyes álláspontot foglalhatja el:

Mindenütt szabad az erdőben, de csak oly mérvben legeltetni, a mily mérvű legeltetés sem a talajban, sem faállományban nem okoz oly károkat, amelyek még áldozattal is csak hosszabb idő alatt hozhatók helyre.

Feltétlenül eltiltandó tehát az állandó és túlhajtott és így helyrehozhatlan károkat okozó legeltetés.

Hogy mily mérvű lehet a legeltetés, az különösen a talaj lejtősségi viszonyaitól, másodsorban a talaj termőrétegének mennyisége s minőségétől s harmadsorban a faállomány állapotától, s végül az állatok fajától és eltartási körülményeitől függ.

Nem szükséges ezeket a szempontokat bővebben fejtegetni s ezért csak a következőkre terjeszkedem ki.

Minél meredekebb a talaj, annál jobban ki van téve annak, hogy a legelő állat megcsúszván és ez által a talajt körmével fellazítván, a termőréteg lefele csúszik s pereg és a lefele futó esőviz elmossa, elviszi.

Minél vékonyabb s szárazabb természetű a termőréteg, annál hamarabb elsoványodik a taposás, napsütés stb. miatt.

Minél gyengébb továbbá a faállomány, annál több kárt tehet benne a legelő állat, s végül, minél jobban vannak az állatok az erdei legelőre utalva (azaz másutt nem elegendő, kevés vagy épen semmi táplálékot sem kapnak), annál inkább igénybe veszik az összes tápláló anyagokat s sokkal károsabbak, mintha másutt is etetik őket és oly számuak, hogy az erdei füvek részükre nem nyujtanak elegendő táplálékot.

Nem volna értelme e mellett annak, hogy (ha csak a visszaélések vissza nem tartanak bennünket ettől) a még nem rügyező fiatal lomberdőben addig, amig a rügy meg nem indul, a tavaszi gyepet, vagy hosszu ősz alkalmával a sárguló lombú fiatal fák közt levő füvet óvatosan ne legeltessük, mert ami csekély kár előfordulhat a fákban, nem helyrehozhatlan veszteséget jelent. Egyuttal azonban fel kell említenem, hogy e tekintetben óvatosan legeltessünk s csak annyi állatot bocsássunk be, amennyi a fűből biztosan jól lakhatik s ezért nem bántja a fákat.

Felesleges s nem helyén való volna továbbá a bármily okból értéktelenné vált faállománynak a legeltetéstől való védelmezése addig, amig újra be nem lesz telepítve. (A betelepítésről azonban kellő időben gondoskodni kell.)

Ugyanily szempontok szerint mérlegelendő a takarmány-, t. i. az erdei fű- s lombtakarmányszerzés is, úgyannyira, hogy csak ismétlés volna a tárgyalásuk.

Az erdei alomnak trágyaként leendő felhasználás céljából való elvitele már csak jó talajon, avagy csak kisebb foltokon és kivételesen engedhető meg, mert ahonnan elvittük, azon a helyen a hiány évtizedekig meglátszik.

A erdők vadászati jövedelme vagy a tényleg lelőtt vadak értékében, vagy a vadászati bérben nyilvánul. Mai nap csupán vadászatból megélni ugyszólván lehetetlenség, mert igen sok terület bérét kellene fizetni, Igaz ugyan, hogy p. o. a fácántenyésztés — amellett, hogy nő az erdő —

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

jövedelmet is produkálhat, de oly erdőbirtokos, aki ebből élne, alig van.

Ezért a vadászatot én inkább testedző, férfias mulatságnak és szenvedélynek, mint jövedelmező ágnak tartom, amely a jövedelmet a szenvedély kielégítésében hozza meg.

Mindenesetre azonban a vadállomány értékesítése egy országban már jelentékeny összeget képvisel, amely sok embernek nyujt azáltal keresetet, hogy más vagyonosabbak szenvedélyének kielégítését elősegíti.

Nem a vadállomány s vadászat jelentőségét akarom én ezzel kisebbíteni, hanem csak arra akartam reá mutatni, hogy az erdei vadászat erdőgazdasági jövedelem szempontjából nem bir nagyobb jelentőséggel.

Ugyanígy vagyunk más, fel nem sorolt használatokkal is, bár lehetnek egyes esetek, amelyek az erdőjövedelmet sokszorosan felülmulják, de ezek már tulajdonképpen nem erdőgazdasági haszonvételek.

Tárgyalván a hasznosításnál előjövő korlátokat, meg kell jegyeznem, hogy *az előbbi használati korlátok csak azért tartandók fen, hogy általuk s velük a jövőben, éppen a hasznosítás legyen lehetővé téve* s ezért *sohasem szabad a korlátoknak kellő alkalmazását irodai, gyakorlatiatlan fogásoknak tekinteni*, hanem abból az erdőgazdasági politikát magasabb célból kell mérlegelni, amely a kellő határig menve s ezt túl nem lépve, *az emberiség jövő jólétének alapját az erdők fentartásával is szilárdabbá tenni igyekszik*. De hangsúlyoznom kell egyuttal, hogy a korlátok ne legyenek irodaiak s gyakorlatiatlanok.

A hasznosítási korlátok taglalása után áttérek arra, hogy a kezelés mi módon törekedjék s törekedhetik a hasznosság mérvének fokozására. E tekintetben két szempont veendő tekintetbe: a jelenbeli s jövőbeli.

A jövedelem-fokozást jelenben nem sok fának gyors eladásával kell elérnünk, mert ez a jövő rovására történnék. Ugyanis ahhoz, hogy bizonyos célra bizonyos méretű fát nevelhessünk, feltétlenül szükségünk van bizonyos számú évi növekvésre s ugyanannyi évre. Ezt semmivel sem tudjuk helyettesíteni; éppen ezért *a jelent úgy hasznositsuk, hogy a jövőt tönkre ne tegyük*, hanem e célból tartsuk meg a rendes vágatási tervet.

E kereten belül szabad és kell is a jelenlegi jövedelmeztetés emelésére törekednünk. Jelenben a készen álló anyagon rövid idő alatt mennyiség és minőségileg nem változtathatunk. Ezért működésünk úgyis csak szük korlátok közt mozoghat.

Ehhez képest jelenben a fahasználatoknál csak arra fektethetjük a fősúlyt, hogy

1. minél kevesebb legyen a faanyagból a vágatási s szállítási veszteség;

2. minden fa lehetőleg oly célra használtassék fel, amelyre leginkább alkalmas;

3. minél olcsóbb legyen a kiszállítása;

4. minél kevesebb legyen a termelési kiadás.

Az 1. és 2-iknál gonddal s szorgalommal nagyon sokat érhetünk el, a 3. pont alatti, a fáknak döntés után való kiválogatása s e célnak megfelelő nagyjából való kidolgoztatása, tehát könnyebbé tételével mozdítandó elő. A 4-nél az utánajárás s élelmesség sokat határoz s fáradságot nem kímélve, mindeniknek végeredménye a magasabb tőárban (az eladási bevételből a termelési kiadásokat levonva, nyerjük a tövén álló fának értékét) s ezáltal a több jövedelemben mutatkozik.

A jövő jövedelmeztetés emelése nagyban függ mostani működésünktől s arra kell törekednünk, hogy 1. minél több s minél értékesebb, 2. minél szélesebb körü használhatósággal biró faanyag áljon annak idején rendelkezésre.

E tekintetben — a jövő ápolást kivévén — úgyszólva minden tőlünk függ.

Ad 1. Minél idősebb a fa (bizonyos korig, amely kor a talaj és éghajlati különböző viszonyok között több vagy kevesebb), annál több faanyag van benne s méretei nagyobbak lévén, több az alkalmazhatósága s ennélfogva értéke is nagyobb.

Idősebb fára magas vágásforgó mellett tehetünk szert, amely viszont a szálerdő gazdasági módnak alkalmazását tételezi fel.

(Háromféle gazdasági mód van, ú. m. *szálerdő*, magról ott helyben kelt, vagy magról kelt csemetékből keletkezett, *sarjerdő*, amelyet a le-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vágott fák tuskóiból kihajtva, sarjak által újul fel; *középerdő,* melyben magas korra fentartott erőteljes sarjak, avagy magról kelt fák és sarjak elegyesen fordulnak elő.)

Szálerdő gazdasági mód mindenik fanemnél alkalmazható s ezért e mellett nevelhetők a helyi viszonyok szerint legjobban használható s így legértékesebb fák, hozzátevén, hogy a szálerdő legjobban védelmezi a talajt is.

További jövedelememelés a legeltetésnek kellő mérvű, de a talaj- s faállományra nem káros felhasználásából s egyéb kisebb mellékhaszonvételeknek értékesítéséből áll.

Ad 2. A jövőben legjobban értékesíthetőnek gondolható fanemmel való betelepítéssel kezdjük s e pontban az 1 és 2 alattiak közösek.

Hogy melyik a nagyban biztosan jól értékesíthető fanem, nagy átlagban már tárgyaltam, hogy a tölgy és fenyőnem. A részletek a helyi viszonyokra vonatkoznak s ezek közé sorolandó a többi keményfa, p. o. juhar, kőris stb. is, amelyeknek fogyasztása jobbára helyi, országosan pedig alárendelt. A betelepítés legyen elég sűrű, úgy, hogy a talaj 7—15 év alatt egészen be legyen árnyalva, azaz a fák oldalágai egymáshoz érjenek s egymást ez által a magassági növekvés fokozására kényszerítsék.

A betelepítés után az egyenes és hengeres, ú. n. szálas törzsek nevelésére kell különös gondot fordítani, amely a kellő sűrűségben való tartás, az elnyomott s kiveszőknek kellő időben való kiszedésével s ezáltal a faállománynak levegőztetésével (de nem gyér állásba hozásával) érhető el.

A legeltetés a legelő állat szája alól felnőtt erdőrészekben mérsékelten leend gyakorolható, nehogy a fák minőségének s a faanyag rovására történjék.

*

Mindezen tömören előadottakból levonható az erdőgazdasági politika teendője kezelés szempontból a hasznosítás terén, hogy a *szálerdőgazdaság terjesztessék,* továbbá a *gondosabb s részletekben való értékesítés,* mely nagyobb jövedelmet csakis az erdőbirtokos sajátmaga kezelésében, u. n. házi kezeléssel nyujtván, a *házi kezelésnek szélesebb körre való fejlesztése* szintén *erdőgazdasági politikai* feladat, oly megjegyzéssel, hogy a szállítás előtti nagyjából való feldolgoztatás inkább csak egész kicsiny vagy nagyobb erdőgazdaságokban fizeti ki magát.

A házi kezelésnek a jövedelmezőségen kivül több fontos előnye is van, ú. m.: lehetővé teszi, hogy a környékbeli vagy más vidékeknek munkásait télen kenyérhez juttatja; a környéket is ellátja kicsiben a megfelelő fával; az erdőbirtokos a lakosság közt, mint társadalmi tényező jelenik meg s tekintélye öregbedik; az erdővel közvetlenül érintkezők az erdőt megismerik, becsülni megtanulják s a lakosok az erdőbirtokosnak előnyére, ha egyenként kicsiben is, de összességben sokat tehetnek.

A házikezelés mindenkire előnyös, mert a levágott s az erdei utak vagy főszállító vonalhoz odahozott faanyagban sem az eladó, sem a fakereskedő nem csalódhatik és csak az a része a fakereskedőknek kivánja a házikezelés mellőzését, amely a levágatlanul kevésbé biztosan lévén a faanyag mennyisége meghatározható, az eladó esetleges tévedésére s csalódására alapítja szerencséjét.

A házikezelésnek a csupán kitermelésre vonatkozó e határa, hacsak lehetséges, nagyjából való feldolgozással, u. n. félgyártmányok előállításával bővítendő.

A nagyjából való feldolgozásnál a feldolgozás vagy megrendelésre, vagy raktárba helyezés végett történik. Ezért ez a mód, mivel nagyobb tőkét, esetleg hitelbe adást igényel, csakis nagyobb birtokoknál ajánlatos, ahol össze lehet kötni a kitermelést félgyártmányok készítésével, avagy fürészgyárral s az ezzel kapcsolatos munkálásokkal s előkészítéssel, mint p. o. parkettgyártás, impregnálás stb. Ezért a gyári faiparra is súlyt kell helyezni az erdőgazdasági politikának, mert a vidéki munkásokat állandó keresettel látja el s a hulladékba jútó faanyagnak szállítása nem apasztja az erdőnek jövedelmét.

Hogy mindezekkel mily mértékben fokozható a jövedelem ügyes kezekkel intézett erdőgazdaságban: felesleges bizonyítgatni.

Egyszóval: a jövő *a belterjes erdőgazdaságot* ajánlja s ezt az erdőgazdasági politikának teljes erővel támogatnia kell.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Legyen tehát a kezelés rendszeres minden erdőbirtokban annak nagyságához képest bizonyos mérvig és legyen belterjes az ezekre alkalmas közép (500 holdtól 2000-ig) és a nagyobb (2000 holdon felüli) erdőbirtokon, mert így a kellő erdőfentartásról is megfeleliően gondoskodni lehet, amellyel aztán az erdőgazdasági politika főelvei kellő hasznosítás és fentartásban meg fognak valósulni.

5. §.

Társadalmi szempontok és az erdőgazdasági közigazgatás.

Az életben csak akkor lehet bármiben társadalmi előnyöket megszerezni s társadalmi sikereket elérni, ha az ügyhöz a társadalom figyelmét felkelteni, érdeklődését fentartani s ezek által az ügy iránt legalább is rokonszenvét felébreszteni és előnyök felmutatásával megszerzett hajlamait meggyőződéssé változtatni sikerül.

Meg lehet nyerni továbbá a társadalomnak közreműködését is, ha az elméletileg kimutatott előnyöket, anyagi haszonnal avagy szellemileg szórakoztató és gyönyörködtető formában, a társadalomnak rendelkezésére tudjuk bocsátani.

Ha ezeket nagy részben elérjük, a siker már vele jár.

Az erdőgazdasági politikának társadalmiteendője fentiekből kiviláglik s ezért csak a módozatoknak az eszközeit kell kimutatnom, hogy miként törekedjék a társadalom közreműködésének megnyerésére.

Az erdők iránt való figyelem s érdeklődés, legelsősorban feltételezi a természetkedvelést s a szép iránt való érzéket, mert ezeken kivül csak az anyagi rideg előny részesíti kedvező elbánásban az erdők ügyét és ez csakis addig, amig hasznothajtó alanyként szerepel előtte az erdő.

E három elemnek két elseje, amint élvezi az erdők természeti előnyeit, látja szépségeiket, a legelső szóra kész örömmel fogja erkölcsi támogatását, majd közreműködését felajánlani; az anyagi előny által felkeltett érdeklődés már inkább anyagi részt juttat a nyereségből.

Legvégül marad a meg nem nyertek közönyének megtörése, amelyet társadalmilag, már a gyermeknevelésnél kell kezdeni a természet kedvelésnek felélesztése és a fák, illetve az erdő iránt való szeretetnek ápolásával.

És a közöny megtörését nem szabad az erdőgazdasági politikának elmulasztani, mert p. o. Európában átlag nincs egy holdnyi felesleges erdő sem és ami még nélkülözhető, t. i. helyi viszonyok szerint még kiirtható, a helyett ott van a befásítandó kopár terület és az európai államoknak immár elsőrendü érdekévé vált, hogy a mutatkozó fahiánnyal szemben védő intézkedéseket tegyenek, illetve az eddigi intézkedéseiket kiegészítsék.

Az erdőgazdaság anyagot termelő (productiv) ága az egész emberi életgazdaságnak. A termelő gazdaságok mindinkább kezdenek tért foglalni s az őket megillető becsülésben részesülni. És ez helyes is, mert az életgazdaság végcélja a főéletszükségletek kielégítése, mely az emberiség természetéből kifolyó ingernek eredménye s az életfentartásának elengedhetlen kelléke; és a főéletszükségleteket előállító termelőmunkával szemben, a többi munka s különösen a tudományos ágazat, csak arra való, hogy a termelő ágazatokat, ezekre hasznos találmányokkal, tanácsokkal, ügyeiknek tudományos kiszolgálásával segítse. — Így az igazságszolgáltatás, a termelők közt előjövő összeütközések elintézésével, a mérnök a termőföld elosztásával, épületek készítésével, vasutnál a termelt anyagok s személyek szállításával stb. szolgálja ki a termelő munkát.

Így kell kiszolgálnia az erdőgazdaságot a közigazgatásnak is, mert minden közágazatnak az életgazdasághoz kell idomulnia úgy annyira, hogy ha ettől a tudomány egy darabig el is tér, utólag alkalmazkodik és igyekszik ezen ujabbi nézetének elméleti magyarázatot is adni.

Az erdőgazdasági politikának úgy kell szerveznie az erdészeti közigazgatást, hogy a gyors eljárás, erkölcsi érzék stb. mellett, az erdőfentartási elveket, a hasznosításnak helyi viszonyaihoz mérten képes legyen úgy életbeléptetni, hogy velük a hasznosítást s kezelést meg ne bénítsa.

Az erdőgazdasági közigazgatás általában háromféleként szervezhető, u. m.

1. Egy szakhivatal áll az ügyek élén, mely az erdőfentartási követelményeknek megtartását

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a helyszínén ellenőrzi; a szakügyekben a közigazgatási (rendőri) hatóságnak szaktanácsadója s indítványozó és felebbező joggal bir. A szaktanácsot kereső közönséget úgy a helyszínén mint bent, ez a szakhivatal tájékoztatja.

2. Egy oly hivatal van szervezve, amely mint a közigazgatásnak egyik ágazata, az erdőügyekben teljesen önállóan jár el mint hatóság.

3. Az 1. vagy 2. alatti, az állam alkotmányos helyzetéhez képest, szervezett önkormányzati közigazgatásba van beillesztve.

Ad 1. Legidealisabb az első, mert a szakvéleményre támaszkodva működő közigazgatási büntető joggal biró hatóság, az erdőgazdasági s jogi ismereteket egybevetve intézkedik.

Ez azonban csak idealisan legjobb, mert a több tényező az eljárást lassítja, összeütközésre ad alkalmat s nem is lehet kívánni, hogy a közrendet őrző hatóság oly szakismeretekkel birjon, (különösen ha ide van utalva a mező-, erdőgazdaság, közlekedés, közbiztonság, iparnál stb. felmerülő minden közügy), amelyek alapján, kellő határozatot hozhat, ha pedig egyenesen alávetí magát a jogi ismeretekkel nem biró szakhivatal véleményének, akkor jogi ismereteit nem érvényesítheti, hanem egyszerűen a szakhivatal végrehajtó közege leend.

Itt két foku hatóság van; I. foku az említett szakhivatal a hatóság, II. foku a ministeriumban előadó s főnök, vagy egy bizottság.

Ad 2. A külön intézkedő szakhivatalnál úgy szakismeretet, mint az ezekkel kapcsolatos esetekre vonatkozó jogi ismereteket kell kívánni.

Nem idealis, mert kétoldalu ismeretkört kell elsajátítani s önkénynek is tért nyit. De gyakorlatias, mert gyorsan eljárhat, összeütközése nem leend s a jogi ismeretkör, hatáskörében nem oly tág, hogy elég könnyen el ne lehetne sajátitani s ott van az ellenőrzés a felebbezés jogban, amely esetre intézkedik a II. od foku hatóság, amelyben tisztán jogi ismeretekkel biró egyének is vannak. Itt az elsőfoku egy hivatal, a II. foku egy bizottság.

A III. foku hatóság elé csak bizonyos esetek felebbezhetők. Ennél kerületenként vagy a kormánynál szervezve szakegyének és jogászokból s elnökből álló kisebb bizottság. Igy sem egyik, sem a másik nincs egymásnak alárendelve.

Ad 3. Az önkormányzatba beillesztett első két eset nem idealis és nem gyakorlati, ha az ügy II. fokulag sem szak, sem jogi ismeretekkel nem biró bizottság elé kerül. Ezért itt arról kell gondoskodni, hogy az I. foku bizottságban úgy szak-, mint jogi ismeretekkel birók részt vegyenek. Ilyen lehet a szakhivatal főnöke s a közigazgatás jogi tanácsosa. A II. foku úgy szervezve, mint fent leirtam.

Hogy aztán ezeknek a forumoknak mily hatáskör adatnék, ez az illető állam szervezetétől függ, mert lehet csak erdőrendészeti a hatáskör, t. i. csak a szakerdőfentartás, avagy az erdőfentartás másik részére is kiterjedhet, azaz az erdei kártételek s kihágások esetére is.

Hogy nálunk miként van szervezve, a második részben fogom tárgyalni.

Az erdőgazdasági közigazgatás szervezésénél azt tartom helyes megoldásnak, ha a hatáskör, alólról felfele nagyobbodik s csak felebbezés esetén terjesztendő fel az ügy és a felsőbb foku előtt az alsók véleményezők, azonban felülvizsgálat egyes meghatározott esetekre a magasabb fóknál is kérhető.

A társadalmi actiot s a közigazgatási szervezetet végső szálaiban egyesíti kell s ez az egyesítés az erdőgazdasági politikának legsimábban, ügyes előreszámítással, nagy alkalmazkodással ugyan, de célt nem tévesztetten s az elért sikereknek gondos felhasználásával vezetendő része.

Általános formát erre felhozni nem lehet s azért csak azt jegyzem meg, hogy az okot kell mindig nyomozni s a sikert sohasem szabad egy rendszer előnyének, hanem mindig az azt alkalmazóknál mutatkozó ismeretnek, ügyességnek, erélynek s egyéni, erkölcsi szinvonalnak kell betudni, kivévén azt az esetet, ha az alkalmazó ellenére, a köztudatból kifolyólag önmagától jelentkezik a siker, a midőn ezt nem az alkalmazott, hanem a társadalomnak helyes ítélete s viselkedése hozza létre és amely aztán a rendszerhez helytelenül ragaszkodott tényeit egyszerűen megsemmisíti.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

II. Magyarországi erdőgazdasági politika.

6. §.

Törvényeink.

Hazánkban a rendszeres erdőgazdasági politika az erdőtörvény (1879. évi XXXI. t.-c.) életbelépésével vette kezdetét. Hála illeti a kezdeményező, alkotó s a kezdet nehézségeivel küzdő úttörő férfiakat. A kezdeményező a jövőbe látott, hogy Magyarország erdei apadni fognak s ez vette alapul. Számolt azzal, hogy a látott jövő szerint fellépni akkor még nem lehetett. Tehát előkészítette a jövőt azzal, hogy az akkori körülményeket vette figyelembe; és ha ezt nem teszi, azt sem hozhatta volna létre, amit sikerült elérnie. Hogy igazsága volt, mutatja a törvény állandóbb, már több mint 30 éves fennállása.

Nem kell ennek a törvénynek jó oldalait kiemelni, dicsérni. Szakszempontból fő elvei örök érvényüek. A jövő előkészítésében az akkori visszonyok mérlegelése s az ezekhez való alkalmazkodás bölcs mérséklet tanujele; megadta az alapot, erre lehet építeni.

A törvény az akkori igényeket teljesen kielégítette az alkalmazkodással s magán viselte a törvény az akkori jelszavak és törekvések bélyegét. Ezek ma mint fejlesztendők jelentkeznek, mert ha az akkori korba jól beilleltek, ma ezek a mai igényekhez idomítandók, hogy átalakítva ma oly jókká váljanak, amily jók voltak az eddigiek ezelőtt 30 évvel.

Néhány éve felmerült egy jelszó, t. i. az erdőtörvény „változatlan fentartása", átvéve egyik államférfiunknak, az Ausztriával kötött kiegyezés változatlan fentartásáról szóló kijelentése után. Ez a jelszó rövid életü volt, mert elkerülhetlen volt némely változtatás. Így keletkezett az 1890. évi XIX. és 1898. évi XIX. t.-c., melyek azonban csak az erdők kezeléséről intézkednek s egyéb módosításokat nem tartalmaznak, holott egyéb módosítás szüksége el van ismerve, az élet is reá utal bennünket s még sincs egy lépés sem téve, hogy a változások törvénybe foglaltassanak, s így a törvény végrehajtása az élettel összhangzásba jöhessen.

(Folyt. kör.)

A fényképezés az erdészeti földmérés szolgálatában.

Irta *Lángos Lajos* erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. évi junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyülésén dicséretet nyert pályamunka.

Jelige: „Héliosz".

Eljár az idő. Század század után suhan el az emberiség feje fölött. S az emberiség, az idők folyamán, óriási léptekkel halad a tudományok, a technika terén. Ma, a XX-ik században, minden irányban lázas munkálkodást, tevékenységet látunk kifejteni. Különösen a technikai munkálatok azok, amelyek bámulatba ejtenek bennünket gyorsaságukkal. Mintegy varázsütésre látszanak a földből kiemelkedni az óriási építmények, utak, vasutak, csatornák s egyéb kultur és gazdasági célokat szolgáló munkálatok folynak nap-nap után.

Ilyen körülmények között szükséges, hogy a geodézia, a technikai munkálatok oly fontos segédeszköze, ezen lázas tevékenységhez alkalmazkodjék és a szabatos, de lassú eljárásokkal szemben a mérésnek új módszerei keletkezzenek, melyek a szabatos methódusokat, gyorsaságukat illetőleg, felülmúlják, történjék ez bár a pontosság rovására is. És tényleg így is van. Már a mult században különböző tachymetrikus eljárás alakult ki, mely mind a gyors felvételeket szolgálja.

Valamennyi tachymetrikus módszer alapelve az, hogy a felvétel a vizszintes és függőleges síkban egyidejüleg eszközöltethessék.

A modern geodézia azonban még itt sem állapodott meg. A következő lépés az ujítások sorában a fényképezés alkalmazása volt.

A fényképezés, mint mérésmód, immár terjedni kezd és a geodéziai módszerek között a „photogrammetria" név alatt szerepel.

A photogrammetria, amelyet eddig a katonai mérnökök használtak a legnagyobb mértékben, az erdészeti felméréseknél is fontos szerepre van hivatva.

Igaz ugyan, hogy oly födött terepen, mint amilyen az erdő, nem minden tekintetben alkalmas és a boussolát nemcsak hogy ki nem szoríthatja a használatból, de egyenesen rá van utalva a boussola segítségére. Mindazonáltal a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

photogrammetriának oly számos előnye van, melynek megfontolása után ki kell jelentenünk, hogy ezen eljárás gyorsaság és megfelelő pontosság tekintetében páratlan.

Egyik főelőnye módszerünknek a rétegvonalas térképek gyors előállíthatósága. Gyakran volna az erdőmérnöknek valamely hegyoldal, völgykatlan stb. rétegvonalas térképére szüksége útvonal, csúsztatópálya, vízfogó stb. tervezése céljából. Miután az ily térkép elkészítése a szokásos módon (szintezőműszerrel vagy tachyméterrel) oly hosszadalmas, hogy a rendelkezésre álló rövid idő, esetleg az illető építmény alárendeltebb célja sem engedi meg, hogy rétegvonalas térképet készítsünk és így le kell mondanunk azon előnyökről, melyeket a rétegvonalas térképen való tervezés nyujt.

A photogrammetria azonban módot nyujt nekünk arra, hogy a lehető legrövidebb idő alatt, csekély munkával, elfogadható, sőt szabatos pontosságú rétegvonalas térképet készíthessünk.

A photogrammetria ezen előnyét erdőgazdasági térképeink részére ki is aknázhatjuk. Erdőgazdasági térképeink tudvalevőleg úgy készülnek, hogy a terepalakulatokból csak a főbb gerinceket és völgyeket mérjük és rajzoljuk be, dacára annak, hogy ez által térképünk teljes áttekinthetősége csorbát szenved. Pedig úgy erdőrendezési, mint művelési és kihasználási szempontból igen fontos a terepviszonyok, lejtés stb. pontos ismerete, melyet azonban csak rétegvonalas térképek használata mellett érhetünk el. A photogrammetria ezt is megkönnyíti, amennyiben a bemért gerincek és völgyek poligonjaihoz csatlakozva, néhány fényképfelvétellel egész hegyoldalak magassági kótáit mérhetjük be.

Látjuk tehát, mekkora fontossággal bir a photogrammetria. Azért is alábbi soraimban a photogrammetriát óhajtom ismertetni.

A photogrammetria a fény egyenes vonalban való terjedésén és az ezüsthalоïd sóknak a fény iránt viseltetett érzékenységén alapszik.

A photogrammetriai műveleteknek két fázisa van: a fényképészeti és a geodéziai művelet.

A photogrammetria céljait szolgáló műszerek, a phototeodolitok, a fényképezési művelet végrehajthatósága szempontjából fényképező-kamrával vannak ellátva. Ezen kamara nem más, mint egy megváltozhatlan képtávolságra berendezett fényképező készülék, melynek objectivét szabatos pontossággal szerkesztett gömbfelületü, konvex lencse képezi. Szükséges továbbá, hogy a fényérzékeny lemez szintező csavarokkal pontosan függőlegesre állítható legyen.

Végül, ami a legfontosabb, el van látva a készülék, közvetlen a fényérzékeny lemez előtt, egy vizszintes irányszállal, amely az objektiv optikai középpontján átmenő vizszintes síkot, a horizontot képviseli és egy függőleges irányszállal, amely az optikai tengelyen átmenő és a fényérzékeny lemezre merőleges, függőleges síkot jelöli.

Mindkét irányszál igazító csavarokkal van ellátva.

A műszerre (1. ábra) a fényképező készüléken

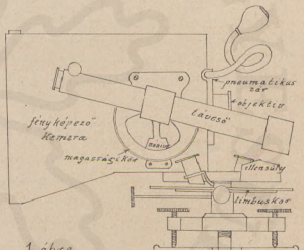

1. ábra
Phototeodolit.

kívül limbuskör és külpontos távcső van szerelve, mely utóbbi magassági körrel is el van látva. A műszer alhidáda-tengelye az objektiv optikai középpontján áthaladó függőleges egyenesbe esik.

Maga a phototeodolittal való fényképfelvétel a következően történik: A műszert az alhidáda-libellák és szintező csavarok segélyével pontosan beszintezve, az illető pont felé állítjuk oly módon, hogy az alhidáda-tengelyt, mely az objektiv optikai középpontján halad át, egyszerüen lefüggélyezzük. Ezután az objektiv előtt alkalmazott

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

diafragma legnagyobb nyílása mellett megirányozzuk a felveendő pontokat és azután addig szükítjük a diafragma nyílását, amig a készülék hátlapját képező homályos üveglapon a lehető legélesebb képet nem nyertük. Ennek megtörténte után kiemeljük a homályos üveglapot és helyébe a fényérzékeny lemezeket tartalmazó kettős kasettát helyezzük. Ezután az objektiv felé forditott lemez fedelét óvatosan kiemeljük, nehogy a készülék elmozduljon, kinyitjuk az objektiv nyilását (ajánlatos a pneumatikus záródkészülék használata) és a megvilágitás fokának megfelelő időtartamig kitesszük a lemezt a fény hatásának, vagyis — amint fényképészeti műszóval mondani szokás — „exponálunk". Az exponálás megtörténte után a kasetta fedelét visszatoljuk helyére, magát a kasettát pedig kiemelhetjük a készülékből. Az ily módon felvett negativ kép a fényképészet szabályai szerint kidolgozandó. Jelen soraimban azonban nem térhetek ki a fényképezés tárgyalására, amelyet ma, midőn az amateur-fényképészet oly nagy elterjedésnek örvend, amúgy is ismer mindenki. Ellenkező esetben a létező számtalan fényképészeti kézikönyvből némi gyakorlat után könnyen elsajátitható.

Ezek után áttérek a photogrammetriai müveletek második pházisára, a geodéziai müveletre. Két-két fényképfelvétellel egész pontcsoportok helyzete határozható meg, a vizszintes és függőleges síkokban egyidejüleg. Lássuk először a vizszintes vetület felvételét és megszerkesztését, miután a pontok magassági fekvése csak a vizlittal, a fényképezéssel egyidejüleg vételik fel) támaszkodva határozzuk meg az 1, 2, 3, 4, 5 stb. pontok fekvését oly módon, hogy a fényképező készülékkel felállunk az egyes polygonvonalak végpontjaiban és az előlmetszésnél szokásos módon először A pontból irányozzuk meg az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 pontcsoportot és lefényképezzük, azután átmegyünk a B pontba és onnan fényképezzük le az 1, 2, 3 stb. pontokat. Hasonló módon fényképezzük le a BC, CD stb. egyenesek közötti pontcsoportokat is. Az egyes pontokban való felállásnál a készüléket épp úgy, mint a mérőasztalt is, tájékozni szokás. A tájékozás phototeodolitoknál szögmérés által történik.

A negativ üveglemezről nyert képet fényérzékeny papirosra másoljuk át, miáltal egy pozitiv, valódi képet nyerünk. A pozitiv képről lemér-

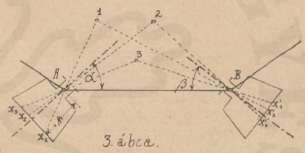

3. ábra.

hetjük a pontok képének távolságát a függőleges irányszáltól, mely távolságokat ábránkon és számításainkban X_1, X_1', X_2, X_2', X_3, X_3' stb. mennyiségekkel jelöljük. Ismerve továbbá a fényképezőkészülék képtávolságát, a „K" állandó mennyiséget és az α és β tájékozó szögeket, melyeket a készülék hossztengelye és az AB

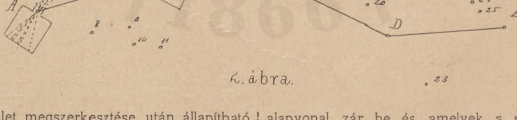

4. ábra.

szintes vetület megszerkesztése után állapitható meg. A 2. ábrán látható A B C D E polygonra (mely vagy felvételeinket előzőleg szögmérő műszerrel lett bemérve, vagy pedig a phototeodolalapvonal zár be és amelyek a phototeodolit limbuskörével bemérhetők a tájékozás alkalmával, könnyen meghatározhatjuk a lefényképezett pontok vizszintes projektióját.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ugyanis az AB egyenes A, illetve B pontjában α illetve β szögek alatt felrajzoljuk a műszer hosszlengelyét, melyre tetszés szerinti, de a készítendő térkép léptékénél sokkal kisebb léptékarány szerint (1:10 vagy 1:5) felrakjuk a műszer állandóját, a „K" léptávolságot és a nyert pontban a hosszanti tengelyre merőlegest állítunk. Ezen merőlegesre felrakjuk az X_1, X_2 stb. távolságokat és a nyert pontokat összekötve az A illetve a B pontokkal (lásd 4. ábra), az

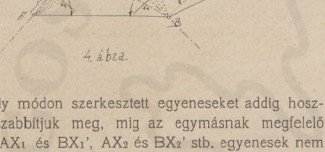

4. ábra.

ily módon szerkesztett egyeneseket addig hosszabbítjuk meg, míg az egymásnak megfelelő (AX_1 és BX_1', AX_2 és BX_2' stb. egyenesek nem metszik egymást. A metszéspontok adják a felvett pontok helyét a vizszintes vetületben.

Pontosabb eredményt nyerünk, ha a pontok fekvését trigonometriailag határozzuk meg, vagy pedig kiszámítjuk coordinátáit az A kezdőpontra vonatkoztatva.

Két-két fényképfelvétellel 50, sőt 100 pontot is vehetünk fel. Hogy a szerkesztésnél zavarok ne álljanak be, úgy járunk el, hogy a felvételhez tartozó első lapon körócskékkel és folyószámokkal jelöljük meg a felhasználni kivánt pontokat, úgymint: különálló fákat, sziklákat, épületeket stb. A fontosabb pontokra lobogós rudakat is állíthatunk. Ezután felkeressük ugyanazokat a pontokat a fényképfelvétel másik lapján, körülkarikázzuk és ugyanazon számokkal látjuk el.

(Folyt. köv.)

A rentábilis jövedelem-eloszlás az erdőértékszámításban fejezeteiben.

— Elemzések az erdőértékszámítás köréből. —

Irta *bágyoni Szabó Endre,*
tanársegéd a m. kir. bány. és erd. főiskolán.

(Folytatás.)

Ha a talajjáradék értékelését első értelmezésében vesszük (lásd (1.) egyenlőségünk elemzését), akkor ugyan kielégítően magasra vehető a szigoruan tartamos talajjáradék százalékos mértéke: *p*, de viszont kénytelenek vagyunk termelésünket és számításainkat az irrealis talajgazdasági értékre, mint egyedüli bázisra alapítani.

Másfelől (2.) egyenlőségünkből indulván ki: hiába számítunk reális talajértékkel, mert ekkor meg a kamatláb szabadon való megválaszthatósága van korlátozva, nevezetesen sokkal jobban van a jogosan megkivánható, tehát a mindenesetre rentábilis mérték alá szorítva, semhogy azt, mi: járadék-termelők elfogadhatnók.

Továbbá a *Faustmann-Heyer-féle* értékelő-elméletnek ama közismert és normális törvényszerüségét, mely szerint: egyedül a talaj-járadék kamatlábjának értékváltozása elméletileg sehogysem igazolható mértékben gyakorol befolyást a vágásforduló időtartamára, illetve a talaj gazdasági értékére, itt sem akarom fölösleges ismétlések elkerülése végett közelebbről megvilágítani.

Csupán csak arra az egyre legyen szabad még reá mutatnom, hogy egyedül az erdősítési költségnek prolongált értéke: *c. 1·op^t* is egymagában az erdőgazdaság életjelenségeivel sem igazolható relativmértékben alterálja talajunk erdőgazdasági értékét.

Mert, például: töltéve, de meg nem engedve azt, hogy a III. alatti kikötéseink épségben tartása mellett:

$$C_1 = 12, \quad C_2 = C_1 + 12 = 24 \quad \text{és} \quad C_3 = C_2 + 12 = 36$$

korona lenne kat. holdanként, amikor is talajunk gazdasági értéke a következőképen alakul. (Lásd III. számu táblázatunkat)

f	Ha			Jegyzet
	$C_1 = 12$	$C_2 = 24$	$C_3 = 36$	
	akkor a talaj erdőgazdasági értéke			
év	korona kat. holdanként			
40	+ 31·45	+ 14·23	— 2·99	a kamatláb = 3 %
50	+ *47·02*	+ *32·23*	— *16·45*	
60	+ 41·00	+ 26·58	— 12·16	
70	+ 37·14	+ 23·84	— 10·54	
80	+ 19·68	+ 6·91	— *5·86*	
90	+ 7·37	— *6·35*	— 21·08	
100	— *29·82*	— 41·35	— 52·88	

III. számu táblázat.

Azaz: csak *12* koronányi *erdősítési költség-különbözet* a talajjáradék kulminációjának, mint a pénzügyileg (másszóval a jövedelem-eloszlás szempontjából) vett legelő-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nyősebb vágásfordulónak időpontját, — mely mind a három tárgyalt esetben *50* évre esik, — meg nem változtatta ugyan, de a talaj gazdasági értékében:

$$47\cdot02 - 32\cdot23 = 14\cdot79; \quad 32\cdot23 - 16\cdot45 = 16\cdot78,$$

kereken *15* koronányi különbséget okozott, pontosabban szólva: *termelésünk ama fekvőtőkéjét, melyre termelésünket és számításunkat alapitottuk volt:*

$$X_1 = \frac{15 \times 100}{47} (=) \textit{32}\,\%,$$

$$X_2 = \frac{15 \times 100}{32} (=) \textit{47}\,\%$$

százalékkal kisebbítette.

Ez a kisebbedés természetesen aránytalanul is sok, mert beruházásaink (köztük c. $1\cdot op^f$ is) kamatos kamatjaikkal együtt főleg és első sorban nem a talaj, hanem az élő fatömeg, mint fekvő tőke, kiképzése céljából lettek a vagyonkészlethez csatolva. Ennélfogva a valamennyi álló fatömeg gyámolítására áldozott befektetések pénzügyi hatásának semmiesetre sem a talajérték kisebbítésében, hanem egyedül csak az élő fatömeg értékének nagyobbításában kellett volna megnyilvánulnia.

A fentiekben végzett elemzések tehát arra engednek következtetni, hogy:

Először is elméleti szempontból: Mivel szigoruan tartamos gazdasági osztályunk fekvő tőkének másodika, a valamennyi álló fatömeg van hivatva első sorban befolyással lenni a jövedelemeloszlásra, miután a vágható-koruak nyerstermény-fölöslegének minőségei és mennyiségei azok a *vezetőértékek,* amelyektől a vágásforduló időtartamát, a választékolást stb. függővé kell tennünk, ennélfogva sem a járadékos termelés, sem a fogyasztás szempontjából sem vehetjük reáliscélra vezetőnek: közvetlenül az ismertetett talaj-gazdasági-értékből, mint *f* éves járadékból; közvetve a szubjektíve választandó kamatlábból, és a szigoruan tartamos várható pozitív és negativ bevételekből adni meg *eleve* gazdaságunk rentábilis jövedelem-eloszlásának feltételeit.

Másodszor az erdőgazdasági gyakorlat szempontjából: a talaj gazdasági értékének (1.) formulájával azt a vágásforduló-évszámot: *f*-t bizonyíthatjuk a jövedelemeloszlás szempontjából a legelőnyösebbnek, amelyiket szubjektiv meggyőződésünk a legjobbnak diktál, miután — mint azt a fentiekben láttuk, — a talaj gazdasági értéke korlátlan mértékben és egyuttal minden látszólagos erőszakosság nélkül is könnyen megváltoztatható. Jelesen a kamatláb megválasztásán kívül, a türelmes értéktáblázatban a választékolás, az ár stb. megváltoztatásának hatása tetszőleges mértékben nyilvánítható meg: indirekte a nyerstermény-fölöslegek értékében, direkte a talajnak gazdasági értékében.

Ezek mindenesetre nagy kényelmet szolgáltatnak az erdőérték-analizátoroknak!?

Mert például: még az is bebizonyítható, ha úgy kívánjuk, hogy talajunk gazdasági értéke egyenlő a nullával. Jelesen legyenek korfokonként:

$V_f = 6{,}350$ kor., $c = 80$ kor., $ő = 14$ kor., valamint $p = 4\,\%$-nak és $f = 70$ évnek tételezvén fel:

$$Tg_{70} = \frac{V_{70} - c.\ 1\cdot op^{70}}{1\cdot op^{70} - 1} - \frac{ő}{o\cdot op}$$

$$= \frac{6{,}350 - 80.\ 1\cdot04^{70}}{1\cdot04^{70} - 1} - \frac{14}{0\cdot04} = O$$

Ha pedig evvel a sovány eredménynyel nem volnánk megelégedve, akkor tekintettel az intenzive és szerencsésen választékolandó nyerstermény-fölöslegünk áraira, másrészt a fizetendő munkabérek emelkedő voltára: választhatjuk a hozadék eladási értékeit a például felvett értékek háromszorosával, illetve az örökös évi kiadásokat számíthatjuk az előbbiek kétszeresével. Ezeknek megfelelőleg, ha

$$3 \times V_{70} = 3 \times 6{,}350 = 19{,}050 \text{ kor.},$$
$$2 \times Ö = 2 \times 14 = 28 \text{ kor.}, \quad c = 80 \text{ kor.},$$
továbbá $p = 4\,\%$ és $f = 70$ év, akkor:

$$Tg_{70} = \frac{19050 - 80.1\cdot04^{70}}{1\cdot04^{70} - 1} - \frac{28}{0\cdot04} = 527 \text{ kor.}$$

korfok lenne anélkül, hogy egyuttal indokolatlanul túl magas vagy túl alacsony kamatláb és vágásforduló választásához kellett volna folyamodnunk.

Következésképen: a talajra és csakis a talajra alapított járadékos termelésnek, illetve fogyasztásnak a fentiekben részletezett, F. H.-féle értékelő-elmélete csak ott és csakis ott lehet létjogosult, ahol a valamennyi álló fatömegnek más értékével, mint legidősebb f éves korfoka szolgáltatta nyerstermény-fölöslegek eladási értékével — más érték hiján — nem számolhatunk.

****

Átlalók.

Közli: *Sessler János* erdőmérnök-hallgató.

(Folytatás.)

II. Zsebátlaló.

Érdekes alakja az átlalóknak a Bube-féle zsebátlaló. Lényegében közönséges egyvonaszu átlaló, s ezektől főleg csak nagyságra különbözik, amennyiben zsebben is kényelmesen hordozható. Két külön részből áll, még pedig a vonaszból a rajta merőlegesen álló szárral, s a másik, vagyis a mozgatható szárból. Ez alkatrészek rugós izületekkel biró tagokra osztottak, s így, miként a mérővessző, kis alakra össze-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hajtható. Pontossága természetesen nem valami nagy, s kezelése is meglehetősen nehézkes és lassú. Minthogy azonban zsebben is elfér, állandóan s kényelmesen hordozható, egyes fák átlalására, főleg mérnök-embernél, tehet néha jó szolgálatot.

Ennél sokkal célszerűbben vélem mint zsebátlalót előállíthatni Nagy Gyula királyi erdőfelügyelő botátlalóját, lényegében ugyanazon szerkezettel. Ez az átlaló ugyanis hasonlókép mérővesszö módjára volna összehajtható, miáltal rendkivül kis, a közönséges mérővesszőnél csak valamivel nagyobb terjedelmet nyerne s így zsebben is kényelmesen volna hordozható. A szárak egyenes volták, nem túlságos nyomásig, miként a Bube-féle átlalónál, itt is rugós izületek biztosítanák.

Azáltal, hogy a végső ízeket lecsukva hagyjuk, az átlalót kisebb átmérőjü fekvő fák átlalására is alkalmazhatjuk, melyeknél eredeti alakjában nem volna használható. Mint zsebátlaló különben mérővessző gyanánt is volna alkalmazható.

Előnyei a Bube-féle zsebátlalóval szemben:

1. gyorsabb s egyszerübb, vagyis könnyebb kezelés;

2. az előbbinél is kisebb s egyetlen összefüggő alak;

3. olcsóbb előállítása.

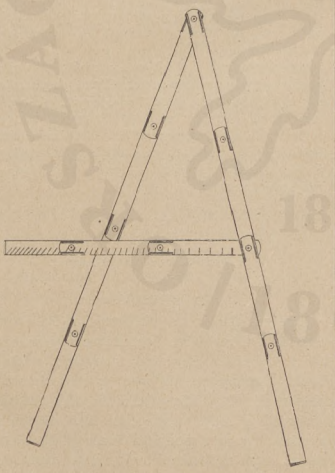

9. ábra.

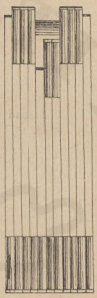

10. ábra.

E zsebátlalót mutatja nyitott s csukott állapotban a 9. illetőleg 10. számu ábra.

Erdei termékeink a gyógyászatban.

Közli *Skolka József.* (Folyt.)

B) Virágos növények.

I. Egyszikűek.

1. *Colchicum autumnale. L. Őszi kikirics.* Midőn a természet téli nyugvóra készül és ékszereinek nagy részét már eltette: jön elő a kikirics, kacér szépségével kinálva önmagát, hogy a lépremenőt a természettel együtt altassa el, de nem téli álomba: hanem örökre. Felismerte ám a magyar rosszaságát, mert úgy tartja, hogy „hej kikirics, kikirics, nekem ugyan ne virits!“ mert bizony ez a virág, „szép, de veszedelmes“.

Virágja, levele, magja mind magában hordja a mérges hatásu „Colchicin“ nevü alkaloidot, melynek élvezete először a nyelvet bénítja meg majd gyulladást okoz a gyomorban erős görcsök kiséretében, követi ezt a tagok reszketegsége, a belek hámlása, büzös izzadság kiválasztása s végül a teljes elerőtlenités mellett a fájdalmas halál.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Levelétől a szarvasmarha, gumójától a sertés pusztul el.

Csalogató szép virága veszedelmes a gyermekekre, kik csupa pajkosságból majszolnak le 2—3 oly ártatlannak látszó virágból s ez éppen elegendő, hogy játékukat a legkinosabb halállal fizessék meg.

Éppen azért vétkezik az a szülő, ki gyermekeit a csalogató és játékszerül használt, már leirt és még elősorolandó, gyakran és hozzáférhetőleg előforduló mérges növényekkel meg nem ismerteti, azokkal való játék- s még inkább élvezetéből eredhető komoly és végzetesen veszedelmes bajok és következményekről ki nem oktatja, mert gyakran a legjobb ellenszer olyan későn jön, mint a tüzoltóság a tűzhöz, vagy mint a jó gondolat — rendszerint, mikor már használ venni vagy egyáltalán nem, vagy csak bajosan lehet.

Ellenszerül orvosi rendelményre kapható a következő hánytató szer:

Rp. Cupri sulfur. gta 1·0
Aqua dest. gtta 40·—
Mds. rendelés szerint.

Felnőtteknek ezen hánytató 5—5 percenként 2-szerre, gyermekeknél ugyanily időközökben 3—4-szerre adandó be s utánna szintén minden 5 percben egy evőkanállal a következő mixturából:

Rp. Acid. tannic. gta 4·0
Aqua dest. gta 200·0
Syr. simpl. gta 50·0
Mds. 5 percenkért egy evőkanállal.

Gyógyító hatással bir a legmakacsabb *köszvényes bántalmaknál, vizkór és véres ürüléknél.* Gumóit a virágzás előtt augusztusban kell szedni és naptól védett helyen megszárítani. Magját május és juniusban gyűjtik a gyógytárba és drogueriákba.

Hogy ezen gyógyszer alkalmazása csak orvosnak kezébe való: a mondottakból világos, mert használatánál hamarosan beválik, hogy „az értelmetlen borbély kész hóhér."

Végül összetört leveleivel a térgektől való megtisztlás céljából a jószágot szokták bedörzsölni.

2. *Veratrum album. L. Fehér zászpa* szintén a mérges gyógynövények közé tartozik. Gyökerének élvezete erős hányást, szédülést, étvágytalanságot és az egész testben erős fájdalmakat okoz. Porrá tört levele vagy gyökeréből a legkisebb adag is erős tüsszentést von maga után s nagyobb mennyiségben tébolydottságot is előidéz.

Gyökeréből spiritussal *kivonatot,* zsiradékkal *kenőcsöt* és porrá törten kis *pilulákat csinálnak.* Gyökere mint „radix hellebori albi" kapható a gyógytárakban.

A belőle készült *kenőcsöt* külsőleg *chrónikus rheuma és daganatok* ellen használják, úgy mint a *kivonatot* is.

Ugyanezen bajok ellen adják *a piluláit* is 5—5 percenként egy kanál vízben reggel és este, vagy a kivonatból ugyanannyi cseppet, mi egyuttal kitünő gyógyszer hasmenés és az úgynevezett *„cholera nostras"* ellen is. Enyhíti az elviselhetetlenségig erős testi fájdalmakat, görcsöket, és gyógyítja a hidegelést.

3. *Orchis militaris. L. Vitéz kosbor* és

4. *Orchis bifolia L. Kétlevelű sarkar gumóit* a virágzás befejezte után julius és augusztus hónapokban kell szedni s megtisztítva pár percre forró vízbe mártani és megszárítani, amikor is áttetsző szint és csont keménységet nyernek és teljesen elveszítik a friss állapotban bírt jellegzetesen kellemetlen szagukat.

A belőlök készült gyógyszerek különösen a gyermekek *bélbántalmainál* beiscléq thea alakjában (egy késhegynyi port fel kell keverni 1 kanál hideg vízben s azt egy csésze forró vízzel leönteni), külsőleg hasonló bajnál mint *állövet* tesznek igen jó szolgálatot.

Ugyan ily célra használják a többi rokonainak, mint pl.
Orchis Latifolia L.,
Orchis mascula L.,
Orchis morio L. és
Orchis maculata L. földalatti gumóit.

5. *Iris germanica L. Német nőszirom.* Ezen pompás növénynek gumószerü *gyökere nyer némi alkalmazást. A belőle préselt nedv igen erős hashajtó szer.* Friss állapotban undorítóan keserü és szagú, de szárított állapotban ezeket teljesen elveszti és pompás, finom ibolyaillatot nyer, miért is nem csak illó olajok gyártásánál dolgozzák fel nagy előszeretettel, de a gyógyszerészek is, porrá törve, fogporokat készítenek belőle, mert annak kellemes illatot kölcsönöz egyrészt, másrészt a fogfájdalmakat enyhíti, illetve azoknak elejét veszi. Töretlen állapotban pedig *„ibolya-gyökér"* néven árulják a kereskedésekben is és adják a fogzásban lévő gyermekeknek. Ezen gyökér elősegíti a fogin áttörését és ezáltal gyorsítja és enyhíti a fogzást.

6. *Acorus Calamus. L. Orvosi Kálmos.* Illó olajban dús *gyökere,* melyet kora tavaszszal vagy késő őszszel kell szedni, igen kellemes arómával bir, és ezen aromatikus anyag igen nagy gyógyerővel hat a *gyomorgörcsöknél, erősíti a gyomrot és elősegíti az emésztést.* Skrofulosus sebek gyógyításánál mint fürdőt alkalmazzák.

Gyógyszertárakban gyomorerősítőnek készül belőle egy *kivonat* és *tinctura,* és *reumás testrészek bedörzsölésére egy olaj és spiritus.*

Cukorral bevont gyökere igen erős, és kellemes fűszerízénél fogva nagyon kedvelt gyomorerősítő és ilyen célra különböző likőröket is készítenek belőle.

Húsos levelei igen jó téli takarmányt adnak.

7. *Agave americana L. Amerikai agáve.* Hazája Mexiko és nálunk csak mint disznóvényt tenyésztik üvegházakban. Húsos leveleiből vert nedvét sebek gyógyítására s a belőlök készült theát, mint gyomorerősítőt használják. Ránk azonban ez nem bir fontossággal.

Sokkal nagyobb hasznát veszik hazájában. Egész leveleit házak fedésére, ezek külső hajat papir gyártásra és fonal készítésre, nedvét erjesztés után pálinka főzésre

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vagy begőzölve szappan készítésre használják. A legtöbb hasznot hoz azonban a virágzás megkezdésekor a csúcsrügy- illetve bimbó leszakítása után a belőle kitódúló nedv, mely ott nemzeti italt képez. Egy ily agáve 15—20 métermázsa nedvet szolgáltat, igaz, hogy csak egyszer, mert virágzás után elhal — de mert hazájában minden 5—6. évében virágzik (nálunk 30—35 éves korában): a haszon nem megvetendő és ott indokoltá teszi tenyésztését.

8. *Triticum vulgare L. Buza liszt*-ből készült pép borogatásképen mandola és orbánccserű daganatoknál tesz jó szolgálatot s keményítője ellenmérgül szolgál a higany-, réz- és jódmérgezéseknél. Pelyváját erősítő fürdőkhöz, forrázatját allövetekhez használják. Aszalt buza — mint maláta — a sörgyárakban használtatik. Egyéb alkalmazása és fontos volta általán ismeretes.

9. *Hordeum vulgare L. Közönséges árpa*-ból főzött lé 3—3 csészével naponta Kneipp Sebestyén szerint gyógyítja a lázt és a belső forróságot, visszaadja a betegség folytán elvesztett erőt, a belső használat mellett mint naponta többször alkalmazott szemvíz apasztja a szemkönnyimirigyeinek kiválasztását. Árpalisztjei, mint borogatás, a tüzes daganatoknál tesz jó szolgálatot s végül mint malátakávé nyer különösen gyermekeknél alkalmazást, ha az árpából előzetes pörkölés után rendes módon kávét készítünk.

Az árpamalátából készült cukorkák a mell és légző szervekre vannak szelid, de kitűnő és általában elismert jó hatással.

Az árpalét 3 marék árpának 2 l. vízben való főzése és leszűrése után nyerjük, melyhez használat előtt cukrot vagy mézet adhatunk.

A sörgyártásnál felhasznált árpa nagy mennyisége és fontossága közismert.

Majd ugyanezen bajok és alakban ajánlja Kneipp az:

10. *Avena sativát L. Abrakzabot* is, megtoldásával annak, hogy a belőle készült főzet évezete mellett a szalmájából csinált 22—24°-os fürdő naponta ½ óra és összesen 12-szeri használat elegendő a hugyképződés megakadályozására illetve a meglevőnek kigyógyítására.

Erősítő ételül is ajánlja Kneipp s ebben igaza lehet, sőt van is, mert ezt a magyar ember régi felismerte benne, mikor azt mondta: *„A lóban is a zab ugrál!"*

11. *Triticum repens L. Tarack.* Mondhatjuk, hogy ez a kertészet és a *gazdálkodással foglalkozók „kedvence", melyből ha egy szálat is látnak: azonnal a pokolba kívánják!* Ahol egyszer lábát megvetette: ott Isten segits! Gyökerei hosszan elnyulnak a föld alatt és szaporodik ezekből akárcsak a gomba. Igen kellemetlen gyom, mert ahol egyszer már mutatkozik: onnan kipusztítani bizony bajos. Gyökerének minden izületéből lefelé uj gyökeret, felfelé uj szárat ereszt s ha egy ilyen — akár — csak ½—1 cm. hosszu darab föld alá kerül mielőtt teljesen kiszáradt volna: az uj vendég már ott neveti és kicsulolja az ellene eredménytelenül harcoló gazdát.

Pedig ép a gyökere az, melynek főztje a mellben a nyálkát oldja, a nyálkhártyák leválasztását elősegíti és székrekedésnél mint állövet igen kedvezően hat. Gyökere gazdag cukor, keményítő és gummi tartalomban, és ezeknek köszönheti gyógyító erejét. Az összes összegyüjtött gyökereit vagy szárítva, vagy kivonat alakjában kell megőrizni.

Hogy a gazdát némileg kártalanítsa és kibékítse: odaadja földfeletti részét és gyökerét is kedvenc táplálékául a sertések és a libáknak, de amellett kötelességszerűen fajának fenntartásáról is gondoskodik, midőn gyökerének végső szálait ezen kötelesség teljesítése céljából a földben hagyja és inkább fájdalmasan elszakad tőlük.

(Folyt. köv.)

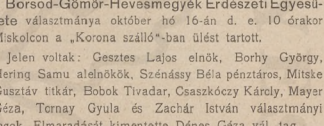

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete

választmánya október hó 16-án d. e. 10 órakor Miskolcon a „Korona szálló"-ban ülést tartott.

Jelen voltak: Gesztes Lajos elnök, Borhy György, Hering Samu alelnökök, Szénássy Béla pénztáros, Mitske Gusztáv titkár, Bobok Tivadar, Csaszkóczy Károly, Mayer Géza, Tornay Gyula és Zachár István választmányi tagok. Elmaradását kimentette Dénes Géza vál. tag.

Gesztes Lajos elnök üdvözölve a vál. tagokat, az ülést megnyitván, napirend előtt Tornay Gyula meleg hangon üdvözölte a teljes számban megjelent elnökséget.

A mult választmányi ülés jegyzőkönyvének felolvasása után, melyet Zachár István és Mayer Géza vál. tagok hitelesítettek, a Dobsinán felállítani szándékolt erdőőri szakiskola eszméje képezte beható vita tárgyát. Ezen kérdésben a választmány úgy határozott, hogy a Dobsina r. t. város által megindítandó mozgalomnak teljes erkölcsi támogatását fogja a közgyűlésnek javasolni, ha e tekintetben a város képviselőtestülete az egyesülethez átír, s az erdőőri szakiskola felállítása *gyakorlati nevelés* alapján tervezetnek.

A legközelebbi közgyűlés helyéül Rimaszombat választatott, s idejéül 1911. évi junius hó első napjai állapíttattak meg. Bobok Tivadar társ. erdőmester a Rimamurány-Salgó-Tarjáni vasmű Részvénytársaság igazgatóságának nevében meghívta az egyesületet, hogy közgyűlésével kapcsolatosan tekintse meg a társulati erdőbirtokot. A választmány hálás köszönettel vette a szives meghivást, s elhatározta, hogy a rimavölgyi társulati erdőségekbe a közgyűlés alkalmával tanulmányutat rendez.

Mitske Gusztáv a „Magyar Erdész" felelős szerkesztője és Szénássy Béla segédszerkesztő, hivatkozással nagy-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mérvű elfoglaltságukra, a szakközönség csekély szellemi, anyagi támogatására és az etikai okok egész sorozatára, a lap szerkesztéséről lemondottak, de a választmány felkérésére addig, amig a lap anyagi és szellemi oldalát érintő kérdések megfelelő megoldást nyernek, a lap további szerkesztését elvállalták.

Sajnálattal vette tudomásul a választmány Elek Istvánnak Orsovára történt áthelyeztetése miatt, választmányi tagságáról való lemondását, s jegyzőkönyvi kivonatban köszönte meg, az egyesület érdekében és általán erdőgazdaságunk előbbrevitelében eddig is kifejtett odaadó, eredménydús működését.

Hagen József társ. erdőgyakornok Rimabrézó, egyhangulag rendes tagul beválasztatott.

Szénássy Béla pénztáros jelentésének tudomásul vétele után még a beérkezett és kiadott ügyiratok képezték a tárgyalás anyagát.

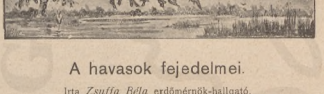

A havasok fejedelmei.

Irta *Zsuffa Béla* erdőmérnök-hallgató.

(Folytatás.)

A medve november végén vagy december elején, a szerint, hogy kövérségi állapota mily mértékben haladt előre, valamint hogy az időjárás milyen, téli álomba merül. Erre a célra kiválasztott tanyáját évről-évre megtartja és bármily messzire kóborolt is el, oda, megszokott ujját betartva, mindig visszatér. A vemhes nőstények korábban mennek téli szállásra. Téli álmukban is igen éberek, a legkisebb zajra is felütik fejüket, „köszönnek", mint a nép mondja. Ha megzavarják őket, különösen a nőstények támadnak. Beleiket ilyenkor igen ritkán ürítik ki; tanyájuk közelében soha, úgy hogy a medvét ilyenkor feltörve, azt látjuk, hogy belei nyálkás, zöldes szinü péppel vannak bevonva, a végbélben pedig egy megkeményedett bélsárgolyó van. Természetesen tavasszal első dolga gyomrát rendbehozni.

Téli álma idejében életét az ősszel szerzett kövérségéből (tehát nem talpának nyalogatásából) tartja fönn, amit bizonyit az a körülmény, hogy február végén teljesen lesoványodva hagyja el téli tanyáját. Ez, valamint az a körülmény, hogy talpa februárban hámlik és az uj talpbőr igen érzékeny, teszi járását roskazovává. Különben a medve, temetéhez viszonyitva, csodálatraméltóan gyors és sajátságos vágtatása közepette, különösen mig nem érte el kövérsége maximumát és igy bundája a homlokán, valamint hátán is minden egyes iramnál előre ugrik, rendkivül félelemgerjesztő látvány. (Ezt nemcsak én mondom, hanem olyanoktól is hallottam, akik jogosan viselik a medvevadász nevet.)

Párzás ideje május-juniusra esik. A nőstény január vége felé 1—3 bocsot fiadzik, öreg nőstény rendszerint csak egyet. Állitólag a 16—18. életévtől magtalanok, vagy legalább is több évi pauzát szoktak tartani. A bocsok kezdetben házinyúl-nagyságúak. Csak nyolcadik életévükben érik el teljes kifejlődésüket. Az anyamedve rendkivüli gonddal ápolja őket egészen a legközelebbi párzásig, akkor elűzi őket magától, de párzás után ismét visszaveszi; innen van az, hogy egy anyamedvénél kétféle bocsot láthatunk. Azon állitás igaz voltára vonatkozólag, hogy a medve mult évi bocsai: szárazdajka (magyarul „pesztonka") gyanánt fogadja vissza, mint az a nép körében el van terjedve, positiv adatot sem nem hallottam, sem nem tapasztaltam.

Most még röviden a medve előfordulását érintem. Hanos Ázsiában és Európában majdnem minden magasabb hegységben. Hazánk még ma is valódi eldorádója a medvevadászatoknak. Alföldi megyéink kivételével majdnem mindenütt ott találjuk a lőlistákon; igazi hazáját azonban bérces, völgyes szép Erdélyországunkon kivül Máramaros, Szepes, Liptó és Gömör rengetegei képezik.

Most a medve vadászata következne sorra. Fájdalom, a mai világban már csak a „felső-tizezer" nevü faluba tartozó urieberek hivatottak arra, hogy medvevadászatot rendezzenek, illetőleg rendeztessenek, azért tehát, ha a szó szoros értelmében vett medvevadászatról akarok irni, úgy kell azt megénekelnem, aminthogy ők csinálják. Mert mi, akik erre nem vagyunk hivatottak, ott, akkor és úgy lőjjük a medvét, ahol, amikor és ahogy az a puskacső elé jön. (Bizony mi meglőjjük disznóhajtásban is a mackót.)

A medve vadászatát kétféleképen gyakorolják, ügymint:

1. les a dög mellett,
2. hajtatás emberekkel.

Tulajdonképen e két vadászati módot a legtöbb helyen összekapcsolva használják, amennyiben — tudván azt, hogy a medve különösen ősszel, tehát a medvevadászatok saisonjában, a fogytán lévő vadalma és áfonya felkeresése végett 10—20 km.-nyire is elkóborol, és egy sikertelen medvevadászat anyagi és erkölcsi veszteségét senki sem viseli el szivesen, — kénytelenek vagyunk a medvét 1—1½ hónappal a hajtóvadászatok megkezdése előtt helyhez szoktatni. Ezt elsőrjük úgy, hogy a sintértől veszünk minden héten 5—5 dögledező táltost, ára 10—12 korona és azt a megfelelő helyen, rendszerint megnyuzva, kitesszük. Nagyon természetes tehát, hogy ha a hajtóvadászat — úgy, amint azt terveztek — nem sikerül, lévén mindég egy-két kiváltságos alak, akivel medvét lövetni muszáj, — éjjelre kiültetik ezeket a dög mellé a magas lesre, magyarul „hochstand"-ra és azután itt várják a jó szerencsét.

Hogy a medve hogyan jön a dögtérre, miképen lakmározik és hogyan hagyja el, arról már szólottam, hátra van még annak ismertetése, hogy hová kell kitennünk

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a dögöt. Természetesen ne várja senki, hogy én itten általános érvényű szabályokat állítsak föl, melyekhez alkalmazkodva, okvetlenül odacsúszik mackó komát. Mert mint minden vadászati speculatiónk, úgy ez is első sorban függvénye a helyszínnek. Oda tegyük tehát a dögöt, ahol a medve előreláthatólag megfordul, tehát vagy váltójára vagy legalább is váltója közelébe Ezen szabály keretén belül azonban szolgálhatok nehány umutatással. Így a legmegfelelőbb helyek a sűrű fiatalossal, vagy szálas erdőben sűrű alserdénnyel körülvett kis tisztások, már csak azért is, mert így a dögre járó medvét tetszés szerint megfigyelhetjük a nélkül, hogy őt zavarni volnánk kénytelenek. Ugyanezen cél érdekében szükséges, hogy az említett tisztásra 2—3 erdei ösvény vezessen, ha pedig azt tapasztaljuk, hogy ezek a medve váltója és az uralkodó széllirányhoz viszonyítva nem vágnak be, úgy valamely útól elágazóan 1—1·2 m. széles cserkészutat kell készítenünk. Célszerű továbbá — ha a talaj nem elég puha — hogy a dögre járó medvék számáról és nagyságáról képet alkothassunk magunknak, a dög körül a földet felásni és legereblyéini. Ha már most azt tapasztaljuk, hogy a medvék helyhez szoktak és nagyságukra nézve is megfelelnek a vadász úr ízlésének, úgy magaslest kell készítenünk. A magasles készítésénél szintén figyelembe kell venni a medve váltóját és a szélirányt, ámbár tekintve, hogy a szél az áruló szagot a magasban viszi tovább, erre nem szükséges oly szigoru gondot fordítani, mint például az ösvények elkészítésénél; főszabály végre az, hogy a magasles legyen minél egyszerűbb. Két villásan álló ágra szegezett deszka, esetleg 2—3 korlátul szolgáló fenyődorong és végre egy hágcsó gyanánt használandó 10—15 cm. vastag fenyőtörzs, melynek 2 oldalán 40—50 cm. közökben erős vesszőgek vannak beverve, teljesen megfelel a célnak. Ez utóbbi szabály szem előtt tartása szükséges egyrészt azért, mert a szövevényesebb építmény már a szél által lóbálva is recseg-ropog, ha az ember még olyan nyugodtan is ül benne, másrészt pedig a medvének azonnal fölkelti figyelmét, a lehető legnagyobb elővigyázattal fog vacsorájához közeledni, sőt ha gyanusnak találja, el is marad és hetek kellenek, míg megnyugszik s visszatér, ellenben a fönt leirt egyszerű szerkezetet vagy egyáltalában nem veszi észre, vagy ha észre is veszi, 2—3 nap alatt megbarátkozik vele.

Erre a magaslesre ültetjük ki azután a kiválasztottat, hogy mikor, arra nézve ismét a helyi körülmények mérvadók. Csendes erdőrészletekben, ahol a medve nyugalmát mi sem zavarja, már délután 4 órakor kezdi lakomáját, sőt esős időben még korábban, néha 2 óraktor is kijön, míg legelőbb vagy vágásokhoz közel eső helyeket csak 8—9 órakor keres föl. Hogy azután mit kell tennie annak, aki kiült, azt hiszem, fölösleges leirnom.

Itt kell megemlítenem, hogy sokan gyakorolják a medvelesnek azon módját, hogy oda ülnek ki, ahol kukorica határos az erdő szélével; ezzel a móddal is puskacsö elé lehet kapni a nyugodtan csemegézni induló mackót és főelőnye az előbbi móddal szemben, hogy nem kerül semmibe.

Ha a medvét hajtóvadászaton akarjuk lőni, úgy a biztos siker érdekében, mint azt már említettem, szintén szükséges a döggel való etetés. Mikor az eredményt már kellően biztosítva látjuk, tervet készítünk a vadászat helyéről és menetéről és számba véve a puskásokat, elkészítjük a lőállásokat. A lőállások elkészítésénél ugyanazon szabályok tartandók szem előtt, mint minden más hajtóvadászatnál. Arra kell tehát törekednünk, hogy — jólehet, a vadász kellően fedve legyen — minden irányban szabad kilövéssel birjon. Erre a célra tehát nyiladékokat kell vágatnunk.

A medvevadászathoz — értvén alatta természetesen a medvének emberekkel való hajtatását — mintegy 100—120 hajtóra van szükségünk; hogy miért ennyire, annak okát én legalább úgy magyarázom, hogy a medvének mint általában minden nagy vaeunkak, szintén megvan az a tulajdonsága, hogy a hajtásban arra tart, amerre legnagyobb a zaj, már pedig — nem is említvén, hogy a medvevadászatnál gyerekeket hajtókul nem alkalmazhatunk — mihelyt a hajtók értesülnek arról, hogy medve van a hajtásban, nincs az a földi hatalom, melyet megtudnók akadályozni, hogy torkuk szakadtából ne orditsanak és ezért szükséges, hogy sűrűn állva, egyrészt a visszatörő medvét visszariasszák, ami néha sikerül is, másrészt pedig veszély esetén egymás segítségére lehessenek.

Tekintve, hogy a medvevadászatokon rendszerint van egy-két kiváltságos puskás, akiknek tiszteletére a medvevadászatot rendezik, hogy ezeket hová kell állítani, az a vadászatrendezőnek a feladata, melyhez mindenesetre tapasztalat és helyismeret szükséges, csak azt tartom szükségesnek megjegyezni, hogy oly helyeken, ahol évről-évre tartanak medvevadászatokat, megfigyelték, hogy vannak olyan pontok, melyeken a medvék hajtásban előszeretettel törnek ki, akár beleesik a megszokott utvonalukba, akár nem.

A medvevadászat még egy módja: a hajtás kutyákkal. Így lövik legtöbbnyire a medvét azok, akiknek nem telik 120 hajtóra, akik nem oszthatják be az év különböző szakát a különböző vadak saisonja szerint, hanem kimennek — amikor idejük engedi — a kis községi bérletre, kiengedik a kopókat és biztos kézzel röpitik a golyót a medve bundájába, de ha csak (?) egy vaddisznót is hoz puskájuk elé a sors, attól sem sajnálják a golyót. Különben a kopózás annyira közismert, hogy fölösleges erre pazarolnom a szót.

Hallottam én valamikor a medve vadászatának még egy módjáról, mely a székelyek között divott, és ez a medve kihivása. Ez állítólag abból áll, hogy a téli álmát alvó medvét barlangjában meglepik és addig bosszantják, míg két lábra állva kilör barlangjából és ekkor lövik sziven. Hát ha el is hiszem, hogy így is vadásztak valaha medvére, hozzá kell tennem, hogy igen kevesen voltak

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

és még kevesebben vannak, akik megmerik ezt — hogy magyarul mondjam — reszkirozni.

Most még röviden a medvevadászatnál használt fegyverek kaliberéről akarok szólani. Hogy a medvének golyó, még pedig golyós csőből kiszabadított golyó dukál, azt hiszem, mondanom is fölösleges. Ami pedig a golyós fegyvert illeti, a kalibert úgy kell megválasztanunk, hogy a lövésnek nagy legyen az eleven ereje és így 80—100 lépésre kellő átütő erővel birjon és a golyó emellett nagy sebet is vágjon. A vérbeli medvevadászok javarésze — mint mondom, leszámítva az elől- és hátultöltő sörétes fegyvereket — a 450 es vagy 500-as duplacsövű express puskákat használja, de fényesen beválik a célra hazánkfia, gyöngyösi halászi Takách 11·2 $^{m}/_{m}$ Manlicher Excelsiorjának rézköpenyes, továbbá a 9 $^{m}/_{m}$ Schönauer, a 8 $^{m}/_{m}$ Manlicher, a 9·3 $^{m}/_{m}$ Mauser-fegyverek félburkolatu, még inkább expansiv golyói. Tovább nem akarom feszegetni az ügyet, mert azt tartom, hogy jó a puska, ha jó kézben van, de azért 9 $^{m}/_{m}$-es kaliberen alul ne igen legyen.

Végre még arról kellene beszélnem, hogy miképpen jelez a sebzett medve, ezt azonban fölöslegesnek tartom; fölöslegesnek tartom pedig azért, mert mackó komáink oly eklatánsul juttatja kifejezésre fájdalmait, hogy akinek volt vagy lesz valaha alkalma látni sebesült medvét, — amint az vérbefagyasztóan bömbölve nekirohan a fenyőóriásoknak, hogy az ember szinte azt várja, hogy összeroppantja azokat és kinjában karmaival oly mesterien lehántja a kérget, hogy nincs az a galiciai famunkás, ki baltájával sikeresebben működni tudna, azután egy korhadt tuskónak rohan és azt forgatja föl, majd a köveket roppantja széjjel, nem is említvén azt az esetet, amikor a fenyőóriások helyett az embert akarja megnyuzni, — azt hiszem, a medve jelzését sohasem fogja elfelejteni.

(Folyt. köv.)

Vadászat és vadértékesités.

Irta *Gyulai Gy. Károly.*

III.

Az emberiség történetében nincs tápszer a multakban, amely jelentőségében a vadhussal versenyre kelhetne. Az emberi kultura ősmultjában, mindaddig, a mig az ugyancsak vadból szeliddé nevelt állatállomány tenyésztésére az emberi nem rá nem tért volna, kizárólag a vadhús szolgáltatta az emberiség fentartására szükséges fő tápszert. Jelentőségét és közkedveltségét a vadhús megtartotta aztán az évek ezrein át mind e mai napig nemcsak azért, mivel a vadászat maga szórakozást is nyujtott fejedelemnek, polgárnak egyaránt, hanem mivel a vadászat az egyes gazdasági ágazatok közül oly kiválóan fontos erdészetnek volt mindenkor kiegészítője, mellékjövedelmi ága. Hogy ez a jövedelmezőség néha egyenlő volt a semmivel, avagy olykor arra rá is fizettek, s csak legritkább esetben mutatott az némi anyagi eredményt, annak a kor elmaradottsága volt legfőként az oka, amely úgyszólván napjainkig, vagyis a modern hütőtechnika vivmányainak behozataláig, nem volt abban a helyzetben, hogy a folytonos óvás, védés által gondosan szaporított vadállomány értékesítésének módját és piacát megtalálja.

A vadhús és a vadpiac multjának történeti rövid ismertetése sok tanulságos adattal gyarapítja magának az erdészetnek és a vadászatnak egyazon mesgyéken haladó történetét. Mielőtt tehát az egyes kulturállamok vadászati törvényeivel kapcsolatos vadértékesítési intézkedések ismertetésére térnénk, vissza kell pillantanunk előbb a vadászat és a vadászjog multjába is.

Az őshomályba vesző idők kezdetétől fogva a középkor derekáig, vagyis a hűbériség fénykoráig a haszonállatok tenyésztése még a legkultiváltabb népek körében is a kezdet legkezdetén állott, mindannak dacára, hogy Itália, Gallia, Germánia, sőt némi részben Pannóniának már egyes őskori neves irók által is figyelemre méltatott állattenyésztése, a fokozatos haladás jelenségeit mutatja. Az emberiség túlnyomó része húsnemüből is legfőként csak a vadhúst fogyasztotta eleinte, sőt túlnyomólag annak fogyasztója maradt az 1789-diki nagy francia forradalom átalakító korszakáig. Persze a hűbériség korszakában a vadhúsfogyasztás némileg a hűbérurak előjoga volt, amennyiben a jobbágy részint csak akkor jutott a vadhús élvezetéhez, ha tilosba vetemedett, amiért nem egyszer életével is lakolt, vagy pedig ha ura maga gondoskodott a nép, a jobbágyok ellátásáról, tehát őket

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

esetenként vadhússal is tartotta. Azok, az inkább vadpusztítás és vadirtás számba menő nagyobb arányu fejedelmi és főuri vadászatok, amelyek a középkortól kezdve a XIX. század első feléig szakadatlanul apaszították a kulturvilág vadállományát, egyes helyeken lassankénti olyannyira leolvasztották a hasznos vadak állományát, hogy a vadhús a közélelmezés terén amugy is alig szerepelhetett volna; ha pedig netán itt ott tilos vagy nem tilos utakon piacra is kerülhetett az, kizárólag az előkelők, a gazdagok asztalának keresett, tehát drágán megfizetett csemegéjeként szerepelhetett csupán.

A mi magát a vadászatot mint jogot illeti, ez korlátlan emberi jog volt mindaddig, míg a magánjog, illetőleg a birtok és a tulajdonjog, a római jogállapotok mintájára, Európa fokozatosan kialakuló és megszilárduló kulturállamaiban tételes formákat nem öltött. A magánjog keretében aztán kialakult lassanként a vadászati jog fogalma és annak érvényesülése is.

A korszellem és a dolog természetében rejlett az, hogy a vadászati jog legfőbb birtokosa és egyben őre mindenütt maga az uralkodó volt, akár császár és király, akár pedig szuverénitással felruházott egyéb fejedelem címét viselte az; akár pedig főur vagy főpapként szerepelt is. Ezeknek a szuveréneknek jogát az immunitás védte, amely nemcsak a fejedelmi, nálunk királyi javadalmakra, hanem azok után a vadászatra és annak gyakorlóira is kiterjedt. A vadászjog megsértői így nagyon is megérezték a rájuk nehezedő joghatalom sulyát. Amely terület nem volt egyenesen királyi, fejedelmi, főnemesi, főpapi, vagy köznemesi birtok, az egyszerűen fiskalis javadalmat képezett. Bármelyik területről, mint tulajdonról lett volna is szó, ezek a vadászterületek az idők folyamán rendszerint bővültek, részint családok kihaltával, részint birtok-elkobzás, részint pedig adományozások utján. A vadászterületek tehát, jelentékteleneknek mondható erdőirtások leszámításával, a századok hosszu során át, európaszerte sehol sem mutatnak apadást, sőt egyes országok hódításai révén, egyik-másik birodalom területén ugyancsak számottevő növekedésről tanuskodnak. Hogy mindjárt hazánk vadászterületeinek gyarapodására, bővülésére utaljunk. Szent-László és Kálmán alatt bővült a Szent-István koronája a horvát-szlavon és dalmát vadászterületekkel, amelyek jogilag ma is csak hazánkhoz tartoznak; Nagy Lajos alatt Lengyelország rengeteg vadászterületeivel, amelyekből ma, sajnos, csak a Mária Terézia által visszaszerzett Galiciához és Bukovinához formálhatnánk e tekintetben bizonyos igényeket; Mátyás király alatt a Balkánállamok jókora vadászterületeivel; a török világ végén pedig Savoyai Jenő visszafoglalásai utján ugyanezen területeknek egy részével, amelyekhez legutóbb, az annexió révén csatlakozik ma, az egykor ugyancsak hozzánk tartozott Bosznia és Hercegovina. Azt látjuk tehát, hogy hazánk vadászterületei az Árpádok korától napjainkig mindenkor inkább emelkedőben, semmint apadóban voltak. E térbeli emelkedés mellett, a minőségben való emelkedésnek is kétségtelen jelelt szolgáltatta legutóbb is a wieni nemzetközi vadászati kiállítás magyar csoportja, amely a legelsők sorában is a legelső helyen állott.

A fejedelmi, főúri, nemesi és államkincstári erdőilletőleg vadászterületeken kivül, külföldön is állandóan, nálunk pedig legkivált Róbert-Károly, Nagy Lajos és Zsigmond adományai révén bővültek a vadászterületek azokkal az erdőségekkel, amelyeket a szabad királyi rangra emelt városok nyertek részint adomány, részint pedig polgáraik révén, akik városuk oltalmába helyezkedtek mindennemü ingatlanaikkal, így tehát esetleges erdőtulajdonjogaikkal is együtt. A városi erdőségekben a vad aránylag sokkalta inkább elszaporodhatott, mint egyebütt azon oknál fogva, mivel a városi polgárságnak tilos volt fővadra vadászni s az legfeljebb a közép-, az apró- és a dúvadat üzhette kénye-kedve szerint. Csodálatosképpen európaszerte a sörtevadat is az utóbbi csoportba sorolták.

Az önkormányzati jogokat gyakorló városokban a vadász-jog megsértőire büntetéseket legfőként birságokat szabtak, sőt itt-ott a szarvast elejtő polgár kénytelen volt a tilosban leterített szarvasbikáért, a gulya legszebb bikáját, özért pedig tinót vagy kecskebakot a városi hatóságnak kárpótlásul beszolgáltatni. Esetenként, kivált a középkorban, de még az ujabb korban is a XIX. század bekövetkeztéig, a szabad városi polgár is, ha tettenért vadorzásra vetemedett, fogság, böriön, sulyos testi büntetés, sőt kivételesen szigoru esetekben, halállal is bünhődött. Maga a jobbágyság, a föld népe a vadásztokkal s az azt gyakorolni jogosítottakkal szemben avagy éppen azok részéről, jogvédelemben egyáltalán nem részesült. Hazánkban 1848-ig, a vadászgató nemesség vagy városi polgárság a jobbágyság birtokát mindenkor szabad területnek tekintette, ameiyen kénye-kedve szerint üzhette a vadat első sorban maga a jobbágy földesura. Jogokat a jobbágyság a vadászat terén tehát nem élvezhetett annál kevésbé érvényesíthetett; ami azután a vadászterületek oltalma szempontjából mindenesetre haszonnal is járt, amennyiben ez uton a vadállomány fennállása és zavartalan tovaszaporodása volt legalább biztosítható.

(Folyt. kö.)

A Murány-uradalmi szarvas-cserkészetek.

A Szász-Coburg-Gothai Fülöp herceg murányi uradalmában, körülbelül 30000 kat. holdnyi vadászterületen, az idei szarvas-cserkészetek szept. 15-től okt. 4-ik tartattak meg.

A szarvasok létszáma jóval meghalacta a tavalyi állományt, igen jól raktak fel, de a meleg időjárás következtében a bőgés — nehány hely kivételével — nem volt állandó, tartós.

Coburg Fülöp herceg vadász-urnak sikerült szept. 19-iki

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

esteli cserkészeten egy fekete bundás nőstény medvét is elejtenie.

A fenséges ur a vernári Kosariszkón egy szarvasbikára cserkészett az erdőőrrel, midőn a visszamaradt Podhradszky Pál főerdész észrevette az alsó cserkész-úton az álonyázó medvét. Rögtön a fenséges ur után siletett és jelentést tett. Visszatértek és a medvét még ott találták, de a lövés nagyon nehéz volt, mivel a medve minduntalan eltűnt, majd megint felbukkant és már erősen homályosodott is. Végre a medve egy kis tisztáshoz ért, midőn a fenséges úr jó 200 lépés távolságra egy remekszép lövéssel tűzben lőtte össze.

A medve a következő percben feltápászkodott és menekülni próbált, mire még Podhradszky Pál főerdész és a hercegi vadász egy-egy lövést eresztettek a medvére, mi azonban földöngeles volt.

A fenséges ur lövése lapockán érte a medvét és összeroncsolta szivét, tüdejét.

A medve feltörve 122 kilo volt; hossza 2·20 m; első mancsának szélessége 13 cm.

Terítékre hozott:

Szász-Coburg-Gothai Fülöp herceg 1 drb. 16-est, 1 drb. 10-est és egy medvét.

Szász-Coburg-Gothai Lipót herceg 1 drb. 18 ast, 4 drb. 14-est, 3 drb. 12-est és két őzbakot.

Sleswig-Holstein Günther Ernő herceg 2 drb. 14-est, 1 drb. 12-est, 4 drb. 10-est, 1 drb. 8-ast és 1 drb. őzbakot.

Gróf Szapáry Péter 1 drb 12-est, 1 drb. 10-est és 1 drb. 8-ast.

Összeredmény 21 szarvasbika, 3 őzbak, 1 medve.

Az agancs-kiállításra 11 drb. agancs jelöltetett ki.

Ágostonlak, 1910. október hó.

Lux János,
hercegi erdőmester.

A II. nemzetközi vadászati kongresszus.

B) Szakosztály. *Vadászattan és vadászati üzemberendezések, felölelve a fegyver-, töltény- és lőtechnikát.*

I. Nemzetközi megegyezés a vadászfegyverek őbnagyasága, lőporminőségek, töltényhüvelyek és serétszámozások egyöntetűségét illetőleg.

1. A vadászfegyverekkel való kisérletezésre fennálló és a kongresszus határozatai szerint felállítandó kisérleti állomások karöltve az érdekelt fegyver- és tölténygyárosokkal, megfelelő kisérleteket és tanulmányokat végezzenek azon célból, hogy az egyöntetü és egyenletes gyújtás biztos alapjai lefektettessenek. A javaslatok a jövő kongresszus elé terjesztendők.

2. A puskaporgyárosok csomagjaikon feltünően jelezzék, mely töltényhüvelyek használandók az illető puskaporhoz.

3. A különösen osztrák célokat szolgáló I. sz. füstnélküli vadász- és céllövő-puskapor jelenlegi csomagolásában és alakjában marad meg.

4. A kormányok felkérendők, hogy odahassanak, miszerint a serétszámozás jövőben az átmérők szerint történjék millimeterekben, s a csomagok burkolatán az ólomminőség is „lágy" vagy „kemény"-nyel jelöltessék meg.

5. A kormányok felkérendők, hogy hivatalos uton, egyetértőleg a gyárosokkal, gyenge peremü töltényhüvelyminták et és utasításokat állapitsanak meg, melyeket az érdekelt gyárosoknak kiadva, jövőben ezen utasitások szerint egyöntetüen készitendők az összes gyenge szélü és peremü fegyverek és hüvelyek.

6. Az osztrák kormány állitson fel a fegyver- és töltény-technika számára központi kisérleti állomást.

Ezen kisérleti állomás közvetitőként szerepelne a fegyvertöltény-ipar és a vadászati körök között. A fegyverek és töltényekre vonatkozó minden panaszt behatóan megvizsgálna, s az eredményről a gyárosokat értesitené. A kisérleti állomás kötelezve volna minden kérdésre szakszerü választ adni, fegyvereket belőni és a különféle tölténynemeket ellenőrizni. Továbbá működéséről időszakonként a nyilvánosság előtt beszámolni, felvéve közlései sorába szakemberek értekezéseit is. A kisérleti állomás helyéül Wien vagy egy közelfekvő hely választandó.

7. Kivánatos, hogy az osztrák vadászati töltény ára olykép állapittassék meg, hogy az a többi állam töltényeinek árától lényegesen ne különbözzék.

II. Tanulmányok a vad járványos betegségeiről. Ennek leküzdését előmozditó és a járványok továbbterjedését meggátló ellenszerek.

1. Az osztrák kormány megkérendő, hogy a legmesszebbmenő óvó-rendszabályokat léptesse életbe az osztrák Alpok zerge-állományában fellépett, a Sacroptes communis elősdi által okozott járványos betegség meggátlására, aminek kereszttilvitelét a közérdek, főleg a mezőgazdaság érdekei sürgősen követelik.

2. Továbbá fölkérendő az osztrák kormány, hogy a betegség patológiai tanulmányozását rendelje el, s a közjó érdekében szóllitsa föl az összes érdekelteket, hogy a zerge-állományukban fellépő gyanus eseteket is haladéktalanul jelentsék be az illetékes hatóságoknak.

3. Az érdekelt államok (elsősorban Bajorország) kormányai figyelmeztetendők e járványos betegség súlyos következményeire, melyek nem csak a vadállományt, de a házi állatokat is fenyegetik. A betegség mindenütt tudományos tanulmány tárgyát képezze, hogy tovább terjedése idejekorán meggátolassék.

III. A mufflon meghonosítása Európában.

1. Tekintettel a mufflon meghonosításának fontosságára, ezen vadnem is, úgy mint a többi hasznos vad, tilalmi idők felállítása által védelemben részesüljön. Vadászati tilalmi időül ajánltatik: a mufflon-baknál január 1-től április 30-ig, a juhnál december 1-től augusztus 31-ig, a borjunál az egészen éven át.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2. A képviselt államok kormányainál kieszközlendő, hogy erdészeti és gazdasági iskolák, valamint egyes erdőbirtokosok is, a mufflon betelepítésére tenyészdéket állítsanak fel, ahonnan azután az alkalmas vadászterületek mufflonokkal elláttassanak.

IV. Vadászati kísérleti ügy.

A II. nemzetközi vadászati kongresszus elhatározza, hogy a képviselt államok kormányaihoz azon kérelemmel fordul, hogy a vadászati kísérleti ügyet felkarolják, s annak szolgálatában, az érdekelt magánkörök közreműködésével intézeteket állítsanak fel.

(Folytatjuk.)

* **Kitüntetések.** Ő Felsége a király *Kócsy János* főerdőtanácsosnak, az erdészet terén kifejtett hasznos szolgálata elismeréséül, III. osztályu vaskorona-rendjét, – *Simenszky Kálmán* nyug. főerdőtanácsosnak sok éven át teljesített hü és hasznos szolgálata elismeréséül a Ferenc József-rend tiszti-keresztjét adományozta.

* **Személyi hir.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Precup Győző* m. kir. segéderdőmérnök állásáról történt lemondását elfogadta.

* **Műegyetemi Diákotthon.** (Műegyetemi Segély-Egylet Házа) alapja javára a budapesti új Műegyetem 1910. május 25-én Ő Felsége a király és József kir. herceg az Egyesület védnöke jelenlétében megtartott zárókő-elhelyezési ünnepe alkalmából megindított gyüjtést rendezendő egyesület elnöksége felkéri azokat, akik gyüjtőíveiket még nem küldötték be (ca. 90 %), hogy mivel a gyüjtés Budapest székesfővárosa hatósági ellenőrzése alatt van és az ivek beküldésének határideje szept. 1-én már lejárt, íveiket lehetőleg hamarosan beküldeni szíveskedjenek. Az egyesület elnöksége íróasbeli uton mindazon gyüjtőknek, akik íveiket eddig már beküldték, kifejezte köszönetét, mindazonáltal néhány nagyobb adományt (250—1000 K) itt is közreadunk. Eötvös Lóránt báró, főrend, Kachelmann Károly és fia gépgyár Vihnye, Kőszénbánya és téglagyár társulat Bp., Firczák Gyula püspök Ungvár, Bleuer Ödön mérnök Trencsén, idb. Pálffy János gr. hagyatéki gondnoksága Pozsony, Petrikovits Róbert ig. főmérnök Párdány, Frigyes kir. herceg, Rainer Károly műépítész Bp., Magaziner Lajos és Steiner József Bp., Hauszmann-alapítványa (1000 K), Hasenör Ede gépgyár Bp., Nagyvárad-Belényes-Vaskóhi vasút rt., Jos. Jagodnik gyertyagyár Susák, Szalehner család Bp., Weisz Antal gépgyár Bp., Kéler Napoleon műépítész Bp., Schustler József mérnök Bp., Eszterházy Miklós herceg Kismarton. Nyireghźa, Breznóbánya, Pozsony, Deés, Arad (1000 K) városok és Bihar vármegye közönsége. A gyüjtés eredménye eddig megbaladja a 15.000 koronát.

* **Talajjavitások.** Egy tekintetet vetve a földmivelési kormányunk a talajavitások ügyében kiadott 1908. évi jelentésére, azt látjuk, hogy a munkálatok 109.175 hektárra terjedtek ki.

A munkálatok legnagyobb része erattal is a vizlecsapolásokra esett, mintegy 28316 hektárra. Emellett 812 hektáron alagcsövezés, 248 hektáron öntözés és 293 hektár vizmosások megkötésére irányuló munkálatok végeztetek.

Ezen kimutatott talajjavitási munkálatoknál az tünik fel, hogy azokból a felvidékre szót sem érdemlő területek estek, már pedig az aktuálissá vált drágaság egyik okául a forumon azt szokták felhozni, hogy a nagy legelők fokozatos elpusztásával az állattenyésztés mindinkább az istállózására szorul, ami hogy mennyivel drágább a legeltetésnél, nemcsak a szakember, hanem a laikus előtt sem szorul bővebb magyarázatra s így tehát a felvidék kevés legelője, rétje és földje szorulna leginkább a talajjavitási müvelstek áldásthozó működésére.

Hogy ez még sem történik fokozatosabb mértékben, annak okát abban kell keresnünk, hogy a felvidék szegény népe, amelynek kisföldje nagyon meg van terhelve, fél az ujabb kiadásoktól, fél minden olyan ujitástól, aminek pillanatnyi haszrat nem látja. Ezért kívánatos lenne, hogy oly vid kéken, ahol az államnak birtokai vannak, azon az ilyen tanulságos talajjavitási munkálatok végrehajtassanak. Vagy ha ilyen birtoka nem lenne az államnak, községek birtokán hajtassa végre a talajjavitási munkálatokat, hogy azután a példa követésre találjon.

Mert valljuk be, hogy még e tekintetben a müvelt nyugattal szemben nagyon hátra vagyunk és valljuk be, hogy a kulturális munkálatok még mindig az ország kanaáni részén hajtattak végre, míg a földszegény vidékek mellőztettek.

Már pedig belterjes erdőgazdaságunknak egyik főfeltétele, hogy az igavonó állat állományа helyes alapokon nyugodjék, hogy elegendő fuvareró rendelkezésére álljon. mert ellenkezőleg az 50 %-ra emelkedett fuvarbérek hatványozódni fognak, amit a nyers faanyag már meg nem bir; és így kincseket érő faállományunk kellő fuvar hiánya miatt lábán pusztul el.

Divald Béla.

* **Rosszul termő gyümölcsfák.** Bár a gyümölcstermés nagysága sok olyan esheiőségnek van kitéve, amelyek a fa termőképességét csökkentik, mégis a gyümölcsfáknál a terméktelenség oka többnyire abban található fel, hogy a talaj táplálóanyagban szegény.

Ezen okot fel lehet ismerni részint magáról a fáról, részint az alatta termő fűfélékről. A táplálékhiányban szenvedő fák ugyanis megmohosodnak, leveset nőnek s így terméketlenek.

A fa mohosságát azonban az éghajlati viszonyok és egyéb körülmények is okozhatják s így egyedül ebből nem lehet határozottan arra következtetni, hogy a talajban nincs elég táplálóanyag. Ha a fák mohosságát tapasztaljuk, vizsgálat tárgyává tesszük azon füveket is, amelyek a fa alatt teremnek, hogy határozottan megállapithassuk, vajjon a talaj táplálóanyagokbani szegénysége okozza-e a mohosságot vagy sem. Ha a fa alatt kevés fű nő s ez is vékonyszálu, rossz minőségü, akkor ez határozottan arról tanuskodik, hogy a talajból hiányzik a káli és foszfor. Ilyen esetben csak dús trágyával tehetjük fáinkat termővé. Ez a dús trágya azonban ne álljon egyedül hig istállótrágyából, de emellett okvetlen szuperfoszfátot és meszet is kell alkalmazni.

A gyümölcsfák nagyon sok meszet igényelnek. Ha a gyümölcsfát elégetjük, a visszamaradó hamu egyharmada mész, ami elégge bizonyitja, hogy a gyümölcsfa a talajból igen sok meszet von el, tehát dús mésztrágyázást is igényel. Ha a talaj elégé mészdús, akkor a fa koronája alatti földben hereféléket is nagymennyiségben találunk, ha azonban ezek hiányzanak, akkor a talaj mészszegény.

A fák trágyázása tehát csak akkor helyes, ha dús istállótrágyát és meszet, vagy bő szuperfoszfátot alkalmazunk trágyázásul. Ezt a trágyázást addig kell évente ismételnünk, míg a fa koronája alatt lóherefélékkel kevert dús fűnövés indul meg, ami annak a jele, hogy most már a talaj felső rétegében annyi foszfor és mész van, amennyi elegendő arra, hogy az esőviz azt részben a fa gyökeréig lemossa.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2413/910. szám.

Faeladási hirdetmény.

A volt 13. számu román-bánsági határőrezredből alakult vagyonközség részéről közhirré tétetik, hogy az orsovai erdőgondnokságnak a m. kir. földmivelésügyi ministerium 35376/907. számu rendeletével jóváhagyott ideiglenes üzemtervében az 1915. év végéig kihasználásra előirt, Tisovica község határában fekvő „C“ üzemosztály, X. vágássorozat, III. tag 2, 3 és 4, valamint IV. tag 1, továbbá a IX. vágássorozat IV. 1 és 2, valamint V. tag 1. és 2. számu, összesen 528·65 kat. holdat kitevő osztagain előforduló 8996 m³ tölgy-, 8000 m³ bükk-haszonfára és 31660 ürm³ tölgy- és bükk-tüzifára becsült összes fatömeg tövön zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött versenytárgyalás utján eladásra kerül.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy a szabályszerüen kiállitott és 20000 (huszezer) kor. bánatpénzzel felszerelt ajánlataikat a vagyonközség erdőhivatalához, Karánsebesen

1910. évi november hó 21-én délelőtt 11 óráig

annál inkább nyujtsák be, mivel bánatpénz nélkül, elkésve érkezett és távirati uton benyujtott ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatokban az eladásra kiirt összes fatömegért megajánlott tőár számokkal és betükkel tisztán és kétséget kizáró módon kiirandó és az ajánlattevő ajánlatában kijelenteni köteles, hogy a részletes faeladási feltételeket — melyek alulirott hivatalnál, valamint a vagyonközség orsovai erdőgondnokságánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők — ismeri, és magát azoknak minden tekintetben feltétlenül aláveti.

Karánsebes, 1910. évi október hó 11-én.

A volt 13. sz. román-bánsági határőrezredből alakult vagyonközség erdőhivatala.

2449/910. szám.

Faeladási hirdetmény.

A volt 13. számu román-bánáti határőrezredből alakult vagyonközség tulajdonát képező Márga község határában fekvő és az ohababisztrai erdőgondnokság üzemterveiben „C“ gazdasági osztály I. vágás-sorrend I. tag 28., 29. és 30. számu erdőrészleteiben a bükkfa korábbi kihasználása után visszamaradt mintegy 680 köbméterre becsült 2008 darab fenyőfa tövön az erdőben versenytárgyalás utján fog kihasználás végett eladatni.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy zárt irásbeli ajánlataikat, — a vagyonközségnél kapható ajánlati ürlapok felhasználásával, — 500 (ötszáz) korona bánatpénzzel felszerelve legkésőbb

1910. évi november hó 23-án délelőtti 10 óráig

a vagyonközség gazdasági hivatalánál Karánsebesen annál is inkább nyujtsák be, mert elkésett, — távirati uton — vagy végre bánatpénz nélkül beadott ajánlatok tekintetbe vétetni nem fognak.

Ajánlattevő ajánlatában az eladásra kihirdetett összes fenyőfákra megajánlott összes vételárt betükkel és számokkal kétséget kizáró módon kiirni tartozik és egyuttal kijelenteni köteles, hogy az eladási feltételeket melyek alulirt hivatalnál valamint az ohababisztrai erdőgondnokságnál megtekinthetők, ismeri és azoknak magát minden tekintetben aláveti.

Karánsebes, 1910. október 13-án.

A volt 13. számu román-bánsági határőrezred vagyonközségének gazdasági hivatala.

Hirdetések felvétetnek e lap kiadóhivatalában.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

4042/1910. **Sajószentpéteri j. főszolgabirói hivatalától.**

Faárverési hirdetmény.

A m. kir. földmivelési Minister urnak 1910. évi 69578—VI. 3. sz. alatt kelt engedélye alapján Parasznya község volt urbéresei tulajdonát képező „Kistó“ nevü legelőterületen 1058 drb. tölgyfa, melynek törzsenkénti felvétel alapján becsült fatömege 787 m³ müfa és 1119 ürméter³ hasáb, dorong és galyfa, vegyes tüzifa, Parasznya községházánál (Borsodmegye) **1910. évi november hó 14-én d. e. 10 órakor** nyilvános szó- és irásbeli árverésen el fog adatni.

A becsérték mint kikiáltási 9724 K, azaz kilencezerhétszázhuszonnégy korona, amelyen alól a faanyag eladatni nem fog. A szerződési időtartam 1912. év december 31-én jár le.

Az árverés érvényességéhez felsőbb jóváhagyás szükséges. Az irásbeli zárt ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe, ha

a) A hirdetményben kitüzött óra előtt adatnak be.

b) A tisztán kivehető számjegyekkel és egyszersmind betükkel is kiirva tartalmazzák a megajánlott összeget.

c) Az ajánlat szövege, valamint annak boritéka kivül az értékesítés tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy amint az a hirdetményben foglaltatik.

d) Lepecsételve és ivenként egy K-s bélyeggel ellátva adatnak be.

e) Tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti.

f) Bánatpénzképen a megajánlott összegnek legalább 10%-át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban tartalmazzák.

g) Ugy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható.

Utóajánlatok egyáltalán nem fogadtatnak el.

A részletes árverési és szerződési feltételek Parasznya volt urbéres elnökénél, Sajószentpéteren a főszolgabirói hivatalnál, Rimaszombatban a m. kir. állami erdőhivatalnál és Miskolcon a m. kir. járási erdőgondnokságánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Parasznyán, 1910. évi október hó 18-án.

3-1 **Vadnay,**
főszolgabiró.

Faárverési hirdetmény.

A beregvármegyei Romocsafalva község

1910. évi november hó 8-án délelőtt 10 órakor

a felekezeti iskola helyiségében tartandó nyilvános szóbeli árverésen a m. kir. földmivelésügyi minister úr 1908. é. 114068. I. A—2. sz. engedélye alapján eladja a tulajdonát képező erdő 237·4 kat. holdnyi rendkivüli vágásterületén tövön álló 2031 darab tölgyfának 8149 tm.³-re becsült haszonfa és 2238 ürm.³-re becsült tüzifa tömegét Kikiáltási ár 250,000 korona. Kiszállítási határidő bezárólag 1913. évi január hó 1-ig.

Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe: a) ha a hirdetményben kitüzött óra előtt nyujtatnak be, b) ha tisztán kivehető számjegyekkel s egyszersmind betükkel is kiirva tartalmazzák a megajánlott összeget, c) ha az ajánlat szövege, valamint annak boritéka kivül az értékesítés tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy, amint az a hirdetményben foglaltatik, d) ha lepecsételve és ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátva adatnak be, e) ha tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti, f) ha bánatpénzképen 25,000 koronát tartalmaznak, g) ha úgy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható és h) ha a boriték kivül „Ajánlat a Romocsafalva község erdeje 1910. évi rendkivüli vágásából eladandó tölgyfakészletre“ felirással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyujtójára azonnal, eladóra azonban csak az illetékes hatóság jóváhagyása után válik kötelezővé.

A részletes árverési és szerződési feltételek a beregszászi m kir. állami erdőhivatalnál, az annak alárendelt munkácsi m. kir. járási erdőgondnokságnál, a beregkisalmási körjegyzőségnél és a község birájánál tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

Fenti hirdetményt a Romocsafalva községi képviselőtestület állapította meg és közzétételével a községi előljáróságot bizta meg.

Kelt Romocsafalván, 1910. évi október hó 15-én.

Budaházy Barna, körjegyző. **Komonnay László,** községi biró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2480/910. szám.

Faeladási hirdetmény.

A volt 13. számu román-bánsági határőrezredből alakult vagyonközség részéről közhirré tétetik, hogy az orsovai erdőgondnokságnak a m. kir. földmivelésügyi ministerium 35376/907. számu rendeletével jóváhagyott ideiglenes üzemtervében az 1910. év végéig kihasználásra előirt, Toplecz község határában fekvő „B" üzemosztály VIII. vágássorozat III. tag 1. és 2. számu, valamint IV. tag 1. számu összesen 504·43 kat. holdat kitevő osztagain előforduló 5628 m³ tölgy és 683 m³ bükk-müfa, valamint 8636 ürm³ tölgy és bükk tüzifára becsült összes fatömeg tövön, zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött utján eladásra kerül.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy szabályszerüen kiállított és 15.000 (tizenötezer) korona bánatpénzzel felszerelt ajánlataikat a vagyonközség erdőhivatalához Karánsebesen

1910. évi november hó 28-án délelőtti 11 óráig

annál is inkább nyujtsák be, mivel bánatpénz nélkül, elkésve érkezett és távirati uton benyujtott ajánlatok figyelembe vételtni nem fognak.

Az ajánlatokban az eladásra kiirt összes fatömegért megajánlott tőár számokkal és betükkel tisztán és minden kétséget kizáró módon kiirandó és az ajánlattevő ajánlatában kijelenteni köteles, hogy a részletes faeladási feltételeket, melyek alulirott hivatalnál, valamint a vagyonközség orsovai erdőgondnokságánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők, ismeri és magát azoknak minden tekintetben feltétlenül aláveti.

Karánsebes, 1910. évi október hó 15-én.

A volt 13. számu román-bánsági határőrezredből alakult vagyonközség erdőhivatala.

Szám: 617—1910.

Pályázati hirdetmény.

Sopronvármegye tekintetes közigazgatási erdészeti bizottságának megbizása alapján az ágfalvi és nagycenki kerületi

erdőőri állásra

800 korona évi fizetéssel ezennel pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak az erdőőri állásra 24 évet betöltött és 35 évnél nem idősebb okleveles erdőőrök.

A folyamodók kérései sajátkezüleg irandók és

1910. évi november 12-ig

az alanti hivatalhoz adandók be.

A kérvényhez csatolandó 1) erdőőri oklevél, 2) keresztlevél, 3) orvosi bizonyitvány, 4) szolgálati bizonyitvány, 5) erkölcsi bizonyitvány. A magyar nyelvnek szóban és irásban való tudása elengedhetetlen kellék, a német nyelv tudása pedig előnyt biztosit a pályázónak, azért a folyamodó kérvényében ezen képességét felfelsorolni köteles.

Amennyiben okleveles egyén nem pályázik, jó minősitéssel biró kiszolgált katona-altisztek és csendőrök kérvénye is figyelembe lesz véve.

M. kir. állami erdőhivatal.

Sopron, 1910. évi október hó 11-én.

Parragh,
m. kir. főerdőmérnök.

A Sajóvárkonyi erdőhivatalnál egy

erdőmérnök-gyakornok

felvétetik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

743/1910. szám.

Árverési hirdetmény.

Biharvármegye élesdi járásában fekvő Serges község volt urbéreseinek tulajdonát képező erdőben a földmivelési m. k. ministerium 18352/1910. sz. rendeletével kihasználásra engedélyezett 26 kat. holt területén található, hivatalos becslés szerint mintegy 1475 m^3 tölgy műfa és 2009 m^3 különféle tüzifa tömege egészben, tövön **1910 évi november hó 22-én d. e. 10 órakor** Serges községházánál zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen becsáron felül el fog adatni.

A hivatalosan megállapított becsérték, mint kikiáltási ár 26171 K (huszonhatezeregyszázhetvenegy korona), bánatpénz 2617 K.

Szabályszerüleg kiállított és 10% bánatpénzzel felszerelt zárt irásbeli ajánlatok szóbeli árverés kezdete előtt az árverelő bizottsághoz nyujtandók be, ellenben szabálytalan és hiányosan felszerelt, utó és távirati, nemkülönben becsáron alóli ajánlatok visszautasíttatnak.

Az árverési feltételek és részletes becslési adatok a nagyváradi m. kir. járási erdőgondnokságnál és a nagyváradi m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyvárad, 1910. évi október hó 22-én.

M. kir. állami erdőhivatal.

Faeladási hirdetmény.

Mirkvásár község **1910. évi november hó 21-én délelőtt 10 órakor** a községi irodában elad zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverés utján 600 drb. műszaki célokra alkalmas tölgyfát, melynek fatömege 1417 tm^3, s pedig műfa 449 tm^3, tűzifa 968 tm^3.

Az átlag 50 cm. vastag törzsek fűrészárukra kiválóan alkalmasak. Becsérték és kikiáltási ár 10000 korona.

Bánatpénz 10 százalék, vagyis 1000 korona.

Az árverési feltételek a kőhalmi kir. erdőgondnoksággnál és a községi elöljáróságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Mirkvásár, 1910. október 24-én.

A községi elöljáróság:

Zerbes János, jegyző. **Meburger János,** bíró.

Munkatársainknak szives tudomásul!

Szerkesztőségünk a „Magyar Erdész" irányával és elveivel megegyező minden erdészeti és vadászati tartalmu közleményt elfogad és közöl.

Minden közleményért fizetünk irói dijat és pedig:

Átdolgozást nem igénylő eredeti értekezésért, egy nyomtatott ívnyi terjedelemben (8 oldal) 64 koronát; átdolgozást igénylő cikkekért, szabad fordításokért 32 koronát.

Az irói dijakat az év végével számoljuk el és küldjük szét, de kivánatra az irói dij azonnal a cikk megjelenése után is fizethető.

HIRDETÉSEK.

A hirdetések vagy a kiadóhivatalnak **Jólsva** (Gömörmegye) küldendők, vagy Székely és Illés könyvnyomdájának **Ungvárra**.

Hogy a hirdetések idejében megjelenhessenek, föltétlenül szükséges azokat a lap megjelenése előtt 3—4 nappal beküldeni.

A beküldés **legalább** három nappal minden hó 1-e és 15-e, azaz a lap megjelenési ideje **előtt** történjék, nehogy a hirdetés lemaradjon.

Hirdetési dijak:

Egész oldal . .	40 K	Negyedoldal . .	10 K
Fél oldal . . .	20 K	Nyolcadoldal . .	5 K

Táblázatos kimutatások dija, a nyomdászatnál divó szokás szerint, kétszeres.

Kishirdetések dija minden szórt 8 fillér.

Többszörös és állandó hirdetőknek megfelelő kedvezményt adunk.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. november 15. 22. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÖVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

Erdőgazdasági politika.

Irta: *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos.

(4)

7. §.

I. Az 1879. évi XXXI. t.-c.

Az erdőtörvény rövid tartalma következő. Az első cim szól az erdők fentartásáról melyet következőleg rendez, u. m. a) *általánosságban a véderdő* (védőerdő, amely a talaját s egyéb területeket s tárgyakat védelmez, tehát nem tévesztendő össze a védett, t. i. tilalmazott erdővel), *feltétlen erdőtalaj* (állandóan csupán erdőmivelésre alkalmas talaj) minősítés kimondásával és ezeken a használat korlátozásával, futóhomokon *irtási tilalom, általános legeltetési határ* megállapítása utján, *elemi károk* ellen való védekezés mód meghatározása mellett; b) *különlegesen* bizonyos erdőkben rendszeres kezelést tesz kötelezővé; életbelépteti az *erdőfelügyelők intézményét*, rendszeres kezeléshez szakképzett *erdőtisztek s erdőőrök* alkalmazására kötelezi az erdőbirtokost, (akik egyuttal erdőrendészeti közegeknek is tekintetnek) és *büntető határozatokat* tartalmaz. A második cim az *erdei kihágások* (lopás, károsítás) eseteire nézve intézkedik.

Folytatólag az *erdei termékek szállitását, kopár területek beerdősitését szabályozza.* Ötödik cime *országos erdei alapot* szervez. Befejező cim a záróhatározatok.

Mindenik cimnek részletes tárgyalását mellőzöm, mert ez maga külön tanulmány volna s itt röviden csak arra szorítkozom, hogy a törvénynek némely oly intézkedéseit vegyem tárgyalás alá, amelyek változtatást igényelnek.

1. Első cim. Az erdészeti közigazgatás (vonatkozással az 5. §-a) következőleg van szervezve:

Első fokú hatóság, a közigazgatási bizottság kebeléből alakított 3 tagu erdészeti albizottság, amelynek véleményező hivatalos tagja a kir. erdőfelügyelő s választható bele egy vagy több szakértő kültag.

II. fokú hatóság a minister, de az I. fokunak minden határozata felebbezhető hozzá úgy, hogy a legcsekélyebb ügy is a minister elé kerülhet.

Ez a központosító rendszer, az 1867 után következett éveknek irányelve, mert akkor az ujonnan szervezett magyar állam tekintélyét kellett megalapitni.

Ma a központosítás már idejét multa, mert a cél most más. Ugyanis ma nem az a cél, hogy az államhatalomnak tekintélye az erdészeti véghatározatokkal öregbittessék, hanem hogy az államhatalmat ma nemcsak elismerő, hanem támogató mai társadalomnak erdőgazdasági igényei kielégitést nyerjenek.

A hátrány az erdészeti közigazgatásnak nehézkességében s a foganatosításnál kicsinyekre való kiterjeszkedésében nyilvánul, aminek gyökere pedig abban található, hogy az I. fokú hatóság csak határoz és a II. fokú dönt még a legcsekélyebb esetben is és az erdőrendészeti közegeknek semmiféle hatáskörük sincsen.

Igy p. o. az életből vett következő eset: Egyik községben a záporeső viztömege elvitte a köz-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ségen átfolyó patakon gyalog közlekedést fentartó három gyaloghidnak gerendáit.

És mi történik, — a kérvény beadásától számított három hó alatt jön az engedély s ujolag 3 hó mulva adatott ki, hogy ezt tudomásul vette a minister. (Hogy közlekedtek addig?)

Egyéb tekintetben is igen hátrányos a központosítás, mert p. o. nagy szárazság alkalmával, a minister engedélye csak akkor tette lehetővé a különben tilalmazott helyeken a legeltetést, amidőn a fű ott már elsült s úgyszólva értéktelenné vált.

Sok ily eset fordul elő.

Valjon van-e szükség arra, hogy ily esetekkel a minister foglalkozzék; valjon van-e ok arra, hogy az ily csekély fontosságu ügyben a minister döntsön s valjon nem volna-e más fórum, amelyik ily ügyekben eljárhatna? s a társadalom igényeit gyorsan kielégíthetné?

Ily esetekben sem szükség, sem pedig ok sincsen arra, hogy a minister közbelépjen, mert nem forog kérdésben semmi oly különös nagy érdek, amely ministeri határozatot igényelne, hanem elvégezhetné alsóbb fórum, vagy a törvény szerint erdőrendészeti közeg, amely az igényeket gyorsaság tekintetében is kielégítené s fenti példánál nem lett volna az illető község lakossága vizben, hosszabb ideig való átgázolásra, avagy az engedélyt megelőző, de törvénysértést elkövető eljárásra reá utalva.

Az egynehány fának felhasználása semmi esetre sem országos érdek és másokat nem sért, miért kell tehát hozzá ily nagy aparatus?

Ez hibája a törvénynek, a melyen egyik legujabbi rendelet is csak részben segített.

Miért adatott ki a rendelet? A törvény hibáját akarta mérsékelni?

Ha törvény valami s nem jó a mai korhoz, a törvényt kell megváltoztatni.

Másik hátránya a törvénynek az erdőfentartás tekintetében a kétoldaluság, mert a mig az u. n. lekötött erdőbirtokok fentartását szabályokkal biztosítni igyekszik és az ezekre alapított rendeletek, sokszor igazán felesleges túlgondosság és aprólékosságig mennek (ami az erdészettől való idegenkedésnek sokszor vált szülő okává), addig egyéb erdőknek fentartását csakis a feltétlen erdőtalajhoz köti.

Annyira nincs az erdőfentartás általánosítva, hogy még azt sem mondja ki, miszerint az összes erdőbirtokok őrzendők, mig a kötött birtokoknál 10 év mulva csak vizsgát tett őrök volnának alkalmazhatók.

Mi ezeknek ma az eredménye? Az hogy az erdőállomány a hivatalos kimutatásban is egyre fogy, nem csak a valóságban. És az adatok nem is mindenütt pontosak, mert a régi adatokat egyszerüen fentartják, holott az illető erdőt már régen kiirtották.

1893-ban 13,300.000 k. hold erdő volt Magyarországon. Ma már csak 10,500.000. 15 év alatt apadt 2,900.000 k. hold; egy évre esik tehát 193.000 k. hold apadás. Mi ennek az oka? Bizonyára először, hogy igen felületesen irattak össze, másodszor, hogy a rossz adatok nem javíttattak. És e mellett papíron annyira megy a gondosság, hogy a nyilvántartásban a századrész területeknek tizedrészéig való kikerekítésének a módozatokat is rendelet állapítja meg. A kicsinynyel törődik, a fontosabbal a nagygyal nem.

Visszatérek az őrzésre. Az őrzés tekintetében a törvény egyáltalában nem volt pontosan végrehajtható.

A közönség segített a törvény hiányán, mert mindenik erdőt őrizteti.

Nem lehetett a kötött birtokokat vizsgázott őrrel őriztetni, mert oly költséget a kisebb birtokok el nem birhatnak. Igy jöttek létre az u. n. közös erdőőri intézmények, a midőn már az ellenőrzés és felügyeletet a közös erdőőr részben átveszi, de az erdőt kénytelen a birtokos külön erdőkerülővel őriztetni, mert a közös egymagában meg nem oltalmazhatja.

Törvény szerint csak vizsgázott erdőőr tehetne esküt. Ma már egy rendelet másoknak is megengedi.

Igy kell a hibákat lassan reparálni. De törvény utján kellene.

Igy a törvény csak a foltozott ruha képét öli fel.

További hiány a felügyeletben rejlik. Ugyanis a törvény alapján szervezett felügyelőség, költség-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kimélés miatt oly nagy kerületekre van beosztva, hogy a törvény 34. §-ának, mely szerint az erdőfelügyelő a kerületét évenként ugy köteles beutazni, hogy az erdők állapotáról évenként meggyőződést szerezhessen, — lehetetlenség. És épen a magánerdőket kénytelen mellőzni.

Más szervezet volna tehát létesítendő az erdőfelügyelőségre nézve, ugy hogy az egyéb teendőt végző állami erdőtisztek is egyesíttetnének a felügyelőséggel s hivatalos utjaikban az ellenőrzést is gyakorolnák, amelynek teljesítése végett ma az erdőfelügyelőség külön utazik s ez nagy költséggel is jár.

A mig ez meg nem történik, a mai állapotok csak rosszabbodni fognak.

E kérdést mindig kényes kérdésnek tekintették, én azonban leirom a hibákat. Általában úgy áll a dolog, hogy az erdőfelügyelőség, nehány évi gyakorlattal biró erdőtisztnek alerdőfelügyelővé való kinevezésével egészitteik ki. Az alerdőfelügyelő az irodai pontosság s a túlhajtott statistikus szerepét tanulja el s kevés gyakorlati tapasztalatait is elfeledi mire erdőfelügyelő lesz, s a kezelési nehézségeket már nem ismervén, ellenőrzi azt, a mihez ma már semmi gyakorlati érzékkel sem birhat. Sőt van olyan, aki a kezelést nem is tudná haszonnal vezetni. Mivel pedig a magán erdőbirtokokon ugyszólván alig van teendője, mert a törvény hiányos: a kötött birtokokon keresi teendőit s itt annyira nehezíti, gátolja s gáncsolja a kezelést, hogy ez csakugyan békóba kerül a sok nem gyakorlati beleszólás miatt és sok anyagi kárt is okoz a beleavatkozás az erdőbirtokosoknak. Különösen áll ez az 1898. évi XIX. t.-c. alapján szervezett állami kezelésre, holott ebbe bele sem szólhatna az erdőfelügyelő, mert hiszen ebben a törvényben az erdőfelügyelő még csak felemlitve sincsen. A beavatkozást az erdészeti bizottság utján gyakorolja, kiváltként ha ennek előadói tisztét reá bizzák, mert ekkor hatalmi kérdést csinálhat belőle és megtörtént az az eset is, hogy az erdészeti albizottságot eszközül tekintette, felhasználta titkolt feljelentésekre stb.

Ideje volna ilyeneknek elejét venni.

És erről a témáról elég ennyi. Ha valaki fenti állításaimat túlzottaknak veszi: irásbeli bizonyítékokkal szolgálhatok.

Lehet kérdeni: mi volna a helyes? Csakis az oly szervezés, hogy az országban lakó állami erdőtisztek (ugy állami, min: kincstáriak) egy-egy kerületben gondnokságuk területén minden erdőre felügyelnének s az erdőfelügyelői főnöki teendőket az ő főnökük gyakorolná. Ezenkivül mindenik erdőtiszt megfelelő hatáskört kapna. (Az erre vonatkozó részletek nem e tanulmánynak tárgyai.)

Ily szervezést egyik törvény sem tilt, az ellenőrzés ezzel egyszerübb volna, kevesebb költséggel járna, kevesebb erdőtiszt elég volna hozzá s igy előléptetési viszonyaik a kevesebb létszám mellett ugyanakkora költséggel nagyon javulhatnának.

Végrehajtatlan a törvény 18. §-a, hogy a rendszeres üzemtervek 5 év alatt készitendők el, mert hiszen ma, 30 év mulva, nincs rendszeres terv az ily erdőknek 30%-ára.

Az ily állapotot nem türni kellene, hanem segitni kellene rajta.

Helytelen a törvényben, hogy az erdőtisztek s erdőőrök egy ugyanazon esküt tartoznak letenni s igy az erdőtisztek csak egyszerü fogdmeg közegek.

Az esküben még az sincs megemlítve, hogy az erdőtisztek a törvényeket megtartják.

A törvény intézkedéseiből folyik s rendeleteken alapszik, hogy bármelyik birtokos, ha akarja, bármely alkalmazottját erdőtisztnek ismertetheti el hivatalosan, még ha az elemi ismereteken kivül egyébbel nem is rendelkezik.

Tehát okleveles erdőtisztekével egyenlő társadalmi előnyöket is adhat bárki, habár csekély erdőbirtokkal rendelkezik is.

Nehézkes a törvény azért is, mert minden rendszeres gazdasági tervet a ministernek kell jóváhagyni, avagy az ideiglenes gazdasági tervet megállapítani. E miatt kellett a ministernek egy holdnál kisebb erdőkre nézve fenti tekintetben intézkedni, pedig már ezekben csak nincs kötve annyi országos érdek, hogy ministeri megfontolást igényeljen.

Több apróbb hiány vagy időközi változás követelte módositás merült még fel, amelyeket azonban itt felesleges elősorolni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az a fő itt, hogy a hibákat nem leplezni, hanem helyesbíteni kell.

2. *Második cime* a törvénynek az erdőbirtokost az anyagi károsodástól óvja.

Ennél az a fő hátrány észlelhető, hogy az erdei kihágás ha 60 K nál nagyobb összegü, az erdőtiszt nem járhat el benne, mert vétség, illetve büntett az erdei kihágás, s így hosszadalmas az eljárás.

3. *A harmadik cim* a kopár területeknek beerdősítéséről szól. Ez egészen alapjában átdolgozandó, mert az erdősítő társulat eszméje, sehogysem illett be eddig az életbe.

4. *A 4-ik cim* az erdei termékek szállítását szabályozza.

Ennél kisebb jelentőségü intézkedések volnának teendők.

5. *Az országos erdei alap,*

6. *A záróhatározatok* a tapasztalatok és az előző részek uj átdolgozásának megfelelőleg volnának átalakítandók.

II. Az 1890. évi XIX. t.-c.

Tudtommal fényesen bevált, mert az érdekeltek meg vannak elégedve.

A céltudatos vezetés itt, ahol van mit értékesíteni, szép eredményt mutatott fel.

Arról, hogy mily hiányai volnának vagy vannak, tudomásom nincsen.

III. Az 1898. évi XIX. t.-c. (a községi s némely más erdőknek állami kezelése).

Ez a törvény az 1879. évi XXXI. t. c.-t egészíti ki, t. i. a kisebb birtokokon a rendszeres kezelés az erdőtörvény alapján nem volt kellően életbeléptethető, mert drága volt.

Hogy a birtokosok a törvénynek eleget tehessenek s az erdők fentartása ezzel biztosabbá váljék, a birtokosok költségén, de állami hozzájárulás mellett, az összes kisebb kötött erdőbirtokok állami kezelés alá vétettek az 1898. évi XIX. t.-c. által.

E törvény két cimre oszlik: I. Az erdők állami kezeléséről. II. A volt urbéresek s közbirtokosságok tulajdonában lévő, osztatlan állapotban lévő s közösen használt erdőknek gazdasági ügyviteléről.

Hogy az erdőfentartás elve mily nagy mértékben nyert ezáltal és az 1879. évi XXXI. t.-c.-nek mily kisegítője, felesleges fejtegetni. Ellenben a módozatok tekintetében már lehet orvoslandókat találni.

I. Az erdők állami kezeléséről.

A tiz éves gyakorlat azt mutatja, hogy az erdőtörvénynek ezelőtt már 10 évvel s ma is jelentkező alapelve, t. i. a központosítás (melyhez ez a törvény is alkalmazkodik), ennek a törvénynek jótékony hatását erősen kevesbíti.

Szerveztettek állami erdőhivatalok s ezeknek alárendelt erdőgondnokságok, de ezeknek semmiféle hatásköre sincsen a birtokosokkal szemben; még azt sem tehetik meg, amit magánosoknál az erdőtiszt megtehet, hogy a hirtelen felmerülő faszükségletet a következő vágástérről fedezze. És ez még egyetlen szálfával szemben is így áll, mert amint egy rendelet kimondja, a törvény nem ruházta fel hatósági jogkörrel az erdőhivatalokat.

Ez mindenesetre módosítandó volna, mert az erdőbirtokost a főcél és érdek ellenére lekötí és megbénítja a kezelést s írásbeli teendőit nagyban szaporítja.

De miért is nincs felruházva? Okát csak a rendszerben keresem, melyhez annyira hozzá vagyunk fűzve, hogy a legcsekélyebb változtatástól irtóznak az intéző körök.

Ennek egyéb okát nem tudom, pedig ha egy utólagos rendelet szerint, a közig. bizottságnak erdészeti albizottsága vagy ennek elnöke az erdőtiszt véleménye alapján valamit megengedhet, miért ne adhatna engedélyt az erdőtiszt, aki képes kellően megítélni — mert ismeri — a helyzetet, holott az említettek nem ismerik.

Ha képes reá az erdőtiszt, fel kell a joggal ruházni, hogy a következő sokszor ismétlődő kétszeres eljárás mellőzhető legyen. Ugyanis, ha az erdőtiszt kint jár s az erdőbirtokosnak szüksége van gyorsan nehány darab fára, ma az erdőtiszt a legközelebbi vágástérről sem jelölheti ki, hanem meg kell szereznie az engedélyt s újólag ki kell mennie a kijelöléshez.

Ez tehát idő- s költségpazarlással jár s ha gyorsan kell a fa, a birtokos a lassú eljárás miatt nem is kérdi, hogy kivághatja-e, hanem kivágja onnan, ahonnan neki tetszik s bizony

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

csak minden századik esetben lehet véletlenül rájönni.

Mundus se expediet — túlteszik magukat a reájuk nehézkes, sőt gyakran káros — az erdőtisztekre kedvet vesztő és szégyen hozó — szabályon.

Mert ugyanis mit gondol a parasztbiró, hogy milyen ember ez az erdőtiszt, ha ennyit sem lehet reábizni!

Nemcsak meg nem okolt tehát, hanem még erkölcsileg káros is ez az eljárás úgy a birtokossal, mint az erdőtiszttel szemben.

Előfordult egy eset, kerítéshez 15 tölgyfára volt szüksége a birtokosnak. Két hét alatt megvolt az engedély; kimentem jelölni. A fa értéke legfeljebb 100 K volt s az eljárási költség 50 K.

Másik szükségként jelentkezik, hogy az erdőhivatalok az erdőfelügyelőségekkel egyesítessenek.

Azt mondta egyik szaktársam erre, aki 25 évi szolgálata alatt alig töltött 5 évet a gyakorlatban, hanem mindig a ministeriumban volt alkalmazva, hogy képzelek ilyet, — a kezelést s felügyeletet egyesítve szervezni.

Pedig nagyon hibás s alapjában téves a véleménye s mutatja, hogy nem ismeri a külső életet, mert az erdőfelügyelő nem az állami erdőtiszteket ellenőrzi, hanem az erdőbirtokossal szemben a törvény intézkedéseinek megtartását, amiért a hatósággal szemben a birtokos felelős s a kezelő-erdőtisztet ellenben magánerdőknél a birtokos vonja, állami kezelés alatt álló erdőknél pedig az állam vonathatja másodsorban felelősségre.

Ha az erdőfelügyelő volna a főnök, akkor ez mindent ellenőrizhetne, úgy, mint ma csak ketten együtt tehetik és ezért nincs aztán egyöntetűség.

Sőt gyakran éppen ellentétbe jönnek s a kezelés gyakorlati részének sok nehézséget, többször pedig az erdőbirtokosnak egyenesen kárt okoz, hogy fiatal avagy kellő gyakorlattal nem birók jogosítva vannak beleszólni, és az úgy nagy kárára idősebb s hosszu gyakorlattal biró erdőtiszteknek munkáit (amint bizonyítni tudnám) alaptalan bírálgatás s vád tárgyává tenni. Elég erről ennyi.

S az állami erdőhivataloknak szervezete sem felel meg az élet követelményeinek a mai helyzetben, mert az erdőhivataltól függetlenül is dolgozhatnak az alárendelt erdőgondnokságok és a míg az ellenőrző hivatalfőnök lefelé csak utólag intézkedhetik, felfelé éppen le van kötve. És midezek mutatják, hogy a mai főrendszer: a központosítás a végszálakon nincs végrehajtva s ezért nincs egyöntetűség, amely ha az erdőgondnokságok nem külön önállóan működnének s nem volnának szétszórva, egymást kisegíthetnék, eszmecseréket folytathatnának, az egyöntetűség s ellenőrizhetés meg volna, és nem kellene annyi írásbeli teendőt s olyanokat végezniök, amelyeket olcsóbb munkaerő is teljesíthet.

Milyen a m. kir. állami erdőhivatal? Legtöbbnyire egy erdőtisztből áll, az alárendeltek másutt laknak. Hogy mégis a lapokban, különösen az erdélyrészi vármegyékben az állami kezelés által elért eredmények ki vannak emelve: nem a rendszer érdeme, hanem az illető erdőtiszteké.

*

Egyébként az állami kezelésnek 10 évi eredménye, az erdőbirtokok nagyobb tulajdon biztosságában, javult gazdasági állapotában mindenütt észlelhető s ha még jövedelmezőségileg nem is elégíti ki nagy átlagban a hozzáfűzött reményeket: ennek oka abban rejlik, hogy az átvett erdők rendezetlenek, sok esetben pusztuló félen levők s kiaknázottak voltak.

A birtokosok részéről jobb bírálatot e tekintetben csak ujabbi 10 év kelthet, amely alatt az eredmények szembetünőbbek lesznek s anyagi előnyöket nyujtanak és az erdőbirtokosok csak ezt látva fogják általában felfogni az állami kezelés jelentőségét, amelyet ma legnagyobbrészt tehernek tartanak.

II. A közösen és osztatlanul használt erdőknek gazdasági ügyviteléről.

A törvénynek ez a cime önkormányzatot ad az erdőbirtokosoknak és ehez szervezkedniök kell.

A cél igen helyes, de az a baj merült fel, hogy az erdőbirtokosoknak zöme nem bír kellő értelmiséggel a cél megértésére s ennek alapján a foganatosításra sem.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az volna a tapasztalatok alapján a törvénybe felveendő, hogy mindazon birtokosságoknál, a melyeknél a kellő értelmiség nincs meg, avagy amelyeknél utólag ez a hiány mutatkozik, ideiglenesen a községi elöljáróságot bízhatja meg a közig. bizottságnak erdészeti albizottsága a teendőknek végzésével mindaddig, amig a kellő értelmi vezetés biztosítottnak nem látszik.

Ezzel el volna érve, hogy nem nehezednék az állami erdőtisztekre az az éppen nem szakfeladat, hogy az erdőbirtokossagokat szervezze, tanítsa (p. o. a közönséges törteket papir szétdarabolásával kellett egy helyen magyaráznom), ellenőrizze. És ezek a teendők évről-évre jobban halmozódnak s az erdőtiszteket, a tulajdonképeni szakteendőktől igen nagy mértékben elvonják. Ezenkívül a törvénynek ez a része, a birtokosok ügyeinek intézésében túl hosszu határidőket szab ki, úgy, hogy p. o. a 2000 K-nál nagyobb értékü eladás esetén 130—145 nap szükséges az eladásnak érvényessé válásához. Ez túlhosszu a fakereskedőkre s e miatt a birtokosokat veszteség éri, mert kevesebbet kapnak a fájukért.

Jellemző, hogy az ily hosszu határidőkre vonatkozólag az a felfogás, hogy „így van világosan megállapítva, tehát nem lehet másként."

Ha a nem vizsgázott erdőőröket rendelet alapján fel lehet eskettetni, ezen is lehetne rendelettel segíteni.

Jobb azonban alapjában segíteni s a törvényt módosítani, mely módosításra 10 év tapasztalata bőven elég.

8. §.

Erdőhasznosítási politika hazánkban.

Nem tagadhatja senki sem, hogy hazánkban ne történt volna meg minden, amit az erdőhasznosítás tekintetében lehet tenni. Sajnos azonban, hogy fakereskedelmünk függő helyzettel bir, de ez nem az erdőgazdasági politika, hanem más országos politika irányának következménye.

Szolgáljon tehát mentségül, hogy a békóba kötött erdőgazdasági politika nem oka.

Vegyük sorban a hasznosítási eseteket.

A hasznosításnak mint előadtam szabad kezet kell engedni, ha az erdőfentartási elveknek érvényre emelése biztosítva van.

És nálunk nincs meg a szabad kéz, mert túlbefolyást gyakorol a fentartás, még pedig a részletekben és az aprólékosságban.

Ez áll a kötött birtokokra; ellenben a magánbirtokokra nézve az erdőfentartási intézkedések hiányosak.

A kötött birtokokon ugyanis a hasznosítást háttérbe szorítja a fentartás, mert a gazdasági kezelestervektől bármily eltérés csak sok utánjárással lehetséges és a gazdasági tervek, nagyon elméleti oly szabályok teremtette utra vannak terelve, amelyeket maguk a németek, (kik közül a szabályokat néhány szakember túlbuzgóan hangoztatta) ma maguk is félretettek.

Ma minden kicsinyt kérni kell. Ezt hangoztatják az erdőfelügyelők.

Hiába sorolja az 1879. évi XXXI. t.-c. az erdőtiszteket az erdőrendészeti közegek közé, nincs semmi hatáskörük.

És ez illik is ahhoz, hogy hatalmi kérdéssé váljék a legkisebb ügy.

P. o. valamelyik birtokosnak nehány évig nincs szüksége fára s az engedélyezett vágástért nem használja ki mindaddig, mig az eladásra kedvező alkalom nem kinálkozik. És most mit kell tennie: kérvényt kell beadni, hogy engedélyeztessék ez az utólagos kihasználás, mert az üzemtervben elő volt irva, hogy melyik évben szabad kivágni.

Nézetem szerint a kihasználási engedély nem kötelesség, hanem jog, amelyik nem évül el s elévülése sem törvényben, sem rendeletben, sem az üzemtervben (kezelésterv) nincs felemlítve. (Legujabban egy közig. birósági itélet ezekre kimondta, hogy az üzemtervben már benne van az engedély, ezt nem a közig. erdészeti bizottság adja s így feltételeket sem szabhat hozzá.)

Megkísérelteteti, hogy az üzemtervbe bevitetett, miszerint a 10 évi vágásterületen belől szabadon lehessen a vágásokat az erdőtiszt engedélye mellett hasznosítni.

Töröltetett ez a tétel — erdőfelügyelői hatalmi kérdésből, — a tartamos használat (az állandó jövedelmeztetés) megsértésének okul való felhozása mellett.

Valjon lényegileg nem mindegy-e, hogy ki engedélyezi a használatot, ha a tartamosság

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

így is, úgy is meg volna sértve és valami nagyobb érdek vagy értékről volna szó.

Hogyan volna pedig itt a tartamosság megsértve, mikor azon a vágástéren levő fa a mai haszonélvezőt már illette volna. Tegyük fel, hogy egy hitbizományi birtalónak pénze kamatozásra be van téve s fel van halalmazva, hogy a pénzintézettől a kamatokat évenként felveheti. Valjon kell-e ahoz külön engedély, hogy két évről vagy több évről utólag egyszerre vehesse ki. Ehez bizony nem kell. De az erdőnél már kell, a tartamossági tulzó elmélet miatt.

Visszatérve a tárgyamra a jelen állapotra, egyik birtokosnak jó alkalma nyilik, hogy fáját a felszökött árak mellett kedvezően eladhassa.

Folyamodik; de hossza a hivatalos ut p. o. magán hitbizományoknál közig. erdészeti bizottság átteszi az erdőfelügyelőhöz, ez kimegy a helyszínére s ezután az iratokat visszaküldi aztán gyülésen a bizottság megengedi s a főszolgabiró s körjegyző utján jó ha megkapja az erdőbirtokos három hó alatt. Az állami kezelés alatt álló birtokosnál pedig ez a legrövidebb ut: a m. kir. járási erdőgondnokság vezetője kiszáll, jelentést tesz, kiszáll az erdőhivatali főnök s elküldi az iratokat a kir. erdőfelügyelőhöz, ez ismét kiszáll s az iratokat átteszi a közig. erdészeti bizottsághoz, ez kiadja az engedélyt az erdőhivatalnak, ez a gondnokságnak: ezután a járási erdőgondnokság becsüli a fatömeget, a becslést felülvizsgálja a hivatalfőnök s kiiratik az árverés. És ez az 1898. XIX. t.-c. II. cime alá tartozó birtoknál még következőkön megy át: az elnök 15 nappal előre gyülést hiv egybe, a gyülés elhatározza a folyamodást, de 15 napot meg kell várni az esetleges felebbezés miatt. Ha nincs felebbezés, beadatik a kérvény a m. kir. jár. erdőgondnoksághoz stb. mint fent és amint kiiratott az árverés, gyülést is hiv össze az elnök. Ez a gyülés az árverés eredménye felett nyomban határoz, de határozata 15 napig nem érvényes és ha a becsérték 2000 K-nál nagyobb, beadja az iratokat a közig. bizottsághoz s ennek határozatát még 30 napig várni kell. Ez a legrövidebb ut és mint ilyen legkevesebb 130 nap. Amig jár az ügy, ez alatt ha az árak le nem száltak, eltelik a vágatási idő s nem lehet jól eladni a fát. És miért szenved kárt a birtokos? Azért, mert a szigoru tartamosság csak engedély mellett mellőzhető, pedig a birtokos joga nem évült el.

A tulgondoskodás tehát az életben csak káros gát és nyüg. Nem hogy segitségére volna az állam a hasznosításnak, hanem még törvényesen neheziti is és e tulnehezités még költséggel is jár.

Számtalan példával lehetne illusztrálni e nehézségeket.

Nem tagadhatom, vannak egyes esetek, amidón a sokáig huzódó kérdésből kibukkan valamely terv, amelyet valaki saját használa kigondolt, hogy a birtokost megkárositja. Kitutódván, meg lesz akacályozva; de az a baj, hogy ily esetnek előfordulását aztán mindenütt vizsgálni kell s ez a nehány eset, az összest ujra még több nehézséggel sujtja.

És valjon aki a birtokost megkárosítni akarta, nem arra számított-e, hogy a sok hozzászólás alatt és ezek miatt válik lehetővé?

Ha már most ily sok nehézség közt a kereskedő keveset ad a fáért, mert hiszen a fáradságáért s pénzének kamatáért nyereségre kell szert tennie, a birtokos vallja kárát.

Az általános elmélet továbbá különösen a kisebb erdőkben teszi nehézkessé a hasznosítást.

Oly annyira túlhajtott a fentartásból eredő mai sok korlát, hogy a fakereskedők kénytelenek voltak a kormányhoz fordulni, hogy a megvett fának kivágatására kiszabott határidők „feltünően“ rövidek.

Második fő baj tehát, a fentartási elveknek a hasznosítás rovására való túlérvényesítése.

Harmadik baj, szintén a másodikban gyökerezik t. i. hogy az erdőgazdasági politikában a fentartás, a mezőgazdákkal szemben tulmerev álláspontot foglalt el s a mezőgazdákat maga ellen ingerelte, mert a mezőgazdaságnak a mult évtizedekbeli nehéz helyzetekben, nem sietett kellően segitségére.

Emiatt mellőzte is a mezőgazdaság az erdészetet.

Ugyanis az erdőtörvény mintájára legelőtörvény tervezetet készittetett az Országos Erdészeti Egyesület. A mezőgazdák, kik az értekez-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

letre híva voltak, egyenként szó nélkül elmaradtak. Nem is lett a törvénytervezetből semmi sem.

Most, hogy a telepítési törvényjavaslat készült, egyetlen erdész sem kérdeztetett meg.

Nagy mellőzés, nagy kár az erdészetre s az lehet az egész országra.

Erdőgazdasági politikusaink nem számoltak azzal, hogy ma Magyarországon (akárki akármit állit is) a főtényező a buza. Ez tartja fenn az országot s nem a fa, mert ilyenek a viszonyaink. Hiába való tehát az ellen küzdeni, hogy ne a mezőgazdaság legyen a vezető. Ehez van kötve sokkal több érdek s ez fog ezentul is dominálni.

Az erdészetnek csak magát kellett volna védeni és nem a mezőgazdák rovására gyarapodni akarni; sokkal megfelelőbb lett volna ideiglenesen legelőket átengedni p. o. 5 évre, a beerdősítési költség többletnek a faérték veszteségnek pótlása mellett, mintsem a mezőgazdákkal ellentétbe jutni.

A megegyezés mindig sikerülhet; az eddigiek ugyis az erdészet rovására történtek. Erre is vonatkoznak az általános részben azok, a miket mondottam, hogy „az a politika bölcs és előrelátó, amely az elveket ugy tudja életbe léptetni, hogy velük más érdekeket nem sért, a jövő érdekében azonban az erdőgazdaságot megvédi; az általános jólétért, ha kell, tud áldozatot is hozni, de viszont ha a közboldogulás érdekében saját célját előmozdítani akarja, ehez másoknak áldozatkészségét is meg tudja nyerni."

Az áldatlan harcnak meg kell szünnie, mert hiszen alapja is részleges, t. i. abból származik, hogy 1880. évig a kincstári erdészet, a kincstári bányászat és gazdaságnak alá volt rendelve s az itt előfordult kellemetlenségek árnya, most országosan jelentkezik, mert a kellemetlenségek utóérzetét, erdőgazdasági politikusaink annak idején, nemcsak magukkal vitték, hanem beoltották az utódoknak egy részébe is.

Ennek meg kell szünni!

(Folyt. köv.)

A rentábilis jövedelem-eloszlás az erdőértékszámítástan fejezeteiben.

— Elemzések az erdőértékszámitás köréből. —

Irta *bágyoni Szabó Endre*,
tanársegéd a m. kir. bány. és erd. főiskolán.

(Folytatás.)

V. *Az erdőjáradék értékelésének elemzése.*

Egyrészt az *erdő*-re = *talaj* + *álló fatömeg*-re alapított járadékos termelésnek (III—3.) definiciója, másrészt az erdőjáradék, mint gazdasági cél, értékelésének elemzése által feladatává az erdőérték számítástannak: a talaj és a valamennyi álló fatömeg reális értékeiből annak a vágásforduló-időtartamnak mérőszámát leszármaztatni, melyben említett fekvőtőkéink az általuk szolgáltatott jövedelemmel a legkedvezőbb arányban állanak.

A tiszta évi jövedelem, mint a vágható koru korfokok adta nyerstermény-fölöslegek értékei: a positiv (Vf) és a (f. ö, c) bevételek algebrai összegéből alakítvák, *III. számu* táblázatunkban vannak összefoglalva.

III. számu táblázat. Tiszta évi jövedelem.

Vágásforduló f	Évi vágásterület $\frac{F}{f}$	A hozadék értéke $\frac{F}{f}$ Vf *	A hozamterület felújítási költsége $\frac{F}{f}$ c	Gazdasági osztályunk örökös, évi kiadása F. ö	A negativ bevételek összege $\frac{F}{f}$c + F. ö	A tiszta jövedelem évenként $\frac{F}{f}$(Vf-c)-F. ö	A jövedelem évi értéknövekvése
év	k.-hold	korona					
40	300·—	101,340·—	3,600·—	12,000×3 = 36,000	39,600	61,740	
							+30,420
50	240·—	131,040·—	2,880·—		38,880	92,160	
							+21,820
60	200·—	152,380·—	2,400·—		38,400	113,980	
							+32,180
70	171·4	184,218·64	2,057·—		38,057	146,162	
							+14,714
80	150·—	198,675·—	1,800·—		37,800	160,875	
							+3,315
90	133·3	201,789·54	1,599·6		37,600	164,189	
							-5,513
100	120·—	196,116·—	1,440·—		37,440	158,676	
							—6,315
110	109·1	189,670·35	1,309·2		37,309	152,361	
							—7,085
120	100·—	182,476·—	1,200·—		37,200	145,276	

* Lásd a II. sz. táblázatunkat, evvel v. ö. I. sz. Értéktáblázatunkat.

Az értékszámítástan jelzett feladatának eljárási tervezete a fentiek értelmében csak akkor lehet reális és egyúttal a legegyszerűbb is az értékelés szempontjából, ha nem választjuk meg szubjektive és most már eleve: az erdőjáradék kamatlábját, hanem e helyett, mivel — a IV. alatt mondottakra hivatkozván, — különbséget kell tennünk egyfelől az irreális erdőgazdasági és befektetési, másfelől a reális eladási érték között, mely utóbbit,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mint láttuk, méltán nevezhetjük társadalom-gazdasági értéknek, ennélfogva

a talajnak erdőgazdasági értékét: *Tg*-t annak forgalmi értékével: *Te*-vel helyettesíthetjük, miután *Te* valósb arányban áll a nyerstermény fölösleges értékeivel (lásd: *I.* és *II.* sz. táblázatunkat), mint a $3^0/_0$ al számított erdőgazdasági érték (lásd: a *II.* sz. táblázatot. Azaz:

a) A talajnak, mint fekvőtőkénknek értékét összesen: *F. Te = 12,000 50 = 600,000 kor.*-nak irányozzuk most elő.

b) Másfelől az előfakészletnek reális értékelését is megkönnyítendő; először is *10—10* korfokot foglaljunk össze egy korosztálylyá, azaz az ily módon összefoglalt korfokcsoport elsejének és utolsójának átlagos értéke szorozva a korosztály tagjainak a számával: tízzel, megadja nekünk a kérdéses korosztály élő nyerstermény fölöslegének értékét.

Az ezen első és utolsónak nevezett korfok értékelésekor még mindig nehézségekkel fogunk szembekerülni, ha csak a következő kikötésekkel nem élünk: Hogy, mivel a fiatalabb korfokok, melyek már koruknál fogva sem tartalmazhatnak olyan méretű és így értékesíthető

IV. számú táblázat. Korfokérlékelés.

i Kora	Nyerstermény-fölösleg. eladási értéke kat. holdanként	Évi értéknövekvése	Nyerstermény-fölösleg. eladási értéke kat. holdanként	Befektetési értéke $C.\ 1{\cdot}03^i = 12.1{\cdot}03^i$	Befektetési értéke $\frac{(Te+\frac{s}{0{\cdot}03})\ (1{\cdot}03^i-1)}{150\ (1{\cdot}03^i-1)}$	Befektetési értéke összesen
év	k o r o n a					
1	.	—	—	12·36	4·50	16·86
10	—	.	.	16·13	51·60	67·73
11	.	—	—	16·61	57·60	74·21
20	28·—	.	.	21·67	120·90	142·57
21	.	12·30	40·3	22·32	129·—	151·32
30	151·80	.	.	27·12	214·05	241·17
31	.	18·60	170·40	30·—	225·—	255·—
40	337·90	.	.	39·14	339·300	378·44
41	.	20·81	358·71	40·32	354·—	394·32
50	546·—	.	.	52·61	507·60	560·21
51	.	21·60	267·06	54·18	527·25	581·43
60	761·90	.	.	70·70	733·80	804·50
61	.	31·27	793·27	72·82	760·20	833·02
70	1,074·60	.	.	95·04	1,037·70	1,132·74
71	.	24·99	1,099·60	97·86	1,073·25	1,171·11
80	1,324·50	.	.	127·68	1,446·15	1,573·83
81	.	18·85	1,343·35	131·52	1,494·—	1,625·52
90	1,513·80	.	.	171·60	1,995·—	2,166·60
91	.	12·05	1,525·85	177·—	2,062·50	2,239·50
100	1,634·30	.	.	230·64	2,733·—	2,963·64
101	.	10·40	1,644·2	237·54	2,8·9·15	3,056·79
110	1,738·50	.	.	309·96	3,724·50	4,034·45
111	.	8·60	1,747·10	3·9·24	3,840·40	4,159·64
120	1,824·76	.	.	4·6·52	5,056·65	5,473·17

V. számú táblázat. Korosztályértékelés.

sorszáma	A korosztály tagjának kora első	A korosztály tagjának kora utolsó	A 10—10 korfokot tartalmazó korosztály-nak átlagosnak vett értéke kat. holdanként eladási	A 10—10 korfokot tartalmazó korosztály-nak átlagosnak vett értéke kat. holdanként befektetési	Az előállító eladási és befektetési értékek átlaga
	év		k o r o n a		korona
I	1	10	—	42·29	21·19
II	11	20	21·17	108·39	65·04
III	21	30	96·05	196·24	146·14
IV	31	40	254·15	316·72	285·43
V	41	50	452·35	477·26	464·80
VI	51	60	664·75	692·96	678·85
VII	61	70	933·98	982·88	958·43
VIII	71	80	1,212·05	1,372·47	1,292·62
IX	81	90	1,428·57	1,896·06	1,662·31
X	91	100	1,580·07	2,601·57	
XI	101	110	1,691·61	3,547·62	
XII	111	120	1,785·93	4,816·41	

nyerstermény-fölösleget, mint amilyenre lúcfenyő-szálerdő gazdaságunk járadékos termelése, illetve fogyasztása alapítva van, ennélfogva a fiatalabb (1—20 éves) korfokok reális értékeiül azoknak befektetési értékét vehetjük. A középkorúak (20—80 évesek) nyerstermény-fölösleginek az *I. számu értéktáblázat*-ban feltüntetett eladási értékeit: azoknak befektetési értékeivel helyesbítsük interpolatio utján, mivel a gazdasági beszámolók tanubizonysága szerint az ezekben foglalt vékonyabb választékok realizálását ez ország kereskedelem-ipari viszonyai csak kivételesen engedték volt megvalósítani egyfelől és mivel ezen vékonyabb választékok parciális értéknövekedése sem remélhető másfelől.

A mondottaknak megfelelőleg és a termelés, valamint a fogyasztás állandóul változván ugyan azokat az állandókat, melyeket a IV. alatti elemzésekhez már egyszer felhasználtunk volt: a korfokok nyerstermény-fölösleginek jelzett interpoláló értékelését: *IV. és V. számú* táblázatunkban találjuk fel.

Nevezetesen: (lásd a *IV.* és *V.* sz. táblázatot).

Megjegyezvén, hogy az *V. sz.* táblázatban vastag vonallal külön körülkerített értékek azok, melyeket az erdőjáradék kamatlábjának leszármaztatásához fölhasználhatunk.

És pedig a talaj- és erdőjáradék értékelésének összehasonlítása kedveért csatlakozni akarván a (IV.) elemzésekhez: válasszuk a termelést szabályozó vágásforduló évszámait *f = 40, 50, ..., 120* évnek, éppen úgy, mint azt a talajjáradék értékelésekor tettük volt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

VI. számu táblázat. Az erdőjáradék kamatlábja.

40			50			60			70			80			90			100			110			120		
é v e s v á g á s f o r d u l ó b a n a k o r o s z t á l y																										
területe $\frac{F}{T} \cdot 10$	sorszáma	fakészletének értéke	területe $\frac{F}{T} \cdot 10$	sorszáma	faészletének értéke	területe $\frac{F}{T} \cdot 10$	sorszáma	faészletének értéke	területe $\frac{F}{T} \cdot 10$	Sorszáma	faészletének értéke	területe $\frac{F}{T} \cdot 10$	sorszáma	faészletének értéke	területe $\frac{F}{T} \cdot 10$	sorszáma	faészletének értéke	területe $\frac{F}{T} \cdot 10$	szorszáma	faészletének értéke	területe $\frac{F}{T} \cdot 10$	sorszáma	faészletének értéke	terület $\frac{F}{T} \cdot 10$	sorszáma	faészletének értéke
k. h.		kor.	k. h.		kor.	k. h.		kor.	k. h.		kor.	k. h.		kor.	k. h.		kor.	k. h.		kor.	k. h.		kor.	k. b.		kor.
3,000	I	126,870		I	101,496		I	84,580		I	72,411		I	63,435		I	56,386		I	50,748		I	46,135		I	42,290
	II	195,120		II	156,096		II	130,080		II	111,497		II	97,560		II	86,720		II	78,048		II	70,953		II	65,040
	III	438,420	2,400	III	350,736	2,000	III	292,280		III	250,526		III	219,210		III	194,853		III	175,368		III	159,426		III	146,140
	IV	656,290		IV	685,032		IV	570,860	1,714·29	IV	489,308		IV	428,145		IV	380,573		IV	342,516		IV	309,197		IV	285,430
				V	1,115,520		V	929,600		V	795,800	1,500	V	697,200	1,333·3	V	625,065	1,200	V	557,760		V	507,055		V	464,800
							VI	1,287,700		VI	1,163,743		VI	1,018,275		VI	905,136		VI	814,620	1,090·90	VI	740,564		VI	678,880
										VII	1,643,023		VII	1,437,645		VII	1,277,903		VII	1,150,116		VII	1,045,561	1,000	VII	958,430
													VIII	1,938,290		VIII	1,723,009		VIII	1,550,712		VIII	1,409,739		VIII	1,292,260
																IX	1,904,755		IX	1,714,284		IX	1,558,441		IX	1,428,570
																			X	1,896,084		X	1,723,714		X	1,580,070
																						XI	1,845,383		XI	1,691,600
																									XII	1,785,930
I—IV		1,616,700	I—V		2,408,880	I—VI		3,265,100	I—VII		4,527,208	I—VIII		5,899,860	I—IX		7,154,400	I—X		8,330,256	I—XI		9,416,168	I—XII		10,419,410
F. Te		600,000	F. Te		600,000	F. Te		600,000	F. Te		600,000	F. Te		600,000	F. Te		600,000	F. Te		600,000	F. Te		600,000	F. Te		600,000
(I-IV) + F. Te		2,216,700	(I-V) + F. Te		3,008,880	(I-VI) + F. Te		3,965,100	(I-VII) +		5,127,208	(I-VIII) +		6,499,860	(I-IX) +		7,754,400	(I-X) +		8,930,256	(I-XI) +		10,016,168	(I-XII) +		11,019,410
Az évi tiszta hozadék		61,740			92,160			113,980	F. Te		146,162	F. Te		160,875	F. Te		164,189	F. Te		158,676	F. Te		152,361	F. Te		145,276
Kamatláb		*2·78*			*3·62*			*2·62*			*2·85*			*2·49*			*2·12*			*1·77*			*1·52*			*1·32*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Látjuk tehát, hogy az erdőjáradék kamatlábjának maximuma, azaz: fekvőtőkéink és az általuk szolgáltatott hozadék, mint jövedelem, legkedvezőbb viszonya az *50* éves, illetve a 70 éves vágásfordulóval is előállítható egyfelől és hogy másrészt a talaj gazdasági értéke (lásd a II. sz. táblázatot), illetve a talajjáradék, maximumát az 50 éves vágásfordulóban érte el.

Eltekintve ezuttal attól — ami utóvégre is egy egészen különálló értekezés tárgyát képezheti, — hogy az erdőjáradék maximális kamatlábja és a talajjáradék szubjektive választott kamatlábja (a jelen esetben: *3·62, 2·85 és 3)* között mekkora lehet az abszolut, — illetve a fekvőtőkék nagyságához viszonyitott relativ-különbség, az az egy előny, jelesen a termelés szabályozása szempontjából az az egy mégis bizonyos, hogy az erdőjáradék jelzett értékelése két vágásforduló (jelen esetben az *50* és a *70* éves vágásforduló (lásd: VI. sz. táblázat) közt való választást tette lehetővé.

Ezen kettő közül választanunk semmiesetre sem lehet nehéz, vagy kétséges, ha a jövedelem-eloszlás álláspontjára helyezkedünk.

Jelesen: a vastagabb választékoknak, mint a vágásra érett korfokok nyers terményfölöslegének értékesítése könnyebb, mint a vékonyabb faválasztékoké; másodszor a középkoru (20—80 éves) korfokok szolgáltatta vékonyabb választékok csak kevésbbé, vagy egyáltalán nem várható parciális értéknövekedése azok, melyek lúcfenyő szálerdő erdőgazdaságunkban: a *70* éves vágásforduló elfogadására utalnak.

Ennélfogva az erdőjáradékra alapított termelésnek, illetve fogyasztásnak az értékelése:

1. *elméleti szempontból* arra enged következtetni, hogy az erdőjáradék kamatlábját — mint erdőgazdaságunk rentábilis voltának mutatóját — *nem abszolut, hanem relativ-mérőszámnak kell tekintenünk,* melynek viszonyitott maximuma mutatja meg nekünk a fekvőtőkék és az évi jövedelem pénzügyileg vett legkedvezőbb viszonyának időpontját.

Viszont:

2. *az erdőgazdasági gyakorlat szempontjából* véve, dacára annak, hogy az erdőjáradék értékelése részletesebb betekintést enged a valamennyi álló fatömegnek — korosztályonként képviselt — részletértékeibe (lásd. a VI. számu táblázatot), mint a területegységből kiinduló talajjáradék értékelés (lásd: a II. sz. táblázatot), mindazonáltal a fakészletnek — a fentiekben interpoláltnak nevezett értéke: a jövedelem-eloszlás konkrét eseteiben aligha fog valósnak bizonyulni, mivel az ipar-kereskedelem viszonylatai nyerstermény-fölöslegeinkből csak a vágható koruak (a vastagabb választékok) realizálását fogja minden bizonynyal megvalósítani.

VI. Végkövetkeztetéseink.

Amig a szigoruan tartamos talaj járadék értékelése az irreális talaj-gazdasági értékre alapítja a rentábilis-jövedelem elosztás feltételeit;

addig az erdőjáradék minőségén alapuló értékelő-elmélet *ezt* a tartamos erdőjáradék kamatlábjának relativ maximumában véli feltalálni, miáltal:

a talajjáradék értékelése az erdőgazdával a szigoruan tartamos termelés kamatjáért,

az erdőjáradék értékelése pedig a járadék-fogyasztásért vállaltat meg nem tartható garanciát.

(Vége.)

A műtrágyának alkalmazásáról faiskolákban.

A műtrágyaszereknek faiskolákban való alkalmazása még nagyon korlátolt, ami egyrészt sok erdőgazdának az üzemükben még kevésbé ismert vegyi trágyaszerekkel szemben tanusított idegenkedésére, nem ritkán talán azon alaptalan aggodalmára, hogy azok a vadnak ártalmára lehetnek, de másrészt még arra is vezethető vissza, hogy a „vándorcsemetekerteknél“ a csemetekert és faiskola mindig friss, tápdús, azonfelül fa- és gyephamuval való trágyázás által még erőteljesebbé vált talajra kerül. Azért ezen csemetekertekben is célirányos a mérsékelt műtrágyázás, amivel főleg a könnyebb homokos talajokon az átiskolázott erdei csemeték későbbi fejlődésénél a legjobb eredmények érhetők el.

Természetesen még sokkal nagyobb mértékben áll ez az állandó faiskoláknál, melyek egy minden évben ismétlődő kiegészítő trágyázást ugyis szükségelnek. Ezen célra a kombinált műtrágyázás kitünően felel meg, sokkal jobban, mint a még sok helyütt alkalmazott komposzttrágyázás, mely sokszor egyoldalu légenybőségénél fogva — a kali és phoszphorsav, de néha a mésznek is elégtelen tartalma mellett, — a csemeték időleges búja felserdülését, nemsokára azonban megrekedését és a felerdősítendő területre történt átültetés után, azok elcsenevészesedését idézik elő.

Az erdei fák csemetéi, éppen úgy mint az összes növényzet, szövetük arányos és szabályos felépítésénél valamennyi főtápanyagnak, u. m. nitrogén, kali és phoszphorsavnak (sokhelyütt a mésznek) jelenlétére vannak utalva. Az egyes trágyaszerekkel szorgalmazott egyoldalu trágyázás a növénytest erősbödését sohasem mozdítja elő, sőt a sejtanyag egyenletes és szabályos felépítésére a többi tápanyagoknak fokozott készletben létét is megkívánja az, de nagyobb foku talajnedvességet is feltételez, miután a csemete intenzivebb gyökérműködésével a szervezetének felépítésére nélkülözhetetlen absolut vizszükséglet is nő.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A műtrágyázásnál tehát következők veendők figyelembe: A csemetekertben úgy mint a faiskolában is már ősszel vagy tél elején a talajnak felásás által való előkészítése után thomasz-salak és kainit használandó és pedig minden 100 m²-re a két trágyaszer mindegyikéből mintegy 5—6 kgr., mely az érdes talajfelületre egyenletesen kiszórandó.

Ezen trágyaszerek fokozatosan feloldatnak és tavasszal a fiatal csemeteknek idejekorán javukra válnak.

A chilisalétrom azután május, junius hónapokban esetleg több izben, 14 napi időközökben, száraz homokkal vagy finom földdel keverve, felszíntrágyázásként széthintendő és könnyű kapával a talajba hozandó, azonban ezen műveletet száraz időjárásban végezzük, sőt még a harmatban való szétszórást is kerüljük.

A chilisalétrom összadagainak mennyisége 100 m²-ként a 2—2·5 kgr.-ot ne haladja túl, az egyes időszaki adagok tehát ezen mennyiség felével vagy harmadrészével lennének megállapítandók.

A trágyázást ekként alkalmazva, a csemeték károsítása ki van zárva és az így cselekvő erdőgazda a műtrágyaszereket mint hathatós és könnyen alkalmazható, a fejlődést előmozdító szereket csemetekertében és faiskoláiban nem fogja többé nélkülözhetni.

Oestr. F. u. J.-Zeit. 1450. sz.

Meghivó

az Országos Erdészeti Egyesület közgyülésére.

Az Országos Erdészeti Egyesület f. évi rendes közgyülését december hó 11-én d. e. 10 órakor Budapesten, saját helyiségében (V., Alkotmány-u. 6. sz., II. emelet) tartja meg a következő tárgysorozattal:

1. Jelentés az egyesületnek a legutóbbi közgyülés óta kifejtett tevékenységéről.

2. Tiz választmányi tag választása. A választmányból az alapszabályok értelmében kilépnek, de ujból választhatók: Bittner Gusztáv, Csik Imre, Fekete Lajos, Havas József, nemeskéri Kiss Pál, Krajcsovics Béla, Lászlóffy Gábor, Máday Izidor, Osztroluczky Géza, Simon Gyula.

3. Jelentés az 1909. évi számadások megvizsgálásáról és az 1911. évi költségvetés megállapítása.

4. Jelentés a „Deák-Ferenc-alapítvány“ kamataiból kiirt pályázatok eredményéről és javaslat az 1911. évi kamatok hovafordítása iránt.

5. Indítványok a jövő évi közgyülés helyére és tanácskozási tárgyaira nézve.

6. Indítványok az egyesület céljainak előmozdítására általában. (Ily indítványok az alapszabályok értelmében a közgyülést megelőző napig a titkári hivatalnak irásban bejelentendők.)

Van szerencsénk az Országos Erdészeti Egyesület t. tagjait felkérni, hogy a közgyülésen minél számosabban megjelenni és tanácskozásainkon résztvenni szíveskedjenek.

Budapest, 1910. évi október hóban.

Az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége.

A havasok fejedelmei.

Irta *Zsuffa Béla.* (3)

A havasok másik fejedelme a zerge. Ott van az ő lakása, túl a fatenyészet határán, ahol már csak a növényország eszkimói tudják létüket fenntartani, ott főnn a havasok őszkoronáján, ahol a mély repedésekkel át és áthasgatott sziklák között csak a henye fenyő a havasi éger, a boróka és az afcnya tud gyökeret ereszteni a talajba. Neki ez is elég. Itt is megtalálja eledelét és ha a havasok sziklái között bolyongva, egy egy zergecsontvázra bukkanunk, nyugodt lelkiismerettel kimondhatjuk a sententiát, hogy halálának okozója lavina vagy hófúvás, avagy a raubsütnek a rajtacsípés veszedelmétől reszkető keze volt. De nehogy nagyon messzire találjak elkalandozni, sorjába tárgyalom életét.

Tartozik a patások (Ungulata) rendjébe; a párosujjuak (Artyodaktila) alrendjének, kérődzők (Ruminantia) csoportjába és a tülkösarvuak (Bovidae) családjának kecskeántilopok (Rupicsprinae) alcsaládjába. Hossza 1—1·2 m., magassága mintegy 80 cm., súlya 40—45 kg. Szine nyáron piszkos vöröses-barna, az alsó testen világos vörössárga, télen fönnt barnás-fekete, hasán pedig fehér. Szőrének hossza nyáron nem haladja meg a 3 cm t, télen azonban 10—12 cm. hosszura nő meg, sőt a nyakon és a hátgerincen szálanként 18—20 cm. hosszú serteszerű szőröket is találunk, és ezt bokrétába fogva, sok-sok szép zöld kalapon ott láthatjuk. Ez a „zergeszakál“. Hímjét baknak, nőstényét kecskének nevezik, mindkettő tülkös szarvat: „gamót“ v. „kampót“ visel és így vadászat közben az egyedüli biztos ismertető jel a pamacs, azaz a bak csökén látható szőrcsomó. Némileg tájékozást nyujtanak a kampók is; ugyanis a bak kampója erősebb, vége jobban hajlott és két ága jobban összeáll. A gidának 3 hónapos korában kezdenek nőni a kampói és az első esztendőben mintegy 5 cm. hosszuságot érnek el. Ezután minden évben hosszabbodik és természetesen mindinkább hátrafelé görbül a kampó olyatéknképpen, hogy a homlokcsont epidermis sejtjei minden évben egy-egy ráncserű gyürüvel gazdagitják a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tülköt, melyet innen gyürünek vagy évgyürünek is nevezünk és melyek számából megtudhatjuk a zerge életkorát, melynek maximuma állítólag 20 év. A zerge csülke hegye felé ék alaku, nyomát a juhéval lehetne összetéveszteni, azonban a juhé kifelé homoru, míg a zergéé domboru. Csülkének kávája erősen kiemelkedő és így sarkainak lenyomata csak lágyabb talajon észlelhető, sarkai távol esnek egymástól, ellenben a juhnál majdnem összeérnek.

A hajnali szürkületben hagyja el magasan fekvő tanyáját és legelészve rendszerint lefelé veszi utját; a délelőtti órákban el-el pihen egy egy kinyúló sziklafokon, déltájban fölfelé megy, majd ismét elpihen. Estefelé mégegyszer legelni megy, napszáltakor pedig heves iramban keresi fel tanyáját. Táplálékában nem válogatós; nyáron füvel, havasi rózsával és lombbal él, télen a hó alól kinyuló fűszálak, moha, zúzmó, rügyek és esetleg széna képezi táplálékát. Meg kell még jegyeznem, hogy a sót feltétlenül megkivánja és a juhnyalatók mintájára készített mesterséges sózóktól sem idegenkedik, föltéve hogy ott még soha rá nem löttek.

Ha jól emlékszem „Brehm"-ben olvastam, hogy ott, ahol juhokat legeltetnek, nem marad, mert a juhtrágya büzét elviselni nem tudja. Ezen állítás igazságában kérytelen vagyok kételkedni, még pedig azért, mert magam is szemtanuja voltam egy izben, hogy egy kapitális zergebak déli pihenő helyét egy stinától* mintegy 300 lépésnyi távolságban választotta, már pedig egy stina büze ugyancsak elhatol 300 lépésnyire. De értesültem arról is, hogy a juhokat azelőtt való napon épen a zerge pihenő helyének közvetlen közelében legeltették. Továbbá, hogy a bak nem aznap először jött le a stinához, bizonyította az a körülmény, hogy mintegy 200 lépésnyire egy oláh kuvasz éktelen ugatást és vonítást vitt véghez s a zerge a füle bojtját sem mozgatta meg. Hogy meggyőződjem a vén bak nem e süket, összeütöttem tenyeremet és a következő pillanatban már csak egy őrült sebességgel fölfelé száguldó sárga foltot láttam itt-ott megvillani a sűrű borókásban.

A zerge a társas életet kedveli és így rendszerint nagyobb csapatokba verődik össze, csak a vén bakok élnek remete életet. A vegyes csapatokat mindég a legöregebbik kecske vezeti. A zerge nagy szellemi tehetségének fényes példája az az elővigyázat, amilyet a csapat legelés vagy szórakozási (mert szórakozni is tudnak) közben tanusít; az őrszem éles füttyel jelzi a közelgő veszélyt, melyet a legkisebb jelből is észrevesz; megtudják különböztetni a leguruló kő hangjáról, hogy vajjon zerge lába mozdította e kő helyéből, avagy ellenség készül e őket megzavarni.

Hogy a zergék hogyan szórakoznak, hogy tanítja az anya gidáit arra a nagy küzdelemre, amit létért való küzdelemnek nevezünk, milyen bohóságokat visznek végbe ezek a kedves apró kis jószágok, erről sokat hallottam és olvastam, nem egynek voltam szemtanuja, de térszüke miatt kénytelen vagyok tovább siklani, hogy még röviden az üzekedés idejét és lefolyását megemlítve, áttérhessek a zerge vadászatára. A zerge harmadik évében lesz ivarérett. Az üzekedés novemberben kezdődik és december elejéig tart. Ilyenkor a remeteskedő bakok is fölkeresik a csapatokat és mély rölögésszerü torogh-hangot hallatva, futkosnak a nap minden szakában egyik csapattól a másikhoz.

Az erős bakok itt is basáskodnak, és hogy a zergénél itt is láthatunk hasonló féltékenységi jeleneteket mint a szarvasnál, azt említenem is fölösleges. A kecskék eleinte nem valami szívesen fogadják az udvarlást és a szerelmes baknak ugyancsak meg kell kergetni és meg kell dőkködni azokat, míg megadják magukat sorsuknak, csakhogy azután nagyon is megadják magukat, sőt mint a megfigyelések bizonyítják, ők kezdenek tüzbe jönni. Hogy meddig viselős a kecske, az még eldöntve nincs; egyesek 21—22, mások 28 hétre teszik a vemhesség időtartamát; tény az, hogy az elles ideje május végeamikor is a fiatalabb kecskék 1, a vénebbek 2, sőt megesik hogy 3 gidának adnak életet.

Lássuk már most a zerge vadászatát, mely ködbe van burkolva azon egyszerü oknál fogva, mert a zergék száma ugyancsak megcsappant és vadászata hova tovább már csak fejedelmi szórakozás lesz.

Megkisérlem azért leirni, hogy milyen fáradsággal lőhetjük a zergét mi, akiknek kedvéért nem vágnak automobilutat a sziklafalakba, nem épitenek vadászkasztélyt a havas tetejére és szákmányunknak a sziklák közül való kiemelésében nekünk magunknak is segitkezni kell, ha másért nem, már csak azért is, mert van bennünk annyi szenvedély, hogy lövésünk eredményét minél hamarább látni kivánjuk. Tehát mondjuk: elindulunk egy délután a helyszinre, egy a vidéket és lehetőleg a zergék váltóit jól ismerő embert vive magunkkal, aki podgyászunkat, mely áll legalább két pokrócból és 3—4 napi eleségből — fölszállítja, valamint pedig esetleges szákmányunkat leszállítja. Mivel majdnem minden havasunkon van egy stina, a stinához pedig lovagló ösvény is vezet, illetőleg rosszul mondtam, — ösvény is vezet, azon fölkászmálódhatunk a stinához, ahol holminkat elhelyezzük, fekvő helyeinket megszerkesztjük és azután nem marad más hátra, mint a pihenés. Napkeltekor megkezdjük a cserkelést; a zergecserkésztenek szabályai ugyanazok, mint amelyeket minden más vad becserkelésénél szem előtt kell tartanunk, mellőzvén tehát azok leirását, csak arra hivom föl a figyelmet, hogy a terepviszonyok, továbbá az állandóan változó szélirány és végre a zergék ébersége azok a körülmények, melyek a zerge cserkészetét megnehezitik, de egyszersmint érdekfeszitőbbé is teszik. Természetes, hogy a cserkészetet, ahol annak szükségét látjuk, lessel is kapcsolatba hozhatjuk.

* Stina vagy esztina megfelel a mi vidékünkön használatos „kosár" fogalmának.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A zerge cserkészete elég veszedelemmel jár. Gyakran kerül a vadász olyan helyzetbe, melyet nem igen szeretne újra átélni; egy-egy megsebzett zerge után kapaszkodva, sokszor téved oly helyekre, ahol vállalkozása balsikerének következményei nagyon is a szemébe ötlenek. A zerge igen szívós állat; a legjobb golyólövést is messzire elviszi és gyakran oly járhatatlan helyeken leheli ki páráját, hogy ha a vadászt nem sarkalná a vágy, zsákmányát ha a föld alól is, de megkeritse, a havasok aerájának királyai sok-sok inyenc lakomát pályáznának be.

A reggeli cserkészetet folytatjuk addig, mig a zergék előbb említett délelőtti pihenőjükre nem vonulnak, akkor emberünkkel megkezdjük a zerge hajtását, illetőleg terelését. Ugyanis, ha vagy mi, vagy a vezetőnk a havasokat kellőképen ismerjük, bizonyára tudunk egy-két, esetleg több olyan sziklakatlant, ahol a zergék a déli órákban pihenni szoktak. Egy-egy ilyen mélyedésből a legtöbb esetben egy, legfeljebb két zergecsapás vezet ki. Nekünk tehát nem kell egyebet tenni, minthogy ügyesen elálunk egy ilyen váltót, segítőnket pedig leküldjük, aki azután köveket dobálva, vagy bármi módon zajongva, a zergéket felriasztja, mire ezek hanyat-homlok szaladnak nek a puskacsőnek és ha nem hamarkodjuk el az ügyet, kényünkkedvünk szerint válogathatunk közülük.

Mint már az eddigiekből kivehető, a zerge vadászatának legmegszokottabb módjai a cserkészet, a les és a terelés. Ezeken kivül még kétféleképen gyakorolják a zerge vadászatát; az egyik a tulajdonképeni hajtóvadászat, mely a terelőtől csak abban különbözik, hogy nem egy puskás és egy hajtó, hanem több puskás és sok hajtó szerepel, továbbá a meghajtandó terület is nagyobb. A másik még idáig nem említett módja, a zerge hivása üzekedéskor; ennek a módnak különleges szabályai nincsenek és így részletesebb leirását mellőzöm, ehelyett azonban ismertetek egy olyan módszert, melyet Ohlországban hallottam és abban az időben volt használatos, mikor még a parasztoké volt a zergevadászat. Ők a zergére külön kutyákat idomitottak be, melyek addig hajszolták a zergét, mig az egy olyan kinyuló sziklafokra jutott el, ahonnan előre a nagy mélység, hátra pedig a váltóját elálló kutyák miatt nem juthatott, erre azután figyelmessé tették a kutyák gazdáikat, akik odasietve, a megszorult állatot vasszegekkel, göbecsekkel és vágott ólommal bőségesen elárasztották.

Meg kell még emlékeznem kifakadásaimról, mert nem ezek már az én érzelmeim. Azok a kifakadások egy régi harag kitörülhetetlen és újra meg újra felszinre törő maradványai abból az időből, amikor először kezdtem érezni, hogy magnásaink miképen ráncigálják ki alólunk a kincstári vadászterületeket, hogy akarjak szegre akasztatni puskáinkat. Akkor azt hittem, hogy nem jól van ez igy. De most, mikor lenn játam Erdélyben és megtanultam oláhul annyit, hogy munkásaim meséiből kivehettem azt, hogy hogyan és milyen eszközökkel irtották a havasok fejedelmi vadjait, hogy az a szurtos oláh leikiismeret furdalás nélkül megsrétezett egy-egy vadászaton 5—6 zergét, lett légyen az gida vagy kecske — az év minden szakában, midőn megláttam az első zergecsapatot és ránézve munkásaim ragyogó pofájára, eszembe jutott az, hogy ha még mindég a régi világ volna, aligha láthatnám magam előtt e kedves állatokat, elmult a haragom, beláttam, hogy valamivel mégis csak jobb így, belenyugodtam abba, hogy Diana Istenasszony is behódolt a XX. század szelleme előtt, pénzért méri az ügyességet, pénzért a szenvedély!

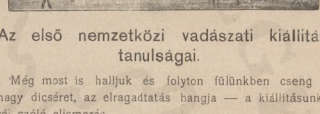

Az első nemzetközi vadászati kiállitás tanulságai.

Még most is halljuk és folyton fülünkben cseng a nagy dicséret, az elragadtatás hangja — a kiállításunkról szóló elismerés.

Eddig sablonos szólásokban, a tolakodó dilettantizmus fecsegéseiben hallottuk mindantalan, hogy Magyarország a vadászat Eldorádója. Nem hitte senki. Sőt nem is tudta senki sem, hogy — mi az áldás is lehet az a vadászati Eldorádó?

Most, a mikor az egész világ a fülünkbe kiabálta, hogy nekünk van a legjobb, legszebb vadászterületünk, mienk a leggyönyörübb trofea . . . egy kicsit gondolkodóba esünk, hátha . . . igazuk van.

Mert hát, ki is az az egész világ? Vén asszonyok, laikusok, kocapuskások? Dehogy. A világ legelső vadászai, az igazi szakértők, a tapasztalat, a tudomány mesterei és a fejedelmi személyek igazi vérbeli vadászokhoz méltó egyhangu birálata összpontosult abban a kijelentésben, hogy Magyarország a vadászat Eldorádója.

Még csak ez hiányzott nekünk! Örömmámorban uszunk mindnyájan. Öntelt büszkeséggel tekintünk egymásra és tekintetünk elárulja a mit mondani akarunk, hogy: na látod pupák, mit tud a magyar!

Így kell vadászni! Ez a vadászat! Az egész világ elismeri, hogy mi vagyunk a legjobb vadászok. Kell nekünk fegyvergyár, lőporgyár, tölténygyár, szakirodalom, uj vadászati törvény? Kell a fenének! Minek? Van itt minden, a mi másnak nincs.

Még nem látott a világ olyan „minta-kollekciót" orvvadászfegyverekből — mint a mi kiállításunkon volt. Igaz is.

De azért, ha jól kiörvedtünk magunkat, nem árt, ha egy kicsit gondolkodunk a nagy dicséret felett.

Valóban igaz az, hogy az első nemzetközi vadászati

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kiállítás magyar osztálya fényesen kiemelkedett a többi nemzetek kiállításainak soraiból.

Páratlan, gyönyörű minőségű és mennyiségű kiállított trófeái bámulatba ejtették még az laikus szemlélőt is. Előttünk fekszik a nemzetközi vadászati kiállítás vezérbiztossága által összeállított kimutatás mindazon trófeákról, melyek az egyes pavillonokban, ki voltak állítva. A „Jagdschloss Ungarn" a következő adatokkal szerepel:

Szarvas-agancs	448	db.
Ős „	1117	„
Zerge-kampó	110	„
Dám-lapát	175	„
Vaddisznó-agyar	210	„
Mufflon-szarv	104	„
Kitömött-állat	141	„
„ szárnyas	519	„
Exotikus trófea	137	„
Egyébb „	1401	„

A természet csodás adományai lettek szemlélően bemutatva. Az erdők büszke, nemes korcnás királyának, a gimszarvasnak agancsai előtt remegve állt meg az igazi vérbeli vadász. Hiába vadászott az öt világrészben, hiába élte át idegizgató kalandjait a tropikus éghajlatok alatt. Nem izgatta jobban a vadász szenvedelmét soha semmi sem ugy, mint az a gyönyörű fejdísz, a milyent visel a mi nemes szarvasunk.

Dámvadjaink is páratlanok a maguk nemében. Zergéinkkel csak az alpesi zergék vetélkednek. Európának leghatalmasabb ragadozója, a barna medve, otthon érzi magát hazánkat koszorúzó erdős, bérces hegyeinkben. Vadászata jobban izgatja a vérbeli vadászt, mint Nubiának agyonrendszabályzott párduca. Meghonosodott idegen fajtáju vadaink is egyedül állók a maguk nemében.

Apró vadállományunk hihetetlenül elszaporodott. Rónás területeink valósággal a hajszavadászatok sport-telepei. Erdőink hatalmas vadkanjai, a fekete csuhások, még most is kondákba verődve kinálják magukat az izgalmas vadászatra. Mindenféle más vadnemek, hazánk szerencsés hegy és vizrajzi fekvésénél fogva, könnyen elszaporodva, teszik változatossá a legférfiasabb sport gyakorlását — a vadászatot.

Ezért és nem másért mondja mindenki, hogy hazánk a vadászat igazi Eldorádója.

Hát, kinek van ebben nagy érdeme? Jelentkezzék, hadd boruljunk le előtte és iktassuk be nagyjaink közzé, rójuk le előtte hálánkat, mert neki köszönhetjük, hogy hazánkat igy ismerte meg az egész világ.

Tetemrehívás ez!

Nem jelentkezhetik senki sem. Mert amink van, azt egyedül a nagy mindenségnek, a nagy természetnek köszönhetjük. Legkevésbbé a vadászati törvényeinknek.

De, hol az alkotás? Hol a tudás, hol az ipar, hol a kereskedelem, hol a tudomány, hol a művészet és hol az irodalom?

Nincs sehol. Illetve mégis van valahol. A kiállítás katalógusában, ahol azt olvassuk, hogy a legrégibb, versenyen kivül álló szaklapunkat az állam támogatja. (?) Előfizet közegeiért. Ez a szomoru valóság.

Eldorádó 50—60.000 vadászainak nem kell szakirodalom? Azok mind mint vadászati szakértők jöttek e világra.

Egy nemzetközi vadászati kiállitás megrendezése hihetetlen nagy erkölcsi haszonnal jár a vadászat fejlődésére nézve. Az egész világ vadászatát, vadászati szokásait, eszközeit, iparát, kereskedelmét, művészetét és irodalmát láthattuk együtt. Összehasonlításokat tehettünk idegen nemzetekkel. Láthattuk, mi van nekik és mi nincs nekünk.

Ezt a ritka kinálkozó alkalmat igyekezett is megragadni minden vadász.

A sajtó nagy nyilvánossága, hiradása figyelmeztetett is mindenkit, hogy nem csak tanulhat a látogató, hanem szórakozhat, gyönyörködhet is a természet csodás adományaiban, a melyeket a kiállítás igazán a természet élethűségében megfelelően mutatott be az ő megfelelő körzetében.

A külföld összes sport- és szaklapjai egész éven át, számonként illusztrálva, szakszerű magyarázó közleményekkel ellátva ismertették folytonosan a kiállítást, egyhangu elismeréssel emlékezve meg a mi kiállításunkról. A mikor a vadászok érdeklődését ilyen mélto módon elégítették ki a külföldi szaklapok, akkor . . . a mi szaklapjaink — kivéve a *Magyar Erdészet*, a mely állandóan ismertette a kiállítást — jótékony álomba szendeültek és füle boljukat sem mozgatták.

Miért?

Nem tudja senki. Ez örök titok marad.

A kiállítás katalogusa egy hosszu listában sorolja fel a különféle bizottsági tagok neveit. Ezek között egy csomó toliforgató ember neveivel találkozunk, sőt a szaklapok szerkesztői is ott szerepelnek.

Miért nem ismertették ezek a kiállítást? Ott van egynehány magyar szaklap. Szivesen átengedte volna hasábjait. Elvégre ha ezek magukról ismertetni nem tudták, azon nem lehet valami nagyon csodálkozni, mert olyan szegények, mint a templom egerei.

Most lett volna helye ama bizonyos támogatásnak, a melyre a katalógus is hivatkozott. Egynehány szakszerűen megirt és képekkel ellátott közlemény nem nagyon terhelte volna meg a kiállítás büdzséjét.

Az egész kiállítás megrendezése jóformán a Földmivelésügyi Ministerium vállára nehezedett

Maga a földmivelésügyi minister, *Gróf Serényi Béla* volt a kiállítás díszelnöke is. *Földi János* főerdőtanácsos, a kiállítás ministeri biztosa volt a *„mindenes"*, a kire a legnagyobb feladat hárult, — az egész kiállítás vezetése Ennek a nagy feladatnak derekasan meg is felelt. Nem szorult rá a mi dicséretünkre, mert azt sokkal illetékesebb helyről kapta meg — a világ összes vadászaitól.

A kiállítás maga olyaséle anyagi haszonnal járt, mint a mi repülő versenyünk. Az előirányzott három millió

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

látogató közül egy millió elmaradt. Már a megnyitási időt sem tudták betartani. A sok esőzés miatt ugy az épitkezés, mint a berendezési munkálatok halasztást szenvedtek. Hat millió korona volt az előirányzott költség, de már a megnyitás napja 50.000 korona deficitet hozott mert 25.000 koronát már előre elköltöttek az ünnepélyes megnyitásra, a mi Edvard angol király halála következtében elmaradt és 25 000 korona előre váltott jegyet épen ez okból vissza kellett váltani. A kiállításnak négyszáz állandó alkalmazottja volt.

Egy ilyen nagyszabásu kiállitásnak a bevétele túlnyomórészt a belépőjegyek áraiból került ki, most elképzelhető, hogy szeptember hónapig járó kellemetlen, csúf esős idő hány, meg hány ezer embert tartott vissza a kiállitás megtekintésétől.

A kiállitás körül mutatkozó deficit, nagyon természetesen, sem minket, sem a külföldi államokat nem érinti. Ennek terhét egyedül Ausztria viseli. Mi azonban nagyon sajnáljuk, mert ennek a kiállitásnak a megrendezésével Ausztria az egész világ vadászatának végtelen nagy szolgálatot tett, és ha anyagi haszna nem is lett belőle, vigasztalja a kiállitásból eredő nagy erkölcsi haszon, a milyent eddig előtte egy nemzet sem szerzett meg a vadászat terén.

E kiállitás nélkül talán sohasem tudta volna meg a világ, csak egyesektől hallotta volna, hogy Magyarország erdők-bércek koszorúzta gyönyörü vidékén van a vadászat meseország, a vadászat Eldorádója.

Borura derü.

Irta *Gyöngyöshalászi Takách Gyula.*

Hőség, hőség és mindig csak hőség! — Éjjel csillagos ég, fullasztó, tikkadt levegő, nappal kánikula, perzselő déli széllel. S ez így tart nap-nap után két hét óta. A pokol mélységes fenekére kivántam már az ilyen szeptember derekára nem illő időjárást, szelestől, napostól, mindenestől. De hogy is ne, mikor 14 napja itt kuporgok az erdőn, folyton reménykedve, lesve, hogy mikor szólalnak meg már a lombos világ Adoniszai, hogy mikor bőgi már bele a holdvilágos éjbe mély orgonahangon egy koronás Otheló szerelmét, haragját, féltékenységét; s még eddig egy kukkot sem hallottam! Tizennégy nap óta folyton azzal biztatom, vigasztalom magamat, hogy majd holnap. Majd csak ad az Isten egy kis esőt, s akkor megváltozik minden. De hiába. Végig próbáltam már mindent. Türtem, reménykedtem, imádkoztam, átkozódtam: nem használt semmit. Az idő nem engedett, s az én bikáim konokul hallgattak. Hallgattak, mert szerelemre nem jó a hőség, szárazság. Nincs ilyenkor az agancsosnak kedve udvarolni, bőgni, viaskodni. A vágytól, szenvedélytől felpezsdült vére úgy is égeti, perzseli testét, s ha még a nap heve is hozzájárul: ellustul, néma marad s folyton csak a fürdőt, dagonyát keresi. Nincs másra gondja, csak hűtőzésre.

— — — — — — — — — — — —

Elmult meginf egy várakozás és csalódásteljes nap s felvirradt szeptember 20-ika is. A hajnal hasadása kint talált a hegyek gerincén fülelve, hogy mikor és honnan hallom meg azt a várva-várt hangot.

Leszámitva a madarak csicsergését, az én területem néma maradt ma is, csak a szomszéd területekről kapkodta át a szél egy bika rövid, szaggatott bőgését.

Cserkészettel nem akarván zavarni agacsosaimat, elhatároztam, hogy kibőjtölöm őket, állhatatos maradok, s csak bőgő bikát lövök. Utóvégre egyszer csak nekik is el kell kezdeni a szerelmi „orgonálást".

Midőn már a nap jó magasra kapaszkodott az égen, rágyujtottam egy cigarettára s szomoruan nekivágtam a hazavezető útnak. Lehorgasztott fejjel bandukoltam az ösvényen, közbe-közbe letörülgetve homlokomról a nap heve álta kicsalogatott verejték-cseppeket. Meleg volt. A hetek óta minden jótékony harmatot nélkülöző, kisült, kiaszott fű csak úgy porzott léptem alatt; a szárazság szimbolumai, a vörösszárnyu szöcskék, ügyetlen repüléssel úgy pattogtak szét előlem a szélrózsa minden irányában, mintha egy kopár legelőn haladtam volna, nem pedig egy fővad-területen, egy tölgyerdő borította hegy meredek lejtőjén.

Mire befordultam a vadászház udvarára, már a megfigyelésre kiküldött vadőr is otthon volt.

Egykedvüen fogadtam köszönését s meg sem állva, csak úgy szokásból, gépiesen odavetettem a kérdést, hogy „nó mi ujság István, mit hallott?" A válasz nem érdekelt, hisz hozzászoktam már ehhez a mindennap kijáró pár szóhoz, hogy „bizony kérem alásan semmit." Most az egyszer azonban kellemesen csalódtam, mert a felelet igy hangzott: „van egy bőgő bikánk..." Olyan gyorsan visszafordultam, mintha egy bomba pattant volna szét előttem, Micsoda?! Bőgő bika? Mikor, merre, hol?

Igenis kérem alásan, még szürkületkor, éppen a hogy a torinai szakadéknál kapaszkodok felfelé, hát a köves oldalon egy banda szarvas nagy zörgéssel húzódott be a sűrübe s ott meg is maradt. Hányan voltak, azt nem mondhatom meg, mert akkor még sötét volt, de többnek kellett lenni, mert igen nagy csörgéssel voltak. És hogy egy jó bika is van velük, az bizonyos, mert háromszor nagyon vastag hangon elbőgte magát.

Kételkedni nem volt okom, tehát hittem, mert boldogok, akik hisznek.

Két heti várakozás után úgy felizgatott ez a jó hír, mint egy fiatal gyereket, ki első szarvasára megy szerencsét próbálni. Türelmetlenkedtem, szebbnél-szebb terveket forgatva fejemben, alig vártam, hogy délután 3 óra legyen s mehessek a torinai sürü felé, hol a bika teheneivel állítólag megfeküdt Az ebéd nem izlett, a délutáni szieszta nem hozott álmot a szemeimre, csak forgolódtam jobbra-balra, folyton a bikával tépelődve.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Három órakor pontosan, teljes felszereléssel kiléptem az ajtón, s a pokoli melegben kíméve az erőt, lassu léptekkel megindultam lefelé a Torinának.

Alig haladtam pár száz lépést, midőn valami érdes hang ütötte meg fülemet. Megálltam. Úgy tetszett, mintha egy rövid bőgés lett volna. Tekintve azonban a kora délutáni időt s felizgatott fantáziámat, hallucinációnak tudtam be a dolgot és tovább folytattam utamat. Pár perc mulva megint ismétlődött az előbbi nesz, de most már egész tisztán, hallhatóan reszketett át a levegőn egy rövid bőgés, a kérdéses sűrű felől.

Meggyorsítottam lépteimet s vígan, szép reménykekkel haladtam fel a cserkészösvényen. Utközben többször hallható volt a bika álmos, kelletlen bőgése, s a hang változó irányából megállapíthatám azt is, hogy lefelé a vágásnak veszik utjokat, hol az éjjelt is töltik. Minél jobban fogyott köztem és a sűrű között a távolság, szívem annál erősebben kergette szét a vért, minden porcikámban éreztetve sustorgó lüktetését.

Elértem a sűrű vágás szélét s egy bokor mögött megáltam; egyrészt, hogy kifujjam magamat s lecsillapítsam izgatottságomat, másrészt, hogy a bőgés után megállapítsam a távolságot s a helyet, hol lelenleg a bika áll.

Nem soká kellett állanom, mert tőlem valami 180—200 lépésnyire a sűrűségből kilép a gyengevágásba egy nagyfejü vén tehén, utána a második, harmadik s végül két ostoba tekintetü borju. Minden gyanu nélkül a kőrishajtások leveleit csipegetve húzódtak lassan lefelé, míg egy hajtásban eltüntek a szemeim elől.

Most megszólal a sűrűben még egyszer az öreg; — inkább csak nyögés volt mint bőgés, — s azután kilép ő is, méltóságteljes léptekkel, szép 14-es agancsát tde oda hintázva, ringatva halad háreme nyomdokain.

A nagy távolság, s a vágásban meghagyott szálfák, valamint a szarvas rézsutos állása megakadályozta abban, hogy búvőhelyemről reá emeljem Mauser-emet s kitegyem magam egy rossz lövés vagy fábalövés eshetőségének. Vártam, míg ő is beér a kisteknőbe, hol jó jó fedezettel, jó széllel szépen becserkészhetem.

Mint a leáldozó nap, mikor lassan eltünik a nyugati láthatár mögött, úgy fogyott fokról-fokra az én bikám impozáns alakja is tekintetem elől minden egyes lépésnél, mit a teknőbe lefelé tett. Már csak egy keskeny zsák, a gerinc látható belőle, majd az is elvész s szemeimnek nem marad más követni valója, mint a lovavonuló ágasbogas agancs.

Nini, de micsoda szél kerekedett ott, mely úgy hajtogatja jobbra balra azt a fiatal kőrisfát, hogy szinte derékban kettétörik. Nem szél az, hanem a 14-es dőrzsöli, fényesíti gyöngyös koronáját, a kőris síma, hamvaszöld kérgén.

Egy pillanatot nem volt szabad elmulasztani, mert ilyenkor munkájával úgy el van foglalva az agancsos, hogy se hall, se lát, s becserkészése, — ha csak a szél nem kedvezőtlen, semmi vigyázatot sem igényel; gyerekjáték.

Az ide-oda hajladozó kőrisfát szemmel tartva, gyorsan felrohantam a teknő szélét képező kis emelkedésre, ott meglassítottam lépteimet s leguggolva lopakodtam óvatosan előre, mindég többet és többet pillantva meg a szarvas testéből. Mikor már felülről a lapocka közepéig láthatóvá lett, megálltam s fegyveremen megnyomva a rögtönzőt, felegyenesedtem.

Ott állt előttem alig 80 lépésre teljes önfeledtségben a gyönyörü állat. Szétvetett lábakkal, hatalmas nyakát nekifeszítve egész szenvedélyével, mondhatni dühhel hántotta agancsával a kőris kérgét.

Lassan felszállt a fegyver arcomig, s a következő másodpercben egy éles pattanás zúgott végig az erdőn, bérceken.

Mint az éles kasza suhintása alatt eldül a buza-rend, úgy vágódott el a lövés pillanatában élettelenül a szegény 14-es is.

Az öröm, szánalom s lelkifurdalás különös vegyületével szivemben álltam mellette, nézve a szép agancsot, s magas vállapján azt a pici lyukat, mely oly gyors végét okozta, s melyből nagy cseppekben folyt a vér, végig peregve tüskés szőrözetén.

A szomoruságot és sajnálkozást azonban mihamar más érzések váltották fel, melyek felráztak rövid merengésemből. A szarvas ugyanis megmozdult. Felemelte fejét a földről s reám bámult nagy barna szemeivel; azzal a különös, mély álomból ébredt ember kábult, zavarodott tekintetével. Ez a váratlan fordulat ugy meglepett engem is, hogy ott maradtam állva, vállra vetett fegyverrel, mozdulatlanul, s néztem a szarvas szemébe mint egy hipnotizált.

Midőn a bika elfátyolosodott agyrendszere lassan kezdett céltudatosan működni, s megértette azt, hogy ember áll előtte: a zavarodottság helyébe ijedtség, majd kétségbeesés költözött, mit a változó és tisztuló szemkifejezés hiven tükrözött vissza.

Minden erejét megfeszítve, megróbált felugrani, de visszaesett. A nyombani következő kisérlet annyiban sikerült, hogy 2—3 támolygó ugrást tett, s azután elvágódott, nagy csörömpöléssel gurulva le a katlan meredek lejtőjén egész a fenékig. Ott talpra állt s nehézkes vágtában neki indult a sűrűnek, hol azután mihamar megcsendesedett. Gurulás közben a szarvas kalimpáló nyakára tett, s a futtában utána küldött lövések izgatottságom miatt nem találtak.

Összeszedve némileg gondolataimat, elmentem a pár száz lépésre hátrahagyott vérebemért s egy örökkévalóságnak tetsző félóráí várakozás után rávezettem a vérnyomra, majd midőn annyira belefeküdt a vezetésbe, hogy a sűrűben nem voltam képes követni: lecsatoltam s elereszttettem a nyomon.

A bika ezalatt nem mozdult helyéről, mert ott, hol

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

utoljára zörögni hallottam, felhangzott vérebem hangos csaholása.

Lett erre nagy kavarodás; nyugodtságomat teljesen elveszítve, vad futással a köveken, galyakon, tüskéken keresztül bukdácsolva rohantam a hang iránya felé. Még valami száz lépést kellett volna átküzdenem, midőn az ugatás egyszerre megszűnt. Majd valami 300—400 lépéssel feljebb újra megkezdődött, de megint csak rövid ideig, mert másodszor és utoljára is elhallgatott. Zihálva a szaladástól, fáradtságtól, megálltam pihenni, s vártam, hogy hol fog ismét felrugni a „Standlaut"? De bizony az nem volt hallható többé. Valami 8 percet tölthettem el így ácsorogva, midőn vérebem visszajött, jeléül, hogy elvesztette a nyomot.

E közben öreg este lett s fel kellett hagynom a további kereséssel, holnapra halasztva azt.

Másnap reggel ismét felvettük a véranyomot s a kutya szépen vezetett fel egészen a hegy tetejére. Itt megszűnt a vérzés s kutyám kezdett bizonytalanul kapkodni összevissza, majd teljesen felhagyott a munkával. Elveszíve bár összes bizalmamat s reményemet, soká kerestük még minden irányban, de sem egy csepp vért nem találtunk, sem a szarvasra, vagy nyomára nem akadtunk sehol.

Hogy milyen hangtalanul tértem haza, azt talán nem is szükséges ecsetelnem. Azt a fohászt pedig, mit sz. Huberthez küldtem, nem merem reprodukálni.

(Folyt. köv.)

****

A beólmosodott fegyvercső legjobb tisztító szere.

A „Jura-foncsorozó."

A modern fegyverteknika haladásának egyik megbecsülhetlen haszna, hogy a vadászok érdeklődése a fegyverek felé irányult. A vadászok zöme már kezd felhagyni az ősi babonás szokásaival. A *„brandiba"* vetett szent hitének alapeszméjét nem a *pénteki napon lött rókának* titokzatos csodatevő vérében keresi, amiből régente szokás volt egy pár cseppet a cső üregébe cseppenteni, hogy *150* azaz *egyszázötven* lépésről is halálosan meglőve, tűzben essék össze a vad.

Manapság, ezt a 150 lépéses optikai csalódást már a kezdő nimród is csak akkor reszkirozza meg — szóval — ha nem hallja, vagy nem látja senki sem.

Tudja minden vadász, hogy sörétes fegyverrel ilyen távolságra lőni nem lehet, nem szabad és nem illik. Nem pedig azért, mert a fegyver ilyen távolságra egyszerűen nem lő. Maguk a fegyvergyárosok is felhagytak már azokkal a távlövő igérgetésekkel, és megelégednek azzal, ha ugy tudnak ilyen kiváló pontos furatú lőcsövet előállítani, hogy elsőrendű igen jó lövedéke 80 lépés távolságra még ölőképességgel továbbitsa a sörétszemeket. Ezeket aztán „messzelövő" fegyvereknek is minősítik. Ez az igazság! A többi mind bolondság, esetleg hazugság, és ha ennek ellenkezőjét állítják — akkor az már huncutság is! De nem is hinné el senki sem!

A lövés erejét — a cső furatán kivül — leginkább a helyes és megfelelő méretü töltények szokták befolyásolni!

Akinek jó fegyvere van, az gondját is viseli; erre a gondviselésre az újmódi fegyverek, különösen az automaták valósággal rákényszerítik a vadászt. A cső a fegyvernek legkényesebb része. Ez rendkivüli nagy figyelmet és gondozást igényel. Az automaták fegyvercsövei még nagyobb gonddal kezelendők mint a többi fegyvereké, mert ezeknél csak egy cső van és így az *ólmosodásnak* is hamarább ki van téve.

A cső falának az ólmosodás a legnagyobb ellensége. Ha nem védekezünk ellene okszerüen, akkor hamarosan az egész fegyverünk értékét veszti, még pedig azon egyszerű okból kifolyólag, hogy a beólmozott cső igen rosszul és megbizhatatlanul lő. Ezt a bajt leginkább azok a vadászok érzik, akik vaddús területeken vadásznak és naponként 50 töltényt, sőt ennél jóval többet is elővöldöznek. Az ólmosodás kevesebb lövésnél is előfordul, de ilyen esetekben könnyen lehet takarítani, de amikor már a cső falán lerakódott ólmok egymásra rakodnak és a keletkezett rozsdákkal egyesülve valósággal oda jegecednek, akkor már a letakarítás is nehezebb és nagyobb figyelmet igényel, s nem túlzok, amikor azt mondom, hogy az ilyen fegyver takarításához nemcsak tudás, hanem lelkiismeret is kell.

Az ilyen fegyert egy jó erős drótkefével bezsirozva, erősen dörzsölve, hogy a cső is felmelegedjen, hamarosan ki lehet takarítani. Egyparszor így kitakarítva a fegyvert, bátran a fogasra akaszthatjuk, és búcsút vehetünk tőle, mert a drótkefe mindenféle fegyvert tönkre tesz.

A beólmozott fegyvercsövet igen nagy gonddal és igen hosszadalmasan kell takarítani, hogy az ólomtól úgy szabaduljon meg, hogy a cső fala meg ne sérüljön. Már most csak az a kérdés, hogy a vadászok ilyen nagy gonddal és vigyázattal takarítják-e a beólmozódott fegyvercsövet? Avagy a röviebb módját, a drótkefével való tisztítást alkalmazzák?

Mindkét módja helytelen és nem célszerű Az egyik hosszadalmas, a másik meg káros.

Van azonban egy szer, amitől az ólom rettenetesen irtózik — személyesítve a tárgyat — ugy undorodik tőle, hogy mérgében valósággal elolvad. Ez a szer a *higany*. A vegyészek a két szer ellenhatását jól ismerik. Képletekkel nem akarom állításomat támogatni, mert igen egyszerű a dolog. A beólmosodott puskacsövet ha higannyal dörzsölve bekenjük, akkor a cső falára lerakódott ólom teljesen feloldódik, anélkül, hogy ez a bedörzsölés bármiféleképpen is árthatna a fegyvercső anyagának. A higannyal való tisztítás azonban, tekintettel a higany általánosan ismert minőségére, nehézsé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gekbe ütközne. Tehát kell valamelyes módon ugy előállítani, hogy a mennyiség nagysága és a kencék minősége a könnyű kezelést lehetővé tegye.

Ezt a higanynyal való kezelést eddig nálunk nem igen gyakorolták.

Most azonban... előlépett *Jura mester* — akit rövid idő alatt minden magyar vadász a nevéről elnevezett olajáról előnyösen ismer — és megint *„kivágta a rezet!"*

Addig kevergette, kavargatta azt a csunya fertelmes higanyt, amig csak meg nem találta az ólmos csőnek legjobb orvosságát — a magyar huszárzsirt! Ez sikerült is neki teljesen. A higanyos kenőcsét kipróbáltam, tehát tapasztalatom után beszélek, nem hallomásból.

Egy kis tégelyben van ez a hamuszürke szinü, kellemes illatú (olyan mint a Jura fegyverolaj) kenőcs. Amikor megkaptam, épp jókor érkezett, mert egy automata fegyveremből az előtte való napon körülbelül 160 lövést tettem és a fegyvercső fala alaposan be volt ólmosodva. A tisztitópálca végére csavart rongyot bekentem ezzel a kenőccsel és egypárszori dörzsölés után a gyenge hőhatás következtében azonnal előállott a *foncsor*. Rövidesen mindenféle ólomtól megtisztultva tükörtiszta lett a fegyver csöve.

Ezt a rendkivüli kitünő szert *Jura Péter gyógyszerész Dombrádon* **„Jura foncsorozó"** cimen forgalomba hozza és tégelyenként 1 koronáért kapható lesz.

Tekintettel, hogy a higany igen sulyos és igy a térfogata is kicsi, tekintettel a higanynyal való kezelés követelte óvatosságra, az 1 korona árat normálisnak találom én is, mert ez a szer nem a mindennapi fegyvertakarításhoz való, hanem egyedül csak a beólmosodott fegyvercső rendkivül könnyü tisztitására szolgál.

Minden esetre a *„Jura-foncsorozó"* rendkivüli értékét és használt egyelőre a vadászok nem fogják kellőképpen értékelni mindaddig, mig ki nem próbálják. Én azonban mindenkinek nyugodt lelkiismeretttel ajánlhatom, mert ez a higanyszer minden olyan vadásznak, akinek értékesebb fegyvere van — *teljesen nélkülözhetetlen.*

Remetei Kőváry János.

A II. nemzetközi vadászati kongresszus.

C) Szakosztály. *Törvénykezés.*

I. Nemzetközi tilalma a kiméletet érdemlő vonuló madarak vadászatának abból a célból, hogy végleges kipusztulásuk megakadályoztassék; nevezetesen a fürj, szalonka, vadkacsa, vadliba óvása.

1. A II. nemzetközi vadászati kongresszus Wien 1910 kivánatosnak tartja, hogy a fürj vadászata az európai országokból történő elvonulásakor lezárassék, s a tilalmi idő alatt a fürjjel való kereskedés betiltassék.

2. Az egyes kormányoknál nemzetközi közbelépéssel kieszközlendő a mezőgazdaságra hasznos kibic védelme.

3. A kongresszus szükségesnek tartja, hogy nemzetközi megegyezés az erdei szalonka (Scolopax rusticola) bárminemü vadászatát, eladását, vételét vagy szállítását február 1-től október 1-ig betiltsa.

4. A vonuló madarak sikeres védelmének elérése céljából az egyes kormányok kiküldöttei mielőbb közös értekezletet tartsanak, amelyen a hálók és hurkok felállítására, — a vizi vadászatra, — a használható legnagyobb öbnagyságra, és általános védelmi szabályokra vonatkozólag egyöntetü eljárást állapitsanak meg.

II. Nemzetközi szabályzat létesítése a táplálkozásra fel nem használható tengeri madarak pusztításának megakadályozása érdekében.

1. Kivánatos, hogy a tengerparti madarak tojásainak használata szabályoztassék, a mezőgazdaságra hasznos fajok tojásainak értékesítése pedig teljesen beszüntettessék.

2. Kivánatos, hogy a tengeri madarak vadászata halókkal és hurkokkal mindenütt és minden időben tilalmaztassék, a fegyverrel való vadászat pedig a mezőgazdaságra hasznos fajoknál febr. 1-től augusztus 1-ig tiltassék.

3. Kivánatos, hogy úgy a tengeri, lápi és vizi vadászat, mint a tengeri halászat is szigoruan szabályoztassék. E feladat megoldása a nemzetközi állandó bizottságra háramlik.

A szakosztály elhatározza, hogy a szárnyas vad tojásaival való kereskedés csupán állami felügyelet alatt történhetik.

III. A magánbirtokosoknál szolgálatban álló vadászati személyzet biztosítása.

A szakosztály azon kivánságát fejezi ki, hogy a kongresszus elhatározza miszerint:

1. A magánvadászati személyzetet baleset, betegség, rokkantság ellen biztositani minden birtokosnak kötelessége.

2. Ezen biztosítások törvényes kényszerrel vitessenek keresztül.

3. Azon államokban, ahol a törvényes kényszer nem alkalmazható, a biztosítás a kölcsönös viszonosság alapján történjék.

IV. A vadászati jog alapfogalmai.

Az európai nemzetek egy-egy képviselője meg volna bizandó, hogy legfeljebb 20 nyomtatott ivnyi terjedelemben ismertesse országának vadászati törvényeit, azon célból, hogy ezen dolgozatokból tanulmány állittassék egybe, mely a legközelebbi nemzetközi vadászati kongresszuson alapját képezné egy általános vadászati törvénykezés alapfogalmainak megállapitására.

A tropikus világrészek vadászati törvénykezése külön pontként veendő fel a legközelebbi kongresszus tárgysorozatába.

V. Vadászat és a természet védelme, melynek érdekében a kongresszus az alábbi határozatok keresztülvitelét ajánlotta.

1. A vadászatnál figyelembe jövő állatokra vonatkozó ismeretek terjesztését, szakiskolák, szaktanfolyamok, tankönyvek, idevágó irodalmi művek, röpiratok stb. által.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2. A közgazdaságilag fontos vadászat szakszerű oktatását a közép- és főiskolákban, hogy ezáltal a vadászat és a természeti kincsek fentartásának érzéke mennél szélesebb rétegekbe átmenjen.

3. Megfelelő vizsgák bevezetését a hivatásos vadászok és vadőrök részére.

4. A vadászat tudományos szinvonalának emelésére tudományos intézetek felállítását.

5. Reservalt területek létesítését a kipusztulás veszélyének kitett állatok számára.

6. A vadászati törvénykezés reformálását, főleg az által, hogy az eddig szabadon vadászott ritka állatfajok részleges vagy teljes vadászati tilalom alá vétessenek.

7. Törvények alkotását a természeti kincsek védelme és ápolása tekintetében.

8. A vadászat összérdekeinek védelmére a földmivelés szolgálatában álló hatóságokhoz vadászati tanácsadók beosztását.

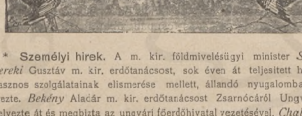

* **Személyi hirek.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Somkereki* Gusztáv m. kir. erdőtanácsost, sok éven át teljesitett hű és hasznos szolgálatainak elismerése mellett, állandó nyugalomba helyezte. *Bekény* Alacár m. kir. erdőtanácsost Zsarnócáról Ungvárra helyezte át és megbizta az ungvári főerdőhivatal vezetésével. *Chabada* Géza m. kir. erdőmérnököt a besztercebányai m. kir erdőigazgatósághoz helyezte át és az építésvezető teendők ellátásával bizta meg. *Zachár* Mihály m. kir. segédmérnököt a kolozsvári erdőigazgatóság területéből a nagybányai főerdőhivatal kerületébe Horgospatakra helyezte át és a tőkési m. kir. erdőgondnoksága vezetésével bizta meg.

* **Fülöp szász Coburg gothai herceg** Ő kir. fensége pusztavacsi vadászterületén a cserkészetek október hó 20-tól 28-ig tartattak, amelyen résztvettek Fülöp herceg, mint vadaszur fiával, Lipót herceggel, Kristóf bajor herceg, gróf Szapáry Péter, báró Eppinghoven. — Terítékre került: 14 drb lapátos, 7 drb kanalas, villás, nyársas, 28 drb tehén, 6 drb. borju, 7 drb erdei szalonka, 1 drb kóbor macska, 3 különféle szárnyas.

* **Gyászhirek.** Vettük a következő gyászjelentéseket:

Alulirott m. kir. erdőhivatal tisztikara szomorodott szivvel tudatja szeretett tisztitársának *Sztanek Vojszláv* m. kir. erdőmérnök-gyakornoknak Resicán f. hó 3-án történt elhunytát. Apatin, 1910. évi november hó 3-án. Az apatini m. kir. erdőhivatal tisztikara.

A Selmecbányai M. Kir. Bányászati és Erdészeti Főiskola Ifjusági Kör mély fájdalommal jelenti, hogy szeretett tagja *Vékony Antal* IV. éves erdőmérnök-hallgató életének 22-ik évében, rövid szenvedés után folyó hó 3-án este háromnegyed 7 órakor elhunyt. A felejthetlen kolléga hült tetemeit a főiskolai bányászati épület aulájából f. hó 5-én d. u. 2 órakor kisérik a tagok a vasuti állomásra; temetés Máramarossziget vasárnap d. e. 10 órakor. Selmecbánya, 1910. évi november hó 4-én. Drága bajtárs pihenj békében!

A gödöllői m. kir. erdőhivatal tisztikara mély fájdalommal tudatja, hogy az erdőhivatalnak volt főnöke *Katlina Károly* nyug. m. kir. főerdőmester, a Ferenc József-lovagrend, a Toscánai házi rend és a szerb Takova-rend nagykeresztjének tulajdonosa f. évi november hó 5-én hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése Gödöllőn f. hó 7-én d. u. 3 órakor fog megtartatni. Gödöllőn, 1910. évi november hó 5-én. Áldás és béke poraira!

* **A drágaság.** A drágaság okát legutóbb az Egyesült Államok is kutatták és erre a célra az ottani szenátus kiküldött egy nagy bizottságot, amely e kérdéssel foglalkozva, jelentését „Raport on the high cast of living" cimmel adta ki.

A kutatás eredménye az, hogy 1900—1909 terjedő években az erdőtermék 40·3, a mezőgazdasági nyers termény 36·1, az elkészitett mezőgazdasági termény 24·2, a bányatermék 13·5, az iparcikk 5·7, a halászati cikk 5·1 százalékkal drágult, ellenben az importált különféle cikk 1·7 százalékkal olcsóbbodott.

Ezekből a számokból azt látjuk, hogy a drágulás a legnagyobb mértékben a föld termékére esik.

Az erdőtermékek drágulását azzal okolják meg, hogy az ország gyors, rohamos fejlődése hamarosan elfogyasztotta a rendelkezésre álló faanyagot és a nagy kereslet és a kipusztitott erdők föl nem ujitása idézték elő a beállott drágaságot.

Mindjárt az erdőtermékek után következik a mezőgazdasági termések árának nagymértékü növekedése.

Ezt ugy magyarázzák meg, hogy az utolsó tiz esztendőn át a munkabér 60, és általában a mezőgazdasági termelési költség 100 százalékkal emelkedett, mert a falusi lakosság aránytalanul nagy mértékben a városba tódul, a termelő munkásságból fogyasztó lett, továbbá a kereslet az időközben megnagyobbodott igények és szükségletek következtében aránytalanul növekedett a kinálattal szemben.

Az Egyesült Államok e jelentése egy oly mozzanat, a mely mellett nem haladhat el közömbösen az események lelkiismeretes krónikása.

Ezért mi sem térhetünk napirendre és állithatjuk, hogy erdei termékeinknek drágulását nem azok megfogyatkozásában, nem a letaroli erdők föl nem ujitásában, hanem a munkaerő, a termelési, szállitási költségek emelkedésében kell keresnünk, mert a földmivelési kormány 1901. évi jelentése szerint ezen évben 26·47 hektár kihasználatlanul maradt területen a famennyiség becslés szerint 7·46 millió tömörköbmétert tett ki.

A kincstári erdőhatóságok által kezelt csemetekertek kiterjedése 1908. évben 354·7 hektár volt; e csemetekertekből a kincstári erdősitésekre 43·5 millió kopár területek beásitására 3·7 millió csemete osztatott ki és készleten maradott 186·3 millió.

Az állami erdőhivatalok 1908-ban 374 hektár kiterjedésü csemetekertet kezelnek és ezekből 62·7 millió darab csemete utalványoztatott ki, melyből 31·0 millió az állam által kezelt erdőbirtokok vágásainak feujitására, 20·7 millió drb az állam által kezelt kopár területen és 10·8 millió magánosok kopár és egyéb területének befásitására szolgált.

Készleten maradt 98·4 millió csemete.

Ezen jelentés értelmében az emlitett csemetekerteken kivül az állam a kopár területek befásitására, vágásterületek felujitására s egyéb erdősitésekre adományozandó csemeték termelésére 160 csemetekertet tartott fenn 416 hektár kiterjedésben és 455,436 korona költséggel.

A kopár területek beerdősitésére a kincstár 1908. évben 35·9 millió drb ingyen csemetét osztott ki, melyekkel 3827 hektárt ültettettek be, s az erdősitések mintegy egy-két harmada sikerült is.

Az ingyen csemeték ében részesitett birtokosok száma 2287 volt s sikeres erdősitésekért az állam 1,210 korona segélyt és jutalmat osztott ki. *Divald Béla.*

* **Kisértékü tüzelőanyagokkal** kisérletetet folytat a dortmindi bánya egyesület, gőzkazánokban vagy generátorokban való értékesitésök céljából. Oly anyagokról van szó, mint koksz, dara, finom- és porszén, széniszap, szénmosási maradékok stb., melyeket eddig nagyrészt mint hulladékot a domboldalakra dobtak, vagy utak feltöltéséhez használtak fel. Csak a koksz dara mennyiségét Ruhrvidékén 640.000 tonnára becsülik évente, ami 7000 kaloriával kb. 40.000 lóerőnek felel meg. E maradékok felhasználására a kazántüzelést átalakitották. A légmentesen ezárt hamuládába injektorszerü

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gőzsugárkup segélyével 5—10 mm. viznyomás mellett vizgőzzel kevert levegőt fuvatnak be az elégéshez. A rostélyrudak oldalt úgy vannak bemarva, hogy egymás mellé fektetve, fordán álló, fellelé kuposan szükülő nyilásokat képeznek. A szabad rostélyfelület 60-szor kisebb, mint a közönséges sikrostélynál, a tüzelőanyag tehát kis levegőfölöslegeggel ég el. A tüzet a léghuzamtól függetlenül azáltal szabályozzák, hogy a kupos nyilásokon átbocsátott gőz mennyiségét változtatják. A kétlángcsöves kazán, melyen ezt a tüzelést ismételten kipróbálták, 93·2 négyzetméter fütő- és 2·56 négyzetméter rostélyfelülettel. A tüzeléshez felhasznált porszénnel, melyhez kiszedett palásdarabokat és 6 száza'ék aknaszenet adtak, kg.-ként 4·2—6-szoros, a fütőfelület négyzetméterenként pedig 23—28·3-szoros elögőzölgést értek el. 1000 kg. gőz költsége 1·63 2·07 M volt, a tüzeléshez felhasznált gőz mennyisége pedig a fejlesztett gőz 6 százalékát nem haladta meg.

„Nete ne!" eredeti szekely góbaságok, a budapesti „Péterfy asztal" vig tagjai gyüjteményéből. Képekkel 1 korona. *„Kacagó szövethezetek"* a szövetkezeti élet vidámságai. Képekkel 1 korona. Mindkét könyvujdonságot a mulatni vágyók részére postai szállítással együtt 2 koronáért küldi: Péterffy Tamás iró. Budapest, IX., „Köztelek". Péterfy Tamás eredeti humorát ismerjük és könyvelt bizalommal ajánljuk olvasóinknak.

Faeladási hirdetmény.

A szentegyházasfalusi közbirtokosság a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi Minister úrnak 1910. évi 25990. sz. engedélye alapján nyilvános szó- és zárt irásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező Szentegyházasfalu község határán levő Csonka-alja nevü erdejének 405·25 k. hold területén talált és szakértőileg törzsenként felvett 188,148 drb. 11—60 cm. mellmagassági átmérővel biró

lúcfenyő fáját.

A részletes becslés eredményképen a következő faanyagok bocsáttatnak eladás alá:

1. I. oszt. lúcfenyő fürészáru 36—60 cm. vast. 7,678 m³
2. II. oszt. lúcfenyő fürészáru 26—35 cm. vast. 18,328 m³
3. I. oszt. lúcfenyő épületifa 19—25 cm. vast. 19,634 m³
4. II. oszt. lúcfenyő épületifa 11—18 cm. vast. 23,369 m³

Összesen: 69,009 m³

fenyő müfa 219,979 korona, azaz kettőszáztizenkilencezerkilencszázhetvenkilenc korona becsár mint kikiáltási árban.

Az eladandó fatömeg a székelyudvarhelyi vasuti állomástól 29—32 km. távolra levő erdőben tövön áll és ezzel 27·3 km. kitünő községi út és mintegy 4·7 km. elég jó erdei és mezei út köti össze.

A kikiáltási ár 10 %-a bánatpénzül az árverés kezdete előtt az árverező közig. kiküldött kezéhez teendő le.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverés Szentegyházasfalu községházánál **1910. évi december hó 15 ikén** veszi kezdetét.

Az árverési és szerződési feltételek a közbirtokosság elnökénél és a székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Szentegyházasfaluban, 1910. évi szeptember 17-én.

Márton Dávid,
birt. elnök.

4042/1910. **Sajószentpéteri j. főszolgabirói hivatalától.**

Faárverési hirdetmény.

A m. kir. földmivelési Minister urnak 1910. évi 69578—VI. 3. sz. alatt kelt engedélye alapján Parasznya község volt urbéresei tulajdonát képező „Kistó" nevü legelőterületen 1058 drb. tölgyfa, melynek törzsenkénti felvétel alapján becsült fatömege 787 m³ müfa és 1119 ürméter³ hasáb, dorong és galyfa, vegyes tüzifa, Parasznya községházánál (Borsodmegye) **1910. évi november hó 14-én d. e. 10 órakor** nyilvános szó- és irásbeli árverésen el fog adatni.

A becsérték mint kikiáltási 9724 K, azaz kilencezerhétszázhuszonnégy korona, amelyen alól a faanyag eladatni nem fog. A szerződési időtartam 1912. év december 31-én jár le.

Az árverés érvényességéhez felsőbb jóváhagyás szükséges. Az irásbeli zárt ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe, ha

a) A hirdetményben kitüzött óra előtt adatnak be.

b) A tisztán kivehető számjegyekkel és egyszersmind betükkel is kiirva tartalmazzák a megajánlott összeget.

c) Az ajánlat szövege, valamint annak boritéka kivül az értékesítés tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy amint az a hirdetményben foglaltatik.

d) Lepecsételve és ivenként egy K-s bélyeggel ellátva adatnak be.

e) Tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti.

f) Bánatpénzképen a megajánlott összegnek legalább 10%-át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban tartalmazzák.

g) Ugy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható.

Utóajánlatok egyáltalán nem fogadtatnak el.

A részletes árverési és szerződési feltételek Parasznya volt urbéres elnökénél, Sajószentpéteren a főszolgabirói hivatalnál, Rimaszombatban a m. kir. állami erdőhivatalnál és Miskolcon a m. kir. járási erdőgondnokságánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Parasznyán, 1910. évi október hó 18-án.

3—2 **Vadnay,**
főszolgabiró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Gömör-Kishont vármegye rozsnyói járás főszolgabirájától

5325/1910

Faeladási hirdetmény.

Gömör-Kishont vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának 1852. erd. 1910. számu határozatából kifolyólag és Pelsőc község (Gömör megye) képviselőtestületének 1910. évi október hó 17-én hozott határozata értelmében közhirré teszem, hogy a Pelsőc község tulajdonát képező erdő ügynevezett „Nagyhegy“ üzemosztályában az 1909—1918. évekre kijelölt és mintegy 217·3 kataszteri hold kiterjedésü vágásterületén található, becslés szerint 10400 darab mintegy 2500 tömör köbméter

tölgyműfa,

valamint mintegy 30000 ürméter mennyiségü tölgy, gyertyán, stb. vegyes tüzifaanyag, fakészlet, folyó **1910. évi november hó 24-ik napján délelőtt 10 órakor** Pelsőc községben a községházánál tartandó nyilvános szó és irásbeli árverésen el fog adatni.

A fakészlet becsértéke és kikiáltási ára 52.500 korona.

Kitermelési határidő 1913. évi augusztus hó 31-ike.

Az árverés eredményének érvényességéhez felsőbb hatóság jóváhagyása szükséges.

Azon esetben, ha az árverésen a becsérték szerinti vételár el nem érhető, **becsértéken aluli ajánlatok** is figyelembe vétetnek. Utóajánlatok el nem fogadtatnak.

Az ajánlattevők tartoznak az árverés megkezdését megelőzőleg bánatpénz cimén a becsérték 10%-át, vagyis 5250 koronát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban az árverés vezetőjének a kezéhez lenni.

A faanyag vevője tartozik ezenfelül a megajánlandó és az árverésen elfogadott vételár 1%-át a szerződés megkötése alkalmával, a vételáron felül a vármegyei erdőőrzési alap javára lefizetni.

Irásbeli zárt ajánlatok az árverést megelőzőleg elfogadtatnak, ha a megajánlott vételár 10%-át képező bánatpénzzel el vannak látva és ha azon nyilatkozatot tartalmazzák, hogy az illető az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

A szerződési és árverési feltételek a hivatalos órák alatt megtekinthetők alulirottnál, valamint Pelsőc község előljáróságánál.

Rozsnyó, 1910. november 4-én.

Nagy, főszolgabiró.

Ad 2066. szám.
1909.

Tölgyfa-eladás.

A tiszakarácsonyfalvi volt urbéres birtokosság Tiszakarácsonyfalva községházánál **1910. évi november 28-án d. e. 11 órakor** megtartandó, zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött harmadik és utolsó nyilvános szóbeli árverésen a m. kir. Földmivelésügyi Ministerium 8496/1909. számu engedélye alapján eladja a 140·3 k. h. kiterjedésü tiszabalparti erdőbirtokán e célra tövön kijelölt és kibélyegzett 11000 drb. 16 cm. és azon felüli mellmagasságu átmérőjü fatörzset.

A hatósági becslés szerint van:

16—20 cm. mellmagasságu átm. törzs				7628 db.
21—25 cm.	„	„	„	1970 „
26—30 cm.	„	„	„	957 „
31—35 cm.	„	„	„	252 „
36—40 cm.	„	„	„	143 „
41—50 cm.	„	„	„	50 „

összesen 2860 m^3 köbtartalommal, — a miből 1903 m^3 kéreg nélkül számitott müfa. Kikiáltási ár 28770 korona.

Az erdő az állami uttól 2 km. a nagybocskói vasuti állomástól 4 km. távolságra esik.

Az árverési és szerződési feltételek betekinthetők a máramarosszigeti m. kir. járási erdőgondnokságnál és Tiszakarácsonyfalva községházánál.

Tiszakarácsonyfalva (Máramarcs megye, u. p. Nagybocskó), 1910. október hó 29-én.

Grigássy György, közb. jegyző — **Babinecz Vaszily,** közb. elnök.

Remetei KŐVÁRY JÁNOS:

Vadász Naptár . . . 3 K

Kincses Kalendáriom 2 K

Mikszáth Almanachja 2 K

Kaphatók **Székely és Illés** könyvkereskedésében **Ungvárt.**

Bérmentes küldéssel 30 fillérrel drágább.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Faeladási hirdetmény.

A nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi Minister urnak 1909. évi 74246. számu magas rendeletében foglalt engedély alapján közzéteszem, hogy a kőrösbányai (Hunyad m.) ev. ref. egyház erdejéből 10·34 k. holdon található összes famennyiség **1910. évi december hó 5-én d. e. 9 órakor** Kőrösbányán a községházánál nyilvános szóbeli és zárt ajánlati árverés utján el fog adatni.

Kikiáltási ár 3654 korona.

Bánatpénz 400 korona.

Megjegyeztetik, hogy az eladandó erdőterületen a részletes felvétel alkalmával 1173 drb. 15—53 cm. vastag tölgyfa és 448 drb. 15—45 cm. vastag bükkfa találtatott.

Az eladás tárgyát képező erdőterület Kőrösbánya (A. Cs E. V.) vasutállomástól 1—2 km. távolságra fekszik.

A részletes árverési és szerződési feltételek a m. kir. állami erdőhivatalnál Déván, a m. kir. járási erdőgondnokságnál Brádon, valamint alulirottnál betekinthetők.

Kőrösbánya, 1910. október 6-án.

Dr. Veress Jenő,
egyházgondnok.

Szám: 850/910.

Faeladási hirdetmény.

Ugra község (Nagyküküllő megye) **1910. évi november hó 22-én d. e. 10 órakor** a községi irodában elad zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen 7920 darab műszaki célokra alkalmas tölgy-törzset, melynek fatömege szakértői becslés szerint 11367 tm^3 és pedig műfa 5314 tm^3, tüzifa 6053 tm^3.

Becsérték és kikiáltási ár 113500 K, bánatpénz 11350 K, mely bánatpénz az árverezés megkezdése előtt készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban az árverést vezető elnök kezéhez leteendő.

Az árverési feltételek a kőhalmi kir. erdőgondnokságnál és Ugra község elöljáróságánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Ugra, 1910. október 26.

Az elöljáróság.

A fogarasi járás főszolgabirájától.

Szám: 3269/910. közig.

Tárgy: Marginén község „Ócso" nevü erdőjének eladása.

Árverési hirdetmény.

Fogaras vármegye fogarasi járásában fekvő Marginén község a tulajdonát képező „Ócso" nevü erdőrészében A) üzemosztály I. tag 1—5. számu osztagaiban 155·63 katasztrális holdon lévő fenyő- és bükkfa-termést a közigazgatási erdészeti albizottság 2678/905. és a vármegye törvényhatósági bizottságának 1910. évi 34. sz. alatt kelt véghatározatával nyert engedély alapján **1910. évi november hó 26. napján délelőtt 9 órakor** Marginén község irodájában nyilvános árverésen eladja.

Az erdőrész törzsönkénti kiszámlálással becsültetett be és 15600 darab lucfenyő-törzs találtatott 10518 m^3 fatömeggel, azonkivül 34383 m^3 bükk hasáb és 11344 m^3 bükk dorongfa, amely mennyiség egy tömegben egyszerre fog eladatni.

Kikiáltási 71059 K. Az árverés eredménytelensége esetén **a fatömeg a kikiáltási áron alól is el fog eladatni,** illetve az árverés alkalmával egy már előre megállapított %-kal mérsékelhető.

Árverezők kötelesek az árverés megkezdése előtt 10% bánatpénzt készpénzben, vagy hazai állampapirokban az árverező bizottság elnökének kezéhez letenni. A 10% bánatpénzzel ellátott irásbeli zárt ajánlatok is ugyancsak aznap délelőtt 9 óráig adandók be. Utóajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Az árverési és szerződési feltételek alólirott járási főszolgabiró és a fogarasi m. kir. járási erdőgondnokság irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Fogaras, 1910. október 10-én.

Bisztray József,
főszolgabiró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

439/910. sz.

Árverési hirdetmény.

Az ungvármegyei Mércse községben a m. kir. földmivelésügyi Minister Urnak 1910. évi január hó 8-án kelt 117709/909. sz. rendeletével a mércsei volt urbéresek tulajdonát képező erdőterület I. tag 2/a osztagának 25·1 kat. holdján található és 2921 ürm³ bükk tüzifára becsült fatömeg Mércse községben a gk. iskola helyiségben **f. évi december hó 1-én d. e. 10 órakor** megtartandó zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 3285 K 75 f.

Bánatpénz 330 K.

Szabálytalanul beadott irásbeli ajánlatok el nem fogadtatnak s a szabályszerű irásbeli ajánlatok is csak a szóbeli árverés megkezdése előtt adhatók be.

A részletes árverési és szerződési feltételek, valamint a becsjegyzék a nagyberezna m. kir. járási erdőgondnokság irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Utóajánlatok el nem fogadtatnak.

Nagyberezna, 1910. nov. 4.

M. kir. járási erdőgondnokság.

600/910. szám.

Faeladási hirdetmény.

Vessződ község eladja „Abseite" nevü saját határában fekvő erdejének rendes évi vágásában levő fürészanyagnak és dongafának kiválóan alkalmas 562 drb. 96 cm. átlagos mellmagasságí átmérővel biró tölgyfát, mely szakértői becsü alapján 1608 m³ m³, és 2600 m³ tüzifát tartalmaz. Becsérték és kikiáltási ár 44200 korona azaz Negyvennégyezerkettőszáz korona, bánatpénz annak 10%-a. Irásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli nyilvános árverés Vessződ községben a község házánál **1910. évi novemb. hó 30-án délelőtt fél 10 órakor** fog megtartatni.

Az árverési feltételek és részletes becslés a községi előljáróságnál és a szentágotai m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Vessződ, 1910. évi november 10-én.

u. p. Szentágota.

Az előljáróság.

1910/3293. számhoz.

Pályázati hirdetmény.

A liptó-ujvári m. kir. főerdőhivatal a kerületében megüresedett egy I. oszt. erdészeti altiszti (főerdőőri), egy I. oszt. erdőlegényi, kettő II. o. erdőlegényi, kettő II. oszt. segéderdőőri, előléptetés esetén ezeken kivül még egy II. oszt. erdészeti altiszti (erdőőri), egy I. oszt. erdőlegényi, kettő II. oszt. erdőlegényi (esetleg segéderdőőri) állásra az állományszerü illetményekkel pályázatot hirdet.

Az I. oszt. altiszti állással 800 korona évi fizetés és 200 korona személyi pótlék, a II. oszt. altiszti állással 600 korona évi fizetés és 100 korona személyi pótlék, az erdőlegényi állással 700 illetőleg 600 korona évi szegődménydij, a segéderdőőri állással 600 kor. évi szegődménydij, minden egyes állással természetbeni lakás, vagy ennek hiányában törvényszerü lakbér és egyéb rendszeresített mellékilletmények (fa, ruhaátalány) vannak összekötve.

Az altiszti állásokra folyamodók az 1879. évi XXXI. t. c. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az állami erdészeti szolgálatba ujonnan belépni kivánók ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó, beszélő és hallóképességüket kincstári és erdészeti orvos, megyei főorvos vagy honvéd törzsorvos által kiállitott bizonyitványokkal, életkorukat anyakönyvi kivonattal, illetőségüket községi bizonyitványnyal, eddigi alkalmaztatásukat, nyelvismereteiket és katonai (honvéd) kötelezettségüket megfelelő bizonyitványokkal igazolni tartoznak.

Az ilyen módon felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeket a liptóujvári m. kir. főerdőhivatalhoz

folyó 1910. évi december hó 10-ig

és pedig az állami szolgálatban állók felettes hatóságuk, magánosok pedig az illetékes közigazgatási hatóság utján nyujtsák be.

Liptó-Ujvárott, 1910. évi november hó 4-én.

M. kir. főerdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. december 1. 23. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Bélapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÓVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Museum-körut 2-ik szám.

Olvasóink szives figyelmébe!

Jelen számunkhoz csatoljuk a hátrálékos előfizetők névsorát, nemcsak azon célból, hogy *ismételve kérjük a hátrálékoknak szives beküldését,* de tesszük ezt azért is, hogy t. előfizetőink lássák, mennyi küzdelemmel járhat lapunk fenntartása — a szellemi támogatás hiányát nem említve — ilyen anyagi veszteséggel szemben.

Azt kérdezhetnék t. olvasóink — és joggal, — hogy miként lehetett a hátrálékokat ennyire felszaporodni hagyni?

Erre könnyű a felelet: mert nem tehettük azt, hogy az előfizetés esetleges elmaradásával a lap küldését azonnal beszüntessük, miután akkor az előfizetők nagy része elesik. Mivel pedig a hátrálékos előfizetők fel nem mondottak, küldöttük a lapot jóhiszeműleg továbbra is, *remélvén a hátrálékok törlesztését,* melyet ez idén már másodszor közöltünk hasonló módon, az intőknek szintén több izben való szétküldésén kivül.

A hátrálékokra nézve mindenkor szivesen adunk felvilágositást, ha valaki hozzánk fordul.

Belátjuk, hogy manapság nagy anyagi áldozatot követel mindegyikünktől az élet és a társadalom, ezenfelül saját szakirodalmunk és egyleteink pártolása, de viszont beláthatják t. előfizetőink azt is, hogy a „Magyar Erdész" vezetősége és lelkes bár, de gyér irói gárdája — *tisztán szakunk és a közügy érdekében,* — ezenkivül még nem csekély szellemi áldozatot is hozott.

Nem lehet tehát tőle követelni még az *anyagi veszteséget* is, mely ily óriási hátrálékok mellett feltétlenül fenyegeti.

Mert a lap szerkesztése nem kenyerünk, hanem *hivatalos teendőinkön kivül* teljesített, szakunk és szaktársaink érdekében *önzetlen* lelkesedéssel végzett nehéz munka, mely a rendelkezésünkre álló és maradó szabad időnket teljesen igénybe veszi.

Épen azért ama reménynyel közöltük kérelmünket, mikép t. előfizetőink ismételt felszólamlásunkat zokon nem veszik, s meg vannak róla győződve, hogy a *„Magyar Erdész" szerkesztése és fentartása nem üzlet, hanem áldozat!*

A kiadóhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Erdőgazdasági politika.

Irta: *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos.

(5)

Negyedik baj, hogy a fának szállítására, nincsenek vizi utaink kellően felhasználva, vasutaink tarifájánál csak a mezőgazdaság érvényesülhetett és a magasan levő vizeinkben rejlő erő szunnyad, nem hogy ki volna aknázva. (P. o. Cserna folyó, Fernezely patak, Sebeskörös stb.)

A vizi szállító vonalaknak fontosságát, előnyeit már ismertettem az általános részben s ezekre sokkal nagyobb gondot kellene fejlesztésük érdekében fordítanunk, mert a vasutak mozgatója a kőszén készlet apad és drága, a vizi szállító erő pedig ingyenes, csak az utat kell fenntartani.

Nem helyeslem azért, hogy a vizi szállítás azoknak kik erre engedélyt már nyertek mintegy privilegiuma. Előre meg kellene állapítani, hogy a már nyert engedélyek alapján készített vizi szállító vonalakon létesített művek költségeihez mennyivel tartoznak hozzájárulni azok, akik utólag szállítnak; és ez utólagos szállításhoz való joguk, ne függjön annyira, a már engedélylyel biró erdőbirtokostól.

Ehez szükséges, hogy az egy vizi utra terelt birtokosok összeirassanak s megállapíttassék fővonásokban az eddigi már létesített s ma fennálló művek költségeihez való hozzájárulás s a vonalon ujabban szállítani tervezett faanyagok mervéhez képest az uj művek száma, mértéke.

De ne legyen a szállító vonal berendezése egészen a birtokosok költsége, hanem járuljon hozzá az állam is, mint a vasutaknál, mert a köz is érdekelve van, hogy olcsóbban juthasson a fához.

Meg kell említenem, hogy a vizi utaink esése olyan, miszerint majdnem kizárólag a belföldnek s különösen az alföldnek fával való ellátására alkalmasak. A külföldre való szállítás tehát főleg a vasutak dolga.

A vasuti szállítás tekintetében utalok azokra, a miket 2. §. c. alatt elmondottam s ezeket még csak azzal egészítem ki, hogy hazánkban minden vonal Budapest felé gravitál és az átszelő (transversalis) s határmenti szállító vonalak részben el vannak hagyatva. Pedig ma is kérdés tárgya, hogy Oderbergen vagy Tarnow vagy Przmyslen át közelíthető-e meg olcsóbban a fával az ország északi vagy északkeleti részéből a tenger, avagy Budapest—Fiume-n át és hogy lehetséges volna-e a Kolozsvár környéki erdőkből a fát a Fekete-tengerre oly költséggel szállítni, mint p. o. Budapestre?

Sok ily általános s helyi szállítási érdek jelentkezik, amelyeket itt részletesen felsorolni szükségtelen.

Rendkivül sok erő rejlik magasan eredő vizeinkben. A csorbai és több más tátrai tónak kifolyása, a sok vizesés, nagyobb esésü patakok (Cserna, Fernezely patak, Sebeskörös) stb. ki sem gondolható sok erőt tartalmaznak lefolytukban, a mely erő csak egy milliomod részben van felhasználva. Pedig ez volna felhasználandó, mert ingyenes s a felhasználásnál mutatkozó erőátviteli veszteség csak elmaradó haszon s nem kár volna, mig ez a szénnél csakis kárként jelentkezik.

Mily szépen volnának ezek az egyesített erők, fának szállításához, fürészek hajtásához, világitási stb. célokhoz felhasználhatók.

E felől azonban nem csupán az erdőgazdaság fog intézkedni, hanem más érdekeltek is.

9. §. Erdőfentartási politika hazánkban.

El kell ismerni, hogy hazánkban minden megtörtént, amit az erdőfentartásáért lehet tenni.

Az 1879. évi XXXI. t.-c. ugyanis felölel minden ily intézkedést; baj azonban az, hogy ezt csak a kötött birtokra terjeszti ki, míg a magánerdőkről igen fogyatékosan emlékezik meg.

A gyakorlat sem tudott ezen segíteni, amely pedig a kötött birtokoknál, mint már említettem, túlzásba esett.

Sorban fogom tárgyalni az erdőfentartási fő eseteket negative a következőkben.

Az erdőfentartással ellenkezik: 1) az irtás, 2) az erdősítés elmulasztása, 3) a kellő kezelés elhanyagolása, 4) az erdővédelem laza volta.

Lássuk miként intézkedik törvényünk a magán erdőket illetőleg, ezekre nézve megjegyezvén, hogy a kötött birtokoknál az intézkedések, ha nem volnának köztük gyakorlatiatlanok, megnyugvást kelthetnének.

Ad 1) Az irtást tiltja az erdőtörvény mindazon

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

erdőterületen, amelyeknek talaja, szántóföld-, rét-, kert- vagy szőlőmívelésre állandóan nem alkalmas, vagyis amelyik u. n. feltétlen erdőtalajjal bír (vagyis amelyik feltétlenül csak állandó erdőmívelésre alkalmas).

Ez a pont igényli, hogy az erdők összeírva s talaj szerint osztályozva legyenek. Kimondhatom teljes őszinteséggel, úgy az összeírás, mint az osztályozás, — egyes kivételektől eltekintve, — hevenyészett s e miatt tévedéseket tartalmazó munka volt. Ez volt az alap, amelyet ma igazítni nagyon nehézkesen sok utánjárással, indokolással s okmányolással lehetséges csak. Pedig mindenki tudja, hogy az erdők törzskönyve még ma is hibás. Ujra össze kell tehát írni a magyarországi erdőket és osztályozni kell.

Fentiekben megemlékezvén a feltétlen erdőtalajról, nem hagyhatom szó nélkül, hogy ma néhány szaktársam, a feltétlen erdőtalajminősítést nem helyesnek, sőt lehetetlennek tartja. Felhozzák erre Svájcot például, hol nagy átalakításokkal, majdnem minden talajt kerti vagy szántóföldi mívelés alá alkalmassá tudnak tenni.

Ezzel szemben állást foglalok, mert Svájcot a mi helyzetünkkel nem szabad össze sem hasonlítnunk e tekintetben, mert ott mások a viszonyok. Mi, hála Istennek, nem vagyunk arra reáutalva, hogy a szükséges élelmi szereket oly rossz talajokon, oly nagy fáradsággal szerezzük meg mint a svájciak s éppen ezért semmi sem indokolja nálunk, hogy bárki a romlásnak indult talajt oly nagy fáradsággal termőnek fentartsa. Hogy tehát ily néhány évig mívelés alá fogott s arra kisebb fáradsággal állandóan alkalmassá nem tehető s e miatt elhagyott talajok el ne pusztuljanak, fenn kell tartani a feltétlen erdőtalaj minősítést és az ujra beerdősítés kötelezettségét természetesen a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva.

A törvénynek fenti intézkedése annak idején, ezelőtt 30 évvel kellőnek tetszhetett, de ma nem elég. Hazánk erdőállománya ma alig üti meg valóságban a 10 millió kat. holdat. És ennyire szükségünk van. Szigorítandó a törvény, hogy *bármily erdőnek talaja* csak engedély mellett vonható állandóan egyéb mivelési ág alá s az ujra beerdősítés céljából foganatosítandó irtás is csak engedély a hatóság által megállapítandó feltételek mellett legyen megtehető.

Ad 2) Az erdősítés elmulasztása a második ellentéte az erdőfentartásnak. Ezt a kérdést általános szempontból már tárgyaltam s itt csak a törvény intézkedéseiről kell még alábbiakat elmondanom.

A törvény csak a feltétlen erdőtalajon álló erdőkre mondja ki, hogy a kiirtott vagy kivágott terület 6 év alatt beerdősítendő. Ma ez nem elég, hanem kimondandó volna, hogy minden kivágott erdő, kivéven ha irtása engedélyezve van, beerdősítendő. Hogy ez miként történnék, a 3-ik §-ban már tárgyaltam.

Fel kell még említenem, hogy az erdősítés ügye nálunk nem áll a legjobban. Így p. o. az állam által kezelt közel négy millió kat. holdnyi területen 1907. évben az erdősítési hátralék 54000 kat. hold, és mivel nagy átlagban 2·5 százalékra lehet tenni a rendszeres kezelés mellett az évi erdősítendő terület mennyiségét, azaz 4 millió kat. holdnál évi 100,000 kat. holdra; 10 év alatt már félévre eső területre szaporodott fel a hátralék, amely a kincstári erdőknél is majdnem ugyanakkora, a magán erdőknél pedig sokkalta több.

Ez a hátralék már aggasztó!

Ha aggasztó, az okot kell kutatni s ehez képest az orvoslást ajánlani.

Fő oka ennek, hogy az erdőbirtokos anyagi ereje nem volt figyelembe véve az erdősítések elrendelésénél. Különösen sok tévedést követett el e tekintetben az üzemterveket revidealo s az erdősítéseket foganatosításával nem bajlódó erdőfelügyelők némelyike, mert könnyű volt valamit elrendeltetniük, mivel nem tudták mily nehézséggel jár a foganatosítás. Ezt kell tehát rendezni oly módon, hogy a mai hátralék s a legközelebbi 10 évi beerdősítendő terület, ujra osztassék fel 10 évre vagy többre.

Sokszor nincs továbbá kellő anyag. E tekintetben a magvetésre több gondot kell fordítani, mert tultengésben van az ültetés és ha nincs csemete, elmarad az erdősítés, pedig a tölgy makkvetés, maggal alá telepítés stb. alkalmazható volna.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Harmadik orvosszer, hogy ne csak csemetét, hanem magot is adjon az állam ingyen.

Negyedik orvosszer a sarjerdőkben mutatkozó rossz sarjadzás miatt, a sarjerdők apasztása, a melyeket csak kétszeri, vagy igen jó talajon háromszori levágásra volna szabad engedélyezni, mert az ily rossz sarjadzás, a mesterségesen erdősitendő területet évről-évre fokozza.

Ötödször: az erdőtisztek hatásköre kibővittessék a csemete és mag adományozás tekintetében is.

Igy 10—20 év alatt le lehet apasztani a hátralékot a normálisra.

Ad. 3. Harmadik tényező az erdőfentartásnál a kellő kezelés.

E tekintetben a törvény ugy intézkedik, hogy az u. n. kötött erdőbirtokok (a törvény részletezi) rendszeres gazdasági terv szerint kezelendők, melyet a minister állapit meg. Az elkészitésre 8 évet és 3 pótévet tűz ki a törvény. Nem tartom hibának, hogy a törvény ily rövid időt szabott ki, de hogy ez az idő nem volt realis, mutatja miszerint 30 év alatt csak 65 - 70 százalékról készülhetett el a rendszeres gazdasági üzemterv.

Hogy miért nem készülhetett el ennek okai: munkaerő hiány, költség hiány, a birtokviszonyoknak rendezetlen volta s a nehézkesség a jóváhagyásnál.

Nincs is annak alapja, hogy miért kell a ministernek még az egy holdas erdőnek üzemtervével is bajlódnia, mert hiszen csekély érdeket s értéket képvisel a kisebb erdő. Elég volna, ha az összességben p. o. 500 kat. holdnál nagyobb erdőbirtok rendszeres gazdasági üzemtervét a minister. az ennél kisebbét pedig az alsóbb hatóság hagyná jóvá.

A rendszeres gazdasági üzemtervek elkészitésénél meg kell állapodnom.

A törvény ugy rendelkezik, hogy a gazdasági tervek, tekintettel az erdők terjedelmére, állapotára, az erdőbirtokos szükségleteire és az erdőknek okszerü jövedelmezőségére — akként készitendők, hogy az erdőknek jókarban tartása s használatuk tartamossága biztossittassék s a fatenyésztésen kivül, az erdei melléktermények használata is szabályoztassék.

Teljesen helyes és gyakorlati a törvénynek ezen intézkedése. (Csak irályszerü változtatast találok szükségesnek vagy legalább is célszerünek u. m. fatenyésztés helyett fatermesztés szó volna szerintem helyes, mert a fatenyésztés nem foglalja magába azt is, a mit a törvény mondani kiván, t. i. hogy a fanevelés és fahasználat is szabályoztassék, mig a termesztés e kettőt kifejezi és a termelés szó csak a felnevelésre vonatkozik.) De az életbe nem vitetett be a gyakorlatias eszmének iránya. A kezdet nem volt szerencsés e tekintetben, mert az üzemtervek készitésére kiadott első rendelet, inkább elméleti, nagy tudományra való szép értekezés, mint sem rendelet. Iránya helyes ugyan, de betü szerint alkalmazták az erdőrendezők s ez volt a hiba. És ez a felfogás annyira gyökeret vert, hogy igen kevés eredménnyel jár ma ezzel az elzárkózó irányzattal szemben még csak kezdeményező lépést is tenni.

Ez az irányzat nem a lényeget, t. i. az erdők állapotát, szükségletet s az okszerü jövedelmeztetést tekinti alapnak, hanem az ehez kötött feltételt, t. i. a tartamosságot, mert ez nyujtható s tágitható elmélet. (A fanevelés s jókarban tartás természetszerü dolog s szabályait a természettől az eredmények után kellvén átvenni — ez nem magyarázható s ehez nem szólhat az elmélet oly könnyen.) És az a főbaj, hogy a kik a gazdasági terv felülvizsgálásánál s a kezelés s jövedelmeztetés menetét befolyásolják, nem birnak kellő gyakorlati ismeretekkel a kezelés terén.

Ezeknek túlnyomó része, a gyakorlatban fiatal korban, tehát tapasztalatokra nem alapithatott nézőpontról szerzett s nem önállóan való működés közben elsöltött egy néhány év benyomásával, bemennek tartamossággal telitett irodába, itt maradnak tartamosan és itt ugy magukba szivják végtartamosan a szigoru tartamosságot, hogy tőle még menekedni sem tudnának. Ha pedig közéjük kerül véletlenül nehány valódi gyakorlati egyén, ennek érvényesülését megakadályozzák.

A tartamosság lett a hatalom mutogatásnak alapja. Emberi dolog a hozzá való ragaszkodás, ez a mentség reá. De mit ér ez a mentség a sok anyagi kárral szemben!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Hoztam már fel példákat, de még fel kell következőket említenem. A tartamosság (t. i. a fahasználati jövedelem befolytának járadékszerü volta) ugy van értelmezve, hogy előre megállapított naptári évhez legyen kötve, holott nem ez a papiron való számtani beosztás volna a fő, hanem hogy bizonyos időn belül (tehát egy-egy év vagy évcsoport tartamán belől) lehetőleg egyenlő legyen a fahasználati jövedelem. Ma gátolva van p. o., hogy 5—5 évcsoport alatt bármely évben lehessen a fahasználat gyakorolható, hanem egy évhez köti az elmélet.

Továbbá ha két részletből áll az erdő pl., egyik 211 k. hold, másik 84 k. hold, együtt 295 k. hold s a vágásforgó 100 év, s igy az évi vágáster számtanilag 2.95 k. hold, akkor igy számtanilag a nagyobbik részletbe esik 71 évi vágástér 209.45 kat. hold. Nem engedik, hogy a 211 k. hold felosztassék 72 részre s egy évre esik 2.93 k. hold s az utólsó évre 2.97, hanem követelik, hogy a nagyobbikból 1.55 k. hold a kisebből pedig 1.45 k. hold vágatás legyen tervezve egy ugyanazon évben, bármily költséges is a kétfelé vágatás és szállitás. Amidőn pedig ez nem engedik, kikötik, hogy minden változásért, tehát ezért is folyamodni kell és aztán ekkor nehezen megengedik. Mire való általában tiltani, ha külön folyamodásra megengedik.

(Alig hihető, hogy a több ügyszámért volna!)

Vizsgáljuk meg milyen tartamossághoz ragaszkodnak. Olyanhoz a mely nem létezik s el sem érhető, mert nincs hozzá alap t. i. a tartamossághoz kell vagy egyenlő jövedelem vagy az egyenlő fatömeg, mert csak akkor lehet járadékszerü jövedelmeztetésről szó. És mivel ezeknek egyike, ugy oldják meg a kérdés, sincs meg hogy legalább területileg s évhez kötve legyen meg az egyenlősités de egyébben nem.

Más alapot, egészen más természetü alapon oldanak meg s ezzel épen nem érik el a járadékszerü jövedelmeztetést, mert a talaj s faállomány az egész erdőben sohasem lehet egyenlő s igy a jövedelmeztetésben nagy ugrások mutatkoznak az évhez kötött terület miatt.

Lehet kérdeni, hogy mi a helyes? Az, hogy egy bizonyos, a kezeléshez szükséges szabadabb mozgást biztositó idő legyen a tartamosság alapja. Ez legcélszerübben 10 év, a mely alatt a birtokos, az illető tiz évre eső fatömeget, a járadékszerü jövedelmeztetést megközelitő felosztás figyelembe vétele mellett a gyakorlati életnek megfelelő részletekben (ugy sincs a törvényben van „tekintettel a birtokos szükségleteire,") kihasználhatja.

Ma a birtokos érdeke semmi; pedig az erdőért s annak használatért van az egész erdészet szervezve és nem az eszmék kedvéért tartattak fen az erdők.

Azt olvastam, hogy a most jelzett tartamossági felfogás ellen felhozottak „lehetnek népszerüek, de semmi esetre sem a nagy cél érdekét szolgálók."

Az a válaszom, hogy a régihez ragaszkodó jelenlegi felfogás tényleg népszerütlen, és tényleg semmi esetre sem szolgálja a nagy célt hogy az erdőket kellően hasznunkra fordithassuk s ha a kellő haszon nincs meg mire való, az erdőfentartás? Bizonyára nem nagyhangu kijelentésekért! Igy lett torzzá téve, a törvény helyes iránya.

A törvény s az üzemtervek megtartása felett a kir. erdőfelügyelők őrködnek. Ezeknek szervezete épen nem felel meg, a követelményeknek. Először és a mint emlitettem, igen kevés szerezhetett elég gyakorlat itapasztalatot s érzéket, és a mig emiatt csak anyagi károkat avagy teljesen felesleges munkatöbbletet okoznak, az erdők végcélját a hasznositást megvalósító szakt társaiknak.

Másfelől nem képesek feladatukat elvégezni, mert kerületük oly nagy, hogy a magán erdőkre alig terjeszthetik ki figyelmüket.

Sőt mivel épen bénitja a működésüket a sok nem gyakorlati rendelkezés és ezekkel ők bénitják meg a kezelést, a mely pedig a hasznositással és az ebből befolyó jövedelemből végzett erdősitéssel épen az erdőfentartást valósitja meg, hogyan festhetném rózsás színben a kötött birtokon való kezelés könnyedségét; és mivel a túlzott elvi szempontok és a bürokratizmus az uralkodó, hogyan lehetne a kezelésnek kellő eredményt feltüntetni.

Nem kell ugyan jóstehetség hozzá, hogy a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mai rendszer életét ne hosszura tegyem s hogy valósággal be is fog következni a változás: de mily sok kár fog addig előállni, a mig az erdőfentartás nagy céljának ereje tényleg megbuktatja a kisebb elvi szempontokat, és mily sok munkát fog adni a kezelésnek, a hátrányok eltüntetése.

Nagy hibának bizonyult hazánkban, hogy a sarjerdő kezelés-mód túlságos mérvben gyakorlatba vétetett. Egyenesen ez egyik főoka a magyarországi tölgyesek apadásának, a nagyobb méretü tölgyfák teljes hiányának s a középméretüek már túlmagas árának. Pedig ez utóbbi körülmény a vasutakra s különösen a bortermelésre, már bénitólag hat. Ez azonban inkább hasznositási szempont.

Hogy a sok sarjerdő miért káros, erdőfentartási nézőpontból, röviden következőkben adom elő.

A tölgyfának nagy, erősen kifejlett szivgyökere van. (A gyökfő közepéből eredő, már a makkból előre törő, egyenesen lefele irányuló gyökeret, szivgyökérnek hivjuk s ez a mély nedvesebb talaj-rétegekből könnyen ellátja vizzel a fát s mivel hosszu, a hajcsövesség folytán nagy erővel magasra tudja a vizet felemelni.) A mint a p. o. 50 éves tölgyfát kivágjuk, szivgyökere tovább is működik, de a keletkező sarjak, a felvett viznek csak kis részét tudják felhasználni s e miatt a szivgyökér sejtjei túlfeszültekké lesznek és romlanak és e miatt a szivgyökér sorvad. A sorvadás akkor szünik meg, a midőn a sarjakból kifejlett fák, úgy 30—40 éves korukban, már annyi vizet képesek felhasználni, a mennyit a már kisebbedett szivgyökér felszivni képes.

Ezentúl már a fák nem nőnek, mert nem kapnak elegendő vizet. Igyekszik ugyan a tuskó más, e célra legalkalmasabb gyökerét álszivgyökérré fejleszteni, de ez megerőltetéssel jár.

Ha levágjuk a sarjakat, ismét tovább sorvad a szivgyökér, úgyannyira, hogy egy ujabbi levágatás után, a tuskóknak legnagyobb része elhal s nem sarjadzik.

Igy ritkultak ki a tölgyerdők, különösen ott, hol 80—100—150 éves fákat vágtak, amelyek már csak egyszer, vagy egyszer sem sarjadzottak ki.

Az lett volna a helyes, hogy 50 évnél idősb erdőket sarjról csak egyszer engedték volna felujitni, 50 évnél fiatalabb fák kivágatása után, csak kétszer való sarjadztatás s 30 éven alól 3-szori sarjról való felujítás lett volna megengedve.

A sarjerdóknek csak kisebb, körülbelül 50—60 kat. holdnál kisebb erdőkben van értelme, de ott is a most mondottak mellett úgy, hogy az engedélyezett kétszeri, háromszori levágás után, a tuskók kiirtandók s az erdő tölgymakk, vetéssel (esetleg ültetéssel) ujitandó fel.

Nem gyakorlati, hogy az erdőfentartás érdekében az üzemterv szerinti kezelés a 10 kat. holdon alóli kötött birtoku erdőkre is ki van terjesztve. Az ily erdők rendszeresen csak nehezen kezelhetők és csak kényszerkezelés tervek készittetnek reájuk.

*

Az első részben kifejtettem, hogy az erdők, jól s elég jövedelmezően csak kellő kiterjedésben kezelhetők. Ez szab határt az erdők parcellázásának mértékére.

Lássuk a parcellázás tárgyalása előtt, hogy miért alkalmatlanabb a kisebb erdőbirtok a rendszeres és kötöttebb erdőgazdaságra.

Az erdők hasznosítása, mint kifejtettem, nagyobb terjedelem mellett, a szállító vonalak jobb kihasználhatása, a termelési költségek kevesebb volta és állandó vevők kielégíthetése stb. miatt előnyösebb.

De tegyük fel, hogy sok kisebb erdőbirtokos, tengelyen való szállításhoz könnyen tart fen utat, maga kezeli birtokát s ebbeli fáradságát (reá érvén télen) ugyszólván semmibe sem számítja és a fákat csekély számuk mellett szálszámra jól tudja értékesíteni.

Miért volna ez tehát kevésbé kedvező?

Azért kevésbé kedvező, mert az erdőfentartás nehéz. Ugyanis feltéve, hogy a birtokos kellő időben elviteti a fát, ugy hogy a kiszállítás a sarjakban s csemetékben kárt nem tesz, mégis nehéz az erdőfentartás, mert ha évenként vágja a fát, a vágástér igen keskeny s a ledöntött fák az előző évi sarjakat vagy csemeteket nagyon rongálják (t. i. fenálló fák felé a fákat nem lehet ledönteni.) Ha a legkedvezőbb esetet vesszük fel, t. i. kocka alaku, akkor is 40 kat. hold ki-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

terjedésű erdőben az évi vágástér sarjerdő mellett 1 kat. hold s ennek széle-hossza 40—40 öl. A fák átlagban csucsukig 4 öl hosszuak s döndésnél 4 ölig összetörik a sarjakat s csemetéket, a szekerek pedig legalább 6 öl széles pásztát igényelnének a ledöntött fákon túl s így az előző évi vágástérnek egy negyed része nagy rongálásnak van kitéve. Ha több évit foglal össze, p. o. két-két évi vágástért, akkor $^1/_8$-ra reducalódik a kár, de már ekkor két éves sarjakat vagy csemetéket rongál meg a hasznosítás.

Husz holdas erdőnél 29—29 öl mérétű vágástérből már $^1/_8$ rész rongáltatik. És ezek a hátrányok, ha nem kocka alaku a vágástér, még sulyosabbak. P. o. 40 holdas erdőben, ha a vágástér 80 öl hosszu s 20 öl széles, fele lesz rongálva; 20 holdasnál, ha a vágástér 80 öl hosszu és 10 öl széles, az egész előző évi vágástér ki van téve a megrongáltatásnak.

Ha ily kisebb erdőkben szálerdő kezelés módot alkalmazunk, az emlitett hátrány, mivel 80 éven alólra nem jó venni a vágásforgót, sokkal nagyobb mértékben mutatkozik, vagy pedig egy évvel el kell odázni a betelepítést. És mivel a szálerdő fái 8 méternél átlagban magasabbak, a kár fokozottan jelentkezik.

További hátrány, hogy kisebb erdőknél a szálerdő mód legfeljebb 40 kat. holdnál nagyobb erdőkben s ezekben is csak korlátoltan alkalmazható, s itt, a vágástér kicsinysége miatt, az olcsó természetes felújítás már (t. i. hogy nem ültetünk s nem vetünk, hanem a fák maguk vetik be a vágástért), egyes kivételes esetektől eltekintve, teljesen ki van zárva.

Csak egy mód van a kisebb szálerdőknél a kedvező kezelésre, ha t. i. p. o. 40 holdas erdőben átlag 10—10 évenkint vágat a birtokos. Lehet erre mondani, hogy nem praktikus, mert 10 év hosszabb idő, s az utakat nem használhatják ki jól, a kiszállítás s értékesítéshez állandó vállalkozóra s vevőre nem számithatnak.

Ez igaz, de én csak a lehetőségről s a helyesbbről beszélek és ez érv éppen amellett szól, hogy a *kisebb erdők, a fentartási túlkiadás, kisebb értékesítés-lehetőség s jobban sarjerdőhöz kötöttség miatt, kevésbé hasznosithatók, mint a nagyobbak.*

Most az a kérdés, hol van a kisebb s nagyobb erdőgazdaságnak területi határa?

Ott, a hol a termesztés felújítás már alkalmazható, és a vágástér rongálása nem több 6 %-nál. Ugyanis nagy átlagban minden erdőbirtokon mesterségesen kell 3 %-ot felujítani s pótolni, amelyhez az évi vágástér 1—3 %-kal járul. Így tehát a rendszeres kezelés mellett 6 % a maximális.

Sarjerdőnél a 6 % alapul vétele mellett, melyhez a rongálást az emlitett 25 %-ból kedvezően 4 %-ra véve (mert minden sarj még sem megy tönkre) 10 % a felujitandó, amely a fáknak 4 öl hossza mellett 40 öl széles és hosszu vágástért eredményez középadat gyanánt.

Ehhez képest kimondható, hogy 40 kat. hold a minimum sarjerdőnél. Ha ennél kisebb az erdő, akkor még a középnél is nagyobb teher a felújítás.

Szálerdőnél a 6 %-hoz veendő a legkedvezőtlenebb, t. i., hogy az egész évi vágástért egy évig hevertetni kell; ez átlagban 1 %. Együtt 7 %. A fák hosszát csak 5 ölre téve kockában, 25 négyszög ölet nyerünk, mely a kihordáskor szükséges kétakkora területtel 73 négyszögöl. Ezt 14-szer véve (t. i. $7\,\% \times 14 = 100\,\%$) 1050 □-öl vágástért, azaz 0·66 kat. holdat, s ezt 1 %-nak véve, a szálerdőgazdasághoz az eredő minimum 66 kat. hold.

Ez a legrosszabb eset. A legalsó türhető eset most már könnyen kiszámítható, azaz fele hevertetéssel leend $1050 \times 525 = 1575\,\square^0 = 0{\cdot}99$ kat. hold, s így kereken 100 kat. hold, amely még nem a legkedvezőtlenebb s e felett már csak az elég kedvező s kedvező jöhet elő. A rendszeres kezelés tehát következőleg hozható be.

a) 1—20 kat. holdnyi erdőkben csak sarjerdő 10—20 évi vágás szünetelés mellett két részletben való leválgással 10—20 év alatt. Ez azonban hosszu idő s így a birtokos kellően nem értékesítheti erdejét. Tehát itt a szabadkéz jobban érvényesüljön.

b) 20—40. kat. holdnál 5—10 évi időközökben vágatva már kedvezőbb az eset, de már a nem sarjadzó fenyő félénél még ez is eléggé kedvezőtlen.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

c) 40—70 kat. holdon már 1—5 évi vágatás hozható be s ez elég kedvező sarjerdő mellett, de a szálerdő mellett az ily erdők kedvezőtlenebbül hasznosíthatók.

d) 70—100 kat. hold sarjerdőnél már kedvező, és szálerdőnél is lehet elég kedvező.

Hogy tehát az erdők parcellázásánál 100 kat. hold vétetik minimumban, az a helyes erdőgazdaság vezetéséhez megkívántató nagyságnak alsó határa s elég helyesen van megszabva.

Ezzel az erdőparcellázás kérdését is eléggé megvilágítottnak tartom, s ezért az erdőkezelés kérdését e helyen bővebben fejtegetnem felesleges.

Ad. 4. Az erdővédelem helyessége az anyagi károsodás elkerülése végett szükséges.

Az 1879. évi XXXI. t.-c. csak a kötött birtokokra szervezi az őrzést s túllépve a határt, mert minden kisebb erdőre is vizsgázott erdőőrt kíván, holott a magánerdőkre semmilyet sem köt ki.

Ezt úgy kell rendezni, ahogy a mezőőrzés rendezve van, de az erdő s mezőnek őrzését összeköttetésbe kell hozni.

Ezt bővebben indokolnom felesleges, s csak annyit teszek hozzá, hogy az öröktől túlsok minősítést nem szabad kívánni, mert így túldrágák.

10. §.
Erdőkezelési politika hazánkban.

Az előző szakaszban részletesen tárgyaltam a helyes kezelést s így itt csak ezekre s az általános részben elmondottakra kell utalnom.

(Folytatjuk.)

A fényképezés az erdészeti földmérés szolgálatában.

Irta *Lángos Lajos* erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. évi junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyülésén dicséretet nyert pályamunka.

Jelige: „Héliosz".

(Folytatás.)

Ami a pontok viszonylagos magassági fekvésének meghatározását illeti, az a már megszerkesztett térkép alapján, számítás útján történik.

Az 5-ik ábra alapján, az A pont magassága az O pont felett (M), az $\overline{AO} = H$ vízszintes távolság és az x, y értékek között (mely utóbbi kettő az A pont képének a-nak távolságát, a függőleges illetve vízszintes irányszálaktól képviseli) a következő geometriai összefüggés van:

$$M = y \frac{H}{\sqrt{k^2 + x^2}},$$

amely kifejezés az ^{2}x-nek, mint elenyészően csekély mennyiségnek az elhanyagolása után, a következő alakot nyeri:

$$M = y \frac{H}{k}$$

Itt H értéke a térképről, y értéke pedig a fényképről mérhető le. Miután minden egyes pont két felvételen szerepel, a magasságra vonatkozólag két értéket nyerhetünk. Ellenőrzés céljából a magasságra nézve, mindkét értéket kiszámíthatjuk.

A fenti módon kiszámított magassághoz hozzáadva az álláspont magasságát, nyerjük a kérdéses pont absolut vagy relativ magasságát, aszerint, amint álláspontunk magassága a tenger színéhez, vagy pedig a poligon kezdőpontjához van viszonyítva.

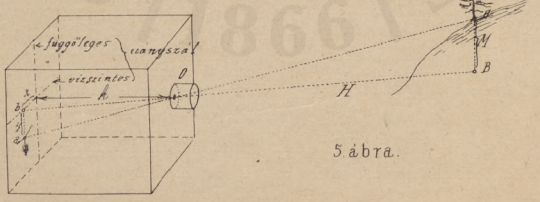

5. ábra.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Fentebbiekben röviden és csak főbb vonásaiban vázoltam a photogrammetria mibenlétét, amennyiben az a továbbiak alapját képezi.

A photogrammetria alapelveit „Hartner: Handbuch der niederen Geodäsie 1898." című munkájának 780—790. oldalain függelékképpen találjuk leírva „Die Fotogrammetrie oder Lichtbild-Messkunst" cím alatt.

Az előzőkben láttuk, miként történik a phototeodolittal való felvétel. Az erdőmérnök azonban a phototeodolittal való felvétel ismeretének különösebb hasznát nem veszi, miután a phototeodolit ára oly magas, hogy ennek folytán az erdőmérnök ily műszerhez nem igen jut hozzá. A boussola ellenben, mint az erdészeti felméréseknél legszokásosabb műszer, mindenütt kéznél van, azért az alábbiakban a boussolamérésre alapított fényképfelvételek készítését és geodéziai feldolgozását irom le. A felvételek készítése legolcsóbban a közönséges fényképező géppel történik, melynek, mint photogrammetriai műszernek vizsgálását, kiigazítását és használatát, a photogrammetriai alapelvek tekintetbe vételével a következőkben állapítottam meg:

A photographiai felvételekhez szükséges készülék aránylag olcsón (50—100 K) szerezhető be. Az ily fényképező készüléket függőleges és vizszintes iránnyszállal kell ellátni. Szükséges továbbá az is, hogy ha a készülék változtatható képtávolságra van berendezve (a legtöbb fényképező készülék ilyen), akkor a készüléket a maximális képtávolságra állítjuk be és ezen helyzetében csavarral erősítjük meg. Ezen eljárásnak célja az, hogy egyszersmindenkorra állandó képtávolságunk legyen s ne kelljen azt minden felvétel alkalmával ujra meg ujra meghatározni. Miután a fényképező készülékeket tájképfelvételnél úgy is erre a maximális képtávolságra szokás beállítani, képeink élessége semmit sem szenved.

Készülékünk tehát a phototeodolittól csak abban különbözik, hogy limbusköre és távcsöve nincs, úgyszintén szintező csavarai hiányzanak.

Lássuk már most, milyen kellékek szükségesek ahhoz, hogy a készülék által nyert felvételek megfelelő pontosságot érjenek el.

Az egyszerű fényképező készüléknek, mint photogrammetriai műszernek, pontossági kellékeit a következő tételekben foglalhatjuk össze:

1. Szükséges, hogy a fényképező készülék mindazon kívánalmaknak, melyeket általában minden ily készülékhez fűzünk, megfeleljen. Szükséges továbbá, hogy a homályos üveglap kiszedése és a kasettának a készülékbe helyezése könnyen történhessék, nehogy a készülék eközben helyéből kimozduljon.

2. Szükséges, hogy a homályos üveglap, illetve a fényérzékeny lemez síkja függőleges helyzetü legyen. Ennek elérése a következően történik: A fényképező készülék felső lapjára három igazitócsavarral ellátott doboz vagy keresztlibellát (6. ábra) szerelünk, oly módon, hogy

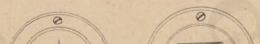

6. ábra.

a libella alaplapja a homályos lemez síkjára körülbelül merőleges legyen. Ezután a fényképező gépet különböző hosszra beállítható lábakkal biró állványra helyezzük és a homályos üveglapot, ha elég tükröző képességgel nem bir, hasonló méretü tükörlappal cseréljük fel. Ezután a készüléktől körülbelül 20 méterre (7. ábra) centiméteres beosztásu szintezőlécet

7. ábra.

állítunk fel, lehetőleg pontosan függőlegesen (e célból a szintezőlécet falbavert szögre, faágra stb. fel is függeszthetjük).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ezután a fényképező-géptől és szintezőléctől egyenlő ($H_1 = H_2$) távolságra, kissé oldalt, pontosan kiigazított, lehetőleg szintmérő műszert állítunk fel és a magassági kör vagy az elevatiós csavar bizonyos állása mellett, leolvassuk a vizszintes szál által elvágott osztásrészt „l_1"-t. Ezután elfordítva a műszert az alhidáda tengely körül, az elevatiós csavar ugyanazon állása mellett, leolvassuk a szintezőlécnek a fényképezőkészülék üveglapján visszatükröződött beosztásáról, a vizszintes irányszál által elvágott „l_2" osztásrészt.

Természetesen azt fogjuk találni, — hogy $l_1 \gtrless l_2$-nél, miután a fényképező készülék homályos üveglapja előzőleg nem volt függőleges helyzetben. Kell tehát, hogy azt függőleges állásba hozzuk. Ez olyképpen történik, hogy a kitolható állványlábakat addig hosszabbítjuk vagy rövidítjük szorítócsavarjaik segítségével, míg az üveglapon a szintező műszer távcsöve által $l_2 = l_1$ leolvasást nem nyertük. Ez megtörténvén, a homályos lemez függőleges helyzetbe került. Végül még a libellabuborékot is bejátszatjuk, de nem az állványlábak, hanem az igazító csavarok segélyével, miáltal a libella által képezett gömbfelület érintő síkját vizszintes és a homályos üveglemez síkjára merőleges helyzetbe hoztuk.

3. Szükséges, hogy az objektiv optikai középpontján átmenő vizszintes és függőleges síkokat képviselő irányszálak helyes fekvésüek legyenek. Vagyis az objektiv optikai középpontján átfektetett vizszintes síknak a homályos üveglapon való metsző egyenesében feküdjön a vizszintes irányszál. Hasonló elv szerint kell a függőleges irányszálnak is elhelyezve lennie.

a) A vizszintes irányszál helyes fekvését a következő módon állapítjuk meg: A vizszintes irányszállal ellátott készüléket úgy állítjuk fel, hogy a homályos üveglap függőleges helyzetet vegyen fel. Ennek megtörténte után, szintező műszerrel (de lehet bussolával is) az objektiv magasságában, a készüléktől mintegy 20—40 méternyire, egymástól pedig 5—10 méternyire, két piros-fehérre festett céltáblát állítunk fel. A céltáblák középpontján átmenő egyenes képviseli az objektiv magasságában levő vizszintest. Helyes fekvés mellett, a vizszintes irányszál a homályos üveglapon nyert céltábla-képek középpontján halad át. Ellenkező esetben az irányszálat igazító csavarjaival igazíthatjuk ki vizszintesre, illetve emelhetjük vagy süllyeszthetjük az objektiv síkjának magasságára. Itt kell felemlítenem, hogy a fényképező készülékbe, közvetlen a homályos üveg, illetve a fényérzékeny lemez elé helyezendő és igazító csavarokkal ellátott, iránykereszt fonalakat tartó keret bármely mechanikus által 5—10 K-ért elkészíttethető.*

b) A függőleges irányszál helyes fekvésére vonatkozó vizsgálatot és a „k" képtávolsági állandó meghatározását egyidejüleg végezzük.

Szögmérő műszerrel kitűzzük az α, β és γ szögeket képviselő B, C, D és E pontokat és lobogós rudakkal jelöljük meg. Megszerkesztjük továbbá az α, β és γ szögeket rajzban is. (8. ábra)

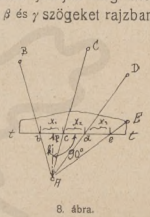

8. ábra.

Ezután lefényképezve az α, β és γ szögeket képviselő B, C, D és E lobogós rudakat, lemérjük a fényképről a középtük levő x_1, x_2 és x_3 távolságokat (9. ábra) és egy papirszeletre rak-

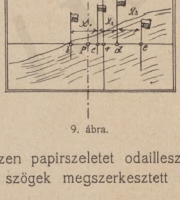

9. ábra.

juk fel. Ezen papirszeletet odaillesztjük aztán az α, β és γ szögek megszerkesztett képére, (8.

* A fényképező készüléket szintező csavarokkal, libellával és iránykereszttel ellátva, a műszergyárostól kész állapotban is hozathatjuk. Ára igen magas.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ábra) olyképpen, hogy a „b, c, d, e“ osztóvonalak a megfelelő szögszárra essenek és azután a papírszelet éle mellett megjelölve az illető szögzárakat, a nyert pontokat egyenessel kötjük össze. Az ily módon kapott $\tau\tau$ egyenesre az A pontból merőlegest állítva, nyerjük a „k“ képtávolsági állandót (melyet a rajzról 0·2 $^{m}/_{m}$ pontossággel lemérünk) és a „p“ metszéspontban kapjuk a függőleges irányszál helyét. A $\overline{cp}$ távolságot felrakva a fényképre (9. ábra), azt találjuk, hogy az irányszálat régi, hibás helyzetével szemben $\overline{rp}$ hosszanyira kell eltolni.

4. Szükséges végül, hogy az objektiv lencse pontos gömbfelület által legyen határolva, tehát ne adjon torzított képet. A vizsgálat oly módon történik, hogy a terepen egymástól egyenlő távolságban vannak. A vizsgálatot a fénykép perifériáján kell különös gonddal végezni. Magától értetődik, hogy a felvételnél úgy állítjuk fel a készüléket, hogy a fényérzékeny lemez párhuzamos legyen a kitűzött egyenessel.

(Folyt. köv.)

Létszámrendezés és mellékilletmények.

A f. évi október hó 15-iki napi lapokban a jövő évi állami költségvetésre nézve a következő félhivatalos jelentést olvastuk! Az 1911. évi állami költségvetési javaslathoz a király már megadta előzetes hozzájárulását. Az előirányzatra vonatkozó előterjesztések ez idő szerint nyomás alá vannak, s amint elkészülnek, a Képviselőház ülést tart, a melyen Lukács László pénzügyminister exposé kiséretében a Ház elé terjeszti a költségvetési javaslatot.

Az Erdészeti Lapok XIX. sz. füzetében fenti cimü cikkéből még arról értesülünk, hogy az 1911. évi állami költségvetés késedelmes előterjesztésének egyik oka az állami erdőtisztek javadalmazás kérdésében a pénzügyministerium részéről tapasztalt nehézségek, a mennyiben ott ismét felállították azt az alternativát, hogy *vagy* teljes statusrendezés, *vagy* fa és föld!

A képviselőház október hó 16-iki gyülésen Lukács László pénzügyminister beterjesztette az 1911. évi állami költségvetést. Az 1911. évi költségelőirányzat szeptember hó 11-én került ki az államnyomdából, mely ez ideig késett nyomdai zavarok miatt.

Igazat kell adnunk az E. L.-nak, hogy nem tételezhetünk fel egyebet, minthogy egyes személyek támasztják az ujabb nehézségeket, a kik az erdészet szolgálati viszonyaival nincsenek tisztában, más hozzájuk közelebb álló szolgálati ágazatok tisztviselőinek javadalmazását pedig figyelmen kivül hagyják.

Igy például a vasgyárak szénbányászat-tisztviselői bár talán valamivel kedvezőtlenebb létszámviszonyok mellett, magasabb alapfizetést és ennek a magasabb alapfizetésnek 50—100% terjedő osztalékot élveznek és teljesen tehermentes illetményeket. Sőt a fémbányászatnál, a mely milliókra menő deficittel dolgozik, a deficit apaszsztása cimén 50—100% tantiemhe részesül a tisztviselő és mellékilletményei tehermentesek.

Ha tehát a pénzügyminister minden esetben talál módot, hogy hasonló életsorsban levő tisztviselőit a faluzás, a gyermeknevelés roppant terheiért, a szellemi érintkezés nélkülözéseiért kárpótolja, kérdjük: miért ütközik az állami erdészeti tiszti kar fizetésrendezésének kérdésénél a fa- és föld illetménybe?

Felelletünk erre igen egyszerű; mert nincsenek tájékozódva az iránt, hogy az államerdészeti tisztviselők fa-, föld- és egyébb illetményei mind terhes illetmények, a mikre a tisztviselő vagy részben *ráfizet* szerény javadalmazásából, vagy részben olyanok azok, amiknek élvezetében *korlátozó rendeletek* állanak fenn.

Az 1911. évi állami költség tárgyalásánál ügyünk a t. Ház elé kerül; miért is az állami erdészeti tisztviselők mellékilletményeinek minőségét, nagyságát és pénzértékét megismertetni kivánjuk, nehogy az államerdészeti tisztviselők fizetésének rendezésénél a t. Ház és a nagy közönség oly informátiót kapjon, mint az 1879. XXXI. t.-c. tárgyalásánál. Ugyanis az akkori földmivelési minister az ellenzéki padokról megintperpellálttatván, hogy a törvényszerinti szakképzettség mellett diplomás embert hogy tud *mégis 600 frtért találni?* A minister válasza az volt, hogy a 600 frt az csak törzsfizetés, de vannak *mellékjárandóságaik* (lótartás, föld, fa, irodaátalány), a mik a kezdőfizetést 1200 forintra emelik.

A kincstári erdészeti kezelő tisztviselők, erdőgondnokok mellékjárandóságai a következők:

1. Irodaátalány	40 kor.
2. Lótartási átalány	1200 kor.
3. Lakfentartási átalány . . .	10 kor.
4. Tüzifaátalány 42 ürm^3 . .	168 kor.
5. Földátalány 10 K. h. v. megváltás	100 kor.
Összesen	1518 kor.

1. *A 40 k. irodai átalányt* Mária Terézia idejében állapitották meg. Hogy az erdészet ezen korban nem volt olyan fejlett, a bürokrácia kinövéseivel nem kellett az erdőgondnoknak küzdeni, hogy akkor az erdőgondnoknak nem volt 1200 ügyszáma, hogy az O. G. Munkás- és Cseléd pénztárnak nem voltak az erdőgondnokok helyi megbizottjai, hogy akkor az erdőgondnoknak a munkásbiztositó pénztár és a társláda ügyeiben nem kellett levelezni, azt csak talán mindenki tudni fogja, a ki csak keletkezéséről és szervezetéről tudomással bir. Ma ezen

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mellékjárandóságra 30—40 kor.-t kell az erdőgondnoknak fizetéséből pótolnia.

2. *Az 1200 k. lótartási átalányra.* a. M. E. 1902. május 15-én kimutatta, hogy az akkori árakkal szemben a javított 1200 koronára 84 kor. 10 f.-t reá fizet az erdőgondnok; de azóta a világ nagyot fordult, a kocsistartás 400 król 600 k.-ra szökött fel, tehát több 200 kor.—

a széna ára is métermázsánkint 1 k.

szállt fel . . . . . 60 kor.—
a zab 21·9 q. 14 krról 19 k. — 5 k. több 109 kor. 50 f.
alomszalma 1 k. több . . . . . 40 kor.—
kovács 20% drágább 140 . . . . . 28 kor—
hozzá a fenti összeget . . . . . 84 kor. 10 f.

Összesen: 521 kor. 60 f.

3. *10 k. évi lakfentartás* a természetbeni illetményül szolgáló épületek kisebb tartozásaira. Hogy ezen tág fogalmu tartozásra mit fizet reá az erdőgondnok, azt talán számokban ki sem fejezhetjük, mert némely tiszti lak oly rossz állapotban van: kidülő kapukerítés, lehulló vakolat, rozoga melléképületek, rongyos tetővel stb. és ezt mind 10 k. lakfentartásból kellene javittatni, ha a legujabb rendelkezés szerint az évtizedek óta poros akták tömkelegéből — egy túlbuzgó számtiszt ki nem kutatja, hogy az illetménylakások fűstcsöveit az élvezőnek kell takarittatni 5 korona évi megállapitott átalányon. — Tehát a fenti 10 k. mellékilletményből kapuk, kerítések alátámasztása, lehulló vakolatok javitására, lyukas tetők foltozására csak 5 k. marad meg. Már pedig ha azt akarják, hogy a falu csordája be ne jöjjön a kertbe, hogy ha azt akarják, hogy a vakolat tovább ne hulljon, ha azt akarják, hogy esernyő alatt ne hivatalos kodjanak akkor bizony azoknak sem fog soknak feltünni az öt korona, a kik azt hangoztatják, hogy ha az erdészek fizetése nem is felel meg a többi főiskolát végzett pályák tisztviselői fizetésének, a különbséget felülmulja a mellékjárandóság!

A fent elősorolt illetmények hivatalos nyelven és talán találóan is, terhes illetményeknek nevezetnek.

Az ez után következő kettő, *tehermentes* illetmény. Lássuk mennyire tehermentesek?!

A laikus azt hiszi, hogy a fa- és földátalány oly illetmény, a mi felett annak élvezője szabadon rendelkezik és számot tevő jövedelmet biztosit az állami erdészeti tisztviselőnek. Valójában pedig azokról a következőket kell feltárnunk;

4. *A 42 üröl tüzifa,*

a földmivelési minister a kincstári erdőtisztek tüzifajárandóságaik szabályozása tárgyában kiadott 1885. évi 14·922. sz. szerint csakis természetbeni lakás belső alkatrészeinek jókarban tartása céljából azok kizárólagos fűtésre használható fel, az esetleg megtakaritott tüzifa mennyiség megváltás tárgyát nem képezi és *fegyelmi* büntetés terhe mellett sem el nem adható, sem pedig el nem ajándékozható. A kincstári bányászatnál a természetbeni lakással biró tisztviselők által megtakaritott tüzifa-*megváltás* tárgyát képezi. Ezzel szemben az állami erdészetnél az illetménytüzifa átvételét igazoló nyugtatvány bélyegköteles. Az illetménytüzifa kereseti adó alá esik. Az apritás az illetményes költségén történik (42 × 0.80 = 33 k 60). Ennek után kérdezzük, van-e még oly hasonló intézkedés, akár a mi országunkban, akár a müvelt nyugaton, hogy azért, a miért valakinek jószágát jókarban tartom, azért *adó, bélyeg* és egyéb költség cimen mintegy 45 k. fizetnek? — Nem hisszük. És ezt nevezik az államerdészetnél *tehermentes* illetménynek! Igaz, hogy ennek ellenértéke fejében a rozoga ablakok és ajtókkal ellátott, a havasok zord éghajlata alatt a minden civilizációtól távol lakó, tehát úgy testi mint lelki meleget nélkülöző erdőgondnoknak melegednie szabad!

És végül menjük át

5. *a 10 k. hold föld*-illetményre vagy annak megváltásán *a 100 k.* mellékjárandóságra.

Hogy a 100 k. megváltás nem lehet kiegészitő része, a mint az mondva van az 521 k 60 f. lótartási átalány kiatúdásnak, arról tovább tárgyalnunk nem kell.

Ha a földilletmény természetben lesz kiosztva hegyvidéken, tehát ott, hol az erdőtisztek nagyrésze lakik, haszonbér fejében 20—30 kt. lehet elérni, vagyis 300 koronát. Tehát ez sem fedezi az 521 k 60 f lótartási tulkiadást.

Igen ám, csakhogy a földmivelési kormány a természetbeni illetményföldek *mikénti élvezése* tárgyában kiadott 1904. évi $\frac{62.323}{I. 1. a.}$ sz. r. alapján annak élvezője azt csak *házilag* kezelheti, *haszonbérbe adni*, részes *mivelésben* kezelni tilos — ha az az erdőgondnok lakásától, mint rendesen, bármily távolban fekszik. De házilag a saját szerzeményén, lovával, kocsisával nem dolgoztathatja meg a kezelőtiszt, mert a földmivelési ministernek az állami erdőknél alkalmazott erdőtisztviselőknek hivatalos kiküldése alkalmával járó illetmények *szabályozására* vovatkozó 6931/996. sz. eln. r. alapján a lótartási átalánnyal ellátot tisztviselőknek fogatuk rendelkezésére kell állania a hivatalosan bármikor kiszálló és lótartási átalánnyal el nem látott ellenőrködő közegeknek.

Tehát nem marad más hátra, minthogy fogadott igavonó állattal mveljék meg illetményföldjeiket. Már pedig a mai drága munkás és fuvarerő mellett, hogy a földek házi kezelése ki nem fizetődik, azt birtokos osztályunk legjobban tudja bebizonyitani, ha csak egy-egy arató, kaszáló, kapáló és cséplőgépet be nem szerez minden földilletményesnek a fentebb idézett bölcs rendeletek szerkesztője. Erre kilátás nem lévén, az agyon dicsért és sokat szemünkre vetett illetmény-földjárandóság nem hogy *kedvezmény*, hanem *teher* és *költséges* ajándéka az államnak.

Ha a fentiek után megszerkesztjük a mérleget, azt látjuk, hogy az 1518 k. bevétellel szemben a kiadás

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

70 + 1721·60 + 15 + 45 — 1851·60 k., tehát mellékilletmények címén *325 k 60 fillért* kell pótolni a fizetésből.

Ha ezen összeget látjuk, önkéntelenül is kérdeznünk kell, hogy ez az a kő, a min az 1911. évi állami költségvetés kereke fékeződött?

Ha igen, akkor a kezelő erdészek készek összetett vállal elguritani, a feledés mélységébe taszitani a kátyuba jutott államgépezet kereke alá került követ.

Ők lesznek az elsők, a kik azt mondják, hogy *teljes statusrendezés és nem fa és föld.*

A fa és föld lehet kedvezmény annak, a kinek nem kell lovat tartani, vagy a kiknek lótartási átalánya 2000 k.

A fa és föld lehet kedvezmény azoknak, a kik megváltást kapnak és nem laknak falun kincstári rozoga épületekben, hanem kényelmes városi uri lakckban.

Azt hisszük, a közöhajnak adunk akkor kifejezést, a midőn e helyen úgy a *földmivelési minister*t, valamint a t. *Ház tagjait* arra kérjük, hogy olják már egyszer meg a fa- és földilletmény odiozus ügyét.

Az ország súlyos anyagi helyzetében nem *fizetésemelést, nem előnyöket,* hanem igazságot és méltányos elbánást kérünk!

Mert csak igazságos és méltányos elbánás mellett lehet az állami tisztviselő kötelességtudó és megelégedett.

Erdei termékeink a gyógyászatban.

Közli *Skolka József.* (Folyt.)

II. A kétszikűek.

1. *Helleborus niger. L. Fekete hunyor.* Amilyen csinos, olyan veszedelmes is. Gyökerének élvezete szédülést, hányást idéz elő, majd kitágulnak a beteg pupillái s ezt szokta követni a szívszélütés. Ellenszerül ugyanazt a két hánytatót kell beadni, melyet az őszi kikiricscsel való mérgezés ellen.

Ható rész benne két igen mérges glycosida, az ugynevezett „helleborein" és „helleborin".

Összetört *gyökerének porából* a legkissebb mennyiség is igen erős és *tartós tüsszentést idéz elő, különben igen becses szer has- és bőrvizkórság ellen,* utóbbinál, ha az az elfojtott kanyaró, frizli és hasonló bajokból eredt. *Csont- és izületszúrásoknál* is tesz jó szolgálatot.

A növényt gyógycélokra februárius havában kell gyüjteni.

2. *Aconitum Napellus. L. Katika sisakvirág.* Hegységeinknek ezen dísze, melyet szép kék virája miatt a kertekben is gyakran tenyésztenek, minden részében a *legmérgesebb növények közé tartozik. A bőrrel már külsőleg is érintkezésbe hozva, hólyagokat húz és erős gyulladást okoz. Belsőleg hasonlóképp* erős gyulladásba hozza az emésztő csatornát, majd hányást, fejszaggatást, hasmenést idéz elő s a húgyhólyagban erős fájdalmakat. A beteg egész testében kezd reszketni, hideg verejték üt ki rajta s következik a kiszenvedés.

Ellenszerül a legjobb a fekete kávé, ecet, bor, citromlé s 5—5'-ként egy evő kanállal

Rp. Acid. tannic. gtta 4·0
Aqu. dest gtta 200·0
Syr. simpl. 50·0
Mfs. rendelés szerint.

Az orvos kezében nélkülözhetlen és megfizethetetlen gyógyszer. A növény *nedve* megbecsülhetetlen gyógyszere az *idült rheumának* s a *hülésből eredő láznak.* A *ragadós betegségekből jövő, valamint váltóláz ellen nem szabad használni,* de az előbbi bajokat 2—3 nap alatt biztosan gyógyítja. A növény a gyógyszertárak részére május havában szedendő, még virágzás előtt, vagy annak kezdetén, ellenben gyökerét teljes virágzásakor juniustól augusztusig ássuk.

A ható „aconitin" alkaloida kissé sárgás, fehér amorph por és íze égetően keserű.

3. *Anemone pratensis. L. Feketélő kökörcsin.* Ez is tartalmaz egy *igen mérges* alkoloidot, az u. n. „anemonint". Friss állapotban belsőleg bevéve szédülést okoz, majd a beteg tagjai erősen reszketnek s heves gyomorfájdalmakat kap. Fekete kávét, ecetet és a gyógytárakban kapható „nux vomi'cat" adják ellenszerül. Megszárítva mérgező hatását veszti. A bőrrel érintkezésbe hozva gyulladást okoz.

A gyógytárak részére április havában kell szedni, hol a friss növényt átdestillálják, s a nyert folyadék adja a leghatásosabb gyógyszert *szembajok, daganatok* és *csontbántalmak ellen.*

Eredményesen használják a *hülés* következtében gyenge és lassu vagy elmaradt *havibajok előidézése, illetve fokozására.*

A büskomor, melancholikus, lehangolt kedélyü nőket evvel gyógyítják s visszakapják a jó kedélyt.

4. *Clematis recta. L. Lótorma bércse. Levelei* erősen égető ízűek és szétdörzsölve szúrós szagot árasztanak s mint *kitünő hólyaghuzó szer* nyernek alkalmazást „herba Clematidis erectae s. flammule Jovis" néven. A belőlök kipréselt, vagy leforrázás utján nyert *nedv kitünő szer syphilis,* elhanyagolt vagy rosszul gyógyított *tripper* és nedves *mellrák* ellen. A höganykenőcscsel való visszaélésből eredő összes bajok ellen ez az egyetlen és biztos gyógyszer.

5. *Asarum europeum. L. Kerek kapotnyák* megfőzött *gyökerének* leve igen jó szer az *elgyengült szemre* és a képződő *hályog* ellen, ha avval a szemet naponta háromszor mossuk. A meglévő hályogot eloszlatja.*

* A ló és szarvasmarhánál a képződő, sőt már 2—3 hónapos hályogot úgy távolitjuk el, ha megszáritott és porrá tört tojássárgáját és ugyancsak megszáritott és összetört bárnineműbaromfi recés hártyáját és porcukrot 1:1:2 arányban lúdtoll, üvegcső, vagy bodzával naponta 3-szor befuvunk.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Thea alakjában ugyanily főzet naponta 1—2 csészével bevéve tisztítja a vért, a gyomrot, s ez által enyhíti a fejfájást. Savóban főzött gyökerének levele a legkitünőbb hánytatók egyike. *Elnyálkásodott tüdő*, valamint *máj kitisztítására* igen hatásos szert nyerünk, ha gyökeréből egy marékkal, 1 liter borral felöntünk, s pár napi állás után ily borból reggel és este 5—6 evőkanálnyit beveszünk.

Gyógycélokra e növény gyökerét augusztusban kell szedni. A ható rész egy aetherikus olaj és erős hányási ingert előidéző keserü vontanyag. Ize fűszeres, kámforos s undorítóan keserü.

Megszárított s porrá tört levele a légző szerveket erős tüszszentésre ingerli, miért is burnótokhoz keverik.

A gyógyászat ezeken kívül „radix cum herba asari" néven a bélférgek ellen is alkalmazta.

6. *Geranium robertianum. L. Bakbüzü gólyaorr.* A nedves erdőkben igen gyakran találkozunk vele, s bár a gyógyszerészet, mely eddig mint *seb összehúzószert* „herba Ruperti s. Geranii robertiani" néven gyakran és eredményesen alkalmazta: most azonban már csak az *állatgyógyászatban* használják a *vérvizellet* megszüntetésére főzet alakjában.

Ezen bajt az állatok rendesen a tavaszi legelőn kapják és ha korán észre- és elejét nem vesszük: az állat rövid időn belül feltétlenül elhull. Az állatorvosi, s így a patikai szerek ezen bajnál — sajnos — rendesen balul ütnek ki. Csakhogy *ilyen szerek alkalmazása használ a patikusnak az állatorvosnak, de nem a betegnek, illetve gazdájának. A kezelés sikerül: de a beteg elhull!* Pedig ezen bajt minden patika és orvos nélkül igen egyszerüen és biztosan ki lehet gyógyítani és a szegény állatot megmenteni a következő módon:

Amint a vérvizelletet az állatnál észrevesszük: *rögtön istállóra és szárasztakarmányra kell fogni és min den hat órában egy üveg sörben egy evőkanállal porrá tört tímsót feloldva beleönteni.* Két-három üveg sör, mondott timsóval, megteszi a maga biztos hatását, és ily egyszerü módon megmentettük szegény jószágunkat az elhullástól, magunkat egy tetemes kártól.

A teljes gyógyulás után az állat megint legőre bocsátható.

7. *Hypericum perforatum L. Csengő orbáncvirág.* A benne levő gyanta, tannin és egy keserü vontanyag bir gyógyító hatással s ezektől kapja a keserüen összehúzó *balzsamos izét* és illatát. „Sumitates Hyperici" néven bélférgek és sebek ellen használták. Most *Kneipp* hozta újra felszinre és *mint a májra különös hatásu gyógyszert emliti.*

A belőle készült *thea* igen hatásos szernek bizonyult a *tüdő és a máj elnyálkásodásánál*, továbbá a szélbántalmaktól eredő *gyomorbajok és fejfájásoknál.*

Az ágybavizelésben szenvedőknek *ilyen thea* igen jó gyógyszer s rövid időn belül megerősíti a vizelleti szerveket.

A növényben lévő vörös festanyagot spirituszszal szokták kivonni és a likőrök festésére mint ártalmatlan szert felhasználni.

8. *Viola odorata. L. Ibolya.* Ki nem ismerné a szerénység eme remek symbolumát és a fenséges egyszerüség jelképét? Ott van meghúzódva a bokrok és kerítések alján, hol tán nem is keresné senki, ha páratlan illatával nem vonná magára figyelmünket és nem árulná el hollétét a szerény kis kék virág.

Kora tavaszszal, midőn a déli oldalakon Helios már győzelmet aratott a tél fölött: látunk futkosni örömtől sugárzó gyermekseregeket, kik mind ezt hajhászszák, ezt keresik s ujjongva viszik haza a tavasz ezen első hirnökét, a természet gyöngyét! A leany örömtől sugárzó arccal fogadja lovagjától az *„első"* ibolyát, és boldog a fiatalember, ha ideálja a kedvére tüzött kicsike ibolyacsokorból egy szálacskát mellére tűz. Az agg dicsérí fenséges illatát, s így a szerény kis virág dédelgetett kedvence az embernek. Szerették is mindenkoron! Keletkezésére nézve még a régiektől igen kedves legendákat hozhatunk fel.

A görög mythologia szerint a fény- és világosság istene „Apolló" égető sugaraival üldözte a föld istenének „Atlas"-nak legremekebb leányát, ki kétségbeesésében és a veszedelmes szerelemből való félelmében az Ég istenéhez, Zeushoz menekült, ki őt „Ibolyává" változtatta, megáldva szerénységgel, s oly helyeket jelölt ki részére, hol őt Apolló többé nem is találja és nem is üldözi. S a föld leánya kellemes illatot hoz áldozatul megmentőjének — hálaképen.

De a kereszténység is elhalmozta szeretetével. Szerinte akkor, midőn Gábor arkangyal üdtára adta Ádámnak, hogy az Úr megbocsátott neki: Ádám öröm- és hálakönnyeket hullatott és *ezek helyén nőtt fel az ibolya*, meghúzódva a bokrok aljába, hogy jelképezze az érdemetlen bünös szerénységét és örök hálát adjon Istenének remek illatával a bocsánatért.

Virágja illatát „Violin" nevü aetherikus olaj tartalmától nyeri és illóolajgyárosok által igen keresett. Tartalmaz azonkivül egy édeskésen kesernyés vontanyagot is.

Levele és gyökeréből készült thea 3—5 kanállal naponta a gyermekeknél a *köhögést gyógyítja* és az időseknél enyhíti. Az álmatlansággal járó fejfájás ellen is kitünő hatással van, ha belőle egy csésze theát, és éjszakára levéből a halántékra borogatást teszünk; ez meghozza a kellő nyugalmat és a jótékony álmot.

Ha a *frissen szétdörzsölt ibolya levél nedvével szemünket megmossuk és bedörzsöljük: az visszaadja és erősíti látóképességünket.*

A thea naponta 2—3 csészével a *gyomrot is tisztítja*, s abból sok mindenféle káros anyagot eltávolit.

Mint borogatás jó szolgálatot tesz a *torokfájásnál.*

9. *Viola tricolor. L. Mezei árvácska* mint gyógyszer a *gyermekeknél nyer alkalmazást thea alakjában, melyet levele és virágjából főznek.* Hatása gyengén

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: ÉGF/245-1/2019.

hashajtó: ennélfogva vértisztító is. Erősen készítve hányási ingereket idéz elő.

Kivonat alakjában zsírral vagy vaselinnal keverten a chronikus bőrbetegségeknél tesz igen jó szolgálatot mint kenőcs.

Friss állapotban erős nyálkás ízű s kesernyés vonóanyag mellett kis aetherikus olajat is tartalmaz.

A kék virágu sokkal jobb, mint a sárga és fehéres és gyógyító erővel csak a vadon elöjövő árvácska bír.

Neve meséhez fűződik, mely szerint a mostoha irigy szemmel hol kék, hol sárgával futtatott zöld irigységgel nézi a kehely első lapjáról annak hátsó két szirmával jelképezett két árvát, kik sokkal jobban fejlődtek ki, mint a közelében lévő két édes gyermeke.

Gyógyító célra teljes virágzásakor, májustól októberig kell szedni és megszárítva, szellős helyen megőrizni.

Könyvismertetés.

Vadásznaptár.

Kitüntetve az első nemzetköz. vadászati kiállításon.

Szerkeszti *Remetei Kóváry János*. 1911. VII. évfolyam.

Díszes kiállításban jelent meg, vadászati főmunkatársunk szerkesztésében a „*Vadásznaptár*“ az 1911-ik évre, bő tartalommal.

A művet a szerzőnek *Vadászat és Állatvilág* című értekezése nyitja meg, melyben igen találóan hangoztatja, hogy a szó nemes értelmében vett *valódi vadásznak* a vadászat tárgyát képező állatvilágot, annak természetét, életmódját, mennyire kell ösmernie, hogy ne csak a vad lelövésében merüljön ki az egész szenvedélye, hanem a vad óvásáról és a hasznos vadnak tenyésztéséről legyen kötelessége elsősorban gondoskodni. Saját szavait idézve, melyek szelleme az egész művön végig vezeti: „*maga a vadászat nemes mesterségének tudománya, úgyszólva: igazi szép tudománya, a vadak megismerésében, azok természetrajzában, szokásainak megfigyelésében — az állatok világában rejlik.*“

Ezen eszme vezérfonala mellett állította össze a mű tartalmát is, minden vadászra nézve megbecsülhetetlen tudnivalókkal.

A mű gerincét a „*vadászati tudnivaló az év minden hónapjára*“ képezi: ahány hónap, annyi fejezet. Utána a „*Szórmés vad természetraiza és vadászata*“ című fejezetben a hasznos és kártékony vadak biologiai leirását adja.

Egy-egy fejezetet szentel Ő Felsége vadászszobrának; az első nemzetközi vadászati kiállításnak, az automaták sörétes töltényei leirásának, végül táblázatos kimutatásban ösmerteti a füstnélküli és fekete lőporral készített töltények méreteit, — mindmegannyi vonzó és tanulságos ösmertetés.

A művet táblázatok egészítik ki, mint a honos szőrmés vadaink üzekedési és ellési időszaka, a hasznos és káros szárnyasaink fészkelés és költési időszaka, végül tilalmi idő táblázatok zárják be a művet, melyet minden vadászembernek melegen ajánlunk.

A mű címlapját gróf Serényi Béla m. kir. földmivelésügyi minister sikerült arcképe disziti.

Kapható *Székely és Illés* könyvkereskedésében Ungvárt és *ifj. Nagel Ottó*-nál Budapest, VIII. Muzeumkörut 2. sz. — Ára 3 K 20 fillér.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete által a folyó évi junius hó 19-én tartott közgyülés határozata értelmében módositott alapszabályokat a magy. kir. földmivelésügyi minister 85934/I. A—1. számu rendeletével bemutatási záradékkal ellátta. Az egyesületi tagoknak az uj alapszabályokat, kinyomatásuk után, a titkári hivatal megküldi.

Borura derü.

Irta *Gyöngyöshalászi Takách Gyula*.

(Folytatás.)

Azóta jó három hét forgott le az idő motoláján és én meginit csak itt vagyok az erdőn. Az a tudat, hogy a hoinapi nappal megszünik az agancsos lelövés — valami különös varázserőt kölcsönözve ennek a napnak — nem hagyott békében, hanem kicsalogatott otthonomból, hogy egy ünnepélyes cserkészettel én is — mint vadász — elbúcsúzzam a jövő őszi viszontlátásig agancsosaimtól.

Mennyit változott ez alatt a pár hét alatt az erdő képe! Mikor utoljára kinnt voltam bőgés alatt: verőfényes nyári napokat éltünk. Az erdő lombja még egészen zöld volt; csak itt-ott hullott le az ágakról egy-egy sárguló falevél. Az erdei tisztásokon őszi kökörcsin és ezerjófü nyilott,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szép színű virágaival kellemes változatosságot nyujtva a szemnek és édes mézet a napsugárban dőngicsélő méhecskéknek.

Most? — Eltünt a zöld lomb, eltünt a virágok, el a méhecskék.

Az erdőn végig sepert az ősz nedves, hideg szele s zugó, süvöltő varázszenéjével hosszú, mély álomba ringatta a természetet. A fák szomoruan merednek kopasz ágaikkal az égnek; nincs rajtuk dísz, nincs lombozat, mind lepergett a földre, s bokáig járunk a száraz avarban. Memento mori!

Pitymallani kezdett éppen, amint elhagyva a vadászház udvarát, befordultam az erdőre. — Ma még szomorúbb kinézése volt a tájnak, mint tegnap. Sürű, nehéz köd ereszkedett, s lenyult egész a hegyek lábáig. A lecsapódott pára nagy csöppekben ült a fák, bokrok galyain s ha olykor meghimbálta a szél, hangos koppanással hullottak le a nedves haraszta.

Lehangoltan, minden terv nélkül bolyongtam az utakon s egyszer csak ott találom magam a Torinán, hol a 14-essel ugy becsapódtam. Menekülni akartam erről a nem éppen kellemes emlékeket ébresztő helyről, midőn egy nagy, sötét testen akad meg a tekintetem. Látcsövemet segitségül hiva, kibontakozik szemeim előtt egy jó 12-es a ködben óriásnak tetszö alakja, amint felfelé nyujtott nyakkal egy kőrisfa zsenge galyait csipeti.

Nyugodtan, önelégülten emeltem célzásra fegyveremet s megnyomtam a ravaszt. A golyó kiszált hogy nem téveszlette irányát, bizonyitja az a hatalmas ugrás és kétségbeesett száguldás, mellyel a szarvas állóhelyéből megindult. — De mily nagyot néztem, hogy kimeresztettem szemeimet, mikor a szarvas elvágtatása után, ugyanazon a helyen még egy szarvas maradt állva, mintha semmi sem történt volna. Micsoda boszorkányjáték ez megint? — Kapom a guckert s látom, hogy az a 12-es áll ott, melyre tulajdonképen lőttem. Egy darabig fülel, majd elvágtat a másik után. De hát micsoda szarvas volt az akkor, a mi a lövésre megugrott? — Nem kellett messze mennem, ott feküdt előttem a magyarázat egy 8-as képiben. — No még csak ez hiányzott. Oh te megboszorkányozott Torina! kerülni foglak mint a bünteimet!

Egy kis gondolkodás, s a nedves földben jól kivehető nyomok megvizsgálása után kezdett érthető lenni előttem a dolog. A két bika ugyanis egymást teljesen takarva legelészett az oldalban. Minthogy én csak egy agancsot vettem észre, valószinüleg a 8-as a földről szedegette eledelét, míg a 12-es a fák hajtásain ragodott, s igy tulajdonképen csak a 8-as testét s a rajta túl eső 12-es nyakát s agancsos fejét láttam. Ha tiszta idő van, mindenesetre észreveszem, hogy nem egy, hanem két bika áll előttem; de ilyen ködben lehetetlen volt a lábakat, s a két test konturjárt egymástól megkülönböztetni. Lőttem, s fájdalom, egy 8-ast találtam.

Dühöngve menekültem erről az elátkozott helyről, át a hegyek túlsó oldalára. Itt még sürübb volt a köd. Sokszor nem lehetett 5—6 lépésre sem látni, s a lélegzetvételt is úgy megnehezitette, mintha egy gőzkazánban lettem volna.

El is ugrasztottam pár csapat szarvast útközben, de hát nem csoda, mikor lehetetlen volt látni valamit.

Mindig csak a vad menekülő robaját hallottam. No meg azután nem is mentem elég vigyázattal; nagyon bosszantott a torinai eset.

Egy patkóalakú katlan mellett vitt el utam; midőn közvetlen mellettem a sürüben oly pokoli zörgés, dübörgés támadt, hogy szinte meghökkentem, önkéntelen mozdulattal kapva le a fegyvert vállamról. — Megint egy csapat szarvas. A csörtetésről itélve, volt legalább 20 darab. Ej, hátha van velök egy jó bika s el tudom vágni az utjokat. Előretehát, fel a cserkészút elágazásához s azon be a katlanba.

A katlan három oldalát egy félkoralakban húzódó meredek hegygerinc képezi s a negyedik oldalon egy kis dombocska zárja el. Az egészet szederinda-bokrokkal átszőtt, sürü, jóformán járhatlan nyárfa- és bükkfavágás boritja, melynek közepén kigyózik végig a keskeny cserkészösvény. Ezen igyekeztem a szarvasok elibe kerülni; de későn érkeztem. Már csak a menekülő csapat hátvédjét képező tehenek sárgás-fehér hátulját láttam eltünni a sürü ködben.

Soká néztem még utánuk, hallgatva mindig távolodó zörgésüket, míg csak egészen el nem halt a messzeségben.

Majd visszafordultam, s lassan lefelé indultam.

Alig haladtam azonban pár lépést, midőn egy gyors szélroham futott végig a katlanon, s kiüzte belőle a nehéz ködöt, mely fehér rongyokká szakadozva szállt feljebb és feljebb, míg szét nem oszlott a tiszta kék égboltozaton. A fellebbent fátyol mögött teljes pompájában kicsillant a nap; bearanyozta az imént még oly szomorú kinézésü kis völgyet s tündöklő sugarai a fűszálakon reszkető vizcseppekben megtörve — millió smaragddal, gyémánttal szórták be az egész hegyoldalt.

Oly bámulatos szép látvány volt ez, hogy meg kellett állnom; gyönyörüséggel jártatám végig szemeimet a szivárvány összes színeiben pompázó tájon. Egyszer csak összerezzenek s tekintetem odatapad egy szoborszerü képhez, melyről nem tudtam hamarjában, hogy a képzelet festette-e oda merész ecsetével, vagy tényleg a valóságot látom. Alig 120 lépésre tőlem, a hegyoldalban állt mozdulatlanul, büszkén, felemelt fővel egy agancsos.

A nap aranyosra festette szőrét, bronz-színüre agancsát; nem csoda hát, ha szobornak néztem.

Rám sem hederített; s mintha nem is lettem volna ott, egészen másfelé fordította fejét, figyelmét. Talán ő is a tehenek zörgését hallgatta, s azokat kisérte el gondolatban, elmerengve a nem rég eltölött pásztorórák emlékein.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Egy lépést sem kellett tennem; csak leemeltem vállamról a fegyvert, s a szélesen keresztbe álló bikának vállapjára célozva, beszélni engedtem Mauseremet.

Mintha a ravasz érintésével egy varázsrugót nyomtam volna meg, úgy megváltozott a völgy képe rövid pár pillanat alatt.

A szarvas térdei, melyek előbb még oly büszkén hordozták a szép formájú testet, megbicsaklottak, s az agancsos nehéz zuhanással fordult le a meredek oldalról. A fegyver pattanása felrázta az ünnepélyes csendet, a nap ragyogása kialudt, a sok arany drágakő, mind eltűnt a hegyoldalból, s a pár percre ellebent nehéz kód visszaült a hegy csúcsára, majd lehömpölygött a völgybe, átláthatlan párával töltve be ismét a kis katlant.

Az egész tündéri kép, mint egy rőpke álom, eloszlott, s mintha csak azért tisztult volna ki egy pillanatra, hogy a szarvast megláthassam, ismét szürkeség, szomorúság borult a tájra.

A bika oly gyorsan, nagyszerűen esett össze, s a sűrűségben oly csend feküdt, hogy már gyanakodni kezdtem; vajon nem-e ez is „hohlschuss"-t kapott, s az egész nem-e puszta ájulás megint.

Lövésre készen tartott fegyverrel, vigyázva közeledtem hozzá, hogy amint mozdul, azonnal oda küldhessek egy golyót, nehogy feltámadjon s a faképnel hagyjon, mint a szeptemberi bika.

Nem volt szükség az óvatosságra, mert a vállap közepén talált agancsos kimúlva, örökre mozdulatlanúl pihent nyirkos ravatalán, s párája talán akkora már el is jutott a túlvilági boldogabb vadászterületekre.

Szétválasztottam kezeimmel a sűrű bokrot, melynek közepébe lezuhant, s mily leírhatatlan volt megleptetésem s örömem, midőn a gyönyörű állatban felismertem a szept. 20-án megszökött 14-esemet. — Nem forgott fenn semmi kétség, mert az ismerős agancson kívül magas vállapján ott volt a sebhely, a pecsét, mit akkor ütött golyóm. A hol behatolt, ott már szépen be volt gyógyulva a seb, csak egy kis száraz var jelölte a helyet, míg a másik oldalon a kilövés nem hegedett be, s genyedett. Szeptemberben a vergődés s legurulás közben, szegény, bal szeme-világát is elvesztette. Valami galy bőrén s szemgolyóján keresztül hosszú hasitást ejtett. A seb szépen összeforrott már, de a szem hiányzott, kifolyt. Csodálatos, hogy ezek után a szarvas oly kitűnő húsban volt.

Szegény ártatlan állat, — sebeiben való hosszas szenvedésének tudata ürmöt csöpögtetett örömöm poharába, s megkeserítette azt a különben gyermekes örömet, mit a felett éreztem, hogy a szeptemberben megszökött bikám, melyről teljesen lemondtam már, megkerült.

Igy ért engem szép tiszta időben ború, s pár héttel rá ködben derű.

Vadászat és vadértékesités.

Irta *Gyulai Gy. Károly.*

IV.

A vadászat révén rendkivüli terhek nehezedtek a jobbágyra nálunk és künn a külföldön is, ahol a hűbérkor ura, hatalma tetőpontján, nemcsak a vadászterület gondozását és ellenőrzését bizta alantasaira, hanem kötelesek voltak azok vadászatok alkalmával urukat, vendégeivel és cselédségeivel együtt, úgy nemkülönben a pecéreket, a vadászaton használt lovakat, ebeket és igásállatokat egyaránt megfelelően ellátni. Ezenkivül a vad felhajtása is kötelességük, modhatnók egyik legfőbb kötelességük volt.

Ilyen sulyos terhekkel szemben a nép helyzete, egy-két humánusabb érzelmü uralkodó és hűbérur rövidebbhosszabb tartamu uralmának idejét leszámítva, európaszerte folyton türhetetlenebbé alakult. Az elviselhetlen bilincseket a kulturában vezető szerepet betöltő franciák rázták le elsőbben is az 1789-diki forradalom alkalmával. A rémuralom letüntével a hasznos törvényalkotások egész sorozatával iparkodtak a közállapotok sanyaruságain javitani. Igy 1795. május havában, körülbelül ugyanabban az időben, a midőn a szabadságeszméket nálunk elsőnek hangoztató Martinovics apát a budai Vérmezőn vértanuságot szenvedett, megalkották az első francia földadó törvényt, amely szabaddá tette a földtulajdont, föloldotta azt mindennemü szolgalom terhe alól, s igy vadászjogot azon, a földtulajdonoson kivül s annak hozzájárulása nélkül más egyén nem gyakorolhatott. Az 1795-iki hivatkozott törvénynek a vadászjogra vonatkozó részeit I. Napoleon kibővítette és tökéletesbitette. A „Code Napoleon" alapján a legtöbb kulturállam törvényhozása kodifikálta utóbb a vadászatot s annak joggyakorlását. Utolsóelőtti volt a porosz királyság 1848-ban s legutolsó helyen szerepel Ausztria s vele majdnem egyidőben Magyarország a ma is érvényes, ujjáalkotásra váró 1883. évi idevágó törvényünkkel. Azért egyes jogszolgáltatások, amelyek a vadászat révén a jobbágyságra nehezedtek, 1848-ban körülbelül egyidőben szüntek meg nálunk csak úgy, mint a külföld több államában, Franciaország kivételével, ahol mint azt már említettük, 1795-ben megalkották azt, a mire nálunk még évtizedekig kellett várakozni.

Az első francia forradalom lezajlása, tehát immár 120 év letelte óta, európaszerte kezdett meggyökeresedni a köztudatban is az a csak későcskén törvénybe is iktatott fölfogás, hogy a vadászat gyakorlására jogosított egyén egyben felelős az okozott vadkártételekért is. Éppen nem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agráminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a francia forradalom alkotásai, hanem a kalapos király II. József volt tulajdonképen az első, aki már 1786-ban, tehát majdnem egy évtizeddel a francia földadó törvény meghozatala előtt, úgynevezett „Jagdordnung"-jában szigoruan körvonalozza a vadászat, a vadkártételek, sőt a vadértékesítés ügyét is. Császári formában kiadott rendeletei, alkotmányelleségük dacára is olyannyira figyelmetkeltő gyakorlati érzéket tanusító intézmények voltak, hogy a külföld vadászjog-kodifikátorai majdnem szórólszóra átvették s alkalmazták azokból mindazt, amit II. József, az igazán lángszerü Habsburg-Lotringen uralkodó megalkotott. A ma érvényben levő osztrák vadászati törvény s annak eléggé hasonló testvérmása, a mi 1883-dik évi alkotásunk, tartalmának lényegében mind ott, ahol az igazán jó és célszerü, kizárólag II. József idevágó rendeletét utánozza.

Általában a vadászállapotok rendezése és szabályozása majdnem egybeforrott II. József mintaalkotásainak nevével. Sajnos, hogy aulikus magyar eredetü tanácsadói még a császári osztrák tanácsadóknál is sokkalta aulikusabb lelkületü egyének voltak! A vadászat kezdetének, tartamának, befejeztének ma is szokásos szabályai, a II. József korában behozottakra vezethetők vissza. A modern kor aztán igyekezett részint törvényhozási, részint pedig ezt kiegészitő rendeleti utakon a vadászat terén kultureurópaszerte fokozatosan rendezettebb viszonyokat teremteni. A Wienben legutóbb megtartott nemzetközi vadászati kiállításon látottak és tapasztaltak meggyőzhettek immár bárkit is arról, hogy a vadászat, kivált Európa területén, ma már elsőrangúan fontos közgazdasági tényező.

A vadállomány maga az Európában még vezető- és irányító szerepet betöltő utolsó Habsburgházbeli királyok és egyben róma:-német császárok idejében határozottan nagyobb számu volt, mint a XIX. században. A vadállomány száma szembeöltőbb apadást akkor kezd mutatni, amidőn a szabadságot bealapozó 1789. és 1848-diki események és intézmények nyomán, a vadászat háttérbe szorulása mellett, hova-tovább nagyobb tért követel magának a mezőgazdaság, a közlekedési utak, az ipar és a kereskedelem terjeszkedése. Mindamellett, a vadászati törvények fokozatos megalkotása Európa összes államaiban, úgy nemkülönben a törvényszabta vadvédelem és tilalmi idők szabályozásának behozatala, a néhol már-már végpusztulás szélére kerülő vadállomány sorsát is megmentette olyannyira, hogy ma már a vadállomány éppen a kulturában kiválóbb országok területén nemcsak minőségben, hanem egyuttal mennyiségben is olyannyira számottevő, hogy a vadhús s e réven a vadértékesítés, a népélelmezés, általában pedig a közélelmezés terén, mindenkép fontos feladatokra hivatott magaslatra emelkedhetett. Az e téren kiválónak minősített országok során, a mint azt a wieni kiállítás is fényesen igazolta, hazánk mindenkép az első helyre került, ha nem is éppen a vadértékesítés, de mindenesetre a vadminőségek, azok változatossága és azok mennyisége tekintetében.

Amint azt már a bevezető részben is említettük, évente ma átlag $2^1/_2$ milliót meghaladó hasznos szőrmés és szárnyas vad kerül nálunk lelövésre. Sajnos, ennek a készletnek vadpisc és vadkiviteli értéke meg sem közeliti azokat az értékeket, amelyeket e téren egyes külföldi államok felmutatni képesek. E tekintetben Franciaország, Németország és Ausztria vadpiacának helyzete és állapotai határozottan kedvezőbbek, virágzóbbak, mint nálunk a honi állapotok, amint ezt a legközelebb részletezett számadatok is igazolni fogják.

(Folyt. köv.)

Húsdrágaság és a vadkereskedelem.

Aki a napi lapokat figyelemmel kiséri, aki a fogyasztásra való húst a piacon szerzi be, vagy aki az állattenyésztéshez egy kicsit csak konyit is, akinek háztartása van, az tudja, tapasztalhatta, hogy a húsárak hihetetlenül felszöktek. A hús ma már nem közélelmezési cikk, hanem olyasféle luxus dolog, aminek a megszerzése már nemcsak nehézségekbe, hanem majdnem lehetetlenségbe ütközik.

A statisztika szomorú adatai megértetik velünk, hogy mezőgazdasági államságunkból következtethető állattenyésztésünk a belföld szükségleteinek a kielégitésére sem megfelelő.

A hús mint kiviteli cikk igen fontos közgazdasági tényező lenne; ha ezáltal a belföldi árak nem emeltetnének és a kivitelre megfelelő állatállományunk is lenne. De nem igy van. A külföldi nagy kereslet ellenében nem tudjuk ellátni a saját szükségleteinket sem, mert nem hogy az állattenyésztésünk emelésére törekednénk; hanem még az állattenyésztés egyik fontos alapját képező liatal növendékmarhákat is fokozottabb mértékben felhasználjuk a kivitel céljaira. Sőt nem csak kivitelre, hanem a belföldi szükségletek kielégitésére is oly mértékben vágatjuk, hogy ez a mérték már semmi esetre sem felelhet meg a közgazdaság és közjólét legelemibb feltételeinek sem.

A „Földmivelési Értesitő" szerint: az ország állatállománya csökkent, és pedig a szarvasmarháknál több mint 200.000 darabbal, a sertéseknél és juhoknál több mint 500.000, a kecskéknél pedig 13.000 darabbal. Ha most még figyelembe vesszük, hogy a különféle állatbetegségek is mennyire akadályozzák a belföldi forgalomra szánt vágó marhák piacra hozatalát, akkor mindenkinek fogalma lehet a sokat emlegetet húsdrágaságról és láthatja azt is, hogy ezek után már — ha a helyzet hamarosan nem javul — csak a húsinség következhet.

Látszólag ez a közlemény nem is ide ami lapunkba való lenne, jól lehet, hogy a húsfogyasztáshoz nekünk is lenne valami közünk; de csak látszólag nem ide való; mert lényegében igenis közelről érint mindnyájunkat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Amikor a húsfogyasztás illetve a hús beszerzése ilyen óriási akadályokba ütközik, akkor önkényteleníil is az jut eszünkbe, hogy nem-e lehetne ezt a húshiányt — vadhússal pótolni. Dehogy nem: Nagyon is lehetne.

Vadállományunk jelenleg is elszaporodott. Ha már most a vadhús értékesítése megkönnyíttetnék, avagy a nagyobb kereslet által értékemelkedés állna elő, ez a körülmény közvetve a vadtenyésztést mozditaná elő, anélkül, hogy ez az intenzivebb gazdálkodásunk különösebb tőkebefektetést igényelne.

Vadtenyésztésünk fokozottabb mértékben való gazdálkodásához megkivántató mindenféle viszonyának manapság is ugyanazon a határok között vannak lefektetve, mintha nagy vadkivitelre lennének berendezkedve. Csakhogy ezeket a szerencsés viszonyokat kihasználni és megfelelően értékesiteni nem tudják. Nem pedig azért, mert a *M. E. f. évi október 15-iki* számában *Gyulai Gy. Károly* tollából megjelent : *Vadászat és vadértékesítés* cimü közleményében kifejtett indokokat, mindnyájan a vadhús értékesitésének kerékkötő akadályának kell, hogy elfogadjuk.

Hogy lehet még csak elképzelni is a vadhússal való kereskedelmet, ha az 1883. évi XX. t. c. 9., 10., 31. §§-ai a vadszállitását is tilalmazza — a *tilalmi időben*. Szabad kereskedelem tilalmi időt nem ismer. A tilalmi idő csak a vadászatra vonatkozhatik, de a kereskedelmet nem érintheti.

A hús fogyasztását nem lehet összefüggésbe hozni a vadászattal. Sőt ép abban az időben, amikor a vadászat tilalom alatt van, lenne leginkább értékesithető a vadhusa is.

Osztom mindenben a hivatkozott közlemény irójának a nézetét és magam is azt vallom, sőt hiszem, hogy mindenki azon a véleményen van, hogy a magyar vadhús kereskedelmet nem szabad az oszträk fővárosban összpontositani, mert az első sorban is, a mi szükségleteinknek és fedezésére kell hogy szolgáljon. Csak ha ezeket kielégiti, lehetne a kivitelről is beszélni.

A vadhús tápértékéről most nem is akarok megemlékezni, mert azt már mindenki annyira jól ismeri, hogy kiválóságához és értékéhez szó sem férhet.

De igen is szükség van sürgős és törvényhozásilag való intézkedésre azért, hogy addig is, a mig a kérdés teljesen megoldatnék, a vadnak belföldön való értékesitése minden tekintetben megkönnyittessék. Kivételes alkalmakkor kivételes eszközökkel is lehet dolgozni. Belföldön eladásra szánt vadhusnak a vasuton való rendkivüli szállitási árkedvezmény, fogyasztási adóvámmentesség. Külföldre való szállitási tilalom. Több vidéki nagyobb városokban a vadhus kereskedelemnek való összpontositása, mind olyan intézkedések lennének, a melyek az állam érdekeit nem csonkitanák, ellenben közérdeket szolgálnának és az állam polgárainak jólétét mozditanák elő. Olcsó közélelmezési cikk lenne a vad és ez által maga a vad is értékesebb lenne. Fellendülne a vadászat, és ez által az ország számtalan hozzáférhetetlen helyein lévő vadászterületeken is olyan lenne a vadászati viszony, mint némely más kultiváltabb helyeken lévő területeken — ok és célszerű.

Természetesen, legelső sorban is vadászati tövényeinket kellene megváltoztatni, még pedig ugy, hogy abban nem csak a vad és a vad tenyésztése, hanem a vad kereskedelme is hathatósabb védelemben részesittetnék.

Mindezeket elintézni egy-két szóval nem lehet; de hisz' nemis mai keletü ez a baj, csak most kezd érni és szociális szempontból is leghathatósabb pártfogója lett az üres gyomor kongása. amelynek kisértetszerü jelenlétét most már azok sem tagadják, akik eddig fensőbbséggel nézték az egész mozgalmat és a kéz legyintésen kivül még csak annyi megjegyzésük volt, hogy: akinek nem telik húsra — az ne egyék!

Ma már ilyent a forumon mondani nem lehet. De nem is lenne tanácsos.

Van ennek az országnak egy gerince, amelyen nyugszik — az egész ország. Ez a középosztály. A szellemi erő, a tudomány, a kereskedelem és ipar képviselői. Ezek még soha sem kiabáltak egetverő, fantasztikus ideák után, mert józan eszük mindig különbséget tudott tenni az elérhető és elérhetetlen között. De . . . . ép' ezen szellemi kiváltságok tudatában most, amikor az egész országban mindenfelé ők is hallatják panaszos hangjukat, akkor az ország sorsát intéző körök sem zárkózhatnak el jogos kivánságuk előtt és nekik is meg kell érteni Menenius Agrippa meséjét, amely szerint még Krisztus uiunk előtt 496-ban sem lehetett a gyomor ellen akcióba lépni, hogy a többi szervek is meg ne bánják.

Mi nagyon jól tudjuk, hogy egy-egy öreg szarvasbika húsa ép' annyira nem pástétom, mint az öreg fácánkakasé; de ha ezekhez olcsón és könnyü szerrel hozzájuthatnak azok, akik addig nélkülözték — akkor, azoknak ez is pástétom leend.

Remetei Kővári János.

A szegedi nép tollkultusa és a paraszti sportok a nagy silencium alatt.

Irta *Lakatos Károly.*

Sokféle „kultus" járta már nálunk s a többek közt volt *tollkultus* is a buckás világ tájain, a mit akkoriban: „módi" szóval jelölt meg a magyar szójárás.

A *módi*-ból aztán „divat" lett, mely időhaladtával ismét „kultussá" vedlett által, melynek idegen káprázata leperzselé szárnyát a „módi" minden nemzeti eredetiségének, felszivta az „ősi jelleget" s kivetkőztetett bennünket még nemzeti öltönyünkből is.

A tollaskalap sutba került; ezüst sarkantyuinkat „ciframetélt" tészta gyártására használták asszonyaink; a *tollat* pedig pipaszár takarítására használta fel a kurucí ma-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gyarság, mert neadj Isten, hogy meglátta volna a „nímöt“ s e réven „rebelt“ vagy „pegyárt“ sejtett volna bennünk! . . .

Világostól Deák Ferencig tehát nemcsak a sarkantyus csizmának, de a *tollnak* is „lőttek“ . . . Szóval a *toll* „szörnyen tilos“ valami vala, akár analfabéta viszonyolt vele, akár lateinar hódolt vele az ideáljának, mert kalap mellett viselni körülbelől „főbenjáró“ cselekedetnek tekintetett . . .

Igy hát a régi „módit“ a régi nótázásokkal együtt lassacskán majd hogy el nem felejtettük; ellenkezőleg nagyokat hallgattunk s förtelmes fazékkalapot: „kürtöt“ húztunk a fejünkre, hogy kedvére kigőzölöghesse alatta magát a visszatartott kuruci indulat . . .

Egyéb testi ruházatunk is affele „gyütmönt“ irányzatúvá vedlött, nehogy „vadítsa“ a nímötöt ez is. Szóval, ekkor virított ki a hírös magyar „lojálitás“ eredendő bűne, melynek filozofiai hátterében azonban letörölhetetlen hieroglifákkal volt odarögzítve az az érett politikai felfogás, mely „az ördögnek is gyertyát gyujt néha“, ha célszerűnek mutatkozik a lét érdekében egy kis ravaszkodás . . .

Tötte is a szegedi magyar. Olyan plundrát húzott a testére, amely pantalló-nadrágnak ugyan tisztára bevált volna, hacsak vitézkötéssel és gombos „slinglikkel“ nem hányta volna ki a mestöre, — s amelyet „pisli ungris pisli tajcs“-nak neveztek el; a hozzávaló kurtaszárú kölöncsizma pedig a „stibli“ névre hallgatott.

Persze a kürtő kalap mellé nem pászol a tollféle; azért is nem hordták tehát, de lehetett ennek más oka is. Régente ugyanis a gyász jele volt, avagy pedig cselédsort jelöntött a tollnélküliség . . . Az bizonyos, hogy egy kis analógia-féle is volt a dologban . . . no meg aztán a „lojálitás“ is ott settenkedett a „kürtő“ körül, ha nem is bent a szivekben . . .

Különben, mint mondám, akkoriban a tisztösséges kalapviselet is nélkülözni volt kénytelen a tollas diszítést, noha pedig buckai felfogás szerint a „dallegény“ akkoriban csak tollal volt „egész embör“, „nyalka gavallér“, aki után „bolondultak a lányok“. Toll nélkül a legszebb „pántlikás kalap“ is csak olykép vötte ki magát a régi felfogásban, mint a „töltött káposzta füstölthús nélkül.“

— Csak „tollal pötyke a legény“ — úgy tartotta a leányféle is úgy az úri soron, mint a paraszti rendén levők. És azután úrnak is, parasztnak is megvolt a maga tollfajtája. „*Kolcsag*“ nemest vagy úrfiélt jelölt. A nyirségben *Kelecsen* vagy *sastoll* volt a vitézi renden levőknek a fövegdísze; míg a parasztiak a *darutollat* hordták; csak a cselédféle meg a betyár tűzött ki árvalányhajat“ a fövege mellé, ellenben a kanász rozmaring-szállal pötykélkedett ünnepnapokon a csárdai exlábú asztal mellett.

Darutollon, bakcsó-kontyon kivül másfélét a szegedi legénysorban levők nem igen hordtak; „*kolcsagot*“ éppen nem, mert „azt csak az úrirenden levők viselhették“. Erre törvény is volt.

De nem is igen tartották nagyra a nép fiai a hirös „kótyagmadarat“, — de a tolla után azért esenkedett a halász és pákász féle a Tisza hosszában mindenütt, de csak azért, hogy „jó pénz“ (t. i. nem Kossuth-bankó) üsse a markukat érte, mert jó ára volt a „kolcsagtollnak“. Egy „szép bukor kolcsag“ 600 „márjást“ is megért, kivált a „seprüsse“, amely állitólag a régi kócsagok testén „rőffhosszúra“ is megnövekedett. (?)

Az úrirend viszont a darutollat becsülte le, csak amig sisakot hordtak, tüzkődtek ammellé „ilyes tollakat“ is néha, de csak ha szépen volt *fehérítve*, mert a fehér toll volt főleg az „úri elegányosság“ eszményi jelzője. A szines „*tall*“ csúfság számba ment: „Paprika Jancsis“ — mint mondták, s legfőlebb a „süldőlegényfélék“ fövegén dísztelenkedett az ilyesmi.

Persze a „tollas módi“ teremtett magának „piacot“ is és sokan voltak a „vadászos embörök“ között, kiknek szépítollakkal való kupeckedés volt a főfoglalkozásuk s „tollcsiszár“ volt a köszzájon forgandós megjelölésük.

Ezek a „tollcsiszárok“ aztán vásárról-vásárra jártak a remek tollkincsekkel s igencsak kelendő volt a „portékájuk“ mindazon helyein a közeli megyéknek, ahol a „módi“ még nem gubódzott által a felemás, vagy egészen plundrás angyalbőrbe a magyari „testözeten“, s volt becsülete még a tollas-, sarkantyús- és pitykésdolmányos viseletnek . . .

Ha elfogyott a kalapmellé való, mentek a „darulövők“-höz, „kótyagosok“-hoz bevásárlásokat tenni; de révész embereknél, pákászoknál is lehetett szörözni garmadával, miért is tollhiány sohasem volt, s úrnak, parasztnak egyaránt került „szemnek-szájnak tetsző“ tollékesség.

Volt idő — mint a török „defterek“ s egyéb Szeged történetére vonatkozó régi, a török hódoltság korából való irásokból kitetszik, midőn a török vitézek adóban is szivesen elfogadták az ezüstös „kolcsagot“ meg a másféletenyérnyi szép darutollakat, melyek különösen „darvas paripához“ nagyon mutatósak és tetszetősek valának s nagyon emelék a vitézi jelleget. És tény az is, benne foglaltatik a régi irásokban, hogy török uraimék adóalanyban szigorúan meg is kivánták a föveg mellé való tollékességet a szegedi magistrátustól. Ez a körülmény adott aztán életet a lápos, sárrétes vidékeken a vadmadártollakkal való kereskedésnek. De így volt ez abban az időben mindenütt, ahol csak a vadmadárféle szemlátomást el volt szaporodva az emberlakta helyek tájain, kivált a kócsag meg a darumadár, melyeket nemcsak a tollaik miatt, hanem „szép“ szólásukért, no meg tradicióból is szerettek a buckai magyarok. Hanem azért a *molnárság* nem igen esenködött a darutoll után és a világért se tűzte volna a kalapja mellé, mert nekik nem volt kedves se a daru, se a tolla. Sőt! Amennyiben *szürke ruházatukról* „daruknak“ gúnyolta őket az incselkedő indulat . . .

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ma már ritkaság a darumadár, úgy, hogy nemcsak lőni, de bár „repülvést“ látni is alig-o'ykor lehet.

Pedig még a vizrontó mércsikélők le nem csapolták az őslápokat, réteket a talpuk alól, sok helyt költöttek is nálunk a darvak. Ma már azonban ennek alighanem fuit! . . .

Tényleg úgy 25—30 év előtt még fészkeltek egyes párok imitt-amott, — de ma már nálunk fészkelő daruról mitsem hallani, de sőt leszállva is ritkán látni darumadarat! Magasan repülnek — mint a nóta mondja — a magyar rónák felett, „szépen szólnak“ s aztán mennek odább, nyugalmasabb hazába — ki Lengyelországba, ki a Tundrákra s nálunk még pölyhük is alig-alig marad s bizony se Szegeden, se a debreceni vásárokon, ahol pedig bányája volt egykor a darutollnak: nem igen árulgatják már a szép darutollakat, miknek darabjáért hajdanta 5 pengő forintot is szívesen megadtak a gazdagyerekek s párjával is viselték a pénzesebbek (kivált Kalocsán), t. i. jobbról is és balról is egyet-egyet.

Ma már egyáltalában szünik-múlik a módja a tollas viseletnek, legfőbb az urasági kocsisok fövegén látjuk még olykor-olykor a darutollat, de ezeknél is inkább a fekete structoll helyettesíti a régi darutollas divatot. Szóval, végeltünőben van a szépséges szürke tollékesség és a „darutollas kalapról“ se szól a nótázat már, azt mondják róla, hogy megbukott, mint a krinolin . . .

No hát kár érte, de még jobban a szép darumadárért, mely annyira össze volt forrva a néplelkülettel pozíziével — és nemcsak anyagi érdekből, talán a tolla miatt szerették a darumadarat, hanem önmagáért is, egy névtelen vonzalomból kifolyólag, mint hajdan a *turult*, az álom káprázatában született magyar szent madarat, amelyet ma már annyira elhanyagolunk bálványozott ősi klenodiumaink között.

Mikor a darupusztulás mind intenzivebb arányokat öltött, a régi öreg „darulövők“ egyre siránkoztak a darvak „elmulása“ miatt. Ők is azt tartották, hogy bizon kár értük . . . Mert hát az bizonyos, akárhogy vesszük is fel a darumulás dolgát, hogy szép pénzt hozott a darutoll; épen azért rendszeresen vadászták a hires szegedi, halasi, debreceni, nagykállói meg az Ecsedi-láp környéki „darufircangolók“, écaka évadán csúszva, mászkálva a leterelt s kilesett falkák után, sáron, vízen keresztül, órákig dideregve és bizony néha a tavaszi jéges pocsolyákban félig belagyva, mig a virradattal alkalom kínálkozott a széptollú, „lábnagy“ madárság közé csörditeni az öreg rozsdással.

Ha aztán jól „sikerültek“ a „darufircangolások“, volt darutollszüret a szegedi vásárokon, Debrecenben, Nagykállóban s mindenütt a kurucl magyarság áldott földjén, ahol csak a darutollat szerették! . . .

. . . Hát régen volt ez, a „nagy szaladás“ előtt még, mikor *Kossuth* apánk is elment török földön lesni a magyar fecskék hírhozását, szépen szóló magyar darvak kurrogó beszédét meséjét . . .

Hanem a darvakra a nagy hallgatás alatt jó idők jártanak, mert puskája csak a zsandárnak volt: úrnak, parasztnak ne adj Isten, hogy lett volna . . . A darumadár hát bántatlanul sétálhatott a teljel-mézzel folyó Kánaánon. És sétált is kedvére, tömegesen, kivált tavaszkor, midőn jött haza idegenből nagy kurrógva, bárdalakú figurákkal rajzolva tele-húzó csapatai az égmező liláját.

És ilyenkor a mezr „járásuk“ volt a daruknak, mennyit lehetett látni! A hajnal kint a pusztán nem pacsirtaszóval, hanem darukurrogással volt tele; aztán milyen szépen rakták a magyardarust, mig a többség „muzsikált“ a kurrogásával a hejehujhoz s félnapokig is eltartottak a daru-cécók, ha csak valami elszabadult szilaj csikó közbejőtt nem szaladt a daruknak, vagy a kószáló betyár lova föl nem zavarta őket, mikor a zsandárok, perzekútorok kergetőzsdire fogták velők . . .

Olykor egy-egy veszekedett nagy *brum* is hallatszott s nagyot füstölt imitt-amott a határ, mintha kazal gyulladt volna ki, amit különben föl sem vett a széptollú daruság, mert tapasztalásból tudta jól, hogy nem háború az, hanem csak bátorság okából lőttek a betyárkergetők . . .

Legfőlebb a szárnya lebbent meg ilyenkor a darunak s nagyott nézett mindenfelé, merről szalad valami, avagy ugatnak-e a bodri kuvaszok telemrehivásra . . . Azután pedig „krú krúrúrú“ — vigadtak, táncoltak tovább daruék. — Mikor pedig a levegő szabadjába kivánkoztak egy kicsit, szemmel láthatólag immel-ámmal tették s eszükbe se jutott „magasan repülni.“ Majd hogy le nem horzsolták a szép fehér tanyaházak órágas kéményeit s beszélgettek, kurrogtak maguk között szép csendesen, mintha titkos tanácskozással hánynák-vetnék a betyárság dolgát, meg azokét a kopott egyenruhás alakokét, kiket akkoriban kézről kézre adogatott a tanyavilág becéző szeretete s kikkel különösen szerettek volna zsandárurairmék, meg a derék feketekapcás „cserepár“ vitézek közelebbi ösmeretséget kötni . . .

De hát nem igen lehetett. Elárulta kutya, daru, a fényes sisakú fogdmegek közeledését vakkantással, kurjantással; a pusztai „pápista-varjak“ is egyre krákogtak a fejük fölött, hogy „kár-kár“, a miről tudta minden teremtett lény, hogy nem hiába esik az. „Kutya van a kertben“, vagyis inkább, hogy zsandár-ló rugodossa a délibáb selymét, melytől elvakul a szem s viznek nézi, aki nem ismeri a magyar puszták tündérének aranyselymű hajzatát . . .

Hanem másképen jóvilág járt akkor a darvakra. A „törtszárnyú árva gólyák“ sokszor megirigyelték a szárnyukat, mely a magasba, a fénybe, a korlátlanság szabadjába emeli a darumadarat . . .

Sóhajtva köszöntötték a mikor jött s búcsút intett még a lenge nád is nekik a magasba, midőn búcsúzott a szép magyar pusztáktól, s ahol olyan síró áhitattal szállt a sóhaj a tilinkó szavával, mintha imádságból fakadt volna . . .

De történt egyszer a nagy silencium alatt, hogy nagyon elunta magát az elbúsult magyar s furfangos

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

gondolata támadt a daruk iránt. Akkoriban ugyanis nagyon divatja volt a *„fogás"*-nak. Fogtak csikót, fogtak betyárt, fogtak mindenfélét, még becsületes embert is . . . Hát a magyar is „fogni" akart valamit, s mivel sok volt a darusságból, hát uram fia: *darufogásra* adta a fejét, talán mivel úgyis fogytán volt a darutoll már, — másrészt mivel valami pirkadáséle kezdte felváltani azt a borulatot, mely a magyar pusztákat s magyar lelkeket egyaránt megfeküdte a nehéz feketeségével . . .

Mikor pedig pirkad, akkor díszlik a sokat igérő káprázattól a lelki világ is, kiveri az öröm derüje az arcokat s ehhez jól áll a darutoll-dísz . . .

És ez akkor volt, mikor simogatni kezdte a német a letört oroszlán sörényét, és ismét huzogatni kezdte az atillát, sarkantyus csizmát a kuruci magyarság s díszt keresett a kalpajga s csárdás kalapja mellé . . .

De ilyen már nem igen akadt.

A kócsag féltette a tollát s elbujdoscott, — azután meg puska se volt. Csak „árvalányhaj" volt, azt meg akkortájban a betyárság hordta, azokra pedig felettébb haragudott a németség, mert nem tudták elfelejteni *Rózsa Sándor* legényeinek suhogó karikásait, melyekkel olyan szépen levették az ádáz „vasas-nimötöt" a ló hátáról a szilaj pusztai gyerökök . . .

De elég az hozzá, hogy nem volt lövöeszköz a „daruszörzéshöz", bár daru, az volt szépen . . . de hiába, ha nem volt puska, se „vakumpasz"! . . .

Hanem volt „pacakfagó" vas a Lajbis zsidódál, mellyel nem lehetett se szúrni, se lűni, csak *fogni*, az pedig divatos és császárilag engedélyezett vala . . .

Nosza tehát, ez lett a daruk veszedelme, meg az, hogy nagyon szeretik a szép aranysárga kukoricaszemeket.

A „pacakfagó" röviedsen divatba jött. Szegeden kezdték' Vásárhelyen folytatták s innét vette diadalútját a többi sárrítes, darus helyekre.

A szegedi Lajbis zsidó nem győzte „szállítani" a fogóvasakat, de minden valamireváló specerájos bolt ajtaján is ott fittyegett a hiresztelő írás, ékes lengyelzsidó dialektusban tartva, hogy:

„itt Phatcagfagók áróllthatik ostereich érthékben"

Hát ez a „tummi", t. i. a pocoklogóvas, felettébb alkalmatosnak kináikozék a darufogászat öltetéből s a mi fő, „vakumpasz" se kellett hozzá, csak kukoricaszem a pöckire. Igy helyezte el aztán a ravasz darufogómeg — oda, ahol a darvak igencsak leterelni szoktak. Hanem előbb kiröfölte a geniális buckai ész, hogy *mekkorát lép a daru?*

Akkorát, mint az ember.

Tehátlan minden lépésre tevődött egy egy kukoricaszem — száz, kétszáz lépésnyi kacskaringós hosszvonalban a vasig, ahová a daru elsétált szépen s az utolsó kukoricaszemmel ő is az utolsó: járta; megfogódott . . .

Tehát ilykép a „phatcakfagó" darufogóvá vedlett által s az orra bánta a darunak, mert hiába ugrált eddig nem gyakorolt krognografiai ábrázotatokat a ballet táncolászat rejtelmeiből, a „fogót" le nem ráchatá magáról s ha felrepült is vele, szépen ismét az anyaföldre puffant vissza.

Volt hát megint darutoll szüret a vásárokon mindenütt, ahol csak a szépen lengő darutollat szerették és ismét szóltak a nótázatok a „darutollas kalap"-ról, mert akkor még nem bukott meg a krinolin. Sőt! Jó nagyanyáink még csirkeburigalónak is ezt használták; a kócsögkalapokban pedig kezdtek tojást tartogatni, mert ahhoz nem pászolt a darutoll, de meg aztán a csudakalapban hirtelenében is eltojta magát a félelmeskedő tyúkállat, mert a mérges kanpulyka igen csak felrugta a sem nem fazék, sem nem tisztességes edényi mivoltot, ha egyszer neki szabadulhatott . . .

Szóval a pulyka is érzett már valamit s a „kalapon" mutatta k kuruci állat nivolatt . . .

A darunak azonban kezdett nem tetszeni az uj hangulat, amely az orrát meg a tollát fenyegette és nagy hurcolkodáshoz kezdett, mindig magasabbra és magasabbra véve fel magát, s nem valami „szépeket" kurjantott le búcsúképpen. De volt síró szósza is neki az aranyselymű délibábhoz és minden gyönyörűségéhez a napsugaras rónavilágnak . . .

(Folyt. köv.)

* **Kitüntetés.** Ő Felsége a király *Földi* János főerdőtanácsosnak a wieni első nemzetközi vadászati kiállítás magyarországi csoportjának rendezése körül kifejtett sikeres tevékenysége elismeréséül a III. osztályu vaskoronarendjét díjmentesen adományozta.

* **Kinevezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister az állami erdőtisztek egyesített közös létszámába kinevezte: Herkó Lajos, Vinásch Gyula, Istvánffy József, Melega Miklós, Sztanko Zoltán, Riedl Gyula, Marsalkó Ferenc, Kőrösi János és Várnai Géza végzett főiskolai hallgatókat; Márics Antal osztrák államvasuttársasági erdőgyakornokot; Lengyel Sándor, Biró Béla, Szabó Benedek, Riester Hugó, Fodor Vince, Györy Jenő, Volcter Árpád, Szukics Ferenc, Marinovics Milán, Fónai János, Eröss Gyula, Craciun Balu, Zadrozil János, Murakőzy Pál, Jaczó András végzett főiskolai hallgatókat; Alberti János uradalmi erdőgyakornokot; Nagy Mihály végzett főiskolai hallgatót; Barsi Nándor uradalmi erdészeti segédtisztet; végül Gerecze Sándor, Kálmán Béla és Fail Erno végzett főiskolai hallgatókat ideiglenes minőségü erdőmérnökgyakornokokká. Krause Dezső m. kir. segéderdőmérnököt Gödöllőről Budapestre helyezte át, s a budapesti kincstári faraktárgondnokság vezetésével bizta meg.

* **A kincstári erdészeti altisztek** november hó 6-án Budapesten sorsuk javitása céljából országos gyülést tartottak, s Kazy József államtitkárnak és Horváth Sándor min. tanácsosnak emlékiratot nyujtottak át, melyben kérik:

1. hogy fizetésük a többi állami altisztek dotálásával egyenlővé tétessék. Törvényszerü erdőőri képesítéssel biró erdőlegények és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agráminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

segéderdőőrök fizetése a mostani erdőőri fizetés megfelelő osztályba helyezésével javíttassék ;

II. a meghagyott mellékjárandóságaik értékét a nyugellátásukba betudják ;

III. nyugdíjuk és özvegyeik nyugdíja az erdőtisztekével egyenlően megállapíttassék ;

IV. a 35 évet betöltött erdőalkalmazottak nyugdíjazásával a fiatalabbak előmenetele lehetővé tétessék.

* **A liszt számait** igen könnyen meghatározhatjuk annak hamutartalmából. Ugyanis minél finomabb a liszt ; annál kisebb hamutartalma és megfordítva.

A mai crágya világban érdemes meggyőződést szerezni, hogy a megfelelő árut kaptuk-e vagy sem ?

E célból egy porcellán edényben izzásba hozunk 10 grammot a megvizsgálandó lisztből, kiszámítjuk a hamutartalom $^0/_0$-át és a következő táblából megtudjuk, hogy a liszt milyen számú.

0·20—0·34 $^0/_0$	hamutartalom a 0 számnak,
0·35—0·39 $^0/_0$	hamutartalom a 1 számnak,
0·40—0·43 $^0/_0$	hamutartalom a 2 számnak,
0·44—0·52 $^0/_0$	hamutartalom a 3 számnak,
0·53—0·60 $^0/_0$	hamutartalom a 4 számnak,
0·61—0·70 $^0/_0$	hamutartalom a 5 számnak,
0·71—1·16 $^0/_0$	hamutartalom a 6 számnak,
1·17—1·80 $^0/_0$	hamutartalom a 7 számnak és
1·81 3·15 $^0/_0$	hamutartalom a 8 számnak

felel meg. *Sk.*

* **A fehérneműből a tintafoltot:** úgy vesszük ki a legbiztosabban, ha a foltot 30 gr. timsó és 40 gr. borkősavval, utána közönséges szappannal jól kimossuk, a ruhát megszárítjuk s ezen mosást még 1—2-szer ismételjük. *Sk.*

1910. évi 6048. sz.

Pályázat.

A tótsóvári m. kir. kincstári erdőhivatal kerületében 2 (kettő) I. oszt. m. kir. erdőaltiszti (főerdőőri) és 1 (egy) II. oszt. m. kir. erdőaltiszti (erdőőri), továbbá előléptetés esetén egy I. osztályú erdőlegényi és egy I. oszt. segéderdőőri, végre egy II. oszt. erdőlegényi és 2 (kettő) II. oszt. segéderdőőri állomásra az állományszerű illetményekkel pályázat nyittatik.

Az ezen állomásokra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ában követelt szakképzettségüket ; az államerdészeti szolgálatba újonnan belépők ezenfelül még ép és erős testalkatukat, — beszélő és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos vagy megyei főorvos, vagy pedig m. kir. honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítványnyal ; valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismeretükről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal jelzett és saját-kezűleg írt kérvényüket előljáró hatóságuk ; — eddig állami szolgálatban még nem állók pedig az illetékes politikai hatóságuk utján **folyó évi december hó 20-ikáig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalhoz** nyujtsák be.

Tótsóvár, 1910. november hó 11-én.

M. kir. kincstári erdőhivatal.

4042/1910. **Sajószentpéteri j. főszolgabirói hivatalától.**

Faárverési hirdetmény.

A m. kir. földmivelési Minister urnak 1910. évi 69578—VI. 3. sz. alatt kelt engedélye alapján Parasznya község volt urbéresei tulajdonát képező „Kistó" nevü legelőterületen 1058 drb. tölgyfa, melynek törzsenkénti felvétel alapján becsült fatömege 787 m^3 müfa és 1119 ürméter^3 hasáb, dorong és galyfa, vegyes tüzifa, Parasznya községházánál (Borsodmegye) **1910. évi november hó 14-én d. e. 10 órakor** nyilvános szó- és irásbeli árverésen el fog adatni.

A becsérték mint kikiáltási 9724 K, azaz kilencezerhétszázhuszonnégy korona, amelyen alól a faanyag eladatni nem fog. A szerződési időtartam 1912. év december 31-én já'r le.

Az árverés érvényességéhez felsőbb jóváhagyás szükséges. Az irásbeli zárt ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe, ha

a) A hirdetményben kitüzött óra előtt adatnak be.

b) A tisztán kivehető számjegyekkel és egyszersmind betükkel is kiirva tartalmazzák a megajánlott összeget.

c) Az ajánlat szövege, valamint annak boritéka kivül az értékesítés tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy amint az a hirdetményben foglaltatik.

d) Lepecsételve és ivenként egy K-s bélyeggel ellátva adatnak be.

e) Tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti.

f) Bánatpénzképen a megajánlott összegnek legalább 10$^0/_0$-át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban tartalmazzák.

g) Ugy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható.

Utóajánlatok egyáltalán nem fogadtatnak el.

A részletes árverési és szerződési feltételek Parasznya volt urbéres elnökénél, Sajószentpéteren a főszolgabirói hivatalnál, Rimaszombatban a m. kir. állami erdőhivatalnál és Miskolcon a m. kir. járási erdőgondnokságánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Parasznyán, 1910. évi október hó 18-án.

3—2 **Vadnay,**
főszolgabiró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

602—1910. számhoz.

Faeladási hirdetmény.

A zsilmaczesd-parozsényi nemesi közbirtokosság és volt urbéresek elnöksége a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi minister Urnak 1909. évi 79668. számu engedélyével a zsilmaczesd-parozsényi erdejükön kijelölt, 169·51 kat holdon található, összesen mintegy 29457 ürm-re becsült bükk és mintegy 2647 m-re becsült lucfenyő-fa állományát **1910. évi december hó 14-én délelőtt 9 órakor** Zsilmaczesd-Parozsény községházán tartandó szó- és irásbeli árverésen el fogja adni.

Kikiáltási ár: 19500 korona.

Bánatpénz: 1950 korona.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A részletes árverési és szerződési feltételek a zsilmaczesd-parozsényi nemesi közbirtokossági és volt urbéresek elöljáróságánál, a petrozsényi m. kir. járási erdőgondnokságnál és a dévai m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Petrozsény, 1910. évi október hó 29-én.

A zsilmaczesd-parozsényi közbirtokosság és volt urbéresek elnöksége.

Faeladási hirdetmény.

A lokodi közbirtokosság a nagyméltóságú m.kir. földmivelésügyi Minister Urnak 1909. évi 117107. sz. engedélye alapján nyilvános szó- és zárt irásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező Árvátfalva II. h. részen (Tizenhétfaluhavasán) levő erdejének 55·25 k. hold területén talált és szakértőileg törzsenként felvett 25262 drb. 6—10 és 11—77 cm. mellmagassági átmérővel biró lucfenyő és 2560 drb. 12—66 cm. mellmagassági átmérővel biró bükk fáját.

A részletes becslés eredményeképen a következő faanyagok bocsáttatnak eladás alá:

1.	I. oszt. lucfenyő	fürészárú	(36—77 cm.	vastagságb.)	2048 m³
2.	II. „	„	(26—35 „	„	2738 „
3.	I. „	épületfa	(19—25 „	„	2923 „
4.	II. „	„	(11—18 „	„	3005 „
5.	Szerszámfa		(6—10 „	„	331·5 m³
6.	Bükhasábfa				1053 m³
7.	Bükk dorongfa				249 „
				Összesen:	12347·5 m³

fenyőfa a bükk tüzifa 50626 K, azaz Ötvenezerhatszázhuszonhat korona becsár mint kikiáltási árban.

Az eladandó fatömeg a székelyudvarhelyi vasutállomástól 21·6 km. távolra levő erdőben tövön áll és ezzel 14·8 km. kitünő állami út és 6.8 km. elég jó erdei ut köti össze.

A kikiáltási ár 10%-a bánatpénzül az árverés kezdete előtt az árverező közig. kiküldött kezéhez teendő le.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverés Lokod község házánál **1910. évi december hó 16-án d. e. 10 órakor** veszi kezdetét.

Az árverési és szerződési feltételek a közbirtokosság elnökénél és a székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Lokodon, 1910. évi november hó 9-én.

Vass Sándor
közbirtokossági elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2461—1910. sz.

Árverési hirdetmény.

Biharmegye margittai járásában Baramlak község volt telepítvényeseinek tulajdonát képező erdőben a földmivelésügyi m. kir. ministerium 80279—1910. számu rendeletével kihasználásra engedélyezett, 58 k. hold területén található, hivatalos becslés szerint mintegy 140 m^3 kocsánytalan tölgy műfa és 6298 m^3 csertölgy tüzifatömege egészben tövön **1910. december hó 3-ik napján d. e. 11 órakor** Baramlak község házánál zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen becsáron felül el fog adatni.

A hivatalosan megállapított becsérték, mint kikiáltási ár 18104 K, azaz tizennyolcezerszáznégy korona, bánatpénz 1810 korona.

Szabályszerüleg kiállított és 10% bánatpénzzel felszerelt zárt irásbeli ajánlatok szóbeli árverés kezdete előtt az árvereló bizottsághoz nyujtandók be, ellenben szabálytalan és hiányosan felszerelt, utó- és távirati, nemkülönben becsáron aluli ajánlatok visszautasíttatnak.

Az árverési feltételek és részletes becslési adatok a nagyváradi m. kir. járási erdőgondnokságnál és a nagyváradi m. kir. állami erdőhivatalnál, valamint hivatalomnál hivatalos órákban megtekinthetők.

Margita, 1910. november 22. napján.

Darabán Endre,
tb. főszolgabiró.

Erdei facsemete-eladás

1911. évi tavaszi szállításra.

600.000	drb.	2 éves	lucfenyő magonc	Picea excelza
1,300.000	„	3 „	„ „ „	„
50.000	„	4 „	„ átiskolázva „	„
1,200.000	„	2 „	feketefenyő magonc	Pinus austriaca
40.000	„	2 „	bankfenyő „	Pinus banksiana
45.000	„	3 „	„ „	„
20.000	„	2 „	jegenyefenyő „	Abies pectinata
600.000	„	1 „	kocsányos tölgycsemete	Quercus pedunculata
400.000	„	2 „	„ „ „	„
250.000	„	3 „	„ „ „	„
600.000	„	1 „	kocsánytalan tölgy „ „	renliflora
300.000	„	2 „	„ „ „	„
1,200.000	„	1 „	kőriscsemete	Fraxinus americana alba
60.000	„	1 „	„ „ „	omus
80.000	„	2 „	„ „ „	„
1,200.000	„	1 „	ákác „	Robinia pseudoacacia
4.000	„	1 „	diófa „	Juglans nigra
1.000	„	2 „	„ „ „	„

Továbbá fodorjuhar, éger, hárs és gleditsia-csemeték elsőrendü minőségben.
A csemeték mind elsőrendü minőségüek.
Árjegyzéket kivánatra küld:

Junghans E. erdőgondnoksága **Lunkaszprie,**
u. p. Dobrest, Biharmegye.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Faárverési hirdetmény.

Forotik község volt úrbéresei tulajdonát képező összesen 43·1 kat. hold kiterjedésű erdőterületén levő összfatömeg tövön való eladása céljából a Forotik (Krassószörényvármegye) községházán

folyó 1910. évi december hó 12-én délután 2 órakor

kezdődő zárt irásbeli ajánlatokkal kapcsolatosan megtartandó szóbeli versenytárgyalás fog tartatni. A verseci m. kir. járási erdőgondnokság által becslés alapján megállapított, eladásra kerülő fatömeg a következő:

Tölgy épület- és műfa . . . . 2648 köbm.
Tölgy-, hárs-, gyertyán- és csertüzifa 3720 köbm.

amely összfatömegnek a becsérteke 78128 kor., mely becsérték az úrbéresi választmány által állapíttatott meg.

A zárt irásbeli, 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlatok legkésőbben **1910. évi december hó 12-én délutáni 2 óráig** az úrbéresek elnökénél Forotik adandók be; az irásbeli ajánlatban a területen lévő összfatömeg után felajánlott vételár számokban és szavakban kiirandó és az ajánlatba beveendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

Az ajánlattal együtt a becsár 10 százalékának megfelelő pénzösszeg bánatpénz gyanánt készpénzben az úrbéresi elnök kezéhez adandó, esetleg a szóbeli árverés megkezdése előtt ott lefizetendő.

Fenti feltételeknek meg nem felelő, a kellő bánatpénzzel nem biztosított, úgyszintén későn érkező avagy távirati ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A szerződési és eladási feltételek az úrbéresi elnöknél Forotikon, illetve a verseci m. kir. járási erdőgondnokságnál betekinthetők.

Az erdőterülethez a legközelebbi vasuti állomás Szurduk és Forotik 4 km., illetve 4 km. távolságra. Posta-, távirda- és vasuti állomás Forotik.

Kelt Forotikon, 1910. évi november havában

Jóva Paul,
úrbéresi elnök.

A Sajóvárkonyi erdőhivatalnál egy

erdőmérnök-gyakornok

felvétetik.

5331—910. sz.

Pályázati hirdetmény.

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság területében három erdőőri (II. oszt. altiszti) és egy, kinevezés esetén négy II. oszt. erdőlegényi állásra évi hatszáz (600) korona törzsfizetés és egyszáz (100) korona személyi pótlékkal, illetve hatszáz (600) korona évi szegődménybérrel és egyéb állományszerü illetményekkel pályázat nyittatik.

Az erdőőri állásra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-ban követelt szakképzettségüket, az állami erdészeti szolgálatba ujonnan belépni kivánók pedig ezenfelül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó és halló képességüket kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos, vagy m. kir. honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítványnyal, életkorukat anyakönyvi kivonattal, illetőségüket községi bizonyítványnyal, eddigi alkalmaztatásukat, nyelvismereteiket és katonai kötelezettségüket megfelelő bizonyítványokkal igazolni tartoznak. Az ily módon felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeiket pályázók felettes hatóságuk, illetve magánosck az illetékes közigazgatási hatóság utján **1910. évi december hó 31-ig** ezen m. kir. erdőigazgatóságnál nyujtsák be.

Az erdőlegényi állásokért pályázók nőtlenségi állapotukat is kimutatni tartoznak.

Kolozsvár, 1910. november 9.

M. kir. erdőigazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

7460—1910. számhoz.

Fenyőfa apróanyag eladás.

A máramarossziget i m. kir. erdőigazgatóság kerületéhez tartozó fekete-tiszai erdőgondnokság Hlodovecz nevü és az azzal szomszédos erdei rakhelyeken felmáglyázott mintegy

417	drb.	8 m. h.	I. o. evezőrud,
856	„	8 „ „	II. o. evezőrud,
137	„	7 „ „	I. o. evezőrud,
1615	„	7 „ „	II. o. evezőrud,
6061	„	6 „ „	I. o. csáklyarud,
8497	„	6 „ „	II. o. csáklyarud,
884	„	5 „ „	I. o. csáklyarud,
11559	„	5 „ „	II. o. csáklyarud,
9549	„	4 „ „	komlórud,
8504	„	3 „ „	komlórud,
109	„		fenyőheveder

eladása iránt **ez évi december hó 5-én d. e. 10 órakor** az erdőigazgatóság hivatalos helyiségében zárt irásbeli ajánlatok tárgyalásával kapcsolatos nyilvános szóbeli árverés fog tartatni.

Kikiáltási ár:

a 7—8 m. h.	„ „	I. o. evezőrudra	drb.-kint 1·99 K,
a 7—8 „	„ „	II. o. evezőrudra	„ 1·63 K,
az 5—6 „	„ „	I. o. csáklyarudra	„ —·69 K,
az 5—6 „	„ „	II. o. csáklyarudra	„ —·51 K,
a 3—4 „	„ „	komlórudra	„ —·11 K,
a fenyőhevederre			„ 1·37 K,

az ajánlat egész és tized százalékban teendő.

Bánatpénz gyanánt készpénzben vagy állampapirokban 2000 K teendő le, illetve csatolandó az irásbeli ajánlathoz.

Az árverési és szerződési feltételek a máramarossziget i m. kir. erdőigazgatóságnál és a feketetiszai m. kir. erdőgondnokságnál (székhelye Kőrösmező) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

M. kir. erdőigazgatóság.

Vaddisznós ebek kerestetnek.

!! Ki ilyenekkel rendelkezik és eladók, értesitse az uradalmi erdőhivatalt. Szepessümegen. !!

2461—1910. sz.

Árverési hirdetmény.

Biharvármegye margittai járásában Baromlak község volt urbéreseinek tulajdonát képező erdőben a földmivelésügyi magyar kir. ministerium 80279—1910. számu rendeletével kihasználásra engedélyezett 50 k. hold területén található hivatalos becslés szerint mintegy 739 m^3 kocsánytalan tölgy müfa és 4463 m^3 csertölgy tüzifatömege egészben tövön **1910. évi december hó 3-án d. e. 10 órakor** Baromlak községházánál zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen becsáron felül el fog adatni.

A hivatalosan megállapított becsérték, mint kikiáltási ár 19229 korona, azaz tizenkilencezerkettőszázhuszonkilenc korona, bánatpénz 1930 korona.

Szabályszerüleg kiállított és 10% bánatpénzzel felszerelt zárt irásbeli ajánlatok szóbeli árverés kezdete előtt az árverelő bizottsághoz nyujtandók be, ellenben szabálytalan és hiányosan felszerelt, utó- és távirati, nemkülönben becsáron aluli ajánlatok visszautasittatnak.

Az árverési feltételek és részletes becslési adatok a nagyváradi m. kir. járási erdőgondnokságnál és a nagyváradi m. kir. erdőhivatalnál, valamint hivatalomnál hivatalos órákban megtekinthetők.

Margitta, 1910. november 22. napján.

Darabán Endre,
t. főszolgabiró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Remetei KŐVÁRY JÁNOS:

Vadász Naptár . . . 3 K

Kincses Kalendáriom 2 K

Mikszáth Almanachja 2 K

Kaphatók **Székely és Illés** könyvkereskedésében **Ungvárt.**

Bérmentes küldéssel 30 fillérrel drágább.

2461—1910. sz.

Árverési hirdetmény.

Biharvármegye margittai járásában fekvő Almaszeg község volt urbéreseinek tulajdonát képező erdőben a földmívelésügyi m. kir. ministerium 80279—1910. számu rendeletével kihasználásra engedélyezett 1016 k. hold területén található, hivatalos becslés szerint mintegy 6000 m^3 kocsánytalan műfa és 2197 m^3 tüzifatömege egészben tövön **1910. évi december hó 4-ik napján d. e. 10 órakor** Almaszeg községházánál zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen becsáron felül el fog adatni.

A hivatalosan megállapított becsérték, mint kikiáltási ár 50386 korona, azaz ötvenezerháromszáznyolcvanhat korona, bánatpénz 5040 korona.

Szabályszerüleg kiállított és 10 % bánatpénzzel felszerelt zárt irásbeli ajánlatok a szóbeli árverés kezdete előtt az árverelő bizottsághoz nyujtandók be, ellenben szabálytalan és hiányosan felszerelt, utó- és távirati, nemkülönben becsáron alóli ajánlatok visszautasíttatnak.

Az árverési feltételek és részletes becslési adatok a nagyváradi m. kir. járási erdőgondnokságnál és a nagyváradi m. kir. állami erdőhivatalnál, valamint hivatalomnál hivatalos órákban megtekinthetők.

Margitta, 1910. november 22. napján.

Darabán Endre,
t. főszolgabiró.

Mindennemü

nyomtatványok

pontos kivitelben és jutányos

:: árak mellett kaphatók ::

Székely és Illésnél, Ungvárt.

Faeladási hirdetmény.

Az aradvármegyei Almás községbeli v. urbéres birtokosság a tulajdonát képező, Almás község határában, az almás-alcsilli vasúti állomástól mintegy 4 km.-re fekvő, körülbelül 254 k. holdnyi erdőrészen tövön található, 54835 tm^3-re becsült bükk-, cser-, tölgy- és gyertyán mű- és tüzifakészlet az **1910. évi december hó 20-án délelőtt 10 órakor** kezdődőleg Almás községházánál megtartandó, irásbeli zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár, melyen alól az eladás meg nem történhetik: 123.626, egyszázhuszonháromezerhatszázhuszonhat K, bánatpénz: 12362 K.

Az egy koronás bélyeggel ellátott, kellően kiállított és fentjelzett bánatpénzzel — készpénzben, vagy óvadékképes, névértékben számított magyar állami értékpapirokban — ellátott zárt irásbeli ajánlatok az árverést megelőzőleg nyujtandók be az árverést vezető bizottság elnökéhez, az árverést megelőző napig póstán megküldhetők: „Körjegyző Almás, u. p. Al.-Csili" cimen. — A postán érkező ajánlat borítékjára reájegyzendő: „Ajánlat az almási úrb. erdőre."

Utó-, avagy kellően fel nem szerelt, illetve a feltételektől eltérő ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A részletes árverési és szerződési feltételek Almás község házánál, az aradi m. kir. állami erdőhivatalnál és a borossebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők: az almási körjegyző által kivánatra megküldetnek.

Almás, 1910. évi november hó 17-én.

Tamó Zsigmond,
urb. jegyző.

Turk Tódor,
urb. elnök.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X. évfolyam. Rimabánya, 1910. december 15. 24. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Alapította	Felelős szerkesztő:	Vadászati főmunkatárs:
Imecsfalvi IMECS BÉLA Belapátfalván. † 1909. augusztus 25.	MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Remetei KÖVÁRY JÁNOS Budapesten.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:	Előfizetési ár:	Előfizetéseket Budapesten elfogad:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m. hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.	Egész évre 14 K. Fél évre 7 K Egyes szám ára ... ... 1 K.	ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körut 2-ik szám.

Erdőgazdasági politika.

Irta: *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos.

(6)

11. §.

Mik legközelebbi teendőink?

E fejezetben nem tartom szükségesnek, hogy a részleteket tárgyaljam, mert ekkor igen hosszura kellene tanulmányomat szabnom, s ezért e helyett a fő elvek s teendőkre terjeszkedek csak ki.

Fődolog nálunk, hogy a magyar erdőgazdasági politika általánosságban

a) adjon szabad mozgást a hasznosításnak;

b) a fentartási fő elveket egyformán alkalmazza mindenik erdőben;

c) az erdészeti közigazgatást decentralizálja, hogy kellő térrel bírjon a foganatosítás, és egyszerüsítse, hogy az eredményt ne tegye kockára a sok fontolgatás.

E három irányelvnek foganatosításához szükséges:

1. a törvényeket revidiálni s lehetőleg egybefoglalni;

2. a törvények végrehajtásáról kellő mérvben, célszerüen gondoskodni.

Ad 1. A törvények átvizsgálása s egybefoglalásához következő fő adatokat óhajtom szolgáltatni.

E tekintetben az erdőtörvényt (1879. XXXI. t. c.) veszem a sorrendnél alapul.

Az erdők fentartása cimen általánosságban csak némi változtatás szükséges t. i. a védőerdőkre vonatkozó részen; továbbá mindenki köteles legyen erdejét őriztetni; (ugyis igy történik) erdőt bárhol irtani csak engedély mellett szabad stb.

A különös határozatokba volna illesztendő az 1898. évi XIX. t. c., beleolvasztván az 1890. évi XIX. t. c. s ezek a már elmondottak szerint a felügyelőségek, kincstári és állami erdőhivatalok egyesítésével történnének és bizonyos fokig a szervezendő uj erdőhatóságok intézkedhetnének az üzemtervek, fahasználatok, erdősítések stb. felől.

Kisebb módositások volnának, külön erdőtiszti eskü; erdőtiszt általában csak minősítéssel biró egyén lehet stb.

A kihágásoknál felveendő volna, hogy az erdőtiszt vétség esetén is képviselheti az erdőbirtokost, illetve ügyvédnek meghatalmazást adhat.

Ad 2. A törvény foganatosításáról gondoskodnék a minister, az ott szervezett főosztály utján a kellő hatáskörü erdőhatóságokkal.

Az erdőhatóság főnöke volna a kir. erdőfelügyelő, a ki a közig. bizottságban előadó volna s a II. foku elbirálás alá eső kihágási ügyekben is a közig. bizottság járna el, külön vevén hogy melyek tartoznak az összes ügyekből a plenum elé s melyek az albizottság elé.

E tekintetben további részletekbe mennem nem lehet, mert ez maga egy külön tanulmánynak tárgya, és csak a már elmondottakra hivatkozom.

Ezen fő keretekben, ugy hiszem, hogy a központosítás megszüntével, egyszerüsítéssel stb. oly eredményt lehetne elérni, a mely a magyar

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

erdészetet senkivel sem hozná lényegesen eltérő helyzetbe s az erdők állapotában mutatkozó előhaladás, a nagyközönségben teljes megnyugvást idézne elő.

III. Az 1906. évi országos gazdagyülésnek az erdőtörvény végrehajtására vonatkozó határozata.

12. §.

Mi a határozat lényege.

A határozatnak négy fő iránya van, u. m. az erdőtalajok ujabbi osztályozásának kivánása: az osztályozott nem feltétlen erdőtalajon az erdők kiirthatása, az erdei legeltetés kiterjesztése, némely kezelési szabályok behozatala.

Előre bocsátom, hogy az elsőre semmi féle észrevételem sincsen, mert hiszen csak nyerünk azzal, ha az erdők törzskönyvei revideáltatnak; a másodikhoz csak bizonyos feltételek mellett járulok hozzá, a harmadikat is csak kikötésekkel tartom megengedhetőnek; a negyedik nem lényeges.

Ily főelveknek kimondása mellett pontonként veszem bonckés alá a határozatot.

13. §.

A határozatnak első pontja.

E pont igy hangzik:

. . . „az erdők összeirása ujból foganatositassék mely alkalommal az erdészek és gazdák közös meghatározása alapján különittessenek el a feltétlen erdőtalajon álló erdők a nem feltétlen, vagyis más mivelési ágra állandóan alkalmas területektől."

E pontot egyszerüen elfogadhatónak találom oly módon, hogy csupán az összeirásban különittessenek el az erdők s a birtokos mindig meg legyen hallgatva, a kivel közölni kell, hogy a bizottság határozata még nem ad jogot az irtásra.

Elfogadhatónak tartom pedig következő okokból:

1. Előzékenység okából.

2. Nyilvánosan elismerte maga az erdőfelügyelőség egyik tagja is egyik közleményében, hogy törzskönyvünk sok oly adatot tartalmaz, a mely a viszonyoknak megváltozása miatt, ma már korrigálandó.

3. Ha az adatok kijavittatnak, ez csak örvendetes dolog lehet, tehát az uj összeirás hasznos lesz az erdészetre is; az ezzel járó költség az eredményben s a megnyugvásban fényesen megleend térítve.

4. A gazdák és erdészeknek közös eljárása a nézeteltéréseket megszüntetheti, az egyetértést erősitheti, egymás iránt bizalmat gerjeszt, és mindez az általános jólétnek csak hasznára válhat. Egyéb részlet p. o. meg nem egyezés esetén ki dönt, véleményem szerint nem tartozik ide.

14. §.

A második pont.

E pont következő:

„hogy a nem feltétlen erdőtalajok minden recompensatio nélkül engedtessenek át szántó, rét, vagy legelő mivelési ágba."

Ezt a pontot én igy óhajtanám: a nem feltétlen erdő-talajok, ha a birtokos akarja és erre engedélyt kap, más mivelési ágba engedtessenek át.

Az ezen pontban foglaltakra nézve az 1. §-ban elmondott elveket tartom szem előtt.

Mi az általános országos érdek a mivelési ágaknál? Az, hogy minden talaj oly mivelés alatt álljon, a mely állandóan a legtöbb jövedelmet szolgáltatja, de ezen, a birtokosnak jutó jövedelemmel szemben, a közérdek java nem károsodik. Azaz, ha a tulajdonos a nem feltétlen erdőtalajból egyéb mivelési ág mellett állandóan nagyobb jövedelmet nyerhet s nincs oly faszükségleti, egészségi, helyi stb. ok, a mely az erdő megszüntével az erdőnek ily hasznait élvező közönségre káros volna: a birtokos, kérelme alapján az irtásra kaphat engedélyt, az erre hivatott hatóságtól.

Még pedig azért tartom ezt kimondhatónak, mert

1. egyesek gyarapodása hozzájárul az összeség gyarapodásához;

2. a többet jövedelmező birtok többet ér;

3. ha nem árt a köznek, miért volna az egyes, saját boldogulásától elzárandó?

4. Azzal az erdészet hajlandóságot mutatna a gazdák iránt és ekkor viszonzásul védelmezheti érdekeit azzal, hogy

5. a birtokos lehetőleg adjon recompensatiot,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hogy ily módon az erdőállomány ne csonkittassék, avagy kevéssé apasztassék.

Mi az a recompensatio s mire való?

A recompensatio, melyet törvényeink nem is említenek, de amely közgazdasági szempontból fontos és előnyös, abból áll, hogy az az erdőbirtokos, aki engedélyt nyert irtásra, indokolt esetekben s különösen nagyobb irtások esetén (több száz kat. hold) a birtokos körülményeinek figyelembe vétele mellett, melyre bizottság hallgatandó meg, kötelezhető arra, miszerint valamely e célra felajánlható meglevő avagy vásárlandó rendszerint feltétlen erdőtalajjal biró területét, erdőként rendszeresen kezelje a kiirtandó helyett.

És ez a recompensatio azért szükséges, mert ha előnyt élvez a birtokos, ezzel szemben jogos, hogy mozditsa elő a feltétlen erdőtalaj termőképességének fentartásához füződő országos érdeket, sőt esetleg azzal, hogy ha nem magyar ajku lakosság határában erdőt szerez, a magyar állami szempontokat támogassa.

Arra való továbbá a recompensatio, hogy ha holt kéznek, avagy rendesen nagyobb birtokosnak van erdeje az alföldön vagy nem feltétlen erdőtalajon és ha e helyett feltétlen erdőtalaju erdőt szerez, ez utóbbinak rendszeres és helyes kezelése s termőképességének fentartása sokkal inkább biztositva leend az ő kezében, mint az oly birtokos kezében, aki csupán vagy legnagyobb részt csakis ennek a feltétlen erdőtalajnak használatára van utalva.

Nem országos ok nélkül s nem csupán az erdészek presztizse érdekében kivánja tehát a magyar erdészet a kiköthető recompensatiot! Ezért arra kell kérniök az erdészeknek a gazdákat, hogy az e felől más nézeten állókat felvilágositani szíveskedjenek.

15. §.

A harmadik ponthoz.

A harmadik pont szövege:

„a tagositáskor legelő illetményül nyert s erdőknek törzskönyvelt területek, ha nem véderdők, adassanak vissza eredeti rendeltetésüknek."

E tekintetben már törvényhozási intézkedés van, t. i. 1898. évi XIX. t.-c. 3. §., mely az urbéri rendezés alkalmából legelő-illetőség fejében a volt urbéresek tulajdonába átment közösen kezelt erdőkre nézve, amennyiben ezek az 1879. évi XXXI. t.-c. 2. §-a (a véderdők) vagy 4. §-ának (feltétlen erdőtalaj) hatálya alá esnek — ugy intézkedik, hogy ezekre is kiterjeszti az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. §-ának hatályát (rendszeres üzemtervi kezelés) „azzal a megszorítással, hogy ezeknél, miután rendeltetésök a legelőerdők hivatását szolgálni, nem a faanyagok termelése a főcél, hanem a legeltetés igényeinek kielégítése, s ennélfogva azok üzemterveiben a legeltetés és alomgyüjtés csak oly mértékben korlátozható, amily mértékben ezt a talaj termőképességének biztosítása megkivánja."

Ez a törvényhozási intézkedés teljesen egyöntetü a megnevezett legelőkre és hogy azokban a talaj termő erejének fentartását biztositni kivánja a legelőerdő kezelés által, (azaz nem ligetes erdővel, hanem gyérített erdőgazdasággal és az erre alkalmas jobb talajokon állandó tisztásokkal s ilyeneknek létesítése mellett,) ez közérdekből származó mellőzhetlen dolog, mert nem szabad annak a lehetőségnek utat engedni, hogy a termőtalaj elkopárosodjék s igy elértéktelenedjék, mert ez az értékveszteség az ország vagyonának apadását jelenti s a közjövedelem, mely az adóban is apad, az ujra erdősítéssel még terhet is ró az országra.

Ez a kérdés tehát tisztázva van, de csak egyoldalulag, csupán az említett területekre, mig magán vagy egyéb (p. o. hitbizományi, városi) ily erdőterületekre nincs rendezve. De egyszerüen lehet rendezni, mert ha folyamodnak, a földmivelésügyi minister a legelőerdő kezelést, már csupán az egyenlő elbánás elvénél fogva is engedélyezi.

Igy ez a kérdés a gazdák kívánságához mérten ma is megoldható lévén: nem szükséges vele bővebben foglalkozni.

16. §.

A negyedik pont.

Ez a pont szószerint következő: „viszont kopárosodásnak indult legelőterületek cseréltessenek ki huzamos legeltetésre alkalmas erdőterületekkel."

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az ily területcserélések körülbelül két évtized óta gyakorlatban vannak. Hogy azonban általánossá nem váltak, ennek fő oka az, hogy az erdészek nem gazdák s kevés erdésznek van módjában arra alkalmat szerezni, hogy mint földbirtokos egyénileg érezhesse, mi a magántulajdon használnak korlátozása s nem tud abba a helyzetbe jönni, hogy a jövő érdekében kifejtett erdész-működést, amely a hosszabb ideig növő erdők felnevelésében jelentkezik, mérsékelje oly módon, hogy teljesen tekintetbe vegye, hogy a jövő érdekében a jelentől mit lehet várni, mit szabad kívánni, mert hiszen a jelen nemzedék is élni, hasznot élvezni kíván s ettől a jövő érdekében teljesen megfosztani nem szabad.

És ha reálisan hangzatos is az a jövő érdekében való munkálkodás, önnön magunk iránt való kötelesség úgy élnünk, hogy amit a jövőtől nem szabad elvonnunk, azt hagyjuk meg ugyan részére, de a mi ezen felül haszon gyanánt jelentkezik, élvezzük magunk, mert miért dúslálkodjék a jövő abban, amit a rendesen felül mi csak megerőltetéssel juttatunk neki. Mi is emberek vagyunk, s ha bizonyos kellő mértékig magunk felé hajlik a kezünk, ezt rossz néven senki sem veheti.

Ez a pont megoldás tekintetében a 3-ikkal összefügg; a cserélést kérni kell s a cserébe legelőnek átengedendő területen a legelőerdő kezelés módjának életbeléptetése országos szempontból indokolt és kötelező, nehogy a cserében átadott terület elkopárosodásnak kitéve legyen.

17. §.

Ötödik pont.

E pont így szól: „az erdőminimum 80, lehetőleg 100 holdban állapíttassék meg és a 80, illetve 100 holdig terjedő erdőbirtokok, ha nem állanak feltétlen erdőtalajon, tétessenek át abba a művelési ágba, amelybe talajuk és fekvésüknél fogva illenek".

E pontot két részre bontom, u. m.: erdőminimum megállapítás, és a nem feltétlen erdőtalajnak más művelési ágba való átengedése. A második része ezen pontnak azonos a második ponttal, s ezért csak az első részével foglalkozom.

Az erdőminimum megállapítás részben megtörtént a jövőt illetőleg, az 1908. VII. és XXXIX. t.-cikkekkel a 100 kat. holdban állapíttatott meg, amely egyezik a fentebbi 8-ik §-ban kifejtettekkel.

Így tehát e pont sincs ma ellentétben semmivel sem, s így a gazdák e kívánságának teljesülése halad előre.

A foganatosítás módjára nézve következő észrevételeim vannak. A kötött, erdőbirtokok, melyeknek területe kisebb 100 kat. holdnál, a velük szomszédos vagy igen közel eső más kötött erdőbirtokokkal — u. m. plebániai, volt urbéres, közbirtokossági, tanítói, jegyzői, községi, közös legelő vagy erdőbirtokosok osztatlan erdőterületeivel, együttes osztatlanul való kezelés alá vonandók. Sőt plébániai, tanítói erdők, egyéb egyházi személyeknek erdeivel is összefoglalhatók.

E tekintetben nehézség nem fog sok előfordulni, a magán erdőbirtokoknál azonban sok akadály merülhet fel.

Hogy azonban ez irányban is eredményt lehessen elérni, kimondandó volna, hogy a feltétlen erdőtalajjal biró magán erdőbirtok el nem osztható semmiféle körülmények közt sem oly részletekre, a melyeknek bármelyike 100 holdnál kisebb lenne;

másodszor elősegítendő volna a 100 kat. holdnál kisebb erdőbirtokok egyesítése azzal, hogy a 100 kat. holdnál kisebb erdőnek egy másik erdőhöz való csatolása esetén, ha az egyesítés megvásárlás utján történik: ezen ügylet s az erre az ügyletre vonatkozó iratok, illeték- és bélyegmentesek;

harmadszor: 100 kat. holdnál kisebb kopárterületek, a mint beerdősítettek, valamelyik szomszédos erdőbirtokhoz hozzácsatolandók s e tekintetben az eljárás hivatalból inditandó meg;

negyedszer, ha 100 kat. holdnál kisebb véderdő és kopár területeket akar a szomszédos erdőbirtokos saját birtokához csatolni s ezzel osztatlanul kezelni, a kisajátítási eljárásnak, kérelem alapján, hely adandó.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

18. §.

Hatodik pont.

A 6-ik pont következőkből áll:

„hegyvidéken alakíttassanak ligeti legelők, illetve engedtessék meg, hogy az 1879. XXXI. t.-c. 17. §-a alá eső erdőségben ilyenek létesitessenek."

E pontnak intencióját én következőleg értem:

Vannak hazánkban oly erdőben gazdag magas hegységi vidékek, a melyeken az erdők túlnyomó részét foglalják el a területnek s a hol a mezőgazdasági talaj oly kevés, hogy ott az erdei fuvarozáshoz sincs kellő fuvarerő, mert a széna s a legelő kevés. Itt a nép úgyszólván csupán erdei kézi munkára van utalva, mert állatokat fuvarozásra nem tarthat, mivel a csekély rét s legelő, a nélkülözhetetlen tejtápláléket nyújtó állatoknak tartására is épen csak elég, vagy erre is nehezen elég, a nép vagyonosodása e miatt s továbbá, mivel földet szerezni nem tud, előre sehogy sem haladhat.

E népnek érdekéből volna tehát szükséges, az erdők értékesítése szempontjából pedig kívánatos, hogy a legelő s rét nagyobbíttassék az amugy is nehezen értékesíthető s keveset jövedelmező erdőgazdaságtól elvonandó területek által oly módon, hogy a legelő- és rétalakítás, az u. n. hegyvidéki akcio közbenjárásával történjék vagy állami kezeléssel.

Az ily módozatok mellett való legelő és rét létesítésnek pártolója vagyok; de hogy csupán egyes fő vállalkozók adják bérbe a népnek a létesítendő legelőket: ezt sohasem pártolhatnám.

Ettől azonban, miután tárgyamhoz nem tartozik, eltérek s csupán erdészeti álláspontból szólok a határozatnak e pontjához.

Azt, hogy ligeti legelők alakíttassanak oly formán, hogy egy-egy folt kiirtassék s csupán a legmeredekebb s legkövesebb részek hagyassanak érintetlenül és a midőn a kopárosodás csalhatatlan előjelei kis mértékben is mutatkoznak, ezek a kiirtott részek ujból befásíttassanak — elfogadhatónak nem tartom, mert

1. minek valamely területet romolhatásnak kitenni, mikor ily eljárásra semmi szükség sincsen, mert hiszen más eljárás is követhető;

2. hogyan lehet később a legelőt pótolni, ha a területnek egyrésze ujra beerdősítés alá vonandó s e miatt a ki nem irtott, tehát beerdősítés alá még nem eső terület egy részét is tilalmazni kell;

3. igen nehéz lesz a beerdősítés a fentartott erdőfoltok árnyalása s köztük a lég megrekedése miatt;

4. ily bizonytalan ideig tartó s ujra nehezen beerdősíthető legelő létesítése, a legeltetési visszaesés és talajromlás miatt egyáltalában nem ajánlható, mert van reá jobb mód is, a legelő erdők létesítésével.

A legelőerdő rendszeres kezelési mód, a mely a talaj lejtősségi s egyéb viszonyaihoz alkalmazott mérvű kigyérítésre van alapítva, nem zárkózván el attól sem, hogy egyes nagyobb, legalább 1 kat. hold kiterjedésü jó talajviszonyokkal biró területek, állandó tisztásokká alakíttassanak s mint ilyenek tartassanak fen.

Ezen kezelésmód mellett nincs a talaj termőképessége romlásnak kitéve, mert a fák ettől megvédik és a fák alatt nő fű és igy rendszeresen kezelve nem jut a lakosság abba a kényszerhelyzetbe, hogy az erdősítés tőle területeket vonjon el s a felujítás minden különös nehézség nélkül foganatosítható, úgy hogy a legelő (tisztásokon, réten is) nem bizonytalan ideig s nem bizonytalan kiterjedésben használható.

Figyelembe veendőnek tartom továbbá, hogy

1. a legeltetés főleg a földnek lazítása, esős időben a felsőtalajnak összejárása, gyurása által okoz kárt a talajban s a fellazított talajt viszi el a viz;

2. a rét mivelésnél ellenben csupán az odafutó vagy összefutva ott folyó viz mos barázdákat és árkokat a talajban.

Ezeket figyelembe véve, legelőnek mindig a *lehetőleg sik, hátas területek, fensikok* választandók ki (havasi legelők), a melyekre másunnan nem folyik viz és a melyekről a viz még elég lassan s nem összegyülve fut le, ezeknél a közbe eső meredélyeken a fákat nem szabad gyéríteni.

Rétnek alkalmas ellenben minden oly *jó talaju habár meredekebb terület* is, a melyhez a felette levő területről összegyülő viznek utja nincsen

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tehát legelőször hegyéleken, hegyélek alatt, kupok felsőrészein, ormókon s ezek alatt közvetlenül elterülő részek, habár szakgatott alakban is.

Ha a legelőbe esnek ily rétek, ezeket az ott szerezhető kövekkel, bokrok s galyakkal körül kell keríteni úgy, hogy a pásztor könnyen elterelhesse ettől a nyájat s ügyelni kell, hogy a lefutó viz erre a rétre ne vegye az útját, tehát el kell vezetni.

Ily eljárás mellett foganatosítván a legelő alakítást, ugy hiszem, hogy a cél el lesz érve.

Egy megjegyezni valóm azonban még van, t. i. nem tudom, miért van ebbe a pontba felvéve, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. §. alá eső erdőkben alakittassanak ligeti erdők, vagyis legelők s rétek, és miért nem magán erdőkben is.

Lehet, hogy ez azért van felvéve, mert az említett erdőket szakértő erdőtiszteknek kell kezelni s így biztos kezekben nyugszik a használat.

En azonban ezt a lakosságnak nyujtandó kedvezményt nem csupán az 1879. XXXI. t.-c. 17. §. alá tartozó erdőkben létesíteném, hanem egyebütt is, ne hogy egyes vidékek meg legyenek ennek előnyétől fosztva, de minden esetre kiköténm, hogy az államerdészet vagy a hegyvidéki actio kezelje az ily magánerdőkben létesített legelőket és réteket.

19. §.

Hetedik és nyolcadik pont.

Ezek így vannak előfogadva: „a jövedelmezőtlen községi és közbirtokossági véderdők kezelése államköltségen eszközöltessék“;

„a kisbirtokosok tulajdonában levő kopárok államköltségen telepittessenek be“.

E tekintetben utalok az 1908. évi XIX. t.-c. 23. §-ára, mely szerint az állami kezelésért fizetendő kezelési költségjárulékot a földmiv. minister elengedheti, továbbá hivatkozom arra, hogy a földmiv. minister évenként szokott utalványozni több százezer korona készpénzt, kopárok beerdősítéséhez államsegélyként avagy a teljesített kiadások fedezésére avagy az állami erdőtisztek kezelhez, a kopár beerdősítésének fogaanatosítására.

E tekintetben ha az érdekeltek folyamodnak, s viszonyaik csakugyan olyanok, hogy reá vannak utalva az elengedésre avagy a segélyre, semmi sem fog utjában állni, hogy e pontok érvényesülhessenek oly hozzáadással, miszerint ma nagyobb birtokosok is részesülhetnek államsegélyben, mert a mai nem jövedelmező véderdők s kopár területek, előző nemzedéknek korlátlan haszonvételeiből keletkeztek, tehát ennek a mai nemzedék nem oka, míg ha ezeket az állam termővé teszi, az egész államvagyont gyarapítja.

20. §.

Zárószó.

E tanulmányomat rövidebbre terveztem. Mivel azonban időközben azt láttam, hogy szükséges lesz eredményeket megfigyelnem s erre alkalmam is nyilt, e tapasztalataimat felhasználni szükségesnek tartottam.

Munkám tehát nem csupán irodai adatokból levont következtetésekből áll, hanem a gyakorlati életből származó valóságos eredményekre alapított leirásból és az eredmény megfigyelt okainak mérlegelésével kifejtett megokolásokból.

Lehet több tekintetben egyoldalu. Azonban ennek az az oka, mert erdőgazdasági politika cimü értekezés még nem jelent meg tudtommal s az ilyenekkel foglalkozó nemzetgazdaságtanok, igen röviden s sablonosan tárgyalják a kérdést, úgy hogy az az öt hat munka, amit átolvastam, úgyszólván pontról pontra ugyanazokat tartalmazza.

Hogy azonban laikus is megérthesse az egyoldaluan kifejtett érveimet, ezért voltam kénytelen munkám körét tágítani s a fő erdőgazdasági elveket az általános részbe nagyjában bele venni.

Tekintettel kellett lennem az e tanulmányom keletkezésére, inditó okra is, hogy gazdáktól származik s épen ezért igyekeztem az erdészet határvonalait a gazdasággal szemben beleszőni munkámba.

A magyarországi viszonyokról irt részben nem szándékoztam a meglevőt dicsérni s a rosszat elhallgatni, hanem leplezetlenül kivántam mindent úgy feltárni, amint veleményem diktálja s ha másnak más a nézete, őszinteségemet ne vegye rossz néven, mert mint bárki, én is tévedhettem,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

valamiben mint uttörőnek pedig még bukni is érdem és építni rombolás nélkül úgyszólván nem is lehet.

Végül a gazdagyüléstől kérek bocsánatot, hogy ha valahol ellentétest állítottam, ezt nem zárkózott ellenszenvből, hanem csak azért tettem, mert csak őszinteséggel remélem azt a célt szolgálhatni, a mely a magyar gazdák s erdészeknek együttműködésében találja meg Hazánk felvirágzásának egyik fontos tényezőjét.

(Vége.)

A fényképezés az erdészeti földmérés szolgálatában.

Irta *Lángos Lajos* erdőmérnök-hallgató.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1910. évi junius 19-én a dobsinai jégbarlangnál megtartott közgyülésén dicséretet nyert pályamunka.

Jelige: „Héliosz".

(Folytatás.)

A fentebbiek szerint megvizsgált és kiigazított fényképező készülékkel a felvételek készítése és feldolgozása az alábbiak szerint történik:

Magát a fényképezést teljesen úgy végezzük, mint ahogy azt a phototeodolitnál láttuk. A műszer beszintezése, vagyis a fényérzékenylemez függőlegesre való állítása, a dobozlibella és az állványlábak szorító csavarjaival történik. Tanácsos a libellát a fentebb ismertetett mód szerint időnként megvizsgálni, s ha szükséges, kiigazítani.

A fényképező készüléket, épúgy, mint a phototeodolitot tájékozni kell. A phototeodolitoknál, amint láttuk, a műszer hossztengelye és az alapvonal által bezárt szöget határoztuk meg. A fényképező készüléken azonban szögmérésre szolgáló berendezés nincsen, azért itt a tájékozás oly módon történik, hogy a készülék hossztengelyét egy ismeretes irányba állítjuk be.

Ha a bemérendő területen előzőleg semminemű mérést nem végeztünk és a jelenlegi fényképfelvételeken kivül, a jövőben sem szándékozunk végezni, szükséges, hogy az illető területet háromszögekre osszuk, melyek oldalai körülbelül 200—600 méter hosszúak legyenek.

Egy-egy ily háromszögön belül, a fényképező készülék tájékozása a következően történik:

Alapvonalul választva a háromszög AB oldalát (10. ábra), először A pontban, majd B pontban

10. ábra.

állunk fel és az 1, 2, 3, 4... stb. tereppontokról egy-egy felvételt készítünk. A tájékozás, a fényképezést megelőzőleg történik oly módon, hogy a készüléket lefüggélyezve az illető pontra, a diafragma legnagyobb nyilása mellett, megirányozzuk a háromszög szemben fekvő és zászlós póznával, esetleg valamely feltünőbb természetes jellel ellátott C pontját, úgy, hogy a készüléket addig forgatjuk függőleges tengelye körül, míg a készülék hossztengelye az AC egyenesbe nem esik, amikor is a C pont képe a homályos üveglemezen a függőleges irányszál által metszve jelenik meg. Ezen helyzetében rögzítve a készüléket az állvány köldökcsavarával, a homályos üveglapot a fényérzékeny lemezeket tartalmazó kasettával cseréljük ki.

Ha a terepen már előzőleg valamely alárendeltebb célú háromszögelési pontok vétettek fel, úgy ezen pontokat választjuk tájékozásunk alapjául.

Gyakoribb az eset, hogy nem háromszögekhez, de a legkülönbözőbb irányú és alakú poligonvonalak szerint kell felvételeinket tájékozni. Igy pl. az erdőgazdasági térképek számára bemért poligonvonalakat akarjuk alapul venni.

Legyen valamely hegygerinc vonúlat egy részének bemért a, b, c, d, e poligonvonala és az alatta folyó patak k, l, m, n stb. vonala (11. ábra). Ez esetben mi az alantabb fekvő k, l, m... stb. poligonvonal bármely, pl. m n oldalát választva alapvonalul, a gerincvonal C pontja szerint tájékozva készülékünket, készíthetjük el a terep fényképeit. De nem szüksé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

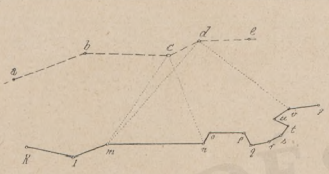

11. ábra.

ges, hogy az alapvonal matematikai egyenes legyen, lehet az egy poligonrészlet is, pl. az „m, n, o, ... u, v“ vonalcsoport is, mely esetben az m és v pontokban állunk fel és készülékünket a d pont szerint tájékozzuk.

Hasonlóan járhatunk el az erdőrendezési felvételek készítésénél, az erdőrészletek képzésénél (osztagolásnál) és a rétegvonalas térképek alapjául szolgáló, magassági kóták felvételénél.

Legyen a 12-ik ábrán egy fényképfelvételekkel bemérendő erdőterület, melyben a hegygerinceket már előző bussolamérés alapján határoztuk meg. A fényképek készítése oly módon történik, hogy a két szemközti gerincen, alulról felfelé haladva, egy-egy erdőmérnök végzi a felvételt. A mérnök fel áll a poligonvonal alapul választott oldalainak végpontjaiba (ab, bc, ... kl, stb.) és a szemközti hegygerinc egy-egy bemért pontja (A, B, ... K, stb.) szerint tájékozza készülékét. E célból figuránsa a szemközti hegygerincen haladva, a kiváni tájékozó pontokban lobogós rudat állít fel.

Hasonlóan jár el a másik mérnök is, aki a szemközti hegygerincen halad, úgy hogy az erdőterületet képező mindkét hegyoldalról egyszerre kapjuk meg a felvételt. Ha csak egy mérnök végezi a fényképezést, a gerincvonalon körös-körül kell haladnia.

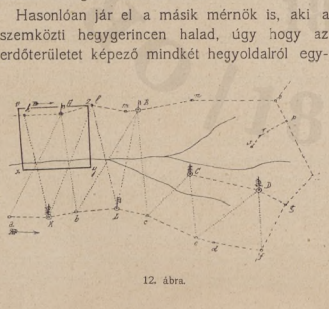

12. ábra.

Hogy a fényképfelvételeket készítő mérnök az erdőt alkotó, különböző korú, zárlatu stb faállományok felől is tájékozva legyen, a fényképezések előtt vázlatrajzot készít, melybe észrevételeit is bejegyzi. Pl. az ab alapvonalban felállva (12. ábra) az A pont szerint tájékozott két felvételt (egyet az A és egyet a B pontból) és egy vázlatrajzot készít az ily módon felvett y, x, y, z területről. Ha lehetséges, az erdőrészletek szerinti elkülönítést már ezen a vázlatrajzon feltüntetjük és a távolabbról megállapítható adatokat bejegyezzük.

(Folyt. köv.)

Alapvonal-mérést és illetve távolságmérőlécet nélkülöző közvetetlen távolságmérés.

Irta bágyoni *Szabó Endre*, tanársegéd a m. kir. bány. és erd. főiskolán.

A cimben megnevezett, régi keletü törekvés* megoldásával tudtunkkal *érdemlegesen* először — a mult század kilencvenes éveiben — az amerikai *Buford Hr.* foglalkozott.

Ezen távolságmérési módnak *dr. Pulfrich C.* feltalálta ujabb keletü megoldását nemcsak a történeti fejlődés, de a geodézia gyakorlatának szempontjából is jelentőséggel teljesnek kell itélnünk. Ennélfogva erről legyen szabad nekünk ezen alkalommal beszámolnunk. Tehetjük ezt annál is könnyebben, mert az, aki ezen sorokat irja, — a m. kir. földmivelésügyi minister úr jóvoltából — a *dr. Pulfrich*-féle u. n. „első kisérleti műszerre“ végzett kisérleteknél (Jénában) jelen volt és így szerencsés volt evvel a mérési móddal reális eredményekre is jutni.

Jelesen — tudvalevőleg — a geodéziának, mint tudományszaknak, eddig meg *nem* oldott nyilt kérdéseinek és az ezeket követő törekvéseknek egyik legfontosabbikával állunk szemben akkor, amikor egy valamelyik szomszédos, esetleg meg nem közelíthető pontnak — felállásunk pontjától számított legrövidebb távolságát, — pontosabban szólva: a mondott két pont adta távolság vizszintes vetületét — alapvonal-mérés, vagy távolságmérő-léc, illetve a ferde térbeli irányzatoknak vizszintesre való átszámítása *nélkül*, azaz közvetetlenül akarjuk optikai

* Az első idevágó kisérletek időpontja századokra nyúlik viszsza. Ezen törekvések elsődleges megoldásáról *Mayer P.* (Mannheim) az *1767*. évben számol be. Lásd bővebben: *Jordan* W. „Handbuch der Vermessungskunde“-nek II. kötetét a *677*. és következő oldalakon, (megjelent *1904*-ben, Stuttgartban).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mérőműszerünkkel (teodolit, buszola, takhimeter, mérőasztal, takhigráf) lemérni.

Mert eltekintvén ezuttal a fotogrammetriától, a sztereometriától és az alább tárgyalandóktól, a szomszédos és meg nem közelíthető pontok jelzett legrövidebb távolságának megmérését csak *közvetett* uton hajthatjuk végre.

Nevezetesen:

Vagy gondos alapvonal-mérés és ezt követő háromszögszámítás közvetítésével (lásd 1. számu rajzunkat);

avagy a mérőlécen leolvasott z hosszból *(Reichenbach*-féle eljárás), illetve a távolságot mérő ε szögből *(Stampfer*-féle eljárás)*

kell leszármaztatnunk P-vel jelzett felállásunknak a szomszédos Q ponttól számított vízszintes távolságát: $P'—Q'—Tv$-t (l.: 2. sz. rajzunkat).

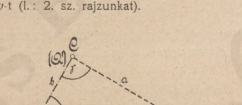

1. számu rajz. Közvetett mérés.

Adva van: c, α és β, ezekből

$$\gamma = 180^0 - (\alpha + \beta)$$

és

$$b = \frac{c \cdot \sin \beta}{\sin \gamma}$$

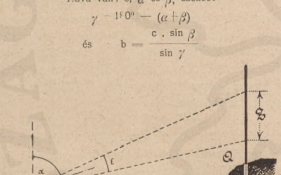

2. számu rajz. Közvetett-mérés.

$$Tv = a \cdot \cos \beta + b \cdot z \cdot \cos^2 \beta,$$

vagy

$$Tv = a \cdot \sin \alpha + b \cdot z \cdot \sin^2 \alpha.$$

Jelzett feladatunknak szóban forgó közvetetlen megoldása pedig abból áll, hogy: egy valamelyik teodolitunk vízszintes forgástengelyére, annak egyetlen irányzócsöve helyett, két irányzócsövet (l_1-t l_2-t) ékelünk fel önmagukkal párhuzamosan és közös billentőtengelyükre: T_2-re merőlegesen, (lásd: 3. számu rajzunkat), ahol ezek egymástól való távolsága:

* A *Stampfer*-féle eljárásnak ma már nincsen gyakorlati jelentősége és mint ilyen csak kivételesen nyer alkalmazást (így pld. a *Tichy-Starke*-féle takhimétereen), minélfogva ettől az eljárástól az alábbi összehasonlításokban méltán eltekinthetünk.

A-B nem más, mint a közvetetlen távolságmérés alapvonala *(z)* — mint az látni fogjuk, — miután ez a csőpár közös függőleges forgástengelye *(T_1)* körül szabadkézzel és mikrometercsavarral is tetszőlegesen elfordítható és viszont: az elfordítás mértéke a forgató paránycsavar mérődobjáról *(M-ről)* kielégítő pontossággal leolvasható.

A mérés menete.

Felálláván szintesen és szabatosan egy valamelyik fikszpontunkban, az irányzócsövek keresztszálainak közös pontját (úgy K_1-et, mint K_2-öt) egymást követőleg a bemérendő távolság végső pontjára vágatjuk be. Még pedig egybevágatván például; először K_1-t, a forgató mikrometercsavar dobjáról leolvassuk a nonius állását. Nyertük tehát első leolvasásunkat: O_1-t. Ezt követőleg: megkötve hagyjuk a limbust, illetve az alhidádát és a másik irányzókeresztszálat: K_2-öt *egyedül csak a mikrometercsavar elforgatásával vezetjük rá* a kérdéses pontra. Ezen utóbb említett: elfordított állásban a mikrometercsavar állását megint leolvassuk. (O_2 leolvasás.)

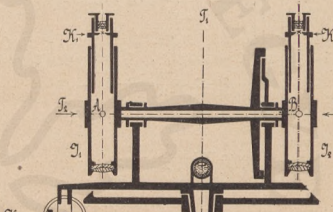

3. számú rajz. Elsődleges megoldás: irányzócső párral.

Már most leolvasásaink különbsége: $O_2—O_1$ nem más, mint a nevezett „rávezetés" szögértéke: ε, miáltal a $P—Q$ irányzat vízszintes vetületének: $P'—Q'$-nek kiszámíthatósága is adottá vált. Jelesen lásd 4. számu rajzunkat, ahol jelöléseink a következők: P = a felállás pontja; Q = szomszédos mezei pont, $P'—Q' = T_v$ = a kereset: távolság, $A_1—B_2 = z$ alapvonalunk első és $A_2—B_1 = z$ alapvonalunk második helyzete, $B_2—Q$ = az l_2 irányzócső adta irányzás, $A_2—Q$ = az l_1 irányzócső adta irányzás és ε = a *rávezetés* szögértéke.

Ime: látni való tehát, hogy ε *értéke nem függvénye*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a mezei P *és* Q *pontjaink szintkülönbségeinek*, következkezéspen a térbeli irányzatok (A_2 Q és B_2 Q) iránykülönbsége Q-nál, illetve P-nél és ezeknek a térképvetületeinél: Q'-nél és P'-nél is azonos és egyenlő ε-al, minélfogva a keresett $P'—Q'$ = T_ν távolság önkényt

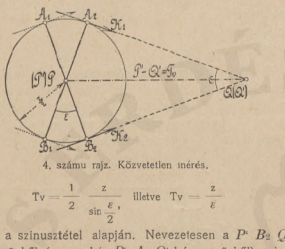

4. számu rajz. Közvetetlen mérés.

$$Tv = \frac{1}{2} \cdot \frac{z}{\sin \frac{\varepsilon}{2}}, \quad \text{illetve} \quad Tv = \frac{z}{\varepsilon}$$

adódik a szinusztétel alapján. Nevezetesen a P B_2 Q' háromszögből (vagy akár P A_2 Q' háromszögből), ahol

$$P—B_2 = \frac{z}{2} = P—A_2,$$

tehát $T_\nu : \frac{z}{2} = \sin 90^0 : \sin \frac{\varepsilon}{2}$

innen $$T_\nu = \frac{1}{2} \cdot \frac{z}{\sin \frac{\varepsilon}{2}} \quad . \quad . \quad . \quad . \quad . \quad . \quad 1.$$

És mivel ε értéke igen kicsiny szokott lenni (kivéve az interieur-felvételeket), ezért $\sin \frac{\varepsilon}{2}$ helyett magát a szöget vehetjük számításba, minélfogva végső alapegyenletünk:

$$T_\nu = \frac{z}{\varepsilon}, \quad \text{illetve} \quad \varepsilon = \frac{Z}{T_\nu} \quad . \quad . \quad . \quad . \quad . \quad . \quad 2.$$

A mérés pontossága.

A jelen esetben, ahol z = állandó és ε = változó:

$$d\ T_\nu = \frac{0—z \,.\, d\,\varepsilon}{\varepsilon^2} = \frac{z \,.\, d\,\varepsilon}{\varepsilon^2}$$

A $d\ \varepsilon$-t, a megirányzás pontatlanságát, állandónak vehetjük, ennélfogva $\pm\, d\,\varepsilon$-al jelelvén azt a hibát, melyet az ε parallaxszis megmérésekor ejtettünk, írhatjuk a következőket, hogy a $\pm\, d\,\varepsilon$ hiba eredményezte különbség:

$$d\ T_\nu = \pm \frac{z}{\varepsilon^2}\ d\,\varepsilon \quad . \quad . \quad . \quad . \quad . \quad 3.$$

és ε^2 kifejezését 2. alatti egyenlőségünkből ide behelyettesítvén:

$$\text{mivel} \quad \varepsilon^2 = \frac{T_\nu^2}{z^2},$$

$$\text{ezért} \quad d\ T_\nu = \frac{T_\nu^2}{z}\, d\,\varepsilon, \quad . \quad . \quad . \quad . \quad . \quad . \quad 4.$$

azaz szavakban kifejezve:

ki nem kerülhető állandó hibánk nagysága ($d\ T_\nu$) egyenes arányban áll a távolság négyzetével valamint a megirányzás pontatlanságával és fordított arányban áll az alapvonal hosszával.

A megirányzás pontatlansága $d\ \varepsilon$ az irányzócső nagyításának és a *rávezetést* leolvasó készülék határértékének függvénye, mint ilyentől a jelen esetben mélán eltekinthetünk. Mert a rávezetés szögértékét: ε-t nem a limbuskörön, hanem a forgató mikrometercsavar mérődobjáról olvassuk le, még pedig legalább *1—2 mp.* pontossággal, miáltal az irányzócső meg nem felelő nagyítása igen kis, azaz mindenesetre csak elhanyagolható hibát okozhat.

Másrészt 4. alatti hibaegyenletünk értelmében: z t minél hosszabbra kellene választanunk, de mert a műszer billentőtengelyén fekvő alapvonal hosszát a műszerszállítás és könnyű kezelés feltételei eleve rövidre szabják, ennélfogva ezen irányban találjuk fel a fentiekben ismertetett eljárásnak *egyetlen hátrányát*.

Az is igaz ugyan, hogy a közvetett-mérésnél (lásd 1. és 2. számu rajzunkat) az alapvonalat tetszőleges hosszura választhatjuk, pontosabban szólva: a hiba minimumra redukálható, mindazonáltal szóban forgó mérési módunknál is minimumra redukálható az el nem kerülhető állandó hiba, miután említett egyedüli hátrányának hatását a következő előnyök szüntetik meg:

Jelesen: amig a teodolit, busszola- stb. méréseknél a vizszintes szögeket csak *20—30 mp.*-nyi pontossággal olvashatjuk le a limbuskörről (kivéve ez alkalommal a szögszorzóméréseket), addig ennél a közvetetlen-mérésnél *a rávezetés szögét:* a mikrometercsavar mérődobjáról — még pedig egyszeri leolvasásra — *1—2 mp*-es pontossággal kapjuk meg.

Ezt a különbséget öregbiti még az az előnyünk is, hogy amig a közvetett-mérésnél (lásd: 1. számu rajzunkat) a mérőműszert, illetve annak irányzócsövét úgy az A, mint a B felállásban — az α és β szög, illetve a c alapvonal megmérése céljából — külön-külön kellett különböző magasságra, távolságra és illetve irányra beállítanunk, addig az ezekből származó $d\ \varepsilon$ *hibának halmozása* jelzett mérési módunknál hiányzik. Mert egyetlen felállásból (lásd: 4. számu rajzunkat) végezzük a parallaxszis ε lemérését, azaz: az irányzócsőpár változatlan helyzete mellett végezzük a *rávezetést*.

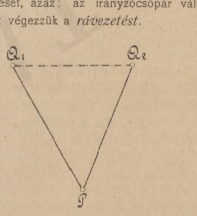

5. sz. rajz. Q_1 és Q_2 meg nem közelíthető pontok adta egyenes közvetlen-mérése P-ből.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ezáltal természetesen lehetővé vált: az egész parlakszis-mérést megszakítás nélkül többször is ismételni.

Következésképpen: a fentiekben összehasonlított közvetetlen-mérés mindenesetre gyorsabb, azaz több idő- és pénzmegtakarításra vezet, mint az ismert közvetett-mérés, különösen az 5. számu rajzunkon feltüntetett esetekben, ahol ez a mérési-mód — rövid alapvonala dacára — nem kisebb pontosságot kölcsönzött, mint az a közvetett-mérés, melynek alapvonala a közvetetlen-mérés alapvonalának husz—harmincszorosával volt egyenlő.

A legutóbb mondottakat bizonyítják azok a kisérletek, melyeknek eredményeit a következőkben foglalom össze.

(Folyt. köv.)

A kerületi munkáspénztárak és az erdőgazdaság.

Irta *Fogassy Gyula.*

Az ipari és kereskedelmi alkalmazottak érdekében alkotott 1907. évi XIX. t.-c. kaotikus intézkedéseivel, rosszul szövegezett §-aival annyira zavart, hogy ehez hasonló alkotása a törvényhozásnak kevés, de talán csak egy van: a bélyeg és illetékek ügyét tárgyaló törvények és szabályok.

Elég talán rámutatni arra, hogy maguk az ipari és kereskedelmi körök, — amelyek érdekében létesült, — szorgalmazzák megváltoztatását.

S a kereskedelmi kormány minden esetben beismerin volt kénytelen annak hibás intézkedéseit, s annak sürgős megkorrigálását kilátásba is helyezte.

Elmondhatjuk, hogy annyi elégedetlenséget még alig szült törvény. Mert megelégedést csupán azokban keltett, akik vezető állásokba s nem remélt zsiros hivatalokba jutottak.

Minden törvénytől megkövetelhetjük, hogy az olyan szabatos, minden kétséget, kétértelmüséget kizáró intézkedéseket tartalmazzon, amelyekben mindenki — nemcsak a jogász — eligazodhatik.

Sajnos, nevezett törvényben minden meg van, csak ezt nem találjuk fel. Mert nemcsak a laikus közönség, de a jogászvilág is tehetetlenül áll egyes intézkedésekkel szemben. S legtöbb paragrafust annyiképpen magyaráznak, ahány jogászt meghallgatunk. Ez szülí az összeütközéseket, a melynek nyomán az elégedetlenség fakad!

Nem szándékozom szaktársaimat végig vezetni a törvény útveszlőin, csak az erdészetet érdeklő, még pedig közelről érdeklő intézkedésekre akarom figyelmüket felhívni.

Egyben pedig felkérem, szóljanak hozzá a kérdéshez; tisztázzuk a helyzetet, mielőtt a törvény novelláris megváltoztatása bekövetkezik, s annak világosabb intézkedései az erdőgazdaságot sulyosan terhelhetnék. Tegyük meg a szükséges lépéseket, hogy az erdőbirtokos a sok zaklatástól, s a jogtalan megadóztatástól meneküljön.

Hogy mit jelent a favágó munkások be- és kijelentése, azok nyilvántartása nagyobb erdőbirtokon, arról fogalma csak annak van, aki ezt végig csinálta. Elég megjegyezni annyit: hogy erre egy külön munkaerő szükséges.

De lássuk már most az erdőgazdaságot érdeklő intézkedéseket.

A szóban forgó törvény 1. §-ának 12. pontja értelmében, betegség esetére biztosítandók:

„A mezőgazdaság és *erdei termeléssel*, állattenyésztéssel stb. összefüggő *mellék iparágakban* foglalkozók, még ha azokban leginkább a saját nyerstermények dolgoztatnak is fel."

Balesetbiztosítás alá esnek: *„Iparszerű* fa- és szénraktárak, *iparszerű* fatermelés munkásai."

A betegség esetére vonatkozó, s az erdőgazdaságot érdeklő intézkedés elég világos; mert általában *erdei termelést* állapít meg. Nem úgy a balesetbiztosítás kötelezettségét megállapító 3. §. 21. pontja, mely az *iparszerű* jelzőt használja. Azt hinnők, hogy ez a jelző a helyzetet tisztázza, pedig csak zavart okoz; mert nem magyarázza s nem definiálja az iparszerűséget. Bár fel kell tételezni, hogy a codifikálók az *iparszerű* jelzőt nem azért illesztették be, hogy ez alatt most már minden erdei termelés elhelyezést nyerhessen; hanem ellenkezőleg, mert nem minden erdei termeléssel összefüggő ténykedést kivántak ezen §. alá vonni. S mégis azt tapasztaljuk, hogy a ker. munkáspénztárak minden favágó munkás bejelentését, balesetre való biztosítását követelik.

A kérdés már most az:

Vajjon az erdőbirtokos által, saját erdejében, saját munkásai által eszközölt fatermelés, amely meghatározott vágásfordulón alapszik, vagy éppen rendszeres gazdasági terv alapján történik; tehát csak az évi fatermés kihasználására szorítkozik; s célja csak nyerstermények — gömbölyü műfa és tüzifa — előállítása, iparszerű fatermelés-e vagy nem? — Továbbá, hogy az erdőbirtokos által, nyersterményei részére fentartott, s csak azok értékesítésének lehetősége végett felállított rakodók, iparszerű faraktárak-e, vagy nem?

Az első kérdésre határozottan *nemmel* kell felelnünk. Mert a fának ilyen kitermelésére az *iparszerűség* bélyegé: rásütni nem lehet. Ez tisztán gazdasági művelet. Akár csak a buza learatása, az érett szőllő leszedése, a tengeri törése és morzsolása stb. És soha sem is jutott eszébe senkinek olyan abszurdum, hogy ezen foglalkozásokat az ipari foglalkozás körébe bevonni csak meg is kisérelje.

S amint gazdasági foglalkozás és semmi más ez, úgy kifejezetten az, — amaz.

De tekintsük magát a terményt — gömbölyü műfa és tüzifa.

Vajjon ipari termény-e az? Hisz akkor ipari termény a nyers tej is! De ipari termény lehetne még a nyerslóbőr is!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Pedig tisztán áll előttünk, hogy nem az.

Már most ha ezen anyagok nem ipari termények; az azok kitermelésével foglalkozók sem ipari munkások. S az erdőbirtokos ebbeli ténykedése sem iparszerű foglalkozás; de nem is kereskedelmi ténykedés!

Hogyan jutnak tehát az alkalmazott munkások ezen törvény intézkedési körébe?

Szerintem nem is tartozhatnak oda, csak a munkáspénztárak erőszakolják. S a pénztár igazgatóságának leplezetlen törekvése, hogy minnél nagyobb tömegeket vonjon be a munkáspénztárak keretébe, s terjeszthesse igy majdan az őket áthatott „népboldogító" tanokat.

Ha a törvény megváltoztatásával kifejezetten bevonatnának a *fakitermelés* összes munkásai a balesetbiztosítás körébe, s ez más formában, teszem a munkások bizonyos átlagos számára vonatkoznék nevek nélkül; s a járulék a ritkán előforduló balesetek tekintetbe vételével mérsékelt összegben állapittatnék meg, nem hiszem hogy az ellen az erdőbirtokosok felszólalnának. Mert hiszen az erdőbirtokosra nézve is előny, ha az esetleg előforduló balesetek következményeként jelentkező kártérítési perektől mentesítve van.

Hangsulyozni kivánom azonban azt, hogy a járulék csak mérsékelt lehet; mert balesetek ritkán fordulnak elő, s a fakitermelés időszaka 4—5 hónapnál hosszabb nem szokott lenni.

A gazdasági cseléd- és munkáspénztárnál pl. a gazdasági cselédek baleset ellen biztosítása egész évre 1·20 koronába kerül:

Miét ne lehetne akkor a favágó munkást, teszem ezen járulék felével biztosítani?

A veszélyesség a fakitermelési munkánál semmivel sem nagyobb, mint a gazdasági munka körében. Én 25 évre terjedő szolgálati időm alatt csak két balesetet értem.

Ezek közül egyik halállal, a másik pedig csonttöréssel végződött!

S az utóbbi balesetet szenvedett, a következő télen ismét vigan termelte a tüzifát.

S midőn ezen balesetekre hivatkozom, meg kell még jegyeznem, hogy mindig nagy birtokon állottam alkalmazásban, ahol a munkások száma 300—500 között mozgott.

Tehát nem olyan kicsi az a kör, amelynek területéről ezen tapasztalatot merítettem.

Hogy ezen ügyre világosság deríttessék, az „Orsz. Erd. Egyesület választmányához inditvánnyal járultam, melyet az három tagu bizottságnak adott ki tanulmányozás és véleményezés végett.

Midőn be nem várva a bizottság véleményét, közreadom e sorokat, teszem azon okból, hogy szaktársaim figyelmét ezen csekélységnek látszó, de súlyos megadóztatást jelentő ügyre felhivjam.

De távol áll tőlem annak gondolata is, mintha ezzel a bizottság véleményét bármiben is befolyásolni szándékoznám.

Nyugodtan várom annak véleményét.

Azonban addig, mig ezen ügy tisztázva nincs, ezen, az erdőbirtokosra — szerintem — ráerőszakolni kivánt megadóztatást jogosnak s törvényesnek el nem ismerem.

A selmecbányai bányászati és erdészeti főiskola erdőmérnök-hallgatóinak száma.

Az 1910/911. tanévre beiratkozott erdőmérnök-hallgatók száma 369; még pedig az I. évfolyamban 123, a II. évfolyamban 113, a III-ikban 60, a IV-ikben 73.

Ezzel szemben van bányász, fém- és vaskohász 200. Tehát a főiskolai hallgatók száma ez idő szerint 569.

Az erdőmérnök-hallgatóknak nagy száma nem azt bizonyitja, hogy a négy éves tanfolyam megapasztaná az erdőmérnöki tudomány iránt érdeklődők számát, mint véltük volt, hanem igen is az ellenkezőjét.

Ennek okát egyrészt abban kell keresnünk, hogy az erdőmérnöki főiskolán nincs tandij, másrészt, hogy az általános drágaság ellenére Selmecbányán talán még a legolcsóbban végezheti a fiatal ember tanulmányait.

Habár senkit pályaválasztásában meg nem akadályozhatunk; felsogosítva sem érezzük magunkat arra, hogy e részt valakinek tanácsot adjunk, valakit előszeretettel választott élete pályájának kezdetén elriasszunk — mert elvégre mindenki úgy boldogul, úgy érvényesül ez élet rögös pályáján, ahogy tud; — és szokás-mondás, hogy mindenki maga szerencséjének a kovácsa — de azt az egy megjegyzést mégis meg kell tennünk, hogy a főiskolai hallgatók *e nagy száma* mégis csak túltengés.

Ez pedig oda fog vezetni, ahova a 60-as években végzett nagy számu hallgatók jutottak, hogy csak a mindennapi kenyerük meg legyen, tiszti állás hiányában, erdőőri szolgálatot voltak kénytelenek elfogadni. E túltengés a 80-as évek műszaki díjnokságához fog vezetni, amidőn 2 koronával kellett egy pár évig díjnokoskodni mig kenyérkereső álláshoz jutottak.

De másrészt igen is be kell ösmernünk, hogy az állam ujabb birtokokat vásárol; az igaz, hogy a házikezelés kiterjedésével az alkalmazottak száma növekedett; a túltengő bürokrácia több embert követel, a magánerdőbirtokosok is szivesebben alkalmaznak szakértő erdőmérnököket, mint jagereket; de ez a többlet nem fogja elhelyezni tudni azt az aránytalan nagy számot, ami ma a főiskolán van; mert nézzük csak a száraz számokat, amik a földmivelési Minister 1908. évi jelentésében foglalvák.

1903-ban volt 165, 1904-ben 200, 1905-ben 174, 1906-ban 206, 1907-ben 170, az 1908. évben az erdőmérnöki szakiskola megnyitásával a hallgatók száma 229-re szökött fel, akik még nincsenek mind kenyérkereső pályán, 1910/1911-ben már 369.

Hogy fog a 73 IV-ed éves erdőmérnök, ha végez, el-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

helyezést találni: az államerdészet 840 létszámánál, a vallás- és közoktatásnál, a magán uradalmaknál, magán alapitványoknál kinálkozó kevés állás mellett.

Ha nem kapnak állást, ami előre látható, akkor megszaporodik a magyar szellemi proletárok száma, amely eddig áldozatait igen kis százalékban vette a magyar erdészeti ifjuság kebeléből; de hogy jövőre se szecje, szavunk van a selmeci főiskolát most hallgató magyar ifjusághoz, és ez az, hogy azt a nyolc szemestert arra használja fel, hogy szorgalmával, intelligenciájával emelkedjék ki azok felé, akik kevésbé ambicionálják akár az egyiket, akár a másikat. Ha lecke-könyvüket záradékolják és az életpálya megkezdhetésére bemutatják, az elsők közt legyenek, mert e pályán nemcsak tudásra, hanem intelligenciára is van szükség. A magyar erdőmérnökök 90 százaléka nemzetiségi vidéken lakva, tudásuk és tapintatukkal — minden kérkedés nélkül — a művelt magyar államnak fáklyahordozói, aminek fénye nemcsak az erdőmérnöki tudomány sötétben tapogatózók útjait kell hogy világítsa, hanem a magyar állameszme reflektora legyen.

A jövőre nézve mi is szükségesnek tartjuk — mint a magyar vegyészek tették, akik nyomoruságaik megszüntetésére azzal a kérelemmel fordultak úgy a tudományegyetem, mint a műegyetem rektoraihoz, hogy ne titkolják a valót, hanem a németországi egyetemek mintájára, a rektori táblán közöljék az ifjusággal az állapotokat már a beiratkozás alkalmával, s akkor legalább sok szerencsétlenség felé hajló ifjút még idejekorán figyelmeztetnek a szomoru jövőre — felkérni a rektori hivatalt, hogy figyelmeztesse a fekete táblán az erdészeti pályára jövőket, hogy minő sors vár azokra, akik állást nem kapnak.

Szükségesnek tartjuk e figyelmeztetést, nehogy oda jusson a magyar erdészet is, ahova a párisi orvosok, akik gyülést tartottak, amelyen megállapitották, hogy az orvosi pálya túlzsúfoltsága következtében képtelenek megélni, amiért is fölkérték a kormányt, hogy hozza be a *numerus klausust*, és már a jövő évtől kezdve korlátozza az orvostanhallgatók fölvételét.

Erdei termékeink a gyógyászatban.

Közli *Skolka József*. (Folyt.)

10. *Hyoscyamus niger. L. Bolondító csalmatok.* Piszkos sárga virágjával nem nagy bizalmat kelt maga iránt, csak gyakori előfordulása az, mely a veszedelemre bő alkalmat ad. Úton utfélen botlik az ember *ezen minden részében mérges növénybe s áldozatait majdnem kivétel nélkül az ártatlan gyermekvilágból szedi*, kik mohón bontogatják fel kis kancsó alaku magházát és gyanutlanul veszik szájukba a magot és avval befejezik kisded játskukat.

Magja, levele, szára és gyökere egyaránt tartalmazza a *„hyoscyamin" nevü alkoloidot*, melynek élvezete kitágitja a pupillákat, merevvé teszi a tekintetet és azt elhomályositja, a tagokban reszketegséget idéz elő erős görcsszerü rángatódzással, kiszárítja a gégét, és hányási inger mellett erős fejfájdalmakat idéz elő, melyektől a homlokerek megdagadnak és végül jön a legkinosabb halál iszonyuan eltorzult arcvonásokkal.

Gyógyitó célra szedni kell 2 éves korában levelét, magját és gyökerét. A homöopathia használja őrjöngő elmebajok, epilepsia, ideges és görcsös bántalmak ellen.

Magát az alkaloidot szintelen kristályokban választják ki, melyek viz és alkoholban oldhatók. Izük igen kellemetlen és kábitóan erős. A belőlük készült kenőcscsel bevont tagokat heves rángatózába hozza és ezen tulajdonságát a hyoscyaminnak használták ki e célra a delphi jós, illetve papnők is.

Porrá tört gyökere igen kitünő egérpusztitó szer.

Ellenszerül kell adni erős hánytatót és utána 5'-ként egy evő kanállal:

Infus. Coffeae tost. 50 : 250.
Acid. tannic. 4·0

vagy nagyobb adagban ecetet, citromsavat, illetve limonádét.

11. *Atropa belladonna. L. Maszlagos nadragulya* a legmérgesebb növények egyike, mely vágásainkban előfordul.

Igen szép fényes, kis cseresznye nagyságu ibolyás fekete bogyója inykecsegtető kinézésével lépre viszi nemcsak a gyermeket, de a tapasztalatlan felnőttet is tévutra vezeti. Ámde nemsoká tart az élvezet! Hamarosan jön elő a reszketegség, karcolás érzete a gégében, erős fej- és gyomorfájdalmak, a szempupilla kitágul, a látás elhomályosul, s ezt követi erős vértolulás, majd pedig a halál.

A ható rész itt is egy alkaloid, mely *„Atropin"* név alatt ismeretes és bőven foglaltatik úgy a levél, mint a gyökérzetben. *Gyógyitó célra szedjük a levelét julius—augusztusban, vagyis akkor, midőn a növény a virágzásból magzásba megy át.* E levelet igen óvatosan kell szárítani, hogy zöld szinét megtartsa. *Gyökere* 3—4 éves korában leggazdagabb „Atropin" tartalmában és *tavaszszal gyüjtendő.* Úgy a levél, mint a gyökér-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szedést rendszerint bérletbe adjuk ki, melynek nagysága függ a belladona mennyiségétől.

Szempupilla-tágító hatásánál fogva használták különösen a görög hölgyek, hogy ragyogó tekintetükkel hódítsanak. Innét a mellékneve bella-donna: szép hölgy. Az előnevét gyilkos voltának köszönheti Atropos után, ki a görög mythologia szerint a Kloho által font és Lachesis által gombolyított emberi élet fonalát elvágta.

Ezen hatásánál fogva használják a szemvizsgálatoknál és gyógyszerül a szemgyulladásoknál. *Igen hatásos gyógyszer különböző vizelleti bántalmaknál, a gége és emésztőcsatorna görcsös fájdalmainál, mindenféle idegbajok és epilepsia gyógyításánál és fájdalmas görcsökkel járó havi tisztuláskor.* A homöopathia vele gyógyítja az agyvelőgyulladást és a különféle lázakat, nemkülönben a légzőszervek, nyelv- és torokgyulladásokat.

Talán felesleges említeni, hogy ezen veszedelmes és fölötte mérges növény, úgy is mint gyógyszer, csakis a legszakavatottabb orvos kezeibe való.

Kezeinket, valahányszor a szedés és szárításnál a munkát elhagyjuk, alaposan meg kell mosni.

A mérgezésnél *ellenszerül adják a fekete kávét, hánytatókat*, pl. szappanos vizet, mely hamarosan kézzel van, ecetet, bort, hidegborogatásokat és állövetet is alkalmaznak. Orvosi rendeletre pedig:

Inf. fol. Jaborandi 10·0

Aqua dest. 200·0-nak a felét, azután

félóránként 1 evőkanállal.

Végül megemlítjük, hogy legtöbb áldozatot szed lelketlen csalás, illetve hamisítás folytán. A szegény nép, mely a pálinkát nagyban fogyasztja, azt keresi, hogy az *„karcos"* legyen s a falusi korcsmáros nem habozik minden lelkiismeretbeli furdalás nélkül a pálinkás edényben vászonba göngyölt nadragulya-gyökeret áztatni, hogy megadja pálinkájának a *„karcos"* hatást. A cél nem marad el, de az atropin káros hatása sem! Karcol a pálinka, butit, kábít és a szegény paraszt csak veszti lassan erejét s gyakran ott marad a karcos mellett. De az ivadékokra is kihat a hatása. Színtén sír az ember szive, mikor nézi azt a sok bamba falusi gyermeket, melyen gyakran alig van emberi vonás — és ez mind a „karcos" munkája! Sokszor egész nyiltan beszélnek maguk a parasztok ily hamisításról, de megtorlásról vagy egyáltalán nem, vagy csak ritkán hallani.

12. *Datura stramonium. L. Csattanó maszlag* magjára mondhatni, hogy a szülők réme és gyermekeink veszedelme. Minden udvar, kerti útszél tele van ezen mérges növénynyel. Bokros növésével, fehér virágjával nem is olyan kellemetlen, de tüskés tokban zörgő magja annál csábítóbb játékszer. És melyik gyerek nem volna kiváncsi, hogy csörgőjében mi zörög? A csörgő könnyen nyilik, sőt ha érett, magától hasad négyfelé és bőven adja a szép fekete „zörgőket"; oly szép fekete, hogy érdemes megkóstolni, jó-e? Rövid idő multva a gyermeken a részegség jelei mutatkoznak, kezd felrebeszélni, táncolni, majd görcsök veszik elő, tagjai kezdenek reszketni, nagy szomjuság gyötri, utánna beáll a teljes bénulás és nagy altesti fájdalmak mellett a halál.

A betegnek erős hánytatókat kell beadni, s ha nincs egyéb kéznél: langyos vizben zsiradékot, olajat vagy vajat, azután minél nagyob mennyiségben ecetet vagy más savanyuságot, mert ez a méreg hatását csökkenti, illetve ellensulyozza. Az orvos később opiummal kezeli a beteget.

Felnőttek ritkán vannak ezen mérgezésnek kitéve.

A hatórész, mely a legerősebb narkotikus mérgek egyike, a *„daturin"* nevü alkaloida, melyet a droguisták e növény magja vagy leveléből előállítanak, kicsi, színtelen, szagtalan, hosszukás, keserüizü kristályokból áll. *Mint gyógyszer jó szolgálatot tesz az ideges rohamoknál és különösen sikerrel adják a hátgerinc fájdalmak ellen.* Szivarrá sodort levelei, elszíva, enyhítik az asthmával járó ideges fájdalmakat és köhögést.

Magját érett korában kell szedni, levelét pedig a virágzás idején juliusban és gondos szárítás után a gyógytárakban értékesíthető. (Egy klgr. száraz levélért 60—70 fillért fizetnek.)

Ide volna még sorolandó a *dohány*, ez azonban általában ismeretes a maga jó és rossz oldalaival.

13. *Sisymbrium nasturtium. L. Orvosi zsázsát* csak a lágyvizü, tiszta források és az ezekből csendesen folydogáló kis patakok mentén találunk. Kellemes torma ízénél fogva már kora tavaszszal adja a legelső saláta, illetve főzeléknövényt, mely tisztítja a vért, gyógyítja a bőrkiütéseket és eloszlatja a székszorulást.

Nekünk erdészeknek nyersen is jó. Odatelepszünk a friss forrás mellé és mohón szedjük salátának hideg kis sültünkhöz, de otthon a kedves oldalborda sem haragszik meg érte.

A praktikus sógor ezt is értékesíti — és horribile dictu — *hozzánk szállítja, ahelyett, hogy mi szállítanók — hozzá!* Kora tavaszszal, mikor minden zöldség becses és *„ujdonság"*-számba megy: már érkezik a vásárcsarnokokba pár ezer csomag és tőlünk legalább is ugyanannyi korona a német zsebébe. Hja, az élelmesség! Nem tudná ezt népünk is megtenni? Szivesen vennék, de *szétkapkodnák azt városaink bármely piacán.* Hanem lehet, hogy nincs, ki a népet erre figyelmeztesse, pedig ráférne népünkre is nemcsak egy kis pénz, de egy kis ... élelmesség is.

Leveleit a gyógytárakban lehet értékesíteni, hol *„Herba nasturii aquatici"* néven vezetik. A haló rész egy aetherikus olaj és csersavtartalom.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Könyvismertetés.

Rövid tájékoztató az Erdélyrészi Vadászati Védegylet alakulásáról és céljairól.

Összeállította az elnökség, *Kolozsvár*, 1910.

E címen vettük az *Erdélyrészi Vadászati Védegylet* egy művét, melyet őszinte örömmel üdvözölünk, midőn tájékozást nyújt egy oly egyesület megalakulásáról, melynek szükségét, azt hisszük, mindenki érezte, aki az erdélyi részek vaddús tájait ismeri.

Az egyesület báró *Bánffy Ernő* vezetése mellett 1909-ben alakult meg, és célja az erdélyi részek vadászatának felkarolása, a vadállomány szaporítása, gondozása és ápolása. Továbbá célja a vadászatra vonatkozó jogszabályoknak az erdélyrészi gazdasági viszonyokrak megfelelő szigoru és sikeres végrehajtása érdekében, minden rendelkezésre álló eszközzel közreműködni.

Az egyesület éppen a tizenkettedik órában alakult meg, mert felismerte a veszélyt, mely a vadállomány eddigi pusztításainak túlkapásaiban rejlett, feladatául tűzvén ki egyrészt a nemes vad pusztításának megakadályozását, másrészt megmenteni kívánja azt a hatalmas gazdasági erőt, mely az elejtett vadnak értékesítése és célszerű felhasználásában rejlik.

Tekintve, hogy ez tényleg nemcsak az erdélyi részek, hanem az egész ország közgazdasági érdekét képezi, szívesen hívjuk fel az egyesületre t. olvasóink figyelmét, s kérjük támogatásukat a maga elé oly nemes célt tűzött fiatal egyesület részére.

Az egyesület céljáról és feladatáról különben bővebb tájékozást nyujt a fenti címet viselő mű, mely egyszersmind az egyesületnek alapszabályait is ismerteti.

Az érdeklődők forduljanak az Erdélyrészi Vadászati Védegylet igazgatójához, dr. *Lukáts Adolf*-hoz, Kolozsvárra.

„Műszaki Naptár 1911."

(Könyvismertetés.)

Doletsko Ferenc, a K. O. V. ny. főfelügyelője szerkesztésében most jelent meg ezen minden műszaki ember számára immár nélkülözhetetlenné vált zsebkönyvnek uj, 15-ik évfolyama, amely a naptári részen kívül ismét számos és fontos fejezettel bővült. Rendkivül gazdag tartalmánál fogva ezen uj évfolyam az eddigieket terjedelem tekintetében is jóval felülmulja.

Minden gyakorlatban működő mérnöknek, gépésznek, építésznek, vállalkozónak stb. szüksége van egy mindennapi tanácsadóra, amely minden szakkérdésre a szükséges tanácsot és felvilágosítást, avagy a megközelítő költségelőirányzatot megadja, mindezeket pedig kimerítően nyujtja ezen naptár, amely csinos vászonkötésben a Pátria részvénytársaság (Budapest, IX., Üllői-ut 25.) kiadásában jelent meg és 4 koronáért ugy ott, mint lapunk kiadóhivatalában is megszerezhető.

A Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének pénztárába történt befizetések 1910. évi május 1-től december 1-ig:

A tag neve	Előző évi hátralékok	1910-re
Antony Gyula		6
Aschner István		6
Bárdossy Miklós		6
Bradofka Károly		6
Crausz Géza		6
Enyedi János		6
Fábián Béla		6
Fritz Rezső		6
Ferjencsik Miklós		6
Glózer László		6
Hering Samu		6
Kostenszky Pál	6	6
Mayer Géza		6
Mikalik Pál	12	6
Neogrády Kálmán	6	
Ormay Gyula	6	
Összesen	30	84

Kelt Jólsván, 1910. évi december hó 1-én.

Szénássy Béla,
pénztáros.

Egyuttal kérjük azon t. tagtársainkat, kik tagsági díjukat vagy esetleges hátralékukat még be nem küldték, hogy azokat *még e hó végéig* beküldeni szíveskedjenek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az első medvevadászat.

Irta *Gyöngyöshalászi Takách Gyula.*

Nem kerítek neki nagy feneket, nem tódom meg, nem is veszek el belőle semmit; csak úgy mondom el, ahogy hallottam, ahogy atyám mesélte, kivel ez a kis kaland megtörtént.

„Jó régen O. J. bátyám jóvoltából medvevadászatra lettem hivatalos Kopacsdra.

Ötven esztendőt morzsoltam le azóta, egy fél század feledés fátyola borul erre a kis történetre, mégis oly tisztán látom, mintha csak tegnap esett volna meg velem.

Nem maga ez a kis esemény oly emlékezetes nekem, hanem közvetlenül oly időkhöz kapcsolódik, melyeknek emléke a magyar ember szivében nem mosódik el a sirig. Akkor már zihált, forrongott a magyar haza kebele, s nemsokára kipattant belőle a szabadság vértezett istennője. Láttam megszületni, magasra szárnyalni, ragyogni, majd szegett szárnyakkal lehullani, s haldokolni azt az istennőt, kinek oltárára letettem annyi ezrekkel tizenhét éves lelkemnek minden lelkesedését, lángolását s életemet. Be szomorú, be keserves volt ez a haldoklás . . . . De mit is beszélek, hiszen most Kopacsdra utazunk, nem Világosra! . . . Hát igen, meghivtak medvevadászatra.

Ez volt az első — jól megértsétek — első medvevadászatom. S ha most még hozzátesszem, hogy akkor tizenhét éves voltam, telve vadászszenvedéllyel, nem fognak rajta csodálkozni, hogy örömömben fenekestől felforgattam az egész házat, s hogy három napig mást nem csináltam, mint pakkoltam; s hogy három napig nem beszéltem másról, mint a medvevadászatról.

De hát hogy is ne!

Ki ne jönne ki a sodrából, midőn vadászéletében egy ilyen korszakot alkotó momentum következik be: „első medvevadászat."

Utazásomat nem tárgyalom bővebben, csak annyit említek meg róla, hogy végtelen unalmas s rendkivül hosszú volt.

Az út egy örökkévalóságnak tetszett; az idő pedig oly lassú lomhasággal haladt, akár csak a kocsi, melyen Kopacsd felé döcögtem. No de, minthogy mindennek vége van, az én utazásomnak is vége szakadt, s szerencsésen — de a sok üléstől s kocsikázástól elzsibbadt tagokkal — megérkeztem Kopacsdra.

Elképzelheti mindenki, hogy egy ilyen expeditió után milyen jól esik a vacsora, s még jobban az olyan jó puha ágy, amilyennel az én vendégszerető házigazdám engem boldogított.

Másnap korán reggel már talpon voltam, s egy jó abált-szalonnás és papramorgós reggeli után megindult a Nimród sereg.

Én házigazdám kocsiján kapva helyet, az úton megadta nékem azokat a bizonyos „jó tanácsokat", amelyek előttem, az ujonc medvevadász előtt, még akkor ismeretlenek voltak; hogy t. i. medvére szemközt ne lőjjek, hanem engedjem elhaladni s hátulról üdvözöljem, mert a medve, ha megsebzik is, ritka esetben fordul vissza támadni, míg ellenben, ha szemközt lövök s megsebzem a mackót, nagy veszedelemnek tehetem ki magam; hogy bocsra ne lőjjek, mert ez esetben a felbőszült anyamedve támadására számíthatok. Még más, több efajta elővigyázati utasítással látott el, melyek az előltöltő fegyverek idejében (jó magyarul: cünderes puskáink voltak), minthogy akkor több veszéllyel járt a medvevadászat, mint most az ismétlőfegyverek korában, nem voltak fölöslegesek. Végre azzal végezte atyai oktatását, hogy különben majd úgy állítom föl a puskásokat, hogy szomszédok leszünk, s azután megintem én, hogy mikor és mire lőhetsz, kedves öcsém, csak nézz reám, ha jön valami.

Eddig eszembe sem jutott a veszély, vagy az ebből eredő félelem, s most, mentül közelebb értünk a hajtások színhelyéhez, vadászszenvedélyem okozta izgatottságom közé annál több olyan valami érzés vegyült, mit nem mondhatok félelemnek, de annyi bizonyos, hogy nem volt vele valami rokonságban. Bár ez a különös érzés növekedő irányzatot mutatott, még sem birt győzedelmeskedni vadászszenvedélyemen, mert micőn megkezdődött az első hajtás, őszinte óhajom az volt, hogy bárcsak szent Hubert engem választana kegyeltjének, s elém vezérelne egy mackót. A vadászat védszentjéhez küldött fohászom meghallgatására nem sok kilátásom volt, mert bizte voltam benne, hogy a tizennégy vagy tizenöt vadász mindegyike magának imádkozza a medvét s így nem csoda, ha szent Hubert zavarba jön, s majd nem tudja kinek küldje a medvét.

Hiába is vártam, füleltem kétszerezett figyelemmel minden kis neszre, zörrenésre, mert a hajtás elvégződött, a sűrűből már előbujtak a kócos hajtók anélkül, hogy csak egy lövés is történt volna. Azzal a gondolattal vigasztalva magamat, hogy ha ebben a hajtásban nem volt, majd lesz a többiben; vállamra vetettem puskámat s ott hagyva helyemet, követtem a többi puskást a második hajtás felé.

De ez sem igérkezett jobbnak az elsőnél, mert már régen elkezdtek hajtani, s még nem mutatkozott a mackó.

Már-már kezdtem elveszteni minden reményemet, lehangoltan tartogatva kezemben a fegyvert, midőn az előttem rézsút elvonuló mély vizmosásban megzördül a haraszt, s kevéssel ezután a bozótból előbujik egy szép kis medve, egész gondtalanul kocogva lefelé az árokban.

Lehangoltságom azonnal eltünt, s nagy kedvet éreztem reásütni fegyveremet. Mielőtt azonban ezt megcseleked-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tem volna, az utasításhoz hiven, odafordultam a fölöttem álló házigazdámhoz, ki szintén jól beláthatott a vizmosásba, s elkezdtem integetni, fejemet függőleges irányba mozgatva, jelezvén, hogy lőni akarok.

De mily nagy volt meglepetésem, midőn János bátyám komoly arccal, vizszintes irányban tagadólag rázta fejét . . . Talán nem értett meg, gondolám, s még erősebben kezdtem integetni, a fegyver csövével mutogatva a kis medvére. De ismét csak az előbbi irányu mozdulatot nyertem válaszul . . . Még egy utolsó, kétségbeesett kisérlet . . . Hasztalan. Konokul megmaradt az első jelzése mellett.

No ezt nem értem, hiszen egyedül van a bocs, semmi baj sem eshetik, ha lelövöm. De hát mit volt mit tenni, kedvetlenül leeresztettem már félig célzásra emelt puskámat.

Talán be sem végeztem még ezt a mozdulatot, mikor az előbbinél sokkal erősebb zörgést, recsegést hallok, s ugyanazon a helyen kilép a sürüségből egy óriási anyamedve. Ragyogó szőre csak úgy reng széles háton, amint lassan cammog lefelé az árokban. Majd megáll, fölemelkedik hátulsó lábaira, széttekint, s azután mormogva folytatja utját kölyke után.

Abban a pillanatban, amint megláttam, elállt a lélegzetem, homlokomat kiverte a hideg veriték, s úgy álltam ott szinte megmerevedve, mint egy sóbálvány, csak a szivem dobogott oly erősen, hogy még a halántékomon is éreztem lüktetését. Lelki szemeim előtt egyszerre megelevenedtek az összes cajkamesék borzalmai, s egy mély sóhaj szakadt fel keblemből, — de azt is visszanyeltem.

Végre úgy félszemmel fölpillantok János bácsira, hát látom ám, hogy kézzel-lábbal integet: no most. De erre meg én kezdtem nagy komolysággal vizszintes irányban mozgatni a fejemet. Ismételten fokozott integetés. Részemről csendes, tagadó válasz. De hiszen olyan nincs, én én ugyan ki nem kötök egy ilyen szörnyeteggel! Csak akkor mertem tisztességesen felélegzeni, mikor a medve eltünt szemem elől.

És mintha nem lett volna elég a kiállott ijedelem, még meg is akartak csapni hajtás után, a miért nem löttem a mackóra. Alig birtam megmenteni az irhámat.

Néhány hónappal ezután ágyubombólés, puskaropogás volt az altatóm, ébresztőm. Fejünk felett repkedtek a sistergő granátok, sürü füstben, diadalordítás és haldoklók hörgése, jajveszéklése közepett rohantunk vakon előre; itt is, ott is megvillant egy-egy ágyú torka, arcunkba csapva a hideg szelét és soha nem féltem, soha el nem állt a lélegzetem. Akkor meg megijedtem egy otromba medvétől."

Vadászat és vadértékesités.

Irta *Gyulai Gy. Károly.*

V.

Franciaország vadászatának és vadpiacának közgazdasági jelentőségéről szólnak a következő számadatok:

Az évi vadfogyasztás értékösszege a mult 1909. év folyamán 50 millió frank összeget képviselt. Ebben az értékszámban egymaga a főváros, Páris, több mint 35 százalékkel szerepel; holott Páris lakóinak száma az anyaország lakosságának alig 10 százalékát képviseli. Azért a Páris piacára kerülő vadnak telemes része kerül a vidék fogyasztópiacára is. Az elmult év folyamán Páris vadpiacán összesen 2,640.000 kilogramm sulyú vadhús került kimérésre. Ebből esik a francia vadászidény négy főhónapjára, vagyis:

szeptember havára		1,723.000 klgrm.
október	„	298.000 „
november	„	311.000 „
december	„	300.000 „

Érdekességénél fogva ide iktatjuk a francia főváros karácsony- és újévi, tehát világszerte legjelentősebb vadforgalmának időpontjáról szóló számadatokat. A mult év karácsony szombatján elfogyott Páris vadpiacán 9768 klgrm. belföldi eredetü és 2546 klgrm. külföldi eredetü vad. A mult év Szilveszter napján elfogyott Páris vadpiacán 13364 klgrm. belföldi eredetü és 10806 klgrm. külföldi eredetü vad.

A nálunk divó karácsonyi ajándékozás időpontja a franciáknál inkább Szilveszter és újévkor szokásos, a két nap adátának nagy különbözete tehát ebben leli magyarázatát.

Csodálatosképpen a legerősebb vadfogyasztó hónap Franciaországban nem a december és január, mint mínálunk, hanem a szeptember, amely egyben vadászati idényük kezdete is. Csupán Páris vadpiacára érkezett a mult év szeptember havában:

Francia területen lelőtt			96.402	drb fogoly
Külföldi	„	„	21.936	„ „
Francia	„	„	41.032	„ fürj
„	„	„	47.838	„ üregi nyúl
„	„	„	14.113	„ mezei nyúl
Külföldi	„	„	6.256	„ „ „
Francia	„	„	14.203	„ fácán
„	„	„	306	„ szarvas, dámvad és őz
„	„	„	300	„ pacsirta
„	„	„	4	„ vadsertés.
Összesen tehát:			146.480	drb

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ezen kívül
egyéb apró szárnyas 996.390 drb

Végösszegben: 1,142.870 drb vad.

A fenti vadkészletek után szeptember havában a vadkereskedők 3.500.000 frankot bevételeztek.

Németország vadfogyasztása és az e réven befolyó jövedelmei határozottan felülmulják a francia vadpiacot. Okát ennek részben a német vadászati törvény helyesebb megalkotásában, folytonos fejlesztésében kell keresnünk; bár tagadhatlan az is, hogy a német vadpiac szükségleteinek tetemes százalékát főként Magyarország és az osztrák örökös tartományok vadkészletei fedezik.

Németországban vadpiacra került a mult év folyamán:

22.400	darab	szarvas
13.600	„	dámvad
19.200	„	őz
4,000.000	„	nyúl
500.000	„	üregi nyúl
14.400	„	sörtevad
14,500	„	erdei szalonka
4,000.000	„	fogoly
16,000	„	fürj
240.000	„	fácán
400.000	„	vadkacsa
80.000	„	mocsári szalonka
2,000 000	„	fenyőrigó. Összesen tehát
11,332.100	darab	különböző vad.

Az átlagosan vett piaci árak szerint a 11 millió darabot meghaladó vad értéke 30 millió koronánál többre tehető.

Ausztria vadpiacára került a mult év folyamán:

50,000.000	darab	nyúl	(kikerekített számadatokban)	
50,000.000	„	fogoly	„	„
5,000.000	„	vízi szárnyas	„	„
60.000	„	őz	„	„
30.000	„	szarvas	„	„
10.000	„	sörtevad	„	„
105,000.000	darab	vad. Ebbe az apróbb szárnyasvad nincs beleszámítva.		

Ausztria, de legkivált Wien városának vadpiac-árakat irányító vadkereskedelme méreteinek nagyságánál fogva úgyszólván egyedül álló a maga nemében az egész világpiacon. Wien vadpiacának még minőségben is túlnyomó része jobbadán Magyarország vadászterületeiről kerül persze az osztrák vadpiac központjába.

A fenti számadatok tanuskodnak arról, hogy a külföld, de legkivált az osztrák vadpiac vadfogyasztása óriás arányu. A vadhús így részint közvetve, részint pedig közvetlenül is, az emberiség milliónak ad tápot, sőt biztosit megélhetést. A legsajnosabb ebben csak az, hogy a vadhús fogyasztását a különböző adónemek iszonyatosan drágítják, s így a vadhúsra igényt tartó emberiség túlnyomó többségét ennek élvezetétől elütik; holott egészségesebb és izesebb húsnemet alig találunk, mint éppen a kellően elkészített különféle vadakat. Az osztrák császárváros lakosságának milliói csak oly elkeseredetten küzdenek a tűrhetetlen húsdrágaság ellen, mint mi ideát itt Magyarországon, anélkül, hogy akár itt, akár pedig amott, a sok panasz és tüntető felvonulások dacára az állapotok csak valamennyire kedvezőbb alakulata bár reményben is bekövetkezett volna. Hiszen az oly sokat emlegetett argentinai fagyasztott hús ára sem mondható, az óriás távolság és szállitás okozta temérdek költség miatt alacsonynak.

A vadra kivetett fogyasztási adó és egyéb illetékek hazánkon és a szomszéd Ausztrián kivül, a vadhús hozzáférhetőségét lehetetlenné teszik s azt úgyszólván csemege-kizárólagossággá avatják nemcsak minálunk, hanem egyben Európa valamennyi kulturállamában; mégis az egyes irányadó vadpiacok sorából első helyen Wien az, amelynek irtózatosan magas tételü fogyasztási adói és egyéb illetékei teljességgel lehetetlenné teszik azt, hogy Középeurópa vadhús után is sóvárgó fogyasztó közönsége mérsékelt árú vadhús-nemühöz juthasson, daczára annak, hogy a vadkészletek óriás tömege halmozódik fel időnként Wienen kívül egyéb nagyobb vadpiacokon is. Wien valósággal monopolizálja vadpiac-áraival Európa vadkereskedelmét. Ezt abban a tudatban teszi, hogy saját tartományain kivül egyben Magyarország vadászterületeinek vadkészleteivel is úgyszólván kizárólag rendelkezhetik.

A fogyasztási terhek nagyságáról szóljanak még a következő adatok:

Wien vadpiaca 1 drb fácán után 1 K 04 f. adót szed. Egy-egy fácán normális természetbeni értékének ez mintegy 50 százaléka. A szarvasért 9 K 10 f. a fogyasztási adó; tekintet nélkül arra, hogy 100 avagy 180 klgrm. súlyu állatról, bikáról, tehénről, borjuról esik-e szó. Súlyukra való tekintet nélkül szednek egy őz után 3 K 90 f-t. Mezei nyúl klgrm. súlya után csupán 13 fillért fizet ugyan, ámde vegyük figyelembe azt a körülményt, hogy a nyúlból legfeljebb $2^1/_2$ klgrm. súlyu húst tud a fogyasztás igazán értékesiteni és felhasználni.

Ilyen és ehhez hasonló nálunk is közismert, éppen ezért tehát külön számadatbeli részletezésre nem szoruló állapotok sehogy sem állanak összhangban a vad igazi értékével; e helyett megdrágítják azt oly mértékben, hogy beláthatatlan idők multán sem lehet reményünk az oly változatos és egészséges vadhúst, mint általánossá tett táplálékot a fogyasztó-piacon ott látni, ahol az méltán helyén is volna: a néprétegek legszélesebb körében, minden néposztály asztalán.

E tekintetben az állapotok némi javulásról tanuskodnak azért azóta, hogy a kulturállamok legtöbbje, a hűtőintézmények jótéteményeivel megismerkedett s hűtőházakat létesitett, hűtő berendezéssel ellátott vasuti és hajójáratokat vezetett be. Hazánk egyetlen nagyobb szabású hűtőházának zárókő letételi ünnepélyét a napokban

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tartották meg a földmivelésügyi és a kereskedelemügyi miniszterek jelenlétében. Amióta ez az intézmény létesült, a vad is hozzáférhetőbb, sőt némileg már alacsonyabb árakon is kapható. A baj csak az, amiről már a bevezető részben elmondottaknál is megemlékeztünk, hogy nálunk csak úgy, mint a külföldön, a megalkotott és érvényben levő vadászati törvények sokkalta régibb keletüek, mint a hűtőintézmények feltalálása, azok térfoglalása és üdvös alkalmazása a gyakorlatban. A ma érvényben levő vadászati törvényeknek a vadhűtő intézményekkel való szorosabb kapcsolata és összhangba hozatala hivatott idővel *a vad árakra is* mérséklő hatást gyakorolni. A hűtőintézmények tőkeerősségéhez ma már szó sem férhet. Éppen honi meglevő ilyen intézményünk is olyannyira számol a hűtőtechnika modern vivmányaival, hogy az O. M. G. E. elnöke: Károlyi Mihály gróf méltán föléje helyezte a mienket azoknak hűtőberendezéseknek, amelyeket nemrégiben Angliában tanulmányozott; ahol pedig a vad kezelése és értékesítése világszerte elismerten elsőrangú.

(Folyt. köv.)

A szegedi nép tollkultusza és a paraszti sportok a nagy silencium alatt.

Irta *Lakatos Károly.*

(Folytatás.)

Elmen! !

S ma már jobbára csak a hír szól a daruról, hogy *volt*, de nincs *!* . . . Egy madárral (sok madárral!) tehát szegényebb lett ismét a magyar rónaviláq, de gazdagabb Lengyelország, melynek éke lett a darumadár, mely órákhosszat elegyiábuskodik a zsombik tetején és segit búsulni a lengyeleknek, akinek nem kell darutoll, csak szabadság! . . .

Különben manapság senki nem csenkedik a darutollért nálunk. A darufogók réges-régen más mesterségre adták a fejőket s egyben tökéletesen vége is lett a darutoll-kultusnak; de az is igaz, hogy daru sincs . . .

Hanem van a daruhiánynak egy másik bökkenője is a „vizrontó" indzsellérek képében. Ezek a vizityúkok ugyanis — mindenki tudja — fejbeverték a lápok poézisét háromszögelős tudományukkal, felgyujtották a nádast s lecsapolták a lápok-rétek vérét, hogy a kapa, kasza ülje uralmát a vadmadarak ősi bölcsője felett, hol vadtojás helyett krumplit költet, bázát arat most a poézisből, romantikából jól nem lakó agrárius telhetetlenség.

Hanem a vizcsapolászat odábbat történt. Közbülsőleg nem a vizeket, hanem a lelkeket kezdték csapolászni s vidámabb irányba terelgetni a politika mindenható krumplicsőszei s egyben úgy tetszett, mintha fakadó hajnalpirkadat ült volna ki az ég szegélyére . . . De ez csak látszat, hamis fényvillanat volt, mint az őszi csalfa fényjáték, melynek bágyadt sugarai borongásba tünnek s nem melegítenek, nem emelik ki a lelket a rászakadt nagy szürkeségből . . .

A sokat igért szivárvány csakhamar *kétszinüre* váltott által s elraktároztuk ujra az ismétlen is elszedett pengő sarkantyut a darutollas kalappal együtt; egyben ránehezült a lelkünkre valami nehéz apatia s legfölebb a hit malasztjába keresett vigasztalást a kitörni vágyó szenvedély . . .

Elnémultak az új kikelet fénysugarát dicsőitő nótázatok rendre s ki káromkodásban, ki meg imádkozásban keresett lelki könnyebbülést, ahhoz képest, amint a kártékony testi nedvek, a keserüség epéje elállotta a vérét az embernek . . . és szó ami szó, de soha olyan vallásos nem volt a szegedi nép, mint akkortájt volt. Pedig de sok doktora volt a bajának; de egyelőre csakis a vallás nyujtott vigasztalást . . .

Hazafiasan gyámolítani iparkodának ezt az érzést a jó „alsóvárosi" szentatyák gyakori lelki vigasszáqai, kik szinte beleszuggerálták a lelkekbe a szép virradás reményét . . .

S tényleg soha annyi búcsú és más istenes cselekedet nem történt a tanyavilág népe közt, mint akkortájt előadta magát és töredelmes nagy gyónások is estenek a vétkek miatt, igen gyakran, kivált asszonyi részről. És ez gyakori eset vala akkor, s mivel az ájtatos elvonulásokhoz templom hiányában nem igen kinálkoztak alkalmatos területek: malasztot osztogató barát uraimék a tetemesebb kazalok tetején gyakorolták a feloldozás kenetteljes funktióját, magas taroglyákon huzigálván fel magukhoz az ücvözülni vágyó asszonyi seregleteket . . .

Bár régen volt ez, de maig is sokan emlegetik az öregek közül a tanyai asszonynépnek ezt a szokatlanul nagyarányú vallási felbuzdulását, mely bátran az olasznép Tarantella-járványával vonható eszmei kapcsolatba; csakhogy itt nem táncról volt szó. Sőt! . . .

Azonban nem sokáig tartotta magát ez az imádságos hangulat. A családosok egymásra következtek a politikai élet délibábokat ringató tengereken és úgy látszott, mintha minden égi s földi hatalom elfordult volna a meggyötört magyart nemzettől, végül is az imádságos hangulatot a dac és a keserüség rejtett érzelme váltotta fel s csak egy nóta szállt tájról-tájra, szájról-szájra — az, amely a sárgarigó szavával lebecsülte a „bak" szóval illetett idegen náció minden csimotáját! . . . És újból föléledt a visszatorló indulat, a bosszú érzete s a tanyai nép kivált iparkodott kimutatni a gyülölet fullánkját minden olyan „együtt mönt" individium iránt, ki pantalló vagy kócsögkalappal merészkedett be a tanyavilág régiójába — és sokan voltak olyanok is ezek között, kik „a lojálitás" örve alatt nemcsak ruházatot, de lelket is cseréltek s elöljártak a börnyuzás mestereségében, méltán kihivván ezáltal maguk ellen a nép engesztelhetetlen haragját és gyülöletét.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Szóval „kutyavilág" járta akkor. Senkibe se lehetett bízni, s tényleg, mindenkit gyanus szemmel méregetett a nép jólsejtő tekintete. Az idegen után *„ne te ne, német he"*-t, vagy *„zsidót"* kiáltott a tanyai gyereknép, ha az sebösen el nem vitte a plundrját. Sokszor még jól meg is hajigálták a hivatlan látogatókat: a *„spiclit"*, *végrehajtót* s minden effajta tótumfaktot, mert hogy a *„koppóság"* akkoriban ugyancsak megszaporította az elődi férgek számát, s átka, terhe lett úrnak, parasztnak egyaránt — s ekkor jött divatba a hires parasztí *madárnyelv* is, mely minden *gyanus* egzisztenciára „rápasszírtotta" a maga illendő aliását. Például a németség általában *„plundrás"* terminus technikus alatt szerepelt; de a kopártarkójú, nagy szimatoló instrumentummal ellátott *„tubákos németséget"* még a *„büdösbanka"* mellékjelzővel is illette a nép humora. — *„Koppó"* vagy *„Koppóság"* volt a *„végrehajtó"* (akármilyen fajtája is) és minden *„fogdmeg"* féle. A *„huncut"* megjelölés gyanus idegen *„úrfélét"*, a *„nagymarha"* fő-fő uraságot jelölt; a *„szaglász"* finánc nak (különleg „spenótjáger") és *„titkos bemondó"*-nak, szóval *spiciskedőnek* járt ki; az utóbbiakat azonban az úrféle csupán a *„spicli"* névvel jelölte meg. — A zsidónak cigányosan *„csindokán"* volt a neve, de a *lengyelzsidót „batlának"* is csúfolta a nép ajka, mert per analogián; a batlának is gajmos orra és fekete *„lebörnyegje"* (vagyis tollazata) vagyon. De viszont a batla madár is megbélyegződött a *„zsidamadár"* melléknevezettel. — A *„bakrendszerű"* szolgabirót *„sárgarigó"* titulussal illeti a nép — *„svarcgelb"* mivoltához képest, mit az indiskrét rigó teletorokkal kürtölt világgá, t. i. hogy *„huncut a bíró"* . . .

Komikus, de rendkivül találó nevezete volt az egyidejüleges fiatalabb *beamter féle* bogaraknak. Ezeket ugyanis *„f..ó-gémek"* vagy *„kráglis majmok"*-nak csúfolta, persze bizalmas körben, a vérbeli magyarság. Különben a *„bürt-cserélt"* hazafiatlanságot is megbélyegezte versben s mondásaiban egyaránt a lázongó méltatlankodás. Rárákiabálták a korcs „ficsurra" — ujjal is rámutatva, hogy: *„barázdabillegető"*, meg hogy: „köll-e tubák plundrás pupák!" . . . sőt maradt fön versezet is, mely ekképen zümmögi el a méltatlankodás rigmusait:

„Bugyogóra fogtuk,
Köcsög a fejünkbe . . .
Mahónap elvadúl
Tőlünk a sereglye!

Ugyan nézétek csak
Azt *a kráglis gémet!* . . .
Hejnye fikomadtát,
Hát mindenki német?!" . . .

De tovább folytatva a *„madárnyelv"* definitiót — érdekes ugyanis, hogy a szegedi nép legtöbbnyire a madarakat állította be a kétértelmű symboliumok közé. Igy az emlitetteken kívül szerepelt még a *bakcsó*, *pirpió*, *szárcsa*, *tarkavarnyú*, *kanvulyka*, *jérce*, *kakas* stb.

A *bakcsó* a nép madárnyelvében *oláhpapot* jelöntött és visa-versa: a bakcsómadárnak *„oláhpap"* lett a terminus technicusa. — A *pirpió* (Glareola pranticola) a rácságot jelképezé, mert a nép felfogása szerint ennek a madárnak a hetrekotlálásai csupa rác hangzatok volnának s tényleg úgy beszélget néha a pirpió, hogy megesküdnék rá aki hallja, hogy csupa rác nyelvelés incselködik a fűledobjával.

A *szárcsa* „totyogós" öreg nimótót jelöntött, kinek „kopik mán az üstöke a csurgó fölött." A *jérce* viszont „sokat vinnyogó német leányzónak" volt a megjelölése: — mig a *kakas* „csönděr" vagy katonatisztnek volt az aliássa. A „pukkadt pulyka" vagy „kanpulyka" *Bonyhádi* megyefőnöknek volt a rápasszított mellékneve.

A *„varnyú"-féléket* a reverendás, „pénzért imádkozó" fajtájúaknak szentölték. Hanem a *varnyú* megnevezés alatt kiváltképpen azokat a *„gyanus"* viselkedésü bevándorlott „jezsovitákat" értették, kik a magyar lelkületet és hangulatot a gyónás szentsége révén igyekeztek „kifapogatni" az emberből. Egyébiránt a *„varnyú"* a körülményekhez képest fajtákra osztódott, igy a *„csóka"* vén papot jelölt; a *holló* zsidó papot; a *„ködmönös varnyú"* a kálomistákat jelölte (minthogy a kálomista nép ködmönt hord a hátán; ellenben a *papista papok* fekete reverendáit viselvén, a „csupa fekete" varnyút „papista varnyú"-nak nevezték el.*

(Folyt. köv.)

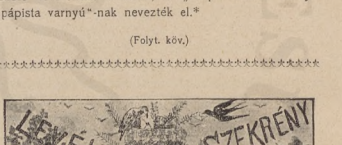

Vörösek és feketék.

Igen tisztelt Szerkesztő úr!

Egy kissé nehéz felfogásu ember vagyok és azért gyakran fordul elő oly dolog ebben a már repülni készülő világban, amit egy ily lsten háta megetti faluban tengődő erdész-ember nem képes megérteni. Ne vegye tehát rossz néven, ha egy kéréssel fogialom le e nógatásoikkal támogatott szakcap szerkesztése körül ügyis leíoglalt idejét.

Legyen szives írja meg nekem, hogy a Jancsics-rétre kiöltözött szegény emberek mit is akartak tulajdonképen?

Az ő ujságjuk azt írja, hogy ime, milyen a szegénység;

* A szomszédos Török- és Magyar-Kanizsa népe a tarka varnyút *lajbiskának* hívja.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ime, mire kényszeríti a szegénységet a felfuvalkodott háziúri gőg. Erőszakkal rakja ki őket meleg otthonukból mert nem voltak képesek szegények a határt nem ismerő házbéremelés folytán a heti házbérüket meglizetni! Le az urakkal, le a fehétékkel, kik így bánnak a szegény néppel, kik nem átaljják a szopós gyereket, a beteg asszonyokat egy szál ruhában, hóban-fagyban, az utcára kirakni. Követelik, hogy az emberiségnek fekete jelzővel ellátott, tömérdek jövedelemmel rendelkező része meleg otthonnal lássa el, puha ruhával öltöztesse fel és napi egy tyúk hússal tartsa ki a világnak vörös jelzővel önkeresztelt nyomorultjait.

Rendben van! Teljesen érthető!

Kirakták a Hétházból kilakoltaknak szánalmat gerjesztő ládabútorait, szákszőnyegeit és rongyruháit; asszonyait, gyerekeit stb., és a Jancsics-réten olvadó hóban és fagyó sárban a szegénység kirakatát akarták bemutatni és ezáltal a társadalomban oly mozgalmat indítani, melyből a szegényeknek hasznuk lesz. A rendezett élőkép csunya volt, borzongó volt, de hatásra mindenképen számíthatott. És mégis mi történt?

A társadalom nem mozdult meg, nem sietett garasait a szegények felsegítésére adni. Hát ezt nem értem! Itt tessék gyenge felfogásomnak segítségére jönni és megmagyarázni, honnan van az, hogy az ily sikerülten és a színpadi hatás összes fegyvereivel felszerelt kép miért maradt a társadalomra teljesen hatástalan? Társadalmat mondtam; mert ki legelőször olvasta a fenti cikket, a hercegprimás volt, azután a főváros és valami egyesület. A hercegprimás küldött pénzt, a főváros felajánlott hajlékot, az egyesület ennivalót a vörös nyomoróknak. De ez adakozók egyike sem társadalom, mert mindhárom hivatalból segíti a szegényeket. Az illető egyesület csak azért alakult, a főváros azért is van, a hercegprimás nem azért van ugyan, de hát mégis...

Azt hiszem, a társadalmat egy cseppet sem feszélyezte, hogy a fenti segítséget nem fogadták el a szegények, mert akkor sem mozdult volna meg, ha elfogadták volna.

Hát ezt nem értem, mert én úgy tudom, hogy a szegény ember iránt a társadalom, dacára minden vörös nyelvöltögetésnek, felette készséges. Talán az volt ennek a kirakatnak a baja, hogy nem valódi szegények ordítottak benne és ezt az ezer csápu társadalom jó szimatjával megérezte, s ha úgy értesült volna csak egy csápöltögetés alkalmából is, hogy igazi szegény is van közttük, bizonyára segítségére sietett volna? De ha így van, miért nem raktak a kirakatba valódi és nem 5 korona napidíjjal nyomorgó szegénységet? Vagy ha hamis volt a szegénység, fel kellene világosítani a hercegprimás urat, hogy ha adni akar, keresse, kutassa a hamisítatlan szegénységet, amely el is fogadja az adományokat. Ha a felvilágosítás soká késik és a hercegprimás úr észreveszi, hogy megcsalták, még azt fogja hinni, hogy nincs szegénység.

Hálás köszönettel fogom venni igen tisztelt Szerkesztő úr szives felvilágosításait és engedje meg, hogy viszonzásul felhívjam figyelmét arra, hogy a földmívelésügyi ministeriumban, az erdészet e Jancsics-rétjén lévő bizalmi férfiaink elkövetnek ugyan mindent, hogy a most felmerült fa- és földváltsággal kapcsolatosan az erdőtisztek nyomorúságos státusviszonyait a társadalom, aki jelen esetben a pénzügyminister úr, megismerje, de a pénzügyminister úr meghatottlannak mutatkczik e kikiabált szegénység ellen. Ugyanaz az eset, mi a Jancsics-réten.

Legyünk résen; talán nem jó a kirakatunk? Talán nem mutatjuk be a leghatáskeltőbb oldalunkat Ónagyméltóságának? Meg kellene kérni, hogy ha talán nincs eléggé meggyőződve szegénységünkről, hagyja ott a Jancsis-rétet és jöjjön közénk ki a vidékre. Azt hiszem, hogy volna mód megmagyarázni a pénzügyminister úrnak, hogy azoknak, kiknek a fa- és földjárandóság csak mellékjövedelem, ne adjon földet és fát, de ne vonja ezt meg azoktól, kiknek ez életszükséglet.

Miért ne lehetne az arra tényleg rászoruló erdőgondnoknak nem személyéhez kötötten, hanem lakás és hivatalhoz kötötten a fát és földet megadni?

Mert azzal érvel a pénzügyminister úr, hogy visszatelszést kelt pl. a ministeriumban, hogy a VIII. rangosztályban lévő jogász és erdész közül az erdésznek több a jövedelme.

És igaza van. Persze, hogy több!

Tessék tehát beszüntetni a többletet és az erdésznek a jogászszal egyenlő státusrendezést biztosítani.

De engedje meg a pénzügyminister úr, hogy nekünk erdőgondnokoknak is igazunk legyen, mikor a fát és földet elengedhetetlen szükségletnek tartjuk vidéken.

Mert van abban valami igazság, hogy az erdőfelügyelőnek, az igazgatósághoz és hivatalokhoz beosztottaknak, erdőrendezőnek stb. nincs szüksége fára, mert nincs kincstári szabad lakása és nincs lótartási kötelezettsége; de nincs szüksége egyéb pályán lévők szemében szálkát képező ezen *mellékjövedelemre*, mert nem lakik falun, erdőben stb.

Ezen mellékjárandóságokat úgy lehetne rendezni, hogy a fajárandóság legyen minden erdőkincstári *lakás* elválaszthatlan *járandósága*, állandó fűtési kötelezettséggel, mindennemű megváltás nélkül.

A lakbért élvezők vegyék a fát kedvezményes áron. A *földjárandóság* pedig *legyen* a lótartási átalánnyal együtt mindazon *hivatal tartozéka*, mely hivatalál lovat tartani kell.

Mindenesetre visszatetsző, ha pl. valaki a X-ből a IX-be kerül, de előbbi helyén marad, több fát és földet kap; mintha a IX-ben bizony nagyobb meleg illenék neki és kétnyolcaddal több ló!

A szükséges földjárandóság pedig mindenkinek természetben, a lehető legközelebbi helyen adassék meg; ha pedig ez nem lehetséges, a szükséges zab és széna

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

napi ára téríttessék meg és nem 10 korona holdanként. Azon erdőtisztek, kik oly hivatalban vannak, hol nincs lótartási kötelezettség, egyszerűen nem kapnak lovat, földet, de ennek ellensulyozásául nem kapnak kocsist sem.

De teljes státusrendezést!

Van itt megoldás hercegprimás úr, de nem méltóztatott körülnézni, hogy kik a szegények!

Erdőgondnok.

* **Kitüntetés.** Őfelsége a király *Rajtsán* János főerdőmérnöknek az erdőgazdaság és vadászat terén kifejtett hasznos szolgálatai elismeréséül a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister Bacsilla Lajos m. kir. erdőmérnökjelöltet a lippai m. kir. főerdőhivataltól — saját kérelmére — a kolozsvári m. kir. erdőigazgatósághoz; Szvetelszky Géza m. kir. főerdőmérnököt Tiszabogdányból Rónaszékre, Zimay János m. kir. segéderdőmérnököt pedig Tótsóvárról Tiszabogdányba helyezte át s előbbit a rónaszéki, utóbbit a fehértiszai m. kir. erdőgondnokság vezetésével bizta meg; Szeöts Béla m. kir. erdőmérnökjelöltet az orsovai m. kir. erdőhivataltól a nagybányai m. kir. főerdőhivatalhoz, Ilykovits László m. kir. erdőmérnökjelöltet a nagybányai m. kir. főerdőhivataltól az orsovai m. kir. erdőhivatalhoz; Szelezsnyák Péter m. kir. erdőmérnök-gyakornokot Trencsénből Zsolnára az ottani m. kir. járási erdőgondnoksághoz; Dercsényi Kálmán m. kir. erdőtanácsost a lugosi erdőigazgatósághoz a kolozsvári erdőigazgatósághoz helyezte át s a pénztárosi teendők ellátásával bizta meg; Fenyves Lajos m. kir. főerdőmérnököt Temeskubinból Lugosra helyezte át s az erdőigazgatóságnál a pénztárellenőri teendők ellátásával bízta meg; a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületében Erősdy Bálint m. kir. erdőmérnököt Sárkányból Topánfalvára, Gyorke István m. kir. segéderdőmérnököt pedig Kolozsvárról Sárkányba helyezte át a előbbit az albáki, utóbbit pedig a sárkányi erdőgondnokság vezetésével bízta meg.

* **Kinevezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Koncvald* Ferenc m. kir. erdőmérnökké és *Blattny* Tibor m. kir. segéderdőmérnökké a kir. erdőfelügyelőségek személyzeti létszámába II. oszt. kir. alerdőfelügyelőkké nevezte ki.

* **Erdészeti államvizsga.** Az 19 0. évi őszi erdészeti államvizsga november hó 7-én vette kezdetét *Horváth* Sándor min. tanácsos elnöklete mellett *Vadas* Jenő min. tanácsos, főiskolai r. tanár, *Bund* Károly az O. E. E. titkára és *Jaukó* Sándor r. tanár tagokból álló bizottság előtt. A 26 vizsgázó közül 18 a főiskolát végezte és közülök egy kitüntetéssel, *Dénes* Zoltán, 10 egyhangulag képesítettnek találtatott, egy nem nyert oklevelet. 8 vizsgázó még az erdészeti akadémiát végezte, s ezek közül csak egy találtatott egyhangulag képesítettnek

* **Vadsertés-albinó.** A gömörmegyei Rimabánya község határában a mult napokban *Bobok* Tivadar, a rimamurány-salótarjáni vasmű-társaság erdőmestere, egy vadsertést lőtt, melynek szőrözete színre nézve hasonló volt a házi sertés szőrözetéhez, azon különbséggel mégis, hogy az o.dalakon kilenc, tenyérnyi nagyságú fekete foltokkal volt az tarkítva. Ez tehát egy teljes albinó — vadsertésben. Volt ott reá eset évekkel ezelőtt, hogy Telep község határában egy tarka vadsertés jött teritékre, de annak alapszine fekete — a vadsertés ismert színe — volt, néhány fehér folttal tarkítva, míg a most elejtett vadsertésnél éppen ellenkezőleg, fehér alapszínen jön elő néhány fekete folt. Mindenesetre érdekes jelensége a természet játékának.

* **Egy magyar találmányról.** Érdekes, hogy míg egyes külföldi jobb találmány, még ha egyszerű cipőkenőcs, vagy valamely gépreszlet, gyorsan elterjed, nemcsak a külföldön, de még hazánkban is, addig — nem így vagyunk a magyar találmányokkal, legyen az a középfokon túlemelkedő, avagy zseniális, ilyen a Bóra-féle szabadalmazott iparvasúti kocsi- és fékrendszer. Holott ez a találmány a nagyobb erdőüzem és bányaiparvállalatoknak, hol már alkalmazásba vették, évenként sok ezer és tizezer korona üzemköltség megtakarítást jelent. A Bóra-féle iparvasúti kocsi és fékrendszert idáig az *Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak* gurahonci erdőüzeme és cementmészkőbányája, *Milkó Vilmos és Fia* kőrösbányai erdőüzeme, *Hőnigesz Nándor* kishalmágyi erdőüzeme és a *Nagyváradi Erdőipar r. t.* vette alkalmazásba. Mindenütt a hozzáfűzött reményeknek és az ismertető leirásban közölt előnyöknek teljesen megfelelt s a kezdetben 2—4 drb. próbakocsi megrendelést, az üzemben való kipróbálás és a régi rendszerükkel való összehasonlítás után, nyomon követte a további megrendelés, illetve a régi rendszerüeknek is, Bóra rendszerüvé való átalakitása. A találmány hasznosságát pedig a Bóra Elemér feltalálóhoz intézett elismerő levelekben bizonyítják. Felismerve a gyárosok is a Bóra-féle kocsi- és fékrendszerek számos előnyeit és jövőjét, iparkodtak a kizárólagos gyártási jogot megszerezni és maguknak biztosítani. Ez a következő gyárosoknak sikerült: *Ganz és Társa* vasöntöde és gépgyár r. t., *Magyar Belga* ipargyár r. t., *Orenstein és Koppel, Schlick*-féle vasöntöde és gépgyár r. t., *Roesemann és Kahnemann* budapesti gyárosok, továbbá: *Magyar waggon és gépgyár r. t.* Győr és *Weitzer János* gép, waggongyár r. t. Arad. — Uj kocsik készitését, régieknek ezen új rendszer szerinti átalakitását, már csak a fent felsorolt gyárosok eszközölhetik. Úgy a házi kezelést folytató erdőbirtokosoknak, mint általában az erdő- és bányavállalatoknak, saját jól felfogott érdeke, hogy most már, mikor ezen kocsi- és fékrendszer számos helyen kipróbálva, teljesen bevált, ilyen fajta kocsikat szerezzenek be, vagy meglévő régi rendszerü kocsijaikat, ezen új rendszerüvé alakitották át. Ezáltal tetemes, nagyobb üzemeknél tizezrekszázezrekre menő összegü üzemmeggtakarítást érnek el, üzemük pedig egyszerübb, biztosabb és könnyebb lebonyolitást nyer. — A hegyi iparvasútak tulajdonosai, ha csak valamire való üzletemberek is, ma már nem térhetnek napirendre ezen új kocsi- és fékrendszerek felett, mert ezeknek be, vagy be nem vezetése, minden évzáralkor főkönyvükben tetemes plusz, vagy minusz eredményt fog okozni.

Ajtay Sándor.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Most jelent meg!

PESTI VADÁSZOK

Irta: **Kő.**

Kacagtató, humoros vadászrajzok és elbeszélések a fővárosi vadászok életéből.

Ifj. Nagel Ottó kiadása
Budapest.
Ára 2 korona 50 fillér.

Kapható Székely és Illés cégnél, Ungvár.

Munkatársainknak szives tudomásul!

Szerkesztőségünk a „Magyar Erdész" irányával és elveivel megegyező minden erdészeti és vadászati tartalmu közleményt elfogad és közöl.

Minden közleményért fizetünk irói dijat és pedig:

Átdolgozást nem igénylő eredeti értekezésért, egy nyomtatott ívnyi terjedelemben (8 oldal) 64 koronát; átdolgozást igénylő cikkekért, szabad fordításokért 32 koronát.

Az irói dijakat az év végével számoljuk el és küldjük szét, de kivánatra az irói dij azonnal a cikk megjelenése után is fizethető.

HIRDETÉSEK.

A hirdetések vagy a kiadóhivatalnak **Jólsva** (Gömörmegye) küldendők, vagy Székely és Illés könyvnyomdájának **Ungvárra**.

Hogy a hirdetések idejében megjelenhessenek, föltétlenül szükséges azokat a lap megjelenése előtt 3—4 nappal beküldeni.

A beküldés **legalább** három nappal minden hó 1-e és 15-e, azaz a lap megjelenési ideje **előtt** történjék, nehogy a hirdetés lemaradjon.

Hirdetési dijak:

Egész oldal . .	40 K	Negyedoldal . .	10 K
Fél oldal . . .	20 K	Nyolcadoldal . .	5 K

Táblázatos kimutatások dija, a nyomdászatnál divó szokás szerint, kétszeres.

Kishirdetések dija minden szóért 8 fillér.

Többszörös és állandó hirdetőknek megfelelő kedvezményt adunk.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

„Jura-Foncsorozó“

beólmosodott fegyvercsövek tisztítására.
Használati utasítással egy tégely ára 1 kor.

„Jura-Fegyverolaj.“

Úgy a fekete, mint a füstnélküli lőpor salakját teljesen oldja anélkül, hogy a fegyver csövére ártalmas lenne. Használati utasítással egy **kis üveg ára 1 kor.**
:: **Nagy üveg 2 kor. 50 fill.** ::
Mindkét készítmény hirneves vadászok és szaktekintélyek által lettek kipróbálva s a legjobb fegyvertisztító és konzerváló :: szereknek elismerve. ::
Kaphatni minden nagyobb fegyverkereskedésben és a „Jura-fegyverolaj laboratorium-:: ban“ Dombrádon, Szabolcsmegye. ::

Vaddisznós ebek kerestetnek.

!! Ki ilyenekkel rendelkezik és eladók, értesítse az uradalmi erdőhivatalt Szepessümegen. !!

nyomtatványok

Mindennemü

pontos kivitelben és jutányos
:: árak mellett kaphatók ::

Székely és Illésnél, Ungvárt.

Remetei KŐVÁRY JÁNOS:

Vadász Naptár . . . 3 K

Kincses Kalendáriom 2 K

Mikszáth Almanachja 2 K

Kaphatók **Székely és Illés** könyvkereskedésében **Ungvárt.**

Bérmentes küldéssel 30 fillérrel drágább.

1910/3608. számhoz.

Helyreigazitás.

A földmivelésügyi magyar kir. minister úr 86782/I—B-1. számu intézkedésére már közzétett és a folyó évi december hó 15-én megtartandó faeladási versenytárgyalásról szóló hirdetményben az I-sö eladási csoport alatt felajánlt hántatlan fenyőműhasáb mennyisége nem egyszáz, hanem *egyezer* ürköbméter.

Liptóujvárott, 1910. évi december hó 3-án.

M. kir. főerdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Hátrálékos előfizetők névsora

az előfizetések lejártának és a hátrálékoknak kimutatásával 1910 december hó 1-én.

Előfizető neve	Előfizetése lejárt		Hátralék	
	év	nap	K	f
Ács Sándor	1910	VI/30	7	—
Aczél Károly	1907	XII/31	42	—
Allender Frigyes	1909	„	14	—
Ambrózy Román	1909	III/31	24	50
Bachó János	1909	XII/31	14	—
Balogh Kálmán	1909	„	14	—
Bálint Imre	1910	VI/30	7	—
Barthos Gyula	1910	„	7	—
Bécsi Dezső	1910	„	7	—
Bereczky Gyula	1910	„	7	—
Békefy Miklós	1910	IX/30	3	50
Benczkó József	1910	III/31	10	50
Binder Béla	1910	IX/30	3	50
Bodnár Richárd	1910	VI/30	7	—
Bodó Károly	1910	IX/30	3	50
Biloveszky Béla	1909	III/31	24	50
Bogdán Géza	1908	XII/31	28	—
Bóna Endre	1910	IX/30	2	—
Bossányi István	1910	VI/30	7	—
Burdács János	1910	„	7	—
Beniczky Aladár	1910	IX/30	3	50
Cornides György	1908	XII/31	28	—
Cseh Pál	1910	VI/30	7	—
Czirbesz Samu	1910	„	7	—
Damsberg Rezső	1910	IX/30	3	50
Diössy Ignác	1909	XII/31	14	—
Dohnányi Pál	1910	III/31	10	50
Dömötör Tihamér	1909	XII/31	14	—
Draskovich József	1910	IX/30	3	50
Dobó Imre	1910	VI/30	2	—
Endersz Frigyes	1909	IX/30	18	54
Erdélyi erdőipar r. t.	1909	VI/30	21	—
Erdélyrészi magyar nemz. társ.	1907	XII/31	42	—
Érseki urad. erdőhiv.	1910	III/31	10	50
Faragó Béla	1910	VI/30	7	—
Farkas György	1910	VII/30	19	50
Fás Géza	1909	III/31	25	—
Fáy Gyula	1910	IV/30	9	50
Ferencsik Ödön	1910	VI/30	7	—
Ferster Ede	1910	„	7	—
Fischl József	1910	„ „	7	—
Flóra Károly	1908	XII/31	16	—
Fogassy Gyula	1910	VI/30	7	—
Főhercegi erdőgondnokság Bélye	1909	XII/31	14	—
Firbus Adolf	1910	IX/30	3	50
Förster Gyula	1910	VI/30	7	—
Fritz Rezső	1909	XII/31	14	—
Füzy Zoltán	1910	VI/30	7	—
Gálffy István	1908	III/31	38	08
Gál György	1908	XII/31	28	—
Gere Antal	1907	„	24	—
Glesinger üzletvezet.	1908	III/31	38	50
Glesinger J. Ph.	1910	VI/30	7	—
Glósz László	1910	VI/30	7	—
Gontko Ignác	1909	XII/31	14	—
Grünmann Arnold	1910	VI/30	7	—
Goró Ferenc	1910	„	7	—
Hamar László	1910	IV/30	9	—
Harvich Ernő	1910	VI/30	7	—
Hámon József	1910	„	7	—
Hárs Richárd	1909	III/31	25	—
Heim Károly	1910	IX/30	3	50
Hercegi erdőhivatal Malacka	1907	XII/31	42	—
Hoffmann Gyula	1910	IV/30	9	50
Hubert Aladár	1910	VI/30	7	—
Jakab József	1909	III/31	17	50
Jákói Géza	1908	XII/31	28	—
Imre Dénes	1908	III/31	38	50
Jolsvai Casino	1909	évre	14	—
Joós Elek	1908	XII/31	28	—
Kadácsy Bálint	1909	XII/31	14	—
Kardos Zoltán	1908	XII/31	28	—
Károlyi Árpád	1910	VI/30	7	—
Kayser Sándor	1909	XII/31	14	—
Kárász István	1910	VI/30	7	—
Kellner Viktor	1910	III/31	10	50
Kenyeres János	1909	XII/31	14	—
Király Emil	1910	VI/30	7	—
Kiss Ferenc	1910	VI/30	7	—
Klimko Gyula	1908	XII/31	28	—
Körmöczy Illés	1910	IX/30	2	—
Kovács Gusztáv	1909	XII/31	14	—
Kovássy Kálmán	1910	VI/30	7	—
Krauze Ágoston	1910	VI/30	7	—
Karsay Károly	1910	IX/30	3	50
Kuzma Gyula	1909	XII/31	14	—
Lászlóffy Gábor	1910	VI/30	7	—
Léber Antal	1910	VI/30	7	—
Lehoczky György	1910	VI/30	7	—
Lenhard Antal	1910	VI/30	7	50
Leszner Sándor	1910	IX/30	2	—
Lonkay Antal	1909	XII/31	14	—
Löfy Jenő	1910	IX/30	3	50
Löw Jenő	1907	VI/30	49	—
Lukácsffy Elek	1908	VI/30	35	—
Mukky János	1910	IX/30	2	—
Máriássy Gyula	1909	III/31	24	50
Manzer Antal	1910	VI/30	7	—
Mayer Géza	1909	XII/31	14	—
Melcsiczky Pál	1910	IX/30	3	50
Mirtse János	1908	VI/30	34	—
Miklós Lajos	1910	VI/30	7	—
Miskolczy János	1907	III/31	52	50
Modla János	1909	VI/30	12	—
Molnár Károly	1910	IX/30	3	50
Mölczer Gyula	1907	XII/31	42	—
Nagy György	1909	VI/30	21	—

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Előfizető neve	Előfizetése lejárt		Hátrálék	
	év	nap	K	f
Nagy Pál	1907	IX/30	45	50
Nagy Imre	1909	XII/31	14	—
Nagy Samu	1909	„	14	—
Neogrády Kálmán	1910	IX/30	3	50
Nyitray Ottó	1907	VI/30	47	32
Nyul Sándor	1909	XII/31	14	—
Orsz. nemz. vadász-társaság	1908	„	28	—
Pájer István	1909	VI/30	21	—
Pasku Viktor	1910	„	7	—
Parrogh Béla	1909	XII/31	14	—
Párnay Attila	1909	„	14	—
Pártos Vilmos	1910	IX/30	3	40
Pauchly Rezső	1910	VI/30	7	—
Pataky József	1910	„	7	—
Pauer Jenő	1908	XII/31	14	—
Peiszerle Pál	1908	III/31	35	—
Petényi Keresztély	1909	VI/30	21	—
Piller Ede	1909	„	20	50
Plenczner Rezső	1910	„	7	—
Porubszky Gyula	1909	XII/31	14	—
Rainiss István	1909	XII/31	14	—
Ringeisen Lajos	1908	„	28	—
Regenhardt Pál	1909	VI/30	21	—
Ressel István	1909	„	21	—
Rosko Lajos	1909	XII/31	8	—
Revoczky Béla	1910	VI/30	7	—
Sándor Elek	1910	„	7	—
Schmidt Vilmos	1910	„	7	—
Schaller Kálmán	1908	III/31	38	50
Schmidt Béla	1910	„	7	—
Schulcz József	1908	XII/31	28	—
Sebők Ernő	1910	III/31	10	—
Sipos Antal	1909	VI/30	21	—
Sipos János	1910	IX/30	2	—
Singer Gyula	1907	XII/31	42	—
Simoner Botthard	1909	VI/30	21	—
Spitzer Fülöp	1909	„	21	—
Steller Ede	1909	„	21	—
Stripszky Mihály	1910	VI/30	7	—
Svazár Antal	1909	XII/31	14	—
Stromszky László	1910	III/31	10	50
Szabó Ferenc	1909	VI/30	21	—
Szologyi Emil	1910	„	7	—
Szalai Lajos	1910	„	4	—
Szalánczy Jenő	1909	„	21	—
Szalánczy László	1910	III/31	10	50
Szatmáry Sándor	1908	XII/31	16	—
Szentimrey Dániel	1910	III/31	10	50
Szepesházy Kálmán	1910	VI/30	7	—
Székely István	1910	IX/30	3	50
Székely József	1910	VI/30	7	—
Takács Gyula	1909	III/31	23	52
Téglás Károly	1910	VI/30	7	—
Terény Sándor	1910	IX/30	2	—
Terray Gyula	1910	VI/30	7	—
Tindey József	1909	III/31	24	50
Tiszti Casino Ózd	1910	„	10	50
Török László	1908	XII/31	28	—
Tóth András	1909	„	14	—
Ujfalussy Mihály	1909	„	14	—
Urad. hitb. erdőhivatal Csákvár	1910	VI/30	7	—
Varga Endre	1909	XII/31	14	—
Városi erdőhivatal Brassó	1909	„	14	—
Városi erdőhivatal Dobsina	1909	„	14	—
Városi erdőhivatal Jolsva	1909	III/31	24	50
Végh József	1910	VI/30	7	—
Virányi János	1909	XII/31	8	—
Zágrábi érsekség erdészete	1910	IX/30	3	50
Zankó Emil	1907	XII/31	42	—
Zárecky Pál	1910	VI/30	7	—
Zimay János	1909	„	21	—
Zsigó Kálmán	1907	XII/31	24	—
		Összesen	2649	36

Jolsva, 1910. november 27.

Szénássy s. k,
a kiadóhivatal vezetője.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019, Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.